

**Ecclesiastica historia, integram Ecclesiae Christi ideam,
quantum ad locum, Propagationem, Persecutionem,
Tranquillitatem, Doctrinam, Haereses, Ceremonias,
Gubernationem, Schismata, Synodos, Personas, Miraculas,
Martyria, Religiones extra Ecclesiam, & statum Imperij
politicum attinet, secu[n]dum singulas Centurias, perspicuo
ordine complectens: singulari diligentia & fide ex
vetustissimis & optimis historicis, patribus, & aliis
scriptoribus congesta ...**

<https://hdl.handle.net/1874/456744>

Sexta Centuria

ECCLESIASTICAE

HISTORIAE, CONTINENS DESCRIP-

TIONEM AMPLISSIMARVM RERVM IN RE-

gno Christi, quæ Sexto post eius natiuitatem seculo accide-

runt: cum Imperium Romanum gubernarēt, Anastasius,

Iustinus senior, Iustinianus, Iustinus iunior, Tiberius &

Mauricius: & Doctores in Ecclesia præcipui emerent,

Fulgentius, Ferrandus, Auitus Alcimus, Maxentius, Hor-

milda, Boetius, Euodius, Iustus Origelitanus, Fortunatus,

Cassiodorus, Gregorius Magnus, Olympiodorus, Andre-

as Hierosolymitanus, Gildas, Rusticus, & alij quidam: eo-

dem ordine, diligētia & fide, quo superiores Cen-

turiæ, ex uetustis & probatis historicis, pa-

tribus, & alijs scriptoribus:

IN EXILIO PER AVTORES CONTEXTA.

Accesit rerum uerborumq; in hac Centuria præcipue memora-

bilium, tum locorum Scripturæ explicatorum

geminus INDEX.

BASELÆ, PER IOAN-

nem Oporinum. 1562.

SEXTA CENTURIA HISTORIAE ECCLESIASTICAE CONTINENS DESCR.

...in re
...accide-
...Anastasia
...Tiberius &
...eminere
...Hor
...Andr
...Com
...tribus & aliis leprosis:

IN FINIS THE AVTORES CONTEXTA.

...in hoc contextu per scriptum
...explicat
...finitur

BASELAE PER IOANN.
non Opusculum 1562.

ILLVSTRIS PRINCIPIBVS

AC DOMINIS, D. BARNIMO SENIO-

RI, ET D. IOHANNI FRIDERICO, D. BOYSLAO,

D. ERNESTO LVDVICO, D. BARNIMO, D. CASIMI-

RO, DVCI BV S Stetinenſium, Pomeraniae, Caſſubiorum & Vanda-

lorum, Principibus in Rugia, & Comitibus in Gutzkou, &c.

Dominis ſuis clementiſſimis:

G. ET P. PER CHRISTVM.

AEPE MENTES HVMANAE, intuentes iſtum miſerabilem & turbatum, ut uidetur, Eccleſiae Dei ſtatum, fluctuant & ambigunt, ſit ne ille cœtus uera DEI Eccleſia, ſit ne DEO curæ? nā nunquam ſatis ſecunda aura & tranquillitate frui uidetur. Indefinenter uenti ſpirant, procellæ æſtuant, & Eccleſia Chriſti ueluti cymbula in alto pelago nau-

gans, hinc inde pellitur. Fideliffimi quicq; doctores uerbi cœleſtis, & reliqui ſanæ doctrinæ addicti, in odijs, in periculis, in exilijs uerſantur, tetrjs conuicijs conſpuuntur: territantur, fugantur, pelluntur: idq; ſit ab ijs quoq; à quibus minimè fieri decebat. Pullulant quoq; ſubinde in agro Domini zizania, hypocrite, Neutrale, riſores ueritatis, falſi fratres, auræ populari ſeruientes: confeſſionem ueritatis, reprehentiones errorum & aliorum ſclerũ excuſantes, palloſos, & foro temporisq; ſeſe attemperantes: uirulētis linguis ſeruos Chriſti & Eccleſiae ſeruos proſcindentes, & potenti clām contuſurrant & conſpirant cum hæreticis, uel etiam deficiunt ſine omni frōte ac timore DEI: eaq; ratione ſibi in functionib. ſecuritatē, & amicos quamplurimos parant. Audiunt placidi, paciſici, docti. Cōtrā ſinceris ſincere ueritatis confeſſoribus iſti tituli inſcribuntur, acres, uehemētes, audaces, Stoici, ingrati erga ſummos pontifices, maledici, turbatores, ſeditioſi, à cacodæmonibus agitati: & prout quiſque maiores in eos blaſphemias euomere, & omnium potentum gladios ad eos de medio tollendos poteſt acuere, eo non ſolum Maior, ſed etiam Maximus habetur. idq; iuxta Chriſti prophetiam: Eñcient uos ex ſynagogis, ſeu Academijs ſuis: & qui uos trucidauerint, putabunt ſeſe Deo gratiſſimum præſtiſſe cul-

Matth. 12. Iohan. 16.
Non igitur tantum profani homines, omniſq; pietatis expertes, grauiffimè hac trifti forma Eccleſiae Chriſti offenduntur, & quaſi ad petram acutam allidentes reſiliunt, tutiorem ſibi portum queri-

tantes, in quo sine periculo uiuere, & liberè in omnes sibi quietem interturbantes, hoc est redarguentes peccata sua, uitèq; effrenem licentiam, stomachari queant: sed etiam uerè Deum timètes isto horribili aspectu, uarijsq; uicibus, quibus iactatur Ecclesia Dei, terrentur, turbantur, excruciantur: & quasi ex naui lacera quæ fathiscit, atque quam hatrit, & iam iam submersura uidetur, circûspectant de portu, locoq; tranquilliori. Quis enim tam est ferreus, quis tam excors atq; amens est, quem non afficiant tam sæuæ atq; immanes conuiciorum, mendaciorum, persecutionum, adde etiam hæreticorum, & qui corruptelis plus quàm meretricia fronte patrociniatur, procellæ & tempestates, & horribiles fluctuum fragores, seu potius tonitrua?

Sed primum ex uerbo Dei animi sunt muniendi aduersus tota trocia & tristia scādala. Deinde uerò in historiā CHRISTI & Ecclesiæ eius omnium temporum, oculos mentesq; nostras defigamus: quæ est uerbi diuini praxis. Ex hisce iudicium de Ecclesia Christi rectè sumi, & pia pectora confirmari poterunt, ut & Ecclesiā Christi germanam uerè cognoscant, & cogitent sibi per istas tempestates omnes forti & infracto pectore esse perrumpendū. Portus tranquillus erit uita æterna, quæ aliam benigniorem & latiore adferet Ecclesiæ faciem.

Nam uerbum Dei certò indicat & exponit, Ecclesiam Christi nequaquam esse temerariam hominum colluuiem: sed esse renatorum coetum (etiā si multi sint nō sancti in eo, hoc est, à pietate deficientes) in quo sonat uera uox Dei, sicuti in Prophetis & Apostolicis monumentis tradita est: & sacramenta legitime administrantur: obseruatur etiam externa honestas, cōueniens legibus diuinis & politicis. Deinde notæ ueræ Ecclesiæ non sunt externa tranquillitas, pax, rerum affluentia: sed uerbum Dei sincerum, & sacramenta ritè administrata, & confessio puræ doctrinæ: atq; refutatio libera, ingenua, perspicua eorum qui contradicunt, hoc est corruptelas patefactæ ueritatis comminiscuntur, uel mordicis defendunt. Vbi cūq; ista sunt, ibi non est dubium habitare ipsum Deum, ibi que habere quædam uera uiuacq; Ecclesiæ suæ membra: sicut dulcissimè inquit Christus Ioannis decimo quarto: Qui diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum ueniamus, & mansionem apud eum faciemus. Item Matthæi decimo octauo: Vbi duo aut tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum. Sed unde, inquis, tot tantaq; zizania, scandala, afflictiones & turbationes? Audi: tertium hoc addit Scriptura sacra: quòd ubicunq; regnum Dei surgit, ibi diabolus quoque suum regnum stabilire atque augere conetur: sicuti Christus depingit in agro & eius semine, Matthæi decimo tertio. Neque sunt improbi, persecutores, & ipsi quoq; hæretici, uel fanaticarum opinionum

DEDICATORIA.

onum architecti aut patroni ex Christo, nec sunt Christi: sed sunt ex Antichristo & diabolo, & sunt Antichristi & diabolici, sunt uomicæ & pestes populi **DEI**: sicut zizania tribuuntur inimico homini, non ipsi agricolæ, Matthæi decimotertio. & Iohannes inquit: Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. Cuius rei euidentis nota & argumentum est, quoddam reuelata & sinceræ doctrina deficientes, lutulentam Antichristi doctrinam inueherunt in Ecclesiam Christi conantur: id quæ facit alius aliogratius atque impudentius. Nam aliqui ex professo Antichristi dogmata recipiunt & tutantur: aliqui uero pelle ouilla induti, nihilominus fundamenta Antichristi, uoce filij **DEI**, & eorum quos Deus ad instaurandam Euangelij sui lucem accendit, sedula & ardenti opera destructa & abolita, omnibus ingeniorum suorum neruis, fucis, eloquentia, artibus, in Ecclesiam **DEI** inthronizare nituntur, partim ambitione, partim auaricia, partim etiam uindictæ iniustissimis cupiditatibus incensi.

Insuper docet Scriptura sancta, eiusmodi uexationes & tribulationes prodesse sanctis. Nam probari pios istis afflictionibus, ueluti aurum igne: item eminere atque florere instar lilij inter acutas spinas. Nec tamen deesse Ecclesiæ suam quantæ ac liberationis diuinæ. Denique, cum portus omnium credentium in Christum sit resurrectio ex mortuis, uitæque æternæ cum Salvatore nostro, sanctis'que angelis: ideo uult Deus nos per istos mundi ac diaboli scopulos eluctari, uultus'que nostros in altum erigere. Iam iam enim nostra redemptio & gloria appropinquant.

Vbi igitur ueræ, propriæ ac germanæ Ecclesiæ **DEI** notæ extant, & in conspectu uersantur: ibi non offendant nos illa, quæ non à Deo, uerum ab hoste generis humani obijciuntur. Discamus ueritatem, adiungamus nos ueræ sententiæ, detestemur præstigijs: & paremus nos, ut breui conscendamus nubes, atque in ipsam cœli regiam, quam **IESVS CHRISTVS** nobis peperit sanguine suo, penetremus. Hæc omnia cum alibi copiosius explicentur, prolixius hoc in loco repetere noluimus.

¶ Secundum autem locum, in rectè instituendis atque informandis pectoribus de rebus hisce omnium amplissimis, obtinet historia Domini nostri **IESV CHRISTI**, omnibus ætationibus. Sed nos omisis alijs temporibus, tantum ex contemplatione istius Sextæ Centuriæ, quam modo benedicente Domino in lucem proferimus, breuissimè commonefaciemus, eandem doctrinam proponi: nempe Ecclesiam Christi subinde à mundo & principe eius horribiliter deformari, sed tamen semen aliquod sanctum seruari, licet exiguum illud sit, Deum agnoscēs & celebrans.

Operæ precium igitur est, in illustribus quasi exemplis uidere atque considerare, quæ Ecclesiam Dei hoc seculo exercuerint, & quasi in eius perniciem & interitum conspirarint.

Primum autem obseruatione & consideratione dignissimum est, iudicium illud Dei mirabile, quod nimirum post florentissimam tempora, (qualia sub Constantino Magno, & utcumque etiam in subsequenti seculo, Augustino uocem diuinam in Ecclesia CHRISTI sonante, fuerunt) mox insequuntur maximæ inclinationes, idque tam subito & repente, ut mirandum sit. Nam in hac Sexta ætate, præter Gregorium Papam & Fulgentium, paucos alios habes insignes Ecclesiæ doctores: qui tamen, excepto articulo de Deo (in quo asserendo strenuam nauarunt operam) alioqui in doctrina cœlesti & tenuiter & obscure, & non raro etiam malè uersantur.

In primis autem istæ horribiles & perniciosæ tenebræ in ipsò docentium cœtu, quasi nubes quædam atræ totum cœlum occupantes, exortæ sunt, quod ceremonias cultusque humanos partim ipsimet Doctores Ecclesiæ, partim uerò alij superstitioni homines passim in templis auxerunt. Nam ædes sacræ omnibus in locis extrui coeperunt ingentibus sumptibus, prorsus gentiliū more: non quidem principaliter eo fine ut ibi uerbum Dei traderetur, sed ut reliquijs sanctorum aliquis honor exhiberetur, utque ibi defunctos stolidi homines uenerarentur.

Quàm uerò facundus est Gregorius ille Magnus appellatus, quàm ardens, quando rationem consecrandi ista fana ueluti ex tripode dictat: & quod mirandum est, non aliter ac si nouum quoddam Salomonicum aut Hierosolymitanum templum conderetur, uaccas, boues & oues, & nescio quas alias nugas, praua æmulatione Iudaismi requirit. Ea res primum tum ipsos doctores, tum etiam auditores, à studio docendi atque discendi uerbum Dei abstraxit. Nam ceremoniæ istæ immodicæ, impedierunt necessarias & utiles ex uerbo Dei institutiones. Deinde mox attulit eam persuasionem, quod illis cultibus magis Deus coleretur, quàm alijs in Decalogo præceptis: & quod eiusmodi rebus salus coram Deo, & uita æterna pararetur. Quæ enim aliæ cogitationes & persuasiones in hominum cordibus nascerentur, quàm tales, ubi doctrina extinguitur, & tantum externi ritus inculcantur & exercentur? Tertio coeperunt ea occasione etiam defunctæ creaturæ, atque exanguia & semicorrota ossa colligi, inuocari, honore diuino affici, & alligari ad illa ipsa loca preces. Ad ista, inquit, omnia non modò conieuebant Ecclesiæ doctores, sed etiam ea adiuuabant.

Eiusmodi igitur calamitas & pestis fundi Christi, in ipsa Ecclesia, & inter eos qui custodes & uigiles Ecclesiæ præcipui uolebant perhiberi.

perhiberi, nascebantur: nempe ut Adiaphororum receptione, cumulatione, defensione, templa occuparentur, ac lux doctrinae horribiliter obfuscaretur. Imò ista Adiaphora seu ceremoniae, non tantum ibi sinceritatem doctrinae labefactarunt, & cultum sanctorum immodicum pepererunt: uerum etiam sequentibus seculis omnibus causa, fons, seminarium idololatriarum & innumerabilium errorum extiterunt: quae mala licet fulgore Euangelij hisce postremis mundi temporibus nonnihil reuelari & corrigi coeperunt, tamen radices tam profundè egerunt, ut extirpari radicibus nequeant. Nam potissima pars orbis, quae Ecclesiae Christi nomine censetur, perseverat in illis densis nubibus ceremoniarum, in uenerationibus defunctorum creaturarum, in sacramentorum Christi prophanationibus, imò ueluti diluuiò quodam altissimo atque ualidissimo istis malis oppressa iacet. Insuper quid exiguo illicoctui (qui efflorescentem ueritatem, purgatamque ab omnibus Antichristi squaloribus & fecibus amplexus est) illae ipsae ceremoniae, quae hac aetate initium, & posterioribus seculis subinde maiora quaedam incrementa sumpsere, nocuerint, quantopere eum distraxerint & deformarint, miserabilis ista & lugubris Ecclesiae Christi facies, quam coram omnibus intuemur, adhuc hodie testatur: licet quidam adhuc, prohi dolor, patroni illorum lapsuum & scandalorum reperiatur. Sed reuertamur ad instituta commemoratione. Accedunt hisce exorbitationibus eorum doctorum, qui rectam sententiam isto sexto post Christum seculo tueri uidebant, & falsi fratres: qui haeresibus, prioribus seculis enatis, adstipulantur, & nouos cothurnos affingunt. Alius Arianicis blasphemis, alius Nestorii, alius Eutychetis delirijs patrocinator: neque id solum audent infimae sortis homunciones, aut diaconi: uerum ipsimet antistites & episcopi, in locis etiam clarissimis. Vnicum tantum exemplum hic attingemus, quia in ipsa historia plurima recensentur. Seuerus Antiochia, ubi primum (teste Luca) discipuli Christi appellati sunt Christiani, publice istud dogma adserit & spargit: In Christo non esse duas naturas, & orthodoxos anathematis fulmine ferit: habuitque adstipulatores non paucos, neque ignobiles in Ecclesiastica gubernatione uiros. In gente Gottica, quae potētissima & amplissima in Italia & Gallijs hoc tempore fuit, Arianici episcopi quod pluri fuerunt, doctrina & uitae integritate alioqui praestantes. Multo aut magis mirum est, tam tetras haereses inuenisse hoc tempore publicos defensores, cum prioribus seculis, illustribus concilijs, & grauissimis prolatis rationibus ex uerbo Dei fuerint refutatae atque conuictae, totique id Ecclesiae Dei innotuerit. Deum immortalem, quid non fieret, ubi corruptelae ueritatis coelestis non diiudicantur, non damnantur, sed tolerantur & palliuntur? Ut hodie, prohi dolor, negligentia politicorum & indulgentia Ecclesiasticorum fit.

Vident igitur omnes pii & candidi lectores, in quibus mica aliqua timoris Domini resedit, quanti sint hominum furores: quam incredibilis ferè sit potentia & malitia diaboli, quod tam crassas hæreses mētibus hominum, etiam eorum qui uerbo Dei præfunt, instillare ualeat, si Deus non regat atq; custodiat.

Est hoc quoque in præsentī Centuria insigne, quod artes nobis ob oculos ponit, quibus falsi Doctores in altum surgunt: & postea uoti compotes facti, pro libitu dominantur, & faciunt omnia. Nam in aulas irrepunt, & potentum ac Magistratuum animos occupant hypocrisi, delationibus & obtreccionibus simcerorum doctorum, & collusionē quadam cum politicis. nihil enim non illis officij pollicentur. Nam plerunque sunt in odio aularum atque potentum, graues, constantes, fidi ministri ac professores uerbi Dei: quia rigidius quàm aulis atque politicis commodum uideatur, ueritatem tutentur, & liberius peccata taxent, quibus aulæ ac potentes sunt obnoxij. Hæ res uidentur istis filiis huius seculi intolerandæ: parasiti & Gnathones aulici interpretantur, ista redundare in contumeliam & diminutionem autoritatis Magistratuum, spectare ad turbas & seditiones. Cupidè igitur tales uerbi Doctores amplectuntur politici, qui nimirum ipsis adulentur: carpunt serios & strenuos Christi seruos, qui ipsorum cupiditatibus morem uidentur gerere: excusant, palliant, pingunt peccata: & sunt (ut breuiter dicamus) Mollia & placentia dicentes (ut est in Propheta) & Molligradi, Magistri leuipedes, ut uulgò appellantur: reuerà autem uigiles cæci, canes muti, pestes animarum, pseudoprophetae, lupi rapaces, fures ac latrones animarum, &c. Itaque leui momento potentiores, rectè, seriò, grauiter, & cum salute plurimorum in Ecclesia Dei docentes profligant, & suæ farinæ homines in cathedras collocant.

Vitium istius rei exemplum est Seuerus ille Antiochenus præsul, de quo paulo antè quædam diximus. nam is callidè in aulam Cæsaris sese insinuauit mira hypocrisi. Deinde altiora animo meditans, criminatur Flauianum, ardenti zelo Antiochenam ecclesiam uerbo DEI pascentem. Variè autem arrodit hunc optimum uirum Seuerus, ueluti sus immunda grunnitu & sordibus suis eum conspurcans. fingit criminationes aduersus eum: nec rubore suffunditur, si maximè semel atque iterum in mendacijs dolosis deprehendatur. Tandem uerò per istos politicos solummodo potentia, non sapientia, non pietate, non bonitate causæ excellentes, pulso Flauiano, callidus, improbus, maleducus, arrogans nebulo in ecclesiam Antiochenam collocatur: ubi postea cristas suas omnes altius erigens, corruptelas suas absque omni pauore dispergit, & perpetuis criminationibus

DEDICATORIA.

bus (nam eiusmodi immunde sues nihil aliud quam immundas, imo
turulentas uoces, aut grūnitus potius edere possunt) bonos ac salu
tares Ecclesiae DEI doctores contaminat, ejicit, pellit, denique etiā
auxilio potentum crudeliter interficit. Nam spiritus mendax est e
tiam una & eādem opera homicida, ut Christus docet.

Monet etiam hæc Sexta Centuria, quibus modis interdum
aulæ controuersijs Ecclesiasticis, ex politicorum suorum consi
lijs mederi conentur, sed ualde infelicitur: id quod aulæ Christi
anæ, pñ que Magistratus expendere & cauere debent. Variæ
in Ecclesia controuersiae erant, ut semper quidem esse solent. nam
diabolus per ambitiosos, uanos & temerarios homines, semper
corruptelas aliquas coelestis ueritatis disseminare solet: quibus
ex officio & præcepto DEI omnes pñ, fidi que serui IESV
CHRISTI, gladio non corporali, sed spiritali, hoc est poten
ti & perspicuo uerbo Dei resistere tenentur. Inde igitur certami
na surgunt. Ambitiosi quidem persuasione eruditionis, ac digni
tate & fauore hominum inflati, suas corruptelas miris coloribus
pingunt, existimantes sibi æterno dedecori esse, si sese hallucina
tos & lapsos esse fateantur: & præsertim ab inferioribus admone
ri, corrigi que nolunt, licet perpetuam modestiam crepent, simu
lationibus suis stultas hominum mentes fascinantes. Pñ rursus à
reprehensionibus errorum & corruptelarum, tanquam uigiles
Ecclesiae, multo minus quam alteri in propugnandis erroribus,
remittere aut desistere nequeunt, quia uox DEI inquit: Clama,
ne cesses. item: Oportet contradicentes conuincere.

Ista uerò *ῥυγομαχία* ac dissensione potentes uehementer of
fenduntur, & quidem absque scandalis istæ contentiones non ab
eunt: quæ tamen non sunt tribuendæ confessioni ueritatis, &
refutationi corruptelarum, sed ipsis architectis & patronis cor
ruptelarum: licet perpetuo uociferentur, sese non esse barbarum
autores, sed aduersarios suos, qui ipsorum corruptelas ostendant
& redarguant: scilicet quemadmodum lupo truculento & crude
li, placidissima ouicula fontem turbabat.

Cum autem ipsi Autores & Aduocati seu defensores corru
ptelarum & præstigiarum plerunque, ut diximus, opinione e
ruditionis & dignitate antecellant, & potentioribus huius mun
di adulentur, ac quædam insignia atque enormia ipsorum pecca
ta excusent: ideo iudicant politici, eiusmodi uiros non esse pu
blica ignominia notandos, siquidem iudicio publico, utpote
in pia & legitima synodo, conuincerentur: & cogerentur publi
ca confessione scandala Ecclesiae, quæ suis tetrīs corruptelis de
derunt, tollere ac sanare. ideo ad Amnestian, id est obliuionem
discepcionum, & oppressionem uiolentam utriusque partis,
rem conantur deducere: eaq; ratione CHRISTVM cum Belial,
Veritatem

Veritatem cum mendacio, fidelem cum infideli (id quod Spiritui sancto impossibile est) nefarie conciliare præsumunt. Eiusmodi consilijs Anastasius Imp. adductus, amnestia cōtrouersias de summis doctrinæ capitibus obuolui & sepeliri uolebat. Verum cedit incassum labor. Non est hoc consilium ex Deo, uerum ex hominibus. Ipse Anastasius mandatum de adoranda Quaternitate non ueretur proponere: uerum retusus atque confusus, non in melius, sed deterius indies proficit, donec fulmine ictus intereat. Crescunt sub amnestias pallio ac tutela corruptelæ, & aliæ Ecclesiæ Dei pestes. Discant igitur omnes huius mundi potentes, quod nequaquam amnestijs grauissimè de articulis fidei cōtrouersia aboleri aut pacificari queant: sed potius legitimis cognitionibus, disputationibus, iudicijs ex uerbo Dei, dānationibus, coactione per uerbum, ut architecti uel defensores corruptelarum atque hæresiū, siquidē resipiscere serioritati laudē, ac testimoniū ueritatis: imbecilles ex uarijs opinionibus & dubitationū tricis & impedimentis expediāt, cōsolentur, confirmant. Sin pertinaciter in corruptelarum sordibus perseuerēt, quibus cunctis tandem cothurnis eas induant & tegant, iudicio Ecclesiæ damnentur: & moneatur Ecclesia, ut à fermento & ueneno falsorum doctorum caueat, qualescunque tandem illi uel opinione, uel reuerales sint. Hæc fieri, gloria Dei, & ipsa Ecclesiæ salus postulant. Neque hic locum habet Constantini Magni exemplum, qui accusatoria scripta Doctorum Ecclesiæ, quibus sese mutuo mordebant, igni tradidit, iussitque eos paci & tranquillitati studere. Nam is prius ipsa dogmata publico & solenni concilio diiudicari iussit: & facta est ex uerbo Dei Arianarum corruptelarum grauis, diserta, perspicua condemnatio, ipso quoque autore excommunicato: eaque res toti Ecclesiæ Christi denunciata est, non habitatione eruditionis aut facundiæ Arii, non eminentiæ aliorum episcoporum, &c. Hisce ritè, sanctè, præclarè perfectis, nugatorias illas accusationes, non concernentes ipsos fidei cardines, rectè sanè ultricibus flammis consumpsit: & iussit offensiones mutuas Christianè & fraternè cōdonare, salutareque pacem, capitibus doctrinæ inquam rectè constitutis, communi studio colere.

Non recensere breuitatis gratia, plura, quæ ex intuitu & cōsideratione huius sextæ Centuriæ utiliter excerpti possunt. Ad caput igitur institutum oratio nostra reuertatur.

Nequaquam igitur offendantur pii, ista tristi ac turbulenta Ecclesiæ Christi facie, quæ nunc nobis ob oculos uersatur. nam ea est perpetua sponsæ Christi facies, sicut ipsemet in uerbo suo prædixit. Nemo sanè tam est adamantinus, tam ferreus, tam rigidus, quin istis quasi spectris terreatur & concutiat. Sed ueniat nobis in mentem, regnum Dei, donec iste mundus steterit, indefinenter à Diabo

lo & mūdo impeti: & nihilominus Deū pro sua immensa misericordia & diuina potētia, quæ exuperat omniū creaturarū uires, in illo ipso cœtu ubi uerbū Dei extat & tradit, colligere sibi Ecclesiā, & custodire: quā quidē necesse sit luctari atq; cōfligere cū diabolo, hæreticis, & alijs peruersis hominib. usq; ad uitæ terminum. Imò gloriā Christianorū omniū præcipua est, pro ueritatis cōfessione non modo omniū diabolorū & principū istius seculi odia sustinere, sed etiā uitā ipsam profundere: sicut fecerūt Prophetæ, Baptista, Apostoli, & innumeri pīj omnib. ætatibus, quib. nos non sumus meliores.

Discant ipsi ministri uerbi Dei ex istis historijs regni Christi, ut incorruptam doctrinā, iuxta normam in scriptis Prophetis & Apostolicis traditā, rectē, seriō, grauiter proponant: & alacri pectore ardentiq; zelo omnis generis præstigias & corruptelas, à quibus cunq; tandē siue angelis siue hominib. prolatas, ostendant, refutēt, damnent atq; execrentur: ut gloriā Dei, ueritas cœlestis, salus ouicularum uindicentur: neq; pudeat ipsos, cōmunem cum Christo & omnib. sanctis crucē subire, & contumelias & tyrannidē huius mūdi perpeti. Erit tēpus, quando Baptista, Paulus, Petrus, alijsq; præstantes I E S V Christi martyres in gloriā resurgēt: & Herodes uicissim, Neronēs, pontifices, serui hominum, placentiloqui (ut sic loquamur) & alijs criminatores suas experientur pœnas.

Caueant autem pīj uerbi Dei ministri, ne cumulent non necessarias ceremonias, neue Antichristi notas & characteres recipiant: uatq; illud mare rituum, quo omnis in Ecclesia Christi doctrina est penitus submersa & extincta, in Ecclesiam refundant. Nam nimia rituum multitudo, & sincera doctrina, stare diu simul nequeunt: ut istius Sextæ Cēturiæ historia testatur. Sint sanē ceremoniæ mediocres, moderatæ, ordini, decoro, ædificationi attēperatæ, ne uel in defectu uel excessu impingatur, ut alibi docetur.

Leues offensiunculæ, non pertinentes ad doctrinam, non lædentes gloriā Dei ac piorum conscientias, quales multæ in hac imbecilli hominum uita incidere possunt, benignè condonentur.

Magistratus uerò etiā ex istis historijs discant, non esse aulicorū, uel aliorū huius seculi filiorū inflātionib. aduersus rectē docētes in Ecclesia Christi, uel præposteris ipsorū cōsilijs locū præbendum. Nō arbitrent, uel blāda uel truculenta amnestia cōtrouersias Ecclesiasticas de doctrinæ cœlestis fundamētis posse sopiri: sed exēplo optimorū Imperatorū, synodos doctorū cōuocent, controuersia in mediū proferātur, iudiciū ex uerbo Dei luculentissimo petat, uoci Dei auscultetur: uulnera Ecclesiæ sanent, non tolerant, nō cicatrice paululū obducta curent. Baiulent præterea ipsi quoq; crucē Christi, nō expauescentes ullas ullorum hominū minas: tantum ut celebrent patefactum Dei uerbum, & omnis generis corruptelas, imposturas, hæreses, idolomanias repudiant, uitent atq; execrentur.

Ad

Ad tantarum itaque rerum doctrinam historiae istae sacrae profuerunt, & monent uestigia superiorum aetatum, ubi nunc recte pedes sint figendi.

Vobis uero, illustrissimi Principes, hunc nostrum sudorem, siue laborem, in cōgerendis ex uarijs monumētis & contexendis rebus, quae Sexto post Messiam exhibitum seculo, in regno Christi acciderunt, nuncupamus & inscribimus: quia non modò uestra nomina I E S V C H R I S T O Saluatori nostro dedistis, sed etiam uniuersam illam regionem, quam V. C. Dominus ac Rector totius mundi concedidit, regno I E S V C H R I S T I spirituali partefecistis & tradidistis: ac sinceram Euangelij diuinitus reuelati & illustrati doctrinam, unà cum ministris Ecclesiae, omnibusq; subditis palàm & ingenuè profitemini. Nec dubium est, in uestra regione Deum rectè inuocari & celebrari. Haec uirtus, ut in prima tabula Decalogi requiritur, ita omnium precipua est: neque ullum preciosiorem thesaurum in V. C. regione habetis, quàm sincerum Dei uerbum, quo Deus homines plurimos regenerat, sanctificat, saluat. Intelligitis enim, ideo & homines condi, & uos hominibus praefectos esse: ideo uos pacem ac disciplinam armis, legibusq; honestis tueri: ut subditi omnes Deum cognoscant, regenerentur, & potiantur aeterna uita. De hoc tanto altissimi Dei dono, non tantum ex totis pectoribus V. C. gratulamur: sed etiam oramus, ut hanc salutarem felicitatem, pro sua immensa bonitate & clementia Deus, etiam ad posteritatem in multa secula (si tamen mundus iam ueluti lacera quaedam nauis fathiscens, diutius durabit) conseruet. Quid enim magis necessarium, quid amplius, quid utilius omnium hominum uotis atq; suspirijs expeti potest?

Hac igitur unica remoti, non ueriti sumus V. C. hanc de regno Christi historiam dedicare: quia illis hanc nostram operam gratissimam fore credebamus, quibus regnum CHRISTI maxime notum & charum est. Arbitramur quoque uos magis intelligere, istum honorem, quòd historiae Ecclesiasticae nomina uestra, ueluti insignium & praestantium patronorum, prima statim fronte praemittuntur, apud posteritatem uobis gloriosum futurum esse, quae V. C. tanquam principes in pietate & confessione excellētes admirabitur & celebrabit. Gaudeāt alij sculptis & pictis imaginib. quas passim in suis regionibus ponunt: V. C. sunt qui sciant eiusmodi monumentis, quae in sacris historijs plurimorum oculos incurrūt, magis delectari. Corruerunt atque interierunt uetustate & uarijs bellorum uastationibus multae illustres Constantini Magni (ut in praesentia tantum huius praestantissimi uiri mentionem faciamus) statuæ: sed ea memoria, quam ipsi Eusebius in sua historia posuit, magis eum commendat & celebrat, quàm si in omnibus aulis statuas aureas sese repraesentantes reliquisset.

Hæc

Hæc non ideo dicimus, quòd in hoc uestibulo libri pulcherrima dona, quibus Deus noster V.C. decorauit, recitemus: quia nec locus iste admittit prolixam enumerationem, neq; nobis eam sumimus facultatem: sed tantum, ut V.C. intelligat, nos pio consilio adductos, hanc uobis Centuriam exhibere. Rogamus igitur, ut V.C. hosce labores, qui ad publicum bonum prououendū atq; ornandum spectant, benignè accipiat. Deum patrem Domini nostri IESU Christi, qui & patefecit & conseruauit suam doctrinā omnibus mūdi ætatibus, & nunc in admirabilem istam lucem nos quoq; traduxit, oremus coniunctis animis & uotis, ut contra tot insurgentes passim corruptelas & præstigias, iubar illud præclarū suæ ueritatis incorruptum custodiat: excitet pectora Magistratum Christianorum, ut pia & legitima ex uerbo Dei synodo errores refutentur, scandala sanentur, & in uera fide omnes obdormiamus, lætoq; uultu aliquando CHRISTO nos resuscitanti occurramus, æternaq; beatitudine potiamur: Amen. Anno Domini 1562.

U. C.

Add.

Matthias Flacius Illyricus.
Iohannes Uuigandus.
Mattheus Iudex.

b

LECTORI S.

Cum laborem nostrum in contexenda historia Ecclesiastica, publicè toti Ecclesie Christi offeramus & communicemus, cupimus sanè eum quoq; omnibus prodesse. Qua de causa nequaquam prohibemus, quin alie nationes in suam linguam eam historiam transferant: ut plures istas sacras res in regno Dei gestas cognoscere, & de grauissimis causis, quæ ad propagationem & ampliationem regni Christi spectant, instrui queant. Sed hoc obnixè & amanter, & iuste etiam (ut nos quidem existimamus) petimus, ut interpretes integram historiam, sicuti à nobis est Deo benedicente collecta, in suas linguas transfundant, & bona fide omnia recitent. Nam si uel mutilare uellent, uel transponere suo arbitrio membra uel capita, uel inferere aliena, qualiacunq; tandem illa forent, officio boni, piji & fidelis interpretis non fungerentur: & iniquum foret, alienos labores ita discerpi: ut aliud in præsentia nihil dicamus.

Vidimus, idq; obiter tantum, quædam in Gallijs de nostra hac Ecclesiastica historia translata esse: uerum cum multa, & quidem non postrema in hoc opere omiſsa, pleraq; etiam aliter locata sint, ut de ceteris nihil amplius hic dicamus optaremus aliquos in Gallijs totum opus, sicuti à nobis scriptum, editum, totiq; Ecclesie Christi donatum & exhibitum est, interpretari, eaq; in re clarissime Gallicæ nationi operam egregiam præstare. Idem uerò etiam à ceteris petimus, si qui fortè uel iam, uel alio tempore putarent hanc Historiam in patrias suas linguas esse commutandam.

Quod autem ad Germanicam attinet linguam, nos, sicuti semel eam curam suscepimus, ita etiam deinceps retinebimus, ut nostrâ operâ Germanica hæc historia prodeat, & extet: eiusq; rei plurimas & iustissimas habemus causas. Ideo rogamus, ne quis uel ambitione, uel temeraria quadam rapacitate, qua plurimi ueluti peste quadam laborant, Germanicæ translationis & editionis studium nobis, præter nostram uoluntatem, euertat aut abalienet: eaq; in re æquitatem saltem spectet, & consideret. Vale.

Sextæ Centuriæ Histo- riæ Ecclesiasticæ

CAPVT I

16

AMPLISSI-
ma fuerūt se-
cula Ecclesiæ
Christi post
Apostolorum
tēpora, Quar-
tum & Quin-
tum: id quod
res ipsa testat-
ur. nam plu-
rimi doctrina

& facundia illustres uiri, simul in plerisque
orbis terrarum partibus uixerunt, ac mo-
numenta sua etiam posteris reliquerūt. Sed
tamen simul semina & fundamēta quædam
fallorum dogmatum & cultuum iusta à mul-
tis sunt, quæ sequenti Ecclesiæ plurima da-
mina attulerunt. Ea enim hominum est per-
uersitas, ut nō optima, sed pessima & nocen-
tissima quæq; præsertim uerò aliqua specie
pietatis abblondientia, cupidissime arripiāt,
mordicusq; retineant: ut uideas, qualis in
hominibus sit naturæ uanitas, & malitia.
Venit igitur nobis ratione ordinis nunc in
manus Sexta Centuria Historiæ, comple-
dens res præcipuas Ecclesiæ CHRISTI, quæ
acciderunt cum imperium Romanum admi-
nistrarent Anastasius, Iustinus senior, Iusti-
nianus, Iustinus iunior, Tiberius & Mauri-
cius: uerum nequaquā hoc seculum priori-
bus duobus simile fuit.

Nam doctores pauciores & ignobiliore
in Ecclesia fuerunt: quāuis Fulgentio & Gre-
gorio Magno, alijsq; paucissimis suis de-
beatur honor. Minus etiam purè à plerisq;
capita doctrinæ Christianæ sunt proposita
& explicata: nisi quod articulus de Deo, si-
cuti etiam cæteris temporibus, ingenti stu-
dio est defensio, integreq; cōseruatus. quā-
quidem uigilantiam Arianicæ, Nestorianæ,
Eutychianæ & similes corruptelæ sine dubio
excitarunt. Interim uerò doctrina de uiri-
bus humanis, de lege, de iustificatione, de
operibus, & alijs non paucis, subinde magis
magisq; obscurata est. Fons autem huius rei
fuit, quod cultus humani ceremoniæq; in
omnibus templis, sacrisq; actionibus in im-
mensum creuerint. Etsi enim ceremoniæ
quædam utiles ac necessariæ sint, consenta-
neæ nimirum uerbo Dei: ac iuxta præceptū
Pauli, ordini, decoro atque edificationi salu-
tati seruientes: tamen quā facile stolidi

uaniq; homines hac in parte exorbitēt, uni-
uersalis experientia omnibus temporibus
demonstrat. Primum autem hoc tempore,
sicuti etiam alijs omnibus, nocuit Ecclesiæ
Dei multitudo rituum, ab hominibus exco-
gitatorum. Dum enim doctores occupan-
tur earum administratione, & populus spe-
ctatione, ueram & solidam institutionem
de fundamentis doctrinæ uniuersæ pietatis
negligi necesse est. Deinde etiam opinio cul-
tus, quæ comes est & pedissequa tam splen-
didarum atq; numerosarū ceremoniarum,
exitialis fuit ipsi doctrinæ. Nam hominum
mentes mirificè capiuntur & fascinantur ce-
remoniarum pompa & splendore: & mox
ista persuasione imbuuntur, quod eiusmodi
operibus fauorem Dei sibi promereantur.
Hinc est, quod hac etate tot surrexerint pas-
sim toto orbe terrarum Monasteria, tot tem-
pla, maximis opibus collocupletata. Hinc
sunt illæ reliquiarum mortuarum creatura-
rum uenerationes & adorationes, contra
uerbum & honorem Dei.

Inter alios autem Ecclesiæ antistites Gre-
gorius Romanus pōtifex meritò primas te-
net, qui (sicut eius libri testātur) ceremonias
plerasq; auget & defendit: prorsusq; Impe-
rialiter leges de consecrandis templis, de
pallijs, similibusq; rebus alijs, episcopis di-
ctat: reliquias iubet coli, & monasticos cul-
tus in cœlum usq; euehit.

Antichristi autem regnum, quod superio-
ri seculo quasi in aluum Ecclesiæ receptum
est, hoc seculo uitam & incrementa accepit,
& quasi ad maturitatem suam, & ad ipsum
tempus partus (qui fit in Septimæ Cēturæ
initio, sub Phoca Imperatore) est deductum.
Rectè quidem, ut à Gregorio scriptū est, Io-
hannes Constantinopolitanus, arrogās sibi
Oecumenici titulum, Antichristo prælusit:
uerum Romani pontifices, & in primis Gre-
gorius, non luserunt modò Antichristum,
sed totis uiribus eum expresse runt, & fun-
damenta eius iecerunt. Sumunt enim sibi
autoritatem supra alios Episcopos, multaq;
agunt quæ ad neruos Antichristi spectant:
id quod suis in locis copiosius ostendetur.

Hæreses quoq; priores, licet à præstantis-
simis uiris refutatæ essent, tamen longè la-
teq; grassatæ sunt. Non enim modò Ariano-
rum pestis Gotthos tenuit, sed Eutychiana
quoque lues in sede Antiochena, alijsq; lo-
cis

cis aliquandiu principē locum obtinuit. Et si autem non exorta sit hoc seculo noua aliqua & insignis hæresis, tamen & ueteres durarunt plurimis in locis: & cultus illi humani, qui ubiq; aucti & cumulati sunt, toti Ecclesiæ Christi horribilem perniciē & cladem attulerunt.

Experti quoque sunt sinceri ac pii ministri non exiguas afflictiones & persecutiones. Fuerunt quidem horum temporum Imperatores nomine ac professione Christiani: ueruntamen uarijs opinionibus fursim deorsum iactati, modò proscripserūt modò restituerunt Ecclesiæ doctores, prout in aulis uel boni uel improbi instigatores fuerūt.

Nihilominus inter hæc tempestates aliquam sibi ueram Ecclesiam Deus & collegit & defendit, quæ quamuis exigua fuerit, Deo tamen grata fuit.

Hæc igitur & huiusmodi alia multa in hac Centuria exprobatissimis & optimis autorib⁹ illustri ordine, fide summa, & quanta poterimus perspicuitate exponemus.

CAPVT II

DE LOCO ET PROPAGATIONE Ecclesiæ.

Rbis terrarū, qui filijs hominum à Deo concessus est habitaculum, etiā hoc seculo Ecclesiæ passim hospitia præbuit. Nam Euagrius libro tertio, capite trigésimo, clarè affirmat, fuisse sub Anastasio Ecclesiam in Oriente, Occidente, Europa, & in Libya. Idem testantur monumenta & acta Synodorum, quintæ Romanæ, & quintæ Constantinopolitanæ: quorum deliberationibus ex omnib⁹ ferè terrarū partib⁹ Episcopi interfuisse memoratur, in primo & secundo Tomo conciliorū. Gregorius Romanus quoq; in Ezechielē lib. primo, homilia sexta inquit: Rota quatuor facierum ideo dicitur, quia Scriptura sacra per gratiam prædicationis in quatuor mundi partes extensa innotuit. Et paulo post: Habent rotæ facies & uias: id est, eloquia Dei in cunctis mundi regionibus incarnatum Dominum prædicant. Et i. Regum, capite septimo, exposit. libro tertio: Nunc, ait, autore Deo per uniuersum orbem sanctæ Ecclesiæ gloria est copiosa.

Gregorius Turonensis libro in Vitas patrum, ad sua usq; tēpora fuisse homines, qui uelut astrorum iubar, totum orbem radio suæ prædicationis illustrauerint, affirmat.

Verum ut Christianus lector Ecclesiarum hospitia, sedesq; paulo penitus introspectare possit, ordine earum loca, per singulas or

bis terrarum partes, quantum quidem mediocri diligentia bonaque fide exprobatissimis autoribus colligere potuimus, commemorabimus.

DE ECCLESIIS

per Asiam.

IN Palestina & præcipuis Iudææ ciuitatibus, hac adhuc ætate celebres fuisse Ecclesias, testis est Euagrius libro tertio, capite trigésimotertio: Nicephorus libro decimo sexto, capite trigésimotertio: & historia quintæ Synodi Constantinopolitanæ, in secundo Tomo Conciliorū, ubi monachorū Hierosolymis, in secunda Syria, in Eremono, in monte Sinai, in tribus Palestinis agentium, libellus ad Iustinianū Imperatorem, & synodum quintam Constantinopolitanam, uerò missus recitatur. Hierosolymitanam Ecclesiam præcipuè commendat, Euagrius libro tertio, capite trigésimo primo: & Andreas Diaconus, de salutatione Mariæ Angelica: & Procopius libro secundo belli Persici, & libro quarto belli Vandalici: & Gregorius papa libro nono Epistolarum, in dictione quarta, capite quadragésimo.

Fuit etiam in utraq; Palestinarum Cæsarea ecclesia, cuius episcopos celebrat Euagrius libro quarto, capite septimo: & Nicephorus libro decimo sexto, capite trigésimo quarto: & acta quintæ synodi Constantinopolitanæ, secundo Tomo conciliorum.

Episcoporum Hierichuntis, Prolemaidis, Gazæ, Ascalois, Azoti, Ioppæ, Diospolis, Tyri, Sidonis, Beryti, Sebastiz, Tripolis, Seleucia, Antiochia, Epiphania, Adada, mentio fit in actis synodi Romanæ, & Constantino poleos, primo & secundo Tomo Conciliorum. Tripolitanæ & aliarum Palestinæ Ecclesiarum, Euagrius libro tertio, capite trigésimotertio meminit.

Fuisse etiam in Arabia ecclesias, Gregorius papa libro nono Epistolarum, in dictione quarta, capite uigésimo quinto testatur, ubi Maximiano Arabiæ episcopo Abbatem quendam per literas commendat. Iuliani episcopi Bostrensis mentio fit apud Euagrium libro tertio, capite trigésimotertio: & Tomo secundo Conciliorum, in synodo Constantinopolitana.

Adramitenus episcopus interfuit quintæ synodo Romanæ: Tomo primo Conciliorū.

Negræ, urbe in finibus Arabiæ felicis, fuisse Ecclesiam, persecutio quam ibi Iudæus quidam Homerita pseudo Moyses exercuit, confirmat. Nicephorus libro decimo sexto, capite sexto: Procopius libro primo de bello Persico.

In Syriæ etiam plerisq; locis fuerunt illustres Ecclesiæ, ut patet ex actis synodi quintæ Constantinopolitanæ.

Constantinopolitanæ, & aliarum. Antiochia: episcopus interfuit & subscripsit quin-
to synodo Romanæ, tomo primo Concilio-
rum. Meminit & Euagrius passim episco-
porum Antiochenorum, quorum uitas in-
fra describemus: & Procopius libro secun-
do belli Persici.

Apameæ fuisse Ecclesiam, testatur Euagri-
us libro tertio, capite trigesimo quinto. E-
ius uero urbis episcopus fuit Conon, qui
mutata episcopali functione militauit contra
Anastasium. Nicephorus libro decimosex-
to, capite trigesimo sexto. Apamearum e-
tiam episcopus quidam interfuit concilio
Constantinopolitano quinto, secundo tomo
Conciliorum. Eius ecclesiæ Procopius etiã
libro secundo belli Persici mentionem facit.

Palmyrenæ ecclesiæ episcopus inter ali-
os recensetur in quinta Constantinopolita-
na synodo, tomo secundo Conciliorum. 20
Seleuciæ Syriæ ambasiator Ioannes, in
quinta synodo Constantinopolitana nomi-
natur tomo secundo Conciliorum.

In Laodicea Syriæ, episcopatum tenuit
Nicius. Euagrius libro tertio, capite trige-
simo primo.

Hierapoli episcopum egit Xenæas: Eu-
agrius libro tertio, capite trigesimo secundo:
& libro sexto, capite uigesimo.

Epiphaniæ ecclesiæ gubernationem susti-
nit Cosmas, eius loci episcopus: Euagrius
libro tertio, capite trigesimo quarto. Eius e-
piscopatui etiam mentio fit aliquoties in quin-
ta Constantinopolitana, Tomo secundo Cõ-
ciliorum.

Fuisse Cæsariois tempore Ecclesiã etiã Ber-
thæ, Suræ, Sergiopolis, testis est Procopius
libro 2. Persici belli. In primis uero ibi Can-
didum Sergiopolis episcopum commen-
dat, quod aliquot millia captiuorum pecu-
nia redemerit.

Durasse & in Cælosyria Ecclesiam Christi,
indeliq̃et, quia earum ecclesiarum fit men-
tio in actis quintæ Cõstantinopolitanæ, maxi-
me uero Heliopolitana celebratur ecclesia.

Nec Mesopotamia hoc seculo à Christi
doctrina fuit aliena. Nisi enim episco-
pus Gregorius Antiochenum episcopum,
de statu suarum rerum certiorẽ facit. Eua-
grius libro quinto, capite nono.

Edesse episcopus fuit Rabulas. Theod. Le-
tor libro secundo, in suis Collectaneis.

Amidæ fuisse ecclesiam, clades & expu-
gnatio bellica contra Christianos eius loci fa-
cta, apud Procopium libro primo belli Per-
sici confirmat.

In Asia minori etiam passim sua habuit
Ecclesia hospitia, nam ex Ciliciæ ciuitati-
bus, Iotapa, Pisidia, Pompeiopolis, Tarso,
Corico, Anemurio, episcopi ad synodum

Romanam & Constantinopolitanam ue-
nisse leguntur: Tomo primo & secundo Con-
ciliorum.

In Pamphilia nam Epiphanius Pergensis
episcopus synodo Romanæ interfuit, & sub-
scripsit: Tomo primo Cõciliorum. Eiusdem
ciuitatis episcopi sementio in actis quintæ
Constantinopolitanæ, Tomo secundo Con-
ciliorum. Ibidem Tryphon Corbasæus e-
piscopus prouinciæ Pamphiliæ, inter alios
damnationi Petri episcopi Apamearum, &
eius complicum subscripsisse legitur.

Attaliæ episcopus Dionysius, in quintæ Ro-
manæ synodi historia numeratur: Tomo pri-
mo Conciliorum.

Cõmacorum metropolitanæ & Homo-
nadorum, ciuitatum Pamphiliæ episcopi
nominantur in actis quintæ Cõstantinopo-
litanae synodi, Tomo 2. Conciliorum.

Fuerunt & in Pisidia Ecclesiæ, Christi ue-
ritatem amplectentes: nam Antiochiæ me-
tropolitanæ Pisidiæ episcopum Bacchum,
quintæ Constantinopolitanæ synodi histo-
ria memorat. Et Ioannes metropolitanæ ci-
uitatis Pisidiarum regionis, quintæ Constan-
tinopolitanæ synodo subscripsit: Tomo se-
cundo Conciliorum.

In Lycia & Caria plurimæ fuerunt illu-
stres ecclesiæ: ut Pararæ, Telmessi, Myræ,
Limyræ, Sagaliss, Balburæ, Antiphelli, Gnidi,
Halicarnalsi, Bubonæ, Eudoxaræ, Olympi,
Rhodiapoli, & alijs locis: quorum Episcopi
partim in actis synodi quintæ Romanæ, To-
mo primo Cõciliorum: partim synodi quin-
tæ Constantinopolitanæ, Tomo secundo
Conciliorum recensentur. Halicarnassensis
episcopi Iuliani meminit etiam Theodorus
Lector libro secundo Collectaneorum.

Nec Ionia hoc seculo caruit Christi reli-
gione. Ephesi enim illustris fuit ecclesia,
cuius episcopum egit Rufinus: Gregorius
libro quinto Epistolarum, indictione deci-
ma quinta, capite centesimo septuagesimo-
quinto. Eiusdem Ecclesiæ meminit Sym-
machus, episcopus Romanus, in epistola ad
Illyrios, Dalmatios & Dacos scripta.

Ephesinæ & Smyrnenfis ecclesiæ episco-
porum mentio quoq; fit in actis synodi Ro-
manæ & Cõstantinopolitanæ, Tomo primo
& secundo Conciliorum. Ibidem & Mile-
tinenfis episcopus Hyacinthus nominatur.
Miletinæ Ecclesiæ etiam mentionem facit
Gregorius, libro septimo Epistolarum, indi-
ctione secunda, cap. sexagesimo secundo.

Magnesia ad Mæandrum, episcopum suum
Leontium misit ad synodum quintam Ro-
manam: Tomo primo Conciliorum.

Ex Lydiæ ciuitatibus, ut Philadelphia, A-
labada, Trapezopoli, Apollonia, Stratonica,
Tripoli, & ex Lydia Sardeorum, episco-

pos quintæ Romanæ & Constantinopolitane synodis præsto fuisse, acta testantur.

Lycaonia hoc seculo complures habuit illustres ecclesias. nam Epiphanius episcopus Barathatus, Lycaoniae provinciae, nominatur in actis synodi Constantinopolitane.

Pertensis episcopi meminit quinta Romana Synodus.

Iconium, Listræ, Derben & Larandam, antiquas Ecclesias sedes, hoc etiam seculo Christi fuisse hospitia, testantur nomina episcoporum, qui quintæ Romanæ sub Symmacho interfuerunt.

Phrygiam utramque hac ætate Ecclesie Christi sedem præbuisse, acta Constantinopolitane & Romanæ synodorum testatum faciunt. Nam nomina episcoporum Philomeli, Themisonij, Natoliae, Docimæi, Eucarpiae, Hierapolis, Midaci, Synadæ, Lysiadis, Apolloniae, Iulij, Troadis, in catalogo Romanæ synodi referuntur. Et Pergami, Tiberiopolis, Theodosianopolis, Anastasia nopolis, Theodosiane, Phrygiæ Pacatiana, & Traianopolis Phrygiæ, Salutaria, Prymnesia, Ariassorum episcopi, quintæ Constantinopoleos interfuerunt.

In Bithynia Nicomedie, Cæsaree, Nicee, Apamee, Parauj, Tiji, unde episcopi ad synodum Constantinopoleos uenerunt: Tomo secundo Conciliorum.

Chalcedone episcopum egit Probus: cuius meminit Nicephorus libro decimo octavo, capite uigesimo septimo.

Epitynchanum Germæ, Pythagoram Synopeorum, Helleponti prouinciarum episcopos, quinta Constantinopoleos nominat.

Lampfaci, Parij, Dardani episcopos interfuisse Romanæ synodo, acta testatur: Tomo primo Conciliorum.

Cyzizena ecclesia episcopum habuit Eusebium: cuius meminit Procopius libro primo de bello Persico.

In Ponto fuisse ecclesias, certum est ex epistola Iustini imperatoris ad Hormisdam, de pertinacia Põticarum Ecclesiarum: Tomo primo Conciliorum.

Neocæsareæ Ponti Polemoniæ, & Trapezuntis episcopi, quintæ Romanæ & Constantinopolitane Synodis interfuisse scribuntur: Tomo secundo Conciliorum. Trapezuntinæ ecclesie meminit quoque Nicephorus libro decimo septimo, cap. nono.

Habuerunt & Galatiæ ciuitates, cœlestis ueritatis præcones: ut Ancyra, Iuliopolis, Claudiopolis, Petenissus, Sinope, Cimolis: quorum metio fit partim in synodo Romana, partim in Constantinopolitana.

Clandiopolis & Seleuciæ, Isaurorum regionis, episcopi meminit eiusdem synodi catalogus: & Euagrius libro tertio, capite

trigesimo tertio: Gregorius libro secundo Epistolarum, indictione undecima, capite nonagesimo primo: & libro quarto, indictione decimatertia, capite septuagesimo quarto, monachorum & Helie abbatis prouinciæ Isaurorum mentionem facit.

In Cappadocia plurimæ fuerunt celeberrimæ ecclesie, quarum episcopi quintæ & sextæ Ro. & quintæ Constantinopolitane synodis præsto fuerunt: ut Polemonij, Sebastie, Tyanae, Sebastopolis, Iustinianopolis, secundæ prouinciæ Cappadociæ ciuitatis, Zelæ: Cæsareæ uero Capadociæ episcopum Theodorum Vigilium damnat, tomo secundo Conciliorum. Eius ecclesie meminit etiam Nicephorus libro decimo sexto, capite trigesimo secundo. Cappadociæ secundæ episcopum fuisse Eleusinum, Euagrius libro tertio, capite trigesimo primo affirmat.

In Armenia magna hoc seculo fuisse nobiles ecclesias, Euagrius indicat libro quinto, capite septimo. Idem Procopius libro secundo belli Persici testatur. Nominat Cotenorum, Nysæ, Sophenæ, Armeniæ ciuitatum episcopos, historia quintæ Constantinopolitane synodi, tomo secundo Conciliorum: & quintæ ac sextæ Romanæ, Tomo 1.

In Iberia Asiæ regione fuisse cœtū Christianæ fidei præ omnibus studiosissimum & tenacissimum, autor est Procopius libro primo de bello Persico.

Zanos omnes Christianos fuisse, in Colchorum terra, Procopius ibidem indicat.

Persiam quoque non fuisse expertem Christianæ doctrinæ, inde colligitur: quia catholicum episcopum Christianorum, in Dubio Persica regione fuisse, Procopius affirmat libro secundo belli Persici. Et Persas ad Onogorim Stephano ^{magistro magister} templum truxisse, & non procul ab urbe Phaside magnificum & sanctum Christianorum templum fuisse, indicat Agathius libro tertio.

Nec India Christi caruit doctrina. Lazoteni enim, seu Colchi, ut dictum, Christiani fuerunt, & de Deo idē cum Iustiniano Romanorum Imperatore senserunt. Agathius libro secundo, & tertio.

Xoanensem & Andrapanensem, Indiæ episcopos, quinta Constantinopolitana nominat.

DE ECCLESIIS

per Africam.

IN Aegypto sub Anastasio, Alexandrie fuisse Ecclesiam, testis est Euagrius libro tertio, capite trigesimo primo: & libro quarto, capite undecimo, ubi Zoili Alexandrinie episcopi mentionem facit.

Canensis & Abydensis episcopi quintæ Romanæ synodo interfuerunt, ut patet ex Actis. Carthagini: nam Procopius libro tertio & quarto

et quarto belli Vandalici narrat, sacerdotes eius loci, pulsus Arianis, templum Cypriani recepit. Gregorius papa libro secundo Epistolarum, in dictione decima, capite trigesimo nono, Dominicum episcopum Carthaginensem officiosè per literas resalutat, & de rebus ecclesiasticis certiore facit.

Syllecti, oppidi Aphricæ, sacerdotis meminit Procopius libro tertio belli Vandalici.

Gazophylis fuisse Ecclesiam, inde apparet: quia duces Stozæ, spe conservandæ uitæ, ibi in templum confugerunt, ubi spe frustrati & cruciati feruntur. Procopius libro quarto belli Vandalici.

Fuisse & in Numidia celebres Christi ecclesias, Gregorius papæ (libro primo Epistolarum, in dictione nona, capite septuagesimo quinto) mandatum, de non recipiendis Donatistis in Ecclesiasticas functiones, ad universos Numidiæ episcopos perscriptum declarat. Episcopum habuit Numidia Colubum: Gregorius libro secundo Epistolarum, in dictione decima, capite trigesimo tertio. Idem libro tertio, in dictione duodecima, capite septimo, cõqueritur de perverso Numidiæ concilio.

Et in Marmarica: nam insulæ Melitenis episcopi meminit Gregorius libro octavo, in dictione tertia, capite primo. Et in Libya persecutio ab Arianis tempore Iustiniani orthodoxis intentata, probavit, esse ibi Ecclesiæ membra: Euagrius libro quarto, capite decimo quarto & decimo sexto.

In Aethiopia, Hellisæus rex studiosus pietatis fuit: Procopius libro primo de bello Persico.

DE ECCLESIIS PER

insulas maris Mediterranei.

In Cypro fuisse hac ætate Christianos, acta synodorum quintæ Romanæ, & quintæ Constantinopolitanæ testatum faciunt. Ta-
masius enim episcopus, quintæ Romanæ synodo, sub Symmacho, interfuit: tomo primo Conciliorum. Constantiæ & Amathun-
tis presbyteros, ciuitatum in Cypro, historia quintæ Constantinopolitanæ nominat, tomo 2. Conciliorum. Rhodus etiam episcopum suum in quintam Romanam synodum, sub Symmacho, misisse legitur.

Carpathi, Pari, Naxi, insularum episcopi in Constantinopolitana synodo, tomo secundo Conciliorum numerantur.

In Creta: Andreas factus est episcopus: Gregorius libro septimo Epistolarum, in dictione prima, capite undecimo.

Gortynæ metropolis in Creta episcopus Theodorus, Mennæ sententiæ contra Seuerum, Petri & Zonaram, subscripsit. Acta synodi quintæ Constantinopolitanæ, Tomo secundo Conciliorum.

ECCLESIAE:

Chij, Mitylenæ in Lesbo, Lemni, episcopos quintæ Romanæ synodo interfuisse, testantur acta, Tomo primo Conciliorum. Coorum episcopum quinta Constantinopolitana synodus habet, Tomo secundo Conciliorum.

Corcyra insula maris Ionij habuit episcopum Alcysonum: ad quem literæ extant Gregorij papæ, libro duodecimo Epistolarum, in dictione septima, capite septimo. Corcyrorum episcopus interfuit etiam quintæ Constantinopolitanæ synodo.

In Gorgonem insulam maris Iberici Horosius abbas ablegatur, ad repurgandam & instaurandam eius loci Ecclesiam. Gregorius libro primo Epistolarum, in dictione nona, capite quinquagesimo.

In Sicilia celebres plurimas fuisse Ecclesias: constat ex Gregorij libro primo, in dictione nona, epistola ad universos episcopos Siciliae.

Messanæ: nam ad eius episcopum Felicem extat epistola Gregorij, libro primo, in dictione nona, capite trigesimo octavo.

Syraculis: nam Maximiniano ibidem episcopo omnium Ecclesiarum Sicularum inspectio & gubernatio demadatur à Gregorio lib. 2. Epistolarum, in dictione decima, capite 4.

Panormitana ecclesia passim etiam apud Gregorium celebratur. Eius episcopus fuit Bonifacius Victor. Gregorius libro secundo Epistolarum, in dictione undecima, capite sexagesimo sexto: & libro primo, in dictione nona, cap. septuagesimo primo: & in Dialogis libro quarto, capite quinquagesimo septimo, episcopum Panormitanum memorat Agathum quendam, ex naufragio diuinitus liberatum.

Agrigenti: nam episcopatum eius tenuit Gregorius quidam: Gregorius libro secundo Epistolarum, in dictione undecima, capite quinquagesimo primo.

Taurominitanæ Ecclesiæ meminit Gregorius libro primo Epistolarum, in dictione nona, capite septuagesimo primo: & libro 2. in dictione decima, capite decimo tertio.

Liparitanæ Ecclesiæ inspectionem & gubernationem sustinuit Paulinus episcopus Taurianensis: Gregorius libro secundo Epistolarum, in dictione decima, capite decimo tertio & nigesimo octavo.

Cathanensi episcopo Leoni scribit Gregorius, libro tertio Epistolarum, in dictione duodecima, capite trigesimo quarto.

Trecalonitana Ecclesia episcopum habuit Petrum: de quo Gregorius libro quarto Epistolarum, in dictione decima tertia, capite quinquagesimo quinto.

Lilybæ: nam ibi episcopum egit Theodorus: Gregorius libro secundo Epistolarum, in dictione undecima, capite 88.

Fuisse

Fuisse & in Sardinia insula ecclesias non obscuras, Gregorius indicat libro tertio Epistolarum, in dictione duodecima, capite uigesimo quinto, & uigesimo octauo, & uigesimo nono, & alibi. Carmentem episcopum quinta Romana synodus nominat.

Caralli, ciuitate Sardiniae: quia episcopatum eius tenuit Ianuarius. Gregorius libro primo Epistolarum, in dictione nona, capite sexagesimo, sexagesimo primo, sexagesimo secundo, & alibi.

Habuit etiam in insula Corsica suum locum Christi Ecclesia: ut pater Gregorij libro primo Epistolarum, in dictione nona, capite quinquagesimo. Episcopi Corsicae fuerunt Leo & Martinus: Gregorius libro primo Epistolarum, in dictione nona, capite septuagesimo sexto, septuagesimo septimo, & septuagesimo nono.

Fuisse Aleriae & Adiacij ecclesiam, inde patet, quod Gregorius libro nono Epistolarum, in dictione quarta, capite septuagesimo quarto, Bonifacio defensori Corsicae scribit, ut in Aleria & Adiacio, ciuitatibus Corsicae, sacerdotes eligi & consecrari curet.

Meminit & aliarum insularum Gregorius libro primo Epistolarum, in dictione nona, capite quadragesimo octauo, & quadragesimo nono, & quinquagesimo secundo: ut Orphianae, Christi montis, Cabis, Corsicae uicinarum, in quibus sedem quoque suam habuit Christi Ecclesia. Fuit etiam Ecclesia in insula Capricana, quae non procul abest à Maiorica: Gregorius libro II. in dictione sexta, epistola quinquagesima secunda.

DE ECCLESIIIS
Europae.

Hoc seculo illustriora ferè habuit hospitia, & ampliora, Ecclesia Dei in Europa, quam in ullis alijs mundi partibus. Nam in Graecia passim fuisse ecclesias, inde constat, quia multi episcopi eorum in synodum Hierosolymitanam, sub Belisario celebratam, conuenerunt: ut testantur acta synodi, quintae Constantinopolitanae, Tomo secundo Conciliorum. Et Gregorius libro quinto Epistolarum, in dictione decima quarta, capite centesimo decimo, mandat uniuersis episcopis Achaiae, ne quem lucri, fauoris aut praemiorum causa ad sacros ordines promoucant.

Corinthiorum episcopi meminit historia synodi quintae Constantinopolitanae: & Gregorius libro secundo Epistolarum, in dictione undecima, capite quadragesimo quinto: & libro quinto Epistolarum, in dictione decima quarta, capite centesimo nono: & centesimo decimo, Corinthiorum episcopum Ioannem instruit de grege Domini recte gubernando. Idem libro secundo Epistolarum,

in dictione undecima, capite septuagesimo septimo, uniuersos Corinthios episcopos ad concordiam hortatur.

In Peloponneso fuisse ecclesias, certum est: nam Araxeni & Aegiritani episcopi quinta Romana synodus mentionem facit, Tomo primo Conciliorum. Colonensem episcopum sexta Romana synodus commemorat, Tomo primo Conciliorum.

Fuisse ecclesias etiam Thebis Beroeae, & Larissae, episcoporum earum ciuitatum nomina testantur apud Gregorium libro secundo Epistolarum, in dictione undecima, capite quadragesimo quinto, & quadragesimo sexto.

In Thessalia: nam eius episcopus fuit Eusebius, Gregorius libro nono Epistolarum, in dictione quarta, capite sexagesimo nono.

Fuisse & in Epiro ecclesias, inde patet Gregorij constat libro quinto, in dictione decima quarta, capite centesimo septimo: ubi episcoporum eius loci nomina recenset; eosque de ordinatione episcopi Nicomediani, de usu pallij & uenditione columbarum in templo Dei commemorat.

Hephestiensis episcopus Epiri, suo testimonio acta quintae Romanae synodi sub Symmacho comprobant: Tomo I. Conciliorum.

Episcopum Epiri, ueteris Epiri prouinciae, quinta Constantinopolitana synodus nominat, Tomo secundo Conciliorum.

Habuit & Macedonia illustres aliquot ecclesias. Arethusa: episcopus fuit Setterianus Euagrius libro tertio, capite trigesimo quarto. Arethusanus episcopus libello ad Imperatorem Iustinianum, in quinta Constantinopolitana synodo misso, libris scriptis legitur, in actis quintae Constantinopolitanae synodi.

Stratoniceus & Heracleus episcopi quinta Romanae synodo praesto fuerunt.

Thessalonice hoc etiam seculo durasse Ecclesiam, inde palam est: quia ipsorum episcopi metu Imperatoris Anastasij, Timotheo Constantinopolitano episcopo, quem consilium Chalcedonense anathematizauerat, consenserunt. Tomo secundo Conciliorum.

Gregorius papa libro septimo Epistolarum, in dictione prima, capite undecimo, praeter alios Eusebio quoque Thessalonicensi episcopo scribit, ne quem ex militari habitu intra trennium in monasteria suscipiant.

In Thracia Constantinopolitana synodus tunc ecclesia, cum ob celeberrimam synodum in hac urbe coactam: tum propter nobilissimum templum Sophiae, quod Iustinianus Imperator ibi extruxit, cui simile in toto orbe terrarum inueniri non potuit. Euagrius libro quarto, capite trigesimo primo: Nicephorus libro decimo septimo, capite 20. Perinthi.

27 Perinthi: ut colligitur ex Nicephori libro decimo octauo, capite uigesimo octauo.

Ex Adrianopoli & Neapoli episcopi in quintam Romanam synodum missi dicuntur, tomo primo Conciliorum, in eadē synodo.

Fuit & Calliopoli ecclesia, quia episcopus habuit Ioannem & Sauianum, ad quos extant epistolae Gregorij papae libro secundo Epistolarum, in dictione undecima, capite octuagesimo quarto: & libro septimo, in dictione secunda, capite centesimo quarto.

Bosphori episcopum saepe synodus quinta Constantinopolitana nominat.

Nicopoli Christi doctrinam propagauit Andreas, eius loci episcopus: Gregorius libro septimo Epistolarum, in dictione undecima, capite undecimo. Eiusdem ciuitatis episcopus sextae Romanae synodo interfuit, tomo primo Conciliorum.

Nec Myria à Christi religione fuit aliena: quia incolae eius bello deuictae, ad Ioannem Ceppadocem genere, aliàs cognominatum Dagan, imperatoris Iustiniani praefectum, oratores miserunt, precatum, ne se perdere ad interuentionem iam uellet, gentem ab antiquo obediētē, & eadem secum de Deo loquā optimē sentientem. Agathius de bel-

lo Gothorum libro quarto, nō procul à fine. Dionysij Politani episcopi mentionem facit synodus quinta Romana, tomo primo Conciliorum.

Theodosiae fuisse ecclesiam, testatur tomo primus Conciliorum: ubi eius episcopus quintae Romanae synodo affuisse narrat.

Fuisse & in Illyria, Dardanio, & Dacia passim hoc seculo celebres Ecclesias, Symmachi epistola ad episcopos & plebem earum regionum testatur facit. Gregorius libro primo, in dictione nona, capite quadragesimo tertio, uniuersis per Illyricum episcopis scribit, de episcopis quibusdam in exilium puls, suscipiendis.

Vlpianae ecclesiae in Illyria, Procopius libro tertio de bello Gothorum meminit.

Saloniae sedem fuisse regni Christi, inde constat: quia Maximus, qui Salonitanum episcopum arripuit, Romam citatur. Gregorius libro quinto Epistolarum, in dictione decima quarta, capite centesimo uigesimo quinto, & ceteris uigesimo sexto. Fuit & episcopus Salonitanus Natalis, cui scribit Gregorius libro primo Epistolarum, in dictione nona, capite decimonono.

Theodoricus de Berna, rex Longobardorum, Ianuario Salonitano episcopo scribit libro secundo suarum Epistolarum.

Fuerunt Scodrae quoque Christiani: quia Stephanus quidam & Constantius egerunt ibi episcopos. Gregorius libro primo Epistolarum, in dictione nona, capite trigesimo

sexto: & libro decimo Epistolarum, in dictione quinta, capite trigesimo sexto.

Dalmatica ecclesia episcopum habuit Malchum: Gregorius ibidem.

Risiniensi episcopo Sebastiano scribit Gregorius libro primo Epistolarum, in dictione nona, capite uigesimo septimo.

Roma licet sedem Antichristo paulatim dederit, tamē & Christo hospitium aliquod praebuit: ut patet ex uitis episcoporum eius, quas infra describemus: & ex concilijs ibidem habitis, de quibus suo loco.

Rauennatensis ecclesia episcopum suum in primam & secundam synodum Romanam misit: tomo primo Conciliorum, in actis Synodorum.

Interamnensis, Mutinensis, Tudertinae, Vercellenfis, Fundanae, Praenestinae, Perusinae, Nucerinae, ecclesiarum episcopos nominat tertia synodus Romana, tomo primo Conciliorum. Perusinae ecclesiae meminit etiam Chronicon Iuonis, de Iustiniano imperatore. Ticinensis episcopus sextam Romanam synodum sub Symmacho, suo suffragio comprobauit: tomo primo Conciliorum. Eiusdem ecclesiae episcopi meminit Sabellius Enneade octaua, libro secundo: & Paulus Diaconus libro decimo quinto.

Puteolorum, Pisauri, Ferenti, Spoleti, Nursiae, Tiferni, Anagninae &c. episcopi, primae & sextae Romanae synodo sub Symmacho, subscripserunt, tomo primo Conciliorum.

Fesulani, Nolani, Salernitani, Esculani, & aliorum Italiae episcoporum meminit quinta Romana & Constantinopolitana synodus, tomo secundo Conciliorum.

Fuit & Venetijs Ecclesia: quia eius episcopus uenit in primam Aurelianensem synodum. Veneticę urbis episcopum Macclianum nominat Gregorius Turonensis libro quarto historiarum, capite quarto.

De ecclesia in Histriae partibus, in primis Tergestina, scribit Gregorius libro undecimo Epistolarum, in dictione sexta, capite trigesimo octauo.

Senonicae ecclesiae episcopus Archemius primae Matifconensi synodo subscripsit, tomo secundo Conciliorum.

Veronensis ecclesiae episcopus Aruernen sis synodo sub Vigilio papa interfuit, tomo secundo Conciliorum.

Aquileiensem antistitem Paulum, Sabellius Enneade octaua, libro quinto Epistolarum, in dictione nona, capite decimo sexto, episcopum Aquileiensem noui schismatis autorem, ad cognitionē causae Romam citat.

Hydruntinae, Brundisij & Gallipolenfis ecclesiae administratori scribit Gregorius libro quinto Epistolarum, in dictione decima quarta,

quarta, capite centesimo uigesimo primo.

Neapolitanę ecclesię cum alijs sæpe, tū libro primo Epistolarum, indictione nona, capite decimo quarto: & libro secundo, indictione decima, capite sexto & septimo, Gregorius mentionem facit.

Fuisse & in Campania ecclesias, testatur Gregorius libro secundo, indictione undecima, cap. quadringentesimo quarto: & lib. septimo Epistolarū, indictione secūda, cap. trigessimono, & in sequentibus: ubi nominatim Vulturnensis ecclesię meminit.

Nec Longobardi Christi caruerunt doctrina: teste Gregorio libro secundo Epistolarum, indictione decima, capite secundo: & libro tertio, indictione duodecima, capite quarto: ubi Theodolindam Longobardorum reginā ad tuenda Chalcedonensis concilij decreta grauitur hortatur.

Similiter Procopius Longobardos fuisse Christianos, libro tertio de bello Gotthico confirmat. Tridenti fuisse ecclesiā, Bonfinius testatur libro octauo rerum Vngaricarum, Decade 1. & Theodoricus Longobardorum rex, in epistola ad Tridentinos, libro secundo.

Non pauciores, nec obscuriores in tota Gallia hoc seculo fuisse Ecclesias, quā in Italia, cum historię plurimarū synodorum, ut primę, secundę, tercię & quintę Aurelianensium, primę & secundę Matisconensis, tercię Toletanę, quibus plurimi Gallię episcopi interfuerunt: tum Gregorius libro quarto Epistolarum, indictione decimatercia, capite nonagesimosexto, & passim lib. quinto, ac alijs locis, certō confirmant. Agathius lib. primo & secūdo scribit, omnes Francos Christianos, & rectissimę inter ceteros omnes sententię fuisse: & haud secus quā Romanos, festos dies peregisse.

Mediolani in primis fuit celebris ecclesia, cuius episcopus Laurentius tercię Romanę synodo subscripsit. Eius & Constantini sæpe honorificā mentionem facit Gregorius libro secundo Epistolarum, indictione undecima, cap. sexagesimo quinto, sexagesimo octauo & sexagesimonono: & libro tertio, indictione duodecima, capite primo, secundo, tertio, & alijs.

In Burgundia, Sigismundus monasterium extruxit: teste Sigeberto.

Masiliensis ecclesię episcopus secundę Matisconensi synodo interfuit: tomo secundo Conciliorum. Gregorius libro nono Epistolarum, indictione quarta, capite nono, cum Sereno Masiliensi episcopo, de fractis sanctorum imaginibus grauitur expostulat.

Lugdunensis ecclesię sæpe fit mentio apud Gregorium Turonensem, & Gregoriū papam. Eius episcopi tertio & quinto Aure-

lianensi, & primo & secundo Matisconensi concilio interfuisse scribuntur, tomo secundo Conciliorum.

Carbonensis metropolitani Gallię prouincię episcopus, tertio Toletano concilio subscripsit, tomo secundo Conciliorum. Toletanę ecclesię episcopus primam Aurelianensem, & secundam Matisconensem synodum suo testimonio comprobauit.

Diuiensis, Aruernensis, Burdegalenensis, Ambianensis, Tricassinus, Viennensis, Turonensis &c. episcopi, primę, secundę & tercię Aurelianensi synodo interfuerunt: tomo primo & secundo Conciliorum. Ecclesia Rothomagensis Gildredum, & Nouiomensis Medardum, fratres gemellos habuit episcopos. Sigebertus in Chronico.

Lutetię uel Parisijs floruisse ecclesiam, testatur historia Parisiensis synodi primę, circa tempora Pelagij primi papę coactę, tomo 2. Conciliorū. Eiusdē Ecclesię episcopus historia prima, secundā & terciā Aurelianensium synodorum celebrat. Regino libro primo Chronicorum, Heribertum Parisiorum regem, ob incestas cum sororibus duabus nuptias, a sancto Germano Parisiensi episcopo excommunicatum, & iusto Dei iudicio punitum esse, scribit.

Pictauij fuisse ecclesiam, testatur Gregorius Turonensis libro tertio Historiarum, capite septimo: & libro quarto Historiarum, capite decimo octauo: & Sigeberti chronico.

In Gallia Aquitania quoque, nobiles fuisse ecclesias, certum est: quia Bituricensis & Aurelianensis episcoporum, meminit historia synodorum Aurelianensium, tomo primo & secundo Conciliorū. Gregorius Turonensis libro quinto, capite sexto, Leonasten Bituricum archidiaconum iurē cecitate punitum narrat: & synodus Aruernensis tomo secundo Conciliorum, Bituricensis, Rhutenensis, Gabalitanum, Lemouicensis episcopos recenset.

Plura loca Gregorius papa libro septimo Epistolarum, indictione secunda: & acta synodorum Aurelianensium, Turonicarum, Parisiensis, Toletanarum, & aliarum, passim conciliorū primo & 2. & Turonensis, indicant: quę breuitatis causa præterimus.

In Hispania Christianam religionē in primis floruisse, uel solę historię Hispalensis & Toletanarum synodorum, hoc seculo celebratarum, sunt indicio. Tarraconensis Hispanię, quę uicina est Gallijs, complectens Nauarrę, Cathalanię & Aragonię regnum, multi episcopi, in terciā Toletana synodo numerantur: ut Pompelonensis, Tarraconensis, Gernudensis, Cēsaraugustanus, Iberdenis, Barcinarenis, & alij complures: Ecclesiam Cēsaraugu-

saraugustanus, Iberdenſis, Barcinarenſis, & alij complures: tomo ſecundo Cōciliorum. Eccleſiam Cæſarauguſtanam etiam celebrat Turonenſis libro tertio Hiftoriarum, capite uigeſimo ſeptimo.

Leandrum Carthaginis prouinciæ Hiſpaniæ, profeſſione monachum, & Ioannem Gerundenſem, Maximum Cæſarauguſtanum, episcopos nominat Iſidorus Hiſpalenſis de Viris illuſtribus, capite uigeſimo octauo, trigefimo primo, & trigefimo tertio. Gregorius papa libro primo Epiftolarum, indiſtinctione nona, capite quadregefimo primo: & libro ſeptimo, indiſtinctione ſecunda, capite centefimo uigeſimo quinto, Leandro Hiſpaniarum epifcopo de trina baptiſmi merſione, & alijs rebus ſcribit.

In Hiſpania Betica, quæ hodie Granata dicitur, celebres hoc ſeculo eccleſiæ fuerunt, Hiſpali, Cordubæ, Ilipæ: quarum episcopos quinta Romana, & tertia Toletana ſynodus memorat, tomo primo & ſecundo Conciliorum.

Fuiſſe & in Luſitania illuſtres eccleſias, decreta Hormiſdæ papæ, tomo primo Conciliorum, teſtantur. Portugaliæ & Galliciæ metropolitani, tertiæ Toletanæ ſynodo indiſtinctionem ſynodi hiftoria aſſignat.

Valeriæ epifcopum ob ſingulare pietatis ſtudio commendat chronicon Antonini, titulo & capite nono, paragrapho ſecundo.

Fuiſſe porro & in Germania eccleſias, ſatis liquet ex epiftola Pelagij ſecundi ad uniteros Germaniæ episcopos. Meminit etiã Germanicorum epifcoporum Gregorius libro ſeptimo Epiftolarum, indiſtinctione prima, capite trigefimo.

Ex Conſtantiensī eccleſia epifcopus Leontianus, ad primam Aurelienſem ſynodū profectus legitur, tomo primo Cōciliorum.

Cambracenſis eccleſiæ epifcopus Gaugeſius, claruit anno quinquageſimo nonageſimo quarto: Sigeberti Chronicon. Treuerenſis illuſtris eccleſia, cuius epifcopus Nicetius paſſim celebratus, Aruernēſi, & quinto Aurelianēſi ſynodo ſubſcripſiſſe dicitur: Tomo ſecundo Conciliorum. Meminit & Gregorius papa Treuerenſium eccleſiæ, libro ſecundo Epiftolarum, indiſtinctione 10, cap. 50, trigefimo quinto. In Agrippinenſi Colonia, & Moguntij oppido floruiſſe Chriſti doctri-

nam, Auentinus teſtatur libro tertio Annali thedralis à Clodoueo Francorum rege extructæ, meminit Nauclerus uolum. 2. Geneſis. 17. In Noricorum finibus beati Seuerini cenobium fuiſſe, Bonfinius teſtatur lib. ſecundo, Decadis primæ rerum Vngaricarum.

Buariæ eccleſiarum, & in primis Ratiſpo-

nenſis, Laureacenſis & Saltzburgenſis, meminit Auentinus libro tertio Annal. Boiorum, de quibus poſtea plura ſubijciemus.

Sueuos etiã eccleſiæ Chriſti hoſpitia præbere hoc ſeculo cœpiſſe, poſtea dicitur.

Beda narrat, Mellitū Orientaliū Saxonum prouinciæ prædiſſe Euangelium: libro ſecundo Eccleſiaſtica hiftoriæ gentis Anglorum, capite tertio. Nominat Saxonum epifcopū Leontiū Sigebertus, in ſuo Chronico.

De Gothorum eccleſijs poſtea dicemus.

In Nortuegia, Kentigerni diſcipuli Chriſtianam religionem tradētes eccleſiam collegerunt, ut paulo pōſt referemus.

Fuerunt & in Scythia Chriſtiani, & Romanorum amici, Alani uidelicet, & Abaſgi: autore Procopio, libro ſecundo belli Perſici.

DE ECCLESIIS

per Oceanum.

IN Britānia, Londonum & Bloracum hoſpitia Eccleſiæ fuerunt: Beda libro primo, capite uigeſimo quinto, & uigeſimo ſexto hiftoriæ Anglorum: & Gregorius libro duodecimo Epiftolarum, indiſtinctione ſeptima, capite decimo quinto teſtantur.

Sigebertus in ſuo Chronico, Cantuarienſis eccleſiæ meminit.

In Cantij ciuitate Dorouernorum, epifcopum Auguſtinus ordinauit Iuſtum. Beda in Eccleſiaſtica hiftoria gentis Anglorum libro ſecundo, capite tertio.

In Scotia fuiſſe eccleſias, certum eſt. nam Brigida uirgo ibi floruit. Chronicon Martini, de Anaſtaſio. Scotorū & Piſtorum doctores fuit Columbanus abbas & preſbyter, qui plurima poſteris reliquit monumenta. Sigebertus.

Fuiſſe & in Hybernia eccleſias plurimas, epiftola Gregorij libro ſecundo Epiftolarū, indiſtinctione decima, cap. trigefimo ſexto, ad uniuerſos Hyberniæ episcopos, teſtatur.

DE PROPAGATIONE.

HAſtenus de Eccleſiarum per totum orbē terrarū hoſpitijs diximus. Nunc de earundem etiã propagatione & ampliacione, quæ quidem ex probatis hiftoriarum ſcriptoribus habere poſſumus, ſubijciemus.

Immirenos Perſiæ populos, habitantes in extrema ora plagæ Australis, olim Iudæos: poſtea uerò, ab eo tempore quo ipſorum regina Salomonem regem Iſrahel inuiſſe dicitur, factos Gentiles: ſub Anaſtaſio Imperatore, ſumma animi promptitudine Chriſtianā religionem petito epifcopo ſuſcepſiſſe, narrat Theodorus Lector libro ſecundo: Nicephorus libro decimo ſexto, capite trigefimo ſeptimo.

Regio eſt ultra Aegyptum, prope Indiā ſub Æthiopiæ, cuius populi Azumitæ appellantur, ad quos Romani per Aegyptū interiacentem

tem, negociationis causa transire solebant. Inter Aegyptum uerò & Azumitarum regionem, Homeritarum terra interiacebat, in qua plurimi erant Iudæi, Christiano nomini & religioni infestissimi. Hi regi suo Domiano, inuidiæ & lucri sui causa, insidiosè persuadebāt, ut Romanis mercatoribus trāsītum prohiberet: eosq; suam regionem ingressos, morte condemnaret, propterea quod essent perniciosissimi hospites. Rex stultus Iudæorū obsequens malitiosis consilijs, plurimos Romanos mercatores interficit. Vnde nec uigē (ut antea) à Romanis mercatorib; frequētari, & negociationes Azumitarum ac Indianorū cū ipsorum detrimento solui cœpere. Rex Adad, re cognita, & motus querelis Azumitarū ac Indianorum Homeritenſi regi Domiano ea de causa bellum indicit: uoto sese astringēs, Si uictor ad suos redierit, se Christi fidem, pro cuius populo bellum gerat, publicè suscepturum esse. Prelio itaque commisso atroci, Homeritæ caduntur: & rege eorum Domiano capto, tota Homeritarum regio in ipsius Adad potestatem uenit: qui ad Iustinianū legatos miseritū episcopos & doctores, qui se suosq; instituerent, & ab idololatria ad Christi sit, fidem ac religionē traducerent. Ille autem misit ei Mansionarium quendam, Alexandria oriūdu, uirum uenerabilē: per quem in Azumitarum & Homeritarum regione, ubi antea per Iudæorum furores neq; peregrinari Christianum nomen poterat, celestis doctrina est plantata & propagata, circa annum decimumsexto Imperij Iustiniani: sicut Paulus Diaconus libro decimosexto in Iustiniani historia scribit. Meminit & huius rei Nicephorus libro decimosextimo, capite trigesimosecundo. Si non eandem, certè similem historiam narrat Procopius libro primo belli Persici, de Hellistæo Aethiopum rege, qui contra Iudæos & gentes in Homeritarum regione Christianos affligētes classem instruxerit: & uictoria potitus regem impium interfecerit, & Christianum substituerit, qui doctrinæ celestis propagandæ curam gesserit.

Benedictus persecutione suo pulsus loco, cum paucis monachis uenit in Calsinum montem Italiæ: & Apollinis idolum, quod à rusticis celebrabatur, cū ara & lūco destruxit, & monasteriū sibi edificauit, & uicinos populos continua celestis doctrinæ prædicatione atque miraculis ad Christi fidem conuertit. Chronicon cænobij Calsinensis libro primo, capite primo: Gregorius libro secundo Dialogorum.

Circa annum Christi quingentesimū septuagesimum quartum, Armenij Christi fidē publicè complexi narrantur. Sabellicus En-

34
heade octaua, libro tertio: Sigebertus in suo Chronico. licet antea quoq; aliqua Christi Ecclesia ibi fuerit, ut alias indicatum est.

Ex Armenia magna Christiani legatos ad Iustinianum miserunt, petitum, ut Romanorum subijcerentur imperio, & liberè, sineq; persecutione uerum Deum colere & honorare possent. Euagrius libro quinto, capite septimo.

Alamundarus Saracenorum seu Agarenorum princeps, ab orthodoxis institutus credidit, & baptisatus ad Christum cum populo suo conuertitur: ut testantur Theodorus Lector libro decimosexto Collectaneorum: Paulus Diaconus libro decimosexto: Nicephorus libro decimosexto, capite trigesimo quinto: Ioannes Zonaras como

35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
Oppidum quoddā est inter Persas & Indos, nomine Tzundadaero, in quo cum rex Cabades multas pecunias & preciosas gemas asseruari audisset, eius rei ut ueritatem cognosceret, ijsq; unā cum oppido potiretur, nihil intentatum reliquit. Verum quominus quod uolebat efficeret, dæmones qui locum & thesaurum illum inhabitabāt & custodiebāt, obstitēte. Cumq; Persicā magia & euocationibus locum illum, dæmonibus firmissimè obtinentibus, occupare non posset, per Iudæorum magiam rem expedire aggressus est. sed cum per eos optatis uotisq; suis potitus nō esset, per Christianos tandem se, quod conabatur, consecutum esse arbitratus est, quos aduersus dæmones potestate recepisse audiuerat. Itaq; Christianorum, qui apud Persas erat, episcopum ad se uocauit: qui eam ob rem synaxi & conuentu Ecclesiastico popularium suorum coacto, oratione dæmones profligauit, & Cabadæ sine labore oppidum illud tradidit. Hac re consternatus Persa, supremæ dignitatis prerogatiua episcopum illum cohoneſtauit, cum ad id usq; tēpus Iudæi & Manichæi sedes primarias obtinuissent. Ab eo porro tēpore, ut quicunq; uellet, Christianorum sacra fidemq; amplecterētur, potestatem liberam omnibus permisit, quam ille antea extremè persecutus fuerat. Theodorus Lector libro secundo Collectaneorum: Nicephorus libro decimosexto, cap. trigesimo sexto: Paulus Diaconus libro decimosexto, in Iustiniano seniore.

Dux Lazorum, Persiæ populorū, Zachus nomine, regnante Cabade Persarum rege, à Persis defecit: & ad Iustinum Byzantium profectus, eum rogauit, ut à pagano dogmate liberatus, Christianus fieret, & Rex Lazorum appellaretur. Cuius precibus Iustinus promptissimo animo locū relinquens, pro filio baptizatum, & regem Lazorum salutatum,

35
tum, & corona atq; chlamyde alba Imperatoria ornatū à se dimisit: ut testantur Paulus Diaconus libro decimo quinto, in Iustini senioris historia: Ioānes Zonaras tomo tertio Annalium, in eiusdem historia.

Iustiniani beneficio circa annum Domini quingentesimum uigesimum septimum, Gerhes Hercolorum, & Gorda Hunnorum ad Bosphorum, reges, & uicinia quaedam ex Hunnis Boazer nomine, cum centum millibus gentis suae, Christianam fidem, & baptismi gratiam accepisse loquitur Procopius libro secundo de bello Gothorum: Euagrius libro quarto, capite uigesimo: Paulus Diaconus libro decimo sexto: Ortho Phrisingenis libro 5. capite 4. de principatu Iustiniani.

Euagrius libro quarto, capite uigesimo secundo ex Procopio memorat, Iustiniano imperante Abasgos fidem Christi, relicta idololatria gentili, palam amplexos esse, Imperatore doctores eò mittente. Porro ad Tanaim Sarmatiae fluuium populos à Iustiniano episcopum petiisse, narrat Euagrius lib. 4. cap. 23.

Rupertus Francorum initio episcopus, regulum Boiorum Theodonem cum filio, praedicatione aeternae & coelestis beatitudinis, à gentili numinū idololatria & superstitionibus, ad Christianam religionem & uenerunt. Deinde in Danubio nauibus delata, ubique Boijs certatim confluentibus, coelestis doctrinae mysteria exposuit. Atque ita Laureacum deuenit. inde per Noricum, Vinum, quae Oringa hodie dicitur, perrexit: ibi Vionem alterum, & Theodonem alterum, Boiorum duces, & Theodonis fratres, sacro lauacro abluit: & cum duodecim suis symmistris, sacrarum literarum consulti-
40
tis, circa Ratisponam, Veldenburgiam, Oringam, & passim per omnes Bauariae regiones templa extrui, & uero Deo consecrari ac dedicari sui praedicationis ministerio curauit, Anno à nato Christo quingentesimo (circiter) tricesimo septimo, Iustiniani Imperatoris decimo. Anno secus est: & Thessalonius Boiorum episcopus factus est: & Thessalonius Boiorum rex, anno Domini quingentesimo septuagesimo quinto, ex ripa Danubij, ubi olim Artobriga Romanorum colonia fuit, monasterium seu scholam Ecclesiasticam, quod Vueltenburgum uocant, extruxit, eiq; Visundum praefecit. Auentinus lib. 3. Annalium Boiorum.

Vulsilaicus in agro Treuerensi monasterium extruxit: & uicinarum ciuitatum incolae, Dianae & alijs Ethnicis superstitionibus deditos, praedicatione & orationibus ad Deum Christo lucrificat. Turonensis libro 60

octauo Historiarum, capite decimo quinto.

Columbanus Galliae monachus, pietate & miraculis clarus, cum prope Galliam uicinos Sueuos numini suo Nudano (quod alij Mercurium appellant) uas capacissimum cereuisia plenum superstitione immolatos conspexisset, magno animi zelo commotus, uas sui anhelitus potentia inflatum confregit: & cereuisiae liquore inde effuso, plurimos ab Ethnicarum opinionum erroribus ad Christi fidem conuertit. Speculum Vincentij libro uigesimo secundo, capite septimo.

Narrat Balæus ex Capgrauo, Boetio & Lelando, Kentigernum Brytannum plurimos suis concionibus ad fidem conuertisse, apostatas reuocasse, Pelagianos expulisse, nondum renatos baptisasse, simulacra eueruisse, ecclesias condidisse, Euangelium usque ad Frondenise flumen & mare Scotticum propagasse: & Caledonios, Athalos, Horestos, & uicinarum Albaniae regionum incolas, monendo & docendo ad uerae pietatis observationes instigasse. Misit etiam quosdam ex suis discipulis ad Orchades insulas, ad Nortuegiam & Islandiam, ut eorum instructionibus Christianae fidei religionem acciperent. Praeterea ad Ecclesiae aedificationem ac commodum, in Eluensi ciuitate trecentos sexaginta quinque literatos homines semper aluit, & paratos habuit. Balæus Centuria prima, in historia Kentigeri, sexagesimi primi Brytanniae episcopi.

DE AMPLIATIONIBVS Ecclesiarum.

Nicephorus libro decimo sexto, capite trigesimo tertio, constantiam & *παρ-
pholav* Palaestinarum monachorum in defendenda & amplianda Christi doctrina, magnifice praedicat. Scripserunt enim ad Imperatorem Anastasium, se synodum Chalcedonensem ad sanguinem usq; defensuros. Deinde circumquaque ciuitates peragrantes, ueluti inuicti belli duces, omnibus facti sunt omnia, homines confirmantes, ad fortitudinem cohortantes, haereticam insaniam refutantes: Verbum carne factum, seu IESVM CHRISTVM simul Deum & hominem, unam uero eius esse substantiam siue personam, asseruerunt.

Childebertum Gallorum regem, Theodelindam reginam Longobardorum, pietate & eruditione insignis, supplicationibus permouit, ut non solum catholicam Ecclesiae fidem & doctrinam pie retineret, sed etiam possessionibus ac munificentia singulari Ecclesiam iuaret & ampliaret, ac cruce & persecutionibus oppressos episcopos ad pristinam dignitatem & honorem reducere-
c ret.

ret. Paulus Diaconus libro quarto, capite 2. de gestis Longobardorum.

Flavius etiam Iustinus omnes suo imperio subiectos, ad fidem Christianam amplectendam, graui & erudito scripto cohortans, non parum incrementi Ecclesijs attulit. Euagrius libro quinto, capite primo & quarto.

In Aquitania, Galliae regione, indies maiores fecisse accessiones ecclesiam Dei, per praedicationem Leonardi, Remigij episcopi discipuli, affirmat Speculum historiale Vincentij libro uigesimo primo, capite undecimo. Idem autor libro uigesimo secundo, capite decimo tertio, Goarem Galliae episcopum in Treuerensi agro extructo sacello, multos Paganos praedicatione uerbi & orationibus ad Deum conuertisse scribit.

Iuuuiae, quam nunc à salis prouentu Salisburgum uocant, duo templa sunt extructa, & sedes metropolitana collocata: Auentinus libro tertio Annalium Boiorum.

Argentinae templum cathedrale in honorem Mariae, Clodoueus Francorum rex aedificauit, Anno Christi 510. Nauclerus Generatione 17.

Postremo etsi in Britanniam Romanas caeremonias inuexit Augustinus, easq; ecclesias magis deformauit quam recte instituit (ut Balæus uerè ex Galfridi lib. 8. capite quarto de gestis Britannorum refert) tamè Anglos multos per eum conuersos, & plusquam 10 millia baptizatos in natali Christi, Gregorius meminit lib. 7. indictione 1. cap. 30: Et Paulus Diaconus lib. 3. de rebus Longobardorum, cap. 12: Beda cap. 25. & 26: Regino, Sigebertus, & alij.

DE CONVERSIONIBUS.

Multos passim tum gentiles tum Iudaeos, ad Christi religionem traductos, commemorant autores.

Cum Deuterius Arrianorum episcopus, Byzantij Barbam catechumenum baptizare uellet, contraq; fidei regulam & Christi institutionem hisce uerbis uteretur: (Baptizo te Barba in nomine patris, per filium, in Spiritu sancto:) aqua, quæ ad baptizandum fuerat allata, subito euauit, & disparuit. Quo uiso, Barbas ad orthodoxos transiit: & baptismo iuxta Christi institutionem accepto, catholicae Ecclesiae & societati sese pie adiunxit. Paulus Diaconus lib. 15. rerum Romanarum, in historia Anastasij.

Ioannè, què Anastasius pulso Helia Hierosolymitanis episcopu fecerat, quia Seueri dogma probaret, & synodum Chalcedonensem damnaret, Sabbas conuertit, ut in publico conuentu testaretur se ueram doctrinam amplecti, & Seueri corruptelas dam-

CAP. II.

nare. Nicephorus libro decimosexto, capite trigesimo quarto.

¶ Circa finem Imperij Anastasij, Cassiodorus Christi fidem accessit: ut Chronicon Sigeberti refert.

Anno Iustini senioris quarto, Theodorus & Clotharius Fracorum reges armis sociatis, Herminfredum Thuringorum regem bello persequuntur. Quo uisto cum toto exercitu, Clotharius Radegundam uirginem, Bertharij fratris Herminfridi filiam captiuam secum abductam, matrimonio sibi iunxit, & sua consuetudine ac monitionibus ad ueram Christi fidem conuertit. Quæ dein cepit monasterium intra Pictauensem urbem erexisse, & religiosis precandi & iuuandi operes studijs, singularem pietatis laudem mereri; apud omnes sibi comparasse dicitur. Gregorius Turonensis libro tertio Historiarum, capite 4.

Constantinopoli Iudæi cuiusdā uxor ac filius, hac occasione baptizati, & fide Christi amplexi sunt. Moris erat benedicti pueri poli eulogias, seu panem benedicti pueri scholæ frequentatib. distribuere. Cū quibus fortè fortuna Iudæi cuiusdā uirarij filius unā accessit, & de reliquijs benedicti panis comedit. Parentibus moræ & absentiae causam è puero sciscitantib. puer ubi fuisset, & quid comedisset, patri significat. Pater ira commotus, eam ob rem puerum in ardente furnum, ubi uitrum formari solebat, inclusit. Mater uerò cum diu cum summo animi dolore filium per ciuitatem quæsitum, inuenire non potuisset, triduo post stans ad matri officinā, lachrymabili uoce filiu uocat. Mox puer agnita matris uoce, è fumo illigdet. Mater apertis foribus, uidet puerum in suo corpore in medio ardenti stare carbonu. qui interrogatus, cuius opera fuisset seruatus? respondit: Mulierem quandam purpurata uestitam, crebrò ad se uenisse, & porrecto cibo, & aqua carbonibus uicinis extinctis, se conseruasse. Hac re Iustinianus cognita, filium matremq; baptizari, patrem uerò ut homicidam necari iussit. Euagrius libro 4. capite trigesimo sexto.

Miraculosa etiam memoratur conuersio cuiusdam militis Longobardi. Tempore enim quo Longobardorum duces Galliam inuadebant, in urbe Nicæa conclusus & caethenis constrictus fuit Hospitijs anachoreta, uir ut pietatis doctrina & miraculis elatus, ita uitæ sanctimoniam & uictus temperantiam spectatissimus. Hic singulari Dei spiritu longè antè prædixit, Longobardos in Galliam uenturos: & ob enormem ac quotidie ingrauescètem hominum impietatem, & extremam erga Dei uerbum ingratitude, septem euersuros Galliam ciuitate

ciuitates. Cupiens autem seruari suos monachos, & ex imminente exitio liberari, iubeat eos urbe aliò excedere, & secum quæ haberent exportare. iā enim barbaram gentem aduentare. Monachis inde profectis, omnia (ut fieri assolet) armis ferroq; uastata, ac inquirere, ueniunt ad cœnobium, ubi Hospitius inclusus erat. Quem cum per fenestram e turri prospicere uiderent, nec facile accedere ad eū possent, duo conscensum, ac cilicio inuolutum offenderunt. Cum autē quærerent causam uinculorum eius: ille homicidam se esse, & omniū criminum reū apertē, sed falsò, fatetur. Tum alter militū educto gladio, & extēsa manu, caput ipsi amputare conatur. Verū eius dextera in ipso ictu confestim immobiliter suspensa exarescit, gladio humi delapso. Socij eius rei insolentia stupefacti, magno clamore ab Hospitio, quid sibi faciendum esset, flagitant. Ille diuina uirtute, a refectum brachium eius pristinae sanitati restituit. Hoc miraculo Longobardus miles permotus, Christi fidem complexus, ad finem suæ uitæ religiosissimè coluit, & professus est. Paulus Diaconus libro tertio: Regino libro primo; Bonfinius, Decadis primæ rerum Vngaricarum, libro septimo.

Aruernensium Iudæorum synagogas, cum à superstitionis suis opinionibus ad Christi fidem traduci non possent, in die Ascensionis Domini, anno Tyberij secundo, populus solo æquauit. Paulo pōst episcopus Auitus, legatis ad eos missis: Vi cogor: sed tamen prædico, & salem scientiæ trado uestris pectoribus. Pastor enim sum gregis Domini: & de uobis ille uerus & summus pastor, qui pro nobis passus est, dixit, se habere alias oues, quæ non sint ex ouili suo: quas eum adducere oporteat, ut fiat unus grex, & unus pastor. Quamobrem si uultis credere, ut ego, esto te unus grex, custode me posito. Sin mihi discedit loco. Illi multum diūque se tertio die habito conuentu, ad episcopum legatos mittunt, hisce mandatis: Credimus Iesum filium Dei uiui, nobis prophetarum uocibus repromissum: ideoque petimus, ut abluamur baptismo, ne in hoc delicto permaneamus. Episcopus cum gaudio accepto nuncio, in uigilijs Pentecostes noctu, urbe ad baptisterium egressus, coram se prostratam Iudæorum multitudinem baptizauit, ultra quingentos, & in Ecclesiæ

collegium adscripsit. Reliqui uerò baptismum accipere recusantes, urbe pulsi, Massiliam profecti sunt. Gregorius Turonensis libro quinto Historiarum, capite undecimo.

Similiter Chilpericus Gallia rex, multos Iudæorum sua ætate baptisari iussit: pro quibus plerunque in baptismo, pro consuetudine Ecclesiæ, fidem spondidisse fertur: licet non pauci Iudæorum ad pristinum suum uomitum, uiolata Christianæ fidei religione & iuramento reuertentur. Gregorius Turonensis lib. 6. Historiarum, cap. 17.

Sigebertus, filius Clotarij, frater Chilperici, Metensium in Francia rex, legatis in Hispaniam ad Athanachildum Hispaniarum regem missis, filiam eius Brunehildem connubio petijt: quæ per sacerdotum prædicationem, & mariti consuetudinem, ex Arrij dogmate ad catholicam fidem CHRISTI conuersa fuit. Gregorius Turonensis libro quarto Historiarum, capite uigesimosexto. Idem narratur de sorore Brunehildis, Glassunita, coniuge Chilperici, fratris Sigeberti: eodem libro, capite sequenti.

Narrat Euagrius libro sexto Historiarum, capite uigesimotertio, tempore Chosrois regis Persarum, Naamen Scenitarum Barbarorum Phylarchum, ethnicum scelestissimum & flagitiosissimum, ita ut & sua ipsius manu homines demonijs suis mactaret, ad sacrum baptismum accessisse, & Veneris statuem ex integro auream, igne liquefactam, pauperibus distribuisse, ac simul suos omnes ad Deum adduxisse.

In Persia mulier quædam Golinduch nomine, magis Persicis prognata, eorumque religioni & superstitionis cultibus non minus quàm parentes impijssimè dedita, singulari Dei consilio per *en-gaui* extra se rapta, ab angelo Dei ad Christianam fidem mirabiliter conuersa est: ut testis est Nicephorus libro decimo octauo, capite uigesimo quinto.

Chosroen quoque Persarum regem, persecutorem Christianorum, in extremis uitæ diebus ad Deum conuersum, Euagrius habet libro quarto, capite uigesimo octauo. Idem libro sexto, capite decimo septimo, eum Circesium profectum esse scribit, eo animo (ut aiebat) quò Christianorum Deum inuocaret. Idem Nicephorus libro decimo octauo, capite uigesimo secundo, & sequenti, indicare uidetur.

DE INSTAURATIONE.

Anno Christi quadringentesimo nonagesimo quarto, Anastasij Imperatoris

ris 4. anno (ut Cuspinianus & Iornandes supputant) Vundanundus Vandalorū rex, suāsu Eugenij archiepiscopi, tandem post decem annos catholicis episcopis de exilio reuocatis, diu clausas ecclesias reddita pace aperuit. Cuspinianus in Cōmētarijs in Aurelium Cassiodorum, de Consulibus.

Aquitaniæ Galliæ regione Franci Catholici, expulsis Gotthis Arrianæ hæreseos sectatoribus, sincerae religionis doctrinam restituerūt: Chronicon Iuonis in Anastasio.

Africanas ecclesias annos septuaginta quatuor ab Arrianis misere diuexatas & seductas, episcopi ducenti & uiginti ab exilio ex Sardinia reuocati, autoritate regis Vuandalorū Childeris, sub Iustino seniore reformare, & ad Orthodoxam sententiam traducere ceperunt: Paulus Diaconus libro decimoquarto, inuita Iustini.

Eodem tempore Hormisdas à Manichæis purgauit Romam, & Imperator Constantinopolim ab Acatianis & Arrianis: ut Paulus Diaconus libro eodem scribit.

Iustinianus Imperator Christianæ religionis initio studiosissimus, Chalcedonenſis Synodi decreta constanter & summa ſeueritate in omnibus Ecclesijs propagari, & aduersarios omnibus modis coherceri, & ad cōsensum compelli iussit: teste Euagrio libro quarto, capite undecimo & decimo sexto: Nicephoro libro quarto, capite decimo: & libro decimo septimo, capite duodecimo. Vbi omnibus ex Libya, & Carthagine potissimum, pulsas Arrianis, Christianis templa eorum, iuxta uaticinium Cypriani martyris, denuò restituisse & instaurasse legitur. Prolixius & diligentius libro tertio de bello Vandalico, eadem Procopius posteritati descripta reliquit.

Anno Iustiniani decimoquinto, cum Clotharius & Childebertus fratres, Francorum reges, eductis in campum copijs signa collaturi essent, Crotochildis mater eorum, pia & prudens fœmina, in medium progressa, utrosque sibi inuicem reconciliauit: & suāsit, ut Hispaniam cum exercitu inuaderent, & Westgotthos Arrianos aut ad fidem orthodoxam traducerent, aut regno expellerent. Eius consilio obtemperantes, Cæsaraugustam obsident, & facta deditio-
ne, oppidanos iuramento adstringunt ad orthodoxam religionem. Robertus Gar-
guinus libro primo de gestis Francorum: & Sabellicus Enneade octaua, libro tertio.

Ecclesias Ægyptiacas à Petro Alexandrino Eutychiana hæresi turbatas, Photinus monachus à Iustino iuniore, circiter annum Christi 565. eò missus, instaurare conat⁹ est.

Hispania ab Ariana hæresi purgata, orthodoxam religionem hac occasione am-

plexa legitur. Fuit Hispaniæ rex quidam Leuigildus, qui duos habuit filios, Richaredum & Helmingildum. Cum autem Leandri Hispalensis episcopi suāsu & prædicatione, Helmingildus repudiato Arianismo, orthodoxæ fidei religionem amplexus esset, pater eum securi interemit: ut scribit Turonensis libro quinto, capite trigesimo octauo: & Paulus Diaconus de gestis Longobardorum libro tertio, capite decimo: & Sigebertus in Chronico: Regino libro primo: Beda de ratione temporum. Sed cum in morbum incidisset, recuperata ualitudine pœnitentiam egit, ut Richaredum seu (ut alij scribunt) Recaredum, qualis dem unicum, talem sibi redderet, hæresei Helmingildus fuerat. Leander libens se id facturum promisit: & id quod receperat, piè præstitit. Cæterum Leuigildo mortuo, Richaredus in Tolerana synodo duorum & sexaginta episcoporum Ariana hæresi abdicata, orthodoxam fidē cum tota gente Hispaniæ complexus est: Turonensis libro nono, capite decimo quinto.

Et Gregorius Papa hoc Richaredi factum magnificis laudibus prædicat prolixa epistola, libro septimo Epistolarum, indicione secunda, capite uigesimosexto. Longobardos etiam ab Ariana labe reduxit Gregorius papa, dedicatione hymni de Sanctorum uitis Theodolindæ facta. Bonfinius Decad. 1. libro octauo rerum Vngaricarum: & Paulus Diaconus libro quarto de gestis Longobardorum, capite 1. 2. 3.
A Seueri errore Limetas liberauit Gregorius Antiochenus. Euagrius libro sexto, capite uigesimo tertio.

CAPVT III. DE PERSECVTIONE ET tranquillitate Ecclesiæ sub Anastasio Imperatore.

Ortuo Zenone Imperatore, Anastasius Dicorus, humiliter natus, repulso Longino Zenonis fratre, senex, auxilio & studio Ariadnæ Zenonis uiduæ: quam post in uxorem imperium mediocriter quietum (Blondoteste Decad. 1. libro tertio) accepit: Anno salutis humanæ quadringentesimo nonagesimosecundo, & eius gubernatione annis sustinuit 27, mensibus 2. Iornandes libro de regnorum & temporum successione. At Palmerius in suo Chronico, annos imperij Anastasij ponit 26.

Hunc autem uago & mobili fuisse ingenio hominem, apparet. Nam cum initio, eo quod de Magia & Manichæa hæresi, quam & mater eius suspectus

43
suspectus esset, purpuram Imperatoriam ab Euphemio Constantinopolitano patriarcha impetrare non posset, nisi propria mactatione ac stipulationem traderet, quod à Chalcedonenſis ſynodi decretis non uellet diſcedere, aut quicquam nouorum tuum in Eccleſia mouere, haud grauius ſtipulationis ſyngrapham dedit. Sed non multo poſt mutata ſententia, eam reponit Euagrius libro tertio, capite uigeſimo ſexto & trigefimo ſecundo: Nicephorus lib. 16. cap. 26. teſtantur.

Porro licet in initio orthodoxæ fidei ſeſe ſauere ſimularet Anaſtaſius, ut ex Gelafij epiſtola apparet: tamen paulo poſt, nimirum ſecundo imperij ſui anno, Chriſti uero quadringenteſimo nonageſimo tertio, eius factus eſt oppugnator & perſequutor.

Cauſæ autem fuerunt: Prima, hæreſis. Anaſtaſij enim errore infectus, orthodoxis inſenſior eſt redditus. Henricus de Erphurſia. Secunda, diſtractiones eccleſiarum Orientalium, Europæ, Libycarum & Occidentium. Tertia, aulica & politica eius ſapientia. Nam publicis ediſtis Henoticon Zenera probauit, & inter diſidentes ob diſtinentia ſynodi Chalcedonenſis ad fidem perducere edixit, ſomnians eo modo certamina Eccleſiæ ſopiri poſſe, perinde ut contentiones ciuiles. Quarta, orthodoxorum conſtans fides & confeſſio. Cum enim eos contra ſua ediſta cognosceret Chalcedonenſis decreta propugnare, & Ariani dogma damnare, & anathemate ferire, in eos ut inobedientes grauiter exarſit. Quinta, hæreticorum improbitas. Cum enim illi non ceſſaret damnare Chalcedonenſem ſynodum, & orthodoxi irritati ſeſe opponerent, exiſtimauit utraque parte oppreſſa, pacem conſtitui poſſe. Quas quidem ob cauſas tum Chalcedonenſem ſynodum acriter oppugnantes, tum impudentius deſeſcentes remouendos, atq; Amneſtias mutuoſq; canes, qui nec frigidi nec calidi erant ſurrogandos ſtatuit: ut ſcribunt Euagrius libro tertio, capite uigeſimo ſexto: Nicephorus libro decimo ſexto, capite uigeſimo ſexto. Sexta cauſa erat, cupiditas uindictæ. Nam ob Acacij hæreſin ab orthodoxis excommunicatus, ut hoſtis ſynodi Chalcedonenſis, eam iniuriam, ut quidem ſibi uidebatur eſſe, ulciſci uoluit, ut patet ex Euagrio libro tertio, capite 34. & Apologetico Symmachi.

Primo autem omnium Conſtantinopolitano Euphemio, pietate & conſtantia eximium, in exilium expulſit: eo quod confeſſionis ſyngrapham, quam repoſcebat, reddere detreſtabat: & quod eum de Dioſcori hæ

reſi ſuſpectum, Eccleſia excluſiſſet: & (ut auctor eſt Zonaras Tomo tertio) quod Chalcedonenſe concilium anathemate damnare iuſſus, recuſaſſet. Sed Anaſtaſius, ut ſuſciaceret Chriſtianiſ, qui ægerrime rem eam ferebant, aliorum Euphemium inſimulabat criminum: quod nimirum res nouas in Eccleſiam inducere tentateſſet, & nouorum tumultuum atq; ſeditionum autor extitiſſet. Ac reliquis epiſcopis, aulicis inſidijs & adulationibus circumuentis perſuaſit, ut in ſui gratiam Euphemium excommunicarent, & officio ſuo deponerent. Nicephorus libro decimo ſexto, capite 26: Theodorus Leſtor libro ſecundo Colleſtaneorum. Huic uero in exilium pulſo, Imperator ſubſtituit Macedonium Eccleſiæ miniſtrum, & reſuſtarum cuſtodem, uirum non minori quam Euphemius fuerat, pietate & conſtantia præditum. Ab hoc cum itidem ſtipulationis Imperatoriæ ſyngrapham, quam ab Euphemio cuſtodendam acceperat, poſtulatam recipere non poſſet, uaria iniit conſilia, quod & Macedonium è ſede epiſcopali deturbaret. Ignominioſum enim Imperatori eſſe putabat, ſi libelli ſyngrapham, quæ uitam eius redargueret, ſacerdotibus relinqueret. Verum cum inſidijs eum pellere non poſſet, collecto hæreticorum concilio, ut ipſum, ut Chalcedonenſem ſynodum damnaret, cogit. Quod ubi pij ſenſiſſent, infinita mulierum & paruulorum multitudo per ciuitatem diſcurſans clamauit: Martini tempus adeſt, o Chriſtiani, nemo longius à paſtore & patre abſiſtat. Imperatorem uero probri gratia Manichæum, & imperio indignum uociferabantur. Quia reſeſterritus Anaſtaſius, Imperialis aulae portas claudi, & nates fugæ commodas apparari iuſſit. Ac cum antea, Macedonium ſe in poſterum uiſurum iure iurando negaſſet: iam miſſo nuncio precibus petijt, ut ſe ſalutare liceret. A quo cum ſumma præſentia tanquam Eccleſiæ hoſtis redargueretur, ipſe tum per hypocriſin epiſcopi uerbis & increpationi acquieuit, ac ſimulatè ſeſe ſubmiſit: Anno Chriſti quingenteſimo decimo quarto. Verum quia nihil ſimulatum eſſe poſſet occultum, paulo poſt ſedatis turbis, denuò uarijs artibus Macedonium expellere tentans, hypocriſin ſuam prodidit. Ac primò quidem, ut iuſtè id facere uideretur, ſubornauit calūniatores, qui ſupri uel adulterij Macedonium accuſarent. Quorum ille conſtitam calūniā, ſubducta tunica & tirilibus ſe carere oſtendens, facile palam reſutauit. Sed alia inuenitur fraus. Celerem præſentem accuſare iubet Macedonium, quod Chalcedonenſem ſynodum improbaret, & Zenonis Henotice ſubſcripiſſet. Sed id crimen publi-

ca oratione in monasterio Dalmati Macedonius diluit, aperte indicans, se & Chalcedonensem synodum omnino probare, & omnes eam non recipientes habere pro hæreticis. Verum nihil ei profuit innocentia sua, sed uicit tyrannis, & Celer aulicus præfectus clam eum in exilium abegit. Nicephorus libro decimosexto, capite uigesimoexto, & trigesimo secundo: Theodorus Lector libro secundo Collectaneorum: 10 Euagrius libro tertio, capite trigesimo secundo. Sænitum etiam est in sectatores eius. Alij enim exilio, alij relegatiõe, alij iniquis accusationibus, nonnulli bonorũ publicatione afflicti sunt. Quidam etiam fuga sibi consulentes, Romam uenerunt: ipsum uerò Macedonium Sangræ, missis Imperator interfectores trucidari iussit, anno Christi quingentesimo decimo septimo: teste Nicephoro libro decimosexto, capite uigesimoexto.

Cum autem Flauianus Antiochiæ episcopus, & Helias Hierosolymorum, & Iohannes Alexandrinus, Euphemij & Macedonij proscriptionem improbassent, & tyrannicè & contra Canones factam esse didicissent, etiam contra ipsos Imperator exarsit: & occasiones uenatus est, eos quoque ab officio remouendi.

Ista cum animaduertisset Xenæas, Hierapoleos episcopus, Eutychis errori additus, Flauianum accusat esse Nestorianum. Cum autem Flauianus Nestorium cum ipsius opinione anathemate damnet, Xenæas auxilio suæ factionis Flauianum ad Chalcedonensis synodi, & eorum qui duas in Christo esse naturas diuinitatis & carnis asseuerarent, damnationem, ut in ciuitatem & cum ingenti tumultu irrumpens, cogere tentat. Eam autem rem cum Flauianus ægrè admodum ferret, ac à monachis 30 Xenææ sectatoribus magno impetu urgeretur, plebs Antiochenæ ciuitatis concitata, magnam monachorum stragem edidit, ita ut plurimi eorum Oronte fluuiio submersi perierint. Venerunt quoque eò auxilium Flauiano monachi Cauæ Syriæ, qui auxerunt tumultum. Hanc occasionem Imperator arripiens, Flauianum exilio damnat, & Seuerum substituit: Euagrius libro 40 tertio, capite trigesimo primo, & 33.

Postea ad Heliam pellendũ paratur uia. In Sidone Imperator indicit Synodum, & Soterichum & Xenæam Chalcedonensis synodi hostes eò uocat, ut contra Heliam & Seuerum ferant sententiam. Verum Sabbas Palæstinæ monachus, pietate & doctrina clarus, cõstati animo pro Helia intercedens, cūq; Imperatore cõgressus, eũ hortatus est, ut suscepto cõtra Dei Ecclesiã bello finē 60

imponat: ac diuinitus ad Ecclesiæ salutem, non ad eius perniciẽ, sibi regni diadema cõcessũ esse cogitet. Qua quidẽ oratione & furorem Imperatoris contra Heliam sedauit, & Sidonensem pseudosynodum irritam fecit. Nicephorus libro 16. cap. 32: anno Christi quingentesimo decimo tertio.

Sed pseudoepiscopi illi nihil se obtinere sua synodo uidentes, flagrantis odio & inuidia Helix & Flauiani, paulò post ipsos apud Imperatorem, tanquam criminũ de maiestatis reos, & Imperatoris actionũ derisores, calumniõe detulerunt. His calumnijs frigidam etiam suffudit Seuerus hereticus, Flauiani successor, Heliam accusans, quod synodales suas literas suscipere recussasset. Iterum ergo ad iram commotus Anastasius, armatorum manum Hierosolymam aduersus eos qui Seueri assentiri, eamque synodalib. subscribere nolent misit: eosq; sedib. pelli, ac ui quoq; si opus esset, reprimi iussit. Verum cum Heliam ob pietatis constantiam monachi Hierosolymitanis premi uiderent, ipsi coniunctis uiribus eos qui à Seueri & Imperatore missi erant, ui ex Ecclesia eiecerunt, & accedente aliorum monachorũ cõetu, palàm audacter Seuerum & omnes qui cum ipso facerent, anathemate damnarunt. Quare multo magis exacerbatus Imperator, Olympiũ quendam cum exercitu Hierosolymam misit, ut sine omni dilatiõe Imperatoris iussu in persequendis Christianis exequeretur. Hic postquam Hierosolymam uenit, Helia expulso, Iohannem quẽdam Seueri uentem consuetudine, & synodum Chalcedonensem prædicantem, in eius locum substituit. Hac re cognita, Sabbas (cuius supra mentionem fecimus) cum Iohanne collocutus, ei persuasit, ut Seueri communione abstineret, & Chalcedonensem synodum cum uitæ periculo tueretur. Iohannes igitur rupto fœdere cum Olympio inito, mox Sabbæ cõsiliũ secutus est. Quo facto Olympio maddẽ excauit ira, ut mox Olympiũ magistratu remoto, alium ducem Anasium nomine successorem ad persecutionẽ in Palæstinam mitteret. Is uerò euestigiò Hierosolymam uenit, furiosos Imperatoris cõnatus sine omni mora & consilio exequi cupiens: Iohannem Helix successorem, in uerbo quidem cum eo communicato, in carcerem coniecit, eumq; ui ad Seueri amicitiam & synodi Chalcedonensis damnationem adiecit. Iohannes uerò, quia ex Zacharia Cæsareæ Palæstinæ antistite re clamata audierat, tempore flagitante opportuna fraude res gerendas esse: duci se, quod ille uellet, facturum custodiam dimitteretur,

47 dimitteretur, ne ui coactus, sed persuasione adductus, Imperatoris uoluntati obtemperare uideatur. Vinculis autem liberatus monachorum cohortem in templum Stephani *πρωτομάρτυρος*, ad frenandam hæreticorum temeritatem conuocat: & præsentis persecutore, atque synodi Chalcedonensis damnationem expectante, suggestum conscendit, & Sabbæ atque Theodosii *ἐπισκοπῶν* doctorum manibus utrisque suffultus, talem habuit orationem. Si quis (inquiens) Eutychemi, & Nestorio, & Seuerio, & Sotericho Cæsareæ Cappadocum episcopo assentitur, anathema. Si quis quatuor uniuersaliū synodorum dogmata non sequitur, anathema.

Præfectus ubi hæc audiuit, concitatae multitudinis imperum metuens, fuga sibi salutem quaesuit. Euagrius libro decimosexto, capite trigesimoquarto. Similem *ἱστορίαν* narrat historiam idem autor capite præcedenti, de Theodosio, quem suggestu concesso sic concionatum perhibet: Si quis quatuor synodos quatuor Euangelij non exaquet, anathema. His omnibus cum Imperatorem uehementer offensum iri scirent, patres literas ad Imperatorem liberissime scriptas mittunt, quibus cum Imperatorem accusant, tum sui dogmatis certitudinem astruunt, indicantes se à patrum traditionibus & Nicæa synodo nullo modo, etiam si uitæ pericula sint pertimescenda, unquam discessuros esse. Accepisse se ueram fidei doctrinam à maioribus, multis inde seculis, nec ab Imperatore ut eam iam primum discant opus habere. Hanc monachorum Palestinorum constantiam cum Imperator uideret, exilio eos damnauit: doctorem, & pacatam Ecclesia, ipsi ex ærumnis ad optatam quietem redire. Nicephorus lib. decimosexto, cap. trigesimotertio, & 34.

Seuerus autem Iudæorum præsidio usus, ultra trecentos secundæ Syriæ monachos interfecit, eorumque cadauera & auias lanianda proiecit, & Christianorū templa spoliari: ut patet ex libello ab Antiochia & Syriæ clericis & monachis, in quinta Constantinopolitana synodo oblato, Tomo secundo Conciliorum.

Seueri autem furores & impias synodicas actiones contra ueram Ecclesiam, cum Cosmas & Orontes Epiphaniæ, & Seuerianus Arethusæ ciuitatis uicinæ, episcopi uiderent, ac summe improbarent, ei per Aurelianum Epiphaniæ diaconum depositionis libellū transmittunt. Quæ licet Seuerus accepisset, & legisset, nihilominus tamen usque ad mortem Anastasij Antiochenum episcopatum retinuit. Anastasius uerò cognitis

quæ Seuerio à Cosma & Seueriano accidissent, Asiatico præfecto qui Phœnicia ad ministracionem sustinebat, in mandatis dat, ut Cosmam & Seuerianum sedibus suis eijciat, eo quod depositionis libellum Seuerio misissent. Is uerò cum in Orientem uenisset, & plurimas ciuitates fortiter Seueriani & Cosmæ dogmata tueri uidisset, ad Anastasium retulit, non posse illos sine sanguine sedibus suis pelli. Eo audito Anastasius humaniter Asiatico rescripsit, ne quicquam, etiā si magnū & eximium quid efficere possit, ea in re tentaret, si uel gutta sanguinis sit effundenda. Euagrius libro tertio, capite trigesimoquarto: Nicephorus lib. 16. cap. 31.

Cæterum tam afflictam sub Anastasio nō solum in Romano Imperio, sed ubique fere etiam terrarum fuisse Ecclesiam, Euagrius *ἱστορίαν* iam indicato loco indicat. Nam & Coades, uel Cabades, ut alij scribunt, Persarum rex, ad eum in Christianos sæuij, ut multis sermonis organa crudeliter ademerit: quos tamē, illis amissis non minus quàm antea clare locutos fuisse, Nicephorus refert libro decimosexto, cap. 36.

In Africa plusquam nongentos martyres, uitæ & sanguinis profusione sub Anastasio Christianam religionem ornaſſe, & contestatos esse, Regino memorat libro primo de Anastasio. Maximè uerò Trasamundus Vandalorum rex clausis Christianorum templis, anno Christi quingentesimotertio, ducentos & uiginti episcopos in Sardiniam relegauit: quibus Symmachus Romanus pontifex uestes, pecunias & annua subsidia liberaliter suppeditauit. Paulus Diaconus libro decimoquinto, in Anastasio: Sabellicus Enneade octaua. libro secundo: Procopius uerò libro tertio belli Vandalici addit, Trasamundum non ui, ut antecessores sui, ullis uel pœnis supplicijſq; corporis, sed præmijs ac honoribus Christianos ad deferendam fidem inuitasse: & aduersantes suis conatibus, minimè supplicio infectatum fuisse: id quod Zonaras etiam Tomo tertio affirmat.

In ea autem Ecclesiæ Orientalis tempestate, plurimi Orientales fortissimè contra corruptelas pugnarunt: Deum orantes, ne ullo humano metu Christianæ doctrinæ ueritatem & confessionem abijcerent: eamq; ob causam consilij & precibus Romanæ Ecclesiæ se iuuari petūt. Nōnulli etiam mercenarij episcopi metu periculorum Ecclesias suas deseruerunt, teste epistola Orientalis Ecclesiæ, ad Symmachum Rom. episcopum scripta. Narrat Blondus Decadis 1. lib. 3. Romæ quoq; sub Anastasio schisma ob discrepantem duorū pōtificum electionem

electionem ortum, atrocis persecutionis & Ianienſem in orthodoxos sacerdotes & sacras uirgines, Symmacho fauente, causam extirpasse: id quod decreta Symmachi papæ ex libro pontificali in Tomo primo Conciliorum testantur. Anastasio imperante, atrocissime quoque Theodo Boiorum princeps, in Christianos Bauariæ Romanorum Imperio subiectos sæuijt. Estque religio Christiana ex Ratisbona & uicinis regionibus explosa, templa diruta, sacerdotes trucidati: & in ueræ religionis locum, Herculis & Ethnicorum cultus & superstitiones à Theodone erecti & substituti. Idque accidit Anno Domini quingentesimo octauo, teste Auentino libro tertio Annalium Boiorum.

DE PERSECUTIONE ET
tranquillitate sub Iustino seniore.

Anastasio diuino iudicio ex reb. humanis sublato, mox regni sceptrum Iustino Seniori, quem alij Iustinianum Maiorem appellant, Senatus consensu deferuntur, anno Domini quingentesimo decimo octauo, autore Palmerio. Regino libro primo, ipsum anno Domini quadringentesimo quinquagesimo: Paulus Diaconus libro decimo quinto, anno incarnationis quingentesimo undecimo: Henricus de Erphurdia, Blondus, Cuspinianus & alij, anno quingentesimo decimonono, imperium accepisse scribunt. Imperauit autem annos nouem, & tres dies: iuxta Euagrium libro quarto, capite nono: seu undecim, iuxta Paulum Diaconum libro decimo quinto: seu annos octo, secundum Palmerium, Reginonem & alios.

Fuit autem genere Thrax, parentibus ortus obscuris & ignobilibus: sed suapte uirtute & rebus gestis ex armentario ad militiam, inde rursus ex gregario milite ad Imperatoriam dignitatem euectus est. Pomponius Lætus in uita eius.

Hic laudatissimus fuit princeps, ueræ & sinceræ pietatis studiosissimus. Ideo mox primo imperij sui anno Ecclesiam Anastasij impietate turbatam, pacare cupiens, Severum hæreticum Antiochenæ ecclesiæ episcopum comprehendi, & amputatione linguæ suæ impietatis poenas dare coegit. Euagrius libro quarto, capite quarto. Legationem Hormisdæ episcopi Romani pro ueræ religionis instauratione ad se missam, honorifice excepit, eiusque petitionibus pie locum dedit. Paulus Diaconus libro decimo quinto. Ac non solum, quos Anastasij furor sedibus suis eiecerat, ab exilio reuocauit: sed etiam temporis progressu omnem Arrianæ pestis labem, omnibus eius sectæ assertoribus, ex Orientali & Romano imperio eiectis, sustulit.

Et si autem sub Iustino Ecclesia Dei pas-

sim in Romano imperio mediocri uisa est pace & tranquillitate: tamen in quibusdam locis suas quoque, easque non leues, perpessa est calamitates.

Nam in Gallijs Theodorici & Arcadij conflictus, multarum miseriarum causa fuit. Cum enim Arcadius Aruernensis ciuitatis Senator, falso rumore accepto, Theodoricum impugnam in bello Thuringico occubuisse, impudenter Childebertum ad occisi regis regnum occupandum inuississet: Theodoricus in columis ex Thuringico prælio reuersus, re cognita, Artuorum regionem armata manu ingressus, miserè uastauit, & nihil non templum effregit, spoliavit, & nihil non exercebat ibi petulantia, etiam in ipsos pios. Gregorius Turonensis libro tertio Historiarum, capite 12.

Biennio forte post, cum idem Theodoricus Ostgotthorum rex Arrianae lue pollutis, Iustinum Imperatorem hæreticos Constantinopoli & passim in Oriente expellere uideret, missis ad eum legatis Constantinopolim, Iohanne nempe Thufco episcopo Romano, & episcopo Ratiennensi, atque gapeto & patricio Consulibus Romanis, ut Theodoro & Importuno Senatoribus, uirris præstantissimis, postulare iussit, ut Arriani episcopi & sacerdotes loco suo moti restituerentur: quod si fieret, fore ut breui Romania & tota Italia cædibus & incendijs quæque aduersum orthodoxos repleatur. Hoc autem non tam amore & studio Arrianæ sectæ, quam odio & inuidia Iustini, laudatissimi principis, à Theodorico factum fuit titulum, aliqui existimant. Suspecta enim fuit Theodorico optima & popularis Iustini gubernatio: ut refert Sabellicus li. 2. Enneade octaua.

Cum autem legati in itinere opinione diutius moraretur, Theodoricus rabie iniquitatis suæ stimulatus, Symmachum & Boetium ex consules, uiros catholicos, gladio trucidauit. Deinde Iohannem papam ex legatione reuersum, eo quod honorifice ab orthodoxo Imperatore exceptus & muneribus donatus fuisset, cum socijs Ratiennæ in uincula coniectum, pædore, siti & inedia necauit. Paulus Diaconus lib. decimo quinto, capite quinto: Sabellicus libro 2. Enneade 8. Natclerus secundo uolumine Chronographi generat. 18.

In hac autem cruce Iohannes Papa insignem edidit constantiæ & confessionis documentum, ac prolixa & pia epistola omnes Italianæ episcopos ad iam pridem dānatæ & explosæ ex Ecclesia Dei Arrianæ hæresis fugam & execrationem sedulo hortatur: grauissimè eos monens, ne Theodoricum regis minis (qui corpus duntaxat occidere, animam

nam uerò necare non possit) se à ueritate auelli patiantur, sed ut fortiter gladio spiritus Arianae haresin oppugnent, & radicibus extirpare laborent: quemadmodum decreta Ioannis papae libro primo, Tomo primo Conciliorum.

Circa haec tempora Almaricus, quem alij Amalaricum appellant, Vestgotthorum rex, Arrianæ hareseos propugnator, Clotildem uxore ob uera & orthodoxæ religiōis studium extremè odisse, & uarijs modis affligere cepit. Nā sepe numero eam ad Christianorū sacra accessuram, stercorebus & omnis generis stercoribus cōspurcari iussit. Tandem uerò tanta eam uerberauit crudelitate, ut subito uxor suæ fratri misisse perhibeatur. Unde intestinum inter affines exortum est bellum, Gregorius Turonensis libro tertio Historiarum, capite nono: Procopius libro primo de bello Gothico.

Funeſta porro & luctuosa persecutio Iulini temporibus, in Negra Arabiae felici urbe munitissima saeuijt. Nam Iudæus quidā Homerita, qui Moſis se gloriabatur esse filium, mēdacijs & fraude foedere inito ingressus urbē, Christianos primū uerbis à uera fide abducere conatus est. Cum autē parum proficeret, tyrannide oppressos, ui adortus est, & plurimos interfecit. Inter quos in primis Arethas, eius urbis episcopus, gloriosissimam martyrii coronam accepit. Nicephorus libro decimo septimo, capite sexto.

Natrat ex Procopio Euagrius libro quarto, capite decimo quinto, Vandalorum tyrannidem cōtra Christianos. Cum enim duce Traſamundo arma contra Cabaonem Maurusiorū principem sumpſissent, & urbē Tripolim ingressi eſſēt, summa petulātia omnijs ibidem prophanatis, sacerdotibus colaphos impingere, eosq; atrocissimè caesos, seruire sibi coegerunt. Sed illi diuino auxilio ex Vandalorum tyrannide sunt liberati, pulſi & fuso eorum exercitu.

DE TRANQVILLITATE

persecutione sub Iustiniano.
Cū Iustinus senior Imperij laboribus fatigatus, senectuti suæ consulere cuperet, Iustinianum sororis filium adoptatū, imperij successorem instituit, anno Christi 526. Cum quo cum menses quatuor regnasset, tandem uitam cum morte commutauit. Imperauit autem Iustinianus annis 38. ut Paulus Diaconus libro decimo sexto, capite primo: Regino & alij memorant. Egnatius uerò libro secūdo de Romanis principibus, & Adon, 39 annos ipsius tribuunt imperio. Hic princeps licet omnium literarum fuerit expertus & planè uir doctus (ut Suidæ Le

xicō refert: cui aduersatur hac in re Platina, in Vitis pōtificū) tamē ob insignes corporis & ingenij uirtutes, & rerum gestarum magnitudinem, nō postremas inter Romanos Imperatores partes tenet.

Initiō, pietatis & Chalcedonenſis synodi fuit amantissimus: eamq; ob causam ab uxore Arrianam sequente luem, non sine ingenti molestia diſſenſit: teste Euagrio libro quarto, capite decimo. Singulari etiā præditus fuit cōmitate, adeo ut cuius facillimè se adēdi & compellādi potestatem faceret. tū supra modū liberalis: Euagrius libro quarto, capite trigesimo. Iuris tenacissimus fuit: ideo pœnam facinorosis, & maximè paedestis, execando uirilia, grauissimam & sine mora irrogauit. Interrogatus quare id scelus hoc supplicij genere uindicaret, An nō, inquit, si sacrilegium commississent, manus illis amputandæ fuissent? Zonaras Tomo 3. in Iustiniani historia. Verū multis uitij uirtutes suas deformauit. nam ex pio impius, & hareseos Eutychianæ fautor & propugnator factus est: ut scribunt Euagrius libro quarto, capite trigesimo nono. Zonaras eodem. Pecuniæ adeo fuit cupidus, ut non ueritus sit parū honestis artibus opulentos facultatibus emungere: imò totum imperium auri gratia *βανδύσις* & tributorū collectoribus diuendere: quod eius studiū improbè iuuit Theodora eius uxor: Euagrius libro quarto, capite trigesimo. Iusticiā omnem, contra nominis etymologīā, adeo neglexit, ut nō solum in mediā ciuitate interdiu Cyaneos homicidia, grassatiōes, furta, latrocinia, prædationes impunè exerce-
re sineret, sed summo etiā eos honore prosequeretur: eorum uerò qui propulsare conabantur iniurias, capitali supplicio afficeret: Euagrius libro quarto, capite trigesimo secundo. Leuitatem & inconstantiam eius in condendis & mutādis legibus, Aleiatus notat libro quarto Dispositionum, capite septimo.

At certè in hac uitæ morumq; dissimilitudine, domi forisq; res gessit maximas. In primis uerò perpetuæ laudis memoriā meretur, quod confusum illud & immensum Romanarum legum pelagus ad studiorum usum in breuiorem formam, consilio & opera Iohannis Patricij Triboniani, Theophili & Dorothei redegerit: & ferè duo milia librorum in quinquaginta titulatim digesserit, alij Digesta, alij Pandectas uocant: & uberrimam legum materiam breuissima epitome, quæ Institutionum titulo inscribitur, contraxerit, anno Christi quingentesimo quadagesimo octauo. Ascribunt eidē Codicem & Volumen.

Vt autem mediocriter quietum & tranquillum

quillum imperium ab antecessore accepit, ita pacatissimam gubernationem & quietam ecclesiam pro uiribus constituere & conseruare studuit: Procopio teste, libro tertio de bello Gothico. Nam cum ecclesiæ status per Arrianos in nonnullis prouincijs adhuc turbaretur, in primis Constantinopoli & Alexandria per Basilidem & Anthemium, quorum uterque duas in Christo naturas negabat: & Imperator Chalcedonenſi ſynodo conſtanter ſe adhærere & patrocinari ſimularet, illos tumultus mox ſerid ſedare & tollere cœpit: atq; Alexandrino & Cōſtātinopolitano epiſcopis, hoſtib. Chalcedonēſi ſynodi, expulſis, alios in eorum locum ſubſtituit, ac legē promulgauit. Seuerum quoque cum ſuis anathemate damnauit, pœna etiam ciuili conſtituta: Euagrius libro quarto, capite nono. Paulus Diaconus in Iuſtiniano, libro decimo ſexto, 20 narrat, ipſum tertio imperij anno, legem promulgafſe: ne eſſent Pagani aut heretici, ſed ſolum orthodoxi Chriſtiani, trium meſium ſpacio hereticis ad conuerſionem prorogato. Hac ratione omnibus ſublatis diſſidijs, pacem & tranquillitatem eccleſiæ Dei reſtituere molitus eſt: & ut quatuor ſynodi Oecumenicæ, Nicæna uidelicet, Conſtantinopolitana, Ephēſina & Chalcedonenſis, ab Archiepiſcopis & omnibus eccleſiarum miniſtris reciperentur, unoque ore palam prædicarentur, autor fuit: ut Euagrius libro quarto, capite undecimo exponit. Cum autem cognouiſſet de ſcriptis Theodori, Ibæ & Origenis, paſſim inter docentes moueri certamina, alijs ea probantibus, alijs damnantibus: conatus eſt etiam iſtam litis materiam abolere, idq; per ſynodum Conſtantinopoli congregatam decimoquarto imperij ſui anno, ut 40 infra ſuo loco dicetur. In Libya Vandalis per Belifariū deuictus, pulſa Arriana ſecta iuxta uaticinium Cypriani martyris, Chriſtianis templa ipſorum, quæ ab Arrianis nonagintaquinque annis cum ſumma Chriſtianæ eccleſiæ iactura & ignominia occupata fuerāt, reſtituit: Euagrius lib. 4. cap. 16. ex Procopio.

Non leues igitur ſuſtinuit & ſub hoc Imperatore eccleſia Chriſti perſecutiones, 50 à uarijs hominibus. Nam tertio mox Iuſtiniani imperij anno, Samaritani Iudei creato ſibi rege Iuliano, infinitis Chriſtianos in Palæſtina iniurijs affecerunt, templa eorum incendijs uafarunt, ſanctorum monumenta igne combuſſerunt, Chriſtianos crudeliſſimè trucidarunt. Maximè uerò circa Neapolim, iſtam exercuerunt crudelitatem, cuius epiſcopum gladio iugularunt: & preſbyteros comprehenſos, & in frusta

54 diſſectos, cum martyrum quorundem reliquijs in ſartagine frixerunt, & nihil non contumeliæ & immanitatis contra Chriſtianos exercuerunt. Nicephorus libro decimoſeptimo, capite uigeſimo quarto. Hermannus Gigas in Iuſtiniani hiſtoria addit, Iudeos cum Sarracenis iſto fœdere, omnes quoque Cæſareę Palæſtinæ Chriſtianos occidiſſe. Iuſtinianus uerò imperator his auditis, eam Iudæorum tyrannidem grauiter uindicauit. Nam prælio cum ipſis commiſſo, cum alios plurimos, tum eorum ducem Iulianum gladio puniuit. Nicephorus & Hermanus Gigas, loco indicato.

Non ita multis annis poſt, Vandali quoq; in Aphrica degentes Arrianę herēſi additi, Childericū regē ob reuocatos ab exilio epiſcopos orthodoxos interficiunt: & Gilimerē duce, reſtē ſentientes in Libya opprimere parāt. Meminit crudeliſſimæ huius perſecutionis & ſummæ cōſtantiæ Chriſtianorū, inter alios, Gregorius quoque Papa, lib. 3. Dial. cap. 32. hiſce uerbis: Iuſtiniani Auguſti tēporibus, dum cōtra Catholicorū fidem exorta à Vādalis perſecutio Ariana, in Africa uehemēter inſaniret, quidā in deſenſiōe ueritatis epiſcopi fortiter perſiſtētes, in mediū ſunt producti: quos Vandalorū rex uerbis ac munerib. ad pſidiā ſteſtere nō ualēs, 30 tormentis ſteſtere ſe poſſe credidit. Nam quū ipſis, in ipſa deſenſiōe ueritatis ſilentiū indiceret, nec tamen ipſi contra perſidiā tacerent, ne tacendo forſitan conſenſiſſe uiderentur: raptus in furem, eorum linguas abſcindi radicētus præcepit. Res mira, & multis nota ſenioribus: quia ita pro deſenſiōe ueritatis, etiam ſine lingua loquebantur, ſicut prius per linguam loqui conſueuerant. Huius rei ſpectatores ſe fuiſſe 40 affirmant, Iuſtinianus libro primo Cod. de officio præfeſti prætorij, & ipſe Procopius libro tertio de bello Vandalico.

Cum uerò hanc Chriſtianorum fortunam in Vandalia Iuſtinianus Imperator uidiſſet, motus ipſorum intolerabili calamitate, arma pro ijs ſumere animo decernit: idque tum ipſo factō declarafſet, niſi Ioannis Hyparchi aulici præfeſti, hominis audaciſſimi conſilij, & ſpecioſa eiſ oratione ne à propoſito deterriſus fuiſſet. Cæterum quia Iuſtinianus aulici Gnathonis oratione motus, ſuſcipere bellum pro eccleſia Dei ceſſat, epiſcopus quidam Orientalis Imperatorem accedens, indicat ſe in ſomnis à Deo mandatum accepiſſe, ut Imperatorem ad ſuſcipiēda arma pro afflictiſ Chriſtianis hortaretur. Eo uerò nuncio accepto, Imperator ſine dilatione Belifarium cum armata manu in Libyam contra Vandalos miſit: qui capta urbe Carthagine, & tandem Gihimere

Impererege, parricida & persecutore Christianorum crudelissimo, tribus mensib. totam Libyam Iustiniani imperio subiecit.

Procopius libro tertio de bello Vandalico: Paulus Diaconus libro decimosexto, capite primo. Hæc uerò omnia septimo Imperio Iustiniani anno accidisse, scribunt Diaconus & Iordanes.

Bellum etiam illud quod à Iustiniano per Belisarium gestum est in Italia, multas Ecclesijs clades attulit, utriusq; exercitu in bonos & pios passim grassante. Inter hos autem Synectus quoq; Romanus episcopus recensetur, quæ Antonina Belisarii uxor ficto crimine, quod Romam Gottis prodere uoluisset, ab officio remoueri, & in Pontiam insulam deportari curauit. Veram autem idola Iustiniani uxor, propter Anthemiū ab Agapeto depositū Romanis irata, Belisario

madarit, ut Sylueriū Romæ uicissim ab episcopatu deiceret. Paulus Diaconus li. 16. Non ita multis annis post, Chosroes Persarum rex fide fracta, Ciliciam & Syriam inuasit, & plurimas earum ciuitates, ut Suram ad littora Euphratis, Beræam, Antiochiam, Seleuciam, Daphnem, Apameam, Edessam, Sergiopolim & alias, grauissimè ob Christianismū afflixit: Euagrio teste lib. 4. cap. 27. & 28: Et Procopius libro 2. belli Persarum & thesauris sacris spoliavit, eiusque episcopum in uincula coniectum durissimè afflixit.

Syluerio pulso in exiliū, Vigilius diaconus Rom. ecclesiæ episcopatū accepit. Hūc mox, ut iter promissis de reuocando Anthemio, improbè urget Theodora Iustiniani coniunx. Vigilius uerò, quod ea quæ Agapetus & Syluerius contra Anthemiū hæreticū egissent, iurè facta esse censeret, Theodoræ facinorose nec obtemperaturum: nec etiā ad præstandā datā fidē iure cogi posse respondet, eò quod malis promissis standū nequaquā sit. Vi itaq; Imperiali captus, & Cōstantinopolim perductus, ibiq; per calūniatorum in homicidij quæstionē postulatus fuit. Cum aut, ut antea, cōstanter in incepto contra Imperatoris uoluntatē & iussa persisteret, uerberibus cæsus est. Fugiens autem in templum Euphemie, quod uicinum erat, à lictorib. inde auulsus, & uinculis collo iniecitus per totam ciuitatē ceu latro usq; ad uesperam tractus, & fame ac carcere afflictus, tandem cum comitibus in exilium actus fuit.

Tanta autem fuit in eo animi magnitudo & constantia, ut nec minis, nec muneribus Imperatoris à uera sua sententia abduci potuerit: semperq; in ore habuerit, se mul-

to grauiora meritum mala, si digna pro peccatis poena irrogaretur. Platina de Vitis pontificum, Blondus lib. 7. Decad. 1.

¶ Circa hæc ferè tempora immanissimā persecutionem Totilas Gottorum rex aliquot annis in Italia exercuit, quemadmodū ea de re plurimis in locis Gregorius papa conqueritur. Nam Romam, Neapolim, Florentiā, Perusum, & plurimas Italiæ ciuitates partim obsedit, partim cœpit, & incendijs armisq; grauissimè afflixit. Vnde flagellum Dei cognominatus est. Perusum ciuitatem armata manu septennio obsedit. Eius obsidionis princeps Comes quidam, dux exercitus (ut refert Gregorius in Dialogis libro tertio, capite decimotertio) ad regem Totilam obsidionis tempore nuncios misit, quæsitum quid de capto Perusina ciuitatis episcopo (erat autē is Herculanus) fieri uellet? Qui illi responsū renunciauit: Episcopo (inquiēs) prius à uertice usq; ad calcaneum corrigiam tolli, & tum demum caput ipsi amputari, populum uerò omnem gladio necari uolo. Dux capta urbe, impia regis iussa citra morā exequitur. Episcopum uenerabilē supra ciuitatis mœnia deductū capite truncat: eiusq; iam mortui cute à uertice ad calcē usq; incisa, corrigiā inde sublatā ostētat. Gregorius loco indicato. Alius quidā Totilæ regis miles Arrianus, ad eò in omnes tā clericos quā monachos sibi obuiam factos sæuijt, ut nemo uiuus eius manus effugere potuerit: quæ tamen paulo post diuinitus repressū et cōuersum, narrat Greg. papa lib. 2. Dialog. cap. 31.

Cerbonū episcopū Populonij Totilas ob occultatos Gottorum milites, urso in circo obiecit. Verūm Deus bestia illā phibuit, ne quidquā ei noceret: sed deflexa ceruice demissoq; capite, pedes eius lamberet. Gregorius papa libro tertio Dialog. capite 11.

Sub idem ferè tempus Gotti, quib. peregrina auxilia erāt pernecessaria, armis cum Francis & Alemannis sociatis, Campaniā, Apuliam & Calabriam, Italiæ regiones, ducebant Leuthare & Bultino Alemānis inuadunt. Eò ubi uentū est, Franci, ut qui cōmunī cū Romanis religiōe utebātur, sacris pietatis & reuerentiæ ergò pepercunt. Sed Alemannorū exercitus omnis idolatricis gētiū superstitionib. deditus, sine ullo delectu, & per impietate templa diripiebant simul, & deformabāt, sacraq; ex auro uasa, ad pagendam rem diuinā parata, diripiebāt: & tēplorū quoq; euertebāt pauimēta: eaq; cruore fœdabāt, & inhumata mortuorū cadauera immani crudelitate disijciebant. Verūm digna his factis premia sunt consecuti, ut paulo post dicetur. Agathius libro secundo de bello Gottorum, pagina tricesima secunda.

¶ Deinde **XXIX** Iustiniani imperantis anno, nouam denuò satan per Iudæos & Samaritas aduersus Ecclesiam Dei, in Cæsarea Palæstinæ, mouit seditionem: in qua Iudæi ecclesias Christianorum combusserunt, plurimos interfecerunt: & Stephano quodā eius ciuitatis præfesto interempto, bona ipsius præconis uoci subiecerunt. Horum tamen tyrannidem Iustinianus, misso Amantio militum Magistro, seuerè repressit. Diaconus libro decimosexto, capite primo.

Marcum Aurelianensium episcopum, maleuolorum suorum technis in exilium pulsum: & postea cognita eius causa in synodo publica, à Childeberto rege coacta, ab exilio reuocatum, & pristinæ dignitati restitutum, testis est Gregorius Turonensis in uitis Patrum, capite sexto.

¶ Hunnorum etiam in Græciam & Thraciæ Chersonesum eruptio, ecclesiæ Dei multa mala intulit: ut narrat Agathius libro quinto de bello Gotthico. Postremò Iustinianus in hæresin *apbæprodonitōu*, hoc est, eorum qui asserunt Christum carnem omnis corruptionis & mortis expertè assumpsisse, aulica quadam sapientia prolapsus, cœpit Orthodoxos non tantum edictis, sed etiam ui ad assensum cogere: ac eo furore Eutychiū Constantinopoleos episcopum Amasiam deportauit. idem uerò Anastasio Antiöcheno fecisset, nisi morte impeditus esset. Sunt qui narrant, eum testamento successorī mandasse restitutionē Eutychij. Euagrius libro quarto, capite trigesimo nono, & quadragesimo. Nicephorus libro decimoseptimo, capite uigesimonono: Zonaras Tomo tertio.

DE PERSECUTIONE ET tranquillitate sub Iustiniano iuniore.

Iustinus iunior, nepos Iustiniani, anno Domini 566 (iuxta Palmerium) ad imperium accessit, electus & inauguratus à Iustiniano mente priuato, clam omnibus, exceptis domesticis. Euagrius libro quarto, capite quadragesimoprime. Præfuit autem annos 16, menses nouem: iuxta Euagrium libro quinto, capite uigesimotertio: secundum Zonaram, 13: secundum Diaconū, 12: secundum Reginonem & Bedam, 11: iuxta Palmerium uerò, 10.

Initio sui regni liberalis in Ecclesiā fuit. Sed postea in tantam incidit auariciam, ut senatores & opulentiores pecunia emungeret: nec pauperibus nec Ecclesijs parceret, sed res earum quæstus gratia diuenderet. Paulus Diaconus libro decimosexto, capite secundo. Iustinum autem cognatum suum, prudentia militari celebrem, Alexandriæ in somnis capite truncauit.

Euagrius libro octauo, cap. 1. & 2.

Primo imperij sui anno, episcopos à Iustiniano in exilium misos reuocauit: & edicto uetuit, ne quis aliquid noui in ecclesiā inuheret. Nicephorus libro decimo septimo, cap. trigesimo tertio. ac uniuersas ecclesias ad ueram & orthodoxam doctrinam de trinitate & *beandem* Christi amplexandam pijsimè hortatus & obtestatus est: cuius edicti exemplum ex libro quinto Euagrii, capite quarto, integrè ascribere placuit. Verba sunt hæc.

¶ In nomine Domini *isus* Christi, Dei nostri, Imperator Cæsar Flauius, Iustinus, fidelis in Christo, mansuetus, maximus, beneficus, Alamanicus, Gotticus, Germanicus, Anticus, Francicus, Erulicus, Gupedicus, uictor, triumphator, semper colendus Augustus. Pacem meam do uobis (inquit Dominus Christus, uerus Deus noster) pacem meā relinquo uobis: sic prædicat mortalib. omnibus. Nō est aut hoc aliud, quàm ut credentes in ipsum, ad unam & eandem ecclesiam concurrant, circa rectam Christianorum sententiā concordēs, & eos qui contraria dicunt aut sentiunt auersantes. Est enim cunctis mortalibus prima salus in eo, ut rectam fidem contineantur. Quapropter & nos Euangelicis obsequundantes annunciationib. & sancto symbolo, hoc est sanctorū patrū disciplinæ, cunctos adhortamur, ut ad unam & eandem Ecclesiam pariter & sententiā conueniant, credentes in patrem & filium & spiritum sanctum, triadē coessentialē, & unam Deitatem secundum naturam & essentiam in uerbo & opere, & unam potentiam & potestatem & energiā in tribus hypostasibus, id est personis glorificantes: in quas etiam baptizati sumus, in quas credidimus, & quibus coniuncti sumus. unitatem enim in trinitate, & trinitatē in unitate adoramus, admirabilem tam diuisionem quā unio nem habentem: unitatē uidelicet secundū essentiam, id est diuinitatem: triadem secundum proprietates, hoc est hypostasēs, scilicet personas. Diuiditur enim hęc diuisione, ut sic dicamus, & coniungitur cum trinitate. Diuinitas enim unum est in trinitate, & tria unum, in quibus & diuinitas: uel ut exactius dicamus, quæ sunt diuinitas, Deus pater, Deus filius, Deus spiritus sanctus, quando singulæ personæ in seipsis considerantur, mente ea quæ sunt inseparabilia diuidente, & Deum hęc tria coniunctim eadem & motus & naturæ contemplatione intelligente. oportet enim & unū confiteri Deum, & tres hypostasēs, id est proprietates prædicare. Confitemur autē eundem unigenitū filium Dei, Deum uerbum ante

bum ante secula sine tempore ex patre genitum, non factum, nouissimis diebus propter nos nostramq; salutem cœlitus descendendo ex Spiritu sancto, & domina nostra sancta & gloriosa Deipera ac semper uirgine Maria incarnatum: & ex ea genitum, qui unus est cum patre & spiritu sancto. Non enim quartæ personæ accessionem, per in-sta trinitas accepit: sed est unus & idem Dominus noster IESVS Christus, coessentialis Deo ac patri secundum diuinitatem, & coessentialis nobis secundum humanitatem, & impassibilis diuinitate. Haud enim alium Deum uerbum miracula operantem, & alium patientem agnoscimus: sed unum & eundem confitemur Dominum nostrum IESVM Christum, uerbum Dei, perfecta humanitate assumpta incarnati: & miracula quoq; & passionem, quas spore sua propter salutem nostram sustinuit in carne, unius & eiusdem esse sentimus. Haud enim homo quisquam seipsum pro nobis dedit: sed idem ipse Deus uerbum, sine mutatione homo factus est, spontaneâ pro nobis passionem & mortem in carne suscepit. Itaque cum Deum illum esse confitemur, non negamus esse eum hominem: non negantes eum esse hominem, Deum non negamus. Vnde cum unum eum, & ex utraq; diuinitatis & humanitatis natura compositum Dominum nostrum IESVM Christum confitemur, unitatem non confundimus. Neque enim homo secundum naturam nostram factus, Deus esse desijt: neq; ob id quod natura Deus est, & similitudinis nostræ haud capax, homo esse detrectabit: sed ut in homine Deus, ita licet in excellentia diuinitatis constitutus sit, nihilo tamen minus homo manet, uterque in eodem existens, & unus Deus simul & homo Emanuel. Quum autem eundem in diuinitate perfectum, & in humanitate perfectum confitemur, differentiam naturarum significamus, non auferimus propter unitatem (neque enim diuina natura in humanitatem, nec humana natura in diuinitatem conuersa est) sed magis utriusque excellentiam in propriæ cuiusque naturæ termino ac ratione considerantes, unitatem secundum hypostasim factam esse intelligimus. unitas autem secundum hypostasim ostendit, quod Deus uerbum, hoc est una hypostasis ex trib. diuinitatis hypostasibus, non præexistenti homini unicus sit: sed in utero dominæ nostræ sanctæ ac gloriosæ Deiperæ & semper uirginis Mariæ seipsum ex ea in propria hypostasi carnem nobis coessentialē, & consimiliter passibilem, dempto peccato anima rationali & intellectuali animatā con-

diderit. In ipso enim hypostasim habuit, homoq; factus est, & est unus & idem Dominus noster IESVS Christus, unā cum patre & spiritu sancto glorificandus. Considerantes autem inenarrabilem illius unitatem, recte unam uerbi Dei naturam incarnatam, carne anima rationali & intellectuali animata confitemur: rursus differentiam naturarum contemplantes, duas naturas esse dicimus: nec ullam tamen diuisionem introducimus: est enim in illo utraque natura. Vnde unum eum & eundem Christum, unum filium, unam personam, unam hypostasim, Deum simul & hominem confitemur. Omnes autem eos qui contraria hisce uel sentiunt, uel sensuri sunt, anathemate damnamus, & alienos à sancta Dei catholica & Apostolica Ecclesia iudicamus. Quū itaq; nobis prædicentur recta dogmata à sanctis patribus tradita, cunctos ut ad unam & eandem Catholicam & Apostolicam Ecclesiam concurrant hortamur, imò magis obsecramus. Haud enim detrectamus, licet in excellentia Imperij constituti, huiusmodi uerbis propter Christianorum omnium concordiam & unitatem uti, ut unā omnium doxologia magno Deo ac Seruatore nostro IESV Christo destinetur, ac deinceps nemo ullo prætexu propter personas aut syllabas rixetur. Ad unā enim rectamq; fidem & intelligentiam eius populi ac status ducunt; qui nunc & in sancta Dei catholica & Apostolica Ecclesia per omnia firmus & immotus obtinet, & consequenter futuro tempore perpetuo manebit. Huicigitur edicto cuncti quidem consenserunt, orthodoxe illud prolaturum esse dicentes, uerum nihil omnino eorum quæ diuisa erant unitū est. Quapropter disertè significatum est, quod status firmus & immotus in Ecclesijs sit seruatus, & ut sequenti quoque tempore seruetur. Haftenus ille.

¶ Ecclesias etiā in Ægypto, Alexandriæ hæresibus imbutas, per Photinum Belisarij priuignum Imperialibus literis ablegatum conatus est ad piam concordiam & quietē reducere. Diaconus 16.

Cæterum quia non in timore Domini sese semper continuit, ideo & ipse diaboli & aulicorum insidijs, multis pijs & bonis molestus fuit. Nam Anastasium Antiochiæ episcopum in exilium eiecit fidei criminibus, quod maledictis Imperatoriam dignitatē incesisset, & pecunias ecclesiæ dilapidasset. Euagrius libro 5. capite quinto: Nicephorus libro decimo septimo, capite trigesimo sexto. Sub eo quoque ecclesiæ in Armenia à Persis grauiter affligebantur, propter religionem. Eam uerò crucem ut declinarent, petierunt à Iustino tutelam: quam

quam cum ille promississet, & utrinque essent inita foedera, Persarum interfectis suis principibus ad Romanos deficiunt. Verum dum Iustinus ignaviae & luxui deditus, Chosroen armis sua recuperare tentantem contemnit, nec Gregorij Antiocheni & aliorum admonitionibus de hostium apparatu credit, Nisibenam, Apamenses & Syriacas ecclesias exercitus Chosrois ferro & igne depopulatur. Euagrius libro quinto, capite septimo & sequentibus.

Circa haec tempora Narfes Patricius Vitalis Alinae civitatis episcopus, qui ante plurimos annos ad Francorum regnum seu Moguntinensem civitatem confugerat, apud Siciliam comprehensum exilio dedit. Diaconus lib. 2. de gestis Longobardorum, cap. 5.

Alboinus Longobardorum rex anno Iustini 3. Christi vero 568, in Italiam ingressus cum exercitu, novit se gladio omnes Christianos deleturum, idque re ipsa perficere cepit. Nam templa diripuit, sacerdotes interemit, monachos de arboribus suspendit. Gregorius Turonensis lib. 4. Historiarum, cap. 41. Mediolanum quoque obsedit: & facta expugnatione, omnes ciues, quod Christiani essent, trucidavit: teste Diacono de gestis Longobardorum lib. 2. cap. 12.

Deinde Ticinum seu Papiam civitatem ultra triennium oppugnauit: quam tandem captam, diripiendam & inflammandam totam militibus traditurum se iuravit. Verum huiusmodi tyranni in Christianos furor misericors Deus in medio cursu hoc modo repressit. Cum iam facta deditio, porta civitatis quae dicitur S. Iohannis, rex ingrederetur, equus eius de improviso in medio portae, motus instar immobiliter consistens (Diaconus & alij, humi plane collapsum affirmant) nec calcari, nec verberibus erigi, aut porro agitari potuit. Hoc visum, quidam ex Longobardis ultionem quam Ticini civibus minatus fuerat, regem remittere iubet, aut fore ut nunquam cum lapso equo erigatur.

Promissa ergo uenia, equus confestim sua sponte, rege incolumi, sese in pedes statuit. Paulus Diaconus libro secundo, capite decimo tertio, de gestis Longobardorum. Maxime vero Siciliae Christianos atrocissime afflixerunt Longobardi, quos Saraceni alij vocare videntur.

Cuiusdam persecutionis primarius autor fuit & Abdila, Paganorum in Hispania princeps, impiissimus Christianorum persecutor, qui 100 armatis navibus contra eos expeditionem suscepit, quod Christi nomine & memoria funditus e terra sublato, idolorum suorum cultus tutum vigere & constare & propagari posset. Ducem autem navibus praefecit Agarenum quendam, Manucha nomine, hominem cru-

delissimum, & Christiano nomini infestissimum hostem. Hic monasterio Calsinensi everso, oppidis uillisque ei subiectis ferro ignique deletis, omnes eius loci sacerdotes uarijs affectis supplicijs trucidavit: placidum martyrem cum duobus fratribus, sorore uirgine, & 33. monachis, immanissime ad Massanam civitatem occidit. Sed mire hic uariant temporum calculatores. Antoninus, anno Christi 541. Iustiniani Imp. 13. Chronicon vero Calsinensis cenobij, anno Christi 561. & mox initio primi libri, secundo capite, quingentesimo sexagesimo octavo eam persecutionem factam esse scribunt.

DE PERSECUTIONE ET tranquillitate Ecclesiae sub Tyberio.

Anno duodecimo Imperij sui (ut Euagrius habet: seu nono, ut Paulus Diaconus libro decimo sexto, capite ultimo) Iustinus iunior, quia Imperij administratione suis uiribus sustinere non poterat, Tyberium de consilio Sophiae uxoris sibi collegam & successorem constituit. Hi uero omnes Tyberij electione memoria dignissima plene describunt, quae talis fuit. Cum Iustinus iam morbi saevitia remittente, Dei providentia meliusculum haberet, ut & peccata lapsusque suos agnosceret, & Reip. melius consuleret, convocato Imperij Senatu, pontifice & alijs, quos huic actioni interesse decebat, in aperto Imperiali aulae palatio, Tyberium Imperatoris corona & penula indutum, Caesaris designat, alta uoce haec prolocutus uerba: Ne (inquiens) Tyberi optime, umbra huius phantasiae seu apparatus, & huius uestis splendor te decipiat, quibus ego miser conceptus, meae oblitus conditionis, extremis poenis factus sum obnoxius. Tu quae peccata mea corrige: id quod facies, si recte & benignè Rem publicam administraveris: nec omnino istis (principes & consiliarios astantes demonstrans) parueris. Nam illi ipsi in eas quas cernis, me coniecerunt & rumnas. Alia uero plurima huius generis adiecit, quibus cunctos auditores ad commotionem & copiosas lachrymas commouit. Postremo uero addidit: Honora, Tyberii, Deum, & eius Ecclesiam, ut tu quoque ab ijs honoreris: & olim quidem heri, dominae & nunc uero matrem tuam. Qui facultates habent, retineant: quibus ea defunt, eis tribue: ut alios omnes, sic te ipsum obserua. Memineris & quis antea fueris, & quis hodie factus sis, & non superbis, nec pauperibus. Meum intueri exemplum, quis paulo ante fuerim, & quid nunc sim. Pauperes in primis dilige, & eleemosynis tuis eos iuva. Hac finita oratione episcopus pro more preces recitavit: qui cum omnes respondissent Amen, Tyberius

Tyberius Cæsar ad pedes Imperatoris se abiciens: Si, inquit, nolueris, sum: si nolueris, non sum. Respondit Iustinus Imperator: Deus qui fecit cælum & terram, omnia quæcunque tibi dicere oblitus sum, in animum tuum subijciat, teq; sanctissimo suo timore instituat, ut per ipsum omnia tibi recte feliciter prospereq; eueniât. Euagrius libro quinto, capite decimotertio: & Nicephorus libro 17. cap. 40. Porro Tyberius iste natione Thrax, ut corporis statura procerus, & facie uenusta ualde, ita ingenio non minus honesto & liberali ornatus fuerat. Nā comitate, māfuetudine, modestia, humanitate, iusticia, sapientia, liberalitate, clementia in uictos, pietate, fortitudine, & fidelitate nemini Imperatorū secundus fuit. Thesuros à Iustino parū honestè collectos, liberalissimè pauperibus distribuit. Eam ob rem à Sophia Iustini uxore aliquando oburgatus: Confido (ait) in Domino, nec deerit pecunia fisco nostro, modo pauperes elemosynas accipiant, & captiui redimantur. hi enim sunt thesauri illi nullis obnoxij periculis, quos ipse Dominus colligere iubet. Matth. 6. Aurum cū lachrymis & querelis subditorum collectum, regi; oblatum, adulterinum & uenenosum esse dicebat. Euagrius libro quinto, capite decimotertio: Diaconus libro decimoseptimo tertium Romanarum. Regnauit autē solus annos 4. Euagrius libro quinto, capite uigesimalotertio.

Ecclesia uerò sub Tyberio eum, in quem à Iustino collocata fuerat statum retinuit: Euagrio teste lib. 5. capite 16. Addit autem Speculum Vincentij libro 21. capite 127. ex Hugone, hunc Imperatorē plurimas Constantinopoli renouasse ecclesias. A' persecutione tamen multis in locis non fuit ecclesia immunis. nam in Italia Longobardi urbes & ecclesias miserè uastarunt. Maximè uerò obsidionibus & deprædationibus Longobardorum Roma in summā rei frumentariæ penuriam adducta fuit: quā tamen Tyberius, missis multis millibus natiuis, frumentum ex Aegypto apportantibus, à famis periculo liberauit, anno quinto sui imperij, Mariano Scoto teste: Paul. Diacon. libro 17. rerum Romanarum, & de gestis Longobardorum libro tertio, capite quinto. Decreta Benedicti Papæ, Tomo secundo Conciliorum, à Iustino id factum esse memorant. Sed discrepantia facile, ex socio fortè utriusq; imperio, dijudicatur.

Ceterum etiam in Hispania Christianos ob religionem afflictos fuisse. indeliquet: quia Lemulgildus Arrianæ heresi addictus, Elmingildum proprium filium, quia Arrij

dogma repudiabat, crudeliter necari iussit, & Leandrum Hispalensem episcopum grauitè infectatus fuit. Sabellicus Enneadis octauæ libro quinto: Speculum Vincentij libro uigesimaloprimum, capite 135.

Durasse & in Gallia sub hoc Imperatore persecutionem, certum est, quia Suesionū regnum hoc tempore Chilpericus Christianorū hostis tenuit. Hic odio fratris Sigeberti Metensium regis, filium suum natum maximum ex Andouera Theodebertum, regnum ipsius cum armata manu inuadere iubet. Is uerò Turono, Pictauio, Lemouicino, Carducino, & reliquis prouincijs hostili animo oppressis, ecclesias earū incēdit, monachos interfecit, monasteria diripuit, puellas uiciauit, & immani crudelitate nihil non libidinis exercuit, adeo ut ea tempestate infeliciorem ecclesiæ statum, quā uel Diocletiano aut Maximiano imperantibus, fuisse perhibeant. Gregorius Turonensis libro quarto Historiarū, capite quadragesimaloseptimo. Addit Speculum Vincentij libro uigesimaloprimum, capite 128. Chilpericum his gestis ad Rhenum usq; cū exercitu progressum esse, ibiq; eadem crudelitate igni ferroq; diripuisse omnia.

Interempto rege Sigeberto, in Gallijs Ruccotenus quidam Chilperici præfectus, Turonos missus fuit: qui positis castris ultra Ligerim, Gunthramium regem superbè ex templo, quod salutis causa confugerat, tradi sibi petijt: additis minis, se igni ferroq; omnes eius ciuitates & suburbana, nisi ea omnia quæ postulet fiāt, euersurū esse. Monachi missa ad Ruccotenū legatione, indicare ei iubent, nulla unquam ætate hæc facta esse à Christianis: & agere cum eo, ut ab ea mente desisteret. Fore enim, nisi muret sententiam, ut & ipse & rex tum omnē amissurus sit rerum gerendarum felicitatē, tum ipsius diuinæ quoq; maiestatis gratiā & fauorem. Homo autem ferox nihil motus uel ulla piorum admonitione, uel consecrati loci religione: templi fores intra Ligerim ciuitatem ui effringit, omniaque ibi diuina & humana euertit & uastat. Sed uindicta Dei mox oppressus, dignas accepit facinore suo pœnas, de quibus infra. Gregorius Turonensis lib. 5. Historiarū, cap. 4.

Eodem tempore Mundericus episcopus Ternoderensis castri, ui ab Ecclesia sua auulsus, in exilium, in arctam & detectam turrim ad ripam Rhodani extructam detruditur: ubi per biennium ferè integrum, grauissimis cruciatib. detentus & afflictus fuit. Causa eius captiuitatis hæc esse ferebatur, quod Sigebertum regem, cum fratre Gunthramo bellum geretem, alimentis & comiteatu iuuisset.

Chilpericus autem Francorum rex, episcopum suum exilio damnauit, hac de causa. Lex erat Antichristi, ne uir eius feminae uel uxoris potius concubitu, quae baptizandae sobolis commater extitisset. Fredegundis igitur pellex Chilperici, gnara huic decreti, exosam cupiens marito reddere uxorem legitimam Audouerā, insidiosae ei persuadet, ut pro recens nata filia baptizanda, absente marito, ipsa fideiuberet. Audouera nihil mali suspicata, obtemperat, propriaeque filiae testis in baptismo existit. Fredegundis reuerso regi mox negotium totum aperit. Rex iratus, uxorem repudiat: & episcopum, quod baptizandae filiae matrem testem admiserat, exilio damnat. Adon in Commentar. 4. aetatis, sub Iustino iuniore: Robertus Ganguinus libro secundo, de Chilperico. Exercuit & in alios plurimos Christianos crudelissimam tyrannidem: homo enim fuit plane Epicureus & deos. Vxores plures habuit, quarum unam repudiavit, alteram occidi iussit: Ecclesias spoliavit, regionum & urbium incendijs & euersionibus. delectatus est, mirifice pauperes contempsit, subditos intolerabilibus expilationibus oppressit, Sigibertum fratrem occidi iussit: Ecclesiarum ministros et Episcopos assidue blasphemauit, eosque tormentorum omni genere afflixit: & in summa, nihil non immanitatis adhibuit. Hinc non immerito Neronem eum, & Herodem suae aetatis uocat Gregorius Turonensis: qui plurimis in locis eius facinora non sine querelis commemorat, maxime uero libro quinto Historiarum, capite uigesimo quinto: & libro sexto, capite 46: Paulus Diaconus de gestis Longobardorum libro tertio, capite quarto. Sed Deus hanc miseriam Ecclesiae mitigauit tyranni morte, & Fredegundis conuersione, quae libros exactionum combussit. Turonensis libro quarto, capite 34. Regino libro primo.

In Hispanijs etiam in Christianos sequitur, regnante ibidem Leuigildo, decimonono Gottorum rege: cuius sceleris caput & dux fuit Goisuinta, ut ab aliquibus nominatur, mater Brunichildis, femina Arrianae haeresi addictissima, quae neptim suam religionis causa necari iussit. Gregorius Turonensis libro quinto Historiarum, capite trigesimo octauo. Ammon libro tertio, capite trigesimo octauo, de gestis Francorum.

DE TRANQVILLITATE ET persecutione sub Mauricio Cappadoce.

Mauricius natione Cappadox, initio scriba Iustini secundi, postea comes Praetorianorum, tertio exercitus dux contra Persas, tandem anno Christi 583 à Tyberio socero de sententia Sophiae Imperator

designatur: pietate, prudentia, fortitudine, clementia, liberalitate & alijs uirtutibus excelsus. Euag. li. 5. cap. 19: & li. 6. ca. 1. Annos 20 regnauit, teste Paulo Diacono, & Palmerio.

Et si autem facile per Mauriciū Ecclesiae sua Halcyonia habuisset (nam in eo pietatem & felicitatem coijisse scribit Euagrius libro sexto, capite primo: tamen quia in palatio positae inimicitiae nondum fuerant compositae, ideo passim serpentis morsus sensit. Nam primo statim Mauricii anno Persae (ut testatur Sigeberti Chronicon) Armeniam bellis, incendijs, captiuitate episcoporum ac populorum atrociter deuastarunt. Sed in illo ipso praedio suas uires filius Dei fortissime exeruit. Nam 48. martyrum ecclesiam, apud Armeniam sub Licinio interemptorum, ita ab hostium oppressione tutatus est, ut nullo modo eam, etiam iniecto igni incendere Persae potuerint. Meminit eiusdem persecutionis Gregorius Turonensis lib. 10. cap. 23.

Circa ea autem tempora Antiochena ecclesia in Oriente nouis tumultibus turbata fuit. Erat Asterius quidam, Orientalium temporis praefectus provinciae. Inter hunc & Gregorium Antiochenum episcopum cum contentio quaedam incidisset, principes ciuitatis Asterij partibus fauebant. Deinde & plebei opifices gubernatorum suorum exemplum imitantes, itidem temeraria audacia factitabant: & episcopum accusantes, plurimum detrimenti ab eo singuli se accepisse calumniabantur, & impune quibusuis probris & maledictis eum uexabant. Hinc utrinque conspiratis sententijs, asperè & ferociter tum in uis publicis, tum theatris, conuicia in episcopum conijciebant, à quibus nec Scenici quidem lufiores abstinabant. Hanc autem ob causam Asterio magistratus abrogatur. cui Imperatoris iussu successit Iohannes quidam, homo longè ineptior quàm ut tantorum tumultuum causam rectè cognoscere, uel apè componere posset. Hic nouis turbis & Republicam & Ecclesiam Antiochenam impleuit, nam propositis edictis, se omnes eos qui intere cum episcopo disceptare uellent, admittendum esse: non exiguos à quibusdam argetariarum mensarum praefectis aduersus episcopum libellos accepit, in quibus insimulabatur Gregorius, quod cum sorore sua, alij uiro matrimonio iuncta, incestam consuetudinem habuisset. Praeterea quod felicem pacatumque urbis statum persaepe perturbasset, & rem frumentariam ciuibz frequenter labefactasset. Sed de turbato ciuitatis statu crimen sibi obiectum, pro eo atque potius refellit. De alijs autem causis, ad cognitionem & iudiciū Imperatoris & synodi pro-

DE PERSEC. ET TRANQVIL. ECCLES.

uocauit. Quare Constantinopolim, causam dicturus uenit. Ibi autem cum causam eius diligenter & accuratè plurimi patriarchæ, & metropolitanorum ecclesiarum episcoporum, & sacre Curie senatores cognouissent, omnium sententijs Gregorius absolutus, domum ad suam sedem reuersus: calumniator uerò neruis bubulis cæsus, & in foro circumactus, exilio damnatus fuit. Euagrius libro 6. cap. 7. Nicephorus libro decimo-octauo, cap. 11.

¶ Durasse etiam hoc tempore Romæ & passim in Italia persecutionem à Longobardis contra Christianos motam, Gregorius papa plurimis in locis, non sine querelis memorat: maximè uerò libro secundo, Homilia decima octaua, super Ezechielem.

Blondus autem Decadis primæ lib. octauo, Gregorium à Pelagio Romano pontifice hac de causa Constantinopolim ad Mauritium Imperatorem amandatum esse narrat, ut ab eo auxilia contra Longobardorum iniurias Romanorum nomine peteret: cuius petitionibus excitatus Mauricius, copias illico parauit, easq; cum Smaragdo secundo Italiae Exarcho in Italiam ferendi auxilij causa misit. Is uerò, ut cum Gregorio in Italiam uenit, & Rauennæ comitante Gregorio cum exercitu nauigio appulsus fuit, expectationi quam de se Itali habuerant, aduentus sui principio facile satisfecit. Postea uerò ut Rauennatis Ecclesiæ dignitatem & autoritatem contra Romanorum ambitionem augeret, Gradum profectus, eius urbis episcopum Seuerum, ui templo extractum, Rauennam cum alijs tribus ex Histris episcopis traduxit: eosq; ui ministris coegit, ut Rauennateni subessent, & non Romano episcopo. Tulerunt id Romanis molestissimè, & schismaticos illos accusant: sed tandem in synodo Mariana id negotium componitur. Paulus Diaconus libro tertio de gestis Longobardorum, capite duodecimo.

Præcipuus uerò tum temporis dux Longobardorum Zoto Beneuentanus, Cassinense cœnobium diripuit, incendit, & solo equauit: monachorum uerò neminem in expeditione hostes comprehendere aut tenere potuerunt, sed hostium manus elapsi incolumes Romam uenerunt. Paulus Diaconus libro quarto, capite sexto: Sabellicus Enneadis octauæ libro quinto. Verum Gregorius per Theodelindam Agilulphi regis Longobardi coniugem pijsissimam, multis precibus & literis tandem pacè Ecclesiæ impetrauit: & non solum fœdere utrinque inito Longobardorum furores repressit, sed ipsum regem quoq; idololatræ

ad Christi fidem cōuertit. Paulus Diaconus libro quarto de gestis Longobardorum, capite 2. & sequentibus.

Sunt & Galliæ ecclesiæ sub Mauricio multipliciter conuassatæ. Apud Mafsiliensem urbem, regnante Childeberto, provincie rector fuit Diuamius quidam, qui Theodoro eius loci episcopo multipliciter insidiatus fuit: ideo episcopus ad regem petendi auxilij gratia proficisci cogitat. Diuamius uerò abeuntem in medio oppido cōprehensum, grauissima affectum iniuria à se dimisit. In itinere à Gunthranno rege Aurelianensem capitur. Ea re cognita, Mafsilienfes clerici summa læticia affecti, quod iam Theodoro capto solum uertendum, & nunquam Mafsiliam redeundum esset: mox ergo res & thesauros omnes Ecclesiæ ceu mortuo iam episcopo inuadunt & expoliant, uarijsq; innocentem episcopum calumnijs criminantur. Childebertus uerò Theodorum ad se petendi auxilij causa profectum, per Gundulphum præfectum pristinae dignitati restituere cupiens, utrumque Mafsiliam ablegat. Diuamius cum clericis portas ciuitatis obseruans, utrumque ignominiose repellit. Arte uerò tandem cum militibus urbem ingressi, & potentia Diuamij fracta, eoq; grauius increpato, Diuamius uenia petita muneribus ducem Gundulphum placat, sacramento promittens, se & episcopum restitutum, & eam quam deberet regi deinceps præstiturum fidem. Abbas uerò & presbyteri, qui eiecto Theodoro exilij causa fuerant, episcopo regis iussu restituto, ad Diuamij tecta confugiunt. Sed nonnulli ex ijs per fideiussores dimissi, ad regem proficisci coguntur. Gundulphus expeditis regis Childeberti mandatis, & restituto episcopo, domum redijt.

Interea Diuamius immemor datæ fidei & iuramenti, Gunthranno regi per nuncios indicat, Theodorum restitutum esse: quo Ecclesiæ gubernationem tenente, Mafsiliensem urbem ipse nunquam potiri queat. Rex iratus, episcopum uinculis constringi, sibi q; ceu hostem regni sui exhiberi iubet. Episcopus præmonitus, à regis tyrannide sibi cauere studet. Verum peractis aliquando extra urbem sacris, milites Gunthranni in insidias collocati, episcopum ex improviso inuadunt, eumq; in equo deiectum & uinculis constrictum, regi Gunthranno ignominiose ad ducunt. Clerici Mafsilienfes interea (ut antea) Ecclesiæ bona diripiunt, suisq; inferunt ædibus. Theodori uerò episcopi innocentia cognita, Gunthrannus eum incolumem, muneribus à se donatum, ad suos redire

permisit. Hæc res postea grauissimarum inimicitiarum causa fuit inter Gunthran- num & Childebertum. Gregorius Turo- nensis libro sexto Historiarum, capite un- decimo.

Haud ita multo post, iterum noua ex- citata est contra Theodorum episcopum persecutio, à Gunthranno Boso, Chilpe- rici aulico, eo quòd Theodorus episco- pus Gundwaldum, qui falso Clotharij re- gis Francorum filium se afferebat, & Fran- corum regno insidiaretur, hospitio exce- perat. Coniectus igitur est episcopus in carcerem: ubi cum ardentissimè auxilium à Domino peteret, tanta insolitæ lucis cla- ritate tota cellula resplenduit, ut ea re magnoperè custos episcopi percellerentur. Ductus tamen ad Gunthrannum regem e- piscopus, cum Epiphania quodam, qui ex Italia Mafsiliam ob Longobardorum iniurias fugerat, iterum custodiæ manci- patur, in qua Epiphanius obiit. Theodo- rus uerò innocentiae testimonio absolu- tus, incolumis ad suos rediit. Gregorius Turonensis libro sexto Historiæ, capite ui- gesimoquarto.

Post hæc denuò Gunthranus ardens Theodori acerbi odio, cum iam Mafsiliam in Childeberti potestatem redisset, con- tra Theodorum episcopum moliri cœ- pit persecutionem. Quæ etiam re cognita, Childebertus ad componendam causam, Rathadium, præfectum suum, Mafsiliam amandat. Qui ut eò uenit, non defen- sorem, sed accusatorem, non amicum, sed hostem erga Theodorum se declarauit: & perfidè neglectis ijs quæ à rege in manda- tis habebat, Theodorum ipse infectatus, fideiussores ab eo poposcit, eumque ad Gunthrannum ablegauit, ut ab eo futu- ræ Mafsiconensi synodo, tanquam ab epi- scopis damnandus, adesse iuberetur. In- terea episcopo uix urbe egresso, Rathari- us Ecclesiæ res diripuit, partemque earum sibi uendicauit, partem sigillis suo annu- lo impressis conclusit. Childebertus ue- rò certior factus, Theodorum episcopum in potestate esse Gunthranni, patrum su- um mox rogare iubet, ne quid inferat The- odoro iniuriæ. fore enim, ut ingens inde & publica scandalorum intestinorum & dissensionum seges exoriatur. Breui i- taque ægrotante Gunthranno, Theodo- rus ad suos reuersus, cum laude susceptus fuit. Sed præmia, hoc suo facinore sacri- legus ille digna accepit, de quibus pau- lo post. Gregorius Turonensis libro octa- uo Historiæ, capite duodecimo, decimoter- tio, & uigesimo.

In Hispania interempto Hermingil-

do, Gunthranus rex affinis necem ultu- rus, arma contra Hispanos sumit. Cuius exercitus cum Septimaniam Gallijs uici- nam prouinciam primò peterent, eius lo- ci incolæ ultra Ararim, Rhodanum, Se- quanam, & in uicinia habitantes, armis cum Burgundionibus iunctis, non solum proprias regiones sanguine & incendijs miserè uastarunt, sed Ecclesias quoque spoliarunt, earumque ministros & ciues ad aras Deo consecratas, ad urbem usque Nemausum crudeliter trucidarunt. Idem Biturigi, Sanctonici, Petragorici, Colese- nenses Galliarum populi, ad Carcassonam urbem, factitarunt. Aruernensis quo- que regionis Ecclesiæ, quæ uias publicas tetigerunt, eadem clade afflictæ fuerunt: Gregorio Turonensi libro octauo Histo- riæ suæ, capite uigesimo octauo & trigesi- mo, teste.

Heinricus de Erphordia capite quin- quagesimo quarto narrat, decimo anno Mauricij, quendam in Gallia ligna in syl- uis cædentem, aded à muscis infestatum fuisse, ut per biennium amens fletet. Is uerò homo sub singularis religionis simu- latione pseudopphetam & hostem Chri- stianorum se exhibuit. Nam quia artes Magicas, morborum curationes, futu- rorum prædictiones diabolicis præstigi- is professus fuit, & cum multorum admi- ratione exercuit, CHRISTVM se esse affirmavit, & pro eo coli ac adorari uo- luit. Quem qui exhibere ei honorem noluerunt, eos affectatorum suorum au- xilio, quorum magna fuit copia, hosti- liter infectatus & persecutus fuit. Tan- dem uerò à Christiano quodam interfec- tus, & ita eius sectatores diuina uindicta disper- si fuerunt.

Brunchilden Arrianæ hæresi deditam, Columbanum Gallum, Chilianum, Desi- derium, eorumque socios, ex Francorum finibus expulisse, Hermannus Gygas sub Mauricio narrat.

Chilpericus, eiusque pellex Fredegun- dis, etiam sub hoc Imperatore pios affli- xerunt. Memorabilis est historia de Præ- textati Rothomagensis episcopi diuexa- tione, quam breuiter ascribimus. Nam primum Chilpericus pellicis impulsu sub- ornatis falsis testibus, Prætextatum furti & factionum in iudicio Ecclesiastico ac- cusabat, eumque exilio multari pete- bat. Cum uerò episcopus de his crimini- bus regi & consistorio se firmis rationi- bus purgasset, ac Gregorius Turonensis alijque Ecclesiarum ministri Prætextati defensionem susciperent, Chilpericus ca- lumniæ

luminis crimine conuictus, animo confusus, ex Ecclesiastico iudicio discessit.

Alias autem excogitauit machinationes, quò episcopum loco moueret. Alios quosdam adulatorem ad episcopum accedere iubet: quicquid profecti, magnificè regis commendata pietate & clementia, sua sponte, modestiæ & demerendi facilius gratia, Chilperico regi se subijci, ac omnem obiectorum criminum se reatum fateatur: promittentes se mox, ubi hoc factum fuerit, unà supplices futuros regis, ac ueniam pro episcopo postulatos esse.

Hic episcopus persuasus, postmodum in consistorium: & præsentem Ecclesiam senatu, acrege interrogante, prostratus ad pedes ipsius, fateatur se peccasse, se factionum contra ipsum autorem extitisse, se regno ipsum pulsum cupiuisse, ac substituere filium ipsius Merouechum. Quare supplicem se admissorum facinorum ueniam à rege petere. Rex arrepta, cui auidè inhiarat, præda, & extorta indolis falsa confessione, mox uenerabundus, cum singulari doloris simulatione supplex & solo prostratus, sacri Ecclesiæ senatus iudicium & censuram contra tam facinorosum episcopum implorauit, eumque ipsius quas ipse præscribebat supplicij dampnam petijt. Cum autem alij episcopi pro ipso deprecarentur, Rex ipsum uide conspectu episcoporum rapuit, in custodiam tradidit, & grauius pulsatum, tantum in insulam uicinam Constantinæ urbis legauit.

Annis uerò aliquot post, cum ab exilio redijt, Fredegundam reginam Rothomagi morantem, suorum malorum tubam, grauissimis concionibus ad seriam poenitentiam & uitæ emendationem cohortatus fuit, indicans de animæ salute ipsam periclitari, nisi in uiam redeat. At impia mulier ægerimè ferens hanc pijsimam antistitis correptionem, nouum ei exilium tumida oratione minari cœpit. Prætextatus uerò perceptis reginæ minis, constanti animo impiæ Isabelæ respondit: Ego, inquit, semper in exilio & extra exilium episcopus fui, sum & ero, & ab exilio tandem in beatam cœlestis regni patriam migrabo: cum tu nec semper regia potentia perfrueris, & aliquando ex hoc tuo regno in profundissimam & tristissimam inferni abyssum præcipitata demergaris.

Hac oratione inflammata Fredegundis, & Melanthij episcopi ac archidiaconi ecclesiæ istius consilij impulsa, astu su-

bornauit sicarium: proximeque sequenti die Dominica episcopum sacra peragentem, ad ipsam aram cultro confodi iussit. Quem letaliter fauciatum, mox sanguinaria accessit, eiusque calamitate magnopere se affici simulauit, medicorum consilium adhibere iubens, atque seuerissimè se prolatum homicidij autorem punituram minans. Sed Prætextatus reginam ipsam apertè suæ & multorum regum cædium ream & autorem, ac propterea granes & æternas pœnas suo tempore luituram esse respondit: ac testamento facto, rebusque suis omnibus ritè dispositis, feliciter uitam cum morte commutauit, Melanthio episcopatum reginæ beneficio accipiente.

Cum autem Rothomagenses ciues, ac præ alijs omnibus quidam primarius senatorij ordinis, acerbissimè episcopi sui interitum ferret, ac reginam grauius accusaret: mox & illum senem, ueneno porrecto, Fredegundis è medio tolli iussit. Porro cum tantorum facinorum atrocitate complures regiones personarent, Fredegundis quomotos de se rumores facilius compesceret, puerum quoque illum cuius opera in occidendo episcopo usa fuerat, ad supplicium rapi iubet. Gregorius Turonensis libro quinto historiarum, capite decimo octauo: & libro octauo, capite trigesimo primo & quadragesimo primo.

Sub idem ferè tempus Chilpericus rex, cum Venetam urbem tributariam sibi fecisset, eaque certis de causis episcopum ad regem legatum amandasset: rex ira commotus, etiam contra ius gentium in exilium episcopum egit. Annonius libro tertio de gestis Francorum.

Paulus Diaconus ex libro decimo octauo, capite uigesimo octauo Nicephori memorat, decimo octauo Mauricij anno redintegratum esse inter Mauricium & Chaganum, Hunnorum regem, bellum. Huius exercitus Diricipere (Thraciæ id oppidum est) Alexandri martyris templum igni euertit, & spoliato sepulchro reliquias nefanda contumelia affecit.

In Illyria, impietatis furor multos excussit ecclesiarum episcopos: quos Gregorius papa libro primo Epistolarum, indiotione nona, capite quaragesimo tertio, alios Illyrici episcopos per literas hospitio excipere, & omnibus Christianæ charitatis officijs iuuare iubet.

In Sicilia Theodorus quidam, eius insulæ præfectus, magister militum, multiplicibus iniurijs eius insulæ Christianos præter opinionem, & contra pijsimorum suorum dominorum uoluntatem (id

quod uulgare est eiusmodi aularum Satrapis) afflixit. Maximè uerò Turritanæ ciuitatis incolas non solum intolerabilibus uexauit molestiis, sed episcopum quoque eius loci in suo munere grauer impedituit, aliosque plurimos Christianos affectos iniurijs in uincula coniecit. Ideo Gregorius papa de ipsius iniurijs apud Gennadium Patriciū & Exarchum Africæ, prolixè conqueritur: eumque, ut eiusmodi hominis ferociam cohibeat, pie & grauer hortatur: libro primo Epistolarum, in dictione nona, capite quadragesimo septimo, & quinquagesimo nono.

Mauricius Imperator cum ob turpissimam auariciam à Gregorio pontifice Romano obiurgaretur, idem aegrè tulit eam castigationem, ut grauissimas contra Gregorium exerceret inimicitias. Verum prodigijs de futuro suo interitu deterritus, à pontificis insectatione destitit, & omnibus modis Dei iram à se seria pœnitentia auertere studuit. Blondus Decadis primæ libro octauo. Abbas Vrspergensis in Mauricij historia.

Interea missus est Augustinus à Gregorio papa in Britanniam, ut Anglis uerbu Dei prædicaret: qui Pagana superstitione cæcati, in illa insulæ parte, quam habebant, totam deleuerant Christianitatem: in parte autem Britonū adhuc uigebat Christianitas, quia à tempore Eleutherij papæ nunquam inter eos defecerat. Postquam autem uenit Augustinus, inuenit in eorū prouincia septem episcopatus, & archiepiscopatum, religiosissimis præsulibus munitos, & abbatias complures, in quibus grex Domini rectum ordinem tenebat. Inter cæteras uerò ciuitates, erat in ciuitate Baugor quædam nobilissima ecclesia, in qua tantus fertur fuisse numerus monachorum, ut cum in septem portiones esset cum præpositis sibi prioribus monasterium diuisum, nulla harum portio minus quàm trecentos monachos haberet, qui omnes labore suarum manuum uiuebant. Abbas autem eorum Dinotus uocabatur, mirè liberalibus artibus eruditus. Qui Augustino petenti ab episcopis Britonibus subiectionem, & suadenti ut secum genti Anglorum communem euangelizandi laborem susciperent: diuersis monstrauit argumentationibus, ipsos ei nullam subiectionem debere, nec suam prædicationem inimicis suis impendere, cum & suum archipræsulem haberent, & gens Saxonum patriam propriam eisdem auferre instarent. Vnde eos summo habebant odio, fidemque & religionem eorū pro nihilo habebant, nec in aliquo Anglis magis quàm canibus communicabant.

Edelbertus ergo rex Camiorum, ut uidit Britones dedignantem subiectionem Augustino facere, & eosdem prædicationem suam spernere, hoc grauissimè ferens, Edelfridu regem Northanhumborum & cæteros regulos Saxonum instimulauit, ut collecto grandi exercitu, in ciuitatem Baugor abbatem Dinotus & cæteros clericos, qui eos spernerent, perditum irent. Acquiscentes ergo consilio eius, collegerunt mirabilem exercitum: & prouinciam Britonum petentes, uenerunt Legecestriam, ubi Bræmael consul urbis eorum aduentum expectabat. Venerant autem ad eandem ciuitatem ex diuersis Britonum prouincijs innumerabiles monachi & eremitæ, & maximè de ciuitate Baugor, ut pro salute populi sui orarent. Collectis igitur undique exercitibus: Edelfridus rex Northanhumborum prælum iniuit cum Bræmael: qui paucior numero militum resistens, ad ultimum hostibus ciuitate, sed prius maxima strage hostibus illata, diffugit. At Edelfridus ciuitate captâ, cum intellexisset causam aduentus prædictorum monachorum, iussit in eos primum arma uerti: & sic mille ducenti eorum ea ipsa die martyrio decorati, regni celestis adepti sunt sedem. Deinde cum prædictus Saxonum tyrannus Baugomenium urbem peteret, audita ipsius infamia, uenerunt undique obuiam illi duces Britonum, Bledericus uidelicet dux Cornubiæ, Margadun rex Demetorum, Caduanus Venedotorum: & conferto prælio, ipsum uulneratum in fugam propulerunt. Sed & tantum numerum exercitus eius peremerunt, ut decem millia circiter & sexaginta sex corruerint. In parte etiam Britonum cecidit Bledericus dux Cornubiæ, qui ducatum in eisdem prælijs præstabat. Hactenus Galfridus.

Beda libro secundo Historiarum gentis Anglorum, capite secundo, paulo alijs circumstantijs rem eandem describit. ait enim: Anglos ideo à Deo punitos fuisse, quod Augustini prædicationem & consilium repudiauerint, qui hæc potissimum ab Anglis fieri cupiebat: primò, ut eodem quo Romana ecclesia tempore Paschatis festum celebrarent: Secundò, communibus ritibus & ceremonijs cum Romanis in baptismi ministerio uterentur: Tertiò, ut communicata opera & communibus laboribus genti Anglicæ Euangelium prædicarent. His quia subscribere nolebant, diuina uindicta plurimos ipsorum in bello interfectos esse memorat. Sed fides utriusque narrationis esto penes lectorem.

DE POENIS PERSECVTORUM & persecutionum.

HAftenus de cruce & persecutionibus Ecclesiae, quantum quidem ex fide dignis Historicis colligere potuimus, memoremur. Nunc porro etiam de persecutionum poenis quaedam subiiciemus, quod Dei prouidentiam & iudicia, ac dicti 107. psalmi ueritatem, CORRIPUIT PROPER eos REGES, quasi oculis in-

Narrant Nicephorus libro decimosexto, capite uigesimosexto, & Paulus Diaconus libro decimoquinto, quod cum Anastasius episcopos & plurimos Christianos hostiliter infestaretur, Hunni & Bulgares Thraciam & praecipuas Orientis partes inuasit, & ferro ignique miserè deuastarint, Constantinopoli multa insignia edificia in hac somnijs diuinitus immisis ad poenitentiam inuitatus fuit Imperator. Verum ne ea quidem, coelestia quoque & terribilia curauit praesagia. nam Zonaras Tomo tertio memorat, Anastasio dormienti terribile apparuisse & astitisse uirum, librum manu tenentem, & hisce Imperatorem uerbis conpellant: Ecce Imperator, ob *hanoπισταν* & peruersitatem fidei tuae annos 14. uitae tuae prorsus interitum deleo. Itē, proximo anno ante ipsius 30. interitum Alexandriae, plurimi tiri ac foeminae a demonibus obfessi, canū latratus ediderunt. Quod propter Chalcedonenis Synodi damnationem ipsis accidisse, quidam perspectrum in somnis edoctus fuit. Paulus Diaconus libro 17. Hæc omnia quia peracrisimè contemneret Anastasius, & ex oraculo sibi fulmine pereundum esse didicerat, Tholotum aedificium construxit, in eoque degit, sed frustra. Nam cū aliquando 40. tonitrua horrendum in modum creperant, & fulgura multa eliderentur, atq; ipse perterritus è cenaculo in cenaculū descendere, & alios atque alios thalamos subiret, in quodā regio cubiculo mortuus est inuētus. Zonaras Tomo tertio suorum Annalium, in Anastasij historia. Iornandes in libro de Regum & temporum successione: ipsum supra octuagesimum ætatis annum, regniq; 30. uicesimo octauo morientem & furentem rebus humanis excessisse ait. Theodorus Lectanea morte ipsum periisse: Diaconus ex aliorum relatione, Sabellicus, Henricus de Erphordia, & alij, fulmine ipsum de cœlo istum, poenas suæ dedisse impietatis indicant.

Eodē supplicij genere aliquot annis ante Anastasij interitum, Arianus quidam episcopus Olympius nomine, Carthagini in A-

frica interiisse dicitur. Is enim cum in Elyanensium balneo lauaret, & sacrosanctam Trinitatem in publico, blasphemo ore detestaretur, tribus ictus fulminibus ita periit, ut cadauer ipsius cœlesti sit consumptum flamma. Paulus Diaconus, in Anastasij historia: Sabellicus Enneade octaua, libro secundo.

¶ Narrat ibidem Sabellicus, paucis post annis in Hispania quoque expressum diuini iudicij contra Arrianam gentem, editum esse documentum. Nam Clodoueus Francorum rex, Alarico Vestgottorum regi Theodorici genero, bellum intulit, illati praetextus fuit, quod Ariani essent Vestgotti. Prælium atrox, & aliquandiu anceps, in Pictauis utrinque committitur. Tandem uerò inclinata acie, Ariani fusi cæsiq; sed Christiani læta potiti sunt uictoria.

Eadem belli fortuna Trasimundus Vandalorum rex usus est. Is enim cum infinita petulantia Christianos persequeretur, & eorum templa sceleratè pecoribus passim prophanaret, à Maurusij ingenti Vandalorum strage facta, prælio uictus, & paulopost rebus humanis exemptus fuit. Procopius libro tertio de bello Vandalico: Euagrius libro quarto, capite decimo-

quinto. Theodoricus Vestgottorum rex, quem uulgus Dieterichum de Berna appellat, dignum quoq; factis suis inuenit uitæ exitum. Nam, quod supra memoratum est, & Arriani nominis fuit studiosissimus, & rectè sentientium acerrimus hostis. Quare ex eo tempore quo Symmachum, Boetium, Iohannem Thuscum episcopum Romanum, & alios iniuste interfecit, in summū animi moerorem incidit, ita ut oblatos in mēsa pisces imaginaretur interfectoꝝ capita esse. tandem uerò nonagesimo die à morte Iohannis papæ, subitanea morte periit. Paulus Diaconus libro decimoquinto, Procopius libro primo de bello Gothico, Pomponius Lætus. Blondus Decade prima, libro tertio, ex Agnello memorat, ipsum sine mascula prole, apoplexia seu uentris profluuiio extinctum esse: cuius animam, ut Gregorius in Dialog. autor est, à Iohanne Papa & Symmacho in Vulcani ollam eremita quidam insulæ Lipparitanæ demergi & præcipitari, corporeis oculis uidisse narratur. Idem refert Otto Phrisingensis libro quinto, capite tertio. fides sit penes autores. Huius exercitus, ipso adhuc in humanis agente, ob impietatem similes ferè poenas dedisse dicitur. Cum enim Iuliani martyris templū in Aruernesi urbe spo-

liaretur, mox ab immūdo Spiritu correpti, infectis

infestis dentibus proprijs se moribus lacerarunt. Gregorius Turonensis libro tertio Historiæ, capite undecimo.

Amalaricus Vestgottorum princeps, quia uxorem suam ob religionem Christianam acerbè infectaretur, à Childeberto uxoris suæ fratre Francorum rege in acri & diutino bello uictus, & cum magna suorum iactura occisus est. Procopius libro primo belli Gotthici: Gregorius Turonensis libro tertio Historiæ, cap. 9.

Dunaan Pseudomoyse illum, qui crude li tyrannide Negram Arabiæ oppidum ob Christianam religionem deleuerat, mox iustissima persecuta est ultione Nemesis. Nā Elesbaas Aethiopum rex, pro singulari suo in Christum eiusq; membra amore, Iustino Imperatore comitante, bello tyrannum est persecutus: eumq; prælio deuictum, cum alijs multis genere sibi coniunctis uiuum cepit, ferro cæcidit, & ita omnem eius expugnauit & prorsus deuastauit regionem. Nicephorus libro decimosexto, cap. 6.

Seuerum Antiochenum episcopum hostem Chalcedonensis synodi, Iustinus Imperator comprehendit, eiq; linguam (ut & suprà attigimus) præcidi iussit. Sed ille recognita, fuga sibi consuluit: Euagrio teste libro quarto Ecclesiasticæ historiæ, cap. 4.

Sedes autē fuit plerunq; Antiochia, & receptaculum hæreticorum: ideo sæpe diuinitus punita. Anno septimo Iustini tota ciuitas partim terræmotu, partim cœlesti conflagratione miserabiliter cum suo episcopo Euphrasio periit. Cuius urbis cladem Cæsareæ Zosimas monachus diuina patefactione præuidit, & prædixit. Paulus Diaconus libro decimoquinto, in Iustini historia: Euagrius libro quarto, capite sexto, & sequenti.

Eadem tempestate Cabades rex multa millia Manichæorum, qui filium eius Phatarfan Manichæorum fautorem, patre adhuc superstitē, regem successorem insidiosè petierant, ferro in conspectu Christianorū occidit. Paulus Diaconus lib. 15. in Iustini historia.

Sub Iustiniano Iulianus Iudæorum dux, crudelissimus Christianorum persecutor, gladio à Iustiniani exercitu cæsus est. Eius assecla Syluanus, homo extremæ impietatis, Scythopoli captus, igniq; combustus, iustissimas persoluit pœnas: quemadmodum ipsi à Saba Hierosolymitano monacho prædictum fuerat. Nicephorus libro decimosextimo, capite uigesimoquarto. Tum temporis denuò Antiochia terræmotu longè grauiori quàm antè biennium concussa, & ferè funditus euerfa & diruta est: Paulo Diacono teste, libro decimosexto, 60

in Iustiniani historia.

Quantopere Deus abominetur & punitat gubernatorum & subditorum inconstantia & leuitatem in religionis negocijs, testatur multiplices illæ & publicæ calamitates, & creberrimæ maximarum tempestatum & terræmotuum iterationes, quæ Iustiniano imperante acciderunt. Nam quarto mox anno ob turpissimā Imperatoris auariciā, & intolerabiles subditorū compilationes, seditio orta est Constantinopoli: in qua Imperator in uitæ discrimen uenisse, & amplius quàm triginta millia hominū celsa scribuntur. Procopius libro primo belli Persici: Zonaras Tomo tertio. Deinde Totilas cum suo exercitu Italiam inuasit, & crudeliter deuastauit. Pompeiopolis multis ciuitas cum maxima hominum multitudine terræmotu absorpta est: quorum nonnulli subitus terram, superstitēs ex inuoragine hominum auxilia implorarunt. Septimo post anno pestis atrocissima Constantinopolin afflixit. Biennio post totus terrarum orbis horrendo terremotu concussus est. unde innumera loca & ciuitates in præceps iuerunt, & solo æquata sunt. Proximo ab hoc anno effusio maris ad quatuor millia per Thraciam facta tanta est, ut Dyonysiopolin & uicina loca operuerit, & plurimos perdidit homines. Sequentibus annis sequuta est summa rei frumentariæ uinique inopia, plurimæ tempestates grauissimæ: Constantinopoli in ipso Paschatis festo terræmotus horribilis exortus est, quæ mala superstitiosi homines non solum præpostera abstinentia carniū, sed etiam interficiendo uenditores earum, mitigare & auertere studentes, nouas sibi accersuerunt, & ferè maiores calamitates.

Proximo enim biennio alij secuti tantiq; ramotus, & tempestates setissimæ: tantiq; fulminum & tonitruum impetus, ut & dormientes plurimi læderentur, & bona pars Byzantij incenderetur.

Quinto anno post, qui uigesimus septimus fuit Iustiniani imperantis, iterum Constantinopoli & uicina loca ingenti terræmotu quadraginta continuos dies grauissimè quassata sunt. Verum in illis uitæ periculis, licet omnibus esset spectata Dei misericordia, & benigna diuini auxilij præsentia, plurimi tamen non solum non meliores, sed etiam peiores inde sunt effecti. Ideo sequenti anno denuò tanti tempestatū extiterunt turbines, & uis fulminum, ut crucis statuam in porta Constantinopolitana collocatam deiicerent.

Proximo ab hoc anno seditio mota est Cæsareæ Palæstinæ, à Iudæis contra Christianos: cuius tamen autores non ita longè post

post dederunt poenas. Nā Iustinianus misso eo Adamantio militū magistro, seditiosos partim laqueo, partim ferro, partim exilio & proscriptiōe puniri iussit. Deinde sequenti anno cometa ardens lanceæ forma conspectus est, & terræ motus decē diebus & noctibus terram concussit. Agathius libro quinto.

Tenio ab hoc anno Antiochiæ, & passim in Cilicia, atrocissima pestis & terræ motus sanxit, exorta insuper est tum temporis seditio Antiochiæ inter Orthodoxos & Seuerianos hæreticos, qua plurimi homines utrinque occubuerunt. Sed eius autores Iustinianus per Limarchum orientis præfectum, iisdem quo Cæsarienses supplicij affligi mandauit. Harum calamitatū historiam Paulus Diaconus libro decimosexto, & Nicephorus libro 17 commemorant.

Quanta crudelitate Alemanni in bello pro Gottis contra in Italiā suscepto, tēpla & religionem deuastarint, supra indicatū est. Hic igitur poenas eiusmodi impietatis memorabimus. Indicat Agathius libro secundo de Gothicis bellis, non ita longē post eorū militū partem bello, partē morbo perisse. Cum enim præda onusti domū cōtenderent, Romanorū & Hunnorū duces, qui ad Pilsaurū stationē habebant, eos ad rupē precipites in uertices agebāt. Hanc urbē peste absumpti sunt.

Princeps Alemanorum Leuthærius, in horrendam rabiem uersus, in feræ bestię morē propria membra dentibus suis mortuus dilacerauit, & lingua laceratæ carnis cruorem defluentem abliguriuit, & tandē post Bultinū fratrem eius, cum exercitu 30. millium in Cāpania à Romanis deletus est, tantum quinq; ex eo numero fuga elapsi. In infinita illa Francorum & Alemannorū multitudo, scelerum & impietatis suæ grauissimas persoluit poenas. Agathius libro secundo de bellis Gothicis.

Similes impietatis & scelerum poenas dedere sub ultimis Iustiniani temporibus Huni, qui Thraciam & totā Græciam, earūque ecclesias crudeliter populabantur. Nā primò Belisarius prælio cū ipsis commissio, quadringentos ferē occidit, reliquos cum duce Zaberga in fugā uertit. Dehinc Germanus, Iustiniani popularis, nauali prælio in Chersoneso sexcentos ad internecionē usq; perdidit: reliquias uerò ipsorum terstri pugna confecit. tandem Iustiniani filio in contrarias partes distractis, ipsi mutuis cædibus ita gentē suā confecerunt,

ut nec nomen eius deinceps reliquū fuerit. Agathius libro quinto, de bellis Gothicis.

Grauiissimum quoque diuini iudicij uideri est exemplum in Chranno, Clotharij Francorum regis filio, homine non solum ab omni pietatis sensu alieno, sed etiam seditionis in parentem autore. Hic cum innumeris malis Dei ecclesiam, eiusque ministros afficeret, & parentem fratresq; intestino bello persequeretur, die Dominico in Diuionense Gallię castrū religionis ergo uenit. Episcopo autē & alijs sacerdotibus sacra ibi peragentibus, precibus à Deo futuram Grani fortunā sibi reuelari petierūt. Tribus igitur libris aræ impositis, Prophetarum nimirum, Apostolorum & Euangeliorum, quod cuique libro aperto prima statim uice obuiam ueniret, id uaticinij & præsagij loco recitare iusserunt. Aperto itaq; primo omnium Prophetarum libro, repperunt eam Prophetæ sententiam: Auferā maceriā eius, & erit in desolationē, &c. Apostolorum libri aperti responderunt: Domini diem ceu furem noctu irruentem aduenturū, cū dixerint pax & securitas, &c. Euangeliorū uerò oracula docuerunt, uirū istum qui Christi uerba non audit, similem esse uiro stulto, ædificanti domum super arenam, quæ mox pluuijs & tempestatibus exortis cum grauiissima ruina colabatur.

Post hæc cum patrem insequentē fugeret cum uxore & filiabus, uenit in Britanniam. Clotarius autem mox filium armata manu eò persequitur. Copijs igitur in agro Britannico utrinque congressis, acies instruntur, & prælium committitur. At Clotharius suis ad Deum precibus, suāq; testatur hac in causa innocentiam, iustum Dei cōtra seditiosum suum filiū implorat auxilium. Prælio autem commisso, Chranni & Britannorū copię fugam capessunt. Chrannus uerò cum uxorem & filias liberare tentaret, à patris exercitu comprehensus, cū uxore ac filiabus rustico tuguriolo includitur, & incensa casula igne exurit. Gregorius Tironensis libro quarto Historiæ, capite decimosexto, & uigesimo.

Habuerat autē Chrannus suæ impietatis egregium magistrum, & ad omnia mala perpetranda grauem stimulum, aulicum quendam re & nomine Leonem, hominem crudelissimum: qui & ipse dignas suorum scelerum persoluit poenas. Cum enim aliquando acerbo scommate Ecclesiarum ministros peteret, ilicò surdus & mutus factus est: & in rabiem uersus, infelicitissime animam exhalauit. Gregorius Tironensis libro quarto historiæ, capite decimosexto.

Non

¶ Non dissimili fato Iustinianus quoq; Imperator perijt. Cum enim sub extremam ætatem ἀφ' αὐτοδονητικῶν hæresin incideret, tantaq; pertinacia eam tueretur, ut publicis edictis Christi ecclesijs obtrudere, ac Anastasium Antiochenū episcopū, aliarumq; ecclesiarum ministros ea in re sibi aduersantes, uarijs technis loco mouere conaretur, diuino iudicio in furorem & insaniam actus expirauit. Euagrius libro quarto, capite trigésimo nono, & sequentibus: item libro quinto, capite primo: Zonaras Tomo tertio, in Iustiniano: Nicephorus libro decimo septimo, capite uigésimo nono, & sequentibus.

¶ Galli, Hospitij monachi conciones de penitentia contemnentes, à Longobardis sexto anno Tyberij, iuxta Palmerium, grauiter afflicti sunt. Paulus Diaconus libro 3. de gestis Longobardorum, capite primo, & sequentibus. Rex autem Longobardorum Alboinus, hostis acerrimus Christianorum, atrociori quoque mortis genere interijt. Prælio is uicerat & occiderat Gundamundum Gepidarum regem, eiusq; filiam bello captam uxorem duxerat: nomen ei fuit Rosimunda. Huic cum aliquando Veronæ poculum, è cranio interempti Gundamundi factum, in cōuiuio proposuisset, eamq; cum patre, acerbo sarcasmo bibere iussisset: Rosimunda femineo more simulato gaudio dolorem premēs, nefandæ mariti uoluntati obtemperat: & secum interea quibus modis scelus illud uindicare posset, dies noctesq; anxie cogitat. Capta autem amore cuiusdam iuuenis Helmichildis nomine, occultè pro ancilla, cuius consuetudine adolescens utebatur, ipsi se prostitu it: ac commisso iam adulterio, pollicitationibus minisq; territum iuuenem ed adigit, ut regem somno deditum interficeret. Rosimunda cum adultero Rauennam fugit, eiusq; ibi aliquandiu nuptijs potitur. Mox uero eius quoq; defatigata satietate, Longini exarchi nuptias expetijt, quibus ut potiri posset, nouū sponsum Helmichildem ueneno tollere decreuit. Helmichildis itaque balneis egresso letiferum obtulit poculum, quo gustato ille continuò uim ueneni sensit, eamq; inuitam (quod reliquum erat) stricto in eam ferro bibere coegit. Atq; ita ambo uno tempore, eodemq; mortis genere consumpti, homicidij & libidinū pœnas dedere. Paulus Diaconus libro secundo de gestis Longobardorum, capite decimo quarto, & decimo quinto: Antoninus titulo 12. cap. 6.

¶ Porro quia Fla. Val. Iustinus, secundus huius nominis Romanorū Imperator, nec Reipublicæ, nec ueræ religionis curam habuisse, imò Pelagianam hæresin sectatus, &

rectè sentiētes persecutus esse dicitur: ideo ipsum quoque iusto Dei iudicio & publicè & priuatè pœnæ ac calamitates non leuiter affligrē. Primò enim per ipsius ignauia Respublica imperij Romani ingentem cladem à Persis accepit, quemadmodum prolixè eius rei historiam Euagrius memorat. Deinde, cum eam calamitatem admodum acerbè & immoderatè ferret, in phrenesim & insaniam delapsus est: & post recuperatam mentis sanitatem, substituto Tyberio, ex humanis discessit. Euagrius libro quinto, capite nono, undécimo, & alijs: Paulus diaconus de gestis Longobardorum libro tertio, capite quinto.

Fuit sub Iustino iuniore Mamucha quidā Agarenorum princeps, qui ut crudelitate persequendi Ecclesiam Dei Pharaoni Aegyptio nō multum celsit, ita communi quoq; cum ipso mortis genere interijt. Nam dicto repto Cassinensi & Messano cœnobio, & patratis multorum piorum cœdibus, paulo post cum toto suo exercitu & centum nauibus maris uorticibus absorptus, miserè perijsse dicitur, in epist. Gordiani ad Maurū, quæ extat in fine Chronici cœnobij Cassinensis. Idem Antoninus refert libro decimo quinto, capite decimo quinto.

Anno secundo & tertio Tyberij Constantini, ciuilia bella inter reges Francorum, Sigebertum, Chilpericum & Guntramum, fratres, orta sunt: quæ Gregorius Turonensis libro quarto Historiæ, capite quadragésimo octauo, pœnas fuisse ipsorum impietatis memorat, eo quod filij tam turpiter paternæ pietate degenerarint. Nam quæcunque maiores ipsorū religionis ergo ad Dei gloriam, & ecclesiæ ac ministrorum conseruationē constituerant, donauerant, legauerant, ea filij defunctis parentibus nefariè destruxerunt, diripuerunt, ac subuerterunt. Ruccolenus Chilperici legatus, qui summa perniciacia Turonensem ecclesiam contra omnium piorum deprecationes turbauerat & uastauerat, regio morbo correptus est: & anno sequenti cum uitam uireret, ut Calendis Martijs, in rem uitamque ciuium eius loci iudicio constituto inquireret, perijt. Gregorius Turonensis libro 5. Historiæ, cap. 4.

Hac tempestate accidisse uidetur, quod Gregorius Turonensis memorat libro decimo in gloriam confessorum. Cum Leuigildus Westgottorum rex filium bello persequeretur, ac exercitus sacra loca plurimum affligeret, milites eius monasteriū inter Saguntum & Carthaginem Si parthariam fructu inuaserunt: quo spoliato, quidam ex milibus abbati eius cœnobij sene stute graui & infirmo, educto gladio caput præcidere tentauit.

tauit. Sed diuino prohibitus iudicio, mox relupinus ruit, & animam ipse exhalauit. Reliqui uerò omnes animis consternati, fugere ceperunt: & regi re nūciata, quicquid abstulerant, restituere cœnobio iussi sunt.

Fuerunt plerique Galliæ reges & populi uel falsarum opinionum & hæresium sectatores, uel aperti orthodoxæ Ecclesiæ hostes & persecutores: ideo eo grauiiores & crebriores terris illis accersuerunt calamitates. Anno quinto Childeberti, qui ferè in initium Mauricij imperij incidit, Mense septembri, cōtinuis uiginti diebus imbres tanta ui effluerunt, ut plurimis in locis sementem facere nemo posset. Fluij præterea, Ligeris, Flaueris (quem Melacrem uocant alij) Rhodanus, Araris, omnesque torrentes longè lateque supra ripas effusi, plurimum accolis detrimenti dederunt. Lugdunensis ciuitatis muros Araris cū Rhodano cōiunctus, aliqua ex parte subuertit.

Burdegalenis ciuitas terræmotu concussa est. Extendit sese terræmotus istius sæuitia ad Hispaniæ fines: & Pyrenæos usque mōtes, qui motus uiolētia labefactati, rupti fuere, & ruina sua plurimos homines ac pecora prostrauerunt. Vicos etiam & horrea Burdegalenisia frumentis referta, ignis de celo lapsus accendit, & combussit. Auriacensis itidē ciuitas incendio, Biturica uerò grandine grauissimè afflictae sunt.

Has omnes calamitates paulo pōst bella intestina inter Francorum reges, & sæuissimales ac *disperatissimas*, quæ totas ferè Gallias occupauere, secuta sunt: Gregorio Turonense teste, libro quarto, capite trigesimo tertio, & trigesimo quarto. Eodem morbi genere periit Austrigildis, impia Guntranni regis uxor: quæ etiam in ipso mortis agone non manibus quidem, sed uoluntate & testamento homicidia patrauit. Periit

eodem contagio Nantinus comes, cuius interitus terrori omnibus ministerij Ecclesiæ hostibus & persecutoribus meritò esse debet. Initio enim, cum ob incertam homicidij suspensionem, & episcopum Heracolum acerbè insectaretur, & infontē eius collegam crudeliter interficeret, ac Ecclesiæ bona contra datam fidem diriperet, duabus uicibus ab episcopo propter admissa facinora excommunicatus est. Sed cum ab alijs episcopis muneribus & pecunia corruptis, absolutus, paternam ecclesiæ censuram superbè cōtēneret: tremendā diuinæ maiestatis aduersionē periculose incurrit.

Mortuo enim Heraclio episcopo, ipse post paucos mēses morbo illo correptus, aded febrili ardore affligitur, ut magna uoce exclamaret, Heu heu (inquiens) ab Heracleo antistite exuror, ab illo crucior, ad iudiciū

ab illo uocor, agnosco facinus, reminiscor me iniuste iniurias intulisse episcopo: mortem precor, ne diutius excruciar hoc tormento. Hæc cum alta uoce proclamaret, corporis deficiente robore, infelicem animam exhalauit. Hæc (inquit Turonensis) ad ulciscendas beati episcopi iniurias euenisse credimus. Nam exanime corpus ita nigredinem duxit, ut putares eum prunis impositum, combustū fuisse. Quare omnes obstupescant, admirantur & metuant, ne inferant iniurias Dei ministris, quia ultor est Dominus seruorum suorum, sperantium in se. Gregorius Turonensis libro quinto Historiæ, capite trigesimo quinto, & trigesimo sexto: Annonius libro tertio, capite trigesimo primo de gestis Francorum.

Eodem anno Goisuintha Hispaniæ regina, cum uehementissimè Christianos persequeretur, alterum oculum nubecula obductum perdidit. Gregorius Turonensis libro quinto, capite trigesimo octauo.

Sub idem ferè tempus, anno nimirum secundo Mauricij (ut Sigebertus annotat in Chronico) terræmotus Antiochiam, & sexaginta millia hominum perdidit.

Perijt tū simul Asterius, Gregorij Antiocheni episcopi persecutor, miraculose seruator eius urbis episcopo. Euagrius lib. 6. cap. 8. Meminit etiā eius miserandæ cladis Gregorius Turonensis, libro 10. Historiæ, capite quinquagesimo quarto, in Mauricio.

Chilpericus quoque Francorum rex, hæreticus & persequutor, iustas pœnas dedit. Nam uxor eius Fredegundis persicarium, ad uillam Calensem, eum sustulit. Turonensis libro quarto, capite uigesimo septimo: & libro 5 & 6. capitibus ultimis.

Antharis, seu Autharis, duodecimus Longobardorū rex, homo nefandissimus: quia Longobardorum filios pro Christi institutione in Paschatis festo baptisari prohibuerat, paulo pōst Ticini, accepto ueneno (ut Diaconus refert libro tertio de gestis Longobardorum, capite decimo octauo) diuinæ maiestatis uindicta extinctus est. Gregorius papa libro primo Epistolarum, indictione nona, capite decimo septimo.

Biennio fortè pōst, anno uigesimo quarto Guntranni regis Francorum, Mauricij Imperatoris quinto circiter, cū Ratharius Childeberti Francorum regis legatus, contra domini sui uoluntatem Theodorum episcopum persequeretur, & Mafsiliensem ecclesiam suis rebus iniuste spoliaret, protinus filius & serui ipsius sequissimò morbo correpti, & in illa ipsa ciuitate consumpti sunt: ac totus eius comitatus ita afflictus fuit, ut urbe egressus, uix in patriam rediturus esse putaretur. Greg. Turonensis lib. 8. cap. 12.

Sic & Guntranni exercitus post incensam & spoliatam Vincentij martyris basilicam, & piorum afflictionem, malè habuit. Nam alij à dæmonibus correpti, in rabiem & furorem uersi, cum ingenti clamore bacchari cœperunt: alij in seditione dispersi, proprijs uulneribus se confecerunt. Reliqui non sine ingenti formidine Conuenas usque progressi, castrametati sunt. ex quibus, qui diripiendi & prædandi gratia uagabantur, ab incolis eorum locorum comprehensi & interempti fuere. Gregorius Turonensis libro septimo Historiæ, capite trigesimo quinto. Eberulphus Chilperici regis cubicularius, non solum ab omni Dei timore fuit alienissimus, sed omnis etiam generis sceleribus se polluit. Spoliauit ecclesias, pullauit eorum ministros, oppressit pauperes, occidit infantes, insit depasci pecore suo subditorum agros ac uineas, & infinita alia mala exercuit. Quare mortuo Chilperico, uicissim omnibus possessionibus exutus, ac iussu Gunthramni regis Parisijs in basilica Martini, à subornato licario occisus est. Gregorius Turonensis libro septimo, cap. uigesimo primo, uigesimo secundo, & uigesimo nono.

Celsus Patricius & iuriconsultus auariciæ deditus, ecclesijs res suas detrahare & ad se rapere solebat. Audiens uerò aliquando Esaiæ concionem, Væ his qui iungunt domum ad domum, &c. in maximam animi cōsternationem incidit, & ex ea mortuus est. filius etiam eius sine hæredibus deinceps defunctus, bonam partem facultatū ecclesijs, quas pater spoliauerat, reliquit. Turonensis lib. quarto, cap. 14.

Smaragdus, quia episcopus aliquot contra Christi doctrinam sibi gratificari coegerat, è dæmonio correptus est. Paulus Diaconus lib. 3. de gestis Longobardorum cap. 12.

Diuina quoque prouidentia Gunthramnum regem tempore celebrandæ synodi Matifconensis, in periculosum morbum incidisse putat Gregorius Turonensis: quia plurimis ecclesiarum episcopis iniuste exilium moliebatur. Gregorius Turonensis lib. 8. Historiæ, capite 20. Punitus etiam est eius exercitus in Hispaniam missus. nam ad quinque millia hominum interierunt. Turonensis libro 8. historiæ, capite trigesimo.

Mauricius tandem ipse, quia ab infectione Gregorij papæ non cessaret, & auariciæ causa trucidari multa millia hominum à Cagano pateretur, à Phoca cum tota sua familia peremptus est. Otto Phrisingensis libro quinto, capite septimo.

¶ Ingentes peccatorum pœnas esse prodigiosas tempestates, & cōtagiosos morbos, dubium non est, ideo hic quoque partem earum

memorare uisum est. Indicat Palmerij Chronicò, aliquoties Italiam eiusmodi tēpestatibus afflictā esse. Anno Mauricij 3. Calendis Octobris, dira aquarum alluuio & fulmina sæuissima, Venetiā & Liguriæ terras oppressere: & mox Romæ atrocissima pestis, ex serpentū fœtore ad littora proiectorum exorta, & secuta est.

Deinde sexto Mauricij anno impia Longobardorum gens Romam oppugnans, assiduus imbribus turbinumque tempestatibus adeo perpulsa est, ut obsidionē soluere cogeretur. Subsecuta est deinde tanta uis aquarum, ut innumerabilis penè hominum pecudumque multitudo per Italiam, ac maximè Romæ periret.

Tyberis ita se effudit, ut altitudine Romanæ urbis mœnia superaret, & ingentem serpentum aliarumque uenenatarum animalium colluuiem aducheret.

Inde mox anno sequenti, Palmerio autem, ex cadauerum putrefactione iterum pestis seuisima orta est, qua Pelagius papa & infinita hominum multitudo Romæ interijt. Henricus de Erphordia, nono Mauricij anno hæc facta esse scribit: nam mirè hic uariant autores. Deinde decimo Mauricij anno, post maximam siccitatē, quinque locustarum agmina innumerabili multitudine subsequuntur, quæ quicquid in aruis uiscebat depascentes, ingentem per Italiam famem biennio fecere. Palmerius.

In Gallijs quoque sub id fortè tēpus tanta fuit annonæ caritas, ut plurimi homines famæ extincti sint. Gregorius Turonensis lib. 7. cap. 45. Hispanias quoque locustarum agmina grauiter afflixerunt. Turonensis libro sexto, capite trigesimo tertio.

Diuinitus Longobardorum contra Orthodoxos furores compressos esse, Gregorius papa testatur lib. tertio Dialogorum, cap. 29. Fuit Longobardorum quidam episcopus Arrianus, qui cum ad Spolethanam urbem peruenisset, & locum ubi sua sacra perageret non haberet, cœpit ab eius ecclesiæ episcopo ecclesiam petere, quam suo dedicaret errori. Quod dum episcopus eius loci negaret, Arrianus ille diui Pauli sacellum in uicinia situm, altero die per uim se occupaturum professus est. quod dum illius ecclesiæ custos audiuiisset, festinus introijt, & templum clausit, ac seris templi lapadibus se abscondit. In ipso autem subsecutis lucis crepusculo Arrianus episcopus collecta multitudine aduenit, clauas ecclesiæ ianuas effringere paratus: sed repente oēs templi portæ sua sponte diuinitus cum magno fragore aperiuntur, & desuper effuso lumine oēs prius extinctæ lampades accenduntur. Arrianus uerò episcopus, qui uim facturus aduenerat,

aduenerat, subito excecatur, & aliorum manibus ad domicilium suum reducitur. Quod cum Longobardi rescuissent, sacris locis catholicae Ecclesiae in posterum abstinerunt.

CAPVT IIII

DE DOCTRINA.

Ecreuit hac etate paulatim excellentium Doctorum numerus, & mirabili Dei iudicio passim etiam caeterae res Ecclesiae Dei inclinarunt, propiusque ad illas tenebras, quae posterioribus seculis propter uerbi Dei contemptum ingruerunt, accesserunt. Cumulatque enim sunt ceremoniae & traditiones humanae in immensum: uenerationes immodicae, imò prorsus idololatricae de sanctorum hominum passim quoque in orbe ueluti diluuium quoddam inundarunt. Non potuit igitur non negligi, obscurari & adulterari uerba & salutaris doctrina in plerisque articulis, etiam si umbram quandam aliqui ex prioribus seculis retinere sint conati. Fuerunt autem hisce 100 annis isti maxime insignes in Ecclesia Doctores: Fulgentius, Ferradus, Auitus, Alcimus, Maxentius, Hormisdas, Boetius, Euodius siue Ennodius, Iustus Origenitanus, Fortunatus, Cassiodorus, Gregorius diadus Magnus, Nicephorus Chartophylax, Olympiodorus, Andreas Hierosolymitanus, Gildas, Rusticus, & quidam alij, quorum postea fiet mentio. Ex hisce igitur forma aliqua doctrinae proponenda est, qua hoc tempore usi sunt. Symboli uicem habet ista Maxentij doctrina. Est Deus pater, Deus filius, Deus etiam spiritus sanctus: non tres, sed unus Deus, una substantia siue natura, una sapientia, una uirtus, una dominatio, unum regnum, una omnipotentia, una gloria, tres tamen subsistentiae siue personae. Vnaquaeque persona incommutabiliter semper obtinens quod proprium est, id est nec pater sit filius aut Spiritus sanctus, nec filius sit pater aut Spiritus, nec Spiritus sanctus sit pater aut filius. Maxentius in professione fidei. In uita Gregorij, quam scripsit Ioannes Diaconus, recitatur symbolum Gregorij tale: Credo in unum Deum omnipotentem, patrem & filium & spiritum sanctum, tres personas, unam substantiam. patrem ingenitum, filium genitum: spiritum uero sanctum nec genitum, nec ingenitum, sed coaeternum de patre & filio procedentem. Confiteor unigenitum filium consubstantialem, & simile tempore natum de patre, omnium uisibilium & inuisibilium conditorem, lumen ex lumine, Deum uerum de Deo uero, splendorem gloriae, figuram substantiae. Qui natus uerbum ante secula, perfectus homo, creatus iuxta finem seculorum, coeptus & natus ex Spiritu sancto & Maria uirgine: qui naturam

nostram suscepit absque peccato, & sub Pontio Pilato crucifixus & sepultus, tertia die resurrexit à mortuis. Die autem quadagesimo ascendit in caelum, sedet ad dexteram patris, unde uenturus est iudicare uiuos & mortuos, positurus ante oculos omnium occulta singulorum: daturus iustis perpetua praemia regni caelestis, iniquis autem supplicia ignis aeterni: innouaturus seculum per ignem, in carnis resurrectionem. Confiteor unam fidem, unum baptismum, unam apostolicam & uniuersalem Ecclesiam, in qua sola possunt laxari peccata in nomine patris & filij & spiritus sancti.

DE VERBO DEI, VEL

de sacra Scriptura.

Verbum Dei legem Domini appellari, scribit Olympiodorus hisce uerbis: Sanctae scripturae uolumina, quae multis conscripta uerbis, multa tamen nequaquam dicuntur, sed lex Domini nuncupatur. In Ecclesiastico. ca. 12.

Cassiodorus inquit: Diuina scriptura fauor distillas uocatur, quia multipliciter intelligitur, & uarijs sensibus exponitur, nunc iuxta litteram, nunc iuxta allegoriam, nunc iuxta moralitatem, nunc iuxta anagogen: id est, superiore sensum. cap. 4. in Cantica canticorum.

Definitionem quandam recitat Gregorius, inquit: Quid est autem Scriptura sacra, nisi quaedam epistola omnipotentis Dei, ad creaturam suam? Gregorius. li. 4. in dict. 13. epist. 40. Item: Quid est uerbum Domini, nisi promissio redemptoris? promissio enim uerbi, est gaudium sine fine mansurum. Item: Omnis multitudo S. Ecclesiae ad gaudium aeternae beatitudinis peruenit: & quod nunc in fide sermonis à sanctis eius praedicatoribus repromittitur, per rei ueritatem eidem in regnis caelestibus exhibetur. Libro 3. in caput 4. primi Regum.

Vnde sit, idem Gregorius annotat: Sacrum eloquiū, inquit, in potestate est mediatoris Dei & hominum, hominis Christi. In Ezech. lib. 2. Hom. 14. Et: Omnipotens Deus ad salutem nostram S. Testamentorum dicta & ipse creauit, & ipse aperuit. li. 1. in Ezech. hom. 7.

De subiecto Sacrae scripturae inquit Gregorius: Redemptorem mundi totis suis allegationibus curat sancta Scriptura promittere, eumque per electos omnes, ut per eius scilicet membra studuit designare. in 5. ca. Iob, li. 6. c. 1.

De rebus sacrae scripturae ait Gregorius: In lege, psalmis, & prophetis, scriptum de passione, resurrectione Domini, & uniuersalis ecclesiae statu fuerat. 1. Reg. li. 2. cap. 2. Et: In sacro eloquio consilia omnipotentis Dei agnoscimus, ibique amoris quo humanum genus dilexit, inuenimus, ipsum eloquiū, cor & anima eius rationabiliter designat. 1. Reg. li. 2. ca. 2.

De forma inquit Gregorius: Sacra scriptura in utroque testamento & admonendo recta est, & promittendo alta, & minando

terribilis. super Ezechielé lib. 1. homilia 6. Et: Scriptura sacra tā mirabiliter ab omnipotente Deo condita est, ut etsi multipliciter uideatur exposita, non desint tamen ei secreta, quibus seruat occulta: quia ferè nūquam sic exponitur, ut ei non plura remaneant, quæ quotidie exponantur. Gregorius in prologo in libros Regum.

Quibus reueletur, docet Gregorius: Diuini uerbi cognitio superbis absconditur, humilib. reuelatur. lib. 4. in cap. 9. primi Regū.

De utilitate uerbi Dei, inquit Alcimus:

*Præterea uerò quis uictor ex hoste rebelles
Atq; resultantis uictorici in corpore motus
Artibus allidas, Christoq; in cote retundas,
Diuino eloquio scripturaq; indice nosti.*

In libro de consolatoria castitati laude.

Fortunatus autem inquit, de uoluntate Dei: Si queritur quæ sit Dei uoluntas, habes Dei præcepta, quæ per Moysen Dei uoluntate uulgata: habes Dei filium, qui patris uoluntatem sciens, quæ erant abscondita, & quæ obumbrabantur, in lucē transfudit. Libro decimo, in expositione orationis Dominicæ. Iustus uerò in Cantica canticorū inquit: Potest hæc turris, Scriptura canonica ueteris & noui testamenti cōuenienter intelligi, quæ per Spiritum sanctū uelut turris excelsa constructa est, mille clypei pendent ex ea. Hic numerus per plenitudinem uniuersitatis accipitur, sicut in Psalmo: Verbi quod mandauit in generationes. tanquam diceret, in omnes generationes. Itaque in hac sancta Scriptura omnis armatura fortium reperitur, ex qua uel contra diabolū, uel contra ministros eius fortiter repugnatur. nam & ipse Dominus, cū in deserto à diabolo tentaretur, ex hac turri arma pduxit, cū eum prolatis ex sacra Scriptura testimonijs usquequaq; deuicit. Et Olympiodorus: Scientia Dei ac diuinus sermo semper est utilis, quem tamen non poterit homo prodignitate explicare, licet alioquin prudens sit, nisi qui accepit donū doctrinæ, sapientiæque sermonem. cap. 1. Item: Diuina ipsa Scriptura est uelut ager quidā ferax & odoratus, quasiq; paradysus optimis arboribus confusus, habensque thesaurum occultum. In Ecclesiasten capite quinto. Et: Doctrina sacre Scripturæ instar triplicis funiculi ac flagelli, malas nostras affectiones uiciaque depellit. in Ecclesiasten capite duodecimo. Item: Sermones uolūtatis intelligit, conformes sermones uoluntati diuinæ: quos quisquis secutus homo fuerit, percipiet gloriā uitæ ac felicitatis æternæ. ibidem. Item: Unus in utroq; testamento legis est lator, librique omnes sacre Scripturæ in eundē scopum finemque feruntur. ibidem.

Gregorius inquit: Diuinus sermo sicut

mysterijs prudentes exercet, sic plerumq; superficie simplices refouet. Habet in publico, unde paruulos nutriat: seruat in secreto, unde mentes sublimiū in admiratione suspendat. Gregorius in Epistolis, in libris Moraliū cap. 4. Et: Sacra Scriptura nostrū speculū. lib. expositionis Moralis 2. in Iob, cap. 1. Et: In Scripturæ quippe eius eloquio causas nostras singuli si requirimus, inuenimus: nec opus est, ut in eo quod specialiter quisq; tolerat, responderi sibi diuina uoce specialiter querat. in 33. caput Iob, li. 23. cap. 11. Et: Sancta scriptura sic aquā sapientiæ generat, ut & potātes semper reficiat, & tamē manere nō desistat. In Cantica canticorū. Itē: Quæ Scripturæ sanctæ scientia tanto uiuē impetu, ut electos dū tangit, ab huius uitæ amore submoueat, & ad æterna gaudia uī impetus sui quosq; adhærētes traiciat. ibi. Itē: Verbum prædicationis, semē in corde audiētis est. Et auditor bonus inde proferat postmodū magnā mēsē scientiæ, unde præteritū prius acceperat semē lingue. super Ezechielé lib. 1. hom. 3. Et: Scriptura sacra motes ad standū dirigit, ut auditorū mentes ad terrenā concupiscentiā nō curuentur. Itē: In cælesti patria æternæ uitæ gaudia permittit. lib. 1. in Ezechielé hom. 6. Itē: Per sacra eloquia dono spiritus uiuificamur, ut mortificemur à nobis opera repellamus. lib. 1. in Ezechielé, Hom. 7. Et: In sacra Scriptura doctrina perfectæ operationis, & initiū supernæ contēplationis inuenitur. Gregorius in Ezechielém lib. 2. Hom. 15. Itē: Scriptura tota propter nos scripta est, sed non tota intelligitur à nobis. lib. eodē, Hom. 17. Et: Quid est intellectus diuinitatis, nisi ineffabilis quēdā summa celsitudinis? Et quia omnipotens Deus per Scripturas agnoscitur, quid est eadem sacra Scriptura, nisi gradus quidā qui cōscenditur, ut illa sublimitas contingat? Gregorius in prologo in libros Regum. Et: Per literā sacre Scripturæ ad spirituale intra tur cognitionē redemptoris. Gregorius in primū Regum lib. 2. cap. 2. Et: Cibum primū est uerbū Dei. panis namq; alimentum corporis est, uerbū mentis. in primū Regū, ca. 9. Et: Velut p ostiū ad æterni templi adluducimur, dū per sacri eloquij literā ad allegoricam & spiritualementem intelligentiā subleuamur. in primū Regum cap. 4. libro tercio. Item: Vbicunq; uerbum ducebant fidei, gratia multiplicabatur cōuersionis. ibidem cap. quinto. Et: Simples dū prædicationem superiorum uelut cæli pluuiā in se cadentem recipiunt, de irrigatione uerbi fructum proferunt bonæ operationis. Gregorius in primū Regum, capite 6. lib. 3.

De autoritate uerbi Dei inquit Boetius: Christianæ religionis reuerentiam plures usurpant

ultrapant: sed ea fides pollet maxime ac solitariè, quæ tum propter uniuersaliū præcepta regularum, quibus eiusdem religionis intelligitur autoritas, tum propterea quod eius cultus per omnes penè mundi terminos emanauit, catholica uel uniuersalis uocatur. De trinitate & unitate Dei ad Symmachum. Iustus autem inquit: Noticia scripturarum, quæ frequenti meditatione conquiruntur, uelut turris eburnea in colli pulchritudine designatur. In Canticis canticorum. Gregorius ait: in Scriptura sacra quid aliud quam fundamēta prædicatores accipimus? in 3. caput Iob, libro 28. capite 6.

Nihil ad Verbum Dei addendum esse docet Olympiodorus: Cum ille, inquit, præceptorum legem tulerit, qui est omnium rex & Dominus, auctoritatem habens, neq; propterea liceat cuiquā intercedere ac reluctari ne quæso ut peruicax contrariam tu legē præceptis feras, rationem curiosius perscrutando, quare hoc potius quam illud præcepit obseruandum. Qui enim sic locutus fuerit, malignitatis crimine nō carebit. Tu uerò stans in timore ac fide, cura ut quæ præcepta tibi sunt exequaris. In Ecclesiasten capite octauo.

DE VETERI TESTAMENTO.

De autem, inquit Cassiodorus: Duobus testamentis omnis prædicatio doctorum subsistit: quorum testamentorum unus est autor & promulgator Christus. capite septimo in Cantica canticorum. Gregorius ait: Sacra Scripturæ duo sunt testamenta, quæ utraq; Dei spiritus scribi uoluit, ut nos à morte animæ liberaret. Libro primo in Ezechielem, homilia septima.

De fine ueteris Testamenti inquit Gregorius: Antiquo populo uetus solummodum Testamentum datum est, quod ad erudiendam mentem illius quasi rota uoluere. libro primo in Ezechielem, homilia 6. Et: In Testamenti ueteris litera Testamentum nouum latuit per allegoriam. libro primo in Ezechielem, homilia sexta.

DE NOVO TESTAMENTO.

De origine & fonte noui Testamenti inquit Iustus: Vnde omnes Euangeliorum narrationes manant, nisi per Spiritum sanctum, secundum illud Ezechielis prophetæ: Quocumq; Spiritus ibat, illuc & rotæ pañter ferebantur. in Cantica canticorum.

In quibus libris sit comprehensum nouum Testamentum, docet Gregorius: In quatuor Euangelistarum libris remedia nostræ salutis inuenimus. in primum Regum capite decimo quarto, libro quinto.

De concordantia ueteris & noui Testamenti inquit Gregorius: Sic nouum Testamentum Ecclesia catholica recipit, ut uetus

non abiciat: sic uetus ueneratur, ut nouum semper in ipsis sacrificijs carnalibus per spiritum intelligat: in nouo scilicet Christum uenisse congaudens, in ueteri autē semper uenturum expectans. In Cantica canticorum. Et: Vtraq; testamenta ita sibi in mediatorē Dei & hominum concordant, ut quod unū designat, hoc alterū exhibeat. Itē: Quod Testamentum uetus de incarnatione redemptoris nostri cœpit prophetādo promittere, hoc Testamentum nouum perfectē narrat expletū. libro primo in Ezechielem, hom. 6. Et: Vtraq; Testamenta in nullo à se discrepant. Quia quod unū promittit, hoc aliud exhibet. Item: Prophetia Testamenti noui, testamentum uetus est: & expositio Testamenti ueteris, testamentum nouum est. Ibidem. Et: Antiqui patres redemptoris nostri præsentiam corporaliter non uiderunt: sed tamen non diuisi à sancta Ecclesia fuerunt, quia mente, opere, prædicatione, ista iam fidei sacramenta tenuerunt, istā sanctæ Ecclesiæ celsitudinem conspexerunt, quam nos non adhuc præstolando, sed iam habēdo conspiciamus. Sicut enim nos in præterita passione redemptoris, ita illi per fidē in eadem uentura sunt saluati. libro 2. in Ezechielem, hom. 15. Et: Testamentum uetus unum nobis mediatorem Dei & hominum nunciauit, & Testamentum nouum eundē nobis nunciat in æterna claritate uenturū, quem iam cognouimus pro nobis incarnatum. lib. 2. in Ezechielem, homilia 16. Et: Omne quod per Testamentum nouum de trinitate Conditor loquitur, hoc etiam de Testamento ueteri ostendit. libro eodem, homilia decimanona.

De differentia ueteris & noui testamenti sic Iustus scriptū reliquit: Euangelica doctrina eminentior quā lex olim data dinoscitur. Illic figura: hic ueritas, illic tanquā attasteritas uini, diligendū tantummodo proximum, & inimicum odiendū ostendit: hic dulcedo gratiæ, pro inimicis orandū, & eos qui nos oderunt admonet diligendos. In Cantica canticorum. Item: Doctrina Apostolorū & Apostolicorū uirorum uinum exuberat, ueteris scilicet legis traditionē atq; præceptū. ibidē. Et: Vt te quem ueteris Testamenti figuræ tegebant, per Euangelium ego in ueritate reperiā. ibidē. Et Olympiodorus: Ipsa quidē lex ad sapientiorum quorundā tantummodo peruenit intellectu, ipsumq; perficit: Euangelica uerō doctrina diuino quodā complexu totam Ecclesiam cōprehendit. Ab hoc quidē complexu nunquā tēpus est absistēdi. In Ecclesiasten cap. 3.

Cassiodorus inquit: Quæ in ueteri Testamento annūciata sunt, non nisi per Christum & in Christo possunt cōpleri. Itē: Per Christum

stum implētur in nouo Testamēto quę prędicta sunt in ueteri. cap. 7. in Cantica cantic.

Greg. ait: Quod prędicat lex, hoc etiam prophetę: qđ denūciāt prophetę, hoc exhibet Euāgelium: qđ exhibuit Euāgelium, hoc prędicauerūt Apostoli per mundū. Itē: Diuina eloquia etsi tēporibus distincta sunt, tamen sensibus unita. lib. 1. in Ezech. hom. 6. Et: Quod designauit testamentū uetus, hoc testamētū nouū exhibuit. ibidē. Et: Prędicatores noui Testamēti apertē locuti sunt, quę etiā monstrare potuerūt. Prędicatores uerō Testamenti ueteris, per allegoriā umbras de cōlesti mysterio obscura dicta protulerūt. lib. 2. in Ezech. hom. 15. Item: In ueteri Testamento omnis operatio per Decalogi mandata pręcipitur, in nouo autē eiusdē operationis uirtus per septiformem gratiā sancti S. multiplicatis fidelibus datur. Greg. in Euangelia, homili 24. Et: Quod ueteres Doctores promiserāt, hoc in redēptore nostro noui prędicatores impletū esse demonstrāt. Greg. in 1. Reg. cap. 10.

Regulas quasdā de uerbo Dei recitat Gregorius. Vt: Verba literę dū collata sibi conuenire nō possunt, aliud in se aliquid, quod quæratur, ostendūt. Aliquando autē, qui uerba accipere historię iuxta literā negligit, oblatū sibi ueritatis lumē abscondit: cumq; laboriosē inuenire in eis aliud intrinsecus appetit, hoc qđ foris sine difficultate assequi poterat amittit. Greg. in epist. in libris Moraliū, cap. 4. Et: Quasi quidā quippe est fluuius (ut ita dixerim) planus & altus, in quo & agn⁹ ambulet, & elephas natet. Vt ergo uniuscuiusq; loci opportunitas postulat, ita se per studiū expositionis immutat, quatenus tāto uerius sensum diuinę locutionis inueniat, quāto ut res quęq; exegerit, se per causarum species alternat. In epist. in libris Moraliū, cap. 4. Et: Aliquādo exponere aperta historię uerba negligim⁹, ne tardi⁹ ad obscura ueniam⁹. Aliquādo autē intelligi iuxta literā nequeūt, quia superficietenus accepta, nequaquā instructionē legētibz, sed errorē gignunt. Aliquādo etiā, ne fortasse intelligi iuxta literā debeant, ipsa se uerba impugnat. Idē in epist. in libris Moraliū, c. 3. Itē: Moris sacrę Scripturę est, ut qui scribunt, sic de se in illa loquātur, quasi de alijs. Hinc est quod Moses ait: Erat Moses uir mitissimus, sup oēs homines qui morabātur in terra. Greg. in expositione libri Iob, cap. 1. Item: Qui textū considerat, & sensum sacrę locutionis ignorat, nō tam se eruditione instruit, quā ambiguitate confundit: quia nonnunquā sibi literę uerba contradicunt, sed dum à semetipsis per contrarietate differunt, lectorē ad intelligentiā ueritatis mittunt. Quę ueritatis intelligentia cū per cor

dis humilitatē quęritur, assiduitate legendi penetratur. Sicut enim ignotorū hominū facies cernimus, & corda nescimus: sed si faciem eis locutione cōiungimus, usu col- loquij eorum etiā cogitationē indagamus: ita cum in sacro eloquio sola historia aspici- tur, nihil aliud quā facies uidetur: sed si huic assiduo usu cōiungimus, eius nimirū mentē, quasi ex colloctionis familiaritate penetramus. Dum enim alia ex alijs colligi- mus, faciliē in uerbis agnoscimus aliud esse quod intimat, aliud quod sonant. Tanto autē quisq; noticię illius extraneus redditur, quanto in sola eius superficie ligatur. Gregorius lib. 4. Moraliū in Iob, cap. 1.

DE DEO.

Appellationes Dei in genere sic expo- suerunt huius Centurię patres. Fortu- natus scribit: Credendū est in Deum, a quo tam præsens uita, quā futura tribuitur. Deus autē appellatio est substantiæ sempiternę, siue timoris diuini: igitur Deus est sine principio, sine fine, simplex, incorporeus, incomprehensibilis: patrē autē cum audis, agnosce quod habeat filium ueraciter genitum: quomodo possessor dicitur, qui aliqd possidet: & dominus, qui alicui domine- tur. Deus ergo pater secreti sacramenti uocabulū est, cuius uerē filius est uerbū & speculū & character. lib. 11. in exposit. Symb.

Greg. inquit: In scriptura sacra aliquādo Deus nuncupatiuē, aliquando essentialiter dicitur. lib. 1. in Ezechielē, homilia 8.

De duplici Dei cognitione scribit Gregorius: Cognoscitur, inquit, Deus per speculū, cognoscitur per seipsum. Per speculū uerō hic, per semetipsum in cōlo. Speculū autem est illa lux, quā habitat Deus. Ipse autem lux illa, quę ipse est. primo Regum, cap. 10. Item: Quicquid de illius diuinitate contem- plari nunc possumus, nō est ipse decor, sed uelamen decoris. 1. Regum, cap. 16.

Descriptiones uerō Dei recitantur tales: Deus uerus, iustus, bonus, omnipotens, substantia immutabilis, uirtus, sapientia, æternus pater filius ac spiritus sanctus, trinus in personis, & unus in essentia. Talis definitio Dei ex scripto Boetij ad Ioannem urbis Romę diaconum elici potest.

Cassiodorus inquit: Arcana substantiæ Dei, qui fecit omnia sicuti est, creaturarum scientia non potest comprehendere. Nulla enim forma in Deo, nulla circumscriptio est. Natura inestimabilis, uirtus incomprehensibilis, pietas singularis. De quo nimis congruē pronunciatum est: Deus potest dici quod non est, non potest comprehendere quod est. Ad hunc igitur omnipotentem, sine initio, sine fine, qui uniuersas mundi partes

omnemq; creaturam suam commeat atq; replet,

replet, sic tamen ut in seipso ubiq; sit totus, malos non præsencia, sed gratiæ suæ uirtute derelinquens. In Psalmum centesimum quadagesimum primum. Et in psalmum secundum ait: Deus est substantia incorporea, simplex & incommutabilis.

Non posse Deum inuestigari, Cassiodorus docet, inquit: Deus cum omnia uideat, ipse inuestigari & comprehendi non potest. In Cantica canticorū. Item: Quanto amplius quisq; diuinitatem maiestatis Dei perscrutari uoluerit, eo amplius intelligit quā imperscrutabilis atq; incomprehensibilis sit. ibidem.

Deum esse bonū, testatur Boetius: Deum, inquit, rerum omnium principem bonū esse, communis humanorum conceptio probat animorum. Nam cum Deo nihil melius excogitari queat, id quo melius nihil est, bonū esse quis dubitat? Ita uerò bonū esse Deum ratio demonstrat, ut perfectum quoq; in eo bonū esse conuincat. Nam ni tale sit, rerum omnium princeps esse non poterit. Boetius in prosa 10. lib. 3. Itē: Deum omnia scire, omnia posse, sed bona tantummodo uelle. Boetius Prosa prima, lib. 4. Olympiodorus inquit: Natura bonus solus est Deus, qui omnia protulit ex sua ingenua bonitate.

Deum esse lucem, ait Gregorius: Lux eternalis, quæ Deus est, quanto immutabiliter fulget, tanto penetrabiliter uidet: & neq; occulta nescit, quia cuncta penetrat: neq; penetrata obliuiscitur, quia incommutabilis durat. In trigessimum quartum caput Iob, lib. uigesimo quinto, capite quarto.

Quod æternus sit, Boetius docet: Deum æternum esse cunctorum ratione degentium, commune iudicium est. Aeternitas igitur est interminabilis uitæ tota simul & perfecta possessio. Prosa sexta libri 40 Fortunatus ait: Dubitare non licet, Dominum Deum semper hic & ubique regnare, nec aliquando de regni sorte sanctam Trinitatem sumpsisse principium, nec haberi sine claudendum. libro 10. in expositione orationis Dominicæ.

Gregorius inquit: Deus namq; hoc est, quod habet. Aeternitatem quippe habet, sed ipse est æternitas: lucem habet, sed lux sua ipse est: claritatem habet, sed ipse claritas sua. In 24. cap. Iob, libro decimosexto, capite uigesimo. Item: Deus autem quia quasi quiddam in eo per æternitatem longum est, quod nec initio oritur, nec fine terminatur, nec ex quo in semetipso recipit, nec quousq; Dicatur ergo, Numerus annorum eius inæstimabilis. In 36. cap. Iob, lib. 27. cap. 4. Et: Præteritum & futurum tempus diuinitas non habet. In Euangelia, homilia 18. Et: Solus Deus uerè immortalis

est, quia solus æternus & incommutabilis est. Gregorius in Psalmos pœnitentiales. Item: Hæc est uera Dei æternitas, & uera eiusdē immortalitas, quod non solum nullius finis limite sempiterna eius uirtus & diuinitas concluditur, sed quod potestas ac uoluntas ipsius nullatenus imperfectionis cuiusq; aut inconstantie uarietate permittatur. ibidem. Item: Sicut Deus æternus est, ita incommutabilis, nō diminutionem sentiens, nec augmentis excrecens, non mutans propositum, non improbens quod semel est approbatum. ibidem. Item: Deus qui solus uerè æternus, uerè immortalis est, in æternum permanet: quia in eo nihil est transitorium, nihil mutabile, nihil quod alienū sit à sempiterna eius diuinitate. ibidē.

¶ Omnipotentem esse Deum docent. Vt Fortunatus:

*Quod iubet omnipotens, non possumus esse rebelles,
Cuius ad intuitum sidera, terra, tremunt.*

Ipse creat hominem: quid dicere possumus? idem

Qui dedit & recipit, crimina nulla gerit.

Illius ecce sumus figmentum, & spiritus inde est:

Cum iubet hinc imus, qui sumus eius opus. Lib. 9.

Gregorius inquit: Magnus quippe fortitudinis est, quia fortē aduersariū superat: & de domo illius uasa contumeliæ auferens, in misericordiæ uasa permutat. Magnus iudicio, quia etsi hic electos suos per aduersa deprimit, eos quādoq; in gloria æternæ prosperitatis extollit. Magnus iusticia: quia etsi diu hic tolerat, quandoq; tamē reprobos sine termino damnat. Bene autē subditur: Et enarrari non potest. In 37. cap. Iob, lib. 27. cap. 26. Et: Omne quod in terra mirū diuinitus agitur, gloria omnipotentis Dei est, & eius gloria in omnibus factis uidetur. Libro 1. in Ezech. hom. 8. Et: Omnipotens Deus & terribilis peccatorib; & blādus est iustis. idē in Euangelia, hom. 21. Et: Omnipotens Deus etsi æquitate iustus est, abundantior tamē creditur, miseratione pius. in primum Regum, libro 2. capite 3.

¶ Deū omnia uidere & nosse, inquit Boetius. Manet etiā spectator desuper cunctorū præsciens Deus, uisionisq; eius præsens semper æternitas cū nostrorū actū futura qualitate cōcurrit, bonis præmia, malis supplicia dispensans. Nec frustra sunt in Deo positæ spes, precesq;. In fine sextæ Prose, lib. ultimo. Itē: *Huic ex alto cuncta tuenti,
Nulla terra mole resistunt.
Non nox atris nubibus obstat,
Vno mentis cernit in ictu;
Quæ sint, quæ fuerint, ueniantq;,
Quem (quia respicit omnia) solus
Verum possis dicere solem. Boetius.*

Olympiodorus ait: Qui in ipsa fecit nequitia uoluntantur, ita prudentia Dei negant &

aspernātur, ut dicant dedignari Deū curare ac scire quę hic ab hominibus scelera cōmittantur. At tu nequaquā hęc dixeris: nihil enim latet oculos Dei. In Ecclesiasten cap. 5. Gregorius ait: Deus cogitationes omnium hominū nouit, cuius etiā oculis omnia nuda sunt, & aperta. Greg. lib. 12. ind. 7. epist. 31.

Deū omnia gubernare, inquit Greg. Illa uis, uidelicet Deus, quę absq; necessitate omnia creatuit, & sine defectu omnibus præsudet, & sine labore cuncta sustentat, & sine occupatione regit, etiā sine cōmotione corrigit, sicq; humanas mentes ad ea quę uoluerit, flagellis format, ut in diuersitatis umbram à suę incōmutabilitatis luce non transeat. libro 3. moralium Iob, capite 2.

Quomodo hoc intelligendū sit, Deū esse ubiq;, explicat Boetius: Quod Deus ubiq; est, ita dici uidetur, non quod in omni sit loco (omnino enim in loco esse non potest) sed quod ei omnis locus adsit ad eum capiendū, cum ipse nō suscipiatur in loco. Atq; ideo nusquā in loco esse dicitur, quoniam ubiq; est, sed non in loco. De Deo dicitur, Semper est: quoniam semper in eo præsens est tempus. De Deo dicimus, Cūcta possidens regit. Libro de Trinitate & unitate Dei. Olympiodorus inquit: Deus ubiq; præsens, omnia perspicit, etiā deprehendēs occultas animę cordisq; cogitationes, quanquā per sermonis indicium non emergāt. Deus enim qui in altissima cōlorū specula sedē habet, quę in imo fiunt conspiciunt uniuersa. In Ecclesiasten cap. 5. Greg. inquit: Substantia æternę incōmutabilitatis semper ut est, idē est, ubiq; præsens, ubiq; inuisibilis, ubiq; tota, ubiq; incōprehensibilis, per inhiantem mentē sine aspectu cernitur, sine uoce auditur, sine motu suscipitur, sine corpore tangitur, sine loco retinetur. In 4. cap. Iob, libro 40 quinto Moralium, capite uigesimo sexto.

DE TRINITATE.

DE Trinitate luculēta & multa tradūt scriptores huius seculi. ut: Trinitas est unus solus & uerus Deus. Fulgentius lib. 1. ad Monimū. Et: Tota trinitas unitate deitatis suę naturaliter immēsa infinitaq; permanet: & sic localiter nusquā est, ut tamen nusquā desit: atq; ita est ubiq; tota, ut nec per partes creaturę totius particulariter diuidi, nec uniuersitate totius possit creaturę concludi. lib. 2. ad Monimū. Item: Sancta naturalis unitas & equalitas & charitas Trinitatis, quę unus solus & uerus Deus est, unanimitate sanctificat, quos adoptat. in illa quippe una substantia trinitatis unitas est in origine, æqualitas in prole, in charitate aut unitatis æqualitatisq; cōmunio: nulla est diuissio illius unitatis, nulla diuersitas illius æqualitatis, nullū fastidiū illius charitatis.

ibi enim nihil discrepat, quia equalitas chara & una, & unitas equalis atq; una naturaliter atq; incōmutabiliter perseuerat. Lib. 2. ad Monimū. Et: Dominus dicitur: ut in Trinitate quę uerus Deus est, nec cōfundatur proprietas personarū, nec substantialis unitas denegetur. ibidē. Irē: Sola est una trinitas, quę cum se manifestat, ineffabiliter uenit: & cū se indignis occultat, ineffabiliter omnino discedit. Veniunt atq; abeunt proprio atq; incōprehensibili modo pater & filius & spiritus sanctus, nec tamē localiter. Nouerunt enim sic uenire atq; abire, ut nec ad locum localiter ueniant, nec localiter de loco discedāt. Hic aduentus Trinitatis nō mobilitatē, sed pietatē Dei uenientis ostendit. Vna enim deitas trinitatis, quę omnia implet, omnia continet. Illi uenire dicitur, cui se manifestare dignatur: & ab illo discedit, à quo lumen suę dilectionis abscondit. Quantū ergo ad substantiā & potentiā suā, ubiq; est Trinitas, unus Deus totus, totum complens uirtute, non mole, totus in singulis, totus simul in omnibus creaturis. Quantum ad cogitationes nostras attinet, descendere ad nos Deus dicitur, cum sermone notata diuinitas nobis tēperat, ut humano nobiscū more loquens, agnitionē & dilectionem suam nobis intimare dignetur. Ascendit autē nobis, quando nos ascendimus per scientiā & caritatē deitatis, ut discamus nec in immenso quicquā locale sapere, nec de altissimo humile aliquid æstimare, nec aliud in Deo credere mutabile, nec in sempiterno tēporale aliquid cogitare. Fulgentius lib. 2. ad Thrasimundū. Et: principaliter te neas (ad Donatū scribit) sanctā Trinitatē, id est, patrē & filium & S. sanctū naturaliter uerū esse Deū summū, uerū & bonū, unius naturę, unius essentię, unius eternitatis, unitatis, unius bonitatis, unius æternitatis, unitatis. Ac sic cum unū Deum audis, patrē & filiū & S. sanctū, unam naturā summā illius Trinitatis intellige. Et cum Trinitatem audis, patrē & filium & S. sanctum, tres personas unius summę illius diuinitatis agnosce. Tres enim personę sunt, pater, filius & S. sanctus: ideo Trinitas dicitur. Sed una substantia est patris, filij & S. sancti: ideo ipsa trinitas unus Deus ueraciter à fidelibus prædicatur. Tres itaq; personę esse, patrē, filium, & S. sanctū, ostendūt ipsius eloquia, unde trinitas sancta dignē creditur in personis. Tres autē Deos dici, patrē, filiū, & spiritū sanctū, non permittit unitas naturalis. Et quia in una natura trinitatis nulla potest esse diuersitas, ideo in tribus personis manet inconfusa proprietas, & in unitate naturę regnat incōmutabiliter substantia.

stantialis æqualitas. Fulgē. lib. 1. ad Donatū.
 Boetius ait: Catholicę uel uniuersalis fidei
 de Trinitatis unitate sentētia hęc est. Pater,
 inquit, Deus, filius Deus, S. sanctus Deus.
 Igitur pater, filius, S. sanctus, unus Deus, nō
 tres dii. Cuius coniunctiōis ratio est indiffe-
 rentia: eos enim differētia comitatur, qui uel
 augēt uel minuūt, ut Ariani. Dei substantia &
 materia & motu caret. Lib. de Trinitate &
 unitate Dei, ad Symmachū. Et: Deus uerō à
 Deo nullo differt, nec uel accidētib. uel sub-
 stantialib. differētijs in subiecto positis di-
 stat. Vbi uerō nulla est differētia, nulla est o-
 mnino pluralitas: quare nec numerus, igitur
 unitas tantū. Nā cum tertio repetitur De-
 us, cū pater & filius & S. sanctus nūcupatur,
 tres unitates nō faciūt pluralitatē numeri,
 in eo quod ipse sunt, &c. Nō igitur si de pa-
 tre filio & S. sancto tertio p̄dicatur Deus, id
 circō trina numeratio numerū facit. Cū dici-
 tur Deus pater, Deus filius, Deus S. sanctus,
 hæc trinitas est unus Deus: uelut ens atq;
 micro, unus gladius: uelut sol, sol, sol, unus
 sol. Non uerō ita dicitur pater & filius & S.
 sanctus, quasi multiuocū quiddā. nā micro-
 & ens & ipse est, & idem. Pater uerō ac fi-
 lius & S. sanctus idem quidē est, nō uerō ip-
 se, &c. Cum quis ito p̄dicamēta in diuinā
 ueritate p̄dicatōne, cuncta mutantur quę
 p̄dicari possūt, aliquid uerō omnino non
 potest p̄dicari. Nā substantia in illo nō est
 uerē substantia, sed ultra substantiā: itē quali-
 tas, & cetera quę euenire quēnt. Boetius de
 Trinitate & unitate Dei. Itē: Relatiua p̄di-
 catio patris, si meminim⁹ omniū in priorib.
 de Deo sentētiarū, ita cogitemus: p̄cessisse
 quidē ex Deo patre filiū, diuū & utriusq; S.
 sanctū: hos, quoniā incorporales sint, mini-
 melocis distare. Quoniā uerō pater Deus, &
 filius Deus, & S. sanctus Deus: Deus uerō
 quoniā nullas habet differentias, quib. diffe-
 rat a Deo, à nullo eorū differt. Differētię ue-
 rō ubi absunt, abest pluralitas: ubi abest plu-
 ralitas, adest unitas. Nihil aut aliud gigni po-
 tuit ex Deo, nisi Deus: & in reb. numerabili-
 bus repetitio unitatū nō facit modis omni-
 bus pluralitatē. Triū igitur idoneę cōstitutā
 est unitas. Idē pater q̄ filius nō est, nec idē u-
 terq; qui S. sanctus: idē tamē Deus est, & pa-
 ter & filius & S. sanctus: idē iustus, idem bo-
 nus, idē magnus, idē omnia quę secundū se
 poterūt p̄dicari. Similis est in Trinitate rela-
 tio patris ad filiū, & utriusq; ad S. sanctū: ut
 eius quod est idē, ad id quod est idē. Idē lib.
 de Trinitate & unitate Dei, ad Symmachū.
 Item: Patris, filij, ac S. sancti una est substantia,
 nec separari ullo modo aut disiungi potest,
 nec uelut partib. in unū cōiuncta est, sed est
 una simpliciter. Quęcunq; igitur de diuina
 substantia p̄dicatur, ea trib. oportet esse cō-

munia, hoc modo: si dicim⁹, pater Deus est,
 filius Deus est, S. sanctus Deus est, pater, fili-
 us, ac S. sanctus unus Deus. Si igitur eorū u-
 na deitas, una substantia est, licet Dei nomen
 de diuinitate substantialiter p̄dicari. Ita pater
 ueritas est, fili⁹ ueritas est, S. sanctus ueritas
 est: non tres ueritates, sed una ueritas est. Si
 igitur una in his substantia, una est ueritas,
 necesse est ueritatē substantialiter p̄dicari
 de bonitate, de incōmutabilitate, de iusti-
 cia, de omnipotētia: ac de ceteris omnibus
 q̄ tam de singulis quā de omnib. singulari-
 ter p̄dicamus, manifestū est substantialiter
 dici. Qui pater est, hoc uocabulū nō trāsmi-
 tit ad filiū, neq; ad S. sanctū. Quo fit, ut nō sit
 substantiale hoc nomen inditū. Nā si substan-
 tiale est, ut Deus, ut ueritas, ut iusticia, ut i-
 psa quoq; substantia, de ceteris diceretur. I-
 tem filius solus hoc recipit nomen, neq; e-
 nim cum alijs iūgitur, sicut in Deo: in uerita-
 te, sicut in ceteris. Spiritus quoq; sanct⁹ non
 est idē qui pater ac filius. Ex his igitur intel-
 ligamus, patrē, filiū, ac S. sanctum nō de ipsa
 diuinitate substantialiter dici, sed alio quodā
 modo. Si enim substantialiter p̄dicaretur, &
 de singulis & de omnib. singulariter diceretur.
 Hęc uerō ad aliqd dici manifestū est: nā
 & pater alicuius pater est, & filius alicuius
 filius est, & spiritus alicuius spiritus. Quo
 fit, ut nec Trinitas substantialiter de Deo p̄-
 dicetur: nō enim pater Trinitas. Qui enim
 pater est, filius ac S. sanctus nō est: nec trini-
 tas filius, nec trinitas S. sanctus, secundū eū-
 dem modū. Sed trinitas quidē in personarū
 pluralitate cōsistit, unitas uerō in substantiæ
 simplicitate. Boetius de Trinitate & unita-
 te Dei. Fortunatus sic scribit libro primo:
 Est Deus alta fides, unus trinus, & trinus unus.

Personis proprijs stat tribus unus apex.

Nā pater, & genitus quoq; S. spiritus idem (lib. 7.)

Hic tribus est unū ius, opus, ordo, thronus. Idem

Est tamen una salus, pia, maxima, dulcis & ampla,

Perpetuo trino posse placere Deo. Et: Pater, ex

quo omnia: & qui non habet patrē, filius ex

patre genitus: S. sanctus de Dei ore p̄cedēs,

& cūcta significās. ergo una diuinitas in tri-

nitrate, quia dixit Symbolū: Credo in Deum

patrē, & in Iesum Christum, & in spiritū san-

ctū. Fortunatus li. 2. in expositiōe Symboli.

In epistola Orientaliū dicitur: Ostēderūt

sanctissimi patres uia mediā ueritatis in cō-

fessione diuinitatis, unam substantiam, na-

turam uirtutemq; demonstrantes propter

Sabellicum, tres personas, & æquæ poten-

tiæ unam ueritatem. Ad Symmachum.

Andreas Hierosolymitanus inquit: Bene-

dictus fructus, quem sanctum omnis lingua

celebrat in triplicitate sacrosanctæ, quæ in

Trinitate est, deitatis.

Cassiodorus inquit: Huius aut Psalmi

(terti)

(tertij scilicet) calculū edocet sancta Trinitas, quæ licet naturam habeat inseparabilis unitatis: tribus tamē eam manifestū est constare personis. In Psalmū tertium. Item: Meritū ad inquirendum aliquos permovere solet, cur in medio uersiculo beata Ecclesia tertio cœlestem nominauit principatū. dicit enim: Rex meus, & Deus meus: adiiciens, Quoniā ad te orabo Domine. Sed his tribus personis non dixit Intendite, sed Intende: quoniā Ecclesia catholica unū Deū, sanctā prædicat trinitatē, non ut Sabellius confuse, sed distinctē atq; perfectē. pater enim Deus, filius Deus, spiritus sanctus Deus: & tamē pater & filius & spiritus sanctus nō tres dii, sed unus est Deus. Et: Quapropter figatur animis salutaris ista sentētia: Distinctio in personis, unitas bene creditur in natura. In Psalmū 5. Item: In dicto Psalmi 16. Verbo Domini cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis uirtus eorū, trinitatē significari ait. Dicendo enim, Verbo, filium declarari: adiungēdo Domini & spiritu oris eius, utiq; spiritū sanctū intelligi, qui ante tēpora de patre processit. & ut in tribus personis manifesta intelligeretur Trinitas, Eius dictū esse, non Eorū. In Psal. 16. Item: Pater & filius & spiritus sanctus, omnipotens creator, incomprehensibilis unus est Deus. In Psalmum centesimum trigessimū octauum. Et in Psalmū octogessimū: Non erit in te Deus recens, ad hoc dictum respiciēs, in conclusione eiusdem Psalmi ait: Nam si Deus recens nō accipitur, cœterna sibi sancta trinitas sine dubitatione sentitur: quia iunior ibi non est, ubi senior non probatur. Aeternus est igitur pater, æternus filius, æternus spiritus sanctus. Item: Distinctio in personis, unitas cognoscitur in natura: omnipotens pater, omnipotens filius, omnipotens spiritus sanctus: trinū quidem nomē, sed una uirtus, una potentia. Filius à patre incomprehensibiliter genitus, spiritus sanctus à patre & filio ineffabiliter procedens, potestas nō accidens, sed indiuidua manēs summitas sociabilis, regnū sine fine, gloria sempiterna, quæ sola creat, sola peccata dimittit, & cœlorū regna concedit. Cassiodorus super Psalmum octuagesimum.

Gregorius inquit: Quia Deus trinitas est, extinctā carnē unigeniti filij sancta trinitas, id est pater, & idē filius & spiritus sanctus, resuscitauit. Gregorius in 14. cap. Iob, libro 12. cap. 3. Itē: Apertē tunc uidebimus, quomodo & unū diuissibiliter tria sint, & indiuisibiliter tria unū. in 38. cap. Iob, lib. 30. cap. 5. Et in illa summa Trinitate, quæ omnia creauit, omnia continet, dimidium nihil est, nec ex duobus dimidijs aliquid unum. Neq; enim quicquam diminutionis ac decissionis

habet illa substantia, quæ semper incommutabilis manens, nec detrimentum recipit, nec augmentū. Libro 2. in Ezechielē, hom. 21. Item: Pater, filius & spiritus sanctus, unius uirtutis, unius substantiæ sunt. Idem in Euangelia, hom. 24. Et: Pater, filius & spiritus sanctus, inseparabilis potentiæ diuinę trinitas. lib. 5. Epistolarū, indictionis 14. epistola 33. Et: Spirituales illi patres omnipotentem Deum Trinitatē ita esse crediderunt, sicut eandē Trinitatem noui patres apertē locuti sunt. Libro secundo in Ezechielē, homilia decimasexta.

De tribus personis inquit Boetius: Deus quoq; & *ὁσία* est, & essentia. Est enim & maxime ipse est, à quo omnium esse proficiscitur. Est *ὑπόστασις*, id est substantia. Subsistit enim, nullo indigens. Vnde etiā dicimus, unam esse *ὁσίαν* uel *ὁσίωσιν*, id est essentia, id est substantiam deitatis: sed tres *ὁσίοις*, id est tres substantias. Et quidem secundū hunc modum dixere unā trinitatis essentia, tres substantias, tresq; personas. Nisi enim tres in Deo substantias Ecclesiasticus loquendi usus excluderet, uideretur idcirco de Deo dici substantia: non quod ipse cæteris rebus quasi subiectū supponeretur, sed q. idē omnib. uti posset, ita etiā quasi principū subsisteret reb. dū eis omnib. *ὁσιώδης* uel subsisteret. Sed hæc omnia idcirco sint dicta, ut differētiā naturę atq; psonæ, id est *ὁσίου* atq; *ὑπόστασεως* monstraremus. Quoniā natura est cuiuslibet substantiæ specificata proprietas, persona uerō rationabilis naturę indiuidua substantia. Libro de duabus naturis & una persona Christi, aduersus Eutychen & Nestorium.

Cassiodorus in quingentesimum Psalmum ait: Spiritus, quantum ad essentiam diuinitatis, & pater & filius & spiritus sanctus rectē dicuntur, unus Deus: sed pro distinctione personarum est proprium patri, quod naturaliter sine initio ante secula genuit filium: proprium est filio, quod naturaliter à patre generatus est: propriū est spiritui sancto, quod à patre & filio procedit, quæ ineffabili charitate atq; cooperatione eorū cōsubstantialis eternitas & potestas omnia facit quæ uult in cœlo & in terra. Sed quāuis hæc incōprehensibilia atq; inexplicabilia, ita ut sunt nobis nūc, esse noscātur, tamen à nonnullis patrib. corporaliū & simul existentium rerū talis similitudo proponitur. Inuenimus enim in sole tres istas proprietates: prima, ipsa est substantia corporalis, quod solescit deinde splendor eius, q. in ipso permanet: tertia calor, qui à splendore eius usq; ad nos peruenit. Quæ hoc modo (si tamē tantæ rei potest similitudo aliqua reperiri) arbitror æstimāda, ut quod est in sole substantia corporalis, ita

123
 ha intelligatur in Trinitate quodammodo
 persona patris: & quod est in sole splendor ei;
 hoc sit in Trinitate persona filij (sicut Apo-
 stolus dicit, splendor gloriae eius:) quod au-
 tem in sole est calor, hoc sit in Trinitate perso-
 na Spiritus sancti, sicut legitur, Quis se ab-
 scondet à calore eius? Datur etiā aliud exem-
 plum incorporealium rerum, hoc est de ani-
 ma, quae ad imaginē Dei facta cognoscitur.
 Anima igitur est ipsa substantia incorporea
 rationalis, in qua nūc intellectus & uita est.
 Quod ergo est in anima substantia, hoc intel-
 ligatur (si dici fas est) in Trinitate persona
 patris: quod autem est in anima uirtus & scien-
 tia, hoc intelligatur in Trinitate filius, qui est
 Dei uirtus & Dei sapiētia: & quod in anima
 uiuificandi proprietas, hoc & in Trinitate
 intelligatur Spiritus sanctus, per quem uiuifi-
 cadi opus multis locis praedicatur impleri,
 sicut ait Petrus: Mortificatos carne, uiuifi-
 catos autem spiritu. Item: Haec propria unus
 Deus sancta Trinitas habet, quod pater inge-
 nitus, filius genitus, spiritus sanctus à patre
 & filio procedit. Hoc fides integra, hoc catho-
 lica profitetur Ecclesia. In Psalmū 56. Et:
 Scire autem debemus, ad distinguēdas declarā-
 dasque personas S. Trinitatis, sola haec nomi-
 na posse sufficere. Nam cū dixeris, Deus pa-
 ter, Deus filius, Deus spiritus sanctus, ple-
 nissime S. Trinitatis uisus es declarasse per-
 30
 sonas. Haec enim nomina in S. Trinitate so-
 la sunt propria: cetera uerò, id est natura, pote-
 stas, eternitas, omnipotētia, & his similia, p-
 bantur esse cōmunia. Cassiod. in Psal. 71.

Gregorius inquit: Et si personarum trini-
 tas confessione fidelium in diuinis laudib.
 canitur, earū dē personarū inseparabilis uni-
 tas praedicatur. In 1. Regum cap. 1.

Quod unus sit Deus, plerumque doctrinae
 de Trinitate artexerunt: ut, Unus est Deus
 pater, filius, & spiritus sanctus, qui omnipo-
 tentissima bonitate creat, & gratuita mise-
 ratione iustificat peccatores. Præter hūc u-
 num Deum uerum, nullus est Deus. Fulgē-
 tius ad Donatum.

Cassiodorus inquit: In Deo nulla est dispari-
 tas uel diuersitas aestimāda: quia ubi unus
 Deus recte creditur, ibi minor & maior nō
 potest inueniri. Nescit enim numerū unitas,
 nec gradū admittit aequalitas: sicut scriptū
 est Exod. 20. Non ascēdes per gradus ad al-
 tare meū. In Psalmū 116. Item: Deus tuus
 ego sum. Istud s. v. m., inquit Cassiodorus, p-
 prium diuinitatis est uerbum, quod tempo-
 re non mutatur, sed semper adest, atque æter-
 num manet, sicut Mosi responsum est: Ego
 sum qui sum, & rursum: Qui est, misit me.

Sed perscrutandum est, cur istud nomen ef-
 fectiue solus sibi uendiceret Deus? Tunc enim
 quando dictum est, Erant angeli, erant coele-

stia, erant terrena omnia, sicut esse decreta
 sunt: sed quia illa sola est infecta & æterna
 natura, nec aliquando cœpit ex tempore, &
 in tribus personis Deitas una subsistit, meri-
 to solus esse dicitur Deus, quia ut sit nullius
 indiget, sed semper uirtutis propriae uigore
 consistit. Est ibi & aliud sacramētum, quod
 una syllaba tribus literis continetur, ut san-
 cta Trinitas unus Deus esse doceatur. In
 Psalmum 49.

Gregorius scribit: Unus semper & idem
 permanens, intelligi partialiter non potest:
 & tamē à suis fidelibus participari dicitur,
 cum in eius substantia pars nullatenus ad-
 mittatur. Libro quinto Moralis expositio-
 nis in Iob, capite 26. Item: Trinitas unus
 est Deus. Libro secundo in Ezechielem, Ho-
 milia uigesima. Et: Vnum Deum esse Tri-
 nitatem, & patres Testamēti ueteris, & præ-
 dicatores professi sunt Testamēti noui. lib.
 20
 eodē, Homilia uigesima prima. Item: Co-
 gnitio unius Dei patris & filij & spiritus
 sancti. Libro nono Epistolarum, in dict. 4. e-
 pistola 60. Et: Superueniente gratia per
 testamentum nouum, omnis fidelis popu-
 lus unum Deum trinitatem esse cognouit,
 & uirtutem Decalogi eius agnitione cōple-
 uit. Lib. 2. in Ezechielem, Homilia 16. Et:
 Deus in unitate est. Idē in Euāgelia, Ho. 22.

Ab humana ratione non percipi trinita-
 tem, docet Fulgentius: Humana ratio trini-
 tatem comprehendere non potest, quæ nec
 cœpit esse, nec desinit: in cuius substantia ni-
 hil est quod non fuit, nihil potest non esse
 quod fuit: cuius nihil loco cōcluditur, quia
 totū immēsum: nihil initio præuenitur, quia
 totū est sempiternū. Quæ se hoc præsertim
 indicio sempiternam, increatā, immutabi-
 lemque monstrabit, cum ex nihilo, id est ex eo
 40
 quod non esset, creare potuit, quod fuisset.
 Libro secundo ad Thrasimundam.

DE PATRE.

De patris officio ita scribit Andreas Hie-
 rosolymitanus: Pater, qui natura sua be-
 nignus est, iustissime decreuit, ut filius eius
 proprius in nostræ simili comparēs forma,
 aduersarium condemnaret.

De proprietate patris inquit Gregorius:
 Pater unigenitum consubstantialē sibi fi-
 liū genuit, in 33. caput Iob, lib. 23. cap. 11.

DE IESU CHRISTO.

Appellatiōes quas dā secūde personē diui-
 nitatis recitat huius seculi Doctores, ut:
 Unus idēque mediator Dei & hominū, homo
 Christus Iesus, ipse pastor & ouis, ipse spon-
 sus & sponsa, ipse sacerdos & uictima, Deus
 idēque & oblato muneris & munus factus est
 oblato, ut nec oblato à muneris qualita-
 te descisceret, nec munus oblato merito
 60
 discreparet. Fulgent. lib. 1. ad Thrasimundū.

Item;

Item: propter hanc in Christo unitatē personā, & inconfusam ueritatem diuinę humanęq; substantiæ, unus idemq; Christus & puer ab Esaia dicitur, & filius ac Deus pariter predicatur. sicut inquit: Puer natus est nobis, cuius principiū super humeros eius, & uocabitur nomē eius Admirabilis consiliari⁹, Deus fortis. In uno Christo nō sunt duę personę, ut alius puer & alius Deus fuerit nūcupat⁹: sed in una persona est Deus plenus, & homo perfectus: quia substantialiter aliud puer & aliud Deus, cum tamen personaliter non sit alius puer & alius Deus. Unus enim filius & puer & Deus: quia puer qui natus est nobis, & idem filius qui datus est nobis, uocatur nomen eius Admirabilis consiliarius, Deus fortis. Hic tamen puer sicut ueram carnem, sic & ueram habuit animam, ut illa uera diuinitas totam hominis & renouādam susciperet, & susceptam posset renouare naturam. Ibidem. Item: Filius Dei uirtus & sapientia est patris. Sapientia quę cuncta disposuit, uirtus quę omnia creauit: sapientia quę illuminat, uirtus quę adiutorium prestat: sapientia, quia immutabilis: uirtus, quia insuperabilis. Qui omni creaturę suę per infinitam potentiam naturalem semper adest, & immensus nunquam deest: qui hoc in se naturaliter habet esse, quod pater est. Libro secundo ad Thrasimundum. Item: Hic Iesus Christus non sic est Dei patris filius, sicut nos sumus. Ille est enim proprius, nos redempti: ille enim natus, nos facti: ille uerus, nos adoptiui. Ille autem qui uerus est filius, ipse etiam uerus est Deus, non adoptione generatus, sed de patre naturaliter natus. In quo uero Deo, ueroque filio, ideo est diuinitas, quia naturalis est illi de patre natiuitas. Propter quod eum uerum patris filium, uerum Deum, uitamque æternam Ioannes in epistola sua proficitur. Libro ad Donatum.

Fortunatus ait: Iesus dicitur, eo quod saluet populum: Christus, quod sit unctus pontifex in æternum.

Olympiodorus scribit: Vocatur adolescens Christus saluator, propter magnum robur diuinę uirtutis. Capite quarto in Ecclesiasten.

Cassiodorus ait: Nomē Christi ab unctiōe dicitur, unde & Christiani à Christo dicuntur participio nominis Christi. In Cantica canticorum.

Ennodius ita scribit dictione in Natalem papæ Epiphaniij:

*Corda domat, qui cuncta uidet, quem cuncta tremescunt,
Fons, uia, dextra, lapis, uirtulus, leo, lucifer, agnus,
Ianua, spes, uirtus, uerbum, sapientia, uates,
Ostia, uirgultum, pastor, mons, rete, columba,
Flamma, gigas, aquila, sponsus, patientia, neruus,*

Filius, excelsus, Dominus, Deus, omnia Christus.

Gregorius inquit: Recte mediator Dei & hominum redemptor noster, uulturis appellatione signatur, qui manens in altitudine diuinitatis suę, quasi quodam uolatu subtili cadauer mortalitatis nostrę conspexit in infimis, & sese de cœlestib. ad ima submisit. Fieri quippe homo propter nos dignatus est: & dum mortuum animal petiit, mortem apud nos, qui apud se erat immortalis inuenit. in uigesimo octauo capite Iob, libro decimo octauo, capite decimono. Et: Ipse namque & homo est, quia naturam nostrā ueraciter suscepit: & uirtulus, quia pro nobis patienter occubuit: & leo, quia per diuinitatis fortitudinem suscepit mortis uinculum rupit: & ad extremum aquila, quia ad cœlū de quo uenerat rediit. Idem in trigesimo nono capite. Et: Igesimo primo, capite decimono. In Iob, libro decimo octauo, capite decimono. Itē: Euangelia, Homilia uigesima septima. Itē: Christus est initium & finis. Christus finis dicitur, quia est consummatio legis & prophetarum. In præfatione in psalmos penitentiales. Item: Christus finis est, uel quia bonorum omnium perfectio est: quia nullū bonum perficitur, nisi quod in summo bono solidatur. Ibidem. Item: Filius dicitur manus Domini. man⁹ quippe Dei, quę per diuinitatem non est facta, sed per humanitatem facta est, ut humani generis uulnera sanaret. Libro primo in Ezechielem, Homilia secunda. Et: Ipse qui nobis aduocatus est, dicitur iustus. Iustus uero aduocatus iniustas causas nullo modo suscipit, nec uerba durę pro iniusticia defendit. Gregorius in Ezechielem libro primo, Homilia septima. Item: Pater qui antea nō cognoscebatur, per eum in hominum noticiam uenit, unde & uerbum patris & splendor dicitur: quia per eum & uoluntas patris agnoscitur, & ipsa diuinitatis essentia declaratur. In psalmos penitentiales. Item: Manus Domini quid est, nisi unigenitus patris æterni? Gregorius in primum Regum, capite sexto.

DE CHRISTI ÆTERNA SUBSTANTIA.

¶ De substantia eius æterna ita scribunt: Nos idcirco filium Dei de patris substantia natum, hoc est, de eo quod pater est, credimus & fatemur, quoniam quicquid substantia Dei non est, non possumus ut Deum uel adorare, uel colere, quem Deum non patre solum credimus, sed patrem filium & spiritum sanctum. Item: Quocirca uerā fidei regula tenenda est, quā Dei filius de patris substantia, hoc est de eo quod ipse est, ineffabiliter sine initio natus creditur, & uerus Deus.

Deus cum patre colitur & tenetur. Item: Quocirca cognoscentes Christum uerum Deum esse, non audeamus ab æqualitate paternæ substantiæ separare. Item: Connumelia Dei foret, filium non esse æqualem patri. Item: Non ergo ex tribus partibus unum colimus Deum, sed Apostolicæ fidei regulam retinentes, perfectum & consempiternum filium de perfecto & sempiterno patre sine initio genitum, & potestate non imparem, & natura fatemur æqualem. Fulgentius in responsionibus contra Arrianos. Et si filij Dei natura quæatur, est essentialiter Deus: Quia in principio erat uerbum, & uerbum erat apud Deum, & Deus erat uerbum. Est etiam sempiternus, quia sempiterna Dei uirtus est, atque diuinitas. Est immensus, quia Ieremias dicit: Magnus est, & immensus. Idem libro secundo ad Thrasimundum. Et Credimus Dei filiū ante omne prorsus initium, hoc est sine aliquo suæ natiuitatis initio, de patris substantia genitum, Deum de Deo, Dominū de Domino, nō ex nihilo, quia de patre nō nuncupatiū, quia nō habet ex ueritate naturæ, nō ex aliqua natura: quia nō aliquid fuit coæternum Deo, ut origo filio præstaretur: nec posteriorem filium eo qui genuit, nec minorem, sed patri prorsus & sempiternitate immensitatis & immensitate sempiternitatis æqualem, immutabilem mutabilium conditorem, in temporalem temporalium factorem & temporum, quem nullus continet locus, quo nullus caret locus, quia cuncta replet creator immensus: qui nō propterea nō est Deus, quia dicitur genitus: sed ideo uerus dignè creditur, quia de patre substantialiter genitus prædicatur. Quod enim dicitur genitus, non hoc est nomen diuinitatis in filio, sed nō est nomen diuinitatis in Deo: ut quæ constat de patre naturaliter genitum, constet non aliud esse quàm Deum. Hic itaque de patre sempiternus existens, unam tenuit cū Deo de patre naturam: sed propriā sumpsit ex genitore personam, quia diuina natiuitas non diuisionem naturalis unitatis habuit, sed personam filij subsistentis à patre distinxit, & ex uocabulo patris alium qui natus est monstrat, libro tertio ad Thrasimundū. Et: Proinde secundum diuinam naturam non est minor patre, sed æqualis patri: quia filius ita uerus Deus dicitur, ut pater Deus uerior non dicatur. in Deo enim uero nihil minus existimari finit ipsa ueritatis agnitio. permanet itaque in patre & filio naturaliter una ueræ diuinitatis æqualitas, & una incōmutabilis ac sempiterna maiestas. Sic autem filium patri æqualem ueraciter dicimus, ut etiam minorem ueraciter non negemus. Scimus enim Deum filium natū de natura

Dei patris, natum etiam de natura uirginis matris. Ac per hoc uerū Deum de ueritate paternæ naturæ, uerum Deum hominem de ueritate maternæ substantiæ, quem diuinitatis eternitas ostendit sine initio natum, & tēporalis susceptio carnis docet sine dubio minoratum. Aequalis est filius patri, & minor est filius patre: æqualis uera diuinitate, minor uera humanitate: æqualis, quia in principio erat uerbum, & uerbum erat apud Deum. Fulgentius libro primo ad Donatum. Item: Dei ergo filius *IESVS* Christus, quia & à diuinitate genitus, & à diuinitate conceptus. Si autē Dei filius, ergo indubitanter Deus. Si autem Deus, ergo gratia Dei non carens. neque enim ea re unquam caruit, quā ipse fecit. Gratia enim & ueritas per *IESVM* Christum facta est. Omnis ergo in eo gratia, omnis uirtus, omnis potentia, omnis diuinitas, omnis denique diuinitatis ac maiestatis ipsius plenitudo cum eo atque in eo semper fuerunt, siue in cælo siue in terra, siue in utero siue in ortu, nihil unquā Deo de Deo defuit. Semper enim cū Deo deitas, non loco unquā ab eo, non tempore separata. Vbiq; enim Deus totus, ubique perfectus, nō diuisus, non demutatus, non imminutus est. quia nec addi unquam Deo, nec detrahi quicquā potest. Sic enim imminutionem deitatis non habet, sicut nec augmentū. Idem ergo in terris fuit, qui & in cælis. Idē in humilib. q in excelsis. Idē in hominis exiguitate, q in Dei maiestate. Et ideo bene Apostolus, Christi gratiā nominans, Dei gratiā nominabat: Quia Christus totū erat quod Deus, omnis in ipsa stat hominis cōceptione Dei uirtus, omnis diuinitas, omnis diuinitatis uenerat plenitudo. Inde enim illi omnis diuinitatis perfectio, unde & origo. Neque enim unquam sine Deo fuerat homo ille, qui utiq; hoc ipsum quod erat, esse à Deo cōperat. Ioannes Cassianus lib. 2. de incarnatione Domini. Item: Vides itaque nihil esse hic iam quod dici queat, nec disinctionē aut diuisionem aliquā inter Christum fieri & Deum posse. Quia totus in Christo Deus, & totus in Deo Christus. Nulla hic recipi dissepactio potest, nulla decisio. una tantum est simplex, una tantum pia & sana confessio, adorare, amare, colere Christum Deum. Iohannes Cassianus libro tertio. Item: Demonstramus tibi hæretice, eundē te in natiuitate corporea & hominē debere credere, & Deū, quē ante natiuitatem corpoream tantum Deum, & quē post editionem uirginis in corpore Deum, eundē ante partum uirginis uerbum Dei. Idem libro quarto. Item: Misit Deus filium suum in similitudine carnis peccati, id est, ut in uera

carnis susceptione agnosceretur ueritas nō fuisse peccati: & quantum ad corpus, ueritas intelligeretur: quantum ad peccatum, similitudo peccati. Quia cum omnis caro peccatrix sit, ille autem sine peccato carnem habuerit, similitudinem peccatrici carnis in se habuit, dum in carne esset: ueritate autem peccati caruit, quia sine peccato fuit. Iohannes Cassianus lib. quarto, de incarnatione filij Dei.

Fortunatus ait: Filius in quo pater est totus unitatis substantię, non cōfusione subiectum habebat hoc nosse, non alterius munere, sed potestate naturę. Item: Ille de ipso est natus substantia. Libro decimo, in expositione orationis Dominicę. Item: Filius est uerbum & speculum & character & imago. Viuens patris uiuentis, in nominibus patri similis, eiusdem naturę, & in diuinitate genitus, genitori per omnia cōæqualis. nec quęratur quomodo genuit filium, quod & angeli nesciunt, prophetis est incognitū. Vnde illud dictū est: Generationē eius quis enarrabit? Quam secretam originem cum proprio filio nouit ipse solus qui genuit: nec à nobis Deus discutiendus est, sed credendus, qui in nobis ipsis nescimus quid sapiamus: quomodo sapientia, ingenium aut intellectus, consilium aut mens nostra generat uerbum. Sed ut breuiter dicamus, sufficit nos scire, quia lux genuit splendorem: propheta testante, Ante luciferum. In expositione Symboli libro undecimo. Item: Credo in unicum filium, ideo ut nihil in hoc intelligas terrenum siue corporeum, ubi de uno est unus, de luce splendor, de corde uerbum, de mente sensus, de forti uirtus, de sapientia sapiens, de æterno natus est cōæternus, per omnia idem: quod pater, hoc filius. Nam unicus ideo, quia nec comparationē recipit cum reliquis creaturis: nec similitudinē, quia omnium rerū simul ipse creator est. Homines autē filij Dei uocantur per gratiā, ille solus filius genitus per naturā. Fortunatus in expositione Symboli.

Iustus scribit: Qualis est dilectus tuus ex dilecto? id est, qualis est Deus ex Deo, uel filius à patre, in similitudine omnium æqualitatem declarans personarum. Qui enim non discernuntur in unius esse naturę, & in eadem creduntur permanere gloria maiestatis. Iustus Origelitanus in Canticis.

Cassiodorus inquit: una deitas, una potestas, una æternitas, pater dicit ad filium, quod nec ille ore protulit, nec ille auribus audiuit. Vult enim pater, & nouit filius: uult filius, & nouit pater: sed nec ipsa uoluntas nobis comprehensibilis est, nec ipsa notio humanis sensibus potest apparere. In Psalmum 110. Item in Psalmum 54.

CAP. IIII.

Exaudiet Deus, & humiliabit eos qui est ante secula, &c. Qui est ante secula, uerbum significatur cōæternum patri, ne ex tempore aliquo extitisse uideretur, qui secula creauit uniuersa. Tēpus enim tunc cœpit, quando mundus cœpit initium. Desinat ergo Arianorum insania, creatorem temporū prædicare sub tempore, dum cōæternus patri & consubstantialis cum sancto spiritu incommutabiliter unigenitus filius perseuerat. Item: In Deo laudabo uerbum, &c. Reuera orthodoxę dicta noscuntur Ecclesię. In patre se promittit filium laudaturū, ut quicquid de illo dicitur, de isto pariter sentiat. Nam cum prædicamus æternum atq; omnipotentem patrem, æternum atq; omnipotentem filium sine dubio confitemur. Vnum est enim in utroque præconium, quoniam una uirtus amborum: indiuidua gloria, quando indiuisibilis est natura. In Psalmum quinquagesimum quintum. Item: Dilectus ex dilecto, filius est ex patre, sicut est Deus de Deo, lumen de lumine. Et Cassiodorus in Cantica, capite quinto. Et Christus dum in corpore præsens erat, non poterant eum spiritualiter amare: nec poterant eum quem hominē cernebant, ut Deum inuisibilem & ubique præsentem cogitare. At postquā ipse cœlos ascendit, cœpit eum Ecclesia spiritualiter diligere, & sic iam Deum cogitare & prædicare. In Cantica canticorum, cap. 8.

Gregorius inquit: Quoniam fide ac dilectione soli Christo adhæreo, solum cum patre & sancto unum Deum uidere concupisco. In Cantica canticorum. Et: Vnus est ille, qui solus cū patre & sancto spiritu præfidet in cœlo. In Ezechielem lib. 2. Homilia decima sexta. Et: Filius cōæternus est patri. In Euangelia, homilia uigesima quinta. Et: Scitis fratres charissimi, quia ipse qui loquitur unigenitus filius, uerbum patris est. Et ideo sermo quem loquitur filius, non est filij, sed patris, quia ipse filius est uerbum patris. In Euangelia, homilia trigesima. Item: Christum esse unū cum patre & spiritu sancto, prædicantes annunciant. lib. 1. in Ezechielem, homilia tertia. Et: Christus Deus super omnia, quia naturaliter Deus. Lib. primo in Ezechielem, homilia octaua.

De generatione filij Dei suo quodam modo loquuntur. Nam hanc opinionem profert Fulgentius: accuratē tamen, & uerē discernens filium Dei consubstantialem à nobis, libro tertio ad Monimum. Sic est in men-
te uerbū, sicut in corde consiliū. Cum enim mēs apud se uerbū habet, utiq; cogitādo habet: quia nihil aliud est apud se dicere, quā apud se cogitare. Cum ergo mens cogitat, & co-

& cogitando uerbū intra se generat, de sua
 substantia generat uerbum: & sic illud uer-
 bum generat de se, ut genitū habeat apud
 se. Nec minus aliquid habet uerbum, quod
 ex mente nascitur, quā est mens de qua
 nascitur: quia quanta est mens quę generat
 uerbum, tantum est etiam ipsum uerbum.
 sicut enim de tota mente nascitur uerbum,
 sic intra totā permanet natum. Et quia co-
 gitante mente non est eius aliquid, ubi in
 10 quanta uerbū non sit: ideo uerbum tantum est,
 quanta est mens ipsa de qua est: & cum a-
 pud illam est, in illa est: & quāta illa est, tan-
 tum etiam uerbum est, quia de tota & in
 tota est: tantumq; est ipsum uerbum, quan-
 ta simul est mens ipsa cum uerbo. Neq; e-
 nim sic de illa uerbum nascitur, ut ab ea lo-
 caliter seceretur. Natiuitas quippe illa
 quę ostendit quid sit, & de qua sit ipsa o-
 stendit, quod extra eam de qua natum est,
 esse non possit, nec in aliquo minus sit,
 sed sic de ipsa sit, ut apud ipsam & in ipsa
 sit: tantumq; sit de illa, quantum in illa: &
 tantum in illa, quantum cum illa. Equidem
 & nos quodammodo dicit Scriptura, & in
 Deo esse, & apud Deum esse: sed non quo-
 modo apud Deum est, & in Deo est uer-
 bum Deus, qui est unigenitus filius. Dici-
 tur enim & nobis, quia in Deo uiuimus &
 mouemur & sumus: & dicitur ipsi Deo, Si
 30 non peccauerimus, scimus quia apud te
 sumus deputati. Veruntamen cum hoc de
 nobis dicitur, non naturalis unitas nostra
 cum Deo ostenditur, sed aut potentia crea-
 toris intelligitur, aut pietas redemptoris.
 Sic enim qui credimus, in Deo & apud De-
 um sumus: sicut de Deo geniti, filij Dei su-
 mus. Scriptum est enim: Charissimi, nunc
 filij Dei sumus. Et iterum: Voluntarie nos
 genuit uerbo ueritatis. Nos ergo Deus uer-
 40 bo ueritatis genuit, illud autem uerbum
 ueritatem genuit. Nobis potestatem dedit
 filios Dei fieri: ille autem non ex potestate
 filius Dei factus, sed de Deo naturaliter est
 Dei filius natus. Nos Deus uoluntarie ge-
 nuit, quia uoluntas generationem præces-
 sit: in unigeniti autem generatione, nulla
 generantis præcessit uoluntas, ubi sine ini-
 tio naturali permanet æterna natiuitas. Si
 cur ergo geniti sumus, sed non sicut unige-
 50 nitus Deus: & filij Dei sumus, sed non sicut
 unicus & uerus filius: & dii sumus, sed non
 sicut uerbum, qui uerus est Deus: ita in Deo
 sumus, & apud Deum sumus, sed non sicut
 apud Deum est & in Deo est uerbum Deus,
 qui de Deo naturaliter natus est. Quamuis
 enim ille filius dicatur, & nos filij dicamur,
 & ille Deus, & nos dii, & ille genitus, & nos
 geniti: multū tamē distat in re, quod unū so-
 care uidetur in homine. Quoniā ille, quod

Deus, quod filius, quod unigenitus est, na-
 turaliter est: quia de natura patris natus est.
 nos autem quod dii, quod filij, quod geni-
 ti sumus, non natura, sed gratia sumus: quia
 cum in natura non habereimus ut hoc esse
 possemus, gratis nobis datum est ut hoc
 facti essemus. Item: In illo sempiternæ
 natiuitatis arcano sempiternus atq; incom-
 mutabilis pater, alterum genuit, non diuer-
 sum: & quantum generando protulit, tati-
 10 us ipse permansit: personaliter distinxit à
 se, quē naturaliter totū habet in se. Fulgen-
 tius lib. 3. ad Thrasimundū. Itē: Est enim
 hoc uerbum, non quod definit prolatum,
 sed quod permanet natum: nō transitoriū,
 sed æternū: non factum à Deo patre, sed
 genitum: nec solū genitū, sed etiam unige-
 nitum. Vnū quippe uerbum Deus pater
 genuit de seipso, per quod omnia creauit
 20 ex nihilo. In principio erat uerbum, & uer-
 bum erat apud Deum, & Deus erat uer-
 bum: hoc erat in principio apud Deum.
 Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso fa-
 ctum est nihil. In hoc autem quod per illud
 uerbum Deus pater omnia fecit, ostendi-
 tur, quia hoc uerbum genuit ipse, non fecit.
 Illud igitur uerbum de Deo Deus est, de
 creatore creator est. Unde hoc in se naturali-
 ter habet esse, quod pater est. Natus est itaq;
 de patre Deo fili⁹ Deus, alter in persona, nō
 alius in natura, semper apud patrē, semper
 cum patre, semper de patre, semper in patre.
 Semper apud patrem, cum quo illi est natu-
 30 ralis immensitas. Semper cum patre, cum
 quo illi una est naturalis æternitas. Semper
 de patre, de quo illi est naturaliter æterna
 natiuitas. Semper in patre, cum quo illi est
 una naturaliter æqualisq; diuinitas. Et al-
 ter quidē ille quod pater est, alter ille quod
 filius est: neuter tamen alter Deus, quia pa-
 ter & filius unus est Deus. Quapropter quo-
 niam de patre Deo & filio Deo nascitur ser-
 mo, dignē dicimus alterum esse patrem, &
 alterum filium: & nihilominus dignē dici-
 mus, unum Deum esse patrem & filium.
 Cum enim dicimus alterum esse patrem,
 alterū filium, discretas personas genitoris
 genitiq; monstramus. Cum uerō dicimus
 unum Deum esse patrem & filium, ipsam
 40 unā naturam indiscertæ diuinitatis oste-
 dimus. Altera est enim persona genitoris
 & geniti, sed una est natura genitoris & ge-
 niti. Quomodo uerō sufficienter aut dignē
 loqui poterit quis, de quo? Homo de Deo,
 mortalis de immortalī, uisibilis de inuisibi-
 li, mutabilis de incommutabili, opus de o-
 pifice, de creatore creatura, de factore fa-
 ctura, paruus de immenso, temporalis de
 æterno, humilis de altissimo: plasmatus ē
 50 limo, de illo qui omnia creauit ex nihilo?

Fulgentius in Sermone de duplici natiuitate Christi. Item: Dei est, substantialiter sine initio genuisse: Dei est, per ineffabilem immensitatem totum implere quod fecit: eius est, per unitatem naturę totum filio inesse, & totū filium in se semper habere quę genuit. lib. 2. ad Thrasimundum.

Gregorius inquit: Verbum pater sine tempore genuit: Et quis dignę fari queat illam ineffabilem natiuitatem, quodd de æterno natus est coæternus, quodd existens ante secula genuit equalem, quodd gignente natus posterior non est? In trigessimum tertium caput Iob, libro uigesimo tertio, capite undecimo.

QVOD HOMO.

Quodd filius Dei uerę sit factus homo, luculenter probant. Nam Fulgentius ait: Natus est Christus, non ut peccatores ex peccatoribus: sed natus est homo, susceptus est à Deo sine ullo peccato, ut peccatores homines recōciliaret Deo, liberatos ab omni peccato. Talem quippe hominem oportuit à Deo suscipi, per quem possent homines Deo gratuita iustificatione coniungi. Fulgentius, responsione contra Arianos. Item: Quoniam ideo Christus carnem immaculatam dignatus est sumere, ut carnem saluans, omnem possit carnis maculam sub mouere. Fulgentius libro primo ad Thrasimundum. Idem Fulgentius fatetur, non solum Christi exordium ex uirgine esse (ut Photinus dixit) sed in uno Christo sic esse credendam ueritatem carnis ex tempore, ut neganda non sit naturalis ueritas sempiternę natiuitatis ex patre. ibidem. Item: Hoc Christus in nobis saluauit, quod pro nobis accepit: & illam Deus Dei filius naturam fecit participem salutis æternę, quam sibi coniunxit in unitate personę: illam in cœleste palatiū introduxit, cum qua sponsus de thalamo uteri uirginalis exiuit. ibidem. Item: Subiungit aliam rationem, Christum esse uerū hominem, ex Leuitico: quia Christus cum esset pontifex integer, ut esset homo, ex lege tenebatur. ibidem. Et: Christus nō cœleste, sed humanū corpus assumpsit. Fulgent. lib. 3. ad Thrasimundum. Et: Propterea utique Christi humanitas sine peccato permansit, quia eam in unitate personę diuinitas accepit, quę naturaliter peccare non nouit. Homo ergo Christus quoniam peccata non habuit propria, portare dignatus est aliena. Illorum autem à se uoluit peccata portari, cum quibus tenebatur consortio naturali. ibidem.

Alcimus scribit in libro de Consolatoria castitatis laude, cap. 10.

Intactam matrem pro spermate sanctus adumbrat Spiritus, hac tantum sanctum præbente cruorem:

Inde caro uerbum efficitur, quicq; imperat ipso Cum patre in cœlo, materno in corpore seruit. Ante æuum de patre, & matre in tempore natus: Seminis hinc expers omnino, & temporis illinc, Sic uirgo fecunda fuit, quę pondere casto Factorem portare suum, dominumq; perennem: Edere promeruit, dignoq; agnomine dici Virgo Dei mater, &c.

Boetius ait: Quodd si non eo nomine indutus est Christus, qui pro peccati pœna sustinuerat mortē, illud eueniet, ex nullius hominis semine talem potuisse nasci, qui fuerit sine originalis pœna peccati. Ex nullo igitur talis sumpta est caro: unde fit, ut non niter uideatur formata. Paulo post: Ac si noua ueraque, non ex homine sumpta caro formata est, quodd tanta tragedia generationis? Vbi ambitus passionis? Ad quam uerbo utilitatem facta probabitur tanta humilitas diuinitatis, si homo, qui perijt generatione, à passione Christi saluatus non est, quoniam negatur assumptus? Boetius de duabus naturis & una persona Christi. Et: Christus eum quippe saluauit, quem etiā assumpsit. In Christo ne uoluntas quidem ulla creditur fuisse peccandi. Mortale corpus fugaret, ut mortem à genere humano fugaret. Manducauit, bibit, humani corporis officio functus est. Horum indigentiam in Christo fuisse nullus ignorat: sed potestate, non necessitate, & ipsa indigentia ante resurrectionem in eo fuit. Post resurrectionem uerō talis extitit, ut ita illud corpus immutaretur humanum, sicut Adæ præter præuicationis uinculum mutari potuisset. ibidem.

Iustus inquit: Christus similis caprę: quia in similitudine carnis peccati nobis apparuit. similis etiam ceruorum hinnulo: quia de sanctis, qui serpentem uicerunt, secundum carnem duxit originem. Et: Qui excelsum quæserit in forma Dei, non eum reperiet, nisi credat in formam serui, in qua se idcirco humiliavit, ut nos iacētes erigeret. Iustus in Canticis.

Olympiodorus scribit: Voluntas patris fuit, ut unigenitus filius suus humanam carnem assumeret. Olympiodorus in Ecclesiasten, cap. 12.

Consilium Domini manet in æternum, &c. Consilium hic (ait Cassiodorus, Psalmo trigesimo secundo) intelligimus incarnationis arcanum, quodd ad consulendum humano generi constat esse concessum. Hoc nulla ætate dissoluitur, sed in æternum manet: quia triumphalis mors Domini, diabolum perenniter extinxit exitium. Cogitationes autem cordis eius significat prædestinationem.

Cassiodorus in Prologo in Psalmos docet,

cer, Psalmos loqui de Christo tripliciter, partim de ipsius humanitate, partim de æternitate & coeternitate filij cum patre, termino de eo qui dux & caput sit Ecclesiæ. Hæc monet diligenter consideranda: hæc enim distinctione neglecta, aut errores nasci. Deinde refert: Illud tamen auctoritate patrum, & ueritate ipsius attestazione, firmissima credulitate tenendum est, unum de Trinitate, siue unam ex Trinitate personam, Deum uerbum, in uisione mortaliū, ex Maria uirginē hominem factum, spontanea uirtute, non ministratoria necessitate: quia nec natura suæ ullam mutabilitatē sustinuit, nec assumptione carnis augmentū Trinitatis effectus, sicut quidā ait, maculas nostras lauit in sanguine, rugas etiā tetendit in cruce. Et: Tendamus etiā intellectū usq; in altissimū, quia Deus homo sedet ad dextram patris, regnans cum eo & spiritu sancto per infinita secula seculorum. Cassiodorus in Psalmo septuagesimo. Et: Vita nostra quæ reuera Deus est, qui carnem sumptā ex uirgine Maria sibi uniuuit, eamq; propriam fecit, uiuificatricem eam esse professus est. sicut ait in Euangelio Ioannis sexto: Amen dico uobis, nisi manducaueritis carnē filij hominis, & biberitis sanguinē eius, nō habebitis in uobis uitam æternam. Quæ licet ex humana natura sumpta sit, non tamen ea ut unius hominis ex nobis æstimare debemus, peccati alicuius contagione pollutam: sed adorabilem, salutiferam, uiuificantem, quæ peccata dimittit propter uerbum, cui adunata est, sicut ipse Dominus dicitur Matthæi nono, ut sciatis quia potestatem habet filius hominis super terrā dimittendi peccata: & ad perpetuam uitæ regnā perducit. Cassiodorus in Psalmo trigessimotertio. Et Psalmo trigessimono, Ego uerō egenus & pauper, &c. In explicatione huius dicti inquit Cassiodorus: Pauper de nostro, diues de suo est: qui ideo indigentiam humanitatis assumpsit, ut abundantiam suam nos faceret esse participes. Et: Christus uirginæ carnis fructus est. ueniens enim filius Dei in mundum, non solum homo fieri dignatus est, sed etiā pauper homo pro nobis: nec diuites, sed pauperes elegit habere parentes, ut particeps factus paupertatis nostræ, diuitiarū & gloriæ suæ nos participes faceret. Cassiodorus in Canticis.

Gregorius ait: Idcirco redemptor noster non angelus, sed homo factus est, quia hoc proculdubio fieri debuit quod redemit, ut perditū angelū nō apprehēdēdo defereret, & hominem in semetipso apprehendendo repararet. Gregorius lib. 4. Moraliū, cap. 12. Et: Redemptor noster, quia diuinitatis eius capi ab humana mente nō potuit, hūc

se nobis ad nos ueniens creatus, natus, mortuus, sepultus, resurgens, atque ad cœlestia rediens, quasi transeundo monstrauit. Per humanitatis quippe dispensationem transire habet: per diuinitatis uerō potentiam, quā ubiq; præsens est, stare. Gregorius in 4. caput Iob, libro Moraliū quinto, capite uigesimo sexto. Et: Ergo ut rationalis hostia esset, homo fuerat offerendus: ut uerō a peccatis mundaret hominem, homo & sine peccato. Sed quis esset sine peccato homo, si ex peccati commixtione descenderet? Proinde uenit propter nos in uterum uirginis filius Dei, ibi pro nobis factus est homo. Sumpta est ab illo natura, non culpa. Fecit pro nobis sacrificium, corpus suum exhibuit pro peccatoribus uictimam sine peccato, quæ & humanitate mori, & iusticia mundare potuisset. Gregorius in uigesimo sexto caput Iob, libro decimosextimo. Et: Ille autem solus ueraciter sanctus natus est, qui ut ipsam cōditionem naturæ corruptibilis uinceret, ex commixtione carnalis copulæ conceptus non est. Gregorius in uigesimo octauo caput Iob, libro decimos octauo, capite uigesimo septimo. Item: Cur Dominus apparuit in carne? Ad hoc utiq; Dominus apparuit in carne, ut humanam uitam admonendo excitaret, exempla præbendo accenderet, moriendo redimeret, resurgendo repararet. Gregorius in 31. caput Iob, libro 21. cap. quinto. Et: Homo quippe inter hominēs factus, usum tenere hominum noluit. Idcirco namque inter nos homo factus est, ut non solum nos sanguine fuso redimeret, sed etiam ostēso exemplo commutaret. Gregorius in trigessimono caput Iob, libro trigesimo, capite decimo quinto. Et: In cunctis fidelibus spiritus uenit, sed in solo Mediatore semper singulariter permanet: quia eius humanitatem nūquam deseruit, ex cuius diuinitate procedit. Gregorius libro secundo Moraliū in Iob, capite uigesimo octauo. Et: Per humanitatem habuit Christus nasci, crescere, mori, resurgere, de loco ad locum uenire: quia in diuinitate mutabilitas non est. Gregorius in Euangelia, homilia secunda. Item: Christus solus homo in hominibus, & sine alterius comparatione natus est sanctus. Gregorius in Psalmos penitenciales. Et: Sine peccati macula solus intēnitur homo IESVS Christus. ibidem. Et: Christus sine peccato in carne uixit. Gregorius in Cantica canticorum. Et: Hoc Euangelij sacramentum est, quia uirginis patris incarnatus atq; perfectus homo factus est, qui crucifixus, mortuus & sepultus est, die tertia surrexit, die quoque quadragesima ascendit in cœlū, atq; in dex-

tra patris sedet. Gregorius super Ezechielem libro primo, homilia prima. Item: Redemptor noster humanitatem assumere ex populo perfido & contempto dignatus est. Gregorius super Ezechielem libro primo, homilia secunda. Et: Inter homines perfectus homo factus est unigenitus Dei filius, quia sua peccata non habuit, sed spinas nostrae nequitiae suscepit, atque usque ad passionem pro nobis humiliari dignatus est, & in semetipso ignem tribulationis nostrae suscipere. Gregorius super Ezechielem libro primo, homilia septima. Item: Verbum carnem dicimus factum, non immutando quod erat, sed suscipiendo quod non erat. Incarnationis enim suae mysterio unigenitus patris nostra auxit, sua non minuit. Vna itaque persona est uerbum & caro. Item: Sed unigenitus filius uerbum ante secula factus est homo. Hic est ergo uerus Deus & uita aeterna. Item: Quia uerbum ante secula unigenitus aequalis est patri. Item: Ex sancto Spiritu in uisceribus matris, eiusque carne factus est homo. Non autem prius in utero uirginis caro concepta est, & postmodum diuinitas uenit in carnem: sed mox ut uerbum uenit in utero, mox uerbum seruata propria uirtute naturae factum est. Et perfectus homo, id est in ueritate carnis & animae rationalis, natus est per uterum uirginis unigenitus filius Dei. Ipse autem qui existens Deus ante secula per sanctum Spiritum in utero uirginis homo conceptus est in fine seculorum, ibi ab eodem Spiritu unctus est. Sed hoc ipsum de Spiritu sancto ex carne uirginis concipi, à sancto Spiritu ungi fuit. Gregorius libro nono, in dictione quarta, epistola sexagesima prima. Et: Vir etenim fuit, qui & in hoc mundo ab Ecclesia expulit antiquum hostem, & inferno moriens alligauit. Et quia qui moriens inferni uires comminuit, resurgens nobis aditum referauit aeternitatis, magnitudinem suae uirtutis non solum uiuendo monstrauit nobis, sed etiam moriendo & resurgendo. Item: Quia Deus & homo unus est Christus. ubi etiam dicit Gregorius, cur Christus unus uir dicitur. nam aequalem non habuit. Gregorius libro primo in primum caput primi Regum. Et: Qui per diuinitatis suae potentiam angelos condidit de carne praecelsae uirginis, formam suscepit humanitatis: & quia per humanitatem quam assumpsit, non ex infidelibus, sed ex fidelibus nasci uoluit. Gregorius libro primo in primum caput primi Regum. Item: Ipse Deus homo factus est, intercessor pius. Gregorius libro secundo in caput secundum primi Regum. Et: Christus humanitatem nostram dignanter assumpsit,

Ad quod mysterium peragendum quasi falliens in montibus uenit, quia quaedam opera inter homines ostendit, quae ualde sublimia & super homines esse perspicientes, humanum genus admirari potuit, sed attingere nequiuit. Quoddam enim de uirgine natus est, quoddam ad uagientem adorandum ire pastores angelus admonuit, magos stella perduxit, quoddam pendens in cruce quaela hora uoluit spiritum emisit, quoddam mortuum tertia die seipsum suscitauit, quoddam coelum ingressus Spiritum sanctum quibus sibi placuit donauit, quoddam fidei suae per piscatores & idiotas mundum subiugauit, haec facies quasi in montibus ambulauit, quoddam eum nulla creatura assequi ualuit. Gregorius in Cantica canticorum. Et: Humanitatem nostram Christus ex Maria assumpsit. Gregorius in Cantica canticorum. Item: Ideo Christus corpus infirmitatis assumpsisse cognoscitur, ut in corpus suae claritatis tota simul Ecclesia transformeretur. Gregorius in Cantica canticorum. Et: Caro redemptoris nostri de imis habet materiam, sed in summis praeminet ex potestate. Qui non solum homo, sed eodem humanitatis conceptione, quae ab eo assumpta est, Deus & homo est, non solum homo ultra homines, sed homo etiam super angelos factus. Gregorius super Ezechielem libro secundo, homilia decima tertia. Item: Dominus ac redemptor cum sancta Ecclesia, quam redemit, secundum carnem una substantia est. Gregorius super Ezechielem, homilia 15. lib. 1.

DE NATVRIS DVABVS IN
persona Christi.

De duabus in Christo naturis, deque earum unione, inquit: Unigenitum Christum cognoscimus ex patre, primogenitum propterea ex uirgine. In illa quippe natiuitate uere est unigenitus, in qua secundum initio de solo Deo solus natus est Deus. In hac autem natiuitate primogenitus est totius creaturae, id est eorum quos in fratres sibi per fidem dignatus est adoptare. Item: Ille ergo permanens in forma Dei, pro salute seruorum factus est seruus, secundum seruilem formam, ut acciperet gentes hereditatem: & possessionem terrae terminos postulauit, qui secundum diuinam naturam, sicut uniuersa quae in caelo sunt & in terra, uisibilia & inuisibilia cum patre fecit, ita cum patre semper uniuersa possedit. Fulgentius in responsione contra Arianos. Item: Genitus quippe est & fundatus secundum quod de Domino inenarrabiliter natus est Dominus: creatus autem secundum humanam generationem, quae de ancilla natus est filius, ut quem ante omnia solum pater genuit ex natura

natura, pro nostra salute generaret ex gratia. Quocirca utramque debemus in Christo Domino naturam agnoscere, ut nec aduersus creatorem uideamur superbi, nec beneficij nostri saluatoris existimemur ingrati, ne apud Saluatorem ipse sibi denegat quam querit salutem, qui creatoris de Deo patrem: Non dixit Ioannes, Deus dictus est uerbum: sed, Deus erat uerbum: ut Deus in Deo uerbo essentiae diuinæ ueritas naturalis agnoscat, consequenter non hunc uerbum, sed naturalis nominis ueritas probetur. Atque sic illa uerbi non prolatiui, sed substantialis uerissima incarnatio, tunc salubriter creditur, si æternum uerbum, quod carnem nostram suscepit ex tempore, non initio existendi subditum, non persona cum patre confusum, non alium natura credamus esse quam Deum. Fulgentius libro primo ad Thrasimundum. Item: In unitate personæ Deis & homo unus Christus, inconfusibilem atque inseparabilem utriusque ueritatem naturæ cōmendans, uerū se Deum diuinis operibus, uerūq; hominem humanis passionibus demonstrauit: impassibilis habens, per quod homo creatus est factus infirmus. ibidem. Item: Ut omne subinueniatur ambiguum, in una mediatoris Dei & hominum hominis Christi persona, perfectio diuinæ humanæq; substantiæ, Prophetis & Apostolicis testimonijs demonstrari potest. ut Esaiæ: Ecce uirgo concipiet & illis uerbis Esaias tria in Christo probat: carnem, animam, & diuinitatem. Sed prolixius hæc Fulgentius lib. primo ad Thrasimundum. Et: Cunctos qui salutis esse cupiunt æternæ participes, oportet agnoscere patrem & tenere, non incassum hominem in se ipsum Christum, mediatorē Dei & hominum nuncupatum, nisi quia idem Deus totum in se naturam suscepit hominis, & idem homo totum in se habet substantiam diuinitatis. Nam quia per peccatum homo fuit separatus à Deo, inter hominē renascentē, hominemq; peccantem, talis itaque mediatoris necesse erat ut interueniret persona, quæ ad propitiandum Deum hominē, totū & ad reconciliandum hominem Deo totū uerūq; in se de homine natum hominē contineret. Atque ita & ex utroque in utroque unus Christus esset, ut plenitudo Deitatis susceptum non consumeret, sed promoueret hominem: & plenitudo humanitatis nec minoraret immensum, nec mutaret impassibilem deitatem: ac si hominis natura quæ mutata fuerat in deterius, per illam tota redintegraretur, quo nihil est

melius. Propterea se mediator Dei & hominum, plenum Deum, plerumque dignatus est hominem demonstrare. ibidem. Et: Si ueritas nostræ salutis in saluatore creditur, consequenter in uno eodemque mediatore Dei & hominum homine Christo IESU, diuinæ humanæque substantiæ inditisa & inconfusa perfectio non negetur. Quoniam Dei filius de patris substantia genitus, nec sempiternitatem diuinæ naturæ perdidit, dum hoc quod erat temporale, pro temporalium æterna salute suscepit, nec dominio naturalis ac ueræ diuinitatis caruit, qui ueritatem formæ seruilis acceptam interminabili & inamissibili dominio sublimauit: nec uera uirtus, cum nostram infirmitatem susciperet, infirmari potuit, quæ uitium infirmitatis ab infirmo submouit: nec imperfectus esse potuit, qui perfectionem imperfecto concessit: nec localiter ad infernum diuinitas Christi descendit, quæ sine mole sic ubique tota consistit, ut licet ea carere nullus locus possit, localiter tamen eam locus ullus continere non possit. Est enim illa Dei uera infinita; substantia ineffabiliter in singulis creaturis tota, & in omnibus tota, non minoratur in minimis, nec augetur in magnis, non concluditur tempore, non circumscribitur quantitate, non initio cœpta, non termino finienda, à qua totus homo & creatis ad iusticiam, & sine peccato susceptus est post ruinam. Fulgentius libro primo ad Thrasimundum. Item: Catholicæ & Apostolicæ fidei retinenda est ueritas, quæ sicut Christum propterea sine in nominat, quia non solum in illa substantia qua natus est, naturaliter sempiternus ex patre, sed etiam in ea quæ in tempore sumpsit ex matre, credit sine fine perpetuū. sic enim ideo iuste prædicat, ueraciterq; principium, quoniā in diuina quam habet substantia genitoris semper asserit cō æternū. Principium igitur Christus, quia sempiternus omnia præcedit: finis Christi, quia perpetuus uniuersa concludit. Principium Christus, quia inchoatū perficienda: finis Christus, quia ipse perficit inchoata. Principium Christus, quoniā ab ipso habent quædam quæ esse cœperunt, ut semper sint. Fulgentius libro secundo ad Thrasimundum. Et: Qui semper Deus ex Deo, idem temporaliter ex homine Deus & homo. Et in quo naturalem paternæ substantiæ plenitudinem natiuitas sempiterna possedit, in eodem plenam hominis naturam ueritas naturalis exhibuit. Filius enim Dei, ut nostrum ex uisibilibus ad inuisibilia promoueret intellectum, ueritatem in se demonstrauit humanæ naturæ, ut consequenter crederetur ex ueri Dei natura Deus

uerus naturaliter extitisse, quē uerum hominem naturaliter natum constaret ex homine. Initium quoque natiuitatis in natura hominis Christus habuit, in qua sine initio non potuit mater esse quæ genuit: ut agnosceretur, naturę ueritate recognita, nullū diuinæ natiuitatis habuisse, ubi sempiterno patri sicut initium existēdi nullum fuit, sic nulla natiuitas initiatæ generationis accessit. Ita namq; utriusq; in se Christus IESVS demonstrauit substantiæ ueritatem, ut sicut in hominis Christi substantia salua prerogatiua singularis illius dignitatis, hoc substantialiter intuenitur, quod naturaliter constant in homine: sic in eodem Deo Christo hoc substantialiter esse credatur, quod naturaliter subsistit in patre. ut cum in homine Christo uidetur ueritas hominis, in eodem Deo Christo cognoscatur paternæ ueritas deitatis. & cum ista natiuitas inuenitur initio subdita, quæ ex temporali homine substantialis temporaliter extitit: illa quoque sine initio credatur esse natiuitas, quæ de sempiterno Deo substantialis ac sempiterna consistit. Ipse igitur sine matre in diuina substantia, qua ex solo patre naturaliter genitus: ipse sine patre fructus inuiolatæ uirginis, quam complexus non contigit maritalis. ibidem. Et: Filius Dei tam autoritate diuina, quā sanctorum patrum fideli ueracique sententia, secundum diuinam naturam infinitus, immensusque probatur: ubique præsens, omnia replens, testis nunc cogitationum & operum, futurus iudex retributorq; cunctorum. Quia uerò idem filius Dei, uerus Deus, natus de Deo patre, uerus homo factus est pro nobis ex homine: factus est enim ex semine Dauid secundum carnem, diuinæ humanæque naturæ in se continens ueritatem, quæ fuerunt ueræ diuinitatis non amisit, & quæ sunt ueræ humanitatis accepit, unus idemque secundum carnē de matre temporaliter natus, qui secundum diuinitatem de patre permanet sempiternus: unus idemq; secundum humanā substantiam, absens cœlo cum esset in terra, derelinquens terram cū ascendisset in cœlum: secundū diuinā uerò immensamq; substantiā nec cœlū dimittens, cum de cœlo descendit, nec terrā deferens, cū ad cœlū ascendit, ibidē. Itē: Nos fidē retinentes euangelicæ ueritatis, sic mediatore Dei & hominū homine Christo IESV propria uniuscuiusq; naturę cognoscamus, ut unitatē psonę nullatenus diuidamus: scientes, quod sic utriusq; in Christo substantiæ manserit unica proprietas, et in carne patiens impassibilis Deus, & ueram passionē (quia uoluit) in

uera carne sentiret, & in diuinitate prorsus impassibiliter permaneret: nec alius in carne passus fuerit, nisi ille qui in uera carnis passione impassibilis omnino permanfit: nec alius semetipsum morti dignatus sit tradere, quā illē qui sic potuit moriendo mortem uincere, ut mortem non posset in morte sentire. Fulgentius libro tertio ad Thrasimundum. Item: Inconfusibiliter ergo unit utrunque naturā, quamuis inseparabiliter discernat utrunq; persona. ibidem. Item: Unus atque idem Christus, qui infirmitate humana pertulit, & miracula beneficiorum omnipotentia uirtutis diuinæ perfecit. Ab ipso namque conceptionis uirginalis exordio, sic in Christo personalis unitas mansit, & sic utriusque naturæ inconfusa ueritas perdurauit, ut nec homo à Deo diuelli, nec Deus à suscepto posset homine separari: nec tamē Deus hominem consumeret, nec homo Deum in aliquo permutaret. Et licet in Christi morte carnem morientem fuisset anima desertura, diuinitas tamen Christi nec ab anima, nec à carne posset separari suscepta. Igitur quia totum hominem in se ille suscepit, ideo totius hominis in se passionēs in ueritate monstrauit. Et animam quidem rationalem habens, quicquid fuit infirmitatis animæ, sine peccato suscepit & pertulit: ut dum humanæ animæ passionēs in anima quam accepit uinceret, nostras quoque animas ab infirmitatibus liberaret. Carnem quoq; humanam accipiens, in eiusdem ueritate carnis, ueritatem uoluntariæ habuit passionis: ut in carne mortuus, totā in se hominis occideret mortem, & in eternam uitam immortalis resurgens, eternę nobis uitæ gratiā condonaret. ibidem. Item: Quamuis una sit in Christo persona, non una tamen in Christo substantia: quia sic uerus Deus uerū suscepit hominē, ut in ueritate humanę conceptionis ueritatē non amitteret deitatis: & sic dignatus est fieri qđ antē non erat, ut nō desisteret esse qđ semper erat. ibidē. Et: Christus ex uirgine plenus credendus est Deus, & plenus homo: id est, anima rationalis & caro, ut sicut fidei catholicæ ueritas habet, in uno eodēq; Christo credamus, secundū uerā substantiā carnis uoluntariā & ueram famē, cū esuriens ad ficulneā ueniret: uoluntariam & ueram sitim, cū bibere à Samaritana deposceret, uel cum se sitire in cruce dixisset: uoluntariam & ueram lassitudinē, cum fatigatus ab itinere super puteum sederet, &c. Has carnis infirmitates omnes uoluntarias quidē, sed ueras, Christus habuit: quia carnis humanæ naturam non in phantasia, sed in ueritate suscepit. Quas

tas habuit, ut in ueritate carnis, diuina potentia quæ nec pati potuit aliquando, nec mori, infirmitatem mortemque deuincere, & carnem suam in uitam uirtutemque perpetuam suscitaret. ibidem. Et: Unus idemque Christus in humanitate, quæ humanitas immortalis; permansit. Deienim filius per uerbum, & sapientia patris, ipse est factus, ipse uirtus & sapientia, ipse saturitas: idem uita, ueritas, & uita, idem gaudium & leticia nostra, ipse lumen uerum. ibidem.

Item: Christus Dei filius, qui seipsum ueritatem proficitur, sicut uerus est Deus, sic uerus est homo. In quo sicut est plenitudo diuinitatis, ita est & plenitudo humanæ substantiæ. Inest enim illi naturalis ueritas naturalis, & naturalis ueritas animæ rationalis, & naturalis ueritas carnis. Ac per hoc naturalis diuinitas communis est illi cum patre, naturalis uero humanitas communis est illi cum uirgine matre. Fulgentius libro primo ad Donatum.

Iohannes Cassianus inquit: Ergo confitemur Dominum ac Deum nostrum IESVM Christum unicum filium Dei, qui sibi ante secula natus ex patre est, nobis à tempore, de S. sancto & Maria semper uirgine factus, hominẽ Deũ natum: & confidentes utramque substantiam carnis ac uerbi, unum eundemque Deum atque hominem inseparabilem, semper pia fidei credulitate suscepimus, & ex tempore susceptæ carnis. Sic omnia diuinitatis quæ erant Dei, transisse in hominem: ut omnia quæ erant hominis, in Deum uerterent, & hac intelligentia uerbum factum sit caro: non ut conuersione aut mutabilitate aliqua cœperit esse quod non erat, sed ut potentia diuinæ dispensationis uerbum patris nunquam à patre discedens, homo propter fieri dignaretur. Et: Vides ergo ad sanandos homines uerbum missum esse? quia licet per Christum sanitas data sit: uerbum tamen Dei in Christo fuit, quod per Christum cuncta sanauit. Ac sic unito per sacramentum incarnationis Christo & uerbo Dei, factus est Christus & uerbum Dei, trinitas ex re utraque filius Dei. Iohannes Cassianus lib. 4. Item: Christus est unigenitus filius Dei per naturam: qui non ex materia aliqua est a patre genitus: quia omnis res & omnis rerum materia per unigenitum Dei filium est, non ex nihilo, quia ex patre non quasi partus, quia nihil in Deo uacuum atque mutabile: sed ineffabiliter atque inæstimabiliter Deus pater in his quæ ingenta in se erant, unigenitum suum genuit, & sic ab ingenito summo & sempiterno patre, unigenitus summus & sempiternus est filius. Idem habendus in carne, qui habetur in spiri-

tu: idem credendus in maiestate, qui nasciturus in carne. Non diuisionem aliquam aut discissionem sui fecit, ut se ex parte aliqua non nascente pars sui aliqua nasceretur, aut aliquid in eo diuinitatis postea superueniret, quod in eo natum ex uirgine non fuisset. Iohannes Cassianus libro quinto. Item: Tanta est Christi & Dei unitas, ut nemo utique iam omnino possit, uel Christum dicens, in Deum in Christi nomine dicere: uel Deum dicens, in Christum in Dei nomine nuncupare. Ac sic unito sibi penitus per maiestatem sacræ natiuitatis utriusque substantiæ sacramento, quicquid erat, scilicet homo & Deus, factus est totum Deus. ibidem.

Alcimus in libro de diluuiõ inquit:

Namq; dator uitæ premisit talia Christus,

Et geminata dedit substantia salua salutem

In terris sumptæ nitida de uirgine carni,

Naturalis inest patrio de germine fulgor,

Et medius quidam mediator in æthere celfo.

Iohannes Maxentius in Catholica professione de Christo ita scribit: Confitemur unum eundemque filium Dei, Dominum nostrum IESVM Christum, perfectum eundem in diuinitate, perfectum eundem in humanitate, Deum uerum & hominem uerum, eundem ex anima rationali & corpore, homouision patri secundum diuinitatem, homouision nobis eundem secundum humanitatem, per omnia nobis simile absque peccato. Ante secula quidem à patre natum, secundum diuinitatem: in nouissimis autem diebus eundem, propter nos & nostram salutem, ex Maria uirgine Dei genitricis secundum humanitatem: unum eundemque Christum filium Dei unigenitum, in duabus naturis, inconfuse, incommutabiliter, indiuisè, inseparabiliter cognoscendum: in nullo naturarum diuersitate propter unitatẽ perimendã, salua potius proprietate utriusque naturæ, in una persona, unaque subsistentia cõcurrente. Nõ in duabus personis partiendũ aut diuidendũ, sed unũ eundẽque filium unigenitũ, Deum uerbũ, Dominũ IESVM: sicut ab initio nobis prophetae dixerunt de Deo, & ipse nos Christus erudit, & patrũ tradidit symbolum. Has igitur duas naturas Dei uerbi, Domini nostri IESV Christi, hoc est diuinitatis & humanitatis, naturaliter siue substantialiter, secundum traditionẽ sanctorum patrum, credimus & confitemur unitas, eo quod natura inuiolabilis Dei uerbi, naturæ unita est passibili. Itẽ: Si Deus uerbum ex maternis uisceribus carnẽ assumens, semetipsum formauit hominem, non alterius sine dubio natura humanitatis assũpta, ex uirgine, nisi illius facta est, & ex se ipsa formauit hominẽ, & idcirco uerẽ & propriẽ

& propria secundum carnem sancta Virgo Dei genitrix creditur. Quia non Deus in carnis naturam conuersus est, ut non esset Deus qui natus est: sed manens Deus, homo factus & natus est. Maxentius primo Dialogo. Item: Veram naturarum conuentionem Dei uerbi & carnis fatentes, non confundimus, sed unimus naturas: quia non Deum in carnem uersum, sed carni unitum factum hominem prædicamus. ibidem. Item: Non Christum Deum factum, sed Deum factum CHRISTVM confitemur. Quia non, cum pauper esset, diues factus est: sed cum diues esset, pauper factus est, ut nos diuites faceret. Neque cum esset in forma serui, formam Dei accepit: sed cum esset in forma Dei, formam serui accepit. Similiter neque cum esset caro, uerbum est factum: sed cum esset uerbum, caro factum est. Maxentius primo dialogo. Item: Non homini in propria manenti substantia Deum uerbum credo unitum, atque saltem carni formatum uel animatum, per quam cuiuslibet hominis persona esse intelligitur: sed substantiam siue personam Dei uerbi, naturam suscepisse humanam, quæ nunquam uelut communis præter Deum uerbum substitit, sed per ipsum orta, & ab eo suscepta, ipsius propriæ facta naturæ est, manetque non in sua, sed in eo à quo suscepta est, hoc est, Dei uerbi substantia siue persona, & ideo non sunt duæ substantiæ, sed duarum naturarum, uerbi uidelicet & carnis una substantia: siue persona est. ibidem. Item: A Deo susceptum hominem non dicimus, sed Deum sine diminutione diuinitatis factum hominem fatemur, aut susceptam à Deo humanam naturam. ibidem. Item: Quamuis ex diuinitate & humanitate Deum nostrum IESVM Christum compositum siue unitum esse fateamur, confessione tamen naturarum penitus refugimus, quia utrasque naturas credimus manere perfectas. Maxentius Dialogo secundo. Item: Christus Dei filius, Deus & homo: & idem Christus incompressus ante incarnationem, & compositus post incarnationem confitendus. ibidem.

Boetius ita scriptum reliquit: Firma utraque fides catholica continet, eundem Christum hominem esse perfectum, eundem Deum: eundemque qui homo sit perfectus, atque Deus, unum esse Deum ac Dei filium, nec quaternitatem trinitatis astrui, dum homo additur supra perfectum Deum, sed unam eandemque personam numerum trinitatis explere. Ut cum humanitas passa sit, Deus tamen passus esse dicatur: non quod ipsa deitas humanitas facta sit, sed quod à deitate fuerit assumpta. Item: Qui homo est, Dei filius appellatur, non substantia diuinitatis, sed hu-

manitatis, quæ tamen diuinitati naturali unitate coniuncta est. Et cum hæc ita intelligentia discernantur, permisceanturque, tamen unus idemque & homo perfectus sit, & Deus: Deus quidem, quod ipse sit ex patris substantia genitus: homo uero, quod ex Maria sit uirgine procreatus. Itemque qui homo Deus, eo quod à Deo fuerit assumptus: & qui Deus homo, quoniam uestitus homine sit. Cumque in eadem persona aliud sit diuinitas quæ suscepit, aliud quam suscepit humanitas, idem tamen Deus atque homo est. Nam si hominem intelligas, idem homo est, atque Deus: quoniam homo ex natura, Deus assumptione. Si uero Deum intelligas, idem Deus est atque homo: quoniam Deus est natura, homo assumptione. sique in eo gemina natura, geminaque substantia, quoniam homo Deus, unaque persona, quoniam idem homo atque Deus: mediaque est hæc inter duas hæreses, scilicet Eutychianam & Nestorianam, uia. Boetius de duabus naturis in Christo, & una persona.

Rusticus Diaconus contra Acephalos recitat ex Cyrillo hæc uerba: Confitemur Dominum nostrum IESVM Christum, filium Dei unigenitum, Deum perfectum, & hominem perfectum, ex anima rationali & corpore, ante secula quidem ex patre genitum, secundum deitatem: in ultimis uero diebus eundem propter nostram salutem. Duarum uirgine, secundum humanitatem. Duarum enim naturarum unio facta est: propter quod unum Christum, unum filium, unum dominum confitemur. Item: Duarum naturarum unio facta est, propter quod unum Christum, unum filium, unum dominum confitemur. ibidem.

In epistola Orientalis ad Symmachum: Docuerunt sancti patres unam scire personam, & substantiam inseparabilem unitatem, ex duabus substantijs & naturis, & in duabus substantijs & naturis, magni Dei & Saluatoris nostri IESU Christi.

Iustus inquit: Christum, quem pulchrum & decorum Ecclesia hoc loco commemorat, Psalmita sic pronunciat, dicens: Speciosus forma, &c. Sed hæc tua pulchritudo exinde est, quod in principio erat uerbum, & uerbum erat apud Deum: & uerbum caro factum est, & habitauit in nobis. Addes autem, lesculus noster floridus: ipsum corpus Dominicum in quo deitas requiescit, sincerum, odoriferum, ex uirgine natum ostendit. Iustus in Canticis. Item: Deus tunc quodammodo hominibus uenientibus ad se, osculum tradidit, quando unicum suum in hominem nasci uoluit, per quem etiam ut ei pacis unculo adhæreamus attribuit. ibidem. Item: Christus candidus, quia in principio erat uerbum, & Deus erat uerbum: rubicundus, quia ex uir-

127
gine genitus: candidus in uirginitate, rubi-
cundus in passione. ibidem.

Olympiodorus ait: Oritur sol unigenitū
Dei uerbum, ē paterno sinu, occidit in no-
uissimis diebus, ad occasum uitę eius car-
ne assumpta, suam quodammodo diuini-
tatem occultans. Olympiodorus in Eccle-
siasten, capite primo.

Andreas Hierosolymitanus ait: Qui sua-
prenatura sanctos in utero uirginali, ceu na-
tura officina, quo ad incarnationem mira-
biliter seipsum conclusit, non quidem ut
quod esset immutaret (mutari quippe non
potest) sed ut quod non erat assumeret:
humanitatis enim studiosus est.

Cassiodorus inquit: Sicut in assumpto
corpore fuit humilitas, ita est post resurre-
ctionē Domini Christi declarata maiestas.

Cassiodorus in psalmum primum, Item:
Ne per hæreticas contentiones Christiani
animus fluctuet, nominis ipsius definitionē
auctoritate patrū concludimus. Audiamus
ergo beatum ac doctissimum Augustinum,
in Euangelistę Iohannis expositione dicen-
tem: Agnoscamus geminam substantiam
Christi, diuinam scilicet quę æqualis est
patri, humanā qua maior est pater. Vtrum-
que autē simul non duo, sed unus est Chri-
stus, ne sit quaternitas, non trinitas Deus.

Ac per hoc Christus est Deus, anima ratio-
nalis & caro. Cassiodorus in psalmum se-
cundum. Item in conclusione secundi

psalmi sic ait: In hoc secundo numero, quia
ex duabus monadibus pulchrē cōpositus
est, aptissimē duę naturę inconfusę atque
perfectę in una persona sunt positę Domini
Christi: quarum est una qua regnat, & al-
tera qua ministrat: prima creatrix, poste-
rior creata. Et imō quę assumpsit impassibi-
lis, quę uerō est assumpta passibilis. Nam

sicut patres monent, demus iniurias carni,
miracula diuinitati. Discernamus intelle-
ctui naturas, & noxios uitemus errores. Di-
uinitas enim sic sibi humanitatē adunauit,
ut nullatenus cum humanitate confundi
posset, sed utraque inconfusa & adunata
permaneat. Item: Nimis exitiale est,

duas naturas perfectas atque adunatas in
Christo non credere permanere, quas
tot exemplis uoluit de seipsa ueritas præ-
dicare. Hoc pater Athanasius Alexandri-
nus, hoc Hilarius Pictauiensis, hoc Augu-
stinus & Hieronymus, hoc Cyrillus,
hoc alij multi patres, ad tollendam quo-
tionis. Hoc papa Leo cum sancta synodo
Chalcedonensi decreuit atque constituit,
ut ex duabus & in duabus naturis adunatis
atque perfectis, unum prædicet Christum,
quicquid se uult esse Catholicum. Item:

Ne in hæreticas cautes incidamus, tanti
beneficij autorem cognoscamus. Unus est
enim Dominus Christus, genitus ex patre
sine tempore, natus ex matre sub tempore.
Primus mundum creauit ex nihilo, post
ingenti liberauit exitio. Talis est enim Dei
& hominis connexio: ut utrumque inte-
grum, utrunq; permaneat sine aliqua con-
fusione distinctum. Neque enim aut diui-
nitas impassibilis mutari potuit: aut hu-
manitas aliud, nisi ut meliorata semper
maneret, accepit. Sic enim uerus atque
omnipotens mediator effectus est, ut qui
in forma Dei patri erat æqualis, fieret &
nobis carnis assumptione consimilis. In se
enim permanere fecit cuncta, quę uoluit
esse pacifica. Hoc est spei nostrę singulare
præsidium, redemptionis indebitum mu-
nus, mortis exitium, uita sanctorum. Cas-
siodorus in Psalmum octauum. Item:

Factus (ut ita dixerim) humanatus Deus,
qui etiam in assumptione carnis **DEVS**
esse non destitit, inconuertibilis manens,
assumpto conuertibili homine, naturam
suam non minuens, sed conditionem mor-
talitatis exaltans. Unus est enim atque i-
dem Dominus Christus, qui & in Dei for-
ma operatus est miracula magna uirtutis,
& in forma serui subiit sæuitiam passio-
nis. Cassiodorus in Psalmum quinquage-
simum sextum. Item: Cæterum Dei-
tas Christi cum patre coæterna semper præ-
stat, semper omnipotens, semper æqualis
est. ibidem. Et Psalmo sexagesimo pri-
mo: Semel locutus est Deus, &c. hoc in-
terpretatur sic Cassiodorus: Semel & spe-
cialiter locutus est filio suo. Psalmo se-
cundo: Dominus dixit ad me, &c. Hoc
enim nulli alteri locutum patrem fuisse,
manifestum est. Et ut quidam sentire uo-
luerunt, locutus est semel Deus, quoni-
am unum uerbum ante tempora genuit
consubstantialē sibi, immensum, coæter-
num, & coæqualiter potens. Genitus est
enim Deus uerus de Deo, lumen de lu-
mine, immortalis de immortali, inuisibi-
lis ex inuisibili, omnipotens de omni-
potente, & cætera quę unitas illa incom-
prehensibilis uerē creditur habere com-
munia. Item: Profectus est denique uir-
tute diuinitatis suę, quia filius erat homi-
nis, & idem filius Dei in duabus naturis,
una sine aliqua dubitatione persona, habēs
potestatem ponēdi animam. Cassiodorus
in Psalmum sexagesimum tertium. Et in
Psalmum 138. de naturis in Christo ita ait:
Sed ne humilitas Christi quenquam tur-
bare uideatur, ad illam regulam redeat ca-
tholicę disciplinę, ut duas naturas unitas
atq; pfectas in Domino Christo esse memi-
nerit,

nerit, una qua Deus & coaeternus est patri, altera qua ex Maria uirgine natus unus atque idem in tempore homo fieri pro nostra salute dignatus est. Recitat & Cassiodorus in Psalmum centesimum trigessimum octauum, quatuor argumenta de duabus naturis in Christo, contra haereticos, sic inquit: Prima probatio est, quonia ex duabus naturis Christus Dominus consistit, ita. Si Christus unus atque idem perfectus Deus est & perfectus homo, sicut omnium sanctorum patrum fatetur assensus, ex Deitate & humanitate adunata & perfecte consistit. Quicquid autem ex deitate & humanitate adunata & perfecta consistit, ex duabus naturis adunatis & perfectis constet necesse est: scilicet diuinitatis & humanitatis. Christus igitur unus atque idem permanens, ex duabus naturis adunatis & perfectis consistit, scilicet deitatis & humanitatis. Secunda probatio, quia in duabus naturis est Dominus Christus, ita: Si Christus unus atque idem permanens, ex duabus naturis adunatis & perfectis consistit, sic demonstratum est ex deitate & humanitate. Quicquid autem ex duabus naturis adunatis & perfectis consistit, deitatis & humanitatis, & in duabus naturis adunatis & perfectis essentiam habet. Christus igitur unus atque idem constans, in duabus naturis adunatis & perfectis essentiam habet. Tertia probatio, quia duas naturas in se Dominus Christus habet semper, ita: Si Christus unus atque idem in duabus naturis adunatis & perfectis deitatis & humanitatis essentiam habet, sicut demonstratum est: Quicquid autem in duabus naturis adunatis & perfectis deitatis & humanitatis essentiam habens, duas naturas perfectas atque adunatas in se habet: Christus igitur unus atque idem permanens, duas naturas perfectas atque adunatas in se habet, scilicet deitatis & humanitatis. Quarta probatio, quae ostendit, quoniam si quis confessus fuerit Christum Deum perfectum & hominem perfectum, denegans duas naturas, rectam doctrinam & hoc quod confessus est perimit: id est, Christum Deum perfectum & hominem perfectum, ita: Si Christus unus atque idem perfectus Deus est, & perfectus homo, duas naturas perfectas & adunatas habet, sicut habet communis confessio. Habet in se igitur duas naturas perfectas & adunatas, deitatis & humanitatis. Item: Unus atque idem credatur Dominus Christus, qui ante secula ex patre progenitus est consubstantialis, ipse ex Maria uirgine procreatus, nobis dignatus est fieri assumpta humanitate consimilis. Sancta enim Ecclesia in hac fide proficit, ut in domino Christo nec sine uera diuinitate humanitas, nec

sine uera credatur humanitate diuinitas. Cassiodorus in Psalmum sexagesimum quintum. Et Psalmum septuagesimum primo: Et permanebit cum sole, & ante lunam, &c. Hic, inquit Cassiodorus, sol quippe legitur uerbum patris, filius Dei, qui Deus homo unus ex duabus & in duabus naturis distinctis atque perfectis permanet. Item: Ipse est qui ex patre ante secula natus est, qui in utero uirginis carnem nostrae mortalitatis assumpsit, homouision patri secundum diuinitatem, homouision quoque nobis secundum humanitatem. Inuisibilis deitate, factus est humanitate uisibilis: patri homo propter nos dignatus est, per se impassibilis Deus, non summitatem diuinitatis imminuens, sed humilitate carnis exaltans. Hoc per totum mundum beata canit Ecclesia ibidem. Et: Filius hominis Christus est Dominus ex Maria uirgine genitus, a patre natus ante omnia secula. Cassiodorus in Psalmum septuagesimum nonum. Et: Si cut ante mundi constitutionem uerbum sine matre fuit, ita tempore incarnationis suae idem ipse Dominus Christus exiit sine patre terreno. in Psalmum octuagesimum primum. Item, cum interpretatur dictum Psalmi centesimoni, Ex utero ante lucisum genui te, ait: Narratio ineffabilis, intellectus incomprehensibilis, cogitatio supra creaturarum omnium uires, quae angelorum quoque superat sensum, & tamen nobis se prout capere potuissemus indulgens. Deus enim aeternus atque incommutabilis, in sua natura permanens, dignatus est assumere humanitatem nostram, ut ueterem hominem in nouaret, ut de mortali faceret immortalem, de peccatore iustum. Et explicans dictum Psalmi decimiquinti, conferua me Domine, &c. inquit: Haec locutio dicitur Ethiopea, quoties datur locutio certae personae. Persona est enim hic Domini saluatoris, ex duabus distinctis perfectisq; naturis, homo idemque Deus unus permanens Christus. Ibidem: Vna ex nostra infirmitate humilis, altera ex sua potentia mirabilis: ut intelligas, quod passus est fuisse carnis: quod resurrexit, potentissimae maiestatis. Item: Duas naturas inconfusas atque incommutabiles, qui in Christo Domino hodieque uult credere, non potest aliqua decipi fallitate. Vnde mirabiliter beatus Cyrillus in quodam loco, breuiterque dissertit, dicens: Aduertentes igitur modum incarnationis uidemus, quia duae naturae indiuiduam unitatem inconfuse atque immutabiliter inuicem sibi conuenerunt. Caro namque caro est, & non deitas, licet Dei facta sit caro. Similiter etiam uerbum Deus est, & non caro, licet dispensatorie propria fecerit

fecerit carnem. Psalmo 16. Et Psalmo 17: Posuit tenebras latibulum suum, &c. tenebras interpretatur incarnationis Christi mysterium, ut qui in natura deitatis suae uideri non poterat, incarnationis uelamine humanis conspectibus redemptor pijsimus appareret. Unde beatus Ioannes Constantinopolitanus episcopus, mirabiliter & catholice dixit: Illum qui, si nuda deitate uellet, non coelum, non terra, non maria, non ¹⁰ulla creatura sustinere potuisset: quem illa uirginis uiscera portauerunt. Item in expositione uigesimali Psalms: Nunc quidem panegyricus de incarnatione ipsius dicitur, & postea deitatis eius facta narratur, ut omnes intelligant eundem esse Mariae semper uirginis filium, quod patris uerbum. Ducas enim naturas in Christo Domino salutiter credimus, deitatis & humanitatis: quae in unam personam, per infinita secula incommutabiliter perseverant. Item: Congitationem, eiusque fuisse consilium necesse est, ut forma humanitatis assumptae, unus filius in duabus naturis distinctis perfectis atque adunatis, sicut coepit, in unitate personae semper existat. in Psalmum trigessimum secundum. Item Psalmo 40. Confirmasti me in conspectu tuo, &c. Hic beatitudo ipsius sanctae incarnationis exprimitur, qui ³⁰motibundi corporis infirmitate deposita, homo Deus ex duabus & in duabus naturis distinctis atque perfectis, permanet in gloria sempiterna, cuius nomen super omne nomen est. Item: Distincta est enim operatio in Christo diuinitatis & humanitatis. Nam quod esuriebat, quod sitiebat, quod flebat, quod lassabatur, quod ad ultimum crucifigi & mori poterat, humanitatis opera erant. Quod uero mortuos suscitabat, ⁴⁰quod omnibus infirmantibus succurrebat, quod seipsum a mortuis resuscitabat, euidentissima erant opera diuinitatis. Cassiodorus in Cantica canticorum. Item: Perfectus Deus, perfectus homo, angelos & electos quosque ad suum accendit desiderium. Et: Christus per diuinitatem suam omnia regit, & etiam secundum humanitatem de regia Davidis stirpe natus est. ibidem. Item: Tu enim es pulcher & decorus, tu es ⁵⁰sonus totius boni: & quicquid boni habeo, tua gratia habeo. Pulcher autem & decorus dicitur, quia & diuinitatis perpetuitate, & etiam susceptae humanitatis dignitate mirabilis est. ibidem. Et: Cum Deus esset pro nobis, homo fieri dignatus est, ut terrae nostra suscipiens, coelestes nos faceret, & moriendo pro nobis uitam aeternam nobis donaret. Cassiodorus in Cantica canticorum.

Gregorius scribit: Christo in terra similis nemo est, quia omnis homo tantummodo homo est, ipse autem Deus & homo. In terra ei similis non est, quia etsi adoptiuus quisque filius ad percipiendam diuinitatem proficit: nequaquam tamen ut Deus naturaliter esset, accipit. Maieitati iniuria non intulit assumpta humilitas carnis, quia & ut seruanda susciperet, nec tamen habitamutaret, nec diuina humanitate minuit, nec humana diuinitate consumpsit. Gregorius libro secundo Moralium in Iob, capite decimo septimo. Item: Mediator Dei & hominum, homo Christus ¹ I B S V S, ut culpas nostrae transgressionis extingueret, uenit mortalitatis nostrae flagella tolerare. Ipse unius cum patre, eiusdemque naturae: & constat, quod patris filijque concordiam nulla potestatis inaequalitas, nulla uoluntatis diuersitas interrumpat. sed tamen idem qui patri est aequalis per diuinitatem, uenit propter nos ad flagella per carnem. Gregorius libro tertio Moralium in Iob, capite undecimo. Et: Non purus homo conceptus atque editus, post per meritum ut Deus esset accepit: sed nunciante angelo, & adueniente spiritu, mox uerbum in utero, mox intra uterum uerbum caro, & manente incommutabili essentia, quae ei est cum patre & cum sancto spiritu coaeterna, assumpsit intra uirginea uiscera: unde & impassibilis pati, & immortalis mori, & aeternus ante secula, temporalis posset esse in fine seculorum: ut per ineffabile sacramentum, conceptu sancto, & partu inuiolabili, secundum ueritatem utriusque naturae eadem uirgo & ancilla Domini esset, & mater. Gregorius in uigesimo octauo caput Iob, libro decimo octauo, capite uigesimo septimo. Item: Sed uideri ab homine non poterat Deus: ergo homo factus est, ut uideri posset. Iustus igitur atque inuisibilis Deus apparuit similis nobis, homo uisibilis, ut dum uideretur ex simili, curaret ex iusto: & dum ueritate generis concordat conditioni, uirtute artis obuiaret aegritudini. Ergo in carne ueniens Dominus, non culpam nostram ex uitio, non poenam ex necessitate suscepit, &c. Gregorius libro uigesimo quarto, in trigessimum tertium caput Iob, capite secundo. Item: Redemptor autem noster sine peccato est, homo filius sine adoptione, nec perpetravit unquam quod redarguit: & sic mundo ex humanitate loquitur, ut tamen eidem mundo ante secula ex diuinitate dominetur. Gregorius in trigessimum sextum caput Iob, libro uigesimo septimo, capite primo. Item: Natus igitur ex patre sine tempore, ex matre nasci est dignatus in tempore, ut per hoc quod ortum ⁶⁰g suum

suum inter initium finemque concluderet, humanæ mentis oculis ortum, qui nec initio sumitur, nec fine angustatur, aperiret. Gregorius in trigésimum octauum caput Iob, libro uigésimo nono, capite secundo. Et: Ortus quippe diuinitatis eius ante & post non habet: ortus uero humanitatis eius, quia & cœpit & desijt, & ante & post habere a tempore accepit. ibidem. Item: Dominus enim noster per maiestatis potentiam omnia complectitur, & tamen per dispensationis gratiam intra uterum uirginis humanitatem sumens uenit. Quis est ergo circumcuiens in utero, nisi omnipotens Deus, sua dispensatione nos redimens, diuinitate cuncta complectens, & humanitatem intra uterum sumens, in quo utero & incarnatus est, & clausus non est: quia & intra uterum fuit per infirmitatis substantiam, & extra mundum per potentiam maiestatis. Gregorius in trigésimum nonum caput Iob, libro trigésimo, capite decimo septimo. Item: Deus qui in utero uirginis incarnatus in mundum sine peccato uenerat, nihil contradictionis in semetipso tolerabat. Gregorius in Euangelia, homilia decimasexta. Et: Deus cum apparuit in carne, laborauit ex nostra infirmitate. Gregorius in Euangelia, homilia uigésima prima. Item: Unigenitum filium Deus ad mortem incarnatum misit, in quo & caro passibilis uideri posset, & diuinitas impassibilis uideri non posset. Gregorius in Euangelia, homilia uigésima quinta. Item: Absit hoc ab intellectibus nostris, ut personam Dei & hominis redemptoris nostri *IESU* Christi ex duabus personis credamus unitam. Ex duabus quippe, & in duabus hunc naturis existere dicimus: sed ex duabus personis compositum credi, ut nefas, uitamus. Gregorius in Psalmos pœnitentiales. Item: Redemptor noster Deus permanfit cum patre, & ad redemptionem nostram factus est mortalis cum hominibus. Gregorius super Ezechielem, homilia secunda. Et: In unigenito Dei filio, naturæ diuinitatis unita est nostra natura, in qua admiratione humanitas in maiestatis gloriam excreuit, diuinitas uero à sui fulgoris potentia humanis se oculis temperauit, per hoc quod humana natura clarior facta est. ibidem. Item: Nisi Adam peccaret, redemptorem nostrum carnem suscipere nostram non oporteret. Non enim uenit uocare iustos, &c. Si ergo pro peccatoribus uenit, si peccata deessent, eum uenire non oporteret. Si peccata ad quæ delenda uenisse creditur, per iusticiam Dei permissa esse sentiuntur, dum pro peccatoribus Deus homo nasciturus erat. Gregorius libro quarto, in caput septimum primi Regum. Et: Chri-

stus quamuis homo sit, tamen Deus esse non desistit. Gregorius in Cantica. Item: In redemptore nostro natura diuinitatis & humanitatis inconfuse unita sibi met atque coniuncta est, ut & per humanitatem diuinitatis eius claritas nostris potuisset oculis temperari, & per diuinitatem humana natura in eo claresceret, atque exaltata fulgorem ultra hoc quod creata fuerat haberet. Gregorius in Ezechielem, homilia octaua libri primi. Et: Propter hoc quippe incarnatus est Deus, ut nos introduceret ad fidem, & educat ad speciem uisionis suæ. Gregorius in Ezechielem libro secundo, homilia decimatertia.

DE PASSIONE AC BENEFICIO Christi.

De Christi passione quoque fideliter docent. Ut unus idemque Christus Dei & hominis filius, qui & semetipsum exinanuit, & plenus gratiæ ueritatisque permanfit, uere mutabilis factus, immutabilis manens: uere passus, passioni non subiacens: nec mortuus, mortem non sentiens, sed extingens. Hæc autem cuncta unus Christus & gessit & pertulit: quia in uno eodemque Christo uera diuinitatis ueraque humanitatis natura permanfit, dum Deus non confusus homini, sed unitus, sic in una persona utriusque naturæ permanentis indicia demonstrauit, ut uerus Deus, & plenus ueris diuinisq; uirtutibus in homine claresceret assumptus, & ueritas infirmitatis humanæ uerum plenumque hominem monstraret in Deo. Fulgent. li. 3. ad Thrasimundum. Item: Restat ut diuinitatem Christi, quam immutabilem sacra Scriptura commendat, sic passam fateamur in Christo, ut eam tamen credamus cõpassam non fuisse cum carne. Ideo enim Deus in carne passus est, quia in carne patiens impassibilis natura diuina permanfit, cõmunis passionis diuinitatis & carnis, unitasque personæ fecit in Christo, nõ diuinæ humanæque naturæ confusio. ibidem. Item: Cum fuerit euidenti manifestatione decretum, quid in Christo proprium fuerit animæ, quid carnis, quid etiã deitatis, cū unus idemque Christus fuerit & turbatus & mortuus: sic tamen est utrobiq; ueritas Dei hominisque seruata, ut licet Christus secundum animam turbaretur propinquante passione, & idem Christus secundum corpus moreretur in cruce, impræbabilis manens immortalisq; Christi diuinitas, nec ab anima perturbata, nec à corpore moriente discederet: nõ tamen aut turbaretur in animæ turbatione, aut moreretur in corporis morte. Unus namque Christus qui traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iusticiam nostram, sicut uere mortuus mori non potuit, sic in uera passione impassibilis

impasibilis mansit. ibidem. Et: Secundum susceptam animam Deus tristis fuit, sed in anima tristitiam sensit, cum anima tristitiam sentire non potuit. In sua Deus animam suam uoluit esse tristitiam, & in sua carne sua Deus esse uoluit passionem: quia totus in toto homine permanens inseparabilis Deus, nec animam tristanti defuit, nec carnem suam in passione deseruit. Sed in Christo tristi & passio licet deitate superare non posset patiens & tristis humanitas: in toto tamen homine tristi non est diuinitas tristata, & in homine toto patiens non est diuina natura compassa: sicut moriente carne, non solam deitas, sed nec anima Christi potest ostendi commortua. Aliud est enim in carne passum Deum dicere, aliud carni predicare compassum: aliud in anima contristatum, & aliud cum anima contristatum. Passus est enim Deus in homine, quia una est Dei hominisque persona: non est compassus Deus homini, quia in uno Christo non est confusa Dei hominisque substantia. ibidem.

Item: Hæc cuncta (tristitiam & similes affectus) in anima, quam suscepit, pertulit Christus, ut ueram totamque in se cum suis infirmitatibus hominis demonstraret accepti substantiam: & infirmitatibus, quas pro infirmis accepit, uirtutem perficeret, quam infirmis attribuit. Qui & hominis carnem propterea mortalem habuit, ut mortalibus plenam conferret immortalitatis gratiam: & hominis animam cum infirmitatibus suis sine peccato suscepit, ut nostris animabus impenderet medicinam. Quia sicut, Esaia rekte, uulneratus est propter nostras iniquitates (quod proprium carnis fuit, quippe cum iam defuncti latus lancea percuteret miles) ita infirmatus est propter peccata nostra: quod est animæ, cuius pro nobis infirmitatem suscepit. ibidem. Item: Pro unitate personæ non solum humanitatem Christum traditum, tenet & confitemur Ecclesiam: quoniam in illa traditione, salua proprietate naturæ utriusque, nec homo susceptus separari potuit à Deo, nec Deus potuit ab homine segregari suscepto. Sicut ergo passionem mortis, & mortem propter unitatem personæ, Dei quidem filio Scriptura prorsus assignat, & tamen deitatem impassibilem immortalemque pronunciat: ita & animæ tristitiam & perturbationem, quam uoluntariam in anima Dei filius habuit, sic habuisse credatur, ut etiam ipsas humanæ animæ passionem & uoluntatem ueras, & in ueritate uoluntarias non negemus. Ipsa quoque Christi diuinitas, quæ secundum animam cōtristari, & secundum carnem dignata est pro nobis mori, secundum substantiam proprietatem, sicut immortalis, sic est im-

pasibilis predicanda. Quæ quia uerum hominem suscepit, ideo cunctas humanæ naturæ infirmitates, ueras quidem, sed uoluntarias in eadem ueritate naturæ duntaxat humanæ sustinuit. Fulgentius libro tertio ad Thrasimundum.

Alcimus libro primo de Origine mundi ait:

Istius indicio somni mors illa secuta est,
Sponte sua subiit sumpto quam corpore Christus,
Qui cum passurus ligno sublimis in alto
Penderet, nexus culpas dum perderet orbis,
In latus extensi defixit missile lictor.
Protinus exiliens manauit uulnere lymphæ,
Qua uiuum populis iam tum spondente lauacrum
Fluxit, martyrium signans cum sanguinis unda:
Inde quiescenti gemina cum nocte iaceret,
De lateris membro surgens Ecclesia nupsit.

Item in libro De consolatoria Castitatis laude, cap. ii.

Cum duram lueret nostro pro crimine mortem
In crucis excelso pendens sine crimine Christus.

Iohannes Maxentius inquit: Qui dicit, Ego sum uia, ueritas, & uita: ille est crucifixus & mortuus. iuxta Petrum: Autorem uitæ interemistis. Item in Deuteronomio: Videbitis uitam uestram pendentem in ligno, &c. Item: Dominum gloriæ crucifixum dicit Apostolus. Maxentius Dialogo secundo. Item: Catholici utrumque confitentur, & Deum passum carne, & Christum passum carne: quia Christus qui passus est, sine dubio Deus est. Ibidem. Item: Si caro Dei passa, ergo & Deus carne. Si Deus carne non est passus, ergo nec caro Dei. ibidem.

De passione Christi Fortunatus in hymno pulchra scribit, ideo integrum subiiciemus:

Pange lingua gloriosi
Prælium certaminis,
Et super crucis trophæo
Dic triumphum nobilem:
Qualiter redemptor orbis
Immolatus uicerit.

De parentis protoplasti
Fraude factor condolens,
Quando pomi noxialis
Morsu in mortem corruit:
Ipse lignum tunc notauit,
Damna ligni ut solueret.

Hoc opus nostræ salutis
Ordo depoposcerat,
Multiformis proditoris
Ars ut artem falleret,
Et medelam ferret inde
Hostis unde laferat.

Quando uenit ergo sacri
Plenitudo temporis,
Missus est ab arce patris

Natus orbis conditor,
Atque uentre uirginali
Caro factus prodijt.
Vagit infans inter arcta
Conditus praesepia,
Membra pannis inuoluta
Virgo mater alligat,
Et pedes manusq; crura
Stricta cingit fascia.
Lustra sex qui iam peracta
Tempus implens corporis,
Se uolente natus, atq; huic
Passioni deditus,
Agnus in crucis leuatur
Immolandus stipite.
Hic acetum, fel, arundo,
Sputa, clauis, lancea,
Mite corpus perforatur,
Sanguis undae profluit:
Terra, pontus, astra, mundus,
Quo lauantur flumine.
Crux fidelis inter omnes
Arbor una nobilis,
Nulla talem silua profert,
Fronde, flore, germine:
Dulce lignum, dulces clauos,
Dulce pondus sustinet.
Flecte ramos arbor alta,
Tensa laxa uiscera:
Et rigor lentescat ille,
Quem dedit natiuitas:
Quo superni membra regis,
Miti tendas stipite.
Sola digna tu fuisti
Ferre seculi precium,
Atque portum praeparare
Nauta mundo naufrago,
Quem sacer cruor perunxit
Fusus agni corpore.
Gloria & honor Deo
Vsq; quaque altissimo,
Vna patris filioq; &
Inchyto paracleto,
Cui laus & potestas
Per aeterna secula: Amen.

Idem tractat in hymno, Vexilla regis pro-
deunt, &c. Item:

Virtus celsa crucis totum recte occupat orbem,
Haec quoniam mundi perdita cuncta refert.
Quodq; ferus serpens infecit felle ueneni,
Christi sanguis in hac dulce liquore lauat.
Quaeq; lupi fuerant raptoris praeda ferocis,
In cruce restituit uirginis agnus ouis.
Item libro nono:

Ipse creator ouas surgens citò Christus ab umbris,
Hic quia natus homo, est carne sepultus humo.

In epistola oriental. ad Symmachum di-
citur: Saluator & dux noster uerus Christus,
chirographum nostrum in cruce dirupit.

Et: Sanctissimus uir Iesus, magnus Deus
& saluator spei nostrae, figuram serui assum-
psit, ut à peccato nos liberos redderet,
quod regnabat in nobis.

Andreas Hierosolymitanus inquit: Mi-
sertus nostri misericordiae largitor, nobis
est similis factus, absque omni tamen pec-
cato, quo transgressionem nostram ipse tol-
leret, ac lapsos nos à casu erigeret, contra-
riumque uas de nouo iam ab omni immu-
ne contritione fingeret.

Iustus in Canticis inquit: Christus se id-
circo humiliavit, ut nos iacentes erigeret.
Item: In odorifero crucis patibulo, ubi ego
occubui, illic te à peccatorum interitu lu-
scitavi. ibidem.

Cassiodorus inquit: Sic uerè dicimus
Dominum gloriae crucifixum, cum tamen eum
coster carnis tantum, non etiam diuinitatis
natura fuisse trucidatum. in Psalmum 13.
Et Psalmo quinquagesimo sexto, Miserere
mei Deus, &c. Oratio ista (inquit Cassio-
dorus) forma fidelium est, ut qui propter
salutem nostram talia pertulit, precationi-
bus quoq; nos suis pius doctor instrueret.
Oravit enim, ut regulam sanctae orationis
nobis ostenderet. Passus est propter nos, ut
nullus pro ipso pati uelle refugiat. Resur-
rexit, ut ad resurrectionem quoque ipsius
spes se nostrae infirmitatis extendat. Ille-
nim istarum rerum indigus non fuit, sed
omnia causa nostrae salutis excepit. Item:
Assumpsit sanctum uerbum naturam nostram
imbecillitatis, ut per indebitam mortem suam
liberaret nos à morte iustissima. Intrauit
infernici claustra, ut panderentur inferna.
Victus est interitus saluatoris aduentu, &
perpetuas tenebras iure perdidit, postquam
aeternum lumen accepit. Debellauit dia-
bolum per humanam naturam, quam te-
nebat obnoxiam: & per imbecillitatem
carnis superatus est fortis, quando supra
uniuersas rationabiles creaturas extulit,
quod omnibus spiritualibus infirmis fu-
it. Cui enim dixit angelorum, sede à de-
xtris meis? &c. Nam quolibet alia natura
non est unita Christo, sed sola carnis no-
strae glorificata susceptio. Reuera omni-
potens, reuera misericors, qui damnata be-
auit, perdita restituit, obnoxia liberauit,
miserias nostras à nobis fecit alienas, &
praestitit hominem per suam mortem ui-
uere, quem creatum immortalem diabo-
lus fecerat interire. Cassiodorus in Psal-
mo sexagesimum octauum. Et Psalmo
decimonono: Tribuat tibi Dominus se-
cundum cunctum, id est secundum saluatorem,
lectum quem habes de Domino saluatore,
ut eum credas unum ex trinitate, passum
carne, & pro mundi liberatione in crucis pa-
tibulo

139
 tibus pepēdisse, ipsum resurrexisse, ipsum
 sedere ad dextram patris, ipsum ad iudi-
 candum esse timentum. Item, reddit cau-
 sas quare Christus in cruce mori uoluerit,
 sic dicens: Primum quod crucis ipsa posi-
 tio talis est, ut pars eius superior cœlum ex-
 petat, inferior terras nō deserat, fixa infer-
 norum ima contingat, & uelut quibusdam
 brachijs extensis latitudo eius totius par-
 tes appetat mundi, iacens uerò quatuor
 cardines orbis designat. Et paulo post:
 Quod si aut ferro truncatus, aut ignibus
 fuisset absumptus, &c. quo signo rogo dia-
 bolus pelleretur? quo uexillo frons Chri-
 stianorum tuta mansisset? Qua figura cor-
 poris & animæ firmaretur infirmitas? Cas-
 siodorus in Psalmum uigesimum primum.
 Item, in expositione dicti Psalmi uigesimi
 primi, Foderunt manus meas, &c. inquit:
 Illud enim clauis affixum, lancea perfora-
 tum, fructum nobis intulit sine fine man-
 surum. Quapropter iam non pertimesci-
 mus dicere, Deum carne passum, Deum
 mortuum pro salute cunctorum. Vnde pa-
 ter Augustinus mirabiliter & solito more
 declamauit dicens: Res uetusta erat, ut
 homo moreretur. Quod ne semper uale-
 ret in homine, res noua facta est, ut Deus
 moreretur. Sic & Apostolus ait: Nos au-
 cili sumus. Item: Christus de cœlo uenit in
 utero uirginis, de utero uirginis in præ-
 sepe, de præsepe in baptismum, de baptis-
 mo in crucem, de cruce ad sepulchrum, de
 sepulchro ad cœlum. Cassiodorus in Can-
 tica. Item: In carne quam assumpsit,
 diuinitas eius latuit. Ibidem: Item:
 Christus ergo capreis comparatur, quia
 secundum carnem resurgens à mortuis,
 cœlorum alia petijt. ibidem. Et: Consi-
 derat Christus pro uobis carne indutum,
 quam carnem de carne uirginis matris suæ
 assumpsit. Diadema namque uocat car-
 nem, quam Christus assumpsit pro nobis,
 in qua mortuus destruxit imperium mor-
 tis: in qua etiam resurgens, resurgendi
 nobis spem contulit. Item: Virgo Ma-
 ria illi de sua carne carnis materiam præ-
 buit. Item: Ille qui ut homo patitur,
 uerus Deus est. Cassiodorus in tertium ca-
 put Canticorum. Item, CHRISTVS
 pro redemptione nostra sanguinem suum
 fudit. ibidem. Item: Lauit nos à pecca-
 tis nostris in sanguine suo. Singulari e-
 nim gratia homo CHRISTVS in omni
 humani generis massa refulsit, quia peril-
 lum proposuit Deus saluare genus huma-
 num. & ipse est mediator Dei & homi-
 num. Cassiodorus in quintum caput Can-
 ticorum. Et: CHRISTI dilectio fortis

fuit ut mors, quia in tantum dilexit nos,
 ut pro nobis immortalis mortem suscipe-
 ret. Cassiodorus in Cantica. Item: Ma-
 lum punicum cum frangitur, exterius
 rubor, interius candor apparet. Sic & san-
 cti prædicatores & doctores, cum passio-
 nem CHRISTI annunciant, quasi rubor
 est exterius: cum uerò quanta utilitas no-
 stræ redemptionis inde peruenerit, &
 quod homo per passionem CHRISTI
 non solum à peccatis iustificetur, sed etiam
 quod diuinum consortium meruerit de-
 monstrant, quasi candidum est quod in-
 trinsecus latet. Cassiodorus in caput
 quartum Canticorum.

Gregorius scribit: Ad delenda pecca-
 ta ante Dei oculos, Dei & hominum
 mediator requiritur, qui solam pro nobis
 mortem carnis susciperet, & ueram mor-
 tem delinquentium per umbram suæ mor-
 tis deleteret. Ad nos quippe uenit, qui
 in morte spiritus carnisque tenebamur:
 unam ad nos suam mortem detulit, &
 duas nostras quas reperit soluit. Si enim
 ipse utramque reciperet, nos à nulla libe-
 raret. Sed unam misericorditer accepit,
 & iuste utramque damnauit. Simplam
 suam duplæ nostræ contulit, & duplam
 nostram moriens subegit. Vnde & non
 immerito, uno die in sepulchro, & duabus
 noctibus iacuit: quia uidelicet lucem suæ
 simplæ mortis, tenebris duplæ nostræ
 mortis adiunxit. Qui ergo solam pro
 nobis mortem carnis suscepit, umbram
 mortis pertulit, & à Dei oculis culpam
 quam fecimus abscondit. Gregorius libro
 quarto in tertium caput Iob, capite deci-
 moseptimo. Et: Redemptoris nostri re-
 surrectio ad immortalitatem nos redu-
 xit. Gregorius in Euangelia, homilia uige-
 sima prima. Item: Pro nobis mediator
 Dei & hominum homo CHRISTVS IESVS
 gratuito reddidit, quod non debebat. Qui
 enim pro nobis mortem carnis indebitam
 reddidit, nos à debita animæ mortē libe-
 rauit. Gregorius in Euangelia, homilia tri-
 gesima nona. Et: Quia ut à morte redi-
 meret hominem, mortis legibus subiaceat,
 tertia mox die uictoriosissime à mortuis
 surrexit. Gregorius in Psalmos pœnitenti-
 ales. Et: Christus in cruce positus, sub-
 ditam sibi Ecclesiam ad uitam uocauit, ut
 à somno mortis resurgeret, & cum illo se
 crucifigens ad nouam resurrectionem pro-
 peraret. Gregorius in Cantica cantico-
 rum. Et: Pro electorum uita usque ad
 mortem se tradidit autor uitæ. Gregorius
 super Ezechielem libro primo, homilia se-
 cunda. Item: Redemptor noster, qui ex
 conceptione & natiuitate perfectus Deus
 & homo

41

CENT. VI.

& homo existit, passionum dolores pertulit, & sic ad resurrectionis gloriam peruenit. Item: Quia peccatum non habuit, & tamen eius corpus per passionis contumelias ad immortalitatem profecit. Gregorius super Ezechielem homilia sexta. Item: Ipse unigeniti Dei filius ueraciter factus est homo, ipse in sacrificio nostrae redemptionis dignatus est mori ut uictulus, ipse per uirtutem suae fortitudinis surrexit ut leo. Gregorius super Ezechielem libro primo, homilia quarta. Et: Redemptor noster ad passionem ductus, lignum sibi crucis ipse portauit, & sic in sacrificio pro nobis ex humanitate est mortuus, ut tamen immortalis maneret ex diuinitate. Gregorius super Ezechielem libro primo. Et: Pro nobis quidem redemptor noster passus est, sed à nobis separatus per passionem non est. Gregorius super Ezechielem libro primo, homilia septima. Item: Ipse autor uitae, sine passionis dolore ex hac uita non exiit. Gregorius super Ezechielem libro primo, homilia octaua. Item: Sanguis CHRISTI qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad seruiendum Deo uiuenti. Gregorius in Psalmos poenitentiales. Item: Ad hoc namque unigenitus Dei filius formam infirmitatis nostrae suscepit: ad hoc inuisibilis, non solum uisibilis, sed etiam despectus apparuit: ad hoc contumeliarum ludibria, illusionum probra, passionum tormenta tolerauit, ut superbum non esse hominem doceret humilis Deus. Gregorius libro quarto Epistolarum, indicatione decimatertia, epistola trigesima nona. Item: Per mundi redemptoris gratiam non solum recte possumus uiuere, sed & ad paradisi gaudia transire: quia ille iam pro nobis mortuus surrexit, in cuius morte mors obiit, & paradus se eius fidelibus reuerit. Gregorius libro primo, in secundum caput libri primi Regum. Et: Qui Iudaeorum uulnere obiit, à mortuis surrexit, in caelum ascendit, promissum Spiritum sanctum discipulis misit. ibidem. Et: Ille sibi durus uehementer extitit, qui in se unde pateretur non habuit: sed ut nos patiando liberaret, in quo sibi durus esset, & pati posset, dignanter assumpsit. Gregorius libro quarto, in caput nonum primi Regum. Et: CHRISTVS nullum omnino peccatum faciens, iusticiae pulchritudinem ex integro tenuit: & tamen tanquam peccator esset, ad mortis passionem accessit. ibidem. Quia ex totius gene-

CAP. IIIL.

ris humani massa, nullus sine peccato reperitur, ipse uero non solum sine peccato fuit, sed etiam peccatores suo sanguine & iusticia redemit. Gregorius in Cantica canticorum. Et: CHRISTVS per passionem quam sustinuit ad gloriam patris est exaltatus. ibidem. Item: In cruce suspensus, fructum uitae inuenit, ac apprehendit, & nobis tribuit. ibidem. Item: Incarnatus enim unigenitus patris per hoc quod homo factus est, infra angelos fuit. Resurgens autem & ascendens in caelos, omnibus angelicis potestatibus praesidet. Gregorius super Ezechielem libro primo, homilia octaua. Et: Redemptor noster omnia nostra tolerat, sed in ipso malum non fuit quod tolerari debuisset. Gregorius in Ezechielem libro secundo, homilia decimatertia. Item: Opus Dei est, animas quas creauit colligere, & ad aeternae lucis gaudia reuocare. Flagellari autem atque sputis illiniri, crucifigi, mori atque sepeliri, non hoc in sua substantia opus Dei est, sed opus hominis peccatoris, qui haec omnia meruit per peccatum. Sed peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum: & quia in natura sua ante semper incomprehensibilis, in natura nostra comprehendi dignatus est, ac flagellari, nisi ea quae erant infirmitatis nostrae susceperet, nunquam nos ad suae fortitudinis potentiam subleuaret. Gregorius in Ezechielem libro secundo, homilia decimasextima.

¶ De officio CHRISTI in genere inquit Fulgentius: Est Dei filius animarum nostrarum uisitor & pastor, quia fieri dignatus est animae humanae susceptor. Fulgentius libro primo ad Thrasimum. Item in sermone de duplici ueritate CHRISTI inquit: Per primi hominis culpam coepit diabolus homini comminari, per secundi hominis gratiam coepit ab homine superari. Super primum super nos captiuatos tenuit, per istum nos liberatos amisit. Primus Adam nobis auctor extitit culpae, nouissimus Adam nobis auctor extitit gratiae. Ille de limo plasmatus, terrenos protulit: iste de Spiritu sancto natus, coelestes effecit. Per illum perdimus gratiam priorem, per istum recipimus ampliorem. Ille quippe intulit nobis peccati maculam, cum qua nasceremur ad supplicium: iste nobis contulit iustificationis gratiam, ut renasceremur ad regnum. Per illum nos filios seculi generatio carnalis effecit, per istos nos filios Dei generatio spiritualis exhibuit. Ille nos uitij subdidit, iste nos florere uirtutibus fecit. Ille

143 Ille nos per uitia deiecit, quo primus cecidit: iste nos per uirtutes eleuat, quod primus ascendit. Ille quippe primus cecidit in infernum, iste primus conscendit in cœlum.

Olympiodorus inquit: CHRISTI uirtus arma belli, hoc est diabolus tatarasque phalanges euertit, omnesque species suæ iniquitatis ad debilitatem redegit. Olympiodorus in Ecclesiasten, capite nono.

Cassiodorus ait: Papa Leo, sedis suæ compar pulchrè locutus est dicens: Quamuis multorum martyrum in conspectu Domini preciosa mors fuerit, nullius tamen insontis occisio fuit redemptio peccatorum. Acceperunt enim iusti, non dede-
runt coronas. Et paulo post: Inter filios autem hominum unus solus extitit Christus, qui uerè erat agnus immaculatus, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitati. Cassiodorus in Psalmum quinquagesimum-quartum.

CHRISTVM esse Saluatorem, Iustus docet, inquit: Nullus in sanctis uel in uniuerso genere hominum, quamlibet filij uocabulo censeatur CHRISTO similis reperitur: qui fructus sui dulcedine refectioneque electos, incomparabili decore præcedit. Iustus in Canticis.

Cassiodorus ait: Redemptor noster pro redemptione humani generis in crucem ascendit, & in ea hostem humani generis superauit. Cassiodorus in Canticis. Item: Synagoga à præuocatione originalis peccati & à potestate diaboli per crucem Christi redempta est, ibi suscitata est, quæ peccatis mortua erat. in caput octauum Canticorum.

Ennodius dictione, Quando è Roma rediit, ait:

Adueniat siccis qui presit cœrula plantis,
Nam portus fessis ille salutis erit.
Qui latites iunxit, fundens in pocula saxum,
Qui lapides soluit, qui solidauit aquas.
Quem genitrix fudit seclis, sine semine fœta.
Ad matrem iungens uirginitatis onus.
Qui mortem propriæ superauit munere mortis
Dans uitam mundo, funere quam peperit.

Item: Dum à redemptore nostro moriendo mors uincitur, fidelis spei cibus animæ saginatur. Ennodius in uita Epiphanijs episcopi Ticinensis.

Gregorius ait: Omnipotens Deus sicut ex nihilo bona facere potuit, ita cum uocem per incarnationis suæ mysterium etiam perditam bona reparauit. Gregorius libro quarto in tertium caput Iob, capite nono.

Et: Mediator noster pro semetipso

puniri non debuit, quia nullum culpæ contagium perpetravit. Sed si ipse indebitam mortem non susciperet, nunquam nos à debita morte liberaret. Pater ergo cum iustus sit, iustum puniens, omnia iustè disponit, quia per hoc cuncta iustificat, quod eum qui sine peccato est, pro peccatoribus damnat, ut eo electa omnia ad culmen iusticiæ surgerent, quo is qui est super omnia, damna iniusticiæ nostræ sustineret. Frustra tamen iuxta semetipsum afflictus, iuxta uerò nostra acta non frustra. Rubigo quippe peccati purgari non potuit, nisi igne tormenti. Venit itaque sine uitio, qui se subiceret sponte tormento, ut debita nostræ iniquitatis supplicia, eo reos suos iustè amitterent, quo hunc à semetipsis liberum iniustè tenuissent. Frustra ergo, & non frustra afflictus est: quia in se quidem admissa non habuit, sed proprio cruore reatus nostri maculam terit. Gregorius libro tertio in secundum caput Iob, capite undecimo. Item: Duas ad intelligendum se fecerat Deus creaturas, angelicam uidelicet & humanam. Vtramque uerò superbia perculit, atque à statu ingenitæ rectitudinis fregit. Sed una tegmen carnis habuit, alia uerò nihil infirmum de carne gestauit. Angelus namque solum modò spiritus, homo uerò & spiritus est & caro. Misertus ergo creator ut redimeret, illam ad se debuit reducere, quam in perpetracione culpæ ex infirmitate aliquid constat habuisse: & eo amplius debuit apostatam angelum repellere, quo cum à persistendi fortitudine corruit, nihil infirmum ex carne gestauit. Gregorius libro quarto Moraliū, capite nono. Et: Redemptor humani generis, mediator Dei & hominis per carnem factus, quia iustus in hominibus solus apparuit, & tamen ad pœnā culpæ etiam sine culpa peruenit, & hominem redarguit ne delinqueret, & Deo obstitit ne feriret, exempla innocentiae præbuit, pœnam maliciæ suscepit. Patiēdo ergo utrumque arguit, qui & culpam hominis per iusticiam aspirando corripuit, & irā iudicis moriendo temperauit, atque in utriusque manum posuit: quia & exempla hominibus quæ imitaretur præbuit, & Deo in se opera quibus erga homines placaretur ostēdit. Nullus quippe ante hunc extitit, qui sic pro alienis reatibus intercederet, ut proprios non haberet. Æternæ igitur morti tanto quis in alijs obuiare nō poterat, quanto hūc reatus de proprijs astringebat. Venit itaque nouus homo ad homines, contradictor ad culpam, amicus ad pœnam, mira monstrauit, crudelia pertulit. Manum ergo suam in ambobus posuit: quia unde reum recta docuit, inde iratum iudicem placauit. Qui

hoc quoque ipsis suis miraculis mirabilius præbuit, quia corda delinquentium mansuetudine potius quam terrore correxit. Gregorius in nonum caput Iob, libro nono, capite uigesimo primo. Item: Ipse enim nobis lampas ueraciter extitit, qui pro redemptione nostra, in cruce moriens, tenebrosis nostris mentibus lucem per lignum fudit. Gregorius in duodecimum caput Iob, libro decimo, capite decimo septimo. Et: Ipse unigenitus summi patris ad nos redimendos uenit, moriendo mortem absorbit: uitam perpetuam denunciavit nobis, quam ostendit in se. Gregorius in decimum tertium caput Iob, libro undecimo, capite uigesimo tertio. Item: Redemptor noster suscepit mortem, ne mori timeremus. Gregorius in decimum nonum caput Iob, libro decimo quarto, capite uigesimo octauo. Et: Sed inter immortalem & iustum, & nos mortales & iniustos apparuit mediator Dei & hominum, mortalis & iustus, qui & mortem haberet cum hominibus, & iusticiam cum Deo, ut quia per ima nostra longè distabamus à summis, in se ipso uno iungeret ima cum summis, atque ex eo nobis uia redeundi fieret ad Deum, quo summis suis ima nostra copularer. Gregorius in trigésimum primum caput Iob, libro uigesimo secundo, capite decimo tertio. Item: Veniens ergo ad nos desuper medicus noster, tantisque nos inueniens languoribus pressos, quiddam nobis simile, & quiddam contrarium apposuit. Ad homines quippe homo uenit, sed ad peccatores iustus, concordauit nobis ueritatem naturæ, sed discrepauit à nobis rigorem iusticiæ. Vitiosus enim corrigi non poterat nisi per Deum. Gregorius in trigésimum tertium caput Iob, libro uigesimo quarto, capite secundo. Et: Humilitas incarnati Dei manifestata est contra crescentem diaboli superbiam: atque ut humanum genus à suo languore sanaret, tunc magna apparuit potentia medici, cum languor creuit ægroti. Gregorius super Ezechielem, lib. primo, homilia secunda. Et: Quod pro nobis mortem pertulit, omnes nos sibi uerius in ipsa sua morte coniunxit. Gregorius super Ezechielem libro primo, homilia octaua. Et: Redemptor noster uerus Deus super omnia, & factus inter omnia homo perfectus, in quo nostra natura apud patrem confirmata est. ibidem. Et: Ipse est summus pontifex noster, qui in ara crucis pro totius mundi sanitate, sui corporis hostiam obtulit. Gregorius in Psalmos poenitentiales. Item: Ipse per diuinitatis suæ potentiam à mortuis surrexit, & quia post resurrectionem suam in cælum ascendit. Item: Solus inter mortuos liber,

cum patre regnat in cælo. Quis uero pater noster & mater, nisi mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui occidit in nobis omnem iniquitatem, ut meliorem inueniamus resurrectionem. ibidem. Et: Gloria Christi resurrectio est, per quam à diabolo regnum abstulit, & mortis uisus est exit imperium. Qui enim in morte uisus est infirmus, in resurrectione apparuit gloriosus. ibidem. Et: Saluator namque Dei filius est. ibidem. Item: Quia per uerbi Dei incarnacionem non solum Iudæa, quæ iuxta esse uidebatur, sed etiam gentilitas liberanda erat per misericordiam. ibidem. Et: Redemptor noster totius conditor creaturæ ad hoc propius humanam uoluerit carnem assumere, ut diuinitatis suæ gratia disrupto quo tenebamur captiui uinculo seruitutis, pristinae nos restitueret libertati. Gregorius libro quinto, indictio decima quarta, epistola duodecima. Item: Inde uerus redemptor ostenditur, quod in omni quod ad eius gloriam dicitur, ei nemo comparatur. Ille enim omnes redemit, qui omnibus excellit. Gregorius libro primo in secundum caput primi Regum. Et: Quanta charitate Christus sanctam animam dilexit, qui sanguine suo eam moriens in cruce redemit, & quotidie eam in sinu ecclesie matris eiusdem sanguinis lacte nutrit, procul dubio magis ac magis in eius dilectionem intendit. Item: Per sanguinem Christi misericorditer educamur, qui per legis litteram seuerè prius constringebamur. Gregorius in Cantica canticorum. Item: Spontanea charitate Christus ad populum saluandum descendit, & ut nos à morte releuaret, pia uoluntate & benigna gratia mortem in cruce suscepit. ibidem. Et: Apertam nobis est fons misericordie redemptor noster, qui in domo David incarnari dignatus est, ut peccatorem lauem à peruerso opere, & mentuatam mentem diluat ab immunda cogitatione. Gregorius in Ezechielem libro secundo, homilia uigesima.

¶ Quod Christus sit doctor, Iustus in Canticis docet: Christus occulta scripturarum reuelat. Item: Christus in sola Catholica ecclesia recubat, credentes in se populos quotidie pascit. ibidem. Et: Christus quos illuminat, consecrat, ipsosque coronat, quos illuminans consecrauerit. ibidem.

Olympiodorus ait: Dominus noster Iesus Christus, filius Dei, uerus est ecclesiastes: qui ex omnibus gentibus populisque duobus, unam sibi fecit Ecclesiam, qui regnat in uero Israel. Olympiodorus in Ecclesiasten, capite primo. Et: Verbum caro

caro factum homines cohortatur ad mysticam sui corporis participationem, cum propter nostram salutem carnem assumpserit. Approbat ergo hoc fieri, congaudet mysterijs ritibusque Ecclesiæ. in Ecclesiasten capite nono.

¶ Quod Mediator sit Christus, sic docet Fulgentius: Christus quemadmodum secundum ueram diuinitatem Deus creator est hominum, ita secundum ueram carnem mediator est Dei & hominum. Mediator enim nullatenus esset, si uel cum patre diuinitatis naturam, uel cum hominibus communem carnis & animæ substantiam non haberet: & crucifixus est ex infirmitate, & uiuit ex uirtute Dei. Fulgentius ad Donatum libro primo.

¶ Quod interpellat pro nobis Christus, Cassiodorus docet: Quis est reuera pacificus, nisi Dominus Christus? qui hominem diaboli uersura deceptum, ad creatoris sui reuocauit obsequium: fecitque colere salutis principem, qui sequebatur miserrimus mortis autorem. Ipse enim mediator Dei & hominum, hodieque interpellat pro nobis. Cassiodorus in Psalmum septuagesimum. Et: Mediator Dei & hominum, homo Christus IESVS, speciali resulget gratia inter filios: id est, inter electos. Ipse enim Dei filius per naturam est, reliqui electi per gratiam, potestate accepta ab unico filio Dei, ut sint filij Dei. Cassiodorus in Cantica.

¶ De descensu Christi ad inferos, ait Fulgentius: Humanitas uera filij Dei nec tota in sepulchro fuit, nec tota in inferno: sed in sepulchro secundum ueram carnem Christus mortuus iacuit, & secundum animam ad infernum descendit. Secundum eandem animam ab inferno ad carnem (quam in sepulchro reliquerat) redijt: secundum diuinitatem uero suam, quæ nec loco teneatur, nec fine concluditur, totus fuit in sepulchro cum carne, totus in inferno cum anima. Ac per hoc plenus fuit ubiq; Christus, quia non est Deus ab humanitate, quam suscepit, separatus, qui & in anima sua fuit, ut solutis inferni doloribus, ab inferno uictrix rediret: & in carne sua fuit, ut celeri resurrectione corrumpi non posset. Totum igitur hominem cum suis infirmitatibus sine peccato pro nobis Dei filius accepit, in tota traditus: idem Christus secundum solam carnem mortuus, totus Christus secundum animam solam ad infernum descendit. Idem atque inseparabilis Christus, secundum solam carnem de sepulchro surrexit: idem atque inseparabilis secundum totum hominem quem accepit, terram localiter desinens, ad cœ-

lum ascendit, & à dextris Dei sedet, secundum eundem totum hominem, uenturus ad iudicandum uiuos & mortuos, coronaturus fideles & pios: illos scilicet qui eum in utraque, id est in humana & diuina substantia, uerum plenum & perfectum credentes, nec Dei filio aliquid paternæ substantiæ minuunt, & totum pro se susceptum hominem sine peccato cognoscunt: condemnaturus autem infideles, qui diuersos cuiuslibet perfidiæ sectatur errores, quiq; in eis ita simul obdurato corde perdurat, ut eos usq; ad uite præsentis obitum non relinquunt. Fulgentius libro tertio ad Thrasimundum.

Cassiodorus ait: Ipse descendens animam suam ab inferno liberauit: sed simul & illorum qui aduentum eius constanti animo crediderunt. Cassiodorus in Psalmum quadragesimum octauum. Item: Hoc factum est lege humanitatis, ut crucifixi corpore, ad rumpenda infernorum claustra descenderet, & laboranti humano generi redemptor pijsimus subueniret. Cassiodorus in Psalmum centesimum trigessimum octauum.

Gregorius libro quinto, in dictione decima quinta, epistola centesima septuagesima nona inquit: Præterea post discessum uestrum dilectissimis filiis meis diaconibus narrantibus agnouit, quod dilectio uestra dixisset, omnipotentem Dominum saluatorem nostrum IESVM Christum ad inferos descendentem, omnes qui illic confiterentur eum Deum, saluasse, atq; à poenis debitis liberaffe. De qua re uolo, ut fraternitas uestra longè aliter sentiat. Descendens quippe ad inferos, solos per suam gratiam liberauit, qui eum & uenturum esse crediderat, & præcepta eius uiuendo tenuerant.

¶ De ascensione inquit Greg. Is qui diuinitate ubiq; est, carne ad cœlestia ascendit. Gregorius in Ezechielem lib. primo homilia octaua.

¶ Quomodo Christus ubiq; sit, Fulgentius docet: Christus ubique adest per potentiam, non ubiq; per gratiam: per potentiam, qua cuncta Deus implet & continet, per ipsam uidet omnia: per gratiam uero illud uidere dicitur, quod ipse largitur, & suis fidelibus operatur. Item: Christus in mundo dicitur esse secundum potentiam, & in mundum uenisse secundum gratiam. Namq; secundum diuinitatem suam de cœlo, nunquam defuit nec inferno nec mundo, omnia enim per ipsum & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant: secundum gratiam uero, tunc in mundum uenit, quando pereuntis mundo mira pietate subuenit. Fulgentius

DE SPIRITU SANCTO.

DE tertia persona in diuinitate rectè etiam docent huius seculi Ecclesiastici Scriptores. De significatione Spiritus Olympiodorus scribit: Spiritus significatio late patet. Nam & ipsa anima spiritus nuncupatur: ipse quoque uentus & aer, quem appellatone significatur. Itaq; secundum omnia prædicta significata, nullus sanè est qui potestatem habet super Spiritum, excepto Deo. Olympiodorus in Ecclesiasten capite octauo. Item: Spiritus si cum animi uocabulo coniunctus legatur, potiorè animi uim, hoc est intellectum mentemque significat: Sin uerò simpliciter & absolute positum inuenias, pro anima ipsa potius intelligitur. Olympiodorus in Ecclesiasten capite duodecimo.

Gregorius inquit: Quid digitus Dei nisi Spiritus sanctus? Gregorius libro sexto in decimum quintum caput primi Regum. Item: Nostis plurimi fratres mei, quod Græca locutione paracletus, latina aduocatus dicitur, uel consolator. Qui idcirco aduocatus dicitur, quia pro errore delinquentium apud iusticiam patris interuenit. Qui unius substantiæ cum patre & filio exorare pro delinquentibus perhibetur: quia eos quos repleuerit, exorantes facit. Gregorius in Euangelia, homilia trigesima.

De eius substantia sic docet Fulgentius: Primo meminisse nos conuenit, in huius uocabulo missionis nec inferiorem accipi debere. Sanctum, nec minorem: quia si minor, utique inferior: & si inferior, utiq; minor. Non ideo minor est Spiritus sanctus patre & filio, quod missus est ab ipsis, quia & filius missus est. Fulgentius libro secundo ad Monimum. Item: Spiritus sanctus naturaliter Deus est, nihil corporale, nihil locale, nihil temporale, nihil mutabile cogitantes, considerare debemus, nomine Spiritus sancti nonnunquam dona spiritus gratiæ nuncupari. Neque enim substantia Spiritus sancti potest uel augeri uel minui, qui sicut est sine initio & sine termino sempiternus, sic est sine augmento detrimentoque perfectus. Cuius tamen dona secundum ipsius imperscrutabilem atque irreprehensibilem uoluntatem, sicut in hominibus posse augeri credimus, sic in eis posse minui non negamus. Nam dona sunt Spiritus sancti, charitas, gaudium, pax, longanimitas, bonitas, benignitas, fides, modestia, continentia. ibidem. Et: Sanctum quoque Spiritum non aliud fatemur esse quam Deum, nec in filio nec in patre confusum. Vnus est enim atque idem patris & filij spiri-

tus, totus de patre procedens, totus in utroque cōsistēs: nec est diuisus in singulis, quia inseparabiliter est utrisque communis. Fulgentius contra Arianos. Et: Aequalis est ergo patri & filio Spiritus sanctus, quia creator est omnium rerum, sicut pater & filius. Aequalis est illis, quia replet mundum: immensus, sicut pater & filius: æqualis est, quia omnium fidelium membra unum templum, sicut pater & filius. Fulgentius ad Donatum.

De substantia Spiritus sancti inquit Gregorius: Summus Spiritus ipse, qui Deus est, circumscriptus non est. Gregorius in Euangelia, homilia trigesima quarta. Et: Spiritus sanctus cōequalis patri & filio. idem homilia uigesima sexta. Et: Spiritus sanctus consubstantialis Deo. Gregorius in psalmos pœnitentiales.

¶ De proprietate qua Spiritus sanctus discernitur à reliquis personis, scribit Gregorius: Spiritus sanctus de patre procedēs, & de eo quod est filij accipiens, nostræ tenuiter noticiæ infirmitatis infunditur. Gregorius libro quinto Moralium, capite uigesimo septimo.

Quis det Spiritum sanctum, Gregorius docet: Deus omnipotens Spiritum sanctum consubstantialem sibi per impositionem manuum hominibus tribuit. Gregorius libro quarto Epistolarum, indictione decima quarta, epistola nonagesima nona.

¶ De officio Spiritus sancti inquit Iustus in Canticis: Sancto spiritu, in nomine Christi baptisati adimplentur. Sacer Spiritus à Deo diffusus est in Christo, descendit etiā in oram uestimenti eius, ac totam usque in finem Ecclesiam replet. Et: Distributio gratiarum quæ per Spiritum sanctum data est, quam Apostolus declarat, cum dicit: Alij datur sermo sapientiæ, alij scientiæ, &c. in tantum præeminet, ut cunctas mundi uanitates exuperet. ibidem.

Olympiodorus ait: Spiritus sancti unctio mentem fidelium illuminat, & in solida tranquillitate constituit. Hanc uerò unctiōem proculdubio habebimus, nisi ipsi sancto Spiritui molesti ingratiq; resistamus. Olympiodorus in Ecclesiasten, capite nono.

Cassiodorus inquit: Spiritus sanctus, puris & sinceris mentibus delectatur. Item: Spiritus sanctus, id est Dei gratia intelligitur, quæ per Spiritum sanctum Ecclesiæ tribuitur, & qua ueluti lacte paruuli, ita ecclesia nutritur. Cassiodorus in caput quintum Canticorum.

Gregorius scribit: Alia sunt dona Spiritus sancti, sine quibus ad uitam nequaquam pertingitur: alia, quibus uitæ sanctitatis pro aliorum

aliorum utilitate declaratur. Mansuetudo namque, humilitas, patientia, fides, spes, charitas, dona eius sunt: sed ea, sine quibus ad uitam homines peruenire nequaquam possunt. Prophetiæ autem, uirtus curationum, genera linguarum, interpretatio sermonum, dona eius sunt: sed quæ uirtutis eius præsentia pro correctione intuentium ostendunt. Gregorius libro secundo **Moralium** in Iob, capite ultimo. Et septem uirtutes Spiritui sancto tribuit Gregorius, uidelicet sapientiam, intellectum, consiliū, fortitudinem, scientiam, pietatem ac timorem, iuxta dictum Esaię undecimo: Requiescet super eum Spiritus Domini, &c. Et has septem uirtutes, tres sorores habere dicit, Fidem, spem, & charitatem. quibus quicquid uirile uirtutum sensus faciunt, coniungunt. Gregorius in primum caput Iob libro primo, capite decimotertio. Et: Sicut idem paracletus post Mediatoris ascēsum, alius humani generis consolator in semetipso inuisibilis est: ita omnē quem repleuerit, ad desideranda inuisibilia accendit. Gregorius in 4. caput Iob, lib. 5. cap. 19. Item: Spiritus sanctus, cum se notitiæ humanæ infirmitatis insinuat, & sonitu uehementis spiritus & uoce auræ lenis exprimitur: quia uidelicet ueniēs & uehemēs est, & lenis. Lenis, quia noticiā suā, quatenus cognosci utrumque ualeat, nostris sensibus temperat. Vehemens, quia quantumlibet hanc temperet, aduentu tamen suo infirmitatis nostrę cæcitatem illuminando perturbat. Illustratione enim suā nos leniter tangit, sed inopiam nostram immaniter concutit. Gregorius in quartum caput Iob, libro quinto, capite uigesimo septimo. Et: Donum Sancti spiritus pignus dicitur: quia per hoc nostra anima ad interioris spei certitudinem roboratur. Gregorius in uigesimum secundum caput Iob, libro decimosexto, capite secundo. Item: Spiritus sanctus mentem quam replet obumbrat: quia omnem tēstationum feruorem temperat: & dum aura suæ inspirationis suauiter mentē tangit, quicquid noxi caloris sustinebat expellit: & quam iam forsitan nimius uitiorum æstus marcidam fecerat, umbra Spiritus sancti protegens recreat, ut dum in eius inspiratione sedens pausat, uires colligat, quibus ad æternam uitam robustius currat. Gregorius in Cantica Canticorum. Item: Sanctus spiritus mentem, quam replet, & illuminans irrorat, & irrorans illuminat, ut & de luce eius uideat quid appetat, & de rōre eius se refrigeret ne lassescat. ibidem. Item: Spiritus sanctus dum mentes electorum tangit, ab omni torpore relaxat, & feruentes facit, ut bona quæ deside-

154
rant operentur. ibidem. Item: Spiritus sanctus loquitur per Prophetā. Gregorius in Ezechielē libro primo, homilia secunda. Item: Spiritus sanctus mentē quam repleuerit, eam à peccatorum rubigine munda reddit. Gregorius in Ezechielem libro primo, homilia quinta. Item: Spiritus sanctus uniuersam Ecclesiā replens in electorum cordibus, ex seipso flammās amoris feriat, & cit, ut corusci more per terrorem accendat ad amorē suum corda torpentia accendat. Sed quia Spiritus sanctus Deus, ante seculū patri est & filio coeternus. Gregorius in Ezechielem libro primo, homilia quinta. Et: Spiritus sanctus simul singulis atq; omnib. præsto fit, & incendit quos contigerit, & illuminat quos incendit, ut post frigus pristinum accensi ardeant, & per ignem amoris quem acceperint flammās exemplorum reddant. ibidem. Et: Spiritus sanctus corda quæ repleuerit incendit. Gregorius in Ezechielem libro primo, homilia octaua. Item: Mentem quam Spiritus sanctus replet, in amaritudinē temporaliū, delectatione æternorum commouet. Gregorius in Ezechielem libro primo, homilia decima. Item: Gratia Spiritus sancti animā purgat à maculis peccatorum. Gregorius in Psalmos penitenciales. Et: Remissio peccatorum Spiritus sancti opus est. ibidem. Item: Vbi Spiritus sancti præsentia est, ibi desperatio esse non potest. ibidem. Item: Gratia Spiritus sancti electi contra omnia aduersa huius seculi fortes fiunt. Gregorius libro secundo, in secundum cap. 1. Regum. Item: Nam cum electorū corda dignanter uisitat Spiritus sanctus, ab omni peccatorū immundicia potenter purgat: quia ut se menti infuderit, eam proutinus in peccatorum & uiciorum odia, & in uirtutū amorem ineffabiliter excitat. Facit eam statim odisse & quod amabat, & quod odio habuerat ardenter deligere, atque in utroq; ualere de ingemiscere: quia & mala quæ odit, se damnabiliter amasse recolit: & bona quæ diligit, odisse. Gregorius libro secundo, in secundū caput primi Regum. Item: Quia à Spiritu sancto uirtutum dona percipiunt, ideo sanctus Spiritus qui dona tribuit, ea eis ab æstimatione tollit, ut in uirtute conuersationis hæc habeant, ut tumorem elationis non habeant. Gregorius libro quarto, in nonum caput primi Regum. Et: Quia sanctus Spiritus eos qui ad Ecclesiastici culmini regimen præparantur, magnos facit in uirtute interni muneris, sed omnino paruos in respectu propriæ æstimationis. Itē: Sanctus spiritus dum sensus honestē uiuentium instruit, audaces modò, modò timidum reddit. Audaces quidem, ut præsumat: timidos,

timidos, ne superbiant. Impellit, ut necessaria postulent: retrahit, ne nimis presumendo uiciū incurrant temeritatis. Et quia quos pauidos facit, per robur fiducia ad presumendū erigit. ibidē. Et: Qui diuino spiritu pleni sunt, Dei magnalia tacere non possunt. Gregorius libro quarto, in caput decimū primi Regum. Et: Natura nostra per lapsum primi hominis sic damnata est, ut quotidie labendo deficiat, & deficiendo ueterescat. Sed qui in nobismetipsis deficiamus, cum in nos ille Spiritus insilit, renouamur, quia statim qđ non eramus efficiuntur. ibidē. Itē: Quos gratia sua sanctus S. roborat, esse eos facit protinus quod non erant. ibidem. Item: Spiritus sanctus per Prophetas loquebatur. Item: Locutionem hominibus summus & incircumscriptus Spiritus suggerebat. Gregorius lib. 5. in caput 10. primi Regum. Et: Quicquid omnipotens Deus in constructione futurę ecclesię agere disposuit, hoc ueteribus patribus p̄ sanctū prophetę spiritū reuelauit, Gregorius lib. 3. in tertiū cap. primi Regū.

¶ Quomodo Spiritus S. sit in Sanctis, docet Gregorius: In donis, sine quibus ad uitā perueniri nō potest, Spiritus sanctus siue in p̄dicatorib⁹ suis siue in electis omnibus semper manet. In illis aut, quibus per ostensionē illius nō nostra uita seruatur, sed aliorū queritur, nequaquā semper in p̄dicatoribus permanet: quia semper quidem eorū cordi ad benē uiuendū p̄sedit, nec tamē per eos uirtutū signa semper ostendit: sed aliquando se is a signorū ostensionibus subtrahit, ut eo humiliter eius uirtutes habeantur, quo habite teneri nō possunt. Mediator autē Dei & hominū homo Christus in eis, in cunctis eum & semper & cōtinuē habet p̄sentē, quia ex illo idem Spiritus in substantiā profertur. Rectē ergo cum in sanctis p̄dicatoribus maneat, in mediatore singulariter manere perhibetur: quia in istis per gratiam manet ad aliquid, in illo autem per substantiam manet ad cuncta. Dissimiliter ergo Spiritus in illo manet, cui se ad uotum substantialem exhibet, & a quo per naturā nunquam recedit. Gregorius libro secundo in Iob, capite ultimo.

¶ Vbi sit Spiritus sanctus, exponit Fulgentius: His indicijs demonstratur, ibi esse Spiritū sanctū, ubi est finis p̄cepti: hoc est, puritas de puro corde & conscientia bona, ex fide non ficta. ubi autem cū fide charitas non est, quęcumq; dona S. sancti esse posse, ipsum uerō S. sanctū esse non posse: ac per hoc nihil p̄desse illorum donorū largitatē, ubi sic aliquod donū Spiritus sancti nō habetur, ut ipse Spiritus sanctus nō habeatur. Fulgentius libro secundo ad Monimum.

Gregorius inquit: Nam per humilitatis bonū sancti Spiritus sedes sunt: quem dum in se manentem recipiunt, eius donis plenius replentur. Super humiles sanctus Spiritus requiescit. Gregorius libro secundo, in secundum caput primi Regum.

¶ De missione Spiritus sancti ita scribit Fulgentius: Verumtamen nec spiritus sancti missionem localiter factam quisquam debet Christianus accipere, sed illo missionis nomine opus intelligamus manifestationis adultę. Sic enim non localiter missus est filius, nec localiter mittitur Spiritus sanctus, sicut nec ipse pater est quocumque localis aduentus. Item: Sic in missione uel aduentu Spiritus sancti nullus localis illius accipiendus est motus, sed nostrę credendus est sanctificationis effectus. Nam si localiter secundū deitatem missus est filius, aut localiter mitti putatur Spiritus sanctus, ergo etiam Deus pater loco (quod absit) creditur inclusus. Fulgentius libro secundo ad Monimum.

DE OPERIBVS DEI, ET

alijs quibusdam.

DE operib. Dei sic inquit Gregorius: Mira itaq; dispensatione omnipotēs Deus sic in electis suis sua dona dispensat, ut & isti det quod illi denegat, & alteri maius quod alteri minus tribuit. Et paulo pōst: Hoc itaq; omnipotens Deus agit in cordibus hominū, quod facit in regionibus terrarū. Poterat nempe unicuique regioni fructus omnes tribuere, sed si unaquęlibet regio alterius regionis fructu nō indigeret, cōmunionē cū altera non habuisset. Vnde fit, ut huic uini, alij uerō olei abundantia tribuat. Gregorius in Ezechielē lib. 1. hom. 10. Et: Opus Dei est, animas quas creauit colligere, & ad æternę lucis gaudia reuocare. Gregorius in Ezechielē lib. 2. hom. 16. Itē: Omnipotens Deus dona spiritualis gratię humilibus p̄stat. Gregorius in Ezechielē lib. 2. hom. 19. Et: Deus qui uiuificat omnia, uita est animarum. Gregorius lib. 2. in Ezechielē, hom. 18. Et: Vbiq; nobis occurrat sup̄erna medicina, quia & dedit homini p̄cepta ne peccet, & tamē peccanti dedit remedia ne desperet. Gregorius in Euangelia, hom. 28. Itē: Deus omnipotens bonę uolūtatis autor, & intētionis inspector est. Gregorius lib. 7. in dictione 1. epistola 14. Item: Aliquando autem per Scripturam loquitur Deus, aliquando per occultam inspirationem. Reuelatione autem occulta loquitur, cum electę menti per spiritum aut agenda aut docēda panduntur. Gregorius libro tertio, in caput tertium primi Regū.

¶ De inhabitatione Dei inquit Fulgentius: Hęc utique patris & filij & Spiritus sancti

in nobis habitatio non localis est, sed im-
mensa: non comprehensibilis cogitatione,
sed uenerabilis fide. Inhabitat enim Trini-
tas in suis fidelibus, sicut tota in singulis,
actota in cunctis, quæ nec cœli terræ quæ
spacio distenditur, nec uniuersæ creaturæ
termino terminatur, nec per separatos ho-
mines & separata loca particulariter separa-
tur: nec inferno deest, cum terræ nō desit &
cœlo. Fulgentius lib. 2. ad Thrasimundum.

Cassiodorus dicit: Habitare Dominum
multis legimus modis, ut et illud in Euan-
gelio Iohannis decimoquarto: Ego in pa-
tre, & pater in me. Dicitur etiam habitare
in sanctis, ut in Esaia legitur: Habitabo in
his, & ambulabo in ipsis, & ipsi erunt mihi
populus, & ego illis in Deum. De quibus
Apostolus ait: Vos estis templum Dei, &
Spiritus Dei habitat in uobis. Sic quoque
de utroque testatur Euāgelium: Ut unum
omnes sint, & ego in illis, & tu in me. Legi-
tur quoque in cœlo sedere Dominū, ut est il-
lud: Cœlū mihi sedes est, terra autē scabel-
lum pedum meorū. & alibi: Cœlū cœli Do-
mino, terram autem dedit filiis hominum.
Cassiodorus in Psalmum centesimum uig-
esimumsecundum. Item: Christus in eo-
rum mentibus requiescit, qui rore Spiritus
sancti ab æstibus carnalium uoluptatum
temperantur. Cassiodorus in Cantica.

¶ Vbiq; Deum esse, Cassiodorus docet:
Adest per ineffabilem naturam suam ubiq;
totus, omnia penetrans, cunctaque conti-
nens: nec more creaturarum, ut alibi sit, ali-
unde discedit: & cum tamen omnia com-
pleat, bonis præsens, malis absens esse di-
gnosceretur. Quod de tota Trinitate intelli-
gere ac credere sine dubitatione debemus.
Cassiodorus in Psalmum 56.

Gregorius ait: Vnus uiuificat omnia quæ
creauit Deus, quodd ubiq; est, & ubiq; totus
est, qđ incircūscriptus & incōprehensibilis
sentiri potest. Et uideri non potest, qđ nus-
quam deest: & tamen ab iniquorum cogita-
tionibus longē est, quod nec ibi deest, ubi
longē est per gratiam: quia ubi non est per
gratiam, adest per uindictam: quod omnia
tangit, nec tamen æqualiter omnia tangit.
Gregorius in Ezechielem libro primo. Et:
Non est locus ubi non est Deus. Gregorius
in Euangelia, homilia uigesima octaua.

¶ Facta Dei non scrutanda esse, docet
Gregorius: Autoris facta semper indiscussa
ueneranda sunt, quia iniusta nequaquam
esse possunt. Rationem quippe de occulto
eius consilio quærere, nihil est aliud quàm
contra eius consilium superbire. Cum
ergo factorum causa non deprehenditur,
restat ut sub factis illius cum humilitate ta-
ceatur: quia nequaquam sufficit sensus

158
carnis, ut secreta penetret maiestatis. Qui
ergo in factis Dei rationem non uidet, in-
firmitatem suam considerans, cur non ui-
deat, rationem uidet. Gregorius in nonum
caput Iob, libro nono, capite octauo.

¶ De phrasi, quodd Deo membra humana
attribuuntur, inquit Gregorius: In Deo
qui corporis forma non circumscribitur,
membra corporis, id est man⁹, oculus, uter⁹

ita nominantur, ut ex membrorū uocabulis
effectus eius potentia designetur. Ocul⁹
quippe habere dicitur, quia cuncta uidet:
manus habere describitur, quia cuncta ope-
ratur. In utero autē proles concipitur, quæ
in hac uita profertur. Quid ergo uter⁹ Dei,
nisi eius consilium debemus accipere, in
quo ante secula per prædestinationem con-
cepti sumus, ita ut creati per secula produ-
camur? Gregorius in decimum nonum ca-
put Iob, libro decimoquarto, capite uigeli-
mo secundo. Item: Deus omnipotens a-

liquando humano more loquitur. Grego-
rius libro octauo, indictione tertia, episto-
la quadagesimasecunda. Item: Non
quodd incorporea & incircumscrip-
ta substantia, cor & animam habeat: sed sic
loquitur homini, ut homo homini loqui
solet: ut per hoc quod ex uerbo suo audi-
ens homo cognoscit, apertē sciat quid etiā
uelit Deus. Greg. lib. 2. in 2. cap. 1. Reg. Et:

Quo pacto stare & loqui dicitur, qui cor-
porea substantia non formatur? sed in il-
la omnia distante substantia ponuntur
uerba inopiæ nostræ, per quæ surgere ua-
leamus, ad cognoscenda mysteria operati-
onis suæ. Nam uenire Domino tangere,
sentia gratiæ suæ corda electorum tangere.
Stare eius est, manenti eiusdē gratiæ suæ do-
no, eos quos tangit montes, in cōcessū gra-
tiæ suæ dono retinere. Vocare autem eius
est, electam mentem ad augmentum ma-
ioris gratiæ excitare. Gregorius libro se-
cundo, in caput tertium primi Regū. Itē:
Quid est ergo quodd poenitere Dominus di-
citur, cum mutari affectibus non credatur?
Sed quia cum mutabilibus summa immu-
tabilitas loquitur, more eorum quibus cū
loquitur, dum poenitere dicitur, displicere
sibi superborum temeritas designatur. Po-
nitere ergo Dei est, uoluntatem in reprobis
nō habere, cum à se honores impenso me-
minit: sed eos quibus bona contulit, male
uti bonis quæ contulit agnoscit. Gregorius
libro 5. in 15. cap. primi libri Regum.

DE CREATIONE.

Diuisione aliquam creaturarum reci-
tat Gregorius, inquires: Omne quod
est, aut est & non uiuit: aut est & uiuit, sed
nequaquā sentit: aut est, & uiuit, & sentit,
sed non intelligit, nec discernit. Aut est,
uiuit

159 uiuit & sentit, & intelligit. Gregorius in
quintum caput Iob, libro sexto, capite 8.

Quis uniuersitatem rerum condiderit,
docent apertè huius seculi doctores: ut
Mundus hic ex tam diuersis contrarijsque
partibus in unam formam minimè conue-
nisset, nisi unus esset, qui tam diuersa con-
iungeret: cōiuncta uerò naturarū ipsa diuer-
sas inticem discors dissociaret atq; diuel-
leret, nisi esset unus, qui quod nexuit, con-
tineret. Non tam uerò certus naturæ ordo
procederet, nec tam dispositos motus, lo-
cis, temporibus, efficientia, spacijs, quali-
tutibus explicaret, nisi unus esset qui has
mutationum uarietates manens ipse dispo-
neret. Hoc quicquid est, quo condita ma-
nent atque agitantur, usitato cunctis uo-
cabulo Deū nomino. Item: Nihil est quod
naturam seruans, Deo contraire conetur.

Boetius profa duodecima, libro tertio.
Gregorius inquit: Deus sicut est causa
causarū, sicut uita uiuentium, ita etiā ratio
rationabilium creaturarū. Gregorius in tri-
gesimo octauū caput Iob, libro trigesimo,
capite quinto. Et: Ipse Deus omnia crea-
uit, & cuncta quæ condidit intuetur. Gre-
gorius libro quinto, indictione 15. epistola
decimaquarta. Item: Per ipsum filium om-
nia facta sunt. Gregorius in Ezechielē lib. 1.
homilia secunda. Et: Redemptor noster
totius creaturæ conditor. Gregorius libro
quinto, indictione decimaquarta, epistola
duodecima.

Ex qua materia hic mundus sit forma-
tus, Fulgentius docet: nempe quod ex ni-
hilo omnia sint creata. li. 2. ad Thrasimūdū.

Gregorius inquit: Omnis creatura quia
ex nihilo facta est, & per semetipsam ad ni-
hilum tendit, non stare habet, sed defluere.
Rationalis uerò creatura, eo ipso quo ad i-
maginem creatoris condita est, ne ad nihilū
transleat figitur. Irrationalis autē nequaquā
figitur, sed donec uisionis suę ministerio uni-
uersitatis speciē impleat, transeundo tarda-
tur. Nam etsi cœlum ac terra pōst in æternū
permanent, in seipsis tamē nunc ad nihilū
properant: Sed pro eorū usu, quibus seruiūt,
in melius mutando perseverant. Stare ergo
solius creatoris est, per quem cuncta non
transseunt transeunt, & in quo aliqua ne-
transseant retinentur. Gregorius in quartū
caput Iob, lib. quinto, cap. uigesimo sexto.
Item: Deus simul omnia creauit ex nihilo.
Mirabilius namque est cœlum & terram ex
nullis existentibus condidisse, quā ipsum
hominem ex terra reparare. Gregorius in E-
uangelia, homilia uigesima sexta.

De forma scribit Boetius: Omnium ge-
nerator rerum, cunctusque mutabilium na-
turarum progressus, & quicquid aliquo

mouetur modo, causas, ordinem, formas
ex diuinæ mentis stabilitate sortitur. Hæc
in suæ simplicitatis arce posita, multipli-
cem rebus gerendis modū statuit: qui mo-
dus cum in ipsa diuinæ intelligentiæ pu-
ritate conspicitur, Prouidentia nominatur:
cum uerò ad ea quæ mouet atque disponit
refertur, Fatum à ueteribus appellatum est.
Quæ diuersa esse facillè liquebit, si quis
utriusque uim mente conspexerit. Nam
Prouidentia est, ipsa illa diuina ratio in sum-
mo omnium principe constituta, quæ cun-
cta disponit. Fatum uerò, inhærens rebus
mobilibus dispositio, per quam Prouiden-
tia suis quæque necit ordinibus. Boetius
libro quarto, profa sexta.

Olympiodorus inquit: Salomon docet,
in rebus quas creauit Deus, nihil esse recens
ac nouum: sed eas eum tueri locum, quem
ab opifice Deo semel sortitæ sunt. Olympi-
odorus in præfatione super Ecclesiasten.
Item: Eorum quæ creata sunt, alia quidem
durant absque successione, cum præsentī
seculo simul extantia, ueluti cœlum, terra,
astra & sol. alia uerò corrumpuntur & pere-
unt, sed generis successione seruantur: ut ho-
mines sunt, ut aues, ut pisces ac plantę. Ter-
ra quidē in æternū stat, accusatrix uestri ef-
fecta, in qua nefaria opera perpetrastis.
Olympiodorus in Ecclesiastē, capite primo.

Gregorius inquit: Rerum substantia si-
mul creata est, sed simul species formata nō
est: & quod simul extitit per substantiā ma-
teriæ, non simul apparuit per speciē formæ.
Gregorius in quadragesimum caput Iob,
libro trigesimo secundo, capite nono. Itē:
Sex diebus mundus conditus est, sex æta-
tibus consummatur. Gregorius libro quar-
to, in caput nonum primi Regum.

Bona omnia esse condita, Olympi-
odorus monet: Natura quidē nihil est malum:
sed omnia quæ secundum naturam mo-
uentur ac fiunt, per se bona sunt. Olympi-
odorus in Ecclesiasten capite tertio.

Quod Deus semper regat omnia, O-
lympiodorus tradit: DEVS instar uirida-
rij mundum hunc sibi excoluit & orna-
uit, & in eo dominatur, ut agri dominus,
cuius & assiduam prouidentiam gerit. Non
itaque decet opinari, mundum carere gu-
bernatione regnantis, ob eas quæ inter
homines fiunt iniquitates, imò reuocare
mentem oportet. Olympiodorus in Eccle-
siasten, capite quinto.

Gregorius ait: Cuncta subsistunt in il-
lo, à quo creata sunt: nec ea quæ uiuunt,
sibi metipsis uitam tribuunt: neque ea quæ
mouentur, & non uiuunt, suis nutibus ad
motum ducuntur. Sed ille cuncta mouet,
qui quædam uiuificat, quædam uerò non

uiuificata in extremam essentiam mirè ordinans seruat. Cuncta quippe ex nihilo facta sunt: eorumque essentia rursus ad nihilum tenderet, nisi autor eam omnium regiminis manu retineret. Omnia itaque quæ creata sunt, per se nec subsistere prævalent, nec moueri: sed in tantum subsistunt, in quantum ut esse debeant acceperunt: in tantum mouentur, in quantum occulto instinctu disponuntur. Gregorius in uigesimum tertium caput Iob, libro decimosexto, capite decimosexto. Item: Per se quippe mundum regit, quem per se condidit: nec eget alienis adiutorijs ad regendum, qui non eguit ad faciendum. Gregorius in trigessimum quartum caput Iob, libro uigesimo quarto, capite undecimo. Et: Qui summa regit, etiam extrema non deserit: quia sic impenditur maximis, ut tamen hæc eadem cura regiminis non præpediatur a paruis. Qui enim ubique præsens est, & ubique æqualis, etiam in dissimilibus sibi ipsi dissimilis non est. Aequè ergo omnia respicit, æquè cuncta disponit, qui in omnibus locis præsens, nec localiter tenetur, nec uaria curando uariatur. Gregorius in trigessimum septimum caput Iob, libro uigesimo septimo, capite undecimo. Et: Conditor noster longè incomparabiliter creaturæ suæ præsidet. Gregorius in Ezechielem lib. secundo, hom. decima septima.

¶ De fine rerum inquit Boetius, de contemplatione Philosophica libro secundo. *Constat, æterna positumque lege est, Ut constet genitum nihil.*

Olympiodorus ait: Sicuti per uerbum Dei creatura mundi creata est, ita & diuino iussu quandoque resoluatur. Olympiodorus in Ecclesiasten, capite duodecimo. Andreas Hierosolymitanus inquit, omnia propter homines creata esse.

¶ De fine seu utilitate mundi inquit Gregorius: Propter hominem in terra cuncta creata sunt. Gregorius in Euangelia, homilia uigesima nona.

¶ Quomodo Christus adsit creaturis, Fulgentius explicat: Christus omni creaturæ suæ per infinitam potentiam semper adest, & immensus nunquam deest. Fulgentius libro secundo ad Thrasimundum.

¶ De interitu mundi inquit Gregorius: Mundus quidem iudicij igne cremabitur, sed aqua iam diluuij non deletur. Gregorius in Ezechielem libro primo, homilia 8. Item: Mundus in annis prioribus uelut in iuuentute uiguit, nunc ipsa sua senectute deprimitur, & quasi ad uicinam mortem molestijs crebrescentibus, crebrius urgetur. Gregorius in Euangelia, homilia prima. Et: Cæli peribunt, & non peribunt, quia mo-

rietur in eis illa quam ex carnali generatione contraxerunt corruptio. Gregorius in Psalmos pœnitentiales. Item: In Scriptura sacra ex uerbis Domini omnipotentis agnoscimus, quod præsentis mundi iam terminus iuxta est, & sanctorum regnum uenturum est, quod nullo unquam poterit fine terminari. Appropinquante autem eodem mundi termino, multa imminet, quæ antea non fuerunt: uidelicet mutationes aeris, terroresque de cælo, & contra ordinem temporum tempestates, bella, fames, pestilentia, terremotus per loca, &c. Gregorius lib. nono, in dictione 4. epist. 60. Item: peribit quicquid in eis ex humana habetur corruptio: ne: sed permanebit in illis, quod ex tua acceperunt uirtute. Quia in eis non moritur, quicquid de diuinitatis participatione in ipsis habetur. Gregor. in Plal. pœnitentiales.

DE PROVIDENTIA.

Boetius de providentia Dei sic scribit: Quis autem alius uel seruator bonorum, uel malorum depulsor, quam rector ac mediator Deus? Qui cum ex alta providentiæ specula respicit, quid unicuique conueniat cognoscit, & quod conuenire nouit, accommodat. Boetius prosa sexta lib. 4.

DE PRÆSCIENTIA DEI.

Olympiodorus de præscientia Dei ita scribit: Si quid Deus in generatione produxit, huius & nationem & nomen comprehensum habuit apud seipsum. Quia itaque multo antè præsciret, quæ cuique homini utilia essent futura, ita denique unumquemque produxit in uitam: cum inquam præsciret omnes hominis condiciones, quod mutabilis, quod mortalitas, quod imbecillitas erat futurus, &c. Olympiodorus in Ecclesiasten capite sexto.

Gregorius inquit: Delinquentium autem mala Deus uidet, non ut approbet, sed ut condemnet: non ut foueat, sed ut puniat: non ut semper patiat, sed ut in iudicio uiscetur. Gregorius in Psalmos pœnitentiales. Item: Omnipotens Deus futurorum actuum nostrorum semper est præscius. ibid.

DE PRÆDESTINATIONE.

De prædestinatione sic scribit Fulgentius: Non ergo iniqui prædestinati sunt ad mortem animæ primam, sed prædestinati sunt ad secundam, id est stagnum ignis & sulphuris. libro primo de prædestinatione. Et Fulgentius respondet Monimioni quæstioni de prædestinatione, & asserit, quo ad interitum quosdam esse prædestinatos, sed ad interitum supplicij, non delicti. Neque ad malum, quod iniuste admittunt: sed ad cruciatum, quæ iustissime patientur. Nec ad peccatum, quo primæ resurrectionis beneficium aut non accipiunt, aut amittunt.

163
admittunt: sed ad tormentum, quod illis
propria iniquitas malè parit, & æquitas di-
uina bene retribuit. Nec ad mortem animæ
primam, in qua nascuntur paruuli, seu in-
quam (sicut Iacob dicit) concupiscentia
sua abstracti & inleſti recidunt criminofi:
sed ad mortem secundam, quam neceſſe
est patiuntur retribuente iustiſſimo iudice:
seu qui ante perceptam gratiam baptis-
mi discedunt de ſeculo, siue qui in uacuum
gratiæ Dei recipientes poſt acceptū bap-
tiſmum, uſq; ad finem præſentis uitæ malunt
ſerui eſſe peccato, nec uolunt dum tempus
eſt acceptabile & dies ſalutis, cōuerſi à uia
ſua mala. Fulgēt. lib. 1. ad Monimū. Itē:
Quod nunquā eſt in opere Dei, nūquā fuit
in prædeſtinatione eius: Mors non fuit in
opere Dei: Ergo peccatorum mors non
eſt à Deo prædeſtinata. Non ergo præde-
ſtinati ſunt mali ad hoc, quod malè ope-
rantur, à concupiscentia ſua abstracti &
inleſti: ſed ad hoc, quod iuſtè patiuntur
inleſti. Prædeſtinationis enim nōmine,
non aliqua uoluntatis hominis coacticia
neceſſitas exprimitur, ſed miſericors &
iuſta futuri operis diuini ſempiterna diſpo-
ſitio prædicatur. ibidem. Et: Hæc om-
nia, id eſt, & uocationis noſtræ initia, &
iuſtificationis augmenta, & glorificatio-
nis præmia, in prædeſtinatione Deus ſem-
per habuit: quia & in uocatione, & in
iuſtificatione, & in glorificatione ſanctorū
gratiæ ſuæ opera futura præſciuit. Quos
autem prædeſtinauit, hos & uocauit: quos
uocauit, hos & iuſtificauit: quos autem iu-
ſtificauit, illos & glorificauit. Veruntamen
cum ſimul iuſtificatos & glorificatos audi-
mus, non ſolū & iuſtificationis & glorifica-
tionis opus præſenti tempori deputemus.
Fulgētius libro primo ad Monimū. Item: 40
Proinde potuit, ſicut uoluit, prædeſtinare
quosdam ad gloriam, quosdam ad pœnam.
Sed quos prædeſtinauit ad gloriam, præ-
deſtinauit ad iuſticiam. Quos prædeſtina-
uit ad pœnam, eos non ad culpā. Poſſet e-
nim peccatum aliquod ex prædeſtinatione
Dei eſſe, ſi poſſet aliquis hominum iuſtè
peccare. ibidem. Item: Cum cauſam con-
demnationis iniquorum & glorificationis
ſanctorum quærimus, non prædeſtinatos
negamus, uel illos ad pœnam, uel illos ad
gloriam: ſed utrum opera damnandorum
ſint prædeſtinata, ſicut opera iuſtorum, di-
ſputatum eſt. At primò totius bonæ uo-
luntatis initium ab illa ſempiterna Trinitate
(quæ unus, ſolus & uerus eſt Deus) & præ-
deſtinatum conſitemur, & datum. Hoc e-
nim homini gratuita iuſtificatione tribuit
præparatum, quod in æterna prædeſtina-
tione præparauerat tribuendū. Item: Ad 66

uoluntatem igitur malam Deus hominem
non prædeſtinauit, quia homini eam datu-
rus ipſe non fuit. Item: Ad hoc non eſt à
Deo prædeſtinata rationalis creatura, uide-
licet ut malum faciat. Neq; enim alia eſt e-
ius prædeſtinatio, niſi futurorū operū eius
æterna præparatio: in qua nullius cauſa ma-
li poterit inueniri, quia ex uoluntate Dei
nunquam proceſſit origo peccati. Item:
Nō prædeſtinat Deus hominē ad mala faci-
endum. Rationes ſubiungit: Quia ſi dixe-
rimus eum à Deo prædeſtinatum ad opus
aliquod malū, nos Deo miſericordi & iuſto
tale opus (quod abſit) adſcribimus, ubi
nec miſericors nec iuſtus inueniri poſſit.
Item: Hæc eſt in ſanctis cauſa prædeſtina-
tionis diuinæ, præparatio ſcilicet iuſtifica-
tionis & adoptionis indebitæ: quam quia
non merebatur uoluntas hominis mala, nō
eſt eius cauſa niſi ſola Dei uoluntas bona.
Sed abſit ut dicamus hominē à Deo præde-
ſtinari ad perpetranda peccata. ibidem. Et:
Proinde fidelibus congruit credere & fate-
ri, Deum bonū & iuſtū, præſciuiſſe quidem
peccaturos homines, quia nihil eum latere
potuit futurorū: non tamen prædeſtinari
quemlibet hominē ad peccatum. quia ſi
ad peccatum aliquod hominē Deus præ-
deſtinaret, pro peccatis hominē non puni-
ret. Dei enim prædeſtinatione aut peccato-
rum præparata eſt pia remiſſio, aut peccato-
rum iuſta punitio. Nunquam igitur Deus
ad hoc hominē potuit prædeſtinare, quod
ipſe diſpoſuerat: & præcepto prohibere, &
miſericordia diluere, & iuſticia punire. Ini-
quos itaq; , quos præſciuit Deus hanc uitā
in peccato terminaturos, prædeſtinauit
ſupplicio interminabili puniendos: in quo
ſicut culpanda non eſt præſcientiæ humanæ
iniquitatis, ita prædeſtinatio iuſtiſſimæ
laudanda eſt ultionis, ut agnoſceret non ab
eo prædeſtinatum hominē ad qualecunq;
peccatū, quē prædeſtinauit peccati merito
puniendū. Deus itaq; omnia hominū ope-
ra ſiue bona ſiue mala præſciuit, quia eum
latere non potuit: ſed ſola bona prædeſti-
nauit, quæ ſe in filiis gratiæ facturū eſſe præ-
ſciuit: mala uerò futura opera illorū quos
nō prædeſtinauit ad regnū, ſed ad interitū
præſciuit potentiſſima deitate, & ordina-
uit prouida bonitate; & quia præſcius fuit,
quod eadē mala non ſolū ipſe factururus non
eſſet, ſed nec homo, in quantū ei humiliter
adhæſiſſet: in eo nobis inſuperabilē poten-
tiā præſcientiæ ſuæ magis oſtendit, quia nec
in malis prædeſtinatione iuſticiæ ſuæ uacare
permiliſit. oſtenſurus itaq; Deus, quid reddō
dum præſciuerit, & quid donandū, præde-
ſtinauit illos ad ſupplicium, quos à ſe præſci-
uit uoluntatis malæ uicio diſceſſuros: & præ-
h 3 deſtinauit

destinavit ad regnum, quos ad se præsciuit misericordiæ perueniētis auxilio redituros, & in se misericordiæ subsequētis auxilio esse mansuros: in istis misericordiā custodiens, in illis iusticiā tenens: istis quod promissit piē tribuens, illis nihilominus quod prædixit, iustē retribuens. Sic autē Deus non omnia promissit quæ prædixit, quāvis prædixerit omnia quæ promissit: sicut nō omnia prædestinavit quæ præsciuit, quāvis omnia prædestinata præsciuerit. Præsciuit enim hominū uoluntates bonas & malas: prædestinavit autē non malas, sed solas bonas. Et licet in eius prædestinatione nō fuerit, ut maliciā uoluntati humanę dedisset: fuit tamē in eius prædestinatione, quod humanę uoluntatis malicię reddidisset. ibidē. Et: Prædixit & promissit præmiū, quo fruētur iusti: non autē promissit, sed prædixit supplicium, quo punientur iusti. Neq; uerō sicut prædestinavit sanctos ad iusticiā accipiēdā, sic prædestinavit iniquos ad eandē iusticiā amittendā, quia misericors Dominus, & iustus. Neq; discessurū Deus prædestinavit, quāvis discessurū cognitio diuina præsciuerit. Deus itaq; licet autor non sit malarū cogitationū, ordinator tñ est malarū uoluntatū. ibidē. Itē: Quod daturū se præsciuit, in æterna bonitatis dispositione prædestinavit. Ipsa est enim prædestinatio Dei, sempiterna scilicet dispositio futuri operis Dei. Item: Porro iniquos puniturus est, quod ut essent mali, nō dedit: nec eos ad iniquitatē aliquā prædestinavit, quia ut iniquē uellent, hoc eis daturus ipse non fuit. Et quia malæ uoluntatis perseverans iniquitas inulta remanere non debuit, tales ad interitū prædestinavit, quia talibus iustę punitionis supplicium præparavit. Peccata itaq; hominum cuncta quidē Deus in peccatorib. præsciuit futura: & quia ipse non ea prædestinavit faciēda, iustē prædestinavit iudicio puniēda. Itē: Iustē itaq; ad punitionē diuinā equitate prædestinatus, qui peccator est diuina cognitione præscitus, utpote qui iniquitatē ad quā à Deo non est prædestinatus, propria esset uoluntate facturus: ut in quo præsciētia Dei uidebat futurū opus iniustū, huic per prædestinationis sententiam pararet supplicium iustum. Fulgentius libro primo ad Monimum.

Cassiodorus inquit: Omnia quæ per Christum, uel in Christo agenda erant, diuinitatis consilio ante mūdi constitutionē præordinata & præfinita sunt. Item: Ab initio seculi præordinata est incarnatio, natiuitas, passio & resurrectio Saluatoris, ceteraque mysteria quibus humanum genus redimeretur. Cassiodorus in Cantica canticorum, capite quinto.

Gregorius inquit: Obtineri nequaquam possunt, quæ prædestinata non fuerunt: sed ea quæ sancti uiri orando efficiunt, ita prædestinata sunt, ut precibus obtineantur. Nam ipsa quoque perennis regni prædestinatio ita est ab omnipotente Deo disposita, ut ad hoc electi pro labore perueniant, quatenus postulando mereātur accipere, quod eis omnipotens Deus ante secula disposuit donare. Gregorius libro primo Dialogorū cap. 8. Item: Sed nimirum constat, quia prædestinatio precibus impletur, quando is in quo Deus multiplicare semen Abraham habere potuisset. ibidē. Et: Sanctæ Ecclesię prædicatio eis tantum profuit, qui uero lumine illustrandi erant ex diuina prædestinatione. Gregorius lib. primo, in primum caput primi Regum. Item: Ei quidē prædestinare facere est: & apud ipsum iā facta sunt, quæ ab ipso fieri præordinata sunt. Gregorius lib. 5. in caput 13. primi Regum. Item: Qui ergo non prædestinati sunt, siue audiant doctorum uerba, siue non audiant, uocari in Dei habitaculum nequeunt: quia per nequitiam in qua sunt ante constitutionem mundi præcogniti, locū in se maligni spiritibus parauerunt. Gregorius libro quinto, in decimūquartum primi Regum.

DE BONIS ANGELIS.

Quod græcē Angelus, hoc latinē nuncius dicitur. Recte ergo, qui nunciare supernū iudicē mittitur, angelus uocatur ut dignitatē seruet in nomine, quam explet in operatione. Quia omnes qui sacerdotij nomine censentur, Angeli uocantur. Gregorius in Euangelia, hom. 6. Itē: Sancti illi cœlestis patrię spiritus, semper quidē sunt spiritus, sed semper uocari angeli nequaquam possunt: quia tunc solū sunt angeli, cum per eos aliqua nunciantur. Gregorius in Euangelia, homilia 34. Et: Hi autem qui minima nunciant, angeli: qui uerō summa annunciant, Archangeli dicuntur. ibidē. ¶ Esse angelos præstantiori natura præditos quā homines, docet Fulgentius: Hoc nostris sunt animabus angeli quā maxime potiores: quia sicut à peccatis, ita sunt à passionibus alieni. Fulgentius libro tertio ad Thrasimundum.

Andreas Hierosolymitanus inquit: Pulchro non igitur fores: sed quomodo? nec enim illud consuetum angelis est: nec quod corpore uacat, agere quicquam eorū potest quæ uel apprehendūt, uel apprehenduntur.

¶ Duplices esse angelos, Gregorius docet inquit: Diem se iste superbiens spiritus ostentare etiam angelicis potestatibus uoluit, cum se super ceteros quasi in potentia diuinitatis extollens, tot post se ad

se ad interitum legiones traxit. Sed hi nimirum qui in autore suo humili corde persisterunt, cum errori eius noctem inesse conspicerent, diem claritatis illius de semetipsum humilia sentiendo calcauerunt, qui nunc nobis doli eius tenebras indicant, & quam sit illius despicienda ficta claritas demonstrant. Gregorius libro quarto Moralium, capite decimotertio. Et: Omnipotens Deus angelorum merita discernens, alios in æterna luce sine lapsu permanere constituit: alios sponte lapsos à statu suæ celsitudinis, in æternæ damnationis ultione prostrauit. Gregorius in uigesimumprimum caput Iob, libro decimoquinto, capite trigesimo secundo.

De substantia angelorum inquit Gregorius: Natura angelica, etsi contemplationi auctoris inhærendo, in statu suo immutabiliter permanet: eo ipso tamen quo creatura est, in semetipsa uicissitudinem mutabilitatis habet. Nam si angelorum substantia à mutabilitatis motu fuisset aliena, bene ab autore condita, nequaquam in re cecidisset. Mirè autè omnipotens Deus naturam summorum spirituum bonam, sed mutabilem condidit, ut & qui in conditione persisterent, tanto in ea iam dignius, quâto ex arbitrio starent: & eo maioris apud Deum meriti fierent, quo mutabilitatis suæ motum uoluntatis statione fixissent. Gregorius in quartum caput Iob, libro quinto, capite uigesimo nono. Et: Spiritus sunt sine carne. Gregorius in Ezechielem lib. 1. hom. 12.

De ordinibus angelorum ait Gregorius: certis quibusdâ ordinibus uel dignitatibus distinguuntur angelici Spiritus, ut alij throni, alij dominationes, alij principatus, alij potestates sint. pro hac ipsa distributione agminum, menses uocantur. Gregorius libro quarto Moralium cap. 12. Et: Nouem sunt ordines angelorum: angeli, archangeli, uirtutes, potestates, principatus, dominationes, throni, Cherubin & Seraphin. Gregorius in Euangelia, homilia trigesima quarta. Et: Angeli & archangeli potestate & ordine differunt unus ab altero. Gregorius lib. 4. in diuisione 13. epistola 52.

De numero inquit Gregor. In cognitione humanæ rationis supernorum spirituum numerus non est: quia quanta sit illa frequentia inuisibilis exercitus nescit. Supernorum ciuium numerus infinitus & definitus exprimitur, ut qui Deo est numerabilis, esse hominibus innumerabilis demonstratur: quamuis aliud est assistere, aliud ministrare. Gregorius in 26. cap. Iob, li. 17. ca. 9.

De proprietate angelorum Gregorius scribit: Natura angelica quando creata est,

liberum arbitrium accepit, utrum uellet in humilitate persistere, & in omnipotentis Dei conspectu permanere: an ad superbiam laberetur, & à beatitudine caderet, per similitudinem à qua fuit. Sed quia cadentibus alijs, sancti angeli in sua beatitudine persisterunt, atq; hoc acceperunt in munere, ut iam cadere omnino non possent: in eis natura sua, quia iam dei iei mutabiliter non potest, quasi in magnitudine crystalli durata est. Gregorius in Ezechielem, homilia 7. Item: Potestates angelicæ, quæ omnipotentis Dei conspectui assistunt, nobis adhuc in hac corruptione positæ terribiles atque pauendæ sunt. Quis enim in carne corruptibili positus, comprehendere ualeat quæ sit illa angelorum ineffabilis & sine fine læticia? Gregorius in Ezechielem, libro primo, homilia septima. Item: Creatura angelica dum multis spiritibus cadentibus iam solidata est in cælo ne cadat, inde & eleuata est, unde & confirmata. Gregorius in Ezechielem libro 2. homilia decima quarta. Et: Angeli qui amici Dei sunt, uoluntatem eius continuè in sua stabilitate custodiunt, & claritate uisionis illius sua assiduitate perfruuntur. Gregorius in Euangelia, homilia 34. Et: Beati spiritus de se nulla præsumptes, uirtuti sui opificis perpetua humilitate subiecti sunt. Gregorius libro 2. in 2. caput primi Regum.

Quod stabiles sint boni, Greg. docet inquit: Naturæ namq; æris est, rubigine difficile consumi. Et uirtutes angelicæ quæ in diuino amore fixæ persisterunt, lapsis superbientibus angelis, hoc in munere retributionis acceperunt, ut nulla iam rubigine surreptis culpæ mordeantur, ut in contemplatione conditoris sine felicitatis fine permaneant: & in hoc quod sunt conditæ, æterna stabilitate subsistant. Gregorius in trigessimoseptimum caput Iob, libro uigesimoseptimo, capite uigesimo quarto.

De officio bonorum angelorum, ait Al

cimus in libro de Diluuiio:
Est ille in cælo numero præstantior omni
Angelicus sine fine chorus, qui laude perenni
Conclamat celebratq; Deum, famulantia suetus
Ferre ministeria, et iussis parere supernis.

Hi nunc quod rectum mortalia corda precantur,
Concipitur dignis sancto quod pectore uotis,
Quicquid larga manus collectis spargit egenis,
Excipiunt, sanctoq; ferunt super astra uolatu.
Quinetiam iustos, fragilis dum uita fatigat,
Defendunt, mundi; inter discrimina seruant.
Sed tamen in cunctis præcellit clarior ille,
Maxima quæq; Dei quo dispensante ministro
Res geritur, summisq; parat mysteria causis.
Hic Dominum cæli uenturum corpore sumpto,
Virginis intactam iussus prædixit in aluum,

*Sacraq; dotali compleuit uiscera uerbo.
Hic & Baptista præcurrens nuncius ortum,
Desperata diu dum ferret semina patri,
Inter sacra uirum conterruit, & dubitantes
Protinus ingrato constrinxit in ore loquelas:
Donec prædicto fecundam redderet ortu
Proles anum, multos sterilis quæ tenta per annos
Fudit diffidens effœta puerpera natum.*

Iustus Origelitanus sic de Angelis scribit: Angeli nascente Christo, gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis, idcirco uoce consona clamauerunt: quia ipsum qui est pax nostra, nobis utique talia dicendo perspicuè docuerunt.

Andreas Hierosolymitanus ait: Gabriel cōsueuit circa Dei ministrando uersari mysteria, quæadmodū ex Daniele id cognouim⁹.

Cassiodorus inquit: Præsidio angelorū undiq; circūdamur, & à tentationibus diaboli custodimur. Cassiodorus in Canticis. Itē: Angelicæ uirtutes ab incurſibus tentationū & dæmonū Ecclesiā custodiunt. Cassiodorus in Cantica cap. 8. Item: Angelicos spiritus Christus effusione sanguinis sui nobis amicos fecit, eosq; adiutores & protectores cōtra malignos spirit⁹ instituit. ibidē.

Gregorius inquit: Hominibus angeli, archangeli uerò angelis præſunt. Quod hominibus angeli præſint, per prophetā testatur angelus dicens: princeps regni Persarū restitit mihi. Quod uerò angeli à superiorū angelorū potestatibus dispensentur, Zacharias propheta perhibet, qui ait: Ecce angelus qui loquebatur in me, egrediebatur. & angel⁹ ali⁹ egrediebatur in occursum eius, & dixit ad eum: Curre ac loquere ad puerū istū, dicens: Absq; muro habitabitur Hierusalem. Si enim in ipsius officijs sanctorū spiritū nequaquā potestates summæ minimas disponderet, nullo modo hoc quod diceret angelus ab angelo cognouisset. Itē: Non immeritò reges angelorū spirit⁹ accipimus, qui quo auctori omniū familiarius seruiūt, eo subiecta potius regunt. Qui benè etiam cōsules uocantur, quia spiritali Reip. consulunt, dū nos sibi ad regnū socios iungunt. Bene cōsules uocātur, quia dū ipsis nunciis uoluntatē Cōditoris agnoscimus, in eis pculdubio consultū ab hac angustia nostræ tribulationis inuenimus. Greg. in 3. cap. Iob, lib. 4. cap. 27. Et: Per hoc qd dicitur, sub quo curuantur qui portāt orbem, possunt angelicæ uirtutes intelligi. Ipsi enim orbē portant, qui regendi mūdi curas administrant, paulo attestate, qui ait: Nōne oēs sunt administratorij spiritus, in ministeriū missi ppter eos qui hæreditatē capiunt salutis? Angelicæ uirtutes diuinitatis celsitudine plenè non attingunt, nec cōprehendunt. Greg. in 9. cap. Iob, lib. 9. cap. 10. Et:

Afsistunt enim illæ pculdubio potestates, quæ ad quædā hominibus nuncianda non exeunt. Ministrant uerò hi, qui ad explenda officia nunciorū ueniunt: sed tñ ipsi quoq; contēplatione ab intimis non recedunt. Et quia plures sunt qui ministrāt, quā hi qui principaliter afsistunt, afsistentiū numerus quasi definitus, ministrantiū uerò infinitus ostenditur. Greg. in 26. cap. Iob, lib. 17. cap.

9. Et: Angelicos uerò spiritus rectè Dei milites dicimus, quia decertare eos contra potestates aereas non ignoramus. Quæ tamē certamina nō labore, sed imperio peragūt: quia quicqd agendo contra immūdos spiritus appetunt, ex adiutorio cuncta regentis possunt. ibidē. Itē: Quia nimirū astrā martina etiā cum uespertinis redemptoris potentia laudant, dum electi angeli etiā cum redēptis in mundi fine hominibus largiatē gratiæ supernæ glorificāt. Ipsi quippe ut nos ad laudē conditoris accenderēt, hoc quod superius diximus, orta p carnē luce clamauerūt: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis. Greg. in 38. cap. Iob, lib. 28. cap. 6. Et: Angelorū humiliū ualido ministerio eod usq; indigemus, donec quotquot ad uitā prædestinati sunt de humano genere, usq; in mundi finē colligantur. Greg. lib. 2. in 2. cap. 1. Reg. Et: Cum angeli nuncij dicātur, sæpe angeli ad annucianda quædā hominibus ueniunt: throni missi ad ministeriū nuncij nusquam leguntur, quia eis longè sublimius Creator omnium præſidet. Gregor. in Ezechielem, hom. 8. Et: Vindictam Dominus per angelos exercet. Greg. in Euangelia, hom. 38. Et: Congaudent angeli, cum ad cælum assumuntur electi. ibidē.

¶ De discrimine angelorū & hominū, inquit Greg. Angeli non sic à diuina uisione foras exeunt, ut internæ contemplationis gaudijs priuentur: qā si Conditoris aspectū exeūtes amitteret, nec iacentes erigere, nec ignoratibus uera nunciare possent: fontēq; lucis, quē ipsi egrediētes perderet, cecis nullo latenus propinarent. In hoc itaq; est natura angelica à naturæ nostræ conditione distincta, quod nos & loco circūſcribimur, & cecitatis ignorātia coarctamur: angelorū uerò spiritus loco quidē circūscripti sunt, sed tamen eorum scientiæ longè super nos incōparabiliter dilatantur. Interius quippe exteriusq; sciendo diffusi sunt, quia ipsum fontem scientiæ contēplātur. Quid enim de his quæ scienda sunt, nesciūt, qui scientiæ omnia sciunt? Eorū itaq; scientia comparatione nostræ scientiæ ualdè dilatata est, sed tamen cōparatione diuinæ scientiæ angusta: sicut & ipsi illorum spiritus, cōparatione quidem nostrorū corporū spiritus sunt, sed cōpara-

171
cōparatione summi & incircumscripti spiritus sunt corpus. Et mittuntur igitur, & assistunt simul: quia per hoc quod circumscripti sunt, exeunt: & per hoc quod intus quoque præsentes sunt, nunquam recedunt. Et faciem ergo patris semper uident, & tamen ad nos ueniunt: quia & ad nos spirituali præsencia foras exeunt: & tamen ibi se, unde recesserant, per internam contemplationem seruant. Greg. lib. 2. in 1. cap. Iob, cap. 2.

DE MALIS ANGELIS.

¶ Spiritus potestatem habens est diabolus, princeps mundi, & dominus filiorum inobedientiæ. Olympiodorus in Ecclesiastē, capite nono.

Andreas Hierosolymitanus inquit: Serpens Assyrius ille draco, omnē humanam libertatem seruituti suæ subiecit.

¶ De substantia diabolorum inquit Greg. 30
Satan nulla est carnea natura uestitus. Gregorius in 1. caput Iob, libro 2. capite 4.

¶ De causa lapsus agelorum scribit Fulgentius: Superbia tunc initium sumpsit, cum angelus aduersus Deum elatus, & ipsa elatione prostratus, per concupiscentiā (quæ est radix omnium malorum) uolens usurpare quod illi datum à Deo non fuit, à Deo discessit & cecidit: in quo si stetisset, non cecidisset. Sed per concupiscentiam malam, qua concupiuit plus extra se, minus factus est in se. Quam concupiscentiam licet ex-
30 plere nequiuert, opere tamen retinuit uoluntatem. Sic ipsa sibi iam factus est pœna, ut supplicium semper esset malo uoluntas mala, tanquam cæco ipsa cæcitas sua. Fulgentius libro primo ad Monimum.

Alcimus in libro de Peccato originali inquit: Angelus hic dudum fuerat: sed crimina postquam successus proprio tumidos exarsit in ausus, & semet fecisse putans, suus ipse creator
40 Quia fuerit rabido concepit corde furorem, Autoremq; negans: Diuinum consequar inquit, Nomen, & eternam ponam super æthera sedem, Excelsis similis, summis nec uiribus impar. Talia tantum præcelsa potentia cœlo leuit, & electum præseco spoliavit honore: Quisq; creaturæ præfuit in ordine primus, Primas uenturo pendet sub iudice pœnas.

¶ De causa lapsus ait Gregorius: Antiquus hostis cum prius hunc (uidelicet Dei filium) passibilem cerneret, & posse mortalia perpeti humanitatis uideret, omne
30 de eius diuinitate suspicatus est, ei fastu superbiæ suæ in dubium uenit. Gregorius libro 2. Moralium, capite 17. Itē: Summus ille angelicus spiritus, qui subiectus Deo in culmine stare potuisset, semetipsum repulsum patitur, quia per naturæ suæ inquietudinem foris uagatur. Gregorius in 9. caput Iob, libro 9. capite 2. Et: Quod reprobis

angelus antequā peccaret, omni creaturæ prælatus, sic factus est, ut Deum & amans timeret, & timens amaret: sed sua peruerfate talis factus est, ut nullū timeret. Gregorius in quadragesimum primum caput Iob, libro trigesimo quarto, capite septimo. Item: Et quidem Behemoth iste filium Dei incarnatum nouerat, sed redemptionis nostræ ordinem nesciebat. Sciebat enim, quod pro redemptione nostra incarnatus Dei filius fuerat: sed omnino quod idem redemptor illum moriendo transfigeret, nesciebat. Gregorius in quadragesimum caput Iob, libro trigesimo tertio, capite octauo. Itē: Immundi spiritus qui à cœlesti gloria superbiendo ceciderunt, apte elatis doctoribus ad terrorē proponuntur, ut de se tanto iam humiliter sentiant, quanto etiam angelos à superna gloria lapsos, per appetitum uanæ gloriæ contemplantur. Dicuntur autem fortes, uel quia de se magna senserunt, uel quod humanū genus magnarum tentationum impetu uincant. Sed Deus apostatarū spirituum superbiæ restitit, de cœlo præcipitauit, conditionali gloria uirtutis exiit: ut in lapsis angelis homo disceret, quid timeret. Greg. lib. 2. in 2. cap. primi Reg. Itē: Maligni spiritus dum superbiæ suæ calice in momento inebriati sunt, à statu gloriæ tumescendo ceciderunt. Itē: potestas illa demum, mortuas à peccato animas ad æterna tormenta perducit. Gregorius libro tertio in caput septimū primi Regum.

¶ Quod malus sit diabolus, Gregorius docet: Satanæ, inquit, uoluntas semper iniqua est, sed nunquam potestas iniusta: quia à semetipso uoluntatem habet, sed à Domino potestatem. Quod enim ipse facere iniquè appetit, hoc Deus fieri non nisi iuste permittit. Formidari ergo non debet satan, qui nihil nisi permissus ualet. Gregorius libro secundo Moralium, capite sexto.

¶ Diaboli opera ita explicat Alcimus in libro de peccato originali: Sed quod uiuaces pertendit in abdita sensus, Quodq; futura uidet, rerumq; arcana resignat, Angelici seruens superest natura uigoris. Horrendum dictu, signisq; notabile monstrum. Nam quicquid toto dirum committitur orbe, Iste docet: scelerumq; manus ac tela gubernat.

Olympiodorus ait: Ipse princeps autorq; malorum diabolus, cum apostaticis potestatibus assidue calumnias texunt, mēdaciāq; moliuntur. Olympiodorus in Ecclesiastē cap. 4. Et: Diaboli dolo ac fraude peccatū inuestū est in orbē terrarū. Diabolus autē ex tūc, & à iuuentute sua, hoc est ab initio dux fuit & autor peccati. Olympiodorus in Ecclesiastē cap. 7. Itē: Magnus autem rex, iniquitatis caput est diabolus. Hic assidue circuit

circuit Ecclesiam, ut illius ciues redigat in seruitutē. Olympiodorus in Ecclesiast. c. 9.

Cassiodorus inquit: Versutissimus ille est hostis, & tam subtilitate spiritualis naturæ, quàm etiam temporis longæuitate doctissimus, contra quæ sancti bella suscipiunt. Item: Malignus hostis, qui in nocte huius seculi sanctis maximè qui in Ecclesia præminent, insidiatur: ut illis deceptis, requiæ sanctorum fœdare possit. Cassiodorus in caput tertium Canticorum. Item: Aduersarius mille formis callidus, per bona consuevit nocere. ibidem.

Gregorius inquit: Callidus aduersarius bestia terræ dicitur, quia ad rapiendas mortis tempore peccatorum animas, uiolentia crudelitatis efferatur. Quos enim uiuentes blandiēs decipit, morientes sæuiens rapit. Gregorius in quintum caput Iob, libro sexto, capite decimosexto. Item: Maligni spiritus cum redire ipsi ad uitam nequeunt, crudeliter socios ad mortem quærunt. Gregorius in decimum caput Iob, libro nono, capite uigesimoquinto. Item: Maligni spiritus quippe, ad nocendum nos incelsabiliter anhelant: sed cum prauam uoluntatem ex semetipsis habeant, potestatem tamen nocendi non habent, nisi eos uoluntas summa permittat. Et cum ipsi quidem iniuste nos ledere appetunt, quemlibet tamē ledere non nisi iuste à Domino permittuntur. Gregorius in decimum nonum caput Iob, libro decimoquarto, capite decimo octauo. Item: Qui me comedunt, non dormiunt: quia maligni spiritus qui carnales quosque de Ecclesia consumunt, tanto magis quiescere à tentatione nesciunt, quāto nullo carnis pondere grauantur. Greg. in 30. cap. Iob, lib. 20. cap. 22. Item: Sed hæc bestia cum post redemptoris aduentū, post prædicatorum uoces, quasi post tonitruum nubiū in fine mundi illum damnatū hominē, qui Antichristus uocatur, inuasit, quid aliud quàm latibulum suum ingreditur, ut in antro proprio demoretur? Vas quippe illud diaboli, antrum ac latibulum bestię est, ut insidians hominibus uiam huius uitæ carpentibus, in illo & per signa lateat, & per maliciam occidat. Gregorius in trigessimum septimum caput Iob, libro uigesimo septimo, capite decimosexto. Et: Quis intelligi exactor alius nisi diabolus potest, qui semel in paradiso homini malæ persuasionis nummum contulit, & quotidie ab eo huius debiti exigere ratū quærir? Greg. in 39. cap. Iob, lib. 30. cap. 13. Item: Hostis itaq; callidus contra cœlestem militem diuersa percussione uulnera exquirēs, modò ex pharetra per insidias eum sagitta uulnerat, modò ante eius faciem hostem ui-

brat, quia uidelicet uicia & alia sub uirtutis specie contegit, & alia ut sunt aperta eius oculis opponit. Gregorius in trigessimum nonum caput Iob, libro trigessimoprimo, capite decimosexto. Et: Immundi spiritus cogitationi nostræ, uerbo & operationi semper insidiantur. Nam dum praua nobis suggerere, appetunt, ab una parte sunt cum ad mala pertrahunt, eorum prælio ab alia parte pullamur. Cum ad mala opera inuitant, ex parte reliqua bellum excitant. In circuitu ergo hostes habemus, qui in omni quod cogitamus, loquimur, & operamur, malignorum spirituum bella patimur. Gregorius libro quarto in caput decimum primi Regum. Item: Malignus spiritus ut mentes electorum tentando superet, prius tenebras cogitationum malarum accendit, quia nisi prius mentem cæcauerit, ad prauitatem concupiscentiæ non impellit. Gregorius libro quinto, in undecimum caput primi Regum. Et: Si occultas reproborum spirituum insidias in consideratione summā colligimus, illud eorū speciale propositum est, ut uidelicet in nobis principalem uirtutem feriant, & charitatem Dei & proximi penitus extinguant. Item: Reprobis cogitatione nobis malignus spiritus suggerit, ut proximus odio habeatur. Item: Diuina charitas cum nullo principali uicio in mente conuenit, quoties spirituale uirtutis nobis dæmonum fraude suggeritur. Item: Virtus maligni spiritus nulla est in electorū certamine, si ipsæ residere non permittuntur in mala cogitatione. Quia ergo ualde fortes in bello hostes nostri sunt, quando insidere internis cogitationibus permittuntur. Item: Quinq; enim nobis sunt sensus corporis, quibus experimētum accipimus delectationis. Sed spiritus maligni quādo per blandimenta carnis mentē decipere gestunt, corporeis sensibus rerum species ostendunt, quas caro appetat, & per earundē rerum species suggerit, ut mens oblata concupiscat. Greg. lib. 5. in 13. cap. 1. Regum. Et: Maligni spiritus eisdē uicijs electos Christi athletas impugnant, quibus negligentes superant. ibidē. Et: Maligni spiritus cordi nostro, linguæ & operi inferere peruerſa moliuntur. Item: Maligni spiritus impellere ad peccandū animas satagunt negligentia cordis, effrenatione oris, audacia peruerſi operis. ibidē. Item: A' nonnullorū tollunt, discendi desiderium maligni spiritus tollunt, ut & secularia nesciāt, & ad sublimitatē spiritualiū non pertingant. ibidē. Item: Maligni spiritus omnib. sensib. nostris insidiātur. Nam loquēdo alios, alios uidēdo decipiūt. Alios per auditū, alios per gustū uel olfactū fallunt.

lunt. Alios etiam per insidias illecebrosæ
delectationis uel cogitationis pertrahere
ad immundicias satagunt. Alijs foris obscœ-
na offerunt, quæ mentis deliberatione se-
quatur. Gregorius lib. 5. in 14. cap. 1. Reg.
Et: Immundus spiritus reprobos omnes,
dum possidet, à bono opere torpere facit.
Gregorius in Cantica canticorum. Et: In
extremo seculo mentes hominum torpo-
ris sui frigore malignus spiritus grauius oc-
cupat. Itē: Antiquus aduersarius insidia-
rum suarum molimina in humanis menti-
bus grauius exaggerauit. Greg. in Ezechie-
lem lib. 1. homilia 2. Et: Malignus spiri-
tus mentem temptationibus impellit. Gre-
gorius libro 1. in Ezechielem, homilia 3.
Et: Malignus spiritus mentes fidelium in
temptatione dilaniat, cum alium ad luxuriā
pertrahit, alium ad auariciam. Gregorius
in Euangelia, homilia 14. Et: Maligni
spiritus iter nostrum quasi quidam latrun-
culi obsident. Gregorius in Euangelia, ho-
milia 11. Item: Antiquus hostis dum men-
tem nostram ad rerum temporalium dile-
ctionem trahit, infirmiorē contra nos pro-
ximum excirat, qui ea ipsa quæ diligimus
auferre molitur. Nec curat antiquus hæc
faciens, ut terrena tollat: sed ut charitatem
in nobis feriat. Gregorius in Euangelia,
hom. 27. Item: Maligni quippe spiritus
undiq; animam coangustant, quando ei nō
solum operis, uerū etiam locutionis, atq;
insuper cogitationis iniquitates replicant,
ut q̄ prius se per multa dilatauit in scelere,
ad extremum de omnibus angustetur in
tribulatione. Greg. in Euangelia, hom. 39.
Et: Inimicus diabolus est, qui animas per-
sequitur, qui mortem inferre perpetuā mo-
litur. Gregorius in Psalmos penitenciales.
Et: Quis tot inimicorum cateruas euade-
re, eorumq; insidias inuestigare potest? Nō
grauiantur carne, nullis occupantur curis, sed
sunt ad nocendum parati. Quis hominum
aduersus eos dimicans illæsus abire potest,
nisi auxilio diuinæ gratiæ uallatus fuerit, &
seu bonæ uoluntatis eius coronatus? Eti-
am bonæ operationis studio floreant, si lu-
mine polleat uirtutis. Gregorius in Psal-
mos penitenciales. Et: Habet hoc propriū
antiqui hostis inuidia, ut quos in prauorū
actū perperatione Deo sibi resistente de-
ijcere nō ualeat, opiniones eorū falsa ad præ-
fens simulando dilaceret. Greg. lib. 2. indi-
ctione 10. epist. 22. Et: Quamdiu in hac
mortalī carne sumus, maligni spiritus ad
summa tendentibus insidiantur, & ut eos
ab æternæ gloriæ uisione retrahant, inepta-
rum cogitationū figmenta congregāt. Gre-
gorius lib. 2. in 3. cap. 1. Reg. Et: Mali-
gus spiritus semper benè agētib; inuidet,

nobis infestiores sunt, & de innocētis uitæ
sublimitate nos deponere appetunt. Greg.
lib. in 7. cap. 1. Reg. Item: Maligni spiri-
tus tunc aduersus fideles subditos grauior-
es tentationes commouent, cum contra se
stare instantius pastores uident. ibidem.

¶ De pœnis diaboli inquit Gregorius:
Antiquus hostis nequitie suæ uinculis astri-
ctus, aliud est quod nunc patitur, aliud qd̄
in fine patietur. Quia enim à lucis intimæ
ordine cecidit, nūc semetipsum intrinsecus
erroris caligine confundit. Sed post hoc a-
maritudine inuoluitur, quia ex merito spō-
tanæ caliginis, æterno gehēnæ tormento
cruciat. Greg. lib. 4. Moraliū, cap. 10.
Et: Diabolū electi angelorum spiritus, nūc
in puteo abyssi clausum premunt. Grego-
rius lib. 4. Moraliū in Iob, cap. 13. Et: Ille
apostata angelus, qui ita cōditus fuerat, ut
angelorū cæteris legionibus emeretur, ita
superbiendo succubuit, ut nunc stantiū an-
gelorū ditioni substratus sit, quatenus uel
nunc ad utilitatē nostrā eis ministrantibus
religatus lateat, uel tunc ad probationē no-
strā eis relaxantibus, totis se suis cōtra nos
uiribus solutus exerceat. Qui igitur hi ele-
cti spiritus hunc superbū apostatam com-
primunt, qui humiles hunc sequi noluerūt:
ipsisq; administratibus disponitur, ut ad in-
tentionē aperti certaminis destruendus fun-
ditus quandoq; reuocetur. ibidē. Et: De
omni quidē malicia sua dæmones in æter-
na pœna punientur. Greg. lib. 4. in 9. cap.
1. Reg. Et: Semel lapsi angeli nunquā sal-
uantur. Greg. lib. 2. in 3. cap. 1. Regum.

¶ Quos obsideat diabolus, explicat Iust^o
Origelitanus: Princeps mūdi huius, qui iā
missus est foras, falsis Philosophijs, tanquā
elatis curribus, usus est ad perniciem.

Gregorius inquit: In rebus temporalib;
rectē dispensandis, quo cura est distentior,
eo nobis multiplicius insidiatur inimicus.
Omnis enim qui dispēlandis terrenis reb;
præsidet, occulti hostis iaculis latius patet.
Greg. lib. 2. Moraliū in Iob, cap. 26. Et:
Malignus spiritus mentes hominū frigidas
possidet. Gregorius in Ezechielem libro
primo, homilia secunda. Et: Maligni spi-
ritus ociosæ menti prauas cogitationes in-
ijciunt. Gregorius in Ezechielem libro pri-
mo, homilia duodecima. Et: Potestas dia-
boli in humano genere maximè per luxu-
riam præualuit. Gregorius in Euangelia,
homilia 23. Et: Antiquus hostis cor ro-
bustum irrumpere non ualeat, subiectas ei
infirmas personas quærit, & quasi contra
alta mœnia scalis appōitis ascendit. Greg.
libro 4. indictione 13. epistola 38.

¶ Cur diaboli non reparentur, declarat
Gregorius: Duas ob causas, inquit, angelos
lapso

lapfos reparari non poffe, quia uidelicet nihil infirmum de carne guftarunt: deinde, quia ex propria malicia lapfi funt. Gregorius lib. 4. *Moralium*, cap. 9. & 10.

De impœnitentia inquit Gregorius: Cor enim antiqui hoftis ut lapis indurabitur, quia nulla unquam conuerfionis pœnitentia mollietur. Gregorius in quadragesimum primum caput Iob, libro trigefimo quarto, capite fexto.

¶ Quomodo diaboli Deo feruiant, Gregorius exponit. Non miniftrant Deo folummodo boni angeli, qui adiuuent: fed etiã mali, qui probent. Non folum qui à culpa redeunt fubleuent, fed etiam qui redire nolentes grauent. Nec quod cœli exercitus dicitur, angelorum pars reproba in eo intelligi poffe prohibetur. Gregorius libro 2. *Moralium* in Iob, cap. 16.

¶ Deum refiftere diabolis, Gregorius docet. Apoftatæ quippe angeli peruerfa uoluntas eft, fed tamen à Deo mirabiliter ordinatur, ut ipfæ quoq; eius infidiæ utilitati bonorum feruiant, quos purgant dum tentant. Gregorius in uigefimum tertium cap. Iob, lib. decimofexto, cap. decimooftauo. Et: Gladius quippe Behemoth iftius, ipfa nocendi malicia eft. Sed ab eo quo bonus per naturam factus eft, eius gladius applicatur, quia eius malicia diuina difpenfatione restringitur, ne ferire mentes hominum tantum, quantum appetit, permittatur. Gregorius in quadragesimum caput Iob, libro trigefimofecundo, capite undecimo. Et: Diuina potestas malos fpiritus femp̃ opprimit, quæ in æternæ claritatis gloria etiã electos exhilarare nunquam defiftit. Gregorius lib. 3. in feptimum cap. 1. Regum.

DE HOMINE.

Olympiodorus fcribit: Sciendum eft, Adam hominem primum adolefcẽtem uocari, fub intellectu eius tẽporis, quo recens creatus erat adhuc in paradifo uoluptatis, & uigore iuentutis fuæ ftrenuus erat operando uirtutes. Olympiodorus in Ecclefiaften, capite quarto.

Gregorius inquit: Scriptura fagra tribus modis hominem appellat: fcilicet aliquando per naturã, aliquando per culpã, aliquando per infirmitatẽ. Greg. lib. 4. in Iob, cap. 15. Item: Eo ipfo quodd dicitur homo, terrenus exprimitur & infirmus: homo enim ab humo appellatus eft. Gregorius in 15. caput Iob, lib. 12. capite 16.

¶ Definitionem hominis tradit Boetius: Homo eft animal rationale atque mortale. Boetius profa fexta, lib. primo. Item: Homo poft lapfum anxia res eft, humanorum conditio bonorum, & quæ uel nunquam proueniat tota, uel nunquã perpetua fub-

liftat. Huic cenfus exuberat, fed eft pudori degener fanguis. hunc nobilitas notum facit, fed anguftia rei familiaris inclufus effemallet ignotus. Boetius de Confolatione philofophica lib. 2. profa quarta.

Gregorius inquit: Homo rationale eft animal. Gregorius in Ezechielem libro 1. homilia fexta.

¶ De quibufdam partibus hominis inquit Gregorius: Caro ex quatuor naturis elementis, anima tribus uegetatur naturis: Eft enim rationalis ad difcernendum, irafcupifcibilis ad uirtutes appetendum, irafcupifcibilis ad uicia auerfandũ. Greg. in Pfalmos pœnitentiales. Et: Ex anima & corpore cõftat homo. Greg. lib. 4. in cap. 9. 1. Reg.

De speciebus inquit Gregorius: Deus mafculũ & fœminã creauit in principio, qui quidem fine peccato filios ederent, fi in paradifo pofti, in conditoris obediẽtia perftitiffent. Sed quia à ftatu rectitudinis prius homo peccando corruit, peccati pœnitentia ad filios mifit. Greg. in Pfal. pœnitentiales.

¶ De ortu hominum inquit Boetius metexto fexto, libro tertio:

Omne hominum genus in terris

Simili furgit ab ortu:

Vnus enim rerum pater eft,

Vnus cuncta miniftrat.

Gregorius inquit: Creator namq; omnipotens à cunctis infenfibilibus, irrationabilibusq; diftinctã rationabilem creaturam hominem condidit, quatenus quod egerit, ignorare non poffit. Gregorius in 37. cap. Iob, libro 27. capite 16. Et: Certẽ quia tu ex terra factus es, terra uerò ex nihilo, tu es creatus ex nihilo. Gregorius in Ezechielem libro fexto, homilia uigefima.

¶ De fubiecto hominis ita fcribit Olympiodorus: Sciendũ eft, hominem ex tribus rebus conftare: anima fcilicet, corpore ac fpiritu. Olympiodorus in Ecclefiaften, capite 4. Et: Amygdalæ nuces tribus rebus cõftat, ita homo è corpore anima & fpiritu cõpofitus. Olympiodorus in Ecclefiaften. c. 12.

Gregorius inquit: Ut lutum ergo homo factus eft, quia de limo eft ad conditionem fumptus. lutum quippe fit, cum fe aqua terræ conſpergit: ficut lutum itaque homo eft cõditus, quia quaſi aqua infundit puluerẽ, cum anima rigat carnem. Gregorius in 10. cap. Iob, lib. 9. cap. 28.

¶ Quales ſint homines cõditi, Olympiodorus explicat: Homines, inquit, nihil differunt à iumentis, ſecundũ corporis rationẽ, uitãq; illã quæ tota corpori uacat & indulget. Eundem namq; aerem cum brutis animalibus homines refpiramus, eundẽq; interitũ ſubimũ, & in his fanẽ rebus homo iumento nihil amplius habet. Iumentorũ itaq; brutalis

brutalis uita quæ ueneri indulget, uanitas mera est. Monet autem nos Ecclesiastes, ne corpori indulgeamus: sed animâ, quæ prædita est ratione, uirtutibus excolamus. hac enim similes angelis sumus, quum uis ipsa sentiendi nobis cum iumentis brutisq; animalibus sit cõmunis. Olympiodorus in Ecclesiasten, capite tertio.

¶ De dignitate hominum, ait: Deum hominem mundi huius regem dominumque constituit, sicut scriptum est: Omnia subieci sub pedibus eius. Admonet itaque nos hoc loco Ecclesiastes dignitatis nostræ, ut debitam uenerationē Deo exhibentes, qui nos regia honestauit corona, piè officioseq; uiuamus. Olympiodorus in Ecclesiasten, capite quinto.

Gregorius ait: Ad hoc in paradiso homo positus fuerat, ut si se ad conditoris sui obedientiam uinculis charitatis astringeret, ad celestem angelorum patriam quâdoq; sine carnis morte transiret. Sic namq; est immortalis conditus, ut tamen si peccaret, & mori posset. Et sic mortalis est conditus, ut si non peccaret, etiam nō mori posset. Atq; ex merito liberi arbitrij beatitudinem illius regio non posset. Vbi igitur post redẽptionis tempus, carnis morte interposita, electi transeunt: illuc proculdubio parentes primi, si in conditionis suæ statu persistissent, etiâ sine morte corporum transferri potuissent. Gregorius in tertiũ caput Iob, libro quarto, capite uigesimo quinto. Et: Voluit immaculatus Dominus, ut homo sine macula nasceretur peccati, & absque uitio carnalis delectationis humanæ sobolis propagaretur successio. & ideo talem fecit Adam, ut absque peccato filios ederet, si in conditoris obedientia sterisset. Sed quia Domino suo obedire humana anima renuit, filiorum procreatio in peccatum incidit. Gregorius in Psalmos pœnitentiales. Item: Felices antiqui dies, nihil tenebrarum, nihil caliginis præferentes, quas diuinitatis illustrabat præsentia. Hos dies in paradiso habuit anima, antequâ à statu rectitudinis per culpam caderet præuicationis: sed eosdẽ tunc infelicitate perdidit, cum præcepta conditoris seruare contempsit. Ibidem.

¶ Quod in paradysum primi homines collocati fuerint, testatur Gregorius: Sabbathũ humanum genus in primo parente habuit, qui quàm diu in conditoris sui obedientia persistit, in suauissimo contemplationis diuinæ lecto requieuit. In paradiso namq; prius homo delicijs potitus, sicut nullam in anima poterat sentire esuriem, ita etiam omnem quæ ex carne nascitur ignorabat passionem. At postquam diuini colloquij pec-

cando familiaritatem perdidit, mortis legibus succumbēs, requiem felicitatis æternæ amisit: & in procellosos mundanæ instabilitatis corruit fluctus, quia statum rectitudinis seruare cõtempnit. Gregorius in psalmos pœnitentiales.

¶ De imagine Dei sic Cassiodorus scribit psalmo trigesimo octauo: Quanquã in imagine Dei ambulet homo, tamen uariè cõturbatur. Hoc sic interpretatur Cassiodorus: Imago Dei est illa, quam homo in rerũ conditione suscepit, quando dictum est, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Hæc sententia sic nobis breuiter diuisa constabit, si primis intelligamus, aliud esse imaginem, aliud similitudinem. Imago quippe habet similitudinẽ eius rei cuius imago est: similitudo autem non semper habet eius imaginem cui similis est, & ideo interior homo (qui, sicut dicit Apostolus, renouatur de die in diem, in quo est intelligẽtia rationis, & ueritatis agnitio, & immortalitas à diuinitate collata) meritò dicitur habere imaginem Dei, quoniã pro spiritali actuum suorum dispositione præstantior est. Exterior uerò homo, de quo idem dicit Apostolus Corinth. 4. qui corrumpitur, & diuerso passionum fasce prægrauatur, habet tamẽ aliquam similitudinem creatoris, ex eo quod uiuit, quod uidet, quod est, q; ad mentem cõuertitur se regentem, quod inter creaturas reliquas ualde dicitur bonum: quamuis hæc in Deo longè aliter, summeq; sint, quàm in creaturis esse dicuntur. Sed quid dicam hominem exteriorem? comparatur illi & uermis, & leo & lapis, nō dignitate substantiæ, sed ex aliqua similitudinis parte. Sic ad imaginẽ & similitudinẽ suam fecisse hominem rectè intelligitur Deus, si suis partibus diuisa reddantur. Quod pater Augustinus in libro quæstionum diligentius tractauit. Sed licet imago ista magna sit, & tanti auctoris aliqua similitudine gloriatur, quod uiuit, quod rationalis est, quod immortalis est: homo tamen, quia peccatis factus est obnoxius, & primi patris ante transgressionẽ puritati dissimilis, tamen caducis desiderijs turbatur atq; confunditur, modò uictũ cogitas, modò uestẽ tẽporis necessitate perquirēs, uel alia nimis innumera, quib. in hoc mundo subdita tenetur humanitas.

Gregorius inquit: Imago & similitudo Dei est, inclyto odio malum odisse, & amore perfecto bonum diligere. Gregorius libro secundo, in caput secundum primi Regum. Et: In hominibus non naturam qua ad imaginẽ Dei facti sunt, sed honores & diuitias ueneramur. Gregorius in Euangelia, homilia uigesima octaua. Item: Homines facti sunt ad imaginẽ Dei. ibidem. Et: Panem suum

suum in paradiso primus homo conditus habuit, quamdiu inconcusso mentis uestigio, conditoris sui praecepta seruauit. Panis autem eius fuit uisionis diuinæ delectatio, uerbi Dei satietas, internæ quietis gaudium, lucis inaccessibilis splendor, sapietiae refectio, angelorum societas, amor Dei, iubilum spiritus, cōtemplationis suauitas, colloquutionis desiderium, securitas mentis, præsētia creatoris. Quem panem tunc profectō perdidit, cū serpentis suggestioni consensit. Tangens enim uetitum, oblitus est praeceptum. Vnde factum est, ut qui tenebar arcem beatitudinum, in lacum incideret miseriarum. Gregorius in Psalmos penitēntiales.

¶ De fine hominis, inquit Alcimus lib. 1. de origine mundi:

*Tu mihi, cuncta tibi famulentur, maximus ordo,
Te parere pio qui subdidit omnia patri,
Non species ullæ, nec numina uana decorum,
Non si quid cœlo sublime nouumq; coruscat,
Non quæ uel terris uiuunt formata, uel undis,
Non quod fortè premens prohibet natura uideri.
Vt sibus ista tuis, non cultibus esse memento:
Præcellis factis factorem pronus adora.*

Gregorius inquit: Rationalis creaturæ numerus, angelorum uidelicet & hominū, ad uidendum Deū conditus fuerat. Gregorius in Euangelia, homilia trigesima quarta. Et: Angelorum & hominū naturam ad cognoscendum se Dominus condidit, quam dum consistere ad æternitatem uoluit, eam proculdubio ad suam similitudinem creauit. ibid.

¶ De lapsu hominum, ait Alcimus in libro de peccato originis:

*Sic epulas tunc hi capiunt, escamq; requirunt,
Compellit quos nulla fames, nec lassæ fruendo
Indigus hortatur compleri uiscera uenter.
Et nisi concessum libuisset noscere pastum,
Esuries ignota cibos non posceret ullos,
Nullaq; constantem sulcarent pabula uitam.
Corpora nuda uidere, & mutua cernere membra
Non pudet, atq; rudis scœdum nil sentit honestas.
Non natura hominis uitium, sed causa pudori est.
Nam quæcunq; bonus formauit membra creator,
Cur pudibunda forent, carnis quibus indiget usus?*

Iohannes Maxentius in catholica professione de Christo inquit: Cōfitemur rectū in omnib. à Deo creatū Adam, nō mortale, nec immortale, sed utriusq; capace, habentē in proprij facultate arbitrij & uelle & posse ad omnia: hoc est, & ad bonū, & ad malū. Hūc callidi serpentis deceptum astutia, propria sponte præuicatorē extitisse diuini præcepti, atq; ob hoc iusto iudicio Dei, nō solum morte corporis, uerum etiam animæ effectū obnoxium, & pristino honore nudatum, iu mentis similem factum: non quo irrationalis sit effectus, sed quia rationalis uigore eius carnali delectatione est obligatus. Sensit

deniq; mox inobediētiae merito legem contrariam in proprijs membris, repugnantem legi mentis suæ, captiuantem se in lege peccati. Quod malū, & pœnam mali in uniuersum credimus transisse genus humanū. Nec enim mortē corporis tantū, quæ pœna peccati est, sicut quidam dicere uolunt: sed & aculeum mortis, hoc est peccatum ingreſsum mundo.

Olympiodorus inquit: Deus omnes homines rectos protulit, carentesq; prauitate: ipsi uerò sua electione in obliquas uiuendi rationes cōmigrarunt, dissectiq; sunt, ut alius quidem libidinibus, alius auariciæ seruiat, alij passionibus alijs sint subiecti. Olympiodorus in Ecclesiasten, capite septimo.

Ennodius inquit: Ille perpetuā destinatus ad uitam, ille de parente limo cœli ciuis effectus, ad originem uoluntario errore detrusus est: & quia dum liceret, noluit sectari meliora, sublimitatem perdidit degeneras, quam dono Conditoris acceperat: & ad proſapiam duce culpa reuocatus, exiliū fleuit. Hunc nisi omnipotentia tua Domine regeretur perditū, parū posset prodesse quod feceras: & nisi opē ferret & numero & prosperitate secūda natiuitas, prima in qua mortem error peperit, non inuaret. Ennodius in benedictione cerei.

Gregorius inquit: Primus humani generis patres, à paradisi gaudijs nec furto, nec rapina, nec adulterio, nec homicidio, sed pomū uetiti inobedientia corruit. Gregorius libro secundo, in caput tertium primi Regum.

¶ De homine post lapsum, Olympiodorus inquit: Est uerò animalis homo, qui traditus est appetitui sensitui, semitas rationis egreditur. Olympiodorus in Ecclesiasten capite sexto. Item: Homo qui peruersè aberrat in intellectu rerum, facile sibi omnia quæ uana sunt, ante oculos ut bona proponit: deq; ijs iudicat non ut ueritas habet, sed ut uoluptas subdola subministrat. Olympiodorus in Ecclesiasten, capite nono. Et: Homo animalis nihil aliud censendus est quàm uanitas, & electio spiritus, cum certa electione consilij animalis homo affectus sit, ad uanitatesq; cōmigrarit. Ibid. cap. 6.

Gregorius ait: Ad hoc homo conditus fuerat, ut stante mēte, in arcem cōtemplationis se erigeret, & nulla hūc corruptio à conditoris sui amore declinaret. Sed in eo quod ab ingēnita standi soliditate uoluntatis perdem ad culpam mouit, à dilectione conditoris in semetipso protinus cecidit. Gregorius in septimū caput Iob libro octauo, capite 6. Itē: Quid est enim homo nisi foliū, quod uidelicet in paradiso ab arbore decidit? Quid est nisi foliū, qui tentationis uento rapitur, & desideriorū flaribus leuatur? Mens quidē humana

humana quot tentationes patitur, quasi tot
statibus mouetur. Gregorius in decimūter-
tium caput Iob, libro undecimo, capite 22.

Item: Aliud sumus per peccatum lapsi, aliud
per naturam conditi: aliud quod fecimus, a-

liud quod facti sumus. Gregorius in Euāge-
lia, homilia 32. Et: Has autem delicias ho-

mo tunc amisit, quum in paradiso peccauit:
extra exiit, os à cibo æternæ dulcedinis clau-

dit. Vnde nos quoq; nati in huius peregrina-
tionis ærumna, huc fastidiosi iam uenimus,

nescimus quid desiderare debeamus. Grego-
rius in Euangelia, homilia 36. Item: Ho-

mo etsi ipse sit, non tamē idem est: quia hoc
ex suæ mortalitatis corruptione accepit, ut

in eodē statu diu permanere non possit. Gre-
gorius in Psalmos pœnitentiales. Item: Im-

possibile est, ut quis lutei hui⁹ ergastulo in-
clusus, aut mortalis carnis circumseptus uo-

luta bro, ascendentem super Cherubin, & su-
per pennas uentorū uolantem Deum cōspi-

ciat, uel quanta sit eius potentia diuinitatis
agnoscat. ibidem. Item: Natura nostra per

lapsū primi hominis sic dānata est, ut quo
tidie labendo deficiat, & deficiendo uetera-

scat. Gregorius lib. quarto, in caput decimū
primi Regum. Et: Quia ante peccatū pri-

mi hominis nulla membrīs libido inerat. E-
rat quippe sensus carnis, sed turpis ac libidi-

nosus non erat: sed statim ut ad culpam ce-
cidit, pruritus membrorū sensit: quia obe-

diens motum carnis habere non potuit,
quando ipse Deo inobediens fuit. Culpā er-

go originalis mater contumeliosi sensus car-
nis recte intelligitur: quia ex illa nascendo

prodiit, qui esse ab illa cœpit. Gregorius lib.
sexto, in decimum quintū caput primi Reg.

¶ De proprietatibus quibuscūq; hominis
Gregorius loquitur. ut: Dum in hoc mūdo

sumus, à peccatis omnimodis non desisti-
mus: & quamdiu cum peccato uiuimus, pa-

cem perfectam cum illo qui sine peccato in
carne uixit, nō habemus. Gregorius in Can-

tica canticorum. Et: Humanum genus
ab ortu defluit ad mortē, & graue sibi est ex

peccatis quæ & perpetrat & portat. Grego-
rius in Ezechielem libro primo, homilia 2.

Item: Quātalibet sancti uiri in hac adhuc ui-

ta sint, habent tamen quod ante Dei oculos

operire debeant: quia omnino est impossi-

bile, ut aut in opere, aut in locutione, aut in

cogitatione nunquam delinquant. Grego-

rius in Ezechielem, homilia quarta. Et:

Novit etiam, quia mortē nulla possit ratiōe

euadere, quæ possit, si non peccasset, semper

uixisse. Gregorius in Psalmos pœnitētiales.

¶ Virā hominis in manu Dei esse, scribit

Gregorius: Dies & anni hominis à diebus &

annis discrepant æternitatis: quia uitam no-

stram, quæ tempore incipitur, tempore fini-

tur, dum intra sinus sui latitudinē format,
æternitas deuorat. Cuius nimirum immen-
sitas, qui ultra citraq; super nos tenditur, si-
ne inchoatione & termino eius æternū esse
dilatatur, eiq; nec transacta prætereunt, nec
adhuc uentura, quasi quæ nō appareant, de-
sunt: quia is qui semper esse habet, cūcta sibi
præsentia perspicit: cumq; aspiciendo pōst
& antè non tenditur, nulla intuitus muta-
tione uariatur. Gregorius in decimum cap.
Iob, libro nono, capite 26.

¶ Discernit rectos & non rectos Grego-
rius: Soli recti Christum diligunt: quia qui-
cunq; adhuc per distorta uitiorū ex deside-
rio currunt, dum in rectitudinis lineam sem-
per offendunt, ipsum iusticiæ autorem Chri-
stum omnino diligere nō possunt. Tunc ue-
rò homo per uiam ueritatis incedit, cum &
opera uirtutū exequitur, & tamen peccata
sua semper agnoscit. Gregorius in Canticis.

¶ De hominis dignitate ait Gregorius:
Quamuis per cœternū patri uerbum cuncta
creata sint, in ipsa tamē relatione creationis
ostēditur, quantū cunctis animalibus, quan-
tum rebus uel cœlestibus, sed tamen insensi-
bilibus homo præferatur. Gregorius lib. 9.
in Iob, capite 27.

¶ De anima inquit Gregorius: De origi-
ne animæ inter sanctos patres requisitio nō
parua uersata est: sed utrum ipsa ab Adā de-
scenderit, an certè singulis detur, incertū re-
mansit. eamq; in hac uita insolubilem fassi
sunt esse quæstionē. Grauis est quæstio, nec
ualet ab homine cōprehendi. Quia si de Adā
substantia, anima cū carne nascitur, cur non
etiam cum carne moritur? Si uerò cum car-
ne non nascitur, cur in ea carne quæ de Adā
prolata est, obligata peccatis tenetur? Sed cū
hoc sit incertū, illud incertum non est: quia
nisi sacri baptismatis gratia fuerit renatus
homo, omnis anima originalis peccati uin-
culis est obstricta. Gregorius libro 7, indi-
ctione secunda, epistola 53. Item: Adā ani-
ma nō est ita mortua, ut nō esset: sed ita mor-
tua, ut beata non esset: qui tamen Adā post-
modū per pœnitentiam ad uitam redijt. Gre-
gorius lib. 7, indictione 15, epist. 31.

DE LIBERO ARBITRIO

ante lapsum.

DE libero arbitrio ante lapsum, sic scri-
ptum reliquit Iohannes Maxentius:
Confitemur rectum in omnibus à Deo crea-
tum Adam, non mortalem, nec immorta-
lem, sed utriusque capacem, habentem in
proprij facultate arbitrij & uelle & posse
ad omnia: hoc est, & ad bonum, & ad ma-
lum. Hunc callidi serpentis deceptum astu-
tia, propria sponte præuaricatorem extitisse.
Itē: Infirmatus igitur naturæ uigor per ma-
lum præuaricationis, nullatenus ualuit per
i 2 semetip-

femetipsum inde adurgere, unde per propriam uoluntate incurrit. Maxentius in confessione de Christo.

Boetius inquit: Adæ natura ante lapsum fuit integra, esse tamen in eo potuit peccandi uoluntas atq; affectio. Vnde factum est, ut etiã prætergressis diuinis præceptis, inobedienciæ delictis teneretur astrictus. Adam si non peccasset, mortẽ nulla ratione sensisset. Adam post lapsum delictis subiectus est, & passionibus confusus, obductisq; iudicij regulis, bonũ à malo non potuit sincera integritate discernere, quoniã has omnes penas delicti præuaticatiõe suscepit. Tres sunt hominum status. unus quidem ante delictũ, in quo tamen si ab eo mors aberat, nec adhuc ullo se delicto polluerat, poterat tamẽ in eo uoluntas esse peccandi. alter, in quo mutari potuisset, si firmiter in Dei præceptis manere uoluisset. tunc enim id addendũ foret, ut ne modò nõ peccaret, aut peccare uellet, sed ne posset quidẽ aut peccare, aut uelle delinquere. Tertius status est post delictum, in quo mors illũ necessariò subsequuta est, & peccatũ ipsum, uoluntasq; peccati, omniaq; in perniciem prona, nec quicquã in se opis habẽtia, ut post lapsum posset assurgere. Adam in paradiso talis fuit, ut manducaret ac biberet, ut accepta digereret, ut laboretur in somnũ, & alia quæ ei non defuerunt. Humana quidẽ, sed cõcessa, & quæ nullã poenam mortis inferrent, neq; enim tanta indigentia in Adam fuisse credẽda est, ut nisi manducasset, uiuere non potuisset: sed si ex omni quidem ligno escã sumeret, semper uiuere potuisset, hisq; nõ mori. Idcirco paradisi fructibus indigentiam explebat. Boetius de duabus naturis, & una persona in Christo.

Olympiodorus ait: Cernitur quæ uerè sunt bona, cunctis æquè liberaliter effudisse Deus: hoc est, liberum arbitrium, dispositionemq; ad exercendas obeundasq; uirtutes. Olympiodorus in Ecclesiasten, cap. 5.

Gregorius inquit: Homo ante lapsum ex merito liberi arbitrij beatitudinem illius regionis attingeret, in qua uel peccare uel mori nō posset. in tertiū caput Iob, lib. 4, cap. 25. Item: Creatis cæteris animalibus, homo præ cunctis eleuatus fuit, quia & libertate extitit liberi arbitrij præditus, & rationis lumine il-
lustratus: cui etiam datū est, ut non sicut cætera animantia terrā semper aspiceret, sed ut ipso situ corporis cælos erectus uideret: ut ex hoc quoq; apertè cognosceret, quia & intentionē ad summa dirigere, & mentem deberet ad Deū leuare. nam & terror eius & tremor omnib. animātibus incubuit, q̃a diuina uoce eis prælatus fuit. Mortē quoq; nequaquā incurreret, si diuinis præceptis obediēs nunquā peccaret, in Psalmos pœnitentiales, 60

DE LIBERO ARBITRIO
post lapsum.

¶ Quodd aliqua sit libertas, Olympiodorus exponit inquit: Ea quę sub sole sunt, etiā homines ad supplicia disponūt, post presentem uitam futura: quandoquidē nulla cōtinenti necessitate hęc faciūt, sed p̄grua electiōe certoq; consilio. Spiritum uerō hoc loco animam intelligit rationalē, quę liberi arbitrij potestate decorata est. Olympiodorus in Ecclesiasten cap.1. Et: Cunctis studio ac electione susceptis laboribus. Paulo pōst: Notandum quoque, quodd qui student circa ea quę uana sunt, & sese uoluptatibus tradūt, excusare non possunt carentis ratione fortunę motum, neq; fati necessitatem: humanę siquidē actiones proficiuntur ab electiōe, & ab insita nobis libera potestate. Olympiodorus in Ecclesiasten, cap.2.

20 ¶ Quod nō possit suam uitam corrigere,
Gregorius inquit: Et quoniā tempus breue
est, & finis peccatorū mors est, ne quis in ho-
minis putet esse potestate, quando uias suas
uelit corrigere. Gregorius in Psalmos poenit-
tentiales. Item: Viciato in primo parētē
libero arbitrio, iam nec uelle quidem bonū
possum⁹, nisi illius gratia adiuuemur. ibidem.
quem gressus hominis diriguntur. ibidem.
30 Et: Virtutes & iusticia, uel ratio & intelli-
gentia, ita in me debilitatæ sunt, ut nec per
me quidē uitij resistere, nec animā ægram,
& ad ima ruentem, uirtutū ualeam fortitu-
dine sustentare. ibidem. Et: Ad Dominum
conuerti sine ipso non possumus. Nisi ergo
benigna Dei misericordia mentem hominis
illuminauerit, impossibile est ei in nouā na-
turam mutari. ibidem. Et: Potestātē adi-
piscendæ libertatis in uobis iam nō habetis.
Gregorius libro 5. in caput 13. primi Regum.

40 ¶ Vnde fit liberū arbitrium poſitū,
exponit Fulgentius: Deus donat gratis illi
digno gratiam, qua iuſtificatus impius, illi
minetur munere bonæ uoluntatis, & facul-
tate bonæ operationis, ut præueniente miſe-
ricordia bonū uelle incipiat: & ſubſeque-
te miſericordia, bonū quod uult facere ualeat.
Vtrumq; aut̃ Deus prædeſtinando præpara-
uit in illa incōmutabili uolūtate, in qua ſic
futurum effectū hominis renouando diſpo-
ſuit, ut eius uoluntas in opere nouo, noua
ſo eſſe non poſſit. Fulgentius lib. primo ad Mo-
nimū. Et paulo poſt: Eadem ſit operatio
gratiæ, quæ meritum hominis bonū & ini-
tial ad iuſticiam, & conſummat ad gloriā:
primò inchoans in homine uoluntatem bo-
nam, deinde eandem uoluntatem adiuuans
inchoatam, ut eadem uolūtas & diuino do-
no bona ſit, & diuino adiutorio malam ſu-
perare concupiſcentiam poſſit: & Deo per-
ſo ſiciente talis poſtmodum ipſa uoluntas ſit,
ut ma-

ut malam concupiscentiam habere non possit. Ac sic in presenti uita gratiae adiutorio infirmitati non cedat, in futura autem gratiae beneficium infirmitatem non habeat: & nunc recreetur continuo medicaminis iuuamine, tunc uero fruatur aeterna plenitudine sanitatis. Item: Dat ergo Deus cor nouum, ut in iustificationibus eius ambulemus: quod pertinet ad bonae uoluntatis initium. Dat etiam, ut iudicia eius obseruemus, & faciamus quod pertinet ad bonae operationis effectum. Vnde cognoscimus Dei esse, ut bonum facere uelimus, & ut bonum facere ualeamus. Cui sententia David omnino concordat, gratiam bene uolendi sic ostendens, diuinae largitatis directione donari. A¹ Domino gressus hominis dirigentur, & uiam eius uolet. Opus quoque bonum non nisi à Deo in nobis, & in Deo à nobis fieri protestatur dicens: Confirmatio hoc Deus, quod operatus es in nobis. Omne igitur opus quod à nobis in Deo fit, Deus in nobis facit. Ex ipso enim, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Ex ipso ergo est & uoluntas bona, & operatio bona. Sicut ergo praeparata est per praedestinationem uoluntas à Domino, quae bonum uelimus: sic etiam operatio bona praeparauit Deus, ut in illis ambulemus. Item: Ac primò totius bonae uoluntatis initium ab illa sempiterna Trinitate (quae unus, solus & uerus est Deus) & praedestinatum confitemur & datum. Hanc uoluntatis praeparationem testimonij Scripturae demonstramus. ut: Deus est qui in nobis operatur & uelle & perficere, pro sua uoluntate. ibidem. Item: Cum siue credentes siue operantes, licet nostra sit fides, & nostra operatio, tamen quia ista cum habemus, non habemus ex nobis nata, sed à Deo donata. Et quaecumque nobis facienda donat, sicut habere non possumus, nisi ipse nobis largiatur: sic facere non possumus, nisi ipse nobis quae largitus est operetur. Propterea nullatenus sinimus, imò salubriter prohibemus, tam in nostra fide, quam nostro opere, tanquam nostrum nobis aliquid uendicare. Dicit enim uas electionis: Quid habes quod non accepisti? Fulgentius lib. 1. ad Monimum, de praedestinatione. Et: Nec quisquam hominum siue ad cogitandum, siue ad operandum quodcumque bonum potest esse idoneus, nisi fuerit munere gratuito diuinæ opitulationis adiutus. Deus est enim qui operatur in suis & uelle & perficere, pro bona uoluntate: sicut uas electiois affirmat. Ab ipso namque est initium bonae uoluntatis, ab ipso facultas boni operis, ab ipso perseverantia bonae conuersationis: ab ipso datur in presenti seculo uera cordis humilitas, & in futuro retributionis aeternae felicitas, ut ipsi sint sine fine felices, qui nunc sine fictione sunt humiles. Fulgen

tius epistola 4. ad Probam, de oratione. Item: Hoc superest, ut non confidas in uirtute tua: id est, ne deputes uiribus tuis, quod seculi facultates diuitiasque contemnis, quod honores mundi pro nihilo ducis, quod desiderio regni coelestis accenderis, quod uiam mandatorum Dei currere delectaris. Haec enim omnia nullatenus haberes, nisi à Deo munere gratuita donationis acciperes. Non hoc homini dat natura, sed gratia. Non hoc ex qualitate conditionis humanae habetur, sed ex benignitate diuinæ illuminationis acquiritur. Homo quidem sic à Deo factus est, ut haec habere possit: sed habere non potest, nisi dono Dei miserantis acceperit. Nam & oculus sic factus est, ut uidere lumen possit: sed uidere non potest, nisi se illi lumen infuderit. Quod ergo uidet oculus, beneficium est luminis: quo si caruerit, caecus remanebit in tenebris. Omnia à Deo creata sunt, ut ergo quaedam in deteriora non recidant, gratia eius gubernat: & ut ad meliora quaedam conscendant, gratia eius eleuat: & ut in aeternum permaneant, ipsa gratia uiuificat & conseruat. Huius gratiae adiutorium semper est nobis à Deo poscendum. sed ne ipsum quod poscimus nostris uiribus assignemus: neque enim haberi potest ipse saltem orationis affectus, nisi diuinitus fuerit attributus. Ut ergo desideremus adiutorium gratiae, hoc ipsum quoque est gratiae: ipsa namque incipit infundi, ut incipiat posci. Ipsa quoque amplius infunditur, cum poscentibus datur. Quis uero potest gratiam poscere, nisi uelit? Sed nisi in eo Deus ipsam uoluntatem operetur, uelle nullatenus poterit. Fulgentius epistola sexta ad Theodorum senatorem, de conuersione.

Alcimus in libro de sententia Dei ait:

Sed tu Christe potens, cui semper parcere promptum

Tu figulus massam potis es reparare caducam, (est,

Et confracta diu resolutaque fingere uasa:

Qui dudum multo latitantem puluere dragmam inuenis, accensis uerbi uirtute lucernis.

Linquentem caulas, turpique errore uagantem,

Pastor ouem celeri dignatus quaerere gressu

Subuehis, utque suo gaudens reddatur ouili,

Sarcina sit quae cura fuit, &c.

Iohannes Maxentius ait: Quia si proprijs bonis, & non Dei auxilio inter aduersantes posset proficere natura humana, nunquam propheta Spiritu Dei repletus oraret dicēs: Perfice gressus meos, &c. Item: Quum non semper, sed tunc quilibet utiliter & salubriter non moueatur impulsus, quando à ueritate fidei non deiicitur diuersis temptationibus inquietatus. Iohannes Maxentius in responsione ad epistolam Hormisdæ.

Item: Augustinus humanum arbitrium ita liberum docet, ut illuminatio, uirtus & salus illi à Christo, & per Christum, & cum

Christo sit. Faustus Gallus episcopus ita liberum Christianum arbitrium docere conatur, ut illuminatio, uirtus & salus non à Christo, sed natura sit. Et ut planum fiat quod dicimus, ille nos Christianos fideles atque obediētes Deo salubriter per gratiam Christi, quam nobis per incarnationis suae donauit praesentiam, esse definit: isto iuxta profana commenta Pelagij, naturaliter esse discernit. ibidem.

Fortunatus scribit: Hominis uoluntas bonum non habet, nisi Dominus inspiret, iuxta illud: Deus meus, misericordia eius praueñiet me. Item: Ergo non hominis uoluntas praueñit Deum, sed Dei misericordia praueñit hominem, non uoluntatem. Fortunatus libro decimo, in expositione orationis Dominicae.

Cassiodorus dictum tertij Psalmi, Tu autem Domine susceptor meus es, gloria mea, &c. contra Pelagianos facere ait: qui putant hominem aliquid per se efficere posse quod bonum est. statim subiicit: Nam quis (rogo) sibi ad bene agendum sine diuinae gratiae largitate sufficiat, cum humana natura per gratiam, qua unita est Deo, ad patris sit dexteram collocata? Quod beatus Augustinus in Enchiridio, more suo latius explicauit. Item Psalmo quinto, Domine ut scuto bonae uoluntatis coronasti nos, &c. Quoniam, inquit, uocatio Domini omne meritum praecedat, nec inuenit dignum, sed facit. Ideo enim gratuita, alioquin iusta diceretur. Haec est ergo bona uoluntas, quae nos uocat & attrahit. Nec quicquam proficuum ualemus cogitare, uel facere, nisi hoc accipiamus à bonitatis autore. sicut Apostolus dicit: Non enim possumus cogitare à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Quiescat ergo Pelagiana dementia, ne cum sibi aliquid boni falso applicare nititur, uero potius donatore fraudetur. Et: Est quidem in mala parte execrabilis libertas arbitrij, ut praueñicator creatorem deserat, & ad uitia se nefanda conuertat. In bona uero parte, arbitrium liberum Adā peccante perdidimus, ad quod nisi per Christi gratiam redire non possumus, dicente Apostolo: Deus est enim qui operatur in nobis & uelle & perficere, per bonam uoluntatem. Vnde assidua oratione precandum est, ne nos uoluntas peruersa rapiat, sed inspiratio diuina possideat: quia quicquid ex nobis meritis sapimus, mortifera contra nos audacia concitamus. Cassiodorus in Psalmum 117.

Gregorius inquit: Quia ad supernorum desiderium anhelare sine diuinae misericordiae gratia nullus ualet, oramus Dominum omnipotentem, ut haec nobis & eligendi uelle, & posse tribuat obtinendi. Gregorius libro septimo, in distinctione secunda, epist. 54.

Et: Ut intima luce fruamur, non est nostrico naminis, sed diuinae dignationis. Gregorius libro primo in caput primum Reg. Item: In contemplationem coelestium sublimari non possumus nostro conamine, sed diuina dispositione. ibid. Itē: Bona desideria nobis per diuinam gratiam ministrantur, sed non dona gratiae per conatum liberi arbitrij ad uitutem uictorias promouemus. Idem lib. 3. in septimum caput primi Regum. Et: Omne quod à nobis in omni uita nostra prosperum geritur, diuinae gratiae adscribitur. ibidem. Et: Quia humano studio ad diuinam peruenire impossibile est, non est nobis confidendum de uiribus proprijs, sed de dignatione Spiritus sancti, qui à redemptore missus repleuit orbem. Gregorius lib. 5, in caput decimum primi Regum.

¶ In quibus ualeat liberum arbitrium, in quibus non, docet Ioannes Maxentius: Liberum autem naturale arbitrium ad nihil aliud ualere credimus, nisi ad discernenda tantum & desideranda carnalia, siue secularia, quae non apud Deum, sed apud homines fortassis possunt uideri gloriosa. Ad ea uero quae ad uitam aeternam pertinent, nec cogitare nec uelle, nec desiderare nec perficere posse, nisi per infusionem & operationem intrinsecus Spiritus sancti, qui est etiam spiritus Christi. Spiritum enim Christi qui non habet, hic non est Christi. Quod si quis credit in Christo, iam donum naturae, sed per Spiritum sanctum est, qui Christi est. Qui iam credit in eum qui uiuificat impiū, ut confiteatur quia Dominus est Iesus, quod nemo potest dicere nisi in Spiritu sancto. Maxentius in confessione de Christo. Item: Abominantes etiam eos qui contra uocem Apostoli audent dicere, nostrum est uelle, Dei autem perficere. cum idem doctor & uelle & perficere donum testetur esse diuinum, ipso dicente, &c. ibidem.

Prosa tertia libri quinti Boetius prolixè disputat, non posse simul stare prouidentia & liberum arbitrium. & primò praemittit, quod dicta possunt habere dubitationē. Secundò ponit rationem dubitationis, ibi: Nimirum inquam aduersari & repugnare uidetur, praenoscere uniuersa Deū, & esse ullum libertatis arbitrium. Nam si cuncta prospicit Deus, neque falli ullo modo potest: euenire necesse est, quod prouidentia futurum esse praenouiderit. Quare si ab aeterno non facta hominum modò, sed etiam consilia uoluntatesque praenoscit, nulla erit arbitrij libertas. Neque enim uel factum aliud ullum, uel quaelibet existere poterit uoluntas, nisi quā nescia falli diuina prouidentia praesensit. Nam si aliorum quā prouidentia sunt detorqueri ualent, non iam erit futura firma praescientia, sed opinio potius incerta: quod

quod de Deo credere nefas iudico. In hac proflam multa argumenta coaceruat, quibus probat, nullum esse liberū arbitrium: negatur enim præscientia ac providentia Dei, item prædestinatio tolleretur, &c. Interim tamen philosophicè disputare uidetur, esse quoddam liberum arbitrium, dum enumeratur incōuenientia quæ sequuntur, si tollatur liberum arbitrium: primò ex parte hominum, secundò ex parte Dei, tertio ex parte coniunctionis hominum ad Deum.

¶ Quòd homo liberè peccet, Olympiodorus scribit: Deus nō coegit quenquā hominem avariciā intemperantiā uel sectari: sed ea permittit quæ homines electione liberæ uoluntatis aggrediūtur, dum liberi arbitrij naturam uoluntatemq; conseruant. Olympiodorus in Ecclesiasten cap. 5. Et: Filij inobedientiæ nulla coacti necessitate, sed electione liberæ uoluntatis sese ultrò subieciunt diaboli dominationi atq; tyrānidi. Ibi dem capite decimo.

¶ De renatorū libero arbitrio inquit Gregorius: Præueniens gratia liberum in eo arbitriū fecerat in bono, quod libero arbitrio eandem gratiā est subsecutus in opere. Gregorius in Ezechielem lib. 1. homilia 9. Et: Nec muneris sui largitate frustrabitur, sed uires obtinendi prorsus indulget, qui uelle concessit. Nam iam ipsum desiderantes appetere, donū est. Idem lib. 6. in dictione decima quinta, epist. 33.

DE PECCATO.

Conuenienter debita, peccata dicuntur: quia & debentur, & quærenda sunt. Nam sicut debitū à creditore requiritur, ita peccatum à Deo in die iudicij necesse est ut exigatur: nisi hic dum uiuimus, per pietatē eius indulgentiā ista nobis exactio condonetur. Fortunatus in libro decimo, in expositione orationis Dominicæ.

Gregorius inquit: Hoc etenim inter peccatum & delictū distat, quòd peccatū est mala facere, delictū uerò est bona derelinquere: quæ summo per se sunt tenenda. Vel certè peccatum in opere est, delictū in cogitatione. Gregorius in Ezech. lib. 2. homilia 21.

Peccatum sic describit Fulgentius: Peccati initium, si attendatur, puto q, nihil aliud est quàm inordinatarū rerum inordinata ratio: quæ sponte perdendo dilectionis ordinem perdidit, & salutem. Fulgentius libro 1. ad Monimum.

Gregorius inquit: Quid sunt peccata, nisi languores animarum? Gregorius libro 6, in cap. 16. primi Regum.

Naturalis & originalis peccati Iohannes Maxētius in Catholica professione de Christo mentionem facit.

Cassiodorus scribit: Duo sunt genera pec-

cantiū. Primū, quod nulla placabili satisfactione cōpleta remanet in delictis. Aliud est, cui per gratiā confessionis peccata donantur. sicut legitur: Beati quorum remissæ iniquitates. Cassiodorus in primum Psalmum.

Item: Duo sunt genera peccantium. Vnum, quod credens legi, per infirmitatem carnis non ualet quæ sunt iussa complere. de quibus dicit Salomon: Corpus enim quod corrumpitur, aggrauat animā, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Aliud uerò est, audax, desperatum, blasphemum, quod sibi proponit libera uoluntate delinquere, cōtemnens omnia, sibiq; remurmurans Deum putat non curare mortalia. Cassiodorus in 35 Psalmum.

Gregorius ait: Omne peccatum aut sola cogitatione cōmittitur, aut cogitatione simul & opere perpetratur. Gregorius in undecimum caput Iob, libro 10, capite 11. Et: Uia quidem peccata sunt, quæ aut in mente adhuc per concupiscentiam regnant, aut quæ per conuersionem contempta, sed per pœnitentiā adhuc non sunt deleta. Illa quidem uiuunt adhuc ad uoluptatē, ista uiuunt ad pœnam: quia etsi iam peccare desernim⁹, nisi cōmissa plangamus, cōmissorum obligatione retinemur. Gregorius libro 6. in decimum quintum caput primi Reg. Et: Studio & uoluntate peccare magna præuicatio est: infirmitate uero peccare, tanto tolerabilius est, quanto is qui peccato subiacer, eiusdem peccati uiribus impar est. Et paulo post: Peccatum quippe ad mortem est, quòd ab eo cōmittitur, qui resipiscere nunquam potest. Quod nimirū peccatum à prepositis non portatur, quia sacerdotum orationibus aut oblationibus non deletur. Gregorius libro sexto, in caput 15. primi Reg.

Et: Peccatum quippe quod per pœnitentiā citius non deletur, aut peccatum est, aut causa peccati, simul & pœna peccati. Omne enim quod prius committitur, peccatum est. Sed si citius pœnitendo nō tegitur, iusto iudicio omnipotens Deus obligatam peccatis mentem etiam in culpam alteram permittit cadere, ut qui flendo & corrigendo noluit mundare quod fecit, peccatum incipiat peccato cumulare. Peccatum ergo quod pœnitentiæ lamento non diluitur, peccatū simul est, & causa peccati: quia ex illo oritur, unde adhuc peccatoris animus altius obligetur. Gregorius in Ezechielem libro primo, homilia undecima. Et: Peccatum prælati grauius est quàm subditi. Gregorius in Psalmos pœnitentiales.

¶ Fontem peccatorum Fulgentius explicans inquit: Si initium peccati requiritur, nihil aliud nisi superbia inuenitur. Dicit enim Scriptura: Initium omnis peccati

superbia. Fulgentius libro primo ad Monimum. Et: Quia peccati autor nō est Deus, sed homo peruersus: dignè itaq; homini qui se perdidit peccato, redditur in tormētis æterna perditio, ut pereat quidem qui perire uoluit: non tamen sic pereat, quæadmodum uoluit. Fulgentius ibid. Et: Causam iniquitatis suę homo habet ex propria uoluntate, & non ex prædestinatione Dei. ibid. Item: Quia initium malæ uoluntatis superbia est, quæ ex Deo non est, perspicuè claret, nō ex Deo esse hominibus interitū malę operationis, sed à iusto iudice retribui malis interitū ultionis. ibid. Et: Deus non est lapsus parentis autor, sed homo peruersus. Itē: Quia illius rei Deus ultor est, cuius autor non est: id est iniquitatis, quam potest Deus punire, non facere. Item: Non aut aliquid inordinatum Deus fecit, nec aliquid inordinatum fieri prædestinauit. Item: Ex uolūtate Dei nunquam processit origo peccati. Itē: In omnibus operibus Dei aut iusta ueritas custoditur, aut pia misericordia prærogatur. Porro aut, cum negare non possumus, à Deo bono factum hominē bonum, si dixerimus à Deo prædestinatum ad opus aliquod malum, nos Deo misericordie & iusto tale opus adscribimus. Fulgentius ibidem.

Alcimus inq; in lib. de Originali peccato: Tunc uictor serpens certamine letus ab ipso, Puniceam crispans squamoso in uertice cristam, Iam non dissimulans quem presserat ante triumphum, Acrior insultat uictis, & taliter inquit:

En diuina manet promissæ gloria laudis: Quicquid scire mecum potuit, iam credite uestrum est. Omnia monstraui, sensumq; per abdita duxi. Et quodcunq; malum solers natura negabat, Institui, dextrisq; dedi coniungere læuam: Istinc perpetua uosmet mihi sorte dicaui. Nec Deus in uobis, quanquam formauerit antè, Iam plus iuris habet. habeat quod condidit ipse: Quod docui mecum est, maior mihi portio restat: Multa creatori debetis, plura magistro. Dixit, & in media trepidos caligine linquens, Confictum periit fugiens per nubila corpus. Item: Quod tamen amisso dudum peccatur honore, Adscribam tibi prime pater, qui semine mortis Tollis succidæ uitalia germina proli. Alcimus libro primo de origine mundi. Item: His protoplastorum sensum primordia sacra Continuere bonis, donec certamine primo Vinceret oppressos fallacem culpa per hostem. Alcimus in libro de peccato originali. Item: Quæ postquam pariter sese comitemq; sefellit, Ceu proprium gustu fecit primæ uirago, Et nondum natam percussit uulnere prolem.

Andreas Hierosolymitanus inquit: Prima transgressio seu protoplasti delictum opus diaboli est.

Olympiodorus inquit: Deus omnes ho-

mines rectos protulit, carentesq; prauitate: ipsi uerò sua electione in obliquas uicēditiones cōmigrarunt, dissectiq; sunt, ut alius quidem libidinibus, alius auariciæ seruiat, alij passionibus alijs sint subiecti. Olympiodorus in Ecclesiasten, cap. septimo. Et: Ipse princeps autorq; malorum diabolus. Ibidem, capite quarto. Item: Peccatum dolo ac fraude mala diaboli inuestū est in orbem terrarū, eapropter orationem Dominicam cōcludimus orantes, Sed libera nos à malo: hoc est, à diabolo. Qui ergo peccat, diaboli iussu exequitur, & uoluntatem. Olympiodorus in Ecclesiasten, cap. 8.

Gregorius inquit: Natura igitur humana bene cōdita, sed ad infirmitatem uitio priæ uoluntatis lapsa, in calamitatē cecidit: quia pressa innumeris necessitatibus, nihil in hac uita nisi unde affligeretur inuenit. Gregorius in trigésimū caput Iob, lib. uigesimo, capite decimoquinto. Et: Antiquus hostis, qui primū hominem de paradisi delicijs in hanc ærurnosam uitam callida persuasione deposuit. Gregorius libro 2, indictione decima, epistola 33. Et: Diabolus initium omnis iniquitatis. Gregorius libro tertio, in quartum caput primi Regum. Et: Opus quippe Dei homo est, sed opus hominis uitium. Gregorius lib. quarto, indictione decimatercia, epistola 36. Et: Quotiescunq; grauiter delinquimus, cor nostrum nos nō habemus. Item: Reprobi quidē corda sua non habent, quia ea diabolus possidet. Gregorius libro secundo inquit, in caput secundum primi Regū. Et: Ad peccati lapsum nequaquā impellimur, nisi cum peruersa subis malignorum spirituum tentamenta suggeruntur. ibid. Et: Dum ex cōcupiscentia cordis peccatū generatur, quasi in torculari de uua uinū producit. Gregorius lib. tertio, in caput septimum primi Regum. Et: Concupiscentia autem peccatum parit. Gregorius libro quinto, in caput decimū quintum primi Regum. Et: Hæc mors & contritio, quæ ad omnes homines ex iustę nationis sententia peruenit, ex primi hominis peccato descēdit. Gregorius in Psalmos pœnitentiales. Et: Sicut in illa prima hominis transgressione suggessit serpens, deletata est Eua, cōsensit Adam: sic & quotidie fieri uidemus, dum suggerit diabolus, deletatur caro, consentit spiritus. Sicut autem peccatum illud subsecuta est mors, sic & peccato consentiens moritur anima, quia à uita sua quæ Deus est, separatur. ibidem.

¶ De impulsua peccatorum, inquit Gregorius: Tribus modis peccatum admittitur. Aut ignorantia incurritur, aut infirmitate cōmittitur, aut studio perpetratur. Gregorius in Psalmos pœnitentiales. Quod

¶ Quod omnes sint peccatores, Cassiodorus exponit, inquit: Hoc ideo dicimus, non quod aliquis in hac presenti uita sine peccato esse possit, Cassiodorus in cap. 4. Canticorum.

Gregorius inquit: Nullus homo sine peccato est, nisi ille qui in hunc mundum non uenit ex peccato. Et quia omnes in culpa ligamur, ipsa amissione iusticie morimur, condamur prius in paradiso ueste innocentie nudi sumus, interitum etiam carnis subsequente consumimur. Homo itaque peccator moritur in culpa, nudatur a iusticia, consumitur in peccato. Gregorius in decimum quartum caput Iob, libro 12, cap. 4. Et: Omnes nos prius peccatores homines existimus, & postmodum per unctionem sancti Spiritus sanctificamur. Gregorius lib. 9, in dictione quarta, epist. 61. Et: Omnis anima quae etiam malum opus non agit, polluta tamen cogitatione sordescit. Gregorius in Ezechielem libro 2, homilia 20.

¶ Quomodo peccata committantur, scribit Gregorius: Quia cogitando, uel loquendo, siue faciendo omne peccatum committitur.

Gregorius libro quinto, in caput decimum tertium primi Regum. Item: Innumerabilia sunt quae cogitando, loquendo, uidendo, gustando, & audiendo & operando committimus. ibid. Et: Sunt multa peccata quae committimus, sed idcirco nobis grauiora non uidentur, quia priuato nos amore diligentes,

Gregorius libro primo, homilia 20. Vnde fit plerumque, ut & nostra grauiora leuiter, & proximorum mala leuia grauius iudicemus. Gregorius in Ezechielem libro primo, homilia quarta. Et: Omnis qui peccat, quid aliud quam conditoris sui in se iracundiam irritat? Et scimus, quia quoties aliquis, quoties cogitatione delinquimus, Deum contra nos toties irritamus.

Gregorius in Ezechielem libro primo, homilia nona. Et: Tribus modis impletur omne peccatum, uidelicet suggestionem, delectationem, consensum. Suggestio fit per diabolum, delectatio per carnem, consensus per spiritum: quia cum primam culpam serpens suggestit, Eua uelut caro delectata est, Adā spiritus consentit: & necessaria est magna discretio, ut inter suggestionem, delectationem & consensum iudex sui animus praesideat. Cum enim malignus spiritus peccatum suggerit in mente, si nulla peccati delectatio sequatur, peccatum perpetratum omnimodo non est. Cum uero caro delectari cœperit, tunc peccatum incipit nasci. Si autem etiam ad consensum ex deliberatione descendit, tunc peccatum cognoscitur perfici. In suggestionem igitur peccati semen est, in delectatione fit nutrimentum, in consensu perfectio. Gregorius lib. 12, in dictione 7, cap. 11. Et: Cum adhuc hic uiuimus, etiam post fidem sapientius ad peccata de-

clinamus. Idem in Ezechielem lib. 2, homilia 22.

¶ Quod sancti etiam sint peccatores, Iustus docet: Nos discipuli Christi, imitatores quae eius, neque idolorum seruitores & æmuli sumus, etiam peccatores, tamen Christiani, & uobiscum omnia in Christo sapientes. Item: Hi equidem sancti, capiti suo, id est Christo adherere noscuntur: qui in similitudine corui se peccatores agnoscunt. sequuntur multa testimonia, etiam in sanctis peccata manere.

Cassiodorus inquit: Qui natus est ex Deo, non peccat: subaudi, peccato ad mortem: non quod leui peccato quis careat, sine quo uita ista non ducitur. Tota ergo pulchra est Ecclesia, in quantum se castam & immunem ab omni peccato custodit. Si quando autem leui peccato fulcatur, cito penititudine & fide recta ad coeleste desiderium in ea prisca pulchritudo reparatur. Cassiodorus in caput 4. Canticorum.

¶ De effectu peccati, inquit Fulgentius: Concupiscentia concipiens peperit peccatum, peccatum uero consummatum genuit mortem. Non ergo iniqui praedestinati sunt ad mortem animae primae, sed praedestinati sunt ad secundam: id est, ad stagnum ignis & sulfuris. Fulgentius libro primo ad Monimum.

Alcimus inquit in libro de sententia Dei:

Extunc paulatim retrò sublapsa referri

Vita prior, cœpitque malis laxata potestas:

Tum tristes morbi, ex uarijs subiere dolores.

Olympiodorus ait: Stultus cum diligit turpes suas operationes, & amplectatur, proprias deuorat carnes, ipse sibi iustum supplicium parans. Olympiodorus in Ecclesiasten cap. 4. Et: Peccator suam animam prius excruciat. qui enim diligit iniquitatem, odit animam suam: & unusquisque ob ea quae peccauerit, punietur. Idem in caput decimum Ecclesiastae.

Gregorius inquit: Statu immortalitatis amisso, cursus eum mortalitatis absorbit. Gregorius in 34. caput Iob, lib. 24, cap. 2. Et: Homo qui, si praeceptum seruare uoluisset, etiam carne spiritualis futurus erat, peccando factus est etiam mente carnalis, ut sola cogitet quae ad animum per imagines corporum trahit. Corpus quippe est coeli, terrae, aquarum, animalium, cunctarumque rerum uisibiliu, quas indefinenter intuetur, in quibus dum tota se delectata mens proijcit, ab internae intelligentie subtilitate grossescit: & quia iam erigere ad summa se non ualet, in his infirma libenter iacent. Gregorius in 4. cap. Iob, lib. 5, cap. 25. Item: Fixa mens stare cum potuit, noluit: stare iam non ualet, etiam cum uult. Conditoris quippe sui contemplationem deserens, salutis suae fortitudinem perdidit: & quolibet posita, semper agra alium locum quaerit. Idem in 7. caput Iob, libro 8, cap. 6. Et: Per nos cecidimus, sed nostris resurgere uiribus non ualemus.

Culpa nos uoluntatis propriae semel strauit, sed

sed poena culpæ deterius quotidie deprimit: Gregorius in septimū caput Iob, libro 8, capite 19. Et: Delinquenti Dominus nequaquam parcat, quia delictum sine ultione nō deferit. Aut enim ipse hoc homo in se pœnitens punit, aut hoc Deus cum homine uindictans percutit. Nequaquā igitur peccato parcat, quia nullatenus sine uindicta laxatur. Sic David audire post cōfessionem meruit: Dominus transtulit peccatū tuum. Et tamē multis pōst cruciatibus afflictus ac fugiens, reatū culpæ quā perpetraverat exoluit. Gregorius in nonū caput Iob, lib. 9, cap. 17. Et: Deus solus iuste peccata ulciscitur, quia ipse solus est in quo nō potest inueniri quod puniatur. Quia ergo solus Deus parcat, solus iuste iudicat, ipsum solū offendit qui peccat. Gregorius in Psalmos pœnitentiales. Et: Tunc aut cœlum homo deseruit, cum peccauit. Gregorius in Euangelia, homilia 34. Et: Quid paradiso iucundius? quid cœlo securius? & tamen homo ex paradiso peccando, & angelus cecidit ex cœlo. Gregorius lib. 6, indictione 15, epist. 5. Et: Nam cum primi parentes nostri in paradiso deliquissent, immortalitatem quam acceperant recto Dei iudicio perdidērunt. Quia itaq; omnipotēs Deus humanum genus pro culpa sua funditus extinguere noluit, & immortalitatem homini pro peccato suo abstulit, & tamen pro benignitate suæ pietatis fecunditatem ei sobolis reseruauit. Gregorius libro 12, indictione 7, cap. 10. Item: Humana natura per peccatū primi hominis dignitatis suæ uigorem perdidit, sed in persona redemptoris aucto sibi splendore radiauit. Gregorius libro 5, in decimum quartū caput primi Regum. Item: Peccando inimicitias creatoris incurrimus. Gregorius libro 4, in caput nonū primi Regum. Item: Omne peccatū graue est, quia non permittit animā ad sublimia leuari. Gregorius in Ezechielem lib. 1, homilia 2. Et: Peccata consummata generant mortē. Gregorius in Psalmos pœnitentiales. Et: Peccatum in nobis Spiritus sancti gratiā obscurauit. Ibid. Et: Peccatū sicut peccantis mentem retib. delectationū illaqueat, ita etiā implicitā quasi mole superposita grauat. ibidē.

¶ Deum nosse peccata, & punire, Gregorius scribit: Deus itaq; hominū uanitatē non uit, iniquitatē considerat: quia nec minora delicta inulta deferit, & ad maiora ferienda sese intentius accingit. Gregorius in undecimum caput Iob, libro 10, capite 9.

De quibuscūq; gradibus peccatorū inquit Gregorius: Sicut minoris culpæ est, cum carnaliter mens in delectationē rapitur, sed tamen delectationi suæ per spiritū reluctatur: ita grauioris & plenæ nequitiae est, ad peccati illecebram non solum delectatione pertra-

hi, sed etiam cōsensu famulari. Tanto igitur arctiori manu pœnitentiæ mens à pollutione tergendā est, quanto se per cōsensum conspiciat sordidius inquinatā. Gregorius lib. 4, in Iob, cap. 17. Item: Culpa cum defenditur, geminatur. Peccatū peccato adijcit, qui male gesta etiā defendit. Hoc primus homo fecit, cum de errore suo requisitus diceret: Mulier quam dedisti mihi sociā, dedit mihi delictū, & comedi. scilicet excessus sui uitii in autorē latenter intorquens, ac si diceret: Tu occasione delinquendi præbuiisti, qui mulierem dedisti. Hinc est quod huius erroris raramus in humano genere ex illa nunc usq; radice protrahitur, ut quod male agitur, adhuc etiam defendatur. Gregorius in tertium caput Iob, libro 4, cap. 19. Item: Quatuor modis peccatū perpetratur in corde, quatuor summatur in opere. In corde namque suggestionē, delectationē, cōsensu, & defensionis audacia perpetratur. Fit enim suggestio per aduersariū, delectatio per carnē, cōsensus per spiritū, defensionis audacia per elationē. Culpa enim quæ terrere mentē debuit, extollit, & deiiciēdo eleuat, sed grauius eleuādo superplantat. Vnde & illam primi hominis rectitudinē antiquus hostis his quatuor modis fregit. nam serpens suasit, Eua delectata est, Adam cōsensit: qui etiā requisitus, cōsensus per culpam per audaciā noluit. Hoc uerō in humano genere quotidie agitur, quod actū in primo parente nostri generis nō ignoratur. Eisdem quatuor modis etiā peccatum consummatur in opere. Prius namq; latens culpa agitur, postmodū uerō etiam ante oculos hominū sine confusione reatus aperitur, dehinc & in cōsuetudinē ducitur: ad extremū uerō uel falsæ spei seductionibus, uel obliuione miseræ desperationis enutritur. Gregorius in tertium caput Iob, libro 4, cap. 25.

DE PECCATO ORIGINIS.

Quod sit peccatū originis, probat Gregorius dicto psalmi quinquagesimi primi: In iniquitatib. conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Itē, quod nō originalis culpæ supplicia uel reatus prius amittatur, nisi regenerationis unda diluatur. Gregorius in 3 cap. Iob, lib. 4, cap. 6.

Originale peccatū per prauaricationem Adæ ingressum in mundum, Maxentius in capite contra Nestorium testatur.

Fortunatus libro nono inquit: Aspera conditio & fors irreuocabilis horæ, Quod generi humano tristis origo dedit.

Cum suadens coluber proiecit ab ore uenenum, Morsu & serpentis mors fuit Eua nocens.

Sumpsit ab ipso extunc Adam patre terra dolorem, Et de matre gemens mundus amara capit.

Præuaricando duo probro damnantur acerbior: Ille labore dolet, hæc generando gemit.

*Mors uenit unde uorax transmissa nepotibus ipsis,
Heredesq; suos tollit origo nocens. Item:
Ipse creat hominem, quid dicere possumus? idem
Qui dedit & recipit, crimina nulla gerit.
Illius ecce sumus figmentum, & spiritus inde est:
Cum iubet hinc imus, qui sumus eius opus.*

Gregorius inquit: Vnde peccatū, quia ho-
mo per mulierem culpę subditam nascitur,
reatus primi infirmitas in prole propagatur.

Et quia in radice putruit humani generis ra-
mus, in conditionis suę uiriditate minimę
subsistit. Gregorius in uigesimum sextū ca-
put Iob, libro 17. cap. 10. Et: Ex illo quip-
pe lapsu primi hominis hęc argumēta nequi-
tudinis ducimus, ex quo ipsam radicē traximus

culpę. Gregorius in trigessimū primum ca-
put Iob, libro 22, cap. 8. Item: In illo quip-
pe primo homine à Deo recedente, repulsi à
paradisū gaudijs, in hęc mortalis uitę ærum

nam cecidimus: & quām grauem culpā ser-
pentis suasionē cōmisimus, pœna nostrę ul-
tionis sentimus. Huc enim lapsi, nihil extra

Deum nisi affligeremur inuenimus. Grego-
rius in 33 caput Iob, libro 24, capite 3. Et:
Peccatum quippe originale à parentibus tra-

himus, & nisi per gratiam baptismatis solua-
mur, etiā parentū peccata portamus: quia
unum adhuc uidelicet cum illis sumus. Gre-

gorius in uigesimum primum caput Iob, libro
15, capite 31. Et: Quia genus humanum in
parente primo uelut in radice putruit, & ari-

ditatē traxit in ramis: & inde omnis homo
cum peccato nascitur, unde primus homo
permanere noluit sine peccato. Gregorius li-

bro septimo, in dictione secunda, epistola 53.
Et: Vicia autē carnis & animę quia diabolo
suggerente propagantur, eius uelut propriū

sunt. Gregorius libro sexto, in decimū quin-
tum caput primi Regū. Item: Ex peccato
primi hominis infirmatē natura in hoc mun-

do cum nostris tērationibus nascimur. Gre-
gorius in Ezechielem libro secundo, homi-
lia 19. Et: Ex peccato primi parentis pœnā

contraxi magnę infirmitatis. non enim quod
uolo, ago: sed quod odi malum, illud facio.
Gregorius in Psalmos pœnitentiales. Et:

Postquā enim in ordine culpam incurrit pri-
mus humani generis parēs, ab illa in qua po-
stus fuerat mentis celsitudine decidit, clari-

tatem uisionis diuinę perdidit, suauissimas
uerborū Dei epulas, quibus interius reficie-
batur, amisit. Oculos carnis ad obscēna &

turpia uidēda aperuit, qui prius aciem men-
tis, quā lucis summę fulgor intuebatur, ob-
scurauit. Ibidem. Et: Quia primus homo

à statu rectitudinis peccando corruit, pecca-
ti pœnā ad filios misit. ibidem. Item: Quia
primus homo peccando mortē incidit, pro-

pagata generis humani successio à rationis
intimę uiriditate cōsequenter exaruit. ibid.

Et: Ante peccatū primi hominis nulla mem-
bris libido inerat: erat quippe sensus carnis,
sed turpis ac libidinosus nō erat: sed statim
ut ad culpam cecidit, pruritū membrorum
sensit: quia obedientem motum carnis ha-
bere nō potuit, quando ipse Deo inobediēs
fuit. Culpa ergo originalis, mater contume-
liosi sensus carnis rectē intelligitur: quia ex
illa nascendo prodijt, qui esse ab illa cœpit.
10 Quia ergo ex originali culpa fit peccatū mo-
tionis carnis, dum regem carnalem sensum
attēdimus, matrē eius esse primam culpam
rectē nominamus. Gregorius lib. 6. in deci-
mum quintum caput primi Regum.

¶ Quales nascamur, docet Gregorius: Sed
quia cum culpa simul ab origine etiā pœna
propagatur, inserto infirmitatis uitio nasci-
mur: & quasi nobiscū hostem deducimus,
quem cum labore superamus. Ipsa ergo ho-
minis uita tentatio est, cui ex semetipsa na-
scitur unde perimatur. Gregorius in septi-
mum caput Iob, libro 8, capite 3. Item: Sed
quamuis incorporea sit anima, quia tamen
corpori inhæret, ex ipsa sui qualitate localis
cognoscitur, quæ carnali loco detinetur:
quæ dum obliuiscitur scita, cognoscit inco-
gnita, meminit obliuioni mandata, hilare-
scit post tristitia, adducitur post læta: ipsa sui
diuersitate indicat, quantū à substantia æter-
næ incōmutabilitatis natura distat. Grego-
rius in quartum caput Iob, libro 5, cap. 26.

¶ Quod maneat peccatū originis, docet
Alcimus libro primo de origine mundi:
Et licet hoc totum Christus persoluerit in se,
Contraxit quantum percussa in stirpe propago:
Attamen auctoris uitio, qui debita leti
Instituit, morbosq; suis ac funera misit,
Vixit peccati moribunda in carne cicatrix.

Gregorius ait: Et quia in hac quantalibet
uirtute quis profecerit, adhuc tamen corrup-
tionis suę stimulum sentit. Corpus quip-
pe quod corrumpitur, aggrauat animam, &
deprimit terrena inhabitatio sensum multa
cogitantem. Gregorius in quartum caput
Iob, libro quinto, capite uigesimo tertio.

¶ De effectu peccati originalis ait Cassio-
dorus: Originalis peccati culpa pronos nos
trahit semper ad uitia: & nisi Domini gratia
muniamur, facilimē peruersa suasionē deci-
pimur. Cassiodorus in Psalmum 118.

Gregorius inquit: Culpa, quę ad nos pri-
mi parētis excessu est propagata, mentis no-
strę oculū tanta obscuritate perculit, ut om-
nis homo in huius uitę exilio cæcitatē fug-
tenebris pressus, quantalibet uī ad æternita-
tis lumen intenderit, penetrare non possit.
Post pœnā namq; damnati peccatores nasci-
mur, atq; ad hanc uitam cum mortis nostrę
merito uenimus: & cum ad supernę lucis ra-
dium aciem mentis erigimus, ipsa infirmitatis
nostrę

nostræ obscuritate caligamus. Et quidē mul-
ti in hac infirmitate carnis tanta uirtute ro-
borati sunt, ut resplendere mundo quasi stel-
læ potuissent. Gregorius in tertiū cap. Iob,
libro quarto, capite uigesimo secundo. Et:
Ex peccato primi parētis accepimus, ut nec
in ipsa iusticia stabiles esse possimus, sed aut
contra Deum nobis bonū quod facimus im-
putando erigimur, aut contra proximos in
superbiam leuamur. Gregorius in psalmos
pœnitentiales. Item: Iustæ damnationis
sententiā primus homo peccando pertulit,
quam postmodum nepotum successio con-
sequenter incurrit. ibidem. Item: Nos pri-
mum hominē qua die peccauit, anima mor-
tuum dicimus, atque per hunc omne genus
humanū in hac mortis & corruptionis pœ-
na damnatum. Gregorius libro septimo, in-
dictione decima quinta, epistola trigesima-
prima. Et: Menstrua consuetudo mulie-
ribus non aliqua culpa est, uidelicet quia na-
turaliter accidit: sed tamen quoddam natura ita
uitiata est, ut etiam sine uolūtatis studio ui-
deatur esse polluta, ex culpæ uenit uitio, in
quo seipsam qualis per iudicium facta sit hu-
mana natura cognoscat, ut homo qui spōte
culpam perpetravit, reatū culpæ portet in-
uitus. Atque ideo fœminæ, quæ cum semetip-
sas considerant in menstrua consuetudine,
&c. Gregorius libro duodecimo, indictione
septima, capite decimo. Et: Natura nostra
per lapsum primi hominis sic damnata est,
ut quotidie labendo deficiat, & deficiendo
ueterescat. Gregorius libro quarto, in deci-
mum caput primi Regum.

¶ Peccatum originis ablui baptismo, do-
cet Iustus: Ex his operibus nutriuntur, qui
originali peccato obnoxij, in Christo tan-
quā hinnuli renascuntur. Iustus in Canticis.

DE ACTUALI PECCATO.

Alcimus de peccato originis scribens ait:

*Addatur quanquam de nostra parte reatus,
Quod tamen amisso dudum peccatur honore,
Adscribam tibi prime pater, qui semine mortis
Tollis succidua uitalia germina proli.
Et licet hoc totum Christus persoluerit in se,
Contraxit quantum percussa in stirpe propago:
Attamen autoris uitio, qui debita leti
Instituit, morbosq; suis ac funera misit,
Vixit peccati moribunda in carne cicatrix.*

De peccato ad mortē, inquit Gregorius:
Peccatum namq; ad mortem, est peccatum
usq; ad mortem: quia scilicet peccatū quod
hic non corrigitur, eius uenia frustra postu-
latur. Gregorius in uigesimalium quartum ca-
put Iob, libro decimo sexto, capite 28.

De peccato in Spiritum sanctum inquit
Gregorius: Quis est qui peccat in Spiritum
sanctū, nisi qui non credit remissionem pec-
catorū? Gregorius in psalmos pœnitētiales.

CAP. IIII.

De peccatis in Sanctis, ait Cassiodorus:
Sunt enim illicita desideria, quæ originalis
peccati necessitate committimus, sed in eis
consensu animi non tenemur. In istis mens
beata non ambulat, quæ dono Domini cor-
dis probitate superantur: ut uerbi gratia, re-
pentē aliquid pulchrum concupiscere, cibū
desideranter expetere, bonis odoribus com-
moueri, iniqua subito suggestionē sancta & cru-
di, & his similia, quæ oratione sancta & pecca-
cis signaculo destruuntur. Ita fit, ut & pecca-
ta sancti suggestionē carnis habeant: & ta-
men dum eis minimē relaxatur effectus, ea
non operari ueraciter æstimentur. Hæc Pau-
li apostoli testimonijs euidentius approban-
tur. Cassiodorus in psalmum centesimū de-
cimum octauum.

Gregorius ait: Iusti omne quod agunt
metuunt, dum cautē cōsiderant, antequam
ante iudicem stabunt. Intuentur potentiam
illius magnitudinis, & pensant quanto rea-
tu constrikti sunt propriæ infirmitatis. Enu-
merant mala proprii operis, & cōtrā hæc ex-
aggerant bona gratiæ conditoris. Conside-
rant praua quā districte iudicet, bona ope-
ra quā subtiliter pēser: & perituros se abs-
que ambiguitate præsciunt, si remota piete-
te iudicentur: quia hoc ipsum quoq; quod
iuste uidemur uiuere, culpa est, si uitam no-
stram cum iudicat, hanc apud se diuina mise-
ricordia non excusat. Item: Apud Deum
districte iudicati, ipsi quoq; maculas iniqui-
tatis habent, qui per mundiciā sanita-
tis lucent. Gregorius in septimū caput Iob,
libro octauo, capite nono. Et: Sancti uiui
licet magnis iam uirtutibus polleant, habet
tamen adhuc de culpæ obscuritate quod fe-
riant. Et licet magna iam uitæ claritate lu-
ceant, aliquas tamen peccati nebulas uelut
quasdam noctis reliquias nolentes trahunt.
Gregorius in psalmos pœnitentiales. Itē:
Sæpe sanctorum etiam uiro-
rum mentes co-
gitationes illicitæ polluunt, & eas iam ad
lumina tendētes, terrenarum rerum delecta-
tionibus tangunt. ibidem. Et: Sine pecca-
to electi etiam uiui esse non possunt. Grego-
rius libro secundo, in caput secundum primi
Regum. Item: Nemo tam sanctus est, qui
in se nō habeat aliquid fœditatis quod plan-
gat. Gregorius libro tertio, in caput sextum
primi Regum. Et: Nemo sine peccato, nisi
solus Deus. Item: Cōuersi peccatores san-
ctorum prædicatorum cōsilio fortia quæq;
peccata & uitia deserunt, sed nullum pecca-
tum aut uitium habere nō possunt. Possunt
cauere crimina, sed omnia nō possunt uitare
peccata. Possunt uitia extinguere, sed ne ali-
quo eorum quomodocunq; pulsantur, non
præualent exercere. Gregorius lib. 5. in ca-
put decimum quartum primi Regum.

DE LEGE.

DE legum distinctione inquit Gregorius: Quædam denique Dei præcepta sunt communia omnium, non specialia aliquorum. Gregorius libro quinto, in decimum tertium caput primi Regum.

De autore legis inquit Cassiodorus: Legis uerissimus lator solus est Deus. Et quia ille (Antichristus) contra præcepta Domini multa iussurus est, in maledicto ponitur. Cassiodorus in 9. Psalmum.

Gregorius inquit: Vnde & Mosi decem legis præcepta tribuuntur, quæ Dei digito scripta sunt. Qui cum legem scripsit, hanc utique in decem præceptis edidit: quia et si in ea carnale aliquid foris pertulit, intus hæc spiritualis intelligentiæ perfectionem significauit. Gregorius libro sexto, in decimum quintum caput 1. Regum.

De forma igitur legis inquit Gregorius: In decem præceptis legis custodia continetur. in Ezechielem libro secundo, homilia decima octaua. Et: Lex quidem Deum ac proximum diligere, diuina mandata custodire præcipit, ab alienarum rerum concupiscere compescit, non tamen omnia dimitti iubet. Gregorius in Ezechielem libro secundo, homilia 21.

De effectibus & fine legis ait Gregorius: Lex carnaliter degustata mortem detulit, quia commissa delinquentium dura animaduersione distrinxit. Mortem detulit, quia & per præceptum culpam innotuit, & hanc per gratiam non deleuit. Gregorius in sexto caput Iob, libro septimo, capite quinto. Item: Umbra mortis erat legis duricia, quæ unumquemque peccantem morte corporis puniri sanciebat. Gregorius in duodecimum caput Iob, libro undecimo, capite decimo. Et: Contra hostem uero bella mouet, instrumenta perditionis exercet, dignaque eius maliciæ tormenta tribuit: de malo uero eius quid lex habeat, non requirit. Neque enim lege necesse est periri, qui lege nunquam potuit teneri. Gregorius in trigessimum sextum caput Iob, libro uigesimosexto, capite uigesimo. Et: Deus omnipotens legem super peccantium corda dedit. Gregorius in Ezechielem libro primo, homilia sexta. Et: Lex eadem sub timore mortis frigida Iudaici populi corda constrinxit.

Gregorius in Ezechielem libro secundo, homilia uigesima prima. Et: Per legem internæ nostræ imaginis maculas uidemus. Gregorius in Euangelia, homilia decima septima.

De promissione legis inquit Gregorius: Verba diuinæ legis peccantibus aliquando grauius minantur de pœna, aliquando suauiter blandiuntur de uenia. Grego-

rius in Psalmos pœnitentiales.

¶ Legem non iustificare, docet Olympiodorus: Ut quis decem seruaret præcepta legis, non tamen erat quin ex mortali fragilitate in peccatum aliquod laberetur. Ipsa præterea lex nullum iustificat. Olympiodorus in Ecclesiasten, capite septimo. Et: Grauis lex est, atque etiã debilis & infirma, cum iustificare neminem possit, sicut & Apostolus inquit. Olympiodorus in Ecclesiasten, capite duodecimo.

Gregorius inquit: Sed quia lex peccata indicare potuit, non auferre, non quisquam ueterum patrum, non legislator Moses, humani generis redemptor extitit. in uigesimum octauum caput Iob, libro decimo octauo, capite uigesimosexto.

¶ Legem Christum impleuisse, Gregorius docet: Christus impleuit legem per mysterium incarnationis, & perfectæ humanitatis suæ. Gregorius in Ezechielem libro secundo, homilia decima sexta. Et: Quos iuste lex damnat, ille misericorditer liberat. Gregorius in Euangelia, homilia trigesima tertia. Et: Lex Dei misericordia est, qua peccantibus ueniam contulit, reuertentibus æternæ uitæ aditum patefecit. Hanc legem pro crucifixoribus suis patrem exorans Christus impleuit, hanc nobis tenendam uerus Magister indixit. Gregorius in Psalmos pœnitentiales.

Quomodo fiat lex, Gregorius monet: Tunc Decalogi mandata perficimus, cum profectò quatuor libros sancti Euangelij custodimus. Gregorius in Euangelia, homilia decima sexta.

Quomodo simus liberi à lege, Gregorius admonet: Per sanguinem Christi misericorditer educamur, qui per legis literam seuerè prius constringebamur. Gregorius in Cantica canticorum.

DE EVANGELIO.

Euangelium sic definit Gregorius: Euangelium bonum nuncium dicitur. Euangelistas utique appellamus, qui rudibus populis bona patriæ cœlestis annunciant. Gregorius in Ezechielem libro secundo, homilia uigesima prima. Item: Per Euangelium ipsa Domini passio quæ prophetata est, declaratur. Gregorius in Ezechielem libro primo, homilia 6.

De effectû Euangelij inquit Cassiodorus: Dulcedine Euangelij ueluti lacte nutritur infantia credentium. Item: Dulcedo Euangelij melior est austeritate legis. In lege enim nulla reseruatur pœnitentia, sed præcipitur, ut qui peccat occidatur. Euangelium autem dicit, Nolo mortem, &c. Cassiodorus in Cantica canticorum.

De Concordantia legis & Euangelij inquit

quit Gregorius: Nisi lex Euangelio concordaret, in quatuor mundi partibus non innotesceret. Gregorius in Ezechielem libro primo, homilia 6.

De discrimine legis & Euangelij inquit Gregorius: Quia timenti adhuc populo lex est transmissa per seruum: diligentibus uero filiis Euangelij gratia est collata per Dominum, qui ad redemptionem nostram ueniens, nouum nobis Testamentum condidit: sed de eiusdem nos testamenti mandato discutiens, quandoque etiam iudex uenit. Gregorius in trigessimoprimum caput Iob, libro uigesimosecundo, cap. 13. Item: Vbi lex peccati cum lege mentis contendit, pfecta adhuc aurora est: quia lux quae iam emicuit, necdum praetereuntes funditus tenebras praesit. Adhuc aurora est, quia dum lex carnis legem mentis, & lex mentis legem carnis percutit, inter se uicissim lux & umbra confligit. Gregorius in trigessimooctauum caput Iob, libro uigesimonono, capite tertio. Item: Non per legem Euangelium, sed per sanctum Euangelium legem didicimus. Gregorius in Ezechielem libro 1. homilia sexta.

DE IUSTIFICATIONE.

Qui saluentur, exponit Gregorius: Sicut prioribus peccata passione ac resurrectione eius sanata sunt: ita nos praeterita passione illius, ac permanenti in secula resurrectione saluamur. Gregorius in Ezechielem lib. secundo, homilia decima septima. Item: Et quia per eius sanguinem conciliamur Deo, cuius obtentu salus nostra perficitur. Gregorius libro primo, in primum caput primi Regum.

Vnde sit nostra iustificatio coram Deo, clare explicant. nam sic Fulgentius ait: Attendamus uitam aeternam, regnumque celorum diuinitus fide fidelibus praeparatum, sed hoc ipsum opus est gratiae. Ex gratia enim datur non solum iustificatis uita bona, sed etiam glorificatis uita aeterna. Cum uero Deus uitam aeternam donat, opus suum quod inchoauit iustificans impium, perficit glorificans iustum. Haec autem utraq; gratia, id est, & uita bona, & uita aeterna, in Christo Iesu Domino nostro est. De plenitudine quippe eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia: id est, gratiam glorificationis aeternae, pro gratia iustificationis indebitae, ut gratia iustificationis omne meritum malum deleat indebita beneficio, & meritum bonum iugiter confirmet auxilio, cui gratia glorificationis iustae reddatur in praemio. Fulgentius lib. 1. ad Monimum. Item: Unus Deus est qui gratis & uocat praedestinos, & iustificat uocatos, & glorificat iustificatos. Sicut autem non est aliud iustificare, nisi iustos fa-

CAP. IIII.

cere: sic non est aliud glorificare, nisi gloriosos facere. Proinde quia Deus suos & iustificat & glorificat, sicut gratiae ipsius opus est cum facit iustos: sic gratiae ipsius opus erit, cum faciet gloriosos. Quia sicut nemo potest habere ueram iusticiam, nisi fuerit iustificatus: sic nemo potest habere ueram gloriam, nisi fuerit glorificatus. Item: Iustificatio & glorificatio quae non est homini ex homine, sed ex Deo praedicta & promissa est. ibidem.

Fortunatus libro decimo, in expositione orationis Dominicae inquit: Per gratiam unigeniti nos effici meruimus adoptiui. Item: Remissionem peccatorum nobis in hoc sermone sola credulitas sufficit: nec ratio requiritur, ubi principalis indulgentia comprobatur: ipse rex terrenus a nullo dicitur, si quodcunque largitur. Nam ille qui potuit de luto hominem facere, idem potens est etiam lutulentum purgare, & ualeat innocentiam perditam restituere, qui sepultos & membra perditam reuocat ad salutem. Fortunatus libro undecimo, in expositione Symboli.

Iustus inquit: Semper praeparat oculis habere sanctae animae regem Salomonem, patrem nostrum, qui Christus est, quemadmodum passionem sustinuit, ut genus humanum ab interitu liberaret. Iustus in Canticis.

Cassiodorus scribit: Ipse fideles redimit, qui suum filium pro humano genere inestimabile precium dedit. Nec ab alio potest salus uenire, nisi a salutis autore. Cassiodorus in Psalmum septimum. Et Psalmodus in quadragesimo quarto: Speciosus forma praeparat filiis hominum, &c. Hic, inquit, Cassiodorus, & quare speciosum dixerit, praeparat, quia loquente Christo per gratiam reconciliatus est mundus. Quid ergo potuit in humano genere esse simile, quam ipsius incarnationis donum totus orbis accepit?

Gregorius inquit: Gratia quippe reducti sumus. Illa namque sola opera male uiuendo dedimus, quibus si iusta retributio seruaretur, non Christus, sed supplicia redderentur. Sed aliud homo per gratiam meruit, aliud per gratiam accepit. Gregorius in uigesimooctauum caput Iob, libro decimo octauo, capite uigesimosecundo. Et: Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Gregorius in Psalmos poenitentiales. Et: Dignum fuerat ut per eum fieret remissio, per quam facta fuerat creatio: & ipse esset largitor gratiae, qui fuerat omnibus fruamur, turae. ibidem. Et: Ut intima luce fruamur, non est nostri conanimis, sed diuinae dignationis. Saepe namque diurno silentio instantibus

tibus supplicationibus crebris gemitibus illā nobis internæ lucis gloriam aperiri flagitamus, & in eius amœnitatē recipi non mere-
mur. Sæpe nil tale pro eius desiderio agim⁹, sed subito nos diuina gratia præuenit, ab i-
mo nostræ infirmitatis erigit, in superna ra-
dis ostendit. In contemplationem cœlesti-
um sublimari nō possumus nostro conami-
ne, sed diuina dispositione. Gregorius libro 10
primo in primum caput primi Regum. Et:
Ad paradisi gaudia sine redemptoris præ-
sentia redire non possumus. ibidem. Item:
Extra eum sanctus aliquis esset, si absq; do-
no unigeniti sanctificationis spiritum habe-
re potuisset. Sed quis hoc asserere audeat
de hominibus, quod de angelis nequaquā
constat: Extra eum, sanctificationis gratiam
inuenire non possumus. Gregorius libro 1.
in caput secundum 1. Regum. Item: Nemo 20
electorum nisi in ipso Christo est. ibidem:
Et: Sanctus Dominus & fortis asseritur, à quo
sanctificamur, ad requiem ducimur, & glo-
rificamur. Sanctificationem à Domino acci-
piamus in uirtute regenerationis, quietē ab
huius mutabilitate corruptionis in termi-
natione exilij, fortitudinem in triumpho re-
surrectionis. Primum itaq; horum munerū
in ista uita consequimur, cum electi cuiusq;
anima in carne est, sed utraq; adhuc in ago- 30
ne operis posita. Sequens aut, in sola anima
præter carnem, post carnis uitam, & iam de
huius uitæ laboribus assumpta. Vltimum
uero in carne & anima, sed utraque iam per
gloriam æternitatis innouata. Gregorius li-
bro secundo, in caput 2. primi Regum. Et:
Ab iniquitatumstrarum sordibus per Da-
uid filium saluatorem nostrum aperta iam
misericordia lauamur. Gregorius lib. 6. indi-
catione 15, epistola 22.

¶ Materiam iustificationis esse mortem
CHRISTI, docet Iustus in Canticis: Ami-
camea, scilicet Ecclesia, reconciliata mihi
per mortem.

Cassiodorus inquit: Saluum se David pe-
titi non secundum merita sua, sed pro-
pter diuinam misericordiam, in qua dum fi-
des ponitur, uenia facilius impetratur.
in Psalmum sextum. Item Psalmo trigesi-
motertio: Redimet Dominus animas seruo 50
rum suorum, &c. hoc dictum sic interpreta-
tur: Redimet Dominus, scilicet sanguine
precioso: quoniam qui in ipso rectē credi-
derit, à peccatorū debita captiuitate redi-
merit. Item: Illi ad æternarum epularum
discubitur, & ad supernæ quietis requiem
ueniunt, qui in presenti passiōe redempto-
ris sui dignē uenerari & imitari satagunt.
Quia nisi quis actiones ac uitam Christi imi-
tatus fuerit, ad æternam requiem perueni-

re non poterit. Cassiodorus in caput tertium
Canticorum. Item: Nullus enim iustorum
regnum cœlorū intrare ualuit, nisi per Chri-
stum: quia ipse primus ascendit, & sequen-
tibus suis membris cœlum aperuit. Cassio-
dorus in caput 7. Canticorum.

Ennodius inquit: Sufficit ad reparatio-
nē æternitatis perditæ, quodd non à nobis,
sed pro nobis agnus occisus est. Ennodius
in benedictione cerei.

De medio, inquit Gregorius: Omnipotē-
ti medico nihil est insanabile, qui sicut me-
detur sine precio, ita salutē restituit uerbo.
in Psalmos pœnitentiales.

De impulsua inquit Gregorius: Miseri-
cordia est, qua sine ullis præcedentibus me-
ritis, pœnitentibus ueniam tribuit. in Psal-
mos pœnitentiales.

¶ Gratis Deum iustificare, seu recipere
in gratiam, sic declarat Fulgentius: In san-
ctis coronat Deus iusticiam, quam eis gra-
tis ipse tribuit, gratis seruabit, gratisq; perfe-
cit. Fulgentius lib. 1. ad Monimum. Item:
Deus gratuita miseratione iustificat pecca-
tores. Fulgentius ad Donatum.

Maxentius ait: Quapropter nullū ab Adā
hucusq; per naturę uigorē credimus esse sal-
uatū, nisi dono gratiæ S. sancti in fide nomi-
nis IESU. Quia non est aliud nomen sub cœ-
lo, in quo, &c. Maxentius in sua confessione.
Item: Credentes etiam omnes ab Abel usq;
ad Christū, si qui saluari sunt, ea gratia qua
& nos, esse saluatos, secundum uocem B. A-
postoli dicentis, &c. ibidem.

Symmachus ait: Christus uos pio sangui-
nis sui precio cōparauit, gratiæ libertate cō-
cessa, nihil interuenientibus humanis ope-
ribus, quod dignum pro tanta mercede tri-
bueret. Symmachus in epistola.

Olympiodorus inquit: Sūma salutis no-
stræ in misericordijs Domini ac benignita-
te iudicis reposita est. Olympiodorus in Ec-
clesiasten, cap. 12.

Andreas Hierosolymitanus inquit: Chri-
stus nouam redeundi in cœlum semitā ter-
rigenis gratuito donauit. Et: Redemptio-
nē humani generis esse opus misericordiæ
patris, & obedientiæ filij.

Cassiodorus Psalmo 55. Pro nihilo sal-
uos facies eos, &c. ait: Quia gratis omnia
sua pietate cōcedit, nec cuiusquam meritū
exigit, ut possit proprio labore saluari.

Quid enim meruit latro, ut sic uelociter pa-
radisum introiret? Quid publicanus, qui re-
pentē de templo absolutus exiuit? Ipse de-
dit confessionis subitum uotum, qui dona-
uit & præmium. Constat ergo pro nihilo
peccatores saluos fieri, quando certum est
conuersionem gratuita largitate concedi.

Item: Ipsa est gratia quæ gratis datur, quia

nos ipsius bona praeueniunt, dum & ipsum quoque bonum uelle conceditur. Cassiodorus in Psalmum sexagesimumseptimum. Et: Memores gratiae tuae & misericordiae, qua saluati sumus. Vbera enim sunt, ipsa gratia qua saluamur. Cassiodorus in Cantica. Item: Nemo enim suis uiribus sed gratia Dei saluari potest. Cassiodorus in quartum caput Canticorum.

Gregorius inquit: Ipsa iusticia nostra ad examen diuinae iusticiae deducta, iniusticia est: & sordet in distinctione iudicis, quod in aestimatione fulget operantis. Vnde Paulus cum diceret, Nihil mihi conscius sum: protinus adiunxit, sed non in hoc iustificatus sum. Qui causam moris, cur non sit iustificatus, insinuans ait: Qui autem iudicat me, Dominus est. Ac si dicat: Idcirco in eo quod nihil mihi conscius sum, iustificatum me abnego, quia ab eo qui me iudicat, examinari me subtilius scio. Dissimulanda ergo sunt quae exterius fauent, reprimenda quae interius perstrepunt, declinanda quae quasi necessaria inuolunt: & tamen in his omnibus adhuc districti examinis flagella metuenda, quia & ipsa nostra perfectio culpa non caret, nisi hanc seuerus iudex in subtili lance examinis misericorditer penderit. Gregorius in tertium caput Iob, libro quinto, capite octauo. Et: Ad uitam non ex meritis, sed ex uenia conualesco. Gregorius in nonum caput Iob, libro nono, capite undecimo. Item: Sed sunt nonnulli, qui saluos se suis uiribus exultant, suisque praecedentibus meritis redemptos se esse gloriantur. Quorum profecto assertio inuenitur sibi metipsum contraria: quia dum & innocentes se asserunt, & redemptos, hoc ipsum in se redemptionis nomen euacuant. Gregorius in uigesimum octauum caput Iob, libro decimo octauo, capite uigesimo secundo. Et: Quos iuste lex damnat, ipse misericorditer liberat. Gregorius in Euangelia, homilia trigesima tertia.

Omnes eodem modo iustificari, docet Cassiodorus: Vna enim eademque cura est Deo de sanctis, qui uel in circumcisione, uel etiam tempore baptismatis coruscante gratia Euangelij, illi placuerunt. Cassiodorus in caput 3. Canticorum.

Quomodo retineatur iusticia, monet Gregorius: Quamuis mox ut peccat, sancta anima à iusticia deuier: tamen dum semper credit in eum qui iustificat impium, & assidue sub eius fide peccata sua deflet, per assiduas ablutiones iusticiam suam retinet. Gregorius in Cantica canticorum.

De effectibus iustificationis sic scribit Iustus: Veniens ad fidem, ueterem hominem secundum pristinam conuersationem

deposui, & indui nouum qui secundum Deum creatus est.

Vnde sit fides, docet Gregorius: In electorum corde prior bonorum sequentium sapientia nascitur, atque haec per donum spiritus quasi primogenita proles profertur. Quae profecto sapientia, nostra fides est, propheta attestante, qui ait: Nisi credideritis, non intelligetis. Tunc enim uere ad intelligendum sapimus, cum cunctis quae conditor dicit, credulitatis nostrae fidem praebemus. Gregorius libro secundo in Iob, capite uigesimo quinto. Et: Praebet apud Deum homini fiduciam Deus homo. Gregorius in Euangelia, homilia trigesima quarta. Et: Quando Spiritus sancti gratiam abundanter accepimus, Deo adheremus. Gregorius lib. 4. in caput 10. primi Regum.

Fide applicari Christum, & eius merita Iustus docet: Christus in se credentes instar niuis candidos facit. Item: Non his qui crucifixum crediderunt, sed his qui in crucifixum crediderunt, botri istius dulcedo concessa est. Tantum bonum passionis Christi pharisaeis & Sadduceis quidem gestum, nobis autem qui credidimus constare esse concessum. Item: Attrahitur ad Christum, qui credit in Christum. Iustus in Canticis.

Olympiodorus dicit: Populus in Dei cognitionem ex gentibus conuocatus, uere sapiens ac redemptus à diabolica seruitute, per fidem Christi consecutus est regale sacerdotium, spiritu quidem pauper, sed Euangelica beatitudine decoratus. Olympiodorus in Ecclesiasten, cap. 4. Et: Dominus noster Iesus Christus, qui est ipsa sapientia, qui in se crediderit, iam per fidei lumen sapientiae effecto, auxiliatur multo ualidius, quam decem praecepta legis. Olympiodorus in Ecclesiasten, cap. 7.

Gregorius inquit: In Christi fide saluamur. Gregorius in Ezechielem libro primo, homilia nona. Et: Ante aduentum Christi, sancti qui ipsum in carne uenturum expectabant, eumque solum saluatorem suum esse sciebant, per eius fidem saluati sunt. Gregorius in Psalmos poenitentiales. Item: Sed quia doctoris fides ad salutem sisti tantum, non etiam auditoribus proficit, mitti & adduci praecipitur, ut unusquisque fidem eius habeat, per quam saluari mereatur. Gregorius libro sexto, in caput decimum sextum primi Regum.

De fidei obiecto inquit Olympiodorus: Cuncta uerba Ecclesiastae hortantur ad uerbum fidei, quae est in Christum Deum nostrum. Olympiodorus in Ecclesiasten, capite 1. Item: Pugillus est indeficiens, fides quae est in Dominum Iesum Christum. Item: Qui credit in substantialem Trinitatem, patrem,

patrem, filium, & spiritum sanctum, à resistē-
tibus hæreticis & aduersarijs expugnari nō
possunt. Olympiodorus in 4. caput Ecclesi-
æ: Omnes qui uerè uiuunt, ex fide ambulāt
cum adolescente secūdo, qui proculdubio
est Saluator noster, homo de cœlo cœlestis,
qui nobis natus est, ac surrexit pro adolescē-
te primo Adam. ibidem.

Gregorius inquit: Non ergo in fletibus,
non in actibus nostris, sed in aduocati no-
stri allegatione confidamus. Gregorius lib.
primo in Ezechielem, homilia 7. Et: In co-
gnitione omnipotētis Dei primum ostium
nostrum fides est. Gregorius in Ezechielem
libro 2, homilia decima octaua. Item: Non
de meis meritis confidens, ut me saluum fa-
cias supplico: sed de sola misericordia tua
presumens impetrare, quod non de meis
meritis spero. Gregorius in Psalmos pœ-
nitentiales.

De proprietatibus fidei, inquit Grego-
rius: Per fidem creditur, quod non uidetur.
Item: Vnitas est fidei in corde omnium san-
ctorū. Gregorius libro secundo in Ezechie-
lem, homilia uigesima prima. Et: Fides il-
larum rerum argumentum est, quæ appa-
re non possunt: quæ etenim apparent, fidem
non habent, sed agnitionem. Gregorius in
Euangelia, homilia 26.

Quod una fides sit omnium, Gregorius
testatur inquit: Vna est omnium electorū
fides. Gregorius in Ezechielem libro secun-
do, homilia decimanona. Et: Vna est ue-
terum ac nouorum patrum fides. Gregori-
us in Ezechielē libro secundo, homilia de-
cima sexta.

De ordine clarè dicit Gregorius: Fides
charitatem præcedit. ibidem. Et: Prædi-
cator priusquam bona opera infinuēt, præ-
dicat fidem, per quam anima humiliter ue-
niens, ad bonorum actuum altitudinē sub-
leuetur. Gregorius libro secundo in Eze-
chielem, homilia decimanona. Et: Prius
ad fidem uenimus, ut postmodum per spi-
ritualium donorum gradus, cœlestis uitæ
aditum intremus. Non enim uirtutibus ue-
nitur ad fidem, sed per fidem pertingitur ad
uirtutes. ibidem. Et: Vera fides est, quæ in
hoc quod uerbis dicit, moribus non con-
tradicit. Gregorius in Euangelia, homilia
uigesimanona. Item: Fidē quam perce-
pisti, etiam bonis actibus & uerbis exequi
debes. Gregorius libro tertio, in dictione 12.
epistola nigesima septima. Et: Patrum fi-
dem ueterum tenemus, & eandem fidē per
dilectionem in bono opere exercemus. Gre-
gorius libro primo, in primum caput Reg.
Item: Sed & in salute fidelium fides operib.
prior est. Gregorius in Prologo, in primum
librum Regum.

¶ Effectus fidei ita prædicat Iustus Ori-
gelitanus in Canticis: Exinde mūdiores ef-
fecti, quia Christum in carne natum fide nō
dubia credunt, & sacramento uisibili se re-
natos, ablutos & nutritos agnoscunt: resi-
dent iuxta fluentia plenissima, id est inter
Spiritus sancti affluentissima dona.

Gregorius ait: Si fides nō prima in corde
nostro gignitur, reliqua quæq; bona esse
non possunt, etiam si bona uideantur. Vir-
tutes nostræ in habitaculo fidei, sacri elo-
quii cibo satiantur. Scriptum quippe est: si-
ne fide impossibile est placere Deo. Tunc
ergo uirtutes nostræ ueras uitæ epulas su-
munt, cum nutriri fidei sacramentis incipi-
unt. Gregorius libro secundo in Iob, capite
uigesimo quinto. Et: Per fidem corda no-
stra mundantur. Gregorius in Cantica can-
ticorum. Item: Per fidem ab omnipoten-
ti Deo cognoscimur. Gregorius in Ezechie-
lem libro primo, homilia tertia. Et: Rectā
fidem recta subsequi debet operatio. Gre-
gorius in Ezechielem libro primo, homilia
nona. Item: Fides robusta est, quæ se in di-
lectione Dei & proximi exercet. Gregorius
libro secundo in Ezechielem, homilia deci-
ma sexta. Et: Per fidem lux uera nascitur
in mente. Gregorius in Ezechielem libro
secundo, homilia decimanona. Et: Qui-
cunque ad fidei agonem uenimus, luctamē
contra malignos spiritus sumimus. Grego-
rius in Euangelia, homilia trigesima secun-
da. Item: Per fidem Deo fidelis quisq; cō-
iungitur. Gregorius in Psalmos pœnitentia-
les. Et: In fide sancta Ecclesia illuminatur.
Item: Qui in fide redemptoris illuminatus
non est, in se dirigentem spiritum habere nō
potest. Gregorius libro sexto in caput 16. pri-
mi Regum.

¶ Fidē malis operibus excuti, docet
Gregorius: Hi qui fidem sine operibus re-
tinent, cum pro eadem fide in extremo iu-
dicio saluari se posse confidunt, spes eorum
frustrabitur: quia hanc malè uiuendo demo-
liti sunt, quam confitendo tenuerunt. Gre-
gorius libro quarto in Iob, cap. 14.

De differentia iustificationis & glorifica-
tionis, inquit Fulgentius: Iustificationis gra-
tia in præsentī datur, glorificationis autem
futura seruatur. Ista est fidei, illa spei. Fulgen-
tius lib. 1. ad Monimum.

DE BONIS OPERIBVS.

¶ Quid bona opera sint necessaria, do-
cet Alcimus in libro De consolato-
ria castitatis laude:

Non uanum præ se tumefacta scientia nomen
Nostra ferat, sed iuncta sibi dilectio subfit.
Nam si Christicolæ nosmet sanctosq; putamus,
Aggrauat hoc etiam nomen, ni facta sequantur.

Gregorius inquit: Ille uerè credit, q̄ exer-
cet

cet operando quod credit. Gregorius in Euangelia, homilia 26. Item: Proximus est amandus, si ad Deum uenire uolumus. Gregorius in Euangelia, homi. 30. Et: Tunc homo per uiam ueritatis incedit, cum & opera uirtutū exequitur, & tamen peccata sua semper agnoscit. Gregorius in Cātica cant. Itē: Quicūq; se fidē dicit habere, necesse est in bonis operib. exerceat, ut in operib. exteriorib. fides interior innotescat. Sed & opera necesse est ut uox prædicationis sequatur. Quia quicūq; in sanctis operibus perfecte se dilatat, consequens est ut ad eadem facienda proximos quosq; exhortetur. ibidem. Et: Qui erubescit bona facere, à statu reſtitutionis cadit, atq; ad damnationem tendit Gregorius in Ezech. lib. 1. homilia 10. Item: Pulchritudo operum externorum ornat habitaculum Dei, quod adhuc later intrinsecus. Gregorius lib. 2. in Ezechielē, homilia 17. Et: Sancti uiri bona incessanter faciunt. Gregorius libro tertio in caput sextum primi Regum. Item: Nulli intra sanctam Ecclesiam constituto liberum est peccare, nulli innoxium praua committere. ibidem. Et: Recta opera rectæ fidei iungenda sunt. Gregorius in Euāgelia, homilia trigesima nona. Item: Non sufficit bene uelle, nisi sequatur & facere. Gregorius in Psalmos pœnitentiales.

Rectē Iohannes Maxentius ait: Nullatenus illa bona opera sunt iudicanda, quibus non est ueritas fundamentum. in epistola ad Hormisdam.

Cassiodorus ait: Cibus Domini bona opera nostra sunt. in caput quintum Canticorum.

¶ Opera sic distribuit Gregorius: In his quatuor uirtutibus (nempe in prudentia, temperantia, fortitudine & iusticia) tota boni operis structura confurgit. Vnde & quatuor paradisi flumina terram irrigant: quia dum his quatuor uirtutibus cor infunditur, ab omni desideriorum carnalium æstu temperatur. Gregorius libro secundo in Iob, capite uigesimo septimo. Et: Hoc ergo nos debemus exhibere proximis, quod indignis nobis à Creatore nostro conspiciamus exhiberi. Gregorius in Ezechielem lib. primo, homilia sexta.

¶ A Deo esse donum faciendi bona opera, docent, ut: Quicquid iusti in bonis operibus fructificant, totum est referendum ad Christum. Iustus in Canticis.

Olympiodorus ait: Cum uiuant in conspectu Dei, caueantq; sibi in omni sua actione & cogitatione, tanquam Deo iudice cuncta cernente, omniū bonorū operum & conceptuum Deus illis causa existit, in Ecclesiasten, capite 8.

Gregorius inquit: Ille ueram Deo orationem exhibet, qui semetipsum, quia pulvis sit, humiliter uidet: qui nihil sibi uirtutis tribuit: qui bona quæ agit, esse de misericordia conditoris agnoscit. lib. secundo in Iob, cap. uigesimo septimo. Et: Omnipotēs Deus pro merito operis electis suis tribuit augmenta uirtutis. Gregorius libro quarto in caput nonum primi Regum. Et: Quia aliquid boni operari sine diuino auxilio non ualemus, iunctis omnipotentem Deum precibus exoremus, ut in mādatorum suorum uiam, cum commisso grege, gratia sua ducere nos dirigat, atque ipse nobis & intelligere & agere quæ sibi placita sunt concedat. Gregorius lib. 10. in dictione quinta, epistola 1. Et: Boni aliquid operari sine diuino auxilio non ualemus. ibidem. Et: Virtus bonæ intentionis est charitas Dei, quæ in electorū cordibus diffunditur per donum spiritus sancti. Gregorius lib. 1. in 1. caput 1. Regum. Et: Nostra bona non à nobis sunt, sed ab eo: hæc accepimus à quo factum est ut essemus: tanto ea nobis non debemus retinere priuata, quanto ea nobis conspiciamus ab auctore nostro ad communem utilitatem data. Gregorius in Ezechielem libro primo, homilia decima quinta. Item: Deo namq; adheremus, quando Spiritus sancti gratiam abundanter accipimus: & unus spiritus cum eo efficiamur, quando diuinæ uoluntati, more, ore & opere concordamus. Gregorius libro 4. in caput 10. primi Regum.

¶ De forma operum inquit Gregorius: Summa cura uigilandum est, ne uel bonis operibus seruiens mens, reproba intentione polluat. Et nullum est bonum quod fors agit, si non pro eo intus auctore dei molatur. Tota itaque uirtute perspiciendus est fluuius operis, si purus emanat ex fonte cogitationis. Omni cura seruandus est à maliciæ puluere oculus cordis, ne hoc quod in actione rectum hominibus ostentat: apud semetipsum per uicium prauæ intentionis intorqueat. Curandum itaque est, ne bona nostra pauca sint: curandum ne indiscussa, ne aut pauca agentes, inueniamur steriles: aut indiscussa relinquētes, uerē uirtutes. Neque enim unaquæque uerē uirtus est, si iuxta alijs uirtutibus non est. Gregorius libro primo, in primum caput Iob, capite uigesimo. Et: Intus sunt seruanda quæ agimus, si ab interno arbitrio uicem recipere nostri operis expectamus. Hinc est enim quod per Euangelium ueritas dicit: Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, ut sit eleemosyna tua in abscondito: & pater tuus qui uidet in abscondito, reddet tibi. Occultanda ergo sunt quæ agimus, ne hæc

hæc in huius uitæ itinere incautè portâtes, latrocinantium spirituum incurfione perdamus. Et ramen ueritas dicit: Videant opera uestra bona, & glorificent patrem uestrum qui in cœlis est. Sed aliud est profectò, cum in ostensione operis gloria quæritur largitoris: aliud, cum laus priuata concupiscitur de dono largientis. Gregorius in octauum caput Iob, libro octauo, capite trigesimo. Et: Duo sunt quæ in bonis operibus necessæ sunt ut studiose formidentur, desidia uidelicet, & fraus. Desidia autem per torporem nascitur, fraus per priuatam dilectionem. Gregorius in nonum caput Iob, libro nono, capite decimo septimo. Et: Charitas bonorum operum radix. Gregorius libro sexto, in dictione decima quinta, epistola uigesima octaua. Et: Opera bona sine humilitate nihil sunt. Gregorius in Euangelia, homilia septima.

¶ De fine, utilitate & præmijs bonorum operum ita scribunt: Qui, pbi officiosi q; fuerint in hac uita, in futuro seculo coronantur, puniuntur autem scelesti. Quæ igitur in futura uita & seculo nobis aduenient, præmia illorū erunt quæ in hac uita seculoque præcesserint: Olympiodorus in Ecclesiasten, capite primo. Et: Opera stulticiæ transierunt, perpetuam punitionem conciliantia suis cultoribus: opera uerò sapientiæ in perpetuum durant, æterna q; cultores suæ stulticiæ afficiunt. Olympiodorus in Ecclesiasten capite secundo. Item: Melius est uitas nostras in pauperum ac egenorū necessitates, ut ita thesaurū habeamus indeficientem in cœlis: quàm alios in hæreditate transmittere, qualescunq; demum illos fore contingat. ibidem. Et: Concordiam duorum in operibus bonis laudat: hæc nāq; præmium consequitur apud Deum. Olympiodorus in Ecclesiasten, capite quarto. Item: Cum lachrymis & misericordi affectu facito elemosynā, huius enim fructus tecū permanebit in seculum. Olympiodorus in Ecclesiasten, cap. 11.

Cassiodorus inquit: Nō propter mūdi gloriam & terrena cōmoda, sed ut solis oculis Dei placeas, bona operaris. Cassiodorus in primum caput Canticorum.

Gregorius ait: Si nos apud Deum opera nostra quasi uestimenta non regerent, nequaquam uoce angelica diceretur: Beatus qui uigilat, & custodit uestimenta sua, ne nudus ambulet, ne uideant turpitudinem eius. Turpido enim nostra tunc cernitur, cum uita reprehensibilis ante iustorū oculos in iudicio, nequaquam subsequenti boni operis tegmine, uelatur. Gregorius libro secundo in Iob, capite uigesimo septimo. Et:

Bonum quippe opus cum in medio perfidorum lucet, lucerna ardet in nocte. Cum uerò in Ecclesia resplendet, sol fulget in die. Bonum opus si adhuc tale est, quod soli mali mirentur, lucerna uidelicet in nocte est: si autem proficit, ut mirari à bonis & perfectioribus possit, nimirum sol est in die. Bonum opus cum per actiuam uitam in corporibus lucet, quasi lucernæ more lumen ex testa resplendet: cum uerò per solam uirtutem mentis inueniens lux uidetur, &c. Gregorius in trigessimoprimum caput Iob, libro uigesimo secundo, capite quarto. Et: Eos æterna sublimitate remunerat, qui nunc in tra sanctam ecclesiam per exempla bonorum operum in electorum oculis coruscant. Gregorius libro secundo, in caput tertium primi Regum. Et: Cum bono opera etiam per corpus agimus, de terræ pinguedine ditamur. Gregorius libro primo in Ezechielem, homilia sexta. Et: In nostro bono opere aliquando cauendum est scandalum proximi, aliquando uerò pro nihilo contemnendum. Gregorius libro primo in Ezechielem, homilia septima. Et: Opera nostra idcirco semen dicta sunt, quia sicut ex semine fructum colligimus, sic ex operibus nostris mercedem expectamus. Item: Qui enim in hac uita semen boni seminauerit operis, in futuro fructum æternæ consequetur remunerationis. Gregorius in Psalmos pœnitentiales. Item: Dum tempus habemus operemur bonum, ut cum ad indeficientem uitæ illius beatitudinē peruenerimus, perpetuos fructus in cœlo colligamus. ibidem.

Opera sic celebrat Cassiodorus: Omnia opera Ecclesiæ quasi orationes sunt. In cunctis enim quæ agit, semper Dominum deprecatur: & tali modo impletur illud. Oportet semper orare. Nec semper hoc ante Dominum aliter impleri potest, nisi tota nostra uita & conuersatio talis sit, ut in conspectu Dei oratio deputetur. Cassiod. in Cantica.

Sæper benè operandū docet Gregorius: Incassū bonū agitur, si ante terminū uitæ deseratur: quia & frustra uelociter currit, qui prius quàm ad metas ueniat, deficit. Greg. lib. 1. in 1. caput Iob, cap. 21. Item: Virtus boni operis perseverantia est. Item: Ille benè immolat, qui sacrificium boni operis usque ad finem debitæ perducit actionis. Gregorius in Euangelia, homilia 25.

¶ De hypocrisis inquit Gregorius: Hi qui pro humana laude in bona actione se exhibent, incassum à ueniente iudice retributionem bonorum operum sperant: quia dum hæc in ostentationem faciunt laudis, iam præmium ab humano ore receperunt. Gregorius libro quarto in Iob, capite quarto.

Et: Magna uecordia est, laboriosa agere, & auræ laudis inhiare: forti opere præceptis cœlestibus inseruire, sed terrenæ retributionis præmium quærere. Vt enim ita dixerim, qui pro uirtute quam agit, humanos fauores desiderat, rem magni meriti uili precio uenalem portat. Vnde cœli regnū mereri potuit, inde nummū transitorij sermonis quærit. Vili ergo precio opus uendit, quia magna impendit, sed minima recipit. Gregorius in octauum caput Iob, libro octauo, capite uigesimo quinto.

Non gloriandum operibus, monet Gregorius: Nihil mihi cōscius sum, &c. inquit Paulus, ac si diceret: Recta egisse me recolo, attamen de meritis non præsumo: quia ad eius examē uita nostra ducitur, sub quo nostræ fortitudinis & ossa turbantur. Gregor. in 4. caput Iob, lib. 5. cap. 23. Et: Omnis humana iusticia, ut sepe diximus, iniusticia esse conuincitur, si districte iudicetur. Item: Si ad opus uirtutis excreuero, ad uitam nō ex meritis, sed ex uenia conualesco. Preci itaq; innitendum est, cum recta agimus: ut omne quod iuste uiuimus, ex humilitate cōdiamus. Gregorius in nonum caput Iob, libro nono, cap. 11.

DE ORATIONE.

Phrasin, inuocare in nomine Domini Dei, ita explicat Fulgentius, quod nihil aliud sit quā inuocare nomen Dei. lib. 2. ad Monimum.

Quod sit orandū, docet Gregorius: Quāto grauiori tumultu cogitationum carnaliū premimur, tanto orationi insistere ardentius debemus. tomo 2. in Euangelia, homil. 2. Item: Cum orationi uehemēter insistimus, stat *IESVS* ut lucem restituat. ibidem.

De speciebus inquit Gregorius: Inter orationē aut & obsecrationē hoc interest, quod oratio pro perseverantiā uirtutū, obsecratio uerō sit p indulgentiā peccatorū. Gregor. in 7. Psalmos pœnitentiales. Et: Inter orationē & deprecationē hoc interest: quia oratio p uirtute perseverantiæ, deprecatio uerō sit p peccatorū impunitate. in Psalmos pœnitentiales. Quis sit inuocādus, docet Boetius: *O stelliferi conditor orbis, Qui perpetuo nixus folio, Rapido cœlū turbine uersas, &c.* Enumerat Dei prouidentiam in rerum creatione & cōseruatione, postea ibidem addit:

O iam miseris respice terras, Quisquis rerum fœdera nectis:

Operis tanti pars non uilis

Homines, quatinus fortune salo.

Rapidos rector comprime fluctus,

Et quo cœlum regis immensum

Firma stabiles fœdere terras. Boetius de Cōsolatione philosophiæ lib. 1. metri quinti.

CAP. IIII.

Ennodius inquit: Christe rerū arbiter, prius succurre necessitati, ne humana fragilitas ad immēsi falcem doloris nō sufficiens, pressa succumbat. Ennodius Fausto.

Gregorius ait: Sancta Trinitas orātes pro nobis sua uos protectiōe custodiat, uobisq; in amore suo dona adhuc multipliciora cōcedat. libro nono Epistolarum, indictione quarta, capite sexagesimo primo.

De reb. inquit Gregorius: Qui illud petit, quod ad ueram salutem pertinet. Nam si id quod non expedit petitur, non in nomine *IESVS* petitur pater. in Euangelia, homilia 27. Et: Oratio in peccatū est, illa petere quæ p-hibet ipse qui petitur. ibidem. Et: Oret ut doceatur, postulet ut dirigatur, supplicet ut cōfirmetur: hoc quippe sine auxilio diuinæ inspiratiōis assequi nemo potest: sed in omnib. diuina nobis est exoranda clemētia, ut infuso cordib. nostris spiritu, cuius unctio docet nos de omnib. in Psalmos pœnitentiales. Et: Oramus aut omnipotentē Dominū, ut & hic uos sua protectiōe custodiat, & ad æternæ uitæ præmia perducatur. lib. 4. Epistolarum, ex registro, cap. 38. Item: Oramus omnipotentem Dominum, ut hæc in uobis quæ concessit dona multiplicet, & sua uos cum omnibus uestris protectiōe custodiat: & ita actionem gloriæ uestre in hoc seculo disponat, ut & hic uobis, & in futura gloria, uita proficiat. libro 5. Epist. capite 157.

Ex corde orandum, monet Iustus: Virgulta fumi ex aromatibus orationes dicit, quæ ex cordis compunctiōe ad Dominum ascendunt a sanctis.

¶ Preces accipi & exaudiri, idē docet Iustus: Orationes, inquit, sanctorū semp Domino acceptæ, gratiaq; eius præsentis: quia de Christi lumine acceperunt, ut in decore iusticiæ permanerent.

Cassiodorus ait: Omnib. quidē se piē querentib. adest Dominus semper, se inuocantibus respondet: id est, ad salutem exaudit. in Cantica canticorum cap. 5.

Ennodius inquit: Dei clementiæ est, uota uincere supplicantiū, & fluctuantib. portum parare desiderijs. epistola ad Faustum.

Gregorius ait: Hoc ex magna conditoris nostri dispensatione agitur, ut per minima quæ percipim⁹, sperare maiora debeamus. Exauditus namq; est in reb. uilib. puer sanctus & simplex, ut in paruis disceret, quantum de Deo præsumere in magnis petitionibus deberet. lib. 1. Dialogi, cap. 9.

¶ Semper orādū & instandū esse scribit Olympiodorus: Oportet etiā sæpe Deū precari, ut quæ ipsi operamur, suæ sint maiestati placita, & bonitati. cap. 11. in Ecclesiasten.

Gregorius ait: Omnis humana iusticia, ut sepe diximus, iniusticia esse conuincitur, si

219
districte iudicetur. Prece ergo post iusticiā indiget, ut quæ succumbere discussa poterat, ex sola iudicis pietate conualescat. Itē: Preci innitēdū est, cum recta agimus, ut omne quod iuste uiuimus, ex humilitate condiamus. Sed plerunq; ipsa nostra deprecatione tam multis tentationib. quatitur, ut penē a conspectu iudicis repulsa uideatur: & sepe hanc creator misericors respicit, sed quia illibatā se ut uult exerere nō ualet, super se iudiciū reprobationis pauet. Gregor. in 9. caput Iob, lib. 9. cap. 11. Et: Orare sine intermissione, est, per affectū supplicatiōis conditori semper assistere. in 1. librum Reg. cap. 1. Et: Stultum est ab oratione deficere, si Deus differat cum rogatur exaudire. in Psalmos pœnitentiales.

De mora scribit Cassiodorus: Ad hoc enim plerunq; differt uota & orationes sanctorum, ut ardentius eum desiderare incipiant. Exaudit ergo Christ⁹ semper electos suos, sed semper quasi declinat, cum nō statim postulata concedit. in Cantica canticorum, cap. 5. Ennodius ait: Ne fides claudicat, supplicantis desideria differuntur, quia deuenit secuturæ hilaritatis genium uelox impetratio. Ennodius Agnello.

¶ Formulam recitat Gregorius: Deus qui nos pastores in populo uocare uoluisti, prestat quæsumus, ut hoc quod humano ore dicimur, in tuis oculis esse ualeamus, per Dominum nostrum IESVM Christum. Gregorius in Euangelia, homilia decima septima. Et: Ex omnibus medullis cordis dicamus singuli, dicamus omnes: Deus meus misericordia mea, qui uiuis & regnas trinus in unitate, & unus in trinitate, per infinita seculorum. Amen. in Euangelia, homilia decima nona. Et: Bone IESVS, uerbum patris, splendor paternæ gloriæ, in quem desiderat angeli prospicere, doce me facere uoluntatem tuam: & à spiritu tuo bono deducor, ad beatam illam perueniā ciuitatem, ubi est dies æternus, & unus omnium spiritus: ubi est certa securitas, & secunda æternitas, & æterna tranquillitas, & tranquilla festas: ubi tu Deus cum patre & spiritu sancto uiuis & regnas, per infinita seculorum secula. Amen. in Psalmos pœnitentiales. Et: Non pro magno quis habeat, si fuerit exauditus, cum aliquid petat quod non impetrare plus profit. Quod si postulata non obtemperat, non se subiciat, aut de diuina erga se miseratione desperet: cum fortē ea peteret, quibus acceptis uel affligatur atrocius, uel inutilius prosperetur. Gregori⁹ in Psalmos pœnitentiales.

¶ De effectu precum inquit Boetius: Nec frustra sunt in Deo positæ spes, precesq; Cū

recte sint, inefficaces esse nō possunt. In profusa 6. libro 5.

Ennodius ait: Quicquid medicina mortalium non ualet, fusæ ad Deum nostræ preces impetrant. Ennodius Fausto.

De efficacia Cassiodorus, explicans dictum Psalmi centesimi decimioctauī, Intret postulatio mea in conspectu tuo, &c. ait: Per hanc præsentiam quanta sit uirtus piæ orationis ostenditur, quia nos per ipsam præsentamur, quando illa cōspectib. Domini offerri posse cognoscitur. sicut alio Psalmi dicitur: Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.

Gregorius inquit: Deus uult placari precibus. in Euangelia, homilia 37.

¶ Quomodo se quis ad preces parare debeat, monet Gregorius inquit: Ut ergo ad precem facies sine macula leuetur, ante orationis semper tempora debet sollicitè cōspici, quicquid potest in oratione reprobare: talemq; se mens cum ab oratione cessat, exhibere festinet, qualis apparere iudici in ipso orationis tempore exoptat. Gregorius in 11. caput Iob, lib. 10. capite 11.

Formulam orationis pulchram habet Fulgentius, in qua etiam disertè testatur, nullam esse operationem ueteris Adami in renatis, imò etiam in renatis semper oportere Deum regere hominem, sic inquit: Quapropter hoc ab illo Domino uero ac Magistro nostro postulare non desino, ut ea me siue per eloquia scripturarum suarū, seu per fermocinationem fratrum condiscipulorumq; meorum, seu etiam per inspirationis suæ internā suauioremq; doctrinā (ubi sine sonis sermonum, & sine elementis literarū, eo dulcius, quo secretius, ueritas loquitur) ea me docere dignetur, quæ sic proponam, sic asseram, ut in propositionibus atque assercionibus meis ueritati (quæ nec fallit nec fallitur) semper inhæream, semper obediens cōsentiensq; reperiar. Quoniā ut ueritati obedire atq; cōsentire ualeā, ipsa ueritas illuminat, ipsa adiuuat, ipsa cōfirmat. Ab ipsa postulo doceri multo plura quæ nescio, à qua accepi pauca quæ scio. Ipsam rogo, ut pueniente ac subsequēte misericordia, quæcūq; salubriter sciēda nescio, doceat me. In his quæ uera noui, custodiat me. In quib. ut homo fallor, corrigat me. In quibus ueris ti tubo, confirmet me: & à falsis ac noxijs eripiat me, ut in cogitationibus ac sermonibus meis, quod salubriter donat, inueniat: & ea faciat de ore meo procedere, quæ sint corā ipso principaliter grata: & sic fiant fidelibus cunctis accepta. Fulgent. lib. 1. ad Monimū.

¶ Gratiarū actionis exemplū est in Ennodio: Verè gratias Trinitati quā ueneramur & colimus, Deo nostro, quæ sub personarū distinctione

distinctione & æqualitate mirabili unâ nos piè iussit sentire & adorare substantiam, quæ planctû nostrû uertit in gaudiû, quæ dolorû comites lachrymas ad obsequiû læticiæ cōmutauit, ut uerè cū Propheta dicam, Quis dabit capiti meo aquâ, & oculis meis fontē fletuû, ut beneficiorû cœlestiû magnitudini sub hac deuotiōe respōdeā? Cui cōtigit antè accipere cœlestia dona, quàm poscere: & prius qd boni euenisset legere, quàm qd mali minaretur peccata sentire? Tuû est dispensator omnipotēs, quod de serenis pignorib. & futuræ innocentiae hereditate, in illa quæ præcessit anxietate non timui, qui reduciæ etiâ statû ualitudinis quasi stupefact⁹ accipi, & in cōfusionis similitudine collocatus, quæ supra meritû meû collata sunt, prospere uenisse uix credidi. Verè supernæ remunerationis diuitias humana mēs nescit expendere. Sic animo fragiles temperatur, ut prius stationē uideant, quàm periculorû incerta deprehendāt. Deus bone, in quo abrupto pendimus? Vbi nam gentiû fuimus, de qua nos ruina ad humanā conuersationē clementia superna restituit? Referamus ergo strictioribus uerbis, huic bono largitori prolixis gemitibus quod debemus: inuite mus ad custodiam munerum suorû, quē in dubijs tulisse probamus opem. Rogemus eum qui scit nempe seruare quod præstitit, & uirtutum suarum uiua testimonia in longum producere. Ennodius in epistola ad Faustum. Gregorius inquit: De largitate spiritualis muneris gratias referre debem⁹ summę Trinitati. in librū 1. Regum, cap. 1.

¶ Quodd pro alijs sit orandum, Gregorius monet: Doctores sancti quoties pro aliorum peccatis exorant, sua ante Dei oculos amplius deterunt: quia ea ipsa charitate se iustificat, qua mira pietate pro alienis iniquitatibus se in lamentis mactant. Gregorius in Ezechielem libro secundo, homilia uigesima prima.

Ethi multa dicit de intercessione sanctorum Gregorius, tamen contra imaginum adorationem inquit: Omne manufactum adorare non licet. libro nono, indictione 4. epistola nona.

DE POENITENTIA.

Quodd sit agenda pœnitētia, Olympiodorus docet: Cū effrenis lingua peccaueris, ad pœnitentiā redi, neq; consuetā prætende excusationem, quodd imprudens nesciusq; peccaueris. in 5. caput Eccles. Et: Curato ut salubri pœnitentia peccata tua deleantur. in Ecclesiasten capite 7.

Gildas inquit: Pœnitentię tabula post naufragia peccatorû utendū, ut auertatur furor Domini. in castigatiōe Ecclesiastici ordinis.

Gregorius inquit: Ipse iudex uerturus est,

CAP. IIII.

qui cūcta penetrat, cūcta perstringat. Qui quæ ubiq; est, loc⁹ quo fugiatur nō est. Sed quia correctiōis nostræ fletib. placatur, solus ab illo locū fugę inuenit, qui post perpetratam culpā nunc se in pœnitētia abscondit. lib. 4. Moraliū ca. 16. Item: Vis autē cōuersiōis est affectio charitatis cordi infusæ uisitatiōe S. sancti. in cap. 3. primi Regum, lib. 2.

Deum nos ad pœnitentiam adducere, Fulgentius testatur: Benignitas ergo, inquit, Dei ad pœnitentiam nos adducit. in deo nos tribulatiōibus affligit, infirmitatibus corripit, angustijs erudit, ut qui in sanitate corporis peccauimus, in infirmitate peccatis abstinere discamus. Fulgentius epistola septima.

Gregorius inquit: Diuina gratia nos præuenit, & interiorū dulcedinem nobis ostēdens, de exterioribus nos cōpungit: moxq; in illa transiens animus, præ eorū dilectione temporalia uilipendit. in Cantica canticorum. Et: Omnipotens Deus implet mentes sanctorū cœlesti desiderio, & ipse exaudit impletas: ipse etenim creat in sanctorū cordibus amorem, & ipse ex amantib. cordibus suscipit precē. in Ezech. li. 1. ho. 8. Et: Custodit Dominus uniuscuiusq; animę introitū, quo intrat ad fidē: exitū quoq; quo exit ad speciē, ut neq; intrans Ecclesiā erroribus supplantetur, neq; ab hac temporalis ad æternam exiens ab antiquo hoste rapiatur. in Ezechielem lib. 2. Item: Ecce peccatores uidet & sustinet, resistentes tolerat: & tamen quotidie per Euangeliū clemēter uocat: confelsionem nostram expuro corde desiderat, & cūcta quæ delinquimus relaxat. Gregorius in Euangelia, homilia 33. Et: Est pœnitētia unum de perfectis donis, descendentiibus à patre luminum. in Psalmos pœnitentiales.

¶ Quodd sit in pœnitentia confugiendum, Gildas exponit: Respice quæso, & ueni ad Christū: siquidem laboras, & immenso pondere curuaris, & ipse te, ut dixit, requiescere faciet. Veni ad eum, qui non uult peccatoris mortem, sed ut conuertatur & uiuat. de excidio Britanniae.

Quomodo sit agenda pœnitentia, monet Gregorius: Quia sine peccato electi etiâ uiri esse nō possūt, quid restat, nisi ut à peccatis, quib. eos humana fragilitas maculare delinquit, euacuari quotidie conetur? Nā qui quotidie nō exhaurit quodd delinquit, etsi minima sunt peccata quæ cōgerit, paulatim anima repletur, atq; ei merito auferūt fructum internæ saturitatis. Quia ergo quotidie delinquimus, quotidie ad pœnitentię lamen- ta curramus: quia ipsa sola uirtus est quæ euacuat, quodd in uentre animæ culpa coadunatur. libro secundo Regum, capite secundo.

Quodd

223 Quod labentibus sit locus pœnitentiæ, & ante baptismum, & post eum, Fulgentius testatur epistola septima.

Iustus Origelitanus in Canticis ait: Ecce si idcirco tam crebrò Reuertere dicitur, ut etiam si conuersa deliquerit, desperatione non decidat, sed à peccandi consuetudine spei indulgentia resipiscat. Quæ uox ad sanctos utiq; comprobatur, qui conuersæ pulchritudinem desiderant intueri.

Olympiodorus ita scribit: Possunt tamē & cū ad ipsum iam uicium pervenerint resipiscere, ad pœnitentiā redeunt: & per cōuersionem reuerti iterum in uiam quæ perducit ad paradysum, unde homo primus electus est. Olympiodorus in Ecclesiastē, capite 1. Item: Occidendi quidem peccatū, sanandi uerò animam cuiq; suam pœnitentię medicina tēpus est. Huiusmodi uerò actio suo semper & opportuno fit tēpore, præsertim uerò nunc: cū sumus in præsentī uita, & in testamento gratię. in caput 3. Ecclesiastę. Item: Semper tēpus est elōgari à uicio & peccato: agglutinari autem Deo, illiq; perpetuò adhærere. ibidem.

Ennodius inquit: Nunquam est sera correctio. Scit diu expectare Ecclesia mater immodico labore quæsitos, nescit pro uilibus despiciere magno pœcio cōparatos. Ennodius in lib. cōtra eos qui se synodo opposuerūt.

Gregorius dicit: Per ueram pœnitentiā, quamuis multa & grauiſſima sint peccata, per misericordiam Dei facilè relaxantur: & quod misericordiam suam leue est peccatū, quod relaxatur. Gregorius in sextum caput Iob, libro septimo, cap. 2. Et: Deus noster iustus & pius est, & sicut perseverantib. in prauitate restrictus est, ita est conuersus misericors. Gregorius lib. 9. indictionis 4. epistola 45. Et: Pacatus est Deus ijs qui in Deum peccauerant, non aliena prece, sed sua: sed pacatus est Deus non omnibus, sed quibusdā. Per prophetā Dominus ait: Nolo mortē peccatoris, &c. Quomodo ergo ei competit uelle occidere peccatōrē, & mortē peccatoris nolle? Qui enim peccatōrē uult uiuere ut cōuertatur, si hūc inconuertibilem diuina præsentia nōscit, occidit. Vult ergo Dominus occidere, sed eos quos prænotat Dominus nolle. Misericors enim & iustus Dominus asseritur: per misericordiam cōuersionem peccatorum expectat, per iusticiā non conuersos damnat. Per misericordiam cōuerti uult peccatores, & uiuere: sed per iusticiā eos qui conuerti noluerūt, uult punire: misericorditer non saluat nisi uolens, per iusticiā nolens damnat. Gregorius in primum Regum, libro secundo, capite secundo. Et: Omnipotens Deus nos adhuc ad pœnitentiā expectat, ad reuer-

tendum sustinet. in Ezechielem libro 1.

De fide in pœnitentiā, ait Ennodius:

Commoda de damnis mercaris gaudia planctu,

Si tibi de Christo est indubitata fides.

Gregorius semel dicit: In assiduis enim fletibus, in quotidiana nostra pœnitentiā habemus sacerdotem in cœlis, qui interpellat pro nobis. Gregorius super Ezechielem libro primo, homilia 7.

10 ¶ Non esse desperandum, docet Fulgentius: Omnes igitur ad Deum conuerti quātō citius festinemus. Conuersi autem de remissione peccatorum nullatenus desperemus, timentes Domini fidele promissum: Cum conuersus fueris, & ingemueris, salus eris. epistola 7. Item: Quis non uidet quā sit impium, quāque sacrilegum, si homini per pœnitentiā præteritorū maiorū ad bona cōuerso, credatur cuiusquam peccati non dari posse remissio? ibidem.

Cassiodorus ait: Multo maior est misericordia Domini, quamuis peccata nostra uideantur ingentia. in Psalmum 50.

Ennodius inquit: Sola apud Deū desperatio perdit errantem. Ennodius Haliconi.

¶ De effectibus pœnitentiæ, inquit Olympiodorus: Cādida quoq; dicitur habere uestimenta, qui lauat per singulas noctes lectū suum, & lachrymis stratum suum rigat, ita sordes peccatorum pœnitentiā regens. in Ecclesiasten cap. 1.

Gregorius ait: Qui culpas suas detestando loquitur, restat ut has in amaritudine animæ loquatur, ut hæc ipsa amaritudo puniat, quicquid lingua per mentis iudicium accusat. Sciendum uerò est, qui ex pœna pœnitentiæ, quam sibi irrogat, aliquatenus securitatem percipit, atq; ad interrogationē superni iudicis fidetior exurgit, ut seipsum subtilius inueniat, & erga se quæq; quomodo disponantur agnoscat. Amaritudo præsentis pœnitentiæ, extinguit supplicia sequētis ire. Gregor. in 10. caput Iob, lib. 9. cap. 24. Et: Deus aut, quia mala hominū nec cogitata ignorat, nec perpetrata obliuiscitur, nisi ab eius oculis pœnitendo deleantur. Gregorius in trigessimum 4. caput Iob, lib. uigesimo quinto, capite quarto. Et: Conuersi ad Dominum peccatores, nequaquā pereunt. in 1. Regum, libro secundo, cap. 3. Item: Omnipotens Deus conuersorum gemitus clementer accipit. in 1. Regum, cap. 5. Et: Paradisus quotidie pœnitentibus aperitur. Gregorius in Euangelia, homilia 12.

De ordine in conuersione, inquit Gregorius: Cōpunctionis autem gratia menti nō infunditur, nisi prius ipsa ei peccati magnitudo monstratur. in 1. Regum, cap. 11.

Post hanc uitam non esse locū pœnitentię, docet Olympiodorus: Eū qui officiosē non

non uixerit, non continget uita perfunctū redire huc amplius, ut per pœnitentiā emendet quæ perperam gessit. in Ecclesiasten capite tertio. Et: Quando in iudicio quis incœperit conscientię scelerum suorum bella sentire, nequaquam poterit huiusmodi preces effundere: Mitte me Domine in uitam, ut pœnitentiam subeam peccatorum. Sed neque qui articulo mortis animam agit, potest precari: Da mihi quæso Domine ut pœnitentiæ causa modicum quid adhuc uiuā. in Ecclesiasten cap. 8.

Gregorius inquit: Conuerſi peccatores hic solum salubriter possunt, ubi magnitudo criminis purgari creditur per lamenta conuerſionis. Sed nonnulli in subita peccatorum conuerſione mirantur, quia eis propter usum curæ exterioris quotidiana tot, quæ agit Deus, mira uiluerunt. Gregorius in primum Regum, capite decimoquarto. Et: Dum uiuimus, peccata delere pœnitendo possumus, post mortem fructuosam agere pœnitentiam non ualemus. in 1. Regum capite decimoquarto.

¶ De contritione, inquit Gregorius: Ex omni parte quisque conspiciat, ut uoluptatis suæ lasciuia tristitiæ lamentis tergat. Tāto arctiori manu pœnitentiæ mens a pollutione tergendenda est, quanto se per cōsensum conspiciat sordidius inquinatam. Cum uehemens pœnitentiæ spiritus mētem occupat, omnem in ea explorationem reprehensibilis gaudij perturbat, ut nihil ei nisi flere libeat, nihil nisi quod se terrere possit attendat. Ponit namque ante oculos illinc distictionem iustitiæ, hinc meritum culpæ: conspiciat quo supplicio digna sit, si parentis pietas desit, quæ per lamenta præsentiā ab æterna eruere pœna consueuit. Item: Quod flendo insequimur, nequaquam nobis a uerturo iudice hoc obijci certē speramus. Ibi multa dicit de pœnitentiā, uel potius de sola contritione, quod peccata tegat: nunquam tamen mentionem fidei facit. Gregorius libro quarto Moralium, capite decimo septimo. Et: Cum spiritus uitæ se menti infundit, protinus eam ad mortis pauorem erigit: quia magisterium eiusdem spiritus est, ut timendo mens agat, ne quod timet inueniat. Gregorius in primum Regum, capite undecimo.

DE BAPTISMO.

Baptismū fuisse significatum in passione Christi, Alcimus scribit de Origine mundi lib. 1.

*In latus extensi defixit missile liſtor,
Protinus exiliens manauit uulnere lymphæ:
Qua uiuum populis iam tum spondente lauacrum
Fluxit, martyrium signans cum sanguinis unda.*

Calsiodorus uocat baptismum diuinum

CAP. IIIII.

fontem, quo fideles in nouā creaturam regenerantur. in Cantica cap. 7.

Quod post baptismum pij labantur, Gregorius monet: Nobis per fidem quidem omnia in baptismo peccata laxantur: sed tamen dum adhuc hic uiuimus, etiam post fidem sapius ad peccata declinamus. Gregorius in Ezechielem libro secundo, homilia uigesima secunda.

Vnde sit baptismus, rectē docent. Gregorius inquit: Qui autem signantur appellatiōe Iordanis, nisi qui iam imbuti sunt sacramento baptismatis? Quia enim redemptor noster in hoc flumine baptizatus est, eius nomine debent omnes baptizati exprimi, in quo hoc ipsum contigit sacramentum baptismatis inchoari. Gregorius in quadragesimum caput Iob, libro trigesimo tertio, capite sexto. Et: Animæ sanctum baptismatis aqua per Spiritum sanctum regenerantur, & in nouam uitam per nouum Testamentum transformantur. in expositione in Cantica canticorū. Et: Aquæ quibus diluitur iniquitas, dona sunt S. sancti in Psalmos pœnitentiales.

De materia baptismi, pulchrē inquit Iustus in Canticis: potest etiam intelligi quod Christus tunc per fenestras prospexit, quando in passione lancea perforato latere, sanguine & aqua manante, redemptionis & lauari fundamenta produxit.

De forma inquit Gregorius: In die baptismatis omnibus nos antiqui hostis operibus atque omnibus pōpis abrenunciare promissimus. Gregorius in Euangelia, uigesima nona homilia. Et: Quisquis ad ueram fidem ingreditur, principia diabolice suasionis repellere, atque uniuersis eiusdem suathanæ operibus renunciare præcipitur. in 1. Regum cap. 5. lib. 3.

Quod omnes debeant baptizari, Calsiodorus scribit: Nullus enim sine lauacro baptismi fidelis esse potest. in Cantica canticorū capite quarto. Item: Nullus Ecclesiā ingredi ualet, nisi prius aqua baptismatis abluatur, & nisi fonte salutaris doctrinæ potetur. capite septimo in Cantica canticorū. Quod unus sit baptismus, Gregorius docet: Peccata nostra præterita in baptismatis perceptione laxata sunt: & tamen post baptismum multa commisimus, sed lauari iterum baptismatis aqua nō possumus. Gregorius in Euangelia, homilia 10.

De effectu baptismi ait Alcimus in libro

*De diluuiō:
Insper & terris ex hoc iam non erat ultra
Diluuium regnans, carnem quod conterat omnem:
Vnum quod fuerit, signo monstrabitur uno:
Nec similem repetita necem peccata uidebunt.*

Et si crimen erit, terror non deforet alter.

*Sic unum genitor iurans baptisma sacrat,
Vt semel ablutum lymphis purgantibus orbem,
Sic sperare reos lauacrum non posse secundum.*

Maxentius scribit: Propterea & recentes ab utero paruulos, non tantum ut adoptionem mereantur filiorum, aut propter regnū celorū (sicut Pelagij & Cœlestij siue Theodori Mansuestini discipuli, &c. sed & in remissionem peccatorum eos credimus baptisati, ne pereant in æternum. Maxentius in suæ fidei confessione.

Fortunatus ait:

*Aula sacrat baptismatis aula coruscat,
Quo delicta Adæ Christus in amne lauit.
Hic post flore Deo puris grex mergitur undis,
Hæc maculata diu uellera gestat ouis.
Trazit origo necem de semine, sed pater orbis
Purgauit medicis crimina mortis aquis.
Rex sacer ecce tui radiat pars magna triumphi,
Cum puras animas sancta lauacra beant.
Candidus egreditur nitidis exercitus undis,*

Et:

*Atq; uetus uitium purgat in amne nouo. Item:
Homo renascendo per baptismū effectus
est Dei filius, qui præuicatione factus fuerat inimicus & perditus. Fortunatus lib. decimo, in expositione orationis Dominicæ.
Item: Homo ante baptismum carnalis esse describitur, post baptismum spiritualis efficitur. Fortunatus libro decimo, de oratione Dominica.*

In epistola Orientalium ad Symmachū, scribitur: Christus saluator noster in cruce chirographum nostrū dirupit, ne ultra post lauacrum regenerationis malorum nostrorum subiaceamus delictis.

Iustus Origelitanus in Canticis inquit: In nomine Christi baptisati sancto spiritu adimplentur. Item: Ecclesia formosa Christi, munda facta per lauacrum. Et: Ascenderūt de lauacro, cum accepta per baptismam remissione peccatorum profecerūt in Christo. Item: Nisi quis candorem in sacro baptismate, quo peccatorum remissio datur, perceperit, ad Christum uenire non potest. Et: Ecclesia immaculata est baptismi sacramento. Item: Christiani exinde mundiores effecti, quia sacramēto uisibili se renatos, ablutos & nutritos agnoscūt, resident iuxta fluentem plenissimam: id est, inter Spiritus sancti affluentissima dona.

Olympiodorus inquit: Spiritualis natiuitas per lauacrum regenerationis unum & idem tempus habet cum morte. Nam qui renascuntur in diuino lauacro, cōsepulti sunt Christo in baptismate. in Ecclesiasten cap. 3. Calsiodorus ait: Duo sunt ista sacramentaliberationis nostræ. Primum, quod nos per munus baptismatis ducit ad uitam. non enim illuc nostris meritis peruenimus, sed ipsius beneficio miserationis attrahimur.

Deinde, ne nos exinde permittat expelli, qui grauibus uitij probamur onerati. Ipse enim nos ponit ad uitā, qui dixit: Ego sum uia, ueritas, &c. Calsiodorus in Psalmum sexagesimum quintum. Item Psalmō 22. Super aquam refectiois educauit me. Hoc ita interpretatur Calsiodorus: Aqua refectiois est baptismi lauacrum, quo anima sterili ariditate peccati, ad bonos fructus inferendos diuinis muneribus irrigatur. Item: Animæ electorum in baptismō reliquerunt fordes ueteris hominis, & renouatæ sunt in Christo. Calsiodorus in Canticis. Item: Sicut ille populus per mare rubrum saluatus est, Pharaone demerso: ita Ecclesia gentium per baptismum de diaboli seruitio liberata, & ad ueram repromissionis terram & euangelicam libertatem introducta est: sicq; quæ erat ancilla uitiorum, facta est amica Christi, emundata & abluta per baptismum à sordibus peccatorum. ibid. Et: Baptismus peccatores suscipit, sed immaculatos & mūdatos ab omnibus peccatis reddit. Item, uocat baptismum diuinum fontem, quo fideles in nouam creaturam regenerantur, Calsiodorus in Canticis.

Gregorius inquit: Nunquid abortiuæ æternæ requie perfruuntur? Quisquis enim regenerationis unda non soluitur, reatus primi uinculis ligatus tenetur. Quod uerò apud nos ualet aqua baptismatis, hoc egit apud ueteres uel pro paruulis sola fides, uel pro maioribus uirtus sacrificij, uel p his qui ex Abraham stirpe prodierant mysterium circumcisionis. Nam quia unusquisq; cum primi parentis culpa concipitur, Propheta testatur dicens: Ecce in iniquitatibus conceptus sum, &c. Et quia is quem salutis unda non diluit, originalis culpæ supplicia non amittit, apertè per semetipsam ueritas perhibet, dicens: Nisi quis renatus fuerit, &c. Iohannis 3. Gregorius lib. quarto Moralium, capite tertio. Item: Constat quodd nequaquam eum requies uitæ susciperet, si à reatu illum originalis culpæ nequaquam diuinæ cognitionis sacramenta liberassent. libro 4. Moralium, capite duodecimo. Et: Antiqui hostis uersutia baptismi sacramento superatur. ibidem. Item: Nos salutis unda à culpa primi parentis absolui: sed tamē reatum eiusdē culpæ diluentes, absoluti quoq; adhuc carnaliter obimus. in nonum caput Iob, libro nono Moralium, capite 17. Et: Hunc spiritum in baptismō unaquæq; fidelis anima recipit, ut per eum sibi ex uirtutū confectioe unguenta componat, & proximos exēpli exhibitione quasi unguētū odore reficiat. in Cantica canticorum. Item: In baptismō Christi dum corpus mergitur, anima abluitur: & per illius fidem, qui pro

peccatoribus mortē pertulit, anima humana à peccatis omnibus mundari se credit. ibid. Et: Singulæ Ecclesiæ animas infideles ad fidei nouitatem per baptismum educūt. ibidem. Et: A peccatis omnibus in baptismo abluimur. ibidem. Item: In baptismo sancta Ecclesia aqua abluatur, & à peccatorum nigredine per Spiritum sanctum, quem recipit, & per Christi fidem dealbatur. ibidē. Item: In baptismo dealbamur, dum amissa nigredine peccatorum ad mundiciem nouæ uitæ reformamur. Item: In baptismo electi quique donum Spiritus sancti accipiunt, quo illuminati Scripturæ sacræ sensum intelligunt. ibidem. Et: Sacramento baptismatis firmanur sententiæ loquutionis in sacra Scriptura. Gregorius in Ezechielem, lib. primo, homilia sexta. Et: Remissio peccatorum in solo nobis baptismo Christi tribuitur. in Euangelia, homilia 20. Et: Illi solum sunt beati, quorum remissæ sunt iniquitates, originales per baptismum: & quorum testata sunt peccata, actualia post baptismum commissa. Gregorius in Psalmos poenitentiales. Item: Spirituali gratia per lauacrum baptismatis credentium corda mundantur. ibidem. Et: Illud incertum nō est, quia nisi sacri baptismatis gratia fuerit renatus homo, omnis anima originalis peccati uinculis est obstricta. Gregorius libro septimo, indictionis secundæ, epistola 53. Et: Multorum animæ per baptismatis gratiam liberantur. libro nono, indictionis quartæ, epistola decima septima. Item: Si qui sunt qui dicūt, peccata in baptismo superficie tenus dimitti, quid est hac predicatione infidelius, in qua ipsum fidei sacramentum festinant soluere, in quo principaliter ad celestis mundiciæ mysterium anima ligatur, ut absoluta radicibus à peccatis omnibus. soli inhæreat, &c. Certè enim maris rubri transitus figura sancti baptismatis fuit, in quo hostes à tergo sunt mortui, sed alij cōtra faciem in eremo sunt inuenti. Sic quippe omnes qui in sancto baptismo tinguntur, eorum peccata præterita omnia laxantur: quia eis uelut Ægyptij hostes à tergo moriūtur. Vbi Gregorius manifestè approbat, omnia peccata in baptismo dimitti. lib. 9. indict. 4. epist. 39. Et: Quisquis redemptoris fidem suscipit, per redemptoris nostræ baptismum renascitur, & Spiritus sancti gratia ab omni peccato redimitur. Gregorius in 1. librū Regum, libro 6. cap. 3.

DE CLAVIBVS.

DE duabus clauibus, epistola Orientaliū ad Symmachum ait: Nō in ligando tantum potestas est tibi data, sed in soluendo quoque diu uinctos: neque in eradicando aut diruendo, sed in plantando atque ædi-

CAP. IIII.

ficando: neque in tradendo tantum satanę in interitum carnis, sed & in charitate formando longa aduersione deiectos, ne maiori tristicia absorptis nobis à sathana, uideamini pertulisse dispendium.

Vnde sint clauēs, docet Nicephorus Chorthophylax: Ligandi soluēdiq; prouincia pontificibus ipsis à clementissimo Deo nostro demandata est: siquidē ad Petrum ait, Quęcunq; ligaueris, &c.

Quibus datæ sint clauēs, explicat Gildas: Itemq; omni sacerdoti sancto promittitur: Et quęcunq; solueris super terram, erunt soluta & in cœlis: & quęcunq; ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis. Gildas in Castigatione ordinis Ecclesiastici.

Iustus inquit: An non terribilis, quę gentium ritus idolorumq; cultus subuerit, & ipsa in fide Christi perdurans à gentibus mulperari non potuit? Est & in eo terribilis multitudo, cū ei in Petro datur illa potestas, &c. citur, Quęcunq; ligaueris super terram, &c.

Qui sint ligandi, Symmachus monet, inquit: Ligate hæreticos, & illis cōsentientes, siue sint Imperatores, siue non. Symmachus in Apologetico.

Olympiodorus ait: Qui mortaliter peccauit, sine proposito emendationis & penitentia, eiicitur ē spirituali domo. Qui uerò irapeccat, ut curari uelit, colligitur per penitentiam in ædificationē Apostolorum & Prophetarum. Olympiod. in cap. 3. Ecclesiastici.

Gregorius ait: Causæ pensandæ sunt, & tunc ligandi atq; soluendi potestas exercenda. Videndum est quę culpa, aut quę sit penitentia secuta post lapsum, ut quos omnipotens Deus per compunctionis gratia uiuat, illos pastoris sententia absoluat. Tunc enim uera est absolutio præsentis, cum eterni arbitrium sequitur iudicis. Item: Illos nos debemus per pastorem auctoritatem soluere, quos autorem nostrum cognoscimus per suscitantem gratiam uiuificare. Gregorius in Euangelia, homilia 26.

DE CONFESSIOE.

Contra enumerationem scrupulosam in confessione auriculari, hæc sunt quę Olympiodorus in 1. caput Ecclesiasticę scribens inquit: Particularia singulorum hominum facta sunt quodāmodo inhnita, ut eorum meminisse nequaquā possumus: sed neque scimus ea quę posterius ac uenturi facient.

De publica confessione ait Gregorius: Sicut in uulnere ab internis trahitur uirus, ita in confessione peccati dum in publicum fesceribus intimis foras prorūpunt. in 34. caput Iob, lib. 25. cap. 12.

De confessione apud Deum scribit Gregorius: Apud aures Dei uox ualida deuota confessio

confessio est. Quia ergo simulatores quosq; etiā cum percussione flagella corripit, ad confessionem simplicē non perducunt: cognosci enim peccatores refugiunt, quia sanctorum omnium opinione ferebantur, quamvis eos ad extremū iam flagella feriant, quāvis duci se ad æterna supplicia nō ignorent: tales tamē cupiūt apud humana iudicia remanere, quales se studuerāt semp ostēdere. Deprehensi ergo etiā flagello percussione ex-
tremæ, quia confessionē purā uel afflictī exercere negligūt, quasi uincti clamare contēnunt. Gregorius in 36. cap. Iob, lib. 29. cap. 2.

DE COENA DOMINI.

Cassiodorus scribit Psalmo 22. Parasti in cōspectu meo mensam, &c. Parasti in cōspectu: id est, prędestinasti altare sanctū, quod cūcta uidet Ecclesia, quod circumdat populus Christianus. Mēsa enim à mēse dicta est, quia eodē die cōuiuia ritu gentium exercēbantur. Ecclesię uerō mensa est beata cōmunicatio, epulatio felix, saturitas fidei, esca cœlestis. Verū istam mēsam aduersus eos paratā manifestū est, qui in aliqua peruersitate demersi, Ecclesiā Dei suo grauer errore contristant, de quibus Apostolus dicit: Qui manducat indignē, &c. nō diiudicans corpus Domini, datū scilicet ad remissionē peccatorū, & uitā perpetuā possident. Gregorius inquit: Apparet q, cœnā Domini uiaticum nominarint. libro septimo, indictione secunda, epistola 62.

De materia cœnæ Dominicæ sic ait Fulgentius: Calix quem bibimus, cōmunicatio sanguinis Christi est: & panis quem frangimus, participatio corporis Domini est. Fulgentius libro secundo ad Monimum.

Alcimus in lib. de trāsitu maris rubri inquit: Per quem sublimis prędiceret antē figurā, Edendum ex utero purum sine semine corpus, Quo caperet poscendā salus, de sede superna Illabente Deo sacris altaribus escas: Hoc signo summus percussa rupe sacerdos Protulit irriguos populis sitientibus haustus. Christum namq; uidēs stabilem consistere petram, Percussus iaculo largas qui prębuit undas, Porrexitq; suis sacro de uulnere potum.

Maxentius dialogo 2 ait: Sed & panis ille quē uniuersa Ecclesia in memoriā Dominicę passionis participat, corpus eius est.

Andreas Hierosolymitanus ait: Christus est fructus, ex quo uitalis ille panis, corpus in quā Dominicum producit, & immortalitatis calix salutaris potio exhibetur.

Cassiodorus in explicatione dicti, Flumē Dei repletū est aquis, parasti cibum illorū, &c. inquit: Sic totū ad cōmunionem sacram cōuenienter refertur, quando & eius sanguis bibimus, & de eius corpore saginamur, super psalmū 64. Et dictū psalmi explicat,

Esca dedit timentib. se, memor erit in seculū testamenti sui: & ait intelligendū esse de aduētū Domini saluatoris. Nā (inquit) sicut qui promissus est in ueteri Testamento, Dominus est saluator: ita in nouo aduenire dignatus est, in quo esca data est timentib. eū: id est, cōmunicatio corporis & sanguinis sacri, quæ est sal⁹ gētiū, & remissio peccatorū.

Gregorius ait: Vnde factū est, ut redēptoris nostri sanguinem, quem persecutores sauiētes fuderant, postmodum credentes biberent, eumq; esse Dei filium prędicarent. Gregorius in 16. caput Iob, libro 13. capite 8. Et: Sanguinem namq; lambere, est passiōis Dominicę infirma uenerari. in 39. cap. Iob, libro 31. cap. 21. Et: Bonus pastor pro ouibus suis animam suam posuit, ut in sacramento nostro corpus suum & sanguinem uerteret, & oues quas redimeret carnis suę alimento satiaret. in Euangelia, homilia 14. Et: In sacramento modō Dominicum corpus accipimus, quando adhuc ad inuicem nostras cōscientias non uidemus. in Euangelia, homilia 22. Item: Corpus & sanguinem Christi ore percipere, & ei peruersis moribus contraire, nihil prodest. ibidem. Item: Si in stabulum me sanctę Ecclesię duxeris, corporis & sanguinis tui me refectioe cibabis. Gregorius in Psalmos pœnitentiales. Et: Deniq; corpore suo & sanguine pascimur & uiuificamur, alimur & saginamur. ibid.

De duabus partibus, quod omnes fideles ijs debeant uti, inquit Gregorius: Preciosi sanguinis effusione genus humanum redemit, & sacrosanctum uiuifici corporis & sanguinis sui mysterium membris suis tribuit, cuius perceptione corpus suum, quod est Ecclesia, pascitur & potatur, abluitur & sanctificatur. Gregorius in Psal. pœnitētiales.

De effectu inquit Gregorius: Sacre cōmunionis mysteria ad absolutionem nobis diuina pietate concessa sunt. Gregorius libro quinto, indictionis 14. epistola 148.

DE SACRIFICIO.

Cassiodorus ait: Holocausta dicta sunt sacrificia, quæ postquam fuissent immolata, ignis ueniens desuper absumebat, quæ latine tota incensa dicuntur. Hæc Christus ueniens respuit, quia ipse uera uictima fuit. Aliud est holocaustum, quod Dominus ante cōspectum suum semper esse pronunciat: scilicet quando mens nostra diuino amore succensa, peccata sua tribulatione decoquit, & ad illius holocausti similitudinē omnia uitia sua cruciatu corporeo exusta cōsumit. Cassiodorus super Psal. 49.

Gregorius ait: Holocaustū totum incensum dicimus. Hoc autem inter holocaustū & sacrificium distat: quia omne quidē holocaustū sacrificiū est, non omne sacrificiū ho-

locustum. Sunt enim multa bona quæ aguntur sacrificia, sed holocaustum non sunt. Gregorius in Ezechielé libro 1. homilia 12. Et: Sciendum est, quia hoc inter sacrificiū & holocaustū distat, quod omne holocaustum sacrificium est, sed non omne sacrificium holocaustum. In sacrificio enim pars pecudis: in holocausto uerò totū pecus offerri consueuerat. Vnde & holocaustum latina lingua, totū incensum dicitur. Pensitemus ergo quid sit holocaustū, quid sit sacrificiū. Cum enim quis suum aliquid Deo uouet, & aliquid non uouet, sacrificium est. Cum uerò omne quod habet, omne quod uiuit, omne quod sapit, omnipotenti Deo uouerit, holocaustum est. Maius tanto est holocaustum sacrificio. Gregorius in Ezechielé lib. 2. hom. 20. Et: Illud uerum & acceptabile est sacrificium, quod aliquis puro corde laudat Deū. Gregorius in Psalmos pœnitentiales.

DE ECCLESIA.

Columbam uocari Ecclesiam, Iustus exponit: Non ob aliud Ecclesia columba uocatur, nisi quia est sine dolo, & Spiritu sancto repletur. habitat in foraminibus petrae, quia semper receptaculū habet in his, ex quibus sanata est uulneribus Christi. Recipitur etiam in cauernā maceriae, cum sancta ex Scripturarum consolatione fouetur: uel cum præcedentiū sanctorū meritis atq; orationib. ex toto ptegitur. Iustus in Canticis. Itē: Columba, quia simplex est, & spiritualiter sapit: perfecta, quia mundum relinquēs, me magis quā temporalia aut se diligit, secūdum illud, Si uis perfectus esse. Itē: Lectulus Salomōis requies Christi est, quæ requies Ecclesia conuenienter accipitur. Itē: Soror Christi est Ecclesia, de sanguine eius. Amica, quia per mortē eius reconciliata: columba, de Spiritu sancto immaculata baptismi sacramento. Itē: Benē autē Ecclesia appellatur uirgo pulcherrima mulierū, quia de ea Paulus sic loquitur fidelibus: Despondi uos uni uiro, uirginem castam exhibere Christo. Et: Sunamitis nomine Ecclesiā accipiendam quis dubitet?

Olympiodorus in cap. 9 Ecclesiastæ ait: Ecclesia est sponsa Christi, in hac siquidem inuenitur uita æterna.

Gregorius ait: Ecclesia præsens uocatur regnū Dei. Et: Regnum ergo cœlorum est Ecclesia iustorum. Itē: Templū quoq; & domus Dei est ipsa mens atq; conscientia fideiū. Greg. in Euāgelia, hom. 39. Et: Regnū Christi sancta Ecclesia designatur. Gregorius in librum 1. Regum, cap. 2.

Aliquam descriptionē Ecclesiæ Alcimus recitat: Ecclesia est nauis, quæ nos per uarios casus uelut inter marinos gurgites du-

CAP. IIII.

cit, dum res quidē nostras obtreccionū & blasphemiarū stridor quasi laxata laterum compage reuerberat: sed puppim ueritatis soliditate constructā penetrare non potest, quod fatigat. Alcimus in homilia de prima festi Rogationum institutione.

Maxentius inquit: Vera Dei ecclesia, cui non sunt hæreticorū ignotæ procellæ, non est illa quæ Christum gratia, nō natura Deū confitetur: sed illa, quæ Deū uerū, & ob hoc unū ex trinitate prædicat Emanuelem. Maxentius in responsione ad epist. Hormisdæ.

Cassiodorus ita definit Ecclesiā: Ecclesia est collectio fidelium sanctorū omnium, anima & cor unum, sponsa Christi, Hierusalem futuri seculi, de qua dicit in Canticis canticorum Iesus: Osculetur me osculo oris sui. Et alibi: Quæ est ista, quæ ascendit dealbata? Item: Vna est columba mea, una est sponsa mea. Itē Psalmo 34. Consiſtebor tibi in Ecclesia magna, &c. Magna, inquit Cassiodorus, Ecclesia est populus Christianus, rectæ fidei tenax, qui amplitudine sui totius mundi spacia comprehendit. Et: Sponsa Christi Ecclesia est, quæ ex singulis fidelium animabus constat. Cassiodorus in Canticis.

Gregorius ait: Aurora Ecclesia dicitur, quæ à peccatorū suorum tenebris ad lucem iusticiæ permutatur. Quasi aurora electorum surgit Ecclesia, quæ prauitatis pristinae tenebras deserit, & sese in noui luminis fulgore conuertit. Tunc sancta ecclesia plena aurora fit, cum mortalitatis atq; ignorantia suæ tenebras funditus amittit. In iudicio ergo aurora est, sed in regno dies: quia etsi iam cum reſtauratione corporū uidere lūmē in iudicio inchoat, eius tamen uisum plenius in regno consumat. Gregorius lib. 4. Moral. cap. 14. Et: Rectē autē Ecclesia læna nuncupatur, quia malē uiuentes in uitij ore sanctæ prædicationis interficit. Idem in 28 caput Iob, libro 18, capite 20.

Definitionem breuem Gregorius ponit, inquit: Quid sancta ecclesia, nisi superni sui capitis corpus est? in 38 caput Iob, lib. 28, cap. 6. Et: Quid est templū Domini, nisi spiritualis intelligētia sacrarū literarum? in caput 1. primi lib. Reg. Item: Templū Dei est locus ubi habitat Deus. Templū Dei itaque uniuscuiusq; est anima electi. Templū, ubi arca Dei recoditur, mēs est in qua diuini eloquij sacramenta per intelligentiā reseruantur. Gregorius in primū caput Regū, lib. 3. capite 1. Itē: Ecclesia est corpus Christi, quia inter tot aduersa libera stat. Idem super Ezechielem lib. 1, homilia 6.

De causa efficiente Ecclesiæ sic ait Iustus: Introduxit Christus Ecclesiā in sua cellaria, cum ei reuelat Scripturarum occulta mystéria. Iustus in Canticis. Et: Tunc Christus uniuers.

235
 uniuersam sibi Ecclesiam despondit, quando in patibulum ascendit. Item: Nulla est tam euidentis Christi ad Ecclesiam cōuersio, nisi cum uerbum caro factū est, & habitauit in nobis. Iustus in Canticis.

Cassiodorus inquit: Ipse qui uerè est liliū, per gratiā facit ecclesiam suā esse liliū, candidatam uidelicet uirtutibus, uel ab omni uitiorum labe immunem. Cassiodorus in Canticis.

Esse perpetuam Ecclesiam Dei, docet Iustus: Quanti tyranni & persecutores unā cū autore suo diabolo conati sunt Ecclesie uirtutem dirumpere, & praualeare nullo modo potuerunt? Habet enim sancta Ecclesia castorum aciem ordinatā, quando imminēte Christo nec martyres persecutio, nec uirgines carnalis delectatio, nec misericordes cupiditas, nec humiles temporalis gloriæ deuicit ambitio.

Gregorius ait: Sanctarum scripturarum mysteria usq; in mundi finem cum Christi fidelibus perdurabunt. Gregorius in primū Regum libro tertio, cap. 4. Et secundū præscientiæ suæ gratiam, Christus sanctam Ecclesiam de in æternū permāsuris sanctis conseruauit in Canticis canticorum. Item: Toto Ecclesie uitæ tempore debet fides Christiana in mundo uigere. Gregorius in Psalmos penitenciales. Et: Nam quod in hac uita nullis aduersitatib. frangenda sit, nullis persecutionibus superanda, ipse super quē edificata est, euidenter ostendit, cum ait: Portæ inferi, &c. Ibidem.

Quod sit perpetua, Cassiodorus exponit: Ecclesia sancta redemptoris Domini sui adiutorio munita est, & præsidio angelicarū uirtutum uallata, nullis malignorū spirituum patet insidijs. Item: Hæc ipsa Ecclesia est fons signatus. fons ideo, quia doctrinæ cœlestis fluentis manat, quibus omnes in Christo credentes à peccatis lauat, & ueritatis scientia potat. Cassiodorus in Canticis.

Quod sit cruci exposita Ecclesia, docet Gregorius: Sancta ecclesia persecutiōes iniquorum sine cessatione tolerat, sed ramen usq; ad mundi terminū sine defectu perdurat. Sæpe namq; eam reprobi, quia usq; ad internecionem persecuti sunt, quasi hæc se funditus extinxisse crediderūt: sed in eo multiplicius ad statum sui profectus redijt, quo inter manus persequentium moriendo laborauit. Gregorius in nonum caput Iob, libro Moraliū nono, cap. 6. Item: Tunc sancta ecclesia ualentius in ueritate reficitur, cum ardentius pro ueritate fatigatur. ibidem. Et: Sæpe sancta Ecclesia multis in hac uita aduersitatibus laborat, & reproborum uita tātō sine flagello dimittitur, quanto ad nulla præmia seruat. Sed afflictiones sanctæ ecclesiæ ui-

236
 dentes heretici, eam despiciunt, & tot illam flagellis atteri ex prauæ professionis merito suspicantur. Gregorius in decimum quintū caput Iob, libro duodecimo, capite decimo quinto. Et: Sæpe uerò contingit ut sancta Ecclesia non solum infideles atq; extrā positos aduersarios toleret, sed eorum quoq; insidias atque aduersitatem uix ferat, quos intus habent. Gregorius in decimum sextū caput Iob, capite decimo quinto. Et: Omnes qui sanctam Ecclesiam persequuntur, quid aliud quā torcular calcant? quod diuina agi dispositione permittitur, ut animarū botri in spirituale uinū defluāt: quæ carne corruptibili exutæ, ad regna cœlestia uelut in apothecā currant. Gregorius in uigesimum quartū caput Iob, libro 16, capite 23. Item: Scit sancta Ecclesia in passionibus crescere, atq; inter opprobria honorabilem uitam tenere: scit nec aduersis deiici, nec de prosperis gloriari: nouit contra aduersa animum ad spem superni culminis exaltare, scit bona sua misericordiæ redemptoris, scit mala sua iusticiæ tribuere iudicis: quod & bona illo largiente habeat, & mala illo permittente patiat. Gregorius in trigésimum caput Iob, libro uigesimo, capite decimo septimo. Et: Sancta ecclesia omni hoc tempore peregrinationis suæ in afflictione constituta, dum uulnera sustinet, dum membrorum suorum lapsus dolet, insuper alios sub Christi nomine tolerat hostes Christi. Ad augmentum namq; doloris eius etiam hæretici in cōtentionem cōueniunt, eamq; quasi quibusdam iaculis, irrationabilibus uerbis transigunt. Gregorius lib. 3. Moraliū in Iob, cap. 13.

Quod sit mixtus cœtus, Hormisdas docet: Adhuc in area sumus, mixta sunt frumenta cum paleis, gemunt boni consortia malorū: sed superest flamma nō necessarijs, & parata sunt horrea iam probatis. Sed ubi terrarum nō ista permixtio? Hormisdas in epistola ad possessorem.

Cassiodorus in expositione dicti, Cōfitebor tibi Domine in toto corde meo, in consilio iustorum & cōgregatione, sic ait: Si consilium iustorum & congregationē hic uelis exquirere, omnino uidetur esse difficile, ut in hoc seculo electos omnes inuenias, ubi Ecclesia permixtione bonorū malorumque completa est.

Malos bonis admixtos esse in Ecclesia, ex his Gregorij uerbis apparet, ubi sic inquit: Quid ista de infidelibus dicimus, cum in ipsa quoq; Ecclesia multos carnalium prauis moribus, contra redemptoris uitā pugnare uideamus? Sunt namq; nōnulli, qui hunc, quia gladijs non possunt, peruersis artibus insequuntur. Item: Quidā carnales in Ecclesia sicut sili, qui quo uerbis professæ fidei

intus sunt, eo bonos incorrectis suis moribus peius premunt. Nam minus fortasse nocuissent, si non eos sancta ecclesia introrsus admit- tens, usque ad fidei cubile reciperet: quos dum per professam fidem recipit, sibi proculdubio inevitabiles facit. Item: Sciendum est, quia carnales in Ecclesia aliquando meru, aliquando uero audacia suadere peruersa contendunt: cumque ipsi uel pusillanimitate uel elatione deficiunt, hæc iustorum cordibus infundere quasi ex dilectione moluntur. Gregorius libro 3. Moral. cap. 11. Et: Sancta ecclesia dicit, Sunt plerique qui mihi per fidem membra sunt, sed tamen sana uel munda per actionem non sunt: quia aut uicti desiderijs turpibus, ad corruptionis putredinem defluunt: aut terrenis actibus dediti, puluere terrenæ cupiditatis consperguntur. Idem libro 8. Moral. capite 6. Item: Sicut enim inhonesta membra in corpore, ita quidam sunt intra sanctam ecclesiam potentes & proterui. Idem in 16 caput Iob, lib. 13, cap. 3. Et: Scriptura teste cognoscimus, in hac uita bonos sine malis esse non posse. Idem libro 9. indictionis quartæ, epist. 39. Et: Ecclesia per sanctos suos prædicat, omnes quidem audiunt: sed non omnes quanta sit uirtus sententiarum quæ dicuntur, discernunt. Idem in Cantica canticorum. Et: Ecclesia in multis suis carnalibus lata est, in spiritualibus paucis angusta. Videmus etenim multos intra eiusdem sanctæ ecclesiæ sinum in superbia erigi, in carnis uoluptate dissolui, acquirendis terrenis rebus inhiare, inferuire iracundiæ. Videmus alios iam aliena non querere, illatas iniurias equanimiter portare, rebus proprijs esse contentos, humiliter uiuere. Idem in Ezech. lib. 2, homil. 16. Et: Sunt nonnulli qui Christianitatis nomine censentur, sed Christianitatis non habent fidem. Gregorius in Euang. hom. 32. Et: Præsens ecclesia bonos simul & malos colligit, nec eligit quos trahat, quia quos eligere possit ignorat. Item: Nunc ad confessionem fidei etiam cum electis reprobi tanti intrant, qui ipsam quoque ecclesiam hæresibus scindant. ibidem, homil. 24. Et: In præsentī ecclesia cum bonis & mali conueniunt. Et paulo post: In hac ergo ecclesia nec mali sine bonis, nec boni sine malis esse possunt. ibidem homilia 38. Item: In ecclesia boni pauci sunt, & multi mali. Ecclesia in carnalibus ampla est, in spiritualibus angusta. ibidem. Item: Sic nimirum est in cōuersatione fidelium, quia in electa plebe boni prædicatoris, dum plures mali admixti sunt, uelut inter bonas arbores spinæ oriuntur. Cōuersatio igitur electi prædicatoris non est exploranda in omnibus subditis, sed in solis electis. Gregorius in caput nonum primi libri Regum.

Quod sit ubique dispersa ecclesia, docet Cas-

siodorus: Domus ecclesiæ sunt cōuenticula fidelium, per totum orbem dispersa. Item: Ex personis fidelium ecclesia constat. Calsiodorus in Canticis.

Gregorius inquit: Redemptor noster per totum mundum fundauit ecclesiam. Lib. 7. indictionis primæ, epist. 25.

¶ Quod duas uitas habeat ecclesia, docet Gregorius: Sancta ecclesia duas uitas habet. unam quam temporaliter ducit, aliam quam in eternum recipit: unam qua laborat in terra, aliam qua remuneratur in celo: unam qua mercedes colligit, aliam uero in quam de receptis mercedibus gaudet. atque in utraque uita offert sacrificium: hic sacrificium cōpunctionis, & illic sacrificium laudis. Gregorius in Ezech. libro 2, homilia 21.

Vnam esse ecclesiam, Fortunatus docet: Remissionem peccatorum credit sancta ecclesia. Sancta, quia una est ecclesia sine ruga, sicut una fides, unum baptisma, in qua unus Deus, unus Dominus, unus Spiritus sanctus creditur, de qua in Canticis legitur: Vna est columba mea. Fortunatus libro 11, in expositione symboli.

Calsiodorus ait: Vna est catholica per uniuersum mundum diffusa ecclesia. Vna est ergo ecclesia, quia scissuram & schismata non recipit. Sed sicut unus est Deus, una fides, unum baptisma: ita una est generalis ecclesia, quæ rectè & columba uocatur, quia Spiritus sancti dote Christo sponsata & sanctificata est. Item: Ipsa est enim ecclesia, quæ ex multis fidelium constat personis, & catholicam ac uniuersalem ecclesiam conficit. Item non in uno loco cōtenta, sed totum mundum ecclesiæ prædicatione occupauit. Calsiodorus in Canticis. Item: De duobus populis, Iudaico uidelicet & gentili, fideles congregantur, & laque spiritualis doctrinæ aluntur. ibidem. Et: Vna est enim ecclesia in præcedentibus & in sequentibus patribus. in caput 8 Canticorum. Itē: Ecclesia habet populos, quia omnes gentes intra capacissimum gremium suum capit & recipit. ibidem. Et: Vnitas ecclesiæ in Christo unum est. ibidem.

Gregorius ait: Quasi distinctæ in mundo regiones sunt ecclesiæ gentium, quæ in una fide posite, morum linguarumque diuersitate distinguuntur. Gregorius in 5 cap. Iob, lib. 6, cap. 16. Et: Vna est ecclesia, in qua qui confitari uoluerit, ab omni etiā poterit peccatorum sorde purgari. Idē in 28 cap. Iob, lib. 18, capite 14. Et: Sancta quippe ecclesia sic consistit in unitate fidelium, sicut corpus nostrum unitum est cōpage membrorum. Idem in 29 cap. Iob, libro 19, cap. 14. Et: Ecclesia multos populos in unitate fidei nutrit. Idem in Canticis. Itē: Mater nostra est regeneratrix gratia, apud quam una columba eligitur, quia illos

illos solos colligit, qui in simplicitate per-
manent, & ab unitate non scinduntur. Mul-
ti quippe fideles dum in idipsum intendunt,
dum uno desiderio Christi se inuicem nutri-
unt, dum habentes cor unum & animam unam,
in charitate se uniunt, ex multis membris u-
num corpus efficiunt: omnesque in unitatis
simplicitate & unitate uiuentes, una colum-
ba existunt, quæ sola perfecta & electa geni-
trici suæ dicitur: quia extra hanc quam dici-
mus ecclesiam nemo ad perfectionem, nemo
ad uitam nisi per hanc solam gratia fouente
nutritur. Gregorius in Canticis. Et: Vna
ecclesia est electorum, præcedentium atque
sequentium. Idem in Ezech. libro 2, hom. 15.
Et: Vna est ecclesia in prædicatoribus Testa-
menti ueteris ac noui. ibid. homilia 20. Et:
Vniuersalis ecclesia ab Abel iusto incepit. I-
dem in Euangelia, homilia 19. Et: Vnum quip-
pe corpus est tota sancta uniuersalis ecclesia,
sub Christo Iesu, suo uidelicet capite, consti-
tuta. Et paulo post: Christus cum tota sua
ecclesia, siue quæ adhuc uersatur in terris, si-
ue quæ cum eo iam regnat in cælis, una perso-
na est. Et sicut est una anima, quæ diuersa
corporis membra uiuificat: ita totam simul
ecclesiam unus Spiritus sanctus uegetat &
illustrat. Sicut namque Christus, qui est caput
ecclesiæ, de Spiritu sancto conceptus est: sic
sancta ecclesia, quæ corpus eius est, eodẽ Spi-
ritu sancto repletur ut uiuat, eius uirtute fir-
matur ut in unius fidei & charitatis cõpage
subsistat. Quæ est illa quæ habet populos,
nisi sancta ecclesia per totum orbem diffusa?
Illa namque habet populos, quia ex omni par-
te terrarum recte credentes continet. Gregor.
in Psalmos penitenciales. Et: Ex utroque
enim populo ædificata est Sion spiritualis.
ibid. Item: In unum conuenerunt populi in
ecclesia per totum orbem diffusa, quæ Chri-
stum credit esse filium Dei. ibid. Item: Nemo
est qui uerè possit salutis inuenire remedium,
nisi ad unitatem fidei ueniat, & per sanctifica-
tionem uitæ Christum induens, unum cum
eo fiat. ibidem.

De notis ecclesiæ, in genere ait Iustus: In-
corruptio & fortitudo uirtutis martyrum, do-
ctrina, bona fama, reperiuntur in uniuersis
populis, baptismo in Christo renatis. Iu-
stus in Canticis.

Cassiodorus ait: Sancta ecclesia uel anima
Deum amans, gracilis est & delicata, discipuli
nisi Spiritus sancti attenuata, non habet gros-
situdinem carnalium desideriorum. Cassio-
dorus in 3 cap. Canticorum. Item: Sancta ec-
clesiam sibi Christus incarnatus despondit,
eamque emundatam sordibus peccatorum, do-
cte Spiritus sancti sibi coniunxit. in cap. quar-
tum Canticorum.

Gregorius ait: Propositum sanctæ ecclesiæ

non ex humano præsumitur iudicio, sed ex
diuino. Nam quicquid sancta ecclesia in sub-
iectis sibi nationibus disponere uoluit, tunc
demum id ratum habuit, cum ex internæ ueri-
tatis iudicio quid disponendum esset agno-
uit. Gregorius in cap. 1. primi libri Reg. Et:
In sancta ecclesia ueræ religionis fragrantia
redolet, quæ in fide redemptoris posita, pro
æterni splendoris certitudine, quæ expectat,
donum sancti Spiritus pignus tenet. Idem li-
bro 3, in cap. 4. primi Reg. Et: Sancta ecclesia
in filiis suis fide Christo ita coniungitur, spe
suspenditur, charitate conglutinetur, ut ni-
hil extra Christum diligat, & eum sibi fami-
liariter fide & amore inseparabilem teneat.
Idem in Canticis. Et: Sancta ecclesia gratia
genitrice nutritur, dum fide eruditur: carne
sui sponsi pascitur, sanguine lauatur, scriptu-
ra diuina saginatur. ibid. Et: Huiusmodi ro-
busta nutrimentis dæmones expugnat, uicia
suffocat, carnem domat, spiritum roborat, uitam
expectat, sic etenim in sancta ecclesia agitur,
ut per bonos mali conuertantur, per perfectos
imperfecti nutrantur, donec & ipsi ad perfe-
ctionem ueniant, & infirmos quosque sicut ipsi
perducti sunt, ad meliora perducant. Hoc
Christus ecclesiæ sponsus uisitando perficit.
ibid. Et: In ecclesia uoces sancti Euangelij
atque Apostolorum sonant. Idem in Ezech. lib. 2.
homilia 22. Item: Filius Dei, quam de dia-
bolica potestate eripit, sanctam sibi ecclesiam
in unitate Spiritus cõfederauit. Gregorius
in Psalmos penitenciales.

In ecclesia tantum homines saluari, Gre-
gorius docet: Sancta autem uniuersalis ecclesia
prædicat, saluari ueraciter nisi intra se non
posse, asserens quod omnes qui extra ipsam sunt,
minimè saluabuntur. Gregorius in 17 caput
Iob, libro 14, capite 2. Et: Quia extra hanc
quam dicimus ecclesiam, nemo ad perfectio-
nem, nemo ad uitam nisi per hanc solam gra-
tia fouente nutritur. Idem in Canticis.

Christum esse caput ecclesiæ, docet Iustus
Origelitanus: Legimus (inquit) in Euango-
lio: Si dixerint, Ecce hic est Christus, ecce il-
lic, nolite exire. Hic enim atque illic partes
esse noscuntur. Christus autem in ecclesia catho-
lica, tanquam in meridie cubans, mundum uni-
uersum suo fulgore perfudit, & in spiritu fer-
uentibus requiescit. Atque ex ea charitate qua
orbem uniuersum irradiat, credentes in se popu-
los quotidie pascit. Iustus in Cantic. Et: Ha-
bet Christus ecclesiam in suo corpore, & eccle-
sia Christum in capite: quæ conexio quia dis-
sociari non potest, merito dixit, Dilectus meus
mihi pascitur inter lilia Christus, quando cor-
pus eius (quod est ecclesia) sanctorum & uir-
ginum coetibus decoratur. ibidem.

Olympiodorus ait: Caput ecclesiæ Chri-
stus est, in secundum caput Ecclesiastæ.

Cassiodorus ait: Qui sine Ecclesia Christum quaerit, errare & fatigari potest, proficere non potest. Cassiodorus in Canticis. Et: Vnus pastor est Christus, qui unum habet gregem, id est unitatem catholicæ Ecclesiæ. ibidem. Et: Christus caput est, & Ecclesia corpus eius. ibidem.

Gregorius inquit: Sicut redemptor noster una persona est, cum congregatione bonorum (ipse namque caput est corporis, & nos huius capitis corpus) ita antiquus hostis una persona est, cum cuncta collectione reproborum, quia ipse eis ad iniquitatem quasi caput præeminet: illi autem dum ad persuasum deseruiunt, uelut subiectum capiti corpus inhaeret. Gregorius lib. 4. Moraliū, cap. 14. Item: Caput nostrum quod Christus est, ad hoc nos sua membra esse uoluit, ut per copagem charitatis & fidei unum nos in se corpus efficeret. Cui ita corde adherere nos cōuenit, ut quia sine ipso nihil esse possumus, per ipsum possimus esse quod dicimur. Gregorius libro 7. indictionis secundæ, epistola 110. Et: Sub uno capite omnes membra sunt Ecclesiæ. Sancti ante legem, sub lege, sancti sub gratia omnes, omnes hi perficientes corpus Domini, in membris sunt Ecclesiæ constituti, & nemo se unquam uniuersalem uocare uoluit. Gregorius lib. 4. indictionis decimæ tertie, epistola 82. Et: Electi omnes membra sunt redemptoris nostri, ipse autem redemptor noster caput est omnium electorum, per hoc quod membra eius figurata sunt. Gregorius super Ezechielem libro 1. homilia 4. Et: Quis caput nostrum est, nisi redemptor generis humani? in Ezechielem libro 1. homilia 7. Item: Ipse est summus pontifex noster, qui in ara crucis pro totius mundi sanitate sui corporis hostiam obtulit. Gregorius in Psalmos penitenciales. Et: Multi sunt pastores sanctæ Ecclesiæ, & pastorem unum habent Dominum Iesum Christum. Idem in caput decimum primi Regum, libro quarto.

Deum habitare in Ecclesia, Iustus scribit: Domus ista in quibus Christus habitat, sancti sunt, sicut Propheta dicit: Quoniam habitabo in eis. Et: Commoremur in uillis, in populis credentibus circumquaque diffusis, in quibus Christus per fidem habitat, non sine Ecclesia, cum eosdem ipsos in suis membris reputans suam efficit Ecclesiam. Iustus in Canticis.

Deum conseruare Ecclesiam, Gregorius docet: Redemptor noster Dei hominumque mediator conditionis humanæ non immemor, sic imis summa coniungit, ut ipse in unitate permanens, ita temporalia occulto instinctu pia consulens moderatione disponat, quatenus de eius manu antiquus hostis nullatenus rapiat, quos ante secula intra sinum

matris Ecclesiæ coadunandos esse præsciuit. Gregorius libro septimanona, indictionis secundæ, epistola nonagesima nona.

Encomia Ecclesiæ aliquot recitat Iustus: Pulchra per iusticiam, suavis & amica, quia semper pacifica, decora sicut Hierusalē, &c. Merito autem Ecclesia, sicut Hierusalē, decora describitur, cum æternum similitudo angelorum condonatur.

Quod sit exigua, Olympiodorus admonet: Parua ciuitas est militans Deo in terra Ecclesia. Parua inquam, comparatione eius quæ est in cœlis. Pauci in hac ciuitate sunt, uiri sancti scilicet, & electi Dei. Hostis diabolus assidue hanc circuit ciuitatem, ut illius ciues redigat in seruitutem. Pauper autem sapiens in hac ciuitate, cuius consilio ipsa seruatur, ipse est Christus Dominus Deus nouiter. Olympiodorus in nono cap. Ecclesiast.

De effectu Ecclesiæ inquit Gregorius: Sancta Ecclesia ad æternam uitam electos loquendo parturit. Gregorius lib. 1. in primum caput primi Reg. Item: Sancta Ecclesia uerbum fidei gentibus prædicauit. ibid.

DE ANTICHRISTO.

De nomine Antichristi, & qui sint futuri, Olympiodorus quædam dicit: Adolescentem secundum alij filium perditionis Antichristum intelligunt. Vidi ipsos peccatores cum adolescere secundo, hoc est Antichristo, qui exurget pro ipso Domino nostro Iesu Christo. Postremi, qui temporibus Antichristi in eum credent, non laetabuntur in eo. neque enim seruare potest impietas sibi adherentes. Qui in fine seculi credent in Antichristum, facti sunt nouissimi. Vocatur & Antichristus adolescens secundus, qui iuuenili temeritate feruidus est in malo, robustusque nequitie innouator. Olympiodorus in quartum caput Ecclesiast.

Quis sit, Gregorius monet: Quisquis se uniuersalem sacerdotem uocat, uel uocari desiderat, in elatione sua Antichristum præcurrit, quia superbiendo se cæteris preponit. Gregorius libro 7. indictionis decimæ quintæ, epistola 30.

Vnde sit, Gregorius monet: Caput inimicorum diabolus est. Ipse quippe in ultimis temporibus illud uas perditionis ingressus, quod Antichristus uocabitur, qui nomen suum longè lateque diffundere conatur. Gregorius in decimo octauo caput Iob, libro decimo quarto, cap. undecimo. Item: Nonnulli de tribu Dan uenire Antichristum ferunt, pro eo quod hoc loco Dan & colubaseritur, & mordens. Idem in 19 caput Iob, libro 31, capite 10.

Vbi sit futurus, Gregorius docet: Memoriam suam in terra statuere Antichristus conatur, cum in terrena gloria appetit, si esset possi-

possibile in perpetuum permanere. in 18 caput Iob, libro 14, capite 11.

Quando, Gregorius monet: In hominem Iudæi confidunt, qui credere in redemptorē refugiant, dum Antichristum in fine mundi præstolantur. Gregorius in secundum caput primi Regum.

Qualis sit futurus, Gregorius monet: Quā tunc Antichristus super impios regnat, non est ex iniusticia iudicantis, sed ex culpa patientis, quamvis plerique & principatū illius non uiderunt, & tamē eius principatui peccatorum suorum conditione deseruiunt: quia & quem dominantem sibi minimē conspiciunt, eum proculdubio peruerse uinēdo uenerantur. Gregorius in 34 caput Iob, lib. uigesimo quinto, capite 14. Et: In manu Antichristi dolus dirigitur, quia hoc quod contra bonos proposuerit, implere tēporaliter nulla aduersitate præpeditur. in trigésimū-
20
quintum caput Iob, libro uigesimo sexto, capite decimo quarto. Item: Extrema terræ Dominus tenet, & conecutit: quia Ecclesiæ suæ ultima per aduentum Antichristi persecutione immanissima turbari permittit, nec tamen permittēdo deserit. Gregorius in trigésimo octauum caput Iob, libro 29, capite tertio. Item: Quartum feliciter & non bene incedit, quia in fallacia sua Antichristus
30
graditur: sed iuxta breue tempus uitæ præsentis ipsa illi fallacia prosperatur, sicut de eo sub Antiochi specie per Daniele dictū est: Robur datum est ei cōtra iuge sacrificiū, propter peccata: & prosterneatur ueritas in terra, & faciet & prosperabitur. Gregorius in trigésimum octauum caput Iob, libro trigésimo, capite tertio. Et: Antichristus ueniens, ipse etiam summam huius seculi potestates obtrinebit, qui duplici errore sæuens,
40
conatur ad se corda hominum & missis prædicatoribus & commotis potestatibus inclinare. Gregorius in quadagesimum primum caput Iob, libro 33, capite 22. Et: In extremi iudicii cōmōtione Antichristus in signis & miraculis tantus erit, ut à multis Christus æstimetur. Ibidem, libro 33, capite 25. Item: Neque hasta neque thorax subsistere poterit, quia in Antichristum ueniens, tantæ uirtutis apparebit, ut si supernū adiutorium desit, & prædicantiū acumen obtundat, & longi-
50
ganimitem patientiū destruat. Gregorius in quadagesimum primum caput Iob, libro trigésimo quarto, capite octauo. Item: Tabernaculum Antichristi est amor perfidiæ, quo fidei cōtradicit redemptoris. Gregorius in secundum caput primi Regum.

Quod sit propinquus, monet Gregorius: Sed in hac eius superbia, quid aliud nisi propinqua iam Antichristi esse tēpora designat? Gregorius libro quarto, indictionis de-

cimæ tertie, epistola trigésima quarta. Item: Et quia hostis omnipotentis Dei Antichristus iuxta est, studiose cupio, ne proprium quid inueniat, non solum in moribus, sed etiam nec in uocabulo sacerdotum. Gregorius libro sexto indictionis decimæ quintæ, epistola 27.

De prædicatoribus Antichristi, ait Gregorius: Quidam peruersi homines spiritus praua aduersa seminarunt, ita ut die sabbati aliquid operari prohiberent. Quos quid aliud nisi Antichristi prædicatores dixerim? Qui ueniens diem sabbatum atque Dominicum ab omni faciet opere custodiri. Quia enim mori se & resurgere simulat, haberi in ueneratione uult Dominicum diem. Et quia Iudaizare populum compellit, ut exteriorem ritum legis reuocet, & sibi Iudæorum perfidiam subdat, colit uult sabbatum. Gregorius libro 11 indictionis sextæ, epist. 3.

DE MINISTERIO

uerbi.

De appellationibus ministrorum uerbi inquit Gregorius: Prædicatores sancti aliquādo canes per similitudinem dicuntur, quia prædicationibus assiduus, quasi latratibus importunis aduersarios quosque à grege ouium arcere nituntur. Gregorius in Cantica canticorum. Et: Cœli doctores Ecclesiæ dicti sunt, quia Dominus in eis præsedet, dum per eos sua iudicia exercet. Quibus namque regni cœlorum clauis tribuit, eis ligandi ac soluendi potestatem dedit. per eos ergo iudicat: quia quodcunque ab eis ligatum fuerit, ligat. Gregorius in Psalmos penitenciales.

De ministris inquit Cassiodorus: Doctorum doctrina fulcitur & sustentatur Ecclesia. Item, uita fidelium in Ecclesia è doctoribus pendet, quia illorum doctrina instruitur & roboratur. Cassiodorus in Canticis.

Gregorius inquit: Deus, qui per semetipsum non localiter ubique est, per prædicatores suos in mundi partes localiter ambulat. Gregorius in trigésimum sextum caput Iob, libro uigésimo septimo, capite sexto. Et: Sicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita in Ecclesiæ corpore, secundum ueridicam Pauli sententiā, in uno eodemque spiritu, alij conferendum est hoc officium, alij cōmittendum est illud: neque unum quantumlibet exercitæ personæ, uno tempore duarum rerum officia cōmittenda. Quia si totum corpus oculus, ubi auditus? in uita Gregorij libro secundo, capite 54. Et: Christus per Apostolos uniuersum mundum circuiuit, & fidem eis prædicantibus, populis audientibus sparsit. Gregorius in Cantica canticorum.

Spiritum

Spiritum sanctum esse adiutorē ministrorum, indicat Gregorius. Sæpe qui diuina loqui appetunt, ab eodem diuino spiritu subito docentur, & loqui optimè ea etiam possunt quæ præmeditatione nulla didicere. Gregorius in 10 caput primi Regum.

Veritatē constanter dicendam esse, dicit Symmachus. Si mihi apud externos reges, eosq; totius diuinitatis ignaros, pro fide catholica dicendū foret, quicquid eius veritatis rationiq; congruerit, etiā prætentā morte perorare. Vē mihi erit, si nō euangelizauero: meliusq; est iacturā uitæ præsentis incidere, quam sempiterna damnatione puniri. Symmachus in Apologetico. Itē: Ego quidē studeo benedictionē tuis Imperator referre maledictis, cōtumelijs honorificentia reddere, & odijs reddere charitatē. ibid. Et: Nos autē humani generis conscientia contestati, quā possumus uoce nullatenus cessamus omnipotentē Deū suis causis minimè defuturū, et quantacunq; sit humana præsumptio, quantacunq; potētia sub diuino nutu huius atrocitatis censurā sine dubio iudicandā. Hæc nos nequaquā tacuisse sufficiat, ut cum superna fuerit ultio subsecuta, & uera nos protulisse humana cōsideratio cognoscat, & peccatam nō inaniter pronunciasse uenturā: & propositū præmonitiōis formā, quā huiusmodi præcipitijs decetēdō temperetur. ibid.

Gildas ait: Nam & nunc certū est aliquos esse doctores cōtrario spiritu repletos, & magis prauā uoluptatē quā ueritatē asserentes: quorū uerba super oleum moluntur, & ipsa sunt iacula: qui dicunt, pax pax, & non erit in peccatis permanentibus pax. Gildas de excidio Britannia.

Ad functionē ministrorū uerbi Dei pertinere, ut doceant, Cassiodorus monet: Alio enim tempore debēt sancti prædicatores diuinæ cōtēplationi insistere, & mentē suā celesti quiete oblectare. Alio uerō tempore per charitatē debent curam proximorū agere, & eis honorū operum exempla præbere, ac diuinæ cōtēplationis doctrinā impendere. Cassiodorus in Canticis. Et: Fortissimi uerō Israel sunt, qui Ecclesiā tueri prædicādo, & ab incurribus dæmonū uel impugnatione hæreticorū defendere nouerunt. Item, illis cōmissa est Ecclesia, & ab illis uigilanti cura est custodienda. ibid. Et: Doctores & uerba uitæ populis annunciant, & alimento doctrinæ celestis eos nutriunt. Itē: Sancti doctores eidem Ecclesiæ & pulchritudinem & robur præstant. Item: Sancti doctores populos in Christū credētes, uitali lauacro abluunt, & salutaris doctrinæ potu reficiunt. Cassiodorus in 7 cap. Canticorum. Et: Sancti doctores assidue tam ueteris Testamenti quā noui mysteria perscrutan-

tur. Cassiodorus in quintum cap. Cantic.

Ennodius scribit: Nemo quod auribus lenocinatur, credat eximium: sermo noster nisi animæ medetur, abiectus est. Illū præserte, qui spiritali falce sentibus purgat interna. Tunc preciosum pastoris diadema est, quando suasioni eius grex ecclesiasticus, dum ad probitatem graditur, non repugnat. Et paulo post: Necesse est, ut etiam extreme conditio-
 10 tionis personis obtemperet, cui imminet sic iubere. Ait enim doctor Gentium: Omnibus omnia factus sum, ut omnes acquirerem. modo diuinitatis operatio adsit muneri suo, & quem dignū apice tanto nō inuenit, efficiat. Ennodius, in dictione Incipientis episcopi.

Gregorius ait: Sacri tractator eloquij morem fluminis debet imitari. Fluius quippe dum per alueū currit, si ualles cōcauas exaltare contingit, in eas protinus sui impetus
 20 cursum diuertit: cumq; illas sufficienter impleuerit, repente se in alueū refundit. Sic nimirum, sic diuini uerbi esse tractator debet, ut cum de qualibet re disserit, si fortasse iuxta positam occasionem congruæ ædificationis inuenerit, quasi ad uicinā uallem linguae undas intorqueat: & cū subiectæ instructionis campum sufficienter infuderit, ad sermonis propositi alueum recurrat. Gregorius in epistola in libros Moraliū Iob, cap. 2.

De officio & pondere & persona pastoris, hæc quatuor partibus tractat Gregorius in libro de pastoralis cura. In prima parte, capite primo tractat, ne imperiti ad magistratū uenire audeant. In secundo capite, ne locum regiminis subeant, qui uiuendo non perficiunt, quæ meditando didicerunt. In tertio agit de pondere regiminis, eo quod aduersa quæq; despicienda sunt, & prospera formidanda. In quarto, quod plerunq; occupatio
 40 regiminis soliditatem dissipat mentis. In quinto, de his qui in regiminis culmine prodesse exemplo uirtutū possunt, sed quietem propriam sectando refugiunt. In sexto, q. hi qui pondus regiminis per humilitatē refugiant, tunc uerè humiles sunt, cum diuinis iudicijs non resistunt. In septimo tractat, q. nōnunquam prædicationis officium nonnulli laudabiliter appetunt, & ad hoc nonnulli coacti pertrahuntur. In octauo, de his qui præesse concupiscunt, & ad usum suæ libidinis instrumentū Apostolici sermonis arripiunt. In nono capite, q. mens præesse uolentium, plerunq; sibi ficta bonorū operum promissione blanditur. In decimo, qualis quisq; ad regimen debet uenire. In 11, qualis
 50 quisq; ad regimen uenire non debeat.

In secunda parte, capite primo, tractat de uita pastoris: qualem se, qui ad regimen ordinatē peruenit, in ipso regimine exhibere debeat. In secundo capite tractat, ueterior

247
 ur rector cogitatione sit mundus. In tertio capite, ut rector sit semper operatione præcipuus. In quarto tractat, ut sit rector discretus in silentio, utilis in uerbo. In quinto, ut rector sit singulis compassione proximus, præ cunctis contemplatione suspensus. In sexto, ut sit rector bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium uitia per zelum iusticiæ erectus. In septimo tractat, ut rector sit interiorum curæ & exteriorum occupatione non minuens, prouidentiam in interiorum solitudine non relinquens. In octauo cap. tractat, ne placere rector suo studio hominibus appetat, sed tamen ad quid placere debeat intendat. In nono capite, quod scire sollicite rector debeat, quod plenique uitia uirtutes se esse mentiuntur. In decimo capite tractat, quod esse debet & rectori discretio correctionis & dissimulationis, feruoris & mansuetudinis. In undecimo capite tractat, quantum rector sacræ legis meditationibus esse debeat intentus.

In tertia parte docet, qualia rector bene uiuens debeat docere, & admonere subditos: & quo pacto pastor, auditorum ratione habita, singulos ad ædificationem hortari possit.

In quarta parte tractat, qualiter prædicator omnibus ritè peractis, ad semetipsum redeat.

In decimum sextum caput Iob, capite sex-
 to Gregorius ait: Per prædicatores quippe sancta Ecclesia iniquos à uitijis conterit, & quasi glutens in sua membra conuertit. Unde ipsi quoque primo prædicatori, uelut maxilla Ecclesiæ dicitur. Item: Prædicatores sancti quando ad correptionem peccatorum loquuntur, delectationes carnis, concupiscentias mentis, simulationes bonorum operum reprehendunt. Gregorius in nonum caput primi Regum, libro quarto. Et: Fortitudo boni operis in prædicatore debet esse singularis. ibidem. Item: Spirituali gratia mens est replenda doctoris. Habeat in unctione sua oleum, misericordiam abundantem, quæ sibi uirtutibus alijs præferatur. Habeat oleum, ut dum ardorem sancti Spiritus in se nutrit, lucere uehementer alijs possit per uerbum. Habeat nihilominus oleum medicinæ, ut sapienter disponat, qualiter peccatorum fœtores tergat, & ægras mentes saluti restituat. Gregorius in decimum caput primi Regum. Item: Dum ad peccatorum correptionem rector ponitur, illud de medio tollit, quod Dei nos inimicos fecit. ibidem. Et: Hæc ministerij pastoralis sunt, ut doctrina ueritatis instituat, bonis moribus exornet, pia semper eos custodia uigilet, à malo declinare faciat. Sed electus prædicator ea suis uiribus, implere posse diffidit. Quia ergo

nec sua uirtute aliquos per Euangelium potest gignere, nec quos generat custodire. Gregorius in primum caput primi Regum. Et: Prædicatores ad hoc sanctæ Ecclesiæ præponuntur, ut eorum infirmitatem releuent, & debiles quoque ad cœlestem patriam, uelut superimpositum onus portent. Non igitur semper prælatos debent aspicere, sed quandoque subiectos, ut disciplina cohibeatis uitijis præsent, sed æstimatione & obedientia ministerij sæpe sub sint eis, quibus præminent cura prælationis. Et quia magna sunt onera quæ prædicatores sustinent, à Domino seruantur, ut onus tantum ferant. Male namque in se omnipotentis Dei munera custodit, qui nitorem pastoralis culminis, per maculas polluit prauæ actionis. Gregorius in secundum caput primi Regum. Item: Homini bus placet doctor, cum se subditis uenerabilem, & bonis moribus ornatum præbet. Deo autem placet, quum de bona conuersatione inaniter gloriari refugit, & solius Dei laudem promereri concupiscit. ibidem.

Item: Quilibet rectus prædicator Ecclesiæ, & sapientia interius se induit, & opera exterior exercet, quæ in sapientia uidet. Gregorius in Cantica canticorum. Et: In sancta Ecclesia prædicatores boni scripturam diuinam in corde & ore portant, quam fidelibus quasi textum expandentes prædicant, ut dum Ecclesia prædicatione cœlesti instruitur, munimen accipiat, quo ab imbris tentationum protegatur. Gregorius in Cantica canticorum. Item: Peccatoribus semper sanctus quilibet prædicator contradicit. ibidem. Item: Scriptura sacra per legem ad corda hominum uadit, signando mysterium: per prophetas uadit paulo apertius, prophetando Dominum. per Euangelium uadit, exhibendo quem prophetauit. per Apostolos uadit, prædicando eum quæ pater in nostra redemptione exhibuit. Gregorius libro primo super Ezechielé, homilia sexta. Item: Fides & operatio debent à speculatore prædicari. Ibid. homilia II. Et: Pensare doctor debet, quid loquatur, cui loquatur, quando loquatur, & qualiter loquatur, & quantum loquatur. Si enim unum horum defuerit, locutio apta non erit. ibidem homilia II, libro I. Et: Doctores boni in sanctæ eruditionis uerbis modò fomentis dulcedinis, modò asperitate increpationis inuigilant, ut auditorum suorum uitam à uitijis defendant. Gregorius libro secundo super Ezechielem, homilia decima octaua. Item: Qui sacerdotes sunt, qui templum Dei custodiunt, nisi hi qui orando, prædicando, spiritualibus actibus uigilando, sanctam Ecclesiam à malignorum spirituum immisionibus, à prauorum suasionibus, ab hæreticorum erroribus defendunt?

Quis

Quis hoc dignè æstimet? quis dignè p̄set? Laborat, luget, esurit, sitit, alget, ieiunat, uigilat, & tamen uigilando de Ecclesiã omnium solitudine cogitat. Gregorius libro secundo supra Ezechielem, homilia uigesimali secunda. Et: Necesse est ut doctores sancti pro peccatis aliorum sollicitè exorent: quod quoties agunt, & in hoc pro alienis peccatis interueniunt, sua ante Dei oculos amplius detergant. Item: Nec laboriosum debet esse doctori, pro conuersis peccatoribus lacrymas fundere. Gregorius libro secundo super Ezechielem, homilia uigesimali prima. Item: Curam commissi gregis custodia studiosius impendamus, & suadendo, hortando, terrendo, prædicando, in quantum superna gratia uires dat. Gregorius libro decimo indictionis quintæ, epistola prima. Et: Ordo prædicatorum in omni quod spirituali reuelatione didicit, patrum ueterum dicta consuluit, ut tunc demum à Domino sibi fuisse reuelatum crederet, quum ab eo quod in sacra Scriptura legebat, nequaquam differre cognouisset. Quia sancti prædicatores ne falsæ lucis imagine in intima contemplatione fallantur, modum occultæ reuelationis in aperta Scripturæ sanctæ ueritate discutiunt. Gregorius libro tertio, in caput primum primi Regum. Et: Summo studio inuigilare optimus doctor debet, ut peccantem terreat, & terrum ad ueniã spem reducat, quatenus per metum peccare desinat, & per spem impetrandæ indulgentiæ diuinæ misericordiæ portum quærat. Gregorius in undecimū caput primi Regum. Et: Prædicator acutus ad arguendum esse debet, mollis ad miserendum. Gregorius in decimum sextum caput primi Regum.

De utilitate & effectu, inquit Cassiodorus: Sancti doctores quasi mediatores sunt inter Christum & reliquos quos instruunt fideles: & quasi Christum corpori suo, id est Ecclesiæ coniungunt. Sancti doctores prædicatione sua Ecclesiã muniunt. Cassiodorus in Cantica. Item: Portæ Ecclesiæ sunt Apostoli, & eorum successores: quia nemo ciuitatem Dei (id est Ecclesiã) intrat, nisi per sanctos doctores aqua baptismatis regeneratus, & uitali doctrina instructus fuerit. Cassiodorus in septimum caput Canticum.

Gregorius inquit: Sanctorum prædicatione tales etiam conuertuntur, qui magna postmodum omnipotenti Deo seruitia impendunt. Item: Prædicatorum ministerio hi etiam ad Dominum redeunt, de quorum salute humana cogitatio desperare poterat. Gregorius in nonum caput primi Regum. Et: Per episcopos & doctores sanctæ Ecclesiæ uerbum fidei usque ad mundi finem electis fidelibus exhibetur. ibidem. Et: Præ-

dicatores sancti aliquando canes per similitudinem dicuntur, quia prædicationibus alsi-
duis, quasi latratibus importunis, aduersarios quosq; à grege ouium arcerentur. Gregorius in Cantica. Item: Foris homines loquuntur, intus uerò in hominibus loquuntur. In prædicatoribus ergo contentenda non est foris utilitas carnis, quorum mentes tam dignanter incolit sublimitas deitatis. Gregorius in decimum quintum caput primi Regum.

De uita ministrorum ait Cassiodorus: Qui prædicando aliorum corda Christo uult aperire, prius debet surgere, hoc est, ad studium bonorum operum erigi, & opere implere quod prædicat: ne forte alijs prædicans, ipse reprobis efficiatur. Cassiodorus in quintum caput Canticum.

Gregorius ait: Quicumq; alijs prædicant, necesse est, si multis proficere uelint, ut in omni opere suo carnalem uitam mortificare contendat. Gregorius in Cantica cantorum. Et: Sicut turris in monte idcirco ponitur ad speculandum, ut hostes qui ueniunt, longius uideantur: sic prædicatoris uita semper in alto debet fixa permanere, ut more narium discernat fœtores uitiorum, odoresq; uirtutum, incursus malignorum spirituum longe propiciat, & commissas sibi animas per suam prouidentiam cautas reddat. Gregorius in undecimū caput super Ezechielem, homilia undecima. Et: Qui locum prædicationis suscipit, mala inferre non debet, sed tolerare, ut ex ipsa mansuetudine iram sanientium mitiget, & peccatorum uulnera in alijs ipse afflictionibus uulneratus sanat. Gregorius in Euangelia, homilia decima septima. Item: Qui charitatem erga proximum non habet, prædicationis officium suscipere nullatenus debet. ibidem. Et: Quisquis dignitate sacerdotali ornatus est, cunctis se imitandum debet ostendere, ut exemplo sui nulli nocere, sed uitam potius ualeat componere subiectum. Nam si astus dissentiat à nomine, quanto ipse pontificatus plus erigit, tanto magis addicit. Gregorius libro septimo, indictione secunda, epistola centesima decima septima. Et: Duo ista in pastore persona cōueniunt, si ei adsit & sanctitas uitæ, & eruditio sapientiæ: quia ad purganda peccata subditorum constitutus est, & ad errorum caliginem prædicationis luce depellendam. Pastor ergo sanctæ ecclesiæ, qui uitæ sanctitatem non habet, diuinæ prædicationis uirtutem non habet, sacerdos quidem, & non diuinus est. Item si uerbi facundia retinet, sine uitæ sanctitate: etsi diuinus esse cernitur, sacerdotij honore nequaquam decoratur: quia quod sublimiter prædicat, terrena actione conculcat. Sacerdotes itaq; & diuinos uocant, quia eis se

251
committunt, qui & superni reſtitutione ite-
neris demonſtrant ſublimitate ſcientiæ: &
pro ſubditis omnipotenti Deo idonei inter-
ceſſores ſunt, per puritatem uite. Gregor. in
5. cap. 1. Regum. Et: Prædicatores electis
fidelibus prouidendi ſunt, qui per nulla cri-
minis onera ſubieſti ſunt imperio diabolici
potestatis. Gregorius in 6. cap. 1. Regum.
Item: Qui ad prædicandum mittitur, talis
eſſe debet, ut onus miniſterij ei ſecurè impo-
natur: ut mens mittentis nulla dubitatione
fluctuet, quòd rectè doceat, & doctrinæ uer-
ba operibus oſtendat. Gregorius in decimū
quartum caput primi Regum.

De differentia inter poteſtatem eccle-
ſiaſticam & politicam, inquit Symmachus
in Apologia: Tu Imperator à pontifice ba-
ptiſmum accipis, ſacramenta ſumis, oratio-
nem poſcis, benedictionem ſperas: pœnitē-
tiam rogas: poſtremo tu humana miniſtras,
ille tibi diuina diſpenſat.

De differentia inter prophetas & docto-
res, ſcribit Gregorius: Prophetæ miniſteriū
eſt, occulta reuelare, & futura prædicere.
Doctores autem ſanctæ Eccleſiæ, dum oc-
cultos Scripturarum ſenſus ad communem
ſcientiam trahunt, ſecreta quæ neſciuntur
aperiunt: & dum æterna gaudia prædicant,
ſutura reuelant. Gregorius in decimum ca-
put primi Regum.

DE LIBERTATE CHRIS-
TIANA.

Paucæ de hoc articulo patres huius ſecu-
li literis prodidit: id quod eo accidit, quia
locum de iuſtificatione & pœnitentia nō ſa-
tis rectè explicauerunt. De liberatione à le-
ge inquit Gregorius: Sancti per gratiam
Dei liberati à lege peccati & mortis, quòd
nulli iugo legis poſtmodum erunt ſubditi,
totum attribuant gratiæ filij Dei. Gregori-
us in Pſalmos pœnitentiales.

DE CRUCE.

Quod Eccleſia Dei ſit cruci ſubieſta,
Hormiſda docet: Sed non eſt ignota
Eccleſijs Dei, de huiusmodi procellis, aut
influentibus tempeſtibus: quamuis rectoris ſui gu-
bernaculo inconcuſſa perſiſtat, uarijs ta-
men inſurgentium fluctuum laborat uexa-
ta turbinibus. Hormiſda papa in episto-
la ad Poſſeſſorem. Iuſtus Origelitanus inquit:
Potest nigra uocari, ſcilicet Eccleſia, cū pa-
ſſionibus, opprobrijs, contumelijs & deſpe-
ctui traditur.

Calsiodorus ait: Nam quaſi in bello eſt
Eccleſia, dū pro Chriſto diuerſa tolerat cer-
tamina. Calsiodorus in Canticis.

Gregorius inquit: In deſerto, utiq; in hoc
mundo Eccleſia, ſue ſancta quæque anima
uiuit, dum à regno exul inter beſtias, dæmo-
nes uidelicet, degit. Hic enim etſi non om-

nino à ſponſo deſeritur, tamē dum in carne
eſt, nondum ad certā eius uiſionem admit-
titur, dum ab eo per exilia & tētationes pe-
grinatur: quia dum adhuc cum eo non re-
gnat, deſeri ab eo ſibi uidetur. Gregorius in
Cantica canticorum. Et: Equidem ab Abel
ſanguine, paſſio iam cœpit Eccleſiæ. Grego-
rius libro ſecundo ſuper Ezechielem, homi-
lia decimaquinta. Item: Ipſe qui nos crea-
uit, aliquando filios pane nutrit, aliquando
flagello corrigit: quia per dolores & mune-
ra ad hæreditatem perpetuam erudit. Gre-
gorius ſuper Ezechielem homilia uigeſima
ſecunda. Et: Laborioſa eſt uita tempora-
lis, leuior fabulis, uelocior curſore, inſtabi-
litate fluctans, imbecillitate nutās, cuius ha-
bitatio in luteis domibus, imò ipſa in luto
ſubſiſtens, cui nulla eſt fortitudo, &c. Quis
deniq; eſt quem non excruciet dolor, ſolli-
citus nō urgeat? Gregori⁹ in Pſalmos pœ-
nitentiales.

De ſpeciebus inquit Gregorius: Duo ſunt
martyrij genera: unū in mente, aliud in mē-
te ſimul & actione. Item: Vnum in occul-
to opere, aliud in publico. Gregorius in E-
uangelia, homilia 35.

Vnde ſit, Gregorius monet: Antiquus ho-
ſtis humanum genus duobus modis tenta-
re conſuevit, ut uidelicet corda ſtantiū aut
tribulationibus frangat, aut perſuaſionibus
molliat. Gregorius libro tertio Moralium,
capite 6. Et: Hoc ipſum in hac uita, corrup-
tioni nos eſſe ſubieſtos, iam de flagello di-
ſciplinæ eſt. Aëſtu enim & frigore, fame ſiti-
que turbari, morbis affici, quandoq; etiā ex-
tingui, quid ſunt hæc aliud quàm flagella
peccati? Gregorius in 17. caput Iob, lib. 13, ca-
pite 11. Et: Quia contra perfectiores Chri-
ſti milites, non quorumlibet malorum ſpiri-
tuum, ſed fortiorum dæmonum prælia ex-
citantur. Item ad probandam electorum pa-
tientiam, nec unus ſpiritus malus electorū
ſingulis, ſed innumeri deputantur, ut de cō
ſecuta eorum uictoria tātō ſit copioſior glo-
ria, quanto eis irrogata fuerint prælia gra-
uiora. Gregorius in 7. caput 1. Regum. Et: Om-
ne quod in hac mortali carne patimur, ex
infirmirate naturæ eſt, digno Dei iudicio
poſt culpam ordinatum. Gregorius lib. 12.
indictionis 7. cap. 10.

Quibus modis Deus utatur, Gregorius
exponit: Duobus modis omnipotēs Deus
uulnerat, quos reducere ad ſalutem curat.
Aliquando enim carnem percutit, et mētis
duritiam ſuo pauore tabefacit. Vulnerando
ergo ad ſalutem reuocat, cum electos ſuos
affligit exterius, ut interius uiuant. Ali-
quādo autem etiamſi flagella exterius ceſ-
ſare uideantur, intus uulnera inſligit, quia
mentis noſtræ duritiam ſuo deſiderio per-
cutit,

cutit. Sed percutiendo sanat, quia terroris sui iaculo transfixos, ad sensus nos reſtitu-
dinis reuocat. corda enim noſtra mala ſunt
cum nullo Dei amore ſauciantur, cum pere-
grinationis ſuæ ærumnam non ſentiunt,
cum erga infirmitatem proximi nec quam-
libet minimo affectu languſcunt. Gregori-
us in quintum caput Iob, libro ſexto Mora-
lium, capite decimo quarto. Idem, de di-
aboli inſultibus: Antiquus aduerſarius, ut
à recta intèntione nos retrahat, multiformi-
ter impugnat, & tentationem noſtram
modò uerbi fame, modò carnis certamine
modò flagello ſermonis, modò calamitate,
perſecutionis aggreditur. Sed ſancti uiri quia
contra multiforme aduerſariū ſe pugnare
conſiderant, ſemetipſos in certamine multi-
pliciter parant. Habent enim cōtra famem,
diuini uerbi pabulū: contra belli gladiū con-
tinentiæ ſcutū: contra flagellū linguæ, pro-
tectionē patientiæ: contra exterioris cala-
mitatis damnū, interni amoris adiutorium.
Gregorius in 5. cap. Iob, libro ſexto, cap. 15.

Bonos magis q̄ pios affligi, ſcribit Boe-
tius: Vltima eſt aduerſæ fortune ſarcina, qđ
dum miſeris aliquod crimen affigitur, quæ
perferunt, meruiſſe creduntur uidere autē
uideor nefarias ſcleratorū officinas gau-
dio lætitiæq; fluitantes, perdiſſimū quēq;
nouis delationū fraudibus imminentem:
āacere bonos, noſtri diſcriminis terrore pro-
ſtratos: flagitiolum quēq; ad audendū qui-
dem facinus impunitate, ad efficiendū uerò
præmijs incitari: inſontes autē nō modo ſe-
curitate, uerūetiam ipſa deſenſione priua-
tos. Boetius lib. primo de Cōſolatione phi-
loſophica, proſa quarta. Ibidē metro quin-
to, libro primo:

— Premit inſontes

Debita ſcleri noxia poena.

At peruerſi reſidenti celſo

Mores ſolio, ſanctiq; calcant

Iniuſta uice colla nocentes.

Latet obſcuris condita uirtus

Clara tenebris, iuſtusq; tulit

Crimen iniqui.

Nil periuria, nil nocet ipſis

Fraus, mendaci compta colore.

Quali fundamento ſit innitēdū, Ennodius
ſcribit inquiens: Quibus pro lorica Chri-
ſtus eſt, uim nō metuant, et inimicos longa
expectatione proſternūt. Ennodius in præ-
ſatione in libellum, Aduerſus eos qui cōtra
Synodum ſcribere uoluerunt.

Quod in cruce Deus conſeruet, Alcimus
exponit in libro de Diluuio:

Hæc inter miſeri ſeruientia funera mundi

Pregnans inſanis pulſatur motibus arca,

Compagesq; tremunt, ſtridens iunctura laborat:

Non tamen obſtruclā penetrat uis improba, quanquā

CAP. IIIL.

Verberet, & ſolidam fluctu ſeriente ſaiget.
Non aliter crebras Eccleſia uera procellas
ſuſcinet, & ſeuis ſic nunc uexatur ab undis:
Hinc gentilis agit tumidos ſine fine ſurores,
Hinc ludæa fremit, rabidoq; illiditur ore.
Prouocat inde ſurens hæreſin uæſana Charybdis,
Turgida Graiorum ſapientia philoſophorum
Inter ſe tumidos gaudet committere fluctus,
Obloquijs uanos ſuſſant mendacia uentos,
Sed clauſam uacuo pulſant impune latratu.

Calsiodorus ait: Ne enim ſancti æſtu ten-
tationis areſcant, ipſe in eorū cordib. cubat
& requeſcit, atq; ab omni feruore tentationū
& perſecutionū protegit. Calsiodor' in Cā-
ticis. Et: Eccleſia ſemper diabolo & mem-
bris illius adiutorio Chriſti munita eſt. Cal-
ſiodorus in 7. caput Canticorum.

Ennodius ait: Deo gratias, qui ea quæ du-
ra æſtimantur, clemētia bene uertit: & quæ
ex merito noſtro uetura collegimus, ex ſua
facit miſeratione trāſferri. Ennodius in epi-
ſtola ad Fauſtum.

Gregori' inquit: Si bona ſuſcepimus, &c.
Iob 2: Magna quippe cōſolatio tribulationis
eſt, ſi cū aduerſa patimur, autoris noſtri ad
memoriā dona reuocemus. Nec frangit, qđ
ex dolore obuiat, ſi mēti citius hoc quod ex
munere ſubleuat, occurrat. Hinc nāq; ſcri-
ptū eſt Eccleſiaſt. 11: In die bonorū ne inme-
ptū eſt Eccleſiaſt. 11: In die bonorū ne inme-
mor ſis malorū, &c. Gregor. li. 3. Moralium,
cap. 7. in 1. caput Iob. Et: In ſumma tribu-
latione poſitis ſola cōſolatio, miſericordia
creatoris. Qui & iuſtē quē uult permittit
affligi, & confidentem in ſe miſericorditer
liberabit. Item: Rectæ mentis eſt, Deū non
ſolū in proſperis benedicere, ſed etiam in
aduerſitatib. collaudare. In hiſiſcitur quæ pa-
timur, nullum contra Deum murmur cordi
noſtro ſurrepat: quia ad quid hoc creator
noſter operetur, ignotum eſt. Gregorius li-
bro 8. indiſtionis 3. epiſtola 31.

Iræ Dei quando reſiſti queat, Gregorius
docet: Verū cognoscimus, quia diuinæ
iræ non reſiſtitur: & uerū, quia multi ſæ-
pe reſiſterunt. Omnes enim ſancti, qui iræ
Dei obuiant, ab ipſo accipiunt, ut contra im-
petum percuſſionis eius opponantur: at-
que, ut ita dixerim, cum ipſo ſe erigunt con-
tra ipſum, eoſque diuina uis ſibi opponit
ſecum: quia in eo quod aduerſum ſenien-
tis iram foris obtinent, intus eoſ gratia iræ
ſcētis fouet: & famulantes interius leuat,
quos quaſi aduerſantes exterius tolerat.
Portat ergo contradictionem deprecantiū,
quā aſpirat, & uelut nolēti opponitur, quod
ab ipſo ut fiat impatur. Cū uerò ſuperna in-
dignatio ſeſe, ut ita dixerim, medullitūſ mo-
uet, hāc oppoſitio humana nō retinet: nec
ſe utiliter cuiuslibet deprecatio obijcit, cū
ſemel Deus aliquid ab intimis irāſcendo de-
ſponit.

ponit. Hoc probat Gregorius exemplis
& dictis sacre Scripturæ, ut Moſis, Davidis,
&c. Gregorius in nonum caput Iob, lib. Mo-
ralium nono, capite nono. Item: Iræ Dei
igitur & reſiſti ualet, quando ipſe qui irasci-
tur, opitulator: & reſiſti omnino non ualet,
quando ſe ad ulciſcendum excitat, & ipſe
preceſſum quæ ei funditur non aſpirat. ibidē.

De utilitate crucis, inquit Iuſtus Origeli-
anus: Illi Deum rectē diligere approban-
tur, qui non ſolum in beneficijs, ſed in fla-
gellis ipſius cōſtituti ſimiliter gratias agūt.
Iuſtus in Canticis. Et Olympiodorus: In-
gruente martyrio tempus eſt perdendi ani-
mam, ut ipſam inueniamus. Olympiodorus
in caput 3. Eccleſiaſtæ.

Symmachus ait: Nulla maiora documēta
ſunt fidei, quā tibi tēporis ratio ſuadet, ui-
tam ſubdere paſſioni. Et ideo, qui pro ea pe-
riculum perſecutionis obire meruerit, di-
gnum ſe cœlo oſtendit eſſe militem.

Casiodorus inquit: Crux eſt humiliū in-
uita tuitio, ſuperborum deiectio, uictoria
Chriſti, perditio diaboli, infernorum deſtru-
ctio, cœleſtium confirmatio, mors infideli-
um, uita iuſtorum. De quo loco Iohannes
Cōſtantinopolitanæ ciuitatis antiſtes mul-
tas definitiones, in crucis declamationem
lāpauit, dicens: Crux eſt Chriſtianorū ſpes,
crux Rom. uictoria, &c. Casiodorus in 4. 30
Pſalmum. Et: Duobus modis probatur Ec-
cleſia: terroribus uidelicet, & blandimētis.

Quod autem dicit, Surge aquilo, & ueni au-
ſter, nō imperat malis, nec cogit eos ad ma-
la faciendā: ſed permittit, & facultatem il-
lis dat ut poſſint ſæuere contra Eccleſiam,
quatenus per illorū maliciā Eccleſia pro-
betur, & illi grauius puniantur. nouit enim
Dominus malis hominum bona quædā fa-
cere: ſed ipſam perſecutionem in poteſtate
ſua habet, ut non tantum ſæuiant quantum
uolunt. Quo enim acerbius Eccleſia concu-
titur, eo maiorem uirtutum odorem ex ſe
emittit. Casiod. in 4. caput Canticorū.

Gregorius ait: Tentari nos Deus ab anti-
quo hoſte non niſi benignè permittit, ut dū
mens tentatione pulſata, in bonis de qui-
bus gaudebat concutitur, imbecillitatis ſuę
debilitate cognita, in ſpe diuini adiutorij ro-
buſtus ſolidetur. Fitq; mira diſpenſatione
pietatis, ut unde malignus hoſtis cor tētat,
ut interimat: inde miſericors conditor hoc
erudiat, ut uiuat. In tantum contra fidelium
corda ſæuere permittitur ſatā, in quantū ne-
ceſſe eſt ut tentationib. erudita ſolidetur: ne
ea quę agunt bona, ſuis uirib. tribuant, ne in
ſecuritatis torpore ſe deſerāt, & a formidi-
nis accinſiōe diſſoluāt: ſed ad profeſſus ſui
cuſto diā tanto ſolertius inuigilēt, quāto ſe
contra aduerſariū ſtare ſemper in acie tenta-

tionum uident. Gregorius lib. 2. Moralium,
in 1. caput Iob, capite 25. Item: Eſſe ſe ma-
gnarum uirium homo crederet, ſi nullū un-
quam earundem uirium deſectum intra mē-
tis arcana ſentiret. Sed dum tentatione irru-
ente quatitur, & quaſi ultra quā ſufficit fa-
tigatur, ei cōtra hoſtis ſui inſidias munimē-
humilitatis oſtenditur: & unde pertimeſcit
ſe eneruiter cadere, inde accipit fortiter ſta-
re. Gregorius libro ſecūdo Moralium Iob,
capite decimo quarto. Item: Mox ut tenta-
tio mentem pulſauerit, omnis cogitationū
noſtrarū preſumptio tumultusq; congeſcit.
lib. 2. Moralium Iob, cap. 27. Et: Quid eſt q,
omnipotens ſic uehementer in hoc ſeculo
deſpicit, quos ſic ſublimiter ante ſecula ele-
git (ut Iohannem baptiſtam, & ſanctum ui-
rum Iob) niſi hoc quod pietati fidelium pa-
ter? Quoniam idcirco ſic eos premit in infi-
mis, quia uidet quomodo remuneret in ſum-
mis: & foras uſq; ad deſpecta dei iicit, quia
intus uſq; ad incomprehenſibilia perducit.
Hinc ergo unusquiſq; colligat, quid illinc
ſint paſſuri quos reprobāt, ſi hic ſic cruciat
quos amat. Aut quomodo ferientur, qui in
iudicio arguendi ſunt, ſi ſic eorum uita pre-
mitur, qui ipſo iudice teſte laudantur? Gre-
gorius libro tertio Moralium, in ſecundum
caput Iob, capite quinto. &: Sancti proſpe-
ra ipſa pertimeſcunt, tentari appetunt, fla-
gellari concupiſcunt, ne in hac peregrinati-
onis uia, hoſte ex inſidijs erumpente, ſua e-
um deterius ſecuritas ſternat. Item: Electi
qui; cum perpetrare ſe illicita nouerunt,
ſe perſcrutantes inueniunt, quia nulla p il-
lis aduerſa perpēſi ſunt, in immēſæ formi-
dinis terrore tabeſcunt, pauore æſtuant, ſini-
ſtris agitati ſuſpicionibus laborant, ne in æ-
ternum ſe gratia deſerat, quos in præſenti
uita mali ſui retributio nulla caſtigat, timēt:
ne ultio quæ ſuſpēditur, grauior in fine ſer-
uetur, feriri paterna correptione deſiderāt,
& dolore uulneris medicamina ſalutis pu-
tant. Hic ſentire uidetur Gregor. ſanctorū
calamitates aliquomodo meritū eſſe ſalu-
tis, & pro peccatis quibuſdam ſatisfacere.
Gregor. in 6. caput Iob, li. 7. cap. 7. Item: Ab
electis ſuis iniquitatū maculas ſtudet tēpo-
rali afflictione tergere Deus, quas in eis in
perpetuum non uult uindicare. Gregorius
in 9. caput Iob, lib. 9. cap. 17. Item: Duobus
modis in hac uita hominem iudicat Deus,
quia aut per mala præſentia irrogare iā tor-
menta ſequētia incipit, aut tormēta ſequē-
tia flagellis præſentib. extinguit. Solos pœ-
na à ſupplicio liberat, quos immutat. Nam
quos præſentia mala non corrigūt, ad ſequē-
tia perducunt. Si aut nequaquā quodā pœ-
na præſens à ſupplicio æterno defenderet,
Paulus minimè dixiſſet, Cū iudicamur, à Do-

mino corripimur, &c. Gregorius in 10. cap. Iob, lib. 9, cap. 24. Et: Omnipotens Deus etiam tunc magnæ misericordiæ dona tribuit, cum uindictâ irrogat. Quia dum reprobos punit, sanctos erudit: ut unde illi deficiunt, isti in suis profectibus adiuuentur. Distincto siquidem iudicio permittit mala fieri: sed misericorditer prouidet de his malis, quæ per iudiciû irrogat, quæ bona facere disponat. Gregorius in 7 caput 1. Reg. Et: Mala quæ pro peccatis nostris sæpe patimur, quia per diuinam iusticiam nobis irrogantur, bona sunt. Gregorius in 8. caput 1. Regum. Et: Omnipotens Deus, quia electos suos copiosius remunerat, eos semper uale in pugna consistere, ut ipsi semper possint sibi æterni muneris bona præparare. Gregorius in 13. caput 1. Regum. Et: Permittit Deus quidem electos suos magnis tentationibus impeti, ut magnificentissimè in cœlesti regno debeant coronari. Sed magna prælia permittit quæ uincant, leuia excitat in quibus cadant, ut uictoria fortium magna sit, casus innoxius, ut cadentes se facile erigant: & eos fortia, in quibus uictores steterant, non extollant. ibidem. Item: Tribulatio nostra superni gaudij introitus est. Merito ergo quoties electa mens in afflictionis suæ lamento compungitur se tribulando, hoc obtinet, ut intret in contemplationem illius superni regni, in quo ineffabiliter gratuletur. ibidem. Et: Pro labore patientiæ bona speranda sunt sequentis uite, ut tunc præmiû nostri laboris incipiat, quâdo omnis iam labor funditus cessat. Gregorius in Euangelia, homilia 35. Et: Quisquis in hac uita flagellis atteritur, in mansuetudine corripitur, quia correptionibus emendatur. Gregorius in Psalmos pœnitentiales. Et: Nos quanto grauiora in hoc mundo tentamenta perferimus, tanto spei nostræ anchoram in Deo immobilius figimus. ibidem. Item: Sancti uiri in hac uita flagellari desiderant, ut flagellis correcti, & imminentes culpas uideant, & commissas ante oculos ponant. Sæpe enim delinquentes oculos flagella aperiunt, quos inter uitia insolentiæ & securitatis tenebrę cōcludunt. Gregorius in Psalmos pœnitentiales. Et: Qui mundi miseras pro Deo pati minime refugiunt, beatitudinis æternæ retributionem acquirunt. ibidem. Item: In sacris ædificijs permāsuri, adhuc foris per flagella tundimur, ut in templo Domini postmodû sine aliqua percussione disciplinæ disponamur. ibidem. Et: Ecclesia sancta subtilius in sua semper eruditione instruitur, dū hæreticorum quæstionibus impugnatur. Gregorius lib. 7. indi. 1. epistola 3. Item: Facilis erit cōsolatio, si inter flagella quæ pati-

mur, quæcûq; fecimus ad memoriâ delicta reuocemus: atq; hæc nō iā flagella, sed dona esse cōspicimus: si, quia carnis delectatione peccauimus, carnis dolore purgamur. Greg. lib. 7. indi. 2. epist. 125. Et: Aduersitas quæ bonis uotis obijcitur, probatio uirtutis est, non iudiciû reprobationis. Grego. lib. 7. indi. 2. epist. 126.

Neminem esse innocentem, Gregorius tradit: Stultè contra Deû loquitur, qui inter diuinæ animaduersionis flagella positus, iustificare semetipsum conatur. Si enim innocentē se asserere superbo audeat, quid aliud quàm iusticiam accusat? Gregorius libro 2. in 1. caput Iob, cap. 14.

Differre crucem piorû & Christi, Gregorius annotat. Ipsa redēptoris nostri passio longè à nostra passione disiuncta est: quoniam ipse sine culpa pertulit, quod nos cū culpa toleramus. Ipse sponte morti succumbere uoluit, ad quā nos uenimus inuiri. Gregorius in Euangelia, homilia 22.

DE MIRACVLIS.

DE efficiente causa miraculorû inquit Gregorius: Miraculû à Deo est, quod sine homine facit Deus. Gregorius libro 5. in 14. caput 1. Regum.

De fine miraculorum inquit Gregorius: Idcirco sunt exteriora miracula, ut mentes hominum ad interiora perducantur, quatenus per hoc quod mirû uisibiliter ostenditur, ea quæ admirabilia sunt inuisibilia credantur. Gregorius in 37. caput Iob, libro uigesimoseptimo, capite 11. Et: Miracula Domini & saluatoris nostri sic accipienda sunt, ut in ueritate credantur facta, & tamē per significationem nobis aliquid innuant. Gregorius in Euangelia, homilia secunda. Et: Ad hoc quippe uisibilia miracula cōfiscant, ut corda uiuentium ad fidem inuisibilium pertrahant, ut per hoc quod mirum foris agitur, hoc quod intus est longè mirabilius esse sentiatur. Gregorius in Euangelia, homilia quarta. Item: Miracula fuerunt in exordio Ecclesię necessaria, ut ad fidem cresceret multitudo credētium. Nam corporalia illa miracula ostendunt aliquando sanctitatem, non autē faciunt. Hęc uerò spiritualia quæ aguntur in mente, uirtutē uitæ non ostendunt, sed faciunt. Illa habere & mali possunt, istis autē perfrui nisi boni nō possunt. Gregorius in Euangelia, homilia 29. Item: Per signa animarum lucra quærenda sunt, & illius gloria cuius uirtute illa eadē signa geruntur. Gregorius libro 9. indi. 4. epistola 48.

DE TRADITIONIBVS HVMANIS.

DE Adiaphoris ita scribit Iust. Paulus apostolus uirginibus de conferuanda sancti

sanctimonia non preceptum, sed consilium dedit. Et in Euangelio diuiti dicitur: Si uis perfectus esse, &c. Et alio loco, tibi spado- nes laudantur, &c. Et statim adjicitur: Qui potest capere, capiat. Iustus in Canticis.

Olympiodorus ait: Omnia media & indifferentia bona sunt, modo suo tempore exerceantur, & ad necessarios usus: sicut est, agrum colere, opibus comparandis studere, bibere & comedere: atque ut semel dica- 10 tur, operandi bonum tempus est semper: sicut contra, semper tempus à flagitijs abstinendi, Olympiodorus in 3. caput Ecclesiastæ.

DE CONIUGIO.

Quod coniugium sit licitum, docet Olympiodorus, inquiens: Opportuno quis tempore suæ commiscetur uxori, cum appetit filios procreare: præter tempus uero, uoluptatis & concupiscentiæ causa hoc facit. Olympiodorus in 3. caput Ecclesiastæ. 10

Unde sit, Gregorius monet: Non ideo homines in peccatis concipiuntur, quia peccatum sit coniugib. commisceri. hoc enim opus castum, non habet culpam in coniuge, quia fœdus nuptiale non exorbitat à fide. Deus enim copulam maritalem instituit, quando masculum & foeminam in principio creauit. Gregorius in Psalmos penitenciales.

De forma coniugali, ita Alcimus in lib. 1. de Origine mundi scribit:

*Femina persistat de semine sumpta uirili,
Coniugij seruate fidem: nec separet alter,
Quod iungit sociatq; Deus: patremq; relinquat,
Et matrem, iusto constrictus amore maritus.
Ista parentales non rumpant uincula curæ:
Vita sed amborum carnem teneatur ad unam.
Talliter eternis coniungens fœdere uota,
Festum dicebat hymen, castoq; pudori
Concinit angelico iuncto modulamine cæmæni.
Pro thalamo paradysus erat; mundusq; dabatur
In dotem, & letis gaudebant sidera flammis.*

Quomodo habendum sit coniugium, docet Gregorius: Cum coniugarum uidemus, admonendus est, ut sic exerceat curam seculari, ne postponat amorem Dei: sic placeat uoluntati coniugis, ut non displiceat cõditori. Gregorius in Euangelia, homilia 16.

De sine, inquit Gregorius: Et cum sanctum sit coniugium creandorum causa liberorum, aliquid etiam eis & de uoluptate largitur. 50 Gregorius libro primo, indictione nona, epistola uigesima quarta.

De sacerdotum coniugio, ait Olympiodorus in tertium caput Ecclesiastæ: Tempus amplexandi propriam uxorem, quando tempus orationis non impediatur, aliaue honesta necessitas. Tempus est inquam, licetque id nobis facere, ne uidelicet libidine successos, callidus hostis ad adulterium nos prouocet. Tempus uero abstinendi à complexibus, uel

propter orationes Deo fundendas, uel ut grauidæ uxori parcamus.

De repudio inquit Gregorius: Excepta fornicationis causa, uir dimittere uxorem nulla ratione conceditur. Gregorius lib. 9. indictione 4. epistola 44.

DE MAGISTRATU.

Iudicia esse iusta, testatur Boetius: Multo infeliciores improbi sunt iniusta impunitate donati, quam iusta ultione puniti. Sed puniri improbos iustum, impunitos uero elabi iniquum esse, manifestum est. Boetius prosa 4. lib. 4.

In rebus impijs non morigerandum magistratui, Symmachus docet: Nos quidem potestates humanas suo loco suscipimus, donec contra Deum suas erigunt uoluntates. Cæterum si omnis potestas à Deo est, magis ergo quæ rebus est præstituta diuinis. Defer Deo in nobis, & nos deferemus Deo in te. Cæterum si tu Deo non deferas, non potes eius uti priuilegio, cuius iura contenis. Symmachus in Apologetico. Item: An quia Imperator es, nullum putas esse Dei iudicium? Taceo, quod Imperatorem accusatorem esse non conueniat: nam accusator & iudex nemo simul esse potest. ibidem.

De officio Magistratus, inquit Symmachus: Verum tu si Romanus Imperator es, etiam gentium barbararum legationes debes clementer admittere. Si Christianus princeps es, qualiscunq; præsulis Apostolici debes uocem patienter audire. Symmachus in Apologetico.

Gregorius inquit: Dominorum est seruorum alere, non negligere: delinquentes corrigere, non necare: fugientes requirere, non abdicare. Gregor. in Psalmos penitenciales. Item: Ad hoc potestas super omnes homines dominorum meorum pietati cœlitus data est, ut qui bona appetunt, adiuuentur. Gregorius lib. 2. indictionis 11. epistola 61. Item: Maiorum imperia perfecta humilitate obseruanda sunt. Gregorius in 10. caput 1. Regum. Et: A regibus quidem defendendi sunt subditi, non bonis proprijs spoliandi. Auxilium prestare subiectis debent: agros, uineas & oliueta auferre non debent. ibidem. Item: Ad hoc locorum gradus rationis ordo distinxit, & iudicia esse constituit, ut nec præpositi in opprimendo se frustra ualeant occupare subiectos, nec subiectis iterum contra suos præpositos effrenata sit resultandi licentia. Gregorius lib. 7. indictione 1. capite 8.

Qualis debeat esse bonus princeps, Olympiodorus in cap. 10. Ecclesiastæ docet: Miseram, inquit, censet ciuitatem, cuius rex instabiles habet mores iuuenum ritu, & cuius princeps dimissis publicis negocijs curis- 60

que ciuilibus prima irrumpente aurora poculis commestationibusq; indulgent. Nam qui mero & crapula sese infarciunt, quiq; leues sunt, & parum sibi constantes, neque regno neque principatibus alijs gerendis sunt apti. Beatā uerò iudicat regionē, cuius rex sit filius liberorū patrū: hoc est, quisit officiosē ac liberaliter educatus, quiq; probæ educationis mores cōseruet: ut nihil penitus uelit, qđ seruire sit, quod illiberale, qđ turpe, & cuius principes regiōis omnia studio curant quæ ad cōmoda subditorū pertineant: modestē præterea, suoq; tempore uescuntur, nō ijs quæ ad uentris & gulę gratiā comparentur, sed quæ uirile robur bonāq; ualitudinem pariant ac tueantur: hoc est, quę necessaria sint. Tales enim principes insitam pectoribus gerentes iusticiam, iustūque iudicium iudicantes, nulla unquam ignominia confundentur.

DE MORTE.

Fulgentius facit duplicē mortem: uidelicet mortē animę, quando anima à corpore separatur, & stagnū ignis & sulphuris. Ad primā mortē, ait, malos nō esse prædestinatos, sed ad stagnum ignis. Item: Prima igitur mors animę, quam sibi homo intulit, secundę mortis est causa. Et secunda mors, quā Deus homini reddidit, primæ mortis est pœna. Fulgentius lib. 1. ad Monimū. Itē: Huic uni morti quam peccator sibi per contemptū diuinæ iusionis iniuste cōcupiscendo arcessiuit, duplā De⁹ mortē iuste iudicādo retribuit: hoc est, primā in separatione animæ & corporis, secundā in æterna cruciatione corporis & animæ. Ac per hoc primā, qua, discedēte anima, caro sola moritur. Secundā uerò, quādo rediens in carnē anima, in eadem cum eadē in qua peccauit, carne torquetur. Vt cum qua cōmunicauit mortē peccati, quod Dei bonitas interdixit homini, cū ipsa cōmunicet mortē supplicij quod parauit diuina iusticia peccatori. ibidem.

Fulgentius facit duas causas mortis, uidelicet uolūtātē hominis, & diabolū, cum ait: Mortem quam sibi peccatores & manib. & uerbis accersierunt. & postea subiungit dictum: Inuidia diaboli introiuit mors in orbem, &c. lib. 1. ad Monimum.

Mortem omnes rapere, Boetius exponit metro 7. lib. 2.

Mors spernit altam gloriam,

Inuoluit humile pariter & celsum caput:

Aequatq; summis infima.

Oportere nos mori priusquā resurgamus, docet Gregorius: Spōtaneo uicio tenebrata nostra infirmitas, nisi prius per mortē pœnę suæ debitum soluat, claritatē lucis internæ non penetrat. Greg. li. 4. in 3. caput Iob, cap. 23. Nos quousq; carnis corruptiōe premi-

mur, nullo modo claritatem diuinæ potentia, sicut in se incommutabilis manet, uideamus: quia acies infirmitatis nostræ non sustinet hoc quod de eius eternitatis radio super nos intolerabiliter fulget. Gregorius in 4. caput Iob, libro quinto, capite uigesimo.

DE LOCO ANIMARVM.

Olympiodorus scribit: Cū in terrā corpus resoluitur, anima reuertitur ad Deū, redditura rationem rerū quas gessit in uita creatoris suo. Neq; enim de terra plasmata est anima nostra rationalis: sed talis existit, qualē ille solus nouit, qui eam creauit. Olympiodorus in 12. caput Ecclesiastæ. I. tem: Nulli dubiū, quin in paradiso & in celis futuri sint iusti. Digna sanē inquisitores est, ubi nam sub sole iusti uita functi collocentur. constat autē quod in paradiso, &c. Olympiodorus in 3. caput Ecclesiastæ.

Gregorius inquit: Prædicatores Ecclesię postquam de corporibus transeunt, nequaquā per morarū spacia, sicut antiqui patres à celestis patriæ perceptione differuntur. Mox quippe ut à carnis colligatione exeunt, in celesti sede quiescunt, Paulo attestante, qui ait: Scimus quoniam si terrestres, &c. 2. Cor. 5. Prius autē quā redēptor noster morte sua humani generis pœnā solueret, eos etiā qui celestis patriæ uias sectati sunt, post egressū carnis, inferni claustra teneret: sed ut ut pœna quasi peccatores plecteret, qā nec eos in locis remotiorib. quiescētes, qā nec dū intercessio mediatoris aduenerat, ab ingressu regni, reatus primæ culpæ phiberet. Vnde iuxta eiusdē redemptoris nostri moniū, diues q̄ apud inferos torquetur, in sinu Abrahæ requiescere Lazarū contēplatur. Qui profectō si adhuc in imis nō essent, hos ille in tormentis positus non uideret. Vnde & idem redemptor noster pro nostræ culpę debito occubens, inferna penetrat, ut suos qui ei inhæserant, ad celestia reducat. Sed qui nūc homo redēptus ascēdit, illuc profectō si peccare nolisset, etiā sine redēptione pertingeret. Gregorius in 3. caput Iob, libro 4. ca. 27. Et: Interiora austri sunt illi angelorum ordines, & secretissimi celestis patriæ sinus, quos implet calor S. sancti. Illuc quippe sanctorū animæ, & nunc corporib. exutæ, & postea corporib. restitutæ perueniunt, & quasi in Austri abditis occultantur. Ibi per diem quasi in meridiano tēpore ardentius solis ignis accenditur, quia cōditioris claritas mortalitatis nostrę iam pressa caligine, manifestius uidetur, & uelut sphærę radius ad spacia altiora se eleuat, quia de se metipsa nos ueritas subtilius illustrat. Ibi lumen internę contēplationis, sine interueniente cernitur umbra mutabilitatis: ibi calor summi luminis, sine ulla obscuritate corporis.

363
 tis: ibi inuisibiles angelorum chori, quasi
 atra in abditis emicant, quæ eo nunc ab ho-
 minibus uideri nequeunt, quo flamma ueri
 luminis uidetur perfunduntur. Item: Valde
 admirabile est, quod Deus sinum nobis cœ-
 lestis patriæ quasi interiora Austri prepara-
 uit. Gregorius in 9. caput Iob, lib. 9. capite 6.
 Item: Anima omnis uiuentis & spiritus uni-
 uersæ carnis hominis, in eius potestate est,
 à quo est, ut ipse provideat qualiter sit, qui
 præstitit esse quod non fuit. Potest uero per
 animam omnis uiuentis, iumentorum uita
 signari. Omnipotens autem Deus iumeto-
 rum animam usq; ad corporeos sensus ui-
 uificat, hominum uero spiritum usq; ad spi-
 ritalem intellectum tendit. In eius ergo ma-
 nus est anima omnis uiuentis, & spiritus u-
 niuersæ carnis hominis, dum & in illo hoc
 præstat anime, ut uiuificet carnem: & in isto
 ad hoc uiuificat animam, ut ad intelligendâ
 perueniat æternitatem. Gregorius in 12. ca-
 pitulo Iob, lib. 11. cap. 3. Item: Esse quidem si-
 ne delectatione anima nunquâ potest. nam
 aut infimis delectatur, aut summis: & quan-
 to altiori studio exerceatur ad summa, tanto
 maiori fastidio torpescit ad infima, quanto
 que acriore cura inardescit ad infima, tanto
 tempore damnabili frigescit à summis. Gre-
 gorius in uigesimumseptimum caput Iob,
 lib. 18. cap. 8. Item: Si esse sanctorum animas
 in cœlo sacri eloquij satisfactione credidi-
 sti, oportet ut per omnia esse credas & ini-
 quorum animas in inferno: quia ex retri-
 butione æternæ iustitiæ, ex qua iusti iâ glo-
 riatur, necesse est per omnia, ut & iniusti cru-
 cientur. Nam sicut electos beatitudo lætifi-
 cat, ita credi necesse est q; à die exitus sui i-
 gnis reprobos exurat. Gregorius libro quar-
 to Dialogorum, capite 28. Item: Sanctæ ani-
 mæ cum à corporibus recedunt, in cœlo re-
 40 siunt. Et quia in hac uita quauis hyems
 fuerit à bono opere non torpuerit, mox ut
 recesserunt, in terra uiuentium gloriose flo-
 merunt. Item: Quo amplior electorum nu-
 merus in cœlo cōgregatur, eo celerius repro-
 bi ab Ecclesia tanquam sarmeta inutilia am-
 putantur, ut mūdus citius finiatur. Gregor.
 in Cantica cant. Item: Quid Abrahæ sinus,
 nisi secretam requiem significat patrū? Gre-
 gorius in Euangelia, homilia 40.

DE RESURRECTIONE

mortuorum.

QVod sit possibilis resurrectio mortu-
 orum, docet Fortunatus: Ergo nec
 hoc credentibus impossibile iudicetur, quia
 qui potuit hominem de terra compone-
 re, poterit hunc ex homine in angelū trans-
 formare. Fortunatus libro undecimo, in ex-
 positione Symboli.

Gregorius asserit, resurrectionē corporū

per rationē cōprehendi nō posse: sed tamen
 credi per exemplū facilimè posse, ut semen
 in terram proiectum moritur, deinde reuiu-
 scit, uirescit & germinat, &c. Gregorius
 in 5. caput Iob, li. 6. ca. 8. Et: Ostēdit resurre-
 ctionē, ut nos resurgere posse crederemus.
 Gregorius in Ezech. lib. 2. homilia 14. Et:
 Triste nimis & ualde lugubre est, qd quos-
 dam in Ecclesia stare, & de carnis resurrecti-
 one dubitare cognoscimus. Hanc autem an-
 tiqui patres uenturam esse certissimè credi-
 derunt, etiam cum nullum adhuc eiusdē re-
 surrectionis exemplum tenuerunt. Qua igitur
 damnatione digni sunt, qui & exemplū
 iam Dominicæ resurrectionis acceperunt, &
 tamen adhuc de sua resurrectione diffidit:
 pignus tenent, & fidem nō habēt: ecclesias
 replent, sed quia de resurrectione sua dubi-
 tant, mente uacua stāt. Gregorius in Ezech.
 lib. 2. homilia 20. Item: Resurgendo ad iu-
 diciū ueniūt, qui nunc in puluere putrescūt.
 Et: Resurrectionem negare nō solum scelus
 est, sed etiam de ea dubitare summū nefas
 est. Gregorius in Psalmos pœnitentiales. I-
 tem: Christi resurrectio spei nostræ funda-
 mētū est, quia in illa uita resurrecturos nos
 credimus, in qua nos cum eo uicturos sine
 fine speramus. Nec debet iā homo de resur-
 rectione ambigere, cum sciat uerum homi-
 nē Christū ex mortuis resurrexisse. Ad hoc
 enim mortuus est, ut uiueremus: accepit à
 nobis, ut offerret p nobis. ibidem. Itē: Per
 secundū hominē, & modo à morte animæ,
 & postmodum ab omni corruptione carnis
 in æterna resurrectione liberari nos posse cō-
 fidimus. Gregorius lib. 7. in diuisione 15. epi-
 stola trigesima prima.

Qui sint resurrecturi, docet Gregorius: E-
 lecti & reprobi à somno suę mortis excitā-
 40 tur. Gregorius in Euangelia, homilia 12.

Quando sit resurrectio futura, Gregorius
 docet: Ecce nos per mortē carnis usq; ad fi-
 nē mūdi remanemus in puluere: ille autē die
 tertia ab ariditate mortis uiuit, ut diuinita-
 tis suæ nobis potētia ipsa innouatione suæ
 carnis ostenderet. Gregor. in 19. caput Iob,
 lib. 14. cap. 28. Item: Liqueat quia non resur-
 get, scilicet donec atteratur cœlum: quia ni-
 si mundi huius finis aduenerit, humanū ge-
 nus à somno mortis ad uitam non euigila-
 bit. Non ergo quia omnino non resurgat,
 sed quia ante contritionem cœli humanum
 gen^s minimè resurgat, insinuat. Gregorius
 in 14. caput Iob, lib. 12. cap. 5.

Corpus resurrecturum, Gregorius do-
 cet: Impiorum erectio tunc succiditur,
 cum uel à præsenti uita ad interitum, uel
 à conspectu æterni iudicis ad æternum ge-
 hennæ incendium pertrahuntur. Qui et-
 si hic mortuam suam carnem relinquunt,

m 4 ipsam

ipsam quoque in resurrectione recipiunt, ut cum carne ardeant, in qua peccauerunt. Gregorius in uigesimalium secundum caput Iob, libro 16. capite septimo. Item: In illa resurrectionis gloria erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritualis potentiae, sed palpabile per ueritatem naturae. Gregorius in decimorum nonum caput Iob, libro decimo quarto, capite uigesimo nono. Item: In resurrectione immortalia & incorruptibilia corporum suorum uestimenta resument. Quia ergo sancti uiri ad aeternae felicitatis praemia non solum anima, sed etiam corpore post iudicium transeunt. Gregorius in Psalmos penitenciales. Et: Caro in puluere redigitur, ut postmodum post resurrectionem in melius reformetur. ibidem.

Vnde sit resurrectio, Gregorius monet: In eo eius resurrectio distat a nostra, quod non per nosmetipsos resurgimus, sicut ipse, pro eo enim quod simpliciter homines sumus, superiori adiutorio ut resurgere ualeamus indigemus. Ille autem eiusdem resurrectionis uim cum Patre & Spiritu sancto Deus exhibuit, quam tamen solus in humanitate percepit. Gregorius in trigesimalium tertium caput Iob, libro 24. cap. secundo.

De iis quae secutura sint, scribit Gregorius: In resurrectione, cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, nec ullus sanctorum peccare postmodum poterit, nec quisquam pro peccato ad Deum orabit. In tantum namque peccatum delebitur, ut etiam poena peccati omnino destruat. Gregorius in Psalmos penitenciales. Et: In gaudio futurae resurrectionis infirma nostra roborantur, cum caro surgit de puluere. Sed idem carnis nostrae puluis translatus in perpetuae incorruptionis gloriam, ad fragilitatis suae miseriam ultra non redit. Gregorius lib. 2. in secundum caput primi Regum.

DE EXTREMO IUDICIO.

Gregorius inquit: Dies iudicii porta regni dicitur, quia per eum ab electis omnibus ad coelestis patriae gloriam intratur. Dei filius iudicii sententiam cum sanctis eiusdem Ecclesiae praedicatoribus decernet. Gregorius in quintum caput Iob, libro sexto, capite quinto. Et: Iudicare Dei, damnare est: in eternum autem iudicatur, qui per eterna decernitur. Greg. in 3. caput 1. Regum lib. 3.

Quod futurum sit extremum iudicium, scribit Olympiodorus: Sapiens omnia suo tempore discretè facit, in iudicioque disponit: nouit affuturum uniuersalis iudicii tempus, in quo Deus iudex iustas iusticias iudicabit unicuique pro dignitate. Olympiodorus in octauum caput Ecclesiastae.

Gregorius inquit: Statutum contemptae

CAP. IIII.

lampadis tempus, est extremi iudicii praedestinatus dies, quo iustus quisque, qui nunc despicitur, quanta potestate fulgeat, demonstratur. Tunc enim cum Deo iudices ueniunt, qui nunc pro Deo iniuste iudicantur. Gregorius libro decimo, in duodecimum caput Iob, capite decimo septimo. Et: Veniet, ueniet profecto ille dies, nec longe est, in quo pastorum pastor appareat, & unusquisque facta in publicum deducat. Et qui modò subditorum culpas per praepositos uiscitur, tunc praepositorum mala per semetipsum sauiens damnat. Gregorius in Euangelia, homilia uigesima prima. Et paulo post: Ille certe iudex uenturus est, cui tacendo quisque se non potest calare, quem negando non potest fallere.

Quis sit iudex futurus, exponit Olympiodorus: Omnes praedictae peccatorum animae, sed fortasse & iustorum animae admirabuntur & obstupescunt, quando adducuntur in uiam iudicii, & uidebunt ex alto uenientem in nubibus filium hominis in gloria patris sui, quando mortui resurgent in iussu & uoce tubae archangeli. Olympiodorus in caput duodecimum Ecclesiastae.

Gregorius inquit: Unigenitus Dei filius iudex est generis humani. Gregorius in Euangelia, homilia trigesima. Et: Tunc autem reuertetur, quando in fine mundi resuscitatis corporibus hominum, omnibus in iudicio manifestabitur. Gregorius in Cantica canticorum. Item: Cum unus mediator Dei & hominum Christus in saecula in maiestate sua apparuerit, omnia utriusque testamenti quae praedicta & promissa sunt complebit. Gregorius libro secundo in Ezechielem, homilia decima sexta. Item: Venit ille qui aduentu suo elementa concutit, in cuius conspectu caelum & terra contremiscit: ad cuius examen omne humanum genus deducitur. Cui ad uindictam malorum, remunerationemque bonorum archangeli, throni, principatus & dominationes obsequuntur. Gregorius in Euangelia, homilia duodecima. Et: Redemptor noster assumptus in caelum, & nunc omnia iudicat, & ad extremum iudex omnium ueniet. Gregorius in Euangelia, homilia uigesima nona. Item: Redemptor noster tunc tanto in iudicium diu strictior ueniet, quanto nobis ante iudicium magnam patientiam praerogauit. Gregorius in Euangelia, homilia 29.

Quod etiam Deus sit iudicaturus, docet. Ut: Nos intelligamus uiuos & mortuos, animas & corpora pariter iudicandas. Nam de aduentu Domini & Malachias ait: Ecce uenit Dominus, &c. Fortunatus lib. 11. in expositione Symboli.

Qui sint iudicandi, Gregorius dicit: Super

per Iudæos igitur impios tunc in cœlis tonabit, quia à sanctis Apostolis tunc terribilia iudicia suæ dānationis audient, ut eorū examine sententiā æternæ mortis accipiāt, quos p̄dicātes humiliter uitæ æternæ bona p̄secutionib. affligebāt. Gre. li. 1. in 2. ca. 1. Re. Quale sit iudiciū hoc postremū futurū, Alcinus exprimit in libro De sententia Dei.

— Exordia finem

Signant, & similes p̄dicunt adfore luctus,
Ultima cum mundi senium consumpserit ætas:
Cumq; repentinus percusserit omnia fulgor,
Cœlorum clangente tuba, cum nuncius ante
Iudicis aduentum concussus terreat orbem:
Tunc cum sincerus pastor discreuerit agnos,
Horris dispersibus diuersa in parte locatis, &c.

Et paulo p̄st:

At quos terribili iudex decreuerit hora
Vivere post mortem, pœnaq; ardere perenni,
Subtrahet optato grauior sententia leto.
Cumq; foret melius dispersis corpora membris
Carpere perpetuum dura sub morte soporem,
Muitos tamen urna monet, quis sola uoluntas
Rursus posse mori, sensuq; carere dolendi:
Sed sic suscipiet feruentis flamma camini,
Ambustura suas ut nunquam finiat escas.

Symmachus in Apologetico ait: Nā talē aulum neq; hic confidimus euasurū, & in illo magno iudicio Dei recepturū, quod ijs temeritatibus diuina retributiōe debetur.

Olympiodorus inquit: Deus adducet omne opus humanū in iudiciū, rationē à nobis exigēs eorū quę gesserimus in uita, quęque etiā facere omiserimus, siue illa bona sunt, siue etiā mala. Olympiod. in 12. caput Eccles. Item: Per fidem scimus quę sunt futura, ut de iustis puta atq; iniustis, quod resurget hi quidē in uitā, hi uerō in mortē pœnamq; æternā. Olympiod. in cap. 10. Eccles.

Gregorius ait: Duobus modis in cōspectu Domini uenimus. Vno quidē, quo hic peccata nostra subtiliter perpēdetes, in ei⁹ nos cōspectu punimus, & flendo dijudicamus. Alio quoq; modo in cōspectu Domini uenimus, cū in extremo iudicio ante tribunal eius assistimus. Gregor. in 13. caput Iob, lib. 1. cap. 17. Et: Iustorū mens semper sollicita futuro examini intēdit. Omne enim quod agit, metuūt, dū cautē cōsiderāt ante quantum iudicē stabunt. Intuētur potentiā illius magnitudinis, & pēsant quāto reatu cōstrikti sint proprię infirmitatis. Enumerāt mala proprij operis, & cōtra hæc exaggerant bonā gratiæ Cōditoris. Considerant praua quā districte iudicet, bona opera q̄ subtiliter penset: & perituros se absq; ambiguitate p̄sciunt, si remota pietate iudicetur. Quia hoc ipsum quoq; quod iuste uidemur uiuere, culpa est, si uitam nostrā cū iudicat, hanc apud se diuina misericordia nō excu-

sat. Gregorius in 7. caput Iob, libro 8. cap. 9. Et: Cunctis uidētibus p̄cipitabitur, quia æterno tunc iudice terribiliter apparente, astantibus legionibus angelorum, assistente cūcto ministerio cœlestiū potestariū, atq; electis omnib. ad hoc spectaculū deductis, ista belua crudelis & fortis in mediū captiua deducitur, & cū suo corpore, id est cū reprobis omnib. æternis gehēnæ incēdijs mancipatur, cum dicitur: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui p̄paratus est diabolo, & angelis eius. Gregor. in 40. cap. Iob, lib. 33. cap. 19. Item: Post trituram uitæ p̄sentis, in qua nunc triticum sub paleis gemit, ita illo extremi iudicij uētilibro inter triticum paleasq; discernitur, ut nec in tritici horreū paleæ transeāt, nec in palearū ignē horrei grana delabātur. Greg. in 41. ca. Iob, li. 34. ca. 5. Et: Illo die cūctorū q̄ tūc inuēti fuerint in carne mortali, in pauore nimio corda cōmouētur. Et paulo p̄st: Ibi. n. tunc cūcta simul peccata ante oculos redeunt, ibi omnia quæ cum delectatione acta sunt ad memoriā cū pauore reuocātur, ibi caligo cogitationis miseræ ex pœna proximæ damnationis. Item: Nullus tunc à iudicio in sua mente latēre permittitur, quia ipso iudicis fulgore penetratur. Gregorius lib. 1. super Ezech. hom. 2. Item: Angeli & archangeli in aduentu districti iudicis, nostris oculis uisibiliter apparebunt. Gregor. in Euang. ho. 2. Item: Electi quiq; in tabernacula æterna recipiuntur, & interni regni luce perditā, ad exteriores tenebras reprobi pertrahūtur. Gregorius in Euang. ho. 11. Et: Ponamus ante oculos nostros illū tantæ districtiōis diem, quo iudex ueniet, & rationem cum seruis suis quibus talenta credidit ponet. Ecce in maiestate terribili inter angelorum & archangelorum choros uidebitur. In illo tanto examine electorum omnium & reproborum multitudo deducetur, & unusquisq; quid sit operatus ostendetur. Ibi Petrus cum Iudæa conuersa, quā post se traxit, apparebit. Ibi Paulus conuersum mundū ducēs. Ibi Andreas post se Achaiam, ibi Iohannes Asiā, Thomas Indiā in conspectum sui iudicis cōuersam ducet. Ibi omnes Dominici gregis arietes, cum animarum lucris apparebunt, qui sancti suis p̄dicationib. Deo post se subditū gregem trahunt. Gregorius in Euangelia, hom. 17. Et: In extremo die cum apertis cœlis, ministrantibus angelis, cōsedentibus Apostolis, in sede maiestatis suæ Christus apparuerit, omnes hunc & electi & reprobi pariter uidebunt, ut & iusti de munere retributionis sine fine gaudeant, & iniusti in ultione supplicij in perpetuum gemant. Nam quia ad hoc ista sententia tendit, quod

quod in extremo examine ab omni carne uidebitur. Greg. in Euang. hom. 20. Et: Is qui mitis surrexit ex morte, qui districtus in iudicio ueniat, praeuidete. Certè in die tremendi examinis sui, cum angelis, cum archangelis, cum thronis, cum dominationibus, cum principibus, & potestatibus, apparebit, cœlis ac terris ardētib. cūctis uidelicet elemētis in sui obsequij terrore cōmotis. Greg. in Euāg. ho. 26. Et: Ille autē qui iudicaturus uenit, exteriora simul & interiora iudicat, facta pariter & cogitationes pensat. Greg. in Euang. hom. 37.

Diem hunc non sciri, scribit Calsiodorus: Cū dicat ipse Dominus in Euangelio, hunc diem nec filium nosse, minus importunum est illud studiose quærere, quod nobis utiliter diuina prouidentia noluit reuelare. Calsiodorus in Psalmum 6.

Tēpus nō sciri, Gregorius monet: Semper extremū diem debemus metuere, quē nunquā possumus praeuidere. Gregor. in Euāg. hom. 12. Item: Horam uerō ultimā Dominus noster idcirco nobis uoluit esse incognitā, ut semper possit esse suspecta: ut dum illam praeuidere non possumus, ad illam fine intermissiōe praeparemur. Gregorius in Euangelia, homilia 13.

Consolationē proponit Gregorius: Pius cōditor noster cum ad iudicium uenerit, tāto nos maiore gratia consolabitur, quanto nunc conspiciat, quod à nobis nostra delicta puniuntur. Gregorius libro 2. in dictione undecima, epistola 29.

Cogitandum de extremo iudicio Gregorius monet: Vēturū iudicis examē tremendū cum metu & lachrymis quotidie sine cessatione cōsideret, illumq; diē in quo perturbāda sunt omnia, cū timore ad animū reducat, ut irā iudicis in ipso iam diē nō timeat. Gregorius lib. 11. in dictione 6. epistola 37.

De usu inquit Gregorius: Hinc ociosa loquētes cogitent, quā metuere culpā locutionis debeat, si is cui loquēdo delinqtur, etiā cogitationū excessus ad iudiciū sui examen seruat. Gregor. lib. 2. in 2. caput 1. Regum.

DE INFERNŌ.

DE inferno scribit Olympiodorus: Ab his sensibilib. ad spiritualia nos attolles ait, se contēplatū esse locū iudiciū, qui repositus est impijs sub sole, quasi dicat, infernū. Nonnulli uerō dixerūt, quod paradysus etiam est in inferno, id est subterraneo loco. ad quam suam opinionem illud accōmodant Euangelium: Diues Lazarū uidit, &c. Olympiodorus in 3. caput Ecclesiastæ. Item: Quanquā peccator in præsenti uita per patientiam Dei protegi quodammodo, defendiq; uideatur potius quā puniri, paulo tamen post æternis supplicijs trāsmittetur. Olympiodorus in octauum caput Ecclesiastæ.

Gregorius ait: Dānati hominis domus, infernus est. In inferno nulla inueniri poterunt consilia salutis. Gregorius lib. 2. in secundum caput primi Regum.

Quis in inferno futur⁹ sit, docet Alcimus in libro de Peccato originis:

*Quiq; creaturæ præfuit in ordine primus,
Primus uenturo pendet sub iudice poenas.*

Greg. ait: Vltrix gehēna eos puniendo in perpetuū recipit, qui per culpam perfricta à ueneratione se diuidunt redemptoris. Gregorius lib. 1. in 2. caput 1. Regum.

Qualis poena in inferno sit futura, indicat Fortunatus libro quarto:

*Cogentur minimi quadrantem soluere nummi,
Nemo pedem remouet quò sua culpa trahit.*

*Spe uacui paleæ similes mittentur in ignes,
Pascendis flammis sit caro nostra cibus.*

*Viunt ad poenas æterno ardente camino,
Vt cruciet grauius mors mala non moritur.*

*Ne fessis recreent animas longo igne crematas,
Porrigit heu nullas flammiger annis aquas.*

Olympiodorus ait: Post hanc uitam tibi accidet non sicuti uis, sed torqueris sicuti non uis. Olympiodorus in duodecimum caput Ecclesiastæ.

Calsiodorus ait: Iste ignis sic absūmit, ut seruet: sic seruat, ut cruciet: dabiturq; miseris uita mortalis, & poena seruatrix. Calsiodorus in Psalmum 20.

Gregorius inquit: Umbra mortis est obsecratis diuisionis, quia damnatus quisque cū æterno igne succeditur, ab interno lumine tenebratur. Natura uerō ignis est, ut ex seipso & lucē exhibeat, & concremationē. Sed transactorū vltix illa flamma, uitiorū concremationem habet, & lumē nō habet. Gregor. in 10. caput Iob, lib. 9. cap. 38. Et: Si cut in domo patris mansiones multę sunt, p diuersitate uirtutis, sic dānatos diuerso supplicio gehēnæ ignibus subiicit disparitas criminis. Quę uidelicet gehēna quāuis cūcta una sit, nō tamen cunctos una eademq; qualitate succedit. Gregor. in 10. caput Iob, lib. 9. cap. 39. Item: Miro ualde modo paucis uerbis expressus est ignis gehēnæ. Ignis nāq; corporeus, ut esse ignis ualeat, corporeis indiget fomētis. Qui cū necesse est ut seruetur, p cōgesta ligna pculdubio nutritur, nec ualet nisi succēsus esse, & nisi reforescē. At cōtra gehēnæ ignis cū sit incorporeus, & in se missos reprobos corporaliter exurat, nec studio humano succenditur, nec lignis nutritur, sed creatus semel durat, inextinguibilis, & succensione nō indiget, & ardore non caret. Gregorius in 20. caput Iob, lib. 15. cap. decimo septimo. Et: Infernus uerō rectē fundum nō habere creditur: quia quisquis ab illo rapitur, in immenso profundo deuoratur. Gregorius libro 26. in trige-

in trigésimum sextum caput Iob, capite uigésimo quarto. Et: Infernus sine misericordia quos tenet cruciat. Gregorius in Cántica canticorum. Item: Horribilis aspectus est terror gehennæ, quæ sine fine reprobos cruciat, & semper in cruciatu conseruat. Gregorius in Ezech. lib. 1. homilia 6. Item: Inæstimabilis damnatio suppliciorum, quæ eos quos suscepit, in imis demergit. Gregorius in Ezech. lib. 1. homilia 6. Item: Tunc re-

probi in exteriores tenebras cadunt, quia nunc in interioribus sua se sponte deiecerunt, ut ueritatis lumen nec credendo, nec bene operando sequeretur. Greg. in Ezech. lib. 1. ho. 9. Vbi infernus credendus sit, Gregorius scribit Dialogorum lib. 4. cap. 42: Hac de re temere diffinire non audeo. Nonnulli namque in quadam terrarum parte infernum esse putauerunt: alij uero hunc sub terra esse aestimant. Sed tamen hoc animum pulsant: quia si idcirco infernum dicimus, quia inferius iacet, quod terra à cælo est, hoc esse debet infernus à terra. Vnde & fortasse per Psalmistam dicitur: Liberaſti animam meam ex inferno inferiori. Ut infernus superior in terra, infernus uero inferior sub terra esse uideatur.

De igne, capite sequenti scribit: Vnus quidem est gehennæ ignis, sed non uno modo omnes cruciat peccatores. Vniuscuiusque eternum quantum exigit culpa, tanta illic sentitur poena. Nam sicut in hoc mundo sub uno sole multi consistunt, nec tamen eiusdem solis ardorem æqualiter sentiunt: quia alius plus aestuat, atque alius minus: ita illic in uno igne non unus est modus incendiij, quia quod hic diuersitas corporum, hoc illic agit diuersitas peccatorum, ut & ignem non dissimilem habeant, & tamen eosdem singulos dissimiliter exurat. Item capite quadragesimo quarto: Constat nimirum, & incunctanter uerum est, quia sicut finis non est gaudij bonorum, ita finis non erit tormento malorum. Nam cum ueritas dicat, Ibunt impij in supplicium æternum, iusti autem in uitam æternam: quia uerum est quod promissit, falsum proculdubio non erit quod minatur est Deus.

CONTRA PURGATORIVM.
Olympiodorus ait: In inferno autem quæ practicae operationes esse non possint, quibus propter patrata flagitia sunt sepulti, ad id tantummodo delati sunt in infernum, ut æternis torquerentur supplicijs. Olympiodorus in 9. caput Eccles. Itē: In quocumque igitur loco seu illustri seu tenebroso, hoc est, siue in turpi scelerum statione, siue in honesta uirtutum deprehendatur homo cum moritur, in eo gradu atque ordine permanet in æternum. Nam uel reuelat in lumine felicitatis æternæ cum iustis & Christo Domino, uel in tenebris cruciatur cum iniquis & principe huius dia-

bolo. Olympiodorus in 11. cap. Ecclesiastæ.

Cassiodorus scribit: Infernus eos quos semel recipit, nunquam restituit, sed semper retinet. Cassiodorus in caput 8. Canticorum.

Gregorius inquit: Exuta carne animam nequaquam iam uisus hominis (id est, misericordia redemptoris) aspicit: quia post mortem non liberat, quam ante mortem gratia ad ueniam non reformat. Item: Cum humani casus tempore, siue sanctus siue malignus spiritus egredientem animam claustra carnis acceperit, in eternum secum sine ulla permutacione retinebit, ut nec exaltata ad supplicium pruat, necmersa æternis supplicijs ultra ad remedium ereptionis ascendant. Greg. in 7. caput Iob, li. 8. cap. 8. Et: Quæ semel culpa ad poenam pertrahit, locis quoque poenalibus tradidit, misericordia ulterius ad ueniam non reducit. Greg. in 7. caput Iob, lib. 8. cap. 10. Itē: Quid terræ tenebrorum nomine, nisi tetra tartari claustra signatur? Quæ æternæ mortis caligo operit, quia damnatos quosque in perpetuum à uitæ luce dissiugit. Nec immerito inferno terra dicitur: quia quicumque ab eo capti fuerint, stabiliter tenentur. Scriptum est quippe: Generatio præterijt, & generatio aduenit, terra uero in æternum stat. Recte igitur inferni claustra tenebrosa, terra nominatur: quia quos puniendos accipiunt, nequaquam poena transitoria uel fantastica imaginatione cruciat, sed ultione solida perpetuæ damnationi seruant. Infernus ergo & terra nominatur, quia susceptos stabiliter tenet: & lacus dicitur, quia hos quos semel caperit, semper fluctuantes & trepidos tormentis circumfluentibus absorbet. Gregor. in 10. caput Iob, lib. 9. cap. 38. Et: Peccata nisi hic puniantur, in alio seculo seuerissimam sentient peccatores ultionem. Gregor. in Psalmos poenitentiales.

DE VITA AETERNA.

Gregorius inquit: Duæ uitæ sunt hominis in corpore consistentis, una ante mortem, alia post resurrectionem: quarum unam omnes agendo nouerant, alteram nesciebant, & humanum genus soli huic quam nouerat intendebat. Gregorius in trigésimum nonum caput Iob, libro trigésimo, capite 15.

Qui sint in æterna uita futuri, Olympiodorus indicat: Qui probi officiosi quoque fuerint in hac uita, in futuro seculo coronantur, puniuntur autem scelesti. Quæ igitur in futura uita & seculo nobis aduenient, præmia illorum erunt quæ in hac uita seculo quoque præcesserint. Olympiodorus in 1. caput Ecclesiastæ.

Qualis sit æterna uita futura, indicat Alcimus libro secundo, de Peccato originali: Angelicæ qualis narratur gloria uitæ
Sidereas habitare domos, qualemque redemptis
Spondet reddendam mortis post tempora Christus,
Quis neque coniugium curæ, nec scedere turpi
Miscebit calidos carnalis copula sexus;

Cessabit

*Cessabit gemitus, luctus, metus, ira, uoluptas,
Fraus, dolor atq; dolus, mœror, discordia, liuor.
Nullus egens, nullus cupiens, sed pace sub una
Sufficiet cunctis sanctorum gloria Christus.*

Olympiodorus inquit: Quæ nobis reposita sint in futuro seculo, fide iā scim⁹, quod tormēta uidelicet peccatores, æterna uerò gloria iustos accipiet. Paulo pōst: Qui uerò fuerit iustus, uita perfruetur æterna. Olympiodorus in 7. caput Ecclesiast. Itē: In futuro seculo sapiēs erit in memoria æterna, & immortalē habet fruitionē: stulti uerò memoria deletur. Paulo pōst: In uenturo seculo quæcūq; nobis in hac uita occurrerint, siue infirmitas siue prospera ualeudo, siue diuitiæ siue etiā paupertas, in obliuionē ibūt. Olympiod. in caput 2. Eccles. Et: Qui palmā cōsequetur, deinde in futuro seculo lætabitur in delicijs, & in multitudine pacis. Olympiodorus in 3. caput Ecclesiast.

Calsiodorus ait: Sanctæ animæ supernæ illius ciuitatis ciues, perpetua cū angelis pace fruūtur, & per cōtemplationē gloriā Dei speculātur. Calsiodorus in caput 3. Canticorū. Et: Supernæ retributionis gloria in præsenti uideri nō potest, sed in futuro perficietur. Calsiodorus in caput 4. Canticorū. Itē: Sāctorū doctorū iū p̄senti tantū uita necessaria est prædicatio & doctrina. nā in alia uita postquā apparuerit æterna dies, & finita fuerit nox præsantis seculi, nō necesse erit doceri aliquē, quia omnes reuelata facie gloriā Domini cōtemplabuntur. ibidē. Et: Filiæ Hierusalem sunt animæ fideles, quæ uel adhuc in p̄senti pegrinātur, uel etiā Christo fruūtur. Filiæ Hierusalē sunt ciues illius supernæ ciuitatis, in qua est summa pax & felicitas diuinæ contemplationis. Calsiodor⁹ in 5. caput Canticorū. Item: In illa superna ciuitate est uera pax & felicitas, quia ibi sic gaudent sancti de munere, ut non sit quod doleant de corruptione. Calsiodorus in caput 6. Canticorum.

Gregorius inquit: Quia in hac uita nobis est discretio operū, erit in illa proculdubio discretio dignitatum, ut quo hic alius aliū merito superat, illic alius alium retributione transcendat. unde in Euangelio ueritas dicit: In domo patris mei mansiones multæ sunt. Sed in eisdem multis mansionibus erit aliquo modo ipsa retributionum diuersitas concors: quia tanta uis amoris in illa pace nos sociat, ut quod in se quisque non acceperit, hoc se accepisse in alio exulter. Vnde & non æquē laborantes in uinea, æquē cuncti denarium sortiuntur. Et quidem apud patrem mansiones multæ sunt, & tamen eundē denariū dispares laboratores accipiunt: quia una cunctis erit beatitudo læticiæ, quamuis non una sit omnibus

sublimitas uitæ. Gregorius in 3. caput Iob, libro 4. cap. 31. Et: Erit & in illa beatitudine culpæ memoria, non quæ mentem poluat, sed quæ nos arctius læticiæ dolore remittit, ut dum doloris sui animus sine dolore remittitur, & debitorem se medico salutem dilligat: & eo magis acceptam salutem dilligat, quo molestiæ meminit, quam euasit. In illa itaq; læticia sic tunc sine tædio mala nostra conspicimus: sicut nunc in luce positi, sine ulla cordis caligine animo tenebras uidemus. Gregorius lib. 4. in 3. caput Iob, cap. ultimo. Itē: Cū iniquos omnes extrema ultio percutit, iustus de gloria digne retributionis hilarescit. Nec dānatis iam tūc ex humanitate cōpatitur, quia diuinę iusticię per speciem inhæres, inconcusso distictionis inima uigore solidatur. Erectas nāq; in claritate supernæ refectionis electionis electorum mentes nulla misericordia afficit, quia hæc à miserijs altitudo beatitudinis alienas redit. Gregorius in 5. caput Iob, lib. 6. cap. 16. Item: In illa æterna patria, cum iustorum mēs in exultationē rapitur, lingua in cantū laudis eleuatur. Qui quoniam tantum uident, quantum dicere nō ualent, in risu iubilant, quia non explendo resonant quod amant. Gregorius in 8. caput Iob, libro 8. capite 31. Et: Dies uerò tunc aspirabit, & umbra inclinat, quando uita æterna apparebit, & præsens uita finietur. Hic quippe nox est, ibi uerò dies erit: quia hic in uisione ueritatis caligamus, ibi Deus ipse tota ueritas metibus elucebit. Gregorius in Cantica cant. Et: Aeterna sanctorū gaudia nulla nūc præualent cogitatione penetrari. Gregorius in Ezechielem lib. 1. homilia 6. Item: Ibi omnes electi sine fine laudent, cum uiderint finem quem laudent: & quia tunc perfectē corpus redemptoris efficitur omnis multitudo sanctorum. Gregorius in Ezechielem libro primo, homilia octaua. Item: Laudē omnipotentis Domini in celestem patriā electi omnes suo iā capiti uniti resonabunt. ibidē. Et: In æterna uita iam angustia nō erit, cum nos læticia æternæ solennitatis asumpserit. Gregorius in Ezechielem lib. 2. homi. 16. Et: In retributione ultima quæuis eadem dignitas omnibus nō sit, una ratio men erit omnibus uita beatitudinis. Gregorius lib. 2. in Ezechielem homilia 16. Item: Nam etsi dispar erit meritum singulorum, non erit diuersitas gaudiorum: quia etsi aliter minus atque alius amplius exulter, omnes tamen unum gaudium de cōditoris sui uisione lætificat. ibidem. Item: Ibi locum iam carnis propagatio non tenet, ubi refurgens caro perleuerantiam æternitatis habet. Gregorius in Ezechielem lib. 2. homi. 20. Item: Ibi supernorum ciuiū societas sancta, ibi solen-

Iustus ait: Diabolus falsis philosophijs, tanquam elatis curribus ad perniciem usus est. Iustus Origelitanus in Canticis.

Alcimus libro 2 hisce uerbis impugnat eiusmodi curiosas artes:

Namq; hinc posteritas uiciato germine duxit,
Artibus illicitis cognoscere uelle futura,
Arcanisq; sacris tardos immittere sensus,
Edita uel cœlo, uel tetro mersa profundo
Rimari, & cautas naturæ irrumperere leges.
Querere nunc astris quo quisquam sidere natus,
Prospera quàm ducat restantis tempora uitæ:
Disimilem paribus prouentum discere signis.
Necnon & geminos uno sub tempore natos,
Quos indiscretus luci subduxerit ortus,
Motibus aduersis uaria sub sorte notare.
Indigetes quosdam diuos adscribere stellis,
Iunior antiquis ætas quos prætulit astris,
Atq; infernali iamdudum nocte sepultis
Vana per immensum disponere nomina cœlum.
Iam magicam dignè ualeat quis dicere fraudem;
Occultas tacitè tentantè pectore uires,
Diuinis iungi uirtutibus & cupientem:
Legifer ut quondam uates sub rege superbo,
Dum noua monstraret iussi miracula signi,
Commouit liuore magos, ut talia tentent,
Accumulentq; suas cœlo feruente ruinas.
Illis suppeteret recta si fortè potestas,
Demere, non etiam festinent addere monstra,
Aemula sed signis tantum, non uiribus æqua:
Quod remouere nequit, duplicata sustinet ira.

Olympiodorus ait: Ne temerè de diuinis mysterijs uerba profunde, neq; utcumq; omnia quæ in buccâ ueniunt. Mortalis enim homo cum sis, ac graui corpore circūseptus, & orbis infimus habitator, nequaquâ potes in uisibilis Dei substantiâ supercœlestis cōprehendere. Olympiodorus in 5. cap. Ecclesiastæ. Et: Præsens hæc autoritas nostri Ecclesiastæ omnē funditus euerit diuinâdi superstitionem, uanasq; astrologorū nugæ de hominū genituris. Nullus enim mortaliū certâ futurorū scientiâ consequi potest. ibid. in 7. cap. Item: Idcirco qui soliti sunt futura præscire, uel per auguria, uel per natalis obseruationē diei, uel per mēdaces alias huiusmodi diuinationes, & qui cetera demū scire affectant, quorū habere certam cognitionē non possumus, in uanum laborant, inutilemq; sibi desumunt operā. Ibidem in Ecclesiastæ cap. 10.

Cassiodorus ait: Astrologiā sacrilegā summa intentione fugiamus, quā etiam nobiliū philosophorū iudicia damnauerunt. Cassiodorus in Psal. 70. Itē: Est & intellectus huius seculi, ut quorundā labor infructuosus, inanisq; disputatio. Scrutantur enim cursus astrorū, uitas hominum in potestate siderū collocantes. Idem in Psalm. 118. Itē: In ipsa

ibi solēnitās certa, ibi requies secura, ibi pax uera, &c. Gregorius in Euang. homil. 30. Itē: Sanctorū regnum uenturū est, qd̄ nullo unquam poterit sine terminari. Idem lib. 9. in dictione 4. epist. 60. Et: Quæ autē lingua diuine, uel quis intellectus capere sufficit, illa supernæ ciuitatis quanta sint gaudia? angelorū choris interesse, cū beatissimis spiritibus gloriæ cōditoris assistere, præsentē Dei uultum cernere, in circumscriptū lumē uidere, nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuæ munere letari? Idē in Euang. hom. 37. Et: In æterna autē uita non solū in uictæ potestatis accipient fortitudinē, sed etiā nullā uitiorum aduersantiū sentiēt impugnationē. Idem in Psal. pœnitentiales. Item: Nō oportet ibi offerri p̄ peccato sacrificiū, ubi nec incogitationē admittitur delictū. Sacrificiū itaque iusticiæ sancti in æterna uita Deo offerent, quia in solo cōditoris amore intēti, indefessas remuneratori suo in læticia cordis laudes dicēt. ibid. Et: Sanctorū requies nullo clauditur termino. ibid. Itē: In futura uita non solū corpora sanctorū corruptioni in hoc seculo & morti obnoxia perpetuā percipient incorruptionē, sed etiā anima eorū & corda in æternā transibūt stabilitatē: & sicut mori nō poterūt, ita & peccare quidē nō possunt, ut appareat eis multiplicis bonitatis Dei beneficiū, cū & mortale induerit immortalitatē, & affectus nō sentiet tērationē. ibid. Itē: In illa beate uitæ felicitate nullū habebimus aduersariū, nullū metuemus inimicū. Itē: Inestimabilis est cœlestis patriæ dulcedo. ibid. Itē: Omnipotentis Dei æterna uisio, & altitudo illa ciuiū beatorū non in terra habetur, sed in cœlo. Gregorius lib. 1. in 1. caput primi Reg. Itē: Cum absorpta iam morte, in æterna uita reuelata facie clarius redēptorem cernemus, ad eius cognitionē thecis similitudinū non egemus. Itē: Sed qd̄ nunc læticiā æternæ retributionis ueritatē apprehendunt. Ibi enim & herbarū uirores, & odor res aromatū, & florū diuersa pulchritudo cernitur, quia nimirū quo superna illa societas clarius aspicitur, quod incorruptibile floret angelis, quod immarcescibile uiuet sanctis, qd̄ inuolabile in uirginib. redolet, cōtempplantū oculis gratius exhibetur. Idē lib. 3. in 6. caput primi Reg. Item: Per indefinentē conatū certaminis, contendere debemus ad arcē perfectionis: ubi iam tanto simus hostibus nostris terribiliores, quāto redemptori nostro uiciniores. Ibi enim iam quēdā securitas est, quē perturbari hostiū pauore nō potest. ibid. in cap. 7. primi Reg. Itē: In hac uita bona opera semināda sunt: in illa uerò nō semināda opera, sed operū retributio metenda. Idem lib. 5. in 14. caput primi Regum.

quippe primordijs opinabilē illam astronomiā posuit disciplinā, quam seculi doctores minutissimē perquirētes, ita definiendā esse putauerunt: Astronomia est disciplina, quæ cursus cœlestiū siderū & figuras contēplatur omnes, & habitudines stellarū circa se, & circa terrā indagabili ratione percurrit. Cuius operatiōe solenni, annū dicunt quadrifaria temporū diuisione cōpleri. Hinc imbres fieri, hinc perhibēt terrena procreari, hinc frigora uenire, hinc aeris aiunt esse temperiem, & quicquid terris necessariū probatur, iussioe Domini earū ministerio posse suppleri. Quā scientiā ueteres nostrī nō aded refugendam esse dixerūt: quādiu tamen esse cognoscitur disciplina, & motus astrorū naturali solennitate perquirat. At ubi se in astrologiē partē labilis error infuderit, & uitas mortaliū de cursu stellarū putauerit colligēdas, tunc abominandi, tunc potius cæci sunt, cū se æstimant præuidere, quæ Creator nobis utiliter decreuit abscondere. Planetas etiā dicunt cōtra polum currere per cerissimos meatus: fabricā quoq; cœli quæ semper rotabili mobilitate se sustinet, habere quandā harmoniē delectationē, quæ suauis & iugis est. Sed nos obsequia naturalium rerū ad autoris referamus imperium, qui creaturas suas ipsa potentia sibi parēre iubet, qua fecit existere.

INCLINATIO DOCTRINAE, COM 30
plectens peculiare & incōmodas opiniones, stipulas & errores doctorum.

IN quibus capitib. doctrinæ facta sit inclinatio, paucis assignabimus. Præcipua uerò sunt, de Iustificatiōe & bonis operibus, quorū ruina etiā alia secum traxit. Nam & libero arbitrio plus iusto tributū est, & inuocatio defunctorum confirmata est. Sed in singulis articulis quēdā ob oculos ponem⁹.

DE ANGELIS.

Angelos preces Deo offerre, scribit Calsiodorus Psal. 21. Annūciabitur Domino generatio uentura, hoc dictū exponēs ait: Annūciabitur Domino, dicit, ab angelis, ut quidam uolūt, qui preces humanas ad Dominū referre memorātur. Scriptū est enim in libro Tobiae: Ego obtuli memoriā oratiōis uestre ante Dñm. Sed figuraliter dicitur, Annūciabitur Dño: sciēti quippe, & omnia præuidenti. Scriptū est enim: Scit enim pater uester, ait Dñs, quid uobis necessariū sit. Annūciēt ergo angeli, p ministerio, non p instructiōe.

Opinio & hæc est, q. Gregorius inq̃: Angeli sanctificati creduntur in filio. in librum primum Regum, capite secundo.

DE LIBERO ARBITRIO.

Olympiodorus nimīū uirib. humanis tribuit. inq̃ enim: Spiritualis natiuitas & interior pēdet à nobis. opus enim est cū diuina operatiōe & gratia, nostra quoq; electiōe, ut moriamur quidē peccato, nascamur autē iu-

sticiē. Olympiod. in 3. cap. Ecclesiast. Itē: Rationē habeto tuæ salutis, eamq; curato diligenter, donec uti potes libero uolūtatis arbitrio, integrumq; tibi est ad uirtutē accedere. Idem in 12 caput Ecclesiastæ.

Ennodius ait: Debemus gratiæ, q. uocamur. Nostræ tamē electiōis est, q. beneficia demonstrata sectamur. Via enim scelerum nō imperatrix nostra legitur esse, sed famula, cū de peccatis dicitur: Sub te erit appetitus eorum. Quid sibi etiā uult, Noli emulari inter malignātes? Nolite fieri sicut equus aut mulus? Totiens Noli in superna admonitiōe, quò respicit, si aliud Velle non licuit? Ennodius in epistola ad Constantium.

Gregorius scribit: Idcirco nequaquā cœlestis patriæ præmia æterna percipiūt, quia ea nunc dum promereri poterāt, ex libero arbitrio contēpserunt. Quidelicet liberū arbitriū in bono formatur electis, cū eorū mens à terrenis desiderijs gratia aspirāte suspenditur. Bonū quippe quod agimus, & Dei est & nostrū. Dei, per præuenientē gratiā: nostrū, per obsequentē liberā uoluntatē. in 41. cap. Iob, lib. 33. cap. 21. Itē: Si bona nostra sic omnipotētis Dei dona sunt, ut in eis aliquid nostrū non sit, cur nos quasi p meritis eternā retributionē querimus? Si autē ita nostra sunt, ut dona Dei omnipotētis nō sint, cur ex eis omnipotēti Deo gratias agimus? Sed sciendum est, quia mala nostra solummodo Dei sunt, bona autē nostra & omnipotentis Dei sunt & nostra: quia ipse aspirādo nos puenit ut uelimus, qui adiuuādo subsequitur ne inaniter uelimus, sed possumus implere quæ uolumus. in Ezechielem lib. 1, homilia 9.

DE LEGE.

Opinio est Gregorij, q. inquit: Ante mediatoris aduentū nequaquā spiritualiter, sed carnaliter lex tenebatur. in 6 cap. Iob, lib. 7. cap. 4.

DE IUSTIFICATIONE.

In hac doctrina, opera putant nostrā corā Deo esse iusticiā. Boetius ait: Auerlaminigitur uitia, colite uirtutes, ad rectas spes animū subleuate, humiles preces in excelsa porrigite: magna uobis est, si dissimulare non uultis, necessitas indita probitatis, cū ante oculos agitis iudicis cuncta cernentis. Boetius in fine profe sextæ, libro 5.

Olympiodorus ait: Qui duce uirtute suā moderatur uitā, de uita in uitā trāsit, ac de fide in fidē pficit operib. bonis. in 7 cap. Eccl.

De septē Psalmis pœnitentialibus loquēs Calsiodor⁹, sic ait: Hos nō credas incassū ad septenariū numerū fuisse perductos, quādo & maiores nostri septem modis peccata nobis dimitti posse dixerūt. 1. per baptismum: 2. per passionem martyrij: 3. per eleemosynam: 4. per hoc qd remittimus peccata fratribus nostris: 5. cū conuerterit quis peccatorē ab errore uiæ suæ: 6. per abundantiam charitatis.

charitatis: septimò, per pœnitentiã. Addenda quoq; est cõmunicatio corporis & sanguinis Domini nostri IESU Christi, cum tamè dignè suscipitur. Cassiodorus in Psal. 6.

Andreas Hierosolymitanus in sermone de Aue Maria, opera quæ soli Christo conueniunt, Mariæ tribuit, contra uerbũ Dei.

Dubitationem uidetur cõfirmare Greg. inquit: Electi de occulta super se sententiã trepidat, & se ad Deũ peruenire posse confidunt: sed tñ ne non perueniant metuent.

Greg. in 3. cap. Iob, lib. 5. cap. 7. Itẽ: Vita æterna expiã uitæ actionibus præparatur,

Gregorius in 1. cap. 1. Reg. lib. 1. Itẽ: Soli ergo Domino seruire præcipimur ut qui iã

aspirante Deo pro obtinenda peccatorũ nõ

strorũ remissione agere bona cœpimus, eisdem bonis praua nulla misceamus. A peccatorũ namq; nostrorũ obligatione tũc sol-

timur, cum bona quę pro eorũ impendim⁹ absolutione, malis admista non sunt. Greg.

lib. 3. in 7. cap. 1. Reg. Itẽ: Tunc à peccatis solui poteritis, cum cordis & operis bona

quę pro uestra absolutione impeditis Deo superuenientib. criminib. alijs nõ fœdatis.

ibidẽ. Et: Qui prudenter intelligit quid agat, & fortiter agit qđ intellexerit, iam pro-

culdubio iustus est. Itẽ: Sed eius iusticiam temperantia sequi debet. quia plerunq; iusticia, si modũ non habet, in crudelitã ca-

dit. Ipsa ergo iusticia uerè iusticia est, quę se temperantiæ freno moderatur. Greg. in Ezech. lib. 1. ho. 3.

Itẽ: Sine cõtẽplatiua uita intrare possũt ad cœlestẽ patriã, qbona quę possunt operari non negligunt. Sine actiua aut intrare nõ possũt, si negligũt bona ope-

rari quę possunt. ibidẽ. Et: Iustificaciones præcepta Domini dicuntur, in quibus nos corrigendo iustificat. Greg. in Ezechielem lib. 1. hom. 7.

Et: Tres sunt uirtutes, sine quibus is qui aliqd operari iam potest, saluari non potest: uidelicet fides, spes & charitas. Greg. in Ezech. lib. 2. hom. 16.

Itẽ: Per fidẽ, spẽm & charitatẽ ad gaudia secreta peruenitur. Greg. in Ezech. lib. 2. hom. 19.

Et: Iustificaciones Dei dicimus præcepta diuina, quę nos iustos faciunt, si impleantur.

Quę tunc nobis in loco incolatus nostri cõtãbiles sunt, quando in hac peregrinatione uitę presentis, ipsa eadẽ mandata diligim⁹, & ex desiderio implemus. Greg. in Ezech. lib. 2. hom. 22.

Itẽ: Sola redemptoris nostri percepta sacramenta ad uerã solennitatem mentis nõ sufficiunt, nisi eis quoq; & bonã opera iungãtur. Greg. in Euãgelia, hom. 22.

Et: Fortasse unusquisq; apud semetipsum dicat, Ego iam credidi, saluus ero. uerũ dicit, si fidẽ operibus tenet. Greg. in Euãgelia, hom. 29.

Itẽ: Ad regnũ æternæ beatitudinis peruenire nõ ualet, qui non uult opere

implere quod docet. Greg. in Euãgelia, homilia 12. Item: Quia ergo nulli de se certum est, electũ se esse: restat ut omnes trepident, omnes de sua actione formident, omnes in sola diuina misericordia gaudeant, nullus de suis uiribus præsumat. Gregor. in Euãgelia, homilia 38.

DE BONIS OPERIBVS.

Bonis operibus quidã huius seculi scriptores nimĩu tribuerunt. Sic iustus scribit: Non qui uicio quodã, uel sopore inertię resoluuntur, ad illius panis qui de cœlo descendit esum, citò perueniunt: sed qui sanctis laboribus intugilarint, ipsi Christum reperiunt. Iustus in Canticis. Itẽ: Compensat Christus regnũ cœlorum pro sanctis laboribus, uel eleemosynis. ibidem.

Olympiodorus ait: Cura adolescens, ut pijs operibus, tuãq; probitate, seuerum uetutum iudicem tibi placabilẽ reddas atque demulceas, antequam per supremam iudicij flamã deleantur huius mundi diuitiæ. Olympiodorus in 12. caput Ecclesiastæ.

Cassiodorus inquit, Eleemosyna propriẽ fieri purgationẽ peccatorũ: Psalmo 40.

Ennodius inquit: Confido desuper à benignitate etiã me ad optatã gratiã copiam peruenturũ, si Abrahę meritis Loth sanctorũ turbis adsciscitur: sic qui caruere pprijs, propinquorũ ad celsa perducere meruere uirtutibus. Ennodius in epistola ad Faustum.

Greg. inquit: De iustis per Psalmistã dicitur, Venientes autẽ uenient in exultatione; portantes manipulos suos. Ad examẽ qppe iudicij portantes manipulos suos ueniunt, qui in semetipsis recta opera, quib. uitã mereantur, ostendunt. Greg. in 6. cap. Iob, lib. 7. cap. 13.

Et: Quoties post culpã eleemosynas facimus, quasi pro prauis actibus precium damus. Greg. in 15. caput Iob, lib. 12. cap. 23.

Et: Qui post terrenam potestatẽ regni cœlestis gloriã cupit acquirere, ad faciẽdum lucrũ creatori suo debet enixius laborare, ut ad ea quę desiderat, operationis suę gradibus possit ascendere. Greg. lib. 9. in dictione 4. epist. 59.

Et: Quicunq; se fidẽ dicit habere, necesse est ut in bonis operib. exerceat, ut in operibus exterioribus fides interior innotescat. Sed & opera necesse est ut uox prædicationis sequatur: quia quicunq; in sanctis operibus perfectẽ se dilat, consequens est ut ad eadẽ faciẽda proximis quosq; exhortetur. Greg. in Cantica canticorum.

Item: Sicut duobus modis à Deo receditur, ita duob. modis à Deo apostatã homines fiunt. Nam unusquisq; à conditore suo aut fide recedit, aut opere.

Sicut ergo qui à fide recedit, apostata est: ita qui ad peruersum opus quod deserit redit, ab omnipotente Deo apostata absque ulla

dubietate deputabitur, etiam si fidē tenere uideatur. Vnū enim sine altero nil prodesse ualet: quia nec fides sine operibus, nec opera adiunāt sine fide, nisi fortasse pro fide percipienda fiant. Greg. in Ezechielē lib. 1. homilia 9. Item: A' peccatorū namq; nostrorum obligatione tunc soluimur, cum bona quæ pro eorum impendimus absolutione, malis admista non sunt. Greg. lib. 3. in cap. 7. 1. Reg. Item: Iusti quiq; in superiori uel prima sunt parte. Aut fortasse primum locū uirginitas tenet, secundum continentia, tertium coniugalis uita, ultimū conuersio peccatorum. Greg. lib. 4. in 9. cap. 1. Regum. Item: Eleemosynæ tergunt maculas peccatorum. Greg. in Euangelia, homilia 37. Et: Non sufficit conuersio peccatori, ut peccata non agat: sed tunc namq; promereri ueniam possumus, si peccare desinimus, & bonis operibus inhæremus. Gregorius libro 20 quinto, in 11. caput 1. Regum.

DE ORATIONE.

Sanctis nimium tribuunt aliqui huius ætatis scriptores. Fortunatus eos inuocat:

Cum te Vitalem uoluit uocitare uetustas,

Nouerat æternum te meruisse, diem. Item:

Condidit ergo aruis delubra Leontius alma,

Talibus officijs intret ut ipse polos. Item:

Sic Martine tuus honor amplius ubiq; meretur,

Vt loca nulla negent, quot tibi festa sonant.

Talibus officijs pacatus opime sacerdos,

Quorum uota uides, redde benigne uicem. Itē:

Condidit antistes Sydonius ista decenter,

Proficiant animæ quæ noua, templa sua. Fortunatus de basilica Georgij. Item:

Iustorū meritis sub pede uicta iaces. lib. 4. Itē:

Tu quoq; qui cœlis habitas Martine precator,

Pro Fortunato ser pia uerba Deo.

Idem de peregrinationibus ad sanctos inquit, de basilica sancti Martini:

Altius educto sub se tenet omnia dorso,

Et quæcunq; petit deliciosa uidet.

A' longē adueniens oculo uicinus habetur,

lungitur aspectu dissociante loco.

Quo fessius rapitur uisu inuitante uiator,

Si pede defecerit, lumine tractus adit. (ctos: ut,

Est autē frequens Fortunato, inuocare san-

Qui uirtute potens orientis in axe sepultus,

Ecce sub occiduo cardine præbes opem.

Ergo memento preces & reddere uota uiator:

Obtinet hic meritis quod petit alma fides. Item:

Culmina custodi, qui templum in culmine duxit,

Protege pro meritis qui tibi templa dedit,

Hic pie pauca ferens ego Fortunatus amore,

Auxilium posco da mihi uota precor. Item:

Sed rogo per regem Paradisi gaudia dantem,

Pro Fortunato supplice funde precem.

Obtineas uotis, hæc qui tibi carmina misi,

Vt merear claudi quandoq; claue Petri.

Fortunatus lib. 4. in epithaphio Euphrasij. 60

Sic Iustus scribit: Recipitur etiam in cauernam maceræ, cum sancta ex consolatione Scripturarum fouetur, uel cum præcedentium sanctorum meritis atque orationibus ex toto protegitur.

Gregorius ait: Clauē à sacratissimo beati Petri corpore, in qua de catenis eius benedictio continetur, transmisimus: quæ collo uestro suspensa, contra omnia aduersa uos muniat. Greg. lib. 12. indict. 7. epist. 17. Et: Omnipotens Deus excellentiā uestram in suo semper timore custodiat, atq; ita uestra uota in filiorum excellentissimorū regum nepotum uestrorū, intercedente beato Petro apostolorū principe, cui eos cōmendatis, sospite adimpleat, ut stabile uobis gaudium de eorum semper incolumitate sicut cupitis concedat. Gregorius libro 11. indicatione 6. epistola 8. Item: Vnde nobis dubium nō est, quā fortī amore ad eum uos stringitis, per quem solui ab omnibus peccatorum nexibus desideratis. Ipse ergo sit uestri custos imperij, sit uobis protector in terra, sit pro uobis intercessor in cœlo, ut per hoc quod reuelatis duris ponderib' in uestro imperio subiectos gaudere facitis, post multa annorum tempora in cœlesti regno gaudeatis. Gregorius libro 11. indicatione 6. epistola 44. Et: Speramus in omnipotentis Dei uirtute, & in ipsius beati Petri apostolorum principis. Gregorius libro duodecimo, indicatione septima, epistola uigesima secunda. Et: Ecce iam sacerdotum uestigijs gentilitas uniuersa subternitur, & eos quibus se gaudet obediendo subijcere, patronos gloriantur in cœlestib' posidere. Greg. lib. 2. in 2. cap. 1. Regum.

DE SANCTIS.

Sanctis nimium adscripserūt pleriq; huius ætatis scriptores, honorē soli Deo competentem eis attribuentes.

Ennodius inquit: Spero in trinitate Deo nostro, per suffragia ueneranda sanctorum, quod seruos in quocunq; loco positos, quæ admodum munitur oculi pupilla, custodiat. Ennodius ad Faustum.

Greg. inquit: Cuius corpus uos cooperuistis in terra, eius uos intercessio ab omnibus peccatis proteget in cœlo. Greg. lib. 9. indict. 4. epist. 38. Et: Assunt defensores nostri sancti martyres, rogari uolunt, atque quærunt ut quæratur. Hos ergo adiutores uestris orationib' quærite, hos protectores uestri reatus inuenite. Greg. in Euangelia, hom. 32. Et: Qui sanctus Petrus modò uobis adiutor esse in omnibus, & postmodum uestra ualeat peccata dimittere. Greg. lib. quarto, indicatione 13. epistola 34. Item: In omnipotentis Dei gratia, atq; beati Petri apostoli adiutorio cōfidat. epist. trigesima-nona,

187
nona, libro quarto. Item: Et me pro uobis apud sacratissimum beati Petri apostolorum principis corpus, & uos pro me apud sanctum Cyprianum martyrem orationibus detineat. Gregorius libro 5. in dictio-
ne 14. epistola 19. Et: Beatus Petrus apostolus sua uobis hic & in futura uita intercessione respondebit. lib. eodē, epist. 55. Et: Rogo omnipotentem Deum, ut sua te gratia protegat, & beati Petri apostolorum principis intercessione a malis omnibus illa sumi seruet, quatenus feruor celestis desiderij in tua mente quotidie ardentius excrescat, ut semper nouus & semper seipso robustior ad celestia premia multiplicius percipienda pertingas. Greg. lib. 7. in dictio 2. epist. quinquagesima tertia. Et: Cui omnipotenti Deum intercessione beati Petri apostolorum principis retributorem citius esse confidimus. Gregorius libro 7. in dictio 2. epistola 94. Item: Ex cruce in qua lignum Dominice crucis inest, & capilli beati Iohannis baptiste, semper solatium nostri Saluatoris per intercessionem praecursoris eius habemus. Greg. lib. 7. in dict. 2. epist. 126.

DE POENITENTIA.

Imperfecte poenitentiam definit Cassiodorus: Compungimini, id est agite poenitentiam. Nam compunctione quadam animarum si optata conuersio. Cassiodorus in Psalmum 4. Item: Perfecta poenitentia est, futura caue peccata, & lugere praeterita. Cassiodorus in Psalmum 50. Item inquit: Duobus modis perfectae poenitentiae uirtus ostenditur. primum est, ut peccatores nos Domino pronunciemus. uerum ne crederes in confessionibus hanc solam pronuntiationem sufficere potuisse, addidit: Et cogitabo pro peccato meo, id est, talia te donante facia, quae meum possint abolere peccatum: scilicet fletus adhibebo, eleemosynas facia, & ab hoc quod deliqui, mandatorum tuorum me obseruatione purgabis. Cassiodorus in Psalmum 37.

Greg. inquit: Non solum confitenda sunt peccata, sed etiam poenitentiae austeritate delenda. Greg. lib. 6. in 15. cap. 1. Reg. Item: Confessione quidem peccati non honor aut gloria, sed utilitas & contemptus sequi debet. Quid enim prodest confiteri flagitia, si confessionis uocem non sequitur afflictio poenitentiae? Tria quippe in unoquoque uelaciter poenitente consideranda sunt: uidelicet conuersio mentis, confessio oris, & uindicta peccati. Nam qui corde non conuertitur, quid prodest ei si peccata confiteatur? peccatum quod diligitur, confitendo minime deletur. Nonnulli quidem sunt qui peccata confitendo aperiant, sed non conuertendo nequaquam detestantur. Hi, perfectum confitendo nihil agunt: quia quod loquendo eiiciunt, amando introdu-

cunt. Greg. lib. 6. in 15. cap. 1. Reg. Item: Tertia ergo species, id est uindicta, quasi medicina necessaria est: ut apostema reatus, quod conuersione compungitur, confitendo purgetur, afflictionis quoque medicina sanetur. Tunc namque bene conuersum peccatorem cernimus, dum digna afflictionis austeritate dele-
re nititur, quod loquendo confitetur. ibidem.

Falsam definitionem recitat hanc: Poenitentia quippe agere, est & perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat, ut tamen alia committat, adhuc poenitentiam agere aut dissimulat, aut ignorat. Greg. in Euangelia, hom. 34. Item: Cum peccata nostra per lacrimas confitemur, angustae uitae portam ingredimur. Greg. in Ezech. lib. 2. hom. 16. Et: Perfecte enim conuertitur, qui cum semel quod prauum egerat plangit, quod rursum plangat, ultra non repetit. Greg. lib. 3. in 6. cap. 1. Reg. Item: Qui sic commissa lugeat praeterita, ut perfecte caueat futura. Ista forma conuersionis tam sapientibus, quam indoctis, tam fortibus, quam debilibus, in sancta Ecclesia obseruanda est. ibidem. Item: Conuersus peccator non solum sperare a Domino ueniam, sed quod uiriliter certando pertingere ualeat ad coronam. Gregorius libro 4. in 10. cap. 1. Regum.

Cassiodorus, in doctrina de poenitentia non meminit fidei.

Quam parum de poenitentia, seu uera ad Deum conuersione intellexerint patres huius seculi, uel ex hoc Gregorij dicto intelligi potest, quod inquit: In uitae ergo exitu ipsi solum modo salubriter respiciunt, qui & per internam uisitationem perfecte bona diligunt, & mala oderunt, quae amauerant. Qui tamen, si sufficenter pro admissis iniquitatibus dolere non possunt, nihilominus & isti in hora qua conuertuntur uiuunt. Greg. lib. 2. in 2. cap. 1. Reg. Item: Sancta mens cum praeteritae uitae turpitudines conspiciat, cum peccata sua enumerat quae fecit, mox secum in conscientia erubescit: & quaecumque in mundo dilexerat, ad odium sibi transferens, fletibus se punit: & ipsa poenitentia facta robustior, ab omni iniquatione etiam cogitationis exilit, & ab omni torpore negligentiae se excutit: ut iam in infimis cogitationibus non iaceat, sed ad appetenda inuisibilia per sancta desideria se extendat. Greg. in Cantica cantic.

DE CONFESIONE.

Gregorius inquit: Si quis peccata sua testata esse desiderat Deo, ea per uocem confessionis ostendat. Greg. in Psal. poenitentiales. Et: Attende qualiter peccati confessio peccata obliteret, quae iustificat iniquum, tollit a Deo memoriam peccatorum. Confiteamur, ut deleantur nostra peccata, nec post confessionem ad ea reuertamur, ibidem. Item: Quia per

sacra eloquia peccatori præcipitur, Dic tu prior iniquitates tuas ut iustificeris, dū ille qui peccauit confitendo iustificari incipit. Gregorius lib. 4. in 9. caput 1. Regum.

DE SATISFACTIONE.

Satisfactionib. quoq; plus iusto est attributū. Greg. inquit: Si peccata satisfaciendo puniremus, nullū qui nos in futuro puniat inueniremus. Gre. in Psal. pœnitētiales. Et: Si qui cuiusdā facinorosi criminis fuerit reus, tunc ex nostra autoritate nō solū Dominici corporis & sanguinis cōmunionē priuatus sit, uerū etiā in monasteriū, ubi pœnitentiā agat, retrudatur, ut criminis sui maculas cōuenienti ualeat apud æternū iudicem lāmētationē purgare. Greg. lib. 2. in diuisione 11. epist. 27. Et: Quæ tamen afflictio pœnitentiæ ad delēda peccata tum demum idonea est, cum sacerdotis fuerit iudicio imperata, cum ab eo confitentiū actibus discussis, p modo criminis onus eis decernitur afflictionis. Greg. lib. 3. in 7. cap. 1. Reg. Item: Peccator cum per diuinā gratiam respiscit, satisfacere pro uniuersis malis non desinit. Greg. lib. 4. in 10. cap. 1. Reg. Itē: Corrigibilia equidē peccata portantur, quia postquam à delinquentis uoluntate discedunt, purgari satisfactione salubriter possunt. Greg. lib. 6. in 15. caput 1. Regum.

DE ECCLESIA.

Gregorius inquit: Quis nesciat sanctam Ecclesiā in Apostolorū principis soliditate firmatā? quia firmitatē mentis traxit in nomine, &c. Greg. lib. 3. in diuisione 15. epist. 37. Ista etiam si intricatē dicuntur, tamen uidetur Romanam uoluisse supra alias ecclesias extollere.

DE CRUCE.

Cassiodorus ait: Quapropter in afflictionibus asperis gaudeamus, quoniā hoc nos ab æterna pœna liberat, qd hic propter Dominum momentanea celeritate discruciat. Cassiodorus in Psalmum 37.

Gregorius ait: Non omnia nostra Christus expleuit. Per crucem quidē suam omnes redemit: sed remansit, ut qui redimi & regnare cum eo nititur, crucifigatur. Greg. libro 4. in 9. caput 1. Regum.

DE CONIVGIO.

Gregorius præcipit, ne pastores in Corfica commorantes cum mulieribus conuersentur, excepta matre, sorore uel uxore: libro 1. in diuisione 9. epist. 50. Itē: Apparet qd non licitū fuerit pastoribus habere uxores, quia Andreas episcopus Tarentinus, ppter concubinā per duos menses à missarū solēnitatē coactus est abstinere. Gregorius lib. 2. in diuisione 11. epist. 44. Itē, apud Cathanenenses consuetudo fuit, ut subdiaconi suis licitē miscerentur coniugibus: quod tamē Greg. improbat lib. 3. in diuisione 12. epist. 34.

Item: Apparet quod episcopis non licitum fuerit cum mulieribus habitare, exceptis ijs quas sacrorū Canonū cēsura pmittit: id est, matre, amita, germana, & alijs huiusmodi. Greg. de quibus praua nō posset esse suspicio. Greg. lib. 7. in diuisione 2. epist. 39. Itē: Si quidā dicat religionis causā cōiugia debere dissolui, sciendū est, quia et si hoc lex humana cōcelsit, lex diuina tñ prohibuit. Si ergo uir & uxor una caro sunt, & religionis causā uir uxore dimittit, uel mulier uirū in hoc mundo remanentē, uel etiam fortasse ad illicita uota migrantē, quæ est ista migratio uel cōuersio, in qua una eadēq; caro, & ex parte trāsīt ad continentiam, & ex parte remanet in pollutione? Si uerō utrisq; conuenit continentem uitā ducere, hoc quis audeat accusare? Duo enim modis sancti uiri etiā à licitis solē abstinere: aliquādo ut merita sibi apud omnipotentē Deū augeant, aliquādo uerō ut antea uitæ culpas detergāt. Proinde cū boni cōiuges aut meritū augere desiderāt, aut antea uitæ culpas delere, ut se ad continentiam adstringant, & meliorē uitā appetant, licet. Si uerō continentiam quā uir appetit, uxor non sequitur: aut quā uxor appetit, uir nō sequitur: diuini coniugii non licet. Greg. lib. 9. in diuisione 4. epistola 39.

DE VIRGINITATE.

Nimiū uirginitati adscribit Fortun. lib. 8. Inclata uirginitas, celos quæ dote mereris, Cum thalamis Christi conficienda places. Funera nulla gemis, &c.

Olympiodorus ait: Celibatus melior est pugillis duobus, hoc est dualitate & copula coniugali. Quamuis enim coniugii damnum nandū non sit, celibatus certē laudibilis, & molestia carēs. Olympiodorus ca. 4. in Ecclesi.

DE INFERNŌ.

Gregorius putat, ante Christi aduentum omnes in infernū descendisse. Sic enim ait: Ante aduentū mediatoris Dei & hominis, omnis homo, quamuis mundæ pbatēq; uitæ fuerit, ad inferna claustra descendit: dubiū nō est. Greg. in 14. cap. Iob, li. 12. cap. 6.

DE PURGATORIO.

Boetius lib. 4. prosa 4. purgatorii his uerbis docet: Nulla ne animarū supplicia post defunctū mortē corp⁹ relinquis? Et magna quidē, inquit: quorū alia pœnalē acerbitate, alia uerō purgatoria clementia exerceri puto.

Gregorius ait: Sed tamen de quibusdam leuibus culpis esse ante iudiciū purgatorius ignis credendus est. Gregorius lib. 4. Dialogorum, capite 39. Item: Qui perfectionem bonæ uoluntatis habuerunt in confessione peccati, post mortē purgatoria pœna peccati ad uitam transeunt, si ad delēda peccata sufficientē uim amoris nequaquā habue-

habuerunt. Gregorius libro secundo, in caput secundum primi Regum. Et: Post mortem carnis, alij æternis deputantur supplicij, alij ad uitam per ignem transeunt purgationis. Gregorius in psalmos poenitentiales. Item: Scio futurum esse, ut post huius uitæ exitum alij flammis expientur purgationis, alij sententiã æternæ subeant damnationis. Sed quia illum transitoriũ ignem omni tribulatione æstimo præsentĩ intollerabiliorem. Ibidem.

DE LIBRIS.

Huius etiam ætatis scriptores uoluntina sacra magni fecerunt, sicut in ipsorum monumentis uidere est: & in loco de uerbo Dei quædam testimonia annotata sunt. Vnum tamen hic locum ex Olympiodoro adscribemus, qui in duodecimũ caput Ecclesiastę inquit: Talia etiam sunt sanctę Scripturę uolumina, quę multis conscripta uersibus, multa tamen nequaquã dicuntur: sed lex Domini nũcupatur, quandoquidẽ unus in utroq; Testamento legis est lator, libriq; omnes sanctę Scripturę in eundẽ finẽ scripti; feruntur, sicut & nos Dominus docuit, qui uerẽ magnus est Ecclesiastes, patrisq; sapientia, his maximẽ uerbis: Diliges Dominum Deum tuũ ex toto corde tuo, & proximum tuum sicut teipsum. in his enim duobus mādatis, tota lex & prophetę pendunt. Vidẽs ne igitur, ut in sermone uerbo abbreviato, multiloqui libri & argumentosi comprehendantur, neq; ideo multi sint? Quę sunt itaq; uolumina, quę nos dehortatur componere Ecclesiastes? nempe gentiliũ uolumina & monumenta, qui scilicet alter alterius euertunt & impugnant sententias, semperq; inter sese grauilissimum bellũ gerunt. Nec non absterret nos ab hereticorũ libris, inuicẽ dissidentib; secundarijs, quę infinita propẽ sunt, fabulisq; conferta. Dum enim Scripturas nouis quibusdam figuris interpretari student, in ridiculas fabellas & genealogias conuersi sunt, traditionesq; ediderunt à sententiã scriptoris longissimẽ aberrantes. Multa ita quę meditatio, quę in huiusmodi cõficiendis libris adhibetur, solum affert laborem carnis, & affligit corpus sine ulla utilitate ac fructu. Meditatio uerò quã intendimus circa diuinos libros, in qua nos uersari die noctuq; sanctus Dauid hortatur, cum dicit, Et in lege eius meditabitur die ac nocte: nõ labor est carnis, sed exultatio spiritus. Quãuis enim in sudore & lachrimis seminemus, laborantes circa honestum: in exultatione tamẽ meremur inelytum uirtutis fructum. Bonorum siquidem laborum gloriosus est fructus.

DE EVANGELISTIS.

Cassiodorus inquit: Euangelij prædicatio quatuor Euangelistarũ autoritate consistit, & quatuor Euangelia quasi quatuor quadrige sunt noui testamēti: cui præsidet auriga ipse Christus, tēperans & disponēs ipse currũ Euangeliorũ. Cassiodorus in cap. 6. Canticorũ. Itẽ: Euangelica prædicatio tradita à Deo doctōribus tractāda & exponēda est. Cassiodorus in Cantica, capite 7.

DE TRANSLATIONIBVS.

Meminit Gregorius cuiusdã trāslationis Iob, quę (ut ipse ait) ad nos ex Hebręo Arabicoq; sermone deriuata est. Gregor. lib. 4. in tertium caput Iob, libro duodecimo. Item: Per prophetam apud uetustam translationem dicitur: Maledictus omnis qui facit opus Dei fraudulenter & desidiōse. Gregorius in nonum caput Iob, lib. 9. cap. 17.

CAPVT V.

DE HAERESIBVS.

Vi sint hæretici, Gregorius exponit inquit: Non absurdẽ impij uocantur hæretici, qui per errorem prauĩ dogmatis à cognitione sunt ueritatis alieni. quos sequenti uerbo etiã uiolentos appellat: quippe qui scripturę sacre sententias recta dogmata cõtinentes, ad intellectuũ prauum uiolēter donātur inflectere. in 27. cap. Iob, libro 18. capite 10.

De fonte hæresium Gregorius ait: Hæreticorũ locus superbia est, quia nisi prius in corde intumescerent, ad prauæ assertionis certamina nõ conuenirent. Nisi Deũ contēnerent, nequaquã de eo peruersa sentirēt. Hi quę in sancta ecclesia sita sunt redēptoris sui mysteria, fide uera humiliter contēplantur. Sed dũ hæretici cũ falsis allegationib; ueniunt, speculũ dissipant: quia eorũ mētes quos ad se trahunt, ab intentione rectę contēplationis inclinant. lib. 3. Moraliũ in Iob. cap. 13. Item asserit Gregorius, quodd hæretici & hypocritę nota & inaudita promittant, ut in admirationē sui simplices cõuertant: neq; quodd ea quę loquũtur ad edificatiōẽ, sed ad ostentatiōẽ scientię suę pferant. in 4. cap. Iob, lib. 5. Moraliũ, ca. 18.

De natura & ingenio hæreticorũ inquit Gregorius: Nimirũ falsi prædicatores mel in lingua portant, quod sub lingua non habent: quia cœlestia gaudia aliquando prædicant tãquam ueri sint, cum ipsi terrestria bona totis desiderijs appetant. in Cantica canticorũ. Et: Habent hoc hæretici propriũ, ut malis bona permisceant, quatenus faciliẽ sensui audiētis illudant. Si enim semper

praua diceret, citius in sua prauitate cogniti, quod uellent, minimè persuaderent. Rursum: Si semper recta sentirent, profeudò hæretici non fuissent. Sed dum fallendi arte ad utraque deferuiunt, & ex malis bona inficiunt, & ex bonis mala ut recipiantur abscondunt. Gregorius in tertium caput Iob, libro quinto, capite decimo. Et: Hypocritæ plerumque sacræ legis eruditione fulciuntur, doctrinæ uerba proferunt, omne quod sentiunt testimonijs accingunt: nec tamen per hæc uitam audientium, sed proprios fauores quærunt. Gregorius in octauum caput Iob, libro octauo, capite uigesimo sexto. Et: Cum prosperitate uitæ præsentis hæretici non habent, infirmis mentibus uerbis blandioribus peruersa persuadent. Gregorius in uigesimum quartum caput Iob, lib. 16. cap. 23. Et: Hæretici dum sanctam Ecclesiam temporali corripi animaduersione conspiciunt, audacius in instantiam peruersæ prædicationis intumescunt: & superni examinis rectitudinē præterdentes, prosperari se ex meritis adserunt: illam uerò affligi dignis retributionibus attestantur, & uerbis blandientibus surreptionis aditum protinus inter dolores quærunt: atque aliorum uitam exprobrantes, aliorum mortibus feriunt: ac si illi iam iuste defuncti sint, qui de Deo credere digna noluerunt. Gregorius in octauum caput Iob, lib. 8. cap. 22. Item: Habent hæretici hoc proprium, quod in eo gradu, in quo de Ecclesia exeunt, diu stare non possunt, sed ad deteriora quotidie ruunt: & sentiendo peiora, in multis se partibus scindunt, atque à semetipsis plerumque longius confusionis suæ altercatione diffunduntur. Gregorius lib. 3. Moraliū, cap. 14. Et: Conducunt sibi hæretici, quando praua quædā contra Ecclesiam concorditer sentiunt: & in quibus à ueritate discrepant, sibi in falsitate concordant. lib. 3. Moraliū in Iob, cap. 13.

Iustus Origelitanus inquit: Proficiente Ecclesia numerosæ etiam hæreses surrexerunt: uel in illa fide permanente, quam prauè sentirent, inuestigatæ sunt. semper hæretici in primordijs uelut ficta religione conspiciui, in extremis suis ignem trahunt, gehennæ incēdio deputati. Et: Animas intellige falsa docentium magistrorum, ac mendacium prophetarum, quæ sonora uolubilitate uerborum, quasi dulci quodam cantico, perniciose uoluptate occuparunt aures & animum auditorum Olympiodorus in Ecclesiasten, capite duodecimo.

Gregorius inquit: Aliquando hæretici contra nos etiā supplicijs sæuiunt. aliquando nos solis uerbis insequuntur, aliquando quietos laceffunt; aliquando si nos tacētes

uideant, quiescunt, & mutis amici sunt, loquentibus aduersantur. Gregorius libro tertio Moraliū in Iob, capite decimo quarto. Et: Hæretici cum per se potestatem persecutionis non habent, huius seculi potestates commouent, eorumque mentes ad persequendum trahunt, & quibus ualent persuasionibus accendunt. Gregorius in cap. 24. Iob, lib. 16. capite 23.

Hæreticos esse refutandos, Cassiodorus docet. Psalmi uigesimali dictum, Quoniam Domini est regnum, exponens dicit: Non sunt gentium regna, sed Domini, qui potestate sua & mutat reges, & continet. Et necesse est ipsum debere ubique coli, quem rerum Dominum constat intelligi. De quo loco pater Augustinus in libro ad Honoratum presbyterum dixit: Ille irrisus, ille crucifixus, ille derelictus, hoc regnum acquirit, & tradit in fine Deo & patri, non utique ut ipse amittat, sed ut quod in fide seminauit, cum uenit minor patre, hoc perducatur in speciem, in qua æqualis non recessit à patre. Probata est his dictis uniuersalis ecclesia. Desinant homines Donatistarum uanitate confundi. Non potest præualere plus fraudis diabólica, quam religio Christiana. Necessarium est enim inuento loco, hereticorum confutare nequitias: quoniam dum illos Domino præstante destruimus, catholicæ fidei sensum firmamus. Et in prologo de laude Ecclesiæ ita ait: Nam cum Sabellius detestabilis erret in patre, demens Arius delinquat in filio, Manes sacrilegus neget Spiritum sanctum, alij scelerati ueteri testamento derogent, nonnulli Noui gratiam non sequantur: tu tamen deuotione fidelium, præstante Domino inoffense cuncta complecteris. Patrem quippe docens ingenitum, filium genitum, spiritum sanctum de patre & filio procedentem, unum Deum, sanctam prædicans Trinitatem, coæternam sibi, & æqualiter sibi omnipotentem, dominumque Christum manentem in diuinitate sua, & carne humanitatis assumptam, salua uniuscuiusque proprietate naturæ unā confiteris esse personam: ueteri testamento de nouo fidē faciēs, nouum à ueteri exortum esse cognoscens.

Gregorius inquit: Per hæreticos Ecclesiæ à rectæ fidei uiriditate exiccantur. Quæ benè paruulæ dicuntur, quia quamuis contra ueritatem intus superbiant, exterius tamen in uerbis humilitatē per simulationē sectantur: quæ tunc à sanctis prædicatoribus capiuntur, quando instante altercatione sententijs ueritatis conuincuntur. Gregorius in Cantica canticorum.

Ennodius ait: Pingues hostias litat diabolo, qui cōtristat ecclesiā. Simplicē habet defensionē pacis affectus. Sufficit cōtra omnia iacul-

293
nia iacula iurgiorum, fidei nuda oppositio.
Ennodius in libro contra eos qui se scriptis
synodo opposuerunt. Itē: Qui in putribus
membris non utitur ferri medicina, serpen-
tibus morbis praestat obsequia. nam nisi se-
centur tabefacta, contaminant pacifica. En-
nodius in quadā oratiōe, sine inscriptione.

DE ARIANA HAERESI.

VAlde latē hac adhuc aetate pestilens
Arianorū hāresis grassata est. Praeser-
tim uerō Ostgotthi ista peste uehementer
infecti fuere. Anastasius quoq; ipse multis
uictus est istam hāresin fouere: mater certē
eius, & auunculus Clearchus, magno eam
ardore psecuti sunt: ut scribit Nicephorus
libro decimosexto, capite uigesimosexto:
& Theodorus Lector libro secundo Colle-
ctaneorum. Iustinus quidē ad reges Fran-
corum scribit: Graue fuit hactenus Ostgot-
thos reges, qui Theodorico indigni succes-
serunt, tolerare, cum propter illatas nobis
singulos per dies iniurias, tū maximē pro-
pter Arianā hāresin labem, qua urbem Ro-
mam & Italiam inficere non desinunt. Ad-
dit, se ijs indixisse bellum. Naclerus secu-
do uolumine, Generatione decima octaua.
In Engolisma & Burdegala ciuitatibus,
maximē Arianorū dogma uiguit, quia Vest-
gotthi in ijs habitauerunt: qua de causa Clo-
doveus bellum eis intulit, ac substitutis re-
stituentibus doctoribus, erroribus eos
renunciare coegit: ut Blondus scribit libro
tertio, decade prima. Narrat Iuo in Chro-
nico, Gotthis Arianis Aquitania pulsas,
Francos Catholicos successisse.

Romae Ariano Theodorico regnum gu-
bernante, plures Arianam hāresin sectati
sunt, ut scribit Theodorus Collectaneorū
libro secundo. Vxorem Theoderici, & fi-
liam, aliosque Arianice factionis fuisse, Gre-
gorius testatur libro tertio Historiarum, ca-
pite uigesimonono. Memorabile & hoc
est, quod Theodericus ad Iustinum Impera-
torem legatos misit, inter quos fuit Iohan-
nes papa, nimirum Theodorico assentiens.
& Theodorus Hyperius, & Agapitus, con-
sulares uiri, & Agapitus patricius, ut impe-
rarent, ne in Arianos qui Constantinopoli
erant, aliquid statueret grauius: alioqui sese
uicissim in eos qui Nicenae synodo adstipu-
larentur in suo regno, eandem uiolentiam
usurpatum esse. Sed Imperator denega-
uit haereticorum restitutionem. Alij uerō
narrant eum consensisse, ut Italiae peritūre
consularet. Nicephorus libro decimo sep-
timo, capite nono: Platina de uitis ponti-
ficum, sub Iohanne primo: Paulus Dia-
conus libro decimo quinto rerum Romanarū.
idq; factū est circa quingentesimū uigesimū-
sexm annū Domini. Recenset Sabellicus

quoq; Iustinum, omnes antistites Arianæ
sectæ toto Oriente expulisse, indignè supra
modum hoc ferente Theoderico: Enneade
octaua, libro secundo.

Cōstantinopoli uerō Deuterius Arianorū
fuit episcopus. Theodorus lector libro se-
cundo. Et Anthemium in eodem loco A-
rianæ impietatis antistitē, Iohannes secun-
dus pontifex Romanus damnauit. Sabelli-
cus Enneade octaua, libro secundo: Plati-
na de uitis pontificū, sub Iohanne secundo.

Carthagini in Africa fuit Ariana hāres-
is. nam Procopius inquit, ex templo Cy-
priani eos à Christianis sacerdotib. pulsos
esse. de bello Vandalico libro tertio. Ma-
gnam tamē passim in Africa Ariani crudeli-
tatē etiā exercuerunt, ut idē lib. 4. testis est.

Thrasimundus quoq; Vandalorum rex,
Arianæ perfidiæ addictus fuit. Paulus Dia-
conus lib. decimo quinto rerū Romanarū.

Gregorius uniuersis episcopis Italię scri-
bit, ut filios Longobardorum in hāresi Ari-
ana baptisatos, ad fidem catholicam con-
cilient: libro primo, indictione nona, epi-
stola septima. Item: In hac quæ nuper ex-
pleta est, Paschali solennitate Longobar-
dorū filios in fide catholica Antharith bap-
tismi prohibuit: pro qua culpa, diuina ma-
iestas eum extinxit, ut solennitatem Pa-
schalem ulterius non uideret. ibidem.

Clodoveum, ait Gregorius Turonensis,
propterea Pistauis bellum intulisse, quia
ibi Ariana hāresis uigebat: eaque occasi-
one suum regnum dilatauit. libro secundo
Historiarum, capite trigesimo septimo.

Procopius scribit: Longobardos ad Iu-
stinianum dixisse, se cum Romana ecclesia
sensisse. Verū Gepides Arianæ doctrinæ
adhæsisse, cum quibus sibi nulla intercedat
coniunctio, libro tertio de bello Gothico.
Fuerunt tamen interdū horum quoque re-
ges Arianismo corrupti.

Naclerus scribit, Gotthos Arianam do-
ctrinam usque ad Leandri episcopi Hispa-
lensis tempora secutos esse, qui eos primū
ad orthodoxam fidem reduxerit. secundo
uolumine, Generatione decimanona.

In Hispaniam Vandalos à Belisario pul-
sos, Arianam pestem attulisse, licet eius se-
mina ante quoque ibi essent, testis est Sa-
bellicus Enneade octaua, libro quinto.

Refert Gregorius Turonensis lib. sexto,
capite decimo octauo, regem Hispaniæ in
eo fuisse errore, sicuti & cæteri Ariani, quod
Spiritus sanctus non sit Deus: eo quod in
sacris literis non uocaretur Deus. uerū
Gregorius opposuit illa dicta: Deus spiritus
est, Iohannis quarto. & : Non es mentitus
hominibus, sed Deo: Actorum quinto.
Item 1. Corinth. 12, Recenset & Blondus
Leoni-

Leonigildum, seu (ut alij appellant) Leu-
uigildum, hæresin Arij in Hispanias reuo-
casse, ac pertinaciter defendisse: lib. octauo.

Leuuieldus, seu Leuuiigildus quidē (ut
Sigebertus habet) rex Veltgotthorū, adeo
flagrauit zelo Arianæ doctrinæ, ut propriū
filium detrectantē Arianæ cōmunioni par-
ticipare, ipsa Paschatis nocte in carcere se-
cū percussisset, circa quingentesimū octua-
gesimumnonum Domini annum, ut Sige-
bertus annotat. Pœnitentiam autē eum e-
gisse, Gregorius Turonensis scribit libro
octauo Historiarum, capite 46.

In Libya etiā fuerunt Ariani, postea uerō
liberati. Procopius: Euagrius libro quarto,
capite 16. Nam Honorichus, Gizerichi
successor, rectē sentientes ignibus & alijs
tormentis peremit.

HYPOTHESES.

Fulgentius aliquot Arianorū hypotheses
recitat: ut, Filium Dei non esse unius, cum
patre substantiæ. libro tertio ad Monimū.
Animam humanā non esse in Christo, Spi-
ritum sanctum non esse Deum: ad Donatū.
Sacrificium soli patri conuenire, non filio.
Sermone de Epiphania.

Recenset disputationē quandā suam Gre-
gorius Turonensis, cum Ariano: quæ cum
refutationē utilem cōtineat, adscribemus.
Sic igitur libro quinto Historiarum, capite
quadragesimotertio inquit: Leuuieldus ue-
rō rex Agilanem legatum ad Chilpericum
mittit, uirum nullius ingenij aut dispositi-
onis ratione peritum, sed tantum uolunta-
te in Catholica lege peruersum. quem cum
uia Turonos detulisset, lacerare nos de fi-
de & impugnare Ecclesiastica dogmata cœ-
pit. iniqua enim, inquit, fuit antiquorum
episcoporum lata sententia, quæ æqualem
asseruit filium patri: nam qualiter (inquit)
poterit patri esse æqualis in potestate, qui
ait, Pater maior me est? Non est ergo æquū,
ut ei similis æstimeretur, quo se minorē dicit,
cui tristitiam mortis ingemit, cui postremū
moriens spiritū quasi nulla præditus pote-
state cōmendat? Vnde pater, eum & ætate
& potestate paterna minorē. Adhæc ego in-
terrogo: Si crederet IESVM Christum fi-
lium Dei esse, si eundemq; esse Dei sapien-
tiam, si lumen, si ueritatem, si uitam, si iusti-
ciam fateretur? Qui ait: Credo hæc omnia
esse filium Dei. Et ego: Dic ergo mihi, quā-
do ergo pater sine sapientia, quando sine
lumine, quando sine uita, quando sine ueri-
tate, quando sine iusticia fuerit? Sicut enim
pater sine istis esse non potuit, ita & sine
filio esse non potuit, quæ maximè ad Do-
minici nominis mysterium captantur. Sed
nec pater esset utique, si filium non ha-
beret. Quod autem eum dixisse ais, Pater

maior me est: scias, hoc eum ex assumptæ
carnis humilitate dixisse: ut cognoscas, nō
potestate, sed humilitate te fuisse redēptū.
Nam tu qui dicis, Pater maior me est, opor-
tet te meminisse quod alibi ait, Ego & pa-
ter unum sumus. Nam & mortis timor, &
commendatio spiritus, ad infirmitatē cor-
poris est referenda: ut sicut uerus Deus, ita
& uerus homo credatur. Et ille: Cuius
quis implet uoluntatem, eo & minor est.
Semper filius minor est patre, quia ille facit
uoluntatem patris, nec pater eius uolunta-
tem facere comprobatur. Ad hæc ego: In-
tellige, quia pater in filio, & filius in patre,
in una semper deitate subsistit. Nam ut co-
gnoscas patrem filij facere uoluntatē, si in te
fides Euāgelica manet, audi qd ipse IESVS
Deus noster, cum ad resuscitandum uenit
Lazarum, ait: Pater, gratias ago tibi, quoniam
audisti me, & ego sciebam quia semper me
audis: sed propter turbam quæ circumstat,
dixi, ut credant quia tu me misisti. Sed &
cum ad passionem uenit, ait: Pater clarifica
me claritate quā habui apud te, cum ui-
uis. Cui pater de cœ-
lo respondit: Et clarificaui, & iterum clari-
ficabo. Aequalis est ergo filius in Deitate,
non minor: sed nec aliquid minus habens.
Nam si Deum confiteris, necesse est integrū
fatearis, & nihil egentem: si uerō integrū
negas, Deum esse non credis. Et ille: Ex
assumpto homine cœpit filius Dei uocitari.
nam erat, quando non erat. Et ego: Audi
Dauid dicentē ex persona patris: Ex utero
ante luciferum genui te. Et Iohannes Euā-
gelista inquit: In principio erat uerbum, &
uerbum erat apud Deum, & Deus erat uer-
bum: hoc ergo uerbum caro factum est, &
habitauit in nobis, per quem facta sunt om-
nia. Nam uos cæcati ueneno persuasionis,
nihil dignum de Deo sentitis. Et ille: Nū-
quid & Spiritum sanctū Deum dicitis, aut
æqualem patri filioq; decernitis? Cui ego:
Vna in tribus est uoluntas, potestas in uni-
tate: unus Deus in trinitate, & trinus in uni-
tate. Tres personæ, sed unū regnum, una
maiestas, una potentia, omnipotentiaque.
Et ille: Spiritus sanctus, inquit, quæ æqua-
lem patri profertis, ac filio, utrisque minor
accipitur: quia & a filio promissus: & a pa-
tre legitur missus. Nemo enim promittit,
nisi quod suæ dominationi subsistit: & ne-
mo mittit, nisi inferiorem se. sicut ipse ait
in Euangelio: Nisi ego abiero, mittam illū
ille non ueniet: si autē abiero, mittam illū
ad uos. Ad hæc ego respondi: Bene filius
ante passionem ait, quia nisi ille ad patrem
remitteretur, ac proprio sanguine re-
dempto mundo dignum Deo ex homine
præparet habitaculum, non potest spiritus
sanctus,

sanctus, idem Deus in corpore fanatico, & originalis criminis labe infecto, descendere. Spiritus enim sanctus (ait Salomon) fugiet fictum. Tu autem, si spem aliquam resurrectionis habes, noli loqui aduersus Spiritum sanctum: quia iuxta sententiam Domini, in Spiritum sanctum blasphemanti non remitteretur neque in hoc seculo, neque in futuro. Et ille: Deus est qui mittit, non est Deus qui mittitur. Adhuc ego interrogo: Si crederet doctrinam Petri & Pauli apostolorum. Respondente autem eo, Credo: adieci: Cum argueret Petrus apostolus Ananiam fraudis furtivae, uide quid dicat: Quid tibi uisum est mentiri Spiritui sancto? non es enim mentitus hominibus, sed Deo. Et Paulus, cum gratiarum spiritualium distingeret gradus, haec omnia (inquit) operatur unus atque idem Spiritus, diuidens unicuique prout uult. Qui enim quod uoluit facit, in nullius redigitur potestatem. Nam uos, sicut superius dixi, nihil de trinitate sancta recte sentitis: & quam iniquae se huius sectae peruerfitas, ipsius auctoris uel sui, scilicet Arij, expressit interitus. Ad haec ille respondit: Legem quam non colis, blasphemare noli. Nos uero, quae creditis, etsi non credimus, non tamen blasphemamus: quia non deputatur crimini, si & illa & illa colantur. Sic enim uulgato sermone dicimus: non esse noxium, si inter gentiliu aras & Dei ecclesiam quis transiens, utraq; ueneretur. Cuius ego stulticiam cernens, aio: Video, & gentiliu defensorem, & haereticorum assertorem te esse manifestas, cum & ecclesiastica dogmata maculas, & Paganorum spurcitia praedicis adorari. Satiuss, inquit, faceres, si ea te armaret fides, quam Abraham ad dicem, Isaac in ariete, Iacob in lapide, Moses uidit in sente: quam Aaron portauit in logio, Dauid exaltauit in tympano, Salomon praedicauit in intellectu: quam omnes patriarchae, Prophetae, siue lex ipsa uel oraculis cecinit, uel sacrificijs figurauit: quam & nunc praesens Martinus noster suffragator uel possedit in pectore, uel ostendit in opere: ut & tu conuersus crederes inseparabilem trinitatem, & acceptam a nobis benedictionem, purgatoque a malae crudelitatis ueneno pectore, deleteretur iniquitates tuae. At ille furore commotus, & nescio quid quasi insanus frédens, ait: Ante animam ab huius corporis uinculis emigret, quam ab ullo religionis uestrae sacerdote benedictionem accipiam. Et ego: Nec nostram Dominus regionem siue fidem ita te peccare faciat, ut distribuamus sanctum eius canibus, ac preciosa margaritarum sacra porcis squalentibus exponamus. Ad haec ille relicta altercatione, surrexit, & abiit. Sed post haec, cum in Hispanias reuersus fuisset,

infirmirate debilitatus, ad nostram religionem necessitate conuersus est.

¶ Addemus & alteram eiusdem auctoris collationem, cum Oppila Hispanorum legato. Sic inquit libro sexto Historiarum, capite 40. Cumque ego sollicitus requirerem, quid crederet? respondit: Credo patrem & filium, & S. sanctum unius esse uirtutis. Cui ego respondi: Si haec, ut asseris, credis, quae obstitit causa ut de sacrificijs quae Deo offerimus, communicare differres? Et ille: Quia, inquit, gloriam non recte respondetis. Nam iuxta Paulum apostolum nos dicimus: Gloria Deo patri per filium. Vos autem dicitis: Gloria patri & filio & spiritui sancto. Cum Doctores Ecclesiarum doceant, patrem per filium nunciatum fuisse in mundo, sicut ipse Paulus ait: Regi seculorum immortalis inuisibili soli Deo honor & gloria in secula seculorum, per IESUM Christum Dominum nostrum. Et ego respondi: Patrem per filium annunciatum, nulli catholico esse incognitum reor. Sed sic praedicauit patrem in seculo, ut & se uirtutibus ostenderet Deum: ut quia mundus patriarchis & prophetis, atque ipsi latori legis non crediderat, saltem uel filio crederet. Ideoque necesse est ut sub significatione personarum gloria detur Deo. Dicimus ergo: Gloria Deo patri, qui misit filium: gloria Deo filio, qui sanguine suo redemit mundum: gloria Deo spiritui sancto, qui sanctificat hominem iam redemptum. Nam tu qui dicis, Gloria patri per filium, adimis gloriam filio, quasi ipse non sit gloriosus cum patre, propterea quod eum annunciauit in mundo. nunciauit, ut diximus, filius patrem in mundo, sed multi non crediderunt, dicente Iohanne Euangelista: In propria uenit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Nam tu qui Paulo apostolo derogas, & sensum eius non intelligis, percipe quam caute loquitur: & iuxta, ut recipere quis potest, aduerte qualiter praedicat inter gentes incredulas, ut nulli onus graue uideatur imponere, sicut quibusdam dicit: Lac uobis porum dedi, non escam. nondum enim poteratis, sed nec adhuc quid potestis. Perfectorum enim est solidus cibus. Sed & alius dicit: Nihil uobis praedicaui nisi Christum, & hunc crucifixum. Nunc autem quid uis tu o haeretice, quia Paulus Christum tantum crucifixum praedicauit resurrexisse, tu dubitas? aduerte potius cautelam eius, & uide astutiam. quid alius dicit, quos robustiores uidebat in fide? Etsi, inquit, nouimus IESUM Christum crucifixum, nunc autem iam non nouimus. Nega ergo tu accusator Pauli, si tanta mentem dementia coepit, quia nec crucifixus est. Sed quae so relinque ista, & audi consilium melius, adhibe

hibe collyria oculis lippis, & lucem prædicationis Apostolicæ percipe. Secundum dñm homines loquebatur Paulus humiliter, ut eos ad celsioris fidei fastigia subleuaret, sicut alibi inquit: Omnib. omnia factus sum, ut omnes lucrificerem. Nunquid homino mortalis non est daturus gloriam filio, quem ipse pater non semel, sed bis & tertio glorificauit de cælo? Ausculta quid de cælis loquitur, cum idem filius descendente Spiritu sancto sub Ioannis manu baptisaretur: Hic est, inquit, filius meus dilectus, in quo bene cōplacuit. Certè si oppilatas habes aures, ut ista non audias, crede Apostolis quid in monte audierint, cum transfiguratus IESVS in gloria loqueretur cum Mo se & Helia. Nempe de nube splendida pater ait: Hic est filius meus charissim⁹, ipsum audite. Adhæc hæreticus respondit: Nihil in his testimonijs pater de gloria loquitur filij, nisi tantū ipsum filiū monstrat. Et ego: Si enim ista sic recipis, proferā tibi aliud testimoniū, in quo pater reddidit filium gloriosum. Veniente autē Domino ad passionem, cum ille diceret, Pater glorifica filiū tuum, ut filius tuus glorificet te: quid ei respondit de cælo? Nonne ait: Et glorificauit, & iterum glorificabo? Ecce enim pater glorificat eum propria uoce, & tu ei gloriā conaris adimere? Voluntatē quidē ostendis, sed potestas nulla suppetit. Nam qui Pauli apostoli accusator existis, audi ipsum, imò Christū in ipso loquentē: Omnis lingua cōfiteatur, quia Dominus IESVS Christus in gloria est Dei patris. Quod si nunc communis est cum patre gloria, & in ipsa qua nūc pater est gloria cōmoratur, qualiter eum tu quasi in gloriū exhonoras? aut cur non erit ei reddenda gloria inter homines, qui pari gloria cum patre regnat in cælis? Confitemur ergo Christū filium Dei, Deum uerum: ideoq; quia deitas una, & una erit gloria. Pōst dato filētio, ab altercatione cessatū est.

¶ Refutat quoq; Fulgentius eos, qui dixerunt filiū non esse naturalē patris ex generatione filiū, sed nūcupatione duntaxat. itē alterā falsam, nempe diuinā in Christo esse naturā: lib. 1. ad Thrasimundum. Peculiari etiam libello ad decem Arianorū obiectiones respondet. Summa hæc est:

Prima obiectio Arianorū: Si ex Deo natus est, est de intra Deus: Sed si non est de intra, nec ex ipso est, si modò uocabula diuersa apponuntur. Quid prodest, si ipsa ueritas non profiteatur? Responsio Fulgentij: Equidē dum nominantur pater & filius, in his duobus nominibus uocabulorum diuersitas agnoscitur. Quin potius per hæc duo diuersa uocabula significatur utriusq; natura, quoniā istorū nominū diuersitas nō

298
naturas diuidit, sed ueritatem generationis ostēdit, ut ex uno uero patre unū uerū agnoscamus filiū extitisse. Ac sic dū uera patris generatio & uera filij natiuitas prædicatur, in uno genitore & uno genito non solum unitas substantiæ, uerū etiam in uno quoque proprietas possit agnosci personæ, ne aut ipse putetur natus esse qui genuit, aut alius putetur esse qui natus est, quā est ille qui genuit. Non enim ipse est pater qui filius, quoniam in utroque personā proprietates reseruantur, &c.

Secunda obiectio: Generationem eius quis enarrabit? Ergo nō possunt nosse. Responsio: Generatio quidē eius est inenarrabilis, sed nō ignorabilis. Neq; enim confitens est, ut quod non potest enarrari, nō possit sciri, cū ipsum Deū nullus ualeat ignorare, nec impunē tamē alicui liceat ignorare. In tantū uerò cognoscibilis Deus est, cū sit inenarrabilis, ut quosdā ob hoc inexcusabiles pronunciet beatus Apostolus: Quia cū cognouissent Deum, non sicut Deū glorificauerunt, aut gratias egerunt. Nā si à nobis Dominus nollet agnosci, nō dixisset: Si cognouissetis me, & patrē meū utiq; cognouissetis, nec Philippū dicentē: (Domine ostende nobis patrē, & sufficit nobis) hac increpatione corripere: Tanto tempore uobiscū sum, & non cognouistis me? Philippe, qui uidet me, uidet & patrē. Hoc enim uerbo uoluit Dominus demonstrare, totum in se inueniri quod quærebatur.

Tertia obiectio. Generationē eius ita est rectē p̄fiteri, ut dicit ipse Dominus per Scripturas: Dominus creauit me initium uiarum suarū, ante secula fundauit me. Et sequitur: Et ante omnes colles genuit me. Et iterum: Ego à patre prodij, & ueni in hunc mundū. Et iterū: Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te. Et postquā cognitus est in carne, proficitur de eo Euāgelista dicens: Et uidimus gloriā eius, gloriā tantā quā unigeniti à patre, plenū gratia & ueritate. Et Apostolus ait: Qui est primogenitus totius creaturæ. Ecce creatum, fundatū, & genitū profiteamur, sine aliqua ambiguitate irrationabili. Responsio: In utraq; Christi natiuitate nō fallitur, qui in Christo, Dei & hominis filio, & plenā ex patre diuinitatē, & plenū ex matre hominē proficitur. Atq; ita in illo utrāq; substantiā uerā esse cognoscit, dum quid æternitati, uel quid temporalitati congruat, fidei pietate distinxerit. Neq; enim ignorare debemus, ipsum in seculo, secundū carnem, creatū ex homine: qui sine initio secundū diuinitatē creatus est, generatus ex patre. In illa namq; natiuitate quæ initium non habet, sempiternæ diuinitatis maiestas agnoscitur, in hac uerò sempiternæ

tempiternæ diuinitatis pietas inuenitur. Postea explicat dicta allegata.

Quarta obiectio. Inenarrabilis est generatio filij: Ergo nemo potest asserere, quod ex patris substantia sit natus. Responsio: Nos idcirco filium Dei de patris substantia natum, hoc est, de eo quod pater est, creditimus & fatemur, quoniâ quicquid substantia Dei non est, non possumus ut Deū uel adorare uel colere, (præceptum legis sol-
10 rael, Dominus Deus tuus Dominus unus est; & Dominū Deum tuū adorabis, & illi soli seruias) quē Deum, non patrē solū credimus, sed patrē & filium & spiritū sanctū. fides enim nostra, qua unū Deum colimus & timemus, nec unione personali contrahitur, nec substantiali diuersitate disiungitur: ne aut Deos gentiliter colamus, diuersas colendo substantias: aut filiū & spiritū cū
20 Sabellio denegemus, non seruantes in Trinitate personas. Postea uerō Fulgen. adstruit suā sententiā ex Esaię 6. Numerorū 6. Plal. 66. 1. Corinth. 8. Rom. 2. Heb. 1. Splendor glorię & figura substantię eius. Sapient. 16. 1. Ioh. 5. Qui diligit genitorē, diligit eum qui natus est ex eo. Postea idē rationibus quibusdā euincit, quē in ipso autore leguntur rectius.

Quinta. Absurdū est dicere uel credere, patrē & filium ingentos esse. Responsio: 30 Aequales quidem sunt, non tamen ambo ingenti, nec ambo geniti.

Sexta. Aliud est pater luminis, aliud uerō lumen. Responsio: Substantialiter unum lumen sunt pater & filius.

Septima. Alius est pater, alius filius, alius spiritus sanctus: Ergo non est una natura in tribus. Responsio: Est alius pater, alius filius, alius spiritus sanctus: solū personali, non substantiali differentia.

Octaua. Fieret Deo iniuria, si per filiū coleretur. Responsio: Sic est Dei uoluntas reuelata, & fili⁹ est Deo equalis: ideo iniuria erga Deū est, si fili⁹ patrē minor existimatur.

Nona. Scriptū est: Ex utero ante luciferū genui te. hoc est de carnali natiuitate dictū. Responsio: Non de carnali, uerū diuina Christi natiuitate hoc dictū intelligi debet.

Decima. Absurdum est asserere, duos uel tres esse unum. Responsio: Nullis fraudibus aut proprijs aut alienis decipitur, qui Deum unū sic colit, ut in Trinitate nouerit nec personas confundere, nec substantiam separare: & illam unam naturam unum Deum intelligit, in qua æternitatem ueræ diuinitatis agnoscit.

Casiodorus pluribus in locis Arianos refutat. In explicatione dicti Psalmi secun-

di, Hodie genui te, sic ait: Dicendo Hodie, coæternitatem suæ maiestatis ostendit. Hodie enim apud Deum nullo initio incipit, nullo fine cōcluditur. Non est enim ibi fuit, neq; erit, sed semper manet, & semper est. Deinde subiungit: Quapropter cessent uaniloquæ disputationes, & Ariani dogmatis perfidia conquiescat. Hoc fides catholica, hoc sanitas mentis intelligit, ut unigenitus filius à patre nec natura, nec tēpore debeat, nec potestate separari. Et dictum Psal. 80. Non erit in te Deus recens, contra Arianos torquet: quia hoc dictū ostendere ait, uerbū patris non esse sub tempore, sed esse ante omne principiū, genitum de patris substantia equali, regnans per infinita secula seculorū.

Insignis pœna Olympij cuiusdam, penē ab omnibus historicis memoriæ traditur. Fuit is temporibus Anastasij præfectus Carthagini in Africa, acer Arianorum deliriorū propugnator. is in publico, uel (ut alij referunt) in balneis Trinitatem detestans, mox tribus ictus fulminibus interijt. Sabellicus Enneade octaua, libro 2. Paulus Diaconus libro 15. Sed Henricus Erphordiensis ex Sigeberto, & Isidorus, scribunt, ignea quædā iacula cœlitis in ipsum esse demissa, & sic combustum.

DE EUTYCHETIS

hæresi.

De ortu istius hæresis superiori Centuria diximus: uerū in hac etiā durauit, uariosq; cōthurnos induit.

De hac hæresi inquit Symmachus: Euty-
chianus furor Manichæorum suffragatur ex
rori. in Apologetico.

Eutychetis hæresis recitatur etiam lege septima secundum Iustinianū A. Cod. de summa Trinitate: Amens ille Eutyches, uas
40 nas quasdā opiniones inducit, & negat ex sancta semper uirgine & Deipara Maria ueram incarnationem, hoc est salutem nostrā: neq; omnino confitetur consubstantialē patri secundum diuinitatem, eundemque cōsubstantialē nobis secundū humanitatē.

Boetius ita de ea scribit. Eutyches asseruit, tantū abesse ut in Christo gemina persona credatur, ut ne naturam quidem in eo duplicem oporteat confiteri. Ita quippe esse assumptum hominem, ut sit ea adunatio facta cum Deo, ut natura humana non man-
50 ferit. Huius error ex eodē quo Nestorij fonte prolabitur. Nam sicut Nestorius arbitratus est, nō posse esse naturam duplicē, quin persona fieret duplex: atque ideo cum in Christo naturam duplicem cōfiteretur, duplicem credidit esse personam: ita quoque Eutyches non putauit naturam duplicem esse sine duplicatione personæ. Et cum nō confiteretur duplicem esse personā, arbitra-
tus est

tus est consequens, ut una uideretur esse natura. Itaq; Nestorius rectè tenens duplicem in Christo esse naturam, sacrilegè confitetur duas esse personas. Eutyches herò rectè tenens unam esse personam, impiè credit, unā quoq; esse naturam. Qui conuictus euidentia rerum, quandoquidem manifestum est aliam naturam esse hominis, aliam Dei: ait duas se cōfiteri in Christo naturas ante adunationem, unam uerò post adunationē. Boetius de duabus naturis, & una persona Christi. Item: At ita aiunt Eutychiani, ex duabus quidem naturis Christum consistere, in duabus uerò minimè. hoc scilicet intendentes, quoniam quod ex duabus consistit, ita unū fieri potest, ut illa ex quibus dicitur constare, nō maneant. ueluti cum mel aque confunditur, neutrum manet, sed alterum alterius copulatione corruptum, quiddam tertium fecit: ita illud quidem quod ex melle atq; aqua tertium fit, constare ex utrisq; dicitur, in utrisq; uerò negatur. Non enim poterit in utrisq; constare, quando utrorumq; natura non permanet. Catholici uerò utrūq; rationabiliter consentientur: nam & ex utrisque consistere, &c.

Athanasium imperatorem fuisse deditum Eutychianæ sententiæ, narrat Symmachus in Apologetico: Zonaras tomo 3. pag. 45. Et Sigebertus inquit, eo nomine Vitalianū populi instinctu contra eum insurrexisse.

Fuit etiam ista heresi corrupta Theodora, uxor Iustiniani: ut refert Naplerus uolumine secundo, generatione decima octaua. Imò & ipsum Imperatorem Eutychetis dogma secutum, & ab Agapito Romano antistite conuersum esse, in Pauli Diaconi libro 16 exponitur. Neque uerò mirū id fuit. nam Anthimus episcopus Cōstantinopolitanus tantopere isti dogmati erat addictus, ut ab Agapito inde abstrahi minimè posset: ac tandem sola eius eiectione putauit turbatæ Ecclesiæ consulendum esse, ut refert Paulus loco prædicto: Platina in uita Agapeti primi. Sigebertus ea in annum Domini 533 refert. In epistola ecclesiæ Orientalis ad Symmachum apparet, quàm horribiliter ibi ista hæresis sequerit. Nam inquit: Festina, & non retardare ad Orientis auxilium, magis autē ad maiores partes habitatis mundi: quia nō tantum pro 120000 illis in magna quādoq; cōstitutis ciuitate Niniue, sed à multo plurimis spera expectari tuā post Deū medicinā.

Nicephorus ait: In synodo Sidonenſi Orientales Palæstinosq; episcopos (quib. præfuerunt Soterichus Cæsareæ Cappadociæ episcopus, & Xenaias Hierapolis) uehementer in synodum Chalcedonensem inuectos esse: ac si qui alij, ipsos quoque omni opera in id incubuisse, ut Eutychetis & Dioscori res in

Oriente obtinerent. libro 16, capite 32.

In Francia quoq; affectæ istius sectæ fuerunt. Nam Sigebertus scribit, Alamindarū Francorum regem, ut ipse quidem eum uocet, ab orthodoxis baptisatum, mox tentatū esse ab Eutychianis. uerū ista fabulosa narratione eos retudisse, ad hunc modum. Literas se accepisse dixit, Michaelē archangelū esse mortuū. Eutychiani impossibile id esse contendebant, eo quod angelorum naturæ non essent morti obnoxie, ut hominū. Quomodo igitur, inquit, secundum naturam crucifixus est Christus, nisi duarum naturarum esset, quandoquidem nec angelus mori potest? idem Nicephorus libro 16, capite 35: & Zonaras tomo 3, sub Anastasio Dico.

In Scythia monachi isto errore fascinati sunt per Dioscorum, Romani pontificis legatum: qua de causa Romā profecti, ab Hormisdæ iudicium de ea doctrina postulant. At Pontifex intellecta ipsorum in persistendo pertinacia, ne alloquio quidē eos dignatus est. Romæ tamē circiter quatuordecim menses subsistunt: ac non modò publicè queruntur sese non audiri, uerum etiam alijs suā sententiam instillare conātur. Ea occasione tandem urbe pelluntur. Hæc patent ex epistola Hormisdæ ad Possessorem episcopū: & Maxētij epistola, qua Scythicos monachos purgare studet.

Petrus Alexandrinus Eutychianum ait Symmachus fuisse.

Contra Eutychianos uerò ita scribit Casiodorus: Hanc tamen regulam noueris in omnibus custoditā, ut in eis Psalmis & dux naturæ, & una persona esse declaratur, quatenus saluari breuissimoq; compendio & illi destruantur, qui duos filios esse metuntur, & illi qui unam naturam in Christo Domino callida pueritate cōfingunt. Dicite qui uos putatis sapientissimos uiros, quid est illud quod ad Corinthios scribēs ait Apostolus: Tunc & ipse filius subiectus erit ei, qui sibi subiecit omnia, ut sit Deus omnia in omnibus? Nam si ex deitate & humanitate una natura facta esset, ut creditis, qualis rogo substantia in æternum patri potest esse subiecta? Restat ut nos Arianus error absorbeat. Necesse est enim confiteri uos, quia uerbum patri potest esse subiectum. Quamuis aliqui patres, Christi membris hoc aptandū esse putauerint. Quocirca parum tibi fortasse uisum est, q. Eutychis errore tenebaris obnoxius, nisi te & Ariana calamitas iuncto fasce deprimeret? Autores, suos errores singuli dannauerunt: de te autem quid faciant, quem duplex culpa condemnat? Mox ut ad cōflictum ueneris, statim Nestorianum uocabis orthodoxum. Habemus contra te iudicia tua, hoc alijs pro crimine dicis, quod tibi persuasum

persuasisse cognosceris. in Psalmum 20. Et in conclusione Psalmi 71 inquit: Perpendamus auditores eximij, cōtra Eutychis & Nestorij bella nefaria, olim nobis arma rectæ fidei fuisse prouisa, ut in duabus naturis uerissimis atq; perfectis in una persona existeret & permanere credatur Dei filius Dominus Iesus Christus. Nam cum utramq; naturam in hoc Psalmo reperiāmus expressam, Eutychis prauū dogma unam naturam defendē-
 10 tis expellitur. Cū uerò una persona Christi Dñi prædicatur, Nestorij uenena dānantur.

Hormisdas Theoderico rege hortante synodū prouinciale coegit, in qua damnationem Eutychianæ hæresis renouauit. Misit quoq; oratores, ex quibus duo fuerunt episcopi, nempe Enodius Ticinensis episcopus, Fortunatus Catinēsis, & Venātius urbis Romæ presbyter, & Vitalis diaconus (ut Nauclerus Generatione 18. uolumine 2. eos nominat) ad Græcos, præsertim uerò ad Ioannem Constantinopolitanū, qui Eutychiana hæresis infectus, legatos Romani pontificis contumelia affecit: ac donata ruinosā nauis, iussit in Italiā reuerti. Anastasius autē Hormisdæ decretis subscribere noluit. Blondus decade prima lib. 3. Platina de uitis Pontificum, sub Hormisdā primo.

Laborauit & Iustinus Imperator in extirpandis hæresibus, passim in Oriēte flagrantibus: ut Blondus ibidem testatur.

Iustinianus Eutychetis, Nestorij & Apollinarij errores damnat lege septima, secūdū Imp. Iustinian. A. Cod. de summa Trin. Symmachus quoq; strennuē istā pestē oppugnauit, ut in Apologetico ipsius uidere est. ac de Eutychianorū natura inquit: Non mirū, si catholicos persequūtur Manichæorum patroni, cū falsitas non possit non persequi ueritatē. Non mirū si in orthodoxos conuenire: & uniuersis erroribus amici, nō possint nisi solis esse non erratibus inimici. Sed prauitatis complex, nō potest nisi eum persequi, qui est prauitatis.

DE QUATERNITATE

adoranda.

Anastasius sine dubio à pessimis Ecclesiæ doctorib. instigatus & fasciatus, edixit, non Trinitatē deinceps, sed Quaternitatem adorandā esse. ob quod facinus & fulmine percussus, animam efflauit. Pomponius Lætus, de hoc Imperatore: Paulus Diaconus: Blondus lib. 3. decade prima.

ACEPHALORVM HÆRESIS.

Acephalorū hæresis circa annū Domini 526. ut Sigebertus annotat, extitit. 9. anno Iustini senioris Imperatoris. Inde dicti Acephali, hoc est absq; capite, quod
 60 autor eius sententiæ certus ignoraretur. Im-

pugnarunt autē sententiam Chalcedonensis synodi, ac fuerunt rami Eutychianorū.

DOGMATA EORVM.

De Christo.

Negabant duarum naturarum proprietatem in Christo, unam tantum in una persona eius affirmantes. Hartmannus Schedel.

De ministerio.

Dicunt Paulū in Epistolis præcepisse, etiā
 10 fœminas debere fieri diaconas: qā eas post diaconos commemorat. Sigebertus.

Isidorus in Chronico ait, quod Iustinus senior Acephalorum hæresin synodo Chalcedonensi damnatam, & ipse exploserit.

Rusticus uerò diaconus peculiari & erudito scripto, qd adhuc hodie extat, grauitè Acephalorum insanias refutauit: Cyrilli, Athanasij, & aliorum testimonia opponens.

DE SEVERITIS ET

Aphthardocitis.

Propago Eutychianorū & Seueritæ fuerunt, à Seuero (cuius etiam in Quinta Centuria obiter facta est mentio) præcipuo
 20 eius factiōis duce, sic appellati: qui fuit Antiochiæ episcopus. Fuit & hæc secta Acephalorū dicta, quia in sententijs affines fuerūt: itē Aphthardocitæ, propter doctrinā quam asseuerarunt. Gregorius appellat eos Monophysitas, lib. 10. indict. 5. epistola 55.

HYPOTHESES EIVS DOGMATICAE.

De Christo.

Diuinitatem & humanitatē unius Christi esse unam naturam. Nicephorus lib. 16. cap. 33. Euagrius lib. 3. capite 33.

Naturam humanā in Christo ante passionem non fuisse obnoxiam affectionibus, ut aliorū hominū corpora, sponte tamē se subiecisse. Nicephorus lib. 17. cap. 29.

Disputauit de corruptibili & incorruptibili. Zonaras tomo 3. sub Iustino Thrace.
 40 Synodum Chalcedonensem audacter & acriter damnauit.

Misit autē Seuerus literas ad diuersas Ecclesias, quibus plurimas cōtentiones & dissensiones, tum inter doctores Ecclesiæ, tum etiam inter populum excitauit: ut testis est Euagrius lib. 4. cap. 4. ac multos quidem ibi seduxit. Adstipulatores enim habuit Seuerus Marimum Berytanum episcopū, atq; alios non paucos. Euagrius lib. 3. cap. 33.

Antiochiæ Paulus Seueri successor, eius quoq; partes in doctrina secutus est. Euagrius lib. quarto, capite quarto.

In solitudinibus quoque, quas Limetas uocant, potissimum Seueri dogmata regnabant, ubi & Gregorius Antiochenus episcopus iussu Imperatoris plurimos ad Catholicam fidē reducere est conatus. Euagrius libro sexto, capite uigesimo tertio.

Apparet & Petrum Apamæ Syriæ episcopum

icopum, & Zoaram monachum, Seuero consensisse. unà enim cum ipso in synodo Constantinopolitana damnantur. Accusati etiam sunt anabaptismi, & aliorum facinororum. Nicephorus lib. 17. cap. 9. Et Iohannem episcopum Hierosolymorum eiusdem fuisse sententiae, idem scribit libro 16. caput 34. qui tamen conuersus est.

Adhaeruerunt Seuero & Dioscorus & Petrus Mongus, Eutychis sectatores. Euagrius lib. 10. tertio, cap. 31. & libro quarto, cap. 4.

Constantinopoli & Alexandria quoque iste error haesit. nam Basilides Constantinopolitanus, & Anthimus, & Theodosius Alexandrinus, Seueri, seu potius Eutychis dogmati ad stipulati sunt. Euagrius lib. 4. cap. 9 & 10. & Nicephorus lib. 17. cap. 7. & 8. Scribit Euagrius, Iohannem Alexandrinum quoque successoris prioris Iohannis, accepisse literas entronisticas à Seuero, sicuti & Dioscorum ac Timotheum, ex quibus plurimae sint in Ecclesia exortae contentionis, lib. 4. ca. 4.

In altera autem Synodo Constantinopolitana lex contra Seueri scripta est lata. Celebravit & Hormisdas contra eius libros Synodum: ut Nicephorus lib. 17. cap. 9. refert.

Iustinus secundus Antiochena sede expelli Seuerum iussit. Fuga itaque elapsus, Aegyptum quoque suis spinosis disputationibus perturbauit. Zonaras tomo tertio, sub Iustino Thrace: Euagrius lib. 4. cap. 4. ubi & de poena, qua debuisset affici, quaedam narratur, infra in uita Seueri à nobis reiecta.

Vxor Iustiniani Imperatoris Theodora illis assentiens, qui unam in Christo duntaxat esse naturam contendebant, persuasit Iustiniano, ut Seuerum reuocari curaret: ut scribit Euagrius lib. 4. cap. 10. Sed mox undecimo capite narrat, quomodo Iustinianus legem publicè per Ecclesias promulgarit, qua Seuerum cum suis asseclis seuerissime damnauit & anathematizauit: poenis quoque erga illos propositis, qui eorum dogmata secuturi essent. Rursum autem idem autor libro 4. cap. 39 scribit, Iustinianum edictum conscripsisse, in quo corpus Domini incorruptibile uocauit, naturaliumque & inculpatorum passionum haudquaquam capax fuisse dixit: Sic Dominum ante passionem comedis, quem admodum post resurrectionem manducauit: nec sacrosanctum illius corpus aliquam mutationem aut alterationem inde ab eo quo in utero formatum est, neque in uoluntariis neque in naturalibus passionibus, ne post resurrectionem quod accepisse asseres. cui opinioni sacerdotes passim consentire coegit.

¶ Postremo refutationem quandam ex Nicephori lib. 17. cap. 29. adscribemus, qui sic inquit: Seueri doctrina ex Ecclesia eiectione, ite Origenis, Didymi & Euagrii, aliorumque: nec

non ante hos Anthimi, Petri & Zoaræ, impiorum hominum. Seueritatem, quos diximus, à Iuliano Halicarnasseo & Gaiino progressi, sub pietatis praetextu cum quibusdam fortiter congressi, eis persuasere, quod ea quam ex uirgine saluator Christus assumpsit caro, ante passionem incorruptibilis fuerit. Quorum ista fuerunt uerba: Nos quidem per necessitatem naturae affectiones eius, famem scilicet & sitim, & reliquas circumferimus. Christus uero, utpote qui sponte sua passus sit, non itidem atque nos, naturae legibus subseruit. Aduersus quae homines pie retulerunt: Quamuis spontanea Christi passio fuerit, æqualem tamen nostrae fuisse. Quomodo uero posset, quod qualicumque tandem modopateretur, id incorruptibile proprie, & non corruptibile, perinde atque de nobis ipsis loquimur, dici?

Ad quod illi rursus: Quo modo uos corpore Christi incorruptibile post resurrectionem, & nobis *ἀπορίῃ*, hoc est consubstantiale dicitis: eodem modo & nos incorruptibile id ante resurrectionem dicentes, *ἀπορίῃ* consubstantiale id nobis esse cōstiterunt. Contra hæc nostri rursus intulerunt: Tamen metui corpus Dominicum incorruptibile post uiuificationem resurrectionem cōstiterunt, non natura tamen id incorruptibile esse dicimus, sed gratia.

¶ Illi contra: Quod etiam ante resurrectionem per diuinam gratiam incorruptibile fuerit. Nostri rursus: Ea quæ de Christo dicuntur, hoc minimè admittere, respondent. Ante resurrectionem namque & esuriisse, & sitiisse, atque alia passum esse dicunt. Quomodo autem id quod talibus perturbationibus subditum esset, incorruptibile esset? Post resurrectionem sane nihil quicquam talium perpeffum esse legitur. Quapropter satis inde manifestum esset, ante resurrectionem corruptibile fuisse Domini corpus, post resurrectionem uero cibum post incorruptibile. Quod namque cibum post resurrectionem ceperit, non id famis gratia, sed per economiam seu per dispensationem manifestæ ex mortuis resurrectionis ab eo est factum, ut exhiberet se. etiam fixuras ostendit, ut reuera se surrexisse, neque spectrum esse probaret. Proinde scripturam non dicere, quod post resurrectionem ex mortuis uel esuriens manducauerit, uel sitiens biberit: sed quod similiter tantum ederet & biberit, propterea quod incorruptibilis post resurrectionem fuerit. Quod si forte sanctorum etiam quorundam oracula illi adduxere, in corpus Domini corruptionem non cadere: de alia corruptione, quam quæ nunc proposita esset, illorum uerba facere, nostri dixere. Corruptionis enim uocabulum duo significat. Eius enim nomine naturales istæ & irreprehensibiles carnis affectiones

fectiones siue perpeſſiones ueniunt, ſitis ſcilicet, fames, fatigatio, & angor, & aliæ. Ad quẽ modũ corruptibile Domini corpus, utpote *ὁμοῦσιον* conſubſtantiale nobis dicimus. Eas quippe perpeſſiones omnes uoluntate ſua Deus uerbum, propterea quod homo pprie & uerè factus ſit, ſuſcepit. Atq; hoc ipſo modo Domini corpus incorruptibile dicere de Iuliani Halicarnaffeſi & Galeni ſententia, ſummæ impietatis eſt. Et corruptio quidẽ una hæc eſt. Eſt autem & alia, corporis ſcilicet in ea elementa ex quibus cõpoſitum eſt ſolutio, & carnis ipſius inquinatio: iuxta quã ſignificationẽ & nos corpus Domini incorruptibile p̄dicamus, quod inquinamentũ nullũ inuadere & pertingere potuerit. Poſt diuinã quidẽ reſurrectionem etiã ſecundũ priorem uerbi corruptionis ſignificationẽ, incorruptibilem carnis Domini aſſumptionẽ eſſe ſentimus: ſicuti & corpora noſtra poſt reſurrectionẽ Deo dante erunt, ante reſurrectionẽ uerò ſecus. Atq; hæc ipſa eſt Aphthardocitarũ hæreſis qua multi mortales ſunt correpti, non ſolũ ex eis qui honores & magiſtratus geſſerũt, ſed etiã Hierarchiẽ primarij, & monachi uita illuſtres, & ex ſacerdotali ordine alij, atq; adeo ipſe etiã Imperator Iuſtinianus. Et is plurimũ ei opinionĩ in hæſit, nõ alius tale dogma inueſtigans: uerũ uerbi ipſius ſignificationĩ acrius inſiſtens, uidelicet q̄ haudquaquã tale quiddã de Chriſto, p̄pter ſummum ipſius erga illum amorẽ & deſiderium, audire conſtituerit.

Lex quoq; lata eſt, Seueri ſcripta conſeruati nõ debere: atq; ſicubi reperirẽtur, igni mox tradenda: ſin minus, capitis ſupplicio in eũ animaduertẽdũ, qui eiufmodi ſcripta alteruãda ſtatueret. Idẽ Hormiſdas Romę in ſynodo decreuit. Nicephorus li. 17. cap. 9.

Quidã autẽ intellecta fraude & preſtigijs, reuerſi ſunt ad uiam ueritatis: ut ep̄ſcopi ſub Apamia, Iſauri. Euagrius lib. 3. cap. 33.

Oppoſuerunt ſeſe iſti impoſtori & tyranno Seuero, Iulianus Boſtreſis, Epiphanius Tyri, Petrus Damascenus, Mamas, monaſteria in Paleſtina, & alij nõnulli: inter quos & quidã locis ſuis ob crudelitatem Seueri diſceſſerunt. Euagrius lib. 3. cap. 33. Et Coſmas Epiphaniæ ep̄ſcopus, Orons, & Seuerianus Arethuſe. idẽ capite 34.

DE MANICHÆIS.

Izania quoq; Manichęorũ, quibuſdã in locis hoc tempore fuerũt reliqua. Nicephorus enim & Theodorus Leſtor ſecundo libro, memoriæ tradiderunt, purpuram Anaſtaſij læticiam quandã Manichæis attuliſſe: atque in ſpem ueniſſe eos, mutationem nunc aliquam rerum ſibi opportunitatem futuram eſſe, imò addit, Anaſtaſium

leges libertatis hæreticis dediſſe. Facit & Theodorus cuiuſdam archidiaconi Ioãnis mentionẽ, q̄ Manichęi dogmata ſecutus ſit.

Olympiodorus ita dogma quoddam eorum recitat: Manichæi animas huc & illuc transferri aſſerunt. Immortales quidem illas eſſe aiunt, ſed omnia ſubire corpora, tã hominum quã brutorũ, reptilium quoq; ac plantarum. in Eccleſiaſten, capite tertio.

Romæ quoq; ſubinde iſta lues Manichęorum pullulauit, adeo ut Symmachus neceſſe habuerit eos urbe pellere, eorũque libros in ueſtibulo Conſtantiænę baſilicę publicẽ igni tradere, ut eo exemplo plures abſterrerentur: ut annotat Sabellicus Enneade oſtaua, libro ſecũdo, & Platina de Vitis pontificum ſub Symmacho primo.

De Manichęis in Sicilia reprimẽdis, ſcribit Greg. lib. 4. indiſtione 13. ep̄ſtola 6.

In Perſia iſta lues quoq; ſequit. Theodorus quidẽ ſcribit Manichæos primarias in Perſia ſedes habuiſſe uſq; ad illud tempus: quo per Coaden Perſarum regẽ Chriſtianismus ſit propagatus.

Memorabilis etiã à Paulo Diacono hiſtoria refertur libro 15. quomodo ep̄ſcopus Manichęorũ Indagarus, unã cum omnibus ſectatoribus iſtius hæreſeos, una die ſint deſecti. Nam Manichæi filio Cabadæ regis Perſici, cui Phatuarſan (uel, ut alij nominant, Pharſuaſan) erat nomen, perſuaſerant, ſeſe ei precatõibus impetraturũ regnum, & curaturũ ut parens ſponte ſeſe regno abdicans, maietatem eius in ipſum repudiatis alijs filijs transferat, modò ad Manichęorũ dogma accipiendum & propagandum ſeſe obſtrinxerit. Filius regnandi cupidus, largiter promittit ſe facturũ omnia. Re autẽ ad parentem relata, iubet omnes Manichęorum ſententiã probantes, Magos quoque & Chriſtianos omnes conuenire, ſimulans ſeſe regnũ iſti filio traditurũ. Adſunt Manichæi omnes magna alacritate, ſperantes iam ſe uoti compotes eſſe futuros. Iubet igitur omnes ſectatores eius doctrinã à reliquo cœtu ſegregari, ut quibus filium Phatuarſanem uinũ adhuc daturus eſſet regẽ. quo facto, exercitum in eos immittit, unoque impetu omnes delet, ſicut etiam alibi narratur. Sigebertus annum Domini 526. annotat.

DE NESTORIANIS.

Draſſe hoc adhuc tempore Neſtoriorum etiã contagium, Maxentius teſtatur. Nam Poſſeſſorem, ad quem Hormiſdas papa ſcribit, ait fuiſſe Neſtorianum.

Maxentius in reſponſione ad Hormiſdã inquit: Neſtorianos dicere Chriſtum unũ in Trinitate, non ex Trinitate. Item: Trinitatem habitare in Chriſto.

Item, Christum quidē esse Deum & hominem: uerum esse Deum non naturā, sed uocatione duntaxat, sicut Moses. Argumenta autem sumunt tantum ex dictis quæ de humanitate Christi loquuntur, quæ Maxentius prolixè persequitur.

Item, credunt duos filios.

Item ait, Nestorianos facere quaternitatem, non trinitatem,

¶ Refutat autem Maxentius sic: Si Deus uerbum est Christus, & Christus Deus uerbum, sicut Catholica credit sanitas: quomodo non est Christus unus ex Trinitate, si una persona est Deus uerbum ex Trinitate? Nisi fortè Deum uerbum siue Christū aliquid aliud præter naturalis personæ afferunt esse uocabulum, quod credo nullus unquam ausus fuit hæreticorum dicere. Si autem Deum uerbum siue Christum non aliud aliquid, sed naturalis personæ uocabulum esse intelligunt: quomodo non est Christus unus ex Trinitate, si una naturalis persona est idem Christus ex Trinitate? Sed in his tenebris ideo deuoluuntur, quia non iuxta compositionē Deum uerbū, & ab eo susceptam naturam humanā, unum intelligunt Christum: sed iuxta alterius in altero habitationem, sicut superius docuimus, siue secundum gratiam duarum personarum socialem unionem unam personam Christum intelligunt.

Contra Nestorianos quoq; hac ætate doctores præclare scripserunt. Gregorius ait: Quidam hæresiarches dixit. Non inuideo Christo Deo facto: quoniam siuolo, & ipse possum fieri. Qui IESVM Christum dominum nostrum non per mysterium conceptionis, sed per profectum gratiæ Deum putauit, peruersa allegatione astruens, eum purum hominem natum: sed ut Deus esset, per meritum profecisse, atque ob hoc æstimans & se & quoslibet alios posse ei coæquari, qui filij Dei per gratiam fiunt: non intelligens, non attendens, quia non adæquabitur ei topazium de Aethiopia. Aliud est enim, natos homines gratiam adoptionis accipere: aliud, unum singulariter per diuinitatis potentiam Deum ex ipso conceptu prodijisse. Nec æquari potest gloria unigeniti habita per naturam, alijs accepta per gratiam. Mediator quippe Dei atque hominum homo Christus IESVS, non (sicut iste hæreticus desipit) alter in humanitate, alter in deitate est. Non purus homo conceptus atque editus, post per meritum ut Deus esset accepit, sed nunciante Angelo & adueniente spiritu, mox uerbum in utero, mox intra uterum uerbum caro: & manente incommutabili essentia, quæ ei est cum patre & cum sancto spiritu coætterna,

CAP. V.
assumpsit intra uirginea uiscera: unde &
impalsibilis pati, & immortalis mori, &
æternus ante secula, temporalis posset esse
in fine seculorum, ut per ineffabile sacra-
mentum conceptu sancto, & partu inuio-
bili, secundum ueritatem utriusque naturæ,
eadem uirgo & ancilla Domini dicitur: Vn-
ter. Sic quippe ei ab Elizabeth dicitur: Vn-
de hoc mihi, ut ueniat mater Domini mei
ad me? Et ipsa uirgo concipiens dixit:
Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum
uerbum tuum. Et quamuis ipse aliud ex pa-
tre, aliud ex uirgine, nō tamē aliud ex patre,
aliud ex uirgine: sed ipse est æternus ex patre,
ipse temporalis ex matre: ipse qui fecit, ipse
qui factus est. ipse speciosus forma præ filiis
hominum per diuinitatem, & ipse de quo
dictum est: Vidimus eum, & non erat aspe-
ctus, & non est species ei, neque decor,
per humanitatem. Ipse ante secula de pa-
tre, sine matre: ipse in fine seculorum de
matre, sine patre. Ipse conditor or-
plum, ipse conditor templi: ipse autor o-
peris, ipse opus autoris, manens, unus ex
utraque, & in utraque natura, nec natura-
rum copulatione confusus, nec naturarum
distinctione geminatus. Gregorius in ui-
gesimum octauum caput Iob, libro decimo
octauo, capite uigesimo septimo.

SVB IVSTINIS
DE ORIGENISTIS.

DE ORIGENISTIS.
Gregorius ita scribit: Sunt nunc etiam
 qui idcirco peccatis suis ponere fi-
 dem negligunt, quia habere quandoque
 finem futura super se iudicia suspicantur.
 in quadragesimumprimū caput Iob, libro
 trigesimoquarto, capite decimosexto.

Euagrius cōmemorat, Monachos in no-
ua Laura amplexos esse Origenica dogma-
ta, & Eustochium Hierosolymitanum eos
expulisse: sed Theodorum cognomento
Afcidam, Cēsareæ Cappadocum episcopū,
Iustiniano familiarem, Monachorum par-
tes tutatum esse. quæ res occasionem quin-
tæ synodo præbuit: ac disertè dicitur, O-
rigenem Ethnicorum atque Manichæorū
zizania simplicitati Apostolicorū scripto-
rum immiscuisse. libro quarto, capite tri-
gesimo octauo.

PELAGIANISMVS.

PELAGIANISMVS.
IN Anglia reliquæ Pelagianismi dura-
runt. itaque rursus ea hæresis ibi à do-
ctoribus uentilata est, circa annum Domini
quingentesimū quinquagesimum. Et Da-
bricius Gainius, in primis Pelagianorum
dogmata infectatus est: ut scribit Balæus.

Infantum quoque secundum hunc erro-
ri adstipulatum, eam quæ ob causam phre-
nesi diuinitus punitum esse, tradunt histo-
riæ; ut etiam Hedio annotat. Refutat

Refutas

Refutat Pelagianos Cassiodorus diligenter, explicans dictum Psalmi octuagesimo octauo, *Quis est homo qui uiuit, &c.* ait: Vnde qui originale peccatum mala praesumptione credere nolunt, quanto se liberos ab hac conditione dicunt, tanto amplius miserabili sorte constringuntur. Et dictum Psalmi decimiquinti, *Quoniam bonorum meorum non eges*, contra Pelagianos citat: Audiant, inquit, hoc Pelagiani, qui aliqua bona putant suis uiribus applicanda. Clamitat humanitas uerbi, bonis suis Deum penitus non egere, ad ipsum referens omnia quae donauit, non ad se qui collata suscepit. Item dictum Psalmi tertij, *Tu autem Domine susceptor meus es*, gloria mea, &c. dicit pertinere ad Pelagianos destruendos, qui putant hominem per se efficere quod bonum est. Et Psalmo uigesimo quarto, *Reminiscere Domine miserationum tuarum*, &c. hoc dicto ait refutari Pelagium: Omnes, inquit, quidem haereses detestabili cogitatione repertae sunt: Pelagianum uero malum quam sit perniciosum, hinc datur intelligi, quod tanta cognoscitur assiduitate redargui. Et: Desinat ergo Pelagiana haeresis rediuuas suscitare calumnias. Nihil boni ex nobismetipsis habere possumus, nisi hoc à Domino sumpserimus. Item in Psalmum quinquagesimum octauum. Item Psalmo 105. *Peccauimus cum patribus nostris, &c.* Hoc haeresis Pelagiana non accipit, dum putat originale peccatum ad prolem Adae nullatenus peruenire potuisse. Facit & Gregorius eius haereseos mentionem lib. 5. epist. 14. & lib. 7. epist. 47.

DE MONOTHELITIS.

Anno Domini 565, Monothelitae emergunt.

HYPOTHESES

De Christo.

Negarunt duas esse in Christo uoluntates, diuinam & humanam: quia contrariae uiderentur. Volaterranus libro decimoseptimo, in Anthropologia.

Denique quanta fuerit seueritas Imperatorum contra haereticos, uel hinc satis patet, quod lege undecima secundum Imperatorem Iustinianum A. Cod. de Episcopali audientia, dicitur: Ad testimonium iudiciale contra Christianos non admittitur haereticus, sed in contractibus uel ultimis uoluntatibus sic. Inter se uero possunt esse testes, exceptis ijs quos uel Manichaeus furor, cuius parte & Borboritas esse manifestum est, uel Pagana superstitio detinet. Samaritis nihilo minus, & qui illis non ab similes sunt, id est Montanistis & Ascodrogitis & Ophitis, quibus per reatus similitudine omnis legitimus actus interdictus est.

Sed iisdem quoque omne testimonium, sicut & alias legitimas conuersationes, sancimus esse interdictum.

SVB TYBERIO.

DE DONATISTIS.

Saepe Donatistarum facit mentionem Gregorius Magnus, quod suo tempore etiam dilatentur: atque ait eos quosdam qui antea catholice baptisati sunt, rebaptizare denud. libro secundo, in dictione decima, epistola trigesima tertia: & libro tertio, in dictione duodecima, epistola trigesima secunda. Item, quod sacerdotes Canonicos prauissima de suis Ecclesijs temeritate repellant. libro eodem, epistola 35. & libro quinto, in dictione 14. epistola trigesima sexta, atque in alijs locis. Queritur autem, nimia indulgentia eam haeresin ita grassari, ac gregem Domini turbare: libro secundo, in dictione decima, epistola trigesima tertia.

ALIA HAERESIS.

CHilpericus rex Francorum haeresin resuscitare conatus est, sine dubio ex Arianorum furioribus occasionem sumens. Nam edictum composuit, quod publice erat propositurus: ac mandaturus, ut sancta Trinitas non in personarum distinctione, sed tantum Deus nominaretur: adferens, indignum esse ut Deus persona, sicut homo carnis, nominaretur. Affirmans etiam ipsum esse patrem qui est filius, itemque ipsum esse spiritum sanctum qui pater & filius. Sic (inquit) prophetis & patriarchis apparuit, sic eum ipsa lex nunciavit. Haec uoluit Gregorium Turonensem approbare, sed is acriter restitit, hisce uerbis: Hac credulitate, inquit, relicta, pie Rex, hoc te oportet sequi, quod nobis post Apostolos alij doctores Ecclesiae reliquerunt, quod Hilarius Eusebiusque docuerunt, quod & in baptismo es confessus. Tunc iratus rex ait: Manifestum est, mihi in hac causa Hilarium Eusebiumque ualidos inimicos haberi. Cui ego respondi: Obseruare te conuenit, neque Deum neque sanctos eius habere offensos. Nam scias, quia in persona alter filius, alter spiritus sanctus. Non pater assumpsit carnem, neque spiritus sanctus, sed filius: ut qui erat Dei filius, ipse ad redemptionem hominis filius haberetur, & uirginis. Non pater passus, neque spiritus sanctus, sed filius: ut qui carnem assumpserat in mundo, ipse offerretur pro mundo. De personis uero quod ais, non corporaliter, sed spiritualiter est sentiendum. In his ergo tribus personis una gloria, una aeternitas, una potestas. At ille commotus ait: Sapientioribus te haec pandam, qui mihi consentient. Et ego: nunquam erit sapiens, sed stultus, qui haec quae propter nos, sequi uoluerit. Ad haec ille frendens, siluit.

VI. CAP. V.
uesceris pane tuo, donec reuertaris in terra
de qua sumptus es, q̃a puluis es, & in pulue
re reuerteris. Quid ad hęc respōdebitis, qui
resurrectionē futurā prædicatis? cū in pul
uerē redactū hominē resurgere ulterius di
minuitas non permittat. Cui ego: Quid de
hac causa uel ipsi⁹ Domini & redemptoris
nostri, uel patrū prædecessorū uerba loquā
tur, nullū catholicorū nescire reor. Nam in
10 Genesi, cū patres obirent, aiebat Dominus:
Tu autē congregaberis ad populū tuum, se
pultus in senectute bona. Et ad Cain dici
tur: Quia uox sanguinis fratris tui clamat
ad me de terra. Vnde liquidū apparet, uiue
re animas post egressum corporis, atque re
surrectionē futurā intentis uultibus prestō
lari. Sed & de Iob scriptū est, quia resurre
cturus est in resurrectione mortuorum. Et
propheta Dauid, licet ex persona Domini,
20 tamen resurrectionē præuidens ait: Nunquid
qui dormit, nō adiciet ut resurgat? hoc est,
qui mortis somno opprimitur, non est uen
turus ad resurrectionē? Et Elaias, qđ de se
pulchris resurrecturi sint mortui, docet. Sed
& Ezechiel propheta, cum ossa arida obte
cta cute, neruis solidata, uenis infecta, flan
te spiritu animata reformatū hominē enar
raret, manifestissimē resurrectionē futuram
edocuit. Sed illud manifestum fuit resurre
ctionis indicium, quod Helisei ossa tangēs ex
30 tinctum cadauer, uirtutis effectu reuixerat.
quod ipsius Domini qui est primogenitus
mortuorū, resurrectio manifestauit, q̃ morti
mortē intulit, & de sepulchro uitā mortuis
reformaui. Ad hęc presbyter: Quod Do
minus in assumpto homine mortuus fuerit
ac resurrexerit, non ambigo: illud tamē, qđ
reliqui surgant mortui, nō admitto. Et ego:
Et quæ fuit necessitas filio Dei de celo de
40 scendere, carnē assumere, mortē adire, infer
na penetrare, nisi ut hominē, quem plasma
uerat, non permetteret in morte perpetua
derelinqui? Sed & iustorū animæ, quæ usq;
ad passionem eius infernali ergastulo tene
bantur inclusæ, eo ueniente laxatæ sunt. Nā
descendens ad inferos, dum tenebras noua
luce perfudit, animas eorū secum, ne hoc e
xitu amplius cruciarentur, eduxit: iuxta il
lud, Et in sepulchro eius resurgent mortui.
50 Et presbyter ait: Nunquid possunt ossa in
fauillā redacta, iterum animari, & hominē
uiuentē proferre? Et ego: Nos credimus,
quia quātumlibet in puluerē redigatur ho
mo, & aquis uel terra uenti uiolentis impo
tu dispergatur, non sit difficile Deo hæc ad
uitā resuscitare. Presbyter respondit: Hic
maximē uos errare puto, ut asserere uerbis
leuibus tentetis acerrimā seductionē, ut di
catis à bestiis captū, aq̃s immersum, piscium
i 60 faucibus deuorātū, in sterco redactū, & per
secretū

Misit uerò Pelagius Romanus antistes Constantinopolim Gregorium postea Magnum appellatum, qui in præsentia Imperatoris Tyberij Euthicium confutauit. Celsauit autem ista hæresis, Euthicio extincto non diu post hanc actionē, ut Sigebertus annotauit: anno Domini 581. Idem Beda & Regino referunt.

Gregorius Turonensis memoriae pro-
didit, quendā ex presbyteris suis er-
rorem Sadducæorū renouasse, asseuerantē,
quod penitus nulla corporū esset resurre-
ctio. Fortē autē inde occasionem nactus erat
presbyter, quod Euthicius Constantinopo-
litanus quēdā cōpisset de resurrectione cor-
porū mouere. Solet autē ita fieri, ut mota u-
na cōtentione de dogmatibus, multi ansam
plura non necessaria mouendi, & turbandi
Ecclesiā arripiant. Sed cum ipsam discepta-
tionem & conuersionē Gregorius Turonē-
sis accuratē recitet, utile erit lectori, integrū
ex eo colloquiū adscribere. Sic inquit libro
10 Historiarū, cap. 13. His dieb. extitit qui-
dam de presbyteris nostris, Sadducæa ma-
lignitatis infectus ueneno, dicens non esse
resurrectionē futurā. Cumq; nos eam sacris
literis prædictā & Apostolicæ traditionis au-
toritate monstratā affirmaremus, respōdit:
Manifestū est hoc celebre ferri, sed certi nō
sumus utrū sit an non: præsertim cum Do-
minus iratus primo homini, quē manu sa-
cra plasmauerat, dixerit: In sudore uult⁹ tui

secretū digestionis eiectū, aut aquis labentibus deiectū, aut terra computrescente abolitum, ad resurrectionē uenturum. Et ego: Obluioni apud te traditum est, ut opinor, quid Ioannes Euangelista super pectus Domini recumbens, ac diuini mysterij arcana rimans, in Apocalypsi dicat: Tunc, inquit, reddidit mare mortuos suos. unde manifestum est, quia quicquid humani corporis pi scis absorbuit, ales rapuit, bestia deglutiuit, 10 à Domino coniunctum in resurrectione reparandum erit: quia non erit difficile ei, per dita reparare, qui ex nihilo non nata creauit: sed ita hæc in integritate solida sicut prius fuerant reparabit, ut corpus quod fuit in mundo, aut pœnam iuxta meritum ferat, aut gloriam. Sic enim Dominus in Euangelio ait: Quia filius hominis ueniet in gloria patris sui cum angelis suis, & tunc reddet unicuique secundum opera sua. Sed & Mar- 20 tha, cum de resurrectione instanti fratris Lazari dubitaret, ait: Scio quia resurget in resurrectione, in nouissimo die. Cui Dominus ait: Ego sum resurrectio & uita. Ad hæc presbyter: Quomodo (ait) in Psalmo dicitur, Quia non resurgunt impij in iudicio? Et ego respondi: Non resurgunt ut iudicent, sed resurgunt ut iudicentur. Nec enim sedere iudex cum ipsis potest, causas suorum redditurus actum. Et ille: Dominus (inquit) in Euangelio dixit: Qui non crediderit, iam iudicatus est, utique quia peribit resurrectioni. Et ego respondi: Iudicatus est quidem ut ad supplicium æternum perueniat, quia non credidit in unigenitū filium Dei: tamen resurrecturus in corpore, ut ipsum supplicium in quo peccauit corpore patiatur. Nec enim potest iudicium fieri, nisi prius resurgant mortui: quia sicut illos qui defuncti sunt sancti cœli, ut credimus, 40 retinent, de quorum sepulchris sæpius uirtus illa procedit, ut de his cæci illuminentur, claudi gressum recipiant, leprosi mundentur, & alia sanitarum beneficia infirmis petentibus tribuantur: ita credimus, & peccatores in illo infernali carcere usque ad iudicium retineri. Et presbyter ait: In Psalmo legimus, spiritus pertransiit ab homine, & non erit, & non cognoscet amplius locum suum. Ego dixi: Hoc est quod ipse Dominus per parabolam ad diuitem, qui flammis tartareis cruciabatur, dicebat: Recepisti tu bona in uita tua, similiter & Lazarus mala. Non autem cognouit diues ille purpuras suas & byssum, nec delicias conuiuij, quas ei uel aer uel terra uel mare protulerat: sicut nec Lazarus uulnera putredinis, quæ iacens ante ianuam semper ferebat, uel cum hic in sinu Abrahæ requiesceret, ille autem cruciaretur in flammis. Presby-

ter dixit: In alio Psalmo legimus: Quia exiit spiritus eorum, & reuertetur in terram suam, in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Ad hæc ego: Bene ais. Quia cum egressus fuerit ab homine spiritus, & iacuerit corpus mortuum, non cogitat de his quæ in mundo reliquit, ac si uerbi causa dicas: Non cogitat ædificare, plantare, agrum excolere: non cogitat congregare aurum, argentū, uel reliquas diuitias mundi. periit enim hæc cogitatio à corpore mortuo, quia non est spiritus in eo. Sed quid tu de resurrectione dubitas, quam Paulus apostolus, in quo (ut ait) Christus loquebatur, euidenter exprimit dicens: Consepul ti enim sumus Christo per baptismum in mortem, ut sicut ille mortuus est & resurrexit, ita & nos in nouitate uitæ ambulemus. Et iterum: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. Canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur. Et iterum: Stella aut differt à stella in claritate, sic & resurrectio mortuorum. Itē: Illic seminatur in corruptione, surgit in incorruptione, &c. Itē illic: Omnes nos representari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis sui, prout gessit siue bonum siue malum. Ad Thessalonicenses autem euidentissimè resurrectionē designat dicēs: Nolo uos ignorare de dormientibus, ut non cōtristemini, sicut & cæteri qui spem non habent. Si enim credimus quod IESVS mortuus est & resurrexit, ita & Deus eos qui dormierunt, per IESVM adducet cum eo. Hoc enim uobis dicimus in uerbo Domini, quia nos qui uiuimus, qui residui sumus, in aduentu Domini nō præueniemus eos qui dormierunt. Quoniam ipse Dominus in iussu & in uoce archangeli, & in tuba Dei descendet: & mortui qui in Christo sunt, resurgent primi. Deinde nos qui uiuimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obuiam Christo in aera, & sic cum Domino erimus. Itaque consolamini inuicem in uerbis istis. Plurima enim sunt de his testimonia, quæ hæc causam affirmant. Sed tu ignoro quid ambigas de resurrectione, quam sancti expectant pro merito, quam peccatores metuunt pro reatu. Hanc enim resurrectionem & illa quæ cernimus elementa demonstrant: id est, dū arbores in æstate folijs testæ, hyeme ueniente nudantur, succedente uerò uerno tēpore quasi resurgentes, in illud quod prius fuerant foliorū tegmine uestiuntur. Hæc ostendunt & illa quæ iaciuntur semina terris, quæ commendata sulcis, si fuerint mortua, cum multiplici fructu resurgunt. Sicut ait Paulus apostolus: Stulte, tu quod seminas, non uiuificatur, nisi

nisi prius moriatur. Quæ omnia ad fidem resurrectionis mundo manifestata sunt. Si enim resurrectio futura non est, quid proderit iustis benè agere? quid nocebit peccatoribus, malè? Decidant ergo cuncti in uoluptatibus suis, & faciat unusquisque quæ placuerit, si iudicium futurum non erit. Vel illud improbe non formidas, quod ipse Dominus beatis Apostolis ait: Cum uenerit, inquit, filius hominis in sede maiestatis sue, congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat agnos ab hædis: & statuet oves quidem ad dexteram, hædos autem ad sinistram. Et his dicit: Venite benedicti patris mei, percipite regnum. Illis autem: Discedite à me operarii iniquitatis. Atque ut ipsa Scriptura docet: Ibunt hi in supplicium æternum, iusti autem in uitam æternam. Putas ne erit resurrectio mortuorum, aut iudicium operum, quam ostendit Dominus? Respondeat ergo nobis Paulus apostolus, sicut & alij incredulis, dicens: Si Christus non resurrexit, inanis est prædicatio nostra, inanis est & fides nostra. Ad hæc contristatus presbyter, à conspectu nostro discedens, pollicitus est credere in resurrectionem, iuxta seriem Scripturarum sanctarum, quas supra memorauimus.

DE PRISCILLIANISTIS.

DE Priscillianistis inquit Gregorius: Priscillianistæ hæretici, nasci unumquemque hominem sub constitutionibus stellarum putant. & hoc in adiutorium sui erroris assumunt, quod noua stella exijt, cum Dominus in carne apparuit. Cuius fuisse fatum, eandem quæ apparuit stellam putat. Sed si Euangelij uerba pensamus, quibus de eadem stella dicitur: usque dum ueniens staret supra, ubi erat puer, &c. dum non puer ad stellam, sed stella ad puerum cucurrit, si dici liceat, non stella fatum pueri, sed fatum stellæ is qui apparuit puer fuit. Gregorius in Euangelia, homilia decima.

DE SIMONIACIS

uel pseudochristo.

IN Gallijs quidam Simonis illius præstigiatoris hæresin exuscitarunt, ac turbas maximas dederunt. Ut autem diaboli molitiones magis in conspectu uersentur, integram huc narrationem ex Gregorio Turo-nensi scribemus, qui sic ait lib. 10. Historiarum, capite 24. Quidam enim ex Biturico, ut ipse postmodum est professus, dum saltus sylvarum ingressus ligna cæderet ad explendam operis cuiusdam necessitatem, muscarum eum circumdedit examen, qua de causa per biennium amens est habitus. Vnde intelligi datur, diabolicæ immisionis fuisse nequitiam. Post hæc transactis urbibus p-

pinquis, Arelatensem prouinciã adiit: ubique induitus pellibus, quasi religiosus orabat. ad quem illudendum, pars aduersa diuinandi ei tribuit facultatē. Ex hoc, ut in maiori proficeret scelere, commotus à loco, prouinciã memoratā deferens, Gabalitanæ regionis terminum est ingressus, proferens se magnum, ac profiteri se non metuens Christum: assumpta secum muliere quadam pro sorore, quã Mariã uocitari fecit. Confluebat ad eum multitudo populi, exhibens infirmos: quos contingens, sanitati reddebat. Conferebant autem ei aurum argentumque; ac uestimenta, ij qui ad eum conueniebant. Quod ille, quo facilius se soloret, pauperibus erogabat, prosternens se solo, effundens orationē cum muliere memorata: & surgens, se iterum à circumstantibus adorari iubebat. Prædicebat enim futura, & quibusdam morbos, quibusdam damna prouenire pronuntiabat, paucis salutē futura. Sed hæc omnia diabolicis artibus. & prestigijs nescio quibus agebat. Seducta est autem per eum multitudo immensa populi, & non solum rusticiores, uerum etiam sacerdotes Ecclesiastici. Sequebantur autem eum amplius quam tria millia populi. Interea cepit quosdam spoliare, ac prædari quos in itinere reperisset, spolia tamen non habentibus largiebatur. Episcopis ac ciuibus minas mortis intentabat, eo quod ab ijs adorari despiceretur. Ingressus autem Auellanæ urbis terminum, ad locum quæ Anicium uocitant accedit: & ad basilicas propinquas cum omni exercitu restitit, instruens aciem, qualiter Aurelio ibidem tunc consistenti episcopo bellum inferret: mittens etiam ante se nuncios, homines nudo corpore, salantes atque ludentes, qui aduentum eius nuntiarent. Quod stupens episcopus, quid sibi eum uiros strenuos, inquirentes quid sibi uelint ista quæ gerantur? Unus autem ex ijs qui erat senior, cum se inclinasset quasi osculaturus genua eius, ac discussurus uiam illius, iussit eum apprehensum spoliari. nec moram ille euaginato gladio in frustra concidit: ceciditque Christus ille, qui magis Antichristus nominari debet, & mortuus est, dispersique sunt omnes qui cum eo erant. Maria autem illa supplicijs dedita, omnia phantasmata eius ac prestigijs publicauit. Nam homines illi quos ad se credendum diabolica circumentione turbauerat, nunquam ad sensum integrum sunt regressi: sed hunc semper quasi Christum, Mariam autem illam partem deitatis habere profitebantur. Sed & per has prestigijs emerferunt plerique, qui per has prestigijs adiungentes sibi mulierculas quasdam, quæ debacchantes sanctos eos profiterentur, magnos se in populis præferebant: ex quibus nos plerosque uidimus, quos iurgantes reuocare ab errore nisi sumus.

DE ANABAPTISTIS.

Anabaptismum defendisse Petrum Apameæ Syriae episcopum, & Zooran monachum Syrum, scribit Nicephorus lib. decimo septimo, capite nono. Fuerunt autē de secta Eutychianorum, seu Seueritarum. Nam unicam tantum naturam in Christo asseuerarunt, ac deprehēsi sunt in alijs quoque nefandis obsecenitaribus. Cōtra hosce etiam, quemadmodum contra Seuerum, simul Palæstinæ urbis Constantinopolitanæ & Syriæ monasteria libellos obtulerunt. Itaque in altera Constantinopolitana synodo explosi atque damnati sunt.

THEODORI HAERESIS.
Peculiaris erroris autor extitit Theodorus Mesethenus.

HYPOTHESES.

De Christo.

Aliud esse Verbum, aliud esse Christum.

2.

Mariam non esse Dei genitricem. Naucleus secūdo uolumine, generatione decimā nona. Lex 16. dist. c. primo. § quinto, sub Iuliano imperatore.

Cōtra hosce errores quinta synodus Constantinopolitana est congregata sub Vigilio pontifice Romano.

DE AGNOITIS.

Meminit Gregorius Agnoitarum, ab opinione ita distortum, ideo q. Christum quædam ignorasse dixerūt, etiam iuxta diuinam sapientiam. Fuerunt autem prope Alexandriam.

HYPOTHESES.

Diuinam sapientiam in Christo quædam ignorasse: quia de Lazaro quærit, ubi sit depositus? & de extremo iudicio dicat, Ne filium quidem scire. Gregorius epistola quadragesima secunda, libro 8.

Refutarunt autem Agnoitas Alexandriani ministri, & Gregorius, qui sic inquit: Res ualde manifesta est, quia quisquis Nestorianus non est, Agnoita esse nullatenus potest. Nam qui ipsam Dei sapientiam fatetur incarnatam, qua mente ualet dicere, esse aliud quod Dei sapientia ignoret? Scriptum est: In principio erat uerbum, & uerbum erat apud Deum, & Deus erat uerbum. omnia per ipsum facta sunt. Si omnia, proculdubio etiam dies iudicij, & hora. Quis ergo desipiat, ut dicere præsumat, quia uerbum patris fecit quod ignorat? Scriptum quippe est: Sciens Iesus quia omnia dedit ei pater in manus. Si omnia, profectō diem iudicij, & horam. Quis ergo ita stultus, ut dicat quia accepit filius in manibus quod nescit? Gregorius libro octauo, indictione tertia, epistola quadragesima secunda, Item: Diem

hunc non ex natura humanitatis nouit. Gregorius ibidem.

Meminit Gregorius & Frontinianistarum, lib. octauo, epistola trigesima sexta: uerum non explicat, & iubet eos reuocari in uiam.

DE HAERESI IN.

certi autoris.

Fulgentius ait: Christum quidam cum audiunt descendisse, descensionem eius affirmare nituntur localem: quia nesciunt Dei, sicut oportet, cōsiderare uirtutem: nec ualent agnoscere, sic pro homine Deum hominem factum, ut accepta hominis forma, maneret immutabilis diuina substantia. nec sic intelligunt temporaliter natum, ut semper fuisse teneant sempiternum. libro secundo ad Thrasimundum. Item: Multum uerò miramur istos, qui in contumeliam filij conspirant, estimantes eum secundum Deitatis substantiam aut ad locum de loco motu locali transire, aut non posse simul omnia deitatis suæ immensitate complere, in tantum, ut quum eum audiunt ad terram descendere, credant eum in cœlo uel apud inferos nō fuisse: & ad infernum secundum deitatis substantiam ita descendisse confirmant, ut eum cœlo defuisse tūc & terris existiment. Fulgentius libro secundo ad Thrasimundum. Item: Hæretici ideo Spiritum sanctum minorem dicunt credendum patri & filio, quia & à patre & filio sit missus. Et ipsi conuincuntur: Quia sicut à patre & filio missus legitur spiritus sanctus, sic à patre & spiritu missus inuenitur & filius, ibidem.

Item: Hæc dum quidam minus attendunt, diuinitatem Christi non dubitant subijcere passioni: & audientes Christum in carne passum, putant Deum carni fuisse compassum: minus attendentes diuinam illam atque immutabilem filij Dei substantiā, & in carne passibili passionem suscepisse, & cum carne passionem sentire non potuisse. Sed huic opponitur dictum Petri: Christo igitur in carne passio, &c. Fulgentius libro tertio ad Thrasimundum.

DE ALIIS QVIBVSDAM

opinionibus malis.

Explicans Cassiodorus dictum Psalmi noni, Increpasti gētes, & perijt, &c. contra hæreticos inquit: Quapropter desinant hæretici dicere aliquādo, diabolum cum sequacibus suis ad gratiā posse reuocari: quando sic euidenter audiunt, eos in æternum & in seculū seculi esse damnandos, ut nec nominis eorum possit remanere uestigium.

Gregorius libro nono, indictione quarta, epistola trigesima nona, quosdam fuisse indicat, qui dixerint, religionis gratiā coniugia dissolui. Item, in baptismo omnia

nia peccata non dimitti. Item, quod post pœnitentiam triennio facta, sit licentia peccandi, quos Gregorius cōfutat, etsi aliquos ab hoc crimine liberare uidetur. Clare inquit: Si dicunt religionis causa coniugia debere dissolui, sciendum est, quia etsi hoc lex humana concessit, lex diuina tamen prohibuit. Per se enim ueritas dicit: Quos Deus coniunxit, homo non separet. Quæ etiam ait: Non licet dimittere uxorem, excepta causa fornicationis. Quis ergo huic cœlesti legislatori cōtradicat? Scimus quia scriptum est: Erunt duo in carne una. Si ergo uir & uxor una caro sunt, & religionis causa uir uxorem dimittit, uel mulier uirum in hoc mundo remanentem, uel etiam fortasse ad illicita uota migrantem: quæ est ista migratio uel conuersio, in qua una eademque caro, & ex parte transit ad continentiam, & ex parte remanet in pollutione? Postea tamen ipse Gregorius concedit, si uterque assentiat: uerum id quoque contra Dei est ordinationem.

Formulam cuiusdam Episcopi, qui suam hæresin anathematizauit, recitat Gregorius libro decimo, in dictione quinta, epistola trigesima prima: Quoties cordis oculus nube erroris obductus, supernæ illustrationis lumine sit serenus, magna cautela nitendum est, ne latèter autor schismatis irruat, & ab unitatis radice eos qui ad eam reuersi fuerant, telo iterum erroris abscindat. Et ideo ego, ciuitatis illius episcopus, comperito diuisionis laqueo quo tenebar, diutina mecum cogitatione pertractans, prona & spontanea uoluntate ad unitatem sedis Apostolicæ diuina gratia duce reuersus sum. Et ne praua mente, seu simulatè reuersus existimer, sub mei ordinis casu spondeo, & anathematis obligatione, atque promitto tibi, & per te sancto Petro Apostolorum principi, atque eius uicario beatissimo Gregorio, uel successoribus ipsius, me nunquam quorumlibet suasionibus, uel quocunque alio modo ad schisma, de quo Redemptoris nostri misericordia liberatè ereptus sum, reuersurum: sed semper me in unitate sanctæ Ecclesiæ catholicæ, & cōmunionem Romani Pontificis, per omnia permanfurum. Vnde iurans dico per Deum omnipotentem, & hæc sancta quatuor Euangelia, quæ in manibus meis teneo, & salutem gentium atq; illustrium dominorum nostrorum Rempublicam gubernantium, me in unitate, sicut dixi, Ecclesiæ catholicæ, & cōmunionem Romani pontificis semper & sine dubio permanere. Quod si, quod absit, aliqua excusatione uel argumento ab hac me unitate diuisero, periurij reatum incurrens, æternæ pœnæ obligatus inueniar, & cum

autore schismatis habeam in futuro seculo portionem. Hanc autem confessionem, promissionisquæ meæ chartulam, notario meo, cum consensu presbyterorum & diaconorum atque clericorum, qui me in hac unitate obligantes, in superscriptis omnibus prona simul uoluntate secuti, atque proprijs manibus subscripturi sunt, scribendam dictaui, & propria manu subscribens tibi tradidi. Acta in loco illo, die & consule superscriptis. Subscriptio Episcoporum illorum: Ego ille episcopus ciuitatis illius, huic confessioni promissionique meæ, præficto de conseruandis superscriptis omnibus sacramento, subscripsi.

DE PSEVDOCRISTO.

Narrat Gregorius Turonensis, De delirium quendam Burdegalensem in sua ciuitate arte magica hominibus imposuisse, cæcis uisum restituisse, & claudos uiolenta tractione uoluisse sanare, adeo ut etiam sese Christum tandè profiteretur. Amictus fuit cuculla ac tunica ex pilis caprarum confecta. Præ se ferrebat quoque abstinentiam, quam tamen ingluuie clam compensabat. Verum dolo cognito, urbe exactus est. Gregorius Turonensis libro 9 hist. capite 6.

DE IMPOSTORE QVO.

dam crucigero.

IN immensum hac ætate creuit reliquiarum ueneratio & cultura, qua quidem occasione nō modo clam, uerum etiam palam diabolus quælibet ausus est proponere, eiusq; præstigiæ alias creditæ, alias uero deprehensæ & elisæ sunt. Refert Gregorius Turonensis, sua ætate quendam in Gallias uenisse, qui crucem tulit, ex qua multæ ampullæ suspensæ fuerunt, oleo sancto, ut dicebatur, plenæ: & gloriatus est, sese plurimas apportare reliquias. Vtque minus deprehenderetur quis nam esset, finxit ex Hispanijs sese aduentare. Turonam igitur sanctis sperni ueniens, processum reliquijs sanctis flagitauit. Verum cum iussus esset usque in posterum diem differre, mane nō expectatis alijs, uenit in templum: ibique peractis suis ceremonijs, & reprehensis superbe ministris, qui reliquijs suis honorem denegassent, Parrisios abiit. Ibi quoque satis procaciter episcopo & alijs insultans, qui obrogationes quasdam iubebant reliquias istas nouas paululum quiescere, ex qua importunitate proditus, recludi iussus est, ne turbas aliquas daret: factaq; diligenti perscrutatioe, inuenit episcopus Ragumodus sacculum magnum, plenum radicibus diuersarum arborum, & dentes talpæ, & ossa muriu, ungulas atq; adipēs urfinos: quæ quidē omnia in flumen proiecit, ac crucem adēpta, urbe eū pepulit. Verum ut erat impudens,

pudens, alia cruce parata, pergit dementare populum. Verum aliquando uino ebrius, templū ingreditur, soporeq; correptus, totā in eo noctem dormit, ac uomitu tetraque fetore totum locum inficit. Hoc pacto deprehensus, sistitur ministris uerbi: ubi profugus seruus reperitur esse Amelij, Beoretinae urbis episcopi: qui castigatum ad se recipit. Gregorius Turonensis lib. 9. Historiarū, capite sexto.

DE ENTHUSIASTICIS QUI-

busdam praconibus extremi diei.

Circuierunt Byzantij his temporibus quidam fanatici, mirabiles quasdam uisiones iactantes, futura praesagientes, ac mundum breui collapsurum uaticinantes. In eam cohortem se quoq; nonnulli Mathematici seu Astrologi miscuerunt, ex astris affirmantes omnium rerum fore euerisionē. quāres aliquos permouit, ut poenitentiam simularent. Verum animaduertentes plerique uanitatem istorum uatum, ad ingenia pristina redierunt. Agathius lib. 5.

CAPVT VI.

DE CEREMONIIS ET
ritibus Ecclesiarum.

IN Quinta Centuria exposuimus, quomodo paulatim ceremoniae in Ecclesia creuerint. Sequitur igitur hac in Centuria nunc maior adauctio rituum, nam Monastici ritus, cultus sanctorū defunctorum, & eius res externae in immensum cumulae sunt, aded ut uerae doctrinae lux horribiliter obfuscata sit. Nam rebus illis externis homines obruti & fascinati, cultus diuinos & merita uitae aeternae putant esse illa qualiacunque exercitia. Sed de singulis, quorum huius aetatis scriptores faciunt mentionem, quaedam annotabimus.

DE CONGRESSIBVS
publicis.

Sacros diurnos atq; nocturnos congressus in usu hoc etiam seculo fuisse, ex historia quae sequetur manifestum erit. Congregationes autem factae sunt in templis, quae passim toto orbe innumerabilia extruxerunt, sicuti etiam priori seculo fieri coeperat. Origo & fons eius rei fuit, quod neglecta doctrina de Iustificazione per solam Christi obedientiam, deq; inuocatione uera in nomine Iesu Christi, cultibus & uenerationibus nimium tribuerent, & salutem per merita quaedam humana quaerent. Imò id quoq; cum summo Ecclesiarum & Scholarum derimento. Scribit enim Zonaras tomo tertio, Iustinianum Imperatorem aded

prepostero struendi templa studio flagrasse, ut & stipendia liberalium artium Magistris iam olim constituta, in omnibus urbibus sustulerit, quo haberet quos pro libidine sua in non necessarias sanorum aedificationes sumptus & pecunias profunderet. Hoc autem sua illa immodica & peruersa religione & liberalitate effecisse dicitur, ut literarum scholis uacantibus, barbariae simul & rusticitati occasionem plurimis in locis dederit. Inde Fortunatus lib. 4. scribit:

*Tempore quisq; sui fundans pia templa patroni,
Iste Augustini condidit, ille Petri.*

DE TEMPLIS.

Sed ut notum fiat, quomodo templis passim etiam non necessarijs homines studuerint, ex autoribus huius aetatis quaedam recensebimus. Nam non sunt omnia templa literis consignata.

Constantinopoli in suburbio fuit templum Iohannis Baptistae. Nicephorus libro decimo octauo, capite quadragesimo.

In sinu Nicomediae fuit templum Autonomi martyris. Nicephorus ibidem.

In Tarso Cilicum, Mauricius aedem Pauli apostoli extruxit. Nicephorus libro decimo octauo, capite quadragesimo secundo.

Adhuc templum Cypriani ante urbem Carthaginem hoc tempore fuit, in quo festum quotannis celebrarunt. Procopius libro 3. De bello Vandalico.

In Corsica, in loco Nigeuno templū cum baptisterio, Petro & Laurentio dicatum fuit. Gregorius libro quinto, indictione decima quarta, epistola 22.

Iustinianus Imperator Constantinopoli nobilissimum & incomparabile Sophiae templū extruxit, & preciosissimis lapillis, speciosissimis columnis, alijsq; donarijs ita auxit & ampliavit, ut primas ferè in toto Christiano orbe tenere putetur. eius prolixa descriptionem habes apud Euagrium libro quarto, capite trigesimo primo. Nicephorus libro decimo septimo, capite uigesimo, ex Procopio. Restaurauit idem etiam S. Apostolorū templum. ibidem. Item, in Pega Dei genetrici templum posuit. Zonaras tomo tertio. Struxit & plurima alia delubra in usum uiuorum, foeminarum, puerorum, senum, & eorum qui uel corporis uel animi aegritudine laborarent: & opulentos addidit redditus, unde quae ad cultus diuinos pertinent parari & instrui possent. Euagrius libro quarto, capite trigesimo, & trigesimo primo. Cyriacus episcopus Constantinopolitanus ibidem Mariae uirgini sacellum posuit. Zonaras lib. 3.

Parrisijs rex Clodouens (& Clotildis, ut Sigebertus scribit) basilicam sancti Petri apostoli extruxit: ubi & sepelitur, anno quingentesi-

gentesimo decimoquarto. Francorum reges Clotharius & Childebertus, defuncta matre Crotochilde, Vincentio ædem magnifico apparatu, in monumentum Gothicæ uictoriæ posuerunt, circiter annum Domini quingentesimum quadagesimumsecundum. Sabellicus Enneade 8. lib. 3, Sigebertum fratrem dictorum regum extra mœnia sacellum illud extruxisse, & amplissimis redditibus donasse, scribit. Et addit: Regem illum stolam istius martyris cū preciosis alijs & cōpluribus *καμυλίοις*, quæ ex Hispania attulerat, sacello illi dedicasse.

Auiti Viennensis iussu rex Burgundiæ Sigismundus templum Mauricio extruxit, ad Rhodanum fluium. Adon ætate 6: Iuo de Anastasio.

In tumulum Auiti Aureliæ templum extructum est. Gregorius Turonensis de gloria Confessorum, cap. 99.

Fit mentio & templi Crispini ac Crispiniani, item Medardi, apud Gregorium Turonensem libro nono Historiarum, capite nono. Item templi Martini, in pago Vabrensi, in cacumine montis: ibidem capite duodecimo.

Intra terminum Turonicum collis fuit, ubi noctu igniculi sunt uisi, & spectra puellas se esse proferentia, ibiq; sepultas iacere. hæc impostura meruit, ut ibi templum conderetur. Gregorius Turonensis in uitas Patrum, cap. 18.

Fortunatus pluriū templorū sanctis dedicatorum facit mentionē: ut Stephani, cuius ædificationem tribuit Palladio: Martini, *Extulit hanc* (inquit) *Faustus deuoto corde sacerdos*. Item Leontium ait Nazario, Eutropio, Vincentio & Dionysio basilicas struxisse: Eusebium atq; Emeritum, Bibiano. Meminit & templi Georgij, Medardi, Felicis, Laurentij, 40 Gabrielis.

Tolofæ, Mariæ fanū erat. Gregorius Turonensis libro septimo Historiarum, capite decimo.

In templo Marcellini in Ebredunensi urbe, scribit Gregorius Turonensis, lychnum semper ardentem fuisse, & ex eo ab ægrotis remedia petita, ne quid superstitioni deesset. de gloria Confessorum, capite sexagesimonono.

In Madoecia, Thodelinda regina templū Iohannis baptistæ, pro se & omnibus Longobardis construxit, ut pro se apud Christū intercederent. exinde Longobardi cōperūt Iohannem inuocare: ut uideas stolidā mulierem, superstitionis Baptistæ culturā excogitasse. Paulus Diaconus libro quarto, capite 7. de gestis Longobardorum.

In Ticinensi ciuitate Gūtbirg filia Egilolphī Longobardi, Iohanni baptistæ tem-

plum condidit: ubi & sepulta est. Vrspergensis.

Aripertus quoque Saluatori templum e-rexit, ut idem scribit.

Rauennæ templum Vitalis Ecclesiæ & Iulianus Argentarius struxerunt. Blodus libro 3. Decade 1.

Prope Spoletum fuit templū Sabini martyris. Paulus Diaconus lib. 4. de gestis Longobardorum, cap. 5: Bonfinius rerum Vngaricarum Decad. 1. lib. 8.

Sub Mauricio Imperatore uenit quidam presbyter Goar nomine, ex Aquitania: & in territorio Treuerensi, in pago Trigorio, super ripam Rheni fluij, & riulum qui Vuochara dicitur, sanum seu *περσωνήριον*, quod Latini Græcorum imitatione oratoriū uocarunt, extruens, ibi orationibus, elemosinis & concionibus operam dedit. Regino 20 libro primo.

Venetij Narfes patricius, Iustiniani cubicularius, Theodori sanum, postea templo Marci comprehensum ædificauit, & Menes & Geminiani. Blondus Decade prima, libro septimo.

Coloniæ erat templum Cecilie, ut liber de Tungrensibus episcopis testatur. In honorem Seruatij Tungrēsis episcopi, Menulphus episcopus templum cōdit. Gregorius Turonensis de gloria Confessorum, capite septuagesimo secundo.

Boij à Ruperto conuersi, passim templa construunt: nempe Reginoburgi atq; Vlmi, & reliqui passim per omnes regiones. Auctinus in Annalibus lib. 3.

Narrat idem autor, anno Domini quingentesimo septuagesimo quinto, Theodosium in ripa Danubij (ubi olim Artobriga Romanorum colonia fuerat) contubernium monachorum condidisse, Vualtpurgūque appellasse.

¶ Sunt autē sanctorū templa maximis donarijs ornata: quia (ut dictum est) homines falso erant persuasi, tali ratione cultum Deo præstari.

Chosroes rex Persiæ Antiochiam in templum Sergij mittit aureas cruces duas, quas Theodora Iustiniani coniunx eidem dedicauerat, aliaque ex præda accepta: item discum ex auro factum, thuribulum ex auro, unicon & alia, hac persuasione inductus, quod Sergius à se rogatus, uictoriam sibi & liberos ex Syra coniuge daret: ideo uouebat Sergio donaria. ut uideas, à quibus ista uota & donaria sint profecta. Euagrius libro sexto, capite uigesimo primo.

Iustinianus Imperator templo Petri Romæ dono misit scyphum aureum librarum sex, gemmis exornatum: duos scyphos argenteos

gentes duodecim librarum, calices argenteos duos librarum quindecim. Vide autem cultus humanos, pie lector. Platina in uita Iohannis secundi.

Crucem habuerunt in templis Christiani. Sic Fortunatus scribit:

*Cruce benedicta nitet, Dominus qua carne pependit,
Atq; cruore suo uulnera nostra lauat.*

Imaginibus quoque tum diuorum tum Imperatorum, templorum ædificia ornare consueverunt. Constantinopoli in seditione civili, sacerdotes Euangeliorum codices, & uenerandas Christi imagines in medium preliatum agmen protulere, ea opinione, homines sacrarum rerum uerecundia arma posituros esse: sed frustra. Præterea in magno templo ibidem à Constantio condito, stetit columna, argenteam statuam Magni Theodori Imperatoris sustinens, ab Arcadio filio parenti positam, pondere 7400 librarum. Eam Iustinianus demolitus est, & direpto argento, in eius locum aliam columnam collocauit, cui equestrem suam statuam imposuit. Zonaras tomo 3. in Iustiniano.

Imaginem Saluatoris in templis habuerunt. Annotat enim Sigebertus, Iudeum quendam eiusmodi imaginem furto ex templo abstulisse. Addit autem: eam, quia Iudæus contumeliose eam confodisset, sanguinem emisisse: ac Iudæum deprehensum, lapidibus esse obrutum. Fides sit penes autorem.

Mauricius Imperator stemma quoddam à sua coniuge Constantina, & Sophia Augusta, uxore Iustini, artificiose constructum, in templum suspendit. Paulus Diaconus libro decimo septimo rerum Romanarum. Aquam benedictam in Martini templo habitam esse, Gregorius Turonensis scribit libro quinto Historiarum, capite uigesimo primo: sicut et plurima etiam alia superstitiosa recitat.

Dedicationes & consecrationes templorum.

Templum quoddam Arianorum in Subura prope Romam dedicatum est, ubi diabolus porci figura egressus est per medium populum: ut Marianus Scotus annotauit, sub Mauricio.

Quid actum sit in eiusmodi conuentibus.

Sunt autem in eiusmodi cœtibus lectiones quædam sacræ propositæ, ut ex Gregorio & alijs patet: quas episcopi exposuerunt, ac declararunt.

Locum etiam proprium & altiorē, quem suggestum, alij ambonem appellant, cœtionanti paratum fuisse, testatur Diaconus libro decimo quinto: ubi scribit, Anastasium Imperatorem mandasse, ut *τὸ πρῶτον* cum appendice, *QVI PASSVS EST PRO NOBIS,*

in suggestu in concionibus recitaretur.

Rem eadem describit Zonaras tomo tertio suæ historiæ, in Anastasio. Theodorus Lector libro secundo Collectaneorum scribit, Seuerum Antiochenum episcopum hæreticum, ascenso suggestu Chalcedonensem synodum anathemate damnassee. Sella cœtionatoriæ meminit & Nicephorus lib. 16. capite trigesimo tertio.

Coniunxerunt quoque in iisdem cœgressibus suas preces. inde templa etiam Oratoria subinde uocant.

Recitarunt symbolum Nicenum. nam Theodorus Lector lib. 2. Collectaneorum autor est, Timotheum Constantinopolitanum episcopum amicorum rogatu instituisse, ut in singulis synaxib. recitaretur symbolum 318 Patrum: idque ad reprehensionem Macedonij antecessoris sui, quasi is hoc symbolum non receperit: cum quidem prius singulis annis tantum semel prælegi solet, tempore nimirum Parasceues passionis Domini, quando episcopus catechizabat. Idem Nicephorus narrat lib. 16. capite trigesimo quinto.

Patria autem lingua cantiones in cœuentibus usurpatas fuisse, inde liquet: quod Antoninus titulo duodecimo, capite tertio, ex Gregorij papæ sententia memorat, in sacræ Cœnæ benedictione totum populum apud Græcas Ecclesias orationem Dominicam æquali uoce concinuisse.

Iustinianus Imperator octauo sui imperij anno constituit, ut in conuentibus Ecclesiæ concineretur illud: *UNIGENITVS FILIVS ET VERBUM DEI*. Paulus Diaconus libro decimo sexto, in Iustiniano. Est autem cantilena hæc: Unigenitus filius & uerbum Dei, qui cum immortalis esses, dignatus es propter nostram salutem incarnari ex sancta Dei genitrice, & semper uirgine Maria: & immutabili ratione homo factus & crucifixus, Christe Deus, morte mortem proculcasti: & qui unus es sanctæ Trinitatis, & glorificaris cum patre & spiritu sancto, salua nos. Nicephorus libro decimo septimo, capite uigesimo octauo.

Cecinerunt & Dauidicos psalmos. Gregorius Turonensis de gloria Confessorum, capite nonagesimo sexto. Item antiphonas. idem libro octauo Historiarum, capite trigesimo primo.

Litaniae quasdam populus Constantinopolitanus canere solebat, quas ex mandato Anastasij sequebatur Eparchus ciuitatis, ut seditiones, quæ ibi frequenter fiebant, cauerentur. Theodorus Lector lib. 2.

Creditum est posterioribus seculis, cantiones illas in Ecclesijs per orbem multiplicibus notularum differentiis uariatas, & precat

tiones plurimas, ab ipso Gregorio Magno Romano episcopo esse compositas: uerum in ipsius libris non extant certa fundamenta, licet in ritibus augendis satis temerarius fuerit.

Factæ etiam sunt quædam fumigationes in templis. Narrat Euagrius, Mauriciū Imperatorem Antiochiæ quadā nocte in templo Mariæ dedicato fumigasse. lib. 5. capite uigesimoprimo.

Deniq; episcopi pallio usi sunt certis diebus: utpote die natali Baptistæ, Petri apostoli & Apollinaris: & in ordinationis celebratione, & in sacrario induerunt, ut scribit atq; statuit Gregorius indict. 13. capite 54. libri quarti. Et in quibusdam Litanij Rauenatis ecclesiæ, episcopus pallijs est usus. Epistola septuagesimasexta libri septimi: & lib. 11. epistola 56.

A regio episcopo, atq; archidiacono eius, Gregorius Roman⁹ dalmaticæ usum concedit: libro septimo, epistola centesima undecima.

DE RITIBVS CIRCA Baptismum.

Baptisteria pecularia prope templa habuere. Sic Gregorius Turonensis ait, se ad basilicam Martini baptisteriū extruxisse, lib. 10. hist. cap. 31.

De baptisterio Magantiæ inquit Fortun. *Ardua sacrati baptismatis aula coruscat,
Quo delicta Adæ Christus in amne lauat.*

Fuit igitur usitatum hoc tempore, sicuti & antea, ut pecularia loca uel in uel ante tēpla habuerint lauacro regenerationis destinata.

Etsi autem non fuerunt alligati ad certū tempus quo baptizarint: tamen, potentiores præsertim, solēnia festa obseruauit, quibus uoluerūt liberos suos baptizari. Narrat Gregorius, die Paschatis Chilperici regem Parisios profectum, ibiq; filium baptismō tradidisse, Raymundo urbis sacerdote eum de lauacro suscipiente: lib. 6. Histor. capite 27. Et libro quinto, capite undecimo inquit: Iudæos quosdam die Paschatis, alios uerò die Pentecostes esse baptizatos.

Crebra aut uerbi cœlestis prædicatio & institutiones, præsertim apud adultos, baptismō præmissæ fuerunt: teste Gregorio Turonensi lib. 4. cap. 26. ubi narrat, Sigeberti Francorum regis uxorem Arianam, concionibus sacris in fide rectè institutam, tandem baptizatam esse.

Pompis diaboli solitum fuit ante baptismum renūciari. Vincētius libro uigesimoprimo, capite 6.

Apparet etiam quosdam Gregorij tempore mersiones infantum in baptismō mutasse. Itaq; annotat Isidorus Hispalensis, 60

eum uehementer reprehendisse, quòd non mergerentur uel semel uel ter: siquidem in tribus mersionibus personarum trinitas, in una uerò diuinitatis singularitas designatur: De uiris illustribus capite uigesimoseptimo. Et Iohannē Cappadocem ait, antiquorum patrum sententias de trina immersione collegisse: cap. 26.

Cereos ad baptismum fulsisse, ait Gregorius Turon. lib. 5. Histor. cap. 11. quia quòd ritus illi externi ab hominibus excogitati, autoritatem quandam istis sacris actionib. afferant, multi crediderunt.

Susceptores in baptismō adhibitos fulsisse, testis est Paulus Diaconus lib. 16. in Iustinianō: qui ipsum Imperatorem Iustinianum Gethē Herulorū regē Christianū factum ex baptismō suscepisse memorat. Et Adon in Comment. 4. ætatis, & Ganguinus libro 2. narrant, Andoueram Chilperici uxore insidijs circumuentam, ipsam natæ suæ filiolæ baptizandæ testem & commatrē extitisse.

Egilolpho regi Longobardorū, ex Theodelinda regina in palatio Modeciano nascitur filius: qui ibidem baptizatus est, fulceptore eius existente secundo seruo Dei de Tridento: ut Vrspergensis in historia Longobardorum annotat. Filius Chilperici baptizatus est, episcopo eius loci fulceptore. Gregorius Turonensis lib. 5. Historiarum, capite uigesimosecundo.

Usitatum igitur fuit, quando potentum liberi sunt baptizati, ut episcopi eos susciperent. Sic Childeberto regi filius est natus, qui à Treuirensium episcopo Magneticus de sacro fonte leuatus, Theodebertus est appellatus. Gregorius Turonensis libro octauo Historiarum, capite trigemoseptimo. Theoderico uerò eiusdem filio fulceptor fuit Veranus Cabillonensis episcopus. Gregor. Turon. lib. 9. Histor. cap. 4.

Albis autem induti sunt à baptismō. Sic Gregorius Turonensis ait, quingentos Iudæos Aruerni baptizatos, postea in albis ingressos: lib. 5. Histor. cap. 11.

Olympiodorus in Ecclesiasten, cap. 9. inquit: Nec non tradita nobis indumenta per lauacri regenerationem, quæ proculdubio candidè asseruatur per omne tempus, quòd à peccatorum sordibus abstinemus.

Baptizatis munera data sunt: ita Gunthranus Clothario baptizato dona exhibet. Gregorius Turonensis libro 10. capite uigesimoseptimo.

Porro præter alios ritus, etiam chrisma addiderunt. nam ubi Remigius Clodouæum regem baptizasset, non adfuit chrisma (fortè quia nō fuit necessariū) sed ait Gregorius Turonensis, & Heinricus Erphordiensis, columbā ore attulisse uas chrismate plenum, nō desit.

ne desideraretur id quod neq; Christus præcepit baptismo adijci, neq; Apostoli unquam leguntur adiunxisse. Sic ait Iudeos baptisatos Aruerni, chrismate tinctos: libro quintohistoriarum, capite undecimo.

Iustus Origelitanus in Câtica inquit: Quichrismate perunguntur. Adiderunt & crucis signum, ut idē testatur inquit: Signum crucis cum odore chrismatis prænotamus in fronte. Subiungit quoq; rationē: Ex sua, ait, cruce Christus signum in frontibus omnes in se credentes edocuit.

CASVS.

Deuterio Ariano Cōstātinopoli Barbarū seu Barban appellatum, baptizante, & corumpente Christi institutionē, atq; dicente, Baptisatur Barbas in nomen patris per filium in sancto spiritu: aqua repentē in colymbetra euannit. Barbas aufugiens, miraculū alijs significauit. Theodorus Lector in Collectaneis, libro secundo.

Chilpericus rex Francorum multos Iudeos baptizari curauit, quos ipse quidem ē fonte sacro leuauit: uerū pluri de fecerunt. Gregorius Turonensis libro sexto Historiarum, capite decimo septimo.

Ab hereticis baptizatos, ab orthodoxis rebaptizatos fuisse, testis est Adon in commentarijs quartę ætatis, in Iustino minore: & Turonensis libro quarto Historiarum, capite uigesimo sexto: ubi narrant, quod Brunechildis Athanagildi Hispanorum regis filia ab Arianis baptizata, post matrimonio iūcta Sigiberto Fracorū regi, ei⁹ iussu in nomine indiuiduę Trinitatis rebaptizata fuerit.

RITVS CIRCA CLAVES.

Ville olim episcoporum officium, tum audiendi pœnitentiā agentes, tum clauibus utēdi, ex epist. Nicephori Chartophylacis ad Theodosium monachum apparet. Nam sic inquit: Ligandi, soluendique pro uincia pontificibus ipsis à clementissimo Deo nostro demandata est. Siquidē ad Petrū ait: Quęcūq; ligaueris, ligata, & quęcūq; solueris, soluta erūt. Vnde olim omnes oportebat ad ipsos pōtiffices accedere, suaq; illis occulta prodere, & sic uel reconciliatiōē uel repudiū ferre. Ignoro aut quī factū sit, cur hæc minus obseruetur: quī existimē, pōtiffices negocij tædio, frequētq; multitudinis turbulētia defatigatos, id opæ ad monachos trāsmisisse: ad eos scilicet, quę uerē pbatī sint, alijsq; ualeāt esse utiles. Nihil. n. tale in exptis & indoctis permiserūt. Addit ibi & alia, ut: Vnū cauebit, inq; ne indulgentiis & citra omnē obiurgationē absoluat, siq; aliorū criminū particeps. Item: Iā si qui peccauerāt, lachrymis liquefcāt, ac cōtinēter malorū suorū ab alienationē mediten

tur, licet in eadē reincident, suscipiendos tamen eos duxeris, cōgruūq; deputaueris locū. Penes te enim facultas est, & (ut nosti) mensuram castigationis adhibeas. Eos aut qui hinc emigrant, in quocūq; fuerint peccato detenti, ne ligaueris, sed diuinorū, purorumq; sacramentorum facito participes.

Quos excōmunicarint, inde liquet, q. Beda in Eccle. hist. li. 1. ca. 29. inq; incæstuosos cōmuniōē corporis & sanguinis Dñi priuatos. Itē homicidas. Ita Eraclius Sāctonē sis Nantinū comitē ad communionē admittere noluit, quia presbyterū crudeliter interfecisset. Sed nōnulli episcopi, acceptis pmijs, admiserunt eū. quā ob causam postea grauitè punitus est. Gregorius Turonensis lib. 5. Historiarum, capite 36.

Regino li. 1. in histor. Iustini minoris scribit, Heribertū Parisiorū regem, filiū Lotharij, hominē flagitiosissimū, & uerē Sardana palum, ob iniustū diuortiū, & incæstas cum duabus sororib. nuptias, à Germano Parisiē si episcopo excōmunicatū, & iusto Dei iudicio percussū, mortē breui obijisse. Cōstātinopoli Euphemius episcopus Anastasiū Imperatorē ecclesia exclusit, propterea q. opinionē de se præbuisset, cōtagiōē Dioscori se infectū esse: & quod turbā cōtra episcopū concitare, eūq; loco mouere moliretur. Nicephorus libro 16. cap. 26.

DE RECEPTIONE EXCOMMUNICATORUM.

PVblicè recepti sunt excommunicati, agentes pœnitentiā: sed ritus non describuntur exactē, quibus soliti sunt uti.

Pelagius quispiam Turonicus, à Gregorio episcopo ibidem à communionē suspensus, non prius receptus est, quā iuraret.

Gregorius Turonensis lib. 8. Historiarū, capite quadagesimo.

DE RITIBVS PŒNITENTIAE.

etiam si non prius excommunicati fuerint.

Ritus pœnitentiæ uarij fuere. Narrat Sigebertus, sub annum Domini quingentesimum, Genebaudum à Remigio Laudunensi Ecclesię præfectū, cum uxore sua pristina conuenisse, atq; ex ea filiū & filiam suscepisse: qua quidē re tandem sibi conscientiam fecit ad eū, ut ad Remigiū cōsiliū petiturus cōfugeret. Verū ille pœnitentiā ei imponit septennalē, in parua cellula peragendam: quo quidē spacio peracto, iterū egressus est. Idē Henricus de Erphordia recitat. Sed cur iubetur à Paulo episcopus esse maritus unius uxoris? Cur idem, prohibitionem coniugij uocat dæmoniorum doctrinam? Hæc igitur contra doctrinam Pauli gesta sunt.

Burgundiæ rex Sigismundus, interempto

suo filio noueræ instigatione, pœnitentiã agens, martyribus Agaunensib. se deuouit: ut scribunt Sigebertus, Regino & alij. Turonensis inquit, eum instituisse hac occasione, ut assidue ibi Psalmos cantarent: libro tertio, capite quinto.

Theophilus quidam in Ciliciæ quadam ciuitate, secundas partes ab episcopo tenes, remotus ab officio, Magi cuiusdam Hebræi suasu, diabolo sese etiam literis scriptis micipauit: promisitq; insuper, se Christum abnegaturum esse. Recepta igitur sua prouincia diaboli artib. paulo post agnoscere peccatum incipit, & coram episcopo ac tota ecclesia pœnitentiam suam declarat. Sigebertus, Simeon Metaphrastes.

Mauricius suos recogitans excessus erga alios, uariaq; peccata, scripsit ad omnes ecclesias, quas sub se habuit, ut preces pro se facerent: addita pecunia, ad cereos & incensam. Vnde intelligis, eiusmodi ludicris rebus supplicationes esse peractas. Paulus Diaconus lib. 17. rerum Romanarum.

Gunthranus rex Franciæ, Saloniu & Sagittariu episcopos ob tetra scelera & flagitia recludi iubet aliquandiu in monasteriu, ita ut ad se mutuò uenire non possent. Gregorius Turonensis libro quinto Historiarum, capite 20.

Lennioldus Hispaniæ rex, agnito errore, septem dies fletum continuat, posteaq; expirat. Gregorius Turonensis lib. 8. Historiarum, capite 46.

Ita & Ricaredus Hispaniæ rex, Arianica labe abiecta, catholicæ sententiæ accessit. ac scribit Gregorius Turonensis, eum signaculo crucis receptum, addita unctiōe: libro nono Historiarum, capite decimo quinto.

Fabulam sapit, quodd Seuerus ægrotum resuscitavit, ut publicè in templo septē dierum pœnitentiam expleret. Antoninus titulo duodecimo, cap. 9.

SATISFACTIONES.

Pelagius Romanus pontifex de morte Vigilij insimulatus, publicè crucē & codicem Euangeliorum tenens in manibus, testatus est suam innocentiam. Sigebertus: Blondus lib. 7. Decadis 1.

Fratricida quidam, ab episcopo iussus est pœnitentiæ loco septem annos ad loca sanctorum peregrinari. Gregorius Turonensis de gloria Confessorum, cap. 87. Immanis aut fuit ea superstitio, & conscientiarū carnisfina, contra uerbum Dei, & meritum IESV Christi: qualia multa hoc seculo in Ecclesiam sunt introducta.

CASVS.

Interdum sese mutuò doctores Ecclesię, non sine scandalo plurimorum, excommu-

CAP. VI.

nicarunt. Sic Vigilus Menam, & is uicissim Vigilium à communione exclusit: uerum Iustiniani iussu uterq; ad communionē est admissus. Nicephorus lib. decimo septimo, capite 26.

Cum diaconus ante cœnæ administratiōnem pro more diceret in templo monialium, Quæ nō communicant, exeant foras: uidet nutrix, etiā ex sepulchris eas moniales abire, quæ diacono uiuæ molestæ fuerant. Ibi Benedictus hac re cognita, panem nutrici dedit, quam pro eis offerret, ne illæ amplius pro excommunicatis haberentur. Hinc scilicet, & nō ex uerbo Dei, sed ex spectris, sunt illæ oblationes pro defunctis. Vincentius lib. 21. cap. 57. Sed ista iterum ex Gregorio, infrā de cœna erunt attingenda, in Romana Ecclesia.

RITVS CIRCA COENAM Domini.

Fuit non modò in templis cœna Domini administrata: uerum etiā extra ea, siubi necessitas postulauit, data est. Gregorius Antiochenę Ecclesię pastor, militib. in gramine cœnam sacram distribuit: ut auctor est Euagrius lib. 6. cap. 13.

Et quidem de altari cœna data est aliàs in templis. Sic Gunthranus accedens ad altare, à sicarij cuiusdam insidijs liberatur diuinitus. Gregorius Turonensis lib. 9. Historiarum, capite 3.

In historia Gregorij Turonensis est, quodd in tribus missis sese exuerit iuramento. lib. Historiarum 5. capite quadragesimo nono. Meminit & Canonem presbyterum Aueronorum, lue grassante in eo loco mansisse, ac missas dixisse: lib. quarto, capite trigesimo. ut intelligas, missarū nunc solennia passim loca omnia compleuisse. Item libro 10. cap. 31. Ait etiam Gunthranus regē die Dominico missarū solennia spectasse: libro Historiarum 8. cap. 7.

Quodd etiam quædam sint in missis decantata, Gregorius Turonensis in uita Venantij testatur: ac quiddē citat uerba, Libera nos à malo. Apparet igitur, orationem Domini cam clara uoce recitatam esse.

Martini Chronico manuscriptum refert, Pelagium secundum constituisse, ut memoria defunctorum in omni missa fieret.

Ante missam silentium est indistinctum, ut Missæ exaudiri possent. Ergo manifestū est, non esse has solennitates occultè peractas, aut uerba clam lecta. Gregorius Turonensis lib. 7. Historiarum, cap. 8.

Nec dubium est, olim uerba cœnæ esse publicè & clara uoce recitata. Ideo Hermianus Gygas ita scribit: Sub vigilio papa constitutum uidetur, quodd Canon nunquā legatur nisi super sacrificia, & in altari consecrato,

crato, in uestibus sacratis, & uoce submissa. Olim enim quasi ab omnib. per usum quotidianum discebatur, quia alta uoce pronūciabatur. Vnde contigisse ait semel, ut panes in campo ridiculose super lapidem posito, recitarint uerba Canonis, quib. sit transubstantiatus: atque ita, repente ante se uiderunt carnem humanam cruentantem, statimq; diuinitus percussi interierūt. Sed iste abusus, nequaquam debuit legitimum usum abolere.

Narrat Antoninus titulo duodecimo, capite tertio, ex Gregorij papæ sententia, quod ante benedictionem corporis & sanguinis Christi totus populus apud Græcos orationem Dominicam æqualibus modis concinere consueuerit.

De oblatione ibi facta quidem meminerunt autores huius seculi: uerum ita intricate, ut non sit certum, quomodo eam fecerint.

Scribit Gregorius Turonensis, mulierem Lugduni quotidie missas pro marito celebrasse, & obtulisse quædam: uerum cū optima uina offerret, sacerdos acetū clam infudit, eaq; ratione diabolus cultū muliebrem contra uerbū Dei susceptum elusit. De gloria Confessorum cap. 65.

Benedictum monachum à Remigio petisse, ut pro quadam obfessa hostiam offerret, epistola Benedicti indicat, quæ extat in Chronico Cassinensi. Verum qualis ea fuerit oblatio, non explicatur. Eodem etiam Cassiodorus uidetur alludere: Sacrificium, inquit, sanctæ Ecclesiæ, &c.

Gregorius Turonensis meminit albæ, qua archidiaconus episcopum induerit: libro quarto Historiarum, capite quadragesimo quarto.

Recenset Hedio in tertia parte historiæ Ecclesiasticæ, libro quarto, capite uigesimo secundo, hoc tempore usitatum fuisse, quod laici per canales hauserint sanguinem Domini in calice: idque ait peritos uiros ordinari Benedictini, ex uolumine cui titulus Liber signorum, clarè demonstrasse: ex quib. nominat Paulum Volziū abbatem in Hauxhofen, qui hoc ipsum Beato Rhenano indicauit. Item, in Carthusianorum statutis prohiberi ait, ne possideant ulla clinodia argentea, præter calices, & canales ex quibus laici de sanguine Christi possint haurire. Cingulina bibliotheca, ubi canalium istorum quoq; fiat mentio.

Excommunicatos porro remouerunt, quando cœna fuit administrata. Sic Leudaſte ex templo remoto, Missarum solennia celebrata sunt: ut loquitur Gregorius Turonensis libro sexto Historiarum, capite tri-

gesimosecundo. Sic incæsti, homicidæ, adulteri iussi sunt exire à Nicetio, tempore communionis. Idem in Vitis patrum, capite decimoseptimo.

Particulæ cœnæ, quæ absumi à participantibus non potuere. Constantinopoli ex ueteri consuetudine pueris impuberibus, qui scholas frequentabant, dari solebant, ut absumerent: sicuti recenset Euagrius libro quarto, capite trigimosexto.

Fabulæ simile est, quod Vincentius narrat, Machuten in ceto missam celebrasse, cum putarent esse insulam. lib. 21. capite nonagesimo octauo.

RITVS CIRCA ORATIONES.

Matutinarum precum meminit Gregorius Turonensis in Vitis patrum, capite octauo.

Gestus autè adhibiti sunt ad orationes, conuenientes humiliationi coram Deo. Sic uxor Philippici insignis uiri apud Mauricium Imperatorem, cū maritus in discrimē uitæ uenisset, humi se uolutans & plorans orat. Paulus Diaconus libro decimoseptimo rerum Romanarum.

Obfessa exercitu Childeberti regis Francorum Cæsaraugusta ciuitate in Hispaniis, ciues magno planctu indutis nigris uestibus, cinereq; sparso in caput, murum circueuerunt, & liberationem à Deo petierunt: sed superstitiosum est, quod Vincentij tunicam circumgestarunt, quæ ad placandum Deum nihil habuit emolumenti. Gregorius Turonensis libro tertio, capite uigesimoseptimo.

Byzantini in terræ motu orantes, oculos in cælum sustulerunt: quidam prouoluti Deum inuocauerunt. Agathius libro quinto.

In templis autem publicæ preces factæ sunt, & quidem noctu etiam interdū Letanias peregerunt. Memoria enim traditum est, Mauricium Imperatorem noctu, & quidem discalceatum (ut nimirū superstitio ex humano arbitrio suscepta magis esset conspicua) cum tota urbe egisse Letanias, & compleuisse apud Placernas. Paulus Diaconus libro decimoseptimo rerum Romanarum. Attende hic cultus humanos.

Clotharius rex ad orationem noctu uenit in templum Martini. Gregorius Turonensis Historiarum lib. 6. cap. 9.

Noctu orat Gregorius Lingouicus episcopus, & psallit proprio instituto. Turonensis in Vitis patrum, capite septimo. Item, media nocte factæ sunt preces. Gregorius Turonensis libro nono Historiarum, capite

pite sexto. Cassiodorus in prologo in Commendatione Psalmorum sic ait: Psalmi sunt denique, qui nobis gratas faciunt esse uigilias, quando silenti nocte psallentibus choris, humana uox prorūpit in musicam, uerbisq; antè modulatis ad illum redire facit, à quo pro salute humani generis diuinum uenit eloquium.

Byzantij in terræmotu in templum currunt, ibi preces facientes. Agathius libro quinto.

Fecerunt etiam preces ad sepulchra. Gregorius Turonensis de gloria Confessorum, capite nonagesimoprimum. Theodobertus rex Treueri in suburbio, in templo Maximini orat. idem capite nonagesimotertio. Ipse Gregorius ad Catalaunensis episcopi Memmij sepulchrū orat pro febricitante. idem capite sexagesimosexto: & libro nono Historiarum, capite sexto. Ut uideas, quomodo orationes locis sint alligatæ.

¶ Formas precationum uarias habuerunt: præcipuè uerò Letaniæ Orientalibus ecclesijs usitatae fuerunt. Narrat enim Diaconus libro decimoquinto, in Anastasio, eo ipso die quo Letanias pagi moris erat, seditionem Constantinopolitanam exortā fuisse, eo quod Timotheus episcopus Byzantij omnibus ecclesijs *τεροδύοις* cum appendice in Letanijs dicere præceperat. Et Antoninus titulo duodecimo, capite tertio, ex Gregorio papa recitat, alio modo Græcas & Constantinopolitanam, alio Latinas & Romanam Ecclesiam concinere solere Kyrie eleison. Deinde libro decimo-sexto, in Iustiniano scribit Diaconus, eos qui ex sæuissimo illo Antiochiæ terræmotu superstites remanserant, discalceatis pedibus cecinisse Letanias, alta uoce clamantes Kyrie eleison.

Rogationes quasdam instituit Gallus episcopus, successor Quintiani, in Ecclesia Aruernensi tali modo, ut media quadragesima psallendo ad templum Iuliani martyris pedestri itinere uenirent. Spacium satis longinquum indicatur, nempe stadia 360. Fuerunt autem reuera *ἐβροδύοις*. Gregorius Turonensis libro quarto Historiarū, capite quinto: & libro nono, capite sexto: & in Vitis capite sexto.

Peste sæuiente ieiunia, preces & eleemosynæ factæ sunt. Gregorius Turonensis libro Historiarum, cap. 19.

Ita etiam noctu cum cereis supplicatum est tempore pestis, in Remensi templo. item urbem cantilenis circumeunt. Gregorius Turonensis de gloria Confessorum, capite septuagesimonono.

In templo Martini Clotharius ueniam

delictorum petit. nam cultus mortuorum nimium hoc tempore creuerat. Gregorius Turonensis libro quarto, capite uigesimoquinto.

Circuitus etiam quosdam obseruauit: ut ex Gregorij Turonensis libro nono, capite sexto patet.

RITVS CIRCA ORDINATIONEM.

Legibus Imperatorum quoq; cautum est, ne temerè quilibet admittantur ad uocationes atq; officia Ecclesiastica. Nam Iustinianus Imperator in Nouellis constituit, titulo decimoquinto, de sanctissimis episcopis, iubet, ut tres uel pauciores primarij Ecclesiæ ciues episcopum uel pastorem Ecclesiæ sub animæ periculo, & conscientie religionē, nec propter donationē, nec pro missionem, nec amicitiam, sed quod sciant rectæ & catholicæ illum esse fidei, honestæ uitæ, & nosse literas, eligāt. Et paulo post Clericos, inquit, non aliter ordinari permittimus, nisi literas sciant, & rectam fidem, uitamq; habeant honestam: non concubinas, sed uxorem legitimam.

Electiōem ecclesiasticam personarū, populus habuit. Ita Quintianus à populo electus est Aruernorum episcopus: ac postea à pontificibus ad eam rem cōuocatis, & populo, in cathedram est collocatus, Theodorico rege consentiente. Gregorius Turonensis libro tertio Historiarum, capite secundo. Sic & Syluester Lingonici (libro quinto, capite quinto) presbyter ordinatur: inbeatur tamen Lugduni benedictionem episcopalem accipere.

Nicetius regis Childeberti & pleno populi suffragio in episcopum Lugdunensem electus est, et ordinatus. Gregorius Turonensis in Vitis patrum, capite octauo.

Reuticius episcopatum populo deligente sortitus est. Gregorius Turonensis in eius uita.

Soliti interdum sunt etiā ex laicis quosdam idoneos in episcopos deligere, quiquidem ratione ex senatorib. Francilio uocatus est in episcopum Turonensis Ecclesiæ. Gregorius Turonensis libro tertio Historiarum, capite decimo-sexto. Sic Iustinianus in Nouellis constituit, inquit: Si laicus dignus existimatur ministerio, non repentē episcopus ordinetur, sed prius clericis non minus tribus mensibus connumeretur: & ita sanctas regulas & quotidianæ Ecclesiæ ministerium edoctus, episcopus ordinetur. Hæc Iustinianus: quæ utinā in Ecclesia Dei piè obseruarentur.

Ordinationem episcoporum factā esse scribit Beda præsentibus uel quatuor uicinis episcopis: li. 1. ca. 27. historiæ Ecclesiasticæ. Tonfio-

Tonfiones autem quasdam capitulis in u-
fu fuisse, testatur Gregorius Turonensis li-
bro quinto Historiarum, cap. 5.

Factaq; est ordinatio in templis. Scribit
enim Vincentius, Romę in tēplo Petri ordi-
natos esse episcopos: lib. 21. cap. 112.

EXORCISATIO OB- fessorum.

FVerunthac etiam etate in usu exorcisa-
tiones: uerum ritus illi non describun-
tur satis perspicue. Non tamen omnes id
potestatis uel doni sibi sumpserunt. unde
ad eos qui sanctitate uisi sunt excellere, ob-
fessi interdum missi sunt.

Gregorius Lingouicus episcopus, ex E-
nergumenis ad se adductis tantum signo
crucis iubebat dæmonia discedere. Turo-
nensis in Vitis patrum, cap. 7.

Agericus Viridunensis episcopus mulie-
rem phytonico spiritu præditam exorcif-
mis adoritur, & oleo frontem eius perun-
git: uerum incassum cedit labor. Gregorius
Turonensis libro septimo Historiarum, ca-
pite quadragesimo quarto.

Benedictus ad Remigium obsessam mi-
sit, rogans ut eam liberaret: ut ex epist. Be-
nedicti in Chronico Cassinensi uidere est.

Impositio quoq; manuum aliàs fuit usi-
tata, & quidem Spiritum sanctum per eam
dari crediderunt: ut scribit Gregorius in E-
uangelia, homilia decima septima. Idem
ait: Sacerdotes Ecclesiæ cum per exorcif-
mi gratiam manum credentibus imponūt,
& habitare malignos spiritus in eorū men-
te contradicunt, quid aliud faciunt, nisi dæ-
monia eiiciunt? homilia decimanona in E-
uangelia.

Addemus hoc etiam: Narrat Theodorus
Lector libro secundo, episcopum Christia-
norū in Persia iussu esse à rege dæmones
profligare, qui collectis pijs preces fecit, &
ad iurationem eos abegit.

RITVS CIRCA IEIUNIA.

Obseruata sunt hoc tempore quedam
ieiunia. Sic tempore Quadragesimæ
populus Constantinopolitanus à carnibus
abstinebat. Sed rectè Imperator Iustinianus
intelligebat, eam consuetudinem esse adia-
phoricam prorsus, & quemlibet citra lēsio-
nem cōscientiæ posse eā intermittere. Itaq; 50
ipse propter inopiā aliarū rerū, edicto iussit
populū uesci carnibus: uerum aliqui, super-
stitione magis quàm pietate, non obtempe-
rarunt, & uenditores carniū interfecerūt.
Nicephorus libro 17. capite trigesimo secun-
do. Paulus Diaconus libro decimosexto
rerum Romanarum.

In cæteris imitati sunt prius seculum.

DE FESTIS.

Festa quæ prioribus seculis usitata fuere, 60

non tantum retenta, uerum etiam hoc secu-
lo aucta sunt.

Pascha obseruarunt omnes. Incidit autē
aliquando contentio inter Hispanos & Frā-
cos, de tempore celebrandi Paschalem diē.
nam Franci 14. Calend. Maij, Hispani 12. Ca-
lend. Aprilis celebrarunt. Verum Sigebertus
ait, miraculo litē diremptā. nā Hispanis
ad baptizandū tempore Paschali aquā de-
fuisse, Francis uerò minimē.

Primo die Paschatis Christianos ieiunia
obseruasse, non tantum diē, uerum in mul-
tam quoq; noctem usq;, Procopius scribit
libro 1. de bello Persico.

In solennitate Dominicæ resurrectionis,
rex Gunthramnus per triduum eleemosy-
nas distribuit. Gregorius Turonensis libro
nono Historiarum, capite 22.

In conclusionē uigesimalprimi psalmi in-
quit Cassiodorus: Iste psalmus est, quē no-
bis paschali munere solenniter decantat Ec-
clesia, ut salutariter instruamur, in humanis
rebus etiam beatos temporaliter ex aliqua
parte à Domino derelinqui, cum tamen e-
os ad bona æterna tuitionis suæ uirtute
perducatur.

Ascensionis Dominicę & Pentecostes fe-
sti meminit Gregorius Turonensis libro 5.
Historiarum, cap. 11.

Vigilias natiuitatis Domini actas esse,
testatur Gregorius Turonensis, qui inquit:
Francilionem ad uigilias natalis Domini
descendentem hausto poculo interiisse. Li-
bro 3. Historiarum, cap. 16.

Mariæ etiā festa magis magisq; cœperunt
esse in usu. Nam Iustinianus Imper. primū
Seruatoris conceptionē instituit honorari
quodam festo diē, toto terrarū orbe. & ait
Nicephorus, Iustinum antea de sancta Chri-
sti natiuitate idem fecisse: lib. 17. capite uige-
simooctauo.

Annunciationis Mariæ festū in usu fuisse,
ex Andrea Hierosolymitano apparet.

Festum purificationis Mariæ seu Hypa-
pante, institutum est hac occasione. Ma-
gna lues ingentem hominum turbam nece-
bat: ideo hoc festum inuenerunt, cuius ob-
seruatione se ab ea liberari putabant. Factū
id est anno Domini quingentesimo quadra-
simosecundo, ut Sigebertus scribit: Itē Pau-
lus Diaconus libro decimosexto, de rebus
Romanis.

Mauricius sacrosanctæ Genitricis dormi-
tionem 15. Augusti mensis celebrari præcep-
pit. Ut uideas, ab hominibus eiusmodi fe-
sta instituta esse. Nicephorus libro 17. capite
uigesimalooctauo.

Epiphaniarum & Quadragesimæ, in
qua quidem Rucculenus sæpe foetus cu-
niculorum comedit, mentio fit apud
Gregorium

Gregorium Turonensem libro quinto, capite quarto : item libro octauo , capite quadragesimotertio . Calsiodorus in Psalmum quadragesimum, explicans rationes istius numeri, inter cæteras hanc quoque ponit: Ipse quoque Dominus totidem diebus ac noctibus ieiunauit, ut nobis formam beatę purificationis ostenderet Quadragesimę: quin etiam ipsius exemplo premititur tempus abstinentiæ, ut deletis for-
dibus peccatorum, ad resurrectionem Domini puris mentibus accedamus.

De Rogationum festo Alcimus orationem habuit ad populum Viennensem, atque asserit apud hosce primū hoc festum originem sumpsisse, ac postea in totum penē orbem dimanasse. Autorem uerō primū nominat Mamertum. Occasio fuit incendium, terræmotus, atque aliæ calamitates. triduum autem durauit, & processionibus etiam quibusdam celebratum fuit.

Encæniam etiam celebrata sunt. Nam Constantinopoli in Encænijs templi sanctorum Apostolorum, die uigesimonono Iunij, reliquiæ etiam Apostolorum, utpote Andree & Lucę, in curru aureo à Mena sunt circumuectæ. Nicephorus libro decimosextimo, capite uigesimosexto: Paulus Diaconus libro decimosexto, rerum Romanarum.

Sic & reliquis sanctis, aut opinione saltem talibus, festa instituta sunt. Antiochię, Thomæ monacho festum est dicatum, quodd soliti sunt quotannis magnificè celebrare. Euagrius libro quarto, capite trigesimoquinto.

Memorat Euagrius libro quarto Historiæ Ecclesiasticæ, capite decimosexto, ex tertio libro Procopij de bello Vadalico: uniuersos Carthaginenses Cyprianum uirtutem sanctum coluisse. nam nobile ei templum extra urbem, circa littus maris positum fuisse, superioribus Centurijs indicatum est. Festum autem Cyprianicum appellarunt, quod anniuersarijs sacris, præter cultus alios quos ei exhibuerunt, summa religione peregerunt. Nautæ, Hyemem festum illud cognominare consueuere: eo quodd in id tempus, quo Libyes festū illum diē perpetua lege celebrare statuerunt, hyems incidebat. Sub Honoricho aut Vandalorum rege direptum fuit templū illud, & Arianis dicatum. Verū à Belisario, deuictis Vandalis, & pulsis Arianis, Christianis denuō restitutum est.

Postremò Imperatores quoq; ipsos cœptū est coli. Nam ut Nicephorus testis est, Iohannes Chalcedonis filius cū Cōstātinopolitanę ecclesiæ præesset Alexij Comneni

ætate, magnificè cū toto populo Iustiniani Imperatoris memoriā celebrauit: idemque Ephesi in delubro Iohan. Eangelistæ factū est, quia id templum construxerat. Vide igitur quid faciat deuotio humana, absq; uerbo Dei. Nicephorus libro 17. cap. 31.

RITVS CIRCA NVPTIAS.

Nicam autem Christiani duntaxat uxorem duxere. hinc Maurusij Africanus Christianis militib. obicere, ueluti proprii loco, quodd unicam tantum ipsis licitum esset coniugem ducere. Procopius belli Vandalici lib. 4.

Ritus autem uarij fuerunt obseruati in nuptijs. Nam faces nuptiales accendere, & conuentum sponsalitiū hymnis atq; carminibus celebrare solebant: ut in Mauricij Imperatoris nuptijs, magna solennitate & pompa hæc facta esse scribit Nicephorus libro decimo octauo, cap. 8.

Nuptias Sigebertus rex Franciæ cum Brunehilde Athanagildis Hispaniæ regis filia celebrauit, ita ut senioribus suis congregatis, sumptuose epulas instrueret, & magna cum lætitiā eam acceperit uxore. Spōsa quoque ei magnos thesauros attulit, ut Gregorius Turonensis libro quarto, capite uigesimosexto refert.

Porro sicuti cultus humano arbitrio excogitati uehemēter creuerūt hoc seculo, quibus uera doctrina de articulis fidei & proprijs cultibus Deo debitīs horribiliter obscurata est: ita etiam plurima alia accesserunt, & coniugium cœpit uilescere, atque etiam distrahi interdum religionis ergo, uel aliās non recte collocari. Narrat Gregorius Turonensis exemplum, quodd à debita iuges inter se conuenerint, quodd à debita commixtione prorsus uellent per omnem uitam abstinere. idque ab ipsis factum esse, ita ut moriente muliere maritus stans ad sepulchrum dixerit: Gratias ago tibi mi Deus, quodd hanc tibi, ut tradidisti, reddim. ibique mortuam locutam: Sile, Sile. Paulus uerō Spiritu sancto plenus ait: Vir debitum uxori reddat, & uicissim. Quomodo igitur eiusmodi temeraria facta, quibus uis ipsi naturæ hominis infertur, cum dictatis Spiritus sancti conueniunt? De gloria Confessorum, capite trigesimo secundo.

RITVS VISITANDI ægros.

Solitos fuisse pro ægris & morientibus, Ecclesiarum ministros Deum agentibus uotis precari, testatur historia Mauri, Benedicti senioris, abbatis Cassinensis, discipuli: qui cum prædicandi Euangelij causa in Galliam à Benedicto missus esset, in monasterio Antiodorensi

corrensi S. Romano monacho extructo, cū ipso Romano de Benedicti morte colloca- tus fuit: & ei pridie quā moreretur Bene- dixit. Ea igitur de causa hortatus est Roma- num, ut unā secum templum ingrederetur, quō ambo ibi pernoctantes, sanctissimi ab- bat̃is mortem, quacunque hora immine- rent, psalmis & orationibus Deo com- menderent. Chronicon Iuonis in Iu-
30

In sanationibus infirmorum miraculo- sis Hospitium oleo benedicto usum esse, Gregorius Turonensis narrat in Historia- rum libro sexto, capite septimo. Ita ni- mirum quadam ratione Apostolicam mira- culosamq; unctionem sine uerbo Dei pecu- liari imitati sunt.

RITVS SEPVLTVRAE.

Adauera hominum in Gallijs abluta fuisse antequam terrae mandarentur, testis est Gregorius Turonensis de gloria Cō- fessorum, capite centesimo quarto: & in Vi- tis patrū, capite sexto & decimo. Myrrha quoq; mortuorū corpora esse condita, Cas- siodorus testatur in Cantica.

Psallentium turbæ funera deduxerunt. Sic cadauer Chrotildis reginæ Franciæ, psal- lentium turba comitante sepultū est Parrhi- sijs. Gregorius Turonensis libro quarto Hi-
30

Clodouei cadauer rex Gunthranus cum clero & populo accereis sepulturæ tradit. Gregorius Turonensis lib. 8. Historiarum, capite decimo.

Vestitu usi sunt lugubri tum uiri, tum mu- lieres, in funerum deductione. Gregorius Turonensis libro quinto Historiarum, capi-
te trigesimo quarto.

Moris autem passim fuit, mortuorum ca- 40 daueribus, aut in templis, ut eorum qui pie- tatis laude aut rerum gestarum magnitu- dine fuerunt celebriores, aut cœmeteri- is, quæ propinqua delubris fuisse uiden- tur, sepulturæ locum tribuere: ut Mace- donius Constantinopolitanus episcopus, apud Gangras exul, interfectus in basilica sancti Gallinici martyr̃is humatus fuit.

Diaconus libro decimo quinto in Anasta- sio. Sic Benedictus Calsinensis cœnobij 50 fundator & abbas, in templo S. Iohannis ba- ptistæ, quod ipse euerfa Apollinis ara ibidē extruxerat, sepulturæ locum accepit. Iuo in Iustiniano.

Constantinopoli Iustinianus templum sanctorum Apostolorum extruxit, in quo reges ac sacerdotes locum sepulturæ habe- rent. Euagrius libro quarto, capite trigesi-
mo primo.

Ruotherus rex Longobardorum, in 60

templum Iohannis baptistæ sepultus est. Vi- spergensis.

Clodoueus Parrhisij in æde Apostolo- rum, quam cum regina extruxerat, sepultus est. Turonensis lib. 2. Historiarum, cap. qua-
dragesimo tertio.

In monasteria quoque soliti sunt sepeli- re. Sic regis Burgundiæ Sigismundi corpus, licet initio in puteum contumeliæ gratia coniectum fuerit, tamen postea extractum, in monasterium est repositum. Adon sex-
ta ætate.

¶ Vbi uerò nullum horum locorum ha- bere potuerunt, eum etiam quem casus ob- tulit locum suis mortuis Christiani uendi- carunt: ut Herculiani Perusini episcopi hi- storia testatur, quem cum Totilæ exer- citus interfectum extra ciuitatis mœnia ignominiose proiecissent, Christiani pie-
tatis affectu compulsi, prope mœnia isti- us ciuitatis cadauer eius cum infante quo- dam sepelierunt. Gregorius papa lib. 3. Dia-
logorum, capite 13.

Alboini regis Italici corpus perfidia u- xoris Rosimundæ interfecti, sub scala pala- tij est sepultum. Paulus Diaconus libro se- cundo, capite decimo quarto de gestis Lon- gobardorum: Blondus Decadis primæ li-
bro octauo.

¶ Duplicia eos habuisse cœmeteria, inde apparet, quodd Euagrius ait, Antioche- nos Thomæ monachi corpus initio in exterorum sepulturam condidisse: po-
stea uerò reperto eius cadauere supra a- lios iacente, in cœmeterium aliud de- portasse. libro quarto, capite trigesimo-
quinto.

Cœmeterium quoddam prope Au- gustodunensem ciuitatem fuisse, Gre- gorius Thuronensis scribit, de glo-
ria Confessorum, capite septuagesimo-
tertio.

Vbi sunt & marmoreis sepulchris: ut Gre- gorius de gloria Confessorum, capite qua-
dragesimo secundo testis est.

Loca sepulturæ sacerdotali benedicti- one consecrata esse, ait Gregorius de gloria Confessorum, capite centesimo sexto. Vn-
de uerò ista consecratio ex sacris literis ha-
bet originem?

Soliti porro sunt potentiores cum orna- mentis quibusdam sepeliri. Ad eum mo- dum propinqua uxoris Gunthranni in Me- tensi ecclesia est cum ornamentis plurimis & auro tumulata, quæ postea fures conati sunt furripere. Gregorius Turonensis lib. 8. Historiarum, capite uigesimo primo.

Defunctis, præsertim ex nobili stirpe ortis, lychnos quosdam ad sepulchra fu-
sponderunt; ut apparet ex Gregorij Turo-
nensis

nenfis libro quarto Historiarum, capite trigesimo. Narrat enim, ante monumentum Glasuintæ reginæ Franciæ, lychnum fune rupto delapsum esse. Fuerunt & in Petri & de lychni ardentes: ut uideas hanc quoq; *uano* *ſuauis* ueteris Testamenti, unâ cum alijs ineptijs, hoc tempore creuisse.

¶ Plerisq; etiâ bene de Rep. aut Ecclesia meritis epitaphia scribere, & sepulchrorum monumenta statuere Christiani consueuerunt: ut testis est Paulus Diaconus lib. 3. de gestis Longobardorum, cap. 9.

Mauricij Imperatoris coniugis & filiorum corpora in Mamantis martyris templo prope murum, qui Xylocercus dicitur, terræ mandata sunt. Versus qui inscripti fuere tumulo, ita sunt redditi apud Nicephorum libro 18. capite 41.

O' ego mille modis regum miseranda duorum,

Mauricij coniunx, filia Tyberij:

Edocui regina satis, fecundaq; mater,

Quam sint multorum commoda sceptrâ ducum.

Militis infidi iaceo, populiq; furore:

Et mecum coniunx, progeniesq; iacet.

Næ misera Niobes ego sum uitale cadaver:

Plurâne Cisseis, plura locasta tulit?

Esto iurè pater, cur pignora parua necantur?

Humani prorsus nescia turba doli.

Non iam Roma meis carpes à frondibus umbram,

Eruta Threicio stirps Aquilone iacet.

Creuit & defunctorum memoria: quæ res templorum extructionem, quæ sanctis sunt destinata, adauxit. Tripoli, maritima Phœniciæ ciuitate, sancto Leontio martyri fanum extructum, & memoriam ibi eiusdem celebratam, narrat Euagrius libro tertio, capite 33. Verum de festis Sanctorum suo est dictum loco.

DE TRANSLATIONIBVS

et reliquijs sanctorum.

DEploranda sanè est cæcæ mortalitatis stulticia, & planè impia fingendi sibi cultus temeritas & audacia, quod honorem uni uiuenti Deo debitum emortuis creaturis tribuere Ethnicorum more non uereatur. Varijs enim cum ritibus tum superstitionibus, sanctorum reliquias referuarunt, exhibuerunt, & uenerati sunt. Narrat Euagrius libro quarto, capite uigesimo sexto, ex secundo libro Procopij de bello Persico, Apameæ Syriæ oppido, partem crucis, de qua mundi Saluator suspensus fuit, ab homine Syro clam eò delatam, cubitali magnitudine referuatam fuisse: quam oppidani magnam eius loci tutelam esse existimantes, religiose uenerari, & condita ei theca lignea, auro gemmisq; exornata, tribus sacerdotibus custodiendam tradere, eamque certa die quotannis proferre & adorare consueuere. In primis uero

Apameensis populus, Chosroe Persarum rege cum exercitu ciuitati imminente, eius se ligni auxilio plurimum iuuari superstitiose rebatur. Belli enim periculis consternati miseri homines, Thomam ciuitatis sue episcopum adeuntes rogarunt, ut præter solitum, sacræ crucis lignum proferret, eamque ciuibus adorandam & exosculandam exhiberet: ea opinione, se uisa crucis felicius morituros esse. Præsul igitur motus ciuium precibus, crucis lignum amabatur manibus in sublime sublatum, circumueundo sacram ædem omnibus spectantibus exhibuit, quorum numero Euagrius dum exhibuit, quorum numero Euagrius quoque se interfuisse scribit. Ea ostensa, miraculum fide & sermone maius accidisse, & salutem Apameis contigisse ferunt. Procopius libro secundo belli Persici, Euagrius, Nicephorus. Eius miraculi imago & monumentum deinde in summo templi uertice memoriæ causa est propositum: quod post capta à Persis urbe, cum templo & tota ciuitate igne absumptum fuit.

Simile quippiam capite mox sequenti de Edessenis Euagrius ex Procopio refert. Id enim oppidum imaginem habuit Christi, quam nulla hominum manus fecerat, sed ipsè Christus filius Dei Abgaro Edessæ principi olim uidere eum cupienti, facie in lintum impressa, transmisisse credebatur. Ad illam imaginem Edesseni in summo iam rerum discrimine ob Chosroen, ciuitatem uarijs machinis oppugnantem, uersantes confugerunt, & *αὐτομάτως* illius imaginis beneficio sese seruari putarunt. Eiusdem belli pestate Sergiopolitani redimendæ ciuitatis causa Chosroi ecclesiæ thesauros, inter quos fuit & crux à Iustiniano missa, traderunt. Habuerunt & ossa Sergij martyris in urna argentea bene longa referuata, quarum reliquiae miraculum edidisse dicuntur. Euagrius libro quarto, capite uigesimo octauo.

Helias Aquileiensis antistes, Gradum, quod oppidum est in littore maris Adriatici, profectus ex Aquileia, Hermagoræ & Fortunati corpora delata in Euphemiae templum, quod Gradi extrui curauerat, intulit. Sabellius Enneadis octauæ lib. quinto. Iuo de Mauricij Imperatoris historia indicat, Gregorium Turonensem S. Martini Confessoris incensam basilicam à fundamentis instaurasse: & corpus eiusdem Confessoris, ac reliquias S. Iuliani ex territorio Arumnico ad Turonicam ciuitatem delatas, in illud sacellum religionis causa posuisse.

Circa annum Domini 529. Antonij monachi corpus inuentum, & Alexandriam est deportatum. Sigebertus, Beda, Isidorus de Iustiniano, Honorius, Adon quarta ætate. Iohannis

Iohannis pontificis corpus Rauenna est traductum Romam, in ædem Petri. Sabellicus Enneadis octauæ libro secundo.

Byzantij in templo Blachernarū seu Placemarum, dubitanter affirmat Nicephorus fuisse, referuari uestes Mariæ uirginis, partem eius zonæ & capitis amiculum, in urna aurea. libro 18. capite 38.

Nasercis corpus in loculo plumbeo cum omnibus eius opibus Constantinopolin est perlatum. Paulus Diaconus libro 2. de gestis Longobardorum, capite octauo.

Euphemie martyris reliquiæ in æde Chalcedonenſi in urna marmorea repositæ fuerunt. Nicephorus libro 18. capite 31.

Stephani reliquias à muliere quadā inſcienter, cum ea putaret ſui eſſe mariti (d̄ crāſſam inſcitiam) Hieroſolyma primū, inde Conſtātinopolin ablata: deinde Romam tempore Pelagij uenēre. Martinus & Cygas prodidere.

Tempore Anaſtaſij, Hartmānus Scheddel inquit, Eliſæi oſſa Alexandriam eſſe translata: Barnabæ quoq; corpus, cum Euangelio eius manu conſcripto, repertum.

Cæterū poſtquam amor reliquiarū mentes hominum ſubijt, undiq; etiam alię res oblatę ſunt. Nam hoc artificio homines à uerbo Dei, & alijs magis neceſſarijs abducti ſunt. Referunt Sigebertus: Vincentius libro uigeſimoſecundo, capite nono: Vringenis in hiſtoria de Mauricio: circa annum Domini 603, tunicam Chriſti (ſuper quam milites ſortem miſerint) in Zaphath procul à Hieroſolymis in arca marmorea repertam: moxq; ab Antiocheno præſule Gregorio, & Hieroſolymitano Thoma, deniq; etiam à Conſtātinopolitano, alijsq; plurimis epiſcopis honorificè cum ieiunijs & ordine facto quaſi exercitu militari deportatam eſſe. Nemini uerò quicquam dubij obrepiſit quin eſſet uera, præſertim cum tot ſeculis fuiſſet ignorata.

Tanta præterea uanitas colendi defunctas creaturas hominum peſtora inceſſit, ut quæſcunq; particulas de uestibus alijsq; rebus abripuerint uel furto uel manifeſtè, quas poſtea in alia templa deportarunt, & crediderunt earum uirtute miracula fieri. Sic Gregori⁹ fatetur, ſe de linteo in templo Nicerij quædam fila ſuffuratum, & in alia templa transportaſſe: ut ſcilicet hac ratione idololatria creſceret. Turonenſis in uitis patrum capite 8. Copioſus quoq; eſt in reſarciendis reliquijs in templo Martini, quod reſarciēbat, inuentis: libro decimo Hiſtoriarum, capite 31.

In reliquijs Alexandri martyris Chaganus Hunnus contumelioſus fuit. Nicephorus libro 18. capite 28.

PEREGRINATIONES.

Sicuti cultura mortuorum hominum immodicè adauſta eſt, ita & uiſitationes ſeu curſiones ad eos. Narrat Paulus Diaconus, Fortunatum ex oculis laborantem, & Felicem collegam ipſius Rauennam decreuiſſe proficiſci, ad baſilicam Petri & Pauli, ubi & altare eſt Martino dedicatum. libro ſecundo, capite 9. de geſtis Longobardorū.

Scribit etiam Gregorius, ægrotos ad ſepulchrum Iuniani prope urbem Lemouicinanam cucurriſſe: atq; ſanitate recepta, ei ſancto ſeſe tributarios feciſſe: præpoſtero ſanè pietatis ſtudio, atq; in unici Dei honorem contumelioſo. In libro de gloria Confessorum, capite centeſimo tertio.

RITVS MONACHORVM.

Monasticū uitæ genus, quod in Quarta Centuria initiū habuit, paulatim in omnes mundi fermè angulos hoc ſeculo quàm latiſſimè diffuſum eſt. Maximè uerò in Palæſtina ſub Anaſtaſio Imperatore, innumera ferè fuerunt id genus hominū collegia, quæ à præcipuis doctōribus gubernata fuerunt: id quod plurimi teſtantur ſcriptores. Euagrius libro tertio, capite trigefimo primo narrat, Palæſtinæ monachos de cauſa Flauiani Antiocheni & Macedonij Conſtātinopolitani epiſcopi ſcripſiſſe literas ad Alcifoſem quendam. Et capite trigefimo tertio eiſdem libri memorat, ex epiſtola monachorum Palæſtinæ ad Alcifoſem ſcripta, monaſteria Hieroſolymitana & totius Palæſtinæ in recta fide & religione concordare. Ibidem, ſeuerum hæreticum initio in monaſterio quodam Gazæ, quam Maiumam uocant, cum epiſcopo eiſus oppidi & alijs monaſticæ deditos fuiſſe indicat, & ſacris ſtudijs plurimū ſibi laudis & famæ peperiſſe. Eadem prolixè ſcripta reliquit Nicephorus libro decimeſexto, capitibus uigeſimo nono, 32. & 33. &c.

Fuerunt & in Syria ac Phœnicia monaſteria plurima. In quadam Syriæ regione cœnobium quoddam fuit Cynægeticum ſeu Venaticum dictum, cuius monachi Flauianum Antiochenum epiſcopum, cum ſummo impetu irruentes in urbem, perſecuti fuerūt. Monachi uerò alterius Syriæ quam Cauam & Secundam appellant, Flauiano auxiliandi gratia eandem urbem ingreſſi, cœnobium quoddam in agro ſitum Tilmogium appellatū incoluerunt. Euagrius libro tertio, capite trigefimoſecundo. Palæſtinæ & Syriorum monachorum crebra ſit mentio in quinta ſynodo Conſtātinopolitana, tomo ſecundo Conciliorum, ubi libellum contra Anthimū & Zoaram Syriæ monachum ſynodo exhibuiſſe ſcribuntur. Nicephorus libro decimeſeptimo, capite nono.

nono. Prope Synden ciuitatem quandā maritimā Phœnicia, quingentis circiter stadiis à Cæsarea Palestinæ, à Tyro uerò uiginti distantem, Zosimas & Cæsareus Iohannes quidam monasticam uitam agentes, uterq; uirtutibus & miraculis clari floruerunt sub Iustino seniore. Euagrius libro quarto, capite septimo. Prope Alexandrinam urbē Theodora fœmina admirāda, uirili habitu, abiecta prioris uitæ turpitudine, in cœnobio quodam pœnitentiam egisse, & rigidissimè uixisse memoratur. Nicephorus libro decimo septimo, capite quinto.

Fuerunt & Constantinopoli monasteria, Euagrio teste libro tertio, capite trigésimo primo. ubi indicat, Constantinopolitanos monachos Macedonio succēssisse, & ideo ab eo separasse, quod ille in quadam confessione Nicenæ duntaxat & Constantinopolitanæ synodi, omissa Ephesina & Chalcedonenſi, mentionē fecerat. Et Nicephorus libro decimo septimo, capite nono, eorum meminit. Peste Constantinopoli grassante, multi ob mortis metum in monasteria se contulerunt. Procopius belli Persici libro secundo.

Nicææ monasterio præsuit Hospicius. Bonfinius de rebus Vngaricis libro octauo, decadis primæ.

Eo autem consilio extructa esse pleraq; monasteria ut essent quasi scholæ, argumēto est historia Iuonis in Iustiniano: ubi memorat, Florum quendā regum Francicorū procerem primariū, singulari pietate præditū, Maurum aduenientē in Galliam humanissimè excepisse, & in Dei honorem monasterium prope Aurelianensem ciuitatem extruxisse, in quo & ipsius & postmodum multi nobiliū liberi pietatis studijs à Mauro & alijs doctoribus imbuti fuerunt.

Occidentalium porro monachorum in Italia, Hispania & Gallia, institutor & princeps fuit, circa quingentesimum uigesimū nonum annum Christi, Benedictus Cassinensis cœnobij autor & abbas: ut infra etiā dicemus. Cuius deinde discipulus Maurus cum alijs quibusdā in Galliam missus fuit, ut ibi quoque idem monasticæ uitæ genus & ordo, ipsorum opera innotesceret. Sabellicus Enneadis octauæ libro secundo.

Ratio porro monasticæ uitæ, seu modus cultus quæ multiplex, pro diuersitate regionum & hominum fuit. Zosimas Sindenus Phœnicia monachus, cum diuino spiritu Antiochenæ ciuitatis ruinam ex terremoto persentisceret, mox tristis, plorans, ingemiscens, & lacrymantibus oculis thuribulum poposcit: & toto illo tempore, quo Antiocheni terræmotibus affligebantur, sacrificans, in terrā sese proiecit, precibusq;

& supplicijs Deum placauit. Deinde cum Cæsariensis quidā patricius, cuius consuetudine Zosimas familiarissimè utebatur, monacho uxoris suæ calamitatem & eorum iacturam narrasset, Zosimas mox in suam se proripiens cellulam, relicto Arcesilao (quod nomen erat illi Cæsariensi) precibus ad Deum pro more suo fundit, & uisum sanitatem Arcesilai uxori impetrauit. Euagrius libro quarto, capite septimo. Fuit alius quidā Zosimas in cœnobio Palæstine, qui Mariæ Aegyptiacæ rem diuinam facere consuevit: ut magis superstitionem huius uitæ cognoscas. Nicephorus libro decimo septimo, capite quinto. Idem autor capite mox sequenti narrat, Elesbaan Aethiopū regem diuina ope uictoria parta in bello contra Iudeos, magistratum suum & dignitatem regiam deposuisse, & ingressum esse sacram ædem: ibique raso capite, & asperam monachorum lacerna sumpta, in angustam quandam cellam, ubi per omnē uitam adiri nō posset, se abdidisse, & solo pane ac oleo b' quibusdā p cibo, donec uixit, usum esse.

Antisiodorēse monasteriū Romanus cōdidit, qd Fons regis dicitur. Epit. mundi.

Lotharius Medardi corpus ad urbē Suesionensem transtulit, atque ex promissione eius filius Sigebertus monasterium ibi construxit. Sigebertus: Gregorius Turonensis libro quarto, capite decimonono.

Remila Eugenia Ansemundis filia, Viennæ monasterium S. Andree inferioris condidit. Nam in colle prius fuerat eidem Andree monasterium extructū à Leoniano. Adon Viennensis ætate sexta.

In urbe Pictauiensi Radegunda Clotharij uxor, regis Francorum, Theodoricī fratris, monasterium extruxit, in quo & uixit. Gregorius Turonensis libro tertio, capite septimo: & libro nono, capite secundo. Et capite nono eiusdem libri narrat, Radegundā regulam eidem monasterio præscripsisse, collegiā à Cæsareo antistite Arelatenſi. Collocat etiam ipsa abbatissam: & ius eligendi alias post mortē ceteris monialib. relinquit.

Eparchius Ecolesinam ueniens, cellulā sibi extruxit, alijs quibusdā monachis sibi adscitis. Hic orationi uacabant, pecuniam sibi oblatam pauperibus erogabant. Gregorius Turonensis historiariū lib. 6. cap. 8.

De monasterio Latta Gregorius Turonensis dicit libro quarto historiariū, capite quadagesimo octauo. Gurthonenſis meminit de gloria Confessorum, capite 86. & Reomaus, ibidem capite 87. Lirinenſis ibidem, capite nonagesimo septimo.

Ingeltrudis in atrio Martini puellarum monasterium instituit. Gregorius Turonensis libro decimo historiariū, capite 12. Vulſilaicus

Vuulfaicus diaconus monasteriū extruxit in montis cacumine, octo miliaribus ab Exolio castro, cū prius ibi Diana coleretur. Habuit præterea ibi columnam imitatione Simeonis Antiocheni, in qua stare solebat. Verum monachi reliqui eam destruxerunt: id quod ipse valde queritur. Nihil hic de finem operibus audis, de quibus inquit Christus: Frustra colūt me mandatis hominum. Gregorius Turonensis libro octauo historiæ, capite 17.

Meletius monasterij meminit Gregorius Turonensis, in uita Caluppanis. Aemilianus heremita initio in sylua in territorio Aruernensium monasterium condidit: postea uerò eius successor Brachio Turonis duo monasteria extruxit. Gregorius in uitis Patrum, cap. 12.

Vrsus abbas monasteriū in Turonico territorio, ad locum quem Senapariam dixerat, edificauit. Postea aliud statuit locis ad Angerem fluuium. Gregorius Turonensis in uita Vrsi.

Malliaccensis monasterij meminit Gregorius Turonensis, in uita Solennis.

In Ostorodo uico Subaudia, Simon quidam monasterium posuit, atq; Mauricio dedicauit. Naclerus uolumine secundo, generatione 18.

Brunichilda regina monasterium ancillarum Dei, templum Martini in suburbio, & xenodochium in Augustodunensi ciuitate fecit. Gregorius lib. undecimo epistolarum, in dictione sexta, epistola octaua.

Childebertus in muros Arelatenfis ciuitatis monasterium cōdidit. libro septimo, epistola centesima decima quinta.

In Aruernensis regionis oppido Cabalone, quod Ptolemæus Caballinum uocat, Gunthranus rex cœnobiū ex thesauris per somnium inuētis miræ magnitudinis extruxit, in quo post Gunthranus mortuus sepultus fuit, ut Regino habet libro primo, in Mauricij historia. Diaconus uerò libro tertio de gestis Logobardorum, capite decimo septimo scribit, fuisse solidum ciboriū, miræ magnitudinis, & magni pōderis, ex auro extructū, (erat autem ciborium, altaris quoddam ornamentum) quod preciosissimis gemmis exornatum, ad sepulchrum Domini Hierosolymā Gunthranus mittere uoluerat. Sed cum nō posset, collocauit ciborium illud super monumentum sancti Marcelli martyris Cabilonesepulti, quæ urbs regni sedes fuit.

Lupicinus & Romanus eremitæ, prope Auenticam ciuitatem facto hominum concursu, monasterium ædificauerunt, quod Conradicone appellarunt: & postea adhuc duo adiecerunt. Gregorius Turonensis in uitis

patrum, capite primo & decimotertio. Addit autem Chilpericus Burgundiæ imperitans, reditus quosdā: nempe annuatim trecentos modios tritici, totidem uini, centum aureos ad uestitum. Nam monachi iussi uineas & agros sumere, maluerūt reditus istos percipere. inquit enim: Non decet monachos facultatibus extolli, sed in humilitate cordis Dei regnum iusticiamque eius exquirere. Verum ista erant cōtra admonitionē Christi, Matth. 24.

In Burgundia rex Sigismundus monasterium Agaunensium construxit. Sigebertus, anno Domini 515. Gregorius Turonensis libro 3. historiæ, cap. 5.

In Hispanijs etiam fuit monasteriū Martini. Gregorius Turonensis libro decimo, capite duodecimo.

In Noricorum finibus Seuerini cœnobiū erat celebre. Bonfinius de rebus Vngaricis libro 7. decadis primæ.

De monasterio Petri in Orphiana insula, Gregorius scribit libro primo Epistolarum, indict. 9. epistola 48.

In Sicilia Lucubianū monasterium est extructum. Gregorius libro septimo, epistola uigesima septima.

In Aethna erat monasterium S. Viti. Gregorius libro 8. epistola 21.

In Capricana insula prope Maioricā, fuit monasterium, in quo se male gesserunt monachi: ut scribit Gregorius libro 11. epistola quinquagesima secunda.

In Anglia Sanson monasterium Dolumstruxit. Vincentius libro 21. cap. 103.

Dionotus Auonius Bannochorensis monasterium instituit, ubi labore manuum uiuerunt. Balæus.

Erat & in ciuitate Bangor monasterium, ita refertum hominibus, ut in septem partes diuisum, quælibet circiter trecentos completeretur monachos, qui omnes labore manuum quæritabant uictum. Augustino petenti, ut simul & subiecti essent, & munus euangelisandi subirent, detrectarunt ea omnia: quam ob causam ingens eorum numerus interfectus est. Galfrid Britannicæ historiæ libro octauo.

Maglocunus tyrannus in Anglia, oppressis suis cognatis uouit, se fore monachū. uerum postea uoti obliuiscitur: qua de causa Gildas eum obiurgat, ut idem scribit.

Meminit Nicephorus & monasterij Insomnium. libro 17. capite 36.

Totonderunt autem monachos, posteaq; in suum ordinem cooptarunt. Gregorius Turonensis in uitis patrum, capite 16.

¶ De Monialiū uerò cultu Alcimus inquit: Sed tibi cum geminum tetigerunt tempora lustrum, Mox stola sincero uelat te candida cultu,

Virginis os habitumq; decens, quem mater amictu
Religiosa suis manibus consecrat, &c. In
libro de Consolatoria castitatis laude, capi-
te tertio.

Chrismate inunctas fuisse, idem testatur,
inquiens libro eodem, cap. 19.

*Cœlorum regnum, quæ Christi ecclesia sancta est,
Virginibus sacro signatis chrismate confert.* Cas-
siodorus Psalmo 75 docet, omnino esse libe-
rum, uirginitatē uouere, uel non: ut in Do- 10
gmaticis indicauimus.

Alternis cecinerunt Psalmos, ita Alcimius
scribit in libro de Consolatoria castitatis lau-
de, capite 1.

*Nam quoties sanctum compleueris ordine cursum,
Alternos recinens dulci modulamine psalmos,
Quos uiuens in corde chelys uirtute canora,
Interiore sono & castis concentibus aptat, &c.*

Item: Apparet in uita monastica usitata
fuisse uota, parentesq; pro filiabus uouisse, 20
easq; adhortatos esse, ut promissum uotum
seruarent. Ita enim Alcimius introducit Au-
dientiam cum Fuscina filia loquentem: in li-
bro de Consolatoria castitatis laude, cap. 5.
Fac isthinc abeam promisso libera uoto, &c.

Deinde:

— Votoq; adiungito uotum,
Exue delicias mundi huius, & indue Christum.

Porro monachi abbates quosdam suos ha-
buere. Sic legimus Ruffum abbatem fuisse 30
monasterij Theodosij, Cononem abbatem
monasterij Saba: apud Euagrium libro quar-
to, capite trigesimo octauo. Lupentij cu-
iusdam abbatis Gaballitani mētio fit in Gre-
gorij Turonensis libro historiarum sexto, ca-
pite trigesimo septimo.

Sic & Moniales abbatissas habuere, de
quo primatu & sæpe inter se mulieres decer-
tarunt. Gregorius Turonensis libro nono
historiarū, capitibus quadragesimo & qua- 40
dragesimo quarto.

Soliti sunt etiam reges filias in monaste-
ria tradere. Chilpericus enim in Pictauiense
monasterium filiam tradiderat, quam qui-
dem inde rursus uolebat eximere, & matri-
monio iungere: ut intelligas ius iterum eas
eximendi fuisse. sed ab alijs seducta, sponte
detrectauit. Gregorius Turonensis libro 6.
historiarum, cap. 34.

Imò etiam pœnæ loco detruserunt inter- 50
dum aliquas in monasterium: ut uidere est
in Gregorio Turonense libro quarto, capite
uigesimo quinto. ubi Theodegildis, q̃a spon-
te obtulerat coniugium Gunthranno, exu-
ta thesauris, monasterio mancipatur. Ita Me-
rouethus etiam in monasteriū detruditur.
Gregorius Turonensis libro quinto histo-
riarum, capite 14.

Posseuerunt monachi & prata, atque alia
eiusmodi bona; ut apparet ex Gregorij Tu- 60

ronensis libro octauo historiarum, capite
quadragesimo. Nam Pelagius Turonicus
Sanctimonialium prata tempore mēsis pro-
terit: ideo postea eum punitum esse dicit.

Prædicat Gregorius Turonensis, nimium
cultibus humanis deditus, quendam Leo-
bardum, qui contra uoluntatem parentum,
rupta promissione facta honestæ puellæ de-
coniugio, atque donis confirmata, in mona-
sterium sese contrulerit, quasi melius in eo
quàm in mundo uiſturus. Verùm id fit con-
tra Dei uerbum, tum aliàs, tum etiam in De-
calogo præscriptum. Gregorius in uita Leo-
bardi.

Pappula à parentibus fugiens, uirilique
habitu sumpto, in monasterium in Turo-
nensi diœcesi situm se contulit: neque est a-
nimaduersum à quoquam, eam esse femi-
nam, totos annos triginta, donec iam ani-
mam esset exhalatura, ut etiam alibi reculi-
mus. Subducens scilicet sese parentum obe-
dientiæ, contra quartum præceptum, tan-
tis sese periculis exposuit. Gregorius Turo-
nensis in eius uita.

DE EREMITIS.

Eremitæ passim quoque solitaria uitæ
exercitia habuerunt, fueruntque scaru-
rigines & seminaria cœnobarum. Palæ-
stinorum eremitarum, quorum caput fuit
Sabbas, mentio fit in literis Heliae Hieroso-
lymitani episcopi, ad Anastasium imperato-
rem. Nicephorus libro decimosexto, capite
trigesimo secundo.

Narrat Euagrius, Barfanuphium quen-
dam, in phrontisterio quodam prope Ga-
zam solitariam egisse uitam: & quibusdam
curiosis eius domuncula perforata explora-
re cupientibus, quānam ratione iste uir a-
geret uitam, repente ignem exilisse, quo
sint fagati omnes. Libro quarto, capite tri-
gesimo quarto.

In Æmisa Simeones fuit, de quo scri-
bit Euagrius, quod aded studiose suam dis-
simularit sanctitatem, ut etiam interdum
paulo hilarius cum suis familiaribus uixe-
rit. & quum ex illis suis socijs quidam an-
cillam stuprasset, passus est Simeones falso
se eius facti in simulari: quin & puerperæ ci-
bum ac uinum attulit. O' sanctitatem pro-
digiosam. Euagrius libro eodem, capite tri-
gesimo quarto. Adijcit & Thomam quen-
dam, in Syria concaua eiusmodi uitam e-
gisse. capite 35.

In Gallia anachorita quidam Hospicius,
ob uitæ sanctimoniali & abstinentiam stri-
ctissimam passim celebratus fuit. Catenis
semetipsum ferreis corpore nudo constrin-
xit, extrinsecus cilicio duntaxat indutus.
Victu usus tenuissimo, panē uidelicet cum
paucis

355
paucis dactylis. Quadragesimæ uerò tem-
pore radicibus herbarum Aegyptiacarum,
quibus eremitæ in Aegypto uși fuerant, ex-
hibitis à negociatoribus, alebatur. Grego-
rius Turonensis libro sexto historiarum, ca-
pite sexto; Diaconus libro 3. de gestis Lon-
gobardorum, cap. 1.

Friardus etiam in eremum profectus est.
Gregorius Turonensis in uitas patrum, ca-
pite decimo: & Patroclus, cap. 9.

Lupicinus & Romanus fratres, in deser-
tum inter Burgundiam & Alemaniã, quod
lōrense uocatur, prope Auenticum ciuita-
tem, commigrant, & radicibus uescuntur.
Gregorius Turonensis in uitas patrum, ca-
pite primo.

Nec uerò tantum in solitaria loca conce-
serunt monachi, sed etiam intra urbes soli-
ti sunt includere sese. ad quem modum Se-
noch quispiam apud Turonos, inter parie-
tes antiquos cellulam construxit, ubi lati-
tauit. Gregorius Turonensis libro 5. histo-
riarum, capite 7.

Caluppanes monachus deserto cœnobio
Aruernensi, in fissuris petrarum habitacu-
lum quæsiuit, ut Gregorius Turonensis in
eius uita refert. Idem Martius abbas fa-
ctitauit. Gregorius, in eius uita.

Monegundis regina, impatientia ob de-
fectu filiolam permota, in cellam sese ab-
dit, proprio marito deserto: contra legem
Dei & naturæ, atq; in ea melancholiã suam
pauit. Collegit autem & alias mulierculas,
quæ (ut sunt ad superstitiones prone) id ui-
tæ genus unã peregerunt. Gregorius Turo-
nensis in uita Monegundis. Addam &
hoc, quod manifestè in hac fœmina impie-
tatem declarat, quòd moribunda dixit: E-
go inuocata, adero in medio charitatis ue-
stræ. Item quòd benedixerit oleo & sali,
ut ipse Gregorius refert. Quæ uerò hæc ine-
ptiæ? Manifestum autem est, præceptum
diuinæ Maiestatis extare, ut uerum Deum
tantum inuocemus: item, honorem istum
ei competentem, nequaquam attribuamus
alteri. Itaque hic spiritus eremitarum &
monachorum spontaneorum, nequaquam
fuit ex Deo.

Multa porro ludibria diabolus homi-
num oculis offudit, ut monasticen cōmen-
daret, & superstitionem augeret, cōtra Chri-
sti uocem Matthæi uigesimo quarto: Ecce
in cellulis, in eremo est: nolite credere, no-
lite exire. Ac Gregorius quidem Turonen-
sis hac in parte facundus est. In libro de Glo-
ria cōfessorum, capite trigesimo septimo in-
quit: quendam monachum in loco solita-
rio orasse, ac uidisse abbatē quomodo flam-
ma ex eius ore processerit, quæ in altum a-

scenderit. Sed hæc nimium credulis relin-
quamus.

Sed & uexationes diaboli interdum ma-
nifestæ fuerunt. nam Antonius Burdega-
lensis, cuiusdam negociatoris famulus, an-
nos natus duodecim, in cellam quandã an-
gustam se conclusit, tenui uictu contentus,
degitque in ea annos circiter octo. Postea
eum diabolus corporaliter etiam occupauit
atque obsedit, sicuti prius spiritualiter fecer-
at. Non enim Dei, sed cacodæmonis in-
stinctu à uocatione, in turpe & ignauum oc-
cium se contulerat. Nam etiam manens in
uocatione, poterat Deo precibus & tempe-
rantia feruire. Hic igitur typus reliquis e-
tiam eremitis documento esse debebat: sed
uincebat hac ætate superstitio. Gregorius
Turonensis libro octauo, capite trigesimo-
quarto.

Reprehendit Gregorius ipse superstitio-
nem Ingelthrudis, quæ filiam Berthegun-
dem in monasterium, in atrio templi Mar-
tino dicati, auulsam à marito, qui cum tri-
ginta annos uixerat, detrudere cupiebat.
Verba Turonensis sunt: Ante hos annos,
quum Ingeltrudis monasterium puellarum
intra atrium sancti Martini collocare cœpisset,
filix suæ mandata mittit, dicens: Re-
linque uirum tuum, & ueni, ut faciam te ab-
batissam gregi huic, quem congregaui. At
illa audito leuitatis consilio, cum uiro Tu-
ronos aduenit, ingressa que monasterium
matris, dicebat uiro: Regredere hinc, & gu-
berna liberos nostros. nam ego non reuer-
tar tecum. Non enim uidebit regnum Dei
coniugio copulatus. Ille uerò ad me ueni-
ens, nunciauit mihi omnia quæ à coniuge
audierat. Tunc ego accedens ad monaste-
rium, Canonum Nicenorum decreta rele-
gi. in quibus continetur, Quia si qua reli-
querit uirum, & thorum, in quo bene ui-
xit, spreuerit, dicens, Quia non sit ei portio
in illa cœlestis regni gloria, qui fuerit con-
iugio copulatus: anathema sit. Quibus au-
ditis, Berthegundis metuens ne à sacerdo-
tibus Dei communionem priuaretur, egressa
monasterium, redijt cum uiro suo. Grego-
rius Turonensis libro nono historiarum, ca-
pite trigesimo quarto. Vides igitur, unde
istæ coniugum distractiones religionis er-
gò sint exortæ? Scribit idem tamen autor,
tandem matrem astu & fraude filiam à con-
iuge auulisse. O' bestiam immanem, ô E-
uam diabolo obsessam.

MORES CHRISTIA- norum.

Pli confessionem ueritatis ediderunt, si-
cut præceptum Dei id postulat: cuius
quidem

quidem rei exemplum memorabile recensebimus. Illustrissima foemina Constantino-politana, Iuliana nomine, quæ tam constanter Chalcedonensem synodum asseruit, ut nec imperator Anastasius, nec ipse Timotheus episcopus hæreticus, ullis artib. eam eò impellere potuerint, quo hæreticum ipsorum dogma uel probaret, uel amicitia Timothei uteretur. Paulus Diaconus lib. decimo quinto, in Anastasio. Et de Gradenſi ecclesia scribit Diaconus, quòd Seuerus episcopus eius cū tribus alijs (qui ui à Smaragdo exarcho coacti cum Rauennatenſi episcopo schismatico fecerant) Rauenna Gradum ad suam ecclesiam reuerſus, nec à plebe, nec cæteris ecclesiæ ministris, nisi agnito & palam reuocato errore receptus fuerit. Paulus Diaconus libro tertio de gestis Longobardorū, capite duodecimo.

Narrat ex Procopij libro tertio de bello Vandalico Euagrius, Ecclesiasticæ historiæ libro quarto, capite decimo sexto: Iustinianum imperatorem, cum bellum contra Vandalos pro Christianorum defensione suscepisset, nauem prætoriam ad littus iuxta ædes Imperatoris deducere iussisse: deinde Epiphanium Constantinopolitanum episcopū classi militari de more benedicentem, ac bene precatum, milites paulo antè baptizatos, nomen profitentes Christianum, sigillatim in nauim introduxisse.

Soliti sunt etiam liberaliter cōferre Christiani, ad ecclesiastici ministerij propagationem & ampliationem. Iustinianus in honorem Dei genitricis, inter Abalgos. Zonaras libro tertio historiæ, in Iustiniano: *ἐν τῇ 27.* in Pega (inquit) templum extruxit magnificum, sacerdotes ei attribuit, aliaque ad rem diuinam pertinentia cōstituit. Vnde populus iste accuratissimè in Christianorū dogmate se exercuit. Euagrius libro quarto, capite uigesimo secundo, ex Procopio. Et capite uigesimo quarto, eodē libro memorat: Narsen rei militaris præfectum in bellis studiose Deum placasse, & coluisse supplicationibus, alijsq; pijs exercitijs. Et Procopius libro tertio de bello Gothico, eundē omnem rerum successum, omnemque belli felicitatem uni Deo cum summa reuerentia acceptam retulisse: & milites in aciem profecturos, ad similem pietatem hortatū esse, scribit. Addit Bergomensis in Supplemento chronicorum libro nono, in Iustiniani historia: eundem Narsen, ob beneficia à Veneris accepta, in ea urbe Theoderico martyri delubrum, ubi nunc est celeberrimum sancti Marci templum, & ibidem aliam ecclesiam in honorem sancti Mennæ & Geminiani, ex Gothorum manubijs posuisse.

Idem Bonfinius libro septimo decadis primæ, de Theoderico Ostgothorum in Italia rege, Arriano licet, memorat, quòd plurima nobilissima templa passim extruxerit.

Naclerus uolumine secūdo, generatione decima septima scribit, Clodouem Francorum regem primum fundasse ecclesiam nunc cathedralem in Argentina, anno Domini quingentesimo decimo, qui & eam donauit, & dedicari fecerit in honorem uirginis Mariæ: sed nondum erat cathedralis, donec sub Dagoberto fieret.

Summum honorem locis Deo consecratis etiam ab impijs habitū esse, inde palam est, quòd plerique bellorum temporibus, & in maximis periculis ad ædes sacras cœuola confugerint: ut Procopius libro tertio de bello Gothico: Gregorius Turonensis libro tertio historiæ, capite nono: libro quarto, capite decimo tertio, & cōplures alij scriptum reliquerunt.

Viri militiæ operam dantes, sua quoque habuerunt pietatis exercitia. Celebratur enim Narses, de quo diximus, à pietate, & quòd in pauperes munificus, in reparandis templis liberalis, sobrietatis studiosus fuerit, denique precibus ad Deū multo magis quam armis uictoriam obtinuerit. Paulus Diaconus libro secundo de gestis Longobardorum, capite tertio.

Romanū milites parta uictoria Maurisj cæsis, reuertentes Carthaginem, diem uictoriæ solennem agunt. Procopius libro 4. de bello Vandalico.

Quando igitur potiti sunt uictoria, publice gratias egerunt Deo. Sic Mauricius barbaris deuictis, hymnos cum tota urbe retonat. Paulus Diaconus libro decimo septimo rerum Romanarum.

Childebertus preciosa uasa Amalrici ecclesijs donat. Gregorius Turonensis lib. 3. historiæ, cap. 9.

Multas eleemosynas Tyberius imperator erogauit pauperibus. Paulus Diaconus lib. decimo septimo rerum Romanarum: & libro tertio de gestis Longobardorū, capite quinto & sexto: Regino libro primo: Turonensis libro quinto historiæ, capite 19.

Chrodinus quispiā sua bona ecclesiæ destinauit hac nimis falsa persuasione, quòd ea largitione apud Deum ueniā obtinere posset, ut refert Gregorius Turonensis lib. 6. historiæ, cap. 20.

Chrodegildis regina Francorum eleemosynas ita distribuit, ut potius propria Dei ancilla, quam regina uideretur. Gregorius Turonensis libro tertio historiæ, capite decimo septimo.

In communibus tumultibus ac periculis preces sunt factæ. Sic Chrotildis regina, de prælio Childeberti ac Theodeberti contra Clotharium audiens, in æde Martini preces fundit, ne mutuis cædibus filij intereat. Gregorius Turonensis libro tertio historiarum, capite 26.

Honestè porro & castè uixerunt Christiani, & secus facientes grauissimè punierunt. in primis Iustinus lege sanxit, ut tum in omnes libidinosos, tum uerò pæderastas graui supplicio animaduerneretur. Paulus Diaconus libro decimosexto: Zonaras lib. 3. historiarum, in Iustiniano.

Regibus cum quodam honore soliti sunt occurrere. ut cum Gunthranus Aureliam ueniret, in ipsa Martini solennitate, populus ei signis atq; uexillis obuiam procedens canebat: Viuat rex. Gregorius Turonensis libro octauo historiarum, cap. 1.

Diaconi & sacerdotes iussu episcopi Gregorij Turonensis canunt psalmos & responsoria in prædio apud Gunthranum regem, uerum petente id rege. Gregorius Turonensis libro 8 historiarum, cap. 3.

Testamenta soliti sunt condere, & testamentum quidem Nicerij iuxta leges Romanas publicè est præscriptum. Gregorius Turonensis in Vitis patrum, cap. 8.

A spectaculis profanis abstinerunt. Ita inquit Olympiodorus: Ne quæso pedibus eisdem, quibus templum Dei frequentas, theatrales adito ludos, & obscena spectacula. Et profecto qui impolluto pede subeunt ecclesiam Dei, debent ab impijs locis & profanis si penitus, ut Deo contrarijs, cōtinere. in Ecclesiasten, cap. 4.

Iuramenta soliti sunt facere, super altare posita manu: ut patet ex Gregorio Turonensis libro quinto historiarum, capite tertio: & libro eodem, capite trigesimosecundo. Itè super sepulchra sanctorum. Sic presbyter quidam cum Franco litigans, causam suam confirmat, posita manu super sepulchrum Maximi in suburbio Treuirensi: sed falsè iurauit, ideo punitus est. idem de gloria Confessorum, capite 93.

Gunthranus, Childebertus, & Brunichildis, iurant per omnipotentis Dei nomen, & inseparabilem Trinitatē, & tremendum Dei iudicium appellant, sese omnia absque ullo dolo malo uel fraudis ingenio inuiolabiliter seruatuuros. Gregorius Turonensis lib. 9 historiarum, cap. 20.

Areobindus dux Romanorum militum, prope Carthaginem filium recēs natum curarè baptisari, ibiq; sibi iuramentum præstari postulat, quod Gontharis tyrannus sese nollet interficere. Procopius de bello Vandalico libro 4.

Quidam iuramentum falsum in templo edens, statim obmutuit. Gregorius in Vitis patrum, capite 29.

A S Y L A.

In templa fugerunt, qui periculum sibi imminere senserunt, siue ij nocentes siue innocentes essent. Sic Gunthranus scribit Gregorius in Turonensi templo sese continuisse, neque admissum ut inde extraheretur: libro quinto historiarum, cap. quarto. Item Merouethum: libro quinto, capite decimoquarto. Maurus quidam in Lupi Tricassinorum episcopi templum se recepit. Idè de gloria Confessorum, capite sexagesimo-septimo. Eberulphus Gunthranus cubicularius, insimulatus de nece Chilperici, uir im probus, fugit in Turonense Martini templum. Gregorius Turonensis libro 7. historiarum, capite uigesimoprimo.

Summo probro uertitur Cōstantino tyranno, qui in Anglia regios pueros & nutritores inter ipsa altaria lacerauit. Gildas de excidio Britanniae.

Carthagini in Africa, Salomon seditione excitata, in templum confugit. Procopius de bello Vandalico lib. 4.

DE RITIBVS ROMA.

NAE ECCLESIAE.

Creuit hoc seculo magis magisque Romani pontificis autoritas & potetia, dum Imperatores quoq; eam legibus munierunt & confirmarunt. Iustinianus enim Imperator in Authent. collat. 9. tit. 6. de Ecclesiasticis titulis & priuilegijs, lege sanxit, Papam Romanum primū esse omnium sacerdotum. Proximū huic, archiepiscopum Constantinopolitanum. Et Athalaricus Ostgotthorum rex (Sabellico id ex Cassiodoro recitante, libro secundo, Enneade octaua) decretum fecit, ne episcopi ab ullo præterquam Romano pontifice ordinarerentur. Hinc quod de poetis & pictoribus scripsit Horatius, nō malè ad Papatū torqueri posset: cui quidlibet audendi, fingendi & refingendi in ecclesia Dei semper fuit æqua potestas.

CONGRESSVS PUBLICI.

Quod sæpe & publicis in locis Romæ Christiani ad peragenda sacra conuenerint, restantur innumera illa delubra, quæ superioribus & hoc seculo ibi extructa fuerunt, quorum plurima nominatim exprimuntur à Sabellico Enneade 8. libro 2. 4 & 5. ut templum Cosmæ & Damiani, Saturnini, Vaticanum, Barionæ, Sophiæ, Euphemiae, Marcelli, Pancratij, & complura alia.

Facit mentionem Gregorius & plurimum templorum: ut Petri & Pauli Romæ, libro 10, epist. 24. Agathæ in Suburra, lib. 3. indictiōe

duodecima, epistola decimanona. Mariæ Grumentinæ: libro decimo, epistola quadragesima octaua. Cæsarij martyris, Iulij: libro undecimo, epistola prima. Mariæ: libro duodecimo, epistola quarta. Agnetis: libro duodecimo, epistola trigesima: & in Euangelia, homilia undecima. Felicitatis: in Euangelia, homilia tertia. Stephani: in Euangelia, homilia quarta. Andreæ: in Euangelia, homilia quinta. Marcellini & Petri: in Euangelia, homilia sexta. Mariæ: in Euangelia, homilia octaua. Item Reatinæ fuit ei templū: libro septimo, epistola duodecima. Syluestri: in Euangelia, homilia nona. Felicis: in Euangelia, homilia decimatertia. Clementis: in Euangelia, homilia decimaquinta. Georgij: libro octauo, epistola sexta. Iohannis: in Euangelia, homilia decimasexta. Laurentij: in Euangelia, homilia decimanona. Iohannis & Pauli: ibidem. Baptistæ: in Euangelia, homilia uigesima. Pancratij: in Euangelia, homilia uigesimaseptima: & libro tertio, epistola decimanona. Nerei & Achillei: homilia uigesimaoctaua. Procesi & Martiniani: in Euangelia, homilia trigesimasecunda. Mammæ: in Euangelia, homilia trigesimaquinta. Philippi & Iacobi: in Euangelia, homilia trigesimasexta. Sebastiani: in Euangelia, homilia trigesimaseptima. Et libro quarto, epistola quadragesimaquarta, plura recitat cum suis presbyteris: & libro nono, epistola uigesimasecunda. Eutychij martyris: libro tertio Dialogorum, capite trigesimo octauo. Fit mentio ecclesiæ beati Petri & Pauli apostolorum, necnon Laurentij atque Pancratij martyris, in qua tredecim altaria collocata sunt, ex quibus quatuor necdum dedicata remanserunt, ob hoc quodd scriptorum sanctorum reliquias illic collocare uoluerint. Gregorius papa lib. quinto, epistola quinquagesima.

Ianuarina, femina religiosa, oratorium in massa Furiana iuris sui proprijs sumptibus fundauit, quod in honorem Seuerini & Iulianæ martyrum consecratur. Gregorius libro 7, epistola 84.

Valerius notarius ecclesiæ Firmanæ, in Vifiano fundo, prope muros ciuitatis Firmanæ, oratorium construxit, estque Sauino dedicatum. Gregorius libro septimo, epistola septuagesima prima. Vt uideas, eos ex proprio arbitrio plura sana more Ethnicorum extruxisse: quod studium Gregorius & alij probarunt, ideo cultus humani auti sunt. Ita & Anio Comes castri Apertensis, Firmensis oratorium condidit. Gregorius libro decimo, epistola duodecima. Ianuarius subdiaconus ecclesiæ Messanen- sis, ibidem templū extruxit Stephano, Pan-

cratio atq; Euplo dedicatum. libro eodem, epistola decima.

Romanus in Neapolitana ciuitate templum ponit. Gregorius libro octauo, epistola tertia.

Venantius in honorem Seuerini templum ædificauit. Gregorius libro nono, epistola decimasexta.

Ex suis domibus interdum ecclesias post mortem uoluerunt extrui: sicut Gregorius Romani exemplum recitat, libro octauo, epistola tertia.

Symmachus ipse, Petri templum maioreis operibus ornauit: Pancratij sanum etiam arcu argenteo quindecim pondo decorauit. quia scilicet non fuit tam pauper piscator, ut Petrus; & pauperes sua ætate non egerunt scilicet. imò ut profusio in res prorsus inutiles in conspectu sit, recitabimus ea quæ Damasi continuator annotat, sic inquit: Symmachus fecit apud beatum Petrum apostolum basilicam sancti Andreæ apostoli, ubi fecit tugurium ex argento, & confessionem pensione librarum centum uiginti: arcus argenteos trium pensionum, singuli librarum uiginti. In confessionem oratorium, cum arcu sancti Thomæ apostoli ex argento, pensione librarum uiginti: arcum argenteum pensione librarum quindecim: confessionem sancti Calsiani, sanctorumq; Proci & Iacinti, ex argento pensione librarum uiginti, arcum argenteum pensione librarum duodecim. In confessionem oratorium cum arcu sancti Apollinaris, ex argento pensione librarum triginta. In confessionem oratorium sancti Solij, ex argento pensione librarum uiginti. Item ad fontē in basilica beati Petri apostoli, in confessionem oratorium sanctę crucis ex argento, & crucem auream cum gemmis, ubi includit lignum Dominicum. Ipsa crux aurea pensione librarum decem. Fecit autem oratoria duo sancti Iohannis Baptistę, & sancti Iohannis Euangelistę, in quorum confessiones arcus argenteos pensione singuli librarum triginta, & cubicula omnia a fundamento perfecta construxit. Basilicam uerò beati Petri marmorib. ornauit, ad cantharum beati Petri: quadriporticum ex opere marmoreo ornauit, & ex mosaico.

Iustinus, Clodoueus, & alij, gemmas & preciosa uasa templis donarunt. Theodoricus rex templum Petri argentea trabe & alijs rebus exornauit. Sabellicus Enneade octaua, libro secundo. Hormisdas quoque ante templum Constantianum coronam argenteam librarum uiginti suspendit. Dedit in templum argenteos cantharos sex, scyphos argenteos decem, & cætera. Platina de eius uita.

Romæ Hormisdas basilicis ornamenta uaria contulit. Ad S. Petrum trabem argenteam mille quadraginta librarum reliquit. Vide quæso paupertatē successorum Petri. Heinricus de Erphordia.

Iohannes papa Romanus, Philippi & Iacobi ædem à Pelagio inchoatam absoluit. Adon Viennensis Commentariorum ætate sexta: Beda libro de ratione temporum: Honorius de Iustino iuniore.

Fuit ibi & basilica Constantiniana, & Mariæ uirginis. Sabellicus Enneade octaua, libro secundo.

Symmachus plura extruxit fana: ut, Andree in Vaticano, Agathæ in uia Aurelia, Pancratij cum argenteo arcu, Cosmæ & Damiani in Tiburtina uia. Sabellicus Enneade octaua, libro secundo.

Fuerunt autem alij ordinarij congressus, statim temporibus, diebus & horis celebrati. Alij fortuiti seu accidentarij (ut ita loquamur) summis rerū periculis, & humanis exitibus necessitatibus coacti, ut illi congressus quos tempore grassantis pestilentie Gregorius primus conuocauit, de quibus plura paulo post.

Indicat Sabellicus Enneade octaua, lib. secundo, Bonifacium Romanum pontificem profanam multitudinem à clero discreuisse, cum res fieret diuina in ecclesia Romana. Deinde Gregorius primus, atrocissima Roma lue grassante, totum Ecclesiæ cœtū conuocarum in septem classes seu ordines distribuit, & singulos ordines singula templa precandi causa accedere iussit. Sabellicus Enneade octaua, libro 5.

De dedicationibus & consecrationibus templorum.

Circa dedicationes & templorum consecrationes, plus æquo occupata fuit Romana ecclesia. Canon est in decretis Iohannis primi papæ, tomo primo Conciliorum, ut omnes Arianorum ecclesiæ, ubicunq; inuentæ fuerint, diuinis precibus & operibus absq; ulla mora ab orthodoxis cōsecrentur: sicut ipse Pontifex, in Constantinopolitana legatione passim in itinere idem se factitasse scribit.

Ritus consecrationis in Decretalibus, distinctione prima, de consecrationibus, prolixè describuntur. Saltem Vigilij papæ constitutione, quæ est in Decretis ipsius, tomo secundo Conciliorum, & in Decretalibus distinctione prima, de cōsecrationibus, hic recitabimus. De fabrica uerò cuiuslibet ecclesiæ sic (inquit) constituimus: Si diruta fuerit aliqua ecclesia, instauranda est, id est consecranda: & si in eo loco cōsecrationis solennitas debeat iterari, in quo sanctuaria, id est

reliquiæ sanctorum uel altaria non fuerint, nihil iudicamus officere (quia ex quo semel cōsecrata fuit, semper mansit) si per eam minime iactetur aqua exorcisata. Quia in consecratione cuiuslibet ecclesiæ, in qua Spiritus sancti ara non ponitur, celebritatem sciimus (obtinere uicem consecrationis) tantum esse Missarum. Et ideo si qua sanctorum basilica à fundamentis fuerit innouata sine altaris motione, sine aliqua dubitatione, cū in ea fuerit celebrata Missarum solennitas, totius consecratio sanctificationis implebitur. Si uerò sanctuaria quæ habebat ablata sunt, rursus earum repositione & missarum solennitate, reuerentiam sanctificationis accipiet.

Gregorius Magnus mirabiles sanè dedicationes dictat uarijs episcopis. Sic inquit: Anio Comes castri Apertienfis, Firmensis territorij, petitoria nobis insinuatione suggessit, quæ habetur in subditis, in superscripto castro oratorium se sumptu proprio pro sua deuotione fundasse, quod in honorem beati Petri Apostolorum principis desiderat consecrari. Et ideo frater charissime, si in tuæ dioceseos, in qua uisitationis impendis officium, memorata cōstructio iure consistit, & nullum corpus ibidem constat humatum, percepta primitus donatione legitima, id est fundos, campulos cum conduma una, boues domitos parium unum, uacas duas, argenti libras quatuor, lectum stratum unum, in peculio capita quindecim, armenti capita duo, ferraamenta numero quinque, presentes liberos à tributis fiscalibus solidos sex, gestisque municipalibus alligata, prædictum oratorium solenniter consecrabis. Presbyterum quoque te illic constituere uolumus cardinalem, ut quoties præfatus conditor fieri sibi missas fortasse uoluerit, uel fidelium concursus exegerit, nihil sit quod ad missarum sacra exhibenda solennia ualeat impedire. Sanctuaria uerò suscepta cum reuerentia collocabis. lib. decimo, epistola duodecima. Item libro septimo, epistola septuagesima prima inquit: Frater charissime, si tuæ parochiæ memorata constructio iure consistit, & nullum corpus ibidem constat humatū, percepta primitus donatione legitima, id est, in reditu solidos tres, liberos à tributis fiscalibus, gestisque municipalibus alligata, prædictum oratorium absque missis publicis solenniter consecrabis, ita ut in eodē loco nec temporibus futuris baptisteriū construatur, nec presbyterum constituas cardinalem. Et si missas ibi fortè fieri ibi maluerit, à dilectione tua presbyterū uouerit postulandū, quatenus nihil tale à quolibet alio sacerdote ullatenus presumatur, Sanctuaria uerò recepta sui cum

cum reuerentia collocabis. Item: Adeodata gloriosa fœmina petitoria nobis insinuatione suggessit, quod habetur in subditis. In domo liquidem iuris sui, intra ciuitatem Lillabitanam, monasterium ancillarum Dei à solo se pro sua deuotiõe fundasse, quod in honorem beati Petri principis Apostolorũ, & sanctorum Christi martyrum Laurentij, Hermetis, Pancratij, Sebastiani & Agnetis desiderat consecrari. Et ideo frater charissime, quia in tuo memorata constructio iure consistit, si nullum corpus ibidem constat humatum, percepta prius donatione legitima, id est, in reditu præstantes liberos à tributis fiscalibus solidos decem, pueros tres, bouum paria tria, mancipia alia quæ seruiant in ipso monasterio numero quinque, equas numero decem, uaccas decem, iastulas uinearum numero quatuor, oues numero quadraginta, & cætera secundum morem .libro 8, 20 epistola 63.

Gregorius ecclesiam prope domum Merulanam positam, Seuerinoq; dicatam cõsecraturus, sibi eius reliquias transmitti postulat: libro secundo, indictione secunda, capite quinquagesimo octauo. Et quidem semper uult hoc obseruari, ut reliquie aliquæ in consecratione templorum præstò sint: & diligēs fiat exploratio, ne alterius cuiusdam sancti corpus ibi sit sepultum.

¶ De expiationibus templorum Ethnicorum, Gregorius Romanus episcopus Augustino episcopo Anglorum præcipit, ut fana idolorum destrui in eadem gēte minimè debeant: sed ipsa quæ in eis sunt idola, destruantur: aqua benedicta fiat: in eisdem fanis aspergatur, altaria construantur, reliquie ponantur: quia si fana eadem bene constructa sunt, necesse est ut à cultu dæmonum in obsequium ueri Dei debeant commodari: ut dum gens ipsa eadem fana nō uidet destrui, de corde errorem deponat, & Deum uerum cognoscens ac adorans, ad loca quæ consueuit familiariter concurrat. Et qui boues solent in sacrificio dæmonum multos occidere, debet his etiam hac de re aliqua solennitas immutari, ut die dedicationis uel natalicio sanctorum martyrum, quorum illic reliquie ponantur, tabernacula sibi circa easdē ecclesias faciant de ramis arborum, & religiosi conuiujs solennitatem celebrent. libro nono, indictione quarta, epistola septuagesima prima.

Testatur Platina in uitis Pontificum, omnem ecclesiastici officii institutionem, ueteris præsertim, à Gregorio primo inuentā & approbatam esse. Ideo integrum scripsit ad Iohannem Rauennatensem episcopum de ratione administrandæ ecclesiæ librum, quem Pastoralem inscripsit: uerum ista non

sunt satis certa & explicata.

Vidimus librum Missalem antiquis characteribus scriptum, in quo additum erat, quas orationes, quæ secreta (uti uocantur) Gregorius cõposuisset: & quidem plurimæ preces, eaq; omnium impurissimæ, ab alijs erant insertæ, quæ adhuc in Missalibus habentur. Sed quis ista certò affirmabit, præsertim cum post Gregorium ceremoniæ ecclesiasticæ in immensum adauctæ & deprauatæ sint?

Precationes fuerunt uel cõmunes ac publicæ, ut in Litanijis: uel cuiuslibet Christiani, qui suam orationem in templis coram Deo effudit. De Letanijis Gregorius scribit, ut suo loco, nempe De orationibus, commemoratur. Nam eę passim fuere usitatæ, licet in ritibus ipsis quædā fuerit dissimilitudo.

Præterea ne quid ornatus aut concentus sacris deesse uideretur, idem Gregorius (de quo sæpe diximus) instituit, ut Antiphonæ & Introitus uulgo, & nouies *uiginti* & Alleluia, interiectis tantum septuagesimæ diebus, usque ad Pascha in ecclesia caneretur. Platina in uitis Pontificum: Sabellicus Enneade octaua, libro quinto. Et addit Hermannus Gygas in Flore temporum, qd

idem in Missa Introitum, qui semel duntaxat antea canebatur, iterari & bis cantari iussit, occasione non tam ridicula quàm superstitiosa & fabulosa. Auxit etiam Canonem adiectis his uerbis: Dies quæ nostros in tua pace disponas, atque ab æterna damnatione nos eripi, & in electorum tuorum iubeas grege numerari. Platina, & Hermannus Gygas.

De Kyrie eleison ita scribit Gregorius: Apud Græcos omnes simul dicunt, apud nos autem à clericis dicitur, & à populo respondetur, & totidem uicibus etiam Christe eleison dicitur. Libro septimo, indictione secunda, epistola sexagesima tertia. Verum de hisce etiam in loco De cœna, quædam narrantur.

Lectiões & explicationes ibi sunt positæ. Vnde ait Gregorius: Inter sacra missarum solennia ex his quæ diebus certis in hac ecclesia legi ex more solent, sancti Euangelij quadraginta lectiões expofui, & quarundam quidem dictata expofitio assistenti plebi est per notarium recitata, quarundam uerò explanationem coram populo ipse loquutus sum, atque ita ut loquebar, ita excepta est. Gregorius in præfatione homiliarum, de diuersis lectionibus Euangelij.

Apparet etiam, quod collectas eleemosynarum collegerint. Philagrius quidam collecta facta, dare cum alijs pariter compulsum est. Gregorius libro septimo, indictione secunda, epistola 130.

De stationibus Platina scribit, quod maxima ex parte à Gregorio papa sint instituta, præsertim quæ in basilica Petri habentur die natali Christi, in Epiphanijs, in Paschæ, in albis Paschæ, in Ascensione, in Pentecoste, in natalibus Apostolorum, in tertia Dominica Aduentus, in dedicatione templi Petri, in die Andree, in cathedra Petri.

RITVS BAPTISMI.

Baptisteria peculiaria fuerunt loca uel in templis, uel prope, ut suprâ dictum est. Honorii episcopum Tarentinum in ecclesia Mariæ construxisse baptisteriû, Gregorius libro undecimo, epistola 22. indicat. Consecrarunt fontes, chrisma & oleum: ut ex Gregorij libro duodecimo, epistola trigesima secunda patet, nam eam potestatem concedit monachis.

Mulieres grauidas, uel recens enixas, licet esse baptizare, quæ prius baptisatæ non fuerunt: item, liberum esse infantes mox in ipsa hora, si est periculum mortis, baptizare, Gregorius testatur libro duodecimo, epistola decima.

De ijs, de quibus non satis certò constat an sint baptisati, ita scribit Gregorius: De dedicatione uerò Ecclesiarû dubitatione, super qua inter cætera nos consuluistis, hoc uosrite tenere debetis, quod nos ab antecessoribus nostris traditû accepim: id est, ut quicquid tam de baptismo aliquorû, uel confirmatione, quam de ecclesiarû cõsecratione dubitatio haberetur, & nec scriptis, nec testibus ratio certa haberetur utrum baptisati uel cõfirmati, siue ecclesiæ cõsecratæ sint, ut baptisati uel cõfirmati, ac confirmati, atque ecclesiæ canonicè dedicentur, ne talis dubitatio ruina fidelibus fiat: quoniã non monstratur iteratum, quod non certis indicijs offenditur rite peractum. Hæc nos adminiculante diuina gratia ita tenere cupimus, uobisq; ut postulat, tenere & docere mandamus: ut ea quæ à sanctis patribus ante nos sunt statuta, non proteruè irrumpere, sed fideliter seruare optemus. libro duodecimo, in-dictione septima, epistola trigesima prima.

De ritu, quo baptisati ab hæreticis recepti sint in ecclesiam, sic scribit Gregorius: Quidam ab antiqua Patrû institutione dicimus, ut qui apud hæresin in trinitatis nomine baptisantur, cû ad sanctam ecclesiam redeunt, aut unctione chris-matis, aut impositione manus, aut sola professione fidei ad sinum matris Ecclesiæ reuocentur. Vnde Arianos per impositionem manus Occidens, per unctionem uerò sancti chris-matis ad ingressum sanctæ ecclesiæ catholicæ Oriens reformat. Monophysitas uerò & alios ex sola uera confessione recipit, quia sanctum baptismum quod sunt apud hæreticos

consecuti, tunc in eis uires emundationis recipit, cum uel illi per impositionem manus Spiritum sanctum acceperint, uel isti propter professionem ueræ fidei, sanctæ & uniuersalis Ecclesiæ uisceribus fuerint uniti. Hi uerò hæretici qui in trinitatis nomine baptisantur, sicut sunt Bonosiani & Catharygæ, quia & illi Christum Dominum non credunt, &c. & alij tales, cum ad sanctam Ecclesiam ueniunt, baptisantur: quia baptismus non fuit, quod in errore positi, in Sanctæ trinitatis nomine minimè perceperunt. Nestoriani uerò, quia in sanctæ trinitatis nomine baptisantur, sed eos Iudaicæ perfidiæ similes, incarnationem unigeniti non credentes, suæ hæreseos error obscurat, ad sanctam Ecclesiam catholicam uenientes, de uera fidei firmitate & confessione docendi sunt: ut unum eundemq; Dei & hominis filium, Deum Dominum nostrum IESUM Christum credant. Gregorius lib. nono, indictione quarta, epistola 61.

RITVS CIRCA CLAVES.

Anastasius papa excommunicauit Anastasium Imperatorem. Platina. Symmachus in Apologetico ad Anastasium Imperatorem scribit: Nos non te excommunicauimus Imperator, sed Acacium: tu recede ab Acacio, & ab illius excommunicatione recedis. Tu te noli miscere excommunicationi eius, & nō es excommunicatus à nobis. Si te misces, nō à nobis, sed à te ipso excommunicatus es.

Orientalis quoq; Ecclesia scribit ad Symmachum episcopum Romanum, petens ut illos ab excommunicatione absoluat, quæ propter Acacium & Eutychianistas tenebatur. Vnde apparet, Orientalem Ecclesiam nondum fuisse prorsus Romanæ subiectam.

Autor scandali & accusator episcopi falsus, ab omnibus Ecclesijs excluditur: scripta etiam hac de re epistola ad alios. Gregorius Turonensis libro quinto Historiarû, capite quadragesimonono.

Gregorius papa Romæ excommunicat quendam, repudiantem suam coniugem sine omni causa sufficiente: recitat etiam Vincentius ex gestis Gregorij libro uigesimosecundo, capite uigesimosecundo.

Excommunicatur à Gregorio quoque Maximianus præsumptor, ut ipse eum uocat, in Salona, eo quod non legitime sit ordinatus: & quidem tali modo, ne accedat ad altare, nisi re prius transacta: libro tertio, epistola uigesima.

Ita & Lucullum episcopum, ob facinus scandalosum iubet à ministerio reijci: presbyteros uerò & diaconos conscios cõmunionis priuari, atque in monasterio agere penitentiam precibus. Gregorius lib. septimo, epistola sexagesima secunda.

Formam

Formam aliquam excommunicationis significat Gregorius, Maximinianum illegitimè ordinatum excōmunicans: Quodd si, inquit, contra hæc agere præsumpseritis, anathema uobis sit à Deo, & à beato Petro Apostolorum principe: ut contemplatione iudicij uestri, cæteris quoque catholicis ecclesijs, ultionis uestre præbeatur exemplū. libro tertio, epistola uigesima. Et libro sexto epistola decima septima mandat, ne cum Maximo excōmunicato Sabinianus episcopus communicet, neq; nominis ipsius in sacris missarū solennibus faciat mentionē.

Pœnitentiā coram Ecclesia publicè actā esse sine personarum discrimine, testatur etiam Gregorius, inquiens: Reges & Imperatores Christo seruiunt, coronas deponūt, & per pœnitentiā in ecclesia ueniā petunt. Gregorius in Cantica canticorum.

Quidam episcopi sex mensibus communionē Dominici corporis & sanguinis priuati, in monasterio iussi sunt agere pœnitentiā, ita tamen, ne in mortis periculo eis cœna sacra denegaretur. Gregorius libro undecimo, epistola quinquagesima. & semper quidem inculcat istam exceptionem.

Satisfactiones præterea sacerdotes imponere soliti sunt. nā sic inquit Gregorius: Quæ afflictio pœnitentiæ ad delenda peccata tunc demum idonea est, cum sacerdotis fuerit iudicio imperata: cum ab eo confitentium actibus discussis, pro modo criminis onus eis decernitur afflictionis. Gregorius lib. 3. in caput 7. primi Regum.

Arbitrio tamen sacerdotum permittit Gregorius, satisfactionem statuere & determinare. Nam inquit: Quibus quando sit secundum modum pœnitentię reddenda cōmunio, iudicio uestro cōmittimus. Libro septimo, epistola sexagesima secunda.

Non temerè, sed iuxta Dei arbitrium esse absoluendum, Gregorius monet: Causæ, inquit, pensandę sunt, & tunc soluendi atq; ligandi potestas exercenda. Videndū est quę culpa, aut quæ sit pœnitentia secuta post culpam: ut quos omnipotens Deus per cōpunctionis gratiā uisitat, illos pastoris sententia absoluat. Tunc enim uera est absolutio præsentis, cum æterni arbitrium sequitur iudicis. Gregorius in Euangelia homilia uigesima sexta.

RITVS CIRCA COENAM Domini.

Multę hac ætate sunt exortę ceremoniæ, quæ non sunt omnes relatę in literas.

Consecrarunt autem Pontifices altare, calicem, corporale: ut Gregorius meminit libro duodecimo, epistola 32.

Missam in Romana ecclesia hoc tempore celebratam fuisse, testatur Gregorius papa

libro tertio Dialogorum, capite tertio: Vbi Agapitum pontificem Romanum missam in itinere Constantinopolitano celebrasse hoc modo & occasione scribit: Oblatere ipse si Græci homines infirmū quendā claudū & mutum, ut Pontificis beneficio sanaretur reciperet. Agapitus uiso ægro, mox oratione incubuit: & missarum solennia exorsus, sacrificium in conspectu Dei omnipotentis immolauit. Quo peracto, ab altari exiens, claudi manum tenuit: atque assistente & aspectante populo, claudum mox in pedes statuit: cumque ei Dominicū corpus in os mitteret, illa diu muta ad loquendum lingua soluta est.

Ac sæpe quidem Gregorius missarū faciem mentionem hinc inde.

Apparet autē & cantilenas & lectiones in ea actione recitatas. unde Gregorius inquit: Dudum consuetudo ualde reprehensibilis exorta est, ut quidam ad sacri altaris ministerium cantores eligantur, & in diaconatus ordine constituti modulatione uocis inseruiāt, quos ad prædicationis officium & eleemosynarū studium uacare conuenit. Vnde fit plerumq; ut ad sacrum ministerium dū blanda uox quæritur, quæ congrua uita negligatur. Et cantor minister Deū moribus stimulet, cū populū uocibus delectat. Qua de re præsentis ministerii cāstituo, ut in sede hac sacri altaris ministeri cantare non debeant, solumq; Euangelicę lectionis officiū inter missarū solennia exoluāt: Psalmos uerò ante reliquas lectiones cœleo per subdiaconos, uel (si necessitas exigit) per minores ordines exhiberi. Si quis autem contra hoc decretum meum uenire tentauerit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit.

Symmachus cōstituit, singulis dieb. Dominicis, & in natalicijs martyri, ad missam cantari Gloria in excelsis: id quod Telephorus tantum in natali Dominico uoluit cantari. Hinc intelligis, quid quilibet adiecerit autor. Sigebertus.

A Vigilio constitutū esse uidetur (inquit Martinus) ut Canon nunquā legatur nisi in altaris sacrificio, idque uoce submissa. Facit mentionem quidem Gregorius Canonis: sed qualē putet, non exprimit. libro undecimo, epist. quinquagesima septima.

Pelagius nouem tantum præfationes, reliquis neglectis, uoluit cātari ad cœnam: utpote de Natiuitate, de Epiphania, de Quadragesima, de sancta cruce, de resurrectione Domini, de ascensione, de Spiritu sancto, de sancta Trinitate, de Apostolis. Hermānus Gygas.

Extat epistola Gregorij, de quibusdam in missa ritibus & concionibus immutatis à se:

à se: quæ quia multa continet obseruatione digna, integrâ huc adscribemus ex libro septimo, epistola sexagesima tertia, indictio-
ne secunda. Veniens quidam de Sicilia mihi dixit, quoddam aliqui amici eius uel Græci uel Latini, nescio quid quasi sub zelo sanctæ Romanæ ecclesiæ de meis dispositionib. murmurarent, dicentes: Quomodo ecclesiâ Constantinopolitanam disposuit comprimere, qui eius cōsuetudines per omnia sequitur? Cum enim dicerem, quas consuetudines se-
quimur, respōdit: Quia Alleluia dici ad missas extra Pentecostes tempora fecistis, quia subdiaconos spoliatos procedere, quia Kyrie eleison dici, quia orationem Dominicam mox post Canonem dici statuistis. Cui ego respondi: Quia in nullo eorum secuti aliam ecclesiam sumus. Nam ut Alleluia hic dicitur, de Hierosolymorum ecclesia ex beati Hieronymi traditione, tempore beatæ memoræ Damasi papæ traditur tractum: & i-
deo magis in hac sede illam consuetudinem amputauimus, quæ hic à Græcis fuerat tradita. Subdiaconos autem ut spoliatos procedere facerem, antiqua Ecclesiæ consuetudo fuit. Sed placuit cuidâ nostro Pontifici, nescio cui, qui eos uestitos pcedere præcepit. Nam uestre ecclesiæ, nunquid traditionem à Græcis acceperunt? Vnde habent ergo hodie, ut subdiaconi lineis pcedant, nisi quia hoc à matre sua Romana ecclesia perceperunt? Kyrie eleison autē nos neq; diximus, neq; dicimus, sicut à Græcis dicitur, quia in Græcis simul omnes dicunt: apud nos autē à clericis dicitur, à populo respondetur, & totidem uicibus etiam Christe eleison dicitur, quod apud Græcos nullo modo dicitur. In quotidianis autem missis alia quæ dici solent tacemus: tantummodo Kyrie eleison & Christe eleison dicimus, ut in his deprecationis uocibus paulo diutius occupemur. Orationem autem Dominicam idcirco mox post precem dicimus, quia mos Apostolorum fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationis hostiam cōsecrarent. Et ualde mihi inconueniens uisum est, ut precem quam Scholasticus composuerat, super oblationem diceremus: & ipsam traditionem quam Redemptor noster cōposuit, super eius corpus & sanguinem non dicere-
mus. Sed & Dominica oratio apud Græcos ab omni populo dicitur, apud nos autem à solo sacerdote. In quo ergo Græcorum consuetudines secuti sumus, qui aut ueteres nostras reparauimus, aut nouas & utiles constituimus, in quibus tamen alios cōprobamur imitari? Ergo uestra charitas, quum occasio dederit ut ad Cathenensem ciuitatem per-
gat, uel in Syracusana ecclesia eos quos cre-
dat atque intelligit, quia de hac re murmu-

rare potuerunt, facta colloctione doceat, & quasi alia ex occasione eos instruere non desistat. Nam de Constantinopolitana ecclesia quod dicunt, quis eam dubitet sedi Apostolicæ esse subiectam? quod & dominus pijsimus Imperator & frater noster Eusebius eiusdem ciuitatis episcopus assidue profitentur. Tamē si quid boni uel ipsa uel altera ecclesia habet, ego & minores me, quos ab illicitis prohibeo, in bono imitari paratus sum. Stultus est enim, qui in eo se primum existimat, ut bona quæ uiderit, discere cōtemnat.

Obseruatione dignas res ipse Lector studiose & attentè colliget. Nam quædam ex Græca ecclesia accepit Romana, quædam ex Hierosolymitana, quædam proprio arbitrio uel uariavit, uel adiecit: & disertè fatetur Gregorius, sese paratum etiam alios rectius quiddam monentes sequi. Itaq; ritus Missæ semper plurimum uariarūt, tanquam res ex arbitrio hominum composita, imò hinc inde consarcinata. Mirum igitur est, tantum istas humanas ceremonias autoritatis & necessitatis accepisse. Deinde palàm confitetur Gregorius, se aliosque cumulantes ritus de cœna Domini, ab Apostolorum consuetudine discessisse. Quid? num hoc integrum fuit successoribus Apostolorum? Imò quo lōgius à ritu Apostolorum est discessum, eo plures superstitiones à cœna Domini alienæ sunt adauctæ. Inquit enim Gregorius: Mos Apostolorum fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationis hostiam cōsecrarent. Cur igitur non ad Apostolicum morem reditur? Nam cōsentaneum est, ipsos cœnam Domini optimo & conuenientissimo administrasse modo. Post hæc mox de Canone loquens, quem ipse precem uocat, manifestis & disertis uerbis eum reijcit. Nam sic inquit: Et ualde mihi incōueniens uisum est, ut precem quam scholasticus composuerat, super oblationem diceremus: & ipsam traditionem, quam Redemptor noster cōposuit, super eius corpus & sanguinem non diceremus. Taxat nimirum illam superstitionem de oblatione, ut quæ non esset consentanea uerbis Christi. Humanis itaq; inuentis tantum cultum tribuere, quantum postea est tributum, certè non est pietas. Aestimetur ista Lector.

Ter missas die Natiuitatis esse factas, Gregorius testatur in homilia Natiuitatis 8.

Celebratæ etiam sunt missæ in monasterijs. Gregorius lib. 1. epist. 12.

Soliti sunt uiuorum etiam in missarū solennitatibus mentionem facere. Ita Gregorius scribit Constantio episcopo Mediolanensi, ut Iohannis episcopi Rauennatensis faciat in missis mentionem: libro 3. epist. 37. item lib. 6. epistola 17.

Duas partes cœnæ Dominicæ, nêpe corpus & sanguinẽ, etiam laicis dederunt. nam sic Gregorius expresse scribit libro duodecimo in Interrogationes Augustini Cantuariensis, capite decimo: Si quis ergo sua coniuge non cupidine uoluptatis captus, sed solummodo liberorum creandorum gratia utitur, iste profectò de ingressu ecclesiæ, seu de sumendo corporis Domini sanguinisque mysterio, suo est relinquendus iudicio: quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne positus nescit ardere.

Narrat idem Dialogorum libro tertio, capite trigessimosexto, Maximianum quendam, postea Syracusanum episcopum effectum, cum alijs in Adriatico mari in grauem tempestatem incidisse: ubi perfractis plerisque; in naui uiuentorum & procellarum, aqua usque ad superiores tabulas impleuerit nauim. Ibi quilibet alteri dedit pacem, atq; corpus & sanguinem acceperunt, Deoq; sese commendarunt. Naui igitur duodecimo die in portum delatis hominibus, ibi spontè aquis antea receptis demersa est, simulac homines ex naui sunt egressi.

Data est cœna sacra morientibus, estq; nominata uaticum: ut testatur Gregorius libro 7, epistola 62.

Vsi sunt & pallijs in missis, ut Gregorius inquit: Singulis quidem metropolitibus secundum priscam consuetudinem proprio honore seruato, pallium quoque transmisiimus, quo fraternitas tua intra ecclesiam ad sola missarum solennia utatur. lib. 4. epistola 51. item epistola 74.

Oblatio pro defunctis.

Narrat Gregorius in Dialogis lib. secundo, capite uigesimotertio, duas quasdam sanctimoniales petulanti laborasse lingua. Benedictum uerò minantem dixisse: Nisi correxeritis linguas, excommunico uos. Mortuæ uerò sunt mulieres, & in templum sepultæ. Cum autem tempore missæ diaconus clamaret de more, Si quis non comunicat, det locum: uidit earum nutrix etiam istas sepultas mulieres surgere, atq; de templo exire. Postea igitur oblatione pro defunctis facta, remanserunt in sepulchris. Ergo spectris istis res sacra peracta est, quibus uetat Scriptura fidem habere.

Simile est quod ibidem capite 24 narrat, puerum quendam monachum, impèsius amantem suos parentes, & uisitantem eos, obijisse: uerum denud eum ex sepulchro eieci. quod cum ad S. Benedictum esset relatum, iussit comunione Domini corporis in pectus defuncti reponi, atq; sic tumulari.

Scribit Gregorius, quandam mulierculam pro suo marito bellis capto & abducto, ueluti pro mortuo hostias hebdomadibus sin-

374
gulis curasse offerri. Gregorius in Euangelia, homilia 37.

Recitat idem autor, Cassium Narniensis urbis episcopum, prope Iuuenalis martyris sepulchrum quotidie obtulisse sacrificium: sed non explicat, quale id fuerit. Gregorius in Euangelia, homil. 7.

Ritus circa orationes.

In templis consueuisse recitari preces, supra etiam indicatum est. Gregorius uerò pa-pa primò stationes ad diuorum ædes & cœmiteria, maximeque in basilica Petri haberi, & in natali Iesu Christi, in Epiphania, in Dominica passionis, in albis Paschatis, in Ascensione, in Pentecoste, in natalibus Apostolorum, in tertia Dominica aduentus, in dedicatione eiusdem basilicæ, in festo S. Andree, in cathedra Petri, dum maior Litania in sabato quatuor temporum recitaretur, religioso fieri iussit. Platina in Vitis Pontificum: Antonius titulo 12, cap. 3.

De septem Litanij ita scriptum est in Gregorio Magno: Proinde fratres charissimi, cōtrito corde & correctis operibus castissima die primo diluculo ad septiformem letaniam iuxta distributionem inferius designatam, deuota mente cum lachrymis ueniamus. Nullus uestrum ad terrena opera in agros exeat, nullus quodlibet negotium agere presumat, quatenus ad sanctæ genitricis Domini ecclesiam conuenientes, qui simul omnes mala que fecimus deprecemur: ut districtus iudex, dum culpas nostras nos punire considerat. Letantia clericorum exeat ab ecclesia beati Iohannis Baptistæ: letantia uirorum ab ecclesia beati martyris Marcelli: letantia monachorum ab ecclesia martyrum Ioannis & Pauli: letantia ancillarum Dei ab ecclesia beatorum martyrum Cosmæ & Damiani: letantia foeminarum coniugarum ab ecclesia beati primi martyris Stephanii: letantia uiduarum ab ecclesia martyris Vitalis: letantia pauperum & infantium ab ecclesia beatæ martyris Cecilie. Facta sunt hæc in basilica sanctæ Sabine, sub die quarto Cal. Septembris, indictione sexta. libro undecimo, epist. 2. Idem recitat Sabellicus Enneade octaua, lib. 5: Diaconus de gestis Longobardorum lib. 3, cap. 11. Idem etiam recenset Turonensis libro decimo, capite secundo.

Item Gregorius præcipit episcopis uniuersis Siciliæ, ut omni hebdomada, quarta & sexta feria letaniam inexcusabiliter indicat. Gregorius libro nono, indictione quarta, epistola quadragesima quinta.

Idem quoq; alias rogationes (quas Supplicationes maiores, Græci Litanias uocant) primus in Romana ecclesia instituit: Platina & Sabellico teste, libro quinto, Enneade octaua, Hermannus Gygas in Flore temporum

porum narrat, eiusdem esse institutū, ut maior litaniam in die Marci euangelistæ canatur, in cuius celebratione & solenni peractione cum ipsos angelos canere audiisset, Regina cœli lætare, alleluia, &c. addidisse fertur. Gregorius hæc uerba, Ora pro nobis Deum. Preces super cereum in Rauennati ciuitate dictas, Gregorius scribit libro nono, epistola uigesima octaua.

De luminarijs in templis, apud Gregoriū fit mentio libro 12, epistola 9.

Gregorius inquit: Idcirco in ecclesijs pictura adhibetur, ut hi qui literas nesciūt, saltem in parietib. uidenda legant, quæ legere in codicibus non ualent. Tua ergo fraternitas & illas seruare, & ab earum adratu populum prohibere debuit: quatenus & literarum nescij haberent, unde scientiam historiarum colligerent, & populus in picturæ adoratione minimè peccaret. libro septimo, indictione secunda, epistola 109. Et libro nono epistola nona ait: Perlatum siquidem ad hos fuerat, quod inconsiderato zelo succensus, sanctorū imagines sub hac quasi excusatione, ne adorari debuissent, confregeris. Et quidē quia eas adorari uetisses, omnino laudauimus: fregisse uerò, reprehendimus. Dic fratrem, à quo factum sacerdote aliquando auditum est, quod fecisti? Si non aliud, uel illud te non debuit reuocare, ne despectis alijs fratribus, solum te sanctum, & esse crederes sapientem? Aliud est enim, picturam adorare: aliud, per picturæ historiam quid sit adorandum addiscere. Nam quod legentibus Scriptura, hoc idiotis præstat pictura cernentibus: quia in ipsa etiam ignorantes uidēt quod sequi debeant, in ipsa legunt qui literas nesciunt. unde & præcipue gentib. pro lectione pictura est. Quod magnopere à te qui inter gentes habitas, attēdi debuerat: ne, dū recto zelo incautè succenderis, ferocibus animis scandalū generares. Frāgi uerò nō debuit, quod non ad adorandū in ecclesijs, sed ad instruendas solummodo mentes fuit nescientiū collocatum. Et quia in locis uenerabilibus sanctorum depingi historias non sine ratione uelustas admisit, si zelum discretionē condijscas, sine dubio & ea quæ intendebas salubriter obtinere, & collectum gregem nō dispergere, sed potius dispersum poteras cōgregare: ut pastoris in te meritum nomen excelleret, non culpa disperforis incumberet. Et: Quia picturas imaginum quæ ad edificandos imperiti populi fuerant factæ, ut nescientes literas, ipsam historiam attendentes, discerent quid actum sit: quia transisse in adorationem uideras, idcirco cōmotus es ut eas imagines frangi præciperes. Atqui eis dicendum: Si hanc instructionem ad quā imagines antiquitus factæ sunt, habere uultis in

ecclesia, eas modis omnib. & fieri & haberi permitto. Atq; indica, quod non tibi ipsa uisio historiarum (quæ pictura teste pandebatur) displicuerit: sed illa adoratio, quæ picturis fuerat incompetenter exhibita. Atq; in his uerbis eorum mentes demulcēs, eos ad concordiam tuam reuoca. Et si quis imagines facere uoluerit, minimè prohibe: adorare uerò imagines, omnibus modis deuita. ibid.

Habuerunt tamen imaginem Saluatoris, quam adorarunt: nō quidem uolentes imaginem ipsam, sed eum qui designaretur, adorare. Habuerunt & imaginem Mariæ, & Petri ac Pauli. Gregorius lib. 7, epist. 53.

In letanijs solēnibus, episcopi usi sunt palij. Gregorius lib. 7, epist. 76: item libro 5, epist. 33: item lib. 2, epist. 54.

Certo tempore horisq; recitatas esse preces, Sabellicus Enneade octaua, libro quinto testatur: indicans Pelagium primum Romanum pontificem decreuisse, ut septem Canonice horæ quotidie à clero celebrarentur. Et Gregorius papa subdiaconos ad horas canonicas dicendas constrinxit: & horas, collectas, & cantus de uirgine Maria ordinauit. Hermannus Gygas in Flore temporum.

Noctu etiā uigilias quasdam in Festis habuerunt. Gregorius Turonensis lib. 5 Historiarum, cap. 23.

De exorcismo.

Recitat Gregorius, Fortunatum Tuderinæ ecclesiæ episcopū oratione eiecisse diabolos. & ibidem adjicit: Magum quendam à puella obfessa diabolū uoluisse hac ratione propulsare, quod eam ductam ad fluuiū immerfisset, & incantationes quasdam recitauit: sed postea pluribus est puella correpta & occupata demonijs. libro primo Dialogorum, capite decimo.

Ritus circa uocationem & ordinationem.

Sumpfit sibi Romanus pontifex iurisdictionē in alias quoq; ecclesias Christi. Narrat enim Nicephorus libro 17, cap. 9, Agapetum papam, Constantinopolitanum episcopum Anthemium uel Antimum hereticum exautorasse: & paulo post Agathonem, defuncti Agapeti successori, Imperatoris urbis episcopatum, Mennæ manuum impositione consecrato, tradidisse. At decreta Syluerij papæ, & Liberati Carthaginensis diaconi Breuiarium, tomo secundo Conciliorū, facie 118, hæc omnia ab uno Agapeto papa, Constantinopoli in templo S. Mariæ facta esse memorat. Mirum autem nō est, tantum sibi hoc seculo sumpsisse Romanū pontificem etiam in quasuis ecclesias iuris, quum regijs diplomatis eius stabilita fuerit potentia. Athalaricus enim Ostgotthorū rex publicū decre-

De festis.

Natalis Domini passim celebrata est. Gregorius in Euangelia, homilia octaua.

Festi etiā Paschatis creberrimè facit mentionē Gregorius: in Euangelia, homilia decima sexta: item homilia uigesima prima, homilia uigesima secūda, homilia uigesima tertia, homilia uigesima quarta, & homilia uigesima quinta.

Ascensionis Domini meminit Gregorius in Euangelia, homilia 29.

De Pentecoste scribit Gregorius in Euangelia, homilia 30.

Numerarunt & Dominicas post Trinitatis: ut patet ex Gregorio in Euangelia, homilia trigesima quarta, & homilia trigesima sexta, homilia trigesima octaua, homilia quadragesima, & alibi.

Festum Petri & Pauli hac occasione cœpit solennius Romæ celebrari. Festus senator Romanus ad Imperatorē ob politicas quasdam causas ablegatus, Imperatricem quoque adhortatus est, ut festū Petri & Pauli, quod alijs quoque obseruari solebat, aliquanto honorificentius ageretur. Mulier igitur ad eiusmodi pompas procliuius, Festi admonitionibus locum relinquens, splendidius multo quam hactenus factum fuerat, panegyri in illam celebrari curat: ut Theodorus Lector libro secundo, & Nicephorus libro 16. capite 35 recitant.

Natalicia & memoriæ quædam sanctorū nimis religioso studio celebrari cœperunt. nam Gregorius meminit natalis Felicitatis: in Euangelia, homil. 3. Marcellini & Petri, homil. 6. Syluestri, homil. 9. Agnetis, homilia 11. Felicis, homilia 13. Pancratij, homilia 27. Nerei, Achillei, homilia 28. item Andreæ, homil. 5. Mammæ, homil. 35 in Euangelia. Baptistæ, Apollinaris, lib. 4. epistola 10. Cypriani, lib. 12. epist. 30.

De quatuor temporibus Gregorius scribit in Euangelia, homil. 31.

Denique scribit Gregorius, Paganorum festa sensim in Christiana festa esse cōmutanda, & quædam ad similitudinem facienda, ramis arborum & conuiujs solennitates celebrandas: libro nono, epist. 71. Ita tandem festis annus est repletus.

Ritus circa nuptias.

Ceremoniæ nuptiales ut maxima ex parte politicæ sunt, ita etiam relictæ fuere in consuetudine gentis usu.

De puerperis leges fert Gregorius: Cum enixa, inquit, fuerit mulier, post quot dies debeat ecclesiam intrare, testamenti ueteris præceptio didicisti: ut pro masculo diebus triginta tribus, pro fœmina uerò sexaginta sex, debeat abstinere. Nam si eadē hora qua genuerit, actura gratias intrat ecclesiam, nul-

lo peccati pōdere grauat. Item: Ad eius uerò concubitus uir eius accedere non debet, quousque qui gignitur ablaſctetur. Præterea autem in coniugatorum moribus cōsuetudo surrexit, ut mulieres filios quos gignunt, nutrire contemnant, eosque alijs mulieribus ad nutriendum tradant: quod uidelicet ex sola incontinentia uidetur inuentū. Hæc itaque quæ filios suos ex praua consuetudine alijs ad nutriendum tradūt, nisi purgationis tempus transierint, uiris suis non debent admisceri: quippe quum & sine partus causa, cum uel consuetis menstruis detinentur, uiris suis misceri prohibetur: ita ut morte lex sacra feriat, si quis uir ad menstruatam mulierem accedat. Quæ tamē mulier, dum ex cōsuetudine menstrua patitur, ecclesiam intrare non debet, quia ei naturæ superfluitas in culpa non ualet imputari. Et per hoc quod intuta patitur, iustum non est ut ingressu ecclesiæ priuetur. Gregorius lib. 12, indictione septima, cap. 10.

Est & hoc peculiare in Gregorio, quod inquit: Vir cum propria coniuge dormiens, nisi lotus aqua intrare ecclesiam non debet: sed neque lotus intrare statim debet. lib. 12, capite decimo.

CASVS.

¶ Portitor Leo cartharius apud coniugem suam in suspicionem uenit de fornicatione: qua de causa à marito sese, ueste religiosa sumpta, segregat. Maritus postea innocentiam suam plurimis argumētis ei persuaadet: quibus mota, clam ad eum reuertitur. Iam Secundinus Taurominitanensis eā, unā cum familia, communionem priuauit. Scribit igitur Gregorius, ne familia luat pœnā diutius: quin & ipsam non esse nimis longo tempore cōmunionem priuandam. libro octauo, epistola trigesima secunda. Quamuis enim immodici fuerunt monasticæ uitæ cōmendatores & admiratores, tamen altero coniugum dissente, noluerunt fieri diuortia religionis ergo.

Ritus uisitandi egrotos.

Meminit Gregorius, morem fuisse, quod homines ad moriētes, quos sanctè uixisse existimarunt, in agone positos cucurrerint, suasque eis animas commendarint. in Euangelia, homilia trigesima quinta. Verum nimis hæc fuerunt & superstitiosa, & contumeliosa. nam soli Deo animæ sunt commendandæ.

Soliti etiam sunt orare prope eos qui iam animam egerunt. Gregorius in Euangelia, homilia trigesima octaua, id quod laude dignissimum est.

Ritus sepulture.

Mortuorum cadauera myrrha condiderunt, ne putrescerent. Gregorius in Cantica.

Vsitatum fuit omnibus ætatibus, nō Romanæ solum, sed aliarum quoq; regionum ecclesijs, viros illustres celebrioribus locis sepelire. Felicem Romanum pontificem in Vaticana basilica, Agapitū Byzantio Romanam loculo plumbeo delatum in Barionæ templo, Vigilium uerò in Marcelli fano sepultos fuisse, Sabellicus Enneadis octauæ libro secundo & quarto scriptum reliquit.

In basilicā Petri Hormisdas sepultus est. Sabellicus Enneade octaua, lib. 2.

Iohannes papa in eodem loco terræ mandatus est. Marian. Scotus de Iustino seniore.

Habuerunt & *νομινηρία*, quod piè defunctorū cadauera reposuerunt: ut testis est Sabellicus Enneade octaua, libro quinto. ubi memorat, Pelagium papam Romæ Hermetis cœmeterium, & Laurentij basilicam fundamentis instaurasse.

Moris fuisse scribit Gregorius, q. funera pontificum Romanorum dalmaticis solita sint contegi, quas postea populus conscidit, ac reuerentiæ causa seruauit. Dicit autem indignum esse, cum multa ad sint ab Apostolorum & martyrum corporibus uelamina, à peccatorum corporibus sumi quod asserueretur. Statuit igitur, ut feretrū, quo Romani pontificis corpus ad sepeliendū ducitur, nullo tegmine ueletur. lib. 12, in diuisione 7, in decretis sub Mauricio.

Videtur in morem abiisse, ut episcopi aliquid pro sepultura acceperint. Messalino igitur episcopo præcipit Gregorius, ne unquam precium pro sepultura accipiat: libro septimo, epistola quarta, & epist. 55. Quādo tamen sponte pro luminaribus in templo aliquid uoluerunt hæredes dare, id licitum fuit accipere.

Morientes porrò quædam de suis facultatibus soliti sunt legare ecclesiæ. Sic quidam duas uncias substantiæ suæ, ecclesiæ S. Georgij testatus est, ubi uoluit sepeliri. Gregorius libro octauo, epistola sexta.

Quomodo autem oblationes quædā pro defunctis hac ætate cœperint fieri, suprà in titulo de Cœna annotauimus.

Ritus translationis reliquiarum sanctarum.

Soliti sunt reliquias collocare in altaria. Gregorius lib. 5. epist. 50.

Scribit Gregorius, quomodo reliquie sint compositæ, libro septimo, epistola octuagesima sexta: Lator præsentium Euentius diaconus fraternitatis uestre, nobis talia intimat, sibi à uobis iniuncta, ut reliquias beati Pauli apostoli, sed & beatorum Iohannis & Pancratij, per eū ad uos dirigere deberemus. Quam petitionem uestram curauimus effectui mancipandam. Fraternitas ergo uestra solito studio perscrutari non differat, quatenus in locis quibus cōdendæ sunt, lumina-

ria, uel alimonia ibidem seruientiū ante dedicationem loci ipsius debeant profigari: & tunc in eisdē locis directa, sanctuaria sui cū reuerentia collocentur: ne loca Deo dicata, si prædicta prouiso omiſsa nunc fuerit, futuris temporibus destituta, quod absit, seruientium reperiantur obsequijs.

Reliquias Agathę in templo Stephani, in insula Cabe haberi, inquit Gregorius lib. 1. epist. 52. Erasmi corpus in Formiana ecclesia requiescere, ait lib. 1. epist. 8. Hermetis, Hyacinthi, & Maximi, in templo Mariæ, in Reatina ciuitate: lib. 7. epist. 12.

De tunica sancti Iohannis, quam petit f. bi mitti, Gregorij est epistola tertia, libro 2. De catena Petri, & craticula Laurentij: libro secundo, epistola 33. Et lib. 2. epistola 47 ait, se Columbo episcopo Numidiæ clauem beati Petri, in quib. de catenis ipsius inclusum

fit, ei pro benedictione transmittere. Mittit & alij clauem Petri, libro sexto, epist. 23. Vnde igitur tot clauem Petro fuisse? & quidē (ut Gregorius scribit) aurea fuit ea quā mittit. Et cur non retinuit pontifex Romanus, qui solus Petri successor haberi uult? Sic ait libro sexto, epistola uigesima quinta: Benedictionem sancti Petri Apostolorum principis, quem multum diligitis, clauem à sacratissimo eius corpore uobis trāsmisimus, in

qua ferrum de catenis eius clausum est, ut quod illius collum ligauit ad martyriū, uestrum ab omnibus peccatis soluat. Item libro decimo, epist. septima: Indicamus per latorem præsentium Hilarium chartulariū nostrum, clauem nos à sacratissimo corpore beati Petri Apostolorum principis transmississe, in qua de catenis quoq; ipsius benedictio continetur. Qua collo uestro suspensionis hoc uobis eo intercedere gratia absolutiois

fiat, quod illi fuit causa martyrij. Item mittit eiusmodi clauem Secundino. Item,

libro septimo, epistola quinquagesima tertia. Gregorius clauem paruulam à sacratissimo corpore beati Petri apostoli pro eius benedictione Recharedo regi Westgotthorū transmittit, in qua inest ferrum de catenis eius inclusum. Item, crucem in qua lignum Domini crucis inest, & capilli beati Iohannis baptistæ. Item, clauem aliam à sacratissimo corpore beati Petri apostoli: libro septimo, epistola 126.

Item: Clauis à sacratissimo corpore beati Petri Asclepiodoto trāsmissa: libro duodecimo, epistola decima septima. Item, de sudario Pauli & catenis quæ collo gestauit: libro tertio, epistola trigesima. Item dicit de tunica atq; cuculla, de benedictione Petri apostoli: libro octauo, epistola quadragesima quinta.

Narrat Gregorius, quosdā monachos Romanam uenisse, ac prope templum Pauli cor-

pora

pora mortuorum noctu effodisse: qui cōprehensū, falsi sunt, in Græciam se ea pro sanctorum reliquijs portaturos fuisse.

Demonachatu Romano.

Mirus est laudator monasticæ Gregorius, passim in suis scriptis: ac scribit idem pontifex, tria millia ancillarū Dei in urbe Roma reperiri. libro 6. epist. 23.

In loco qui Fundis dicitur, Honoratus extruxit monasterium, in quo ducentorum monachorum pater extitit. Gregorius lib. 1. Dialogorum, cap. 1.

Romæ Gregorius papa, Gordiani cuiusdam senatoris Romani filius, monasterium quoddam in domo sua extruxit: sex uerò in Sicilia, ut Sigebertus ait. Gregorius Turonensis lib. 10. Historiarum, cap. 1.

Columbanus in Italiam ueniens, monasterium in mōtibz Coccijs, quod Bobium nominatur, condidit. Vrspergensis in historia Longobardorum.

Liberius in Campania monasterium struxit. Gregorius lib. 7. epist. 27.

Equitius in partibus Valeriæ monasteria complura ædificauit. Antoninus libro 12, capite nono.

Narses in Classensi oppido monasteriū fecit. Blondus lib. 7. decade prima.

In Neapoli monasterium ab Alexādra est fundatum, S. archangeli dicitur Macharis. Gregorius lib. 8. epist. 14. Meminit & Sebastiani, Gregorius libro octauo, epistola 39. & Mariæ, libro nono, epistola 7.

In Neapolitana ciuitate Lampadius monasterium ancillarum Dei extruxit. Gregorius lib. 2. epistola 58.

Facit Gregorius mentionem monasterij Thomæ: libro quarto, epistola 41. Andreæ, libro quarto, epistola quadragesimo octaua.

Apollinaris: libro quinto, epistola prima. Laurētij: libro quinto, epistola duodecima.

Hermæ: libro quinto, epistola quadragesima prima. Cassiani: libro sexto, epistola duodecima.

Seuerini: libro secundo, epist. prima. Theodosiæ: libro quarto, epistola secunda.

Theodori: libro quarto, epistola quarta. Itē Gazarensis in Plagia, & Puteolis, quod Falci

dis dicitur: libro octauo, epistola trigesima nona. Lirienfis: libro nono, epistola octaua.

Hermæ in domo Pōpeianæ, & Stephani in Suefforum ciuitate: lib. 12. epistola 32.

Rauennæ monasterium Marci, Marcellini & Feliciæ fuit. Gregorius libro decimo, epistola nona.

Item in fundo Gressiano, in honorem Sani monasterium cōstruētum: Gregorius lib. 11. epistola 18.

Prope thermas Agrippinas Ioannes presbyter monasterium condidit: libro septimo, epistola 48.

Meminit & monasterij quod uocatur balneum Ciceronis, cuius fuit abbas Fortunatus, in Dialogis lib. 1. cap. 4. Item monasterij in mōte Marfico, libro tertio Dialogorū, capite decimosexto.

¶ Benediclinorum ordo à Benedicto eremita hoc tempore instituitur. nam is monachos passim dispersos in unum cōnobium contraxit, & uitæ rationem condidit. Colore autem pullo uestiti, laxiori ac prolixiori tunica, carnib. perpetuū abstinent, nisi quando morbo aliquo corripiuntur. Silentium seruant. Sabellicus Enneade octaua, libro 2.

Tradidit ei Tertullius patricius Romanus filium Placidum erudiendum, ut est in uita Placidi: imò & uniuersa bona sua, ut habet Cassinēsis historia. Sic & Gordianus, & multi patricij, plurima conferunt: ut ibidem refertur. Scribit Leo Hostiensis in chronico Cassinēsi, libro primo, capite primo, duodecim à Benedicto esse constituta monasteria, ita quidem ut duodenos monachos singulis deputarit, statutis patrum adstrictos. Paulo ante mortem, Maurū, Faustum atq; alios in Gallias mittit, ut ibi sui ordinis monasteria propagarent. Refertur ibidē, capite secundo, tempore Pelagij fratres Cassinensis cōnobij prædationibus Longobardorū motos (id quod sub Iustino iuniori factum est) Romam cōmigrasse, allato secum codice Regulæ quam Benedictus scripserat, ac propè Lateranense monasteriū extruxisse, in quo uixerint centum triginta annos.

Confirmavit & Iustinianus Cassinensis cōnobij immunitatem, atq; ex ordine enumerantur in eo scripto, quod in chronico Cassinensi extat, plurimæ possessiones isti cōnobio tributæ. Hoc scilicet est mundum relinquere, bonis secularibus renūciare: perinde ut auceps dissimulat sese ulla auiculas capturum esse tum, cum maximè inhiat prædæ.

In Campaniæ monte Marfico quidā Martinus solitariam uitam sponte delegit, atq; sibi metipso pedē catenæ illigauit, lapide insuper affixo, ne longius procederet. Verū Benedictus per suos discipulos ei denunciavit, ut catenam deponeret, ac potius catena Christi se constringi pateretur. Verū ipse catena deposita, tamen in hac electicia ac solitaria uita permansit. Patet aut ex hoc Benedicti facto, q. eiusmodi spontaneos cultus improbarit Marianus Scotus sub Mauricio.

Monasterium euangelistæ Marci in Spoletto fuit. Gregorius libro tertio Dialogorū, capite trigesimo tertio: & libro quarto Dialogorum, capite decimo, meminit monasterij quod fuit in Cample.

Mores describit Gregorius hisce uerbis: Sunt plexiq; qui per abstinentiā corpus as-

cordis ceruicem subdit. Alius rebellantem iam impatientiam strauit, sed inanem gloriā necdum uicit: & quum se per hanc honoribus mundi inserit, cōfixus causarum stimulis, ad impatientiam captus redit: cumq; inanis gloria ad defensionē sui animam erigit, & illam uictus tolerat, quā superauit. Alius iam inanem gloriā subdidit, sed tamē impatientiam necdum strauit: & quum multa resistētib; per impatientiā minatur, erubescens non implere quod loquitur, sub inanis gloriā iugum reuocatur: & hoc uictus per aliud tolerat, quod plenē se uicisse gaudebat. Gregorius in sextum caput Iob, libro septimo, cap. 12.

Vsi sunt autem Christiani contractibus & politicis legibus, id quod nō est obscurū.

DE IVRAMENTIS.

Soliti sunt iurare in templis: atque tacto sepulchro sancti alicuius, certa uerba pronuntiare. & forma quidem recitatur in Gregorio libro quinto, epistola trigesima tertia. Iuro, inquit, per patrem, & filium, & spiritum sanctum, inseparabilem diuinā potētīā Trinitatē, & hoc corpus beati Apollinaris martyris, me pro nullius fauore personā, neque commodo aliquo interueniente testari: sed hoc scio, & per meipsum cognoui, quia ante tempora Iohannis quondam episcopi, Rauenennas episcopus, præsente apocryfario sedis Apostolicæ illo atq; illo, illis & illis diebus consuetudinem utendi pallio habuit: & non cognoui, quia hoc latenter uel absente apocryfario usurpasset.

CAPVT VII

DE POLITIA ET GVBERNATIONE Ecclesiæ.

In hoc seculum superiori par nō fuit numero insignium & præstantium doctorum, tamē aliquot mediocres saltem habuit: inter quos sunt, Fulgentius, Ferradus, Gregorius papa, Gildas, Gregorius Turonensis, Iustus Origelitanus, & similes, quorum supra in capite de Doctrina fecimus mentionem, & uitas suo loco describimus.

Celibes autem iuxta communem errorem plerique tantum fuerunt, præsertim in ecclesijs Occidentis. Marlianus ad clericatum uocatus, uxorem suam dimisit: & cum eam postea repeteret, excommunicatus est. Turonensis quarto Historiarū, capite quarto. Gregorius libro undecimo, indictione sexta, epistola octaua: Bigamos, inquit, ad sacrum ordinem accedere, canonica regula nō permittit. Idem ab Augustino interroga-

tus, an clerici dono castitatis carētes possint ducere uxores, & ad seculum redire? respondet: Si sint extra sacros canones constituti, posse eos ducere uxores, & stipendia sua exterius accipere. libro duodecimo, indictione septima. Causam autem hanc adfert, cur debeāt sacerdotes esse castitatis fulgore præditi: quia si per incontinentiam defluant, alios nequaquā possint continentes efficere. 1. Reg. 15. Idem Andreā episcopū, si concubinam suam, dum fuit in ministerio, cōtingerit, iubet abstinere ab administratione sacramentorum. libro secundo, indictione undecima, epistola 84.

Sed tamen eundem Gregorium, suum illud decretum de castitate cōdigno pœnitentiæ fructu expurgasse, testatur Vdalricus in epistola ad Nicolaum papam, cum in uiuario prope cœnobium reperisset plus quā sexies mille capita infantum. Canon decimus quartæ Aurelianensis, episcopum etiam per ignorantiam bigamum aut maritū ordinantem, unius anni spacio ab officio remouet. Itē canon eiusdem decimus septimus uetat, ne diaconi & sacerdotes cū uxoribus cōmunem lectum & cellulam habeāt, ne propter suspiciōē carnalis consortij religio maculetur. Et Iustinian⁹, eos qui binas nuptias contraxerint, diaconos & presbyteros fieri uetat: lib. 1. Nouell. tit. 13. de episc.

Aliquot tamē in locis mariti ecclesijs præfuerunt. Badegisilū enim Parisiensem episcopum uxorem habuisse, quæ etiam bona eius sibi uendicauit, constat ex Turonensis libro 8. cap. 39. Nonnichium etiam maritum fuisse, constat ex eodem libro, cap. 43. Reuticiū etiam Augustodunensem episcopum, & Simplicium, uxores habuisse, idem testatur libro in gloriam Confessorum, capite septuagesimo sexto, & septuagesimo octauo. Licet addat, eos post ordinationem à coniugali consuetudine abstinuisse. Vxoriam diaconi mentio fit apud Gregorium lib. undecimo, indictione sexta, epistola sexagesima. Et canon decimus tertius Turonensis synodi, iubet episcopum coniugem ut sororem habere. Et ex Fortunati libro quarto apparet, ex Chronopij epitaphio, quod prognatus sit à parente sacerdote.

Subdiaconis, exorcistis & acoluthis uxores uidetur permittere canō decimus sextus secundæ Matisconenfis: sed tamen Iustinianus in authentica collat. 1. titulo quinto, de monachis, etiam in minoribus ordinib; constitutos, puta lectores & cātores, expelli de clero iubet, si uxores duxerint. Eam tamen sententiam corrigit libro primo Nouell. titulo septuagesimo septimo, de clericis, quod nuptias contrahere non possint: & dicit lectores secundas nuptias contrahere nō posse.

Constat

Constat etiam ex Gregorij libro primo, indictione nona, epist. 42, subdiaconis ante trimum primum interdictum esse, ne uxoribus suis commisceantur, secundum morem ecclesie Romanæ.

Quidam etiam ex præfatis & rerum politicarum gubernatoribus, presbyteri & episcopi creati sunt. Meroveum Chilpericus pater cepit, & totondit, & presbyterum ordinari curauit. Adon Viennensis quarta ætate. Clodoveus Chararicum cum filio cepit, & patrem tonsum presbyterum, filium uero diaconum ordinari iussit. Turonensis libro 2, cap. 41. Francilio senator Turonæ episcopus ordinatur. Turonensis lib. 3 Historiæ, cap. 16. Clodoaldus presbyter factus est, regno deposito. Adon, & Turonensis libro tertio, capite decimeseptimo. Desiderius ex laico episcopus ordinatus est. Turonensis libro octauo, cap. 22. Ac in Francia moris id fuisse, constat ex Gregorij papæ libro 7, indictione 2, epist. 113.

In quibusdam locis, minus idonei, datis muneribus, ad episcopatum adhibiti sunt: quod Gregorius in Euangelia, contra canones esse indicat. Iis enim cautum esse, ut sacerdotio priuentur, qui de largiendis ordinibus precium quærant.

DE GRADIBVS PERSONARUM.

Ministri ecclesiarum, quemadmodum in superiori seculo, in hos ordines fuerunt distincti, ut alij episcopi, alij presbyteri, alij diaconi, alij archidiaconi, alij subdiaconi, alij acoluthi, alij exorcistæ, alij lectores, alij cantores, alij ostiarii, alij æditi dicerentur. Gregorius libro undecimo, indictione sexta, epistola quinquagesimaquarta: Presbyteros, diaconos, subdiaconos, cantores, lectores, clericos appellamus. Sic Cato lector, subdiaconus, diaconus, presbyter, & tandem episcopus factus narratur, apud Turonensem libro quarto, capite sexto. Ibidem & Cautini archidiaconi mentio fit. Idem libro quarto, capite 4.4, Vigilij archidiaconi meminit. Archipresbyteri mentio est apud eundem libro quinto, capite quinto. Presbyteri cardinalis meminit Gregorius libro decimo, indictione quinta, epistola duodecima: & libro 8, indictione tertia, epist. 3. Subdiaconi Regionarij meminit idem libro octauo, indictione tertia, epistola quinta. Exorcistæ mentio est apud Fortunatum libro decimo.

Per istos gradus solebant promotiones fieri. Vnde Gregorius Burgundioni petenti ut Nannetarum constituatur episcopus, respondet: non posse quenquam ad episcopatum accedere, nisi prius ecclesiasticos gradus sortiat. Turonensis lib. 6, cap. 15.

Iustus Origelitanus episcopus in Cantica canticorum, hos ordines priorum recenset: nimirum martyres, confessores, uirgines, continententes, monachos, eleemosynarios, penitentes. Cassiodorus in sextum caput Cantici canticorum, tres ordines ecclesie facit: Doctores, continententes & coniugatos. Idem Gregorius in primo caput libri primi Iob, capite septimo.

Gregorius in Ezechielem lib. 2, in sacerdotes maioris & minoris ordinis distinguit. Maioris ordinis sacerdotes dicit templum Dei custodire, & orando, prædicando & spiritualibus actibus inuigilando ecclesiam sanctam à malignorum spirituum immisionibus, & à prauorum suasionibus, & hæreticorum erroribus defendere: minoris uero ordinis ad ministerium altaris excubare, & peccatis delinquentium præesse. Cassiodorus in octauum caput Cantici canticorum, dicit sacerdotes minoris gradus baptizando in ecclesia, & diuinis mysterijs initiando, homines in ecclesiam introducere.

Diaconissæ, monastriæ & alsistriæ, meminit Gregorius libro 11, indictione 6, epist. 54. Sed in synodo Aurelianensi uetitum est, ne scemina diaconatus benedictione accipiant. Canone decimosexto. Diaconissarum etiam Iustinus meminit lege 42. C. de episcopis & clericis. Et Iustinianus uetat ordinari diaconissam minoris ætatis quam quinquaginta annorum: in Authent. col. 1. tit. 6.

Episcoporum officium erat, ecclesiarum & monasteriorum causas discutere, & singulorum uitas actusque pensare, quedam civilia negocia sustinere, de irruentibus barbarorum gladijs gemere, commisso gregi insidiantes lupos timere: Gregorius in Ezechiele libro primo. Ordinare presbyteros & diaconos: Gregorius libro undecimo, indictione sexta, epistola septima. Ungere chrismate baptisatos in fronte: Gregorius libro tertio, indictione 12, epistola 9.

Episcopis ægrotantibus dispensatores solebant constitui, qui eorum fungebantur officio. Gregorius libro nono, indictione quarta, epistola quadagesima prima. Talis fuit Theophilus, cuius meminit Sigebertus in Chronico: quem Vicedominum appellat, & secundas partes ecclesiasticæ dispensationis sub episcopo egisse dicit.

Presbyterorum munus, celebrare missas: Ab canone sexto, secundæ Matifconensis. Absolvere penitentiam agentes, & baptizare infantes: Gregorius libro primo, indictione nona, epistola decimaquinta. Baptizare, & baptisatos ungere in pectore, sed non in fronte: id enim ad episcopos solos uult pertinere, Gregorius libro tertio, indictione duodecima, epistola nona.

Diacon-

Diaconorum erat, docere orationes & sacros canones, eos qui ordinandi erant: ut apparet ex libro 1. Nouell. tit. 13. de episcopis, §. nemo clericus fiat.

Presbyteri, diaconi, & alij clerici, ita erant episcopo subiecti, ut non liceret eis aliquid sine eius consensu alibi facere. Canon decimus concilij Matisconensis primi.

DE RATIONE Gubernationis.

In singulis ecclesijs unus tantum uulgo præerat episcopus, qui cum presbyteris & diaconis & alijs ministris, quæ ad ecclesiasticam pertinebant administrationem, expediebat. Sed clericorum numerus uariabat, pro ecclesiarum amplitudine & necessitate: nec tamen licuit numerum antiquum clericorum in ecclesijs mutare, iuxta editum Iustiniani in Authentica coll. 1. titulo 6: & in authent. 3. titulo tertio, de mensura ordinandorum clericorum. Idem inquit: Cura & solitudine patriarcharum & metropolitanorum & aliorum episcoporum, secundum facultates ecclesiæ moderandus est numerus clericorum, lib. 1. Nouell. tit. 13. de episc. §. nullus episcopus.

Docebant etiam suos auditores de capitulis singulis doctrinæ celestis. Sic Gregorius inter sacra missarum solennia, hoc est, in publico ecclesiæ congressu, lectionem Euangelij interdum dictando, interdum colloquendo edisseruit: ut ipse testatur in Euangelia.

Et contradicentes, seu hæreticos, & errores ac corruptelas refutabant. Sic Anastasius episcopus Antiochiæ, Iustiniani Imperatoris hæresin, missis ad eum legatis grauer refutauit. & in templo subinde repetijt: Si quis aliud Euangelium, anathema sit. Euagrius libro quarto, cap. 40. Fortunatus libro 3 de Nicetio Treuirensi episcopo inquit:

Hic populo longos tribuas pia uota per annos, Et moneas pastor, ne lacerentur oues. Idem libro eodem, Egidium episcopum laudat, quod fideliter sese opposuerit hæreticis.

Ac uita & peccata grauer & liberè taxabant, & ad poenitentiam hortabantur singulos. Iniuriosus Clothario tertiam partem fructuum ecclesiasticorum postulanti respondit: Si uolueris res Dei tollere, Deus regnum tuum uelociter destruet. Turonensis libro 4. historiarum, cap. 1. Et Gregorius lib. 1. in Ezechielem inquit: Crebro delinquentes alloquimur, frequenter increpamus, sæpe cum eis blandis sermonibus agimus: & tamen alter audit, alter audire contemnit. Idem in Euangelium, taxat sacerdotum simoniam, quod acceptis muneribus ordinarent episcopos.

Idem Godiscalcum ducem Campaniæ, ob monasterium archangeli spoliatum increpat: libro 8. in dictione tertia, epistola duodecima.

Idem luxuriam, auariciam, impatientiam, in

nis gloriæ cupiditatem, & monachorum uita taxat libro septimo Moraliū, capitibus duodecimo, decimotertio & decimoquarto. Nicetius Iustinianum Imperatorem lapsus in errorem, quod Christus sit purus homo, hortatur ad poenitentiam, in sua ad ipsum epistola.

Et unumquemque sui officij admonebant. Ferrandus in libello de septem regulis innocentie, Reginum comitem monet de uirtutibus ducis militiæ: ac iniungit ei, quod ut dux catholicus hæreticos debeat punire, ac inter cætera inquit: Principaliter cura tibi sit occupato actibus militaribus, ut fides catholica semper uincat aduersarios suos: hanc defende inter arma & gladios, hanc persuade mentibus armatorum. Regula quinta. Item monet eundem, ne in prouincijs suis canonum decreta rescindat: quia patres Spiritu sancto acti, talia locuti sint. Nicetius Blondonidam reginam per literas cohortatur, ut Albonium maritum suum ad fidem catholicam reducat, ut patet ex literis eius. Germanus regem Sigebertum & reliquum populum ad concordiam & pacem tum dictis tum exemplis sacre Scripturæ cohortatus est: ut patet in epistola eius ad Brunichildem reginam. Auspicius Tullenis episcopus Arbogastem Treuironum comitem monet, ut auaricia & alijs uitijs depositis, studeat elemosynis dādis: in epistola sua ad ipsum.

Hæreticos obstinatos & sceleratos censura Ecclesiæ coercebant, ac excommunicabant, nulla personarum habita ratione. Sic Hierosolymitani & alij episcopi, Imperatorem Anastasium synodum Chalcedonensem oppugnantem anathemate percusserunt, & e sacris tabulis expunxerunt. Euagrius libro tertio, cap. 34. Sacerdotes Gothos in Arrii errore lapsos excommunicarunt, & liberos eorum baptizare recusarunt: lib. decimosexto. Gregorius Anglos baptisatos, si in cæstum committant, excommunicari iubet. Beda lib. 1. capite 27. historiarum Anglicarum. Nicetius Theobertum & Clotharium reges ob mala sua facinora excommunicauit. Turonensis in uitis patrum, capite decimoseptimo. Gildas in increpatione in ecclesiasticum ordinem, uehementer inuehitur in sacerdotes & clericos Britanniarum, ac enumerat grauissima ipsorum scelera, & iubet ut alij ab alijs absterneant. Germanus Parisiorum episcopus Heribertum excommunicauit, quod deferta legitima uxore, duas sorores duxisset. Regino libro primo: & Mastinianus in epistola ad Nicetium exempla excommunicationis recitat.

Poenitentiam imponebant facinorosis, etiam in publico iudicio absolutis: ut patet ex Canone 25, quartæ Aurelianensis synodi.

Absolue-

Absoluebāt uerò eos qui pœnitebant. Sic Heraclius comitem Nantini culpam deprecantem absoluit coram sacerdotibus. Turonensis lib. 5. cap. 36. Nicephorus Charophylax ad Theodosium monachum, deligandi soluendiq; potestate, narrat olim Pontifices confitentes peccata sua audisse, & absoluisse, iam uerò id negociū monachis esse cōmissum: ac monet, ne quis indulgentius & citra omnem obiurgationem absoluat, ne particeps fiat alienorum criminum. Gregorius libro octauo, indictione tertia, epistola trigesima secunda, episcopum Taurominensem iubet mulierem, & familiam eius, ob ipsius culpam excommunicatam, absolueret.

Sacramēta administrabant. Sic Gregorius circiter 2000 militū cœnam Domini in gramine administravit. Euagrius lib. sexto, capite decimo tertio. Et Gregorius Turonensis missas dixit: libro quinto, capite trigesimo septimo. Et in Vitis patrum, cap. 8, Nicetius etiam missam celebrare recusauit, præsens in templo excommunicatis. idem libro eodem, capite decimo septimo. Gregorius papa narrat, Cassiū Narniensem episcopum missarū solennia celebrasse, & sua manu corpus Dominicum distribuisse, & pacē dedisse. in Euāgelia, homilia trigesima septima. Phrasis autem hæc Turonensi & Gregorio papæ noua & propria est, missas dicere aut celebrare: pro, cœnā Dominicam administrare. Episcopos consignare infantes iubet Gregorius libro septimo, indictione secunda, epistola septuagesima quinta. Ac Remigium Remorum episcopū baptisasse Clodouēum regem Francorū, Henricus de Erphordia narrat.

Ordinabant ecclesijs ministros. Sic Augustinus Anglis ordinauit episcopos: ut patet ex Bedæ libro primo, capite uigesimo septimo historiæ Anglicæ. Et Arcadius Biturigum episcopus Patroclo comam totondit, & in numerum clericorū asciuit. Turonensis in Vitis patrum, capite nono. Euphemius diaconatus honore donauit Senoch. idem libro eodem, capite decimo quinto. Gregorius ijs monet tantum prædicandi auctoritatem committendam, qui cœlestia diligant, quæ loquuntur. in 1. Reg. 9. Qui ad prædicandum mittitur, talis esse debet, ut onus ministerij securè ei imponatur, ut mēs mittentis nulla dubitatione fluctuet, quod rectè doceat, & doctrinæ uerba operibus ostendat. 1. Reg. 14. Sed inuitos clericos ordinare non licebat: Canone septimo synodi Aurelianensis tertiæ.

Orabant pro ecclesijs. Sic monachi Palæstinæ ad Alcisonem, apud Euagriū libro 3, capite trigesimo tertio scribunt: Pro quibus

omnibus & nobis, ne in tentationem abducamur, ora domine sanctissime. Epiphanius Iustiniano in Vandalos mouente, quæ competebant orauit. Euagrius lib. quarto, capite decimo sexto. Sohallus tempore pestis pro populo dies noctesq; orauit. Gregorius Turonensis libro quarto, cap. quinto. Idem fecit episcopus Malsiliæ. Turonensis libro nono, cap. uigesimo secundo. Et Nicetius luem pestilentem oratiōe sua abegit. idem libro in Vitis patrum, capite decimo primo. Iustus Origelitanus episcopus in præfatione in Cantica canticorū, iubet diaconum suum pro se orare. Severinus abbas Agaiensis oratione sanauit Clodouēum febricitantem. Sigebertus in Chronico.

Impium & superstitiosum est, quod inuocarunt sanctos: ut colligitur ex Turonensis libro quarto, capite primo. & ex eiusdem libro in gloriam Confessorum, capite quadragesimo quarto: ubi Theodorus cum clericis totam noctem uigilans precatur Valerium, ut sibi reuelet, quo in loco iaceat sepultus.

Temporum rationem, & festorū & ieiuniorū ecclesijs denunciabant. Sic Alchimus Viennensibus rogationum festiuitatem indicit & cōmendat, in Homilia. Gregorius abstinentiam per quadraginta dies iulsi in iudici ante baptismum Iudæi. Ioannes Diaconus libro secundo, capite quadragesimo nono, in uita Gregorij.

Ceremonias etiam instituendi sibi potestatem sumpserunt. Vnde Sohallus rogationes instituit, ut media Quadagesima psallendo ad basilicā Iuliani martyris itinere pedestri uenirent. Turonensis libro quarto, capite quinto. Et Gregorius Augustino concedit, ut in missæ institutione apud Anglos ceremonias ex singulis ecclesijs, quæ piæ & religiosæ uideantur eligat, & quasi in fasciculum collectas apud Anglorū mentes in consuetudinem deponat. Beda in historia Anglicæ libro primo, capite uigesimo septimo. Gregorius septiformem litaniam instituit: ut refert Paulus Diaconus lib. tertio, capite undecimo, de gestis Longobardorū. & Kyrie eleison, & Gloria in excelsis, inuenit: ut refert Simoneta lib. 3. epistola 10.

Monasteria & scholas ecclesiasticas regabant, ut patet ex Euagrii libro tertio, capite trigesimo primo: ubi à Macedonio monasteria Constantinopoleos recedunt, ob hæresin. Et Anastasius monasterijs Syriæ suam sententiam communicauit, de Iustiniani errore. Euagrius libro quarto, cap. quadragesimo. Bertingrannum Cenomanensem episcopum à Benedicto petiisse monachos, per quos in Gallijs institueret eiusmodi disciplinam, autor est Iuo in Chronico. Gregorius in Ezechielem lib. primo: modò ecclesiarū, modò

395
modò monasteriorum causas excutere co-
gor. Lucifanus episcopus Domitium ab-
batem ordinare iubetur. Gregorius libro 9.
indictione 4. epistola 42. Vnde synodus
secunda Aurelianensis, Canone uigesimo pri-
mo edixit, ne abbates episcoporum præce-
pta despiciant, & Iustinianus iubet, ut epi-
scopi monasterijs sub sua ordinatione con-
stitutis cognita faciant, quæ à se sint sancita.
De clericis & monachis, in authent. coll. 1.
titulo quinto, §. quæcunq;.

Aegrotos uisitabant. Gregorius excurrit
ad Simeonem letaliter decumbentem, ut
ultima salutatione eum complecteretur.
Euagrius libro sexto, capite uigesimo quar-
to. Incarceratos ab Ecclesiæ præpositis
uilitari Dominicis diebus, sancit Canon ui-
gesimus Quinti Aurelianensis.

Bono exemplo præibant. Canon deci-
mus quintus concilij Auernensis: Episco- 20
pus, presbyter, diaconus, tam sancta con-
scientia resplendeant, ut effugiant probita-
te actuum maledicorum obloquia, & te-
stimoniū in se diuinum implere contendāt.
Idem canon in primo concilio Matisconensi
primus extat. Gregorius indicat, ueros
Doctores recta prædicare, & prædicationi
sue uiuendo concordare debere. in 38. ca-
pit. Iob, libro 28. capite 6.

¶ Sed tamen contraria etiam exempla 30
reperiuntur. Nam de Cautino Auernorum
episcopo narrat Turonensis libro 4. capite
12. quod tantæ auariciæ homo fuerit, ut sibi
obesse putarit, si non de finibus agrorum ui-
ciorum aliquid imminuisset. Idem narrat
de Melantio, quod quinquaginta solidos
dedit cuidam sicario, ut Prætextatum epi-
scopum interficeret. libro 8. capite 41. Et
Aegidius Rhemensis episcopus Childeber-
tum regem interfecit. Turonensis libro 10. 40
capite 18. & Gildas Britannos sacerdotes
& clericos accusat de multis sceleribus, in
increpatione in ordinem Ecclesiasticum,
quod sint detractores, quod Christum con-
culcent suis malis operibus: quod non sint
columbæ, sed corui: quod non doceant po-
pulum, quod non patiantur ob Christū per-
secutionē, quod sint uerbi Dei contempto-
res, & Iudæ proditoris fratres, inimici Dei,
licitatores malorum, traditores, & non suc- 50
cessores Apostolorum.

Causas matrimoniales tractabāt. Sic Au-
gustinus querit ex Gregorio, an liceat duo-
bus germanis accipere singulas sorores,
quæ sint ab illis longa progenie prognatæ:
& respondetur, quod omnino licitū sit. Be-
da in historia Anglica lib. 1. cap. 27. Turo-
nensis Berregundem, marito relicto in mo-
nasterium se conferentem, ex superstitione
& errore, quod non posset in matrimonio 60

saluari, ex canone Niceno erudijt, honora-
biles esse nuptias: libro 9. capite 34. Gre-
gorius papa male sociatos iubet disungi: li-
bro 11. indictione sexta, epist. 60. Et Sym-
machus nuptias occultas celebrare tuitur,
nec filium inuitum ad nuptias à parentibus
cogi uoluit. Et prima synodus Aurelianen-
sis, canone uigesimo statuit, ne quis uxore
defuncti fratris ducat, aut sororem uxoris.
Secunda uerò uetat, Canone 18. ne fiant in-
ter Christianos & Iudæos nuptiæ.

Legatione interdum fungebantur. Duo
sacerdotes corrupti pecunia à Gotthis, ad
Chosroen regem Medorum profecti sunt,
ut eum Iustiniano infensum redderēt. Pro-
copius lib. 2. de bello Gotthorum. Sic &
Elaphius Cathalanensis episcopus legatio-
nem obijt. Turonensis libro quinto, capite
quadagesimo. Aegidius Rhemensis episco-
pus, à Childeberto ad Chilpericum ablega-
tus de pace egit, quæ per Leudoualdum
episcopum Chilperici, presentibus alijs pri-
moribus eius regni, passionibus & sacramē-
tis firmatur. Turonensis libro sexto, capite
tertio, & trigesimo primo.

Ciuitia etiam interdum negocia tracta-
bant: ut Gregorius in Ezechielem libro pri-
mo de se fatetur, quod oporteat interdum
quædam negocia ciuitia sustinere. Qui ta-
mē idē reprehendit in Euangelia, inquires:
Dei causam relinquimus, ad terrena nego-
cia uacamus: locum sanctitatis accipimus,
terrenis actibus implicamur. Et lib. 8. indi-
ctione 3. epistola undecima, uetat Basilio
episcopo, in prætorijs causas agere.

Dominatum affectabant & exercebant.
Sic pleriq; Romani episcopi certantes de e-
piscopatu, cædium & rapinarū autores fue-
runt: ut Laurentius & Symmachus, Theo-
dor. Collect. libro 2. Et Iustinianus con-
cessit episcopis, ut iudices ad iusticiam fa-
ciendam compellant, aut per se, aut per li-
teras ad principē directas. in Authent. coll.
9. titulo, ut differentes iudices. Item Epi-
scopus de iniusticia iudicis & læsione sub-
ditorum iudicare iubetur. ibidē. Conon
episcopus Apamiæ, ex prouincia Syriæ,
cum Isauris militauit Longino, cōtra Impe-
ratorem Anastasium. Euagrius lib. 3. cap. 5.
Nicephorus lib. 16. cap. 36.

Cœperunt etiam, maximè uerò Romani
episcopi, ius dicere litigantibus, & exequi
sententias. Sic Gregorius Sauino sub dia-
cono præcipit, ut Hæredem cogat Stopau-
lo & Marcello legatū præstare: aut si se ex-
cuset, medijs sacrosanctis Euangelijs inqui-
rat & definiat. libro 8. indictione 3. epistola
sexta. Idem mandat, ne Felix, qui qua-
dringentos solidos usui dederat Mauro, u-
suram accipiat, cum Maurus queratur de
dam-

damno, libro septimo, indictione secunda, epistola trigesima septima. Idem inquit: Si quis contra aliquem clericum, aut monachum, aut diaconissam aut monastriam, aut alsistriam habeat actionem, adeat prius sanctissimum episcopum, cui horum unusquisque subiaceat: Ille uero causam inter eos diiudicet. Et si quidem utraq; pars his quę indicata sunt non acquieuerit, iubemus per loci iudicem hæc executioni perfecte mandari. lib. II. indict. 6. epistola 54.

Item exigere iuramentum ab electis ciuitatū defensoribus, quod essent orthodoxi, iuxta legem 27. Anastasij. Cod. de episcopali audientia. Item à curatoribus furioso datis: leg. 20. Cod. de episcopali audientia.

Cœperunt etiā maleficos & notoriē delinquentes in carceres conijcere, & supplicio afficere. Sic Maximianus eos quos maleficio, quod uulgo cauterma appellabant, maculatos deprehendit, in custodiā dedit: sed cum morte ereptus non potuisset crimē ulcisci, Gregorius Cypriaco diacono mandat, ut eos secundum immanitatē studeat uindicare. Gregorius libro duodecimo, indictione septima, epistola decimatertia. Idem Ianuario præcipit, ut clericos suos, si serui sint, uerberibus castiget: si liberi, carceri includat: ut qui salubria audire contempserunt, cruciati corporis ad sanitatē mētis reducantur. libro septimo, indictione secunda epistola sexagesima sexta. Et Canon decimus septimus tertij Tolertani concilij, mādāt episcopis, ut cum iudicibus necatores filiorum acriori disciplina corripiant.

Aedificabant ecclesias. Gregorius ab archiduce trabes ad Petri & Pauli ecclesiam petit. Paulus Diaconus libro quarto de gestis Longobardorum, capite sexto. Et Iohānes Romanus episcopus ecclesiā Philippi & Iacobi perfecit. Ado libro quarto.

Reparabant etiam collapsa edificiā templorū. Hoc enim nomine Fortunatus lib. 3. Nicetiū Treuirensē episcopū cōmendat: *Templa uetusta Dei reuocasti in culmina prisca,*

Et floret senior te reparante domus.

Idem indicat, Gregorium renouasse Ecclesiam Turonicam: libro decimo.

Consecrabant Ecclesias. Gregorius duas aureas cruces à Chosroe missas, dedicauit sacre domui Sergij martyris, cum magna pompa. Euagrius libro sexto, capite uigesimo primo. Turonensis in parochia Paternacensi sacrauit altare: ut narrat ipse libro in Vitis patrum, capite octauo. Decius Lilybitanus episcopus monasteriū consecrat, accepta donatione legitima: apud Gregorium libro octauo, indictione tertia, epistola sexagesimatertia. Palladius Stephano templum dedicauit. Fortunatus de basilica

Stephani. Et Iustinianus dicit, Episcopū extensis in cœlum manibus debere creare locum ad monasterium: in Authent. colla. 1. titulo quinto, de monachis.

Reliquias sanctorum superstitiosē tractabant. unde factum est, ut arborum radices, quidā pro reliquijs sanctorū uenditauerit, ut narrat Turonensis libro nono, cap. 6. Tetricus corpus Gregorij Lingonici episcopi transtulit. Turonensis in Vitis patrum, capite septimo. Et Gregorius Turonensis per Aegolfum diaconum reliquias Romæ afferri curauit: libro de Vitis patrū, in cap. 8.

Superstitiosē in publicis incendijs crucē Christi circumgestabant: quod Thomas Apameorum episcopus fecit, rogatu superstitiosi populi, apud Euagrius libro quarto, capite uigesimo sexto. Simile est quod sacerdotēs Euangeliorum codices, & Christi imagines in medium agmen Romanorum & Barbarorum præliantium protulerunt, existimantes eo modo pugnam dirimi posse. Zonaras tomo tertio.

Nouum & superstitiosum illud etiam est, quod Gregorius Romanus Leoncio exconsuli clauem sepulchri Petri transmisit cum benedictione, ut ab omnibus peccatis absolueretur. libro septimo, epistola trigesima quarta. Idem, Recaredo Westgothorum regi crucem de ligno Domini, Iohannis Baptistæ misit. libro septimo, indictione secunda, epistola centesima uigesima sexta.

Nouum est, quod in uenerationem sanctorum, missarum solennia in Romana Ecclesia agebant: teste Gregorio papa libro septimo, epistola uigesima nona.

Nouum est, quod terram sanctam & alia loca sacra uisitarunt. Sic Martinus Gallicensis episcopus in Orientem profectus est, ut loca sacra uideret. Turonensis libro quinto, capite 37. Lætantium presbyteri loca sancta per Gallias propter Domini misericordiam uisitalle, Nicetius in epistola ad Iustinianum refert.

Cœperunt etiam pro sepulturæ loco exigere pecuniam. Sic Ianuarius Sardinie episcopus, centū solidos à quadam femina extorsit pro sepultura filię suæ. Gregorius libro septimo, indictione secunda, epist. 55.

DE SYNODIS PRIVATIS.

Celebrabant, si res postulabat, etiā synodos priuatas: in quibus episcopi, presbyteri, diaconi, ac etiam quidam ex laicis, tractabant de uacatione ministrorum Ecclesiæ. Sic ciues & clerici Theophilum æconomum elegerunt episcopum, ut narrat Metaphrastes. Et Gregorius Fortunatū iubet monere plebem & clerum Messenatensem, ut concordī consensu sibi expectant sacerdotem:

sacerdotem: libro septimo, indictione secunda, epistola uigesima quinta. Idem Vrsicinum ducem, clertum & plebem Aumenfis ciuitatis monet, ut unanimiter orent pro eligendo & ordinando episcopo. libro primo, indictione nona, epistola quingelima sexta. Honoratus factus est archidiaconus coram omnibus presbyteris, clero in basilica aurea. Gregorius libro secundo, indictione decima. Idem libro secundo, indictione undecima, epistola 54.

Examinabant dogmata. unde Gregorius in Ezechielem libro secundo inquit: Multa in sacro eloquio, quæ solus intelligere non potui, corâ fratribus meis positus intellexi.

Consultabant de episcoporum suorum depositione, aut admonitione. Sic clerici Romani in synodo accusarunt & damnarunt Symmachum: ut patet ex tomis Conciliorum, de tertia Romana synodo.

De sua cû alijs cõmunionem sibi inuicem referebant. quare cum Anastasius Photino Thessalonicensi cõmunicasset sine consilio presbyterorum & clericorum suorum, ab eius cõmuniõne illi abstinerunt. liber Pontificalis.

Tractabant de depositione ministrorum. Sic canon septimus Turonensis uetat, episcopum eijcere presbyteros & abbates sine suorum synodo.

Componebât dissidia. Petrus Diaconus accusatus de nece Syluestri coram Lugdunensi episcopo, & alijs sacerdotibus, & quibusdâ principibus, iuramentum præstitit, se innocentem esse. Turonensis lib. 5. cap. 5. Sed quid de quocunq; clero ad aures tuas peruenerit, non facile credas: sed presentibus senioribus Ecclesiæ diligenter est ueritas perscrutanda. Gregorius papa libro 11. indictione sexta, epistola 49.

Causas & lites ciuiles cognoscebant & dirimebant. Vnde Canon duodecimus secundæ Matisconensis edicit, ne iudices seculares uiduas & pupillos cõueniât, priusquam ad episcopum, aut eo absente ad archidiaconum & presbyterum de ijs retulerint, & responsum acceperint.

Tractabant de bonis Ecclesiasticis ab alienatis recuperandis. Canon enim duodecimus tertiæ Aurelianensis, iubet ab alienatis ab antecessoribus per publicum, aut clericorum iudiciu renouare. Item de bonis Ecclesiæ describendis, præsertim mortuo episcopo: ut apparet ex Gregorij lib. 3. indict. 12. epist. 11.

Tractabant etiâ interdû de rebus superstitiosis. Sic subdiaconus quidâ cõvocato episcopo & clericis, & quibusdâ senioribus, exposuit Troiani martyris uirtutem, eiusq; reliquijs ueneratione cõciliauit. Turonensis libro in gloriam Confessorum, capite 59.

Quidam etiâ tû doctores, tum monachi, tum laici, à donis miraculorum & prophetiæ cõmendantur. nam Gregorius Turonensis libro secundo Historiæ cap. 37. narrat, Maxentiû abbatem brachium alicui sanasse. Idem lib. 5. cap. 7. Senoch presbyterum ait, impositiõe manuum multos egrotos curasse. Benedictum spiritum prophetiæ habuisse, autor est Paulus Diaconus lib. 19. & Ino in Chronico. Gregorius Lingonicus episcopus dæmonia eiecit. Turonensis in Vitis patrum, capite septimo. Monegundis regina energumenos & ægrotos curauit. idē capite decimonono. Sacerdos quidâ ex uisione Iustiniano prædixit, quod Africa sit potiturus, modo exercitum eò mittat. Procopius lib. tertio de bello Vandalico. Hospitius monachus Longobardorum in Galliâ eruptionem prædixit. Bonfinius libro octauo, decade 1. Herodianus Mauricio futura uaticinatus est. Paulus Diaconus lib. 17.

DE BONIS ECCLESIAE.

Ecclesiæ alię alijs fuerunt opulentiõres.

Bona autem partim Imperatorum & reginarum & principum largitione acquisuerunt. Iustinianus Salomonis anathemata à Vespasiano olim Româ adducta, & postea à Giezericho rapta, & nunc à se recuperata Hierosolymam remisit. Euagrius libro 4. cap. 17. ex Procopio. Childebertus multas possessiones Ecclesiæ largitus est. Paulus Diaconus lib. 4. de gestis Longobardorum, cap. secundo. Clodoueus basilicæ Martini obtulit multa munera. Gregorius Turonensis lib. secundo Historiæ, cap. trigesimo septimo. Chilpericus ecclesijs multa largitus est. Turonensis lib. 5. capite 34. Iustinianus bona principum Gotthorum ecclesijs Rauennæ donauit, ut refert Blondus ex Agnello, decade prima libri septimi.

¶ Partim communi contributione, quâ collectam uocabant. vnde Gregorius in Euangelia inquit: Illa in stipendium nostrum sumimus, quæ pro redimendis peccatis suis fideles obtulerunt. Idem meminit argenti à populo & clero pro peccatis destinati: lib. 10. indict. 5. epistola 47. Idem meminit oblationis pro luminaribus, & pro sepultura. lib. 7. indict. 2. epistola 55. Canon quintus secundi cõcilij Matisconensis statuit, ut populus decimas Ecclesiæ offerat. ¶ Partim donatione & legatione morientium, ita tamen ne in fraudem pauperum hæredum fieret. Sic Benedictus Telendius uillam reliquit Iuliani basilicæ. Turonensis lib. 3. cap. 15. Godinus uillas basilicæ Medardi donauit. Turonensis lib. 5. cap. 3. Cum Ammonia donum Ecclesiæ legasset, Gregorius curauit eam Calixeno filio Stephaniæ, ad quem iure pertinebat, restitui: libro septimo, indictione

ditione secunda, epistola uigesima tertia. Sed lege decima septima Cod. de summa Trinitate, Iustinianus sanxit, ultra quingentos aureos licere donare pijs locis & pauperibus. ¶ Partim hæreditate episcoporum. nam Gregorius libro nono, indictione 4. epistola 14. inquit: Sacris canonum legibus est definitum, ut in his quæ antistes episcopatus tempore acquisiuit, non alius nisi sola ecclesia succedat. Idem libro decimo, indictione quinta, epistola 42.

Horum aut fit mentio in historia huius seculi. Thesauri: Euagrius lib. 3. cap. 32. Duas cruces, discum & calicem, & thuribulum, omnia aurea, possedit Sergij sacra sedes, liberalitate Chosrois regis Persarum. Euagrius lib. 6. cap. 21. Childebertus calices preciosissimos sexaginta, & quindecim patenas, & uiginti caplas Euangeliorum in auro cum gemmis cælatas, Ecclesijs diuisit. Adon in suo Chronico: & Turonensis lib. tertio Historiæ, capite nono. Iuliani basilica uillam habuit. Turonensis lib. 3. Historiæ, cap. 15. Basilica Ioannis Baptistæ prædia & possessiones multas habuit. Paulus Diaconus libro quarto, de gestis Longobardorum, cap. 7. Basilica Martini aurum, argentum & pallia holoserica possedit. Turonensis lib. sexto, capite decimo. Templum Antiochenum amplius auri & argenti & margaritarum thesauros possedit, quos Chosroes diripuit. Procopius libro secundo de bello Persico. Patrimonij ecclesiæ Rauennatis in Sicilia meminit Gregorius libro nono, indictione quarta, epistola quarta. Villarum & hortorum ecclesiæ Cumanæ meminit idem libro septimo, indictione secunda, epistola 56. Et frumenti quod rustici pendebant, lib. 11. indictione sexta, epistola 39. & aliarum pensionum libro 12. indictione 7. epistola 30. Vaccarum, bouum, equarum, gregum. ibid.

Bona ecclesijs legata Defensores exigere in Romana ecclesia solebant: ut patet ex Gregorij lib. 10. indict. 5. epistola 47. Idem quosdam Tonsucatores nomen Defensorum sibi sumpsisse, & ea occasione multa mala perpetrasse, nec Ecclesiasticis rebus profuisse indicat: ac puniri precipit. libro decimo, indictione quinta, epistola 48. Aut subdiaconi. Sic Gregorius Sauino subdiacono mandat, ut exigat duas uncias à quodam ecclesiæ sancti Georgij ob sepulturæ locum legatas: lib. 10. indictione tertia, epistola 6.

Iis autem præesse solebant presbyteri. Sic Macedonius adhuc presbyter, uenerandorum thesaurorum ecclesiæ custos appellatur ab Euagrio lib. 3. cap. 32. & Oeconomi. Euagrius li. 4. cap. 35. Interdum etiam Diaconi. nam Marinianus Rauennas episcopus ad patrimonium suæ ecclesiæ in Sicilia curandum, ab-

legat suum diaconum Ioannem: ut patet ex Gregorij lib. 9. indict. 4. epist. 4. Et archidiaconi: ut apparet ex Gregorij lib. 1. indict. 9. epist. 10. Item defensores. nam Gregorius patrimonium ecclesiæ in Sicilia defensori cuidam commendat, lib. 7. indict. 2. epistola 17.

Mobilia bona episcopi in sua potestate habebant: immobilia uero ecclesiasticis rebus aggregabantur. Gregorius lib. 11. indict. 6. epist. 49. Basilicis in ciuitatibus constitutis collata, in episcoporum erant potestate & arbitrio: ut patet ex 5. canone tertiæ Aurelianensis. Iustinianus Authent. coll. 2. titulo primo, constitutione de non alienandis aut permutandis rebus ecclesiasticis, commendat obseruandam patriarchis, metropolitibus, episcopis, clericis, æconomis, abbatibus, xenodochis, orphanis, brephotrophis, gerontocomis, orphanotrophis, & rectoribus sanctorum collegiorum.

Vsus aut eorum erat, inde episcopis & alijs ecclesiæ ministris stipendia dare. Beda lib. 1. cap. 27. historiæ Anglicæ indicat, primam portionem episcopo dari propter hospitalitatem, secundam clero, tertiam pauperibus, quartam ecclesijs reparandis. Idem asserit Gregorius lib. 12. indict. 7. epistola 32. & lib. 11. indict. 6. epistola 49. Et Gregorius in Euangelium inquit: Nos ex oblatione fidelium uiuimus.

Ac episcopos senes alere, ut exemplum est apud Turonensem lib. 3. cap. 2. in Quintiano, cui orationi uacanti Ecclesia uisum quotidianum præstitit. Et ægrotis sumptus dare: Gregorius lib. 11. indictione 6. epistola 7.

Viduis, orphanis & uirginibus subuenire. Gregorius lib. 8. indict. 3. epistola 2.

Pauperes alere. Gregorius lib. 9. indict. 4. epistola 29. Idem Gaudioso olim defensori sedis Romanæ, singulis annis sex solidos dare iubet: lib. 7. indict. 2. epistola 38. Et Canon quintus synodi Turonensis statuit, ut quælibet ciuitas pascat suos pauperes.

Captiuos redimere. Candidus Sergio poleos episcopus, Surenorum captiuorum duodecim millia ducentis aureis à Chosroe redemit. Procopius de bello Persico libro 2. Idem constat ex Gregorij libro 10. indict. 5. epistola 48. & lib. 7. indict. 2. epistola 13. Vbi inquit, Et sacrorum canonum statuta, & legibus permittit autoritas, licet res ecclesiasticas in captiuorum impendi redemptionem. Idem Canon quintus secundæ Matisconensis affirmat.

Ecclesias ædificare aut instaurare. Canon quintus tertijs concilij Aurelianensis.

Redditus certos ad luminaria in ecclesia Pauli, Greg. ordinat li. 12. in dict. 7. epist. 9.

Non licebat ecclesiæ bona ad hæredes transmittere, iuxta Iustiniani edictum. Paulus diaconus libro decimo sexto. Bona ab episcopo in officio episcopatus acquisita, ecclesiæ

ecclesia sibi uendicabat: sed secus, ante episcopatu acquisita. Gregor. lib. 10. indict. 5. epistola 43. Sed tamen consensu clericorum licebat episcopis, de thesauro Ecclesie succurrere suae familiae: iuxta canonem quartum Auernensem.

DE BIBLIOTHECIS.

Bibliothecae Romanae mentio fit apud Gregorium lib. 7. epistola 29. Habuerunt etiam in monasterijs bibliothecas: ut apparet ex Gregorij lib. octauo, indict. 3. epistola 14. Byzantij tabernarum librariorum meminit Agathius libro secundo.

DE SCHOLIS.

Scholas suas habuerunt passim discipuli. Scholae inferioris Antiochie meminit Euagrius lib. 4. cap. 29. Scholae Atheniensium, in qua Boethius patricius artes liberales didicit, meminit Theodoricus in epistola ad eundem, libro primo. Trallibus Dioscorus docuit medicinam. Agathius li. 5. Byzantij Methrodorus Grammaticus frequentem iuuenum coetum erudit, & ad eloquentiae studium desiderium excitauit. Agathius libro quinto. Arthmesius mathematica Constantinopoli professus est.

Scholae Romanae celeberrimae meminit Theodoricus lib. 4. epistola ad Symmachum patricium. ac apparet, isthic etiam medicinam esse traditam: ex libro sexto epistolarum Theodori, in forma comitum archiatrorum. Rerum sapientia cum septem artibus Romanae temporis Gregorij floruerunt. Ioannes Diaconus libro secundo, capite 13. in uita eius.

Ad Vagae fluminis ripam Dubricius Galinus scholam aperuit, ac discipulos non modo ex uicina, sed etiam remotis locis confluente erudit. Balaeus in Catalogo scriptorum Anglicorum, centuria prima, stipendiorum magistris liberalium artium constitutorum meminit Zonaras, tomo tertio: & Blondus Decade prima, libro tertio narrat, Imperatorem praceptoribus liberalium artium in urbe Romana stipendia dari edixisse: quod multos annos neglectum fuerat.

In scholis tradiderunt capita doctrinae celestis: unde Nicetius in literis ecclesiasticis institutus dicitur. Turonensis in Vitis patrum, capite octauo. Et elementa literarum, & artes: ut pater ex Turonensi de Vitis patrum, capite nono: & ex epistola Theodoricus ad Boethium lib. 1. Constantinopoli in scholis latina lingua tradebatur: ut ex Agathij libro quinto apparet.

Scholarum aliquam curam etiam episcopi gessisse uidentur. nam Etherius pueros ciuitatis suae collegit, & tradidit cuidam literas profitenti, ei que agros & uineas largitus est, ac ciues in eum suam exercuerunt liberalitate. Turonensis lib. 6. cap. 36. Et

Patroclus oratorium aedificauit, in quo pueros instituit. Turonensis in Vitis patrum, capite nono. Et Gregorius Romae scholae cantorum instituit, ac ipse in lecto recubans modulatus est, & flagello minatus est: ut refert Ioannes Diaconus in uita eius, libro secundo, capite sexto.

Videntur etiam episcopi in scholis interdum legisse. nam Gregorius Desiderium episcopum eo nomine reprehendit, quod Grammaticam doceat. lib. 9. indict. 4. epist. 48.

Monasteria etiam scholae fuerunt, quibus abbates praesuerunt: ut apparet ex Euagrii lib. 4. cap. 38. Et: Merouetum in monasterio Cœnomannico in sacerdotali regula eruditum esse, Turonensis testatur lib. 5. cap. 7. Olympiodorus in Ecclesiastice cap. 3. in monasterijs in silentio & sub disciplina doctrinam sacram doceri indicat. Ac habuerunt abbates ius arctius costringendi monachos, praesertim eos qui poenae gratia ad monasteria erat relegati. Turonensis lib. 5. cap. 47. Scholis uirginum abbatissae praerant. Turonensis libro nono, capite quadragesimo.

Ex abbatibus etiam quidam ad episcopatus adhibiti sunt. nam Virgilius abbas, Augustodunensis episcopus factus est. Gregorius Turonensis libro nono, capite 23.

DE CONSOCIATIONE ECCLESiarum in una aliqua prouincia.

VT in superiori, ita in hoc seculo ecclesiae prouinciales respexerunt ad suam metropolim, eiusque episcopum.

Metropoleon aut harum praecipue in historia huius seculi fit mentio.

Cæsarea Cappadociae. Euag. lib. 4. cap. 38.

Nicopolis. Gregorius libro duodecimo, indictione septima, epistola secunda.

Cyprij reliquijs Barnabae inuentis effecte runt, ut sua metropolis libera esset à iurisdictione Antiocheni episcopi: idque Iustinianus propter coniugem suam Theodoram, quae Cypria natione erat, confirmauit. Theodorus Collectaneorum lib. 2. Nicephorus libro decimosexto, capite trigesimo septimo.

Pistauia. Turonensis libro 9. capite 42.

Lugdunum. Marianus Scotus: Gregorius libro 12. indictione 7. epistola 15.

Londonia, metropolis facta à Gregorio. Beda in ratione temporum.

Eboracum. Marianus Scotus: Gregorius libro duodecimo, ind. 7. epistola 15.

Gradum. In synodo Gradensi, ea ecclesia mater finitimarum & caput declarata est.

Sabellicus Enneade octaua, libro 5.

¶ Tituli metropolitanorum. Praesules. Euagrius libro quarto, capite undecimo: Ciuitatum episcopi praesules suos sequantur. Ephori prouinciarum & ecclesiarum: Nicephorus libro decimosextimo, capite nono:

nono. Fortunatus passim eos appellat Papas & Pontifices, libro tertio

Ordinari autē solebant ab alijs metropolitani, presentib. omnib. cōprouincialib. episcopis: ut indicat canon 3. Aurelianēsis.

Alij aut plures, alij pauciores sub sese habuerunt ecclesias. Mandericus apud Aristintensem uicem episcopus institutus, sub se habuit pl' minus dioceses quindecim. Turonensis lib. 5. cap. 5. Gregorius Augustino præcipit, ut in Anglia duodecim episcopos metropolitano Eboracensi subijciat. lib. 12. indictione 7. epistola 15.

Interdū plures metropolitani fuerunt in una prouincia: ut in Gallijs Eboracensis & Lugdunēsis. inter quos ordo fuit, ut prior haberetur, qui prius esset ordinatus. Greg. lib. 12. indict. 7. epistola 15. Idē tamē postea in celebri synodo uetuisse dicitur, ne in eadē prouincia duo essent metropolitani antistites: ut narrat Sabellicus Enneade 8. lib. 5.

¶ Officia autem istorum erant:

Curare ut uera doctrina in ecclesijs sibi subiectis doceretur ex authenticis, & nō ex apocryphis libris sacrę scripturę, & ad alios ppagaretur. Sic Kentingernus discipulos in insulas Orcades misit, & semper 365. literatos uiros in suo collegio habuit ad propagandā doctrinā idoneos: ut ex Capgrauio, Boethio & Lelando refert Balæus.

Cauere hereses: ut patet ex cap. de heresib.

Excommunicationem iuuare, ac de ea ad alios referre. Gregorius Chrysantho episcopo Spoletano mandat, ut suis presbyteris absoluentibus sine discrimine monachos ab alijs excommunicatos, interdicit, ne quid simile in posterum committant. libro septimo, indictione secunda, epistola 36.

Item, excommunicationem illegitimē factā a suis episcopis aut presbyteris irritam pronunciare. Iustinianus enim iubet sacerdotes maioris autoritatis, absolvere eos qui contra canones Ecclesiasticos sint excommunicati: lib. 2. Nouellar. titulo 104. de his qui sine causa excommunicant.

Pœnitentium absolutionem alijs denunciare. Sic Gregorius Neapolitano episcopo indicat, Stephanū agnito errore a se ad cōmunionem esse admissum: ac præcipit ut eius socios sua fide, suoque periculo etiam ad cōmunionē catholicā sine mora suscipiat. lib. 1. indict. 9. epistola 14.

Episcopos in sua prouincia ordinare. Gregorius Augustino indicat, sine tribus aut quatuor episcopis in prouincijs non debere ordinari episcopū. Beda libro primo, cap. 27. Anglicę historię. Marcellus diaconus conuocatis cōprouincialibus episcopis ordinatus est. Turonensis libro sexto, capite octauo. Cum clerici unā cū ciuibus

in Adana oppido Theophilum elegerunt episcopum, rogarunt metropolitani, ut eū ordinaret. Metaphrastes pag. 509. Gregorius monet Ianuariū, ut ecclesijs quę sacerdotibus carebant, episcopos ordineret: lib. 11. indict. 6. epist. 57. Et canon secundus Auerlitanensis, episcopos cum consensu metropolitani fieri præcipit. Ac licebat eis, si minus idoneus electus esset, mandare ut aliū eligerent. Sic Gregorius cum Neapolitani nobiles duos diaconos elegerint episcopos, alterum Ioannem qui filiam habuit, alterum Petrum qui solidos dedit ad usuram, repudiavit utrumq; & iussit alium eligi. lib. 8. indictione tertia, epistola 40. Idem libro eodem, epistola 65. negat se præbere cōsensum, in hominē q nō a catholicis electus sit.

Visitare ecclesias. Sic Pappolus, diocesis suas & uillas & ecclesias anno octauo sui episcopatus uisitauit: apud Turonensem lib. quinto, capite quinto. Gregorius Balbino Rosellano mandat, ut Populonēsem ecclesiam uisitet, eiq; presbyterum & duos diaconos præficiat. lib. 1. indict. 9. epistola 15.

Cognoscere & componere cōtrouersias & lites inter suos episcopos ortas, cū consilio cōprouincialium. Sic Gregorius Riculphum turbatorem ecclesię Turonię, cum consilio suorum collegarum in monasteriū remouit. Turonensis lib. 5. capite 47. Sic metropolitanus ad Aruernam urbem rediens cum suis collegis, litem inter Ruthenorum episcopum & Cadurcinę urbis cōposuit, ita nimirū, ut parochias quas nūquā Ruthena ecclesia tenuisse recolebatur, ille reciperet. Turonensis lib. 6. capite 38. Gregorius Antonio subdiacono Campanię, quem accusauerat abbas sancti Marci iuxta muros Spoletanę urbis, ob quādam bona occupata scribit, ut restituat monasterio quod suum sit. lib. 7. indict. 2. epist. 29. Idem, litem inter Benenatum Messinatē episcopum & eius accusatores cognoscit. lib. 11. indict. 6. epistola 30. Ab omnibus quisque suę prouincię episcopis audiatur. Iohannes papa in epistola ad Zachariam. Canon uigesimus Aurelianensis tertię, iubet clericos in synodis accusare episcopos, si quid iniuriarū sibi intulerint. Iustinian' etiā de monachorū & monialiū causis solos episcopos cognoscere & iudicare debere indicat: in authent. collat. 6. titulo septimo. apud quos oporteat. Idem statuit, ut de ecclesiasticis criminibus clericorū episcopus iudicet. At in criminalibus iudicē ciuilem & præsidem uult causam cognoscere, in authent. collat. 6. titulo undecimo, ut clerici apud proprios. Idē lib. 2. Nouell. titulo 15. mandat, ut clericus prius apud metropolitani, episcopū suū accuset, quā apud alios. Interdum

Interdū etiā in principū litibus sententiā ferre iuebatur. Sic Gunthranus rex apud Parisios cōuocauit episcopos oēs sui regni, ut litē inter se & Sigebertū cognoscerent, & sua sententia dirimerēt. Turonensis lib. 4. cap. 47. Et postea Felix & Gregorius litem inter Gunthranū & Childebertum composuerunt. idem libro 9. cap. 20.

In causis matrimonialib. quid fieri oporteat, decernere, & alijs indicare. Gregorius Theodistē patriciē indicat, religionis gratia non soluenda esse cōiugia: lib. 9. indict. 4. epist. 39. Idem Adriano Panormitano notario praecepit, ut Agathosae maritum suum, qui in monasteriū ab ipsa secesserat, etiam conlaturū curret reddi: praesertim si non probetur, ipsam crimen adulterij cōmississe. lib. 9. indict. 4. epist. 44. Idē sancit, ut affinitatis coniunctio usq; ad septimā generationē seruetur. lib. 12. indict. 7. epistola 31.

Episcopis suę dioceseos mandare, ut officium suum faciant. Sic Constantius Mediolanensis iubetur scribere ad episcopum Dertonensis ecclesiae, ut puerum Philagrio restituat. Gregorius lib. 7. indict. 2. epistola 130. Idem Anthemio subdiacono praecipit, ut ecclesiasticam tuitionem impendat Theodoraē uiduā, quam filius male tractare uidebatur: libro 9. indict. 4. epistola 11. Idem episcopos per Italiam iubet, pueros Longobardorum in Ariana hæreſi baptizatos ad fidem catholicam conciliare. libro 1. indictione 9. epistola 17.

Aut ut malē administrata corrigant. Sic Gregorius Ianuarium Sardinie episcopum, pro sepultura centum solidos exigentē oburgat: ac indicat, si quis sponte offerat, accipiendum esse: sed nihil exigi debere, ne Ecclesia uenalis dicatur. lib. 7. indict. 2. epist. 55. Idem, Maximianū episcopum, cum ex furore quodam Eusebium abbatem excommunicasset, iussit absoluerē & consolari. libro 12. indict. 7. epistola 26.

Curare ne bona Ecclesiastica abalienentur: ut patet ex Gregorij libro septimo, indictione 2. epistola trigesima, & 31. & libro octauo, indictione 3. epistola decima. Idem libro septimo, indictione secunda, epist. 87. ecclesiae Candinensis curam mandat episcopo Fortunato, ne bona eius surripiantur. Aurelianensis synodi Canon duodecim uerat agellos & ceteras Ecclesie facultates abalienare, aut per contractus inutiles obligare. Et Canon uigesimustertius Aurelianensis tertiae, uerat abbates & presbyteros de rebus Ecclesiae abalienare, aut obligare aliqd, sine cōsensu & permisso episcopi sui.

Iura metropolitana sedulō cōseruare. Andreas Nicopolitanus episcopus castrū Caslopi, qđ Ilauriae episcopus suae iurisdictioni

ni uoluerat subijcere, Alcifono Corcyre episcopo adiudicat: apud Gregoriū lib. 12. indict. 7. epist. 2. & 3. Vbi Gregorius inquit: Nulla æquitatis ratio, nullus Canonum ordo consentit, ut parochiam alterius, alter aliquo modo debeat occupare.

Celebrare synodos prouinciales. Goes praesentatur episcopo metropolitano, in synodo sedenti in folio suo, cum clero & episcopis. Vincentius lib. 22. cap. 14. Et Gregorius monet Virgiliū Arelatensem episcopū, ut synodū cōgreget, & auariciae hæreſin eradat: lib. 9. indict. 4. epist. 49. Idem facit lib. 7. indict. 2. epist. 110. inquit inter alia: Ne qua inter fratres dissensio, ne qua inter prepositos & subiectos sint fomēta discordiae, in unum conuenire sacerdotes necesse est, ut & de incidentibus causis disceptatio, & sit salubris de Ecclesiastica obseruatione collatio, quatenus dū per hoc & praeterita corriguntur, & regulā futura suscipiunt, omnipotens fratrum concordia Dominus collaudetur. Beda narrat in lib. de temporū ratione, Gregoriū habita synodo episcoporum 24. de necessarijs Ecclesie reb. decreta fecisse, & quosdā ad Anglos cōuertendos ablegasse. Canon primus Aurelianensis concilij praecipit, ne quis episcopus à metropolitano uocatus ad synodū aut ordinationē uenire detrectet, sine euidenti causa impedimenti. In 2. Canone statuitur, ut metropolitani singulis annis cōprouinciales suos ad concilium euocent. Canon uerō primus Turonensis synodi praecipit, ut singulis annis bis metropolitani concilia cōgregēt ex cōprouincialib.

Ac in ijs deponere hæreticos & scelerosos. Sic in synodo Egidius Rhemenſis episcopus, ob necem Childeberti, ab ordine sacerdotali remotus est. Turonensis li. 10. c. 18.

Aut in cōmunionē recipere pœnitentes. Sic Chrodieldis in communionem est recepta. Turonensis libro 10. capite 19.

Decreta ad gubernationem prouincialium ecclesiarum necessaria facere. Tale fuit Gregorij: Ne episcopus ægrotus deponatur, nisi ipse id petat: & ut ægroto sumptus suppetentur. lib. 11. ind. 6. epist. 7. Talia sunt decreta in synodis Romanis facta sub Symmacho papa, de quib. suo loco. extant autē in tomis Conciliorū. Talia sunt decreta in aliquot Aurelianensibus synodis facta, & in Auernensi & Turonica. Synodus 2. Matisconensis in 1. Canone monet omnes episcopos, ut plebem suā moneant, ne die Dominico operas consuetas faciant, sed feriantes rebus sacris uacent.

A concilijs prouincialibus licebat appellare ad patriarcham. libro secundo Nouell. titulo 114. de rebus dubijs in concilijs episcoporum emergentibus.

Ad synodos uniuersales ire, aut pro se alios mittere, ac in ijs pro se & suis subscribere. ut patet ex historia de Synodis.

Basilicas dedicare. Gregorius Passius episcopo Firmano præcipit, ut oratoriū comitis Apertienſis consecraret: ibiq; presbyterum cardinalem constituat. lib. 10. indict. 5. epistola 12. Idem Fortunato Neapolitano episcopo mandat, ut Ecclesiam isthic consecraret. libro 8. indictione 3. epistola 3.

Itē monasteria consecrare, accepta prius donatione legitima: ut patet ex Gregorij libro 8. indictione 3. epistola 63.

Imperatorum decreta promulgare. Vnde Iustinianus in authent. collat. 1. titulo 5. de monachis. §. quæcunq; à nobis. & titulo 6. §. sanctissimi. mandat, ut metropolitæ episcopis sibi subiectis manifestent constitutiones de clericis, aut monachis, & alijs rebus Ecclesiasticis à se factas: ut nullus sue reipublicæ ignoret, quæ à se ad honorem & augmentum magni Dei & saluatoris IESU Christi sint disposita.

Episcoporum suorū ac etiam monachorum subuenire egestati. Sic Gregorius Ecclesio episcopo uestem hyemalē per Venantium transmissit: libro decimo. indictione 5. & Sisinnio in Sicilia ducentos uiginti decimatos uini, & quatuor solidos annuos dari iussit: libro duodecimo, indictione septima, epistola trigesima. Idem Anthemio diacono iniungit, ut quadraginta solidos aureos ancillis Domini in Nolana ciuitate distribuat, & Paulino presbytero, & alijs quibusdam. libro primo, indictione 9. epistola 23.

Custodes etiam erant disciplinæ monasticæ. Sic Maroneus Pistaniensis metropolitānus, cum alijs quibusdam suis collegis, Crodiel dem cum quadraginta aut eo amplius puellis, & filia Chilperici, ex Zenobio ob abbatissæ seueritatem egressam obiurgauit, & obtemperare nolentes à cōmunionē suspendit. Turonensis lib. 9. cap. 40. 41. 42. 43. Et Gregorius papa reprehendit Marianum episcopum, quod permiserit, ut quædam sanctimonialis ex monasterio egressa, marito sit sociata: ac præcipit ei, ut eam ad monasterium cogat reuerti. lib. 8. indict. 3. epist. 9. Idem facit lib. 7. indict. 2. epist. 118. Marianus episcopus Mauriū ordinauit abbatem. Greg. lib. 10. indict. 5. epist. 22. Desiderius militem ex monasterio uirginē abripientem correxit: ut patet ex Gregorij lib. 12. indict. 7. epist. 3. Maurus Benedicti discipulus ad Gallos missus est, ut ritus monasticos eos edoceret. Sabel. Ennead. 8. lib. 3.

Alijs comprouincialibus episcopis commendare & subdelegare causas expediendas. Sic Gregorius Mauriano episcopo Rauenennæ cōmendat uxorem cuiusdam: ac po-

stulat, ut curet rem cognosci, & legitime dirimi. lib. 7. epist. 21. Idē in epistola sequenti, Ioanni Syracusano episcopo tractationem causæ cuiusdā serui cōmittit. Idem Leoni episcopo Cathinenſi præcipit, ut inquirat an in monasterio in Aethna monte mulieres monachis iungantur, & id facinus corrigan: lib. 8. indict. 3. epist. 21. Idem Fortunato episcopo Neapolitano iniungit, ut Romani domū ab eodem legatam, in honore Hermetis, Sebastiani & Cyriaci consecraret. lib. 8. indict. 3. epist. 3. Idem uisitationem Ausinæ ecclesiæ Seuero Amonitanenſi cōmittit: lib. 7. indict. 2. epist. 89. Idem Eulogio episcopo Elusino ordinationem Ioannis diaconi in castro Balneū regis dicto: lib. 8. indict. 3. epist. 34. Idem Ioani & Armentio episcopis mandat, ut ad ecclesiam Anchonitanā eant, & de uita & moribus singulorū cognoscāt, quo possit idoneus illic ordinari episcopus: lib. 12. indict. 7. epist. 6. Idē Barro episcopo mandat, ut mortuo Victore ecclesiā Panormitanā uisitet, & aliū eligi curet, eūq; ad se mittat. lib. 11. indict. 6. epist. 16.

Comprouinciales etiā ad metropolitānū mortuū sepeliendum interdum conuenire solebant. atq; eo modo Galli funus curatū esse, indicat Turonensis in Vitis patrū, ca. 6. Et Romacharius Constantinæ urbis episcopus ad sepeliendū Prætextatū interfecit. Turonensis lib. 8. cap. 31. Et Canon quintus Aurelianēſis concilij uetat, ne quis ad mortuū episcopi funus uenire conficta occasione dissimulet.

Episcoporū interfectorū à seditionis causam suscipiebant, & à magistratu in autores animaduerti postulabāt. Sic interfecit prætextato, Lendoualdus per epistolas deliberrauit cum collegis, & accepto cōsilio ecclesiās Rothomagenses clausit: donec solerti inuestigatione cognitum esset, quis eadem perpetrasset. Turonensis lib. 8. cap. 37.

Videtur etiā isti habuisse suos quosdā defensores regionarios, quib. si quid agendū esset in ecclesijs suis, cum non possent ipsi adesse, cōmiserunt res expediēdas. Tales sanè Romanus episcopus Gregorius libro 7. epist. 17. indict. 1. constituit septē, eisq; absente pontifice in quolibet conuentu clericorū sedendi licentiā tradit, & honoris priuilegia decernit. Idē libro eodē, epist. 34. Faustino defensori mandat, ut cum in Agri-gentino territorio Iudæos quosdā baptizari cupere cognorit, eō pontificis autoritate quamprimū proficiscatur, & cum episcopo eius loci loquatur: & indicta pœnitentiā, & abstinentia dierum quadraginta, eos ipse baptizet, & pauperibus uestes emat, ac diligenter omnia inquirat: & tandem quid actum sit, ad se referat. Idem lib. 7. epist. 10.

411 Sergio defensori mādāt, ut unā cum episcopo Vitaliano filiam Tulliani cōprehendat, & in monasteriū, undē elapsa erat, retrudat, & stricte custodi curēt. Idē lib. 8. indiēt. 3. epistola 11. Romano defensori mandat, ut Basilium episcopum causas ciuiles agētem in praetorijs, iubeat sui muneris opera praestare. Sic lib. 8. indiēt. 3. epistola 1. mandat defensori Romano, ut cum Ioanne Syracusano episcopo inquirat de Luculli episcopi facilegio, eumq; ad restitutionem urgeat. Idem lib. 8. indiēt. 3. epist. 5. Sauino subdiacono Regionario mandat, ut diligenter inquirat de Sifinnio presbytero, qui accusat^r erat de idololatria & Sodomitico scelere: & si eius rei deprehēdat indicia, ut eum curet in uincula conijci, donec ipse dispiciat de eius pōna. Idem defensori Siciliae praecipit, ne clericos cōtra episcopos defendat, sed episcopis iudicium de ijs liberum permittat. Si uerō clericus aut laicus contra episcopū causam habeat, tum ipse sese interponat. libro 9. indiēt. 4. epistola 32. Idem Sergio defensori mandat, ut admoneat Fruentium, ut creditoribus suis satisficiat. lib. 7. indiēt. 2. epist. 105. Et Anthemium subdiaconum Campaniae iubet conuocare eius regionis episcopos, & suo nomine innuocere ob negligētiā & desidiam, & denunciare, quod si non fuerint diligētiore, ut Romam sint transmittendi ad Gregorium, ut regulari distictione corripiantur. libro undecimo, indiēt. 6. epistola 32.

Ceperunt etiā quidā in diocēsi uectigalia & similia onera imponere. quare tertia Toletana synodus, canone uigesimo uetat, ne episcopos in diocēsi angarias uel indictiones imponat.

DE CONSOCIATIONE ECCLESiarum in pluribus prouincijs.

In quibusdā prouincijs plures metropolitani cum ecclesijs suis ab uno aliquo archiepiscopo gubernabantur. Sic in Anglia Ludouicensis & Eboracensis metropolitani, & oēs alij Galli Augustino archiepiscopo sunt subiecti. Greg. lib. 12. indiēt. 7. epist. 15. Talium autem archiepiscoporum sedes in historia huius seculi commemorantur.

Hierosolymitana. ut patet ex lib. 1. indiēt. 9. epistola 24 & 25 Gregorij papæ.

Antiochena. nam sub Seuero eius episcopo, Berytanus, Apameensis, Bostienis, Tyri, Damasci & Isauriae episcopi fuerunt: ut patet ex Euagrij lib. 3. cap. 33. Eadē sedes Apostolica uocatur ab Euagrio, lib. 4. ca. 6.

Carthaginensis. lib. 2. Nouell. titulo 132. de ordine patriarcharum.

Ephefina.

Prima Iustiniana. nam ei subiiciuntur episcopi Daciae mediterraneae, Dardaniae &

Daciae Ripensis, & Dardanię & Mysię superioris & Pannoniae: libro secundo Nouell. titulo 132. de ordine patriarcharum.

Iustiniana secunda in Cypro, à Iustiniano in honorem uxoris archiepiscopalis ecclesia facta est: Nicephorus libro 17. cap. 28. quemadmodū & Achridana: ibidem.

Thessalonicensis.

Corinthiaca. ut patet ex libro 1. indiēt. 9. epistola 26. Gregorij: ubi Anastasius eius loci archiepiscopus dicitur.

Constantinopolitana. Gregorius libro septimo, indictione secunda, epistola 64. Romana.

Rauennas. Gregorius libro septimo, indictione secunda, epistola 49.

Salonitana. nam ad Natalem archiepiscopum Salonitanum Gregorius scribit lib. 2. indictione 11. epistola 47.

Aquileia. nam eius episcopū patriarchā appellat Paulus Diaconus, libro tertio de gestis Longobardorum.

Arelatensis. nam Etherium Arelatensem archiepiscopū Beda appellat libro 1. capite 24. de historia Ecclesiastica gentis Anglorū.

Burdegalenfis. ut apparet ex Turonēsis libro nono, capite quadagesimosecundo.

Remensis. sic enim Benedictus epistola sua, quae extat in Chronico Cassinensi, Remigiū archiepiscopum appellat: & Henricus de Erfordia.

Laureacensis. nam Gerardus eius loci episcopus, Boiorum maximus pontifex & archiepiscopus fuit: ut Auentinus in annalibus Boiorum libro tertio indicat.

In Anglia à temporibus Apostolorū usq; ad Augustinū reformatorē Romanū septē episcopatus & unū archiepiscopatū fuisse, Galfridus lib. 8. cap. 4. narrat: referente Balaō in Catalogo scriptorum Anglicorum, centuria prima.

Vrbs Legionum ad Tyrā fluentia, Dubricium archiepiscopū accepit anno Domini 512. Balæus in Catalogo scriptorum Britannicorum, centuria prima.

¶ Tituli horū reperiuntur: Summus sacerdos. Euagrius lib. 3. cap. 32. sic appellat Euphemium, & Gregorium Antiochenū, lib. 5. cap. 31. Eundē titulū tribuit etiā Romano episcopo lib. 4. cap. 19. Patriarcha. Sic Flavianus Antiochenus dicitur libro eodem, cap. 31. Euagrij: & lib. 6. capite 7. Pontifex. sic appellatur Nicetius Lugdunēsis apud Turonensem in Vitis patrum, cap. 8. Archiepiscopus. ita Leo appellatur in epistola Orientaliū ad Symmachū. Augustinus Britannorū archiepiscopus appellatur à Beda lib. 2. cap. 3. Primas. Gregorius libro septimo, indiēt. 2. epistola 64. sic appellat Constantinopolitanum.

¶ Officia

¶ Officia autem horum erant:

Tueri consensum sanæ & puræ doctrinæ in ecclesijs suę dioceseos. Sic Gregorius libro primo, indict. 9. epistola 24. indicat se tenere cōsensum doctrinę assertæ in quinque synodis, Nicena, Constantinopolitana, Ephesina prima, Chalcedonenſi, & alia in qua epistola Ibæ sit damnata, & Theodoret: & damnare omnes, qui non ita sentiant.

Extirpare hærefes, & errantes in uiam reducere. Sic Gregorius Antiochenus iussu Imperatoris solitudines Limetarum circūiuit, in quibus Seueri error grassabatur: & ueram doctrinā tradidit, & multa præſidia, uicos & monasteria, & integras tribus ad ecclesiam Dei reduxit. Euagrius lib. 6. cap. 23. Et Anastasius itidem Antiochiæ episcopus monasterijs primæ & secundę Syrię cōmunicauit suam sententiam de hæresi Iustiniani: ac ea ratione etiam alios excitauit, ut sibi ab errore cauerent. Euagrius libro quarto, capite 40. Isicius Hierosolymorū episcopus hæresin Simoniacā à suis ecclesijs propulsare iubetur à Gregorio, libro 9. indict. 4. epistola 40. Ioannes papa monet episcopos per Italiam, ut Arianā hæresin repullulantem expugnent, & ecclesias Ariani eripiant, & orthodoxis tradant: in epistola sua ad episcopos Italiæ. Sic patres in quinta synodo Aurelianensi, Eutychetis & Nestorij dogmata damnarunt: Canone 1. Et Gregorius Theodelindam reginā Longobardorum, synodum Chalcedonensem reiicientem, in uiam reducere conatur: libro 3. indict. 12. epistola 4.

Idololatrias abrogare. Sic Gregorius Agnellum episcopū Terratinæ inbet, eos qui more gentiliū arbores uenerabantur comprehendere, & castigare: lib. 7. epistola 20. Idem Sauino Regionario diacono præcipit, ut inquirat de Sisinnij Regitanæ ciuitatis presbyteri idololatria: & si reum deprehendat, in uincula conijciat. libro 8. indict. tertia, epistola 5.

Mandare suis siue de excōmunicatione, siue de absolutione, siue de uicinarū ecclesiarum uisitatione. Sic Gregorius Neapolitano episcopo mandauit, ut cum mortuus esset Messenatensis episcopus, eius Ecclesiā uisitaret: ne de prouectionibus clericorum, redditibus, ornatu & patrimonio ecclesię à quoquā præsumatur. Idem lib. 7. indictio-
ne secunda, epistola uigesima quinta. Idem Natali episcopo Salonitano mandat, ut Honoratum archidiaconum depositum ab officio restituat. libro primo, indict. 9. epistola 19. Sic Iustinianus præcipit, ut superiores excōmunicationes à presbyteris & episcopis factas sine causa rescindant. in Auth. colla. 9. titulo 15. de sanctissimis episcopis: 60

414
Cognoscere & dijudicare controuersias, & lites inter episcopos obortas, & alios.

Sic Bertrannus Burdegalenſis cum alijs episcopis tractauerunt de criminatione, ob quam accusabatur Gregorius Turonensis in synodo. Ac cum is iuramento sese liberaſſet, actorem qui sibi fuga consuluerat, excommunicarunt. Turonensis libro 5. capite 47. Meroueus Pictauiensis episcopus, & Gregorius Turonensis, acceptis epistolis regali bus, Bertegūdem à marito in monasterium à matre auocatam coegerunt ad maritum redire. Turonensis libro nono, capite 34. Gregorius pontifex litem inter Venantiū & presbyterū eius Agrippinū & Seruandū diaconum composuit: libro octauo, indictio-
ne 3. epistola quadragesima tertia. Idem Columbo Numidiæ episcopo mandauit, ut in synodo cognoscat causam Paulini Regensis, & clericorum eius: ac si uerum sit quod ille Simoniacæ crimen perpetrarit, excommunicet eum. libro 10. indictio-
ne 5. epist. 32. Idem inquit: Quando inter religioſas personas de terrenis rebus oritur disceptatio, ita sacerdotali sollicitudine est fini-
nienda, ut non possit crescere ex mora contentio. lib. 11. indictio-
ne 6. epistola 6.

Sua autoritate contractus ab episcopis & clericis celebratos confirmare. Sic Gregorius condiciones à Ioanne episcopo clericis suis promissas confirmat: libro 11. indictio-
ne 6. epistola 49. Et Iustinianus, iubet episcopos coram archiepiscopo & patriarcha conuenire: Authent. coll. 9. titulo 15. de sanctissimis episcopis. Ibidem indicat, Oeconomis licere appellare ad patriarcham à sententia episcopi. A sententia patriarchæ non licebat appellare. Iustinianus lib. 12. Nouell. titulo 114. de rebus dubijs, & titulo 115. Si clericus uel quiuſ ali. & tit. 116.

Inspectores & reformatores etiam erant morum episcoporū suorū, ac grauiter obiurgabant eos qui minus congruentē ministerio agebant uitā. Sic Gregorius lib. 8. epist. 1. Ianuariū grauiter increpat, quod die Dominico ante missæ celebrationem messum cuiusdā exarauerit, & post celebrata solennia missarū terminos possessionis eradica-
uerit. Idē Ioanni episcopo Calliopolitano iniungit, ut Andreā episcopū ob fastid. uerberatā matriculā, duob. mensibus à missarū solēnitare suspēdat. lib. 2. indict. 11. epist. 84.

Ordinare episcopos, & præsertim metropolitanos, eosq; in episcopatu confirmare. Augustinus Britannorum archiepiscopus ordinauit duos alios episcopos, Melitū & Iustum. Beda in Ecclesiastica historia lib. 1. capite 3. Gregorius papa libro 7. indict. 2. epist. 87. præcipit ut electus ab ecclesia Cadinenſi ad se ueniat, & consecrationem expetat.

415
expetat. Et Iustinianus in Authent. collat. 1. titulo primo inquit: Patriarcha Constantinopolitanus totius diœceseos metropolitæ ordinar. Idem archiepiscopis senioris Romæ, & Constantinopoleos & Alexandriæ, & Theopoleos & Hierosolymorum præcipit dari uiginti libras auri ab episcopis & clericis, quos ordinari contigit. Authent. collat. 9. titulo 15. de sanctissimis episcopis. & libro secundo Nouell. titulo 97. §. pro consuetudine.

Aurid munus alijs delegare. Sic cum Alodio magister militum à Gregorio Romano petiisset sibi presbyteros & diaconos ordinari, Gregorius Venantio Lunensi episcopo præcepit, ut isthic suo nomine canonice electos ordinet, & adhortetur ut populum à gentilium superstitione auocent. Gregorius lib. 7. indict. 2. epist. 33. Idem habitatores insulæ Capræe monet de constitutendis episcopis: lib. 7. indict. 2. epist. 99. Idem Felici Sipontino episcopo mandat, ut Ecclesiam Canosinam uisitet, & duos parochiales presbyteros isthic ordinet. lib. 1. indict. 9. epist. 51. Idem Leoni episcopo Corsicæ iniungit, ut diaconos & presbyteros ordinet in Sagonensi ecclesia. libro 1. indict. 9. epistola 76.

Celebrare synodos. Hormisdas Romæ synodum provincialem celebravit, & damnauit scripta Seueri. Nicephorus libro 17. capite 9. Anastasius iussit Eliam Hierosolymorum episcopos, quos sub se haberet, colligere, & synodum Chalcedonensem damnare. Theodoretus Collectaneorum libro 2. Felix Siciliae episcopus synodum celebravit, acineæ cum episcopis contulit de Ecclesiastica disciplina. Gregorius libro duodecimo, indict. 7. epistola 31.

Apud Toletum sexagintaduorum episcoporum synodus hæresin Arij damnauit, & regem Vuestgothorum in fide catholica confirmauit. Sigebertus in Chronico. Et Gregorius Seuerum Aquileiensem episcopum euocat ad synodum Romanam, in qua esset cogniturus de controuersia inter ipsum & alios morâ. Libro primo, indict. 9. epistola decimaquinta. Idem synodum celebravit Romæ, ut constat ex libro quarto, indict. 13. epistola quadragesimaquarta.

Acta in synodis, alijs significare per litteras. Sic Bertrannus per epistolam à collegis subscriptam, alios qui abfuerant fecit certiores de actis synodi ad Brenniacum, Turonensis lib. quinto, cap. quadragesimoseptimo.

Proficisci ad synodos uniuersales, & iuuare deliberationes de rebus Ecclesiæ, aut alios pro se delegare: ut patet ex historia de Synodis.

Nec licebat alijs episcopis sine consensu

& epistolis sui primatis ad comitatum proficisci: ut patet ex Gregorij libro septimo, indict. 2. epistola 61. Sic Iustinianus in Authent. collat. 1. titulo sexto. §. si metropolitanus. mandat, ut metropolitæ profecturi litteras petant à patriarcha eius diœceseos. Idem libro primo Nouell. titulo 13. de episcopis. §. Sin autem.

In synodis uniuersalibus solebat unus aliquis ex archiepiscopis præsidere: ut testatur historia de Synodis.

Custodire matriculam & instrumenta ad dignitatem & priuilegia prouinciarum pertinentia, & bibliotheas. Sic in archiuum Romanæ ecclesiæ Vigilus uitam de martyrio Placidi reposuit, ut patet ex epistola Gardiani, ad eundem. Greg. lib. 7. epist. 29. negat in archiuo Romanæ ecclesiæ, uel in bibliothecis extare Eusebij libros de martyribus. Idem libro 7. indict. 2. epistola 116. indicat Desiderio, in scrinio Romanæ ecclesiæ non reperiri priuilegia, quæ dicantur eius ecclesiæ olim à Pontificibus data.

Inaugurare Imperatores. nam Euphemius Anastasium coronauit, accepta ab eo prius scripta confessione. Zonaras tomo 3. Et Iustinus, collectis in atrio sub dio, Iohanne summo sacerdote cum suis, & illis qui in dignitate magistratus erant, quiq; in aula militabant, Tyberium imperatoria tunica & penula induit. Euagrius libro 5. cap. 13. Mauriciū etiam, & postea Theodosium filium eius ab eodem Ioanne patriarcha Constantino-poleos Imperatores coronatos esse, Zonarat autumat, tomo tertio, pagina 60 & 62. & Paulus Diaconus libro decimoseptimo.

Iussu Imperatorum quædam ciuilia & politica negotia tractare. nam Georgius Antiochenus ab Imperatore in Orientem ad exercitum ablegatur, ut seditionem componat. Euagrius libro sexto, capite undecimo. Et ut exercitum hortetur ad obsidendam Martyropolin: libro eodem, capite decimoquarto. Agapitus à Theodoto ad impetrandam pacem missus est. Otho Phrisigenus libro quinto, capite quarto. Agnellus episcopus Tridentinus ab Agilulpho in Franciam missus, redemit captiuos. Paulus Diaconus libro quarto de gestis Longobardorum, capite primo. Ioannes Romanus episcopus à Theodorico ad Iustinum Imperatorem missus, denunciat ei, quod si non parceret Arianis, se omnia templa Italię destruturum. Simoneta lib. 4. capite 20.

Leges Imperatorum ad Ecclesiasticos pertinentes, suis metropolitanis denunciant. Sic Iustinianus mandat, ut patriarchę sub se constitutis metropolitæ, referant suas constitutiones de clericis, aut monachis, aut monasterijs. in Authent. collat. 1. titulo 5. de mo-

de monachis. §. quæcunque à nobis. & titulo sexto. §. Sanctissimi patriarchæ.

Vñ sunt etiam interdum externa uolentia, contra Imperatorum uoluntatem. Sic Eustochius Hierosolymorum episcopus in noua Laura Origenis dogmata probantes expulit, & prosequutus est. Euagrius libro quarto, capite trigesimo octauo.

Potestas etiã sedes archiepiscopales trãferendi penes istos fuisse uidetur. nam Augustinus dignitatem archiepiscopatus, quæ Londini erat, Cantuariã transtulit: ut notat Sigebertus in Chronico.

Eiusmodi autem coniunctionem interdum dissoluerunt dissensiones. Sic Cosmas Epiphaniæ, & Seuerianus Arethuse, episcopi, synodici Seueri offensi, & à cõmunionem eius aulsi, libellum depositionis ei, cum Antiochiæ adhuc ageret episcopũ, miserunt. Euagrius libro tertio, capite 34.

DE CONSOCIATIONE ET mutuis officijs Archiepiscoporum.

HI autem archiepiscopi sibi inuicẽ ita erant coniuncti, ut consensum in doctrina, pacem & concordiam & Ecclesię ædificationem & disciplinã singuli studeret conseruare & promouere: licet alij id magis, alij minus præstarent.

Hinc sunt illi familiares tituli, quibus se inuicem compellant: Papa, Coepiscopus. Sic Gregorius appellat Leandrum Hispaniarum episcopũ, libro septimo, indictione secunda, epistola 126. & Calliopolitanũ, libro & indictione eadẽ, epistola centesima quarta: Compresbyter, Collega, Frater. Sic Gregorius uocat episcopũ Carthaginensem lib. octauo, indictione tertia, epistola trigesimo octaua. Nouum est, quod Gregorius in præfatione de diuersis lectionib. Euangelij, se seruum seruorum Dei appellat. Vnde Iohannes Diaconus in uita eius lib. 2. cap. 1. inquit: Gregorius reiecto superstitioso pontificis uocabulo, se primus omnium seruum seruorum in epistolis suis scripsit.

Symbolum quoddã eius coniunctionis erant literæ Synodicae, quæ aut recipi aut repudiari solebant. Euagrius libro tertio, capite trigesimo tertio, ex literis ad Alcisonem: Synodica Timothei, qui nunc Constantinopolitanus episcopus est, hic in Palestina sunt recepta: depositio uerò Macedonij & Flauiani recepta non sunt, imò nec synodica Seueri. Gregorius libro septimo, indictione secunda, epistola quinquagesima tertia. Quoties in quatuor precipuis sedibus antistites ordinantur, synodales sibi literas mittunt uicissim, quibus fatentur se Chalcedonensem synodum cũ alijs generalibus synodis custodire. Idem præstat ipse Gregorius libro primo, indi-

ctione nona, epistola uigesima quarta. Vbi Constantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, Hierosolymitano episcopis synodicam scribit, & Conciliorũ decreta probat. Cyriaci Constantinopoleos episcopi synodica meminit idem lib. 6. epistola quinta.

Item quod in sacrarum tabularũ album referebant recte sentientes, & econtrã expungebant damnatos aut depositos. Nicephorus libro decimo septimo, cap. nono.

Hinc etiam sunt officia, quibus sese mutuo iuuiffe leguntur: ut quod in difficultatibus quæstionibus se inuicẽ consuluerunt, & sententias contulerunt. Augustinus per Laurentiũ presbyterũ & Petrum monachũ Gregorio papæ proposuit quæstiones, quas commemorat Beda lib. 1. capite 27. historię Angelicę. extat & apud Greg. lib. 12. indict. 7. Pelagius papa in epist. ad Vigilũ quæstionẽ illã, Quomodo pater & filius unũ sint, exponit. Sic Leander episcop⁹ Hispaniarũ Gregoriũ consuluit, an infantes in baptismatione ter, aut semel tantũ immergi deberet? Respondet ille, idem esse: quia in tribus personis sit una substantia, & in tribus personis trinitas personarũ, & in una diuinitatis singularitas designetur. libro primo, indictione nona, epistola 41.

Quod contra corruptelas doctrine & errores cõmunes, confutationes & confelsiones ediderunt scriptis suis nominibus. Quadraginta episcopi Illyrici & Grecię cõmunem confelsionẽ cõposuerunt, & Romano episcopo indicarunt, se cũ ipso, & nõ cum suo metropolitano in errore lapsos sentire: ut pater ex epistola Anastasij secundi. Hormisdæ episcopis Hispanię Ioannis Constantinopolitani professionem misit, ut apparet ex epistola ad eosdem.

Admonebant sese inuicem de suo officio contra hæreticos. Sic Gregorius Anastasiũ Antiochenũ episcopum monet, ut à suis Ecclesijs errorẽ Simoniacũ repellat: lib. 7. indictione 2. epist. 47. Idem episcopos Nubidiæ monet, ne quẽ ex Donatistis ordinet episcopum, aut Ecclesię ministrum: lib. 1. indictione 9. epistola 75. Idem episcopũ Præiectinũ Narniensem hortatur, ne cesset hæreticos ac gentiles ad uerã catholicã fidẽ adducere. li. 2. indict. 10. cap. 2. Idẽ Panthaleonẽ Africę episcopũ monet, ut Donatistas reprimat: lib. 3. indict. 12. epist. 32. Idem facit in eodẽ libro, & indictione, epist. 35. ubi suadet Victori & Columbo episcopis Africæ, ut celebrent synodũ in quatractet de heresi Donatistarũ. Et in lib. 4. indict. 13. epistola tertia, Dominicũ Carthaginensem episcopum de eadẽ re cõmonefacit. Idẽ Virgiliũ Arelatensem mones, ut cõtra Simoniam pugnet. lib. 4. indict. 14. epistola 51. Quod

Quòd ab erroribus se inuicem, si quis in aliquem prolapsus fuisset, reuocare conati sunt. Firminus Tergestinus ecclesiæ episcopus à schismate reuersus, Gregorij literis confirmatur. libro undecimo, indictione sexta, epistola trigesima octaua. Et Benedictus primus Dauidem quendam monet, ut Scripturarum testimonijs unitatem Trinitatis agnoscat, & ab Ariana hæresi discedat. Hordam Ioannem Constantinopoleos episcopum in hæresin prolapsum, per legatos studuit in uiam reducere, sed frustra. narrat Simoneta libro quarto, capite decimono. Idem conatur Gregorio presbytero & Theodoro diacono Constantinopoleos eximere opinionem, Christum descendentem ad inferos, omnes qui se confessi sint Deum, liberasse à pœnis: & persuadere solos illos esse saluatos, qui eum uenturum crediderunt, & præcepta eius uiuendo tenuerunt. libro sexto, indictione 15. epistola decima quinta.

Quòd à se excommunicatos, aut etiam propter pœnitentiā absolutos sibi mutuo indicant. Vnde Canon octauus Turonensis synodi eos excommunicat, qui admoniti de excommunicatis ab alio episcopo, non abstinuerunt ab eiusdem communione.

Quòd communi consilio damnatos, etiam communi consilio agentes pœnitentiā absoluerunt. Sic decem episcopi in Maiorano, Seuerum Aquileiensem patriarcham libellum erroris sui exhibentem receperunt. Paulus Diaconus libro tertio de gestis Longobardorum, capite duodecimo. Gregorius quosdam ab errore Monophysitarum conuersos, Eulogio Alexandrino commendat: ac petit ut eiusdem hæreseos asseclas ex monasterio quodam eijciat, si nolint ad saniorē mentem redire. libro decimo, indictione quinta, epistola quinquagesima quinta.

Quòd contra eosdem sibi communicarunt sententias suas. Eulogius Gregorio de Eudoxij hæretici persona, & de erroribus in Constantinopolitana Ecclesia grassantibus suam perscripsit sententiam: libro septimo, epistola trigesima. Et Gregorius Abramio scripsit, ac indicauit quid sentiat de scriptis Eulogij contra hæreticos Agnotas: libro octauo, indictione tertia, epistola quadragesima prima. Gregorius papa episcopis in Hybernia catholicis sententiā suam perscribit, de baptizatis ab hæreticis in nomine Trinitatis, quòd non sint rebaptizandi. E contra uerò, de ijs qui non in nomine Trinitatis sint baptizati, quòd omnino debeant rebaptizari: libro nono, indictione quarta, epist. 61.

Quòd de sui ordinatione synodicas sibi

literas inuicem mittebant, & ut legitimam probabant & confirmabant. Sic Gregorius Constantinopoleos episcopo Ioanni synodicam epistolam transmittit, libro primo, indictione nona, epistola quarta, & uigesima quarta, & uigesima quinta. Vbi inquit: Sicut patriarchis alijs uel fratribus, ita & uobis synodicam epistolam direxi. Et epistola sequenti ad Anastasium Corinthiensem archiepiscopum: Curauimus de ordinatione nostra indicare, propterea charitas uestra reciprocis literis nos de unitate Ecclesiæ & desiderabili nuncio salutis uestræ lætificet.

Quòd hortabantur sese inuicem ad concordiam fouendam. Sic Cyriacum Constantinopoleos episcopum de conseruanda pace Ecclesiæ monet: lib. 6. indict. 15. epistola quarta & quinta.

Quòd se inuicem admonebant de suo officio, in rebus ad ecclesiam pertinentibus. Sic Gregorius Bonifacium diaconum Constantinopolitanum monet, Eusebio Thessalonicensi episcopo scribat, ut suos homines iniusta agere prohibeat: libro duodecimo, indictione septima, epistola tertia. Idem Desiderium Galliæ episcopum monet, ut facinus à milite admissum, qui nimirum ancillam Dei ex monasterio rapuerat, corrigat: libro & indictione eadē, epistola quinta. Item Eulogium Alexandrinum patriarcham reprehendit, quòd Simoniacam hæresin non damnarit: sed permiserit, ut puer quidam summæ prauitatis per munera & largitiones diaconus sit factus. libro undecimo, indictione sexta, epistola quadragesima sexta. Ibidem etiam monet eum, ut uerbum Dei assidue doceat.

Quòd de rebus ceremonialibus, ut de Paschate & similibus, sibi inuicem communicarunt. Gregorius episcopis Hyberniæ refert, ab hæreticis baptizatos in nomine Trinitatis, in Occidente manus impositione, in Oriente uerò chrismate reconciliari Ecclesiæ: libro nono, indictione 4. epistola sexagesima prima. Idem Felici Siciliæ episcopo indicat, si dubium oriatur, utrū quis baptizatus sit nec ne: item, utrum ecclesiæ sint consecratæ an non: tum omnino consecrationem & baptismationem esse necessariam. libro duodecimo, indictione septima, epistola trigesima prima.

Quòd sibi inuicem, si res postulabat, miserunt idoneos ministros uerbi ad ecclesiarum institutionem. Sic Augustino Gregorius plures cooperarios misit: Mellium, Paulinum, Ruffinianum. Beda lib. 1. capite uigesimonono historiæ Anglicæ. Gregorius papa Venantio episcopo Lunensi, petenti sceminam quam præficeret uirginum cœnobio

cœnobio, transmisit quādam ancillam Dei. libro octauo, indictione tertia, epistola quadragesima tertia.

Quod exemplaria codicū cōmodatō sibi inuicē dederint. Sic Eulogius Alexandrinus episcopus à Gregorio petijt, ut sibi libros Eusebij De martyribus communicaret. Gregorius libro septimo, epistola uigesima nona.

Quod libros sibi dedicarunt. Sic Iustus Origelitanus episcopus, explicationes suas in Cantica canticorum Sergio papæ inscripsit, ac petijt ut corrigeret, & alijs fratrib. legendas et transcribēdas communicaret: ut patet ex præfatione. Et Gregorius Mariano episcopo homilias suas in Ezechielē dedicauit, ut constat ex præfatione.

Quod sibi inuicem commendabant ecclesiarum ministros, & alios. Sic Gregorius Etherio Arelatenſi commendauit Augustinum in Britāniam proficiscentem, libro nono, indictione quarta, epistola quinquagesima. Refert etiam Beda in Ecclesiastica historia gentis Anglorum libro primo, capite uigesimo quarto & uigesimo octauo. Gregorius Columbo episcopo Numidiæ Paulum episcopum commendat: libro septimo, indictione prima, capite decimo sexto. Idē Vantilono & Aregio & Asclepiadoto Hilarium commendat: libro septimo, indictione secunda, epistola centesima uigesima secunda, & 123. Idem Honoratum archidiaconum Maximo Salonitano episcopo commendat, libro eodem, epistola centesima uigesima nona. Idem Augustinum Mennē Tolosano episcopo, & alijs Gallicanis commendat, libro nono, indictione quarta, epistola quinquagesima secunda.

Quod eleemosynas uel sanctorū reliquias uel munuscula sibi inuicem miserūt. Sic Symmachus ducentis & uiginti episcopis in Sardiniam relegatis, subsidium misit. Nicephorus libro decimo sexto, capite trigesimo quinto. Gregorius sacra uasa, altarium ornamenta & pallium misit: Beda in historia Anglica libro primo, capite uigesimo nono. Et Gregorius papa Eulogio Alexandrino episcopo dono misit ligna quādam: libro septimo, epistola uigesima nona. Idem reliquias Pauli & Ioannis & Pancratij Constantio Mediolanensi episcopo mittit: libro septimo, indictione secunda, epistola octauagesima tertia. Eulogius Gregorio benedictionem S. Marci donauit: libro octauo, indictione tertia, epistola quadragesima prima. Et Gregorius Mariano episcopo Rauennati medicorum mittit consilia: libro nono, indict. 4. epistola uigesima octaua. Idem Secundino munera misit: ut apparet ex libro septimo, indictione secunda,

epistola 53. ac Dominicum Africanum episcopum xenia misisse Gregorio, apparet ex eius lib. 5. indictione 14. epistola 19.

Quod coniunctim pugnabant cōtra astantes primarū. Sic Gregorius Romanus, Eusebius Thessalonicensis, & alij cōplures episcopi, cū Ioannes Cōstantinopolitanus se uniuersalem episcopum scriberet, cōtra se dixerunt, nec unquā tali titulo ullum ab eo scriptum accipere dignati sunt: ut patet ex Gregorij lib. 7. indict. 2. epistola 69. & libro 4. indictione 13. epistola 36 & 38. Idem fecerunt postea, cum Cyriacus Ioannis successor eodem titulo se notaret: ut apparet ex Gregorij libro sexto, indict. 15. epistola trigesima prima, ad Eulogium Alexandrinum & Anastasium Antiochenum episcopos.

Iussu magistratus interdum, ab alijs deformatos, pristino honori restituebant. Sic Eustorgius Mediolanensis episcopum Augustanum, proditoris patriæ falsō accusatum, causa cognita, pristino honori restituit: ut patet ex epistola Theodorici ad eundem.

Quod plures coniunctim per literas aut legatos petebant ab Imperatoribus synodos Oecumenicas. Sic Paulus Apameodorus episcopus ad Imperatorem scripsit: libellum, ac petijt, ut prauas opiniones eradici curet, & ueras sententias defendat. Idem fecerunt monachi secundæ Syriæ, ut patet ex Tomis Conciliorum.

In illis uerō solebant communiter tractare aut de doctrina, aut de depositione hæreticorum, aut de restitutione, aut de ordinatione, aut de dissensionibus componendis, aut de conformitate ceremoniarum, aut iure metropolitanorum, & similibus rerum. De restitutione exemplum est in synodo Constantinopolitana secunda, ubi decernitur, ut episcopi expulsi restituantur, & in album sacrarum tabularum referantur Nicephorus libro decimo septimo, capite nono. Idem constat ex epistola Ioannis papæ ad Zachariam archiepiscopum, quæ extat in Tomis Conciliorū. De alijs capitibus, testatur historia de Synodis.

Decreta synodorum ueterum & priorum acriter defendebant. Sic Elias Hierosolymorum episcopus, propter synodū Chalcedonensem Anastasio Imperatori se opposuit. Nicephorus libro 16. capite trigesimo secundo. Et monachi in Palestina literis ad eundem aiunt, se ad sanguinem usque certaturos pro ea synodo: libro eodem, capite trigesimo tertio. Et Sabbas Ioannē Eliæ successorem hortatur, ut sanguine suo etiam tueatur eam synodum: libro eodem, capite trigesimo quarto, Gregorius meminit de.

nit decreti, quod liceat episcopo cum matre, amita & sorore cohabitare: lib. septimo, indictione secunda, epistola trigesima nona. Idem inquit: Episcopus nullus esse reputetur, qui Chalcedonensis synodi defensor selectorque non fuerit. lib. 7. indict. 2. epist. quinquagesima tertia. Et Iohannes in epistola ad Zachariam: In synodalibus patrum decretis & regum edictis legitur statutum: Redintegranda sunt omnia expoliatis uel eiectis episcopis, &c. ante accusationem aut refularem ad synodum uocationem. Gregorius papa libro primo, indictione nona, epistola uigesima quarta, testatur se approbare quatuor Concilia; Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum primum, Chalcedonense, & quintum in quo epistola Ibae sit reprobata.

Quod ab Imperatoribus aliquid contra pietatem facere iussi, appellarunt ad Synodos Vniuersales. Sic Macedonius cum ab Anastasio iuberetur colligere synodum, & damnare concilij Chalcedonensis decreta, respondit: se nihil sine uniuersali synodo, cui praesideret Romanus episcopus, facturum. Theodorus Lector Collectaneorum libro secundo.

Quod si quid rerum nouarum in Ecclesia accidisset, sibi inuicem scripserunt. Sic Gregorius Eulogio Alexandrino commemorat de Anglorum conuersione: libro septimo, epistola trigesima. Idem Venantio Syracusano episcopo de morbo suo communica: libro nono, indictione quarta, epistola uigesima quinta. Et Fortunatus libro quinto, Gregorio scribit de Iudaeis conuersis per Auitum episcopum: & Gregorius Eulogio Alexandrino scribit de persecutione Longobardorum, libro quinto, indict. 14. epistola 60.

Quod pro se inuicem orant. Sic Fortunatus Eufronio papae scribit, ac pro se orari petit, libro tertio. Idem a Felice papa postulatur, libro eodem. Idem libro quinto, a Martino Galliciae episcopo contendit. Et Gregorius Leandrum Hispalensem episcopum, & Andream & Ioannem uiros illustres rogat, ut suis precibus sibi leniant difficultatem suscepti episcopatus. Iohannes Diaconus libro primo de uita Gregorij. Gregorius ipse Ioannem Constantinopoleos episcopum iubet pro se orare, libro primo, indictione nona, epistola quarta. Deque eadem Natalam episcopum Salonitanum sollicitat libro primo, indictione nona, epistola uigesima.

Quod episcopos & presbyteros ac diaconos ex alicuius dioecesi aufugientes sibi mutuo remiserunt. Gregorius libro septimo, indictione 2. epistola ceterima decima-

septima, Syagrium Augustodunensem episcopum monet, ut Menatem & Theodorum profugos non patiat apud se esse, sed cogat redire ad episcopum Mediolanensem. Idem Messanensem clericum Maximo Salonitano episcopo remittit: lib. 7. indictione secunda, epistola 129.

Quod se mutuo consolati sunt, & de officiis suis admonuerunt. Sic Gregorius Maximus episcopum Salonitanum consolatur de Iuliano Scribone, libro octauo, indictione tertia, epistola trigesima sexta. Idem Dominico Carthaginensi episcopo de peste scribit, ac monet ut sit in officio suo diligens: libro octauo, indictione tertia, epistola quadragesima prima. Idem Augustinum Anglorum episcopum monet, ne gloriatur de miraculorum operatione, cum etiam mali ea saepe edant: libro nono, indictione quarta, epistola quinquagesima octaua. Idem Rauennatensem episcopum Marianum aegrotantem consolatur, & de medicamine monet, ac ne nimium ieiunijs sese affligat, suadet. libro undecimo, indictione sexta, epistola trigesima prima. Idem Constantium episcopum Mediolanensem consolatur, & monet, ne nimium afficiatur obtrectationibus malorum. libro sexto, indictione decima quinta, epistola 14. Idem ad Anastasium consolatorias literas dedit, de aduersitatibus huius mundi: libro septimo, indictione prima, epistola 3.

Interdum uero totam illam consociationem plurium prouinciarum dissensiones & schismata turbauerunt & dissoluerunt: ut factum sub Anastasio narrat Euagrius libro 3. capite trigesimo: cum nec Orientales Occidentalibus & Libycis, nec Occidentales cum illis, nec Orientis, nec Europae, nec Libyae, nec exterarum nationum episcopi inter se communicarent.

DE ORDINE INTER ARCHIEPISCOPOS, & DE PRIMATU.

ORdo qui in superiori seculo constitutus est, nimirum ut episcopus ueteris Romae in synodis primum, Constantinopoleos secundum, Alexandrinus tertium, Antiochenus quartum & sic deinceps haberet locum: etiam hoc seculo ualuit. Nam libro secundo Nouellarum titulo 131. de quatuor sanctis concilijs Iustinianus ordinat, ut papa Romanus prior omnibus sedeat, & post eum archiepiscopus Constantinopoleos.

Et si autem non ad dominatum super alios is ordo erat institutus. nam Pelagius distinctione nonagesima nona, cap. nullus patriarcharum: & Gregorius in epistola ad Eulogium Alexandrinum, distinctione eadem, cap. ecce in praefatione, ideo uetant Romanum episcopum appellari patriarcham uniuersalem

uerfalem, ne alij qui pares sint suo honore priuentur: tamen myfterium iniquitatis in episcopis Romanis iam olim agens, subinde progressionem fecit in amplianda sua potestate, seseque efferendo supra Ecclesias omnes, & episcopatum Oecumenicum constituendo. Quod quidem summa fraude & afsiduitate egit, cuius uestigia haud obscura in historijs huius etiam seculi cernuntur.

Nam non destiterunt ipsi in epistolis suis ad alios iactitare, de ecclesiae Romanae excellentia, & super alias iurisdictione, sine omni uerbo Dei, imò contra illud. Sic Symmachus in Apologetico contra Anastasium gloriatur, sibi omnium Ecclesiarum curam à Christo commissam esse. Et Gregorius, sedem Romanam dicit speculationem suam toti orbi indicere, & nouas consuetudines omnibus mittere, & omnium personarum seruitio carere: libro duodecimo, indictione septima, epistola trigesima secunda. Idem inquit, Apostolica sedes omnium Ecclesiarum caput est: libro undecimo, indictione sexta, epistola quinquagesima quarta. Et Pelagius primus papa, Romanam ecclesiam nullis synodicis constitutis ceteris ecclesijs praelatam esse, sed Euangelica uoce Domini & Saluatoris nostri primatum obtinuisse. Tu es, inquit, Petrus, &c. distinctione uigesima prima. Quamuis uniuersae. Sed quàm malè & quàm insulsè iste locus citetur, ipsa historia Matthei capite decimo sexto, abundè testatur. Iohannes etiam papa in epistola ad Iustinianum asserit, & patrum regulas & principum statuta declarare, quòd Romana Ecclesia sit uerè caput omnium aliarum: Cod. de summa Trinitate. Et Gregorius in quartum Psalmum poenitentialem, uehementer inuehitur in Imperatorem, qui Romanam Ecclesiam caput omnium Ecclesiarum sibi uendicauit, & ancillam facere uoluerit, cum sit domina gentium: & CHRISTVS dixerit, Tibi dabo claues.

Item non destiterunt alios per literas cohortari, ut sua decreta agnoscant. Sic Iohannes tertius papa, Germaniae & Galliae episcopos monet, in epistola ad eosdem, ne Apostolicae sedis instituta contemnant. Etiam, licet uanam & falsam opinionem, multi adulescentes ipsorum confirmabant. Sic Gregorius Imperatorem & Eusebium coepiscopum suum gloriatur professos esse, quòd Constantinopolitana ecclesia Apostolicae sedis sit subiecta: libro septimo, indictione secunda, epistola sexagesima tertia. Et Iohannes iactitat Iustiniani Confessionem, qua agnoscat Rom. Ecclesiam esse caput omnium aliarum. Cod. de summa Trinitate.

¶ Deinde acta synodi sextae Carthaginensis, in quibus seculo superiori damnata erat Romani episcopi iurisdictione in Africanas & alias ecclesias, obnixè studuerunt abolere. Sic Bonifacius secundus Eulalium Carthaginensem episcopum eò tandem adegit, ut confiteretur, in sede Apostolica, extra maculam semper esse seruatae catholicae religionem: & damnaret omnes antecessores & successores suos, qui sanctae Romanae Ecclesiae priuilegia cassare nitantur: ut patet ex epistola eius ad Bonifacium, quae extat in Conciliorum tomis. Ea de re magnificè sese effert idem Bonifacius in epistola sua ad Eulalium Alexandrinum episcopum, ubi inter alia inquit: Aurelius Carthaginensis Ecclesiae olim episcopus, cum collegis suis, instigante diabolo, super bire temporibus praedecessorum nostrorum Bonifacii & Caelestini contra Romanam ecclesiam coepit. Sed uidens se modò peccatis Aurelij Eulalii à Romanae Ecclesiae communionem segregatum, humilians recognouit se, pacem & communionem Romanae Ecclesiae petens, unà cum collegis suis: damnauitque Apostolica autoritate, omnes scripturas quae aduersus Romanam Ecclesiam priuilegia factae quoquo ingenio fuerunt. In eadem epistola monet Eulalium Alexandrinum, ut de hac re etiam ad suos collegas & uicinos sacerdotes referat, quò nimirum & ipsi sese subijciant Romanae sedi, & gratias agant Deo, pro tam impia & scelerata Eulalii reuocatione, & damnatione rectè actorum. Retulerunt etiam ista ad perpetuam rei memoriam in suos libros Pontificios, in hunc modum: Sub Bonifacio relatio uenit ab Afris episcopis de constitutione, ut cum consilio sedis Apostolicae omnia Carthaginensis episcopus faciat.

¶ Tertio non destiterunt eam sibi arrogare & usurpare potestatem, qua paularim dominatum illum confirmarent: Huius generis sunt:

Quòd uendicabant sibi potestatem, archiepiscopis suo arbitrio imperandi de ordinandis aut deponendis episcopis. Sic Gregorius Panthaleonem notarium iubet Mediolanum ire, & efficere ut Deusdedit diaconus isthic constituatur episcopus: lib. nono, indictione quarta, epistola uigesima prima. Idem Eusebio episcopo Thessalicae mandat, ut Lucam presbyterum cogat fidem suam confiteri, & sanctas synodos recipere, & Nestorium & Seuerum anathematizare, aut id recusantem excommunicare: lib. nono, indictione quarta, epist. 69. Idem Palsiuo Firmano episcopo mandat, ut Opportunum, si idoneus sit, creet pastorem: libro 10. indi-

indict. 5. epist. 17. Idem imperat sub poena excommunicationis, uniuerſis episcopis Dalmatiae, ne quē episcopum in Salonitana ordinent ecclesia, sine ſua permiſſione & conſenſu: libro tertio, indiſtione duodecima, epistola decimaſexta.

Quod archiepiscopis mortuis quaſi ſupremi cuſtodes ſcribebant, & monebant eccleſias & clerum de alio eligendo, ſibiq; mittendo, ut ordinarent. Sic Gregorius Mediolanenſes iubet in locum Conſtantij alium eligere: & poſtea cum diaconum Deuſdedit elegiſſent, per Panthaleonē notarium curauit eum conſecrari. libro octauo, indiſtione tertia, epistola ſexageſimaquinta. Idem Marianum episcopum Rauenſenſem iubet, eum qui Arimini electus erat episcopus, ad ſe mittere, ut conſecretur. libro ſeptimo, indiſtione ſecunda, epistola quadrageſimanona.

Quod ſumebant ſibi ius archiepiscopos citandi, ut coram ſeſe cauſas dicerent, ſi eſſent accuſati. Sic Gregorius papa ſeuerum Aquileienſem episcopum accuſatum de hereſi Romam uenire iubet, tum ſuo, tum Imperatoris nomine: libro primo, indiſtione nona, epistola decimaſexta. Idem Natali episcopo Salonitano, qui in ſynodo depoſuerat Honoratum archidiaconum, mandat, ut aut in integrum illum reſtituat, aut ad ſe mittat perſonam inſtructam, quae cauſam contra eum dicat & defendat: libro primo, indiſtione nona, epistola decimaſexta. Idem Maximum, qui arripuerat ſibi episcopatum in Salona, citat ut Romam ueniat, & ſui facti rationem reddat: libro quinto, indiſtione decimaquarta, epistola uigeſimaquinta.

Item eos excommunicandi aut deponendi. Sic Agaperus cum ueniſſet Conſtantinopolim, episcopum eius urbis ne quidem in conſpectum ſuum admittit, ſed acceptis libellis accuſatorijs ſtatim depoſuit. Nicephorus libro decimoſeptimo, capite undecimo. Et Symmachus in epistola ad preſbyteros per Illyricum, Dardaniam & Daciam, minatur excommunicationem omnibus, qui non ſecum damnent hereſicos, Eutychē, Dioſcorum, Acaciū. Gregorius Ioannem episcopum primae Iuſtinianae, ob iniuſte datum Adrianum episcopum Thebanum, ad dies triginta à communionem ſuſpēdit, & ſententiam eius reſcindit, ac ut Adrianū reſtituat in integrum mandat: libro ſecundo, indiſtione undecima, epistola quadrageſimaquinta & 46.

Ac non tantum episcopos, ſed etiā Imperatores. Sic Symmachus Anaſtaſiū Imperatorem cum Acatio conſentiente excommunicauit, ut patet ex eius Apologetico.

Aut alijs uicinis demandandi, ut contra eos agerent. Sic Gregorius Iohanni Syracuſano episcopo mandauit, ut tractaret de crimine, cuius nomine episcopus Conſtantinopoleos erat apud ipſum accuſatus: libro ſeptimo, indiſtione ſecunda, epistola ſexageſimaquarta. Et eidem præcipit, ut Lucillum Meletinæ ciuitatis episcopū, adiunctis tribus aut quatuor conſacerdotibus, ab episcopatu deponat. libro ſeptimo, indiſtione ſecunda, epistola ſexageſimaſecunda. Idem Marianum & Conſtantium Mediolanenſem episcopum rogat, ut cauſam episcopi Salonitani cognoscant & dijudicent: libro ſeptimo, indiſtione ſecunda, epistola ſexageſima octaua. Pelagius ſecundus epistolam ſcripſit ad episcopos Orientales, eaſque diſſuaſit, ne ad ſynodum à Iohanne Conſtantinopolitano uocati uenirent.

Aut in ipſorum prouincijs per ſuos legatos cauſas cognoscendi & dirimendi, eorum qui appellarent. Gregorius in Hiſpanias Iohannem deſenſorem ablegat, & mandat ut Ianuarium iniuſte remotum ab officio reſtituat: libro undecimo, indiſtione ſexta, epistola quinquageſima & quinquageſimaquarta. Idem Iohannem notarium ſuum ad Ianuarium episcopum Caralitenſem mittit, ut cognoscat cauſas, & excommunicationem illegitimam Iſidori retractet: libro ſecundo, indiſtione decima, epistola trigēſimaquarta. Idem Antoniū ſubdiaconum miſit ad Salonitanū episcopum, ut iſthic cauſa cognita ferret ſententiam: libro ſecundo, indiſtione undecima, epistola quadrageſimaſeptima.

Quod uſurpabant ſibi poteſtatem alijs præſcribendi, quando & quomodo ſynodos in ſuis prouincijs celebrare deberent: quo pacto etiam paulatim ſynodos prouinciales ſibi ſubiecerunt. Sic Gregorius Virgilio Arelatenſi episcopo, & poſtea Aetherio & Aregio episcopis Galliae diſticit, de congreganda ſynodo & extirpanda auaricia & ſimonia: libro nono, indiſtione quarta, epistola quadrageſimanona, & ſequentibus. Et libro ſeptimo, indiſtione ſecunda, epistola centeſimadecima, ea quae in ſynodo ſint acta, ad ſeſe referri iubet: ac omnino præcipit Gallicanis episcopis, ut uel ſemel in anno ſynodos celebrent, iuxta Canonum decreta. Idem Felici episcopo Siciliæ mandat, ut ſynodum de cauſis incidentibus colligat: libro duodecimo, indiſtione ſeptima, epistola trigēſima prima.

Idem ad Ianuariū Caralitanū episcopum ſcribit: Episcoporum bis in anno concilia te celebrare uolumus, ut ſi quis inter eos à ſui forma propoſiti, actionis atq; morum

rum qualitate discordat, sociali possit fratrum increpatione redargui.

Quodd alijs archiepiscopis præcipiebant, ut controuersias litigantium iuste expedirent. Sic Gregorius Constantium Mediolanensem episcopum monet, ut curret Philagrio campum cum uinea ab Ecclesia occupatum restitui: libro septimo, indictione secunda, epistola centesima trigesima. Idem Vitaliano coepiscopo & tribuno Sipontino delegat cognitionem & iudicium de contentione ad se relata: libro nono, indictione quarta, epistola decimazona. Idem Isycium Hierosolymitanum episcopum iubet à suis ecclesijs hæresin Simoniacam repellere, & iurgia mansuete corrigere: aut si non possit, moderatè ferre. libro nono, indictione quarta, epistola quadragesima. Idem Constantio Mediolanensi episcopo præcipit, ut Philagrio res suas & puerum restitui curet: libro septimo, indictione secunda, epistola centesima trigesima. Idem libro undecimo, indictione sexta, epistola sexta, Ianuario Caralitano episcopo & Innocentio mandat, ut Desideriæ abbatissæ causam definiant. Idem Iohanni Rauennati episcopo mandat, ut discutiat causam quorundam sacerdotum, & ad sese referat: libro secundo, indictione ii. capite nonagesimotertio.

Quodd postulabant, ut alij archiepiscopi, si quid esset negocij grauioris, ad sese referrent, & nihil sine consilio suo agerent. Gregorius Panormitanum episcopum iubet causam Indæorum, si isthic nequeat definiri, ad sese referri: libro septimo, epistola uigesimasexta. Idem Virgilium Arelatensem, cui uices suas delegat in ecclesijs Gallicanis, iubet controuersias grauiores ad sese referre: libro quarto, indictione decimaquarta, epistola quinquagesimasecunda.

Quodd in prouincijs, quos uolebant, constituiebant super alias ecclesias omnes, tanquam suos uicarios, ut causas faciliores definirent, & grauiores ad ipsos referrent. Hac ratione alios sibi adiunxerunt callidè, & ius appellationis præscripserunt. Sic Gregorius Maximiano episcopo Syracusano præcipit, ut uice sua sit supremus inspector omnium Ecclesiarum Siciliæ, & dirimat leuiiores causas, alijs grauioribus ad sese remisissis: idque priuilegium dicit se eius personæ, & non loco concedere: libro secundo, indictione decima, epistola quarta. Idem Virgilium Arelatensem episcopum omnibus episcopis Galliar præfert, & uicarium suum constituit: libro quarto, indictione decimaquarta, epistola quinquagesimasecunda.

Quodd causas eorum qui ad se querelas detulissent, quasi subdelegabant archiepiscopis, aut synodis ab eis congregatis. Sic enim paulatim ius appellationis præscribebant. Sic cum clerus Regensis Paulinum episcopum suum accusassent coram Gregorio, quodd pro mercede sacros ordines uenderet: continud ille Columbo episcopo Numidiæ & Victori archiepiscopis scribit, ac iniungit, ut cum alijs episcopis illam causam cognoscat, eum que in synodo damnet: libro decimo, indictione quinta, epistola trigessimasecunda. Idem Iohanni episcopo primæ Iustinianæ mandat, ut Pauli Dyalinæ ciuitatis episcopi causam cognoscat, & reum inuentum cogat restituere bona ablata: quodd si nolit, in monasterium detrudat. libro decimo, indictione quinta, epistola trigesimaquinta. Idem epistola sequenti Constantio episcopo Scodritano scribit. Idem synodo Vizachienfi imperat, ut de Clementij primatis ad se delati sceleribus inquirent, & si reus sit canonicè deponant: aut si innocens, purgetur. libro decimo, indictione quinta, epistola trigessimaseptima. Idem Columbo Numidiæ episcopo mandat, ut unà cum primate concilij & alijs coepiscopis examinet causam Donadei, à Viatore episcopo suo depositi: & si reus sit, ad pœnitentiam obligent: si uerò insons, Viatorem reprehendant, ut intelligat quàm iniquè fecerit. libro decimo, indictione quinta, epistola octaua. Idem præcipit, ut Iohannes Syracusanus cum defensore Romano cognoscat, an Lucillus res ecclesiæ surripuerit, ac cogat eum ad restitutionem: libro octauo, indictione tertia, epistola 9.

Quodd alios archiepiscopos ad sese Romanam alliciebant, ibique aliquandiu secum honoris ergò fouebant. Sic Anastasius Antiochenū ab Imperatore Gregorius petijt ad sese mitti, ut secum isthic uiueret: libro primo, indictione nona, epistola septima, & uigesimaseptima.

Quodd alijs imperabant, ut parerent suis archiepiscopis. Sic Gregorius sub pœna excommunicationis edicit, ut Felix episcopus Sardinie obedientiam & reuerentiam præstet Iohanni archiepiscopo Iustinianæ primæ: libro quarto, indictione decimatercia, epistola septima.

Quodd aliorum facta ambigua, aut etiam bona reprehendebant. Sic Gregorius serenum episcopum Mafsiliensem, qui imagines propter adorationis abusum fregerat, reprehendit: ac monet, eum debuisse illas relinquere intactas, & tantum populum abducere ab adoratione.

adoratione. libro septimo, indictione secunda, epistola centesima nona. Idem Pascasium Neopolitanum episcopum perstringit ob festiuitates Iudæis impeditas: ac monet, non ui, sed ratione & mansuetudine eos uincendos. libro undecimo, indictione sexta, epistola decima quinta. Idem, Victorem Panormitanum episcopum, qui Iudæorum synagogam occupauerat & consecrauerat, iubet eis precium pro ea soluere, & codices ac ornamenta restituere. libro septimo, indictione secunda, epistola quinquagesima octaua. Idem Petro episcopo Terracinenensi præcipit, ne Iudæos in suo loco conuenire prohibeat. libro primo, indictione nona, epistola trigesima quarta. Idem reprehendit Mauricium patricium, & Elpidium alios, quod in ordinatione Cyriaci episcopi exclamauerint: Hæc est dies quam fecit Dominus, &c. cum illa sententia de Christo solo loquatur. libro sexto, indictione 15, epistola septima.

Quod omnino imperabant alijs archiepiscopis, ut appellationes ad Romanum episcopum concederent. Sic Gregorius Constantino episcopo Mediolanensi, de Pompeio innocenter cõdemnato scribit, ac eum ad sedem Apostolicam appellasse indicat. libro octauo, indictione tertia, epistola uigesima nona. Idem Iohannem Iustinianæ primæ episcopum, & Iohannem Larissæm durius tractat, quod appellationem ad Romanam ecclesiam Adriano episcopo Thebanonoluissent concedere: ut patet ex libro secundo, indictione undecima, epistola quadragesima quinta & 46.

Quod alijs episcopis sua pallia, cucullas, paraturas, benedictiones, reliquias sanctorum obtrudebant, ut eos paulatim sibi deuincirent: & compararent ius, ne cui liceat ordinare episcopos, nisi prius accepto pallio. Sic enim Pelagius præcepisse dicitur distictione centesima, canone primo & secundo, ut omnes metropolitani à sede Romana spacio trium mensium postulent pallium: & ne quis siue archiepiscopus, siue primas, siue patriarcha, ordinet episcopos ante pallium acceptum. Gregorius Firmiano episcopo Histriæ, de benedictione sancti Petri, paraturam unam transmisit: libro secundo, indictione quinta, epistola trigesima octaua. Idem Maximo episcopo Salonitano pallium obtrudit: libro septimo, indictione secunda, epistola centesima uigesima nona. Et Augustino Anglorum episcopo, libro duodecimo, indictione septima, epistola decima quinta. Ibidem Londinensem episcopum iubet ordinari quidem à synodo, sed pallium à Romana sede accipere: cuius etiam Beda meminit in libro de

Temporum ratione. Idem Iohanni episcopo Panormitano pallij usum largitur: libro undecimo, indictione sexta, epistola quadragesima secunda. Idem clauces beati Petri mittit Antiocheno patriarchæ, quæ super ægrotos positæ miracula possint operari. libro primo, indictione nona, epistola uigesima quinta.

Quod ius sibi sumebant priuilegia & dignitates alijs, tum episcopis, tum ecclesijs, tum monasterijs & xenodochijs conferendi & confirmandi. Sic Gregorius Augustino interroganti, quomodo sese erga Galliarum & Britannorum episcopos gerere debeat? respondet: se in Galliarum episcopos ipsi nullam auctoritatem tribuere, sed Britannix eius auctoritati subijcere: quum tamen nec ipse ullum ius in Britannos haberet. Beda libro primo, capite uigesimo septimo historix Anglicæ. Misit etiam ei pallium, eiusque usum ad missarum solennia concessit, & potestatem fecit per singula loca duodecim episcopos in sua ditione ordinandi. Beda libro eodem, capite uigesimo nono. Lugdunensem & Eboracensem episcopos missio pallio Gregorium fecisse metropolitanos, indicat Marianus Scotus in Chronico. Gregorius in epistola decima septima, libro septimo, indictione prima, Bonifacio & alijs defensoribus septem priuilegia & honorem regionarium decernit. Idem priuilegia confert monasterio in Classitana ciuitate constituto: libro septimo, epistola decima octaua, indictione prima. Idem meminit priuilegiorum ecclesiæ Iaderinæ, à suis antecessoribus donatorum: libro septimo, epistola uigesima quinta. Idem meminit libro eodem, epistola uigesima octaua, quod solis diaconis Messanenibus concessum sit procedere calceatos. Idem libro septimo, indictione secunda, epistola centesima undecima, Aregio episcopo Dalmaticas mittit: ei que priuilegij loco concedit, ut archidiaconos suos earum usu decoret. Idem Siagrio Augustodunensi episcopo pallium mittit, & ecclesiæ eius proximum locum post Lugdunensem tribuit: libro septimo, indictione secunda, epistola centesima duodecima. Idem Leandro episcopo Hispaniarum pallium ad missarum solennia transmisit: libro eodem, indictione secunda, epistola 125. Idque epistola sequenti dicit, se ei debuisse ob antiquam cõsuetudinem, & ob mores Romanos, & ob bonitatem & grauitatem eius. Idem Maximo episcopo Salonitano pallium mittit, longam eius texens allegoriam, quod humilitatem & iusticiam notet: libro septimo, indictione secunda, epistola uigesima nona. Calliopolitanum episcopum propter priuilegia cõcessa sibi

sibi uult esse deuinctum & subiectum: libro & indictione eadem, epistola ceterimaquarta. Idem monasterio & xenodochio Augustodunensi priuilegia dedit: libro undecimo, indictione sexta, epistola decima. Idem facit libro duodecimo, indictione septima, epistola trigesimasecunda, ubi monasterium Mariæ in oppido Sueffonũ caput omnium in Gallijs constituit.

Quod præscribebant alijs suas formas instaurandi aut instituendi ecclesias. Sic Gregorius Augustino modum instituendi episcopos in Britannijs præscripsit. Beda in Anglica historia libro primo, capite uigesimonono: & Gregorius libro duodecimo, indictione septima, epistola decimaquinta. Vnde Blondus dicit libro octauo, pagina centesima decima, sub Imperatore Mauricio Romam coepisse denuò per seruorum Christi Augustini & aliorum, & pontificis auctoritatem, Britannicæ, & eius incolis Saxonibus Anglicis imperare: cum tamen antea religionem Christi haberet, & ecclesias bene constitutas, quas Augustinus ille ingressus non cum euangelio pacis, sed cum Apostolatus sui uexillo cruce argentea, letania, processione, iconibus, simulachris depictis, reliquijs, canticis ac ritualibus libris deformauit: ut ex Galfridi libro octauo, capite 4. de Britannorum gestis, refert Balæus in Catalogo scriptorum Anglicorum.

Quod ius præsidendi in concilijs Oecumenicis sibi solis adscribebant. Iohannes Romæ episcopus noluit assidere Epiphonio Constantinopoleos episcopo, sed occupauit thronum superiorem. Nicephorus libro decimosextimo, capite nono.

Quod ab alijs acta rescindebant. Sic Gregorius damnationem Iohannis presbyteri Chalcedonensis, factam à Iohanne Constantinopoleos episcopo, retractat in sua synodo: & præcipit eum ut innocentem absolui. libro quinto, indictione decimaquarta, epistola decimaquinta, & 16. & decimasextima. Acta synodi Constantinopolitane, in qua Iohannes sese uniuersalem appellauit episcopum, cassauit Pelagius: ut constet ex Gregorij libro quarto, indictione decimatertia, epistola trigesimasecunda, & trigesimaoctaua.

Quod sibi arrogabant potestatem dispensandi contra Canones in concilijs factos. Sic Gregorius Canonem de bis in anno congregando concilio restringit, & semel tantum fieri præcipit: libro duodecimo, indictione septima, epistola trigesimaprima. Idem consuetudinem illam, qua in triennio semel solebant episcopi Siciliae Romam uenire, mutauit: & sanxit, ut in quinquennio semel comparerent, &

quidem ad natalem sancti Petri. libro sexto, indictione decimaquinta, epistola decimanona.

Sumebant sibi ius imperandi alijs episcopis de dedicatione ecclesiarum: ut ita paulatim regulam constituerent, non licere sine sua auctoritate ullas basilicas consecrare. Sic Gregorius Fortunato Neapolitano episcopo mandat, ut Ecclesiam ab Antiochia abbate constructam consecret. libro septimo, indictione secunda, epistola decimaquinta. Idem Felici episcopo Messanensi præcipit, ut accepta legitima donatione, basilicam quam Ianuarius isthic extruxerat, consecret. libro duodecimo, indictione septima, epistola decima. Idem Palsiuo episcopo Firmano iniungit libro undecimo, indictione sexta, epistola decima octaua.

Quod alijs suas ceremonias præscribebant. Sic Gregorius Eulogio Alexandrino episcopo mandat, ut ecclesias uisitet, & baptizatos consignet: libro octauo, indictione tertia, epistola trigesimasecunda. Idem Palladio presbytero de monte Sina, de benedictione Petri apostoli cucullam & tunicam misit. libro octauo, indictione tertia, epistola quadragesimaquarta. Idem uniuersis episcopis Siciliae præcipit, ut omni hebdomade feria quarta & sexta letaniam indicant, & contra Barbarorum incursum, & contra Deo auxilium petant. libro nono, indictione quarta, epistola quadragesimaquinta. Idem ceremonias consecrati ecclesiam Neapolitano episcopo præscribit: libro octauo, indictione tertia, epistola tertia. Eundem instituisse, ut anniuersarius dies dedicationis ecclesiarum sollemniter celebraretur: auctor est Gygas. Et Iohannes Diaconus in uita Gregorij libro secundo, capite quinto narrat, Gregorium collectis circumquaque provinciis episcopis, consuetudines sedi Romanæ contrarias anathematizasse. Et Ioannes & Theodorus Romani cantores, per Gallias in Britannias à Vitaliano præfule euocati, uicinitas ab Occidentalibus ecclesijs cantilenas correxerunt. idem libro secundo, cap. 8.

Quod ritus ab alijs usurpatos sine auctoritate sua prohibebant. Sic Gregorius li. 2. indictione 11, capite nonagesimo tertio inquit: Etiam hoc (scilicet quod clerici tibi sint mappulis) in aliqua ecclesia præsumptum fuerit: tamen asserunt emendandum, quod non concessione Romani pontificis, sed sola surreptione præsumitur.

Alias etiam ecclesias argento emungebant. nam Gregorius argentum ecclesiarum à populo & clero oblatum, ad sese deferri iubet. lib. 10. indict. 5. epist. quadragesima septima.

septima. Idem redituum qui Romanæ ecclesiæ debeantur ex Syracusana & Panormitana ecclesia, meminit libro eodem, indictione 5. epistola 50.

Quod in monasteria plus sibi iuris uendi carunt, quàm par erat. Gregorius Gazariense, quod situm est in Plagia, & monasterium Puteolis constitutum, monachis destituta, coniungit in perpetuum monasterio quod Neapoli erat in domo Romani, cum omnibus redditibus: libro octauo, indictione tertia, epistola trigesima nona. Idem Ianuario episcopo Caralitano monasterium commendat: libro nono, indictione quarta, epistola uigesima. Idem Agapito abbati monasterium in fundo Martiano prouinciae Campaniae committit, cum omnibus bonis: reseruata tamen iurisdictione Nucernino episcopo, in cuius sit diocesi: libro nono, epistola sexagesima septima. Idem Adeodato abbati præcipit, ut Craterense monasterium suo adiungat: libro undecimo, indictione sexta, epistola quarta. Idem, Bonum abbatem Lirinensem sibi conciliat: libro nono, indictione quarta, epistola octaua. Idem episcopo Neapolitano iniungit, ut caueat ne amplius milites in Augelæ monasterio hospitio excipiantur: libro septimo, indictione secunda, epistola centesima septima. Idem mandat Fortunato Neapolitano episcopo, ut monasterijs omnibus interdicat, ut biennium probent monachos, antequam tondeant, & nullum militem sine pontificis Romani consensu recipiant: libro octauo, indictione tertia, epistola uigesima tertia. Idem edictum proponit libro septimo, indictione secunda, epistola decima quinta, ne episcopi aut presbyteri præter diligentiam disciplinæ aliquid molestiarum inferant monasterijs. Monachos in Capricina insula sceleratè uiuentes, & diabolo magis quàm Deo seruientes, Iohanni defensori puniendos committit: libro undecimo, indictione sexta, epistola quinquagesima secunda. Idem Iohanni de urbe ueteri mādāt, ne in monasterio missas celebrari, & mortuos sepeliri prohibeat: libro primo, indictione nona, epistola 12.

Quod ad reges scribebant, eosq; admonerant de rebus ad ecclesiæ disciplinā pertinentibus. Sic Gregorius ad Brunichildam reginam Francorum scribit, non rectè fieri q; permittat ex laicis sacerdotes creari, & Iudæos Christiana mancipia possidere: ac monet eam, ut illa emendari curet. libro septimo, indictione secunda, epistola centesima decima tertia. Idem Syagrio episcopo, & Theodorico & Theoberto Francorū regibus, de Vrsicino Tauritanæ ciuitatis episcopo iniuria affecto scribit: ac rogat, ut illi

ius dicant, & illicitè acta rescindant, & in integrum restituant: libro septimo, indictione secunda, epistola centesima uigesima. Idem Theodorum & Clotharium reges Francorum & Brunechildem monet, ut synodum conuocent, in qua Simoniaca hæresis damnetur, libro nono, indictione quarta, epistolis quinquagesima secunda, 53. 54. 55. 56. Idem Aldibergæ reginæ & Aldiberto regi Anglorum commendat Augustinum audiendum: libro nono, indictione quarta, epistola sexagesima. Smaragdum exarchum rogat, ut Firminum Trigestæ episcopum à molestijs defendat: libro undecimo, indictione sexta, epistola trigesima octaua. Idem exarchum Italiae monet, ut Bladum episcopum, quem Rauennæ tenebat, captiuum, dimittat, aut in synodo de eius crimine agat: libro primo, indictione nona, epistola trigesima secunda. Ioannes Romanæ episcopus in epistola sua ad Iustinianum, Cod. de summa Trinitate rogat, ut Cyrum & alios ob hæresin excommunicatos, si agant poenitentiam, clementer recipiat. Gregorius in epistola ad Mauriciū, libro secundo, indictione undecima, capite centesimo, improbat legem eius qua interdixerat, ne quis ex militibus in monasteria recipiatur.

¶ Quartò, nec defuerunt illis alię occasiones, quas auidè arripuerunt pro suæ dignitatis & dominatus præscriptione. Eiusmodi fuerunt:

Quod alij archiepiscopi interdum uisi sunt eorum consilio in controuersijs. Sic Gregorius libro septimo, epistola trigesima secunda, Dominici Carthaginensis episcopi epistolam interpretatur, quod agnoscat Apostolicam sedem, ei que deferat reuerentiam. Sic Felix Siciliae episcopus petijt à Gregorio consilium de consanguinitatis coniunctione, de dubitatione, an Ecclesiæ essent consecratae uel non: libro duodecimo, indictione septima, epistola trigesima prima.

Quod ab ijs auxilium in damnatione errorum petebant. Sic Orientalis Ecclesia à Symmacho petijt, ut sibi contra Acacij hæresin subueniret: ut patet ex epistola Orientalium ad Symmachum. Et episcopi Orientales Agapetum rogarunt, ut Antimum deponeret: ut constat ex prima actione synodi Constantinopolitanæ quintæ.

Quod episcopi ab ijs petebant pallij usum concedi, & priuilegia suarum ecclesiarum confirmari. Id quod Desiderium fecisse, apparet ex Gregorij libro septimo, indictione secunda, epistola centesima decima sexta. Quod ne res nullius momenti uideretur,

uideretur, pallium interdū denegarunt quibusdam. nam Gregorius Syagrio episcopo, licet reges & regina pro eo intercederent, prorsus recusauit pallij concessionem. Ioannes Diaconus libro tertio, capite primo, in uita eiusdem. Interdum pallio non licet iuxta eorum opinionem utentes, reprehenderunt. Sic Gregorius Ioannē Rauennatem episcopum grauiter obiurgat, quod præter morem omnium metropolitanorū pallio utatur in Letanijs: & seridū mandat, ut tantum in missarum solennitatibus utatur: libro secundo, indictione undecima, capite nonagesimo tertio.

Quod præsidium eius implorabant cōtra iniurias & oppressiones præfectorum & iudicum. Sic Victor Fauſtiuensis episcopus Gregorio questus est, quod iudices in Africa multa uiolenter & impiè agerent. unde ille occasionem sumpsit ad præfectum Africæ scribendi, eumque rogandi, ut quæ minus rectè fieri uisa sint, emendaret. libro nono, indictione quarta, epistola prima.

Quod alij petebant ab ipsis reliquias sanctorum. Sic Augustinus à Gregorio petijt reliquias Sixti martyris: libro duodecimo, indictione 7.

Quod alij episcopi petierunt ab ijs commendationes pro se, aut pro suis ad alios. Sic Marinianus Rauennæ episcopus, missurus diaconum suum Florentium Constantinopolim, petijt à Gregorio, ut eum Anatholio commendaret: ut patet ex libro nono, indictione quarta, epistola secunda. Constantius etiam Mediolanensis episcopus ab eodem petijt, homines suos Anatolio commédari: libro septimo, indictione secunda, epistola quinquagesima septima.

Quod alij episcopi petierunt ab ijs, ut legatos suos ad synodos etiam prouinciales mitterent, qui contra Canones Ecclesiasticos commissa corrigant. Sic quidā Galli à Gregorio postularunt, ut in synodū suam ablegent, qui ad normam canonū omnia reuocent & emendēt: libro undecimo, indiſt. 6. epist. 9.

Quod alij episcopi petierunt ab ijs cōfirmationem episcoporum à se electorum, & ordinatorum. Sic episcopi per Illyricum, cum Iohannem elegerent & ordinassent episcopum cum Imperatoris consensu, petierunt etiam à Gregorio Romano episcopo, ut sui assensus autoritate eam cōsecrationem confirmaret. quod ille libens facit, ac in eius rei testimonium pallium transmittit: libro quarto, indictione decimatertia, epistola nona.

Quod in contentionibus de iurisdictione

ab episcopis Romanis petebant iudicium, & sententiam comprobatiuā. Vnde illi postea legem extruxerūt, in rebus dubijs semper oportere sententiam suam expectari. Sic Andrea Nicopolitani sententiam, quæ episcopum Isauriæ, castrum Cassiopi suæ iurisdictioni adijcere cupientem repressit, & id episcopo Corcyræ Alcyſono adiudicauit, Gregorius approbat & confirmat: ac ea de re ad Alcysonum & Bonifacium Constantinopoleos diaconum scribit, lib. duodecimo, indictione septima, epistola secunda & tertia. Idem contra eos qui negabant disceptationem inter Rauennatem episcopum, & Claudinum abbatem, debere à Romano pontifice tractari, inquit: Nunquid non ipse nosti, quia in causa quæ à Iohanne presbytero contra Iohannem Cōstantinopolitanum fratrem & coepiscopum nostrum orta est, secundum Canones ad sedē Apostolicam recurrit, & nostra est sententia definita? Si ergo de illa ciuitate ubi princeps est, ad nostram causa cognitionem est deducta: quanto magis negocium quod cōtra nos est, hic est ueritate cognita terminandum? lib. 5. indiſt. 14. epistola 24.

Quod appellabant interdum ad synodū uniuerſalē, cui præſſet Romæ episcopus: ut fecit Macedonius apud Theodorum Lectorem Colleſtaneorum lib. 2.

Quod Imperatores & episcopi sese nimis humiliter gerebant erga eos. Vnde Gregorius inquit: Quis dubitet Cōstantinopolitanam ecclesiam Apostolicę esse subiectā, quod & pijsſimus dominus Imperator, & frater noster eiusdē ciuitatis episcopus assidue profitentur. refert Iohannes Diaconus in uita Gregorij, lib. 2. cap. 21. Et Iohannes papa in epistola ad Iustinianum cōmendat & laudat eum, quod Romanę sedis reuerentiam conseruet, & ei cuncta subijciat, & ad eius ducat unitatē, cui⁹ auctori, hoc est Apostolorum principi, Domino loquente præceptum sit, Pasce oues meas: quam esse omnium uerē ecclesiarum caput, & patrū regulā, & principum statuta declarent, & pietatis eius reuerendissimi testentur affatus de summa Trinitate.

Quod Imperatores interdum decreta uel à se, uel à Concilijs facta, confirmari ab ijs petebant. Vnde Symmachus in Apologético, Anastasio obijcit inquit: Catholici principes quidem semper Apostolicos præſules institutos suis literis præuenerūt, & illam confessionem, fidemque præcipuā, & illam confessionem, fidemque præcipuā, tanquam boni filij quesierunt debitæ pietatis affectu, cui nōstis ipsius Domini Saluatoris ore curam totius Ecclesiæ delegatā. Ita uidetur Iustinianus à Iohanne petiisse, ut suum decretum contra hæreticos confirmaret.

439
marer: qđ etiā fecit C. de summa Trinitate.

Quod ijdē nimis eis indulgebant, & sub-
inde plus concedebant potestatis & priui-
legiorum. Nam ut refert Balæus lib. 2. de A-
stinus Romanorum pontificum, ex Isidoro: Iu-
stinus Hormisdam Romanū archiepiscopū
nouo dignitatis titulo alijs prætulit, ut ni-
mirum patriarcham eum crearet, anno Do-
mini 520. Deinceps ergo cum Romani e-
piscopi à Syluestro per annos 200 archiepi-
scopi fuissent, patriarchæ dignitatē sibi u-
surparunt. Et Iustinianus iussit, ut in syno-
dis prior omnib. sedeat papa Romanus, &
post illū episcopus Cōstātinopoleos. lib. 2.
Nouell. tit. 131. de quatuor sanctis Concilijs.

Quod sese interponebant inter dissiden-
tes gubernatores politicos. Gregorius e-
nim reginam admonuit, ut cum rege Agi-
lulfo de pace ageret. Paulus Diaconus li-
bro quarto de gestis Longobardorum, ca-
pite tertio. Idem multa scripsit de pace
inter Longobardos & Romanos conser-
uata: ut refert Regino libro primo, in Chro-
nico. Idem, quod alij reges utebantur e-
orum opera in rerum inquisitione. Sic Re-
garedus Vuestgotthorum rex petijt à Gre-
gorio, ut ad Imperatorem scriberet, ut pa-
trē requireret in Chartophylacio à Iustinia-
no facta. Gregorius libro 7. in dictiōe secun-
da, epistola 126.

Quod reges petebant ab ijs confirma-
ti iura monasteriorum. Sic Childebertus
petijt à Gregorio, priuilegia monasterio
Arelatensi concessa disponi & confirma-
ti: ut ipse gloriatur libro septimo, in dictiō-
ne secunda, epistola centesima decima-
quinta. Item ecclesiæ, monasterio & xe-
nodocho à Brunichilda extructis priuile-
gia dedit: libro undecimo, in dictiōe sexta,
epistola octaua.

Potentia etiam & autoritas ipsorum per
duces Barbarorum aucta est. nam Atalari-
cus Bonifacium & Ioannem à senatu & po-
pulo honorari curauit: & sanxit, ne epi-
scopi à quoquam alio quā à Romano
pontifice ordinentur: ut narrat Nauclerus
uolumine secundo, generatione decima o-
ctaua. Belisarius auream crucem centum
librarum preciosissimis gemmis exornatā,
Vigilio papæ in honorem Petri dedit. Pau-
lus Diaconus libro decimo sexto. Item, per
nimiam politicorum reuerentiam. Iustini-
anus enim Agapetum papā adorasse, Nau-
clerus refert libro secundo, generatione de-
cima octaua.

Postremò & hoc memoria & notatu di-
gnum est, quod contra eos qui sponte sese
subijcere ijs noluerunt, principum & regū
abusi gratia, gladios strinxerūt. Nam nar-
rat Galfridus libro octauo historiæ Britan-

nicæ, capite quarto, Edelbertum Cāciōrū
regem indignè tulisse Britonum libertatē,
qua recusabant sese subijcere Augustino
Romanensi legato: & cōiunctis copijs cum
Edolfro, mille ducentos monachos & sa-
cerdotes interfecisse.

CONTRA PRIMATVM.

NEc tamen summū fastigium planè &
in omnib. assecuti sunt Ro. episcopi.

Nam non omnes approbarunt illas glo-
riosas proclamationes de primatu Roma-
næ ecclesiæ. Episcopi enim illi qui Symma-
chum papam ad Theodoricum accusarūt,
inter alia crimina etiam hoc illi obiecerūt,
quod iactarit se à Christo, cum pascendi o-
ues potestate, accepisse etiam peccandi li-
centiam: ut ex Ennodij scripto colligitur.
Constantinopolitanam ecclesiam & alias
per Illyricum, Dardanium & Daciam, auto-
ritatem & admonitiones Romani episcopi
neglexisse, Symmachus in epistola ad pres-
byteros per Illyricum testatur. Gildas in
castigatione Ecclesiastici ordinis ad omnes
sacerdotes sanctos refert dictum, Quæcun-
que solueris super terram, erunt soluta in
cœlis: ac episcopos non docentes, & malè
uiuentes, proditores, & non successores A-
postolorum esse asserit.

Dinoth abbas Britonū, & alij episcopi, cū
Augustinus eorū ecclesias sibi & Rom. pon-
tifici conaretur subijcere, diuersis monstra-
uit argumentis, se nullā ei debere subiectio-
nem. Res uenit ad arma: sed Britones nec
ijs quidem adigi potuerunt, ut sese Roma-
no pontifici submitterent: ut narrat Galfri-
dus lib. 8. Britannicæ historiæ, cap. 4.

Videntur etiam Germaniæ & Galliæ epi-
scopi non admodum curasse instituta Ro-
manæ ecclesiæ. Nam illi in epistola ad Ana-
stasium, quæ inter Auentini collectanea re-
perta est, monent papam & episcopos Ita-
liæ, ut se missos faciant, & non imperium &
tyrannidem in se exerçant, & suas res cu-
rent. Nam eorum prauam famam per or-
bem terrarum spargi: & monent eos, ne in
se Gallicam feritatem nimium prouocent,
affirmando episcopos Galliæ spiritualiter
ægrotare, unde necesse habuit Ioannes ter-
tius per epistolam eos cohortari, ne Aposto-
licæ sedis instituta contemnant: & Catinē-
sem ac Syracusanum episcopum Gregorio
obmurmurasse, propterea quod Constanti-
nopolitanæ ecclesiæ consuetudines in Ita-
las inueheret, indicat Ioannes Diaconus li-
bro 2. cap. 21. in uita eius.

Hybernæ etiam episcopi parui pendisse
Romanorum pontificum autoritatem ui-
dentur, apud Gregorium libro secundo, in-
dictiōe 10. epistola trigesima sexta. Imò
ne ipsi quidem Romani episcopi saniores,
uniuersales

uniuersales & Oecumenici episcopi appellari uoluerunt: ut patet ex Pelagij & Gregorij sententijs allegatis, distinctione nonagesimanona, cap. Nullus patriarcharū. & cap. Ecce in præfatione. & libro septimo, epistola Gregorij trigesima ad Eulogium.

Nec Imperatores eos pro Oecumenicis episcopis agnouerūt, inter quos fuit Anastasius: ut patet ex Symmachi Apologetico aduersus eundem. Idem Imperator Hormisdæ legatos male tractauit, eique rescripsit: Nos iubere uolumus, & nō nobis iuberi. ut refert Henricus de Erphordia in Chronico. seu, Augustorum est imperare, & non pontificis: ut Simoneta libro quarto, capite decimonono: Sabellicus Enneade octaua, libro secundo. Et Mauricius Imperator admonuit Gregorium, ut Iohannem Constantinopolitanum uniuersalem patriarcham in synodo Græcorum creatum agnosceret, eique sese submitteret. Simoneta lib. 4. capite trigessimoprimo.

Erant etiam sub Imperatorum & aliorū potestate. Sic Theoderichus Romæ potens, episcopatum Symmachi confirmauit, collecta synodo episcoporum. Theodoretus Collectaneorum libro secundo. Cum tamen eum prius accusatum de multis criminibus, ab officio deposuisset, & reductis, pontificijs spoliasset: ut patet ex Ennodij scripto, in tomo Conciliorum. Gregorius cōsensu Imperatoris à clero & populo electus est pontifex. Sigebertus in Chronico: & Ortho Phrysingensis libro quinto, capite quinquagesimoseptimo. Et Belisarius, cum de Syluerij prodicione rescuisset, ab officio eum per Iohannem subdiaconum deposuit, pallio à collo eius detracto: ac ueste monachica indutum in monasterium abdidit. Continuator Damasi. Moris fuit, ut pontificiam dignitatē Imperatores ijs qui crearentur, suo ratum facerēt assensu. Sabellicus libro quinto, Enneade octaua. Sic Iustinus Hormisdæ auctoritatem seu episcopatū confirmauit. Platina in uita eius. Et Gregorium à clero populoque Romano electū, Mauricius Imperator per legatos cōfirmauit. Simoneta libro quarto, capite trigessimoprimo: ac eam confirmationem ei Iohannes Constantinopoleos episcopus apud Imperatorem procurauit: ut patet ex Gregorij libro primo, indictione nona, epistola quarta & quinta.

Nec defuerunt alij qui sibi supremam omnium ecclesiarum curam & iurisdictionē arrogarent. nam Iohannes Constantinopolitanus sese appellabat uniuersalem episcopum: quod Gregorius aded improbat, ut inde colligat, propinqua iam esse Antichristi tempora. libro quarto, epistola trigesima

quarta. Imò libro sexto, epistola trigesima, apertè inquit: Ego fidenter dico, quod quis se uniuersalem sacerdotem uocat, uel uocari desiderat, in elatione sua Antichristū præcurrit, quia superbiendo se cæteris præponit. Idem libro quarto, epistola trigesima secunda ad Mauriciū Augustum dicit, id esse contra statuta Euangelica, contra Canonū decreta. Et libro eodem, epistola trigesima sexta & trigesima octaua narrat, quod licet Chalcedonensis synodus Romano pontifici nomen uniuersalis episcopi obrulerit (nota mendacium Gregorij) tamen nullus unquam præcessorum suorum hoc tam prophano uocabulo uti consenserit. Quia si uerus patriarcha uniuersalis dicatur, patriarcharum nomen cæteris derogetur. Eadem sententia extat in libro septimo, epistola trigesima, & sexagesimanona. Sic cum Cyriacus, Iohannis successor, Constantinopoleos patriarcha in synodica sua epistola eorum usurpasset nomen uniuersalis episcopi, Gregorius illum denuò de superstitioso illo & superbo uocabulo monuit, de quo etiam expresse inquit: Si unus episcopus uocatur uniuersalis, uniuersa Ecclesia corrumpitur. libro sexto, indictione decimaquinta, epistola 24 & 28.

Legibus etiam Imperatorum non nihil impediti sunt. nam Nouella constituit, 100. Constantinopolitanus patriarcha cœquatur Romano episcopo. & constitutione centesima uigesimalertia, clericos cuiuslibet prouinciæ suo patriarchæ sine ulteriore prouocatione subijcit. Mauricius etiam Gregorium iussit Iohannem Constantinopolitanum pro uniuersali patriarcha agnoscere. id uerò cū Gregorius reculasset, milites ex Italia euocauit, & Longobardos aduersus Romanos concitauit. Simoneta libro quarto, capite trigessimoprimo, & Gregorium factum appellauit: ut apparet ex libro quarto, indictione decimatertia, epistola trigemaprima.

Nec licuit illis aliorum priuilegia imminuere. Vnde Gregorius Traiano quidē permisit, ut quatuor uel quinque monachos secū ex monasterio Syracusano auferret: sed ita, si Iohannes eius loci episcopus, consentiret. libro octauo, indictione tertia, epistola prima. Idem inquit: Sic huius loci ordinationem disponimus, ut tamen iura sua singulis episcopis inuiolata seruemus. libro nono, indictione quarta, epistola sexagesimaseptima.

Nec integrum illis fuit synodum conuocare: uerū Magistratus id erat. ut apparet ex Gregorij epistolis ad reges Francorum, in quibus supplicat de synodo: lib. 9. indictione 4. epistola 52. 53. 54. 55. 56.

Quid potestas eligendi Imperatorem non fuerit penes Pontifices Romanos.

Non apparet in hac ætate, quod Romani Pontifices ius habuerint inaugurandi Imperatores: sed illud potius penes ipsos Imperatores uel exercitū fuit, quem sibi succedere aut eligere uoluerunt. Contrarium autem inuenitur, quod Pontifices, sub Imperatorum potestate fuerint: ut exempla ostendunt. Cum enim Hormisda papa ad Anastasium mitteret legatos, qui cum eo de heresi Eutychiana agerent, Imperator legatos nauī quassa & rimosa remisit, & iussit papam hoc responsum ferre, ut sciret: IMPERATORIS PROPRIUM ESSE IMPERARE, NON IMPERATA PONTIFICIS ACCIPERE. Nauclerus uolumine secundo, generatione decima octaua, ab initio. Item Henricus Erphordiensis, de Anastasio.

Ita Euagrius scribit, quod Belisarius Syluerium pontificem in exilium ablegauerit, & in eius locum vigiliū euexerit, libro 4. capite decimonono.

Theodoricus Gottorum rex Iohannem Pontificem interficit. Sabellicus Enneade octaua, lib. 3.

Theodatus rex Italiæ Syluerium elegit, & in Pontificem confirmat. Ea res postea Iustinianum accendit ad bellum: quia non Regum, sed Imperatorum consueuerat sub id tempus interuenire autoritas. ibidem.

Narrat tamen Sabellicus quoq; quod Iustinus senior, cum ad eum pro legatione uenisset Iohannes pontifex Romanus, uoluerit ab ipso coronari: tãquam res ista magis ratum factura esset imperium, aut certè augustinus.

Id quoq; ab Anastasio factum legimus: qui pontifici syngrapham dedit, se à Chalcedonensibus decretis non discessurū esse, 40 Sed coronatio non dedit imperium: sed testis fuit, eum qui electus erat Christianum esse, & alienum esse à falsis dogmatibus.

DE OFFICIIS POLITICI MAGISTRATUS in iuuanda gubernatione & conseruanda disciplina Ecclesiastica.

Etiam hac ætate Imperatores ædificationem Ecclesiæ pro sui officij ratione promouerunt: Nam ut idonei & salutatores præficerentur ecclesijs amplioribus doctoribus, curam egerunt. Sic Theodoricus Quintianum Aruernensi ecclesiæ præfecit episcopum. Gregorius Turonensis libro 3. capite secundo. Ommarus iussu Clodomeris regis apud Turonos ordinatur episcopus, & postea à Chrotilde regina Theodorus & Proculus. Turonensis libro tertio, capite decimosexto. Et Theodoualdus cōuocatis sacerdotibus apud Merensem ciuitatem episcopum Aruernæ ecclesiæ ordi-

nari curauit. Turonensis libro quarto, capite sexto. Clotharius Domnolū Cenomanis episcopum præfecit: libro sexto, capite nono. Mortuo Remigio Biturigum episcopo, cum multi Gunthranno munera offerrent ad episcopatum acquirendum, respondit: Non est principatus nostri consuetudo, sacerdotiū uenundare precio: sed ne uestrum, eum præmijs comparare, ne & nos turpis lucri infamia notemur, & uos Simoni mago comparemini: sed iuxta Dei præscientiā Sulpitius nobis erit episcopus. Turonensis libro sexto, capite trigessimonono. Et Canon decimus quintæ Aurelianensis synodi, uoluntate regis iuxta electionem cleri & populi episcopos fieri iubet. Et Iustinianus lege quadragesimatertia sanxit, quibus episcopi officium debeat commendari. ac serjō prohibuit, ne largitione aliquis ad ecclesiæ ministerium adhibeatur. Cod. de episcopis & clericis. Idem in authentica, collatione prima, titulo sexto, Quomodo oporteat episcopos, inquit: Administrationes & iurisdictiones papæ & principis distinctæ sunt. Episcopus ordinandus est honestus & gloria fruēs, bene eruditus uerbo & opere, & corporis præstantia. Ibidem uetat sacerdotium emere pecunia, aut ordinari contradicte aliquo præsentē, aut repulso: & iubet, ut episcopus ordinandus promittat se sacras regulas prælectas sanctè seruaturum.

Idololatrias abrogarunt. Gregorius lib. septimo, epistola uigesima, Mauro Vicecomiti mandasse uidetur, ut gentes arborum cultores comprehenderet & puniret. Idē nobiles in Sardinia insula hortatur, ut suos rusticos idola colētes, ad Christi fidē adducere studeant. libro tertio, indictione duodecima, epistola 23.

Blasphemios cohercebant. Iustinianus iurantem per Dei aliquod membrum, aut per capillos, aut Deum blasphemantes, ultimo supplicio damnat: in authentica, collatione sexta, titulo quinto, ut non luxurientur. & libro secundo Nouell. titulo uigesimonono, de his qui per capillum Dei iurant.

Ad professionem sanæ doctrinæ in Sacris literis & Niceno concilio & alijs traditæ, legibus suis inuitabant. Sic Iustinianus facit Cod. de summa Trinitate: ubi in epistola ad Iohannem Romanum episcopum proficitur, se amplecti quatuor sancta cōcilia, Nicenum, Constantinopolitanū, Ephesinum & Chalcedonense: & postulat, ut Iohannes suis literis ad se & patriarcham Constantinopolitanum testatum faciat, se rectè de Christo sentientes suscipere, & Iudaicè denegantes rectam fidem condemnare.

ii. Hæreticos

Hæreticos damnatos à synodis, & turbulentas factiones legibus & suo neruo cohercebant. Iustinianus Seuerum promulgata lege damnauit, & pœnas grauissimas statuit in eius asseclas. Euagrius libro quarto, capite undecimo. Idem hæreticis ius succedendi abrogat, Cod. de hæreticis & Manichæis. Idem hæreticos testari cōtra Christianos in iudicio posse negat, Cod. eodem. Eosdem etiam ex testamento militis quicquam recipere uetat, Cod. eodem. Et in Authentica, collatione octaua, titulo duodecimo: Catholico non succedunt hæretici filij aut propinqui: sed Ecclesia ei succedit, si fuerit clericus: aut fiscus, si laicus. Idem hæreticos baptizare prohibet, in Authentica, collatione nona, titulo duodecimo, de interdictis collegijs hæreticorum. Iustinus Arianam hæresin extirpari curauit, eorumq; Ecclesias orthodoxis reddidit: ut narrat Ioannes in epistola ad episcopos Italiae. Clodoueus à Rodhilde conuersus, opposuit sese duobus regibus hæreticis: ut apparet ex epistola Nicetij ad Blondonidam reginam. Theodoricus Apher diaconum suum, qui primum fidem orthodoxam professus erat, sed postea sperans se gratificaturum suo domino, consensit Arianis, capitali supplicio affecit, inquiens: Si Deo fidem non seruasti, quomodo homini sinceram cōscientiam seruabis? Theodorus Collectaneorum lib. 2.

Ad uisitandas & instaurandas ecclesias, seductas ab hæreticis, episcopos idoneos sæpe ablegarunt, ut patet ex Euagrii lib. 6. capite 23.

Cōsuetudines & leges cum pietate & honestate pugnantes abrogarunt. Sic Anastasius tributū illud quod Chrysargyron uocabant, quod Romæ pēdebatur à scortis, meretricibus, lenonib. & lupanaribus, funditus aboleuit. Euagrius lib. 3. cap. 39.

Pios Doctores defendebant. Sic Maturicius accusatorem Gregorij Antiocheni episcopi de calumnia conuictum, neruis cædi, & in urbe circumductum ad exilium damnari iussit. Euagrius libro sexto, capite septimo. Gildebertus apud Gunthranum intercedit pro Theodoro episcopo capto. Turonensis libro octauo, capite decimo tertio. Et Iustinianus pœnas statuit graues in eos, qui ministris inter celebranda mysteria iniuriam faciant: libro secundo Nouell. titulo centesimo uigesimo octauo.

Iniuste ab hæreticis & alijs pulsos restituebant. Childeburtus episcopos depositos ad pristinam dignitatem & honorem reduxit. Paulus Diaconus libro quarto, de gestis Longobardorum, capite secundo. Ildericus rex Africæ hæresin patris sui derestatus,

relegatos ob ueritatem reuocauit. Simone-ta lib. 4. cap. 19.

In episcoporum interfectores sedulo inquirebant, ut patet ex Turonensi lib. 8. capite trigessimoprimo.

Ecclesias dissidentes ad concordiam hortabantur. Sic Iustinianus in lege sua edixit, ne quid dissidij in ecclesijs esset, sed ut uniuscuiusque diœceseos patriarchæ inter se conuenirent, & ciuitatum episcopi præfules suos sequerentur, ac quatuorly-nodos in ecclesia prædicarent, Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam, Chalcedonensem. Euagrius libro quarto, capite undecimo. Iustinus iunior Photium misit in Aegyptum, ut ecclesias isthic dissidentes conciliaret. Vrspergensis in Chronico.

Causas dissidentium Doctorum cognoscebāt, & si poterant dirimebant. Sic orta inter Euticiū & Gregorium dissensio, Tyberius Constantinus Imperator utrunque coram audiuit, & pronunciauit, Euticij librum de Resurrectione esse concretum. Iohannes Diaconus in libro primo de uita Gregorij.

Iuuabant episcoporum colloquia & disputationes de rebus religionis. Sic Richaredus suæ regionis episcopos hæresin defendentes, iussit disputare cum Catholicis: quæ res ei occasionem ad ueritatis agnitionem præbuit. Turonensis libro nono, capite decimo quinto.

Bonorum Ecclesiasticorum conseruationem & auctiōem suis edictis promouebant. Sic Iustinianus uasa sacra & uestes non posse oppignorari aut alienari, nisi ob captiuorum redemptionem, sanxit: lege decimioctaua, Codice de sacrosanctis Ecclesijs. Et lege uigesima, Codice eodem, præscriptionem centum annorum concessit. Idem episcopis mādāt, ne ea quæ Ecclesijs relicta sint, sibi adscribant, & in necessarios usus ecclesiæ impendant: lege quadragesima tertia, Codice de episcopis & clericis. Huc pertinet authentica collatione secunda, titulo primo, de non alienandis aut permutandis rebus Ecclesiæ.

Cauebant tamen etiam, ne Ecclesiasticis esset occasio & potestas rapiendi ad se bona illegitimo modo. unde Iustinus publicationem testamentorum fieri iussit coram magistro census, & non coram alijs iudicibus, nec coram defensoribus Ecclesiarum. lege trigesima septima, Codice de episcopis & clericis.

Bona ecclesijs erepta restituerunt. Sic Theodoricus præcipit Ibbæ duci, ut Narbonensi ecclesiæ possessiones suas sub Alarico occupatas reddi curret. libro quarto, epistola

epistola ad eundem. Et libro eodem, epistola ad Geberichum, agrum à Cōstantij ecclesia abalienatum mandat restitui, & occu-
patorem multari.

Abbatres etiam monasterijs præficebāt. Sic Gregorius libro undecimo, indictione sexta, epistola decima dicit, in monasterio & xenodochio Augustodunensi nō debere alium ordinari abbatem aut presbyterum, nisi quem rex eiusdem provinciae cum consensu monachorum eligeret.

Scholas & artium studia liberalitate sua promouebant. Sic Athalaricus Romanos & uniuersam Italiam ad bonarum artium cultum est exhortatus, & præceptorib. annua salaria constituit: ut refert Sabellicus Enneade 8. lib. 2.

Custodes erant Ecclesiasticæ discipline. Sic Iustinianus edixit, ne hæretici, pagani & Iudæi Christianos seruos haberent: lege quadragesima quarta. Cod. de episcoporum audientia. Item, ne impedirent eum qui Christianæ religioni sese addicere uellet. ibidem. Et Iustinus immunitatem episcopis, presbyteris, diaconis, subdiaconis & monachis ab onere tutelæ & curæ cōcessit: lege quadragesima prima, C. de episcopis & clericis. Idem capitale supplicium raptoribus uirginum, uiduarum, diaconissarum statuit: lege quadragesima secunda, Codice eodem. Et Iustinianus illicitas nuptias & lenocinia prohibet, in Authentica collatione secunda, titulo sexto, de incontinentiis & nefarijs nuptijs: & collatione tertia, titulo primo, de lenonibus. Huc pertinet alia constitutiones, de matrimonio, diuortio, & similibus casibus: in Authentica collatione quarta, titulo primo, de nuptijs. Idem ad tabulas ludere episcopis & clericis prohibet, in Authentica, collatione nona, titulo 15, de sanctissimis episcopis.

Scelera episcoporum & Ecclesiasticorum puniebant. Iustinus Anastasium ob nimis largæ distributas sacras pecunias sede sua expulit. Euagrius libro quinto, capite quinto. Iustinianus uetat, ne quis episcopus sine sua iussione amplius quam annum absit à sua ecclesia. in Authentica, collatione prima, titulo sexto. Idem poenam statuit presbyteris, diaconis & alijs clericis, falsum testimonium in causa pecuniaria aut criminali dicentibus. in Authentica collatione nona, titulo decimo quinto, de sanctissimis episcopis.

Synodos conuocabant. Edelbertus rex Angliæ conuocauit episcopos Britonū, ad colloquium cum Augustino. Beda libro secundo historiæ Ecclesiasticæ, capite secundo. Chilpericus ad Gunthramnum legatos misit, & petijt ut episcopos sui regni in

synodum mittat, ad emendandum ea quæ minus rectè gesta uidebantur. Turonensis libro decimo, capite decimo quinto. Gunthramnus conuocauit synodum. idem libro nono, capite uigesimo tertio. Cautiones & fidei iussores ab episcopis accipiuntur, quod uelint ad synodum conuenire calendis proximis. Turonensis libro octauo, capite septimo. Gregorius papa à regibus Francorum petit, ut conuocent synodum in qua simonia damnetur: libro nono indictione quarta, epistola quinquagesima secunda & sequentibus. Theodoricus rex Romæ synodum conuocauit, ut causa Symmachi & clericorum eius cognosceretur & diiudicaretur. Indicum & autorum fisci in synodo præsentium meminit Canon decimo octauus tertij Toletani concilij: & Iustinianus mandat, ut singuli episcopi uel patriarchæ uel metropolitani, subiectos sibi episcopos semel aut bis per singulos annos conuocent, & omnes causas inter episcopos & clericos & monachos cognoscant & componant. libro secundo Nouell. titulo 103. de Concilijs episcoporum.

Veterum synodorum decreta tuebantur. Iustinus senior Chalcedonense concilium omnibus commendauit, & sexcentos triginta patres in sacros ecclesiarum commentarios referri iussit. Zonaras tomo tertio. Et Iustinianus sacras regulas in sanctis quatuor concilijs expositas confirmat, & præcipit pro legibus obseruari: in Authentica, collatione nona, titulo sexto, de Ecclesiasticis titulis.

Si quid contra episcopos habebant, in synodis tractari curabant. Sic Chilpericus accusauit Prætextatum Rothomagensis episcopum, in synodo Parisiensi. Turonensis libro quinto, capite decimo octauo. Et Salonium & Sagittarium libro eodem, capite uigesimo septimo. Et Gregorium Turonensem, ob crimen in Fredegundem reginam dictum. idem libro quinto, capite quadragesimo septimo. Egidium de cæde Childeberti accusatū, rex in synodo examinari & iudicari iussit. Turonensis lib. 10. capite decimo octauo.

Cōmunes expetebant ab episcopis preces pro felici rerum successu. Sic Hildebertus petijt, ut Iohannes episcopus pro suo cum Romano principe fœdere pacis, Deum deprecaretur: ut apparet ex epistola eius ad Iohannem.

Templorum, monasteriorum, xenodochiorū ædificationes & exornationes collatione sumptuum, reddituum & priuilegiorum iuuabāt. Theodelinda regina struxit basilicam Iohannis baptistæ, eamque multis ornamentis auri & argenti decorauit, prædijsq;

prædijsq; ditauit, familiasq; & possessiones multas eidem loco addixit. Paulus Diaconus libro quarto de gestis Longobardorum, capite septimo. Edelbrechtus rex Britannorum ecclesias ædificauit, & donis locupletauit. Beda in historia Ecclesiastica libro primo, capite trigesimo tertio. Iustinianus ecclesiæ Romanæ (ut patet ex constitutione Nouella, ad Iohannem ueteris Romæ) & postea omnibus alijs Ecclesijs concessit, ut in inscriptione centum annorum gauderent: lege uigesima. Cod. de sacrosanctis Ecclesijs. Idem Imperator cœnobio Cassinensi immunitatem promulgato decreto dedit, ut patet ex Chronico Cassinensi. Childebertus Francorum rex Arelati monasterium instituit, & priuilegijs locupletauit. Gregorius libro septimo, in dictione secunda, epistola centesima decima quinta. Iustinianus pro ægrotis nosocomia fecit: Euagrius libro quarto, capite trigesimo.

Abusi tamen sunt interdum Imperatores & magistratus & aulici consiliarij sua potestata, dum ipsi hæreticas opiniones amplexi, conati sunt eas in alios quoque propagare suis edictis. Sic Iustinianus in suum errorem, quod corpus Domini fuisset impassibile, & quod non uerè, sed simulatè uisus sit *IESVS* edere & mori, edicto passim consentire sacerdotes coegit. Euagrius libro quarto, capite trigesimo nono. Et Chilpericus rex suum errorem (patrem, filium & spiritum sanctum unam esse personam) scripto euulgauit: ac mandauit, ut omnes ecclesiarum doctores eum amplecterentur. Turonensis libro quinto, capite quadragesimo quarto. Et Anastasius Imperator præcepit quaternitatem adorari, & non trinitatem. Paulus Diaconus, & Pomponius Lætus in uita eius, & Blondus lib. 3. decadis 1. Alboinus doceri permisit, duos deos esse: aliū in deitate patrè, aliū in deitate, sed p creatura, filium. Nicetius in epistola ad Blondonidè. Item bonos & rectè sentientes oppresserunt, & hæreticos promouerunt: ut patet ex historia de persecutione. Aut utrosque, tam rectè sentientes, quàm errores defendentes, remouerunt ab officio. Sic Anastasius tam synodi Chalcedonensis decreta probantes, quàm eadem damnantes, afflixit, ac urbe Imperiali eiecit, Euphemium & Macedonium & Flavianum. Euagrius libro tertio, capite trigesimo. Sic Eutychius Imperatori, noua in Ecclesiam inuehere molienti sese opponens, ab eodem deponitur ab officio. Euagrius libro quarto, capite trigesimo nono: Nicephorus libro decimo septimo, capite uigesimo nono.

Et ius episcopos ecclesijs præficiendi, sibi solis rapuerunt. Anastasius deposito

Euphemio, Macedoniū elegit episcopum. Theodoretus Collectaneorū lib. secundo. & Euphronius mandato Clotharij, Turonensis episcopus ordinatur. Turonensis libro quarto Historiarū, capite decimo quinto. Theodoricus clericis Aruernis munera offerentibus, Gallum præfecit episcopum, quem Treuirensibus dare recusauerat. Iam tunc enim germen illud iniquum cæperat pullulare, ut sacerdotium aut uenderetur a regibus, aut compararetur a clericis. Turonensis in Vitis patrum, capite sexto. Sic postea licet rex iuramento obfirmasset, se nunquam ex laicis episcopum ordinaturum: tamè acceptis muneribus, Desiderium laicum fecit episcopum. Turonensis libro octauo, capite uigesimo secundo. Dioscorus iunior manus impositione accepit à Rege: quare populus ab eius communione abstinuit: ut patet ex Anastasij epistola.

Quos nolebāt reipublicæ præesse propter suas certas causas, curarunt ordinari presbyteros & diaconos aut episcopos, cum non essent idonei. Sic Clodoueus Catharicum captum dolis, presbyterum, & filium eius diaconum fieri curauit. Turonensis libro secundo, capite quadragesimo primo. Clotharius Badochisilum maiore domus regiè, episcopum creauit. Turonensis libro sexto, capite nono.

Ægrotos episcopos remouerunt, ac alios successores constituerunt. Gregorius libro nono, in dictione quarta, epistola 41.

Et sinceros doctores interfecerunt. Sic Comites Desiderium Viennensem episcopum ob reprehensam Brunichildem reginā interfecerunt, ipsa id iubente. Adon in Commentarijs ætatis quartæ.

Et synodorū ueras sententias de doctrina damnare episcopis præceperunt. Sic Anastasius Heliè Hierosolymorū episcopo mandauit, ut collectis episcopis suæ diœceseos, damnaret synodum Chalcedonensem, & Macedoniū, ut idè faceret, urisit: Theodoretus Collectaneorum libro secundo.

Bona ecclesiæ in suum fisco referre iusserunt. id quod Clotharius fecit, qui edixerat, ut omnes ecclesiæ regni sui tertiā partem fructuū fisco soluerent: sed tamen ob iurgatus ab episcopo Iniurioso, id retractauit. Turonensis libro quarto Historiarum, capite primo. Childericus etiam uillam ecclesiæ Aquisi eripuit, & suo fisco adiudicauit. Turonensis libro in gloriam Confessorum, capite septuagesimo primo.

Ex quadam superstitione magistratu se abdicarūt, & clerici aut monachi facti sunt. Sic Clodoaldus, relicto regno clericus factus est. Adon: & Turonensis libro tertio Historiarum, capite decimo septimo. Supersti-

Superstitiosum & illud est, quod Reges & Reginae monasteria uirorum & uirginum instituentes, suos liberos, in ea quasi relegarunt. Sic Ingeltrudis monasterium puellarum instituit, & filiae suae mandatum misit: Relinque uirum tuum, & ueni: facia te abbatissam gregi huic, quem collegi. Cum autem illa cum marito uenisset, iussit eum redire ad liberos, & dixit: Non uidebit regnum Dei coniugio copulatus. Sed Gregorius Turonensis ea re cognita, ad monasterium accessit, & legit canonem Nicenum: Si quis reliquerit uirum, & thorum in quo bene uixit spreuerit, dicens: quia non sit ei portio in illa coelestis regni gloria, qui fuerit coniugio copulatus: anathema sit. & hoc modo persuasit Berregundi, ut ad maritum rediret. Turonensis libro nono, capite trigesimo quarto.

Item quod suis edictis illud ociosum & superstitiosum genus uitae confirmarunt. qualia sunt Iustiniani, Quod sponsus & sponsa possint ingredi monasterium, item uir & uxor: & quod pater non possit filium aut filiam ex monasterio euocare: lege quadergesima quarta, Cod. de episcopis & clericis: & Authentica, collatione nona, titulo decimo quinto. §. nullam uero licentiam. de sanctissimis episcopis: & libro primo Nouell. titulo decimo, de monachis & asceticis: & titulis sequentibus, undecimo 12. & 13, de archimandritis, sanctimoniatis, clericis & episcopis.

Quod nimium potestatis & priuilegij Ecclesiasticis personis concesserunt in rebus ciuilibus. quale illud est quod Iustinianus sanxit, nulli iudici licere episcopos coram se ad testimonium compellere: sed ad eos mitti debere, ut propositis Euangelij dicant: nec cogi posse, ut in iudicium ueniant. in Authentica. collatione nona, titulo decimo quinto, de sanctissimis episcopis. & libro secundo Nouell. titulo centesimoprimo. Tale etiam illud est, ne cui liceat monachum ad iudicem ciuilem trahere: libro secundo Nouell. titulo trigesimalotertio, Si quis in ius uocare monachum.

Item, quod quidam magistratus ex superstitione nimis liberales fuerunt in Romanos episcopos. Sic Recharedus Westgothorum rex munera sancto Petro misit, ac pro ijs a Gregorio recepit crucem, in qua erat de ligno Domini, & de capillis Iohannis baptista. libro septimo, indictione secunda. epistola centesima uigesima sexta. Et Mauricius Augustus triginta libras auri Romam, distribuendas sacerdotibus & eugenis, misit. Gregorius libro octauo, indictione tertia, epistola secunda. Clodoueus rex Francorum coronam auream cum gem

mis beato Petro misit. Sigebertus. Legati Iustiniani aureum & gemmatum scyphum, & alia munera eximia in Vaticanum templum Iohanni secundo obtulerunt. Sabellius Enneadis octauae libro secundo.

CAPVT VIII

DE SCHISMATIBVS.

DE SCHISMATIBVS
sub Anastasio.

Schisma Ecclesiarum Orientis & Occidentis.

V B initium Imperij Anastasij, ecclesiae Orientis, Libyae & Europae, & exterarum nationum, a sese inuicem ita erant diuulsae, ut episcopi earum inter se non communicarent. Causa autem eius distractionis gemina erat: una, Synodus Chalcedonensis, quam alij una cum Tomo Leonis, & omnibus decretis isthic factis, adeo mordicus tuebantur, ut ne syllabam quidem aduersarijs concederent mutandam: alij uero econtra, tum Synodum illam, tum Tomam Leonis, tum decreta omnia non modo improbabant, sed etiam anathemate feriebant. Altera uero causa erat, *ἐνωτικόν* seu reconciliatio Zenonis, quam alij amplectebantur: qui tamen & ipsi dissentiebant, cum partim unam in Christo, partim duas naturas statueret: alij uero etiam reijciebant, ut cothurnum, ad diffusiones in religione tollendas minime idoneum.

Hae distractio fuit multarum haeresium causa in Oriente & Occidente & Libya. Imperator Anastasius aulica sapientia & consilijs praeposteris usus, conatus est oppressione utriusque partis id malum sanare: & tam eos qui Chalcedonensem Synodum praedicabant, quam qui damnabant, in exilia misit. Et sic aequale testimonium & praemium ueritas & mendacium tulere, contra uerbum Dei & magistratus officium, Romanis decimotertio: ut sit honori bono operi, & terrori malo, & non bonum & malum aequo honori aut terrori subijciat. Euagrius libro 3. cap. 30.

Schisma inter Romanam & Byzantinam, Alexandrinam & Antiochenam ecclesiam.

Romani a Byzantijs dissidebant sub Anastasio, eo quod Acatium in sacrum album retulissent: Byzantij uero Alexandrinos auersabantur, quod Dioscori communionem admisisse, & Synodum Chalcedonensem damnassent. Palladius Antiochenus

chenus, quæ grata erant Imperatori faciebat, & Synodum Chalcedonensem itidem auersabatur, & Alexandrinorum acta comprobabat. Nicephorus libro decimo-sexto, capite trigesimo secundo. Anastasius papa Romanus, hortatur quidem in epistola sua ad Anastasium Imperatorem, ut ipse quoque interponat suam autoritatē, ad dissidium Alexandrinum componendū: in Tomo primo Conciliorum, sed quomodo is egerit, historia declarat.

Schisma Antiochenum & Constantinopolitanum.

Xenæas, seu Philoxenus, Hierapoleos episcopus, dissidium in ecclesijs Oriētis excitauit satis triste & funestum, tali ratione. Insensus erat Flauiano archiepiscopo Antiocheno. Vt autem expleret animi sui libidinem sub quodam prætextu, intendit ei crimen hæreseos Nestorianæ. Verum ille sese purgat damnatione Nestorij, & opinionis eius. Xenæas homo turbulentus & improbus, amplius instat: & non tantum Nestorium, sed omnes etiam qui cum eo senserunt anathematizat: & quidē nominatim Dioscorum, Theodorum, Ibam, Cycum, Eleutherium & Iohannem. Flauianus id quidem primū detrectat, propterea quod inter istos alij quidem uerē Nestorij errore amplexi essent, alij uerō suspicionem, quasi cum eo sentirent, à se remouissent damnatione eius hæreseos, quos sine discrimine non posset damnare. Sed postea tamen cum Xenæas Dioscori & Eutychis sectatores, & Eleusinum secundæ Cappadociæ, & Niciū Laodiceæ Syriæ episcopos, ac ipsum Imperatorem contra eum incitasset, eisq; persuasisset quod Nestorianam hæresin foueret, ut amans tranquillitatis, sperans eo pacto litem con-
 40 quieturam, memoratas illas personas quæ cum Nestorio sensisse dicebantur, testatus est se damnare, in scripto quodam ad Imperatorem. Xenæas autem neque his contentus, nouam inuenit technam. Exigit à Flauiano, ut ipsam synodum, & eos qui de Domino prædicarunt duas naturas, diuinitatis scilicet & carnis, anathemate damnet. Cum autem Flauianus id recusaret facere, iterum eum ut Nestorianum deferebat. E-
 50 am suspicionem auxit Flauianus ipse, cum in formula fidei suæ confessus esset, se synodum recipere, quod ad depositionem Nestorij & Eutychis attineret: sed non, quoad determinationem & doctrinam fidei. Factio ergo Xenææ suis artibus efficit, ut Isauri sese à Flauiano seiungant. Solicitatur etiam Hierosolymorum episcopus: ac eius confessionem, quam ad Imperatorem miserat, corrumpunt, inferendo anathematif-

454
 mum contra eos qui dixissent duas in Christo esse naturas. Sed illam fraudem Hierosolymitanus episcopus altero exemplari demonstrauit.

Exegerunt etiam à Macedonio scriptum de fide. In eo autem cum ille quidem affirmasset, se nullam scire fidem aliam quam CCCXVIII & CL episcoporum: & Nestorium ac Eutychē, & eos qui duos filios aut Christos statuunt, uel naturas dirimant, anathemate damnasset: sed neque Ephesinæ Synodi, quæ Nestorium, neque Chalcedonenlis, quæ Eutychen deposuit, mentionem fecisset: monasteria Constantinopolitana ab eo discesserunt. Opportunitatem itaque nacti Xenæas & Dioscorus cum suis asseclis, exilium Macedonio & Iohanni Platenfi & Flauiano procurarunt. Euagrius libro tertio, capite trigesimo primo, ex epistola monachorum Palæstinæ ad Alcisonem.

Aliud schisma Antiochiæ & in uicinis ecclesijs excitatum à Seuerio.

Seuerus ex cauidico monachus, & postea episcopus Antiochiæ factus, turbas in diocesi Antiochena multas dedit, in hunc modum. Synodicis suis literis damnauit palam synodum Chalcedonensem, ac eos qui duas in Christo naturas & proprietates, scilicet diuinitatis & carnis, assertabant. Episcoporum autem qui sub se erant, alios in errorem induxit, ut Marrianum Berytanum: alios ui coegit subscribere, quorum tamen quidam (nimirum episcopi sub Apamia) agniti errore reuocarunt, idem fecerunt Isauri, & nonnulli alij. Quidam uerò constantiores, non passi sunt se adduci ut subscriberent Seueri synodicis literis. Reliqui uerò sub eodem episcopi & clerici, relictis ecclesijs aufugerunt. Opposuerunt sese huic turbatori alij Vicini episcopi. nam Hierosolymitanus eius synodicam non recepit, & Cosmas Orientis miserunt. Verum ille in sede sua usque ad mortem Anastasij permansit. Euagrius libro tertio, capite trigesimo tertio, & trigesimo quarto. Iustinus autem eum primo Imperij sui anno, siue ob illas turbas, siue ob conuicia in Vitalianum, per Irenæum præfectum comprehendit, & lingua priuari curauit. Euagrius libro quarto, capite quarto.

De tumultu Constantinopoli excitato.

Imperator Anastasius in cantico Trisagio addi curauerat, QUI CRUCIFIXUS EST PRO NOBIS. Sed Macedonius, & clerus eius, (ut autor est Seuerus ad Soterichum) id reprehendebat, ut alienum à Christiana religione,

religione, & doctrinæ de Trinitate contrarium. Diuisi autem ab ecclesia, collecta mercenaria manu in templū palām ingressi, quū psaltes Trisagium caneret, addebāt, Qui crucifixus est pro nobis. Sequenti Dominica ingressi in magnam ecclesiam cum spadonibus, idem faciebant. Populus uerò zelo raptus, primū uocib. reclamation, & uociferantibus & conuiciantibus cōuiciando respondet. Deinde occasione arrepta, mouet seditionem: & agrestem quendam monachum in gēlibus Marini Syri repertum, capite truncat, suspicans eius consilio Trisagiū esse corruptum. Certatur armis & igne, & res uenit ad summū periculum. Imperator cum uideret nullum amplius remediū superesse, sine corona ad Hippodromiam uenit, & per præcones denūciat se Imperio abdicaturum. Ea re populus cōmotus, mutat sententiam: & rogat ut coronā retineat, ac in pacem & tranquillitatem consentit. Euagrius libro quarto, capite quadragesimoquarto: & Theodoretus libro secundo Collectaneorum: & Nicephorus libro decimosexto, capite quadragesimoquinto.

De alio schismate Romano.

Festus senator Romanus, qui Anastasio promiserat, se persuasurum Romano episcopo, ut Zenonis *edictum* seu formulæ concordie subscriberet: multis pecunia corruptis effecit, ut Laurentius eligeretur episcopus. Verū cum is non placeret omnibus, quidam ex diaconis Symmachū eligunt & ordinant. Res abiit in seditionem, dimicatur utrinque pro episcopatu, rapinæ & cædes & stupra perpetrantur à seditionis per integrū triennium.

Denique res defertur ad Theodoricum, qui Romæ principatum obtinebat. is utraque parte audita decernit, Symmachum, ut à meliori parte & prius electum, episcopatū gubernare debere. Laurentius itaque Nucerini episcopus creatur. Verū post annos quatuor Romani Laurentium denud accersunt, & apud Theodoricum accusant Symmachum de multis criminibus: inter quæ etiam illud erat, quod adeo iactaret suam potestatem, ut cum pascendi oues mandato, etiam peccandi licentiam accepisse uideretur. Has turbas ut iterum sedaret Theodoricus, Petrum Alcini episcopum Romanum ablegat: ut utroque eiecto, pontificatum occupet ipse: & pontificalibus reditibus interdicat Symmacho. Verū is conuocata synodo ex episcopis Italicis, suis malis artibus impetrat, ut indicta causa & nō admissis accusatoribus absoluitur, & Laurentius & Petrus releguntur. Eam synodum accusatores proprio scripto impugnant, propter sententiam ante cognitionem causæ latam.

quod Ennodius adulator papæ refutare conatus est illis axiomatibus: De papa nemini præter Deum iudicare fas est: item, Etiam papa malus, suorum maiorum, ac sacrosanctæ sedis Romanæ meritis & dignitate subleuatur. nam ista sedes aut sanctos accipit, aut efficit. Constant hæc ex Theodoretus libro secundo Collectaneorum, & Sigeberti Chronico: Nicephori libro decimosexto, capite trigesimoquinto: Blondi decadis primæ libro tertio, Platina, tomis Conciliorum.

De schismate Romano.

Anastasius secundus, sine episcoporum, presbyterorum & clericorum cōsensu, Photinum diaconum Thessalonicensem, Acacij asseclam, in communionem recepit. Id uerò illi tam ægrè tulerunt, ut ab Anastasio recederent, eumque pro anathemate haberent. Liber pontificalis.

DE SCHISMATIBVS SVB

Iustino & Iustiniano.

Schisma Constantinopoleos & Alexandrie.

Basilides Constantinopoleos & Anthimus Alexandriæ episcopi, turbabant ecclesias suas, falsum dogma defendentes: nimirum quod tantū una in Christo sit natura. Id uerò malum Iustinianus conatus est sanare. Euagrius libro quarto, capite nono. Sed ab uxore Theodora, quæ adhærebat illis, ac de reuocando Seuerio ipsi persuaserat, impeditus aliquandiu est. Verū tandem Imperator eam doctrinam profitentes ab episcopatu Constantinopolitano & Alexandrino remouit: & lege promulgata, Seuerū istius falsæ doctrinæ autorem anathemate ferit: & sub graui pœna uetat, ne quis eam amplectatur: & mandat, ut omnes in pace quatuor synodos in ecclesia prædicent, primam Nicenam, secundam Constantinopolitanam, tertiam Ephesinam priorem, quartam Chalcedonensem. Euagrius libro quarto, capite 10 & 11.

Schisma in Noua Laura.

In monasterio quodam Noua Laura dicto, monachi Origenis dogmata amplectebantur. Eare cognita, Eustochius Hierosolymorum episcopus ad locum illum sese contulit, & cunctos inde eiecit. Illi dispersi, passim sibi conciliarunt patronos: inter quos memoratur præcipuus, Theodorus Ascidas, Cæsariæ Cappadocum metropolis episcopus. Post disceptationes, res defertur ad Imperatorem: qui conuocata synodo, causam curat cognosci, & legitima sententia dirimi. Euagrius lib. 4. cap. 38.

Schisma Romanum.

Mortuo Felice papa, dissidium excitatum est inter clerum & senatum Romanum,

num, cum alij Bonifacium, alij Dioscorum elegissent & ordinassent episcopum. Sed intra dies 29. eam dissensionem mors Dioscori composuit. Liber Pontificalis.

DE SCHISMATIBVS SVB

Tyberio Secundo.

Tumultus Antiochiæ.

Anatolius causam præbuit publicæ calamitatis Antiochiæ. In amicitiam enim Gregorij eius loci episcopi sese innuauit, eoq; aliquandiu usus est familiariter. Fuit autem incantator, ac solitus est sacrificare dæmonibus. Eam ob rem comprehensus cum suis socijs, & examinatus, execranda scelera arte magica perpetrata confessus est. Cum autem pecunia præfectum Orientis corrupisset, & iam dimittendus esset: populus per suspiciones & delationes quorundam, quasi Gregorius episcopus in sacrificijs Anatolio communicasset, inflam-
matus, seditionem mouet, & in eum impetum facit: ac parum abfuit quin interfectus fuisset Gregorius. Imperator re cognita, Anatolium ad se Constantinopolim adduci iubet, ut ex eo inquirat, an episcopus eius criminis sit conscius & particeps. Verum ille ualde perculsus, contra sacerdotem nihil potuit dicere. Ferebatur itaq; sententia, de exilio multâdis ijs qui Anatolio ad dicti fuissent. Ea cum Antiochiæ promulgata esset, populus denuò tumultu cõcitato, maleficos illos ad exilium damnatos arripit, & naui imponit, ac uiuos comburit. Contra Imperatorem etiam & Eutychium clamoribus debacchatur, eosq; proditores fidei inculsat. Ac Eutychium & alios ab Imperatore eò ablegatos interfecisset, nisi elapsi essent. Anatolius uerò bestijs in amphitheatro obiectus, & corpore discerpto cruci affixus, & à lupis deuoratus est. Euagrius libro quinto, cap. decimo octauo, ubi quædam de Deipara uirgine Maria immiscet: sed ut fabulosa & superstitiosa, merito in historia locum non habent.

Schisma inter Rauennatensem ecclesiam & Romanam.

Cum Smaragdus exarchus uideret Romanorum ambitionem, de supremo in ecclesia Dei accubitu seu loco, cogitabat Rauennatem ei præferre: ac eius ecclesiæ episcopo Iohanni adiungebat Seuerum Aquileiensem, & alios tres ex Gradatis aquis. Male id habebat Pelagium & Romanos, indeoque Iohannem ut Schismaticum damnant, & eius socios deponunt. Annus uix elapsus erat unus, cum illi animum mutâr, & se inuitos à Romano pontifice desciiuisse queruntur. & sanè facilè ueniam impe-

trant, & iussu pontificis à decem episcopis Venetæ prouinciæ in conuentu ad Maranum absoluuntur, & restituuntur in intergrum: Sabellicus Enneade octaua, libro quinto.

Schisma Histrianorum.

Meminit Gregorius schismatis in Histriæ partibus, libro septimo, indictione secunda, epistola nonagesima sexta, & nonagesima septima, & nonagesima octaua: sed quale fuerit, non exponit: nisi quòd indicat, eos ad unitatem Ecclesiæ rediisse.

Schisma Capritanæ insule.

Insulæ Capritanæ schismaticos ad unitatem Ecclesiæ reuersos esse, Gregorius narrat libro septimo, indictione secunda, epistola nona.

SCHISMATA SVB

Mauricio.

Schisma inter Romanam & Constantinopolitanam Ecclesiam.

Dissensio haud leuis orta est inter Romanos episcopos, & Constantinopoleos, propter ambitionem. Iohannes Constantinopoleos sibi titulum arrogabat universalis patriarchæ, tempore Pelagij, cum consensu episcoporum Græcorum, & (ut uidetur) Imperatoris Mauricij. Oppoluit sese ei Pelagius secundus, & conatus est episcopos impedire Synodum Constantinopolim conuocaturus, recitâdo decreta sua. Quòd nemini fas sit Synodum conuocare sine consensu Romani pontificis: sed parum promouit. Successor uerò eius Gregorius id indignius tulit: & multis hinc inde literis scriptis, id inceptum dânauit, Antichristi præcursores esse dictitans, eum qui universalis Ecclesiæ episcopus dici uellet. Sed tandem cum Iohannes subita morte perisset, dissidium istud paulatim cessauit. Sigbertus in Chronico, & Simoneta.

Aruernense schisma.

In Aruernensi ecclesia Cato presbyter in episcopum electus à clero, sed nondum ordinatus, Cautino archidiacono minatus erat depositionem. Ille autem ut huic ægrè faceret, & declinaret periculum, sese coniunxit cum aula Theodoualdi: ac effecit, ut ipse episcopus ordinaretur. Ea res postea perpetuæ inimicitiae origo fuit: neque unquam Cato potuit flecti, ut illi subditus esset. Et secuta est diuulsio fratrum: & alij Cautoni, alij Cautino adhæserunt. & hic quidè illum cum suis persequutus est. Gregorius Turonensis libro quarto Historiarum, capite septimo.

CAPVT IX.

DE SYNODIS.
DE SYNODIS SVB A-
nastasio Imperatore.
SYNODVS RAVENNAS.

Dissidium in ordinatiōe Symmachii & Laurētij ortum, aliquot Synodis laborem facessit. In prima, quæ Rauennæ coram Theodorico rege celebrata est, decreuerunt Symmachum debere papatum obtinere: quia & primò ordinatus, & à maxima parte electus esset. Placuit, & Liber pontificalis.

SYNODVS ROMANA

prima sub Symmacho.

Prima Synodus Romæ à Symmacho peracta anno quingentesimo, uidetur priuata fuisse, aut certè ex paucis collecta. In ea enim, ut sibi clerum reconciliaret, Laurentiū suum competitorem seu æmulum, Nucerinæ ciuitati episcopum constituit. Liber pontificalis, & Cuspinianus in Aurelij Calsiodori consulibus.

In hac etiam uidentur canones isti facti:
1. Vt, si quis papa superstitè, pro acquirendo pontificatu, cuiuslibet quolibet modo fauorem seu suffragium præstare conuincatur, loci sui ordine & cōmunionè priuetur.
2. Vt si papa præuentus morte, non possit desui successoris electione decernere, is ordinetur antistes, què cunctus clerus, aut certè pars maior elegerit,
3. Vt si quis ambientes, uel fautores ambientium, coniuratoresq; prodiderit, non solum purgatus uideatur esse, si fuerit particeps, uerum etiā remuneratione dignissimus estimetur. His decretis subscripserunt 40 Italiæ episcopi 72. quorū nomina extant in primo tomo Conciliorū Coloniz editorū.

Secunda Romana synodus sub eodem.

Sex synodos sub Symmacho celebratas affirmat Isidorus, in uita eius. Sed in tomis Conciliorū secunda desideratur neq; aliàs quid in ea actum sit, in historijs indicatur.

Tertia Romana sub eodem.

Huius synodi historia, sicut & multarū aliarum, obscura est, propter actorum defectum. Extat in tomis Conciliorū fragmentum quoddam, quod tamen ex diuersis & non coherentib. consutū est mēbris: ut uix diuinare liceat, quid & quomodo sit actū.

Indicatur autem, Flauiano Auieno uiro clarissimo consule (qui, iuxta Marianū Scotū, fuit anno Domini quingentesimo uigesimo tertio, & quingentesimo uigesimo quarto: iuxta Haloandrum uerò, 504. & 505) celebrata esse. Occasionē præbuit dissidiū cle-

ricorū. nam illi recesserunt à cōmunionè Symmachii, propterea quòd ipsius electio celebrata esset sine senatus consensu, cōtra Basilij præfecti prætorij & regis Odoanis legati decretū, tempore Simplicij factū: & bona quēdā Ecclesię, per legitimā scripturā uendita, possessori eripuisset. De hac re cū esset tractatū in synodo, decretū de ordinatione, pnunciatur irritū. Primū, quia sit cōtra canones, ut laici electionē pontificis in suā potestatē redigāt. Deinde, quia nō licuerit laico aliquid in ecclesia statuere. Tertio, quia neq; papa Romanus subscripserit, neque aliquis assensus sit metropolitano. Deinde etiam decernitur, scripturā illā esse inualidā, quia laici non habeant potestatē de Ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi. Secundò, quia nullius pontificis auctoritate firmata sit. Tertiò, quia si nō liceat alijs episcopis sine consensu metropolitani quidq; abalienare de bonis Ecclesiasticis, multo minus ualere factā istā alienationē sine consensu papæ.

Postea canones quosdā condunt, nimirū ut nulli Apostolicę sedis præfuli possessionē Ecclesię, siue magnā siue paruā, in perpetuū liceat abalienare, uel commutationis pretextu ad cuiuslibet iura trāsferre.

2. Vt domus Ecclesiasticas in urbibus cōmutare liceat. 3. ut nō liceat presbyteris urbis Romę titulorū suorū prædia, seu quicquid iuris eorū fuerit, quolibet alienare cōmento: qui uerò secus faciat, ordinis sui amissione plectatur. 4. Vt qui petierit prædiū ecclesię, & acceperit, aut si quis presbyterorū aut diaconorū, aut defensorū danti subscripserit, anathemate feriat. 5. Vt si quis anathematis pœnā paruiderit, etiā documēto, quo se putat Ecclesię prædiū possidere, frustretur: liceatq; cuiuslibet Ecclesiasticę personę uocē contraditiōis afferre. & cum fructibus præteriti temporis eadē prædia alienata reposcere.

Quarta Romana, sub eodem.

Quarta synodus à Theodorico rege conuocata est, ex episcopis Italię, Ligurię, Acilię & Venetię, circiter annū Domini 504, iuxta Iornandē: Russo magno, Fausto Auieno, uiris clariss. consulibus, decima Calēdarum Nouembris. Conuenerunt autem episcopi 115, iuxta eundem: aut 120, iuxta Isidorum, ut cōtrouersiam inter clerum & quosdam ex Senatu & Symmachum, de qua supra in capite de Schismatibus dictū est, cognoscerent & dirimerent. Patres in initio disputāt, de eo qui synodū cōuocare debuisset: & Theodorico indicāt, eam potestatem penes solū pontificē Romanū esse, ppter meritū Petri principis Apostolorū, & auctoritatē aliorū Conciliorū, in quibus ea potestas

potestas ipsi sit tradita. Theodoricus respondet: Symmachum literis ad sese datis petiisse synodi collectionem, easque literas patribus exhiberi curat. Deinde in confes-
sum Symmachus uenit, & gratias agit regi pro conuocatione Synodi, & testatur eam sese diu desiderasse: ac potestatem synodo facit, iuxta Ecclesiastica statuta corrigendi, quæcunque uideantur emendatione indigere: ac petit se prius restitui in integrum, & Petrum Altinum uisitatorem contra Canones à laicis ecclesiæ præfectum remoueri, quod ad aduersariorum obiecta inueatur respondere. Re deliberata, patres quid statuant, ea quæ peteret ante omnia fieri debere: sed tamé Regis sententiâ etiâ esse cognoscendam. Mittuntur igitur ad Theodoricum legati. Verum ille respondet: Debere papam prius disceptare cum suis aduersarijs, & se de obiectis criminibus purgare, quam recipiat patrimonium & ecclesias amissas.

¶ In altera sessione, quæ facta est in Hierusalem basilica Sessoriani palatii, aduersarij Symmachi offerunt libellum. Disceptatur inter patres, an recipi debeat. alijs aliud uidetur: sed tandem recipitur. In eo autem accusatores inter alia narrant, ad eum esse manifestata Symmachi crimina, ut non opus sit ea probare. nam coram Theodorico & demonstrata ea esse, & de ipsis conuictum. Sed tamen si omnino opus sit noua probatione, debere seruos & mancipia eius examinari: abunde eos testaturos esse de ipsius impunitate. Patres de his conferunt sermones: ac uidentur ijs non satis hæc firma esse, quæ proponuntur. Quod enim dicant, antea conuictum & damnatum esse sententiâ Theodorici: id non esse uerisimile. Cur enim ad rei cognitionem rex Synodum conuocasset?

Deinde per mancipia & seruos examini subiectos probare, non esse permissum Canonibus: quibus statuatur, ne ijs quos leges ciuiles uetant accusare, in iudicio liceat testimonium dicere.

Symmachus cum quibusdam presbyteris suis ad patrum confesum tendit, ad obiecta responsurus. Sed ab aduersarijs in itinere ita excipitur, ut uulnera secum reportet, etiam cædibus perpetratis.

Synodus post dies aliquot per legatos ex eo quærit, num uelit ad iudicium uenire, & causam dicere? Sed ille respondet, se quidem paratum fuisse innocentiam suam in iudicio demonstrare, sed penè cum suis oppressum esse: quare nolle amplius se committere periculo. De hac exceptioe seu tergiuersatione ad Theodoricum patres referunt. is respondet, in synodi esse arbitrio, in tanto negotio sequenda prescribere, nec aliquid ad se propter reuerentiâ de ecclesiasticis negocijs pertinere. ac ei potestati re-

linquit integrum, ut uel iudicium continuat: aut alia quadam ratione, causa non ad cognitionem & sententiâ legitimam deducta, pacem in ciuitate constituat. Hac potestate accepta, assectatores pontificis abiciunt omnem curam legitimæ dijudicationis, ac continuo uulnera illa ecclesiæ per *diuulgationem* incrustare incipiunt. & primum quid Symmachum restituunt in pristinum locum & dignitatem, & pronunciant eum immunem & liberum ab omni accusatione: & hortantur omnes, ut sacram communionem ab eo percipiant: & clericos qui ab eo recesserunt, iubent cum eo reconciliari: ac sine eius consensu missas celebrare uetant, sub poena à canonibus aduersus schismaticos statuta: & Laurentium Nucerinum, & Petrum Altinatem, qui sedem Apostolicam inuaserant, condemnant. Deinde ad senatum legatos mittunt, ac indicant Deo esse commissam totam disceptationem aduersus Symmachum, ac eum absolutum, his de causis. Prima: Quia non sit fas, summum pontificem ab alijs iudicari, quem Deus suo iudicio reuerit. Secunda: Quia multa in principio euariet. Tertia: Quia ius negocij posterè sint acta. Quarta: Quia etsi aliquid sit fortè in Symmacho imbecillitatis, tamen ea B. Petri meritis compensari. Quinta: Quia aliter fieri non potuerit, cum penè omnis populus eius communioni adhereret. Sexta: Quia princeps eiusmodi compositionem approbat. Ac rogant, ne Senatus hanc sententiâ discutiat, sed ut filij obediētes amplectantur, ne nouis tumultibus detur occasio. Cōstat hæc ex Tomis Conciliorum, Iornade, Isidoro, & Theodori Coll. li. 2.

Quinta Romana Synodus sub eodem.

Cum ad eum modum ut in antecedentibus diximus, Symmachum absoluisset pseudosynodus: presbyteri & clerici Romani, qui accusatores eius fuerant, edito scripto istius Concilij modum preposterum, & sententiâ illegitimam oppugnabant: quod si extaret, hæc historia plurimum illustraret. Quantum autem licet colligere ex fragmentis quæ in Euodio allegantur, hæc inter alia reprehendunt. Primum, quod non omnes isti sacerdotes qui adfuerunt, à rege sint acciti, sed à Symmacho: nec omnes consenserint in eiusmodi sententiâ de absolute Symmacho. Deinde, quod non paruerint mandato Regis de discutienda causa. Tertio, quod si non liceat iudicare de papa, necesse sit Petrum & successores eius peccati licentiâ suscipisse se à Domino, cum sedis priuilegijs. Quarto, quod falsè asseruerint, præsulē Apostolicæ sedis nunquam minorum subiactis sententiæ. nam certe eum ad iudicium districta conuentione esse productum: & uiros iustos esse presentari, qui de eius criminibus testarentur. Quinto, quod non sit facta inquisitio, neque testes examinati. Sexto, quod Symmachus detestaretur in iudicio causam dicere: cum tamen

mon nec Christū ipsum, nec Deum, nec Samuelē, nec Athanasium, nec alios pios puduerit se subijcere aliorum legitimo iudicio. Septimò, quod synodus quæ ipsum absoluit, nouo exemplo sit conuocata ab eo, de cuius criminibus debebat fieri cognitio: quem non sit uerisimile conuocaturum eos, quos sciat sibi non fauere. Octauò, quod Symmachus quater euocatus, iudicia spreuerit: & indicta causa, derelictis defensoribus discesserit: & quod nunquā cum accusatoribus suis aperta pugna conflixerit. Nondò, quod contra regis decretum, qui uisitatorem constituerat, Symmachum restituerint. Decimò, quod Symmachi excessus & scelera non sint punita. Vndecimò, quod sententia præpostera & impia sit prolata.

¶ Id uerò scriptum ut opprimeret Symmachus, & iniustam synodi sententiam confirmaret, Euodinum Ticinensem episcopum curauit refutare: id quod ille quidem conatus est, sed nullis ueris fundamentis aut rationibus. Ac ut autoritate aliorum suos aduersarios protelaret, conuocauit ex iisdem suis adulteribus synodum centum & uiginti episcoporum, iuxta Isidorum in uita eius: aut ducetorum & octodecim, iuxta alios: circiter annum Domini quingentesimum quintum, indictione nona, regnante Theodorico, post consularū Auieni. Principid Euodij libellus profertur, & palam legitur. Deinde approbatur & confirmatur, ac inter acta quartæ & quintæ synodi refertur, & par reliquis decretis Apostolicis haberi iubetur. Tertiò, patres deliberat de anathematizandis omnibus illis qui Symmachum accusassent, aut iudicassent, aut damnassent, & contra synodi decreta garriissēt, aut scripissēt. Sed Symmachus illis quidē agit gratias pro sua in sedem Apostolicam beneuolentia: uerum pronunciat, ex misericordia illis ignoscendum esse: & repetitis maiorū decretis, cauendum ne quis in posterū idem affecerit. In hanc sententiam cum alij concessissent, repetuntur & confirmantur hæc decreta. Primum, quod non liceat ouibus reprehendere pastorem suum, nisi exorbitantē à recta fide: nec accusare de ulla re alia, nisi pro iniusticia sua. Secundò, quod non liceat episcopum rebus suis spoliatum, aut sede depulsum uel dolo, aut quocunq; alio modo ad synodum uocare, aut accusare, aut iudicare, antequam fuerit plenè in integrum restitutus. Tertiò, ut aliena inuadens puniatur. Quartò, ut accusatoribus inimicis, uel de domo inimici prodeuntibus, uel qui cum inimicis immorantur, aut suspecti sunt, non credatur. Quintò, ut prodens & ad ecclesiam referens secretas uel manifestas insidias, Pontifici à quocunq; illatas, honore potiatur: & autor

earū in exiliū expellatur, bonis omnibus exutus.

Sexta Romana synodus, sub eodem.

Anno Domini 513. circa Calendas Octobris, iussu Theodorici regis Italiae, celebrata est alia synodus à Symmacho, iuxta Platinā in uita eius.

Occasionem præbuerunt regis satellites & ministri, qui eo nomine quod sibi à suo domino ex liberalitate donata essent, prædia & alia bona ecclesiastica rapiebant. Deinde & literæ Orientalium episcoporum, materiam synodo probatam, quibus contra hæresin Eutychianā & Nestorianam, in quā Anastasius Imperator inciderat, aded ut orthodoxos opprimeret & persequeretur, auxiliū petierāt.

Conuenerunt aut episcopi ex Italia, Sicilia, Macedonia & Asia, ut patet ex catalogo subscriptorum. Symmachus aut non tantū præsedet, sed etiam decreta dictauit, quæ ab alijs sine ulla disceptatione sicut oracula Dei approbata sunt, cōmuni acclamatione. Constitutiones aut hic factæ, sic se habent.

¶ Cum uestro iudicio sancimus, ut quicunq; immemor aut memor interitus sui, res ecclesiæ delegatas, & Domino oblatas, absq; proprii episcopi iussu possidens, præsumpserit deinceps tenere, quocunq; in loco & ueritate comperta, res Dei seruis suis dissimulauerit, aut renuerit reformare, liminibus ecclesiæ ab episcopo eiusdem loci prius arceatur. Indignè enim ad altare Dei perperare permittitur, qui res ecclesiasticas audet inuadere: aut iniuste, id est sine licetia episcopi possidere, aut iniqua uel iniusta defensione in eis perdurat. Necatores etiam pauperum iudicandi sunt præfixo tenore: et si non emendauerint uitium, extirpandi. Debet tamen esse prouisio, ut uindictam admonitio manifesta præcedat: & res usurpatas iniuste qui abstulit, aut iniuste ablatas retinet, æquitate patrocinate legibus restituat. Quod si neglexerit, & necessitas compulerit, demum prædonem sacerdotalis districtio maturata percellat. Neque quisquam per internas res Deū defensare nitatur: quia Dei potetia cum ætorum regnorū terminos singulari damnatione concludit. Quod si præsumpserit, & ipsius offensam, & prædictæ damnationis periculum sustinebit. Cōpetitoribus etiam huiusmodi frena districtiois imponimus, qui facultates Ecclesiæ sub specie largitatis regiar, uel cuiuscunq; potestatis, improba subreptione peruaserint. Sera namq; de his rebus poenitudine cōmouemur, cum iam tractis temporibus contra huiusmodi personas, canonum suffulti præsidio, se sacerdotes Domini erigere debuissent, ut non mansuetudo indulgentiæ ad similia perpetranda improborum audaciam adhuc quotidie prouocaret. Nunc tardè iniuriarum mo-

rum mole depressi, dānis quoq; Dominicis
compellentibus excitamur. Quod si is cui
res Dei competit, in alijs quā ubi res agi-
tur, maximē solet territorijs commorari: sa-
cerdotem loci ipsius, ubi habitat ille huius-
modi prauitate contentus, neglectu perso-
næ episcopus literis instructū reddat. Tunc
antistes, ipsius fratris anxietate comper-
ta, aut peruasorem rerum Dominicarū ad-
monitione corrigat, aut prætaxata Cano-
nica districtione condemnet. Vnde & in Ca-
nonibus in Gangrensi ecclesia Apostolica
autoritate conditis, de fructuum oblationi-
bus, quæ ministris ecclesiæ debentur, &
de his quæ in usus pauperum conferuntur,
scriptum habetur: Si quis oblationes eccle-
siæ accipere uel dare uoluerit præter episco-
pi conscientiam, uel eius cui huiuscemodi
sunt officia commissa, nec cum eius uolue-
rit agere consilio, anathema sit. Et iterum
in eodem concilio: Si quis oblata Deo de-
derit uel acceperit præter episcopum, uel e-
um qui constitutus est ab eo ad dispensan-
dam misericordiā pauperibus, & qui dat,
& qui accipit, anathema sit. Valdè iniquum
ergo, & ingens sacrilegium est, ut quæcun-
que uel pro remedio peccatorum, uel salu-
te, uel requie animarum suarum unusquis-
que uenerabili ecclesiæ contulerit, aut cer-
tè reliquerit, ab his quib. hæc maximē ser-
uari conuenit, id est Christianis & Deum
timētib. hominibus, & super omnia à prin-
cipibus & primis regionum, in aliud trans-
ferri uel conuerti. Propterea, qui hæc non
præuiderit, & aliter quā scriptū est, præ-
dia ecclesijs tradita petierit, uel acceperit,
aut possederit, uel iniuste defenderit, aut re-
tinuerit, nisi citò se correxerit, quo iratus
Deus animas percutit, anathemate feri-
atur, sitque accipienti & danti & possidenti
anathema, & institutæ pænæ contuberniū
asiduum. Nec aliquo se ante tribunal Chri-
sti obstaculo muniat, quod à religiosis ani-
mabus ad substantiam pauperum dereli-
cta, contra fas sine aliqua pietatis conside-
ratione dispergit.

Secundo Symmachus dixit: Præsentis definitionis formam, quæ iuxta sanctorum patrum est statuta sententias, in omniū ecclesiarum noticiam peruenire decernimus, 50 ne cuiquam pro sua possit ignoratione licere, quod nō licet. Et qui talia præsumpserint, sciant se prætaxato condemnatos esse modo. Similiter & hoc ad omnium ecclesiarum noticiam, uestra cunctorum exhortatione & iudicio censemus peruenire, & ab omnibus firmiter teneri: quia episcoporum res ecclesiæ non dubitantur esse, si in eorum facultatibus simili fuerit crudelitate grassatum, peruafores rerum memorata. 51

CAP. IX.
rum, prædictæ Canonum distractionis feri-
antur uindicta, ut qui moribus proprijs ac
nulla conscientiæ castigatione corriguntur,
saltem Ecclesiasticæ & Canonice uindictæ,
perfovantur aculeis. Generaliter uero,
quicumque res ecclesiæ confiscare, aut com-
petere, aut peruadere periculosa aut sua in-
festatiōe præsumperit, nisi se citissimè per
ecclesiæ, de qua agitur, satisfactionem cor-
rexerit, perpetuo anathemate feriatur. Si-
militer & hi qui res ecclesiæ iussu uel largi-
tione principum, uel quorundam poten-
tum, aut quadam inuasiōe, aut tyrannica
potestate retinuerint, & filijs uel hæredib.
suis (ut à quibusdam iam factum audiui-
mus) quasi hæreditarias reliquerint, nisi ci-
tò res Dei, admoniti à pontifice, agnita ue-
ritate reddiderint, perpetuo anathemate
feriantur. Iniquum enim esse censemus, ut
potius custodes chartarum, quàm defensor
res rerum creditarum (ut præceptum est)
indicemur.

res rerum creditarum (ut placet)
iudicemur.

Tertiò Symmachus dixit: Omne quod irreprehensibile est, catholica defendit ecclesia. Non licet ergo Imperatori, uel cuiquam pietatem custodienti, aliquid contra mandata diuina præsumere: nec quicquam, quod Euangelicis propheticiq; & Apostolicis regulis obuiat, agere. Iniustum enim est iudiciũ: & definitio iniusta, regio metu uel iussu à iudicibus ordinata, nõ ualeat. Nec quicquam quod contra Euangelicã uel Propheticã aut Apostolicã doctrinã, constitutionemq; eorum, siue sanctorũ patrum actum fuerit, stabit: & quod ab infidelibus aut hæreticis factum fuerit, omnino cassabitur. Hoc postremum truncam & mutilam descriptionem. Paulus Diaconus lib. 15. in uita Anastasij, subindicat, in hac Synodo cõmuni iudicio reprobata esse, quæ aduersus orthodoxos fuerint præsumpta.

Platina dicit, Eutychianos & Nestorianos damnatos in hac Synodo esse. Idem apparet ex epistola Symmachi ad ecclesias per Illyrium, Dardanum & Daciam.

per Illyrium, Dardanum & Daciam.
Ac uidetur Anastasius Imperator propter
huius synodi decreta impugnasse Symma-
chum, eumq; accusasse hæreseos Manichæo-
rum, & seditionis, ut qui cum Senatu Ro-
mano contra sese conspirauerit. Verum il-
le in epistola Apologetica, hæc crimina di-
luit, & in Imperatorem retorquet, affirmans
eum Manichæorum patronum, & orthodo-
xorum persecutorem esse. Epistola illa ex-
stat inter Orthodoxographa.

SYNODVS ILLERDENSIS.
Synodum Ilerdensem in Hispanijs sub
 Theodorico celebratam, Isidorus me-
 minit, anno 15 Theodorici regis, octavo
 Idus

467
 idus Augusti, ab episcopis octo: ut notatur
 in libro Conciliorum.

Qua occasione & quo ordine ac modo
 omnia sint acta, scriptorū negligentia igno-
 rat. Decreta isthic facta, hęc uulgo feruntur.

1 De his clericis qui in obfessionis neces-
 sitate positi fuerint, id statutū est, ut qui al-
 tari ministrant, & Christi corpus & sangui-
 nē tradunt, uel uasa sacro officio deputata
 contrectant, ut ab omni humano sanguine, 10
 etiam hostili, se abstineant. Quod si in hoc
 inciderint, duobus annis tam officio quam
 communione corporis Domini priuentur:
 ita ut his duobus annis, uigilijs, ieiunijs,
 orationibus & eleemosynis, pro uiribus
 quas Dominus donauerit, expientur, & ita
 demum officio uel cōmunioni reddantur:
 ea tamen ratione, ne ulterius ad officia po-
 pore prouehantur. Quod si in definito tem-
 pore negligentiores circa salutem suam ex- 20
 titerint, prorogandi ipsius pœnitētiæ tem-
 pus in potestate maneat sacerdotis. Dist. 50.
 De his clericis qui in obfessione.

2 Hi uerò qui malè conceptos ex adulte-
 rio fœtus, uel editos necare studuerint, uel
 in uentribus matrū potionibus aliquibus
 colliserint, in utroque sexu adulteris, post
 septem annorum curricula communio tri-
 buatur: ita tamen, ut omni tēpore uitæ suæ
 steribus & humilitati insistant. Si uerò cle- 30
 rici fuerint, officium eis ministrandi recu-
 perare non liceat: attamen in Choro psal-
 tentium, à tempore receptæ communionis
 intersint. Ipsi autem ueneficis in exitu tā-
 tum, si facinora sua omni tempore uitæ suę
 desseuerint, communio tribuatur.

3 De monachis id obseruari placuit, qđ
 synodus Agathensis noscitur decreuisse:
 hoc tantummodo adiiciendo, ut cū pro
 Ecclesię utilitate aliquos episcopus pro- 40
 bauerit in clericatus officio promouendos,
 cum abbatis uoluntate debeant ordinari.
 Eauerò quę in iure monasterij de faculta-
 tibus offeruntur, in nullo diœcesana lege
 ab episcopis contingantur. Si autem ex lai-
 cis quisquam à se factam basilicam conse-
 crari desiderat, nequaquam eam sub mona-
 sterij specie, ubi congregatio nō colligitur,
 uel regula ab episcopo non constituitur, à
 diœcesana lege audeat segregare. cap. 27. 50
 concilij Agathensis, 16. q. 1. cū pro utilitate.

10 q. 1. si ex laicis quispiam.
 4 De his qui se incestus pollutione com-
 maculant, placuit ut quousq; in ipso dete-
 stando & illicito carnis contubernio perse-
 uerant, usque ad missam tantū catechume-
 norum in ecclesia admittantur, cum quib⁹
 etiā nec cibum sumere ullum Christianorū
 (sicut Apostolus iussit) oportet. 35. q. 2. &
 4. de his qui uice,

5 Hi qui altari Dei deseruiunt, si subitò
 inflenda cānis fragilitate corruerint, &
 Domino respiciente dignè pœnituerint, ita
 ut mortificato corpore, cordis cōtriti sacri-
 ficiū Deo offerant: maneat in potestate
 pontificis, uel ueraciter afflitos non diu
 suspendere, uel desidiosos prolixiore tem-
 pore ab ecclesię corpore segregare: ita ta-
 men, ut sic officiorū suorum loca recipiant,
 ne possint ad altiora officia ulterius promo-
 ueri. Quod si iteratò, uelut canes ad uomit-
 um, reuersi fuerint, & ueluti sues in uolu-
 tabris luti iacuerint, non solum dignitate
 officij careant, sed etiā sanctam cōmunio-
 nem, nisi in exitu, nō percipiant. dist. 50. hi
 qui altari sancto, & 15. q. 8. hi q altario Dei.

6 Qui pœnitehti uiduę, uel uirgini reli-
 giosę uim stupri intulerit, si se ab eo seque-
 strare noluerit, pariter à cōmunionē Chri-
 stianorū & consortio segregentur. Si uerò
 illa quę uim pertulit, ad sanctā religionē re-
 dierit, in illo solo sententia excōmunicatio-
 nis teneatur, quoadusq; publicè pœniteat.

7 Qui sacramento se obligauerit, ut liti-
 gans cum quolibet ad pacem nullo modo
 redeat: pro periurio, uno anno à cōmuni-
 one sanguinis & corporis Domini segrega-
 tus, reatum suum eleemosynis, fletibus, &
 quantis potuerit ieiunijs absoluat. Ad cha-
 ritatem uerò, quę operit multitudinē pec-
 catorū, celeriter uenire festinet. 22. quęst.
 4. qui in sacramento se oblig.

8 Nullus clericorum seruū aut discipū-
 lum suū ad ecclesiā configientē, extra-
 here audeat, uel flagellare pręsumat. Quod
 si fecerit, donec dignè pœniteat, à loco cui
 honorem non dedit, segregetur. 17. q. 4.
 nullus clericor. seruū. & in dec. Inonis lib. 2.

9 De his qui in pręuariatiōe rebaptizati
 sine aliqua necessitate uel tormēto delapsi
 sunt, placuit, ut circa eos illa Nicenē synodi
 statuta seruentur, quę de pręuicatoribus
 censita esse noscuntur: ut septē annis inter
 Catechumenos orent, & duobus inter Ca-
 tholicos, & postea mōderatione & clemen-
 tia episcopi fidelibus in obligatione eucha-
 ristię cōmunicent. cap. 11. Nicenę synodi.

10 Qui iubente sacerdote p quacunq; cul-
 pa Ecclesiā exire contemplerit, pro noxā
 contumacię tardius recipiatur ad ueniam.
 11. q. 3. qui iubente sacer.

11 Si qui clerici in mutuam cædem proru-
 perint, prout dignitas officiorum in tali
 excessu contumeliā pertulerit, à pontifice
 distriktius uindicetur.

12 Qui contra decreta canonū, indiscretè
 clericos usque nunc ordinauerint, eis do-
 minus uel sancta & ecclesiastica charitas
 ignoscat. Amodò uerò si in tali ausu proru-
 perint, decretum canonū, quod circa eorū
 personas

personas statutū est, id est ut nullū ordinare iam audeat, obseruetur: uel, qui deinceps ordinati fuerint, deponantur. Hi uerò qui tales hactenus ordinati sunt, nullo tempore promoueantur.

13 Catholicus, qui filios suos in heresi baptizandos obtulerit, oblatio illius in ecclesia nullatenus recipiatur.

14 Cum rebaptizatis, fideles religiosi nec in cibo participant.

15 Familiaritatem extranearū mulierū, licet ex toto sancti patres antiquis monitionib⁹ preceperint Ecclesijs euitandā: id nūc tamē nobis uisum est, ut q̄ talis probabitur, si post primā & secundā cōmunionē se emē dare neglexerit, donec in uitio perseverat, officij sui dignitate priuetur. Quod si se (Deo iuuante) correxerit, sancto ministerio restauretur.

16 Licet de re huiusmodi, quam cōstitue-
re salubri ordinatione decernimus, prisca
autoritas Canonū nequaquā siluerit, sed e-
uidenti sanctione preceperit, ut cuiuscunq;
ecclesiæ pōtifice defuncto, non passim pro-
libitu suo in earū rerū direptionē, quas obi-
ens dereliquit, quisquā irruat, domūq; sub-
uertat: sed sacerdos q̄ exequiarū tēpore est,
ea omnia quæ ad utilitatē & cōseruationē
pertinent, debeat diligenti circūspēctione
munire: tamē q̄ ipsa sanctio (q̄d̄ peius est)
à multis clericis nūc cognoscitur uiolari, ita
ut nō iubēte sacerdote, expectorato affectu,
totaq; disciplinē seueritate posthabita, im-
maniter quē in domo pōtificali reperiūtur,
inuadant & abradant: ideo nūc hæc huius
placiti cōstitutione inter nos censoria pla-
cuit custodiri, ut defuncto antistite, uel etiā
adhuc in supremis agente, nullus clericorū
cuiuslibet ordinis, officij, gradus ue sit, q̄c-
quā de domo præsumat, uel quod de utili-
tate instrumenti domus esse agnoscitur, id
est, mobilis & immobilis rei ecclesiasticæ
conetur inuadere, nihil furto, nihil dolo
supprimens, auferēs atq; abscondens: sed is
cui domus cōmissa est, subiunctis sibi cū cō-
silio uno uel duobus fidelissimis clericis,
omnia usq; ad tēpus pontificis substituēdi
debeat cōseruare: & his qui in domo inue-
niuntur, clericis consuetā alimoniam admini-
strare. Substitutus aut̄ antistes, susceptæ
sedis cōmoda ordinabit, uelut Deus impe-
rabit, ut eis uti cū his debeat, quos cogno-
uerit disciplinæ & charitati prædecessoris
sui fideliter paruisse. Quod si quisquā post
hec cuiuslibet ordinis (ut superius dictum
est) clericus quacunq; occasione de omni
facultate quippiā probatus fuerit abstulisse,
uel forsità dolo aliquo suppressisse, reus
sacrilegij, prolixiori anathemate condem-
netur, & uix quoq; peregrina ei cōmunio

concedatur: quia durū est, ut hi quos cōstat
in seruitio Domini cum primæ sedis anti-
stite desudasse, ab his qui suarū rerū incubi-
tatores atq; uagantes fuisse noscuntur, de-
specti aliquatenus crucientur. ¶ Sergius in
Christi nomine episcopus, has cōstitutiones,
secundū quod nobis cū fratribus, Deo
inspirante, cōplacuit, relegi, & subscripsi.
Iustus, in Christi nomine episcopus, sub-
scripsi. Iohannes, in Christi nomine episco-
pus, subscripsi. Petrus, in Christi nomine
episcopus, subscripsi. Marulio, in Christi no-
mine episcopus subscripsi. Taurus, in Chri-
sti nomine episcopus, subscripsi. Febrorius,
in Christi nomine episcopus, subscripsi.
Gratus, in Christi nomine episcopus, dire-
ctus à domino meo Stephano episcopo, his
cōstitutionibus interfui, & subscripsi. 12. q. 2.
Hæc huius placiti.

¶ In decreto Gratiani & Iuonis citantur
etiam alij canones ex Ilerdensi concilio:
sed incertum est, an in hoc sine in alio, ibidē
alio tempore celebrato, sint cōpositi: quos
tamen etiam subijciemus.

1 Non oportet à septuagesima usq; in octa-
uam Paschæ, & tribus hebdomadibus ante
festiuitatē S. Ioānis baptistæ, & ab Aduertu
Domini usq; post Epiphaniā, nuptias cele-
brare. Quod si factū fuerit, separētur. 33. q. 4.
nō oportet in 70. Et in decreto Iuonis lib. 6.
2 Si q̄s in infirmitate posit⁹ clericus, medi-
corū incisione claudus efficitur, promoueri
ad sacros ordines eū nō denegam⁹. distinct.
55. si quis, &c. & in decreto Iuonis lib. 2.
3 Extat etiā 2. q. 4. presbyteri si à plebe, &
in decreto Iuonis lib. 5. Canon concilij Iler-
densis de purgatione clericorū: si conuinci
nō potuerunt. Sed quia expressē Cæsaris
Caroli meminit, huc referri non potest.
4 Omnis presbyter qui fontē lapideū ha-
bere nequieuerit, uas cōueniens solūmodo
ad baptisandi officiū habeat, quod extra ec-
clesiā nō deportetur. Similiter ad corpora-
le lauandū, & ad pallas altaris, ppria habe-
tur uasa, in quibus nihil aliud fiat. De conf.
distinct. 4. omnis presbyter qui fontem.

Ex Decretis Iuonis lib. 7. & ex 7. libro uetusii
Codicis librorum sexdecim, numero 5.

Vt duobus uel tribus testibus testimoniū
dicentibus, consanguinei separentur.

Vt omnis controuersia quę de Ecclesiast.
rebus sit, secundū diuinā legē sub duob. uel
trib. testibus terminetur. testis est Dñs, cum
dicit: Non unus stet cōtra alium, sed in ore
duorum uel trium testiū stet omne uerbū.

Decreta duo Ilerdensis concilij, quorū primū
desumptum est ex uetusto codice librorum 5.
capite 134. libri secundi.

Episcopi, presbyteri, diaconi relicta, si
maritum acceperit, in fine non cōmunicet.
Decretum

*Decretum secundum, desumptum ex libro
no 10, libri sexdecim librorum, cap. 4.*

Utin Christianorū nuptijs non saltetur.
Quod non oporteat Christianos euntes ad
nuptias plaudere uel saltare, sed uenerabili-
ter cœnare uel prandere, sicut Christianos
debet.

SYNODVS VALENTINA.

Valentinum conciliū in Hispania cir-
citer annum 15. Theodorici, à sex epi-
scopis celebratum est: sicut indicat liber
Conciliorum, & Isidorus.

Decreta isthic facta hæc referuntur.

Anno decimoquinto Theodorici re-
gis, pridie Nouembris, in nomine Domini
Christi, Valentino in Concilio con-
gregati, dum Ecclesiasticas regulas tractare
mus, antiquos canones relegentes, inter
cetera hoc esse censuimus obseruandū: ut
sacrosancta Euangelia ante munerū illatio-
nem, in missa Catechumenorū, in ordine
lectionū post legantur: quatenus salutaria
præcepta Domini nostri Iesu Christi, uel
sermones sacerdotis, non solū fideles, sed
etiā Catechumeni ac poenitentes, & omnes
qui ediuerso sunt, audire licitū habeant. Sic
enim pontificū prædicatione audita, nō-
nullos attractos ad fidē euidenter scimus.

Hoc etiam placuit, ut episcopo ab hoc
seculo (iubente Domino) accersito, clerici
ab omni omnino suppellectili, uel quæcun-
que sunt in domo ecclesiæ, uel episcopi in
libris, speciebus, utensilibus, uasculis, fru-
gibus, gregibus, animalibus, uel omni om-
nino re, rapaces manus absteineat, & nihil
latronū more diripiant. Qui si nec canonū
auctoritate prohibiti fuerint, omnia quæ
peruaserint, metropolitani uel omniū com-
provincialiū sacerdotū distictione coacti,
in pristinum statum redintegrare cogantur,
ut nihil antistiti, uel dispensatori futuro ne-
cessariorū sub hac iusta constitutione depe-
reat. Quod ut confidentius, iusticia monete
feruetur, secundum Regiensis Synodi con-
stituta, episcopo è corpore recedente, ui-
cinior illi accedat episcopus, qui ex more
exequijs celebratis, statim Ecclesiæ ipsius
curam distictissimè gerat, ne quid ante or-
dinationem futuri pontificis remanentium
clericorū subuersioni uel direptioni iam li-
ceat, ita ut directis hominib. inspectio cer-
tior, & descriptio fidelissima (si fieri potest)
intra octauas defuncti, sub diligētia p̄sentis
episcopi peragatur, ac dehinc ad metropoli-
tani noticiā habita ordinatē descriptio de-
feratur, ut eius electione talis persona ordi-
nandē domui Ecclesiasticę procuretur, quę
uel consueta clericis stipendia dispenses, &
creditarū sibi rerū (si forsitan tarditas in epi-
scopo ordinando successerit) metropolita-

no congruis temporibus reddere possit ra-
tionē, ut sub hac salubri constitutione cle-
rici stipendijs suis omnino cōtenti, labores
nō diripiant episcopi decedentis, & in ua-
cuam ecclesiæ domū futurus pontifex nō
sine dolore succedat: sed magis depræde-
cessoris sui dimisso, possit & ipse gaudere,
& alijs ministrare.

3 Simili quoq; modo parentibus & pro-
pinquis decedentis episcopi, si intestatus
obierit, denūcietur, ut sine metropolitani,
uel comprouincialiū sacerdotū cōscientia,
nihil de rebus defuncti occupare pertene-
rent, ne fortē cum hereditarijs rebus etiam
aliqua ad ecclesiā pertinentia uel permixta
usurpent: sed usq; ad ordinationē futuri ex-
pectent antistitis, aut certē (si longū fuerit)
ad metropolitani (ut dictū est) ordinationē
recurrant. Si quis autē contemptor di-
uini timoris, contra hæc sancta Synodica cle-
ricus quisq; uel laicus uenire improba mē-
te tentauerit, & cōmunionē & consortiū
priuetur Ecclesiæ: quia durū est ut ad illam
cōueniat, quam expoliare non metuit, nisi
fortē spiritu meliore correptus, dumā prę-
sumptione cessauerit, recuperet indulgenti-
ā. Si autē rationabiliter modesteq; unusquisq;
repetit, quod sibi iure debetur, ei absque
aliqua animaduersione à metropolitano,
uel cui iniūxerit, aut res, aut ratio nō negetur.
Hoc etiā canone omnes sunt cōstringē-
di, qui tã in præteritū, quàm in futurū, res
ecclesię uel episcopi usurpātes diripuerint.

4 Illud etiā prouido cōsilio decretū est,
ut quia sæpē sanctorū antistitū per absentia
cōmendatoris episcopi exequiē differūtur,
ita ut ueneranda pontificis mēbra, dū tar-
dius funerantur, iniurię omnino subiaceāt:
episcopus qui post mortē fratris ad sepeliē-
dum eū solet inuitatus occurrere, infirmum
magis, & adhuc in corpore positū, admoni-
tus uisitare nō differat, ut aut de reuelatiōe
cōsacerdotis amplius gaudeat, aut certē de
ordinatione domus suæ fratrem admoneat,
eiusq; probabilē uoluntatē in effectū trans-
mittat, ac recedentē à seculo, post oblatū in
eius cōmendatione sacrificiū Deo, mox se-
pulturæ tradat diligentissimè, & superius
constituta canonicè nō differat adimplere.
Si autē antistes repentino obitu decesserit,
& collimitanei sacerdotes (ut fieri solet)
de lōginquo minimè adesse potuerint, uno
die tantū cū sua nocte exanimatū corpuscu-
lū sacerdotis maneat, nec sine fratrum ac reli-
giosorū frequētia, uel psallentiū excubatiōe
seruatū, à presbyteris cū omni diligētia in lo-
co cōditū seorlum, nō statim humetur, sed
honorificè cōmēdetur: donec sine mora in-
uitato undecūq; pōtifice, sacerdotis corpus
ab ipso (ut condecet) solēniter tumuletur,

Occasionē præbuit corruptus ecclesiastici regiminis status, & dissolutio disciplinæ propter motus bellicos, & magistratus absentem, ac præfectorum negligentiam: ut uideretur colligi posse ex epistola Clodouei ad Synodum, quæ hoc modo extat in libro Conciliorum.

Dominis sanctis & Apostolica sede dignissimis episcopis, Clodoueus rex.

Enunciante fama, quid actū fuerit, uel præceptū omni exercitui nostro, priusquā in patriā Gothorū ingrederemur, beatitudinē uestræ præterire non potuit. In primo quoque de ministerio Ecclesiarū omnium præcepimus, ut nullus ad subripiedū in aliquo conaretur, neque de sanctimonialibus, neque de uiduis, quæ in religione Domini deuotē esse probarentur. Simili cōditione & de clericis uel filiis supradictorū tam clericorum quā uiduarū, qui cū illis in domo ipsorū consistere uidebantur. Idē & de seruis ecclesiarum, quos de ecclesijs tractos per episcoporum sacramenta constiterit, præceptū est obseruare, ut nullus ex ipsis aliquā uolentia uel damnum patiatur. Quod ita ad integrum est intelligendū, ut ex his supradictis, si aliquis uim captiuitatis pertulisset, siue in ecclesia, siue extra ecclesiam, omnino sine aliqua dilatione præcipiamus esse reddendos. De ceteris quidem captiuis laicis, qui extra pacē sunt captiui, & fuerint approbati Apostoli, aut cui uolueritis, arbitrij uestri est nō negandū. Nam de his qui in pace nostra tam clerici quā laici subrepti fuerint, si tueraciter agnoscitis, uestras epistolas de annulo uestro infrā signatas, sic ad nos omnimodis dirigatis, & a parte nostra præceptionē latā noueritis esse firmandā: sic tamen populus noster petit, ut cuicumque epistolas uestras præstare fueritis dignati, cū sacramento per Deum, & benedictione uestra dicere non tardetis, rem istā quæ poscitur ueram esse: quia multorum ueritates & falsitates inuenta sunt, ut cōprehendantur, sicut scriptum est: Perit iustus cū impio. Orate pro me domini sancti & Apostolica sede papæ dignissimi.

Decreta autē in hac synodo communi consilio facta sunt:

1. De homicidis, adulteris & furibus, si ad ecclesiam confugerint, id constituimus obseruandū, quod Ecclesiastici canones decreuerunt, & lex Romana constituit: ut ab ecclesiæ atrijs uel domo episcopi, reos abstrahere omnino non liceat: sed nec alteri consignare, nisi ad Euangelia datis sacramētis, de morte & debilitate, & omnium poenarū genere sint securi, ita ut ei cui reus fuerit criminofus, de satisfactioe conueniat. Quod si quis sua sacramenta conuictus fuerit uiolē-

lasse, reus periurij, non solum à cōmunionē ecclesiæ uel omnium clericorum, uerum etiā à catholicorū cōuiuio separetur. Quod si is cuius reus est, noluerit intentionē faciente componi, & ipse reus de ecclesia actus timore discesserit, ab ecclesiæ clericis non quærat. 17. q. 4. id constituimus.

2. De raptoribus autē id constituendum esse censuimus, ut si ad ecclesiam raptor cū raptā confugerit, & fœminam ipsam uolentiam pertulisse constiterit, statim liberetur de potestate raptoris: & raptor mortis uel poenarū impunitate concessa, aut seruiendi conditioni subiectus sit, aut redimendi se liberam habeat facultatem. si uerò quæ rapitur, patrē habere constiterit, & puella raptori consenserit, potestati patris excusata reddatur: & raptor patri, superioris conditionis satisfactioe teneatur obnoxius. 36. q. 1. de raptoribus autē:

3. Seruus qui ad ecclesiam confugerit, pro qualibet culpa, si domino pro admissa culpa sacramentum suscepit, statim ad seruitium domini sui redire cogatur: & posteaquam dato sacramento, domino suo fuerit consignatus, si aliquid poenæ pro eadem culpa qua excusatur, probatus fuerit pertulisse, pro contemptu ecclesiæ & præuocatione fidei, à cōmunionē & conuiuio Catholicorum extraneus habeatur. Si uerò seruus pro culpa sua ab ecclesia defensatus, sacramenti Domini clericis exigentibus, de impunitate perceperit, exire nolentē à domino liceat occupari. 17. q. 4. id cōstituimus.

4. De ordinationibus clericorū id obseruandum esse decreuimus, ut nullus secularium ad clericatus officium presumat accedere, nisi ut cum regis iussione, aut cum iudicis uoluntate, ita ut filij clericorum, id est patrum, auorum ac proauorum, quos in supradicto ordine parentum constat obseruationi subiunctos, in episcoporum potestate & districtioe consistent.

5. De obligationibus uel agris, quos Dominus noster rex Ecclesiæ suo munere conferre dignatus est, uel adhuc non habentibus, Deo sibi inspirante contulerit, ipsorū agrorum uel clericorum immunitatē concessa, id esse iustissimum definimus: ut in reparationibus ecclesiarū, alimonij sacerdotum, & pauperum refectioe, uel redemptionibus captiuorum, quicquid Deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur, & clerici ad adiutorium Ecclesiastici operis constringantur. Quod si aliquis sacerdotum, seu minoris officij, ad hanc curam minus sollicitus fuerit, ac deuotus extiterit, publicē à comprouincialibus episcopis cōfundatur. Quod si nec sub tali se confusione correxerit, donec emendet errorē, cō-

munione fratrum habeatur indignus, minores uerò (ut dignū est) distringantur.

6 Si quis ab episcopo suo, uel de ecclesia, uel de proprio iure crediderit aliquid repetendum, si nihil connicij aut criminatio- nis obiecerit, eum pro sola cōtentione à cōmunione ecclesiæ non liceat submoueri.

6. q. 7. Si quis ab episcopo.

7 Abbatibus, presbyteris, omniq; clero, uel in religionis professione uiuentibus, sine 10 discussione uel cōmendatione episcoporū, pro petendis beneficijs ad dominos uenire non liceat. Quòd si quisquā præsumpserit, tam diu loci sui honore & cōmunione priuetur, donec per pœnitentiam plenam, eius satisfactionem sacerdos accipiat.

8 Si seruus absente uel nesciente domino suo, episcopo tamē sciēte quòd seruus sit, diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipso in clericatus officio permanēte, episcopus eum domino duplici satisfactiōe compen- 20 set. Si uerò episcopus eum seruum nescierit, qui testimonium perhibent, ut eum supplicauerint ordinari, simili redhibitioni teneantur obnoxij. distinctione quinquagesimaquarta, Si seruus absens.

9 Si diaconus aut presbyter crimen capitale commiserit, simul & ab officio & cōmunione pellatur. distinctione octuagesima prima, Si diaconus aut.

10 De hæreticis clericis, qui ad ad fidem catholicā plena fide & uoluntate uenerint, uel de basilicis, quas in peruersitate sua Gothi hætenus habuerunt, id censuimus obseruari: ut si clerici fideliter conuertantur, & fidem Catholicam integrè contineantur, uel ita dignam uitam morum & actū probitate custodiant, officium, quo eos episcopus dignos esse censuerit, cum imposita manus benedictione suscipiant: & ecclesias simili, quo nostræ inuocari solent, placuit ordine consecrari.

11 De his qui suscepta pœnitentia religionem suæ professionis obliti, ad secularia relabuntur, placuit: eos & à cōmunione suspendi, & ab omnium catholicorū conuiuijs separari. Quòd si post interdictum cum eis quisquam præsumpserit manducare, & ipse cōmunione priuetur. De pœnitentia, distinctione quinta, De his qui.

12 Si diaconus uel presbyter, pro reatu suo se ab altaris cōmunione sub pœnitentis professione submouerit, sic quoq; si alij defuerint, & causa certæ necessitatis exoritur, poscentem baptismum liceat baptizare. distinctione 81, si diaconus.

13 Si se cuicunque mulier duplici coniugio, presbyteri uel diaconi relicta, coniunxerit, aut castigati separentur: aut certè si in criminum intentione perstiterint, pari 60

excōmunicatione plestantur. distinctione uigesimaoctaua, Si se.

14 Antiquos canones relegendes, priores statuta credim⁹ renouāda, ut de his quæ in altari oblatione fidelium cōferuntur, medietatem episcop⁹ sibi uendicet, & medietatē sibi dispensandā secundū gradus clerici accipiat, tā de prædijs proprijs, quàm de omni cōmoditate in episcoporū potestate durā- 10

tibus. 10. q. 1. antiquos canones. 15 De his quæ parochis in terris, uincis, mancipijs atq; peculijs quicūq; fideles obtulerint, antiquorū canonū statuta seruent, ut omnia in episcopi potestate consistant. De his tamē quæ in altari accesserint, tertia fideliter episcopis deferatur, duæ clericis. Decimæ autē, secundum quosdam, singulis annis tertia pars, aut in tertio tota. Sed tamen nos sequētes Romanos, singulis anni quārtā partē, aut in quarto anno totā episcopi recipiant. 10. q. 1. de his quæ paroch. ex decr. Iuo. libro secundo, additio.

16 Episcopus pauperibus, uel infirmis, qui debilitate faciente non possunt suis manibus laborare, uisum & uestimentum, in quantum possibilitas habuerit, largiatur. distinctione 81. episcopus pauperibus.

17. Omnes basilicæ quæ per diuersa loca constructæ sunt, uel quotidie cōstruuntur, placuit secundū priorū canonū regulā, ut in eius episcopi, in cuius positæ sunt territorio, potestate cōsistat. 6. q. 7. omnes basilicæ.

18 Nec superstes frater thorū defuncti fratris ascendat, nec se quisquam amissæ uxoris sorori audeat sociare. Quod q fecerint, Ecclesiastica distictione feriantur.

19 Abbates, pro humilitate religionis, in episcoporū potestate consistant. Et si quid extra regulā fecerint, ab episcopis corrigantur: qui semel in anno, in loco ubi episcopus 40

elegerit, accepta uocatione, cōueniant. Monachi autē abbatibus omni obedientia & deuotione subiaceant. Quòd si quis per contumaciam extiterit indeuotus, aut per aliqua loca uagari, aut peculiare aliquid habere præsumpserit, omnia quæ acquisierit, ab abbatibus auferantur, secundum regulam monasterio profutura. Ipsi autem qui fuerant peruagati, ubi inuenti fuerint, cum auxilio episcopi, tāquam fugaces sub custodia reuocentur. Et reum se ille abbas futurum esse cognoscat, qui in huiusmodi personis non regulari animaduersione distinxerit, uel qui suscepit monachum alienum. decimo octaua quæstione secunda, abbates pro humilitate.

20 Monacho orarium in monasterio uel zonas habere non liceat. uigesima septima quæstione prima, monacho orarium.

21 Monachus in monasterio conuersus, si pellici

479 pellici postea uel uxori fuerit sociatus, tantę prauaricationis reus, nūquam ecclesiastici gradus officium sortiatur.

22 Nullus monachus congregatione monasterij derelicta, ambitionis & uanitatis impulsu cellulam construere, sine episcopi permissione, uel abbatis sui uoluntate, præsumat. 18. q. 2. nullus monachus.

23 Si episcopus humanitatis intuitu, mancipiola, uinculas, uel terrulas clericis uel monachis præstiterit excolendas, uel pro tempore tenendas, etiam si longa transisse annorum spacia comprobentur, nullum ecclesia præiudicium patiatur, nec secularis legis præscriptio, quæ ecclesiæ aliquid impediatur, opponatur. 16. q. 3. si episcopus.

24 Id sacerdotibus omnibus est decretū, ut ante Paschæ solennitatem, non quinquagesima, sed quadragesima teneatur. de consec. dist. 3. Sacerdotibus.

25 Ut nulli ciuium Paschæ, natalis Domini, uel quadragesimę solennia in uilla liceat celebrare, nisi quem infirmitas probabitur tenuisse. de con. dist. 3. nulli ciuium.

26 Cum ad celebrandas missas in Dei nomine conuenitur, populus non ante discedat, quam missæ solennitas compleatur: & ubi episcopus non fuerit, benedictionem accipiat sacerdotis. de con. dist. 1. cum ad celebrandas.

27 Rogationes, id est litanias ante ascensionem Domini placuit celebrari, ita ut præmissum triduanum ieiunium in Dominicæ ascensionis solennitate soluatur: per quod triduum serui & ancillæ ab opere relaxentur, quo magis plebs uniuersa conueniat. Quo triduo omnes abstineant & quadragesimalibus cibis utantur. de cons. distinct. 3. rogationes.

28 Clerici uerò qui ad opus sanctum adesse contempserint, secundum arbitrium episcopi ecclesiasticam suscipiant disciplinā. dist. 91. clerici uerò.

29 De familiaritate extraneorum mulierū tam episcopi quam presbyteri, uel diaconi, præteritorū canonum statuta custodiant.

30 Si quis clericus, monachus, uel secularis, diuinationem uel auguria crediderit obseruanda, uel sortes (quas mentiuntur esse sanctorū) quibuscumque putauerint intimandas, cum his qui eis crediderint, ab ecclesię cōmunionem pellatur. 26. q. 5. si quis clericus.

31 Episcopus, si infirmitate non fuerit impeditus, ecclesiæ cui proximus fuerit, die Dominico deesse non debet.

¶ Interfuerunt aut & subscripserūt, Auentinus Dinienfis metropolis, Adelphi Rauracensis, Boerius Cadurcensis, Cyprianus Burdegalenfis metropolis, Cronopi Petragoricensis, Camilianus Trecafinus, Eusebius

Aurelianensis, Euphrasius Aruernorum, Edbius Ambianensis, Eustochius Andegauensis, Epiphanius Namneticensis, Eraclius Parisiacensis, Etilius Vasionensis, Gildardus Rothomagensis metropolis, Leontianus Cōstantienfis, Lupicinus Engolismanus, Litharedus Lexouienfis, Lupus Sueffionensis, Leuanianus Siluanectensis, Licinius Thuronesis metropolis, Leontius Tholosanus metropolis, Maurusius Ebroicensis, Melanius Rhodensis, Modestus Venetensis, Melanius Viromādensis, Nepos Abrincensis, Petrus Xantonensis, Principius Cenomanensis, Quintianus Ruthenensis, Sophronius Nouiomensis, Theodosius Antisiodorensis, Tetradius Ausciorū, Tetradius Bituricensis metropolis. Meminerūt huius synodi etiā Henricus de Erphordia in uita Anastasij, cap. 49. Vincētius lib. 21. cap. 23. Nauclerus generatione 18. in secundo uolumine: autor Epitomes mundi.

SYNODVS GERUNDENSIS.

Gerundenfe conciliū anno 7. Theodorigi regis, 7. idus Iunij, Agapeto consule habitū esse, liber Conciliorū autumat, sed apud historicos altū de ea est silentiū, circa hoc tēpus. Gratianus quidē ex Gerundensi cōcilio allegat canones quosdā: sed an hoc uel alio tempore celebratū sit, non indicat. Decreta, ut uulgo feruntur, subiicimus.

1 Ut institutio missarum, sicut in metropolitana ecclesia agitur, ita in Dei nomine in omni Tarraconensi prouincia, tam ipsius missę ordo, quam psallendi uel ministrandi cōsuetudo seruetur. de con. dist. 2. institut.

2 Ut expleta solennitate Pentecostes, in sequenti septimana à quinta feria in sabbatum, per hoc tridū abstinentia celebretur.

3 Item, Secunda litania facienda est Calendis Nouembris, ea tamen conditione seruata, ut si iisdem diebus Dominica intercesserit, in alia hebdomada, secundum prioris abstinentiæ obseruantiam, à quinta feria incipiatur, & in sabbati uespere missa facta finiatur: quibus tamē diebus à carnibus & uino decreuimus abstinendum.

4 De catechumenis baptisandis id statutum est, ut in Paschæ solennitate, uel Pentecostes, quanto maioris celebritatis celebritas maior est, tanto magis ad baptisandum ueniāt. Cæteris solennitatibus infirmi tantummodo debeant baptisari, quibus quocumque tempore conuenit baptismum non negari. de con. dist. 4. de Catechumenis.

5 De paruulis, qui nuper è materno utero editi sunt, placuit constitui: Ut si infirmi (ut assolet) fuerint, & lac maternum non appetant, etiam eadem die qua nati sunt, si oblati fuerint, baptisentur.

6 De conuersatione uitæ id statuere placuit,

cuit, à pontifice usque ad subdiaconatum, post suscepti honoris officium, si quis ex coniugatis fuerit ordinatus, ut semper alterius fratris utatur auxilio, cuius testimonio uita eius debeat clarius apparere.

7 De his qui sine uxoribus ordinantur, & familias domus habent, habito secum pro uitæ conuersatione fratre in testimonium, non per quamcunq; sceminei sexus personam eorum substantia gubernetur, aut per puerum: sed aut per amicum domum suam debeant ordinare, nisi matrem aut sororem in domo habuerint: ut secundum priorum Canonum statuta, per earum personas eorum debeat contutari substantia.

8 Si quis de laicis post uxorem, aliam cuiuscunq; conditionis cognouerit mulierem, in clero nullatenus admittatur.

9 Is uero qui ægritudinis languore depressus, pœnitentiæ benedictionem, quam uiaticum deputamus, per communionem acceperit, & postmodum reconualescens, caput pœnitentiæ in ecclesia publicè non subdiderit, si prohibitis uitij non detinetur obnoxius, admittatur ad clerum. distinctione 50. is uero qui.

10 Item nobis semper placuit obseruari, ut omnibus diebus post matutinas & uesperas oratio Dominica à sacerdote proferratur. Ioannes in Christi nomine episcopus subscripsi. Fortunianus episcopus subscripsi. Paulus episcopus subscripsi. Agrius episcopus subscripsi. Emidius episcopus subscripsi. Nibridius episcopus subscripsi. Orontius episcopus subscripsi.

CAESARAUGUSTANA

Synodus.

Isidorus meminit Synodi Cæsaraugustæ sub Theodorico celebrate, ac obiter quædam isthic decreta perstringit. Liber uero Conciliorum notat id factum esse quarto nonas Octobris: & conuenisse Siradium, Delphinum, Raticium, Ampelium, Tugentiū, Lucium, Italium, Splendinium, Valerium, Symposium, Caterium.

¶ Decreta facta, & à Lucio relecta sunt:

1 Ut mulieres omnes ecclesiæ catholicæ fideles, à uirorem alienorum lectione & cœtibus separentur: nec ad ipsas legentes alij studio uel docendi, uel discendi conueniant: quoniam & hoc Apostolus iubet. Ab uniuersis episcopis dictum est, Anathema futuros, qui hanc Concilij sententiam non obserauerint.

2. Item legit: Ne quis ieiunet die Dominica causa temporis, aut persuasionis, aut superstitionis. Ne quadragesimæ diebus ab ecclesijs fideles desint. Nec habitet in latibulis cubiculorum ac montium, qui in suspicionibus perseverant: sed exemplum &

præceptum custodiant sacerdotum, & ad alienas uillas agendorum conuentum causa non conueniant. Ab uniuersis episcopis dictum est: Anathema sit, qui hæc commiserit. de con. dist. 3. ne quis ieiunet.

3 Item legit: Eucharistiæ gratiam si quis probatur acceptam non consumpsisse in ecclesia, anathema sit in perpetuum. Ab uniuersis episcopis dictum est: Placet.

4 Item legit: Vicesimo & primo die, id est, à decimosexto Calendas Ianuarij usque in diem Epiphaniæ, qui est octauo Idus Ianuarij, continuis diebus nulli liceat de ecclesia se absentare, nec latere in domibus, nec secedere ad uillam, nec montes petere, nec nudis pedibus incedere, sed concurrere ad ecclesiam. Quod qui non obserauerit, de suspectis anathema sit in perpetuum. Ab uniuersis episcopis dictum est, Anathema sit.

5 Item lectum est: Vt hi qui per disciplinam, aut sententiā episcopi ab ecclesia fuerint separati, ab alijs episcopis non recipiendi. Quod si scientes episcopi sece-

rint, non habeant communionem. Ab uniuersis episcopis dictum est: Qui hoc commiserit, episcoporum non habeat communionem. 6 Item legit: Si quis clericus propter luxum, uanitatisq; præsumptum, de officio suo spontè discesserit, ac uelut obseruatore legis, monachum uideri se maluerit esse quam clericum, ita de ecclesia repellendum, ut nisi rogando atq; obsecrando plurimis temporibus satisfecerit, non recipiatur. Ab uniuersis episcopis dictum est: Ita fiat.

7 Item lectum est: Ne quis doctoris nomen sibi imponat, præter has personas quibus concessum est: secundum quod scriptum est. Ab uniuersis episcopis dictum est: Placet.

8 Item dictum est: Non uelandas esse uirgines, quæ se Deo uouerunt, nisi 40. annorum probata ætate, quæ sacerdos comprobauerit. Ab uniuersis episcopis dictum est: Placet.

SYNODVS ROMANA

sub Hormisdæ.

Cum Heracleensis Synodus ab Anastasio indicta, esset elusa, Hormisdæ Theodorici iussu Romæ egit episcoporum conuentum, & Eutychianæ hæreseos damnationem renouauit: & Seuerum contra Chalcedonensem synodum docentem, ac negantem in Christo esse duas naturas, humanam & diuinam, eiusq; scripta omnia dānauit. Nicephorus lib. 17. capite nono. ac cum Euodio Ticinensi, & alio quodam episcopo, adhuc tres oratores ex clero ablegauit Constantinopolim, ad Ioannem episcopum, & Imperatorem, ut ab errore illos absterrent. Verum ille non modò ipsorum orationes contempsit, sed etiā à suo conspectu eos repulit: ac lacere & rimosæ naui impositos, redire iussit: supplicium

supplicium comminans, si uspiam per totā Græciam ad ullam ciuitatem accederent. Paulus Diaconus libro 15. rerum Romanarum, in uita Anastasij: & Blondus decadis prima libro tertio.

SYNODI SVB Iustino.

CONSTANTINOPOLITANA Synodus.

Egnante Iustino, Cōstantinopolitani à Ioāne Cappadoce, qui Timotheo successit (iuxta Nicephorū libro 17. capite 2.) celebrata est Synodus, cuius acta postea in prima actione quinti concilij uniuersalis repetita sunt.

Causam autē præbuerunt clerus & monachi Antiocheni, qui apud Ioannē accusarunt Severū suū episcopū tum de falsā doctrina, tum de inuasiōe illegitima ministerij, tum de persequutione piorū, tum de bonorum ecclesiasticorū rapina: & petierūt sibi à Synodo opem ferri, & Seuerum damnari. Exemplum supplicationis subiijcimus.

Sanctissimo ac beatissimo archiepiscopo œcumenico patriarche Ioanni, & sanctæ Synodo cōgregatæ, supplicatio à clericis & monachis Apostolici throni Antiochenæ magnæ ciuitatis Catholice sanctæ ecclesiæ Dei. Nunc est, si quādo fuit, tēpus (beatissimi patres) oēs orbis sanctas Dei ecclesias, tanquā ex uno ore prophetiū illud clamare: Latentur celi, & exultet terra, & omnia que in eis sunt: quoniā misertus est Deus populo suo. Quod enim sceptrā Romanorū pijs & Christo amatis Imperatorib. sint cōligionē colentib. donata sit, quomodo non merito persuadet fidelibus hāc uocē clamare: Atin tā cōmuni festiuitate orbis, una ex omnibus, uel admodū cum paucis, ecclesia Antiochena mœsticia & luctu impleta est. Lupū enim pro pastore nescim⁹ quo modo suscepit, & affligitur. Quā enim Tragœdiā non exarserūt ac superarunt mala, attentatā Seuerus? Qui primū quidē (ut quo modo uixerit prætereamus, uestris auribus parcentes) nulli unquā ecclesiæ cōmunicasse uidetur: deinde cū calumniæ sagittis sagittauit, & preparauit exagitare iustissimū patre Flavianū, beatissimūq; illius sedē uolenter & contra Canones subripuit, & inde mercenarij, nō solū non pauit ouile Christi, neq; fugit, qd̄ amandū erat: sed ipse operatur ea quæ ferarū sunt, oues iugulando & dispergendo. Nouitates autē & blasphemias aduersus Deū lingens, nulli sanctorū patrū pepercit. Perseuerat enim tota die, sic dicen-

do, abdicās Synodos pro pietatē cōgregatas. Nam sanctā Chalcedonēsem synodum anathematizare & impugnare aul̄ est, quæ maximē firmauit Symbolū 318. sanctorū patrū, quæ etiā suscepit 150 sanctos patres: insuper etiā & similiter sanctos patres qui in Epheso contra impiū Nestoriū conuenerūt. Bene manifestū est, quod & prædictas auertit & odit tanquā huius sorores, & quot qui dē homicidia sanctorū monachorū fecerit, & cum manibus Iudaicis huiusmodi iugulationem iniunxerit, neq; nos (sanctissimi) neq; aliorū aliquē latuit. Dirū enim spectaculū fuerunt iacentes uiri, qui religiosis certaminibus usq; ad caniciē certauerūt, nudi & insepulti iactati, ultra trecentos existentes, ex secunda Syriorū prouincia nati, canibus & auibus lacerādi proiecti. Similia autē & similiter miserranda sunt, & quæ in xenodochijs, id est hospitalib. ab ipso facta sunt. Vincula enim ædificat nunc, & ita multos pro fide incarcerādo in tenebris, & flagellādo interficit. Talia, sanctissimi, & circa fontes in Lauro facere p̄sumpsit: & ueneficijs ibidē utens, scelestis sacrificijs demones colit, & hoc tota illa magna ciuitas cantat. Neque utiq; ip̄is sanctis altarib. pepercit, neq; sacris uasis parcens, alia autē cōflans, similibus suis erogat. Præsumptū est autē ab ipso & hoc, o beatissimi. nam columbas aureas & argenteas, in formā Spiritus sancti, super diuina lauacra & altaria appensas, unā cum alijs sibi appropriauit, dicens: non oportere in specie columbæ S. sanctum nominare. Pecunias quidē & domos, & quæcunq; in optimis fundis erant, exportauit & expendit, & grauissimis usuris ecclesiā obruit. At, beatissimi patres, non est possibile omnia percurrere, quæ ab illo præsumpta fuerunt. Ideo his paucis & magnis cōtenti, deprecamur uestrā sanctam Synodū (etsi serō quasi) sedare mala, quæ nostrā ecclesiam occupāt, & totū ferē Orientē, & ab ipso nequissimo uiro nos liberare, exacta ab eo poena eorū quæ contra diuinos canones & politias legis fecit: prouidentiaq; facere de his rebus quæ relicta sunt, si quid remansit: persuadētes pijsimo ac inuictissimo principi, ut mittat aliquos bonis moribus cōprobatos, aliquo ex nostris simul ueniente, qui rebus superstet, ut teneant, & rationē exigant de his quæ principio usq; nunc fecerūt, & ad multa quæ ip̄i furati sunt & custodiunt, quæ inueniuntur, ne totaliter omnia exportentur. Non enim cessat bonus homo aduersus ea quæ sunt Ecclesiæ Dei, ea quæ ip̄i Ecclesiæ conferunt dissipando. Cum enim meritō ab omni spe Dei ceciderit, ad uiros iniquos à quibus nutritur, spem habet. Rogamus etiam, oratores mittere & pro fratribus

monachus ordo huius à Christo amatæ Imperialis ciuitatis, q̄ ex diuersis monasterijs conuenit, hic quidē archimandritarū, alios uerò reliquorū libellos porrexit huic omni cōgregatę nostrę synodo: petiuerūtq; ipsos legi, & capitula in eis cōtenta, examinata à nobis fini tradere, imò uerò sub forma synodali ponere. Cum itaq; ipsos libellos legētemus, quos & subordinauimus formę prędictę hęc continere, in ipsis legimus primā petitionē libelli habentis, ut sanctę memorię Euphemius & Macedonius expulsi, & in exilio mortui, iuste & canonicē reuocentur, & tradantur Catalogo prędecessorū archiepiscoporū, in Domino ibidē quiescenti, omnib; uacuis manētibus quę cōtra ipsos quādocunq; facta fuerint: ponāturq; in sacris diptychis ipsorū uocabula, secundum quod omnis populus & monachus ordo sedulo & multū exclamauit. Nos autē ordinē operatū petitioni imponere studētes, quāsi uimus facta in ipsis. Et cū cognouimus perlectionē, quod plurima horū neq; cum diligentia prouenerunt, neq; fideliter, neq; per iusticiā memorati patres electionē sustinuerunt, neq; tanquā aliquid amouerint de his quę in recta fide seruabantur: necessariū putauimus, petitioni totius populi simul cum mulieribus & pueris, ac totius dignitatis sedulo clamantium, secundum exhibitos libellos cum omni ueritate satisfacere, ut secundum quod sanctę memorię Paulus & Ioānes & Flauianus patres huius regię urbis reuocati fuerunt, sic & ipsi eiusdem honoris in sacris libris memoria digni facti sint. Quę ergo considerauimus & reformauimus, honestū existimauimus ad uestram beatitudinem deducere, & per ipsam pijsissimū Imperatori nostro. Secundum capitulum in libellis continebatur, ut qui propter causam prędictorū patrum (Euphemij dignissimi, & Macedonij) banniti fuerant, & fugati, reuersi restituantur proprijs gradibus. Quoniam igitur iusta petitio est, & primę consequens, deliberauimus, ut prędicti adferenissimum Imperatorem nostrū. Tertium capitulum in petitione continebatur, ut pro maiori Scripturarum auctoramento, sancta & magna Synodus 318. patrum cōgregatorū in Nicea, qui sanctū Symbolum fidei diffinierunt & exclamarūt, in quo baptisati sumus, & baptisamus: & quę in Constantinopoli sub Nestario sanctę memorię congregata est, & prędictum sanctum Symbolum 318. patrū confirmauit, ponantur in sacris diptychis. Quoniam igitur honesta petitio est (quod enim pro utilitate ecclesiastici status factum sit) dignum iudicauimus, iuxta exclamationes populi, & acclamationem uestre beatitudinis, & secundū porrectum libellum à uenerabilibus archimandritis & monachis, ipsas sanctas synodos in diptychis prędicari. Quartum capitulum in petitione uenerabilium monachorum continebatur, ut nomē sanctę memorię pręsulis Romanorum Leonis, in sacris libris similiter prędicetur, iuxta quod exclamationes populi suprā & sedulo factę sunt. Quoniam igitur Chalcedonensis synodus non solum Leonis sanctę memorię, uerumetiam & Cyrilli Alexandrinorū à Deo amati pastoris memoriam in orthodoxa fide fecit: & Cyrillus quidem Alexandrinus in diptychis prędicatur, Leo autem sanctę memorię non prędicatur: iustum putauimus, ut quod deficit, suppleatur. Et qui æqualiter ab hac sancta Synodo pro statu orthodoxę fidei honorati sunt, similiter & in sacris diptychis pro utilitate & pace Ecclesię prędicentur. Quintum capitulum in ipsis petitionibus cōtinebatur, ut attentata contra sanctam Chalcedonensem synodū rememorentur, & blasphema uerba contra ipsam effundātur, per Seuerū dicimus (qui est in Antiochia) indispositē & perperā prolata, anathemati subiiciātur: sicut sedulę exclamationes populi factę sunt. Quoniā igitur oportebat & de isto formā conuenientē ecclesiastico statui proferre, necessariū iudicauimus, primū blasphema ipsius uerba in medio totius synodi legi, ad redargutionem eorū quę ab ipso pręsumpta fuerunt. Habet itaq; sic de uerbo ad uerbū attentata & blasphemata ab ipso aduersus sanctā Synodū: Quę à synodo, eo tempore in Chalcedonia cōgregata, formata fuerunt ac stabilita, & eos qui pro ipsa pugnant, anathematizamus. Hęc est illius scelestę uocis blasphemia. sed non solum immanis hęc, uerū etiā alię plurimę blasphemię in libris ipsius proclamantur in hac regia urbe: quibus Orthodoxię amatores incidentes, deridēt ipsius phrenesim, qui spurie fertur. Quoniā igitur hoc accusatū, habet redargutionē non solum ex prędicta uoce, sed ex eo quod scriptum est, & ex alijs plurimis blasphemijs turpissimę ipsius linguę contra hanc sanctā Synodū: idcirco hunc iustē perpetuo anathemati & nos submittimus, omni honore, nomine, dignitate, & operatione, Christiano aut hieratico conueniente, uel cōuenire ualente, priuantes, & nudum diuinę communionis secundum ecclesiasticos Canones statuantes, contra quos & blasphemare ac calumniari sanctam Chalcedonensem synodum conatus est, quę specialiter signauit symbolū 318. sanctorū patrū qui in Nicea conuenerūt, & quę immo-

tum ac immutatū ipsum existere prædica-
uit: sicut & sancti patres qui in Constantino-
poli, & qui in Epheso conuenerūt, similiter
cōfirmauerunt, cum quibus & sancta Chal-
cedonenſis synodus similia defendit, & re-
splendere ubiq; hoc iussit. Quapropter nō
solū tanquā blasphemū, sed & tanquā calū-
niatorē, & omnibus sanctis synodis per istā
synodū iniuriantē, prædictū Seuerum omni
honore destitutū esse statuētes, anathemati
subiecimus. Hæc à nobis examinata & for-
mata ad sanctū nunciū tuæ beatitudinis fe-
stinanter exarauimus, & propria manu sub-
scripsimus, & afferri subordinauimus exhi-
bitos uobis libellos ad agnitionē ueritatis,
ut & hæc per uestrā beatitudinē ueniant ad
potentissimū & serenissimū Imperatorem
nostrum, & ad pijsimam & Deo aman-
tissimam Augustam, & ad gloriosissimū ip-
sorū ac magnum Senatū.

SVBSCRIPTIONES.

Theophilus episcopus Gnidi, subscripsi
relationi. Stephanus episcopus Nicomediæ,
subscripsi relationi. Basiliscus episcopus Cy-
zici, subscripsi relationi. Anastasius episcopus
Nicee, subscripsi relationi. Martianus episco-
pus Chalcedonenſis, subscripsi relationi.
Theodotus episcopus Gangrinorū metro-
politānus, subscripsi relationi. Ipatius epi-
scopus Claudiopolitanorū prouinciæ Ho-
noriadis, subscripsi relationi. Dominicus epi-
scopus Tyaneus secundæ prouinciæ Cap-
padociæ, subscripsi relationi. Ioānes episco-
pus Claudiopolitanorū, regionis Isaurorū,
subscripsi relationi. Scholasticus episcopus
Nazianzi, subscripsi relationi. Ioannes epi-
scopus Bosphori, subscripsi relationi. Pytha-
goras episcopus Sinopeorū, prouinciæ Hel-
lespontiorū, subscripsi relationi. Andreas epi-
scopus Teorū Honoriadis prouinciæ, sub-
scripsi relationi. Theodorus episcopus ec-
clesiæ Adrianopolis, ciuitatis Honoriadis
prouinciæ, subscripsi relationi. Thalassius
episcopus Dorylei, subscripsi relationi. Do-
rotheus minimus episcopus Coorū insulæ,
subscripsi relationi. Ammonius Dei permis-
sione episcopus Abydenorū, subscripsi rela-
tioni. Eustathius episcopus Philadelphiorū,
ciuitatis prouinciæ Lydorū, subscripsi rela-
tioni. Plato episcopus Cratianorū ciuitatis,
subscripsi. Phocas episcopus Dardani, sub-
scripsi. Amantius episcopus exiguus Nico-
politane ciuitatis Misie secundæ, ppria ma-
nu subscripsi. Dominicus episcopus nouæ
Cæsareę prouincię Bithynię, subscripsi. Ioā-
nes episcopus Phanagoriæ, subscripsi relati-
oni. Acyla episcopus ciuitatis Prymnesiorū
subscripsi. Stephanus episcopus ciuitatis A-
nastasiopolis Phrygię Pacatiæ, subscripsi.
Pelagius episcopus ciuitatis Azanitorū, sub

scripsi. Ioānes episcopus Gangrorū prouin-
ciæ Asiæ, subscripsi. Dominicus Basilinopo-
lis ciuitatis, subscripsi. Ioānes episcopus Co-
macorū, ciuitatis regionis Pamphiliorū, sub-
scripsi. Ioānes episcopus metropolitane ci-
uitatis Pisidiorū regionis, subscripsi. Photi-
nus episcopus Homonadorū, ciuitatis regio-
nis Paphiliorū, subscripsi. Conon episco-
pus Ariassorū, ciuitatis prouinciæ Phrygiæ,
subscripsi. Macedonius episcopus sanctissimæ
subscripsi. Martianus episcopus sanctissimæ
ecclesiæ ciuitatis Maranæ, subscripsi. Anti-
patrus episcopus Trapezuntinus, subscri-
psi relationi. Gorgonius episcopus Vadaræ,
subscripsi. Photius episcopus Eudoxatorū
prouinciæ Lyciorū, subscripsi. Ioannes epi-
scopus Olympi, prouincię Lyciorū, subscripsi.
Nicolaus episcopus S. Dei ecclesię Rhodiapo-
litarū prouincię Lyciorū, subscripsi. Paulus
episcopus Cæsareę Bithyniæ, subscripsi.

Huic aut patrū consilio paruit Ioānes, ac
decreuit ea fieri debere quæ essent à mona-
chis & populo postulata. Eā synodi senten-
tiam etiā Ioāni Hierosolymorū episcopo, &
Epiphanio Tyri perscripsit, & alijs qui eam
approbarunt, ac suis promulgarunt.

SYNODVS EPISCOPORVM
secundæ Syriæ.

Cum Ioānes, ut in præcedentibus dixi-
mus, Seuerū dānasset in synodo Con-
stantinopolitana, eaq; sententiā euulgasset,
monachi Apameenses synodo episcoporū
secundę Syriæ obtulerunt libellū, in quo con-
queruntur, se in uia publica à Seuero & so-
ciji eius hostiliter impetitos, & partim ca-
ptiuos abductos, partim uestib. exutos esse.
Narrant etiam, quomodo rusticorum col-
lecta caterua, monasterium ruptis muris no-
ctu expugnarit, & plurimis interfectis bona
monachorum diripuerit.

Deinde etiā Petrū accusant, quod ex mo-
nasterio Dorothei monachos percullos in
ciuitatē traxerit, & carceri incluserit: itē quod
Oagrorū monasteriū destruxerit, & mona-
chos captiuos abduxerit, & quod in Larissa
pugnarit sagittis, & in domo Antonini mo-
nachos interfecerit: quod cū meretricibus
& inhonestis mulieribus rem habuerit: quod
cōtra Deū blasphemias uoces ediderit, Chri-
stū crucifixū blasphemando: quod mulieres
indignas baptizarit. Postremò petunt, ut in
synodum Constantinopoleos consentiant,
& Petrum hæresiarcham deponant.

¶ Patres re examinata per testes deprehē-
dunt, Petrum Apamearum episcopum hæc
commisisse:

1. Damnaſſe ſuos antecēſſores, & nomina
eorum ex ſacris diptychis expunxiſſe, &
aliorum hæreticorum nomina inſcripſiſſe.

ANno quinto Amalrici regis, apud Toletanam urbem concilium secundum celebratum est, tum propter veteres canones renouandos, tum novos ad disciplinam ecclesiasticam utiles & necessarios instituendos.

Decreta autem isthic facta in libro Conciliorum hæc referuntur:

¶ De his quos uoluntas parentum à primis infantie annis in clericatus officio uel monachali posuit, pariter statuimus obseruandum, ut mox cum detonsi uel mihisterio electorum contraditi fuerint, in domo ecclesie sub episcopali presentia à præposito sibi debeant erudiri. At ubi octauumdecimum ætatis suæ compleuerint annum, coram totius cleri plebisq; conspectu, uoluntas eorum de expetendo coniugio ab episcopo perscrutetur: quibus si gratia castitatis (Deo inspirante) placuerit, & promissione castimonie suæ absq; coniugali necessitate responderint seruatuos: hi tanquam appetitores arctissimæ uiæ, leuissimo Domini iugo subdantur, ac primò subdiaconatus ministeriū, probatione habita professionis suæ, à uigesimo anno suscipiant. Quod si inculpabiliter ac inoffense uigesimalium & quintum annum gratis suæ peregerint, ad diaconatus officium (si scientes implere posse ab episcopo comprobentur) promoueri debent. Cauendum tamen est his, ne quando suæ sponsionis immemores, ad terrenas nuptias, aut abortiuos concubitus ultra recurrant. Quod si forte fecerint, ut sacrilegij rei, ab ecclesia habeantur extranei. His aut, quibus uoluntas propria interrogationis tempore desiderium nubendi persuaserit, concessam ab Apostolo sententiam auferre non possumus, ita ut cum pro uetate ætatis, in coniugio positi, renunciatuos se pari consensu operibus carnis sponderint, ad sacros gradus adspirent.

2. Similiter placuit custodire, ne quis ex eis qui tali educatione imbuitur, qualibet occasione cogente, propriam relinques ecclesiam, ad aliam transire præsumat. Episcopus uero qui eum suscipere absq; conscientia proprii sacerdotis fortasse præsumperit, totius fraternitatis se reum esse nouerit: quia durum est, ut eum quem alius rurali sensu à squalore infantie exuit, alius suscipere ac uendicare præsumat.

3. Illud uero præterea speciali ordinatione decreuimus, quod nec antiqua concilia in uniuersis canonibus filuerunt, ut nullus clericorum à gradu subdiaconatus, & suprà, in consortio familiaritatis habeat mulierem, uel ingenuam, uel libertam, uel ancillam: sed si sunt ei huiusmodi seruitia, matri, uel sorori, uel alij propinquæ contradar: & quicquid

2. Blasphemie crimen admisisse, dicendo ad leutores: Nisi tacebitis, in subdiaconos uos ordinabo: & ipse qui crucifixus est, descendens non liberabit uos à manibus meis. Itē: Omnes ecclesias & altaria comburet Deus, & faciet uallem unam.

3. Impudicam mulierem, non dignam diuino baptismo, introduxisse, & ad sacrum fontem collocaisse.

4. Stephonam ex monasterio eduxisse, & rem cum ea habuisse.

5. Indecenti uestitu, & gestibus impudicis usum esse in diuinis mysterijs.

6. Monasterium Dorothei expugnasse, & meretrices ac saltatrices introduxisse, ac uisum plepsam cuiusdam militis uxorem comprimere tentasse.

7. Ob munera & largitiones Antiochum Monachum ordinasse.

8. Monachos in monasterio Romani docuisse, psalmos anathematum in sanctos patres pro pecunia decantare.

Quapropter eum ab officio deponunt, & anathematizant, ac eam sententiam ad Ioannem patriarcham & synodum Constantinopolitanam perscribunt: & acta synodi suæ mittunt, quæ in secundo tomo Conciliorum primæ actioni quintæ Constantinopolitanæ inserta sunt.

DE CONCILIIS SVB Imperatore Iustiniano Magno.

SYNODVS ROMANA SVB Bonifacio secundo.

Bonifacius Romæ priuatam synodum cum suo clero celebravit, in qua Dioscorum, suum competitorē, damnare molitus est: sed quia pleriq; aduersario eius adhærebant, non poterat in actum producere quod uolebat. quare sententiam illam chirographo suo confirmatam, archiuo includit. Iordanes, & Liber pontificalis.

Alia synodus, sub eodem. Alia synodo congregata in basilica Petri, idem Bonifacius decretum fecit, Quod liceat pontifici adhuc inter uiuos existenti, successorē ordinare. & statim Vigiliū suum diaconum elegit successorē, si uita excelsisset. Hoc chirographis & iureiurando sacerdotum est approbatum & confirmatum. Liber Pontific.

Alia Romana synodus, sub eodem. Paulo post cū Bonifacium poenituisse suæ stulticiæ, q. alteri habenas tradidisset, conuocauit sacerdotes, ac confessus est se contra dignitatem sedis Apostolicæ, & contra canones egisse, q. Vigiliū successorē constituisset. ac facile ab adulatorib. impetrauit, ut & iuramenta & chirographa rescinderent, & cōstitutionem Vulcano traderet. Liber pontific.

suis manibus perfecit, proprio Domino deferatur. Aut si propinquitatis memoria deest, alterius domus adhaerentis habitaculum requiratur, dummodò nulla occasio introeundi domum clerici scemine permittatur, unde aut laqueum possit incurere, aut noxialis fama innocenti fortasse possit inuri. Sanè deinceps post datam hanc admonitionem, quisquis earum consortio frui uoluerit, nouerit se non solum à clericatus officio retrahi, uel ecclesiae foribus expelli, sed etiam omnium catholicorum, clericorum uel laicorum communionem priuari, nulla prorsus uel colloquij consolatione relicta, quatenus malae consuetudinis abrasa rubigo, in posteris radicis suae ueneno serpere non possit.

4. Si quis sanè clericorū agellos, uel uineolas, seu alia aedificia in terris Ecclesiae sibi fecisse probatur, sustentandae uitae suae causa, usque ad diem obitus sui possideat. Post suū uerò de hac luce decessum, iuxta priorū Canonū constitutiones, ius suū ecclesiae sancte restituat: nec testamento ac successorio iure cuiquam haeredum aut prohaeredum relinquat, nisi forsità cui episcopus pro seruitijs ac praestatione ecclesiae largiri uoluerit.

5. Nam & haec praecauenda salubriter sancimus, ne quis fidelium propinquam sanguinis sui, usquequò affinitatis lineamenta generis successione cognoscit, in matrimonio sibi desideret copulari, quoniam scriptum est: Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedat, ut reuelet turpitudinē eius. Nec sine denunciatione sit sententiae. Nam paulopòst infert, & dicit: Anima quae fecerit de abominationib. istis quippiā, peribit de medio populi sui.

Si quis ergo huius decreti temerator extiterit, ac uetitum uiolare praesumpserit, tanto grauiori sententia mulstandum se recognoscat, quanto eam propinquorem, cui copulari se maluit, serie originis esse non ambigit: tatoq; annosiori excommunicationis tempore à christi corpore & fraternitatis consortio sequestretur, quanto fuerit propinquioris sanguinis contagione pollutus. Huius institutionis regulam qui subscripsimus, irrefragabili auctoritate nos spondemus seruaturus. Si quis autem tam nostrum, quam uel eorum qui nunc sanctae Synodo ex hac prouincia defuerunt, huic tam salubri ordinationi obuiare praesumpserit, uel solerter adimplere neglexerit: conuictus, totius fraternae charitatis aliquandiu habeatur extraneus. Sanè iuxta priorum Canonum decreta, concilium apud fratrem nostrum Montanum, episcopum (si Dominus uoluerit) futurum pronunciamus. Itaq; statuimus,

CAP. IX.

ut frater & coepiscopus noster Montanus, qui in metropoli est, ad cōprouinciales nostros Domini sacerdotes literas de congregando synodo adueniente tempore debeat destinare. Nunc ergo in nomine Domini, finitis his quae in consultationem uenerunt, gratias agimus omnipotenti Deo: deinde Domino nostro glorioso Amalrico regi, diuinam clementiam postulantes, ut innum meris annis regni eius ea quae ad cultū fidei proueniūt, peragēdi nobis licentiā praestet.

¶ Montanus in Christi nomine episcopus, his cōstitutionibus acquiescit, relegi & subscripsi. Pancarius episcopus his cōstitutionibus acquiescit, & relegi, & subscripsi. Canonius episcopus subscripsi. Domitianus episcopus subscripsi. Marracinus episcopus subscripsi. Nibridius in Christi nomine episcopus catholicae Agragenensis episcopus, hanc cōstitutionē consacerdotum meorū in Tolertana urbe habitam, cum post aliquantū temporis aduenissem, salua auctoritate canonū relegi, probauit, atq; subscripsi. Iustus in Christi nomine ecclesiae catholicae Virgellitanae episcopus, hanc cōstitutionem consacerdotum meorum, in Tolertana urbe habitam, cum post aliquantū temporis aduenissem, salua auctoritate priscorum Canonum, relegi, probauit, & subscripsi.

SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA.

Agapetus Rom. episcopus Cōstantinopolim ad Iustinianū ablegatus à rege Theodato, Anthimū episcopū Cōstantinopoleos arguit & cōuicit, q. unā rātū in Christo doceret naturā: eumq; ne semel quidē in cōspectū admisisū, libellis monachorū fide habēs, episcopatu deiecit. Cum autē ille de praepostero & illegitimo pcessu cōquereret, q. causa incognita tantū ob falsas delationes sit depositus, & Agapetus esset mortuus, cōsensu successoris ei⁹ Agathonis synodus indicta est Cōstantinopoli ab Augustā, & cōueniunt episcopi 167, iuxta Panuiniū: qui etiā hāc synodū Quintā appellat, sed errat, ut ex sequētib. apparebit. Ea autē ipsum ter citauit, ac iussit cōparere, & causam dicere: & aut obiecta crimina cōfutare, aut poenitentiae libellum offerre. quod si faceret, promittē ei restitutionem in priorem sedem Trapezuntis. Crimina autem hāc fuerunt:

I. Quod contra Canones occupasset episcopatu Cōstantinopoli. II. Quod Eutychis errorē defenderet. III. Quod Chalcedonēsem synodū, affirmatē duas in Christo naturas, dānaret. IIII. Quod ab ea synodo damnatos non uitaret, sed amplecteretur.

Verū ille siue malē sibi cōsciū, siue de patrum fide dubitans, sese occultauit, & ad syno-

495
synodum non uenit. Quare patres contra illum, ut contumacem, sententiam tulerunt, ac omnem sacerdotalem dignitatem ei abrogarunt. Nicephorus libro decimo septimo, capite nono. Acta huius synodi extant in secundo tomo Cōciliorum, sub titulo secundæ, tertiæ & quartæ actionis Quinti concilij Constantinopolitani.

ALTERA SYNODVS CONSTANTINOPOLEOS.

Paulo post altera synodus Cōstantinopolitana habita, quam Iuo in Chronico, Otho Phrisingensis & alij recentiores Quintā uniuersalem uocant. Huic præfuerunt, Athanasius antecessor Syluerij: Nicephorus libro decimo septimo, capite uigesimo sexto: item Romanus episcopus, & Menas Constantinopoleos.

In ea autem tractatum est de causa Seueri, quæ sub Iustino damnauerat synodus Constantinopolitana, ut supra diximus: & de causa Petri Apameæ, quem episcopi secundæ Synodæ deposuerat: & de Zoorā monacho Syro.

Occasionem autem præbuerunt monachi Palæstinæ, & urbis Constantinopolitane, & secundæ provinciæ Syriæ: qui & Imperatori & synodo obtulerunt libellos, in quibus eos accusarunt de uarijs criminibus, & maxime quod Chalcedonensem synodum anathematizent, quod doceant in Christo tantum unam esse naturam, quod anabaptizent, quod omnis generis nefandæ obsecrationis perpetrent facinora, quod se dissentientes persecuti sint & eiecerint.

Patres lectis libellis & actis synodorum superiorum, in quibus de iisdem actum fuerat, quæ omnia in secundo tomo Concilio-
rum sub prima actione Quintæ Constantinopolitane sic satis confulse referuntur: sententiam anathematis in eos, ipsorumque libellos & assecclas promulgant. Et simul decernunt, quatuor œcumenica concilia, & Tomum Leonis, in uniuersis ecclesijs prædicari debere: & in integrum restituunt Euphemium & Macedonium, & Flavianum, eorumque nomina in sacram tabulam referri iubent. Hanc sententiam aliarum ecclesiarum episcopi confirmarunt. Imperator etiam Iustinianus legem promulgauit, in qua iubet Seueri scripta cōburi: pœnam capitulis statuens in eos qui illa restituerent. Nicephorus libro 17, cap. 9.

Constitutio Iustiniani Imperatoris contra Antinum, Seuerum, Petrum & Zooram.

In nomine Domini nostri Iesu Christi Dei nostri, Imperator Cæsar Flavius Iustinianus, Alamanicus, Gothicus, Fracus, Germanicus, Atticus, Alanicus, Vandalicus, A-

fricus, pius, felix, gloriosus, uictoriosus, triumphalis, semper Augustus, Mennæ patriarchæ.

Rem nō insolitam Imperio & nos facientes, ad præsentem uenimus legem. Quoties enim sacerdotum sententia, quosdā indignos sacerdotio de sacris sedib. deposuit, quemadmodum Nestorium, Eutychen, Arrium, Macedonium & Eunomium, ac quosdam alios ad iniquitatem nō minores illis, toties Imperium eiusdem sententiæ & ordinationis cum sacerdotum autoritate fuit. Sicque diuina pariter & humana cōcurrentia, unam consonantiam rectis sententijs fecere: quemadmodum & nuper factum esse circa Antimū scimus, qui quidem deiectus est de sede huius regiæ urbis, à sanctæ & gloriolæ memoriæ Agapeto, sanctissimæ ecclesiæ antiquæ Romæ pontifice, eo quod nullo modo sibi ipsi conueniens, contra omnes sacros canones se intruserat: sed & communi sententia ipsius sanctæ memoriæ uiri primū, deinde etiam sacræ synodi hic celebratæ, condemnatus & depositus fuit, eo quod à rectis dogmatibus recessit: & quæ prius multoties diligere uidebatur, hæc demum diuersis lustrationibus aufugit, simulans se qui sanctas quatuor synodos, trecentorum uidelicet decem & octo patrum in Nicea, & centum quinquaginta in hac felici ciuitate, & in Epheso primò congregatorum 200, ac 630 uenerabilium patrum in Chalcedone. At quidem nec dogmata sequi, nec nostram clementiam & cōdescensum, quem propter ipsius salutē habebamus, suscipere uoluit: neque ipse abdicare authores impiorum dogmatum, qui prius à sanctis synodis percussi fuerant: sed putat oportere secundum ipsum, in æquali ducere & condemnatos. Nam semel alienis à sanctissima ecclesia intellectibus mancipatus, & à rectis dogmatibus alienatus, meritò ad ipsorum reuerentiam reuerti non ualuit, etiam ad hæc à nobis inuitatus & directus, qui omni studio usi sumus ad ipsius salutem. Propter hæc igitur omnem sententiam depositionis in ipsum à sancta synodo factam, occasione non liciti, neque à sanctis canonibus approbati, raptus sacrarum sedium huius regiæ urbis, & auersionis à rectis & ueris dogmatibus, *νεχθαι* propter nostrum ponit Imperium, & contra istum præsentem scribit legem. Interdicimus ei commorari in hac felici ciuitate, & eius districtu, ac in quacunque alia insigni ciuitate: sancientes in quiete esse, & eos diligere, quibus eundem dignè supposit, & non aliquibus communicare, neque eos imbuere perditionem interdictorū dogmatum. Nec utique extra Imperialem confirmationem relinquimus sententiam iustè

contra Seuerū latam, ac ex omnibus (ut ita dicamus) pontificalibus & patriarchalibus, unā cum monachicis cōsensibus, prouenientem sedibus, & anathematismū ipsi inferentem, qui prius contra sacras sanctiones, accipiendo sedem sanctissimæ ecclesiæ Theopolitanorum, sic uniuersa conturbauit, sicque accumulatas turbationes fecit, quod cōmune quoddam ac abominabile bellum, sanctissimis ecclesijs adinuicem immittat. Et hoc sæpius ante nos contra ipsum scriptum erat, uarijs dogmatum ac à rectitudine alienatis intellectibus ac blasphemijs usum fuisse, ac uniuersa cōturbasse: & illum, quemcunq; errorem abominabilium heresiarcharum & iniquorum dogmatum recipere. Et cum Nestorius & Eutyches, & uterque horum præceptorum contrarij quodammodo adinuicem esse uideantur, ad unum uerò impietatis finem inferunt illorum diuulgatos sermones, cum in unum formauerint, duobus existētib; dogmatibus adinuicem repugnantibus, quorum utrumq; similiter ad animæ perditionem adducit, Nestorij uidelicet & Eutychis (quemadmodum dicendo narrauimus) quæ ex Arrianorum & Apollinarij contagione consistunt: ipse paradoxū quid perpeffus, in utrumq; similiter incidit, & ibi quidem hoc, ibi autem illud mittēdo, seipsum & sermones suos uisus est constituisse cōmune receptaculum tantorum delictorum. Sicitaq; & ipse sub prædicto anathematismo, quem uniuersus patriarchalis, pontificalis, ac monachicus nostræ (ut ita dicamus) politicæ cæteris iuste in ipsum induxit, de Theopolitana quidē ecclesia eiectus est. Idcirco thronus de illa ipsum remouit, eo quod ipsius principatum rectē non acceperat: sed adhuc uiuente eo, & in sanctissimis ecclesijs cōmorando, qui ante ipsum sacerdotium habebat, & ab eo post ipsum de sacerdotio exciderat. Nec uerò usque adhuc stetit, sed & iam sub cōmuni orthodoxæ ac catholicæ ecclesiæ anathematismo factus, multis libris blasphemijsq; & abominationibus nobis politia impleuit. quare uniuersis interdicimus, aliquid de libris ipsius possideri. Et sicut non licet Nestorij libros scribere, uel possidere, quia prædecessoribus nostris Imperatoribus in suis cōstitutionibus uisum est statuere, similia dictis à Porphyrio contra Christianos: sic nec dicta & scripta Seueri maneant penes aliquem Christianū, sed sint profana & aliena ab ecclesia catholica, igneq; cōburantur à possidentibus: nisi qui ipsa habent, uellent periculū pati. A nemine ergo scribantur, neq; ad pulchritudinē, neq; ad uelocitatē scribentium: sciendo quod amputatio manus his qui scripta illius scribūt, pœna erit. Neque enim uolumus in futuro

tempore ex illis blasphemiam protrahi. Si militer autem & hoc interdicimus, omnino regiam ciuitatem ingredi, aut districtū eius, nec aliquā aliam de insignibus: sed in aliqua solitudine & in silentio sedere, & non corrumpere cæteros, neq; in blasphemias ipsos adducere, & non semper aliquid noui innuere contra uera dogmata, per quod rursum nobis cōturbare sanctissimas ecclesias festinaret. Nec solummodo hunc, sed & Petrum episcopum Apameæ simul depositum, & similes ipsis, inter quos Seuerū sub prædicto anathemate factū, imperiū admittit, sed sint propria cōtra ipsum sententiata. Et qui sub cōmuni anathematismo ordinatus est, sub ipso sit: & sententia sanctissimorum pontificum, quæ contra ipsos prouenit, firma permaneat. Neq; uerò permittimus illi hanc regiam urbem habitare, aut ipsius districtum, uel aliquam de insignibus: sed quorū secutus est errorem, horum imitetur dictā, quoniam longissimē abscissus est. Nam talibus occultari magis, q̄ uideri, utilius est. Ignorant quidem existentes, se ipsos lædunt solos: publicantes uerò eorū dogmata, multis exemplioribus occasione perditionis præbent. Quod nullo modo fieri in Christiano uili Dei, & orthodoxo populo iustū est, neq; ab Imperio permissum est. Quoniam uerò & Zooram dignē penitus iudicant sub anathematismo esse reuerēdissimi, & qui iusta iudicant episcopi, quā parua quædam dehonorum interpositio sit, & quibus de honoris status est, omnia uidelicet comprehendēdo ex memoria quadam abundant: sit & Zooram interpositio quædā uilis huius malæ partitis (Antimi dicimus, & Seueri, ac Petri) ordinetur & ipse inter anathematizatos, sacra sententia ipsum deferente: quā propriā & ipsam in seipsa existentē, adhuc magis firmior rem Imperium facit, & hunc de hac regia urbe & eius districtu abijcit, & habitationē in alijs ciuitatibus ipsi omnino interdicit. Itaque cum illis solis habitet & consulat, qui nobis antē memorati sunt, qui similia quidem blasphemant, similia patiuntur, & similiter in exilio ponuntur. Si quid uerò aliud in sententia sanctissimorum episcoporum continetur, quæ prædictos deponit & anathematizat, hoc firmius ponimus & diutius, ac Imperialib; nostris legibus ipsum corroboramus, ac si ab Imperio ipso prouenisset. Si uerò aliquis ipsorum deprehendatur decetero facere aliquid præter cōstitutā, sciat incidisse in legibus Imperialibus, quæ minores penas declinantes, ad maiores immittunt indignationes. Interdicimus autem & omnibus conantibus catholicam Dei ecclesiam diuellerē, siue secundum Nestorij hæretici doctrinam, siue secundum insensatā Eutychis tra-

ditionem, siue secundum blasphemiam Seueri, qui & similia illis intellexit, aut eorum qui illos sequuntur, seditionem immittere sanctissimis ecclesijs, & loqui aliquid de fide: sed sancimus, quemlibet talium silentiū ducere, & non conuocare aliquos ad se, neque accedentes recipere, aut parabaptizare aut dare, aut sacram communionem sordidare, & ipsam aliquib. tradere, aut interdictas domus exponere, siue in hac nostra regia, siue in alia: sed omne supportare periculum, si quid tale faciet. Interdicimus etiam omnibus, istos suscipere. Abijci ergo ipsos sanctes ultra pœnas iam contentas in nostris diuinis constitutionibus, quæ & domos ipsas, in quibus tale quid fit, & campos, ex quib. nutrimenta præbentur, sanctissimis ecclesijs assignant, & à possidentib. auferunt, & quia detrimenti causa sit simplicioribus, sub sanctissimis uerò & orthodoxis ecclesijs hæc iuducunt esse. Hæc pro communi pace sanctissimarum ecclesiarum statuimus, hæc sententiauius, sequentes sanctorum patrū dogmata, ut omne sacerdotium imperturbatū de cetero nobis permaneat. Quo in pace seruato, reliqua nobis exuberabit politia, desuper pacem habens, quam omnibus magnus Deus & saluator noster Iesus Christus, Trinitatis unus, unigenitus Dei filius, præbeat ac donet his, qui sincerè ipsum & uerè glorificare, ac adorare digni habiti sunt. Custodiat itaque beatitudo tua, quæ rectè adnotata sunt, & mittat ipsa per suas Deo dilectas literas omnibus sanctissimis metropolitibus, ipsa manifesta facere sanctissimis ecclesijs sub ipsis ordinatis, ut neminem ex omnibus lateant, quæ sacerdotio uisa sunt, & ab Imperio confirmata.

SYNODVS HIEROSOLYMITANA.

Elias Hierosolymorum episcopus, sententiam synodi Cōstantinopoleos contra Senerum, Petrum & Zooram conuocata synodo suorum episcoporum promulgauit & confirmauit, ut patet ex actione prima synodi quintæ Cōstantinopoleos, in secundo tomo Conciliorum.

SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA quinta, Oecumenica seu Vniuersalis dicta.

Iustinianus anno Imperij sui uicesimo-quarto, Domini uerò 551, Quintā Cōstantinopolitanam synodum conuocauit ex episcopis omnium ecclesiarum. Euagrius libro quarto, capite 38.

Occasionē præbuerunt falsa dogmata & scripta, quæ contra quatuor synodos uniuersales à quibusdā defendebantur: maximè ue-

rò Eustochij Hierosolymorū episcopi zelus aduersus Origenis errores. Nā cū is in Palestina in monasterio Noua Laura dicto, dogmata Origenis à monachis non modò probari, sed etiam propagari cognouisset, aded acriter sese ijs opposuit, ut ueritati cedere nolentes, loco illo eijceret.

Horum autem defensionem Theodorus cognomine Ascidas, Cæsareę Cappadocum episcopus suscepit, ac fretus gratia Imperatoris (familiaris enim & charus ei erat, propter dexteritatem in expediendis negocijs) cepit Eustochium ad aulam accusare, & clamarere, facinus impium & flagris dignū ab eo commissum esse.

Iustinianus autem, cum præter hoc disidium, etiam aliud inter doctores esse inteligeret, nimirum de Theodori Mopsuesteni, & Theodoret, & Ibæ scriptis, passim ad insigniores ecclesiarum doctores scripsit, ac iudicia & censuras de illis collegit: & tandem synodum indixit, in qua communiter de illis rebus in ecclesiæ utilitatem statueretur.

Conuenerunt autem Constantinopolim Vigilus Romanus, Apollinarius Alexadrię archiepiscopus, Domnus patriarcha Theopolis, Stephanus Raphiæ episcopus, Georgius Tiberiadis, Damianus Sozysæ uicem agens Eustochij Hierosolymorum, Benignus episcopus Heracliæ Pelagoniæ uicem agens, Helias episcopus Thessalonicensis, Theodorus episcopus Cæsariæ primæ Cappadociæ prouinciæ, Andreas episcopus Ephesi, Sextilianus episcopus Potyniensis uicem agens, Primosus episcopus Carthaginis, Megethius episcopus Heracliæ Thraciæ, Anastasius episcopus Potabiæ uicem agens, Dorotheus episcopus Ancyra, Ioannes episcopus Iliensis uicem agens, Euprepus episcopus Cyzicena ciuitatis, Eusebius episcopus Tyri, Ioannes episcopus Nicomediæ, Stephanus episcopus Niceæ, Cōstantinus episcopus Chalcedonensis, Petrus episcopus Tarli, Iohannes episcopus Cycistorum uicem agens, Palladius episcopus Melitenæ, Ioannes episcopus Cæsariæ Palæstinæ, Pompeianus episcopus Bizacij, Amazonius episcopus Aedesæ, Alexander episcopus Gangrorum, Thomas episcopus Apamiæsyriæ, Euphranteus episcopus Tyanorū, Theodorus episcopus Hetrepolis syriæ, Bosporius episcopus Neocæsariæ, Ioannes episcopus Bostre, Philippus episcopus Myrorum, Theodorus episcopus Seleucię Isauriæ, Iulianus episcopus Sardiensis, Theodorus episcopus Gortynę, Eustachius episcopus Damasci, Theodosius episcopus Rhodi, Firmus episcopus Oripasos Africanæ prouinciæ, Theodorus episcopus Antiochiæ Pisiæ, Phocas episcopus Staliensis, Eulogius episcopus Pergæ, Seuerianus

rianus episcopus Aphrodisiadis, Cyriacus episcopus Amidae, Seuerus episcopus Synnadorum, Petrus episcopus Side, Abrahamus episcopus Sergiopolitanus, Alignius episcopus Traianopolitanus uicem agens, Ioanes episcopus Laodiciae Phrygiae Pacatianae, Ioannes episcopus Hadrianopolitanus Thraciae, Criscus episcopus Cyzici, Theodosius episcopus Iustinianopolitanus secundae Cappadociae, Stephanus episcopus Laodiciae siue Theodoriadis, Auxanon episcopus Hierapolis Phrygiae, Eustathius episcopus Maximianopolitanus, Aetherius episcopus Anazarbi, Dometius episcopus Chalcidis, Valerianus episcopus Olbae Aphricanae provinciae, Dionysius episcopus Seleucia Syriae, Theodorus episcopus Driziparon, Seuerus episcopus Pompeiopolitanus Paphlagoniae, Georgius episcopus Iustinianus Cypselon, Romanus episcopus Gabalon, Gregorius episcopus Iustinianopolitanus Armeniae, Ioannes episcopus Nysae, Basilus episcopus Iustinianopolitanus Camulianorum, Ioannes episcopus Barcisorum, Cretconius episcopus Zattarensis provinciae Numidiae, Sergius episcopus Cynon secundae Aegypti, Christophorus episcopus Arcadiopolitanus Asiae, Theodosius episcopus Bibli, Leontius episcopus Arciae, Ioannes episcopus Myrinae, Alexander episcopus Amphipolitanus, Stephanus episcopus Clysmatis, Thomas episcopus Berissae, Aristodemus episcopus Philomelii, Tallaeus episcopus Hadrianopolitanus Pisidiae, Theodistus episcopus Erythron, Diogenianus episcopus Sozopolitanus, Ballus episcopus Tamiathensis, Anatolius episcopus Cymae, Diogenes episcopus Aratae, Restitutus episcopus Mileon Africanae provinciae, Theodorus episcopus Leontopolitanus Aegyptius, Aemilianus episcopus Antipyrgi, Conon episcopus Magacedensis, Theodistus episcopus Prysa, Georgius episcopus Prolemaidis, Soterus episcopus Aulonis, Zosimus episcopus Antandri, Cyprianus episcopus Coruei, Helias episcopus Diocletianopolitanus, Theonas episcopus Cysson, Theodorus episcopus Zenopolitanus, Asincretius episcopus Lymyron, Gennadius episcopus Aradi, Stephanus episcopus Botryon, Philippus episcopus Phelli, Menas episcopus Demyriangelus, Genethlius episcopus Doryllai, Thomas episcopus Constantiniae, Theodorus episcopus Leontopolitanus, Seuerus episcopus Taborum, Theodistus episcopus Alicarnassii, Cosmas episcopus Malli, Dionysius episcopus Megarensis, Callinus episcopus Opyntis, Palcasius episcopus Aegij, Aeralinus episcopus Cibrae, Ioannes episcopus Neocaesariae Euphratensis,

Stephanus episcopus Circesij, Anatolius episcopus Sebastae, Costantinus episcopus Midaij, Macarius episcopus Prymnessi, Megalus episcopus Miri, Thallaeus episcopus Isindoru, Nicetas episcopus Epiphaniae, Alexander episcopus Hieronensis, Pelagius episcopus Azonon, Hieron episcopus Phrygiae, Glauco episcopus Anastasiopolitanus, Procopius episcopus Alion, Dometius episcopus Antenus, Petrus episcopus Dometiopolitani, Vranus episcopus Coloniae, Ioannes episcopus Trallienis, Ioanes episcopus Marasuntis, Phronimus episcopus Synaij, Macedonius episcopus Iustinianopolitanus Bithyniae, Ecdicius episcopus Teni, Eulogius episcopus Danaborum, Theodorus episcopus Coradeon, Helpidephorus episcopus Anastasiopolitanus Cariae, Cyrius episcopus Dadimorum, Theodorus episcopus Dioceus, Silas episcopus Tiberiopolitanus, Theogenes episcopus Augustopolitanus, Theodorus episcopus Ingilo, Iulianus episcopus Dorymenis, Dorymenius episcopus Adraon, Ioannes episcopus Leri, Theodorus episcopus Comanogargaron, Theodorus episcopus Sebastiae Armeniae, Rufinus episcopus Semneon, Cyriacus episcopus Conon, Sisinus episcopus Precon, Anastasius episcopus Casatorum, Sisinus episcopus Batno, Iulianus episcopus Porch, Theodorus episcopus Rachlae, Theodorus episcopus Stefortij, Stephanus episcopus Amasiae, Paulus episcopus Andrasi, Euanter episcopus Cnidi, Menas episcopus Carpathi, Primasius Byzancensis paracleti, Sabinianus Zaparene, Proteus episcopus Nafitanus, & Paulus secundae Iustinianae episcopi.

In primū consellum uenerūt omnes, exceptis Vigilio Romano, & Primasio Africano, & Sabiniano, Proiecto & Paulo Illyricanis episcopis. Praesedit autē Eutychius Constantinopoleos patriarcha. Ac primū Imperator per Theodorum uirum spectabilem patribus offert scriptū, in quo indicat, ob quam causam synodū conuocari: & capita deliberationis proponit, nimirū ut decernant, an licet haereticos mortuos damnare. deinde ut examinent scripta Theodori lib. 4. cap. 38. Theodoreti, & Ibe. Euagrius lib. 4. cap. 38. Nicephorus lib. 17. cap. 27 narrat, à Theodoro effectū esse, ut haec primū proponeretur, ut Eustochio Hierosolymoru episcopo, & Ruffo & Cononi monachis, antea in aula à se delatis, occasio eriperetur Origenis, Didymi, Euagrii, ac ipsius Theodori Cappadocis errores proferendi. Ceterum exemplum scripti Iustiniani subiicimus.

¶ Imperator Caesar, Flavius, Iustinianus, Alemanicus, Gothicus, Francicus, Germanicus, Anticus, Alanicus, Vandalicus, Africanus,

canus, pius, felix, inclutus, uictor ac triumphator, semper Augustus: beatissimis episcopis & patriarchis, Eutychio Constantinopolitano, Apollinario Alexandrino, Domno Theopolitano, Stephano, Georgio & Dami-
ano religiosissimis episcopis, uicem agentibus Eulochij uiri beatissimi archiepiscopi Hierosolymitani & patriarchæ, & reliquis religiosissimis episcopis ex diuersis prouincijs, in hac regia urbe degentibus. Semper
studium fuit orthodoxis & pijs Imperatoribus, patribus nostris, pro tempore exortas hæ-
reses per congregationem religiosissimorum episcoporum amputare, & recta fide sincerè
prædicata, in pace sanctam Dei ecclesiam cu-
stodire.

Quapropter & Cōstantinus piæ recordationis Arrio blasphemante & dicente, Nō esse
filiū consubstantialē Deo patri, sed creaturā,
& ex nō extantibus factū esse, congregauit
Niccæ ex diuersis diocesis 318 sanctos pa-
tres. Et cum ipse etiā concilio interfuisset, &
adiuuisset eos qui consubstantialē filium pa-
tri cōfessi sunt, cōdemnata Arriana impieta-
te, studiū habuit rectā fidem obtinere. Expo-
sito itaq; sancto symbolo uel mathemate si-
stantialem esse filiū Deo patri, quod usq; a-
pud plurimos dubitabatur.

Sed & Theodosius senior, piæ recordatio-
nis, Macedonio negante deitate sancti Spiri-
tus, & Apollinario uel Magno eius discipu-
lo in dispensatione incarnati Dei uerbi bla-
sphemantib. & dicentibus, sensum humanū
non recepisse Deū uerbum, sed carni unitū
esse, animā irrationabilem habenti, cōgrega-
tis in regia urbe 150 sanctis patribus, cum &
ipse particeps fuisset Cōcilij, damnatis prædi-
ctis hæreticis, unā cum impijs eorū dogma-
tibus, fecit rectā prædicari fidē. Secuti enim
idem sancti patres, expositā rectam fidē à tre-
centis decem & octo sanctis patribus expla-
nauerūt de deitate sancti Spiritus, & perfectē
de dispensatione incarnati Dei uerbi docuerūt.

Iterum Nestorio impio aliū dicente Deū
uērū, & aliū Christū, & hunc quidē natu-
ra filiū Dei patris, illum autē gratia filium, im-
piè introducente, & sanctam gloriosam sem-
per uirginē Dei genitricem esse negante, cū
penē omnes Orientales partes sua impietate
adimpleuisset idem Nestorius, Theodosius
iunior piæ recordationis congregauit prio-
rem Ephesinā sanctam synodū, cui præside-
bant Cælestinus & Cyrillus sancti patres: &
directis iudicibus, qui deberent concilio in-
teresse, cōpulit & ipsum Nestoriū ibi perue-
nire, & iudiciū propter eū procedere. & tali
examinatione facta, secuti idem sancti patres
per omnia ea quæ de fide definita sunt ab an-
terioribus sanctis patribus, condemnauerūt

Nestoriū unā cum eius impietate. His ita
subsecutis, cum insurrexissent contra Cyril-
lum sequaces Nestorij impij, festinauerunt
quantū in ipsis fuit, refutare condemnatio-
nem contra Nestoriū factam: sed prædictus
piæ recordationis Theodosius, uindicans ea
quæ ita rectē contra Nestorium & eius im-
pietatem fuerant iudicata, fecit firmiter ob-
tinere contra eum factam condemnationē.
Et post hæc iterum cum Eutyches demens
emeruisset, negando cōsubstantialē nobis
esse carnem Domini, multis interea moris
tam Constantinopoli quā Ephesi, tanta p-
illo facta est hæreticorū circumuentio, ut e-
tiam eijceretur propter eum Flavianus reli-
giolæ memoriæ regiæ urbis episcopus.

Piæ autē recordationis Marcianus congre-
gauit Chalcedone sanctos patres, & magna
contentione inter episcopos facta, nō solum
per suos iudices, sed etiā per seipsum in con-
cilio peruenit, & ad cōcordiam omnes per-
duxit. Cui sancti patres, in omnibus secuti
ea quæ pro fide definita sunt à prædictis tri-
bus sanctis concilijs, & quæ iudicata sunt de
hæreticorum damnatione, & impietate eorū,
damnauerunt & anathematizauerunt
Eutychen dementē, & impia eius dogmata,
necnon & Nestorium cum impijs eius do-
gmatibus. Quomodo item festinauerūt
quidam defendere Nestoriū, & impia eius
dogmata? Super hæc autem iidem in Chal-
cedone sancti patres anathematizauerūt eos
qui aliud symbolū tradiderunt aut tradunt,
præter hoc quod expositum est à recentis
decem & octo sanctis patribus, & explana-
tum à centum quinquaginta sanctis patri-
bus. His itaq; omnibus per diuersa tempo-
ra subsecutis, prædicti piæ recordationis no-
stri patres, ea quæ in unoquoq; cōcilio iudi-
cata sunt, legib. suis corroborauerunt & con-
firmauerunt, & hæreticos qui definitionib.
prædictorum sanctorum quatuor concilio-
rum resistere, & ecclesias conturbare conati
sunt, expulerunt.

Defuncto autem Marciano diuæ recor-
dationis, cum contentio esset per diuersa lo-
ca de Chalcedonenſi sancto cōcilio, Leo piæ
recordationis ad omnes ubiq; sacerdotes scri-
psit, ut unusquisq; eorū propriam sententiā
manifestaret de eodem sancto cōcilio: & cū
alius aliū episcopum nō expectasset, ad hoc
quod interrogati sunt, responderūt. Exiguo
autē tempore transacto, iterū insurrexerunt Ne-
storij & Eutychis sequaces, & tantas turbas
in sanctis Dei ecclesijs fecerūt, ut diuisiones
& schismata in eis fierent, & nullā cōmunio-
nem ad se inuicē ecclesiæ haberēt. Nec enim
præsumebat aliq; de ciuitate ad ciuitatē ue-
niens cōmunicare, nec clericus ex alia ciui-
tate in aliam ueniens in ecclesia procedere.

Cum autem secundum suam misericordiam Dominus Deus reipublicæ gubernationem nobis credidit, initium & fundamentum nostri Imperij, fecimus coniungere diuinos sacerdotes sanctarum Dei ecclesiarum, ab Oriente usque Occidentem: & omnem contentionem amputantes, quæ contra Chalcedonensem sanctam synodum ab Eutychis & Nestorij impiorum sequacibus mouebatur, fecimus prædicare eandem sanctam synodum, cum prædictis alijs sanctis tribus concilijs in Dei ecclesijs: certe scientes, quod ea quæ ab ea de fide exposita sunt, consonant per omnia alijs tribus sanctis concilijs. & multis quidem ad eandem sanctam synodum contradicentibus satisfecimus: alios aut qui perseverauerunt eidem sancto concilio contradicentes expulimus à sanctis Dei ecclesijs & uenerabilibus monasterijs, ut concordia & pace sanctarum ecclesiarum & earum sacerdotum firmiter custodita, una & eadem fides quæ sanctæ quatuor Synodi confessæ sunt, in sanctis Dei ecclesijs prædicetur.

His ita pro firmitate sanctarum quatuor synodorum Deo propitio per nos factis, & obtinentibus in sancta Dei ecclesia, Nestorij sequaces propriam impietatem applicare uolentes sanctæ Dei ecclesiæ, & non potentes hoc per Nestorium facere, festinauerunt eam introducere per Theodorum Mopsuestenū doctorem Nestorij, qui multo peiora Nestorio blasphemauit, & super alias innumerabiles suas blasphemias, contra Christum Deum nostrum factas, alium dixit Deum uerbum, alium Christum: necnon & per impia conscripta Theodoretis, quæ contra rectam fidem & Ephesinam primam sanctam synodum, & contra Cyrillum & duodecim eius capitula exposuit: & insuper per sceleratam epistolam quæ dicitur Ibas ad Marin Persam scripsisse, quæ plena est omni impietate Theodori & Nestorij. Per hanc etenim impia epistolam non solum impietatem, sed etiam ipsas personas Theodori & Nestorij, quas maximè laudat & iudicat eadem impia epistola, festinauerunt condemnationem liberare, dicentes eam susceptam esse à sancta Chalcedonensi synodo. Hoc autem dicunt non pro defensione sanctæ synodi: sed nomine eius, sicut putant, suam impietatem confirmare festinantes. Certum autem est, quod impia intentio est ista uindicantium: ut si eis euenerit, non prædicetur Deus uerbum homo factus esse, nec sancta gloriosa semper uirgo Maria Deigenitrix prædicetur. Hæc enim Theodorus & Nestorius in suis conscriptis impie exposuerunt: & qui epistolam scripsit, in ea blasphemauit.

Nos igitur sequentes sanctos patres, & uolentes rectam fidem sine quadam macula

in Dei ecclesijs prædicari, & impiorum conatum refecare, primum quidem & in uestris uos degentes ecclesijs interrogauimus de prædictis impijs tribus capitulis, & uestram nobis uoluntatem manifestam fecistis: pro qua & comprobauius uos, quod indubitater & cum omni alacritate rectam fidem confelsi estis, & impia condemnationem à Quoniam uero & post condemnationem quibus factam in ipsa ipse permanentes: ideo uocauimus uos ad regiam urbem, eadem impia tria capitula uindicantes: ideo uocauimus uos ad regiam urbem, hortantes communiter conuenientes, quam habetis pro his uoluntatem iterum manifestare. Et Vigilio enim religiosissimo papæ antiquioris Romæ, quæ peruenisset ad hanc regiam ciuitatem, de tribus capitulis subtiliter omnia manifestauimus: & interrogauimus eum, quid sciret de hoc, & ipse non semel, nec bis, sed etiam sapienter, in scriptis & sine scriptis, anathematizauit impia tria capitula. Quod uero eiusdem uoluntatis semper fuit de condemnatione trium capitulorum, & per plurima alia declarauit, & per condemnationem Rustici & Sebastiani, aliorum antiquioris Romæ, qui quando diaconorum factum ab eo iudicium primū suscepissent eadem impia capitula, in quo anathematizauit eadem impia capitula, postea suscepit & defendentes eorum impietatem. sed etiam Valentiniano episcopo Scythiæ, & Aureliano Gallienensi, quæ est prima sanctissimarum conciliarum, scripsit & manifestauit de condemnatione istorum capitulorum: & præcepit eis, nihil suscipere quod à condemnatis diaconis scribitur contrarium prædicto iudicato, & compendiose dicere semper in eadem uoluntate perseverauit. Et hæc omnia per suum tempus uobis manifesta faciemus. Quomodo uero postea, quum peruenissetis (sicut dictum est) ad hanc regiam ciuitatem, scripta facta sunt ad inuicem, à uestra sanctioris Romæ, ut omnes uos uniti conueniatis, & propter illos qui siue ex ignorantia siue scientia impietatem capitulorum defendunt, congruum iudicium eis quæ à sanctis quatuor synodis pro fide definita sunt proferatis: mandauimus illi etiam per nostros iudices, & per quosdam ex uobis, ut unum cum omnibus conueniret, & communiter disceptaret de prædictis capitulis, ut forma daretur rectæ fidei conueniens: & quæ & ipsum & uestram sanctitatem in scriptis interrogauimus de hoc, ut aut tanquam impia capitula ab omnibus condemnarentur, aut si putat recta esse, aperte suam manifestaret uoluntatem. Alienum enim est à Christianis, cum recta fide, impia suscipere, & non à malis recta discernere. Ille

Ille uero nobis indicauit, quod de prædictis tribus capitulis per semetipsum faciens porriget nobis.

Adhortamur igitur etiã uos, de his disceptare. Scire etenim uos uolumus, quod nos ea quæ à sanctis quatuor concilijs, Niceno, Constantinopolitano, Ephesino primo & Chalcedonensi, de una eademque fide exposita & definita sunt, & de ecclesiastico statu regulariter disposita, seruabimus, & defendimus: & ea quæ sequimur, & omnia quæ consonant istis, suscipimus & amplectimur.

Quicquid autem non consonat istis, uel à quacunque persona scriptum inueniatur contra ea quæ de una eademque fide à sanctis quatuor concilijs, uel uno ex his definita sunt, hoc tanquam alienum omnino pietatis execramur. Sequimur autem in omnibus sanctos patres & doctores sanctæ Dei ecclesiæ, id est Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium theologum, & Gregorium Ny-

senum, Ambrosium, Theophilum, Iohannem Constantinopolitanum, Cyrillum, Augustinum, Proculum, Leonem: & omnia quæ ab his de fide recta & ad condemnationem hereticorum conscripta & exposita sunt, suscipimus. In prædictis igitur omnibus permanentes illos patres & sacerdotes suscipimus, qui ea quæ à sanctis quatuor concilijs de fide exposita sunt, & à prædictis sanctis patribus prædicata sunt, seruant & prædicant in sancta Dei ecclesia. Quoniam uero hæretici modo, per omnia Theodorum & Nestorium & eorum impietatem uindicare uolentes, sicut prædictum est, & susceptam esse dicunt à sancto Chalcedonensi concilio impiam epistolam, quæ ad Marinum Persam ab Iba scripta esse dicitur: hortamur uos considerare ea quæ à Theodoro impietate tam

in alijs scripta sunt, quam in Iudaico symbolo quod & Ephesi & Chalcedone prolata, anathematizatum est ab utraque synodo, cum his qui ita sapuerunt uel sapiunt. Consideramus autem, & quæ de ipso & eius blasphemijs sancti patres conscripserunt, & antecessores nostri promulgauerunt, necnon & quæ Ecclesiasticarum historiarum scriptores de eo exposuerunt. Ex his etenim omnibus cognoscetis, quod ab illo tempore condemnatus est tam ipse, quam blasphemias eius, à sanctis patribus: & quod propter istas superiores temporibus deletum est & nomen eius à sacris diptychis ecclesiæ, cuius fuit episcopus. Hortamur autem etiam illud disceptare, quod uanè profertur ab eis qui dicunt, non oportere post mortem hæreticos anathematizari: & sequi in hoc doctrinam sanctorum patrum, qui non solum uiuentes hæreticos cõdemnauerunt, sed & post mortem, utpote in sua impietate mor-

tuos anathematizauerunt: sicut eos qui iniuste condemnati sunt, reuocauerunt post mortem, & in sacris diptychis scripserunt: quod factum est & in Iohanne & in Flauiano religiosæ memoriæ episcopis Constantinopolitanis. Scit enim uestra reuerentia, quod positum est à Domino in Euangelio de ipso, Quod qui credit in eum, non iudicatur: qui autem non credit in eum, iam iudicatus est, quod non credit in nomine unigeniti filij Dei.

Manifestum autem est, quod hoc non tantum de uiuis, sed etiam de his dictum est, qui in sua impietate mortui sunt. Insuper autem hortamur uos inspicere, & quæ impietate scripta sunt à Theodoro contra rectam fidem, & Ephesinam primam sanctam synodum, & contra sanctæ memoriæ Cyrillum, & contra duodecim eius capitula, & quæ impietate idem Theodoretus cõscripsit pro Theodoro & Nestorio & blasphemijs eorum contra sanctæ memoriæ Cyrillum. Examinare autem & de impia epistola, quæ dicitur ab Iba ad Marinum Persam scripta esse: in qua scriptor eius abnegat Deum uerbum hominem factum esse, & sanctam gloriosam semper uirginem Mariam Dei genitricem esse. Condemnat autem eadem impia epistola & Ephesinam primam sanctam synodum, tanquam sine iudicio & quæstione Nestorio condemnato, & sanctæ quidem memoriæ Cyrillum ecclesiæ doctorem hæreticum uocat, & impia dicit duodecim eius capitula: Theodorum autem & Nestorium & eorum impietatem defendit & laudat. Et quoniam, sicut dictum est, præsumunt quidam dicere, & epistolam quæ prædictam impietate continet susceptam esse à Chalcedonensi concilio: hortamur uos conferre ea quæ dicta sunt ab eodem sancto concilio in definitione pro fide exposita, cum his quæ in impia epistola continentur, ut undique recta quidem confirmantur, impia autem condemnentur. Omnia igitur prædicta cum omni subtilitate disceptantes, sicut sacerdotes decet in mente habentes Dei timorem & futurum iudicium, & nihil pietati & rectæ fidei & ueritati & Dei gloriæ & honori præponentes; in mente autem habentes & Apostolicam pronunciationem, quæ contra eos qui contraria rectæ fidei tradunt prolata est, manifestè dicentem: Quod licet nos uel angelus de cælo euangelizauerit uobis præterquam quod euangelizauimus uobis, anathema sit. Sicut prædiximus, & modo iterum dico: Si quis uobis euangelizauerit, præterquam acceptis, anathema sit. Scientes autem & Petri apostoli præceptum, dicentis, Parati semper estote ad satisfactionem omni petenti uos rationem de spe quæ in uobis est: celeriter

ter de his quæ interrogauimus, uestram manifestate uoluntatem. Quum enim qui de recta fide interrogatus, diu protrahit, nihil aliud est nisi abnegatio rectæ confessionis. In interrogationibus enim & responsis quæ de fide sunt, non est primus uel secundus: sed qui in recta confessione paratior inuenitur, acceptabilis apud Deum est. Diuinitas uos seruet per multos annos, sancti ac religiosissimi patres. Data 3. Nonas Maias, Constanti
nopoli, Imperatoris domini Iustiniani anno uigesimalotertio, post Consulatum Basilij, indictione duodecima.

¶ Patres literis Imperatoris lectis, incipiunt tractare de sententia Vigilij Romani episcopi: ac leguntur Eutychij ad Vigilium, & Vigilij ad eundem literæ, ex quibus colligitur, quod ad doctrinam attinet, utrosque consentire, & approbare doctrinam in quatuor symbolis generalibus expositam. Deinde quia Vigilium in congressum uenire detractauerat, pugnans nimirum de suo principatu, ne cogeretur Eutychio Constantinopolitano episcopo secundus assidere, ut indicat Nicephorus libro decimo septimo, capite uigesimalotertio: Patres decernunt, ablegandos ad eum esse Eutychium, Apollinarium, Domnum, & alios quosdam insigniores episcopos, qui rogarent eum nomine synodi, ut dignaretur in synodum coire, & communem deliberationem de tribus capitibus ab Imperatore propositis adiuuare. Quum autem à Vigilio per legatos illos synodo responsus esset, se propter ualeitudinem aduersam altero die rem expositurum, primus ille confessus dissolutus est.

¶ In secundo congressu, legati qui ad Vigilium missi fuerant, exponunt quid actum sit: nimirum Vigilium dixisse, se ideo non posse in synodum coire, quia plurimi adsint Orientales episcopi, pauci uero Occidentales secum sentientes. Quare scripto se Imperatori suam sententiam, de propositis capitibus propositurum, ad quam rem etiã inducias ab eo impetrauerit.

Deinde narrant, quomodo refutauerint Vigilij sententiam: nimirum quod non deceat, præsertim cum in doctrina cõsentiant, propter Occidentales differri cõuentum. neque enim in reliquis quatuor sanctis Concilijs, præter duos aut tres, episcopos Occidentales interfuisse. Præterea adesse aliquot tamen episcopos ex Italia, & ex Illyria, itẽ ex Africa. Quare non debere ipsum à cõgressu reliquorum patrũ se subducere, sed potius cõmunem deliberationem iuuare: quæ postea in cõmuni scripto non modò Imperatori, sed etiam uniuersis ecclesijs proponi possit. Quod si putet sibi integrum & securum non esse, propter Imperatorem accedere, se

apud ipsum ea dere acturos.

Secundo: Liberius patricius, & Petrus magister officiorum, & Constantinus quæstor sacri palatii, item iudices qui ab Imperatore unã cum Theodoro Cappadociæ, Benigno Heracliæ, & alijs quibusdam episcopis, à synodo iterũ ad Vigilium primo die Maij ablegati fuerant, narrant: se synodi & Imperatoris uoluntatem Vigilio exposuisse, & postulasse ut in confessum patrum ueniret. Ve concedi: & ut solus suam sententiam exponat, liberum relinqui. Se uerò dixisse, ipsum solum quidem sæpius condemnasse: sed nunc ptis, tria ista capitula condemnasse: sed nunc Imperatorem uelle, ut unã cum alijs coeat, quo iudicio celebrato legitimè, commune decretũ promulgari queat: & inducias non solum eas quas postulauerit, sed etiam longiores, ad eam rem præbere. Sin uerò omnino deneget in congressum uenire, oportere tamen alios episcopos, propter eandem causam conuocatos, de istis capitibus in synodo tractare. Non enim posse eos Dei ecclesiã ulterius in tanta confusione relinquere, maxime hæreticis calumniantibus. Ad hæc scopos cum Nestorio consentire. Ie autem Vigilium constanter respondisse, se cum illis cõgredi nolle, sed pro se scripto Imperatori suam sententiam indicaturum.

Tertio: Patres per legatos, Theodorum, Anatolium, Diogenianum, Ammonium & Petrum, rogant Primasium Bizancenæ episcopum in Africa, & Sabinianum Zaparenum, & Preiectum Naistranum Illyriæ episcopos, & Paulum secundum Iustinianæ, ut in confessum ueniant, & iuuent communem deliberationem. Verum Primasius respondit, se absente papa non uelle adesse. Sabinianus uerò dixit, nec se posse comparere, propter absentiam sui archiepiscopi. Preiectus dixit, se cum Benenato archiepiscopo suo collaturum. idem & Paulus præterdit, se cum suo archiepiscopo deliberaturum.

¶ In tertia sessione, patres repetunt confessionem de sincera doctrina in quatuor generalibus synodis asserta & confirmata, in hunc modum: Confitemur nos fidem tenere & prædicare ab initio donatam à magno Deo & saluatore nostro Iesu Christo, sanctis Apostolis, & ab illis in uniuerso mundo prædicatam, quam & sancti patres confessi sunt, & explorauerunt, & sanctis ecclesijs tradiderunt: & maxime qui in sanctis quatuor synodis conuenerunt, quos per omnia & in omnibus sequimur & suscipimus cū alijs sanctis patribus: & sanctas quatuor synodos, id est trecentos decem & octo sanctos patres Niceæ congregatos, & centum quinquaginta qui Constantinopoli conue-

conuenerunt, & Ephesi primò ducentos, & Chalcedone sexcentos triginta, & omnia quæ à prædictis sanctis quatuor concilijs pro una eademque fide definita sunt, suscipimus. Et omnes condemnatos prædictis sanctis quatuor concilijs, tanquam condemnatos & anathematizatos habemus, unà cum alijs hæreticis.

His ita se habentibus, certum facimus, quod omnia quæ à prædictis sanctis quatuor concilijs, sicut prædictum est, pro recta fide definita sunt, & de statu ecclesiastico regulariter disposita, & seruauimus & seruamus. Licet enim per diuersa tempora contra exortos hæreticos prædictæ sanctæ quatuor synodi facta sint, tamen unam eandemque confessionem rectæ fidei seruauerunt & prædicauerunt. Et ideo omnia quidē consonantia his quæ à memoratis sanctis quatuor concilijs, pro recta fide definita sunt, suscipimus. Omnia uerò quæ non consonant his quæ definita sunt ab iisdem quatuor sanctis concilijs pro recta fide uel ad iniuriam, uel ad contrarietatem earundem quatuor synodorum, uel unius ex his, & ad definitionem hæreticorum, & eorum impietatis scripta sunt, aliena pietatis iudicantes condemnamus, & anathematizamus. Super hæc sequimur per omnia & sanctos patres & doctores ecclesiæ, Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium theologum, & Gregorium Nyssenum, Ambrosium, Augustinum, Theophilum, Iohannem Constantinopolitanum, Cyrillum, Leonem, Proculum. Et suscipimus omnia quæ de recta fide & eodem natione hæreticorum exposuerunt. Suscipimus autē & alios sanctos & orthodoxos patres, qui in sancta Dei ecclesia rectam fidem irreprehensibiliter usque ad finem suæ uitæ prædicauerunt. Hac igitur recta confessio in sancta Dei catholica & Apostolica ecclesia seruanda & prædicanda, si quis semetipsum ab eius communione separet, contra rectam fidem, & sapiens, talis semetipsum alienans re-
sancta Dei ecclesia condemnatur, & anathematizatur.

In quarta sessione, Calonymus diaconus & notarius iussu synodi recitat testimonium ex scriptis Theodori collecta, & postremo eius symbolum: in quibus inter alia negat Iesum Christum uerū Deum ex uirgine natum esse. Symbolum autē eius subiicimus.

Symbolum impij Theodori.

Eos qui nunc primū erudiuntur ecclesiasticorum dogmatum subtilitatem, seu ab aliquo heretico errore transire uolunt ad ueritatem, doceri oportet, & confiteri, quod credimus in unum Deum patrem sempiternū, qui nec pater cepit esse, sed supra constitutum sempiternum; sed neque postremo factū

patrem, quia semper & Deus erat, & pater. Credimus autē & in unum filium Dei unigenitum, qui est de substantia patris, ut uerē filium, & eiusdem substantiæ est, cuius & est & creditur filius: & in spiritum autē sanctum, qui ex Dei est substantia, qui non filius, Deus autē est secundum substantiam, quia illius est substantiæ, cuius est Deus & pater, ex quo secundum substantiā est. Nos enim (inquit Apostolus) non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritū qui ex Deo, à creatura qui dem ipsum segregans, omnimodo autē Deo coniungens, ex quo secundum substantiam est: propria autē ratione præter omnem creaturam, quam non secundū substantiam, sed causa opificationis ex Deo esse putamus: & neque filium putantes, neque per filium essentiam accipientem, cōstemur patrem unum perfectum personā, & filium similiter, & spiritum autem sanctū eodem modo: salua autem ratione pietatis, nobis patrem & filium & spiritum sanctū, non tres aliquas substantias diuersas putare, sed unam eandem naturam deitatis cognoscentes. Oportet autē & de dispensatione quam pro nostra salute (in ea dispensatione quæ est circa Dominū Christum) Dominus effecit Deus, scire, quod Deus uerbum hominē assumpsit perfectum, à semine constitutū Abraham & David, secundum declarationem Scripturarū diuinarū, hoc est, constitutum naturā quod erant illi quorum de semine erat, hominem perfectū secundum naturam, & ex anima intellectuali & carne consistentē humana: quem hominem constitutū secundum nostram naturā Spiritus sancti uirtute in uirginis utero factum, & natū ex muliere, & factū sub lege, ut omnes nos redimeret à legis seruitute, quam longē antē statuit adoptionē recipientes ineffabiliter coniunxit sibi. qui mortem quidem eum secundū legem hominū sustinere fecit, resuscitauit autē ex mortuis, & eduxit in cælū, & sedere fecit in dextera Dei: unde super omnē constitutus principatum & potestatem & dominationem & uirtutē, & omne nomen quod nominatur non solū in hoc seculo, sed etiam in futuro, ab omni creatura suscipit uenerationem, ut inseparabilem ad diuinam naturam habens coniunctionem relatione Dei, & intellectu omni ei creatura uenerationē attribuentē. Et neque duos dicimus filios, neque duos dominos, quoniam unus filius secundum substantiā Deus uerbum, unigenitus filius patris, cui iste cōiunctus & particeps communionem habet filij nomine & honoris, & Dominus secundum substantiam Deus uerbum, cui coniunctus iste communionem habet honoris. & ideo nec duos dicimus filios, nec duos dominos, quomodo certo constituto
secun-

secundum naturam domino & filio inseparabilem habens ad eum coniunctionem qui pro nostra adsumptus est salute cum illo honorem & nominationem filij & Domini habet, non tanquam nostrum unusquisque per seipsum subsistens filius: unde & filij multi, secundum beatum dicimus Paulum. sed solum precipuum habens hoc, ut in coniunctione ad Deum uerbum, tam filiationis quam dominationis particeps sit, amputans omnem intellectum dualitatis filiorum & dominorum. Præbet autem nobis in coniunctione ad Deum uerbum, omnem habere eius & fidem & intellectum & uisionem, pro quibus & uenerationem relatione Dei ab omni suscipit creatura. Vnum ergo filium dicimus, & Dominum IESVM Christum, per quem omnia facta sunt, principaliter quidem Dominum uerbum intelligentes, qui secundum substantiam & filius Dei & Dominus est. Deinde simul mente accipientes sumptum IESVM, qui est de Nazareth, quem unxit Deus spiritu & uirtute, ut coniunctione ad Deum uerbum filiationis & dominationis participem constitutum, qui secundus Adam à beato uocatur Paulo, eiusdem quidem naturæ constitutus Adam, & ostendens nobis futurum statum: & tantum habens ad illum differentiam, quanta fiet eius qui ineffabilia præbet futuri status bona, ad eum qui præsentium tristium dedit initium.

Simili autem modo & secundus homo uocatur, ut statum secundum manifestet: quia prioris quidem initium dedit Adam mortalis & passibilis, & multorum pleni dolorum, in quo & demonstrauit ad eum habere similitudinem: secundum autem ostendit Dominus Christus, iste de cælis in futuro uisus, omnes nos in communionem educet suam. nam primus dicitur homo de terra terrenus, secundus homo cælestis de cælo: id est, inde in futuro appariturus, ut omnes ad imitationem adducat sui. Vnde addit: Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cælestis, tales & cælestes. Et quomodo induimus imaginem terreni, induamus & imaginem eius qui de cælo est. ut eo apparente, & eum omnibus uidentibus qui iudicandi sunt, in occulto constituta diuina natura faciat iudicium. tempora enim ignorantia nostræ despiciens Deus, contra adnunciat hominibus, ut omnes ubique penitentiam agant: quoniam statuit diem, in quo iudicet de orbe terrarum in æquitate, in uiro cui constituit fidem præstare, suscitans eum de mortuis. Ista ecclesiasticorum dogmatum doctrina: & omnis qui contraria ei sapit, anathema sit.

Patres, eo lecto, pronunciant, à sathana id compositum esse: & rectè unà cum auto-

re, à prima synodo Ephesina condemnatum. Quare & ipsi non tantum id reijciunt, sed etiam Theodorum Mopsuestenum, & omnes eius asseclas & assensores, & omnia ipsius scripta damnant, eò quod Euangelia reproberet, & mysterium de natiuitate Christi iniuria afficiat.

In quinta, Theodorus Diaconus iussu patrum recitat ea quæ olim contra blasphemias Theodori Mopsuesteni à patribus & historicis sunt scripta, & legibus Imperatorum sancita. Et primum quidem legit ea quæ Cyrillus ex libris Theodori collegit, & refutauit. II. Libellum ab episcopis & clericis Armeniæ Proculo oblatum contra Theodorum. III. Quædam ex epistola Proculi ad Armenios, contra eundem. IIII. Epistolam Cyrilli ad clericos, & Lamponem presbyterum. V. Epistolas Cyrilli ad Acacium, & ad Rabulam: & Rabulæ responsum ad Cyrillum.

Deinde fragmentum recitat ex historia Hesychij presbyteri Hierosolymorum, in hunc modum: Ita Photinus multis & alijs apud eos seculis, Theodosius quidem præcipue imitatus est, maliciosus quidem loquendi, & lingua paratissimus, & ipse tam in instabilis uoluntate, qui huc & illuc inclinans ferebatur. Clero enim Antiocheno à prima ætate connumeratus, & bene conuersari pollicitus, ad seculares libidines reuersus iterum delectabatur. In omnibus autem bonis imitabilis & beatus uir Iohannes Constantinopolitanus episcopus scripsit epistolam, quæ usque adhuc in codicibus legitur, & à peiore ad meliorem penitentiam eum transferre præualuit: & iterum bene conuersari, iterum in clericatu esse coepit: & Antiochia relicta, in Tharson transiit. migravit, ex qua in Mopsuestiam transfuit ordinatus in eam episcopus, nondum Deo uolente manifestam impietatis illius prædicationem fieri. Prima autem elementa sue doctrinæ ex Iudaico uaniloquio incipies, codicem in prophetiam Psalmorum conscripsit, omnes de Domino prædicationes abnegantem. Culpatus uero & periclitatus, contraria sibi dixit non ex uoluntate, sed compulsus omnium querimonijs: & codicem ipsum delere pollicitus, latenter conseruabat Iudaicæ impietatis uaticinium. igni uero sua commentaria simulâs tradere, maliciosa abscondere illecebram conabatur, tempus quidem plurimum in exiguo loco praua loquens, qui esset merito latebat. Quoniam uero loquens constitutus, uana solitus loqui, Doctoris famam consecutus est, paucis quibusdam apud eum studentibus, qui ueneno dictionum decipiebantur, calicem bibentes uerbis quidem bene compositis colo-

coloratum, blasphemis uerò intellectibus
& ueneno plenum: fenestute iam cana de-
bilitatus, sed minima pietatis scintilla, si
qua forte in eo fuisset inueterata, libros cõ-
ponere aduersus Domini Dei apparitione
presumpsit: quorũ multitudinem præter-
mittentes (nec enim fas est impios reuolue-
re sermones) unius in præsentem memoriam
faciamus. Christum enim *IESVM*, generis
nostri Saluatorem & Dominum, quẽ splen-
dorem paternæ gloriæ & imaginem sub-
stantiæ Paulus uocat, ferre eum omnia di-
cens uerbo sue uirtutis, qui purificationem
nostrorum fecit peccatorum, & ad dexterã
paternæ maiestatis confedit, de quo ad Co-
rinthios scripsit epistolam, quòd in eo om-
nia sunt creata, quæ sunt & in cœlis & in
terra, uisibilia & inuisibilia, quòd per eum
& in eum creata sunt omnia, & ipse est an-
te omnia: hunc non incarnatum uerbum
(sicut Euangelicis uocibus edocti sumus)
sed hominem per uitæ prouectionem &
passionum perfectionem cõiunctum Deo
uerbo scripsit stultis hominibus: & hæc
in mysticis sermonibus ausus est. & ille
quidem talia. Sed & sequaces eius extol-
lebantur, de quibus dicere conuenit: Di-
tauerunt enim uerè & isti gloriam incor-
ruptibilis Dei, in similitudinem corrupti-
bilis hominis, *CHRISTVM* non sicut
Deum incarnatum glorificantes, sed si-
cut unum similem nobis hominem in-
iuriantes.

Tertiò recitantur duo edicta Theodo-
si & Valentiniani contra Nestorium &
Theodorum, in quibus non tantum ipsi
damnantur, sed etiam libri eorum legi,
posideri aut scribi prohibentur, imò com-
buri præcipiuntur: sectatoribus etiam do-
ctrinæ ipsorum adimitur nomen Christia-
num, & Simoniani appellari iubentur,
ac omnibus conuenticulis eis interdic-
tur, sub pœna capitali, & bonorum con-
fiscatione.

Secundo loco Theodoretĩ quædã scri-
pta, quibus defendit Theodorum contra
Cyrillum, proferuntur.

¶ Post hæc tractatur de obiectionibus
quorundam, & primum de hac. Cyrillus
Theodorum appellauit in quodam scripto
bonum. Item Gregorius Nazianzenus scri-
psit epistolas ad Theodorum Mopsueste-
num, eumque commendauit. Ergo nõ est
damnandus.

Patres respondent ad antecedens: Cy-
rillus in 2. lib. de eo Quòd unus Christus,
contra Theodorũ, appellat quidẽ eũ bonũ,
sed non propter doctrinæ puritatem: nam
eius errores ibidem refutat.

Deinde lectis literis Gregorij ad Theo-
dorum, & consideratis circumstantijs, pro-
nunciant eas non ad Theodorum Mopsue-
stenum: sed partim ad Theodorum Tyanẽ-
sem, partim ad Theodorum Trallensem e-
piscopum scriptas esse.

Secunda obiectio.

Mortui non sunt condemnãdi: Theodo-
rus Mopsuestenus est mortuus: Ergo nõ est
damnandus.

Patres re deliberata, negant maiorem
esse ueram, & contrarium probant, pri-
mum autoritate Cyrilli, qui in libro Quòd
unus sit Christus, contra Theodorum di-
cat, siue in uiuis sint, siue non, tamen dam-
nandos esse hæreticos, & ab illis receden-
dum, sine respectu personarum, quia noce-
ant. Deinde Sextilianus Africanus epi-
scopus, uicem agens Carthaginensis, pro-
fert decretum Concilij Africani, de hæreti-
cis post mortem anathematizandis, & Au-
gustini epistolam ad Bonifacium Comitẽ,
& ex gestis apud Marcellinum capitulo cẽ-
tesimo octuagesimo septimo, & ex epistola
ad Catholicos, & ex libro tertio aduersus
Cresconium, ubi dixit etiam de mortuis li-
cere iudicare, si ipsorum falsa doctrina &
impia facinora Ecclesiæ noceant, & pro-
bari possint.

Tertiò, Benignus Herachiæ Pelago-
niæ episcopus, uicem agens Heliæ Hie-
rosolymorum episcopi, eandem senten-
tiam confirmat exemplis. Nam Eccle-
siam Valentinum, Marcionem, Basili-
dem, à nulla synodo damnatos anathe-
matizare, quia dogma eorum alienum à
pietate fuit: & Rabulam Edessæ episcopũ,
Theodorum Mopsuestenum post mortem
damnasse. Itẽ multos Arianos etiam post
mortem esse damnatos, idq; ex Athanasij
constare scriptis. Item, Dioscorum papam
Romanum post mortem anathematizatum
esse annis superioribus: Apollinarium etiã,
& Origenẽ, & multos alios defunctos ad-
huc hodie rectè damnari.

Tertia obiectio.

Cyrillus in epistola ad Ioannem Antio-
chiæ episcopum scripsit, non esse Theodo-
ro insultandum, eo quòd mortuus sit.
Ergo, &c.

Patres lecta epistola, in quibus ea sentẽ-
tia contineri dicebatur, respondent, appa-
rere ex stylo & compositione, & reb. ipsis,
eam epistolam non esse Cyrilli, nec reperiri
eam in libris Epistolarum eius. Imò profe-
runt ueram & genuinam epistolam Cyrilli
ad Ioannem Antiochenum, in qua refutat
Ioannis Antiocheni sententiam, qua asse-
ruerat Theodori scripta cõsonare cum scri-
ptis patrum, & post mortem damnari non
debere:

debere: ac probant eam esse ueram, ex alia epist. Cyrilli ad Acaciū Melitenæ episcopū.

Quarta obiectio.

Cyrillus in epistola aduersus Synusistas dixit, nō oportere insultare defunctis: Ergo.

Respondent patres: Cyrillus ibi dicit, non sine causa oportere ferri aduersus defunctos, ne inimicitiae causa id fieri uideatur: sed dogmatica quæstione proposita, licet defuncti sint illi qui impiè senserunt, tamen non oportet tacere. sed quæ illi male dixerunt, redarguenda sunt: quia ueritas cuique chara esse debeat, ac necesse sit uana dicentibus resistere.

Quinta obiectio.

Cyrillus in epistola ad Proculum scripsit, Theodorum Mopsuestenum mortuum, & scripta eius, non esse anathematizanda. Ergo.

Respondent patres, esse fallaciam à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter. Nam propter tumultus qui uidebantur inde orituri, illum tale consilium dedisse: quo motus Proculus Orientalibus scripserit, si uelint omnino personæ Theodori parcere: oportere tamen eos scripta eius damnare & comburere. Sed illos hoc consilium reiecit, & blasphemias Theodori defendisse, quasi patrum scriptis consentientes. His autē excitatum Cyrillum, libros aduersus Theodorum & blasphemias eius edidisse, eumque etiā defunctum demonstrasse hereticū, impietate & blasphemijs Paganos & Iudæos uincentem.

Deinde ostendunt, istarum omnium obiectionum fundamentū seu maiore non esse ueram: Ille non est damnandus, ad quem aliqui excellentes & sinceri doctores aliquando scripserunt literas, nam fieri posse ut ex ignorantia, uel præsumptione, uel etiam quadam dispensatione pro ipsis scribatur. In eam sententiam proferunt argumenta ab exemplis contrarijs, seu ab ininitia deducta.

Basilus & Athanasius scripserunt literas ad Apollinarium, & tamen non probauerunt eius errorem, imò Athanasius post mortem Apollinarij eum damnauit integris libris editis. Leo aliquando ad Eutychen suscepit, & in rescripto suo ipsum commendauit, & tamen postea eum & causam ipsius anathematizauit.

Sexta obiectio.

Ioannes Constantinopolitanus etiā in literis suis ad Theodorum laudauit eundē. Ergo, non est damnandus.

Respondent Patres: suppositiciam esse epistolam, quam proferat eius defensores. nam eam quæ à Ioanne ad Theodorum, cum à solitaria uita recessisset, scripta sit, multo-

rum uersum fuisse: nec tum Ioannem blasphemias illas, à Theodoro postea conscriptas, sciuisse.

Septima obiectio.

Theodorus in cōmunionē & pace Ecclesiarū defunctus est. Ergo nō est damnandus.

Patres negant Antecedens, & opponunt hunc syllogismum. Ille in cōmunionē ne & pace Ecclesiæ moritur, qui usque ad mortem syncera Ecclesiæ dogmata docet & seruat. Sed Theodorus uera Ecclesiæ dogmata neque docuit, neque seruauit usque ad finem. Ergo, non est in pace Ecclesiarum mortuus.

Minorem probant, primum ex eius blasphemijs: deinde ex Gregorij Nyleni epistola ad Theophilum, in qua dicit, in Ecclesia Dei nullum esse eiusmodi dogma, cōsentium duos filios. Tertio, autoritate patrum, qui eos non susceperunt: qui dixerunt Athanasio, Basilio, Gregorio, & alijs in suis libris exposuisse. Quarto, ex actis synodi Mopsuestenæ, in quibus narratur, nomen Theodori ex sacris diptychis seculo superiori cictum esse.

Postremo loco Photinus diaconus legit quædam excerpta ex scriptis Theodori, contra duodecim capitula Cyrilli, & ex epistola eiusdem ad monasteria, & ex colloquio contra Cyrillum Constantino- poli habito pro Nestorio. Item ex epistola eius ad Andreā Samosatenum episcopū, & ex epistola ad Nestorium. Item ex epistola ad Ioannem Antiochiæ, uiuo Cyrillo adhuc scripta: & ex epistola ad eundem Iohānem post mortem Cyrilli scripta. In quibus omnibus non tantum suum errorem asseruit, & Nestorium defendit, sed etiam uirum suæ amarulentiae in Cyrillum postremum suæ amarulentiae, fragmentum eius.

Quod ut fiat planius, subiicimus. Serò tandem & uix malus homo defunctus est: boni uerò & benigni ante tempus inde demigrant, mali uerò in multo tempore uitam producunt. & arbitror omnium dispensatorem bonorum, prouidentem celerius quàm tempus est humanis tribulationibus, eos abducere, & tanquam uictores liberare luctationibus, & in meliorem uitam transducere, quæ uita præmium præpositum est his qui pro uirtute luctantur, sine & tristitia & solitudine libera. malicie uerò amatores & operatores diutius cōcedit præsentī uitæ frui, ut aut fatietatem cōparent malignitatis, & uirtutē per ea discant aut pœnas dent & in hoc seculo p molestia suorum morū, longo tempore amarum & malis uitæ præsentis fluctibus æstuantes. Illi uerò miserū, nec ad similitudinē aliorum dimisit nostrarum

nostrarum animarum gubernator diutius eorum potiri, quæ uidentur esse delectabilia: sed crescentem quotidie uiri malignitatem sciēs, & corpori ecclesiæ nocentē quamquam pestem amputauit, & abstulit opprobrium à filiis Israel. Et lætificauit quem superstitēs illius discessio: cōtristauit uerò forsitan mortuos. & timor est ne præuari Dei conuersatione, iterum ad nos remittant, uel illos diffugiat qui eum abducunt, sicut ille tyrannus Cyniciliā. * Procurandum igitur est, & oportet tuam sanctitatem maximè hanc suscipere festinanti, & iubere collegio apportantium lapidem aliquem maximum & grauissimū sepulchro imponere, ne iterum huc perueniret, & instabilem uolūtatem iterum demōstraret. infernis noua dogmata adferat, ibi diu noctuq; sicut uult sermocinetur. Nō uerò timemus, ne & illos diuideret aduersus pietatem publicè obloquens, & morte circundans naturam immortalem. Lapidandi enim eum non solum qui diuina eruditū sunt, sed etiam & Nebrot & Pharao & Sennachisim, & si quis eorū similis est Dei impugnator. sed uerò sine causa multa loquar, sicut uerò miser inuitus: egredietur uerò spiritus Dei, & reuertetur in puluerem suum, in illo die peribunt omnes cogitationes. Iste uerò & aliud habet silentium: nuda uerò illius facta alligant linguam, obstruunt os, frenant sensum, filere faciunt, in terram inclinare cogunt. Ideo plango missionem fecit mortis Dei nuntiatio, sed dolore permixtam. Lætor uerò & incundor, eiusmodi pestilentia commune Ecclesiæ uidens liberatum. Cōtristor uerò & ploro, cogitans quòd nec requiem malorum miserabilis suscepit, sed maiora & peiora (sicut dicunt) & regiam urbem perturbare, & ipsius iterum dogmatibus repugnare, & tuam sanctitatem accusare, utpote ea colentem. sed uidit Deus, & non despexit: immisit uerò simum in os eius, & frenū in labia eius, & auertit eum in terra, ex qua sumptus est. Fiat uerò orationibus tuæ sanctitatis, ut misericordiam & ueniam consequatur, & uindictet immensa Dei clemētia illius malignitatem.

Rogo uerò tuā sanctitatē, soluere nobis animæ tumultus: plurimæ uerò & diuersæ famæ circumsonant & nos, & perturbant communes calamitates adiunciantes. quidā uerò & tuam reuerentiā proficisci dicūt ad comitatū sine uoluntate. Et usq; nūc despiciebā, utpote falsa, ista quæ diuulgantur. quoniā uerò uidi sola eadē quæ omnes dicētes, necessariū existimauī ueritatem à tua di-

scere sanctitate, ut uel rideamus, utpote falsa, aut ut uera meritò lugeamus. Et iterum post mortē B. Cyrilli, idem Theodoretus in allocutione dicta Antiochiæ, præsentē domino insultans mortī Dei hæc dicit: Nemo neminem iam cogit blasphemare, ubi sunt dicētes, quòd Deus est, & qui crucifixus est? non crucifigitur Deus, homo crucifixus est IESVS Christus qui ex semine est Dauid, filius Abraham, homo est qui mortuus est, IESVS Christus: Deus uerò uerbum resuscitauit suum templū, qui est ex Dauid, sicut Dauid est homo, hominem generat: qui uerò natura filius Dei est, hic est Deus uerbum. Christus uerò est filius Dauid: sed templum est filij Dei, non iam est contentio. Oriens & Aegyptus sub uno iugo est: mortua est inuidia, & cum ea obruta est contentio: requiescant Theophatiae.

His consideratis, patres laudant Synodū Chalcedonenfis sapientiam & industriam, quòd Theodoretī blasphemias non modò deprehenderit: sed etiam non prius Theodoretum suscepit, quàm Nestorium & eius falsa dogmata, quæ antea defenderat, anathematizasset. & ipsi sua etiam sententia condemnant scripta Theodoretī, quæ contra rectam fidem, & duodecim Cyrilli capitula, & sanctam Ephesinam primam synodum, & quæcunq; alia ad patrocinandum Theodoro & Nestorio edidisset: ut indicat Euagrius libro quarto, capite trigesimo octauo.

In sexta sessione primū recitatur epistola Ibæ ad Marin Perlam, quæ præter historicam narrationem de synodo Ephesina contra Nestorium instituta, etiam de reconciliatione Cyrilli & Ioānis quēdā continet: & disertè dicit, Neminem nunc amplius esse qui dicat, In Christo unam naturam esse deitatis & humanitatis: sed omnes confiteri, templum, & in eo inhabitantem, unum filium Dei Iesum Christum.

Secundò prælegitur epistola Proculi ad Ioannem Antiochenum, in qua indicat, apud se Ibam accusatum esse per clericos Edeffenos, & monachos & primates quosdā, quòd Nestorij dogmata amplectatur, & quædam capitula Theodori in Syrorum linguā transtulerit, in quibus hi asserantur errores: Duos esse filios, unum quidem ante secula, alterū uerò ex Maria, ex coitu natum. Et præcipit Ioanni ut Ibam accersat, & moneat, ut Tomo suo ad Armenios scripto subscribat, & capitula illa à se translata damnet, & scandalum datum componset, & in errorem inductos ea ratione in uiam reducat.

Tertiò, Theodorus Cæsareæ Cappadoeciæ episcopus, Andreas Ephesi, Megethius Heracliæ Thraciæ, Eusebius Tyri, surgētes,

breuiter totam ferme historiam certaminū de epistola Ibæ, in hunc modum referunt.

Commonemus uestram sanctitatem subtiliter scientem, quod antequam sancta synodus Chalcedonæ congregaretur, multis uicibus dinoscitur Ibas accusatus, propter impia capitula & dogmata inserta epistola quam ipse ad Marin Persam scripsisse dicitur. Et primò quidem aliqui clerici ecclesiæ Edeffenæ ciuitatis, & militantes, cum ad regiam urbem peruenissent, interpellauerunt piæ recordationis Theodosium, & Proculum sanctæ memoriæ episcopum Constantinopolitanæ urbis aduersus eundem Ibam, eo quod dicebatur Nestorij defendere impietatem, capitula impia Theodori transtulisse lingua Syrorum, & ubique transmississe: de quibus etiam scripsit sanctæ memoriæ Proculus, sicut cognouistis, ad Ioannem episcopum Antiochiæ, ut compelleret Ibam recedere ab impietate Nestorij, capitulorumque Theodori, de qua accusabatur. Cum uerò à scriptis Proculi religiosissimæ memoriæ nulla emendatio pro quærimonijs accusatorum facta est, defuncto Ioanne interpellauerunt Domnum eius successorem, iterum Ibam accusantes. quoniam uerò non eos Dominus suscepisset, iterum iisdem accusatores occupata regia urbe de iisdem interpellauerunt memoratum piæ recordationis Theodosium, & Flavianum sanctæ memoriæ, episcopum Constantinopolitanæ urbis factum per Proculum sanctæ memoriæ: & precibus susceptis, tam diuinæ recordationis Theodosius, quàm Flavianus sanctæ memoriæ, delegauerunt examinationem, de quibus Ibas accusabatur, Photio episcopo Tyri, Eutychio episcopo Berytiorū ciuitatis: & deputati sunt executores causæ ab Imperatore quidem diuinæ recordationis Theodosio, Damascius tribunus, Imperialibus literis hoc ei permittentibus: à Flauiano uerò sanctæ memoriæ, Elogius diaconus Constantinopolitanæ sanctæ ecclesiæ, cum eius literis ad Photiū & Eustathium, qui executores cum ad Tyrum peruenissent, deduxerunt Ibam & eius accusatores Photio & Eustathio episcopis. Accusatores igitur Ibæ tam alias blasphemias, quàm impiam epistolam, ad criminandum eundem Ibam, proposuerunt: quæ, super alijs insertis ei blasphemijs, sanctum quidem Cyrillum hæreticū uocat, & impia eius duodecim capitula. Primam uerò Ephesinam sanctam Synodum reprobant, tanquam sine examinatione & quæstione Nestorio ab ea condemnato. Ibas igitur propositam super his accusatione effugiens, & satisfaciens inquit: nihil eius-

modi de sancto Cyrillo dixisse, per quam Orientalibus unitos esse. Impia uerò epistola, per illa quæ in ea continentur, per unitatem scriptam esse ostenditur. Apparet igitur Ibas per hoc, quod dicit nihil aduersus Cyrillum per unitatem dixisse, abnegans epistolam. Photius uerò & Eustathius non eiusmodi abnegatione contenti, perspexerunt per suam definitionem, Ibam ad Edeffam peruenire, & manifestè in Ecclesia anathematizare Nestorium & impia eius dogmata, quæ impia epistola uindicebat: & Ephesinam primam Synodum ab eadem impia epistola reprobam suscipere, tanquam è Spiritu sancto congregatam, & æqualem eam habere sanctæ synodo trecentorum & octo sanctorum patrum. Cum hæc ita iudicata essent, & finem non suscepissent, sicut est inuenire ex his quæ per eam mota sunt: eijcitur Ibas ab episcopatu, nec non etiam Dominus Antiochiæ episcopus, accusati tanquam sanctum Cyrillum, & ab eo prædicatam rectam fidem, iniuriantes & reprobantes: & in loco quidem Domni ordinatur Maximus, in loco uerò Ibæ Nonnus Edeffenæ ecclesiæ à Maximo ordinatur. Inde sanctissimis episcopis in uniuersalem sanctam synodum Chalcedonensem conuocatis, non uocatus est Ibas, sed Nonnus in sancta Synodo confedit, ut Edeffenæ ecclesiæ episcopus: qui etiam postea cum sua Osrhoenna Synodo ad Leonem piæ recordationis, interrogantem de Chalcedonensi concilio, & alijs quibusdam rescribens, pars fuit eorum qui Encyclicas epistolas scripserunt. Per pronunciatam igitur de fide definitionem à sancto Chalcedonensi concilio, causa de Iba mouetur, & priori uice in his quæ contra eum mouebantur, uolens querimonias eorum de quibus accusabatur euitare, ipse quidē uolens iudicio Photij & Eustathij: accusator uerò gestis apud eos habitis, nec non impia epistola etiam apud Chalcedonensem Synodum recitata. Iterum effugiens Ibas de ea, accusationem statim per ea recitatam, nulla interlocutione de hoc facta, subsapiens idem Ibas dixit: Iubeat uestra clementia literas recitari clericorum Edeffenæ ciuitatis, ut cognoscatis quod alienus sum eorum quæ mihi inferuntur. & utitur literis magis clericorū Edeffenæ ciuitatis, ubiq; timens pro impia epistola accusationem. Et quod ueritatem docuimus, cognoscit uestra sancta Synodus, in memoria tenens etiam alia, & maxime gesta Chalcedone confecta. Mirari igitur est, quomodo his ita subsecutis, & manifesta impietate constituta quæ in epistola continentur, quam etiam ipse Ibas abnegauit, defendere

523 defendere istam aliqui conantur nomine sancti Chalcedonensis concilij, non tanquam pro illa curam habentes, sed suam confirmantes impietatem. Astutia uero hæretica uentes, ex interlocutionibus de Iba factis, in gestis apud Chalcedonensem sanctam Synodum habitis, una quidem siue secunda utuntur prolata quasi pro epistola ad Marin Persam scripta. Tentant uero etiam alias falsas interpretari.

Necessarium igitur esse putauimus, uestræ beatitudini etiam hæc scienti manifesta facere quæ ad hoc pertinent: illo certo confuturo, quod in concilijs non unius uel secundæ interlocutionem attendere oportet, sed hæc quæ communiter ab omnibus uel amplioribus definiuntur: uerumetiam si aliquis subtiliter, & ea quæ uno uel secundo quasi pro eadem epistola dicta sunt, planissimam in ipsis inueniet epistolæ eiectionem. Cum uero etiam ipsi comprobassent iudiciū Photij & Eustathij, nihil aliud est quam condemnare impiam epistolam. Nam aduersus eam & quæ in ea continentur pronuntiātū est Photij & Eustathij iudiciū, per quod iustus est Ibas suscipere Ephesinā primā Synodum, ab impia epistola reprobata: & anathematizare autorem malignæ impietatis Nestorium, & sequaces eius, quos defendebat eadē impia epistola. Hoc uero iudiciū Photij & Eustathij etiā omnes episcopi secuti, perspexerunt ipsum anathematizare Nestorium, & impia eius dogmata. Inuenialis uero Hierosolymitanæ ciuitatis episcopus, ut de hæresi penitentiam agentē Ibā, ueniam & clementiam maximè propter senectutem meruisse interlocutus est, secundum Ecclesiæ traditionem: quam interlocutionem ita aperte prolata aduersus impiam epistolā, male interpretari non recusauerunt eius defensores. Thallasius Cæsariæ primæ Capadociæ episcopus aperte ostendit in sua interlocutione, quod nunquam suscepisset Ibā, nisi pollicitus esset anathematizare: eaq; ab accusatoribus eius in scriptis aduersum eum deposita sunt. Certum uero est, quod accusatores Ibæ epistolā protulerunt ad Marin Persam, scriptam in eius accusationem. Ioānes uero Sebastie episcopus, & Seleucus Amasie, & Constantius Melitine, & Patricius Tyanensium, & Petrus Gangorum, & Atarbius Trapezuntensium, uicem agens Dorothei in eo Cæsariæ, omnes metropolitani pariter simul interlocuti sunt: & quod abnegauit Ibas illa quæ ei inferebatur ab aduersarijs eius, quorū pars magna est epistola, perspexerunt. Habet autem interlocutio sic.

Definitio religiosissimorum episcoporum Photij & Eustathij, innocentem ostendit re-

uerendissimum Ibā. Similiter uero & abnegatio eius, promptiores nostros ad suscipiendū eum constituit. Placet uero semper Christi misericordia. Si igitur & Iuuenalis, tanquam ab aliqua hæresi penitentiam agentē Ibā suscipi perspexit, & Thallasius, & nominati metropolitani, tanquam in gestis apud Photium habitis abnegantē ea quæ ab aduersarijs eius inferebantur, id est prolata ad accusationem eius epistolā ad Marin Persam scriptam, & omnes religiosissimi episcopi perspexerunt eū anathematizare Nestorium qui ab epistola defenditur: quomodo præsumunt, istius defensores, calumniari interlocutionem Eunomij, quasi partē quidē condēnatam epistolæ, partē autē comprobantē, cū tota epistola impietatis plena est. Vnde & Ibas eam abnegauit, eo quod dicit, Qui post unitatē non inuenior dixisse aliquid aduersum sanctū Cyrillum: nec non etiā Photio & Eustathio ad eiusmodi abnegationem dicentibus, quod sufficit abnegatio hæreseos ad pietatē. Si uero aliquis concedat, prout illi dicunt, priora quidē epistolæ impia esse, ultima uero recta esse, nec sic epistolæ effugiet debitā sibi cōdemnationem. In omnibus enim hæresibus, licet cōtigerit quædam hæreticos recta dicere, non ideo impia condemnatione liberantur. hic uero nullam partē epistolæ apparet Eunomius comprobasse. Contrarius enim utiq; per hoc ipse sibi inueniretur, eadem collaudans & uituperans. Habet autem interlocutio Eunomij sic.

Ex recitatis ostenditur reuerendissimus Ibas innocēs esse, de quibus enim uisus est inculpari tanquam male dixisset sancto Cyrillo, in posterioribus rectē confessus, recusauit illa de quibus inculpatus est. Vnde & ego, si anathematizet Nestorium & Eutychen & impia eorū dogmata, & cōsentiat eis quæ religiosissimo episcopo Leoni scripta sunt, & huic uniuersali Synodo, dignū esse episcopatu iudico. Ex his Eunomius ostenditur, quod eiusmodi fecit interlocutionem, gesta apud Photiū & Eustathiū habita attendēs, in quibus apparet Ibas cōfessus, quod ante unitionem quidā factā inter beatū Cyrillum & Orientales cum alijs ei maledixit: post unitionem uero non inueniuntur (sicut dixit) dixisse aliquid aduersus sanctum Cyrillum. Qui uero dicunt, priora quidē epistolæ impia esse, ultima esse recta, calūniatores demonstrantur. Posteriora enim inserta epistolæ maiori impietate plena sunt, sanctæ memorię Cyrillum & similia ei sapientes iniuriantia, & omnino impiā sectā Nestorij uindicatā. Propter hæc enim omnes simul episcopi cōsonanter post factas interlocutiones exclamauerunt: Nestorium modō anathematizet,

tizer, dogma eius modò anathematizet: & sic Ibas Nestorio anathematizato, & Eutychē, & impijs eorum dogmatibus, recipiatur. Nec non etiam anathematizatis omnibus nō ita sapientibus sicut sapit sancta Synodus, sic susceptus est. Ostēditur igitur Ibas etiā inde, quod nō solū abnegauit, sed etiā anathematizauit epistolā contrariā per omnia cōstitutā expositā definitioni à sancto Chalcedonenſi concilio, sicut & uestra beatitudo per inquisitionē inueniet.

Quartò repetuntur, & corā Synodo leguntur acta primæ Ephesinæ, de epistolis Cyrilli & Chalcedonenſis concilij, de epistola Leonis ad propositā cōtrouersia de epistola Ibæ facientia. & tandē instituta collatione epistolæ Ibæ, & decretorū synodi Chalcedonenſis, pronūciant patres, eā cōtrariā esse definitioni fidei quā Chalcedonēsis synod⁹ promulgauit. Ideoq; oportuisse Ibam anathematizare Nestoriū, cuius falsa dogmata prius ille sua impia epistola defenderat: & subscribere decretis eius synodi, nec obſtare quòd unus aut alter diuerſum fortē censuerit. Et sua quoq; autoritate, epistolā illā unā cū autore, itē Nestoriū & Theodorū anathematizant, apertē affirmantes, eos qui epist. illā amplectantur, negare Deū uerbū hominē factū esse, dānare Chalcedonēsem, & reliquas tres generales synodos, eijcere Cyrillū, esse hereticos & blasphemos.

¶ In septima ſeſſione, Constantius quæſtor palatij Imperatoris nomine offert synodo scriptū Vigilij aduerſus Ruſticū & Sebastianū, & alios quosdā: & epistolā eiūſdē ad Valētinianū Scythiæ episcopū, & aliā ad Aurelianū Arelatēsem. Vnde cognoscāt, Vigilij ſemp impietate 3 capitulorū, de quib. hæten⁹ in Synodo tractatū eſſet, dānaſſe.

Deinde offert etiā epistolam Iuſtini Imperatoris ad Hypatium, ut synodus cognoscat, etiam Imperatoris Iuſtiniani patrem piē de his rebus ſenſiſſe: quæ omnia à synodo ſuſcepta, palam à notario recitantur.

¶ In octaua ſeſſione, ea quæ hæten⁹ de liberata ſunt, communi conſilio promulgantur in hunc modum:

Magno Deo & Salvatore nostro IESU Christo, ſecundum parabolā in Euangelijs dictam pro uniūſcuiq; uiribus talenta diſtribuyente, & operam eorū opportuno tempore exigente, ſi is qui creditum ſibi unum talentū ſine diminutione ſeruauit, eo quòd non operatus eſt, & amplificauit hoc quòd ſibi creditū eſt, condemnatur: quanto maiori & horribiliori iudicio ſubiaceret, qui nō ſolum de ipſo neglexerit, ſed etiā alijs ſcandali & perturbationis cauſam præbuerit? Cum ſit omnib. fidelibus manifeſtū, quòd quando de fide ratio moueatur, non ſolum impius cōdēnatur: ſed etiā ille, qui poteſt

quidē prohibere impietate, negligit iterò aliorū correptionem? Et nos igitur, quibus regere eccleſiam Domini creditū eſt, timen-
tes maledictionē quæ imminet his qui negligenter opera Domini faciunt, ſeſtinam bonū fidei ſemē purū conſeruare ab impietatis zizanijs, quæ ab inimico inſeminantur. Quoniā igitur uidebamus, quòd Nestorij ſequaces conati ſunt per Theodorū impiū, qui Mopſueſtiæ fuit episcop⁹, & impia eius cōſcripta, & inſuper per ea quæ impiē Theodoretuſ conſcripſit, & per epistolā ſceleratam quæ ab Iba dicitur ad Marin Perſam ſcriptam eſſe, ſuā impietate Dei eccleſiæ applicare: ideo ad eorū quæ mouebantur correptionem ſurreximus, & pro Dei uoluntate, & iuſſione piſſimi Imperatoris, uocati ad hāc regiā urbē cōuenimus. Et quia cōtingit Vigiliū religioſiſimū in hac regiā urbe degentē omnibus intereſſe, quæ his ſcriptis capitulis annotata ſunt, & tam ſine ſcriptis quā in ſcripturis eas ſæpius cōdēnaſſe: poſtea tamē & conſenſit in ſcriptis in cōcilio cōuenire, & diſceptare unā nobiſcū de his tribus capitulis, ut deſinitio cōmuniter ab omnibus nobis præbeatur fidei: rectē cōueniēs piſſimus Imperator, ſecundū quòd inter nos placuit, tam ipſum quā nos hor-
tatus eſt cōmuniter conuenire, eo quòd ſacerdotes decet cōmunibus quæſtionibus ſinem cōmunē imponere. Vnde neceſſariò petiuiſmus ipſius reuerentiā, ſcriptas ſuas promiſſiones adimplere. nec enim iuſtū eſſet, ampli⁹ ſcādalum pro tribus iſtis capitulis creſcere: & Dei eccleſiam conturbari. & pro his ad memoriā eius perduximus magna illa Apoſtolorum exempla, & patrū tradiōes. Licet enim ſancti ſpiritus gratia & circa ſingulos Apoſtolos abūdaret, ut nō indigerēt alieno cōſilio ad ea quæ agenda erant: nō tamē aliter uoluerunt de eo quòd mouebatur, ſi oporteret gentes circūcūdi, deſinire: priuſquā cōmuniter cōgregati di-
uinarū ſcripturarū testimonijs unūquiſq; ſua dicta confirmauerūt. Vnde cōmuniter de eo ſententiā protulerunt, ad gentes ſcribētes: Viſum eſt ſpiritui S. & nobis, nihil aliud imponere uobis oneris præterq; hæc neceſſaria, ut abſtineatis ab immolatis ſimulachrorū, & ſanguine ſuffocato, & fornicatione. Sed & ſancti patres q per tēpora in ſanctis quatuor cōcilijs cōueniunt, antiq; exēplis utentes, cōmuniter de exortis hæreſibus & quæſtionib. diſpoſuerūt, certo cōſtituto, quòd in cōmunibus diſceptatiōib. cū pponuntur quæ ex utraq; parte diſcutiēda ſunt, ueritatis lumē tenebras expellit: mēdacijs. nec enim poteſt in cōmunib. de diſceptationib. aliter ueritas manifeſtari, cū unūquiſq; pximi adiutorio indiget. ſicut in puerbijs dicit Salomō: Frater fratri adiuto.

adiutoriū p̄stā exaltabitur sicut ciuitas mūnita, ualet uerō sicut regnū fundamentum. Ecce iterum in Ecclesiaste dicit: Optimi duo quā unus, quib. est merces bona in labore ipsorum. Sed etiam ipse Dominus dicit: Amen dico uobis, si duo ex uobis contuerint super terrā, de omni re quācūq; petierint, contingeret uobis à patre meo qui in cœlis est. Vbicūque enim fuerint duo aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis sum in medio ipsorum. Cum autem sæpius & à nobis omnibus inuitatus, & insuper gloriosissimis iudicib. missis ad ipsum à pijsimo Imperatore, p̄misit per seipsum de ijsdem tribus capitulis sententiam proferre: huiusmodi responso audito, Apostoli nos admonitiones in corde habentes, Qd̄ unusquisq; pro se rationem reddet Deo: timentes autem & iudicium imminens eis qui uel unū ex minimis scandalizant, quanto magis Imperatorem ita Christianissimū & populos & Ecclesias totas: & quod dictum à Deo ad Paulum, Ne timeas, sed loquere, & ne taceas, quoniam ego sum tecū, & nemo poterit nocere tibi: congregati ante omnia compēdiosē confessi sumus, nos fidem illam tenere quam Dominus noster Iesus Christus uerus Deus tradidit sanctis suis Apostolis, & per eos sanctis ecclesijs, & qui post illos fuerunt sancti patres & doctores Ecclesiæ creditis sibi populis tradiderunt. Tenere autem & seruare & prædicare sanctis Ecclesijs confessi sumus hanc fidei confessionem, quam lautius exposuerunt trecenti decem & octo sancti patres Niceæ congregati, qui sanctum mathematisue symbolum tradiderūt: insuper autem & 105 in Constantinopoli collecti exposuerunt, qui eandē fidei confessionem secuti sunt, & eā explanauerunt: & 200 sanctorū patrū prius Ephesi collectorū pro eadē fidei cōsensum, & quæ à sexcentis triginta Chalcedone congregatis definita sunt pro una eadēq; fide, quā & ipsi secuti prædicauerūt: eos autē qui pro tempore condemnati uel anathematizati à catholica ecclesia & prædictis quatuor cōcilijs sunt, cōfessi sumus condemnatos & anathematizatos habere.

Cumque hæc ita confessi sumus, initium fecimus examinationis trium capitulorū, & proposuimus prius de Theodoro Mopsuesteno: & cum in medio prolatae sunt blasphemiarū codicibus insertæ, mirari sumus Dei in his patientiam, quod nō diuino igni statim incensa est lingua & mens hæc eructauit. & nunquam concessissemus procedere lectorem prædictarū blasphemiarū, pro sola memoria illarū indignationē Dei timentes: utpote unaquaque blasphemia magnitudine impietatis antecedentem superante, & mentem auditoris funditus per-

mouente: nisi eos qui talibus blasphemijs gloriantur, uideremus indigere cōfusione, per manifestationem earum eis inferenda, ut nos oēs zelo blasphemiarū contra Deū expositarū incensi, & in medio lectionis, & post ipsas inclamationes & anathematismos cōtra Theodorū ut uiuentē & p̄sentē faceremus: Propitius sis Domine, dicētes, nec dæmones ausi sunt talia cōtra te loqui.

O intolerabilē linguā illā, d̄ prauitatem uiri: d̄ altā illā manum, quā extendit cōtra creatorē suū. Scripturas scire miser ille pollicitus, non meminit Hoseæ prophetæ dicētis: Væ illis quoniam exilierūt à me, famosi facti sunt: qui impij fuerūt in me, iniqua locuti sunt aduersum me: & aduersum me excogitantes locuti sunt pessima. ideo cadēt infra mea, propter improbitatē linguæ suę. hic contemptus eorum in sinu eorum: quia transferunt testamentum meum, & aduersus legem meam impiè egerunt.

Istis Theodor⁹ impius meritō subiicitur. Prophetias enim quę de Christo sunt reijciens, festinauit disp̄sationis pro nostra salute magnū mysteriū, quantū ad se pertinet, reprobare: fabulas tantūmodo ad risum propositas gentib. diuina eloq̄a multis modis conatus ostēdere, & cōtēp̄t tamē alias propheticas pronunciationes cōtra impios factas. & quod dixit diuinus Abba, cū de his qui mēdaciter docēt, d̄ quā docuit proximū sibi euerfionē turbatā, & inebriat eū, ut inspiciat spelūncas eorū: id est tenebrosas & omnino à luce alienas doctinas eorū. & qd̄ oportet multa dicere? cū liceat uolentibus codices impij Theodori præ manib. accipere, uel quæ ex impijs codicib. eius gestis apud nos habitis inserta sunt impia capitula, & inuenire nimīā insaniam nefanda illa quæ dixit. Vltērius enim p̄cedere, & iterū memoria repetere nefāda illa ueremur quę recitata nobis sunt, & quæ dā à S. patribus contra illū, & oēs hæreticos superantē eius insanīā conscripta, & insup̄ historiē & leges imperiales illius impietate ab initio diuulgantes. & quoniam posthæc omnia impietatis illius defensores iniurijs cōtra creatorē suū dictis, gloriantes dicebāt, non oportere eū post mortē anathematizare, licet cognoscerem⁹ ecclesiasticā de impijs traditionē, qd̄ & post mortē hæretici anathematizatur: tamē necessariū putamus & de hoc perscrutari. Et fertur in gestis, quomodo diuersi & post mortē anathematizati sunt: & per multa manifestatū est apud nos, quod qui hæc dicūt, nullā curā Dei iudiciorū faciunt, nec Apostolicarū pronunciationū, nec patenarū traditionū: libenter utiq; interrogemus eos, quid dicant de Domino, dicente de se ipso, quod qui crediderit in eum nō iudicatur: qui autē nō crediderit in eū, iā iudicatus est,

tus est, quia nō crediderit in nomine unigeniti filij Dei. & Apostolo clamante, licet uel angelus de cōlo euangelizauerit uobis praterquā euangelizauimus uobis, anathema sit. Sicut prēdiximus, & nūc iterū dico: Si quis uobis euangelizauerit praterquam quod accepistis, anathema sit. Domino enim quod iā iudicatus est dicēte, & Apostolo etiā angelos, si docerent prater quod euangelizauimus, anathematizante, quomodo presumunt dicere, qui omnia audent de uni⁹ tantū modo hęc dicta esse, aut ignorāt, magis aut sciētes ignorare confingūt, quod iudiciū anathematis nihil aliud est nisi separatio à Deo: quod impius, licet nō uerbo ab aliquo suscepisset, tamen anathema reipsa sibi infert per suā impietate, semetipsum à uera uita separās. Quid aut dicūt & ad Apostolū, iterū dicentē: Hæreticū hominē post unam & secundā correctionē euita, sciens²⁰ quoniā peruersus est huiusmodi homo, & peccat, & est à semetipso damnatus? quib. consonantia sanctę memorię Cyrillus in libris quos cōtra Theodorū scripsit, ita dicit: Euitandi sunt illi, qui tā pessimis culpis continentur, siue in uiuis sunt, siue non. A nocente enim semper resurgere necessariū est, & non personā magis respicere, sed ad hoc qđ Deo placet. Et iterū idē sanctę memorię Cyrillus, scribens ad Ioannem episcopum³⁰ Antiochię, & congregatā ibi synodum, de Theodoro, utpote unā cum Nestorio anathematizato, ita dicit:

Erat igitur necessariū, clarā propterea ducere festiuitatē, expulsa certē omni uoce à quocunq; dicta, quę consonat Nestorij blasphemij. Processit uerō aduersus oēs qui eadē sapiunt, uel sapuerūt aliquando, quod absolute nos & uestra sanctitas dixit: Anathematizamus illos qui dicunt filios duos⁴⁰ & duos Christos. Vnus enim, ut dictū est, prædicatur à nobis & uobis Christus, & filius, & Dominus unigenitus, ut homo, secū dum uocē sapientissimi Pauli. Sed etiam in epistola ad Alexandrū & Martinianū, & Ioannē & Pargoriū & Maximū, presbyteros & patres monachorū, & eos qui cū ipsis erant solitariā uitam exercentes, ita dicit:

Iam quidem & sancta Synodus Ephesi secundum Dei uoluntatē congregata contra⁵⁰ Nestorianā perfidiā, iusta & subtili prolata sententia, & aliorū uaniloquia qui uel postea futuri sunt, uel iam fuerunt, eadem illi sapientes, & dicere uel scribere tale aliquid præsumentes, unā cum ipso cōdenauit, æqualem cōdenationē eis imponens. Consequens enim erat, uno semel pro suis tam profanis uaniloquijs cōdenato, non cōtra unum tantū uenire, sed (ut ita dicam) cōtra omnē eorū hæresin siue calūniam, quā fece

runt contra pię ecclesię dogmata, duos cōlentes filios, & diuidētes in diuiduū, & anthropolatrigē crimē inferētes cōlo & terrā. Adorat enim nobiscū supernorū spirituum sancta multitudo unū Dominū IESVM Christum. Sed etiā Augustini religiosę memorię qui inter Africanos episcopos splenduit, diuersę epistolę recitatę sunt, significātes quod oportet hæreticos & post mortē anathematizari. Talem aut Ecclesiasticā traditionē, & alij Africani reuerendissimi episcopi seruauerunt. Sed & Romana sancta Ecclesia quosdā episcopos & post mortē anathematizauit, licet pro fide in uita sua non essent accusati, & utrumq; apud nos habita gesta significant. Sed quoniā euidentissimē impietatis discipuli, quædam uerba sanctę memorię Cyrilli & Proculi ferre conantur, quasi pro Theodoro scripta, opportunū est, ppositis aptare uerba Prophetę dicētis: quæ rectę sunt uite Dñi, & iusti ambulant in eis: Impij aut infirmabuntur in eis. Nam & isti malē excipiētes ea quæ benē & opportune à S. istis patribus scripta sunt, & excusantes excusationes in peccatis, hęc uerba pferunt: Apparent enim patres nō liberantes anathemate Theodorū, sed dispensatiuē talibus quibuscū uerentes uerbis, propter defensores Nestorij & impietatis, & huiusmodi errore eos abstrahentes ad perfectū deducerent, & docerent non solū discipulū impietatis Nestoriū addicere, sed etiam doctorē Theodorū. Itaq; & in ipsis dispensationis uerbis suā patres intentionē ostendūt, de eo qđ oportet anathematizari Theodorum, sicut per plurima in gestis apud nos habitis demonstratū est: ex hisq; ad cōdenationē Theodori & impietatis, Cyrillus & Proculus sanctę memorię scripserūt, & talem dispensationē in diuina Scriptura est inuenire. Ad hoc & Paulus apostolus in principio prædicationis fecisse ostenditur, propter eos qui ex Hebræis erant Timotheum circumcidens, ut per hanc dispensationē & cōdescensionē ad perfectū eos deduceret, unde postea interdicens circumcisionē, ad Galatas ita scripsit: Ecce ego Paulus dico uobis, qui si circumcidimini, Christus uobis nihil prodest.

Inuenimus autē & illud, quod solent hæretici facere, & à Theodori defensoribus factū. quædā enim ex his quæ sancti patres scripserunt circumcidentes, quædā uerò falsa ex semetipsis componentes & confingentes, Cyrilli sanctę memorię epistolā cōnabātur quasi ex testimonio patrū prædictū impiū & Theodorū anathemate liberare: in quibus & ipsis ueritas demonstrata est, his quidē quę circumcisa erant per sequentiam anteriorum

331
anteriorum & posteriorum perlectis, mendacij aut falsitatis per collationem eorum quæ uera erant per omnia conuictio. In omnibus autem istis qui talia uana loquuntur, secundum quod scriptum est, Conspiciunt falsis, & loquuntur uana: quia concipiunt dolorem, & pariunt iniquitatem, telam araneæ texentes: his ita de Theodoro & eius impietate discussis, pauca, & ex his quæ impiè à Theodoro conscripta sunt contra rectam fidem & duodecim capitula sancti Cyrilli, & contra Ephesinam primam synodum, nec non quædam ad defensionem Theodori & Nestorij impiorum ab eo conscripta ad satisfactionem legentium in gestis apud nos confectis recitari & inseri perspeximus, ut sciant omnes quod iuste illi eiiciuntur & anathematizantur.

¶ Tertio loco epistola, quam dicitur Ibas ad Marin Perfam scripsisse, ad examinationem proposita, necessarium esse perspeximus & eam recitari. Statim igitur ex ipsa lectione impietas ei inserta, omnibus manifestata est: & oporteret quidem usque ad hoc questione facta, condemnationem & anathematismum prædictorum trium capitulorum facere: sed quia Theodori & Nestorij impiorum defensores alio modo machinabantur confirmare eorum personas & impietatem, & dicebant istam impiam epistolam, quæ laudat & defendit Theodorum & Nestorium & eorum impietatem, suscepam esse à sancto Chalcedonensi concilio: necessarium esse putauimus per omnia ostendere, liberam esse sanctam synodum ab impietate quæ in epistola continetur, eo quod qui talia dicunt, non fauore sancti concilij hoc faciunt, sed ut per eius nomē suam impietatem confirmarent. & ostendebatur in gestis, quod & anterioribus temporibus accusatus est Ibas propter eandem impietatem, quæ & in epistola continetur, primò quidem apud Proculum sanctæ memoriæ episcopum Constantinopolitanum, postea uerò apud Theodosium piæ recordationis, & Flavianum, qui post Proculum episcopum ordinatus est, qui & causæ examinationem delegauerunt Photio episcopo Tyri, & Eustathio episcopo Berytiorū ciuitatis: postea uerò inculpatus idem Ibas ab episcopo paru deiectus est. His ita subsecutis, quomodo præsumunt aliqui dicere, istam impiam epistolā susceptam esse à sancto Chalcedonensi concilio? tamen ne quæcunque remaneret occasio eis qui tales calumnias applicant sancto Chalcedonensi concilio, recitari perspeximus ea quæ apud sanctas synodos, Ephesinam primam & Chalcedonensem pro epistolis sanctæ memoriæ Cy-

332
rilli & religiosæ memoriæ papæ antiquioris Romæ Leonis mota sunt. & cum ex his accepissemus, quod non aliter oportet suscipi quæ ab aliquo scribuntur, nisi prius rectæ fidei sanctorum patrum consonare demonstrentur: interlocuti sumus, recitari & definitionem quæ de fide exposita est à sancto Chalcedonensi concilio, ut conferantur quæ in epistola & quæ in definitione continentur: quo facto demonstratum est, contrariam per omnia epistolam esse his quæ in definitione continentur. Nam definitio quidem consonat his quæ iudicata sunt pro una eademque fide tam à trecentis decem & octo sanctis patribus, quam à centum quin-quaginta, & his qui prius Ephesi conuenerunt. Impia autē epistola illa continet, quæ Theodorus & Nestorius hæretici blasphemauerunt, & defendit eos, & doctores sibi adscribit: sanctos autem patres hæreticos uocat. Illud autem omnibus facimus manifestum, quod nec patres interlocutionē unius uel secundi quibus utuntur Theodori & Nestorij sequaces, præterire sustinui-mus, sed & istis & alijs omnibus interlocutionibus in medio prolatis, & his quæ eis continentur consideratis inuenimus, quod non aliter passi sunt prædictum Ibas suscipere, priusquam exegissent eum, Nestoriū & impia eius dogmata, quæ in epistola uindicantur, anathematizare. & hoc fecerunt tam alij religiosi episcopi prædicti sancti concilij, quam illi duo quorum interlocutionibus quidam uti conantur. Hoc enim & in Theodoro obseruauerunt & exegerunt, eum anathematizare ea pro quibus accusabatur. Si igitur Ibas non alio modo suscipere sustinuissent, nisi impietatem quæ in epistola continetur condemnasset, & subscripsisset definitioni quæ pro fide à sancto concilio data est: quomodo conantur dicere, susceptam esse impiam epistolam ab eodem sancto concilio? quæ enim, ut uerè dicamus, participatio est iusticiæ, & iniquitati? & quæ societas est luci cum tenebris? quæ autem conuentio est Christi cum Belial? aut quæ pars est fidei cum infidele? quæ autem est commixtio templo Dei cum idolis?

Repetitis igitur omnibus quæ apud nos acta sunt, iterum confitemur, quod suscipimus sanctas quatuor Synodos: id est, Nicenam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, & Chalcedonensem, quæ pro una eademque fide definiunt, prædicabimus & prædicamus: eos autem qui hæc non suscipiunt, alienos Catholicę Ecclesię indicamus.

Condemnamus autem & anathematizamus unā cum omnibus alijs hæreticis, qui

qui condemnati & anathematizati sunt à prædictis sanctis quatuor concilijs, & à sancta catholica & Apostolica ecclesia, & Theodorum qui Mopsuestiæ episcopus fuit, & impia eius conscripta, & quæ impiè Theodoretus conscripsit contra rectam fidem, & contra duodecim capitula sancti Cyrilli, & contra Ephesinam primam Synodum, & quæ ad defensionem Theodori & Nestorii ab eo scripta sunt. Super hæc anathematizamus & impiam epistolam, quam dicitur Ibas ad Marin Perlam scripsisse, quæ denegat Deum uerbū de sancta Dei genitrice & semper uirgine Maria incarnatū hominem factum esse: & sanctæ memorię Cyrillū, qui recte docuit, tanquam hæreticum, & similiter Apolinario scribentem criminatur: & inculpat quidem Ephesinam primam synodum, tanquam sine examinatione & quæstione Nestorio ab ea deposito, & duodecim sancti Cyrilli capita, impia & contraria rectę fidei uocat, defendit autem Theodorum & Nestorium & impia eorū dogmata & conscripta. Prædicta igitur tria capitula anathematizamus: id est, Theodorum impium Mopsuestenum cum nefandis eius conscriptis, & quæ impiè Theodoretus cōscripsit, & impiam epistolam quæ dicitur Ibæ, & defensores eorum, & qui scripserunt uel scribunt ad defensionem eorum, uel recta ea dicere præsumunt, uel omnino impietatem eorum nomine sanctorum patrum aut sancti Chalcedonensis concilij defenderūt, aut defendere conantur. His ita cum omni subtilitate dispositis, in memoria tenentes promissiones de sancta Ecclesia factas, & qui dixit, Quod portæ inferni non præualebūt aduersus eam: id est, hæreticorum mortiferæ linguæ: recordantes autem, & quæ per Oseam de ea prophetata sunt, in quibus dicit: Et sponsabo te mihi in fide, & cognosces Dominū: hæreticorum quidem effrenatas linguas, & eorum impijsima conscripta, & eosdem ipsos hæreticos qui usq; ad mortem in sua impietate permanserunt, patri mendacij diabolo connumeratis illis dicemus: Ecce omnes uos ignem accenditis, & conualescere facitis flammam ignis, ambulabitis in lumine ignis uestri, & per flammam quam accenditis.

Nos autem mandatum habentes per doctrinam rectam exhortari populum, & loqui in cor Hierusalē: id est Dei ecclesiam, meritos eminere quidem in iusticia, festinamus uindemiantes fructum uitæ, & illuminantes nobis ipsis lumen scientiæ ex diuinis Scripturis & patrū doctrina, necessariū esse putauimus capitulis comprehendere & prædicationem ueritatis, & hæreticorum nec non eorū impietatis condemnationē.

¶ Si quis non confitetur patris & filij & spiritus sancti unam naturā siue substantiā, & unam uirtutem & potestatem Trinitatem consubstantialē, unam Deitatem in tribus subsistentijs siue personis adorandam, talis anathema sit. Vnus enim Deus & pater, ex quo omnia: & unus Dominus IESVS Christus, per quem omnia: & unus Spiritus sanctus, in quo omnia.

2 Si quis non confitetur Dei uerbi duas esse natiuitates, unam quidē ante secula, ex patre sine tempore incorporaliter: alteram uerō in ultimis diebus eiusdem ipsius qui de cœlis descendit, & incarnatus de sancta gloriosa Dei genitrice & semper uirgine Maria, natus est ex ipsa, talis anathema sit.

3 Si quis dicit, alium esse Deum uerbum qui miracula fecit, & alium Christum qui passus est, uel Deum uerbum cum Christo esse nascenti de muliere, uel in ipso esse alterum in altero, sed non unum eundemq; Dominum nostrum IESVM Christum, Dei uerbum incarnatum & hominem factū, & eiusdem ipsius miracula & passionēs, quas uolūtariē carne sustinuit, talis anathema sit.

4 Si quis dicit, secundū gratiam, uel secundū operationem, uel secundū dignitatem, uel secundū qualitatem honoris, aut secundū auctoritatem, aut relationē, aut effectū, aut uirtutem unitiōem Dei uerbi ad hominem factam esse, uel secundū bonā uoluntatem, quasi quod placuit Deo uerbo homini, eo quod benē uisum est ei de ipso, sicut Theodorus insaniens dicit: uel secundū homonymiam, per quam Nestoriani Deum uerbū filium & Christum uocantes, & hominem separatū Christum & filium nominantes, & duas personas euidenter dicentes per solam nominationē & honorem & dignitatem, & adorationē unā personā & unū filium & unum Christum cōfingunt dicere: sed nō confitetur unitatē Dei uerbi ad carnem animatam anima rationali & intellectuāli, secundū compositionem siue secundū substantiam factam esse, sicut sancti patres docuerunt: & ideo unā eius subsistentiam compositam, qui est Dominus noster IESVS Christus, unus de sancta trinitate, talis anathema sit. Cum enim multis modis unitas intelligitur, qui impietatem Apolinarij & Eutychetis sequuntur, interemptionem eorum quæ conueniunt colentes, unitiōem secundum confusionem dicunt. Theodori autem & Nestorii sequaces, diuisione gaudentes, ætētualem unitatem introducunt. Sancta uerō Dei Ecclesia utriusq; perfidiæ impietatem reiiciens, unitiōem Dei uerbi ad carnem secundū subsistentem unitiōem, unitio uerō per compositionem mysterio Christi non solum

33
solum inconfuse ea quę conuenerunt conseruat, sed nec diuisionem suscipit.

5 Si quis unam substantiam Domini nostri Iesu Christi sic intelligit, tanquam susceptionem plurimarum substantiarum significationem, & per hoc introducere conatur in mysterio Christi duas substantias, seu duas personas, & duarum personarum quas introducit unam personam dicit secundum dignitatem & honorem & adorationem, sicut Theodorus & Nestorius insipientes conscripserunt, & calūniantur sanctam Chalcedonensem synodum, utpote secundum istum impium intellectum, unius substantiæ utentem uocabulo: sed non confitetur Dei uerbum carni secundum substantiam unitum esse, & propter hoc unam esse substantiam seu unam personam, & sic & secundum Chalcedonense concilium unam substantiam Domini nostri IESU Christi confessum esse, talis anathema sit: nec enim adiectionem personæ uel substantiæ suscipit sancta Trinitas ex incarnato uno de sancta trinitate Deo uerbo.

6 Si quis abusiue, sed non uerè, Dei genitricem dicit sanctam, gloriosam, semper uirginem Mariam, uel secundum relationem quasi homine puro nato, sed non Deo uerbo incarnato, & nato ex ipsa: referenda autem (sicut illi dicunt) hominis natiuitate ad Deum uerbum, eo quod cum homine erat nascente, & calumniatur sanctam Chalcedonensem synodum tanquam secundum istum impium intellectum, quem Theodorus execrandus adinuenit, Dei genitricem uirginem dicentem: uel omnis qui genitricem uocat, aut Christo contrariam, si Christus Deus non esset, sed non propriè & uerè Dei genitricem ipsam confitetur, eo quod ipse qui ante secula ex patre natus est Deus uerbum, in ultimis diebus ex ipsa incarnatus & natus est, & sic piè & sanctam Chalcedonensem synodum Dei genitricem eam esse confessam, talis anathema sit.

7 Si quis in duabus naturis dicens, non uir in Deitate & humanitate unum Dominum nostrum IESUM Christum cognosci confitetur, ut per hoc significet differentiam naturarum, in quibus inconfusa ineffabilis unitio facta est, neque Deo uerbo in carnis naturam transmutato, neque carne in uerbi naturam transducta: manet uerò utrumque hoc quod est natura, etiam facta unitate secundum substantiam, sed pro diuisione per partem talem excepit uocem in mysterio Christi: uel numerum naturarum confitendo, in eodē Domino nostro IESU Christo Deo uerbo incarnato, non intellectum, tantummodo differentiam excipit eorum

quibus & compositus est, non interemptā propter unitatem. Vnus enim ex utroque, & per unum utraque: sed hoc numero utitur, ut separatim unaquaque natura suam habente substantiam, talis anathema sit.

8 Si quis ex duabus naturis deitatis & humanitatis confitens unitatem factam esse, uel unam naturam Dei uerbi incarnatam dicens, non sic ea excipit sicut patres docuerunt, quod ex diuina natura & humana unitione secundum substantiam facta unus Christus effectus est, sed ex talibus uocibus unam naturam siue substantiam deitatis & carnis Christi introducere conatur, talis anathema sit. Secundum substantiam enim dicentes unigenitum Dominum uerbum carni unitum esse, non confusionem aliquam naturarum in se inuicem factam esse dicimus: sed magis permanente utraque, hoc quod est, unitum esse carni Deum uerbum intelligimus: propter quod & unus est Christus Deus & homo, idem ipse consubstantialis patri secundum deitatem, & consubstantialis nobis idem ipse secundum humanitatem: æqualiter uerò & eos qui per partem diuidunt uel incidunt, & eos qui confundunt diuinæ dispensationis mysterium Christi, reijcit & anathematizat Dei ecclesia.

9 Si quis in duabus naturis adorari dicit Christum, ex quo duæ adorationes introducuntur, separatim Deo uerbo, & separatim homini: uel si quis ad interemptionem uel confusionem deitatis & humanitatis, uel unam naturam siue substantiam eorum quæ conuenerunt introducens, sic Christum adoratur, sed non una adoratione Deum uerbum incarnatum propria ipsius carne adoratur, sicut ab initio Dei Ecclesiæ traditum est, talis anathema sit.

10 Si quis non confitetur dominum nostrum IESUM Christum, qui crucifixus est carne, Deum esse uerum, & Dominum gloriæ, & unum de sancta Trinitate, talis anathema sit.

11 Si quis non anathematizat Arrium, Eunomium, Macedonium, Apolinarium, Nestorium, Eutychen, & Origenem, cum impijs eorum conscriptis, & alios omnes hæreticos qui condemnati & anathematizati sunt à sancta catholica & Apostolica ecclesia, & à prædictis sanctis quatuor concilijs, & eos qui similia prædictis hæreticis sapuerunt, uel sapiunt, & usque ad mortem in sua impietate permanserunt, uel permanent, talis anathema sit.

12 Si quis defendit impium Theodorum Mopsuestenum, qui dixit alium esse Deum uerbum, & alium Christum à passioni.

à passionib. animæ & desiderijs carnis molestias patientem: & à deterioribus paulatim recedentem, & sic ex profectu operum melioratum, & à consociatione immaculatum factum, ut tanquam purum hominem baptizatum esse in nomine patris & filij & spiritus sancti, & per baptismum sancti spiritus gratiam accepisse, & ad filiationem meruisse, & ad similitudinem Imperialis imaginis in personâ Dei uerbi adorari, & post resurrectionem immutabilem cogitationibus & impeccabilem omnino factum fuisse. Et iterum dixit idem impius Theodorus, talem factam esse unitiônem Dei uerbi ad Christum, qualem dixit Apostolus de uiro & muliere: Erunt duo in carne una. Et super alias innumerabiles blasphemias ausus est dicere, quod post resurrectionem cum insufflasset Dominus discipulis, & dixisset, Accipite spiritum sanctum: nō dedit eis spiritum sanctum, sed figuratim tantummodo insufflauit. iste enim & confessionem quam fecit Thomas cum palpasset man⁹ & latus Domini post resurrectionem, Dominus meus & Deus meus, inquit non esse dictū à Thoma de Christo, nec enim dicit Theodorus Deum esse Christum: sed ad miraculū resurrectionis stupefactum Thomam glorificasse Deum, qui Christū resuscitauit. & quod peius est, etiam interpretatione quam in actus Apostolorum scripsit Theodorus, similem fecit Christum Platoni & Manichæo & Epicuro & Marcioni, dicens quod sicut illorum unusquisque ex dogmate quod inuenit, suos discipulos fecit uocari Platonicos & Manichæos & Epicureos & Marcionistas: simili modo & cum Christus dogma inuenisset, ex ipso Christianos uocari.

XIII. Si quis igitur defendit prædictum impium Theodorum, & impia eius conscripta, in quibus tam prædictas quam alias innumerabiles blasphemias effudit cōtra magnū Deū & Saluatorem IESVM Christum, sed non anathematizat eum, & impia eius conscripta, & omnes qui suscipiunt uel defendunt eum, & dicunt orthodoxè eum exposuisse, & qui scripserunt pro eo, & eadē illi sapuerunt uel scribunt pro eo uel impijs conscriptis, & eos qui similia illi sapiunt, uel aliquando sapuerunt, & usque ad mortem permanferunt, uel permaneat in tali impietate, talis anathema sit.

XIII. Si quis defendit impia Theodori scripta, quæ contra rectam fidem & contra primam Ephesinam sanctam Synodum & sanctum Cyrillum & duodecim capitula exposuit, & omnia quæ cōscripsit pro Theodoro & Nestorio impijs, & pro alijs qui eadē prædictis Theodoro & Nestorio sapue-

runt, defendens eos & eorum impietatem, & propter hoc impios uocans doctores Ecclesiæ, qui unitatem secundum subsistentiam Dei uerbi ad carnē consentiunt, sed non anathematizat ea, & eos qui similia eis sapuerunt uel sapiunt: insuper autem & omnes qui scripserunt contra rectam fidem, & sanctum Cyrillum, & duodecim capitula, & usque ad mortem in tali impietate permanserunt, talis anathema sit.

XV. Si quis defendit epistolam quam dicitur Ibas ad Marin Perlam hæreticum scripsisse, qui abnegat quidem Deum uerbum de sancta Dei genetrice & semper uirgine Maria incarnatū hominem factum esse, dicit autem purum hominem ex ipsa natum esse, quem templū uocat, ut alius sit Deus uerbum, & alius homo: & sanctum Cyrillum, qui rectam fidem annorum Christi prædicauit, tanquam hæreticum, & similiter Apollinariano impio scripsisse criminatur, & inlinario impio scripsisse criminatur, & inculpat primam Ephesinam sanctam Synodum, tanquam sine examinatione & questionem Nestorium condemnantem, & duodecim capitula sancti Cyrilli, quæ impia & contraria rectæ fidei uocat eadem impia epistola, & defendit Theodorum & Nestorium & impia eorū dogmata & cōscripta.

XVI. Si quis igitur memoratam impiam epistolam defendit, (& non anathematizat eam) rectā esse, uel partem eius, & eos qui scripserunt uel scribunt pro ea, uel pro impietate quæ in ea continetur, & præsumunt eam defendere, uel insertam ei impietatem nomine sanctorum patrum, uel sancti Chalcedonensis cōcilij, & in his usque ad mortem permanent, talis anathema sit.

Cum igitur hæc ita rectè confessi simus, quæ tradita nobis sunt tam à diuinis scripturis, quam à sanctorum patrum doctrina, ab his quæ definita sunt de una eademque fide à prædictis sanctis quatuor Concilijs, facta aut nobis & condensatione cōtra hæreticos & eorū impietatem. nec nō etiā cōtra eos qui defendunt, uel defenderunt prædicta impia tria capitula, & permanferunt in suo errore, uel qui permanent, si quis conatus fuerit contra hæc quæ piè disposuimus uel tradere uel docere, uel scribere, siquidem episcopus uel clericus sit iste, tanquam aliena sacerdotibus & statu Ecclesiastico faciens, denudabitur episcopatu uel clericatu: si autē monachus uel laicus sit, anathematizabitur.

Huic decreto subscripserunt episcopi omnes, circiter CLV. quorum nomina supra recensuimus, & hætenus quidem de prima actione.

¶ In secunda actione, Imperator Synodo obrulit

obtulit libellos ab Eulogio, Conone, Cyriaco, & Pancratio monachis Hierosolymitanis contra Origenis Adamantij dogmata, & sectatores eius: adiunxit etiam scripta Vigili papæ, in quibus ille censuit Origeni studiū fuisse Græcis nugis & Manichæis zizanijs Apostolorum puram & sinceram depravare doctrinam, & flagitavit ut synodus suā de illis diceret sententiam. Euagrius lib. 4. capite trigesimo octavo.

Synodus lætis libellis, & cunctis diligenter examinatis, non tantum Origenis, sed etiam Didymi, & Euagrii, & Theodori Ascitolæ blasphemias (qui dixerat: Si nunc Apostoli & martyres miracula edunt, & in tanto sunt honore, si in restitutione & instauratione rerum Christo æquales non fuerint, qualis eorum restitutio futura est?) condemnant, & ad Imperatorem ea de re scribunt, missis actis cum capitulis, quæ Origenis sectatores professi fuerant, nimirum hæc: Cœlum, solem, lunam, stellas, & aquas quæ supra cœlos sunt, animatas & rationales quasdam uirtutes esse. Præterea quod in resurrectione corpora hominum rotunda & orbiculari specie excitabuntur. Et quod omnium impiorum hominum, ipsorumque etiam demonum tormenta finem habebunt. Quodque impij & demones in priorē suum ordinem & statum restituentur. Insuper quod pro demonibus quoque Christum crucifigi, atque id ipsum sæpius seculis futuris pati oportebit à spiritibus malignitatis, qui in cœlestibus sunt. Exemplum anathematism refert Nicephorus libro decimo septimo, capite uigesimo octavo, in hunc modum.

Si quis dicit, aut sentit, hominum animas ueluti prius extantes, intellectuales mentes sine naturas, & sanctas uirtutes præexistere, contemplatione uero diuina exaltatas, atque in deterius prolapsas, & quod in eis charitas Dei refrigerit, inde *luxas*, id est animas quasi refrigerantes nominatas, & poenæ gratia in corpora demissas esse, anathema sit.

Si quis dicit, aut sentit, animam Domini præexistere, unitamque esse Deo uerbo ante incarnationem & natiuitatem ex uirgine, anathema sit.

Si quis dicit aut sentit, prius formatum esse corpus Domini nostri Iesu Christi in utero uirginis sanctæ, & deinceps unitū esse ei Deum uerbum, atque animā, ut quæ prius extiterit, anathema sit.

Si quis dicit, aut sentit, omnibus cœlestibus ordinibus assimilatum esse Dei uerbū, ita ut ipsi Cherubin factus sit Cherubin, & ipsi Seraphin factus Seraphin, omnibusque adeo supernis uirtutibus prorsus esse exæquatum, anathema sit.

Si quis dicit, aut sentit, in resurrectione ro-

tundæ & orbicularis figuræ hominum corpora exuscitatum iri, neque cōstitetur erectos nos excitatum iri, anathema sit.

Si quis dicit, cœlū, & solem & lunam & stellas, & aquas quæ supra cœlos sunt, animatas quasdam esse & materiales uirtutes, anathema sit.

Si quis dicit, aut sentit, Dominum Christum in seculo futuro per demonibus, quem admodum & pro hominibus, crucifixū iri, anathema sit.

Si quis dicit, aut sentit, uirtutem Dei terminatam esse, eamque tantū in creatione condidisse, quantum cōplexa sit, anathema sit.

Si quis dicit, aut sentit, temporanea esse demonum & impiorum hominum tormenta, finemque ea tempore aliquo habitura, siue restitutionem demonum aut impiorum hominum futuram, anathema sit.

Anathema sit Origenes, qui & Adamantius dictus est, & hæc promulgauit, unā cum detestandis eius & execrandis dogmatibus, & homines omnes qui hæc sentiunt aut assentunt, aut aliqua ex parte quocumque prorsus tempore ea defendere audent, in Christo Iesu Domino nostro, cui gloria in secula seculorum, Amen.

De hac synodo Gregorius libro tertio, epistola trigesima septima sic scribit: Quod autem scripsistis, quia epistolam meā reginæ Theodolindæ transmittere minimè uoluistis, pro eo quod in ea quinta synodus nominabatur, si eam exinde scandalizari posse credidistis, rectè factum est, ut minimè trāsmitteretis. Vnde nunc ita facimus, sicut uobis placuit, ut quatuor synodos solūmodo laudaremus. De illa tamen synodo quæ in Constantinopoli postmodū facta est, quæ à multis Quinta nominatur, scire uos uolo, quia nihil contra quatuor sanctissimas Synodos constituerit uel senserit: quippe quia in ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquid gestum est, & de his personis de quibus in Chalcedonenſi concilio nihil continetur, sed post expressas synodos seu canones facta contentio & extrema actio de personis uentilata est. Nos tamē sicut uoluistis, ita fecimus, ut eiusdem synodi nullam memoriam faceremus. Et libro secundo, epistola trigesima sexta: Nam in synodo, in qua de tribus capitulis actum est, apertè liquet, nihil de fide cōuulsum esse, uel aliquatenus immutatum: sed sicut scitis, de quibusdam illic solummodo personis est actitatum, quarum una, cuius scripta euidenter à rectitudine catholicæ fidei deuiabant, non iniuste damnata est.

SYNODVS MOPSVESTENA.

Mopsuesticæ synodus prouincialis celebrata est iussu Imperatoris Iustiniani, eo

A ni, eo

ni, eo tempore cum adhuc Constantinopoli Quinta uniuersalis haberetur.

Causam præbuit Imperator, qui iussit inquiri, quomodo & quando nomen Theodori Mopsuesteni ex sacris diptychis expunctum sit: ut patet ex epistola Imperatoris ad Cosmam, quæ sic habet:

¶ Cosmæ sanctissimo episcopo Mopsuestiæ. Significamus tuæ sanctitati, quod iussimus Iohanni beatissimo metropolitano Anazarbenæ ciuitatis, colligere omnes prouinciæ episcopos, & peruenire in uestram ciuitatem, & subtilem inquisitionem facere conuenientibus omnibus apud uos constitutis senioribus hominibus, siue clericis siue laicis, & discere ab illis, si cognoscunt ex quo ablatum est nomen Theodori à sanctis diptychis. Si uerò non meminerint de tempore, & quando hoc ipsum factum est: & hoc ipsum confiteantur, quod non cognoscunt nomen Theodori in sanctis diptychis insertum, uel prædicatum ipsum in ecclesia. Oportet igitur proferri & ipsa sacra diptycha, ut omnes cognoscant religiosissimi episcopi, quo ordine nomina episcoporum in diptychis recitantur: & hoc ipsum manifestum uos facere per suggestionem uestram, & confessiones gestis interuenientibus recipientes, & uestris cõiungentes suggestionibus, subscribite omnes collecti episcopi, & sic dirigite unam quidem ad nos, alteram uerò ad sanctissimum Papam. & hoc uerò fiat manifestum in confessionibus eorum, ut unusquisque dicat & manifestet, quot est annorum. Et ex epistola ad Iohannem, ab eodem in hunc modum: Significamus tuæ sanctitati, colligere omnes religiosissimos episcopos, qui de tua synodo sunt, & peruenire in Mopsuestenam ciuitatem, & requisitionem subtilem facere conuenientibus uniuersis ibi constitutis senioribus hominibus, siue clericis siue laicis, & discere ab ipsis si cognoscunt tempus, ex quo ablatum est nomen Theodori sacris diptychis. Si uerò non meminerint ex quo hoc factum est, confiteantur hoc ipsum quod non cognoscunt insertum aut prædicatum in sanctis diptychis nomen Theodori, & proferantur uobis & ipsa diptycha, ut cognoscatis quis pro illo inierit: & tales confessiones gestis recipientes, & uestris suggestionibus cõiungentes, subscribat & tua sanctitas in ipsis, & cæteri religiosissimi episcopi, & sic dirigite unam quidem ad nos, alteram uerò ad sanctissimum Papam: & hoc tamen manifestum fiat, & unusquisque eorum qui cõfitentur, dicant & manifestent, quot est annorum: & uos uerò in proprijs confessionibus significate de prædicto capitulo, & quæ pro Theodoro insertum inuenitis, Scripsimus autem

& Marthanio uiro magnifico pro hoc, ut si ne ulla dilatione ista ageretur, & nobis mitterentur legi.

Conuenerunt autem Iohannes Iustianopolitanæ episcopus, Thomas Egez, Stephanus Castabolorum, Nicetas Epiphaniæ, Andreas Flauiadæ, Procopius Hyrenopoleos, Orbicius Alexandriæ, Anroninus Roſeorum, Cosmas Mopsuestiæ episcopi.

Facta autem accurata & diligenti inquisitione, & testimonijs singulorum episcoporum & presbyterorum & clericorum, & uirorum laudabilium, comitum Palatinorum, præfectorum, laicorum quorundam fide dignorum, cognitjs & collectis, Imperatori in hunc modum respondent.

¶ Pijssimo & Christianissimo nostro principi, meritò diuinitus honorato, Flauio Iustiniano, Augusto & Imperatori: Iohannes, Thomas, Stephanus, Nicetas, Andreas, Procopius, Orbicius, Antonius & Cosmas, humiles episcopi uestre secundæ prouinciæ. Semper quidem pro pietate ad Deum pertinente labores uestre Christianitatis mirati sumus, & mercedē uobis studiij, quod circa meliora & optima humanorum habetis, reddituram esse credimus cœlestis regni participationem. nihilominus autem & nunc sententiā pijsimē uestram circa sanctam uniuersalis Ecclesiæ pacē considerantes, ex his quæ de Theodoro olim Mopsuestenæ ciuitatis episcopo piē nobis directæ sunt à uestra Christianissima serenitate, superlaudamus, & miramur circa recta dogmata zelum inuidissimē tuum. Accessimus enim ad Mopsuestenam ciuitatem uniuersi, qui per uestram secundam Ciliciam sacerdotium sumus sortiti, Marthanio uiro magnifico nobis ea quæ aguntur complente, cum hoc uestra pietas iussisset: & religiosissimos eius clericos aduocauimus, necnon etiam clarissimos & laudabiles huius habitatores, electis ab ipsis his qui ætate prouecti fuerunt, hoc quod iussit à Christianissimis uobis præceptum est interrogabamus, quando Theodorus prior sacris diptychis eiectus est: sed etiā quis loco illius inscriptus est: ista uerò eos dicere adhortabamur, sanctis & adorandis propositis Euangelijs. Illi uerò nobis fidem eorum quæ dicenda erant, per uenerabilia iuramenta adfirmantes, & ætatem suam explanantes, ignorare dicebant, ex quo Theodori uetus uocabulum sacris diptychis deletum est. Cyrillus autē sanctæ memoriæ Alexandrinæ magnæ ciuitatis pontifex, in illius loco insertus est: ista uerò, re etiam ipsa præ manibus habentes sacra diptycha, teste Deo, inuenimus. Sanctæ enim memoriæ pontificum memoratæ Mopsuestenæ ciuitatis nomina recitantes,

tes, Theodori quidem nullam memoriam insertam esse reperimus. Cyrillus uero una cum sanctis qui ad Deum ante abierunt conscriptum, cum nullus Cyrillus Mopsuestenæ fuisset ciuitatis episcopus: in fine uero connumerationis Theodorum conscriptum esse iuniorem inuenimus, qui ex Galatia ortus, unus nostri factus concilij ante tres annos defunctus est. Omnia igitur gestis inserentes, & humili huic suggestioni coniungentes, manifesta ea quæ morasunt uobis Christianissimis fecimus, orantes magnum & saluatorem Deum, ut nobis & paci sanctarum ecclesiarum te longæum, & uestram Christianissimam serenitatem custodiat. Ioannes misericordia Dei episcopus uestræ Iustinopolitanæ metropolis, subscripsi. Thomas misericordia Dei episcopus uestræ Egeæ ciuitatis suggerens, subscripsi. Stephanus misericordia Dei episcopus Castabaleæ ciuitatis, referens subscripsi. Niceta misericordia Dei episcopus Epiphaniæ ciuitatis, suggerens subscripsi. Andreas misericordia Dei episcopus uestræ Flauiadæ ciuitatis, suggerens subscripsi. Procopius misericordia Dei episcopus uestræ Iurepolitane ciuitatis, subscripsi. Urbicius misericordia Dei episcopus uestri Alexandrini oppidi, suggerens subscripsi. Antonius misericordia Dei episcopus uestræ Roseæ ciuitatis, suggerens subscripsi. Cosmas misericordia Dei episcopus uestræ Mopsuestenæ ciuitatis, suggerens subscripsi.

De eadem etiam read Vigilium scribunt in hunc modum: Decebat uero, cum primam sacerdotis dignitatem sortiti estis sanctissimi, ea quæ ad sanctarum ecclesiarum statum respiciunt, manifesta uestræ diuinitus honoratæ beatitudini fieri: hoc bene & Christianissimus noster Imperator considerans, & ad uestram scientiam quædam quæ de Theodoro quondam Mopsuestenæ ecclesiæ episcopo mota sunt, iussit referri. Pijsimis uero ad nos literis usus, hortatus est ad Mopsuestenam ciuitatem conuenire, quæ una secundæ Ciliciæ est, & cum subtilitate perscrutari, quando Theodorus, qui olim prædictæ ciuitatis fuit episcopus, sacris diptychis eiectus est: & manifesta ea, tam eius tranquillitati, quam uestræ diuinitus honoratæ facere beatitudini. Statim igitur Mopsuestiam accedentes, religiosissimū congregauimus clerum, & fidelem eius populū, eligētes eos qui seniores sunt, qui & retinere forsità memoria possent subtilitatem eius quod quærebatur: & diuina & adoranda eis proponentes, ut suspicionē sui testimonij emundaret, dicere inuitauimus, 60

si sciunt, quo tempore Theodori antiqui nomen sacris eiectū est diptychis. illi uero multos annos, & suam excedentes memoriam, esse iurauerunt, ex quo nulla eiusdem Theodori memoria sacris diptychis infertur. Cyrillum autem religiosæ memoriæ Alexandrinæ ciuitatis pontificem in eius loco inscriptum esse, quæ ex patribus suis audisse adseruerūt: sed eorum quæ dicebantur subtilitatem inuestigantes, & per ipsa uenimus sacra diptycha, & mortuorum episcoporum connumerationem considerabamus: & Theodori quidem in antiquioribus temporibus nullam memoriam inuenimus. In ipso uero fine sacrorum diptychorum Theodorus scriptus est, quem omnes nuper quidem mortuum esse dixerunt: ex Galatia uero ortum esse prouincia. hunc & nos omnes uestri Concilij partem factum, ante triennium mortuum esse cognoscimus. Hæc ita se habere, ipsa gesta uobis sanctissimis manifestent, quæ humili suggestioni coniungentes ad scientiam uestram destinauimus: sed fecimus diuinitus inspiratos uos religiosissimis & Deum placatibus uestris orationibus nos humiles suffulcire. & subscripserunt episcopi in ea.

Integra acta Quintæ Constantinopolitanæ inserta sunt.

SYNODVS AVRELIANENSIS secunda.

Liber secundus Conciliorum Coloniae impressorum, asserit, circa tempus Vigilij papæ, iussu regis Childeberti, anno eius regni uigesimosecundo, in Aurelianensi urbe conuenisse episcopos, Honoratum Bituricensem, Aspasium Meldensem, Agrippinum Eduorum, Asclepium presbyterum uices Adelphij Rauracensis agentem, Præsidonium presbyterum pro Arremio episcopo, Cronopium Elosatensem, Calistū, Clarentium, Eleutherium Antisiodorensem, Aethereum Carnotensem, Eumerium Nannetensem, Emelium Parisiensem, Eusebiū, Flauium Rothomagensem, Laurentium presbyterum pro Gallo episcopo Auernorum, Importunum episcopum, Iniuriosum episcopum Turonensem, Iulianum Viennensem, Innocentium, Leontium Aurelianensem, Lupicinum Engolismensem, Lautonem Constantinensem, Orbatum presbyterum pro Leone episcopo Senonensi, Marcum, Marcellum, Perpetuum Abrincensem, Præsidium Conuenarum, Palsium Sagiensem, Proculeianum Auciensem, Sustratium Cadurcensem, Elediu presbyterum pro Sebastio episcopo.

De occasione autem & processu istius

synodi, in historijs nihil est annotatū. Hæc uerò isthic decreta & constituta esse uulgo feruntur.

1 Ut nullus episcoporum, admonente metropolitano episcopo, nisi certa tædij causa detentus, ad concilium uel ordinationem cōsacerdotis uenire penitus ulla excusatione detractet.

2 Ut metropolitani singulis annis comprovinciales suos ad concilium euocent.

3 Ne quis episcopus de quibuslibet causis, uel episcoporum ordinationibus, cæterorumq; clericorum aliquid præsumat accipere: quia sacerdotem nefas est cupiditatis uenalitate corrumpi.

4 Si quis sacerdotium per pecuniæ nudinum execrabili ambitione quesierit, abiciatur ut reprobis: quia Apostolica sententia, donum Dei esse præcipit pecuniæ trutina minimè comparandum.

5 Nullus episcopus ad sepeliendum episcopum uenire conficta occasione dissimulet, ne cuiuslibet corpusculum diutius inhumatum, negligentia interueniente soluator. Is uerò episcopus qui defunctum aduenerit sepelire, præter expensam necessariam, nihil precij pro fatigatione deponcat.

6 Ut episcopus qui ad sepeliendum episcopum uenerit, euocatis presbyteris in unam domum ecclesiæ, adeat descriptum, qui idoneis personis custodiendam sub integra diligentia derelinquat, ut res ecclesiæ ullorum improbitate non pereant.

7 In ordinandis metropolitanis episcopis antiquam institutionis formulam renouamus, quam per incuriam omnimodis uidimus amissam. Itaque metropolitanus episcopus à comprouincialibus clericis uel populis electus, congregatis in unum omnibus comprouincialibus episcopis ordinetur, ut talis (Deo propitio) ad gradum huius dignitatis accedat, per quē regula ecclesiæ in melius aucta plus floreat.

8 Si quis diaconus, in captiuitatem redactus, uxori fuerit copulatus, reuersus ab officij omnino ministerio remouendus est. Cui sufficere debet pro actus sui leuitate impleta pœnitentia, pro satisfactione communio.

9 Nullus clericorum sine permissione episcopi sui cum secularibus habitare præsumat. Quod si fecerit, ab officij communione pellatur.

10 Nullus nouercæ suæ, id est uxori patris sui, ulla copulatione iungatur. Quod si præsumperit, nouerit se anathematis supplicio feriendum.

11 Contraria matrimonia, accedente in-

firmitate, nulla uoluntatis contrarietate soluantur. Quod si qui ex coniugibus fecerint, nouerint se communione priuandos.

12 Ne quis in ecclesia uotum suum cantando, bibendo, uel lasciuendo dissoluat: quia Deus talibus uotis irritatur potius, quàm placatur.

13 Clerici, qui officium suum implere despiciunt, aut uice sua ad ecclesiam uenire detrectant, loci sui dignitate priuentur.

14 Oblationem defunctorum, qui in aliquo crimine fuerint interempti, recipi deliquo crimine fuerint interempti, recipi debere censemus: si tamen non ipsi sibi morbo probentur proprijs manibus intulisse.

15 Presbyter uel diaconus, si nec literas, uel baptisandi ordinem nesciat, nullatenus ordinetur.

16 Fœminæ, quæ benedictionem diaconatus hætenus contra interdicta Canonum acceperint, si ad coniugium probantur iterum deuolutæ, à cōmunionem pellantur. Quod si huiusmodi contubernium, admonitæ ab episcopo, cognito errore dissoluerint, in communionis gratiam acta pœnitentia reuertantur.

17 Placuit etiam, ut nulli postmodum fœminæ diaconalis benedictio pro cōditionis huius fragilitate credatur.

18 Placuit, ut nullus Christianus Iudæam, neque Iudæus Christianam in matrimonio ducat uxorem: quia inter huiusmodi personas, illicitas nuptias esse censemus. Qui si communiti à consortio hoc separare distulerint, à communionis gratia sunt sine dubio submouendi.

19 Catholici, qui ab idolorum cultu se non custodiunt, nec ad integrum accepti baptismi gratiam reuertuntur, uel qui cibis idolorum cultibus immolatis gustu illicitæ præsumptionis utuntur, ab ecclesiæ cœtib.

20 Similiter & hi qui bestiarum moribus extincto, uel quolibet morbo aut casu suffocato uescuntur.

21 Abbates, qui episcoporum præcepta despiciunt, ad communionem nec penitus admittantur, nisi contumaciam humilitate suscepta deponant.

22 Sanè si qui post hanc diligentissimam sanctionem non obseruauerint quæ sunt superius comprehensa, reos se diuinitatis pariter & fraternitatis iudicio futuros esse cognoscant.

AVRELIANENSIS SYNO- dus tertia.

Idem author narrat, & aliam in urbe Aurelianensi synodum celebratam esse tempore Vigilij, anno Childeberti uigesimosexto.

sexto. & conuenisse, Arcadium Bituricensem, Agrippinum Heluorum, Albinum Andegauensem, Antoninum Aurelianensem, Auolum presbyterum pro Agricola Cabilonensi, Aetherium Carnotensem, & quosdam alios Galliarum episcopos, quorum nomina subiicit.

¶ Canones autem isthic constitutos, hos recenset.

1 Vt unusquisque metropolitanus in provincia sua cum comprouincialibus suis singulis annis synodale debeat opportuno tempore habere concilium. Quod si illum infirmitas aut necessitas certa tenuerit, ut ad constitutum locum adesse non possit, ad suam ciuitatem suos euocet fratres: ut si intra biennium definitum, temporum tranquillitate concessa, admonitis comprouincialibus, à metropolitano synodus indicta non fuerit, metropolitanus ipse pro euocationis tarditate anno integro missas facere non præsumat. Quod si euocati, non corporali infirmitate detenti, adesse suæ euocationi distulerint, simili sententiæ subiacent. Qui tamen & hanc excusationem sibi nouerint esse sublatam, si absentiam suam per uigorem fortis crediderint excusandam.

2 Vt nullus clericorum, à subdiacono & supra, quos uxores in proposito suo accipere inhibetur, propriæ (si fortè iam habeat) misceatur uxori. Quod si fecerit, laica communione contentus, iuxta priorum Canonum statuta ab officio deponatur. Quem, si sciens episcopus suus in hac utilitate permixtionis uiuentem, ad officium postea admiserit: & ipse episcopus ad agendam poenitentiam tribus mensibus sit à suo officio sequestratus.

3 De metropolitanorum uerò ordinationibus id placuit, ut metropolitani à metropolitano omnibus (si fieri potest) præsentibus comprouincialibus ordinentur, ita ut ipsi metropolitano ordinandi priuilegium maneat, quem ordinationis consuetudo requirit. Ipse tamen metropolitanus à comprouincialibus episcopis (sicut decreta sedis Apostolicæ continent) cum consensu cleri uel ciuium eligatur. De comprouincialibus uerò ordinandis cum consensu metropolitani cleri, uel ciuium, iuxta priorum Canonum statuta, electio & uoluntas requiratur.

4 Licet iam multa, quæ obseruari debeant, multis canonicis sententijs fuerint statuta: tamen quod agnoscitur sæpe transgredi, conuenit replicari. Ideoque statuimus, ut ne quis antistitem, clericorum uel omnium, licentiam habeat intra do-

10 mum suam, ullam, absque propinquis mulieribus, quas priores Canones eloquuntur, habere personam. Quibus etiam id specialiter inhibetur, ut si quis clericorum suspensionem aduersam aut obloquutionem populi de muliere quacunque fortassis incurrerit, eam statim, si intra domum habet, abiciat. Si certè extranea & sui iuris est, ita omnibus conditionibus studeat obuiare, ut infamia, quæ excitata est, abrogeretur. Quilibet ille antistitem uel clericorum, qui quod scriptum est uitare noluerit, pro inobedientia, triennij excommunicatione mulctetur. Quod si de adulterij permixtione fuerit comprobatus, in regradatione honorum, priorum Canonum statuta seruentur, in quibus communionibus metropolitanus à comprouincialibus suis metropolitano cum reliquis comprouincialibus distringatur.

5 Si quæ oblationes in quibuslibet rebus atque corporibus collatæ fuerint basilicis in ciuitatibus constitutis, ad potestatem episcopi redigantur. Et in eius sit arbitrio, quid in reparatione basilicæ, aut obseruantium ibi substantiæ deputetur. De facultatibus uerò parochiarum uel basilicarum, in pagis ciuitatum constitutis, singulorum locorum consuetudo seruetur.

6 De clericorum præmittenda conuersione, id omnimodis obseruetur, ne ullis ex laicis ante annualem conuersionem uel ætatem legitimam, hoc est, uiginti quinque annorum diaconus, & triginta presbyter ordinetur: ita ut de ipsis quoque, qui ordinandi sunt, clericis, regulari custodiatur studio, ne aut duarum uxorum uir, aut renuptæ maritus, aut poenitentiam professus, aut senius corpore, aut qui publicè aliquando arreptus sit, ad superscriptos ordines promoueat. Quod si sciens episcopus contra hæc statuta agendum esse crediderit, is quidem qui ordinatur, suscepto iuxta anteriores Canones priuatur officio: sed ille pro ordinationis temeritate sex mensibus à celebrandis officijs sequestratur. Quod si missas intra statutum tempus facere præsumpserit, anno integro omnium fratrum charitate priuetur. De quorum promotionibus si quis clericus aut ciuis testis extiterit, quorum testimonio dum creditur, frequenter pontificis ignorantia præuenitur, quum agnitus fuerit, ordinationem illicitè celebratâ, anno integro à communione pellatur. Qui si in infirmitate deciderit, ei uaticum non negetur.

7 Clerici uerò, qui quum uxores non habuerint, benedictione suscepta, coniu-

gia crediderint eligenda, qui uolentes absque ulla reclamatione in ætate fuerint legitima ordinati, cum ipsis mulieribus quas acceperunt, excommunicatione percellantur. Quod si inuitus uel reclamans fuerit ordinatus, ab officio quidem deponatur, sed non à communione pellatur. Episcopus autem, qui inuitum aut reclamantem præsumpserit ordinare, annuali pœnitentiæ subditus, missas facere non præsumat. De adulterijs aut honoratorum clericorum id obseruandum est, ut si quis adulterasse confessus fuerit uel conuictus, depositus ab officio, communione concessa, in monasteriū toto uitæ suæ tempore tradatur. Distinctione septuagesima quarta, episcopus qui inuitum. & distinctione octuagesima prima, si quis cleric. ad. & in decret. Iuonis, libro tertio.

8 Si quis clerus fucum aut falsitatem admiserit, quia capitalia etiam ipsa sunt crimina, communione concessa, ab ordine degradetur. De periurio uero id censuimus obseruandum, ut si quis clericus in causis quæ sub iureiurando finiendæ sunt, præbuerit iuramenta: & post, rebus euidentibus detegitur peierasse, biennij tempore à communione pellatur.

9 De his qui ex concubinis filios habent, & uxores legitimas post habuerint, aut defunctis uxoribus, sibi concubinas publice crediderint sociandas, id obseruandum esse censuimus: ut sicut eos qui iam sunt clerici per ignorantiam ordinati, non remouemus, ita statuimus ne ulterius ordinentur.

10 De incestis coniunctionibus ita quæ sunt statuta seruentur, ut hi qui aut modò ad baptismum ueniunt, aut quibus patrum statuta sacerdotali prædicatione antea in noticiam non uenerunt, ita pro nouitate conuersionis ac fidei suæ credidimus consulendum, ut contracta hucusque huiusmodi coniugia non soluantur: sed in futurum, quod de incestis coniunctionibus in anterioribus canonibus interdictum est, obseruetur: id est, ne quis sibi sub coniugij nomine sociare præsumat relictam patris, filiam uxoris, relictam fratris, sororem uxoris, consobrinam aut sobrinam, relictam auunculi uel patru. Quod si qui in hoc incesti adulterio potius quàm coniugio fuerint, sociati quæ diu, se non sequestrauerint, à communione ecclesiastica repellantur. Illud etiam adiiciendum esse credidimus, ut in episcopi discussione consistat, de his qui in ciuitate sua ac territorio consistunt, & tali sunt ordine sociati, utrum ignoranter ad illicita coniugia uenerint, an per contumaciam, quæ sunt

interdicta, præsumpserint: quia sicuti his qui per ignorantiam lapsi sunt, subuenitur: ita illis quibus prius patrum statuta in noticia uenerunt, quique etiam contra sacerdotum interdicta in tali permixtione uersantur, priorum Canonum in omnibus statuta seruentur, ut non prius ad communionem recipiantur, quàm incesti adulterium (sicut scriptum est) separatione sanantur. quia in lege Domini manifestè legitur: Maledictus qui dormit cum uxore patris sui, cum priuigna, uel uxoris suæ sorore: & reliqua his similia. Quo fit, ut quos Deus maledixit, nos nisi emendatos benedicere non possimus.

11 Si qui clerici ministeria suscepta quacunque occasione agere, sicut & reliqui detrectant, & excusationem de patrocinij quorumcunque ne officium impleant, præterdunt, ac sacerdotes suos sub huiusmodi causa æstimant per obedientiam contemnendos, inter reliquos clericos canonicos, ne à licentia alij uitentur, nullatenus habentur, neque ex rebus ecclesiasticis cum canonicis stipendia aut munera ulla percipiant.

12 De agellis uero, cæterisque facultatibus ecclesiasticis, à sacerdotibus non alienandis, nec per contractus inutiles obligandis, priorum Canonum statuta seruentur, ut nobis per nullos contractus res ecclesiasticas alienare, aut inutiliter liceat obligare. Ea etiam quæ de rebus ecclesiasticis ab antecessoribus alienata, uel quibuscunque instrumentis inutiliter in dispendium ecclesiæ obligata noscuntur, & intra trecentaria tempora repetitio suppetit, quæ acta sunt, suffragante iusticia per publicum aut clericorum iudicium reuocentur. Quod si is qui rem ecclesiasticam tenet, admonitus iudicium declinarit, quousque aut ad discussionem ueniat, aut rem ecclesiasticam restituat, communione priuetur.

13 De mancipijs Christianis, quæ in Iudæorum seruitio detinentur, si eis quod Christiana religio uetat, à dominis imponitur, aut si eos de ecclesia excusatos tollant pro culpa quæ remissa est, & affligere aut cedere fortasse præsumpserint, & ad ecclesiam iteratò confugerint, nullatenus à sacerdote reddantur, nisi precium offeratur ac detur, quod mancipia ipsa ualere pronunciauerit iuxta taxationem. Christianis quoque omnibus interdiximus, ne Iudæorum coniugijs misceantur: quæ si fecerint, usque ad sequestrationem, quisquis ille est, communione pellatur. Item Christianis cōiugia interdiximus Iudæorum: in quibus si forte fuisse probantur, annuali excommu-

communicationi pro huiusmodi contumacia subiacebunt.

14 De missarum celebritate, in præcipuis duntaxat solennitatibus, id obseruare debemus, ut hora tertia missarum celebratio in Dei nomine inchoetur, quo facilius intra horas competentes ipso officio expedito, sacerdotes possint ad uespertina officia, id est in uespertino tempore cōuenire: quia sacerdotem uespertinis officijs ad ecclesiam, talibus præcipue diebus, nec decet deesse, nec conuenit.

15 Episcopus in dioceses alienas, ad alienos clericos ordinandos, uel consecranda altaria, accedere non debet. Quod si fecerit, remotis his quos ordinauerat, altaris tamen consecratione manente, transgressor canonum anno à missarū celebritate cessabit.

De his uerò clericis qui sub qualibet occasione aut conditione in aliorum ciuitatibus uel territorijs crediderint immorandū, nec ad ullum clericatus honorem absq; sui episcopi scripto atq; consensu habeant promoueri. Verū etiam presbytero, diacono, uel subdiacono, sine episcopi sui literis ambulanti, iuxta statuta priora communionē nullus impendat.

16 De raptu uirginum consecratarum, seu in proposito sub deuotione uiuentiū, id statuimus: ut quicumq; sacratae uel deuotae, id est religionem professae, uim inferre præsumpserit, à communione ecclesiastica usq; ad exitum repellatur: uatico tantum ei, infirmitatis periculo, reseruato. Quod si quæ rapta dicitur, cum raptore habitare consenserit, & ipsa excommunicatione simili feriatur: quæ & formam de pœnitentibus ac uiduis, in proposito manentibus definitam, sub districtione ecclesiastica conseruet. Quod si quis sacerdos sciēs huiusmodi personis communicauerit, anno integro pacem ecclesiasticam non habebit.

17 De munificentijs uerò sacerdotum id obseruandum, quod sicut, si quid præsentit tempore à clericis decedentibus munificentia habetur, uel possideretur, deinceps à successoribus nullatenus auferatur, ita qui decessorum largitatibus gaudent, officia ecclesiæ & obedientiā, & affectum sacerdotibus præbeant. De quibus tamen munificentijs, quæ præsentit tempore ab his (sicut dictum est) possidentur, si pro opportunitate episcopo placuerit, quod uoluerit commutare, sine accedente dispendio, in locis alijs commutetur. De munificentijs uerò præsentibus, quas unusquisq; clericus pro sua gratia eorum obsequijs existimat conferenda, sicut in arbitrio dantis est, ut tribuere quib. uoluerit debeat: ita si inobedientia uel con-

tumacia in aliquo accipientis extiterit, culpa agnita, in arbitrio sit præsentis, utrum uel qualiter debeat reuocare.

18 De his uerò clericorū personis quæ de Ciuitatensis ecclesiæ officio, monasterij uel diocesis, uel basilicis in quibuscunque locis positæ, id est, siue in territorijs, siue in ipsis ciuitatibus suscipiuntur ordinandæ, in potestate sit episcopi, si de eo quod antè de ecclesia habebant, eos aliquid aut nihil exinde habere uoluerit: quia unicuiq; facultas suscepti monasterij, diocesis uel basilicæ debet plena ratione sufficere.

19 Si quis superbia elatus, officiū suum indignatione quacunque implere noluerit, iuxta statuta priora à cōmunionē retentus, & ab ordine depositus tam diu habeatur, quā diu (sicut scriptum est) pœnitentiæ suppletionē satisfecerit præsentē pontifice. Tamen illis regulariter, iuxta charitatē integram, & quacūq; illis stipendiorum iuxta consuetudinem debentur, pro qualitate temporis sunt ministranda. De quibus si querela procedat, officium agens, recurat ad synodum.

20 Si quis clericorum circa se districtiōnem episcopi sui putat iniustam, iuxta antiquas constitutiones recurat ad synodum.

21 Si qui clericorum (ut nuper in multis locis per superbiam, diabolo instigante, actum fuisse perpatuit) rebeli autoritate se in unum coniuratione intercedente collegierint, & aut sacramenta inter se data, aut chartulam conscriptam fuisse patuerit, nullis excusationib. hæc præsumptio præualeat: sed res detecta, quum in synodum uentum fuerit, in præsumptores, iuxta personarum & ordinum qualitatē, à pontificibus qui tunc in unum collecti fuerint, uin dicetur. quia sicut charitas ex præceptis Dominici corde, non chartulæ conscriptione, uel coniurationibus est exhibenda: ita quod supra sacras admittitur Scripturas, autoritate & districtione pontificali est reprimendū. n. q. i. si quis clericorum.

22 Si quis sacerdos res ecclesiæ debitas uel proprias, horrenda cupiditate occupauerit, retinuerit, aut à potestate ex competitione perceperit, si eas non restituerit, nullis rebus excusetur. Sed etsi agnito iure ecclesiastico, non statim ecclesiæ uel sacerdoti reformauerit, ut ipsum ius agnoscere possit, & in iudicium electorum uenire distulerit, tam diu à communione ecclesiastica suspendatur, quā diu restitutis rebus, tam ecclesiā quā sacerdotē reddat indemnē. Similis etiā de his qui oblatiōes defunctorū legaliter dimissas, quolibet ordine assignare tardauerint, uel detinere præsumpserint, districtiōnis

tionis ecclesiasticæ iuxta priores Canones forma seruetur. Cui etiam sententiæ subiacebit, quisquis ille quolibet ordine, quod pro deuotione sua ecclesijs dedit, reuocare præsumperit.

23 Abbatibus, presbyteris, cæterisque ministris, de rebus ecclesiasticis uel sacro ministerio alienare uel obligare, absque permisso & subscriptione episcopi sui, nihil liceat. Quod qui præsumperit, degradetur, 10 communione concessa. Et quod præsumptum, uel alienatum, uel temerè ordinatum est, ordinatione episcopi reuocetur. 12. q. 2. abbatibus, presbyteris.

24 De pœnitentium conuersione, ut ne quis benedictionem pœnitentiæ iuuenibus personis credere præsumat: certè coniugatis, nisi ex consensu pari, ætate iam plena, eam dare non audeat. Aut si quis pœnitentiæ benedictione suscepta, ad secularem ha- 20 bitum militiamque reuerti præsumperit, excommunicatione plectatur, uiatico concessio ad exitum.

25 Vt nullus seruilibus, colonarijsque conditionibus obligatus, iuxta statuta sedis Apostolicæ, ad honores ecclesiasticos admittatur, nisi prius aut testamento, aut per tabulas eum legitimè cõstitit absolutum. Quod si quis episcoporum, eius qui ordina- 30 tur conditionem sciens, transgredi per ordinationem indebitam fortasse uoluerit, anni spacio missas facere non præsumat.

26 Vt clericus à diaconatu & supra, pecuniam non commodet ad usuras: nec de præstitis beneficijs quicquā amplius, quàm datur, speret: nec ut in exercendis negocijs turpis lucri cupiditate uersetur, sicut publici negociatores, qui ad populares pensam obseruant, aut sub alieno nomine interdicta negocia audeat exercere. Quod si quis 40 aduersus hæc statuta uenire præsumperit, communione concessa, ab ordine degradetur.

27 Quia persuasum est populis, die Dominico cum caballis & bobus & uehiculis itinerari non debere, neque ullam rem ad uisum præparare, uel ad notiores domus uel hominis pertinentem, nullatenus exercere: quæ res quia ad Iudæam magis quàm ad obseruantiam Christianā pertinere probatur, id statuimus: die Dominico, quod 50 antè fieri licuit, licere. De opere tamen rurali, id est, agricultura, uel uinea, uel satione, uel melsione, excussione, uel exacto sepe, censuimus abstinendum, quo facilius ad ecclesiam uenientes orationis gratia uacent. Quod si inuentus fuerit quis in operibus superscriptis, quæ interdicta sunt, se exercere: qualiter emendare debeat, non in-

laici districtione, sed in sacerdotis castigatione consistat.

28 De missis nullus laicorum antè discedat, quàm Dominica dicatur oratio. Et si episcopus præsens fuerit, eius benedictio expectetur. Sacrificia uerò matutina, missarum siue uespertinarum, ne quis cum armis pertinentibus ad bellorum usum expectat. Quod qui fecerit, in sacerdotis potestate consistat, qualiter eius districtione debeat castigari.

29 Quia (Deo propitio) sub catholicorum regum dominatione uiuimus, Iudæi à die cœnæ Domini, usq; in secundam sabbathi in pascha, hoc est, ipso quatrinduo procedere inter Christianos, neque catholicis populis se ullo loco uel quacunq; occasione miscere præsumant.

30 Iudex ciuitatis uel loci, si hæreticum aut Bonosiacum, uel cuiuslibet aliterius hæresis sacerdotem, uel quamcunq; personam de catholicis rebaptisasse cognouerit, quia reges nos constat habere catholicos, non statim rebaptisantes adstringerit, & ad regis fidem propterea distandos adduxerit, annuali excommunicationi subdatur.

31 Clericus cuiuslibet gradus, sine pontificis sui permisso, nullum ad seculare iudicium præsumat attrahere. Neq; laico, in consulto sacerdote, clericum in seculare iudicium liceat exhibere. 11. quæst. 1. clericus cuiuslibet. Et in decret. epistola Marcellini papæ.

32 Quocirca hæc, quæ inspirante Deo, communi consensu placuerunt, si quis antistitum, uel eorum quos spiritus Dei esse uoluerit successores, relicta obseruationis integritate, custodire & implere neglexerit, reum se diuinitatis pariter & fraternitatis iudicio futurum esse cognoscat: quia 40 & canones suos nec ignorare quenquā, nec dissimulare, id est præterire permittitur.

CONCILIUM AR- uernense.

Regnante Theodoberto, sexto Iduum Nouembris, synodus provincialis Aruerni habita est ab episcopis fermè iisdem, qui Aurelianensibus synodis interfuisse memorantur.

Causam autem præbuit disciplina ecclesiastica: ad quam corroborandam congressi sunt patres, & canones olim factos repeterunt, & quosdam nouos addiderunt, in hunc modum:

¶ In primis placuit, ut quoties secundum statuta patrū sancta synodus congregatur, nullus episcoporum aliquā prius causam sugge-

555 suggerere audeat, quàm ea quæ ad emendationem, uitæ, ad serenitatem regulæ, ad animæ remedium pertinet, finiantur. In decret. Iuonis lib. 4.

2 Placuit etiam, ut sacrum quis pontificij honorem non uotis quærat, sed meritis: nec diuinum uideatur munus comparare rebus, sed moribus: atque eminentissimæ dignitatis apicem omnium conscendat electione, non paucorum fauore. Sit in eligendis sacerdotibus cura præcipua: quia irreprehensibiles esse conuenit, quos præesse necesse est corrigendis. Diligenter itaque quisque inspiciat prædium Dominici gregis, ut sciat, quod meritum constituenti deceat esse pastoris. Episcopatum ergo desiderans, electione clericorum uel ciuium, consensu etiam metropolitani eiusdem provincie, pontifex ordinetur. Non patrocina potentum adhibeat, non calliditate subdola, ad conscribendum decretum alius hortetur præmijs, alius timore compellat. Quod si quis fecerit, ecclesiæ, cui indignus præesse cupit, communionem priuabitur.

3 Obseruandum, ne pallis uel ministerijs diuinis defunctorum corpuscula obuoluantur: & ne à potentibus seculi, clerici contra episcopos suos ullo modo erigantur.

4 Qui reculam ecclesiæ petunt à regibus, & horrendæ cupiditatis impulsu egentium substantiam rapiunt, irrita habentur quæ obtinent: & à communionem ecclesiæ, cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur.

5 De opertorio Dominici corporis, seu palla altaris, nunquam sacerdotis corpus, dum ad tumulum eushitur, obtegatur: quia sacro uelamine usibus suis redditum, dum honorantur corpora, altaria polluantur.

6 Si quis Iudaicæ prauitati, iugali societate coniungitur, & seu Christiana Iudæo, siue Iudæus Christianæ mulieri consortio miscetur carnali, quicumque horum tantum nefas admisisse dinoscitur, à Christianorum cœtu atque conuiuio, & à communionem ecclesiæ, cuius sociatur hostibus, segregetur.

7 Ne ad nuptiarum ornatum ministeria diuina præstentur, ne dum improborum contactu, pompaque secularis luxuriæ polluantur, ad officium sacri mysterij uideantur indigna.

8 Ne Iudæi Christianis populis iudices præponantur.

9 Ne parochiam cuiuslibet episcopi, aliterius ciuitatis episcopus canonum teme-

rator inuadat: & uæsanæ cupiditatis facibus inflammatus, suis quoquo modo non contentus, rapiat alienam.

10 Ne ullus episcopus alterius clericum, contra uoluntatem episcopi sui suscipere audeat, aut sacerdotio prærogare.

11 Si quis relictam fratris, sororem uxoris, priuignam, consobrinam uel relictam, id est, patrui uel auunculi, carnalis contagij macula crediderit uiolandam, & ausu sacrilego auctoritatem diuinæ legis ac iura naturæ præruerit: & cui charitatis ac pij affectus solatia exhibere debuerat, suorum hostis ac pudicitie expugnator, uim inferre tentauerit, Apostolicæ constitutionis sententia feriatur. & quàm diu in tanto uersatur scelere, à Christiano cœtu atque conuiuio & ecclesiæ communionem priuabitur.

12 Quum presbyteri atque diaconi, sublimi dignitatis apice prærogentur, actibusque omnino seculi renuncient, & ad sacrum ministerium electi repudiant: & quisquis est presbyter atque diaconus, diuino munere benedictione percepta, uxoris suæ prius, frater ilico efficiatur, & coniugis: at tamen quosdam reperimus ardore libidinis inflammatos, abiecto militie cingulo, uomitum pristinum & inhibita rursus coniugia repetisse, atque incesti quodammodo crimine clarum decus sacerdotij uiolasse, quod nati etiam filij prodiderunt. Quod quisquis fecisse cognoscitur, omni in perpetuum (quâ admissio iam crimine perdidit) dignitate priuabitur.

13 Si quis cuiuscunque ecclesiæ munuscula quælibet sub sacramenti scriptura collata, nefaria calliditate fraudauerit, inuaserit, retinere tentauerit, atque suppresserit: & non statim, à sacerdote commonitus, collata reddiderit, ab ecclesiæ catholicæ cōmunionem pellatur.

14 Si quis ex presbyteris aut diaconis, qui neque in ciuitate, neque in parochijs, canonicus esse dignoscitur: sed in uillulis habitans, in oratorio sancto deseruiens, celebret diuina mysteria, festiuitates præcipuas, Domini natale, Pascha, Pentecosten, & si quæ principales sunt festiuitates reliquæ, nullatenus alibi, nisi cum episcopo suo in ciuitate teneat. Quicumque sunt etiam ciues natu maiores, pari modo in urbibus ad pontifices suos in prædictis festiuitatibus ueniant. Quod si qui improba temeritate contempserint, eisdem festiuitatibus, quibus in ciuitatibus adesse despiciunt, communionem pellantur.

15 Episcopus, presbyter atque diaconus, tam

episcopis eius provincie.

episcopis eius prouinciæ.
¶ Canones constituuntur sequentes:
1. Placuit, ut sanctum Pascha secundum
lateralium Victoris, ab omnibus sacerdo-
tibus, uno tempore celebretur. Quæ festi-
uitas annis singulis ab episcopo Epiphania-
rum die in ecclesijs denunciatur. De qua so-
lennitate quoties aliquid dubitatur, in-
quiritur uel agnita per metropolitanos, à sede A-
postolica sacra constitutio teneatur.

2 Hoc etiam decernimus obseruandum, ut Quadragesima ab omnibus ecclesijs æqualiter teneatur. Neque quinquagesima aut sexagesima ante Pascha quilibet sacerdos præsumat indicare. Sed neque per sabbata absque infirmitate quisquam soluat quadragesimale ieiunium, nisi tantum die Dominico prandeat. Quod fieri specialiter patrum statuta sanxerunt. Si quis hanc regulam irruperit, tanquam transgressus in censuram censetur.

3 Quisquis de prioribus ciuibus Pascha extra ciuitatem tenere uoluerit, sciat sibi à cuncta synodo esse prohibitum. Sed principales festiuitates sub præsentia episcopi teneant, ubi sanctum decet tenere conuentum. Tamen si aliquis certa necessitate adstringatur, ut hoc implere non possit, ab episcopo postulet commeatum. Quòd si hoc postulare despexerit, & eundem locum idem in festiuitate præsentibus tenere uoluerit, suspendatur.

4. Vt nullus in oblationibus sacri calicis, nisi quod ex fructu vineæ speratur, & hoc sine aqua mixtum, offerre præsumat: quia sacrilegium iudicatur, aliud offerri, quàm quod in mandatis sacratissimis Salvator instituit.

40 5 Id etiam regulare esse perspeximus de-
cernendum, ut episcopus in ciuitate, in qua
decreto eligitur ordinandus, in sua eccle-
sia, cui profuturus est, constituatur. Sanè
si subito necessitas temporis hoc implere
non patitur, licet melius esset in sua ecclesia
fieri, tamen aut sub præsentia metropolita-
ni, aut certè cum eius autoritate intra pro-
uinciam omnino à comprouincialibus or-
dinetur.

6 Parochiani clerici à pontificibus suis
50 necessaria sibi statuta canonum legēda per-
cipiant, ne ipsi uel populi, quæ pro salute
eorum decreta sunt, excusent postmodum
ignorasse.

7 Vt in oratorijs Domini, clericorum ne-
mo contra uotum episcopi, ad quem terri-
torij ipsius priuilegium nōscitur pertinere,
peregrinos clericos intromittat, nisi forsi-
tan quos probatos ibidem districtio pontifi-
cis obseruare præcepit.

TEmpore Childeberti regis, & Pelagij
primi Romani episcopi, alia apud ur-
bē Aurelianensem celebrata est synodus, ab

8 De

De his qui post baptismi sacramentum ad hæresis lapsum (carne suadente) descendunt, & agnoscetes reatum, ad unitatem fidei catholice venire desiderant: in episcoporum potestate consistat, quum eos uiderint dignam pœnitentiam agere, quando uel qualiter communioni pristinae reformentur.

9 Vt episcopus, qui de facultate propria ecclesie nihil relinquit, de ecclesie facultate si quid aliter quam canones eloquuntur, obligauerit, uendiderit, aut distraxerit, ad ecclesiam reuocetur. Sanè si de seruis ecclesie liberos fecerit numero competenti, in ingenuitate permaneant, ita ut ab officio ecclesie non recedant.

10 Si quis episcoporum sciens aut bigamum, aut internupcæ maritum, ad officium Leuiticæ dignitatis siue presbyterij, cōtra ius canonum, promouere præsumperit, sciat se unius anni spacio ab omni officio sacerdotij esse suspensum. Qui si fortè sententiæ subiacere contempserit, à cōmunionem eius usque in aliam synodum se fraternitas uniuersa suspendat: illi uerò qui illicitè promoti sunt, degradentur.

11 Si quid abbatibus, aut sacris monasterijs, aut parochijs pro Dei contemplatione oblatum fuerit, in sua proprietate hoc abbas uel presbyteri minimè reuocabunt, nec alienari à cunctis fratribus debet quacumque occasione. Quibus si fuerit necessarium ut statuta conuellant, non aliter ualeat, nisi fuerit sui episcopi subscriptione firmatum.

12 Si inter episcopos de rebus terrenis aut possessionibus sub repetitione, aut retentionis titulo nascatur cōtentio, impleto anni spacio pro studio charitatis, quæ cunctis debet rebus temporalibus anteferri, per epistolæ fratrum affectuose admoniti, aut inter eos in præsentia electorum iudicium, negotium sanare festinent. Quod si distulerint, donec ipsa causatio abrogetur, à charitate fratrum, qui distulerit, habeatur extraneus: quia iniustum est, ut qui cunctis præsentant, inter se quacumque occasione distentiant.

13 Si quis iudicium clericos de quolibet corpore uenientes, atque altario mancipatos, uel quorum nomina in matricula ecclesie tenentur inscripta, publicis actionibus applicare præsumperit, si à sacerdote admonitus emendare noluerit, agnoscat se pacem ecclesie non habere. Similiter & ad ullam administrationem pontificis, presbyteros atque diaconos ideo excusatos esse decreuimus, quia quod lex seculi etiam paganis sacerdotibus & ministris antè præstiterat, iustum est ut erga Christianos specialiter conseruetur.

14 Quæcunque ecclesijs à pontificibus sub competenti ac iusto documento fuerint derelicta ab hæredibus legitimis, dignum est ut pro Dei contemplatione seruentur.

15 Si quis post acceptum baptismi sacramentum ad immolata dæmonibus sumenda, tanquam ad uomitum refertur, si commo-nitus à sacerdote, se corrigere ex hac præuaricatione noluerit, à communione catholica pro emendatione sacrilegij suspendatur.

16 Si quis Christianus (ut est gentilium consuetudo) apud cuiuscunque feræ uel pecudis exta, inuocatis insuper nominibus paganorum, fortasse iurauerit: si se ab hac superstitione commo-nitus noluerit cohibere, donec reatum emendet, à consortio fidelium uel ecclesie communionem pellatur.

17 Vt sacerdotes siue diaconi, cum coniugibus suis non habeant communem lectum, nec cellulam, ne propter suspicionem carnalis consortij religio maculetur. Quod qui fecerint, iuxta præscos canones ab officio degradentur.

18 Vt quicumque clericus aliquid de iure ecclesiastico, seu uerbo, seu per scripturam acceperit ad utendum, & postmodum alienare quacumque occasione uoluerit, non ualebit: quia secundum canonum instituta, proprietatem Ecclesie non uiolat in alios quamlibet longa possessio. Sed in pontificis potestate constat, qualiter pro conseruando iure ecclesiastico, rem possessam inter clericos debeat communicare.

19 Quicumque pro deuotione sua oblationis studio aliquid in campellis, uel in uineolis, etiam absque scriptura probatur ecclesie contulisse, si postmodum ipse uel hæredes eius quacumque occasione auferre à iure hoc ecclesie, uel alienare uoluerint, quoadusque à tali intentione discedant, aut per uasa restituant, aut certè à communione ecclesiastica suspendantur.

20 Vt nullus secularium personarum, prætermisso pontifice seu præposito ecclesie, quenquam clericorum pro sua potestate constringere & discutere audeat, uel damnare. Sed & clericus, si pro causæ appetitione cuiuscumque, fuerit ab ecclesiastico ordine commo-nitus, se ad audientiam spondeat affuturum, & respondere nulla calliditate dissimulet: sed quæcumque causatio quoties inter clericum & secularem uertitur, absque presbytero aut archidiacono, uel si quis esse præpositus ecclesie dinoscitur, iudex publicus audire negotium non præsumat. Sanè si causam habentibus placuerit ire ad iudicium, fortè ex uoluntate communi, permittente præposito ecclesie, clerico licentia tribuatur.

21 Si quis necessitatis impulsu ad ecclesie septa confugerit, & sacerdote uel prapposito ecclesie pratermissio atq; contempto, eum quisq; de locis sacris uel altari seu ui seu dolo abstrahere aut sollicitare forte praeumpserit, ut inimicus ecclesie, ab eius liminibus arceatur, quousque iuxta pontificis districtiorem digna pro indicta poenitentia emendatio sublequatur: eo tamen qui abstractus est, prius ecclesie restituto.

22 Ut nullus per imperium potestatis, filiam competere audeat alienam, ne coniugium (quod contra parentum uoluntatem piam copulatur) uelut captiuitas iudicetur: sed sicut est prohibitum, abnuatur. Si qui perpetraverint, excommunicationis seueritas pro modo piaculi imponatur. Item seruo seculari, sacerdotum praeda uel captiuitates exercere non liceat: quia iustum est, ut quorum domini redemptionis debent prestare suffragium, per seruorum suorum excessum disciplina ecclesiastica non maculetur.

23 Quaecunq; mancipia sub specie coniugij ad ecclesie confugerint septa, ut per hoc credant posse fieri coniugia, minime eis licentia tribuatur, nec talis coniunctio a clericis defensetur: quia probatum est, ut sine legitima traditione coniuncti, pro religionis ordine statuto tempore ab ecclesie communionem suspendantur, ne in sanctis locis talis coitus misceatur. De qua re decernimus, ut parentibus aut proprijs dominis (prout ratio poscit) personarum accepta fide restituti sub separatione promissioni reddantur. Postmodum tamen a parentibus atque dominis libertate concessa, si uoluerint, eos propria uoluntate coniungant.

24 Si quis clericus aut laicus sub potentu nomine atq; patrocinio, res ad ius ecclesie pertinentes, contempto pontifice, petere seu possidere praeumpserit, primum admoneatur, quae abstulit ciuilitate reformare: aut certe iudicium sacerdotis seu iudicis opperiri, ut poscit sacra religio. Quod si in peruersionis pertinacia subsistit, tam diu ab ecclesie liminibus arceatur, donec cum satisfatione iustissima, peruasa aut occupata restituar.

25 Si quae parochie in potentatum domibus constitutae sunt, ubi obseruantes clerici ab ecclesia ciuitatis admoniti, secundum qualitates ordinis sui fortasse, quod ecclesie debent, sub specie domini domus implere neglexerint, corrigantur secundum ecclesiasticam disciplinam. Et si ab agentibus potestatem, uel ab ipsis rei dominis de agendo officio ecclesie ab aliquo prohibentur, autores nequitiae a sacris ceremonijs arceantur: donec subsequuta emendatione, in pace ecclesiastica sacris ceremonijs misceantur.

26 De incestis coniunctionibus id statui-mus obseruandum, ut si quis post synodum Aurelianensem, ante hoc triennium constitutam, licitatori iura praeumpserit, circa eum secundum statuta Epauensium canonum, a sacerdotibus ecclesie seueritas retineatur. Aurel. 3. cap. 10. Epau. cap. 30.

27 Quisquis homicidium uoluntate commiserit, ita ut occidere audeat innocentem, si a principibus aut a parentibus quacumq; re reddiderit absolutum, modus poenitentiae distringendi in sacerdotis potestate consistat.

28 Si quae mulieres fuerint prolapsae in adulterium cum clericis, districtione adhibita, mulieres ipsae, prout sacerdoti uisum fuerit, districtioni subiaceant: & a ciuitatibus, ut sacerdos praeceperit, propellantur.

29 Cum prioribus canonibus iam fuerit definitum, ut de mancipijs Christianis, quae apud Iudaeos sunt, si ad ecclesiam confugerint, & redimi se postulauerint, etiam si ad quoscunque Christianos refugerint, & seruare Iudaeis noluerint, taxato & oblato a liberis iusto precio, ab eorum dominio liberentur: itidem statuimus, ut tam iusta constitutio ab omnibus catholicis obseruetur.

30 Hoc etiam decernimus obseruandum, ut si quicumq; Iudaeus profelytum (qui ad uena dicitur) Iudaeum facere praeumpserit, aut Christianum factum ad Iudaicam superstitionem adducere: uel si Iudaeus Christianam ancillam suam sibi crediderit sociandam: uel si de parentibus Christianis natum, Iudaeum sub promissione fecerit libertatis, mancipio rum amissione mulsetur. Ille uero qui de Christianis natus, Iudaeus factus est, si sub conditione fuerit manumissus, ut in ritu Iudaico permanens habeat libertatem, talis conditio non ualebit: quia iniustum est ut ei libertas maneat, qui de Christianis parentibus ueniens, Iudaicis uultu cultibus adherere.

31 De genere serui id decreuimus obseruandum, ut descendens inde posteritas, ubicumque, quamuis post longa spacia temporum, reperiatur in loco cui auctores eius constat fuisse depositos studio sacerdotis, in ea quae constituta est a deuotis conditione permaneat. Cui praecepto si quis secularium, humanae cupiditatis impulsu, crediderit obuiandum, quousque se corrigat, ab ecclesia suspendatur.

32 Si quis in agro suo aut habet, aut postulat habere diocesim, primum & terras ei disponat sufficienter, & clericos, qui ibidem sua officia impleant, ut sacratis locis reuerentia condigna tribuatur.

33 Quisquis agellum ecclesie in die uitae suae, a quocunq; sacerdote, cui potestas est, acceperit possidendum: quaecunq; ibi profecerint,

fecerint, alienandi nullam habeat potestatem, nec ibi parentes sui ex ea re aliquid existiment vindicandum.

34 De substituendo antistite, si fortassis mora extiterit, & uoluntate decessoris antequam fuerit res errata, quam successor accedit Ecclesiae, non impediatur successorem. Si quisquam clericorum aliquid de facultate illa praesumpserit, in potestate sit aduenientis episcopi, utrum sua debeat uoluntate adiecto ueniant tempora legibus constituta, dum non extitit persona quae de utilitate Ecclesiae cogitarit.

35 Si quis episcopus, alterius ecclesiae clericum, de facultatibus suae ecclesiae aliquid sub titulo quocumque donauerit, post eius obitum, qui acceperit, ad Ecclesiae ius de cuius facultate discesserat, reuertatur: quia iniquum est, ut sub hac specie damnata Ecclesia, quae multis subuenit, patiatur.

36 Placuit praeterea, ut cuncti metropolitani de comprouincialibus suis in prouincia sua annis singulis synodum debeant congregare, ut dum in unum se fraternitas iungit, semper & censura teneatur, & charitas.

37 Quapropter (auxiliante Domino) quae synodus sancta constituit, decernimus, ut a cunctis fratribus haec definitio sancta conseruetur. Quod si quisque perspicit salubriter instituta, & indecenter transgredi quancumque occasione tentauerit, nouerit se Deo & cunctae fraternitati culpabilem esse futurum: quia iustum est, per unitatem antistitum Ecclesiastica fulgeat disciplina, & inconuulsa maneat constitutio sacerdotum.

Nomina episcoporum, qui subscripserunt.

Aspasius episcopus ecclesiae Elosensis, consensit & subscripsit. Alitius episcopus ecclesiae Vafensis, consensit & subscripsit. Agicola episcopus ecclesiae Cabilonensis, consensit & subscripsit. Cyprianus episcopus ecclesiae Telonensis, consensit & subscripsit. Daniel episcopus ecclesiae Pictauiensis, consensit & subscripsit. Dalmatius episcopus ecclesiae Ruthenicae, consensit & subscripsit. Euarius episcopus ecclesiae Antipolitanae, consensit & subscripsit. Aetherius episcopus ecclesiae Antiodorensis, consensit & subscripsit. Eleutherius episcopus ecclesiae Antiodorensis, consensit & subscripsit. Euantius episcopus ecclesiae Gabalitanae, consensit & subscripsit. Eumerius episcopus ecclesiae Namnetensis, consensit & subscripsit. Flauius episcopus ecclesiae Rothomagenensis, consensit & subscripsit. Gallicanus episcopus ecclesiae Ebredunensis, consensit & subscripsit. Gallus episcopus ecclesiae Aruernicae, consensit & subscripsit. Heracleus episcopus ecclesiae Tri-

castinensis, consensit & subscripsit. Iniuriosus episcopus ecclesiae Turonicae, consensit & subscripsit. Leontius episcopus ecclesiae Burdegalenensis, consensit & subscripsit. Maximus episcopus ecclesiae Aquensis, consensit & subscripsit. Praetextatus episcopus ecclesiae Aptensis, consensit & subscripsit. Placidus episcopus ecclesiae Matisconensis, consensit & subscripsit. Roricus episcopus ecclesiae Lemouicensis, consensit & subscripsit. Rufus episcopus ecclesiae Vafaticensis, consensit & subscripsit. Vindemialis episcopus ecclesiae Arausicensis, consensit & subscripsit.

AURELIANENSIS SYNODUS quinta.

Sub eodem Pelagio primo, ferme iisdem, sed tamen paulo plures episcopi, iussu regis Childeberti, anno eius trigesimo octauo, in Aurelianensem urbem congressi, hos canones condidisse dicuntur.

1. Primum itaque nefariam sectam, quam autor male sibi conscius, & a uiuo sanctae fidei catholicae fonte discedens, sacrilegus quondam condidit Eutyches, uel si qua a uenefico similiter impio sunt prolata Nestorio, quas etiam sectas sedes Apostolica sancta condemnat, similiter & nos easdem cum suis autoribus & sectatoribus execrantes, praesentis constitutionis uigore anathematizamus atque damnamus, Apostolicum fidei ordinem in Christi nomine praedicantes.

2. Nullus sacerdotum, quenquam rectae fidei hominem, pro paruis & leuibus causis a communione suspendat: praeter eas culpas, pro quibus antiqui patres ab Ecclesia arceri iusserunt: committentes,

3. Ut nullus episcoporum, presbyterorum diaconorum, extranearum mulierum intra domum praesumat habere solatium, quibus etiam utilitate sua aliqua familiariter regenda committat. Quod etiam de propinquis feminis indicentes, similiter prohibemus, ne sub concessa sibi licentia parentali, ex earum sequipedis, memoratorum uita uel opinio polluat. Quod si episcopus nunc ueritis uti sub quadam praesumptione uoluerit, anno uno a metropolitano, uel a comprouincialibus suis ab officio suspendatur. Clerici uero a proprijs episcopis, modo qui supra scriptus est, corrigantur.

4. Si quis clericus post acceptam benedictionem cuiuslibet loci uel ordinis, ad coniugalem torum, iam sibi illicitum, denud redire praesumpserit: usque in diem uitae ab honore accepti ordinis, & (sicut habent antiquorum patrum canones,) ab officio deponatur, ei tantummodo communione concessa.

5. Ut nullus clericum seu lectorem alienum, B fine

fine sui concessione episcopi, uel promouere, uel sibi quibuslibet conditionibus audeat uendicare. Quod si quis hanc constitutionem fuerit quacunque præsumptione transgressus, memoratas personas ab his, cum quo sunt, debitas, seu Ecclesiastico iuri seu proprio reuocatas, quia illicita uocatione discesserant, & ab honore uel officio suscepto, iuxta arbitriū sui pontificis suspēdantur. Episcopus uero qui ordinauerit, sex mensibus missas facere non præsumat.

6 Vt seruum, qui libertatem à dominis proprijs non acceperit, ut etiam iam liberum, nullus episcoporum absque eius uoluntate tamen cuius seruus est, & eum absoluisse dinoscitur, clericum audeat ordinare. Quod si quisquā fecerit, is qui ordinatus est, à domino reuocetur: & ille collator ordinis, si sciens fecisse probatur, sex mensibus missas tantū facere non præsumat. Si uero secularium seruus esse cognoscitur qui ordinatus est, benedictione seruata, honestum in ordine Domino suo impendat obsequium. Quod si secularis dominus amplius eum uoluerit inclinare, ut sacro ordini inferre iniuriam uideatur, duos seruos (sicut antiqui canones habent) episcopus qui eū ordinauit, domino seculari restituat: & episcopus eum quem ordinauit, ad ecclesiam suam reuocandi habeat potestatem.

7 Et quia plurimorum suggestionē cōperimus, eos qui in ecclesijs iuxta cōsuetudinē à seruitio fuerint absoluti, pro libito quoruncūq; iterum ad seruitiū reuocari: impiū esse tractauimus, ut quod in Ecclesia Dei consideratione à uinculo seruitutis absoluitur, irritum habeatur. Ideo pietatis causa, communi consilio placuit obseruandū, ut quæcūq; mancipia ab ingenuis dominis seruitute laxantur, in ea libertate maneant, quam tunc à dominis perceperunt. huiusmodi quoq; libertas, si à quocūq; pulsata fuerit, cum iusticia ab ecclesijs defendatur: præter eas culpas, pro quibus leges collatas seruis reuocare iusserunt libertates.

8 Vt in ciuitate, ubi pontifex iure humanæ conditionis obierit, nullus episcopus ante substitutionē deputati per ordinē successoris, aut in ciuitate, aut per parochias ordinare clericos, aut altaria audeat consecrare, uel quicquā de rebus ecclesiæ præter humanitatem præsumat auferre. Quod si quisquam temerario ausu statuta transcenderit, cōuentus ab instituto pontifice, uerecūdiæ suæ cōsulens, sine dilatiōe ablata restituat. Si uero siue uoluntatis arbitrio, uel quorūcūq; precibus actus, quamcūq; personā pmouere, aut cōtra interdictū ire psumpserit, anno integro missas facere non psumat.

9 Nullus ex laicis, absq; annua conuersa-

tione præmissa, episcopus ordinetur, ita ut intra anni ipsius spacium, à doctis & probatis uiris, disciplinis & regulis spiritualibus plenius instruat. Quod si hoc quisquam episcoporum transcendere quacūq; conditione præsumpserit, anno integro ab officio uel charitate fratrum habeatur extraneus.

10 Vt nullū episcopatū per præmia aut cōparatione liceat adipisci, sed uolūtate regis iuxta electionē cleri ac plebis, sicut in antiquis canonibus continetur scriptū, consensu cleri ac plebis à metropolitano, uel quæ uice sua permiserit, cum cōprovincialibus pontifex consecratur. Quod si quis hanc regulam huius sanctæ constitutionis per cōpersionem exceßerit, eū qui per præmia ordinatus fuerit, statuimus remouendum.

11 Item (iuxta quod antiqui Canones decreuerunt) nullus inuitis detur episcopus, sed nec per oppressiōem potētū personarū, ad cōsensum faciendū ciues aut cleri (quod dici nefas est) inclinentur. Quod si factum fuerit, ipse episcopus qui magis per uolentiā, quā per decretū legitimū ordinatur, ab indepto pontificatus honore in perpetuum deponatur.

12 Nulli uiuenti episcopo alius superponatur aut superordinetur episcopus, nisi forsita in ei⁹ loco quē culpa capitalis ecclesiæ,

13 Ne cui liceat res uel facultates ecclesiæ, aut monasterijs, uel xenodochijs pro quacūq; elemosyna cum iusticia delegatas, retentare, alienare atq; subtrahere. Quod si quisquā fecerit, tanquā necator pauperū, antiquorū canonū sentētijs restrictus, ab ecclesiæ liminib. excludatur, quā diu ab ipso ea quæ sunt ablata uel retentata, reddatur.

14 Vt nullus episcoporum, aut cuiuslibet ordinis clericus, uel alia quæcūq; persona, quibuslibet cōditionibus, seu in uno regno seu in alio positus, alterius cuiuscūq; ecclesiæ res aut petat, aut præsumat accipere. Quod si fecerit, tam diu habeatur à cōmuniōe altaris, uel omnium fratrum ac filiorū charitatis suspensus, donec ipsi ecclesiæ, cuius directo ordine res est ablata, restituatur.

15 De xenodochio uero, quod piissimus rex Childebertus & cōiugalis sua Vltrotho regina in Lugdunensi urbe (inspirante Domino) condiderūt, (cuius institutionis ordinē uel exscriptionē petentibus ipsis, manuū nostrarū subscriptione firmauimus) uisum est nobis p Dei cōtēplatione, iunctio nobis in unum, permansura autoritate discernere, ut quicquid præfato xenodochio, aut per supradictorū regum oblationē, aut per quorūcūq; fidelium elemosynā collatum aut conferendū est, in quibuscūq; rebus atq; corporibus, nihil exinde ad se quo libet tempore antistes ecclesiæ Lugdunensis reuocet,

reuoctur, aut ius ecclesię transferat: ut succedentes sibi per temporũ ordinẽ sacerdotes, non solum de facultate xenodochij ipsius, aut de consuetudine uel institutione nihil minuanti sed dent operã, qualiter res & ipsius stabilitas, in nullã partẽ detrimentũ aut diminutionẽ aliquã patiatur: prouidentes ad intuitũ retributionis eternę, ut ppositi semper strenui ac Deũ timẽtes decedentib⁹ substituantur: & cura ægrotantiũ ac numerus, uel exceptio peregrinorũ, secundũ indiciam institutionẽ inuiolabili semper stabilitate permaneat. Quod si quis quolibet tempore contra constitutionẽ nostrã uenire tẽtauerit, aut aliquid de consuetudine uel facultate xenodochij ipsius abstulerit, ut xenodochiũ (quod auertat Deus) esse desinat, ut necator pauperũ irreuocabili anathemate feriatur.

16 Quisquis etiam aut maiorũ aut mediocriũ personarũ, quodcũq; numeris uel facultatis sacerdotibus, aut ecclesijs, aut quibilibet locis sanctorũ, studio mercedis cum iusticia pro Dei contemplatione contulerit: & hæc ipsa quẽ a parentibus donata noscuntur, postmodũ quis auferre præsumperit, superiori sententia, ut necator pauperũ, communione priuetur.

17 Placuit etiam, ut si quacũq; persona contra episcopũ, uel autores ecclesię se priũ crediderit habere negotiũ, prius ad eũ recurrat charitatis studio: ut familiari additione commonitus, sanare ea debeat, quã in querimoniã deducuntur. Quã rem si differre uoluerit, tunc demũ ad metropolitanũ audienciã ueniatur. De qua re cum literas suas metropolitanus ad comprouinciale episcopũ dederit, & causa ipsa inter utrosq; quacũq; occasione amicis medijs non fuerit definita, ut ipsi metropolitanũ necessarium sit in eodẽ negotio iterare scriptũ: & secundò admonitus, aut mittere aut uenire distulerit, tunc à charitate metropolitani sui nouerit se esse suspensum, donec ad præsentia eius ueniens, causã ipsius, de qua petitur, reddiderit rationẽ. Quod si patuerit, episcopũ ipsum contra iusticiã fatigatũ, is qui eum iniusta interpellatione pulsauit, anni spacio à cõmunionẽ ecclesiasticã suspēdatur. Si uerò metropolitanus à quocũq; comprouinciali episcopo bis fuerit in causa ppropria appellatus, & eum audire distulerit, ad proximã synodũ, quẽ constituetur, negociũ suũ in conciliũ licentiã habeat exẽrendi: & qcquid p iusticiã à comprouincialibus suis statutũ fuerit, studeat obseruare.

18 Etiã hoc decreto decreuimus, ut si quis de prouincialib. episcopis à metropolitanũ suo ad conciliũ intra suã prouinciã fuerit euocatus, & præter euidentẽ infirmitatẽ ad

conciliũ uenire distulerit: atq; de synodali conuentu, antequã cuncta conueniant, sine cõmeatu cõcilij ipsi discedere fortasse præsumpserit, sicut est præcedentibus regulis statutũ, sex mensibus à missarũ officio suspendatur. Quod si quẽ à concilio quẽcũq; necessitas illata abstulerit, à metropolitano suo ueniam postulans, ad missarũ faciendarũ gratiam reuocetur.

19 Quacũq; etiã puellę seu propria uoluntate monasterium expetunt, sed à parētib⁹ offeruntur, annũ in ipsa ueste, qua intrauerint, permaneant. In his uerò monasterijs, ubi non perpetuò tenentur inclusę, trienniũ in ea, qua intrauerint, ueste permaneant: & postmodũ secundũ statuta monasterij ipsius in loco, quo elegerint permanere, uestimenta religionis accipiant. Quę si deinceps sacra relinquẽtes loca, propositũ sanctum seculi ambitione transcenderint: illę quę in domibus proprijs, tam puellę quã uiduę, commutatis uestibus conuertuntur, cũ his quibus coniugio copulantur, ecclesię cõmunionẽ priuentur. Sanẽ, si culpam sequestratione sanauerint, ad cõmunionis gratiam reuocentur.

20 Id etiã miseratione tuã cõdiximus custodiri, ut qui pro quibuscũq; culpis in carceribus deputantur, ab archidiacono seu à p̄posito ecclesię diebus singulis Dominicis requirantur, ut necessitas uinctorũ secundũ præceptũ diuinũ misericorditer subleuetur: atq; à pontifice, instituta fidei & diligenti persona, quẽ necessaria p̄uideat, cõpens uictus de dono ecclesię tribuatur.

21 Et licet (propitio Deo) omniũ Domini sacerdotũ, uel quorũcũq; hæc cura posset esse fideiũ, ut egentibus necessaria debeant ministrari: specialiter tamẽ debilib⁹ id pietatis causa conuenit, ut unusquisq; episcoporũ incolis, quos infirmitatẽ incurrisse, tã territorij sui quã ciuitatis agnouerint, de domo Ecclesię iuxta possibilitatẽ uictui & uestitui necessaria subministret, ut non eis desit misericordię cura, quos per durã infirmitatẽ intolerabilis constringit inopia.

22 His quoq; Deo propitio constitutis, quod præcipuẽ in omnibus patrũ concilijs habetur scriptũ, congrua definitione sancimus, ut intra anni circulũ unusquisq; metropolitanus episcopus, iunctis in unũ locum comprouincialibus suis, intra prouinciã suã studeat habere conciliũ, ut aut, si quã accesserint, charitatis emendentur studio: aut si pax regalis uel disciplina in cunctis (Deo adiuuante) permãserit, autore bonorũ omnium Deo, de charitate & præsentia gratulentur. Hęc ergo (Deo propitio) constanter & unanimiter definita seruantes, etiã præteritorum statuta canonũ his decernimus, ut

(Christo autore) deinceps inconuulsa uniuersa seruentur: ut manente concordia, quę diuina inspiratione salubriter in præsenti tempore definita sunt, amodò & habeant uigorem, ac custodiant charitatem.

23 De seruis uerò, pro qualibet causa si ad ecclesię septa confugerint, id statuimus obseruandũ, ut si quid in antiquis constitutionibus tenetur scriptũ, pro cõcessa culpa, datis à domino sacramentis, quisquis ille fuerit, egrediatur, de uenia iam securus. Enim uerò si immemor fidei dominus transcendisse cõuincitur qđ iurauit, ut is qui ueniã acceperat, p̃betur postmodũ pro ea culpa qualicunq; supplicio cruciatus, dñs ille qui immemor fuit datę fidei, suspensus sit ab omniũ cõmunionē. Iterum, si seruus pro uenia, datis sacramētis, à domino, iã securus exire noluerit, ne sub tali cõtumacia requirens locũ fugę, domino fortasse deprecatur, egredi nolentē, à domino eũ liceat occupare, ut nullã quasi propter tentationē seruĩ, quibuslibet modis molestiã aut calūniam patiat̃ur ecclesiã: fidē tamē dominus quã pro cõcessa uenia dedit, nulla temeritate transcendat. Quod si gentilis dominus fuerit, aut alterius sectę, qui à conuentu ecclesię p̃batur extraneus: is qui seruũ repetit, personã requirat bonę fidei Christianũ, ut ipse in persona Domini pro seruo pręstet sacramentum: quia ipsi possunt seruare quod sacrum est, qui post transgressionem ecclesię metuunt disciplinam.

Gregorius Turonēsis in libro de Vitis patrũ, cap. 6. inquit: Apud Aurelianēsem urbē, incriminato ab iniquis Marco episcopo, & in exiliũ truso, magnus episcoporũ cõuentus est aggregatus, Childeberto rege iubente: in qua synodo cognoscentes beati episcopi hoc esse uacũ, qđ contra eũ fuerat inuoluntariũ, eũ ciuitati & cathedrę suę restituerunt. Sed an hæc in una aliqua ex synodis Aurelianēsis, quas hætenus recēsuimus, an in diuersa facta sint, nō satis constat.

SECUNDA SYNODVS TURONENSIS.

Circa episcopatũ Pelagij primi, anno 6 regni Arithberti, habita est synodus in Turonica ciuitate. Cõuenerũt aut̃ ad eã, Prætextatus Rothomagensis, Felix Bituricensis, Domicianus Tungrensis, & quidã alij episcopi: & facta deliberatione, sequētes condiderunt canones.

1 Placuit, ut bis ad synodũ annis singulis metropolitanus & comprouinciales sui, in locum quē deliberatio metropolitani elegerit, Deo propitiante cõueniant: aut si necessitas fuerit inuitabilis, sicut pręcepit autoritas, uel semel in anno, sine cuiuslibet excusatione p̃sonę, id est regię uel priuatę,

sine cuiuscunq; utilitatis obstaculo, præter infirmitatis certissimę labore præuentum, nullius occasione uelaminis habeat unusquisq; cõcursum: sed (sicut dictũ est) neq; per impedimentũ ordinationis regię, neq; sub occasiõē utilitatis, aut causę p̃prię debeat à cõcilio separari, Apostolo prædicante: Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an p̃secutio? an fames? an nuditas? an periculũ? an gladius? & reliqua. Non debet spiritali operi etiã Regalis præferri præceptio, cũ primũ in Ecclesiã sit mandatũ: Diliges dominũ Deũ tuũ, ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota uirtute tua. Vnde non debet præcepto Domini p̃sona cuiuslibet hominis anteponi, neq; debet terrenę cõditionis actio uel personę terrere, quos Christus spe crucis armauit. Si quis episcopus (ut superius dictũ est) ad synodũ uenire distulerit, usq; ad maiore synodũ à fratribus & comprouincialibus maneat excõmunicatus, nec eũ ex alia puincia ullus episcopus interea cõmunicare pręsumat. Ipse enim suę diuisionis pręparat instrumenta, qui cũ suis fratribus in membris Ecclesię non concordat.

2. Itē decernitur, p̃pter illud cõseste mandatũ, Pacē meã do uobis, ut p̃tificialis affectus inter cõsacerdotes inuolabiliter cõseruetur. Verũ si pro peccatis (ut asserit) ex causa liuor emerferit, ut pendente cerra mine sibi inuicē reconciliari nō possint, electis ab utraq; parte fratribus, id est presbyteris, p̃ponderate dulcedine litis iacula finiat, & uota pacis acquirat. Nã qua fronte festuca de alterius oculo uelit eruere, qui in suo trabē non respicit imminētē? Aut quid in alijs arguit, à quo uitij fons inmundat? Si qui aut̃ ab utraq; parte (ut dictũ est) electis presbyteris, atq; mediantib. se fratribus, hoc est suis mēbris, recõciliari neglexerit, cũ ad synodũ uenerit, non solũ reatũ corã ea episcopus se cognoscat incurrere: uerum etiã cõgruę pœnitentię intelligat uindictã subire. Opportunũ namq; est, illũ animaduersioni succubere, qui intelligendo peccauit: & qđ docere debuit, in sese neglexerit.

3 Vt corpus Domini in altari, nō in armario, sed sub crucis titulo componatur.

4 Vt laici secus altare, quo sancta mysteria celebrantur, inter clericos tam ad uigilias quàm ad missas, stare penitus nō pręsumant: sed pars illa quę à cõcellis uersus altare diuiditur, choris tantũ psallentiũ pateat clericorũ. Ad oradũ & cõmunicadũ laicis & feminis, sicut mos est, pateant sancta sanctorũ.

5 Vt unaquęq; ciuitas pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus pascat: sicut cũ uires, ut tā uicini presbyteri, quàm ciues omnes suum pauperem pascant: quod fiet, ut

her, ut ipsi pauperes per ciuitates alienas non fatigentur.

6 Vt nullus clericorū uel laicorū, præter episcoporum epistolia facere præsumat.

7 Vt episcopus nec abbatē, nec archipresbyterū, sine omniū suorū compresbyterorū & abbatū cōsilio, de loco suo præsumat eijcere, neq; per præmiū aliū ordinare, nisi factō cōsilio tam abbatū quā presbyterorū suorum. Quē aut negligētia ei jcit, cum omniū presbyterorum consilio refutetur.

8 Quicumq; episcopus illū, quem alter episcopus excommunicatum habet, postquā fuerit de ipsius excommunicatione cōmonitus, cōmunicare præsumperit, usq; ad synodum excommunicatus habeatur.

9 Adjicimus etenim, ne quis Britānū aut Romanū in Armorico, sine metropolitani aut comprouincialiū uoluntate uel literis, episcopum ordinare præsumat. Quod si quis isti contraire tentauerit, sententiam in anterioribus canonibus obseruet, & etiā a charitate usq; ad maiore synodum se cognoscat esse remotum. Quia meritō a charitate nostra, uel nostris Ecclesijs segregantur, qui patrum statuta contemnunt.

10 De familiaritatibus mulierū licet crebrius sit in canonibus replicatū: attamē necesse est, ut sicut secta uirgulta, quæ male pullulauerant, rursus fidei fasce succidūtur, etiā radicis eruantur: nullus deinceps clericorū pro occasione necessitatis faciendæ uestis, aut causa ordinādē domus, extraneā mulierē in domo sua habere præsumat. Et cū iubeamur uictū aut uestitū artificioloque querere, & manibus proprijs laborare, qd opus est in domo serpentem includere pro ueste, quæ multiformem uestem non propterea deponit, ut nudetur, sed ut se gratiorem, dum remouetur, ostendat?

11 Nullus ergo clericorum, non episcopus, non presbyter, non diaconus, non subdiaconus, quasi sanctimonialē, aut uiduam, uel ancillam propriam, pro confirmatione rerum in domo sua stabilire præsumat, quæ & ipsa extranea est, dum non est mater, aut soror, aut filia, quæ etiam pronior propinquabit ad culpam, dum dignoscitur subiecta dominatui. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus aut subdiaconus, de hacre statuta patrum uel nostra temerare præsumperit, excommunicetur.

12 Si quis episcopus ad distringendum eos qui in hac facilitate perdurant, negligens apparuerit, sicut in ipsa sancta basilica est publicè recitatum, ex consensu cōmuni atque totius populi, sententiam prædecessorum canonum se incurrere omnino cognoscat: sic tamen, ut tam metropolitani suis comprouincialibus, quā cōprouinci

ales metropolitano suo, si resistere, aut cōtemnere episcopum clerici sui præsumperint, dent omnino solatium. Et quia dixit sancta Scriptura, Frater fratrem adiuuans exaltabitur: quicumq; pro causa Dei, fratri suo solatium commonitus dare distulerit, usque ad synodum remoueat. Nam si episcopus se contemni sentiens, fratres suos in solatio suo non cōmonuerit, ipse sciat qualiter reddat Domino rationem.

13 Episcopus coniugem ut sororē habeat, & ita sancta gubernatione gubernet domū omnē, tā Ecclesiasticā quā propriā, ut nulla de eo suspicio quaqua ratione consurgat. Et licet (Deo propitio) clericorum suorum testimonio uiuat, quia cū illo tam in cella quā ubicunq; fuerit, secū habitent, eūq; sequantur & presbyteri & diaconi, uel deinceps clericorū turba iuniorum (Deo adiutore) conuersantur: sic tamen propter zelotem Deum nostrum, tam longē absint mansionis propinquitate diuisi, ut ne hi qui ad spem recuperandam clericorum seruitute nutriuntur, famularum propinqua contagione polluantur.

14 Episcopum, episcopam non habentē, nulla sequatur turba mulierū: licet saluetur uir per mulierem fidelem, sicut & mulier per uirum fidelē, ut Apostolus ait. Nam ubi talis custodia necessaria nō est, quid est necesse ut miseria prosequatur, unde fama cōsurgat? habeant ministri ecclesiæ, utiq; clerici, qui episcopo seruiunt, & eū custodire debent, licentiam, extraneas mulieres de frequentia cohabitationis eijcere.

15 Et ne occasio famam laceret honestatis, quia aliqui laici, dum diuersa perpetrant adulteria, hoc quod de se sciunt, in alijs suspicantur, sicut ait Seneca: Pessimū in eo uictum est, qui in id quo insanit, cæteros putat furere. Vt ergo ipsi putādi, aut certē æstimationi locus amputetur, nullus sacerdotū ac monachorū colligere alium in lecto suo præsumat. Nec liceat monachis cellas habere communes, ubi aut bini maneant, aut peculiare reponi possint: sed schola labore communi construatur, ubi omnes iaceant, aut abbate aut præposito imminente, ut dum duo uel tres uicissim & legant & excubent, alij consolentur: ut non solum sit custodia corporum, sed & surgat pro lectione assidua profectus animarum.

16 Si qui in monasterio conuersi sunt, aut conuerti uoluerint, nullatenus exinde habeant licentiā euagandi, nec (quod absit) ullus eorum coniugem ducere, aut extranearum mulierū familiaritatē habere. Nam sicut suprā dictum est, Si uxorem duxerit, excommunicetur: & de uxoris male societate consortio, etiā iudicis auxilio separetur.

Quod si iudex ad hoc solatium dare noluerit, excommunicetur. Qui infelix monachus tali cōiunctione fœdatus, si per cuiuscunq; patrociniū se conatus fuerit defendere, & is qui in hac pertinacitate perdurat, & ille qui eum exceperit ad defendendum, ab ecclesia segregentur, donec reuertatur ad septa monasterij, & indictam ab abbate, quā diu p̄ceptū ei fuerit, agat p̄nitentiā, & post satisfactionē reuertatur ad gratiam. 16

17 Vt mulier intra septa monasterij nullatenus introire permittatur. Si abbas in hac parte, aut prepositus negligens apparuerit, qui eam uiderit, & non statim eiecerit, excommunicetur.

18 De ieiunijs uerò antiqua à monachis instituta conseruentur, ut de Pascha usque Quinquagesimam, exceptis rogationibus, omni die fratribus prandium præparetur. Post Quinquagesimam, tota hebdomada 20 exactè ieiunent. Postea usque ad calendas Augusti, ter in septimana ieiunent, secunda, quarta & sexta die: exceptis his, qui aliqua infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie missæ sanctorum sunt, prandium habeant. In Septembri toro, & Nouembri, sicut prius dictum est, ter in septimana. De Decembri usq; ad natalem Domini, omni die ieiunent. Et quia inter natalem Domini & Epiphaniā, omni die festiuitates sunt, itemq; prandebunt. Excipitur triduum illud, quo ad calcandā Gentiliū consuetudinē, patres nostri statuerunt priuatas in calendis Ianuarij fieri litanias, ut in Ecclesia psallatur, & hora 8. in ipsis calēdis Circūcisionis missa Deo propitio celebretur. Post Epiphaniā uerò usq; ad Quadragesimam ter in septimana ieiunent.

19 Itemque pro reuerentia Diui Martini, uel cultu ac uirtute, id statuimus obseruandum, ut tam in ipsa basilica sancta, quā in ecclesijs nostris iste psallendi ordo seruetur, ut in diebus æstiuis ad matutinum sex Antiphonæ binis Psalmis explicentur. Toto Augusto manicationes fiant, quia festiuitates sunt & missæ. Septembri, septem Antiphonæ explicentur binis Psalmis: Octobri, octo ternis Psalmis: Nouembri, nouem ternis Psalmis. Decembri, decem ternis Psalmis: Ianuario & Febuario, itidem 30 usque ad Pascha. Sed ut possibilitas habet, qui facit amplius pro se, & qui minus, ut potuerit: superest ut uel duodecim psalmi expediantur ad matutinum, quia patrū statuta præceperunt, ut ad sextā sex Psalmi dicantur, cum alleluia: & ad duodecimam duodecim, itemq; cum alleluia: quod etiā (angelo ostendente) didicerunt. Si ad duodecimā duodecim Psalmi, cur ad matutinū non itemque uel duodecim explicentur? 30

Quicūq; minus quā 12 Psalmos ad matutinum dixerit, ieiunet usque ad uesperam, panem cum aqua manducet, & non illi sit altera in illa die ulla refectio. Et qui hoc facere contempserit, una hebdomada panē cum aqua manducet, & ieiunet omni die usque ad uesperum.

20 Archipresbyteri uerò uicani, & diaconi & subdiaconi, nō quidem omnes, sed plures in hac suspitione tenentur à populo, quod cum coniugibus suis maneant. Pro qua re hoc placuit obseruare, ut quotiescūque archipresbyter seu in uico manserit, seu ad uillam suam ambulauerit, unus lectorum canonicorum suorum, aut certus aliquis de numero clericorum cum illo ambulet: & in cella, ubi ille iacet, lectum habeat pro testimonio. Septem tamen inter subdiaconos & lectores uel laicos suas concessos, qui uicissim septimanas suas cum illo facere omnino procurent: & qui distulerit, fustigetur. Et si in hoc presbyter negligens inuentus fuerit, quod non hoc sic implere contendat, triginta diebus communionē priuetur, donec p̄nitentiā agat, & sic reuertatur ad gratiam. Reliqui presbyteri & diaconi ac subdiaconi uicani, hoc studeant, ut mancipiola sua ibi maneant, ubi uxores suæ: illi tamen segregatim solitarij in cella iaceant, & orent, & dormiant. Nam qui uxores non habent, in parte de mancipioliis suis habeant cellulas segregatim, ubi & ipsi quidem orent segregati, & dormiant. Nam si inuentus fuerit presbyter cum sua presbyteria, aut diaconus cum sua diaconissa, aut subdiaconus cum sua subdiaconissa, annum integrum excommunicatus habeatur: & depositus ab omni officio clericali, inter laicos se obseruare cognoscat: quo tamen permisso inter lectores, in psallentium choro colligatur. Illi uerò archipresbyteri qui talem cautelam super iuniores suos habere noluerint, & non eos habuerint studio distringendi, ab episcopo suo in ciuitate retrudantur in cella, ibiq; mense integro panem cum aqua manducant, p̄nitentiā agant pro sibi credito clero, quā nulli clericorū, iuxta sententiā canonū, cū cōiuge sua manere permittitur. Et quia heresis presbyterorū à quodā presbytero primū surrexit, etiā quod nullus potuit æstimare, quod auderet ille qui corpus Domini consecrat, talia perpetrare, nisi tempore nouissimo p̄ peccatis nostris ista surrexerūt. Si illi diaconi omniū sententiā episcoporum dānati sūt, & heretici reputati, ac si tales diaconi illi subiaceāt maledictioni, quā patrū statuta pro hac causa damnarūt: quid illi infelices presbyteri, qui tali sunt peccato subiecti, ut alios trahant in præcepsum,

575 cum, qui eos tali ordine uiuere cernunt? Et qui deberent esse forma præcepti, ipsi inueniantur in urna peccati? Rectius est, ut caput morbidum, si curari non potest, amputetur, quam grex pro eodem inficiatur. Talis ergo sacerdos & pastor non debet à populo uenerari, sed renui, qui non formam disciplinæ, sed uitij docet, dum seipsum non corrigit.

10 Et quia in sententia papæ Innocentij ad Viſſicium episcopū Rothomagensem lata, legitur scriptum de uirginibus, quæ Christo spiritualiter nupserunt, & uelari à sacerdote meruerunt, si postea nupserint, quòd uix etiam ad agendam pœnitentiam mereantur accedere, qua sic dicit: Si enim de omnibus hæc ratio custoditur, ut quæcunque (uiuente uiro) altari nupserit, habeatur adultera: quanto magis & illa damnanda est, quæ antè immortali sponso se 20 coniuxerat, & postea ad humanas nuptias transmigravit? Et adiecit: Hæ uerò quæ necdum sacro uelamine testæ sunt, tamen in proposito uirginali semper se manere simulauerant, licet uelata non sint, si postea nupserint, his agenda aliquanto tempore pœnitentia est, quia sponsio earum à Deo tenebatur. Nam si inter homines solent bonæ fidei contractus nulla ratione 30 dissolui: quanto magis ista pollicitatio, quam cum Deo pepigerunt, solui sine uindicta non potest? Post hoc de uiduis adiunxit: Nam si Paulus apostolus, quæ à proposito uiduitatis discesserunt, dixit eas habere damnationem, ubi ait, Quia primâ fidem irritam fecerunt, &c. quis sacerdotum contra decreta talia, quæ à sede Apostolica processerunt, agere præsumat? uel quis (quod peius est) contra sententiam, quam uas electionis Paulus apostolus 40 (Spiritu sancto ministrante) promulgauit, aliud conscribere ulla ratione præsumat? cum dicat ipse per Spiritum sanctum: Qui prædicauerit præter id quod prædicauit, anathema sit. Et quorum autoritas ualeat, nisi quos sedes Apostolica semper aut intromisit, aut apocryfos fecit? Et patres nostri hoc semper custodierunt, quod eorum præcepit autoritas. Nos ergo hoc sequamur, uel quod apostolus Paulus, 50 uel papa Innocentius statuit: ita duntaxat, ut nullus sacratam Deo uirginem, neque si in honore Christi uestem mutauit, tam uiduam quam puellam, aut rapere, aut cōpetere, aut sibi coniugem sociare præsumat: quia etiam & lex Romana constituit, ut quicumque sacratam Deo uirginem, uel uiduam fortasse rapuerit, si postea eius deuotione conuenerit, capitis sententia feriatur. Item: si quis, non dicam rapere, sed 60

attentare matrimonio iungendi causa, sacratas uirgines uel uiduas ausus fuerit, capitis sententia feriat. Cum etiam in Chronicis habeatur de uirginibus Gentiliū tempore, quæ se deæ Vestæ sacrauerant, post misso proposito, & corrupta uirginali gratia, legali sententia uiuas in terra fuisse defossas. Si phana colentes, tali sunt sententia condemnatæ: quanto magis quæ in honorem Redemptoris sui se ueste mutauerint, & perseverare noluerint, grauem debent expectare sententiam? sicut in Arelatenſi synodo habetur insertum: De puellis, quæ se uouerunt Deo, & præclari nominis decore floruerunt, si post 25 præfertim annos ætatis ad terrenas nuptias sponte transferint, id custodiendum esse decreuimus, ut cum his quibus se alligauerunt, cōmunionem priuentur: ita ut eis postulantibus, pœnitentia nō negetur, cuius pœnitentiæ cōmunionem multo tempore differatur, cum etiā id in antiquis Mileuitanis canonibus fuerit statutū. Item placuit, ut quicumque episcoporum necessitate periclitantis pudicitie uirginalis (cum uel petitor potens, uel raptor aliquis formidatur, uel si aliquo etiā mortis scrupulo periculoso cōpuncta fuerit, ne non uelata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his ad quorum curam pertinet) uelauerit uirginem, seu uelauit intra 25 annos ætatis, nō ei obsit Conciliū, quod de isto annorū numero constitutū est. Nos uerò quos lex primi iubet, (si cupiunt audire præconem) uolumus (si conuertatur) ut uiuant. Nam tunc perimendi sunt oris gladio, & à cōmunionem priuadi, si relicta sibi decreta seniorum obseruare noluerint, & pastorem suū audire despexerint, & se parare nouerint. Qui ergo in hac pertinacia perdurare uoluerint, & plus in uolutabro malæ conuersationis permanere, quam se de uetito coniugio separare, perenni excommunicatione damnentur. Et quicumque episcoporum, aut presbyterorum, uel diaconorum, aut subdiaconorum, ab omnibus episcopis excommunicatus habeatur, & excludatur ab excusationis adinventionem, quā modo aliqua dicere meditantur, quod propterea se ueste mutauerint, ne eas inferiores persone macularent: cum nō solum Domini glorioſæ memoriæ Childebertus & Clotharius reges, constitutionē legū de hac re custodierint & seruauerint, (quā nūc Dominus Charibertus rex, successor eorū, præcepto suo roborauit) ut nullus ullā nec puellā, nec uiduā absque parentū uolūtate tradere aut accipere præsumat. Quicumque enim timet uiolentiā, & uult habere maritū, refugiat ad ecclesiā, donec propinqui possint eam Principis imperio, aut sacerdotis uel ecclesiæ beneficio liberare

berare & defensare, ac cōdigno sociare marito. Nā quæ se ueste mutauerit absq; dolo, in eo proposito quod disposuit, perseverare procuret. Illud uerò quod aliqui dicunt, uidua quæ benedicta nō fuit, quare non debet maritū accipere, cū omnes sciant, quòd nunquā in canonicis libris legitur benedictio uidualis: quia solū propositū illi sufficere debet, sicut in Epaunensibus canonib; à papa Auito, uel omnibus episcopis conscriptū est. Viduarū cōsecrationē (quas diaconas uocant) ab omni religione nostra penitus abrogamus. Et expresse decretū est in synodo Arelatenſi, professas uiduas, si in incontinentia perſtiterint, cū raptoribus esse dānandas. In Prophetis legitur, quia de alienigenis, cōtra interdīcta Dei, Hebræi fortiti fuissent uxores, populū Dei à gentibus superatū. Pōst, prædicante propheta quia dimisere filios, & separauerunt se ab illis cōiugijs, statim uictoriā fuisse secutā. Quicūq; ergo de laicis ingenuus, cū talibus excommunicatis participare præsumperit, excommunicatū se esse cognoscat. cap. 12. 27. quæstione. 1. quæ Christo. capite 13. 27. quæstione. 1. hæ uerò.

22 De incestis uerò cōiunctionibus censuimus, statuta canonū uetera non irrumpi. Satis enim facimus, si in hac parte statuta prisca seruemus. Sed propterea fuit iterare necessariū, quia dicunt plures, quasi illud per prædecessorū negligentia sacerdotū illis non fuisset apertū. Sed reuera mentiūtur, cum sciamus tales ac tantos uiros nullatenus huic negligentia subiacuisse: sed hoc, qd̄ Scripturæ sanctæ testantur, assidue prædicasse. Propterea placuit etiā de uoluminibus librorū pauca perstringere, & canonibus inferere, ut scripta lectio de alijs libris in unū, recitetur ad populū. Sic enim Dominus locutus est: Custodite leges meas atq; iudicia, quæ faciens homo uiuet in eis. Ego Dominus: Omnis homo ad proximā sanguinis sui nō accedat, ut reuelet turpitudinē eius. Ego Dominus: Turpitudinem patris tui, & turpitudinem matris tuæ non discooperies. mater tua est, non reuelabis turpitudinem eius. Turpitudinem uxoris patris tui nō discooperies: turpitudine enim patris tui est. Turpitudinem sororis tuæ ex patre, siue ex matre, quæ domi uel foris genita est, non reuelabis. Turpitudinem filia filij tui, uel neptis ex filia, non reuelabis: quia turpitudine tua est. Turpitudinem filia uxoris patris tui, quam peperit patri tuo, & est soror tua, non reuelabis. Turpitudinem sororis patris tui, non discooperies: quia caro est patris tui. Turpitudinem sororis matris tuæ non reuelabis, eo quòd sit caro matris tuæ. Turpitudinem patris

tui non reuelabis, nec accedes ad uxorem eius, qui tibi affinitate coniungitur. Turpitudinē nurus tuæ non reuelabis, quia uxor filij tui est, nec discooperies ignominia eius. Turpitudinem uxoris fratris tui non reuelabis, quia turpitudine fratris tui est. Turpitudinem sororis tuæ & filia eius, non reuelabis. Filiam filia eius, & filiam filia illius non sumes, ut reueles ignominiam eius: quia caro illius sunt, & talis coitus incestus est. Sororem uxoris tuæ in pelliculum illius non accipies, nec reuelabis turpitudinem eius. Cum uxore proximi tui non coibis, nec seminis commixtione maculaberis. Maledictus homo qui facit sculptile & conflatile, abominationem Domino, opus manuum artificum, ponetque illud in abscondito: & respondebit omnis populus, & dicet, Amen. Maledictus qui nō honorat patrem suū, & matrem: & dicet omnis populus, Amē. Maledictus qui transfert terminos proximi sui: & dicet omnis populus, Amen. Maledictus est qui errare facit cæcū in itinere: & dicet omnis populus, Amen. Maledictus, qui peruerit iudicium aduenæ, pupilli ac uiduæ: & dicet omnis populus, Amē. Maledictus, qui dormit cum uxore patris sui, & reuelat operimentum lectuli eius: & dicet omnis populus, Amen. Maledictus, qui dormit cum sorore sua, filia patris sui, siue matris suæ: & dicet omnis populus, Amen. Maledictus, qui dormit cum socru sua: & dicet omnis populus, Amen. Maledictus, qui clam percusserit proximū suum: & dicet omnis populus, Amen. Itemq; ait sacra sententia legum, quæ in hac explanatione omni homini tam docto quā indocto aperta est, ut quisquis aut sororem, aut filiam, aut certē gradu consobrinam aut fratris uxorem, sceleratis sibi nuptijs iunxerit, huic pœnæ subiaceat, & de tali consortio separetur, & reliqua. Item alia: Quæcunque mulier sororis suæ maritum post mortem illius acceperit, uel si quis ex uiris, mortua uxore, sororem eius alijs nuptijs sibi coniunxerit, nouerit tali consortio se esse notabilem. In synodo Aurelianēsi, quam inuidiosissimus rex Clodoueus fieri supplicauit, sic decretum est: Ne superstes frater forū defuncti fratris ascendat, ne uel sibi quispiam amissæ uxoris sororem audeat sociare. Quod si fecerint, Ecclesiastica distictione feriuntur. In Epaunensibus canonibus à papa Auito uel reliquis episcopis constitutum est: Incestis cōiunctionibus nihil prorsus uenia refertiamus, nisi cum adulteriū separatione sanauerint. Incestus uerò, nec ullo cōiugij nomine prædicados, præter illos quos dinumerare funestum est, hos esse

579 esse censuimus. Vt si quis relictam fratris, quę penę prius soror extiterat, carnali conjunctione uiolauerit. Si quis insuper germanam uxoris suę acceperit: si quis nouercam duxerit: si quis cōsobrinę, sobrinęq; se sociat, ab Ecclesia segregetur. Qd̄ ut à præsenti tēpore phibemus, ita ea quę sunt antierius instituta, nō soluimus, ne quis relictę auunculi misceatur, aut patrui, aut priuignę concubitu polluat. Sanē quibus coniūctio illicita interdicitur, habebūt in eūdi melioris cōiugij facultatē. In canonib. etiā Aruernensibus à beatissimis patrib. sic habetur insertū: Si quis relictā fratris, sororē uxoris, priuignā, cōsobrinam uel relictā: id est, patrui, uel auunculi, carnalis contagij macula crediderit uiolandā, & ausu sacrilego autoritatē diuinę legis ac iura naturę pruperit, & cui charitatis ac pij affect⁹ solatia exhibere debuerat, suorum hostis ac pudicitię expugnator, uim inferre tentauerit, Apostolicę cōstitutionis sentētia feriat. Et quādiu in tanto uersatur scelere, à Christiano cōtū atq; cōiugio, & Ecclesię communionē priuabitur. Nos hoc, qd̄ patres nostri statuerūt, in omnibus roboramus: quia pręcepto Domini, & Apostolo prędicante docemur, ut à nobis filij nostri seueritate potius corrigantur, quā ignaua tepiditate ad perpetranda grauiora laxentur, ubi ait: Quid uultis? in uirgaueniam ad uos, an in charitate & spiritu mansuetudinis? Omnino auditur inter uos fornicatio: & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxore patris sui aliquis habeat. Et uos inflati estis, & non magis luctū habuistis, ut tollatur de medio uestrūm qui hoc opus fecit. Ego quidē absens corpore, præsens autē spiritu, iam iudicauī, ut præsens, eū qui sic operatus est, in nomine Domini nostri IESU Christi, congregatis uobis & meo spiritu, cū uirtute Domini nostri IESU Christi tradere huiusmodi hominem Satanę, in interitū carnis, ut spiritus saluus sit in die Domini nostri IESU. Ergo quia dixit Apostolus, imitatores mei esto te, sicut & ego Christi: nō nos pręsumptuos existimet homo, si sequentes Apostolū, quēquā ab Ecclesia segregamus, donec reuocetur & reuertatur ad uitam, quā per Dominū nostrū IESUM Christū & baptismū meruit habere perpetuā: ne iam, peccato faciente, aut diabolo persuadente, perdat & baptismi gratiā, & uitā æternam.

23 Enimuerō quoniā cognouimus nōnullos inueniri se quipedas erroris antiqui, qui calen. Ianuarij colunt, cū Ianus homo gentilis fuerit, rex quidē, sed deus esse nō potuit. Quisquis ergo unū Deū patrē, regnantē cū filio & spiritu sancto credit, certē hic nō potest integer Christianus dici, quia

aliqua de gentilitate custodit. Sunt etiā qui in festiuitate cathedrę diui Petri apostoli cibos mortuis offerunt: & post missas, redeuntes ad domos proprias, ad gentiliū reuertuntur errores: & post corpus Domini sacratas dæmoni escas accipiūt. Contestamur illā sollicitudinē tā pastores quā presbyteros gerere, ut quemcunq; in hac fatuitate persistere uiderint, uel ad petras, aut arbores, aut ad fontes designata loca gentiliū perpetrare, quę ad ecclesię rationē non pertinent, eos ab ecclesia sancta autoritate repellant: nec participare sancto altari permittāt, q̄ gentiliū obseruationes custodiūt. Quid enim dæmonibus cum Christo commune, cum magis sumendo iudicium delicta uideatur addere, quā purgare?

24 Et licet Ambrosianos habeamus hymnos in canone: tamē quoniā reliquorū sunt aliqui, qui digni sunt forma, cantare uolumus libenter & amplecti eos, pręter ea quorum actorum nomina non fuerint in limine pręnotata: quoniam quę fidem constituerunt, dicendi rationi non obstant.

25 Illud quoq; quāquā priori canonica sit autoritate pręfixū, qd̄ dum intra se sæuiunt Dñi nostri, ac malorū hominū stimulo cōcitantur, & alter alterius res rapida cupiditate peruadit: ne ista caduca actione, quā inter se agūtur, Ecclesiastica iura cōtingere aut cōtaminare pręsumāt, inuiolabiliter obseruandū censemus: ut quicunq; tam ecclesię quā episcopi res proprias (quę & ipsę ecclesię noscuntur esse, quas pontifex actoribus ecclesię dinoscitur assignasse) uel abbatum aut monasteriorū siue presbyterorū quaua temeritate peruadere, cōpetere uel cōfiscare pręsumpserit, tunc reseruatō correctionis hoc loco, adhuc presbyter eiusdē ecclesię, cuius interest, peruasorē cōuenit admonere: & si restitutionē distulerit, adhuc quasi filius ab omnib. fratrib⁹ ad reddendū missis epistolis cōpellatur. Qui si pertinaciter in peruatione p̄stiterit, & se tollere post tertiā cōmonitionē de re illa aut ecclesię aut propria noluerit: conuenit omnes omnino una cōniuentia simul cum nostris abbatib⁹ ac presbyteris uel clero, qui stipendijs ex ipso alimēto pascūtur, (quia arma nobis nō sunt alia) auxiliāte Christo, circūsepto clericali choro, necatori pauperū, qui res peruadit ecclesię, Psal. 108. dicatur: ut ueniat super eum illa maledictio, quę super Iudā uenit: qui dum oculos faceret, subtrahebat pauperū alimenta: ut non solū excommunicationis, sed etiā anathema moriatur, & cęlesti gladio feriatur, qui in despectu Dei & Ecclesię & pontificum in hac peruatione p̄sumit assurgere. Illud etiā annexi placuit, ut qui de fratrib. ad dandū solatiū uenire p̄

certa infirmitatis necessitate non potuerit, abbates & presbyteros in uice sua transmittat. Qui si præter certam infirmitatis excusationem cōmonitus, aut uenire, aut transmittere noluerit, remotum se à fratrum charitate esse cognoscat.

26 Placet itaque, ac omnibus nobis conuenit obseruare, ut quia nonnulli memores sui, per quaslibet scripturas pro captu animi, de facultatibus suis Ecclesijs contulisse probantur, quod à diuersis Deum minus timentibus, eatenus mortifera calliditate teneatur, ut aliorum oblatio illi pertineat ad ruinam: nec intueri corde possint diem iudicii, dum nimiae cupiditatis delectantur ardore. Quicunq; ergo immemor interitus sui, res ecclesijs (ut supra diximus) delegatas, iniuste possidens, præsumpsit retinere: & ueritate comperta, res Dei seruis suis dissimulauerit reformare, ab omnibus ecclesijs segregatus, à sancta communione habeatur extraneus: nec aliud mereatur habere remedium, nisi cum culpam propriam rerum emendatione purgauerit. Indignè enim ad altare Domini propinquare permittitur, qui res ecclesiasticas & audet rapere, & iniuste possidere, ac in iniqua defensione perdurat. Necatores enim pauperum iudicandi sunt, qui eorum taliter alimenta subtraxerint. Sacerdotalis tamen debet esse prouisio, ut uindictam admonitio manifestè præcedat, ut res usurpatas si iniuste quis tulerit, adhibita æquitate restituat. Quod si neglexerit, & necessitas compulerit, postea prædonem sacerdotalis districtio maturata percellat: neq; quisquam per interregna res Dei nitatur defensare, quia Dei potentia cunctorum regnorum terminos singulari dominatione concludit.

27 Vt iudices aut potentes, qui pauperes opprimunt, si commoniti à pontifice suo, se non emendauerint, excommunicentur.

28 Cauta enim est in salute prouisio, ad effugiendam culpam delicti, aditum delinquendi repellere. Nullus episcoporum de ordinationibus clericorum præmia præsumat exigere: quia non solū sacrilegiū, sed & hæreticum est, (sicut in dogmatibus ecclesiasticis habetur insertū) ad ordinandum clericum, per ambitionem (ad imaginem Simonis Magi) pecuniam offerre sacerdoti. quia dicitur: Gratis accepistis, gratis date. Et cum talis sit qui gratiam Dei à sacerdote æstimat precio comparari, qualis ille qui uendit, uterque usque ad synodum ab ecclesia segregetur.

¶ Notauit sub die 15. Decembris, anno sexto, regni Domini nostri Chariberti gloriosissimi Regis: Prætextatus, etsi peccator, in Christi nomine episcopus ecclesijs

Rothomagensis hunc consensum nostrum, secundum patrum statuta, relegi, consensi, & subscripsi, sub die decima quinta Calendis Decembris, Turonis. Germanus peccator, consensi & subscripsi. Felix Bituricator, consensi & subscripsi. Felix Bituricensis ecclesiæ episcopus, peccator, consensi & subscripsi. Caletricus peccator, consensi & subscripsi. Domitianus Turgrensis ecclesiæ episcopus, peccator, consensi & subscripsi. Victurius peccator, consensi & subscripsi. Domnulus peccator, consensi & subscripsi. Leudebandus peccator, consensi & subscripsi.

SYNODVS PARRHISIENSIS.

Parrhisijs tempore Pelagij primi, ut refertur in tomo secundo Conciliorum, conuenerunt quidam Galliæ episcopi, & nouè condiderunt Canones, in hunc modū.

20 1 Placet, ut omnibus nobis conuenit obseruare, ut quia nonnulli memores sui, per quaslibet scripturas pro captu animi, de facultatibus suis ecclesijs aliquid contulisse probantur, quod à diuersis Deum minus timentibus, eatenus mortifera calliditate teneatur, ut aliorum oblatio illis pertineat ad ruinam: nec intueri corde possint diem iudicii, dum nimiae cupiditatis delectantur ardore. Quicunque ergo immemor interitus sui, res ecclesijs (ut supra diximus) delegatas, iniuste possidens, præsumpsit retinere: & ueritate comperta, res Dei seruis suis dissimulauerit reformare, ab omnibus ecclesijs segregatus, à sancta communione habeatur extraneus, nec aliud mereatur habere remedium, nisi culpam propriam rerum emendatione purgauerit. Indignè enim ad altare Domini properare permittitur, qui res ecclesiasticas & audet rapere, & iniuste possidere, ac in iniqua defensione perdurat. Necatores enim pauperum iudicandi sunt, qui eorum taliter alimenta subtraxerint. Sacerdotalis tamē debet esse prouisio, ut uindictam admonitio manifesta præcedat: ut si res usurpatas iniuste quis tulit, adhibita æquitate restituat. Quod si neglexerit, & necessitas compulerit, postea prædonem sacerdotalis districtio maturata percellat, neque quisquam per interregna res Dei defensare nitatur: quia Dei potentia cunctorum regnorum terminū singulari dominatione concludit. Quod si præsumpsit, & ipsius offensam & prædictæ damnationis periculum sustinebit. Competitoribus etiam huiusmodi frenum ecclesiæ sub specie largitatis regiae, improba surreptione peruasierint. Sera namque de his rebus poenitudine cōmouemur, cum iam anteactis temporibus contra huiusmodi personas

nas, Canonū suffulti præsidio, se sacerdotes Domini erigere debuissent, ne mansuetudo indulgentiæ ad similia perpetranda, improborum audaciam adhuc quotidie prouocare: sed nunc tardè iniuriarum mole depressi, damnis quoq; dominicis compellentibus, excitamur. Quod si is cui res Dei competit, in alijs quàm ubi res agitur, maxime solet territorijs commorari, sacerdotè loci illius ubi habitat episcop⁹, illi huiusmodi priuatæ cōtemptus neglecta persona, literis mox reddat instructū: tunc antistes, ipsius fratris anxietate cōperta, aut peruasore admonitione corrigit, aut Canonica distributione condemnet. Accidit autē, ut temporibus discordiæ supra permissionem bonæ memoriæ Clodouæi regis, res ecclesiarum aliqui cōperissent, ipsasq; res inuasatas, improuisa morte collapsi, proprijs hæredibus reliquissent: placet & hos quoq;, nisi res Dei, admoniti à pontifice, agnita ueritate reddiderint, similiter à sanctæ cōmunionis participatione suspendi: quoniam res Dei, quæ antecessores eorū immatura morte credendi sunt peremisse, non debent filij ulterius possidere. Iniquum esse censemus, ut potius custodes chartarū, per quas aliquid ecclesijs à fidelibus personis legitur derelictum, quàm defensores rerum creditarum (ut præceptum est) iudicemur.

2 Et quia episcoporum res propriæ, Ecclesijs res esse noscuntur, si in eorum facultatibus simili fuerit facultate grassatū, peruersores rerum memoratarū canonū distinctio ne feriatur: ut dum uindicta corrigit, qui nō moribus proprijs, ac nulla cōscientiæ castigatione corripitur, saltē regulæ obtundatur aculeis. Perpetuo enim anathemate feriatur, qui res confiscare, aut cōpetere, aut peruadere periculosa infestatione præsumpserit.

3 Et quia exempla boni operis, à pontificibus debent primū (Christo opitulante) procedere, nullus episcopus res competat alienas: aut si competitas aut à se, aut ab antecessore suo fortè quis possedit, domino proprietatis possessionem propriam, absq; præiudicio liberalitatis regiæ, integra reformatione restituat: ut quia Deus dona improbatini quorum, non ad iudicium suum, Ecclesiæ res exteras derelinquat.

4 Conuenit etiam uniueris fratribus, ut non solum præsentium rerum actus, sed & animarum quoq; debeant præparare remedia. Nullus ergo illicita coniugia, contra præceptum Domini, sortiri præsumat: id est, fratris relictam, nec nouercam suam, relictamq; patruī, uel sororem uxoris suæ sibi audeat sociare, neq; auunculi quoque, quæ relicta est, neq; nurus suæ uel materteræ coniugio potiatur. Pari etiā conditione à con-

iugio amite, priuignæ, ac filiæ priuignæ coniunctionibus præcipimus abstinere.

5 Sacrarum etiam uirginum neq; per raptum, neq; per competitiones aliquas, quicquid coniugia fortiatur. Similiter de earum coniunctionibus abstinendū, (& hi qui eas rapere aut competere uoluerint, à cōmunionem sunt remouendi) quæ uestium cōmutatione, tam uiduæ quàm puellæ religionem, pœnitentiam aut uirginitatem publica declaratione fuerint professæ. Quod si contra dicta quis uenerit, & sacerdotem suū audire neglexerit, & in præsentem à cōmunionem catholicæ Ecclesiæ habeatur extraneus, & perpetuo anathemate feriat.

6 Et quia utilium rerum cœpit causa tractari, hoc uniueritas præcauere quoq; debet, tam sacerdotes quàm principes, omnisque populus, ut nullus res alienas cōpetere à regis audeat potestate. Nullus uiduam, neque filiam alterius extra uoluntatem parentum, aut rapere præsumat, aut regis beneficio æstimet postuladam. Quod si fecerit, similiter ab Ecclesiæ cōmunionem remotus, anathematis dānatione plectatur.

7 Et quia uniueris sacerdotibus ita conuenit, ut si quis de eis pro contemptu canonum, aut peruatione rerum ecclesiasticarum, à cōmunionem ecclesiæ aliquem fortasse suspenderit, à nullo penitus episcopo recipi præsumatur. Quod si factum fuerit, is qui eum contra indicta receperit, à fratribus suorum erit cōcordia separatus, & æterni iudicis in futurum (ut confidimus) iracundiā sustinebit.

8 Et quia in aliquibus rebus consuetudo prisca negligitur, ac decreta canonū uiolatur, placuit ut iuxta antiquā consuetudinē, Canonū decreta seruentur. Nullus ciuibus inuitis ordinetur episcopus, nisi quem populi & clericorū electio plenissima quæsierit uoluntate: non principis imperio, neq; per quamlibet conditionem, contra metropolitani uoluntatem, episcoporum comprouincialium ingeratur. Quod si per ordinationem regiam honoris istius culmen peruadere aliquis nimia temeritate præsumpserit, à comprouincialibus loci ipsius episcopus recipi nullatenus mereatur, quem indebitè assumptum agnoscunt. Si quis de comprouincialibus recipere eum contra indicta præsumpserit, sit à fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorum omnium charitate remotus. Nam de actis ordinationibus pontificum ita conuenit, ut coniuncti metropolitani cū suis comprouincialibus episcopis, uel quos uicinos episcopos eligere uoluerit, in loco ubi conuenierit, iuxta antiqua statuta canonum, omnia cōmuni consilio & sententia decernantur.

De generi-

De generibus seruis, qui sepulchris defunctorum pro qualitate ipsius ministerij deputantur, hoc placuit obseruari, ut sub qua ab actoribus fuerint cōditione dimissi, & siue hæredibus, siue ecclesiæ pro defensione fuerint deputati, uoluntas defuncti circa eos in omnibus debeat conseruari. Quod si ecclesia eos de fisci functionibus in omni parte defenderit, tã illi quàm posterorum ecclesiæ defensione in omnibus potiantur, & occursum impendant. Et quia huic definitioni cuncti fratrum interesse minimè potuerunt, hoc omnis congregatio sacerdotum Christo propitiante decreuit, ut constitutio presens à quantis oblata fuerit, subscriptionibus tamen eorum debeat probari, quatenus in hoc quod ab uniuersis obseruadū est, uniuersitas debeat cōsentire.

Subscriptiones episcoporum.

Probianus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Bituricensis, consensi & subscripsi. Prætextatus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Rothomagensis, consensi & subscripsi. Chardaricus peccator, consensi & subscripsi. Domitianus peccator, consensi & subscripsi. Chaleticus peccator, cōsensi & subscripsi. Eufronius peccator, consensi & subscripsi. Edibius peccator, consensi & subscripsi. Felix peccator, consensi & subscripsi. Ferrocinctus in Christi nomine episcopus, consensi & subscripsi. Gonthigerus peccator, cōsensi & subscripsi. Leonti⁹ in Christi nomine episcopus, consensi & subscripsi. Germanus peccator, consensi & subscripsi. Lascius peccator, consensi & subscripsi. Paternus peccator, consensi & subscripsi. Samson peccator, consensi & subscripsi.

ALTERA PARRHISIENSIS Synodus.

In eodem uolumine fragmentū quoddā alterius Parrhisiensis, Synodi habitæ regnante Childeberto, proponitur, in qua de gestis Saphoraci episcopi, olim propter sua quædam scelera damnati, & in monasteriū inclusi, repetita est inquisitio.

SYNODVS GRADENSIS.

Synodus Gradenſis collecta est ex episcopis uiginti, iussu Pelagij secundi, anno Domini 380. iuxta Sabellicum Enneade octaua, libro quinto. In ea autem patres Pelagij diplomate recitato, Patriarchatus Aquileiensis Gradum translatus est, omniū consensu, propter incurſiones uarias Barbarorum: & Helias ex Aquileienſi antistite Gradenſis est renunciatus. Id decretum etiam à Tyberio Augusto confirmatum est, ut scribit Matthæus Palmerius.

SYNODVS BRENNIACENSIS.

Chilpericus apud uillam Brennacum, ex episcopis Galliæ coegit synodum, hanc ob causam.

Leudastes Comes, adiuncto sibi Riculpho presbytero Gregorij Turonenſis, homine peruerso, & suo episcopo aduerſante, detulerat Gregorium apud Chilpericum, quasi dixisset reginam Fredegundam adulterium cum episcopo Bertranno cōmiſiſſe.

Cum patres conſediſſent, unā cum Rege Bertrannus Burdegalenſis episcopus causam proponit, & Gregorium Turonenſem ob falsum crimen accusat. Ille uerò negat: & publico rumore populi probat ſe innocentem eſſe, nec talia dicere ulla ratione potuiſſe. Rex reſpondet, ſe teſtibus probare poſſe. Verum ſynodū debere prius ſuam proferre ſententiam, an contra episcopum teſtes admitti debeant, an uerò ſoli aſſertioni episcopi credendum.

Patres mirantur Regis patientiam & prudentiam: & reſpondent, non poſſe perſonę inferiori contra episcopum teſtanti, tutō fidem adhiberi. Sed debere Gregorium in tribus altaribus miſſas dicere, ſeq; iuramento de obiecto crimine purgare. Quod cum feciſſet, ſynodus in accuſatorem episcopi pœnam excommunicationis ſtatuit: & epistolam ea de re ad alios episcopos, qui non adſuerāt, tranſmiſit. Turonenſis libro quinto, capite quadrageſimonono.

SYNODVS TOLETANA.

Recaredus rex Hiſpanorum, Tolerano conuentu duorum & ſexaginta antiſtitum inuſtria Hiſpalenſis episcopi factō, Arianam hæreſin abdicauit, & orthodoxā fidem cum tota gente Veſtgottorum complexus eſt, circa annum Domini 545. Imperij uerò Mauricij duodecimo: ut reſerunt Sigebertus in Chronico, Henricus de Erfordia, Blondus decadis primæ libro octauo, Sabellicus Enneadis octauę lib. quinto. ſeu octauo Mauricij, ſecundum Bedam. Ioannes de Oppido uidetur ſub Tyberium eam reſerre.

SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA.

Conſtantiſinopoli celebrata eſt Synodus Imperante Mauricio. Cauſam præbuit Gregorius Antiochenſis, quem Aſterius Orientis princeps & ciues quidam nobiliores Antiocheni accuſauerant de adulterio, & quod annonæ fertilitatem & copiam labefaſtaſſet. Res erat initio commiſſa Ioanni Aſterij ſucceſſori: ſed coram illo ſeſe purgauit Gregorius, de crimine ob annonam. de altero uerò crimine appellauit ad Imperatorem & Synodum.

Conuocati

Conuocati itaq; sunt patriarchæ, metropolitani, comprouinciales. Gregorius usus Euagrii opera, in senatu episcoporum suam causam agit, & de obiectis sese plenè purgat. Actore non probante quod obiecerat, reus absoluitur: & accusator iuxta leges Imperiales neruis cæsus, & in ciuitate circumductus, in exilium pellitur. Euagrius libro sexto, capite septimo.

In eadem etiam synodo Ioannes Cōstantinopolitanus episcopus, Oecumenici episcopi nomen sibi consensu patrum arrogauit: ut patet ex Gregorij libro quarto, in dictione decimatertia, epistola trigesima-sexta.

Quod posterius decretū Pelagius secundus irritū fecit: & misso archidiacono, missarum solennia Constantinopoli celebrare prohibuit. Idem libro quarto, in dictione decimatertia, epistola trigesima octaua. Et postea Gregorius in citatis epistolis, ut impiū & Antichristianum oppugnauit: & Alexandrino & Antiocheno & alijs episcopis præcepit, ne illam Constantinopoleos episcopi superbiam ullo modo approbarent. Meminit etiam huius synodi Blondus, decadis primæ libro octauo.

SYNODVS HISPANENSIS.

Quinto anno Reccaredi, Hispaniæ regis, Hispali, in synodum conuenerunt Leander, Agapius, Stephanus, Basilius, Velatus, Fintitio & Petrus: & de decretis suis ad Pegasium episcopum in hunc modum perscripserunt.

¶ Domino sancto & reuerenter à nobis honorando, charissimo fratri Pegasio episcopo, Leander, Ioannes, Agapius, Stephanus, Basilius, Velatus, Fintitio & Petrus, episcopi, qui unā in urbe Spalensi affuimus, sanctitatem tuam charitatis studio salutantes, precamur Dominum, qui nos de salute mutua uel uisione lætificare dignetur, te lætum multo conseruet in tempore.

Capitulum primum.

Interea confidentibus nobis in ecclesia Spalensi sancta Hierusalem, breuem mancipiorum ecclesiæ, quæ liberasse uisus fuerat decessor tuus sanctæ recordationis Gauden-
tius episcopus, uestri nobis diaconi obtrulerunt: & non solum quæ liberauerat, ibidem relegimus, sed etiam quæ proximis suis de familijs ecclesiæ donauerat, in eadem breui inuenimus annotata. Qua dere canonum instituta consulimus, si talis libertas aut transactio potuisset esse stabilis. Comperimus autem in canone, ut episcopus qui res proprias, excepto filijs & nepotibus, alteri, & non ecclesiæ suæ, dimiserit: quicquid de ecclesiæ rebus aut donauit, aut uēdidit, aut

quoquo modo ab ecclesia transtulit, irritum haberetur. Et ideo si res præcessoris tui Gauden-
tij episcopi ecclesia uestra non possideret, liberi qui ab eo facti sunt, non sunt legitime absoluti. Cæterum si res illius in cōpensationem ecclesiæ uestre deseruiunt, illi prorsus maneant liberi. Nam (ut dictum est) si præstitum de rebus suis non fecit, tale damnum utiq; ferre non debuit. Propterea ergo de uno consensu omnes significamus, magis humanius quàm seuerius cogitantes, ut hi quos cōstat tali cōditione fuisse liberatos, in iure ecclesiæ maneant ut idonei: & peculium suum non alijs personis, sed tantū filijs suis derelinquant. Ipsi quoque filijs & nepotibus, cum peculijs ipsorum quasi idoneis, in iure ecclesiæ permanentibus, in extraneam eis non liceat personam quippiam transmittere. Si qui eorum sine hærede decesserint, peculium eorum sanctæ proficiat ecclesiæ.

2 Ea uerò mancipia quæ memoratus de iure ecclesiæ sublata, suis proximis contulit, si similia de proprio suo ecclesiæ ipsi non compensauit, ecclesia uestra absq; aliqua oppositione recipiat. Hanc formam non solū uestra, hoc est Astigitana seruabit ecclesia: sed & omnes qui per omnem Beticam prouinciam tali conditione uel sorte de iure ecclesiæ commearunt, pari sententiæ subiacebunt. Durum est enim, atq; irreligiosum, ut episcopus, qui Ecclesiasticis stipendijs uiuit, & proprietatem suam lucris ecclesiæ minime confert, aliorum oblationes à iure Ecclesiastico priuet.

3 Inter cætera uerò cognoscite, à nobis hoc definitum pro abolendis maculis clericorum: quia quidam episcoporum, non obseruantes nuper editum concilij Toletani decretū, minus solliciti in subiectis existūt. placuit proinde, ut si presbyter, diaconi uel clerici consortia extranearum fœminarum, uel ancillarum familiaritatem per sacerdotis sui admonitionem à se minus remouerint, seculi iudices easdem mulieres cum uoluntate & permisso episcopi comprehensas, in suis lucris usurpent: ut uitium hoc, dum sacerdos inhibere non præualet, potestas iudicialis coerceat: dato tamen ab eisdem iudicibus sacramento episcopo, ut eas clericis nulla arte restituant. Quod si restituerint, ipsi iudices sententia excommunicationis feriantur. Mulieribus uerò illis, iuxta priores canones à sacerdote distractis, precium earum indigentibus dispenseur. Quæ statuta manu nostra subscripsimus, Data ad sanctitatem uestram die secundo nonas No-
uembrijs, anno quinto gloriosi domini nostri Reccaredi regis, Aera 628. Leander ecclesiæ sanctæ Spalensis episcopus, hanc con-

Cstitu-

stitutionem firmaui & subscripsi. Ioannes episcopus Agabrensis, hanc constitutionem confirmaui & subscripsi. Agapius ecclesie sanctae Cordubensis episcopus, hanc constitutionem firmaui & subscripsi. Stephanus episcopus Eliberitanus, hanc constitutionem firmaui & subscripsi. Basilus episcopus Ilipensis, hanc constitutionem firmaui & subscripsi. Velatus episcopus Tuccitanus, hanc constitutionem firmaui & subscripsi. Petrus episcopus Iliberitanus, hanc constitutionem firmaui & subscripsi. Finirio episcopus Italicensis, hanc constitutionem firmaui & subscripsi.

TOLETANA TERTIA

SYNODVS,

Sub Pelagio secundo.

Anno quarto regis Richaredi seu Richaredi, tertia Toletana synodus celebrata est, Anno imperij Mauricij octauo, iuxta Bedam: Domini uero 545, iuxta Sigberti Chronicon.

Conuenerunt episcopi iussu regis satis multi, quorum nomina postea subiiciemus.

Occasionem praebuit conuersio Richaredi, qui haecenus fuerat Arianus: nunc uero agnita ueritate orthodoxam fidem amplecti, eamque per totum suum regnum promulgare in uotis habebat.

Cum patres confedisent, Rex initium synodi fecit, in hunc modum loquens: Non incognitum reor esse uobis, reuerendissimi sacerdotes, quod propter instaurandam disciplinam ecclesiasticam formam, ad nostrae uos serenitatis praesentiam euocauerim: & quia decursis retrò temporibus haereticis imminens in tota ecclesia catholica agere synodica negocia denegabat, Deus, cui placuit per nos eiusdem haereticis obicem depellere, admonuit instituta de more ecclesiastico reparare. Ergo sit uobis iucunditatis, sit gaudij, quod mos canonicus prospectu Dei per nostram gloriam ad paternos reducit terminos. Prius tamen admoneo pariter & adhortor, ieiunijs uos et uigilijs atque orationibus operam dare, ut ordo Canonicus, quem à sacerdotalibus sensibus detraxerat longa ac diuturna obliuio, quam aetas nostra lenescire fatetur, diuino dono uobis rursus pateat. Adhuc autem gratias Deo agentes, & religiosissimo principi, uniuerso concilio in laudibus acclamante, triduanum est exinde praedicatum ieiunium. Sed cum die octaua iduum Maiarum in unum coetum Dei sacerdotis adessent, & oratione premissa, unusquisque sacerdotum competenti loco resedisset, ecce in medio eorum affuit serenissimus princeps, sequi cum Dei sacerdotibus orationi communicans, diuino deinceps flamine plenus, sic ad loquendum ex-

orsus est, dicens: Non credimus uestram latere sanctitatem, quanto tempore in errore Arianorum laborarit Hispania, & non multos post decessum genitoris nostri dies, quibus nos uestra beatitudo fidei sanctae catholice cognouit esse sociatos, credimus generaliter magnum & aeternum gaudium habuisse. & ideo, uenerandi patres, ad hanc uos peragendam congregauimus synodum, ut de omnibus nuper aduenientibus ad Christum, ipsi aeternas Domino gratias deferatis: Quicquid uero uerbis apud sacerdotium uestrum nobis agendum erat de fide atque spe uestra, quam gerimus, in hoc Tomo conscripta atque allegata, nota facimus. Relegatur ergo in medio uestri, & in iudicio synodali examinata per omne successuum temporis gloria nostra, eiusdem fidei testimonio declarata clarescat. Susceptus est autem ab omnibus Dei sacerdotibus, offerente rege, sacrosanctae fidei tomus: & pronunciantem notario clara uoce, recensitus est ita.

2. Quamuis Deus omnipotens, pro utilitatibus populorum, regni nobis cultum subire tribuerit, & moderamen gentium non paucarum regiae nostrae curae commiserit, meminimus tamen nos mortalium conditione perstringi: nec posse felicitatem futurae beatitudinis aliter promereri, nisi nos cultui uestrae fidei deputemus: & conditori nostro salutaris confessione, qua dignus est ipse, placeamus. Pro qua re, quanto subditorum gloria regali extollimur, tanto prouidi esse debemus in his quae ad Deum sunt, uel nostram spem augere, uel gentibus nobis à Deo creditis consulere. Caeterum quid pro tantis beneficiorum collationibus omnipotentis diuinae ualeamus tribuere, quando omnia ipsius sunt, & bonorum nostrorum nihil egeat: nisi ut in eum sic tota deuotione credamus, quemadmodum per Scripturas sacras scriptum intelligi uoluit, & credi precepit: id est, ut confiteamur esse patrem, qui genuerit ex substantia sua filium sibi & coequalem & coeternum? Non tamen ut idem ipse sit natus ingenuus: sed persona alius sit pater, qui genuit: alius sit filius, qui fuerit generatus: ueniens tamen uterque substantiae in diuinitate subsistat. pater, ex quo sit filius, ipse uero ex nullo sit alio: filius, qui habeat patrem, sed sine initio, & sine diminutione, in ea qua patri coequalis & coeternus est, diuinitate subsistat: spiritus quoque sanctus confitendus à nobis est & predicandus, à patre & filio procedere, & cum patre & filio unius esse substantiae: tertiam uero in Trinitate spiritus sancti esse personam, qui tamen communionem habet cum patre & filio diuinitatis essentia. Haec enim sancta Trinitas, unus Deus est, pater & filius & spiritus sanctus:

cuius bonitate hominis licet bona sit condita creatura, per assumptam tamen à filio humani habitus formam, à damnata progenie reformamur ad beatitudinem pristinā. Sed sicut ueræ salutis indicium est, trinitatem in unitate, & unitatem in trinitate sentire: ita erit consummata iusticia, si eandem fidem intra uniuersalem ecclesiam teneamus, & Apostolicam unitatem, in Apostolico positi fundamento, seruemus. Tamen uos Dei sacerdotes meminisse oportet, quantis hucusque ecclesia Dei catholica per Hispanias aduersæ partis molestiis laborauerit, dum & catholici constanter fidei suæ tenerent ac defenderent ueritatem, & hæretici pertinaciori animositate propriæ niterentur perfidiæ: me quoque, ut re ipsa conspiceris, calore fidei accensum in hoc Dominus excitauit, ut depulsa obstinatione infidelitatis, & discordiæ submoto furore, populum qui sub nomine religionis famulabatur errori, ad agnitionem fidei & ecclesiæ catholicæ consortium reuocarem. Adest enim omnis gens Gotthorum incluta, & ferè omnium gentium genuina uiriliter illustrata, quæ licet suorum prauitate doctorum à fide hætenus, uel unitate ecclesiæ catholicæ fuerit segregata, toto nunc tamen meo assensui concordans, eius ecclesiæ communioni participatur, quæ diuersarum gentium multitudinem materno in sinu suscipit, & charitatis uberibus nutrit. De qua, propheta canente, dicitur: Domus mea, domus orationis uocabitur omnibus gentibus. Nec enim sola Gotthorum conuersio ad cumulum nostræ mercedis accessit: quinimo & Sueuorum gentis infinita multitudo, quam præsidio cœlesti nostro regno subiecimus, alieno licet uitio in hæresim deductam, nostro tamen ad ueritatis originem studio reuocauimus. Proinde, sanctissimi patres, has nobilissimas gentes, quæ Dominicis lucris per nos applicatæ sunt, quasi sanctum & placabile sacrificium, per uestras manus æterno Deo offero. Erit enim mihi immarcescibilis corona uel gaudium in retributione iustorum, si hi populi, qui nostra ad unitatem ecclesiæ solertia transcurrerint, fundati in eadem & stabiliti permaneant. Sicut enim diuino nutu nostræ curæ fuit, hos populos ad unitatem Christi & ecclesiæ pertrahere: ita sit uestre docibilitatis, eos catholicis dogmatibus instruere, quo in tota cognitione ueritatis instructi, nouerint ex toto & solidos errores perniciosos respuere, & ueræ fidei tramitem ex charitate retinere, uel catholicæ ecclesiæ communionem desiderio auidiore complecti. Cæterum, sicut facile ad ueniam peruenisse confido, quod nescia hucusque tam clarissima errauerit gens: ita

grauius esse non dubito, si agnitam ueritatem dubio corde teneat, atque à patenti lumine (quod absit) oculos suos auerrat. Unde ualde pernecessarium esse perspexi, beatitudinem uestram in unum conuenire, habens sententiæ Dominicæ fidem, qua dicit: ubi fuerint duo uel tres collecti in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Credo enim, beatam sanctæ Trinitatis diuinitatem huic sancto interesse concilio. Et ideo, tanquam ante conspectum Dei, ita in medio uestri fidei meam protuli, conscius admodum sententiæ diuinæ, dicentis: Non celauimus misericordiam tuam, & ueritatem tuam à congregatione multorum. Vel apostolum Paulum, Timotheo discipulo præcipientem, audiui: Certa bonum certamen fidei, apprehende uitam æternam, in qua uocatus es, confessus bonam confessionem coram multis testibus. Vera est enim Redemptoris nostri ex Euangelio sententia, qua cōsententem se coram hominibus, confiteri dicit coram patre: & negantem se, esse negaturum. Expedit enim nobis, id ore profiteri, quod credimus corde, secundum cœlestē mandatum, quo dicitur: Corde enim creditur ad iusticiam, ore autem confessio fit ad salutem. Proinde, sicut anathematizo Arrium cum omnibus dogmatibus & complicitibus suis, qui unigenitum Dei filium à paterna degenerem assererebat esse substantia: nec à patre genitum, sed ex nihilo dicebat esse creatum: uel omnia concilia malignantium, quæ aduersus sanctam synodum Nicenam extiterunt: ita in honorē & in laudem Dei, fidem sanctam Niceni obseruo concilij, & honore ea quæ contra eundem rectæ fidei pestem Arrium trecentorum decem & octo sancta episcopalis scripsit Synodus. Amplector itaque, & teneo fidem centum quinquaginta episcoporum Cōstantinopoli congregatorum, quæ Macedonium spiritus sancti substantiam minorantē, & à patris & filij unitate & essentia segregantem, iugulo ueritatis interemit. Primæ quoque Ephesinæ synodi fidem, quæ aduersus Nestorium, eiusque doctrinam lata est, credo pariter & honoro. Similiter & Chalcedonenis concilij fidem, quam plenam sanctitatem & eruditionem aduersus Eutychen & Dioscorum protulit, cum omni ecclesia catholica reuerenter suscipio. Omnium quoque orthodoxorum uenerabilium sacerdotum concilia, quæ ab ipsis supra scriptis quatuor synodis, fidei puritate non dissonant, pari ueneratione obseruo. Properet ergo reuerentia uestra, fidem hanc nostrā canonicis applicare monimentis, ut ab episcopis uel religiosis & gentis nostræ primoribus solerter fides, quam in ecclesia catholica crediderunt, legatur. Quam

renouatam, & apicibus uel eorū superscriptionibus roboratam, futuris olim temporibus in testimonium Dei, atq; omnium fidelium reseruare: ut gentes, quas in Dei nomine regia potestate præcellimus, & quæ relicto antiquo errore per unctionē sacrosancti chrismatis, uel manus impositionem paracletum intra Dei ecclesiam perceperūt spiritum, quem unum & æqualem cum patre & filio confitentes, eiusque dono in sinu ecclesie sanctæ catholicæ collocatæ sunt. Quod si eorum aliqui hanc credulitatem & sanctæ confessionem nostram minimè credere uoluerint, iram Dei cum anathemate æterno suscipiant, ut de interitu suo fidelibus gaudium, infidelibus sint in exemplum. Huic uerò confessioni meæ, sanctarum Scripturarum & Conciliorum constitutionibus consentiens, testimonio diuino tota cordis simplicitate subscripsi.

Tractatus Chalcedonensis Concilij.

¶ Ego Recharedus rex, fidem hanc sanctam & ueram cōfessionem, quam unā per totum orbem catholica confitetur ecclesia, corde retinens, ore confirmans, mea dextera Deo protegente subscripsi. Ego Badda gloriosa regina, hanc fidem quam credidi & suscepi, manu mea de toto corde subscripsi. Tunc acclamatum est in laudibus Dei, & in fauore principis ab uniuerso concilio: Gloria Deo patri, & filio, & spiritui sancto, cui cura est pacem & unitatem ecclesie sanctæ catholicæ providere. Gloria Domino nostro Iesu Christo, qui precio sanguinis sui ecclesiam catholicam ex omnibus gentibus congregauit. Gloria Domino nostro Iesu Christo, qui tam illustrem gentem unitati fidei ueræ copulauit, & unum gregem & unum pastorem instituit. Cui à Deo æternū meritum, nisi uero catholico Reccaredo regi? Cui à Deo æterna corona, nisi uero orthodoxy Reccaredo regi? Cui præsens gloria & æterna, nisi amatori Dei Reccaredo regi? Ipse nouarum plebium in ecclesia conquistor. Ipse mereatur ueraciter Apostolicum meritum, qui Apostolicum impleuit officium. Ipse sit Deo & omnibus amabilis, qui tam mirabiliter Deum glorificauit in terris, præstante Domino nostro, qui cum patre Deo uiuit & regnat in unitate spiritus sancti, in secula seculorum.

Item fidei confessio episcoporum, presbyterorum, uel primorum Gothicæ gentis, qui infra subscripserunt.

¶ Præcipiente autem uniuerso uenerabili concilio, atque iubente, unus episcoporum catholicorum, ad episcopos & religiosos clericos, uel maiores natu ab hæresi Arriana conuersos, eiusmodi allocutione exor-

sus est, dicens: Officij nostri cura, & fidelissimi ac gloriosissimi Principis admonitione compellimur, diligenter à uestra charitate perquirere, uel quid damnetis in hæresi, aut quid intra sanctam catholicam credatis ecclesiam. Nam sicuti (dicite Psalmista) didicimus, incipiente Domino in confessione. Optimum est, & uestræ saluti conueniens, palam confiteri quod creditis, & sub auditu uniuersorum anathematizare quod respuitis. Tunc prorsus optimè poteritis Euangelicæ & Apostolicæ sedis fidei participes fieri, si eandem fidem catholicam, ex confessione catholica incipiat, uel propria subscriptione firmetis: & sicuti Deo iam de bona confessione cogniti estis conscientia, ita & proximos uos fidei sanctæ assiduatione monstretis. Eo itaque fiet, ut & uos Christi esse corporis membra significetis: & nostra exigitas nihil dubium, nihil infidū unquam de uestra suspicetur fraternitate, dum patuerit uos pestem Arrianæ perfidiæ cum omnibus dogmatibus, regulis, officiis, communionem, codicibus condemnare: ut derestanda hæreseos expoliati contagione, innouati quodammodo, intra ecclesiam Dei splendido habitu ueræ fidei clareatis. Tunc episcopi omnes unā cum clericis suis, primoresq; gentis Gothicæ, pari consensione dixerunt: Licet hoc, quod paternitas atque fraternitas uestra à nobis cupit audire uel fieri, iam olim conuersionis nostræ tempore egimus, quando sequuti gloriosissimum dominum nostrum Reccaredum regem, ad ecclesiam transiimus, & perfidiam Arrianam cum omnibus superstitionibus suis anathematizauimus, pariterque abieciimus: nunc tamen propter charitatem & deuotionem, quam uel Deo uel ecclesie catholice sanctæ meminimus nos debere, non tantum hæc eadem quæ petitis, promptissimè agere peramus: sed & si qua adhuc congrua fidei esse perspicitis, ac nobis charitate persuadetis, faciemus. Nos etenim semel rectæ fidei amor in eam fidei deuotionem aduexit, uel omne quod nobis fraternitas uestra patefecerit, teneamus, & libera fateamur confessione. Omnis ergo qui fidem & communionem ab Arrio uenientem, & usq; ad nos retentam adhuc tenere desiderat, & de tota cordis intentione non damnat, anathema sit. Quicumque filium Dei Dominum Iesum negauerit à paterna substantia sine initio genitum, & æqualem patri esse, uel consubstantialem, anathema sit. Quicumque Spiritum sanctum non credit, aut non crediderit, à patre & filio procedere, eumque non dixerit coæternum esse patri & filio, & coessentialē, anathema sit. Quicumque in patre & filio & spiritu sancto, & personas non

non distinguit, & unius diuinitatis substantiam non agnoscit, anathema sit. Quicumque filium Dei, Dominum nostrum Iesum Christum, & spiritum sanctum, iuxta deitatem esse patre minorem asseruerit, & gradibus separauerit, creaturamque esse dixerit, anathema sit. Quicumque patrem & filium & spiritum sanctum unius substantiæ, omnipotentiae & æternitatis esse non crediderit, anathema sit. Quicumque nescire filium Dei, quod Deus pater sciat, dixerit, anathema sit. Quicumque initium filio Dei & spiritui sancto deputauerit, anathema sit. Quicumque filium Dei, secundum diuinitatem suam, uisibilem aut passibilem ausus fuerit proferre, anathema sit. Quicumque spiritum sanctum, sicut patrem & filium, uerum Deum & omnipotentem esse non credit, anathema sit. Quicumque alibi fidem & communionem catholicam, præterquam in ecclesia uniuersali, quam Niceni & Constantinopolitani & primi Ephesini & Chalcedonensis concilij decreta tenent, pariter & honorant, anathema sit. Quicumque patrem & filium & spiritum sanctum honore & gloria & diuinitate separat aut disiungit, anathema sit. Quicumque filium Dei & spiritum sanctum cum patre non crediderit esse glorificandos & honorandos, anathema sit. Quicumque non dixerit, Gloria patri & filio & spiritui sancto, anathema sit. Quicumque rebaptisandi sacrilegum opus, esse bonum credit, aut crediderit agere, & egerit, anathema sit. Quicumque libellum detestabilem, duodecimo anno Leobigildi regis à nobis editum, in quo continetur Romanorum ad Arrianam hæresim traditio: & in quo Gloria patri per filium, in spiritu sancto: & in quo malè à nobis instituta continentur: hunc libellum si quis pro uero habuerit, anathema sit in æternum. Quicumque Ariminense concilium ex toto corde non respuerit & damnauerit, anathema sit.

Confitemur enim, nos ex hæresi Arriana toto corde, tota anima, & de tota mente nostra ad ecclesiam catholicam fuisse conuersos. Nulli dubium sit, nos nostrosque decessores errasse in hæresi Arriana, & fidem Euangelicam atque Apostolicam nunc intra ecclesiam catholicam didicisse. Proinde fidem sanctam, quam præfatus religiosissimus Dominus noster patefecit in medio concilij, & manu sua subscripsit, hanc & nos tenemus, hanc confitemur pariter & suscipimus, hanc & populis prædicare atque docere permittimus. Hæc est uera fides, quam omnis ecclesia, dum per totum mundum tenet, catholica esse creditur & probatur. Cui hæc fides non placet, aut non placuerit, ana-

thema sit maranatha in aduentu Domini nostri IESU Christi. Qui fidem spernit Niceni concilij, anathema sit. Qui fidem concilij Constantinopolitani centum quinquaginta episcoporum ueram esse non dixerit, anathema sit. Qui fidem Ephesinæ synodi primæ & Chalcedonensis non tenet, & ea non delectatur, anathema sit. Qui concilia omnium orthodoxorum episcoporum, consona concilijs, Niceno, Constantinopolitano, primo Ephesino & Chalcedonensi, non recipit, anathema sit. Proinde & damnationem hanc perfidiæ communionis Arrianæ, & omnium conciliorum hæresim Arrianam fouentiū, cum anathemate eorum, manu propria subscripsimus. Constitutiones uerò sanctorum conciliorum, Niceni, Ephesini, Constantinopolitani uel Chalcedonensis, quas gratissima aure audiuius, & cōsensione nostra ueras esse probauimus, de toto corde, & de tota anima, & de tota mente nostra subscripsimus: nihil ad cognitionem ueritatis lucidius arbitantes, quam quæ supradictorum Conciliorum continet auctoritates. De trinitate autem & unitate patris & filij & spiritus sancti, nihil his uerius, nihil lucidius unquam potest uel poterit demonstrari. De mysterio incarnationis unigeniti filij Dei, pro salute humani generis, quo & uera probatur humanæ naturæ sine peccati cōtagione susceptio, & permanentis incorruptæ in eo diuinitatis plenitudo, dum & natura utraq; non deperit, & una sit ex utraq; Domini nostri IESU Christi persona, satis planè in his Concilijs probatur patefieri ueritas, quæ à nobis creditur, omni remota dubitatione. Qui unquam hanc fidem sanctam deprauare, corrumpere, mutare tentauerit, aut ab eadem fide uel cōmunionem catholicam (quam nuper sumus, Deo miserante, adepti) sese separare uel dissociare uoluerit, sit Deo & uniuerso mundo, crimini infidelitatis in æternum obnoxius. Floreat autem sancta catholica ecclesia per omnem mundum pacatissimè, & emineat doctrina, sanctitate & potestate. Si qui intra eam fuerint, communicauerintque, hi audient, ad dexteram patris positi: Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod uobis paratum est ab origine mundi. Si qui autem ab ea recesserint, eiusque detraxerint fidei, & communionem respuerint, hi audient ex ore diuino in die iudicij: Discedite à me maledicti, nescio uos: ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Sint ergo damnata in cælo & in terra, quæcunque per hanc catholicam fidem damnantur: & sint accepta in cælo & in terra, quæcunque per hanc fidem accipiuntur, regnante Domino nostro Iesu Christo: cui

cum patre & spiritu sancto est gloria in secula seculorum.

TRACTATUS SYMBOLI FIDEI
Chalcedonensis Concilij.

¶ Suffecerat quidem ad plenissimā pietatis agnitionem & confirmationem, caustissimum hoc diuinæ gratiæ symbolum. Anastasius in Christi nomine episcopus, anathematizans hæresim Arriani dogmatis superius damnatam, fidem hanc sanctam catholicam, quam in ecclesia catholica ueniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi. Murila in Christi nomine episcopus, anathematizo hæresim Arriani dogmatis. Vuilgiscus in Christi nomine episcopus, anathemat. Sumnila in Christi nomine episcopus, anathemat. Cardingus in Christi nomine episcopus ciuitatis Tudenlis, anathemat. Beccila in Christi nomine episcopus ciuitatis Lucensis, anathemat. Arbitrus in Christi nomine episcopus ciuitatis Portugallensis, anathemat. Eruiuscius in Christi nomine episcopus ciuitatis Dertosanæ, anathemat. Similiter & reliqui presbyteri & diaconi, ex hæresi Arriana conuersi, subscripserunt. Signum Gussini uiri illustris proceris. Fonsla uir illustrissimus, anathematizans subscripsi. Afrila uir illustrissimus, anathematizans subscripsi. Abila uir illustris, anathematizans subscripsi. Flauius uir illustrissimus, subscripsi. Similiter & omnes seniores Gotthorum subscripserunt.

Post confessionem ergo & subscriptionem omnium episcoporum, & totius gentis Gothicæ seniorum, gloriosissimus dominus noster Reccaredus rex, pro reparandis simul & confirmandis disciplinæ ecclesiasticæ moribus, Dei sacerdotes taliter affatus est, dicens: Regia cura usque in eum modum protendi debet & dirigi, quousque plenam constituerit ætatis & scientiæ capere rationem. Nam sicut in rebus humanis gloriosius eminet potestas regia, ita & prospiciendæ commoditati comprouincialium maior debet esse & prouidentia. At nunc, beatissimi sacerdotes, non in eis tantummodo rebus diffundimus solertiam nostrā, quibus populi sub nostro regimine positi, pacatissime gubernentur & uiuant: sed etiam in adiutorio Christi extendimus nos ad ea quæ sunt cœlestia excogitare, & quæ populos fideles efficiant satagimus non nescire. Cæterum si totis nitendum est uiribus, humanis moribus modum ponere, & insolentium rabiem regia potestate refrenare, si quieti & paci propagandæ opem debemus impendere: multo magis est adhibenda sollicitudo, desiderare & cogitare diuina,

inhiare ad sublimia, & ab errore retractis populis, ueritatem eis serenæ lucis ostendere. Sic enim agit, qui multiplici dono se à Deo remunerari confidit. Sic enim agit, qui super id quod ei committitur, auget, dum illi dicitur: Quicquid supererogaueris, ego cum rediero reddam tibi. Ergo, quia iam fidei nostræ & confessionis formam plenæ serie uestra beatitudo recensuit, simul & sacerdotum, nostrorumque procerum fides atque confessio sanctitati uestræ perparuit: hoc adhuc necessariò pro firmitate catholice fidei nostra Deo supplex instituere decreuit autoritas, ut propter roborandam gentis nostræ nouellam conuersionem, omnes Hispaniarum & Gallicie ecclesiæ hanc regulam seruent, ut omni sacrificij tempore, ante communicationem corporis Christi, & sanguinis, iuxta Orientalium partium morem, unanimiter clara uoce sacratissimum fidei recenseant symbolum, ut primum populi, quam crudelitatem teneant, fateantur: & sic corda fide purificata, ad Christi corpus & sanguinem percipiendum exhibeant. Dum enim hæc constitutio fuerit, perenniter conseruata in Dei ecclesia, & fidelium ex solido corroboratur credulitas, & perfidia infidelium confutata, ad id quod repetitum sæpius recognoscit, facillime inclinatur, nec se quisquā iam de ignorantia dei excusabit à culpa, quando uniuersorum ore cognoscit, quid catholica teneat & credat Ecclesia. Omnibus ergo capitulis, quæ adhuc per uestram sanctitatem regulis ecclesiasticis adijcienda sunt, hoc pro fidei sanctæ reuerentia & firmitate proponite, quod de proferendo symbolo nostra, Deo docente, decreuit serenitas. Deceterò autem prohibentibus insolentium moribus, mea uobis consentiente clementia, sententijs terminare districtioribus, & firma disciplina quæ facienda non sunt, prohibere: & quæ fieri debent, immobili constitutione firmate.

DECRETA CONCILII.

Capitulum primum.

¶ Post damnationem hæresis Arrianæ, & fidei sanctæ catholicæ expositionem, hoc sanctum præcepit Concilium, ut quia à nonnullis uel hæresis uel gentilitatis necessitate, per Hispaniarum ecclesias canonicus pretermisus est ordo, dum & licentia abundaret transgrediendi, & discipline optio negaretur, dum omnis excessus hæresis probaretur, dum omnis excessus mali temporis patrocinio, & abundantia mali temporis procul esset districtio disciplinæ. At nunc pace ecclesiæ Christi misericordia reparata, quod priscorum Canonum autoritas prohibet,

ber, sit resurgente disciplina inhibendum, & agatur omne quod præcepit fieri. Permaneat in suo uigore Conciliorum omnium constituta, simul & synodice sanctorum præfatum Romanorum epistolæ. Nullus deinceps ad promouendos honores ecclesiasticos contra canonum statuta aspiret indignus. Nihil ex hoc fiat, quod sancti patres, spiritu Dei pleni, sanxerunt debere non fieri. Et qui præsumpserit, seueritate priorum canonum distringatur.

2 Pro reuerentia & exaltatione sanctissimæ atque intemeratissimæ Christi fidei, propter corroborandas & fulciendas hominum inualidas mentes, quæ frequenter, partim ignorantie uitio (quo naturaliter ab ipsis uitæ auspicijs nascimur obtenebrati) à uia ueritatis aberrare solent, partim educationis infelici corruptela deprauatæ, nonnunquam quod recta ratio monet, & naturalis docet instinctus, & sequi ueritatis puritas exhortatur, non sine graui animæ dispendio despicantur. Hinc ubi anima rationalis, nobile Dei plasma & egregium artificium, sanctissimæ trinitatis habes in se uestigia, ad sui creatoris amorem per ueram intelligentiam deberet eleuari, ignorantie tenebris obuoluta, ad hæresis prauitatem deflecta, sui creatoris uerum cultum deserit, dijs alienis inserviens. His igitur incommodis occurrendi causa, ut erroris nubes longè repellantur, & ueritatis ac unicæ fidei splendor illuceat, hominumque mentibus ueritatis & uia infallibilis pulchritudo inseratur, per quam totus animæ affectus in Deum suum eleuetur, & illius rapta desiderio, prudenti indagine oculorum acies ad lumē ueritatis extinguibile (quæ Deus est) prorsus se conuertat, sine cuius obtentu nihil aliud agit mēs quam cæcutire, quàm aberrare, quàm à felicitatis scopo dimoueri: consultu pijsimi & gloriosissimi Reccaredi regis constituit synodus, ut per omnes ecclesias Hispaniæ & Galliciæ, secundum formam Orientalium ecclesiarum, concilij Constantinopolitani, hoc est centum quinquaginta episcoporum, symbolum fidei recitetur: & priusquam Dominica dicatur oratio, uoce clara prædicetur, quo fides uera manifesta sit, & testimonium habeat, & ad Christi corpus & sanguinē prælibandum pectora populorum fide purificata accedant.

3 Hæc sancta Synodus nulli episcoporum licentiam tribuit, res alienare ecclesiæ: quoniam & antiquioribus canonibus hoc prohibetur. Si quid uerò, quod utilitatem non grauet ecclesiæ, pro suffragio monachorum, uel ecclesijs ad suam parochiam pertinentium dederint, firmum maneat. Peregrinorum, uel clericorum, & egenorum ne-

cessitati, saluo iure ecclesiæ, præstare permittuntur pro tempore, quæ potuerint. in decret. Iuonis, lib. 2.

4 Si episcopus unam de parochianis ecclesijs suis monasterium dicare uoluerit, ut in ea monachorum regulariter congregatio uiuat, hoc de consensu concilij sui habeat licentiam faciendi. Qui etiam, si de rebus ecclesiæ pro eorum substantia aliquid, quo de trimentum ecclesiæ non exhibeat, eidem loco donauerit, sit stabile. Rei enim bonæ statuendæ, sanctum Concilium dat cōsensum. 12. q. 2. si episcopus.

5 Compertum est à sancto concilio, episcopos, presbyteros & diaconos uenientes ex hæresi, carnali adhuc desiderio uxoribus copulari. Ne ergo deceterò hoc fiat, præcipitur, quod & Canonibus prioribus continetur, ut non liceat eis uiuere libidinosa societate: sed manente inter eos coniugali lege, communem utilitatem habeant, & non sub uno conclauis maneant. Vel certè, si suffragatur uirtus, in alia domo suam uxorem faciat habitare, ut castitas apud Deum & apud homines habeat testimonium bonum. Si quis uerò post hanc conuentionem obscenè cum uxore elegerit uiuere, ut nec Lector habeatur. Qui uerò semper sub Canone ecclesiastico iacuerint, si contra ueterum imperata in suis cellulis mulierum, quæ infamiæ suspicionem possunt generare, consortium habuerint: illi canonicè quidem distringantur, mulieres uerò ab episcopis uenundentur, & precium ipsum pauperibus erogetur.

6 De libertis autem hoc præcepit sancta synodus, ut si qui presbyteri uel diaconi ab episcopis facti sunt, secundum modum quo Canones antiqui dant licentiam, sint liberi: & tamen à patrociniis ecclesiæ, tam clerici quàm ab eis progeniti, non recedant. Ab alijs quoque libertati traditi, & ecclesijs commendati, patrociniis episcopi colligantur: & ne cuiquam donentur, à principe hoc episcopus postulet. 12. q. 2. de libertis autem.

7 Pro reuerentia Dei & sacerdotum, id uniuerfa & sancta cōstituit synodus, ut quia solent crebrò mensis ociosæ fabulæ interponi, in omni sacerdotali conuiuio lectio Scripturarum diuinarum misceatur. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non necessariæ prohibentur. distinctione quadragesima quarta, pro reuerentia Dei.

8 Iubente autem atque consentiente domino Reccaredo rege, id præcepit sacerdotale conciliū, ut clericos ex familia fisci nullus audeat à Principe donatos expetere: sed tradito capitis sui tributo, ecclesiæ Dei, cui sunt al-

ligati usque dum uiuunt, regulariter administrent.

9 Decreto huius Concilij hoc statuitur, ut ecclesiæ quæ fuerunt in hæresi Arriana, nunc autem sunt catholicæ, ad eos episcopos cum suis rebus pertineat, ad quos parochiæ ipsæ, in quibus ipsæ ecclesiæ fundatæ sunt, pertinere uidentur.

10 De consilio castitatis, quod maximè hortamento Concilij proficere debeat, annuente glorioso domino nostro Reccaredo rege, hoc sanctum affirmat Concilium, ut uiduæ, quibus placuerit, teneant castitatem: & nulla uidua ad nuptias iterandas uenire cogatur. Quod si priusquam profiteantur continentiam, nubere elegerint, illis nubant, quos propria uoluntate uoluerint habere maritos. Similis conditio & de uirginibus habeatur, nec extra uoluntatem parentum uel suam, maritos cogantur accipere. Si quis uerò propositum castitatis uiduæ uel uirginis impedierit, à sancta communione, & à liminibus ecclesiæ habeatur extraneus. 32. quæstione 2. hoc sanctum confir.

11 Quoniam comperimus per quasdam Hispaniarum ecclesias, non secundum Canonem, sed sceleratè pro suis peccatis homines agere pœnitentiam, ut quoties peccare libuerit, toties à presbyteris se recôciliari expostulent: & ideo pro coercenda tam execrabili præsumptione, id à sancto Concilio iubetur, ut secundum formam Canonum antiquorum detur pœnitentia: hoc est, ut prius eum quem sui pœnitent facti, à communione suspensum, faciat inter reliquos pœnitentes ad manus impositionem crebrò recurrere. Expleto autem satisfactionis tempore, sicuti sacerdotalis cõtemplatio probauerit, eum communioni restituat. Hi uerò qui ad propria uitia, uel infra pœnitentiæ tempus, uel post reconciliationem relabuntur, secundum priorum Canonum seueritatem damnantur.

12 Quicumq; ab episcopo uel presbytero, sanus uel infirmus, pœnitentiam postulat, id ante omnia episcopus seruet & presbyter, ut si uir est, siue sanus, siue infirmus, prius eum tõe deat, aut in cinere & cilicio habitum mutare faciat, & sic pœnitentiã ei tradat. Si uerò mulier fuerit, non accipiat pœnitentiã, nisi prius aut uelata fuerit, aut mutauerit habitum. Sæpius enim laicis, cum sceminis tribuendo desidiose pœnitentiam, ad lamentanda rursus facinora post acceptã pœnitentiam relabuntur.

13 Inolita præsumptio usque adeò illicitis ausibus aditum patefecit, ut clerici conclericos suos, relicto pontifice suo, ad iudicia publica pertrahant. Proinde statuimus, ut hoc

deceterò non præsumatur. Si quis hoc præsumpserit facere, & causam perdat, & à communionem efficiatur extraneus. u. q. i. inolita præsumptio.

14 Conuentus noster hoc Canonibus inserendū præcepit, ut Iudæis non liceat Christianas habere uxores, uel concubinas, neq; mancipium Christianum in usus proprios comparare: sed & filios, qui ex tali cõiugio nati sunt, assumendos esse ad baptismum. Nulla officia publica eis iniungantur, per quæ eis occasio tribuatur, Christianis pœnâ inferre. Si qui uerò Christiani ab eis Iudæis imi ritu sunt maculati, uel etiam circumcisi, non reddito precio, ad libertatem & religionem redeant Christianam. dist. 54. nulla officia pub.

15 Si qui ex seruis fiscalibus fortasse ecclesias cõstruxerint, easq; de sua paupertate dotauerint, has procuret episcopus prece sua autoritate regia confirmari.

16 Quoniam penè per omnem Hispaniã siue Galliciã idololatriæ sacrilegium inoleuit, hoc cum consensu gloriosissimi Principis sancta synodus ordinauit, ut omnis sacerdos in loco suo, unã cum iudice territorij sacrilegiū memoratum studiose perquirat, & exterminare inuentum non differat. Omnes uerò qui ad talem errorem concurrunt, sine discrimine, qua poterūt animaduersione coerceant. Quod si neglexerint, sciant se utriq; excommunicationis periculum esse subituros. Si qui uerò domini extirpare hoc malum de possessione sua neglexerint, & familię prohibere noluerint, ab episcopo & ipsi à communione pellantur.

17 Cum multæ querelæ ad aures sancti Concilij deferrentur, inter cætera tantæ crudelitatis opus est nunciatum, quantum cõfidentium aures sacerdotum non possent sustinere: ut in quibusdam Hispaniæ partibus filios suos parentes interimant, fornicationis auidi, pietatis alieni. quibus si tædiū est filios numerosos alere, prius se ipsos debent castigare à fornicatiõe. Nam dum causa propagandæ prolis fortuntur coniugia, parricidio & fornicationi tenentur obnoxij: qui filios necando proprios, docent, se non pro filiis, sed pro libidine uxores duxisse. Proinde tantum nefas ad cognitionem gloriosissimi domini nostri Reccaredi regis perlatum est, cuius gloria dignata est iudicibus earum dem partiū imperare, ut amouendū tantum facinus diligenter cū sacerdote procuraret, & adhibita seueritate prohibeant. Ergo & sacerdotes locorum eorundem, in quibus sceleris huius immanitas peragitur, sancta Synodus præcipiendo cõuenit, ut idem scelus cum iudice curiosius quærant, & sine capituli uindicta, acriori disciplina prohibeant.

603
18 Præcepit hæc sancta & uniuersalis synodus, ut stante priorum autoritate canonum, quæ bis in anno præcepit congregari Concilia, consulta itineris longitudine & paupertate ecclesiarum Hispaniæ, semel in anno, in loco quem metropolitanus elegerit, episcopi congregentur: iudices uero locorum, aut actores fiscalium patrimoniorum, ex decreto domini nostri Reccaredi regis simul cum sacerdotum consilio, autumnali tempore die Calendarum Nouembrium in unum conueniant, ut discant quam pie, iuste & humaniter cum populis agere debeant, nec iniustis uectigalibus & immoderatis exactionibus ipsos premant: sed potius per miserationem compatientes, à grauiumibus defendant, ut bonos populi tutores facere decet: nec in angarijs, aut in operatio-
nibus superfluis, siue priuatum onerent, siue fiscalem grauent. Sint etenim prospectores episcopi, secundum Regis admonitionem, qualiter iudices cum populis agant, ut ipsos præmonitos corrigant: aut insolentias eorum, principum auribus innotescant. Quod si correptos emendare nequierint, & ab ecclesia, & à communione suspèdant. A sacerdote uero & senioribus deliberetur, quid per prouincias in suo detrimento præstare debeant iudices, si ad concilium non uenerint. Concilium uero non soluatur, nisi prius locum elegerint, quo succedente tempore iterum ad concilium cõueniatur: ut iam non necesse habeat metropolitanus episcopus pro congregando concilio literas destinare, si in priore concilio tempus omnibus denunciatur, & locus.

19 Sic quidam contra Canonum autoritatem, ecclesias quas ædificauerint, postulant consecrari, ut dotem quam eidem ecclesiæ contulerunt, censeant ad episcopi ordinationem non pertinere. Quod factum & taliter in præterito corrigatur, ut & in futuro ne fiat prohibeatur: sed omnia secundum constitutionem antiquam, ad episcopi ordinationem & potestatem pertineant. 10. q. 1. sic quidam contra. & in decret. Iuonis, libro secundo.

20 Multorum querela hanc constitutionem exegit, quia cognouimus episcopos per parochias suas non sacerdotaliter agere, sed crudeliter desæuire. Et dum scriptum sit, Forma estote gregi, non ut domi-
nantes in clero: exactiones diocesi suæ, uel damna infligant. ideoque censemus, excepto quod ueterum constitutiones à parochijs habere iubet episcopos, ut alia quæ illis huc usque præsumpta sunt, denegentur: hoc est, neq; in angarijs presbyteri aut diaconi, neq; in aliquibus fatigentur indictionibus, ne ui-
deamur in ecclesia Dei exactores potiùs quam

Dei pōtīfices nominari. Hi uerò clerici tam locales quàm diocēsani, qui se ab episcopo grauari cognouerint, querelas suas ad metropolitanum deferre non differant: & metropolitanus non moretur eiusmodi præsumptiones coercere. 10. quæstiōe 3. quia cognouimus.

21 Ecclesiarum seruos, & episcoporum, uel omnium clericorum, à iudicibus uel actoribus publicis in diuersis angarijs fatigari dolemus. Propter quod, omne concilium à pietate gloriosissimi domini nostri poposcit, ut tales deinceps ausus inhibeat: sed serui superscriptorum officiorum, in eorum uisibus uel ecclesiæ laborent. Si quis uero iudicum aut actorum, clericum aut seruum clericum uel ecclesiæ, in publicis ac priuatis negocijs occupare uoluerit, à communione ecclesiastica (cui impedimentum facit) efficiatur extraneus. 12. quæstione 2. ecclesiarum seruos.

22 Qui diuina uocatione ab hac uita recedunt, cum psalmis tantummodo, & psallentium uocibus debere ad sepulchra deferri. Nam funebre carmen, quod uulgò defunctis cantari solet, uel in pectorib; se aut proximis aut familias cedere, omnino prohibemus. Sufficiat autem, quod in spe resurrectionis Christianorum corporibus famulatus diuinorum impenditur canticorum. Prohibet enim nos Apostolus sanctus, lugere defunctos, dicens: De dormientibus autem nolo uos contristari, sicut & cæteri qui spem non habent. Et Dominus non fleuit Lazarum mortuum, sed ad uitæ huius plorauit ærumnas resuscitandum. Si enim post hoc episcopus omnes Christianos prohibere agere non moretur, à religiosis tamen omnino aliter fieri non debere censemus. Sic enim Christianorum per omnem mundum humari oportet corpora defunctorum. 13. q. 2. qui diuina uocat.

23 Irreligiosa consuetudo est, quam uulgus per sanctorum solennitates agere consuevit. Populi qui debent officia diuina attendere, saltationibus turpibus inuigilant, cantica non solum mala canentes, sed & religiosorum officijs perstreperentes. Hoc etenim ut ab omni Hispania depellatur, sacerdotum & iudicum à concilio sancto eurg committitur. De consuetud. distinct. 3. irreligiosa consuetudo est.

EDICTVM REGIS DE CONFIRMATIONE CONCILII.

¶ Gloriosissimus dominus Reccaredus rex, uniuersis sub regimine nostre potestatis consistentibus. Amatores nos sui diuina facies ueritas, nostris principaliter sensib; inspirauit, ut causa instaurandæ fidei ac disciplinæ eccle-

ecclesiastica, episcopos omnes Hispaniæ nostro præsentari culmini iuberemus. Præcedente autem diligenti & cauta deliberatione, siue quæ ad fidem conueniunt, seu quæ ad morum correctionem respiciunt, sensus maturitate & intelligentiæ grauitate constant esse digesta. Nostra proinde autoritas hoc omnibus hominibus ad regnum nostrum pertinentibus iubet, ut si qua definita sunt in hoc sancto concilio, acto in urbe Toletana, anno regni nostri feliciter quarto, nulli contemnere liceat, nullus præterire præsumat. Capitula enim, quæ nostris sensibus placita, & discipline congrua, à præsentis conscripta sunt synodo, in omni autoritate, siue clericorum, siue laicorum, siue quorumcunque omnium obseruentur & maneant: id est, De obseruatione priorum canonum: De symbolo proferendo à populis in ecclesia: De episcopis, ut eis non liceat alienare ecclesiæ, ut episcopo liceat unum de parochianis ecclesijs monasterium facere, ut episcopis & presbyteris & diaconis ex hæresi conuersis iam non liceat misceri uxoribus: uel quoddam hi qui semper catholici fuerint, in cellulis suis cum mulieribus extraneis non morentur: quoddam liberi ab episcopis uel ab alijs facti, & ecclesijs commendati, permanere debeant liberi: quoddam lectio in omnibus sacerdotalibus mensis legi debeat: quoddam clericos ex familijs fisci nostri, unquam nullus agere præsumat: & qui acceperit, irrita talis donatio maneat: De ecclesijs ab hæresi translatis, ut ad episcopos, in quorum sunt parochijs, pertineant: De uiduis, quoddam quæ uoluerint, continentiam teneant: & quæ nubere elegerint, quibus uoluerint, nubant, æquæ de uirginibus. Quoddam pœnitentes, secundum modum canonum antiquorum, debeant agere pœnitentiam. Quoddam qui uoluerint agere pœnitentiam, prius tondentur, aut habitum mutent. Quoddam non liceat Iudæis, de Christianis ducere uxores uel concubinas, siue comparare mancipia Christiana: & Iudæis non liceat, uel publica officia peragere. Quoddam manere debeat firmum, si serui fisci nostri ecclesias fecerint, easque de peculio suo dotaauerint. Quoddam idololatriæ cultura, à sacerdotibus uel iudicibus exquirenda sit, atque exterminanda. Quoddam qui filium suum necauerit, à sacerdotibus uel iudicibus distringatur. Quoddam semel in anno ad concilium sacerdotes, & iudices atque actores patrimonij nostri, debeant conuenire. Quoddam ecclesiarum omnium causa ad episcopi ordinationem pertinere debeat. Quoddam sacerdotes moderanter agere debeant per parochias. Quoddam serui ecclesiæ siue clericorum, non debeant à nostris aëtoribus in angaria aliqua fatigari. Quoddam religiosorum corpora cum hymnis & canticis tantum deferenda sint ad sepulchra.

Quoddam ballimathiæ & turpia cantica prohibenda sunt à sanctorum solennijs. Has omnes constitutiones ecclesiasticas, quas summarim breuiterque perstrinximus, sicut plenius in Canone continentur, manere perenni stabilitate sancimus. Si quis clericus ergo, aut laicus, harum sanctionum obediens obseruator esse noluerit, superba fronte maiorum statutis repugnans, si episcopus, presbyter, diaconus aut clericus fuerit, ab omni concilio excommunicationi subiaceat: si uero laicus fuerit, & honestioris loci persona fuerit, medietatem facultatum suarum amittat, fisci iuribus profuturam: si uero minoris loci persona est, amissione rerum suarum mulctatus, in exilium deportetur. Flauius Reccaredus rex hanc deliberationem, quam cum sancta definitimus synodo, confirmans subscripsi. Maufona, in Christi nomine ecclesiæ catholicæ Emeritensis metropolitani episcopus provincie Lusitaniæ, his constitutionibus, quibus in urbe Toletana interfui, manu mea subscripsi. Euphemius in Christi nomine episcopus provincie Toletanæ metropolitani episcopus provincie capitanus, constitutionibus quibus in urbe Toletana interfui, annuens subscripsi. Nigetius in Christi nomine Narbonensis metropolitani episcopus Gallie provincie, his constitutionibus, quibus in urbe Toletana interfui, annuens subscripsi. Pantardus in Christi nomine ecclesiæ catholicæ Bracarensis metropolitani episcopus provincie episcopus, his constitutionibus, quibus in urbe Toletana interfui, annuens, tam pro me, quam pro fratre meo Nitigisio episcopo ciuitatis Lucensis, subscripsi. Vngas in Christi nomine Barcinonensis ecclesiæ episcopus, his constitutionibus, quibus interfui, annuens subscripsi. Antonius in Christi nomine ecclesiæ Oretanæ episcopus, his constitutionibus, quibus interfui, annuens subscripsi. Sedatus in Christi nomine Berterrensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Palmatus in Christi nomine ecclesiæ Patensis episcopus, subscripsi. Murtose Tabernanæ ecclesiæ episcopus, subscripsi. Stephanus Tarraconensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Paulus Olyssipponensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Iohannes Agabrensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Polybius Ilerdensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Proculus Segobrigensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Simplicius Cæsaraugustanæ ecclesiæ episcopus, subscripsi. Agapius Cordubenensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Pedrus Ergauicensis Celtiberiæ ecclesiæ episcopus, subscripsi. Vuilgisclus ecclesiæ Valentinæ episcopus, subscripsi. Sinula Aquensis ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Aquilinus Aufonensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Sergius Carcaffonensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Eleutherius Salamanticensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Iulianus Bracarensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Froibistus Dertusanæ ecclesiæ episcopus, subscripsi. Theodorus Bastitanæ ecclesiæ episcopus, subscripsi. Beccila Lucensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Gardingus Tudenis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Argouitrus Portugalenis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Tonantius Palentinensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Celsinus Valentianæ ecclesiæ episcopus, subscripsi. Protogenes Segorinæ ecclesiæ episcopus, subscripsi. Alitius Gerudensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Thalassius Arcobricensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Laquintus Cauriensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Seruadus diaconus ecclesiæ Astigitanæ, agens uicem domini mei Pegasij episcopi, subscripsi. Ioannes in Christi nomine ecclesiæ Mentefanæ episcopus, subscripsi. Petrus Ossonobensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Gabinius Ofeensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Neufilata Adensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Sophronius Egarentis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Benenatus Elnensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Ioannes Dumienis monasterij episcopus, subscripsi. Arterius Auzensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Stephanus Eliberitanæ ecclesiæ episcopus, subscripsi. Simplicius Vrgellenis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Ioannes Vellenis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Philippus Lamecensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Dominicus Iriensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Basilus Ilipensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Eulalius Italicensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Murila in Christi nomine Valentianæ ecclesiæ episcopus, his cōstitutionibus, quibus interfui, annuens subscripsi. Petrus Illiberitanæ ecclesiæ episcopus, subscripsi. Nibridius Agathensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Lilliolus Pampilonensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Theodorus Castulonensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Mummius Calaguritanæ ecclesiæ episcopus, subscripsi. Polsidonius Eminiensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Agrippinus Lotonensis ecclesiæ episcopus, subscripsi. Gananus archiepiscopus Emeritanæ ecclesiæ, agens uicem domini mei Fruatuosi episcopi, subscripsi. Idmirus archiepiscopus Auxiensis ecclesiæ, agens uicem domini mei Pegasij episcopi, subscripsi. Genesis in Christi nomine archidiaconus ecclesiæ Magalonensis, uicem domini mei Pœti episcopi, subscripsi. Valerianus archidiaconus ecclesiæ Memausensis, agens uicem domini mei Pelagij epi-

scopi, subscripsi. Velatus Tuccitanæ ecclesiæ episcopus, subscripsi.

MATISCONE NSIS SY-
nodus prima.

IN secundo uolumine Conciliorum Colonia impressorum, prima Matisconenis synodus circa tempora Pelagij secundi habita dicitur.

Conuenerunt aliquot Gallia episcopi: sed cuius regis iussu, ignoratur. Canones condidisse sequentes perhibentur.

1 Vt episcopi uel presbyteri atq; diaconi, ita sanctæ conscientia luce resplendeant, ut effugiant improbitatem actuum, maledicorum obloquia, ac testimonium in se diuinum implere contendant. Vnde ait Dominus: Sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uideant uestra opera bona, & magnificent patrem uestrum qui in cœlis est. Igitur autoritate canonica, atq; mansura in æuum constitutione sancimus, ut effugiat ab his extraneorum mulierum culpanda libertas: & tantum cum auia, matre, sorore, uel nepre, si necessitas fuerit, habitent.

2 Vt nullus episcopus, presbyter, diaconus, clericus, uel quicumq; secularis, in monasterijs puellarum, nisi probatae uitæ, & ætatis prouectæ, præter utilitatem, aut pro quacunque reparatione monasterij, in quacunque earum necessitate, habitare, aut secretas colloquutiones habere præsumant, ne intra salutatorium aut oratorium ingredi permittantur, præcipuè Iudæi: nec pro quorumcunque negotiorum occasione puellis intra monasterium Deo dicatis aliquid secretius colloqui, aut familiaritatē uel moras ibidem habere præsumant.

3 Vt nulla mulier in cubiculo episcopi, absq; duobus presbyteris, aut certè diaconis, ingredi permittatur.

4 Vt qui oblationes fidelium defunctorum, quæ ecclesijs conferuntur, retinent, uelut retentores ecclesiæ & necatores egentium, ab ecclesiæ liminibus arceantur.

5 Vt nullus clericus sagum, aut uestimenta, aut calceamenta secularia, nisi quod religionē deceat, induere præsumat. Quod si post hanc definitionem clericus aut cum indecenti ueste, aut cum armis inuētus fuerit, à seniore ita coerceatur, ut triginta dierum inclusione detentus, aqua tantum & modico pane diebus singulis sustentetur.

6 Vt archiepiscopus sine pallio missas dicere non præsumat.

7 Vt nullus clericus de qualibet causa, extra discussionem episcopi sui, à seculari iudice iniuriam patiat, aut custodiæ deputetur. Quod si quicumque iudex, cuiuscunque clericum absque causa criminali, id est, homicidio, furto, aut maleficio, hoc

hoc facere fortasse præsumpserit, quàm diu episcopo loci illius uisum fuerit, ab ecclesiæ liminibus arceatur.

8 Vt nullus clericus ad iudicem secularē, quemcunq; alium fratrem de clericis accusare, aut ad causam dicendam trahere, quocunq; loco præsumat: sed omne negotium clericorum, aut in episcopi sui, aut in presbyteri, aut archidiaconi præsentia finiatur. Quod si quicunq; clericus hoc implere distulerit, si iunior fuerit, uno mense de quadraginta istus accipiat: si certè honoratior, triginta dierum inclusione mulctetur.

9 Vt à feria sancti Martini usq; ad natalem Domini, secunda, quarta & sexta sabbati ieiunentur: & sacrificium debito, quemadmodum quadragesimale, ordine celebretur. In quibus diebus canones legendos esse specialiter definitiōe sancimus, ut nullus se fateatur per ignorantiam deliquisse.

10 Vt presbyteri, diaconi, uel de quolibet ordine cleri, ita episcopo suo obedientię deuotione subiaceant, ut non alibi dies feriatos, nisi in obsequio illius, liceat tenere aut celebrare. Quod si quis per quamcunq; contumaciam, aut per cuiuscunq; patrocinium hoc facere distulerit, ab officio iuregeatur.

11 Episcopi, presbyteri, uel uniuersi honoratiores clerici, cum sublimis dignitatis apice sublimantur, actibus omnino renuncient seculi, & sacro electi ministerio repudiēt carnale consortium, ac permixtionis pristinæ contubernium permutēt grauitatis affectu: & quisquis ille est, diuini muneris benedictione percepta, uxori suæ perus frater ilicet efficiatur ex coniuge. Eos uerò quos reperiimus ardore libidinū inflammatos, abiectio religionis cingulo, ad uomitum pristinum inhibita rursus coniugia repetisse, atque incesti quodammodo crimine clarum decus sacerdotij uiolasse, quod nati etiam filij prodiderunt: quod qui fecisse cognoscitur, omni in perpetuum, quam admisso iam crimine perdidit, dignitate priuabitur.

12 De puellis uerò quę se Deo uouerint, & præclare decore ætatis ad terrenas nuptias transferint, id constituendum esse decreuimus: ut si qua puella uoluntariē aut parentibus suis rogantibus religionem professā, uel benedictionem fuerit consequuta, & postea ad coniugium, aut ad uolutabrum seculi (quod potius stuprum est quàm coniugiū iudicandum) transgredi præsumpserit, usq; ad exitum cum ipso, qui se huiusmodi consortio maculauit, communione priuetur.

Quod si pœnitētia ducti, se sequeltrauerint, quàm diu episcopo loci illius uisum, à communionis gratia suspendatur: ita tamen, ut propter inimitatē, aut subitaneum transiitum uitæ, illis (miserationis intuitu) com-

muniō tunc non negetur.

13 Nec Iudæi Christianis populis iudices deputentur, aut telonarij esse permittantur, per quod illis (quod Deus auertat) Christiani uideantur esse subiecti.

14 Vt Iudæis à cœna Domini usque ad primam diem post Pascha, secundum edictū bonæ recordationis dñi Childeberti regis, per plateas aut forum, quasi insultationis causa, deambulandi licentia denegetur, & ut reuerentiam cunctis sacerdotibus Domini uel clericis impendant: nec ante sacerdotes consessum, nisi ordinati, habere præsumāt. Qui hoc facere fortasse præsumpserit, à iudicibus locorū (prout persona fuerit) distringatur.

15 Vt nullus Christianus Iudæorum conuiuijs participare præsumat. Quod si facere quicunq; (quod nefas est dici) clericus aut secularis præsumpserit, ab omnium Christianorum consortio se nouerit compescendū, quisquis eorum impietatibus fuerit inquinatus.

16 Et licet, quod de Christianis, qui aut cauitatis incursum, aut quibuscunq; fraudibus Iudæorum seruitio implicantur, debeat obseruari, nō solum canonicis, sed & legum beneficio iam pridem fuerit constitutum: tamen quia nunc ita quorundam querela exorta est, quosdam Iudæos per ciuitates aut municipia consistentes, in tantam insolentiam & proteruiam prorupisse, ut nec reclamationib. Christianis liceat, uel precio de eorum posse seruitute absolui: idcirco presenti concilio, Deo autore sancimus, quod qui Iudæo deinceps debeat deseruire, datis per quolibet bono mancipio 12 solidis, ipsum mancipium quicunq; Christianus, seu ad ingenuitatem, seu ad seruitiū licentiam habeat redimendi: quia nefas est, ut quos Christus Dominus sanguinis sui effusione redemit, persecutorum uinculis permaneant irretiti. Quod si acquiescere his quę statuimus, quicunq; Iudæus noluerit, quàm diu ad pecuniam constitutam uenire distulerit, liceat mancipiū ipsum cum Christianis, ubicunq; uoluerit, habitare.

17 Id etiā pari convenientia placuit (quia in uniuerso populo multi peccatis inuoluti esse dicuntur, qui ambitione inflati sunt, & periurijs irretiti) ut si quis conuictus fuerit alios ad falsum testimonium uel perurium attraxisse, aut quacunq; corruptione sollicitasse, ipsi quidem usque ad exitum nō cōmunicent: hi uerò qui ei in periurio consensisse probātur, post ab omni sunt testimonio prohibēdi, & secundum legem infamia notabuntur.

18 De his uerò qui innocentes aut coram principe aut iudicibus accusare cōuicti fuerint, si clericus honoratior fuerit, ab officij sui

611
sui ordine degradetur: si uerò secularis, communione priuetur.

19 Et licet priori titulo **legatur** definitum, quid de puellis, quæ se diuinis cultibus, aut parentum aut sua uoluntate dicauerint, debeat obseruari: tamen quia monacha nomine Agnes, quæ de monasterio reuocata dicitur (instigante diabolo) agellos uel quascunque res ad se pertinentes, aliquibus potenti-
10 bus uelle dare, dummodò per eorum patrocinium se posset de nitra monasterij sui septa subtrahere, & uoluptatibus seculi clandestina uel singulari habitatione uacare: ideo præstantiori constitutione sancimus, ut tam illa quam quæcunq; alia monacha, quæ sub hac argumentatione se, derelicto habitu, ad illecebras seculi, aut res suas pro tam nequam liberationis causa quibuscunque dare censuerit, tam illa quæ hoc dare uoluerit, quam illi quicunq; hoc acceperint, ne, quod Deus
20 auertat, ambitionis instinctu, religionis uideatur regula uitari, tam diu sint à communionis gratia sequestrati, quam diu res ipsas eis à quibus has acceperant, digna pœnitentia aut satisfactione restituant.

Nomina episcoporum qui in hoc Concilio subscripserunt.

Priscus in Dei nomine episcopus ecclesiæ Lugdunensis, constituens subscripsi. Aunacharius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Autricæ, constitutionibus nostris subscripsi. 30 Arthemius episcopus ecclesiæ Senonicæ, constituens subscripsi. Agricola episcopus ecclesiæ Niuernensis, subscripsi. Arthemius episcopus ecclesiæ Vasensis, subscripsi. Estitius episcopus ecclesiæ Gratianopolitanæ, constituens subscripsi. Heraclius episcopus ecclesiæ Diensis, constituens subscripsi. Eusebius episcopus ecclesiæ Matisconensis, subscripsi. Euantius peccator episcopus
40 ecclesiæ Viennensis, constitutionibus subscripsi. Flavius episcopus ecclesiæ Cabilonensis, subscripsi. Gallomagnus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Trecensis, constitutionibus subscripsi. Iconius episcopus ecclesiæ Maurianensis, subscripsi. Marcianus episcopus ecclesiæ Tarentasiensis, subscripsi. Namantius episcopus ecclesiæ Aurelianensis, subscripsi. Pappus episcopus ecclesiæ Aptensis, subscripsi. Remigius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Bituricæ, constitutionibus nostris subscripsi. Mummolus episcopus ecclesiæ Lingonicæ, subscripsi. Ragnoaldus episcopus ecclesiæ Valenting, subscripsi. Siluester in Christi nomine episcopus ecclesiæ Visontinensis, constitutionibus nostris subscripsi. Siagrius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Eduorum, constitutionibus nostris subscripsi. Victor episcopus ecclesiæ
60 Ticaensis, constitutionibus nostris subscripsi.

Anno uigesimoquarto Gunthramni regis ad urbem Matisconensem cōuenerūt iussu regis, Priscus, Euantius, Prætextatus, Berthechrannus, Artemius, Sulpitius, metropolitani episcopi, cum suis comprouincialibus, & quædam statuta ad ecclesiasticam disciplinam & ceremonias pertinentia cōdiderunt: quæ in synodali epistola promulgarunt in hunc modum.

1 Videmus populum Christianum temerario more diem Dominicam contemptui tradere, & sic ut in priuatis diebus operibus continuis indulgere: propterea per hanc synodalem nostram epistolam decernimus, ut unusquisq; nostrum in sacrosanctis ecclesijs admoneat sibi subditam plebem. Et si quidem admonitioni consensum præbuerint, suis proderunt utilitatibus: sin autem minus, subiacebunt pœnis à nobis diuinitus definitis. Omnes itaq; Christiani, qui nō incassum hoc nomine fruimini, nostræ admonitioni
aurem accomodate, scientes quoniam nostræ est autoritatis, utilitati uestræ prospicere, & à malis operibus coercere. Custodite diem Dominicam, quæ nos denuò peperit, & à peccatis omnibus liberauit. Nullus uestrum litium fomitibus uacet, nullus causarum actiones exerceat: nemo sibi talem necessitatem exhibeat, quæ iugum ceruicibus iumentorū imponere cogat. Estote omnes in hymnis, in laudibus Dei, animo corporeq; intenti. Si quis uestrum proximam habet ecclesiam, properet ad eandem, & ibi Dominico die semetipsum precibus lachrymisque afficiat. Sint oculi manusq; uestræ toto illo die ad Deum expansæ. ipse est enim dies requietionis perpetuus, ipse nobis per septimæ diei umbram insinuatus noscitur in lege & prophetis. Iustum igitur est, ut hanc diem
unanimiter celebremus, per quam facti sumus, quod non fuimus. Fuimus enim antè serui peccati, sed per eam facti sumus filij iusticiæ. Exhibeamus Domino liberam seruitutem, cuius nos nouimus pietate de ergastulis liberatos erroris: non quia hoc Dominus noster à nobis expetit, ut corporali abstinentia diem Dominicam celebremus: sed
quærit obedientiam, per quam nos, calcatis terrenis actibus, ad cœlum usque misericorditer prouehat. Si quis itaq; uestrum hanc salubrem exhortationem paruipenderit, aut contemptui tradiderit, sciat se pro qualitatibus merito principaliter à Deo puniri, & deinceps sacerdotali quoque iræ implacabiliter subiacere. Si caudicus fuerit, irreparabiliter causam mittet: si rusticus aut seruus, grauioribus fustium ictibus uerberabitur: si clericus aut monachus, mensibus sex à consortio suspendetur fratrum. Hæc namque
D omnia

omnia & placabilem erga nos Dei animum reddunt, & plagas morborum uel sterilitatem amouent atq; repellunt. Noctem quoque ipsam, quæ nos supernæ luci & inaccessibili reddit, spiritualibus exigamus excubijs: nec dormiamus in ea, quemadmodum dormitant qui nomine duntaxat Christiani esse noscuntur: sed oremus & uigilemus operibus sacris, ut digni habeamur in regno cohæredes fieri Saluatoris.

2 Pascha itaq; nostrum, in quo summus sacerdos & pontifex pro nostris delictis, nullam habens obnoxiationem peccati, immolatus est, debemus omnes festiuissimè colere, & sedulè obseruationis sinceritate in omnibus uenerari: ut illis sanctissimis sex diebus, nullus seruire opus audeat facere: sed omnes simul coadunati, hymnis Paschalibus indulgètes, perseverationis nostræ præsentiam quotidianis sacrificijs ostendamus, 20 laudantes creatorem ac regeneratorem nostrum uespere, & mane, & meridie.

3 Relatione quorundam fratrum nostrorum comperimus, Christianos non obseruantes legitimum diem Baptismi, penè per singulos dies ac natales martyrum, filios suos baptizare: ita ut uix duo uel tres reperiatur in sancto Pascha, qui per aquam & Spiritum sanctum regenerentur. Idcirco censemus, ut ex hoc tempore nullus eorum permittatur 30 talia perpetrare, præter illos quos infirmitas nimia, aut dies extremus cōpellit filios suos baptismum percipere. Ideoque præsentibus admonitionibus à suis erroribus uel ignorantia reuocati, omnes omnino à die quadragesimo cum infantibus suis ad ecclesiā obseruare præcipimus, ut impositione manus certis diebus adepti, & sacri olei liquore peruncti, legitimi diei festiuitate fruantur, & sacro baptismo regenerentur, quo possint & honoribus (si uita comes fuerit) sacerdotalibus fungi, & singularis celebrationis solennitate frui.

4 Residentibus nobis in sancto concilio, cognouimus quosdam Christianos, relicto fratrum cœtu, à mandato Dei aliquibus locis deuiasse, ita ut nullus eorum legitimo obsecundationis parère uelit officio deitatis, dum sacris altaribus illam admovent hostiam. Propterea decernimus, ut omnibus 50 Dominicis diebus altaris oblatio ab omnibus uiris & mulieribus offeratur tam panis quàm uini, ut per has immolationes & peccatorum suorum fascibus careant, & cum Abel uel cæteris iustè offerentibus, promereantur esse consortes. Omnes autem qui definitiones nostras per inobedientiam euacuare contendunt, anathemate percellantur.

5 Omnes igitur reliquas fidei sanctæ ca-

tholicæ causas, quas temporis longitudine cognouimus deterioratas fuisse, oportet nos ad statum pristinum reuocare, ne nobis simus aduersarij, dum ea quæ cognoscimus ad nostri ordinis qualitatem pertinere, aut non corrigimus, aut (quod nefas est) silentio præterimus. Leges namq; diuinæ, consules sacerdotibus ac ministris ecclesiarum pro hæreditaria portione, omni populo præceperunt, decimas fructuum suorum 10 locis sacris præstare, ut nullo labore impediti, per res illegitimas spiritualibus possint uacare ministerijs: quas leges Christianorum congeries longis temporibus custodiuit intactas. Nunc autem paulatim præuicatorum legum penè Christiani omnes ostenduntur, dum ea quæ diuinitus sancta sunt, adimplere negligunt. Vnde statui- 15 mus ac decernimus, ut mos antiquus à fidelibus reparetur, & decimas ecclesiasticis famulantibus cæemonijs populus omnis inferat: quibus sacerdotes aut in pauperum usum, aut captiuorum redemptionem pro- 20 rogatis suis orationibus pacem populo ac salutem impetrent. Si quis autem contumax nostris statutis saluberrimis fuerit, à membris ecclesiæ omni tempore separetur.

6 Item decernimus, ut nullus presbyter confectus cibo, aut crapulatus uino, sacrificia contrectare, aut missas priuatis festisq; diebus concelebrare præsumat. Iniustum est enim, ut spiritali alimento corporale præponatur: sed si quis hoc attentare cœperit, dignitatem amittat honoris. Iam enim de tali causa & in concilijs Africanis definitum est. Quam definitionem nos quoque dignam duximus sociare decreto, & ad locum, ut Sacramenta altaris non nisi 40 à ieiunis hominibus celebrentur: excepto uno die anniuersario, quo cœna Domini celebratur. Quæcunque reliquæ sacrificiorum post peractam missam in sacrario superfederint, quarta uel sexta feria innocentes ab illo cuius interest, ad ecclesiā adducantur: & indicto eis ieiunio, easdem reliquias conspersas uino percipiant.

7 Quæ dum postea uniuerso cœtui secundo, dum consuetudinem recitata innotescerent, Prætextatus & Pappulus uiri beatissimi dixerunt: Decernat itaq; & de miseris libertis 50 nostræ autoritatis uigor insignis, qui ideo plus à iudicibus affliguntur, quia sacris sunt commendati ecclesijs: ut si quas quispiam dixerit contra eos actiones habere, non audeat eos magistratui contradere, sed episcopi tantum iudicio, in cuius iudicio principaliter constant, quæ sunt iusticiæ & ueritatis. Indignum est enim, ut hi qui in sacrosancta ecclesiā iure noscuntur legitimo ma- 60 numissi,

numissi, aut per epistolam, aut per testamen-
tum, aut per longinquitatem temporis li-
bertatis iure fruuntur, ne à quolibet iniu-
rissimè inquietentur. Vniuersa sacerdota-
lis congregatio dixit: Iustum est, ut contra
calumniatorum omnium uersutias defen-
dantur, qui patrocinium immortalis eccle-
siæ concupiscunt. Et quicumque à nobis
de libertis latum decretum superbiæ ausu
præuicari tentauerit, irreparabili damna-
tionis suæ sententia feriatur. Sed si placue-
rit episcopo ordinari iudicè, aut quem-
libet alium secularem in audientiam eorum
accerfiri, quum libuerit, fiat, ut nullus al-
ius audeat causas pertractare libertorū, nisi
episcopus cuius interest, aut is cui idem au-
diendum tradiderit.

Item, Christianæ religionis negocia
pertractantes, comperimus quosdam pseu-
dochristianos, de sacrosanctis ecclesijs, suæ
religionis oblitos, fugitiuos subtrahere: i-
deoque uim illatam nequaquam inultam
relinquentes, censemus pro Dei timore, ut
quicumque culpa compellente, aut poten-
tum importuna non sustinens, suæ gremiū
matri ecclesiæ petierit, usque ad præsen-
tiam sacerdotis in eodem loco inconcussè
permaneant: nulli permittentes quolibet di-
gnitatis gradu functo, fugitiuo etiam in lo-
cis sacris uiolentiam inferre. Sic enim mun-
dani principes suis legibus censuerunt, ut
quicumque ad eorum statuas fugerit, illisus
habeatur: quanto magis hi permanere de-
bent indemnati, qui patrocinia immortalis
regni & cœlestis adepti sunt? Si tamen ali-
quo facto tenentur obnoxij, qui ad ecclesiam
sunt à fuga uersi, quo iam sacerdoti culpæ
eorum innotescant, etiam ipsi consultum
ferant, qualiter Dei habitaculum per subtra-
ctionem non uioletur illorum.

Licet reuerendissimi canones atque
sacratissimæ leges, de episcopali audientia
in ipso penè Christianitatis principio sen-
tentiam protulerint: tamè quoniam eadem
postposita, humana in sacerdotes Dei gra-
satur temeritas, ita ut de atrijs uenerabilium
ecclesiarum uiolenter abstractos, ergastu-
lis publicis adducant: censemus, ut episco-
pum nullus secularium fascibus præditus,
iure suo contumaciter ac perperam agens,
de sancta ecclesia, cui præest, trahere audeat.
Sed si aliquid contentionis aduersus episco-
pum potentior persona habuerit, pergat ad
metropolitanum episcopum, & ei causas al-
leget: & ipse sit potestatis, honorabiliter
episcopum, de quo agitur, euocare, ut in
eius præsentia accusatori respondeat, & op-
positas sibi actiones extricet. Quod si talis
fuerit immanitas causæ, ut eam solus me-
tropolitanus definire non ualeat, aduocet

secum unum uel duos coepiscopos. Quod
si & ipsis dubietas fuerit, conciliabulo defi-
nito, diem uel tempus instituunt, in quo u-
niuersi ritè collecti, fratris sui & coepiscopi
causas discutiant, & pro merito aut iustifi-
cent, aut culpent. Nefas est enim, ut illius
manibus episcopus aut iussione de ecclesia
trahatur, pro quo semper Deum exorat: &
cui, inuocato nomine Domini, ad salua-
tionem corporis animæque, eucharistiam
sæpe porrexit. Hoc enim decretum à nobis
præfixum, qui fuerit audacter transgressus,
tam ipse quàm omnes qui ei consenserint,
usq; ad generale Concilium anathemate de
ecclesia separentur.

Quod de episcopis censuimus, uim
obteneat & in clero: ut neque presbyter, ne-
que diaconus, neque subdiaconus de eccle-
sijs trahantur, aut iniuriam aliquam in scio
episcopo eorū patiantur: sed quicquid quis
aduersus eos habuerit, in noticiam episcopi
proprii perducatur, & ipse causam (iusticia præ-
eunte) discutiens, animo clericos accusan-
tis satisfaciatur.

Sectatores hospitalitatis nos esse non
solum Dominus Iesus admonet, quum se
dicit in hospitem receptum fuisse: sed etiam
eius Apostolus, omnibus penè præceptis.
Propterea, beatissimi fratres, unumquem-
que nostrum oportet, non solum semetip-
sum ad hoc opus aptare, sed etiam omnium
fidelium mentes, ut possint apud Deum mi-
sericordiæ operibus pro nostris peccatis in-
tercedere, & nos ei per ueram hospitalitatem
reconciliari. Si quis ergo nostrum non ad-
monuerit, aut exemplum exhortatiōis suæ
ipse prius non comprobarit opere, indigna-
tionem diuinæ proculdubio incurret maie-
statis. Prædicetur hoc nostræ mediocrita-
tis statutum in auribus omnium Christia-
norum.

Quid autem Scriptura diuina de uiduis
& pupillis præcipiat, nobis clam non est.
ideoque, quoniam prouisioni nostræ, Deo
authore, causæ principaliter uiduarū & pu-
pillorum sunt commissæ, peruenit ad nos,
quod à iudicibus crudelius pro leuissimis
causis, ueluti defensore carentes, irremedia-
biliter affligantur. Ob quam causam decer-
nimus, ut iudices non prius uiduas & pu-
pillos cōueniant, nisi episcopo nunciarint,
cuius sub uelamine degunt. Quod si epi-
scopus præsens non fuerit, archidiaconus
& presbyter pariter sedentes, communi de-
liberatione causas eorum terminos figant,
ita iustè ac rectè, ut deinceps de talibus an-
tedictæ personæ non conquassentur. Quod
si is qui iudex est, aut impetitor, eis aut iniu-
riam aliquam ingesserit, aut definitionem
tanti Concilij transgressus fuerit, à commu-

nione suspendatur. Quibus igitur magnarum rerum causæ commissæ sunt, nec minimarum dignum est causas parvipendere personarum. Solent enim & minima, paulatim despecta, in malum magnum trahere.

13 Propterea tractatis omnibus quæ divini vel humani iuris fuerunt, & ad finem usq; perductis, putauimus congruum esse, de canibus etiam vel accipitribus aliqua statuere. Volumus igitur, quod episcopalis domus (quæ ad hoc, Deo fauente, instituta est, ut sine personarum acceptione omnes in hospitalitate recipiat) canes non habeat: ne fortè hi qui in ea miseriarum suarum leuamen habere confidunt, dum infestorum canum moribus laniantur, detrimentum uersa uice suorum sustineant corporum. Custodienda est igitur episcopalis habitatio hymnis, non latratibus: operibus bonis, non moribus uenenosis. Vbi igitur Dei est assiduitas cantilenæ, monstrum est & dedecoris nota, canes ibi uel accipitres habitare.

14 Ex interpellatione quorundam cognouimus, quod calcatis canonibus & legibus, hi qui lateri regis adhærent, uel aliqui qui potentia seculari instantur, res alienas competere, & nullis exertis actionibus, aut conuinctionibus prærogatis, non solum miseros de agris, sed etiam de domibus proprijs exulare. Idcirco in medium consulentes, decernimus, ut deinceps huius mali licentiam quispiam non habeat: sed secundum canonum atq; legum tenorem, causarum suarum actionem proponant, ut nullus miserorum, rebus suis per uim aut assentationem quamlibet defrauderetur. Illi autem qui contra dispositum non solum nostrum, sed etiam antiquorum patrum & regum uenire tentauerint, procellosi anathematis ultione plestantur.

15 Et quia ordinationi sacerdotum (annuente Deo) congruit de omnibus disponere, & causis singulis honestum terminum dare, ut per hos reuerendissimos canones, & præteritorum canonum uiror, ac florida germina maturis fructibus enitescat, statuimus: ut si quis quempiam clericorum honoratorum in itinere obuium habuerit, usque ad inferiorem gradum honoris ueneranter (sicut condecet Christianum) illi colla subdat, prout is officia & obsequia fidelissima Christianitatis iure promeruit. Et si quidem ille secularis equo uehitur, clericusq; similiter secularis galerum de capite auferat, & clerico synceræ salutationis munus adhibeat. Si uero clericus pedes graditur, & secularis uehitur equo, illico ad terram defluat, & debitum honorem prædicto

clerico synceræ charitatis exhibeat: ut Deus, qui uera charitas est, in utrisq; lætetur, & dilectione sua utrumq; asciscat. Qui uero hæc quæ Spiritu sancto dictante sancita sunt, transgredi uoluerit, ab ecclesia, quam in suis ministris dehonorat, quamdiu episcopus illius ecclesiæ uoluerit, suspendatur.

16 Illud quoq; rectum nobis uisum est disponere, ut quæ uxor subdiaconi, uel exorcistæ, uel acolythi fuerat, mortuo illo, secundo se non audeat sociare matrimonio. Quod si fecerit, separetur, & in cenobijs puellarum Dei tradatur, & ibidem usque ad exitum uitæ suæ permaneat.

17 Comperimus multos, necdum marcidatis mortuorum membris, sepulchra recidare, & mortuos suos superimponere: & aliorum (quod nefas est) pro mortuis suis religiosa loca usurpare, sine uoluntate scilicet domini sepulchrorum. ideoq; statuimus, ut nullus deinceps hoc peragat. Quod si factum fuerit, secundum legem superimposita corpora de eisdem tumulis reiciantur.

18 Incestam copulationem, in qua nec coniuges nec nuptias rectè appellari leges sanxerunt, catholica omnino detestatur atque abominatur ecclesia, & grauioribus pœnis eos afficere promittunt, qui natiuitatis suæ gradus libidinoso ardore contemnentes, in merda (quod nefas est) ut fues teterrimi conuoluuntur.

19 Cognouimus etiam quosdam clericorum infruitos, ad forales reorum sententias frequenter accedere. Propterea prohibitionis eorum accessus hunc canonem protulimus, definientes, ut ad locum examinationis reorum nullus clericorum accedat: neque inter sit atrio fauciolo, ubi pro reatus sui qualitate quispiam interficiendus est. Si tamen ex nunc aliquis eorum definita contemnens, illuc accesserit, aut inter sit, defraudatus honesti honoris stola, gregibus examinatorum societur, quos diuinis prætulit monasterijs.

20 Vniuersæ fraternitatis deliberatione ac definitione complacuit, ut antiquorum patrum iuribus in omnibus custoditis, ad Synodum post triennij tempus omnes conueniant, ut de alterna principaliter sospirate exhilarati, causarum exurgentiū tam diuinæ religionis quam humanæ necessitatibus discutiant, & omnibus iustum equumq; finē imponant: & hoc adimplere, sollicitudinis sit metropolitani Lugdunensis episcopi, unā cum dispositione magnifici principis nostri, prius definitis locum mediterraneum, ad quem omnes episcopi sine labore alacres congregentur. Et si aliquis eorum contumax fuerit, aut excusationem

falsa

falsæ necessitatis, quare non interfit, inueni-
rit, & postea publicatum fuerit, quod ine-
pra erat eius excusatio: uolumus, ut usque
ad concilium uniuersale à communione &
charitate fraterna maneat alienus.

¶ Eadem etiam Gunthramnus rex edi-
cto promulgauit. Cuius exemplum subij-
cimus.

Gunthramnus rex Francorum, omnibus
pontificibus, ac uniuersis sacerdotibus, &
cunctis iudicibus in regione nostra constitu-
tis. Per hoc supernæ maiestatis autorem
(cuius uniuersa reguntur imperio) placari
credimus, si in populo nostro iusticiæ iura
seruamus: & ille pius Pater & Dominus, qui
humanæ fragilitatis substantiam suo sem-
per adiuuare consuevit auxilio, melius di-
gnabitur cunctorum necessitates, ac quæ sunt
opportuna, concedere his, quos cognoscit
præceptorum suorum monita custodire. 20
Dum ergo pro regni nostri stabilitate, & sal-
uatione regionis uel populi, sollicitudine
peragili attentius pertractauimus, agnouimus
infra regni nostri spacia uniuersa sce-
lera, quæ canonibus & legibus pro diuino ti-
more puniri consueuerunt, suadente aduersa
rio boni operis, perpetrari: & ex hoc procul
dubio indignatione cœlesti, per diuersas se-
culi tempestates, homines ac pecora, aut
morbo consumi censentur, aut gladio, dum 30
diuina iudicia non timentur: atque ita fit,
ut admittendo illicita per ignorantiam, mul-
ti depereant, & non solum præsentem ui-
tam celerius cogantur amittere, sed & infer-
ni supplicia sustinere. Ad uos ergo sacro-
sancti pontifices, quibus diuina clementia
potestatis paternæ concessit officium, ser-
mo nostræ serenitatis dirigitur: sperantis,
quod ita populum nobis prouidentia diui-
na commissum frequenti prædicatione stu- 40
deatis corrigere, & pastoralis studio guber-
nare, quatenus dum uniuersi diligendo iu-
sticiam conuersatione præcipua cum om-
ni honestate studuerint uiuere melius, cun-
ctarum aduersitate remota, cœlesti bene-
ficio concedatur tranquillitas temporum,
& congrua saluatio populorum. Et licet
absq; nostra admonitione ad uos specialiter
prædicandi causa pertineat, attamen reli-
quorum peccatis uos omnino credimus esse 50
se participes, si filiorum uestrorum culpas
non assidua obiurgatione corrigitis, sed si-
lentio præteritis. Nam nec nos, quibus fa-
cultatem regnandi superni regis commisit
autoritas, iram eius euadere possumus, si de
subiecto populo sollicitudinem non habemus.
Idcirco huius decreti ac definitionis
generali uigore decernimus, ut in omnibus
diebus Dominicis, in quibus sanctæ resur-

rectionis mysterium ueneramur, uel in qui-
buscunque reliquis solennitatibus, quan-
do ex more ad ueneranda templorum ora-
cula uniuersæ plebis coniunctio deuotionis
congregatur studio, præter quod uisum
præparari conuenit, ab omni corporali ope-
re suspendantur, nec ulla causarum præci-
pue iurgia moueantur: sed uos Apostolici
pontifices, iungentes uobiscum consecra-
tores uestros, & filios seniores ecclesiæ, ac
iudices locorum, quoscunque agnoscitis,
quod uita honesta ac qualitas commendat,
ita uniuersam populi multitudinem con-
stanti uel Deo placita iugiter prædicatione
corrigite: ut & benè uiuentes mysticus ad-
hortationis sermo mulceat, & excedentes,
ad uiam recti itineris correctio pastoralis ad-
ducatur, quatenus omnes unanimi delibera-
tione laudabiliter studeant uiuere, uel æqui-
tate iusticiam conseruare, qualiter ab omni
peccatorum fece liberos suos sancta susci-
piat ecclesia Christianos. Enimvero qui-
cunque sacerdotum aut secularium, in in-
tentione mortifera perdurantes, crebrius ad-
moniti, si se emendare neglexerint, iuxta
quod conditiones causarum aut excessus
personarum exegerint, alios canonica seue-
ritas corrigat, alios ligatos pœna percellat,
quoniam nec innocentes potest reddere col-
lata securitas liberos, nisi certa culpæ pro-
batio punierit criminosos: nec minore sit pie-
tas, proteruos conteri, quàm releuare com-
pressos. Conuenit ergo, ut iusticiæ & æqui-
tatis in omnibus uigore seruato, distingat
legalis ultio iudicum, quos non corrigit ca-
nonica prædicatione sacerdotum, quo fiat, ut dū
præterita resecantur scelera, nullus audeat
perpetrare futura, & ita uniuersos exceden-
tes pro disciplinæ tenore seruando correctio-
nis frena constringant, ut uniuersam regio-
nem nostram pacis & concordie iura perfi-
ciant. Cuncti itaq; iudices iusta (sicut Deo
placent) studeant dare iudicia. Nam non
dubium est, quod acrius illos condemna-
bit sententia nostri iudicii, à quibus non te-
netur æquitas iudicandi. Non uicarios aut
quoscunque de latere suo, per regionem
sibi commissam instituere uel destinare præ-
sumant: qui (quod absit) malis operibus
consentiendo, uenialitatem exerceant, aut
iniqua quibuscunq; spolia inferre præsu-
mant. Clericorum transgressiones cum ad-
uersario instigante contigerint, quantum il-
lis pro diuino amore reuerentia maior im-
penditur, tantum conuenit ut acrius rese-
centur: quoniam si sancti pastores aut in-
stituti iudices (quod nefas est) subiecto-
rum suorum scelera potius occultare, quàm
resecare tentauerint, se ex hoc amplius reos
esse

esse uel noxios non ignorent. Cuncta ergo, quæ huius edicti tenore decreuimus, perpetualiter uolumus custodiri: quia in sancta Synodo Matisconensi hæc omnia (sicut nostis) studuimus diffinire, quæ præsentī auctoritate uulgamus.

ALIA SYNODVS MATISCONENSIS.

Regnante Gunthranno, & Chilperico, synodus apud urbem Matisconensem indicta & celebrata est.

Occasionem præbuit contentio inter Palladium Sanctonicum & Berthranum Burdegalem episcopos, orta in conuiuio Regis, qua sibi inuicem de adulterijs & de perurijs crimina obiecerunt, & discedentes à Rege cautiones & fideiussores dederunt, de Synodo ad decimum calendas mensis noni celebranda.

Cum episcopi iussu regis Gunthranni conuenissent, coeperunt primum tractare de ordinatione Faustiani, quem contra regis uoluntatem, iussu Gundobaldi, Palladius ordinauerat episcopum in urbe Aquensi: & re disceptata illum ab officio remouent. Stringentes etiam sententiam in eius ordinatores, præcipiunt, ut Orestes siue Palladius eum pascant, & singulis annis centenos aureos ministrent. Substituerunt autem in eius locum Nicetium.

Deinde agitur de Ursitio Cadurcensi episcopo: & quoniam is publicè fuerat confessus, se Secundobaldum excepisse, excommunicatur, & adimitur ei potestas celebrandi missas, ordinandi ecclesias, benedicendi chrisma, dandi eulogias: & iubetur pœnitentiā agere tribus annis, uino & carnibus abstinere, neque capillum neque barbam tondere.

Tertio, cum quidam ex episcopis asseruisset, mulierem hominem dici non posse, disceptatur de ea quæstione. tandem uerò decernitur, productis testimonijs: Masculum & fœminam creauit Deus, uocauitq; nomen eorum Adam: &, Quid dicitur Christus filius hominis, id est uirginis dicatur. ad quam dixerit etiam: Quid mihi tecum est mulier? Hac satis crassa Minerua refutatus ille, qui quæstionem mouerat, acquieuit.

Quarto Prætextatus Rothomagensis episcopus orationes suas, quas in exilio scripserat, coram synodo recitauit, quæ quibusdam quidem placuerunt: à quibusdam uerò, quia artem minimè secutus fuerat, reprehendebantur. Turonensis libro octauo, capite uigesimo.

sub Gregorio.

Anno Imperij Mauricij decimotertio, indictione decimaquarta, quinta die Iulij, Domini uerò 595, Gregorius Romæ cum episcopis uiginti quatuor, & cū presbyteris trigintaquatuor celebravit Synodum, in qua primum quatuor uniuersalia concilia approbauit: ut patet ex libro primo Epistolarum, capite quadagesimonono: & libro tertio, capite trigesimo tertio: & libro quarto, capite octuagesimo octauo.

Deinde decreta quædam cum synodi consensu fecit, quæ hoc ordine referuntur in libro Epistolarum eius duodecimo, indictione septima.

1 In sancta hac Romana ecclesia, cui diuina dispensatio præesse me uoluit, dudum consuetudo ualde reprehensibilis exorta est, ut quidam ad sacri altaris ministerium cantores eligantur, & in diaconatus ordine constituti modulationi uocis inseruiant, quos ad prædicationis officium & eleemosynarum studium uacare congruebat. Unde sit plerunq; ut ad sacrum ministerium dum blanda uox quæritur, quæri congrua uita negligatur. Et cantor minister Deum moribus stimulet, cum populum uocibus delectat. Qua de re præsentī decreto constituto, ut in sede hac sacri altaris ministri cantare non debeant, solumq; Evangelicæ lectionis officium inter missarum solennia exoluant: psalmos uerò ante reliquas lectiones censeo per subdiaconos, uel si necessitas exigit, per minores ordines exhiberi. Si quis autem contra hoc decretū meū uenire tentauerit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit.

Verecundus mos torpore indolentis inoleuit, ut huius sedis pontificibus ad secreta cubiculi seruitia laici pueri ac secularis obsequantur: & cum pastores uita esse discipulis semper debeat in exemplo, plerunq; clerici, qualis in secreto sit uita sui Pontificis, nesciunt: quam, ut dictum est, seculares pueri sciunt. De qua re præsentī decreto constituo, ut quidam ex clericis, uel etiam ex monachis electi, ministerio cubiculi pontificalis obsequantur: ut is qui in loco regiminis est, habeat tales, qui uitam eius in secreta conuersatione uideant, qui ex uisione sedula exemplum profectus sumant.

Consuetudo noua in hac ecclesia & ualde reprehensibilis erupit, ut cum rectores eius patrimonij urbana uel rustica prædicia illius competere posse suspicantur, fiscali more titulos imprimant, atq; hoc quod competere pauperibus existimant, non iudicio, sed manibus defendant. Et cum per prædicatores suos ueritas dicat, Nihil per

contentionem, etiam ipsum litigiosæ contentionis malum transcenditur, & res quælibet cum existimatur ecclesiæ posse competere, per uim tenetur. Proinde presenti decreto constituo, ut si quis Ecclesiasticorum unquam titulos ponere siue in rustico, siue in urbano prædio sua sponte præsumpserit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit. Is autem qui præest ecclesiæ, si hoc uel ipse fieri præcipit, uel sine sua præceptione factum digna punire animaduersione neglexerit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit.

Sicut indignos nos pro beati apostoli Petri reuerentia mens fidelium ueneratur: ita nostram infirmitatē decet semetipsam semper agnoscere, & impensæ sibi uenerationis honorem declinare. Ex amore quippe fidelium huius sedis rectoribus mos ultra meritum erupit, ut cum eorum corpora deferuntur, hæc dalmaticis contegant, & eas denique dalmaticas pro sanctitatis reuerentia sibi meritiendas populus scindat. Et cum affuerint multa à sacris corporibus Apostolorum Martyrumque uelamina, à peccatorum corpore sumitur, quod pro magna reuerentia feruetur. De qua re presenti decreto constituo, ut feretrum quo Romani pontificis corpus ad sepeliendum ducitur, nullo tegmine ueletur. Quam decreti mei curam gerere se dis huius presbyteros ac diaconos censemus. Si quis uerò ex eorum ordine hoc curare neglexerit, anathema sit. Responderunt omnes: Anathema sit.

Antiquam patrum regulam sequens, nihil unquam de ordinationibus accipiendū esse constituo, neque ex datione pallij, neque ex traditione chartarum, neque ex ea quam nostra per ambitionem simulatio inuenit appellatione Pastelli. Quia enim ordinando episcopo pontifex manum imponit, Evangelij uerò lectionem minister legit, confirmationis uerò huius epistolam notarius excipit: sicut Pontificem manum non decet, quam imponit, uendere: ita minister, uel notarius, non debet in ordinatione eius, uocem suam uel calamum uenundare. Pro ordinatione ergo, uel usu pallij, seu chartis atque pastello, eundem qui ordinandus est, uel ordinatur, omnino aliquid dare prohibeo. Ex quibus prædictis rebus si quis aliquid commodi appellatione exigere uel petere fortè præsumpserit, in districto omnipotentis Dei examinere atque subiacebit. Is autem qui ordinatus fuerit, si non ex placito, neque exactus uel petitus, post acceptas chartas & palliū, offerre aliquid ueliber ex clero gratiæ tantummodo causa uoluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus: quia eius oblatio nullā culpæ maculā inge-

rit, quæ ex accipientis ambitu non processit.

Multos ex Ecclesiastica familia, seu seculari militia nouimus ad omnipotentis Dei seruitium festinare: ut ab humana seruitute liberi, in diuino seruitio ualeant familiariter in monasterijs conuersari. Quos si passim dimittimus, omnibus fugiendi ecclesiastici iuris dominium, occasionem præbemus. Si uerò festinantes ad omnipotentis Dei seruitium incautè retinemus, illi inuenimur negare quædā qui dedit omnia. Unde necesse est, ut quisquis ex iuris Ecclesiastici seruitute, uel secularis militia, ad Dei seruitium conuertere desiderat, probeatur prius in laico habitu constitutus. Et si mores illius atque conuersatio bono desiderio illius testimonium ferunt, absque ulla retractione seruire in monasterio omnipotentī Deo permittatur, ut à seruitio humano liber recedat, qui diuino amore districtiorem subire appetit seruitutem. Si autem in monastico habitu secundū patrum regulas irreprehensibiliter fuerit conuersatus, post præfixa sacris canonibus tempora licenter iam ad quodlibet ecclesiasticū officiū prouehatur: si tamen illis non fuerit criminibus maculatus, quæ in testamento ueteri morte mulstantur.

Gregorius gratia Dei episcopus, his decretis subscripsit: & confirmauerunt episcopi & presbyteri, numero 58.

Gregorius sanctissimus apostolicus papa, ante corpus beatissimi Petri in synodo residens dixit: Hinc maximè nimium dolens & ingemiscens dico, quia aliquot ex Christianis in Occidentis partibus constitutos audio, & temerè contra catholicā fidem & patrum statuta agere, ita ut consecratas feminas ducere præsumant, mulieres & propinquas coniugio sortiatur. Quod opportunū est spiritali amputare mucrone, atque (si uestre placet sanctitati) radicitus euellere, ne seges boni agricolæ, iniquorum mixta horrentibus fructibus tordescat. Sanctissimi episcopi, seu uenerabiles presbyteri responderunt: uerè cognoscimus, gratia sancti Spiritus cor apostolatus uestri succellum, ut tantæ miseriæ squalorē à fideiū meritis detergatis. Post hæc omnium consonā responsionē, Gregorius apostolicus papa ante corpus memoratū uenerabile Christi Apostolorum principis, inferendo sententiā dixit.

i. Si quis presbyterā in coniugiū duxerit, anathema sit. ii. Si quis presbyter uel diaconus duxerit uxore, anathema sit. iii. Si quis monacham, quam Dei ancillam appellant, in coniugiū duxerit, anathema sit. iiii. Si quis comatrem spiritualement duxerit in coniugium, anathema sit. v. Si quis fratris uxorem duxerit in coniugium, anathema sit. vi. Si quis neptem duxerit

in coniugium, anathema sit. vii. Si quis nouercam aut nurum suam duxerit in coniugium, anathema sit. viii. Si quis conforbrinam duxerit in coniugium, anathema sit. ix. Si quis de propria cognatione, in qua cognatas habuit, duxerit in uxorem, anathema sit. x. Si quis uirginem rapuerit, uel furatus fuerit eam, cum sibi consentientibus anathema sit. xi. Si quis uirginem, quam sibi non desponsauerit, rapuerit, uel furatus fuerit in uxorem, unā cum sibi fauentibus anathema sit. xii. Si quis harios, aruspices, uel incantatores obseruauerit, aut phylacterijs usus fuerit, anathema sit. xiii. Si quis in quamlibet partem præcepta antè emissæ Apostolicæ ecclesiæ decameris & locis diuersis temerauerit, & non in omnibus obseruauerit, anathema sit. xiiii. Si quis homicidium fecerit, agat pœnitentiam decem annis. xv. Si quis in scelere permanserit, anathema sit. xvi. Si quis ex clericis laxauerit coronam, anathema sit. xvii. Et responderunt omnes per singula capitula tertio, Anathema sit.

Subscriptio beati Gregorij Papæ.

Gregorius sanctæ catholicæ atq; Apostolicæ Romanæ ecclesiæ antistes, huic constituto à uobis promulgato subscripsi. Agellus episcopus ciuitatis Feretentis, huic constituto à uobis promulgato subscripsit. Et cæteri subscripserunt. Valete.

SYNODVS LATERANENSIS.

In synodo Lateranensi Gregorius præsedit, & de monachorum quiete, libertate & immunitate, aliorum episcoporum assensu decreta fecit, in hunc modum.

¶ Interdicimus, ut nullus episcoporum aut secularium ultra præsumat de rebus, uel rebus, uel curtis monasteriorum, uel de cellulis, uel de uillulis quæ ad ea pertinet, quocumq; modo uel qualibet occasione minuere, uel dolos, uel immisiones, aut uoluntarias aliquas facere: sed si qua causa fortè inter terram uenientem ad partem suarum ecclesiarum & monasteriorum euenerit, & pacificè non potuerit ordinari, apud electos abbates & alios patres timentes Deum, sine uoluntaria dilatione, medijs sacrosanctis Euangelijs finiatur. Defuncto uerò abbate cuiusquam congregationis, non extraneus, nisi de eadem cōgregatione, quem sibi propria uoluntate concors fratrum societas elegerit, & qui electus fuerit, sine dolo uel uenialitate aliqua ordinetur. Quod si aptam inter se personam inuenire nequeunt, solerter sibi de alijs monasterijs similiter eligant ordinandum: nisi fortè ex tan-

tis (quod absit) criminibus, quæ sacri canonis punire monstrant, prohibeantur. Partim autem custodiendum est, ut inuito abbate, ad ordinanda alia monasteria, aut ad ordines sacros uel clericatus officium tolli exinde monachi non debeant: sed si abundantes fuerint, qui ad celebrandas Dei laudes, uel utilitates loci sufficiunt completas, de his quæ superfuerint, offerat abbas corā Deo, quos dignè potuerit inuenire. Quisquis autem ex monasterio ad ecclesiasticum ordinem peruenerit, ulterius illic nec potestatem aliquam, nec licentiam habeat habitandi. Descriptionesq; rerum, aut curtium, seu compitorum, aut rationum monasterij ab episcopo fieri omnino negamus: sed si res exigit, aliquando abbas loci illius cum alijs abbatibus rerum inuentarum descriptiones faciat, & eorum consilio siue iudicio finiantur. Solus autem abbas aut uisitor loci illius, suorum officialium recipiat computum aut rationem. Absente quoque abbate, episcopus in describendis peruidendisq; rebus monasterij acquisitis uel datis, nulla occasione se permisceat. Missas etiam publicas ab eo in cœnobio fieri omnino prohibemus, ne in seruiorum Dei recessibus, & in eorum receptaculis, nulla popularis occasio præbeatur. Nec audeat ibi cathedram collocare episcopus, seu quacumq; alia dignitate praeditus, aut potestate, uel quamlibet potestatem imperandi: nec aliquam ordinationem, quamuis leuissimam faciendi, nisi ab abbate loci fuerit rogatus, quatenus monachi semper maneant in abbatum suorum potestate. Nullusq; monachorum, sine testimonio uel consensu abbatis sui, in ecclesia aliqua locum teneat, uel ad aliquem promoueatur honorem. Hanc ergo scriptorum nostrorum paginam, omni in futuro tempore, ab omnibus episcopis & quibuscumque alijs, firmam statuimus, illibatamque seruari. Et sanctæ ecclesiæ iuuante Domino, suo termino siue iure contentæ. Et monasteria ecclesiasticis conditionibus, uel angarijs, aut etiam procurationibus, uel quibuscumque subsidijs obsequijsq; secularibus nullo modo subiaceant. Et prædicta auctoritate nostra, ne in huiusmodi episcopis, aut alijs precarijs, seu exactionibus ab eis, seu eorum subditis quouis modo exigendis & extorquendis, obtemperando obediant, strictissime prohibemus. Nullis præterea canonicis curis deseruiat: sed remotis uexationibus, ac cunctis grauaminibus diuinum opus cum summa deuotione animi perficiat. Vniuersi

tur se sociari & constabili decreto. Et quia ex iussione potestatis uestre cum ad Pistam ciuitatem pro conditionibus monasterij sancte recordationis Radegundis conuenimus, ut altercationes inter abbatissam eiusdem monasterij & monachas, quæ de ipso grege insalubri deliberatione progressæ sunt ipsis disceptantibus, agnoscere deberemus, euocatis partibus, interrogata Chrodieldis & Basina, quare tam audacter contra suam regulam foribus monasterij contrafactis discesserint, & hac occasione congregatio adunata digressa sit. Quæ respondentes, professæ sunt famis, nuditatis insuper & cædis se iam non ferre periculum: adiicientes etiam, eo quod diuersæ earum in balneo lauarentur, incongruè ad tabulam ipsa luserit, atque seculares cum abbatissa reficerent, etiam & sponsalia in monasterio facta sint, de palla holoserica uestimēta nepti suæ temerariè fecerit: foliola aurea quæ fuerant in gyro pallæ inconsultè sustulerit, & ad collum neptis suæ facinorose suspenderit: uittam de auro exornatam eidem nepti suæ superflue fecerit, barbaturias intus eo quod celebrauerit. interrogantes abbatissam, quid ad hæc responderet, dixit: De fame quod conqueruntur, secundum quod temporis penuria permetteret, nunquam ipsæ egestatem pertulerunt. De uestimento uero dixit: Si quis earum arcullulas scrutaretur, amplius eas habere quam necessitas indigeret. De balneo uero quod opponeretur, retulit hoc factum diebus quadragesimæ, ne pro calcis amaritudine lauantes noceret nouitas ipsius fabricæ, iussisse dominam Radegundem, ut seruientes monasterij publice hoc uisitarent, donec omnis sudor nocendi discederet, quod per XL. usque ad Pentecosten in usu famulis fuerit. Ad hæc Chrodieldis respondit: Et postea similiter multæ per tempora lauerunt. Retulit abbatissa, se nec probare quod dicerent, & se nescire an factum sit. Sed adhuc inculpans easdem, quod si ipsæ uidissent, cur abbatissæ non proderent? De tabula uero respondit: Et si iussisset uiuente domina Radegunde, se minus culpa respiceret: tamen nec in regula per scripturam perhiberi, nec in cautionibus retulit, sed ad iussione episcoporum repromisit ceruice se inflexa per penitentiam quicquid iuberetur implere. De conuiujs etiam ait, se nullam nouam fecisse consuetudinem, nisi sicut actum est sub domina Radegunde, se Christianis fidelibus eulogias obtulisse, nec sibi comprobari cum illis ullatenus conuiuas. De sponsalibus quoque ait, coram pontifice clero uel senioribus pro nepte sua orphanula arras accepisse: & tamen si hæc culpa sit, ueniam se coram cunctis petere pro-

fessa est. Tamen nec tunc conuiuium in monasterio fecerit. De palla quod reputarent, protulit monacham nobilem, quæ ei maior tem holosericum, quem de parentibus detulit, muneris causa concesserit, & inde partem abscessisset, unde quod uellet, faceret. De reliquo uero quantum opportunum fuit ad ornatum altaris, pallam condignè condiderit: & de illa inscissura, quæ pallæ supererat, purpuram neptis suæ in tunica poluerit: quam ibi dedisse dixit, quod monasterio profuit, quæ per omnia donatrix Didyma confirmauit. De foliolis aureis & uitta auro exornata, Macconem famulum uestrum præsentem testè adhibuit, eo quod per manum eius ab sponso puellæ prædictæ neptis suæ xx solidos accepit, unde hoc publicè fecerit: nec de monasterij rebus quicquid ibi permixtum sit. Interrogata Chrodieldis cum Basina, si forsitan aliquid (quod absit) abbatissæ adulterij reputarent, siue quid homicidij uel malefici fecerit, aut crimen capitale quo percuteretur, edicerent? respondentes protulerunt, non habere se aliquid, nisi quod, quæ dixerunt, eam ista fecisse contra regulam, quæ dixerunt, eam ista fecisse contra regulam, proclamarent. Ad extremum, pro peccatis, quia claustra dirupta sunt, & miseris licuit sine disciplina abbatissæ quod uellent committere, & per tot mensium spacia quas credebamus innocentes monachas, nobis protulerunt prægnantes. Quibus per ordinem discussis, nec inuento crimine quod abbatissam deieceret, de leuioribus causis paterna commitione contestati sumus, ut hæc nullatenus deinceps pro reprehensione repetere. Tunc nobis percussantibus causam aduersæ partis, quæ maiora crimina commiserunt, id est quæ prædicatione sui sacerdotis intra monasterium ne foras procederet desperarent, pontifice conculcato, & in summo contemptu in monasterio relicto, contrafactis feriis, & ianiis pro irritis factis discesserunt, & ad suum peccatum aliam tractem transgressæ sunt: insuper cum Gundigifilus pontifex cum suis prouincialibus & pro ipsa causa commotus per præceptionem regum Pistanos accessisset, ad audientiam eas ad monasterium conuocans, despecta commonitione ipsius occurrentibus ad beati Hilarij confessoris basilicam, ubi ipse commorabatur, ut condecet pastoris sollicitudinē, accedentes fustibus tam pontifices quam ministros affecerunt, & intra basilicam fuderunt sanguinem Leuitarum. De hinc ex iussione dominorum Principum cum uenerabilis Theutharius presbyter in causa directus esset, & statutum fuisset quando iudicium fieret, non expectato tempore monasterium seditiosissime accensis in curte cupis, uestibus ac securibus confractis posticis, igne accenso, intra septa celsis & uul-

631
 & uulneratis monialibus, in ipsis oratorijs
 spoliato monasterio, denudata & discissa ca-
 pillis abbatissa grauiter ad ridiculum ducta
 & tracta per compita, & in locum retrusa, &
 fune ligata, nec liberata superueniente diei
 Paschæ festo per seculum offerente pontifi-
 ce pro condemnata precium, ut se peteret
 uel baptismum, nec ulla suasionem hoc impe-
 trasset uox supplicum: atque respondente
 Chrodielde, eo quod tale facinus nescissent, 10
 nec iusserant adhuc Chrodielde afferente ad
 intersignium suum, ne à suis interficeretur
 obtentum sit, unde certum est tractari, quid
 ex hoc datur intelligi, quod additur crude-
 litati, ad sepulchrum beatæ Radegundis fu-
 gentem feruum monasterij sui occiderint,
 & scelere crescente nihil petendo sanaue-
 rint, sed per se post intrantes monasterium
 caperent, & ad dominorum iussione ut
 seditiones illos in publico repræsentarent, 20
 nolentes acquiescere, & contra regum præ-
 cepta magis arma tenerent, & se sagittis uel
 lanceis contra comitem & plebem indi-
 gnanter erigerent. Hinc denuò egressæ ad
 audientiam publicam, extrahunt crucem
 sanctam, sacratissimamq; occultè, & ad in-
 iuriam iudicis ac culpam, quæ postea resti-
 tuere coactæ sunt in ecclesia, quibus tot ca-
 pitalibus agnitis facinoribus, nec refrena-
 tis, sed iugiter magis auctis criminibus, no- 30
 bis eisdem dicentibus, ut abbatissæ pro cul-
 pa ueniam peterent, aut quod male dire-
 ctum fuerat emendarent, & nolentes hoc fa-
 cere, sed magis de eius interfessione tracta-
 rent, quod publicè sunt confessæ, referatis à
 nobis & recensitis canonibus uisum est æ-
 quissimum, eas usq; quod agerent pœniten-
 tiam, & abbatissam in suum locum restituere,
 à communione priuari. Hæc nos pro
 uestra iussione, quod ad ecclesiasticum per- 40
 tinuit ordinem, circumspexit canonibus,
 absq; personarum aliqua acceptione sugge-
 rimus. Peregissent de cæterò, quod de re-
 bus monasterij uel instrumentis chartarum
 dominorum regum parentum uestrorum de
 loco subreptum est, quæ se habere professæ
 sunt: sed nobis inobedientes nullatenus e-
 runt uoluntariè reddituræ, qualiter uestra
 uel anteriorum principum merces æterna
 permaneat. Ad loci instaurationem, uestræ 50
 pietatis atque potestatis est, auctoritate re-
 gia cogere formare: neque ipsas ad locum
 quem tam impiè ac prophanissimè destru-
 xerunt, ne peiora proueniant, uel redire cō-
 cedere, uel permittatis. Sub catholicis regi-
 bus totum acquiratur Deo, nihil perdat re-

ligio: ut status conseruatus tam patrum
 quàm canonum, nobis proficiat ad cultum,
 uobis propagetur ad fructum. Christus uobis
 Dominus alat, regatq; regnū tribuens pro-
 lixius, uitamq; conferat beatam. Turonen-
 sis libro decimo, capite decimoquinto.

SYNODVS ME-
tensis.

IN urbe Metensium iussu Childeberti cō-
 lebrata est Synodus, in initio Mensis oc-
 tauæ.

Causam præbuit Sumnigilus sicarius, à
 Fredegunde regina ad regem interficien-
 dum subornatus: qui quæstionibus subie-
 ctus, confessus erat, Ægidium Remensem e-
 piscopum cōsilio illo de interficiendo Chil-
 deberto interfuisse.

Conuenerunt episcopi istius provincie.
 Rex per Eunidium ducem accusat Ægi-
 dium, primū de prodicione, quod sese cū
 Chilperico rege hoste suorum maiorum con-
 iunxerit. Deinde, quod inter patruos suos
 excitauerit dissidiū, & bellum: idq; probat
 scriptis & testibus. Ægidius etsi initio ne-
 gare quædam, nonnulla etiam excusare ni-
 titur: tamen tandem conuictus, crimina
 confitetur. Patres, ne præcipitare senten-
 tiam contra episcopum uideantur, spacium
 tridui à rege petunt deliberandi de senten-
 tia: & interea cum Ægidio agunt, an non
 posset aliquas excusationes suorum crimi-
 num inuenire & prætere? At ille respon-
 det: Noui me ob crimen Maiestatis reum
 esse mortis. semper enim in perniciem hu-
 ius regis, & matris eius, consilia iniij: ac au-
 tor belli fui, in quo nonnulla Galliarum loca
 uastata sunt. Patres ergo, licet dolerent e-
 ius uicem, tamen sententiam contra ipsum
 tulerunt, eumq; à sacerdotali ordine remo-
 uerunt: & pro eius uita intercedentes impe-
 trarunt, ut Argentoratum in exilium mitte-
 retur, Romulo in locum eius substituto.

In hac etiam synodo Basina, quæ cum
 Chrodielde à communione fuerat remota
 in Synodo Pictauiensi, solo prostrata coram
 episcopis, ueniam petijt: & promisit cum
 abbatissa in monasterium redire. Chrodiel-
 dis autem id facere detestauit. Rege au-
 tem pro utraq; intercedente, Basina absol-
 uitur, & in cœnobiū remittitur. Chrodiel-
 dis uerò in uillam Vuaddonis concedere
 permittitur. Turonensis libro deci-
 mo, capite decimo octauo, &
 decimonono.

CAPVT

CAPVT X
DE EPISCOPIS ET
DOCTORIBVS EC-
CLESIAE.
DE ASIATICIS DO-
CTORIBVS.
DE HIEROSOLY-
MITANIS.
SALUSTIUS.

MARTYRIO Salustius Hieroso-
lymis in episcopatu successit,
Euag. libro 4. cap. 37. De hoc
autem nihil memorabile in hi-
storijs referrur.

HELIAS.

Salustij in ecclesia Hierosolymitana suc-
cessor fuit Helias: ut Nicephorus lib. 16.
cap. 26. refert. Patrem habuit Passarionem
nomine. Grauiissima autem & tristissima
dissidia & cōtentiones tum in Ecclesia ex-
titerunt, Romanis cum Constantinopoli-
tanis dimicantibus propter Acacium, & Ale-
xandrinis à Constantinopolitanis de syno-
di Chalcedonensis decretis dissidentibus.
Helias autem orthodoxæ & synceræ parti
adhærebat, & cum Euphemio Constantino
politano constanti ueritatis confessore ami-
ciam colebat, ac cum eo communicabat:
aceo in exilium pulso, intrepidè & animo-
se ipsius proscriptionibus tanquam aduersus
Canones agentibus contradixit, eiusq; pro-
scriptioni nullo modo assentiri uoluit. Ma-
cedonij tamen cōmunionem, ut qui ueræ
& sanæ doctrinæ adhereret, non abhorruit.
Anastasium Imperatorē seuerissimè ei man-
dasse, ut collecta synodo concilium Chal-
cedonense damnaret, Theodorus lib. Colle-
ctan. 2 meminit. Ille uerò synodum quidem
non congregauit: solus autem Nestorium,
Eutychem, Diodorum, Theodorum, & sy-
nodum Chalcedonensem anathematizauit.
Postea cum Xenæas ecclesias turbaret, ac
Imperator agnosceret Heliam eius opinio-
nes execrari, conuentum in Sidone contra
ipsum, & Flauianum Antiochenū congre-
gauit. Helias autem hanc rem compertam
& exploratam habens, per Sabbam mona-
chum Imperatorem sibi missis literis recō-
ciliat. Recitat eas Nicephorus cap. 32. lib. 16.
his uerbis: Heremi incolas, & cum illis Sab-
bam, solitudinis caput, oratores pro eccle-
sijs ad celsitudinem tuam mittimus. Tu ue-
rò Imperator, diuinos eorum labores atq;
sudores reueritus, finem, quod contra eccle-
sias susceptum est, bello imposito, neq; cla-
dem hanc ulterius progredi finito. Curæ

namq; tibi esse, ut quæ Deo grata sint facias,
qui tibi diadema concessit, persuasum ha-
beo, &c. His literis & sermonibus Sabbæ
cum Imperator placatus esset, Synodus cō-
tra eū nihil agere uel decernere potuit. Est
& hoc in eo non leue profectò animi Chri-
stiani & synceri indicium, quodd Synodales
litteras à Seuerio, qui Flauiano Antiochiq; pul-
so successerat, missas, nequaquam recepit.
Quare ita est commotus Imperator, ut ar-
matorum militum cohortem Hierosolymā
mitteret, uindictā sumpturus de ijs qui Se-
uero cōsentire, eiusq; synodalibus plausum
dare nollent. Helia sic periclitante, Mona-
chi ipsum contra Seuerum & militarem ma-
num alacriter & strenuè defendunt. Anasta-
sius igitur per Olympium Palestinæ ducē,
Heliam in exiliū mittit. Imperatoris mor-
tem, ut Nicephorus cap. 34. lib. 16. refert, o-
stento quodam admonitus prædixit. Sy-
nodos etiam aliquot ipse habuit, ut suo lo-
co dictum est.

IOHANNES.

Olympius Palestinæ dux, Helia in exiliū
pulso & eiecto, in locum eius Iohannem fi-
lium Martiani substituit. Hic cum Seuerio
Antiocheno, homine peruerso, & aduersus
ueram pietatem grauitè dimicante, com-
municauit: nihilominus tamen Chalcedo-
nense conciliū laudans & approbans, tem-
poribus fortè & hominibus aliquid dandū
& largiendum esse statuēs. Mirabili tamen
Dei prouidentia ab illa animi fluctuatione
& nutatione per Sabbam, ad ueritatis pro-
fessionem, ac errorum corruptelarumq; de-
testationem adductus est.

Hæc cum ad Imperatoris aures perlata
essent, confestim Olympio magistratū abro-
gar, & Anastasiū ducem in illius locum suf-
fectū mittit: eiq; in mandatis dat, ut Iohan-
nem carceri includat. Quod ipse non segni-
ter effecit, quamprimum Hierosolymam
uenit: ac ut Chalcedonense concilium reij-
ceret, cogere uoluit. Iohannes uerò (atte-
stante Nicephoro cap. 34. lib. 16.) de consilio
Zachariæ Cæsareæ Palestinæ episcopi (cū
quo secretò contulerat, ac didicerat, tempo-
re ita flagitante opportuna fraude res geren-
das esse) postulatis Anastasij annuit, hac ra-
men annexa conditione, si elapsis duobus
diebus libertati restitueretur: ne scilicet, in-
quit, uideamur ui, non persuasione adducti,
id quod Imperatori placitū est, facere. Hoc
consilium an satis pium sit & honestū, nos
Lectori dijudicandum in medio relinqui-
mus. Sic itaq; liberatus è carcere, monacho-
rum gregem in templum Stephani, ut per-
uersorum hominum conatus reprimeret &
dissiparet, conuocat. Communis scitur &
liud stratagema haud uulgare. Sabbæ &
Theodo-

DE EPISC. ET DOCTORIBVS.

Theodosij, fidei orthodoxæ defensorū manibus sese communit. & aduentante duce, ut in illius præsentia Synodus anathematisaretur, erumpit in hæc uerba, sicut ea à Nicephoro commemorantur: Si quis Eutycheti, & Nestorio, & Seuerō, & Soterio Cæsareæ Cappadocum episcopo assentitur, anathema. Si quis quatuor uniuersalium Synodorum dogmata non sequitur, anathema. Anastasius dux ubi eam quasi telam perspexit, multitudinis impetum reueritus, fuga salutis suæ cōsulit. Datis autem ad Imperatorem ea de re literis, liberè ipsum admonuerūt, & doctrinæ suæ immota fundamenta protulerunt, Iohannes & cæteri qui ipsius partes defendebāt. Refert idem Nicephorus, eum post hæc diu in uiuis fuisse: sed certum tempus non assignat.

P E T R V S.

Petrus Iohanni successit, sed pietate ei haud secundus fuit. Niceph. lib. 16. cap. 34. Euag. lib. 4. cap. 37.

M A C A R I V S.

Macarius successit Petro. Cum autē Origēnis errores defendisset, ab officio remotus est. Sed postea Eustochio successore suo uicissim deposito, ad mentem meliorem rediit: & Origenem, Didymum & Euagriū sese damnare ostendit: & in situm episcopatum restitutus est, sub Iustiniano: teste Euag. lib. 4. cap. 37 & 39.

E V S T O C H I V S.

Eustochius post Macarium Hierosolymis episcopalem sedem accepit. Is uerò zelo pro religione ardens, contra Imperatores, ac præsertim in noua Laura, in qua Origēnis dogmata in precio habebantur, illius sectatores omni studio conatus est expellere. Opposuit se ei Theodorus Cæsareæ Cappadocum episcopus, Iustiniano admodum familiaris. Conuocauit Iustinianus Constantinopoli Quintam synodum, hac ipsa de causa: in qua aduersarius eius dānatus est, unā cum Origēnis libris. quod Iustinianus indignè ferens, paulo post & ipsum Eustochium deponi curauit, Macario restituto. Euag. lib. 4. cap. 37. & 38.

I O H A N N E S.

Macario successit Iohannes, circa initium imperij Tyberij Cæsaris. Euagrius libro 5. capite 16.

N E A M V S.

Neamus duodecimo anno Tyberij Mauricij successit Iohanni. Niceph. lib. 18. capite 26. Hunc Amos appellat Gregorius, in epistola ad ipsum lib. 7. cap. 7.

I S I C I V S.

Isicius quoq; episcopus Hierosolymis fuit Gregorij tempore: ut ex epistola apparet, 60

qua Gregorius eum de cura pastoralī, & de Simoniaca hæresi tollenda (quod in Orientalibus ecclesijs nullus ad sacrum ordinem admitteretur, nisi qui muneribus se apud episcopos insinuasset) fraternè monet. Greg. lib. 9. cap. 40.

DE ANTIOCHENIS

episcopis.

FLAVIANVS.

Palladio Antiocheno defuncto, Flavianus eius ecclesiæ administrationē sortitus est, uir (ut apparet ex Euagrio libro 3. cap. 31.) bonus, & orthodoxæ fidei defensor strenuus. Magna enim sustinuit certamina & pericula, propter ueritatis confessionem. Atrocissimum & infensissimum hostem habuit Xenam Hierapolitanum episcopum: qui nescio quas inimicicias ulturus, sub fidei tamen prætextu eum de Nestoriana hæresi accusauit: sed efficere nihil potuit. Anathemate enim Nestorium, eiusq; erroneam opinionem damnauit. Ac ne sic quidem inquietus & turbulentus ille calumniator Xenas quiescere uel uoluit, uel potuit. Conciliatis enim sibi aliorū animis, aliā impressionem in Flavianum fecit, postulans ab eo, ut omnes quoq; illos qui cum Nestorio aliquādo senserant, anathemate feriret: quod nisi faceret, certum esse signū, ipsum in sinu Nestorij errorem fouere. Cum autem hic pacis amans esset, scripto anathematismū est cōplexus, ac Imperatori Anastasio transmissit. nam ad ipsum, quasi cum Nestorio sentiret, delatus erat. Porro Xenas ne his quidem contentus, rursus eū quasi Nestorianum accusat. Coactus itaq; scripto fidei suæ confessionem comprehendit: in quo se, quod ad depositionem Nestorij & Eutychis, non autem quod ad determinationem & doctrinam fidei attinet, Synodum recipere profitebatur. Quæ sententia cū ambigua esset, rectè contra ipsum, ut qui aliter animum suum exponere potuisset, torquebatur. In suspitione igitur hærebat erroris Nestorij, nisi & ipsius synodi, & eorum qui duas in Christo diuinitatis ac carnis naturas esse dixerunt, anathematismū adderet. Quod cū facere moraretur, Isauriæ episcopi & quidā monachi se ab eius & Macedonij communione separauerunt. Hac occasione Xenas adiunctis sibi aliquot episcopis, in rectè sentientes sæuire cepit. Et quod ad Flavianū attinet, ille magna turba hominū & monachorū stipatus, in Antiochiam irruit, & Flavianū ui cogere tentauit, ut Chalcedonensem synodum & Leonis totum anathematisaret. Quod cū ille recusaret, ac monachi magno impetu instarent, populus pastore suū in summis periculis cōstitutū esse uidēs, aggreditur monachos, & ma-

E & ma-

& magnā edit stragē, plurimis in Orontē fluuiū precipitatis. Aduolauit autē & alia monachorū ex monasterio Tilmolgio cohors, Flauianū propugnatura & defensora, ita ut tumultus crescerent. Siue igitur propter suspicionē de hæreſi Neſtoriana, siue ppter hūc tumultū, eiſcitur in exiliū Flauianus, & iubetur petram quandā excelsam & pręruptā in finib. Palęſtinę incolere. Euag. li. 3. cap. 31. & 32, ex literis monachorū ad Alcisonē. Paulus Diac. lib. 15. narrat, eum reuocatū ab exilio, sedē suā recepisse: Niceph. aut lib. 17. ca. 9. scribit, post obitum ab Hormisda Romano episcopo eum in integrum synodo Romę celebrata restitutum, ac nomen eius in sacras tabulas relatum esse.

P A V L V S.

Seuero ex episcopatu Antiocheno eiecto, successit Paul⁹: qui cum synodū Chalcedonensem, quam Seuerus dānauerat, publicē prędicare iussus esset, spontē Antiochia discedens mortuus est Euag. lib. 4. cap. 4. Claruit sub Iustino Imperatore.

E V P H R A S I V S.

Paulum in episcopatu Antiocheno secutus est Euphrasius, qui Hierosolymis uenerat. Cum autem urbs Antiochena tempore Iustini Imperat. crebris terręmotibus concuteretur, attigit hęc clades etiam Euphrasium episcopum: qui cladem ciuitatis antea magnam, suo interitu maiorem reddidit. Euagrius lib. 4. cap. 4 & 5.

E P H R A I M I V S.

Post hanc cladē urbis Antiochenę, & obitum Euphrasij, Ephraimius Orientis pręfectus curam calamitosę ciuitatis in se recepit, ac omnibus necessarijs ei pręuidit. Ob quod beneficium etiam ab incolis in episcopatu confirmatus est. Euag. lib. 4. cap. 6. Cum autem Chosroes Persarum rex omnia circa Antiochiam bello & incendio uastaret, tandem & ipsam Antiochiam inuasit ac cępit: quam Ephraimius tum reliquit, sic tamen ut ecclesiam & omnia circumiacentia seruariet, suspensis anathematibus quibus redimeretur. Euagrius libro quarto, capite 25. Hic etiam Thomę monachi cadauer Antiochiam tranſtulit. Euagrius libro quarto, capite trigesimo quinto. Sub Iustiano Imperatore claruit.

D O M N I V S.

Domnius Antiochenę ecclesię episcopus fuit, ut refert Euagrius lib. 4. cap. 38.

A N A S T A S I V S.

Domnio successit Anastasius, uir sacrarū literarū scientia excellens, & integritate uitę & animi constantia insignis. Cum autem Iustinianus Imperator relicta ueritatis uia, eorum hæreſin amplecteretur qui opinantur, Dominum non mortalem car-

nem assumpsisse: sed eam, posteaquā assumpta esset, immortalem extitisse: uoluit omnes sacerdotes huic opinioni subscribere. Sed omnes uno ore professi sunt, se Anastasium Antiochenum episcopum sequi: ac primam persecutionem sic declinarunt. Euag. libro 4. cap. 49. Iustiniano deinde ad expugnandum ipsum omnis generis machinis utenti, infraſto animo contradixit, & ex Apostolorū scriptis probauit, corpus Christi mortale fuisse. Hęc multis ea de re interrogantibus inculcauit, ac eorum mentes instruens ad certamen pręparauit, quod die sonans illud Pauli: Si quis aliud Euangelij docuerit, anathema sit. Ad Antiochenos librum scripsit, quem *συντάξις* intitulauit, cum audisset Iustinianum se in exilium pulsū. Sed hic liber in lucem non prodijt. Iustiniani autem morte exilium impeditum fuit. Iustinus uerō huius successor, Anastasium eiect, propter pecuniam ararij ecclesiastici ab eo consumptam. Elapsi uerō annis uigintitrib. mortuo Gregorio, Antiochenę sedis restitutus est: ut refert Euagrius libro quarto, cap. 40. 41. & libro 5. cap. 5. libro 6. cap. 25. Ad hunc Gregorius Magnus scripsit epistolam 7. & 25. primi libri: in quarum prima significat, se Anastasio ab Imperatore Mauricio impetrasse restitutionem: quod testatur Iohannes Diaconus in Gregorij uita. Conuertit etiam in linguam Gręcā librum Gregorij cui titulus est, Regula pastoralis, teste eodem Ioanne. Thomę monacho, propterea quod cum pē molestus fuerat, alapas dedit: quod cum molestē ferrent pręſentes, respondit Thomas: Post hęc non accipiam, nec ille dabit. quo responſo Anastasio, qui elapſo die uitę finijt, mortē prędixit: ut refert Euag. lib. 4. cap. 35.

G R E G O R I V S.

Gregorius in poeſi clarus, ab ineunte etate monasticis studijs deditus, primū Constantinopoli monasterio pręfuit: postea Iustino mandante, pastor in monte Sinę factus est. in quo à Scenitis barbaris circumdatus est. multa pericula sustinuit. Deinde episcopus Antiochię factus est. In rebus gerendis animo & consilio prōptus erat, & quęlibet negocia dextrē expediebat, metui non obnoxius, liberalis erga quoslibet: in consilijs dandis solers, ac in reb. domesticis & externis dijudicandis dexter erat, aspectu grauis, in colloquio familiaris. Euagrius libro 5. cap. 6. De Cosrois regis irruptione in Circesium, ad Iustinum scripsit, quę ex Nisibeno episcopo acceperat. Sed Imperator negligēs & securus, ipsi leuitatis in creator uitiū obiecit. Euag. lib. 5. cap. 9. Mauricio Antiochię in tēplo Marię fumigante, cortina sacrę mensę cōſlagrari uisa erat. Sed Grego-

Gregorius dixit, ei illam uisionē Imperiale dignitatē portendere. Cum autem Mauricius Imperiū suscepisset, usus est eo legato & mediatore in reconciliando sibi exercitu, qui per seditionē Germano duci & alijs præfectis parere recusabat, nouo Imperatore & alijs præfectis sibi ordinatis. Veniens ergo ad exercitū Litarbis degentē, loco ab Antiochia stadijs circiter triginta distante, in hunc modū illos alloquitur: Ego quidē, o uiri & nomine & re Romani, iam dudū uos, ut de præsentibus rebus communicaretis, consiliūq; caperetis, quod uestra erga nos beneuolentia ex præteritis indubitātē confirmata pollicetur, ad nos esse reuersuros putabā, cum nauale uestram concussione & rempestatē amicis meis exinde natā audissem. Verū quoniam hoc ad præsens usq; neglectū est, quodd forsā diuinitus id non sit concessum, ut Persæ tandē Romanorum fortitudinē à uiris duce carentibus expugnati experirentur: & uestra syncera beneuolentia per occasionē comprobata, & re ipsa ueluti testimonio declarata per omnia confirmaretur. Demonstratū enim est, quodd licet à ducibus uestris tristitiā contraxeritis, nihil tamē Reipub. præponatis. Age igitur, quæ agenda sunt consideremus. Imperator uos ad se uocat, omniū præteritorū obliuionem pollicitus, beneuolentiāq; uestram erga Rempub. & animū uirilē in bellis, placatiōis ac reconciliationis loco habiturus: datq; uobis ista remissionis pignora omniū certissima, & dicit: Si Deus beneuolentiæ abundantia dedit, & pulsus delictis uiriliter illustrata est, quodd argumentū est factę remissionis, quomodo diuinā uoluntatē huc inclinantē non sequar? Obtemperate ergo mihi quā citissimē, o Romani: & non prodamus præsentē occasionē, ne dilabente illa frustremur. Dedignatur enim apprehendi, postquā effugerit: & ueluti moleste ferens quodd neglecta est, bis se capace fieri omnino non sustinet. Estote igitur sectatores paternæ obediētiae, sicuti fortitudinis estis, ut per omnia Romani declarem: nec aliquam maculā cōtrahatis, quia degeneres posterī deprehendant. Parentes uestri sub ipsis etiā Impatorib. militātes, obediētia & fortitudine omnia sunt consecuti. Māli⁹ Torquat⁹ filiū, quē coronauerat, occidit: q. licet fortiter egisset, inobediēs tamē extiterat. Etenim & ducū prudētī cōsilio, & subditorū obediētia magna bona perficere consueuerūt. Quodd si alterū altero destituitur, mutilū redditur, subuertiturq; & omnino optimo hoc quasi cōiugio dirupto irritatur. Nolite ergo cūctari. Obtemperate mihi, ppter sacerdotij inter Impatorē & exercitū mediationē: & ostēdite, nō esse tyrānidē ue-

strum institutū, sed iustā indignationē, parū per aduersum duces quos p iniuriā læserūt conceptā. Nisi enim q citissimē acurreritis, ego quidē excusat⁹ ero, cum ppter beneuolentiā erga Remp. tū, ppter amicitia qua uos cōplector: uos uerō uideritis, quis futur⁹ sit tyrannorū exitus. Quomodo enim pſentia ad finē ducetis, cū impossibile sit ut collecti perseueretis? Vnde nāq; fruges ad uos pferētur, uel ea quæ mare subsidij gratia dat Epiro, nisi Christianis bellū inferatis, & uicissim bello expetiti omniū turpissima & faciatis & patiamini? Et unde tadē, cū dispersi fueritis, uiuetis? Ultio aderit euestigio, nec pmit tet ut ueniā cōsequamini. Datis igitur dextris, & nobis ipsis & reip. quæ pfutura sint cōsiderem⁹, quādo etiā salutiferę passiōis & resurrexiōis sanctissimæ Christi Dei nostri dies ad hoc nobis opē suā ferētes habeam⁹.

Illi autē hac oratione moti, respondent: se impediri iuramentis, quo minus Philippi cum à Mauricio propositū ducē suscipiant. Verū cum Gregorius dixisset, se potestātē habere soluendi & ligandi tā in terra quā in cælo, eosq; à iuramēto absoluisse, in Philippicū ducē cōsentiūt: & circiter 2. millia in gramine accūbētes, cœnā Dominicā, eo administrante, percipiunt. Euagr. lib. 6. cap. 13.

Eodem & postea cum exercitus ab obsidione Martyropolis recessisset, usus est legato & suatore, ut ad obsidionem reuerteretur. Euagrius libro eodem, capite 14.

Deinde ad Cosroem missus, alloquio suo eum obstupefecit: lib. eod. cap. 18. Qui ei postea crucē auro multo & lapidib. p̄ciosis elaboratā misit: quā ille asēsū Mauricij, Sergio martyri dedicauit. Euagrius lib. eodē ca. 21.

Pugnauit etiā cōtra hereticos. Nam per Limerarū solitudines, Seueri errores grāsātes refutauit, & multa præsidia, uicos, monasteria & integras tribus ad ueritatis agnitionem reduxit. Euagrius lib. eodē cap. 23.

Insidias ei struxit Anatolius Magus, mētiens eum unā secū dijs sacrificasse. Sed Cōstantinopolim inquirendæ ueritatis gratia, iussu Imperatoris deductus, ac uirgis cesus, contra episcopū nullū uerbum prolocutus est. Niceph. lib. 18. cap. 4. Euag. lib. 5. cap. 16.

Deinde & ab Asterio quodam Orientali lib. imperante, accusatus fuit commissi incestus cū sorore, & turbatæ ciuitatis, & qd causa caritatis annonæ extitisset. Crimen turbatę ciuitatis in pſentia à se amouit: de cæteris, ad Imperatoris & synodi iudiciū appellauit. Ac in synodo Constantinopolitana, in pſentia Senatorum curiæ & omniū patriarcharum causam suā defendēs, uictoriam cōtra accusatorem obtinuit: qui loris bubulis cesus, in exilium missus est. Elapsis quatuor mensibus, in terrā moru

Antiocheno præter spem est seruatus. Euagrius lib. 6. cap. 8.

Familiaris ei fuit Simeon. Euagr. lib. eodem, cap. 24.

Postremò podagra, qua plurimum laborabat, consumptus: cum portionem quæ hermodastylus nominatur sumpisset, uitam cum morte commutauit, & Anastasium antecessorem habuit etiam successorem. Nicephor. libro 18. cap. 27. Et Euagr. lib. 6. cap. 25. Sub Iustino Imperatore claruit.

EUPHEMIUS.

Euphemius Antiochenæ Ecclesiæ episcopus, Magnum Berrhææ episcopum accusabat, quasi cum rege Cosroe colluderet, ac Antiochiam ei tradere in animo haberet. Ad extremum, Persarum impetum & ipse metuens, in Ciliciam migravit. Procopius libro 2. de bello Persico. Sub Iustiano Imperatore.

IOHANNES.

Ioannes Antiochenæ ecclesiæ presbyter, contra eos qui Christum in una tantum natura adorandum esse putabant, multa scripsit. Platina de uitis Pontificum. Sub Iustino seniore Imperatore.

SEVERIANVS.

Seuerianus Arethusæ episcopus, à Seuerio Chalcedonensem synodum damnante defecit, & unà cū Cosma episcopo Epiphaniæ per Aurelium diaconum libellum de positionis Seuerio misit. Euag. lib. 3. cap. 34.

DE ALIIS PALAESTINIS.

ZACHARIAS.

Zacharias Cæsareæ Palæstinæ episcopus, Ioāni Hierosolymitano Adiaphoristicū dedit consiliū, ut simulatione Olympiū Imperatoris Anastasij præfectum deciperet: sicut in uita Ioannis est expositum. Nicephorus lib. 16. capite 34.

PETRVS.

Petrus episcopus Damascenus, Seuerio Chalcedonensem synodum damnanti aduersatus est, ac ipsum deponere iuuit. Euagrius lib. 3. cap. 33. Sub Anastasio Imperatore.

MAMAS.

Mamas Dioscorianus duas naturas ab initio professus, Seuerio tamen in damnatione synodi Chalcedonensis ad stipulari noluit, sed eum deponi curauit. Euagrius lib. 3. cap. 33. & Nicephor. lib. 16. cap. 30. Claruit sub Anastasio Imperatore.

PETRVS IBERVS.

Meminit Euagrius ca. 33. li. 3. historię suę Ecclesiasticę, Petri Iberi episcopi Gazæ (quam Maiumā etiā uocāt) ac cū Timotheo Aluro profugo in monasterio quodam uitam duxisse dicit. Verum de hoc etiam in Quinta Centuria diximus.

CONON.

Conon natione Isaurus, Apameę apud Syros episcopus fuit. Cum autem Longinus, fratre Zenone mortuo, regnum affectaret, exercitum conscripsit, in quo & Conon conditione episcopi cum officio militari mutata, Isaurorum dux fuit. Disputauit etiam contra Philoponum, qui uoluit, mortuorū resurrectionem esse animarum cum corruptibili corpore indissolubilem unionē. Nicephor. lib. 16. cap. 36. & lib. 18. cap. 47. Sub Anastasio Imperatore.

PAVLVS.

Paulus episcopus Apamearum in Syria secunda, ad Iustinianum libellum scripsit, eumq; monuit ut hæreticos errores & prauas opiniones destruat, ac ueras sententias defendat. Damnat etiam Nestorij & Eutychis prophana ac Deo exosa dogmata. Subscripserunt illi libello, Seuerianus Arethusæ ciuitatis episcopus, Theodorus Balaneorum, Stephanus Larissæ, Nonus Raphanę, Dominicus Seleucouallæ, & Sergius Epiphaniæ. Conciliorum tom. 2. Claruit sub Iustiano.

THOMAS.

Thomas Apameorum episcopus, non pauperum superstitionem de cruce Christi adoranda auxit. nam in publico incendio rogatu populi eam proposuit. Cosroi regi pro autoritate confidenter respondit, ac eā ob causam ab eo honoratus est. Ab Adaarmæne duce Persico, urbe capta abductus est. Refert Euagrius lib. 4. cap. 25. et 26. ex Procopio, & li. 5. ca. 10. Claruit sub Iustiano.

EPIPHANIVS.

Prædicanda est & Epiphanię episcopi Tyri cōstantia, qui cedere ac Ecclesiā suam deserere maluit, quā impiā Seueri Chalcedonensis synodi damnationem approbare. Nicephor. lib. 16. capite 30. Euagrius libro 3. cap. 33. Sub Anastasio Imperatore.

DE RELIQUIS DOCTORIBUS IN ASIA.

EPIPHANIVS.

Epiphanus Papiensis episcopus, in politioribus artibus, & præcipue sacris literis eruditus, propter facundia in magna admiratione apud Theodoricum regem fuit. Huius industria & cōsilijs Italia, à Barbaris multū diuq; uexata, tandē pacata est. Hartmannus Schedel, in sexta ætate mundi. Claruit sub Anastasio Imperatore.

MAGNVS.

Magnus Berrhææ ecclesiæ episcopus fuit. Hunc Antiocheni ad Cosroen Persarū regem periculū deprecātū miserunt. Ad quē cum uenisset, suppliciter rogauit, ut milibus & nihil contra ipsum molientib. parceret. Sed rex insolens ac ferox respondit, se Syros

Syros ac Cilicas omnes deleturū, ac magnū exercitū Hierapolim sequi iubet. quo cum Cosroes uenisset, uidit mœnia tuta, ac militum præsidium satis firmum adesse. Imperauit igitur pecuniā Hierapolitanis per Paulum interpretem.

Tunc Magnus pro omnibus Orientalibus Cosroi supplicans, nō prius reuertit, quā ei Cosroes promississet, ut mille pondo auri acceptis, uniuersam in Oriente Romanorū ditionem à metu liberaret. Sic ea die Magnus inde solutus, Antiochiam uersus, & Cosroes Berrhœam iuere. Magnus interim Antiochiam perueniens, gesta Cosrois nunciavit. Interim à Iustiniāno legati, Ioannes, Rufinus & Iulianus Antiochiam uenerunt: inter quos Iulianus Secretarius solus negauit dandam esse hosti pecuniam, ac Imperatoris ciuitates hoc modo emendas. Insuper Euphemius Antiochiæ ecclesiæ episcopus Magnum infimulabat, quasi Cosroi ciuitatem tradere in animo haberet. Quapropter Magnus re infecta abiit, ut inquit Procopius libro 2. de bello Persico. Sub Iustiniāno Imperatore clarus.

STEPHANVS.

Stephanus primus episcopus Hierapolitanus, cuius & suprà mentionē fecim⁹, uitā Galanduch martyris literis mādauit: quæ quo magis cruciabatur, eo plura miracula edebat. Euag. li. 6. ca. 20. Sub Imper. Mauricio.

MAXIMIANVS.

Maximianus fuit episcopus Arabiæ, Gregor. lib. 9. cap. 27. Vixit sub Mauricio.

IULIANVS.

Iulianus episcopus Bostrensis, inspectioni Seueri subiectus, qui Chalcedonensem synodū dānabat, dānationē illā semper improuit, & relicta sua ecclesia aufugit. Niceph. li. 16. ca. 30. & Euag. li. 3. ca. 33. Sub Anastasio Imp. clarus.

DOMITIANVS.

Domitianus in metropoli Asiæ multū laborauit in cōuertēdo Persico rege Cosroe, sed frustra. Greg. lib. 2. epist. ca. 101. Vixit sub Mauricio.

AMATOR.

Amatoris episcopi mentio fit in Conciliorum tomo 2. quod scripserit ad Sylueriū papā exulantē, epistolā cōsolatoriā: simul mitens ei triginta libras argenti ad sustentationem. Et quod ei rescripserit Syluerius ex exilio, gratias agens pro munere, & simul causas exponens quare à Romana sede eiectus sit. Vixit sub Mauricio.

DOROTHEVS.

Dorotheus Ancyrae ciuitatis episcopus, Anastasio propter solam fidem Christianam semper resistens: finem uitæ, quem sibi prædixerat, præfinito tempore fecit. Ioan. Cuspinianus. Vixit sub Anastasio Imperatore.

THEOPHILVS.

Theophilus in quodam Ciliciæ oppido Adana archidiaconus, uir modestus, ac præfenti fortuna & cōditione contentus, superiorem locum non affectabat. Mortuo uerò episcopo eius oppidi, ad episcopatū uocatus, id munus recusauit, & aliū suo loco ordinari maluit. Cum autem nolens uolēs episcopatū suscipere cogeretur, eò impatiētia uenit, ut opera diaboli priorē dignitatē recuperare niteretur. Is ei promissit hoc ipsum, si Christum filium Dei, eiusq; matrem Mariam cum uniuerso Christianismo abnegaret, & hanc abnegationē scripto cōfirmaret. Theophilus recuperandæ prioris functionis cupidus, propositam conditionē accepit, ac se ipsi tradidit. Factus cōpos uoti, tandem ad se redijt, ac quid sceleris contra Deum & ipsius uerbum designasset cognouit. Quare in acerbissimos animi dolores incidit: ex quibus tamen pœnitentiā agens, & Christum uerum filium Dei & uerum hominem confitens, auxilio Dei eluctatus, ueniam ac gratiam consecutus est, & post triuū mortuus: ut referūt Sigebertus & Simeon Metaphrastes. Vixit sub Iustiniāno Imperatore.

COSMAS.

Cosmas Epiphaniæ episcopus, synodo Seueri offensus, ab eo se disiunxit: & libellū depositionis Seueri, Antiochenum episcopatum adhuc tenenti per Aurelianum, præcipuum inter diaconos, misit. Euagrius li. 3. cap. 34. Clarus fuit sub Anastasio Imp.

AVRELIANVS.

Aurelianus præcipuus Epiphaniæ diaconus fuit, cui à Cosma episcopo suo, & Seueriano Arethusæ episcopo iniunctum fuit, ut libellum depositionis Seueri episcopo Antiocheno offerret. Qui autoritatē Seueri & imminens periculum metuens, & muliebri habitu indutus, prætextu Supplicantis eum Seueri tradidit: cunctisq; incognitis, exturbata se subducit, ac uitæ suæ fuga consulit, priusquam à Seueri quæ in libello continebatur, cognosceretur: ut est etiā alio loco dictū. Euag. li. 3. ca. 34. Vixit sub Anastasio Imp.

EVSEBIVS.

Eusebius Cyzicenæ ecclesiæ episcopus, omnib. quib. cōuersabatur grauis erat. Hūc Cyziceni apud Iustiniānum Imperatorem accusantes, ad iudicium uocarunt: sed eo uiribus ac potentia præualente, tunc tēporis nihil effecerunt. Facta autē conspiratione in foro à iuuenibus est interemptus: ut refert Procopius lib. 1. de bello Persico. Vixit sub Iustiniāno Imperatore.

ANASTASIVS.

Anastasius presbyter fuit monasterij Mile in Lycaonia, apud Constantinopolitanū episcopum Ioannem de hæresi accusatus, q. librū quendā habeat & legat, in quo plu-

rima cōtineatur hæretica dogmata. Verum ille cū apud Ioannē minus proficeret se excusando, Romā profectus ad Gregoriū, de suspicione & crimine hæreseos se purgavit, oblato scripto, quo rationē fidei suę explicabat: ac palam testabatur, se amplecti uerā doctrinā, & reijcere ac dānare omnes eius corruptelas, & recipere synodos orthodoxas: & promittebat, se in posterum à lectione libri hæretici abstenturum.

Gregorius ergo literas innocentie testes tradidit, & in pristinam stationem ac professionē eum restitui iussit: ut patet Epist. libro 5. capite 164.

ANDREAS.

Andreas fuit episcopus in Nicomedia, ut scribit Greg. li. 5. epist. 107. Claruit sub Mauricio.

RVFFINVS.

Ruffinus fuit episcopus in Epheso. Greg. lib. 5. cap. 175. Claruit sub Mauricio.

DOMITIANVS.

Episcopus fuit Melitenensis, Mauricij Imperatoris cognatus, uir prudēs & indultus, uerbo & opere potens. Adiūgitur Cosroi regi Persico ab Imperatore, honoris gratia: cū exercitu suo eū in regnū, ex quo eiectus p seditionē fuerat, reduceret. Euag. li. 6. c. 18.

SIMON.

Simon episcopus in Armenia, à rege Persarum unā cum populo suo captiuus abductus est. Cum autē episcopus quidā eū pecunia à rege redemisset, anno Childeberti regis 16. & Gunthrani 30. Turonū uenit, & sub uersionē Antiochiæ nūciauit. Turon. lib. 10. cap. 23. Claruit sub Mauricio Imperatore.

MANANS.

Manans in ciuitate Daras episcopus, suafit militibus, ut Iohannem, tyrannidem affecantē, per insidias interficerēt. Procop. li. 1. de bello Persico. Claruit sub Iustiniano Im. 40.

CANDIDVS.

Candidus ecclesiæ Sergiopolitanæ episcopus fuit, cui Cosroes Persarū rex 12. millia captiuorū ducentis aureis redimenda obtulit. Cumq; episcopus negaret sibi esse præsentē pecuniā, rex fide se uenditurū ait. Candidus uerò sequente anno se pecuniā numeraturū, & chirographo & iuramēto affirmauit, pœnaq; dupli cessatori cōstituta. Sed Sureni redēpti, magna ex parte paulo post ob doloris uehementiā & continuos labores interierūt. Procop. li. 2. de bello Persico. Cum autē tempus elapsum esset, & Candidus fidem suā non liberasset, rex cū exercitu Sergiopolim perrexit, debitū exacturus. Occurrit autē ei ille, & petijt ne ciuitati irascatur: affirmans pecuniā, quam pro Surenis debebat, sibi non fuisse. Cosroes uerò eum in custodiam duci, & corpus eius probri affici, & pecuniam deinde duplam solui manda-

uit. Ille uerò Sergiopolim aliquos mitti rogauit, qui omnē preciosam templi suppellectilem auferrent. His Sergiopolitani, quę cunq; sunt iussa tradiderunt, sibi nihil aliud relictum dicentes. Cumq; Cosroes non satis hoc esse diceret, aliāq; expeteret, adhuc alios de bonis eorum nomine quidē inuestigatum misit: Candidum autem nō dimisit, ut illum tanquam periurum à sacerdotio remoueret. Procopius lib. 2. de bello Persico. Claruit sub Iustiniano Imperatore.

DE AFRICANIS
doctoribus.

DE ALEXANDRINIS.

IOANNES.

Iohannes successit in Alexandrina ecclesiā alteri Iohanni, de quo in superiori Caturia dictum est. De doctrina melius quidē quā antecessor sensit, nullam crucē & calamitatem propter eius confessionem reformidans. Nam cum Anastasius Imperator ei mandaret, ut Chalcedonensem synodum damnaret: parēre recusauit, seq; in exilium pelli passus est. Niceph. lib. 16. cap. 20.

THEODOSIVS.

Theodosius Iohanni successus uidetur in episcopatu Alexandrino. In doctrina nō fuit purus nam unam tantum in Christo naturam esse, etiam post assumptionem carnis in utero uirginis Mariæ sensit, & pertinaciter defendit. Familiaris fuit Seuerō & Antimo hæreticis, è quibus literas accepit, & ad quos ipse quoq; rescripsit. Exempla earū literarum Euag. lib. 4. capite 11. sua ætate cū ferri testatur. Sed cum Iustiniani mādatis frustra in uiam reuocaretur, & nullæ monitiones locū haberent, in exiliū ire iussus est.

ZOILVS.

Zoilus tēpore Iustiniani successit Theodosio, & sinceram doctrinam amplexus est. Euagrius libro quarto, capite undecimo, & trigesimo septimo.

APOLLINARIVS.

Apollinarius tempore Iustiniani Zoilo surrogatus est. Euagrius libro 4. cap. 37. Interfuit synodo Constantinopolitanæ quintæ, ut patet ex actis. Vixit adhuc sub Tyberio: ut colligitur ex Euagrii 5. cap. 16.

EVLGIVS.

Eulogius Apollinario successit. Euagrius lib. 5. cap. 16. Pugnavit contra hereticos Agnoitas dictos, teste Gregorio lib. 8. inductione 3. epist. 42. Familiaris fuit eidē: ut constat ex lib. 1. indict. 9. capite 44. Gregorius, ubi de onere pastoralis sibi imposito p̄tistex ei scribit.

LONGINVS.

Longinus frater Zenonis ab Anastasio Alexandriam relegatus, in presbyterum ordinatus

647
dinatus est. Zonaras in uita Anastasij.

P E T R V S.

Petrus episcopus fuit Alexâdriæ sub Mauricio. Gregor. lib. 5. cap. 122.

DE ALIIS AFRICAE

doctōribus.

R E P A R A T V S.

R^Eparatum Carthaginensem episcopū Gontharis Vandalorum dux, ad Areo¹⁰ bindum, Cosrois regis oratorem, misit. Pro cop. lib. 4. de bello Vandal. Vixit sub Iustiniāno Imperatore.

L V C I N I A N V S.

Lucinianus, sub Mauricio Imperatore, Carthaginis Spartariæ episcopus fuit, & in Sacris literis eruditissimus.

Aliquas epistolas post se reliquit.

Vnam de sacramento baptismi.

Plurimas ad Euterpiū abbatem, & Pe-²⁰ trum Valentiae episcopum.

Constantinopoli diem suū obiit, ueneno extinctus: teste Isidoro de Viris illustribus, cap. 29. & Honor. Augustod.

D O M I N I C V S.

Fuit sub Mauricio episcopus in Carthagine Africana, uir doctus & pius, sicut utriusq; nomine à Gregorio commendatur: qui ait, eius epistolas ita esse conditas, suaves & iucundas, ut non possint lectores nō al-³⁰ licere. Epistolarum lib. 10. cap. 1.

Alibi zelum eius pro retinenda ueritate, & confutandis erroribus ardore & spiritu in precationibus ad Deum, prædicat. Epist. lib. 2. ca. 39. itē. lib. 4. cap. 47. Itē li. 5. cap. 119.

F E R R A N D V S.

Ferrandus fuit diaconus Carthaginensis, uir in diuinis Scripturis studiosus & eruditus, & nō minus uitæ sanctimonia q̄ doctri-⁴⁰ na uenerabilis. Scripsit ad Reginum comitem paræneticū, qualis esse debeat dux religiosus in actibus militaribus. Libellus iste excusus est Argentinæ an. Christi 1526. in 8. chartis 3. & dimid. erutus ex bibliotheca Hirsaugiensi.

Item, De septem regulis innocentiae, li. 1.

Ad S. Fulgentium Ruspensem episcopū, cui ob⁵⁰ 2280000 fuit, Epistolarum lib. 1.

Epistolarum ad diuersos lib. 1.

Claruit sub Anastasio. Tritenhem.

F E R R E O L V S.

Ferreolus Vticensis episcopus aliquot li-
bros Epistolarum scripsit. Turon. lib. 6. cap.

8. Ex periculo seditionis Marcum referē-
darium Hylperici regis liberauit. Turon. li-
bro 5. cap. 28.

Obiit autem sexto anno regni Childeber-
ti. Gregor. Turonensis lib. 6. capite 8.

A L B I N V S.

Albinus successor Ferreoli, anno 6. regni

D O C T O R I B V S.

648
Childeberti p̄fuit ecclesiæ Vticensis mēses 3,
& depositionē morte puenit. Tur. li. 6. ca. 8.

M A R C E L L V S.

Albinum in episcopatu Vticensi secutus
est Marcellus diaconus, Felicis senatoris fi-
lius: licet Iouino à Rege spes certa facta fu-
isset, tamen consilio Diuamij præfecti, con-
uocatis prouincialibus, Albinus episcopus
eligitur. Gregor. Turon. lib. 6. cap. 8.

M A V R E N T I V S.

Fuit episcopus primarius Africæ, unā cū
Adeodato, sub Mauricio. Greg. li. 7. cap. 14.

P A N T H A L E O N.

Panthaleon fuit sub Mauricio episcopus
Africæ. Gregor. lib. 3. cap. 31.

V I C T O R C e m m e n s i s.

Victor Cemmensis ecclesiæ Africanæ sub
Iustiniano Imperatore episcopus, historiā,
quæ ualdē commendatur, ab exordio mun-
di inchoatam, usq; ad primum Iustini iuni-
oris annum pertexuit, teste Honorio Augu-
stodunensi lib. 6.

A Iustiniano Imperatore propter defen-
sionem trium capitulorū in Ægyptum exu-
latū missus, & postea reuocatus est. Cum au-
tem necdum cessaret tria illa capitula impu-
gnare, Constantinopoli in monasterium de-
trusus obiit. Isidorus de Viris illustribus.

I O H A N N E S.

Hic Iohannes episcopus sub Mauricio
fuit, apud Surentinos. Gregor. lib. 1. cap. 52.

P E T R V S.

Petrus sub Mauricio episcopus fuit Sari-
cis. Gregor. lib. 2. cap. 55.

V I C T O R.

Fuit hic Victor episcopus Fausianensis ec-
clesiæ. Gregorius libro 9. Epist. 1. Vixit sub
Mauricio.

A D E O D A T V S.

40 Adeodatus primarius fuit episcopus in
Numidia, & Africa tota: ut eum salutat Gre-
gor. lib. 2. epistol. cap. 87. & lib. 7. cap. 14. Cla-
ruit sub Mauricio.

C O L V M B V S.

Fuit episcopus sub Mauricio in Numidia,
ut apparet ex epistola Gregorij, qua eum de
hæresi Donatistarū arcenda ex ecclesia Pru-
dantiana monet: lib. epistol. 2. cap. 33.

V A L E N T I N V S.

50 Valentinus fuit episcopus in Numidia.
Gregor. libro septimo, epistol. 15. Vixit sub
Mauricio.

A M A N D V S.

Amandus presbyter fuit oratorij sancti
Seuerini, in castro Luculano: ut testatur Gre-
gor. lib. 8. Epist. cap. 18. Postea à Surētinis ci-
uibus electus est in episcopum eius loci, ut
est ibidem, capite p̄cedēti, in epistola ad Cle-
mētina patriciā scripta, in qua Gregori² eius
discessum excusat. Vixit tempore Mauricij.

turum iniuriam suis illatam. Vincent. lib. 20. cap. 104.

A primo exilio à Thrasimundo rege Arriano reuocatus, secundo in exilium mittitur: cuius causa tamen non ostenditur, nisi forsitan hæc fuerit, quod aduersus Pintam Arrianum librum ediderat, quo fortè Thrasimundum offendit. A secundo reuocatus, benignè à populo qui ei Carthagine redeunti obuiam processerat, exceptus est.

Postremò septuaginta dies grauitè decubens, has uoces crebrò ingeminauit: Domine hic da mihi pœnitentiã, postea indulgentiã. Cumq; medici ipsi autores & suaditores essent, ut balneis uteretur: Putatisne inquit, balnea hominis mortalis fata impeditura? Obdormiuit tandem in Domino Calend. Ianuarij, anno ætatis suæ sexagesimo quinto, cū ecclesiæ præfuisset annos 25. Vincent. lib. 20. cap. 105. 106. 107. Claruit sub Anastasio Imperatore.

DE DOCTORIBVS IN INSV^{lis maris Mediterranei.}

ANDREAS.

Andreas Hierosolymitanus diacon⁹, postea factus est episcopus Cretensis. Scripsit Sermonē de salutatione Angelica, sed magis *παρρησια* q̄ *ὑπὸ* tractauit: & Martiniū tribuit, dum aliquot locos Isaie, 30 Danielis, Abacuc & Zachariæ de Christo loquentes, tantum de Maria intellexit. Vixit sub Iustino & Tyberio circa annum Christi 572. ut patet ex eius Sermone.

AGATHON.

Fuit episcopus in Liparitana ecclesia Sicilia: propter delictum autem ab episcopatu est degradatus, & omnibus bonis exut⁹. Misit ad eum Gregorius quinquaginta solidos, unde haberet quo se sustentaret. Greg. 40 lib. 2. cap. 92. Vixit sub Mauricio.

BARBARVS.

Fuit episcopus Carinis. Vixit sub Mauricio. Gregor. lib. 11. cap. 16.

LVCILLVS.

Lucillus fuit sub Mauricio episcopus in Militena ciuitate Sicilia. Scribit Gregorius ad Iohannē episcopum Syracusanū, ut eum propter crimen quoddam, cuius reus agebatur, ab officio deponat. lib. 7. cap. 62. Nō 50 solum autem res ecclesiæ abstulit, uerū etiam plurima de præteritis eidem cōpetentia retinuit. totus fuit sacrilegus. lib. 8. cap. 1.

TRAIANVS.

Traianus fuit tempore Mauricij ptesbyter Syracusanæ ciuitatis, sub Maximiniano episcopo: post cuius obitū ipse ad episcopatū à populo est electus: ut narrat Greg. lib. 4. cap. 63.

FELIX.

Felix fuit diaconus in ecclesia Syracusana.

DOCTORIBVS.

Gregorius lib. 3. indict. 12. cap. 14. Vixit sub Mauricio.

FELIX.

Alius quidam Felix episcopus fuit ciuitatis Messanæ. Gregorius li. 1. indict. 9. cap. 38. Sub Mauricio.

DONVS.

Fuit episcopus tempore Mauricij ciuitatis Messanæ. Gregor. epistol. lib. 5. cap. 139. item libro 9. capite 46.

BONVS.

Episcopus fuit Messanæ ciuitatis Sicilia. Greg. lib. 8. cap. 54. Vixit sub Mauricio.

BENENATVS.

Benenatus fuit episcop⁹ in ciuitate Messana, homo leuis & auarus: ut constat ex epistola Gregorij ad Athenū subdiaconū, in qua dicit, eum negasse ea quæ paulo antè sub chirographo cōfirmauerat: & reseruasse aliquot solidos, quos ad construendum castrum acceperat. Gregor. lib. 11. cap. 30. & 31. Vixit sub Mauricio.

IANVARIVS.

Ianuarius fuit subdiaconus ciuitatis Messanæ in Sicilia. Gregor. lib. 12. Indict. 7. cap. 10. Sub Mauricio.

VICTOR.

Victor fuit episcopus in Panormitana ecclesia. Greg. li. 2. ca. 66. Clarus sub Mauricio.

EXHILARATVS.

Episcopus sub Mauricio in Panormitana ecclesia fuit Exhilarat⁹. is coram Gregorio accusatus de crimine quodā, Romæ aliquādiu fuit afflictus: sed tandem ad ecclesiā suā remissus. Gregor. libro 11. capite 59.

CONSTANTIVS.

Fuit episcopus in Panormitana ecclesia, tempore Mauricij. Gregor. lib. 7. indict. 2. capite 73.

MARCELLVS.

Marcellus Barubicanæ ecclesiæ in Panormitana ciuitate minister, propter lapsum atrocem in pœnitentiā deputatus est in monasterio sancti Adriani ibidem: ubi non tantum uictus necessitatem passus est, uerū etiam nuditatis sustinuit molestiam: ut scribit Gregorius lib. primo, capite decimo octauo. Sub Mauricio.

DECIVS.

Fuit presbyter Forensis, & postea electus est in episcopū Lilibitanæ ecclesiæ. Gregorius libro 5. cap. 113. Item libro 7. cap. 55. Sub Mauricio uixit.

SPECIOSVS.

Speciosus fuit subdiacon⁹ Cathanæ sub episcopo Leone, & uixit in cōiugio cū Honorata uxore. Lex aut eo tempore, ut scribit Gregorius, ab antecessore suo lata est, ut ecclesiastici uxorati, uel ab uxorib. abstinerēt, uel ab officio suspēderētur: quod ille elegit, & usq;

& usq; ad obitum suum notarij officiū retinens, à ministerio propter uxorem se planè abdicauit. lib. 3. cap. 34. Vixit sub Iustino & Tyberio.

IOHANNES.

Archidiaconus Cathanenſis ecclesię fuit, quem Gregorius Syracusanum episcopum post obitum Maximiniani fieri uoluit. Epistol. lib. 4. cap. 63. Vixit sub Mauricio.

THEODOSIANVS AT-

que Viator.

Fuerūt hi duo Theodosianus atq; Viator diaconi Cathanę sub Leone episcopo, ut refert Gregor. lib. 7. cap. 8. Vixerunt tempore Mauricij.

SECVNDVS.

Secundus fuit episcopus Tauromenię: Grego. lib. 7. cap. 31. Clarus sub Mauricio.

SAVINIANVS.

Sauinianus fuit episcopus Calliopoli in Chersoneso. Gregor. libro 7. cap. 104. Sub Mauricio.

GREGORIVS.

Agrigentinus, uir integritate uitę, eloquentia & ueritatis studio excellens, interfuit synodo Constantinopolitanę uniuersali. Niceph. lib. 17. cap. 22. Clarus sub Iustiniano Imperatore.

EVSANIVS.

Fuit episcopus Agrigentinę ciuitatis in Sicilia. Gregor. libro 3. indi. 12. cap. 37. Sub Mauricio.

ADEODATVS.

Fuit presbyter in Sicilia. Propter ægritudinē, qua per duos mēses correptus fuerat, ab officio per Quintianū episcopū præter æquū remotus est. Restitutus autē per Gregorium, ut ex eius Epistola patet lib. 3. cap. 13. Claruit sub Mauricio.

AMFION.

Amfion fuit presbyter Leontij, ut scribit Fortunatus his uersibus:

*Amfion mihi chare pater, uenerande sacerdos,
Atq; meo semper corde tenendus amor.
Ingenio uiuax, sensus moderamine firmus,
Pondere consilij fixus ubiq; manens.
Qui bene cauta regis maturę frena senectę,
Cui quem præstat honor scis moderare gradum,
Pronus ad omne decus, larga bonitate redundans,
Cui se coniungit quisquis in orbe uenit.
Proflus humane frugem uenientibus offers:
Et tua sit populis omnibus una domus.
Verbis quippe suis quem papa Leontius offert:
Iudicio tanti credimus ista uiri. Lib. 3.
Clarus sub Iustino iuniore fuit.*

CYPRIANVS.

Cyprianus fuit diaconus Sicilię. Scribit ad hunc Gregorins, iubens ut omnibus Iudeis sub sua ditione literas transmittat: promittens, si ad Christum conuertantur, pen-

sionum aliquā relaxationem. Iohan. Diaconus lib. 2. cap. 48. Sub Mauricio uixit.

GELASIVS.

Gelasius fuit subdiaconus in Sicilia. Scribit de eo Gregorius ad Felicem Sicilię episcopū, quod propter scelus commissum grauissima pœna usq; ad finem uitę sit afficiendus. Gregor. lib. 12. indi. 7. cap. 30. Vixit sub Mauricio.

PETRVS.

Fuit Petrus Mauricij tempore subdiaconus totius Sicilię, cui Gregorius totum Ecclesię patrociniū commisit. lib. 1. cap. 1.

FELIX.

Felix fuit episcopus in Sardinia. Gregor. lib. 4. Indi. 13. cap. 51. Sub Mauricio uixit.

IANVARIVS.

Ianuarius fuit episcopus in Sardinia: Scribit ad eum Gregorius epistolā, in qua auariciā eius reprehendit, quod centū solidos à scemina quadā pro sepultura exegerit: & prohibet ne in posterum hoc faciat. lib. 7. cap. 55. Sub Mauricio.

LIBERATVS.

Liberatus Mauricij tempore fuit diaconus Cerallis in Sardinia, sub Ianuario eius loci episcopo. Gregor. lib. 1. cap. 81.

PAVLVS.

Paulus fuit clericus Caralitanus in Sardinia, homo malefic^{us}, ut scribit Gregorius: qui in multis maleficijs deprehensus, de spectro habitu suo, ad laicam reuersus est uitam, & in Africam fugit. Postea reuocatus, corporaliter castigatus, & ad pœnitentiam est dānatus. Greg. lib. 3. cap. uigesimo quarto. Sub Mauricio.

STEPHANVS.

Stephanus fuit presbyter provincię Valerię. Narrat de eo Gregorius, quod aliquando de itinere domum regressus, mancipio suo negligenti dixerit: Veni miser diabole, & soccos mihi detrahe. Ad hanc uocem statim cœperunt caligarum corrigię summa uelocitate dissolui: ut apertè constaret, ipsum diabolū, qui uocatus fuerat, suā operam ei nauasse, quem facto signo crucis abegit. li. 3. Dialog. cap. 20. Vixit sub Mauricio.

APOLLINARIS.

Hic Apollinaris, frater Alicimi Auiti, fuit episcopus sub Mauricio Valentinenſis, doctrina & miraculis clarus. Adon ætate 6.

MARTINVS.

Fuit episcopus in Corsica, sub Mauricio. Gregor. lib. 1. cap. 77.

PETRVS.

Petrus fuit episcopus Corsicę. Misit ad eum Gregorius quinquaginta solidos, pro comparandis uestibus Iudæis baptisandis. Iohannes Diaconus lib. 2. cap. 59. Vixit sub Mauricio.

LEO.

Leo fuit episcopus in Corsica. Gregor. lib. 5. cap. 76. Vixit sub Mauricio.

SATVRNINVS.

Saturninus fuit episcopus in Gorgonia insula. Scribit Gregorius, quod is propter lapsum ab officio remotus, tamē ausus sit missas celebrare: ac propter id crimen mandat Venantio Lunensi episcopo, ut eum cōmunionē sacra priuet, & in pœnitentiam redigat, in qua excommunicatus perpetuò uiuere cogatur. libro quarto, cap. 49. Vixit sub Mauricio.

ENNIVS.

Ennius Veneticæ ecclesiæ episcopus, à Chilperico rege exilio damnatur. Vnde reuocatus, constituitur Andegauensis ecclesiæ episcopus, nec ei cōceditur Venetias redire. Turon. lib. 5. cap. 26. & 29. Fuit hic episcopus multis scandalo propter potationes, quib. aded indulgebat, ut neque mens, neq; pedes suum officium facerent. Cum enim die Dominica Parisijs sacra perageret, ante aram cecidit, sanguine ex ore & narib. ipsius effluente. Turon. lib. 5. cap. 40. Vixit anno 3. 4 & 5. regni Childeberti.

DE EPISCOPIS

Europæis.

IOHANNES.

Iohannes fuit episcopus Larissæus. Reprehendit eum Gregorius, quod Adrianū episcopum Thebanæ ciuitatis sine causa, tantum propter capitis ægritudinem, ab officio remouerat. lib. 2. cap. 46. Claruit sub Imperatore Mauricio.

IOHANNES & Cosmas.

Fuerunt hi duo, Iohannes & Cosmas, diaconi huius Iohannis Larissæi. Greg. ibidem.

ADRIANVS.

Adrianus fuit episcopus in Corintho. Gregor. lib. epist. 2. cap. 77. Clarus sub Mauricio.

ANASTASIVS.

Fuit archiepiscopus Corinthiensis. Greg. lib. epist. cap. 26. Postea ab officio ob crime quoddā remotus. Vixit sub Mauricio.

IOHANNES.

Anastasio ab officio remoto, successit Iohannes in episcopatu Corinthiaco. Gregor. lib. 4. cap. 99. Clarus fuit tempore Mauricii.

SECVNDVS.

Secundus Erinianensis ecclesiæ episcopus fuit, & duodecim libros de professione catholicæ Ecclesiæ edidit: ut refert Honorius Augustodunensis, de Scriptoribus ecclesiasticis.

PHILIPPVS.

Philippus sub Mauricii tempore episcopus in Epiro. Gregor. lib. 5. cap. 107.

ZENON.

Zenon fuit episcopus in Epiro. Gregor. 60

lib. 5. cap. 107. Vixit Mauricii temporibus.

EUSEBIVS.

Eusebius fuit episcopus Theffalonicensis primarius. Gregor. Epistolarū lib. 7. indi. 2. cap. 6. Et lib. 12. indi. 7. cap. 3. Claruit sub Mauricio.

LVCAS.

Lucas fuit presbyter in Theffalia sub Eusebio episcopo. Suspectus fuit populo de hæresi Nestorij & Seueri. ideoq; Gregorius Eusebio mandat, ut publica reuocatione eum populo satisfacere iubeat. lib. 9. capite 69. Vixit Mauricii tempore.

CONSTANTINO-

politani.

MACEDONIVS.

Euphemio in exilium pulso, Macedonius Constantinopolitanæ ecclesiæ præficitur, à Gennadio (referente Theodoro Collectaneor. lib. 2.) educatus: cuius etiā, ut fama habet, nepos ex sorore fuit. Presbyter fuit, & custos ecclesiæ, uir religiosus & sacer. Ab ipso Imperatore electus est, & in episcopatus solium collocatus.

Strenuū & constantem uirum se præbuit in uocatione, uiteq; sanctitate & sinceritate doctrinæ magnum nomen acquisiuit. Literas salui conductus Euphemio in exilium proficiscenti rogatus attribuit, & ad professionem & sustentationem uitæ necessarijs sumptibus instruxit.

Memoriam apostolorum Petri & Pauli multa cum reuerentia & splendide celebrādā, adhortāte legato Romano, instituit.

Paratus erat consueto more per hunc legatum Festum nomine, Anastasio Romano episcopo electionis suæ & uocationis rationem reddere: uerū ne id faceret, ab Imperatore prohibitus fuit.

Exigente porro ab eo scriptum suum Anastasio (de quo supra in uita Euphemij mentio facta est) fortiter & alacriter sese ei opposuit, dicēs: Nequaquam se fidem proditurum esse. Sed hac ipsa re odium Imperatoris & inimicicias acres confluxit. ab eo enim tempore non destitit uaria inire consilia, ut ipsum loco deturbaret.

Cum uerò fraude & astu uulpino nihil eficeret, pellē leoninā sibi assumendā statuit: ac collecto (ut Nicephor. annotat cap. 26. li. 16) pessimorū hominū seu hæreticorū concilio, aperta ui, ut Chalcedonenſe synodum reiiciat, cogere contendit. Quod quāprimū est à plebe animaduersum, ingens est factus concursus, omnib. sonora uoce exclamantibus: Martyrij tempus adest, nemo longius à pastore absistat. Conuicijs etiā Imperatorē sunt persecuti, Manichæū, qui Imperio esset indignus, appellantes. Metu itaq; populi Anastasius, ad tempus cedere est co-

est coactus: & uocato Macedonio, placabilem se ei præbuit. Macedonius uero, uti uerum & germanum pastorem decebat, ingēti parrhesia Anastasium, uelut sincerioris doctrinæ hostem, corruptelarumq; defensorē accusat: & ut ab incepto desistat, grauiter hortatur. Sed surdo fabulam narrat. maius enim odium & acerbius in pectore contrā eum concepit, & deponendi ipsum occasionem quæsiuit. Mercede sycophantas adulescentulos cōduxisse dicitur, qui de stupro illum accusarent. Verum ille in iudicio subducta tunica, uiriliter se carere ostendēs, facile eos refellit.

Cum igitur hac non succederet, alia aggressus est uia. Nam per celerem aulæ præfectum, libellum confici iussit, in quo duæ synodi reliquis duabus omisis conscriptę erant: eumq; se recipere professus est. Quod ipsum cū Macedonius approbasset, & prætere
20 rea Henotico Zenonis subscripsisset, reprehensionem piorum incurrit. Tamen postea in Dalmati monasterio oratione prolixa sese Quartam synodum amplecti, & eos qui illā auersentur dānare hereseos ostēdit.

Euagrius contrā lib. 3. cap. 31. & 32 commemorat, monachos Palæstinæ exegisse à Macedonio, ut scripto suam fidem comprehenderet. Quod cum præstitisset, compertum
30 esse & deprehensum, eum tantum Nicenam & Constantinopolitanam synodum approbare. Ephesinę enim & Chalcedonensis mentionem non fecerat. Separant igitur sese ab eo monachi Constantinopoleos, neq; commercium cum ipso deinceps habent.

Paulo post, ut credibile est, & circumstantiæ etiam diligentius consideratæ indicare uidentur, Euchaitem, Anastasio iubente, in exiliū missus est, magno sui desiderio apud
Senatum & populum relicto. In sectatores eius postea persecutio est exorta.

Reliquerat libellum Imperatoris Macedonius in ara: sed is misso Calopodio abstulit, & flammis ulticibus consumpsit. Macedonio uero condemnationis sententiā cum abduceretur misit, quam tamen nequaquā
recepit. Hunnorum metu, qui eruptione per Caspias portas facta Orientem depopulabantur, Gangram se contulit. Quod cum Anastasius resciiuit, missis percussoribus
50 eum trucidauit: anno eius imperij 24. Christi 517.

Si Nicephoro credimus, miraculis post obitum claruit. Mortuus, seipsum manu sua crucis signo consignasse dicitur. Ac in somnis apparuisse cuidam, & cum uehementia quadā uerba hæc Anastasio annunciari præcepisse: Ego quidem ad patres meos abeo, quorum fidem sincerā seruauī. Tu uero sci-
to, me Deū precari desiturū nō esse, quoad-

usq; & tu primo quoq; tēpore ad id tribunal, quod munera non acceptat, iudicio cōcertaturus steteris. Verum eiusmodi apparitiones cum Scriptura pugnant. Ab Hormisda Romano episcopo in integrum post mortem est restitutus, & nomen ipsius in sacras tabulas repositum.

TIMOTHEVS.

Timotheus, de uoluntate Anastasij, in locum cum Macedonij surrogatus est: cum antea presbyter & sacrorū uasorum custos fuisset.

Theodorus Lector Collect. lib. 2. scriptū reliquit, Lithrobulbam & Colone, propter facta nominibus istis congruentia, appellatum esse. Homo fuit impudens & inconstans, religionem ad uoluntatem potētum attemperans: & ut rectē de eo Nicephorus lib. 16. cap. 35. scribit, instar Euripi per animi æstum & fluctuationem nunc huc nūc illuc inclinans, ut ex sequentibus parebit. Statim enim post susceptam publicam Ecclesię
administrationem, antequam ecclesiam ingrederetur, & ad liturgiam accederet, Macedonij imagines atq; insignia remouit.

Euagrius lib. 3. cap. 33. dicit, Palæstinæ ecclesias synodica quidē ipsius recepisse: Macedonij uero depositionem nequaquam approbasse.

Supplicationes parasceues in tēplo Mariæ uirginis, quod in Chalcopratijs est, excogitauit & instituit. Rogantibus amicis, symbolum Nicenum per singulas synaxes dici curauit, ad reprehensionē uidelicet Macedonij, quasi ille symbolum hoc non receperit: cum antea semel tantū in anno, in parasceue Dominicæ passionis, quo tempore episcopus catechizabat, recitatum esset.

Impudentis est & Epicurei animi in ipso indicium, quod cum ordinare uellet præfectum monasterij Studiti, & ille qui ordinandus erat, diceret, se minimē omnium passurum, ut sibi ab eo imponerentur manus, qui synodum Chalcedonensem abnegasset, præsumebat in hæc uerba: Anathema sit accusanti uel damnantī Chalcedonensem synodum. Paulo uero post, cum ab archidiacono suo Manichæorum sectam fouēte, apud Anastasium accusaretur de hoc facto, & ab eo ad dicendam causam uocaretur, negare illa omnia non est ueritus, & palām dicere, anathema esse eos qui Chalcedonensem synodum recipiant aut approbent. Theodor.
Lector Collect. lib. 2.

IOANNES CAPPADOX.

Iohannes Cappadox, prætorij præfectus Byzantię erat. Hic omnibus difficilis auaricia, crudelitate, perfidiaq; infamis, eō infamiae procedit, ut Imperium affectare incipiat. Procopius lib. 1. de bello Persico.

Sed ab Imperatore reuocat⁹, ob suspicionem

nem magistratu deiectus est, ac sacerdotiū sumere coactus est. Procopius lib. 2. de bello Persico. Successit autem Timotheo. Nicephorus lib. 17. cap. 2.

Edidit libellum de sacramento Baptismi. Honorius Augustod.

Cum autem amplexus esset Eutychianā hāresim, Hormisdas Romanus episcopus eū literis & legatis monuit, ut duas in Christo naturas, diuinam & humanam, hypostatica 10 unione unitas crederet. Sed Iohannes Anastasi gratia fretus, legatos malè acceptos dimisit, ut renunciarent pontifici, Augustorū esse, & non Pontificis, imperare. Sabellicus Enneade 8. lib. 2.

Notis Antichristi insignis erat. nam congregata synodo, se Oecumenicum appellari uoluit. Et si Gregorius multis in locis eius rei mentionem faciat, præcipuè tamē tom. 2. lib. 7. cap. 69. ubi sic inquit: Cognoscat siqui 20 dem fraternitas uestra, Iohannem quondam Constantinopolitanæ ciuitatis antistitem, contra Deum, contra pacem ecclesiæ, in omnium sacerdotum despectū & iniuriam, modestiæ suæ terminos excessisse, & illicitè in synodo superbum ac pestiferum oecumenicum, hoc est, uniuersalis sibi uocabulum usurpasse.

IOHANNES SCHOLASTICVS.

Iohannes Scholasticus annū unum Constantinopolitanæ ecclesiæ præfuit. Niceph. lib. 17. cap. 7. Euagrius lib. 4. cap. 39, uidetur eum Ioannem Sirmiensem appellare. Vixit sub Iustiniano.

EPIPHANIVS.

Epiphanius successit Anthimo, iuxta Euagrius libro 4. capite 11 & 36. seu Iohanni Scholastico, ut Nicephorus uult libro 17. capite 7. Benedixit exercitui Iustiniani, bel- 40 latum abeunti. Procopius lib. 3. de bello Vandalico. Præfuit annos 16. Nicephorus libro & capite eodem. Vixit sub Iustiniano.

ANTHIMVS.

Trapezuntis episcopus fuit Anthimus, priusquā Constantinopolim transferretur. Nicephorus libro decimo septimo, capite septimo. Postea intercessione coniugis Iustiniani successit Epiphanio Cōstantinopoli. Nulla autem cum laude administrasse eum episcopatum, idem autor asserit.

Vnam naturam esse in Christo, etiam post unionem, docuit & defendit. A' Seuerio Antiocheno persuasus, sedem potius relinquere, quā cum Iustiniano & ceteris orthodoxis episcopis sentire maluit.

Euagrius narrat capite undecimo, lib. 4. suo tempore adhuc extare epistolas, quas sibi inuicē scripserint Anthimus & Theodosius Alexandrinus de hac prædicta cōtrouer- 60 sia. A' Iustiniano imperatore tandem cum

Chalcedonensem synodum amplecti, & ad sanio rem mentem redire nollet, in exilium ire iussus est. Nicephorus libro eodem, capite nono, affirmat eum ab Agapeto Romano episcopo, qui tum Constantinopoli erat, facta inquisitione depositum, & exautoratum, etiam antequam in ipsius conspectum prodiret. Inq; hanc depositionem consenserunt monasteria Palæstinæ, & Hierosolymitanus episcopus. Sed Agapeto ad meliorem sortem translato, synodus Cōstantinopolitana unā cū Agathone, successore Agapeti, ut pœnitentiæ libellum exhiberet, atq; ad priorem suum episcopatum Trapezuntem rediret, monuit. Ille uerò tribus uicibus citatus, præ timore non comparuit. Synodus itaq; publico iudicio episcopatum ei penitus abrogauit. Vixit sub Iustiniano.

MENAS.

Anthimo eiecto (licet Euagrius dicat eū successisse Epiphanio, lib. 4. cap. 36) successit Menas, uir uera pietate præditus, patria Alexandrinus, & illustri genere ortus, & literarum maximè sacrarum peritus: cui Agathon episcopus Romanus, quod antea nunquam factū erat, manus imposuit. Nicephorus lib. 17. cap. 9.

Concilium etiam conuocauit, in quo cū episcopo Romano Agapito, Seuerio Antiochiæ episcopum, Eutychen, Petrū Apameæ Syriæ episcopum, Halicarnasseum Iulianū & Anthimum cum ipsis sentientem excommunicauit.

Tandē cum quinta uniuersalis synodus cœpta esset, & annos sedecim piè gubernasset, sub Iustiniano mortuus est. Zonaras in uita Iustiniani: Euagrius libro quarto, cap. trigesimo octauo.

EUTYCHIVS.

Eutychius monachus & presbyter Amaseniæ ecclesiæ (Nicephorus libro decimo septimo, capite decimo sexto) cum in quinta synodo uniuersali ad quæstionem, An etiam 40 mortui hæretici sint damnandi, commodè respondisset: & Iosæ exemplum, qui sacerdotum Baal defunctorū urnas effodisset, & ossa combussisset, allegasset, mortuo Mena à Iustiniano episcopus electus est, & inceptā synodum cōtinuauit. Euagrius lib. quarto, 50 capite trigesimo quarto.

Paulo pōst cum Imperatori, noua quēdā molienti, restitisset, in exilium pellitur. Nicephorus libro decimo septimo, capite 29. Successit autem Catelinus. Quo mortuo, Iustinus, sicut pater eius in testamento mandauerat, illum ab exilio reuocauit. Niceph. lib. eodem, cap. 36.

Coronauit autem Iustinū, ut indicat Paulus Diaconus lib. 16.

Edidit etiam librum, in quo asseruit, no- 60
F strum

strum corpus post resurrectionem sensui tatus non fore obnoxium, sed aere & uentis subtilius. Hanc opinionem Gregorius per disputationem longam ei exemit, usus argumento de corpore Christi, quod Apostoli palpasse dicantur. Curriculum eius fuit annorum duodecim in ministerio. Gregor. in Commentario super librum Iob, cap. 29. Ioannes Diaconus in uita Gregorij.

IOANNES NESTEVTS.

Ioannes ex idiotarum & opificum ordine progressus, Eutychio successit. Nicephoru. lib. 17. cap. 36, & lib. 18. cap. 34. Inaugurationi Mauricij interfuit. Nicephor. lib. 18. cap. 5.

Et ipse notis Antichristi insignis fuit. nā more suorum maiorum Oecomenicum episcopum se appellari uoluit. Opposuit se ei acriter Gregorius papa, ut patet ex eius epistolis ad eundem, & ad Eulogium, & alios Orientis episcopos, lib. 4. epistola 32. & epistola 34. 36. 38 & 39.

A sobrietate uitae *Νηστεύς*, id est Ieiunator dictus est. In pauperes liberalis fuit, quibus multa talēta, quae ab Imp. Mauricio mutuo sumperat, distribuit. Dederat autē pro ea pecunia syngrapham, in qua hypothecae loco totam suam substantiam oppignorauerat. quam cum post mortem eius Imperator inquireret, praefer lectulum ligneum, & amiculum laneum, & penulam deformē nihil inuenit: sed haec tamen accepit, & syngrapham discerpit. Curriculum eius in ministerio fuit annorum 13. & obiit sub Mauricio. Nicephor. lib. 18. cap. 34. Meminit eius etiam Euagr. lib. 6. cap. 25.

CYRIACVS.

Cyriacus sacerdos & Oeconomus magnae ecclesiae Deiparae aedis, Ioanni *ννεστυς* mortuo successit. Zonaras tom. 3. in uita Mauricij: & Niceph. lib. 18. cap. 40.

Gregorius lib. 7. indiction. 15. cap. 195. dicit Cyriacum, quendam Endoxum damnasse: quem tamen in synodis non reperiatur nota anathematis notatum. Praefuit annos undecim. Nicephorus libro eodem, cap. 44. Vixit sub Mauricio.

FLORENTINVS.

Episcopus in Epidaurō ciuitate Florentinus, propter crimina quaedam, non habitus prius canonica uel synodali inquisitione, quorundam malevolentia est ab officio remouus. Ed ergo Gregorius sese interposuit, & insit causam prius legitime cognosci & iudicari, quam poena afficeretur: ut in epistola eius ad Natalem & Antoninū est uidere. Epistolarū lib. 2. cap. 47 & 48. Vixit sub Mauricio.

ANTONINVS.

Subdiaconus fuit sub Mauricio Floren-

tini, in Epidaurō: ut eodem loco Gregorius testatur.

NATALIS.

Fuit Salonitanae ciuitatis episcopus. iussus est à Gregorio pallium episcopale depōnere, & à communione sacrae synaxis abstinere, eo quod Honoratum archidiaconū, de muneris & honoris sui gradu sine causa deiecisset. Epistolarum lib. 2. cap. 16 & 17. Vixit sub Mauricio.

HONORATVS.

Honorat⁹ fuit Mauricij imperatoris tempore archidiaconus Salonitanus, sub episcopo Natali. Gregorius lib. 2. indict. 9. cap. 71.

MAXIMVS.

Maximus fuit episcopus Salonis, post Natalem. Accusatus est apud Gregorium de Symoniacā hæreſi. quare Romam uenire, & se excusare, summa cū ſeueritate citatur à Gregorio, lib. 5. cap. 125.

Postquam autem uenire cessat, excommunicatur. lib. 6. cap. 181. Tandem mittitur legati Rauennam, qui eius causam cognoscant & componant. lib. 7. cap. 68.

Septimo excommunicationis anno, tribus horis in terris iacens, & poenitentiam agens, à Gregorio in gratiam est receptus. Ioannes Diac. lib. 4. cap. 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15. Vixit temporibus Mauricij.

VETERANVS.

Veteranus presbyter fuit Salonitanae ecclesiae, sub Maximo episcopo. Greg. libro 8. epistola 36. Sub Mauricio.

IOBINVS.

Iobinus fuit episcopus primarius Illyrici. Gregorius libro 2. capite 17. Clarus fuit sub Mauricio.

MALCHVS.

Malchus fuit episcopus in Dalmatia. Gregorius libro primo, capite 36. Vixit tempore Mauricij.

RESPECTVS.

Respectus fuit diaconus in Dalmatia. Gregorius libro secundo, capite 61. Clarus sub Mauricio.

SABINIANVS.

Sabinianus fuit episcopus Iadertinus. Scribit de eo Gregorius, quod ex consortio Maximi seductus, postea per poenitentiam, quā in monasterij claustris egit, in ecclesiam receptus sit. libro septimo, capite duodecimo. Claruit sub Mauricio.

STEPHANVS.

Stephanus fuit episcopus Scodrensis ecclesiae. Gregorius libro primo, capite 36. Vixit sub Mauricio.

CONSTANTIVS.

Fuit & hic Constantius tempore Mauricij episcopus, in Scodritana ecclesia. Gregorius libro 10. cap. 36.

DE EPISCOPIS

ITALIAE.

ROMANI.

ANASTASIUS.

A Anastasius papa secundus, natione Italus, patria Romanus fuit, patre natus Petro uel Fortunato, teste Platina, è regione quinta, quæ tum caput Tauri dicta fuit: uixitq; temporibus Theodorici regis Italiae, uir parum secunda fama, ut Volaterranus ait. Creatus est autem episcopus 3. Calend. Decemb. Flauio Paulo Cos. in Occidente: auctore Onuphrio.

Huius extat epistola in primo Conciliorum tomo, ad Anastasium Augustum, qua petit, ut Acacii nomen, qui multis ex causis scandalum præbuerat, taceatur. Balæus 20 refert, eum etiam Cæsarem excommunicasse.

Extant eius decreta apud Gratianum, quorum primum dicit: Thessalonicenses episcopos ob merum Imperatoris Anastasij, Timotheo Constantinopolitano episcopo, quem concilium Chalcedonense anathematizauerat, consensisse. Secundum est, eum malorum impietati fauere, qui eis obuiare cessat.

Fuit & hic idololatra. Sepulchrum enim S. Laurentij argento exornauit. Item statuit, ut nullus clericus ab officio suo ob iram, odium & simultatem, præter missam, abstineret: teste Martino in Chronicis.

Multi autem ex clero ab eius conuersatione sese subdixerunt, ut Martini Chronicon testatur: quod Photini diaconi, Acacij heretici familiaris, amicitia uteretur, quem clam ecclesiae restituere conabatur: licet ob hæresin ab ea uelut reiectus, per Felicem & Gelasium primum pontificem haberetur.

Collegas autem, seu coepiscopos habuit, ut est in eius epistola decretali, Cresconium & Germanum, quos ad Imperatorem Anastasium Augustum misit in causa Acacij, & ut Imperatorem rogarent, ut Alexandrinos ad Catholicam & sinceram fidem sua auctoritate, sapientia & monitis inuicaret.

Post ordinationem in Decembri unam, qua in cleri ordinem legit presbyteros duodecim, episcopos per diuersa loca sedecim, cum præfuisset ecclesiae Rom. anno uno, mensib. 10. diebus 24. ut Platina testatur: uel annis tribus, mensib. 11. diebus 22, ut Martinus Polonus: obiit in urbe, 13. Calend. Decemb. anno Domini quadringentesimo nonagesimo nono, dum uentrem exoneraret, intestina in latrinam emittens.

Symmachus.

Symmachus natione Sardus, patre natus Fortunato (autoribus Platina & Iohanne Stella) mortuo Anastasio, non sine magna cleri discordia pontifex creatus est, Imperatore Anastasio August. & rege Italiae Theodorico Gottho.

Nam dum pars cleri Symmachum apud basilicam Constantinianam pontificem decernit, pars altera apud basilicam Mariæ, in uia noua, Laurentium eligit: seditio ingens in Senatu ac populo Romano bifariam diuisa orta est. Vnde omnium consensu concilium Rauennæ indicitur: discussaq; re, Theodoricus, qui tum Romam obtinebat, etiam si Arianus esset, Symmachum tamen episcopum confirmauit: ut Nicephorus & Iohannes Stella indicant. qui certè magna clementia usus, Laurentium competitorum Nucernis episcopum dedit.

¶ Scripsit aliquot epistolas, quarum fit mentio in 1. tomo Conciliorum, hoc ordine & numero.

Epistola ad dilectissimum fratrem Cætarium.

Epistola ad Laurentium episcopum Mediolanensem.

Epistola ad Liberium patricium.

Alia ad clerum Dardaniæ.

¶ Notas Antichristi & hic habuit. Missa enim in formam redegit. Statuit quoq; Balæo referente, ut uirgines uel uiduæ continentiam professæ, ulterius non nuberent: & ne clericus quisquam cum muliere, nisi sanguine iuncta, habitaret, teste Sabellico. Item, ne quis uiuo pontifice, de alterius electione consilia moueret, sub anathematis pœna.

Præcepit etiam, in natalicijs mortuorum sanctorum, Gloria in excelsis cani. Gregorij Dialogis si fides adhibenda est, Paschasij Diaconi animam pertinacem, purgatorio post mortem deputauit.

Congregauit & sex synodos, quarum secunda desideratur.

Ad Anastasium Imperatorem, ut est in Apologetico eius, qui hæresin Eutychianam fouebat, admonitoriam epistolam scripsit, qua eum grauiter obiurgauit, propterea quod hæreticis communicaret: cum communicare nihil aliud sit, quàm cum talibus consentire.

Cumq; ipsi inter cætera crimina ab Imperatore obiectum esset, quod Manichæus esset: respondit, Romam & reliquas omnes actiones suas diuersum de se testari.

In epistola ad presbyteros & diaconos per Illyricum, Dardaniam & Daciam constitutos scripta, inquit: Nulla maiora documenta fidei esse, quàm ubi temporis ratio

F 2 suadet,

suadet, uitam subdere passioni: & ideo, qui pro ea periculum persecutiōis obire meruerit, dignum se cœlo militem esse ostendit.

Basilicas multas, quarum mentionē Platina facit, & oratoria à fundamentis ædificauit.

Verum anno quarto post confirmationē, clerici quidam seditionibus gaudentes, adiuantibus Festo & Prōbino, senatorij ordinis uiris, Laurentium reuocant. Qua ex re indignatus rex Theodoricus, Petrum Altini episcopum Romam mittit, qui pulso utroque ecclesiæ præesset. Verum Symmachus habita centum & uiginti episcoporum synodo, fraude obtinuit, ut Laurētius & Petrus, malorum omnium autores, relegarentur. Ob hanc autem rem tanta Romæ seditio orta est, ut multi tum ex clero, tū ex populo, passim trucidarentur: testibus Platina & Sabellico.

Manichæos tandem stabilita dignitate urbe expulit, eorum libris publicè ante fores Constantinianæ basilicæ crematis: teste Platina.

Pauperibus quoq; ad basilicam Petri & Pauli habitationes extruxit, curauitque ne quid eis deesset quod ad uictum pertineret: testibus Platina & Volaterrano.

Amaror pauperum fuit, & episcopis ac ceteris clericis in Africa & Sardinia propter catholicam fidem exulantibus, pecuniam et uestes misit. Captiuos multos quotānis precio redemit: teste Sabellico.

Ordinationes fecit quatuor in urbe Roma per mensem Decembrē, quibus passim episcopos 17, presbyteros uerò in ecclesia Romana nonagintaduos, & diaconos sedecim creauit. Cumq; præfuisset ecclesiæ Romanæ annos quindecim, menses sex, & dies uigintiduos (ut asserit Platina) mortuus est Romæ, die decimoquarto Cal. Augusti, anno Domini 514.

HORMISDA.

Hormisdam pontificem natione Campanum, patria Trusintonium, patre natum Iusto, defuncto Symmacho successisse, Platina asseuerat: Anastasio Constantinopoli imperante, & Theodorico in Italia.

¶ Adscribuntur ei aliquot epistolæ in tomo Conciliorum, ut sunt:

Epistola cōtra Nestorij & Eutychetis blasphemias.

Alia ad Ioannem episcopum Milicitanæ ecclesiæ.

Alia ad Ioannem episcopum.

Alia ad episcopos per Hispaniam constitutos.

Alia ad eosdem.

Alia ad Epiphanium Constantinopolitanum episcopum, in qua reprehēdit errorem

Nestorij & Eutychetis in Chalcedonensisy nodo damnatorum.

Alia ad Salustium Hispalensem episcopū.

Alia ad Possessorem episcopū, in qua monasticam hypocrisin acriter perstringit.

Rescriptum Hormisdæ ad episcopos Bæticæ prouinciæ.

Exemplar precum.

Item decreta ex Gratiano.

¶ Notis Antichristi hic quoque insignis fuit, nam ad primatum acquirendum, alium gradum posuit. Cum enim hætenus Romani pastores beneficio synodi Nicæni archiepiscopi essent: hic effecit, ut ab Imperatore Iustino superiori quadā dignitate donarentur, nimirum Patriarcharum, ut refert Ildorus.

Traditionibus etiam humanis & cōscientiarum laqueis ecclesiam onerauit. nam in Romana synodo constituit, ne ad sacros ordines admitteretur, qui solēniter pœnituit, ne ordo clericalis malè audiret propter eos qui crimine aliquo essent notati.

Psalmos alternatim cantari ordinauit. Conciliorum decreta seruanda proposuit. Et ne altaria sine præsulis assensu erigerentur, mandauit.

Idololatriam dei alieni Maosim etiam ipse fouit. Nam in honorem mortuorum templum ornauit, & maxime templum Petri, in quo trabem argenteam, mille & quadraginta librarum reliquit. Basilicam albam fecit.

Hortante Theodorico prouincialem synodum in urbe habuit: omniumque consensu Eutychianos, iam antea refutatos, damnauit. Iohannem quoque Constantinopolitanum episcopum literis & nuncijs hortatus est, ut ab eadem hæresi cum omnibus Græcis desisteret: crederetque duas in Christo naturas esse, diuinam & humanam.

Sed Iohannes homo grauis, suaque natura contumax, Anastasijque fauore adhuc contumacior factus, teste Sabellico, Romani episcopi literas & admonitiones non solum aspernatus est: sed legatos etiam ad id missos, contra ius gentium, graui contumelia affecit. Nam eos rimosam nauem conuenire, & restā in Italiam nauigare iussit, uenitque ne Græciæ littus ullum attingerent. Et hoc responsi eis dedit: Scire se, Augustorum esse, non Pontificis, imperare. Aut si quid foret, in quo hunc cui diuina curæ sunt, iubere oporteat: se eum esse, à quo alij multo melius sua iussa expectent, quam sua proponant exequenda.

Habuit Hormisdæ quoq; filium Silueriū nomine, natione Campanum, qui postea episcopus Romanus factus est.

Manichæos Romæ repullulantes etiā ipse expulit, eorumq; codices ante fores basilicæ Constan-

Constantinianæ incendio cōsumpsit, exemplo sui antecessoris. Pacem inter ecclesiam Romanam & Constantinopolitanam composuit, quæ longo tēpore sub Anastasio imperatore discordes fuerant, propter Græcorum hæreses. Et Græcos commercio hæreticorum maculatos, per suos nūcios absoluit: teste Sigeberto.

Nuptias publicè, non occultè fieri præcepit. Certauit & Hormisda muneribus cum principibus Ilderico Vandalorum, & Clodo uo Franciæ regibus.

Cum autem ordinationem unam mense Decembri fecisset, quæ episcopos quinquagintaquinque; per diuersa loca, & in ecclesia Romana presbyteros 21, & diaconos decem creauit, Romæ mortuus est, die octauo Idus Augusti, aŋno Domini natiuitatis 523. postquam præfuiſſet annis nouem, diebus 18, auctore Platina.

IOHANNES I.

Iohannes primus natione Thuscus, patre natus Constantio, ex presbytero pontifex Romanus factus est. Extat eius ad episcopos Italiæ epistola quædā consolationis plena, qua monet eos, quamuis rex Theodoricus hæresi Ariana pollutus, uastitatem ipsius & tori minitetur Italiæ, ne tamen ab instituto desistant, sed fortiter agant.

Constantinopolim ueniens ad portā quæ uocatur Aurea, in conspectu turbæ, cæco roganti uisum restituit: testantibus Sigeberto & Mariano Scoto.

Noris Antichristi insignis & hic fuit. nam templa donis locupletauit, altaria auro, argento & gemmis exornauit: teste Platina.

Cum autē Iustinus imperator amore religionis Christianæ, hæreticorum, & præsertim Arrianorū ecclesias destruere decreuisset: Theodorus rex, qui Arriana hæresi infectus erat, misit eum legatum Constantinopolim ad Imperatorē, pro hæreticorum ecclesijs conseruandis, minitans se quoque orthodoxorum ecclesias subuersurum, nisi Iustinus Arrianorū templa intacta relinqueret.

Iohannes itaque Constantinopolim profectus, maximo cum honore susceptus est: & omnia pro quibus uenerat, impetrauit.

Constituit autem, ut spoliatus quisque in integrum restitueretur: teste Volaterrano.

Cum autem Constantinopoli in Italiam applicuisset, criminatus quod consilia Imperatori contra regem Theodoricum dedisset, in custodia detentus est: atque Rauennam missus, in qua fame, siti, carcerisque foetore diu cruciatus, tandē obdormiuit: sexto Calendis Iunij, anno Domini quingentesimo uigesimo septimo, quum ordinationem unam mense Decembri fecisset, in qua episcopos per diuersa loca quindecim creauit: &

annis duobus, mensibus octo, iuxta Platinā, præfuiſſet.

FELIX IIII.

Felix quartus, natione Samius, patria Beneuentanus, patre natus Castorio, nel (ut Martinus Polonus in suis supputationibus habet) Constantino, Iohannis successor, uir in cura pastoralis ualde sollicitus, ex presbytero episcopus Romanus factus est.

Hunc in Christi ecclesia magnæ reuerentiæ uirum, Gregorius papa arauum suum fuisse testatur, auctore Leone Hostiense. Supplementum uerò Chronicorum, proauum fuisse iudicat.

Adscribuntur ei aliquot epistolæ in primo tomo Conciliorum, ut sunt:

Epistola ad dilectissimos fratres episcopos per diuersas prouincias constitutos.

Alia exhortatoria ad Sabinam.

¶ Traditionibus humanis & hic ecclesiā onerauit. nam reiecto prædicationis officio, Cosmæ & Damiani martyrum sanctorum Romæ uia sacra ædificauit, teste Platina. Saturnini martyris templum suo tempore incendio consumptum restituit, aliaque mortuorum hominum templa refecit: Platina & Volaterrano testibus.

Missas in locis cōsecratis tantum fieri uoluit, primo tomo Conciliorum. Clerum à populo segregauit, teste Balgo. Ut infirmi ante mortem sancto oleo ungerentur, mandauit: teste Iohanne Stella. Ut anniuersaria dies dedicationis templorū & altarium singulis annis solenniter celebraretur constituit, ut refert Hermannus Gygas. Defunctis sacrificulis successores post biduum dari statuit, teste Balgo. Imputatur ei & hic nœuus, quod Petro tribuerit, quod Christo adscribendum erat, cum inquit in tomo primo Conciliorum: Vnde & optamus, ut nos beatus Petrus Apostolorū princeps ad sua limina feliciter perducatur, quatenus in omnipotentis gratia perfrui uestra præsentia mereamur.

Patriarcham Constantinopolitanū Athanasium nomine, propter hæresin excommunicauit: teste Platina.

Ordinationes autem duas fecit, alteram mense Febuario, alteram mēse Martio, quibus episcopos per diuersa loca uigintinouē: in ecclesia uerò Romana presbyteros quinquagintaquinque; & diaconos quatuor creauit. Quam diu autem ecclesiæ Romanæ præfuerit, incertum est. Onuphrius asseruit, eum in cathedra Petri sedisse annos quatuor, menses duos, & dies 18. Secundum aliquos, undecim annis.

Mortuus est uerò quarto Idus Octobris, anno Domini 530.

BONIFACIUS II.

Bonifacius secundus, quem Græci uidentur Agathonem uocasse, quod idem sonat, natione Italus, patria Romanus, patre natus fuit Sigismundo, teste Platina: uel Sigmuldo, authore Martino Polono: uel Sigenube, ut Onuphrius asserit: uel Sigelbuldo, ut testatur Antoninus.

Ex presbytero episcopus Romanus factus est, electus in schismate cum Dioscuro presbytero, Iustiniano imperante: ut asserunt Onuphrius. Nam & Dioscorus, diuiso bifariam clero, ut est apud Platinam, in Felicis locum surrogatur. Cum autem clerus hac seditione diebus octo & uiginti exagitatus fuerat, mors Dioscori certamen diremit. Quapropter solus episcopatum Romanum adeptus Bonifacius, statim clerum, qui Dioscorum elegerat, sibi reconciliauit.

¶ Ascribuntur ei aliquot epistolæ in 1. tomo Concil. ut sunt:

Epistola ad Eulaliū Alexandrinum episcopum, de reconciliatione Carthaginensis ecclesiæ. In hac epistola grauiter taxat Aurelium, qui superiori concilio Carthaginensis fuerat episcopus, eumque cum suis collegis impugnasse Romanam ecclesiam ait, instigante diabolo: simul Deo gratias agit, quod huius temporis episcopus Eulalius, Aurelij successor, cum ecclesia Romana redierit in gratiam. Deinde scriptum Eulalij recitat, quo profitetur ille, se damnare suos maiores & successores, quicunque Romanæ ecclesiæ priuilegia labefactare conantur.

Exemplar precum.

¶ Non caruit & hic notis Antichristi: nam ut tertio die in demortui episcopi locum alius surrogaretur, ordinauit, ne mora seditionem pareret. Populum à clero, Felicem sequutus, in sacris audiendis diuisit, duas ob causas: Vt eos in electione episcoporum suis suffragijs ac locis priuaret: & ne cuiquam eorum liceret in ciuili aut criminali causa episcopum uel clerum ad secularem iudicem uocare, testibus Sabellico & Balæo.

In periculo famis clerum & pauperes elemosynis iunxit. Vigilium diaconū post se papam eligi decreuit: quod tamen postea rescindens, quia contra Canones erat, combussit: teste Ioanne Cuspiniano.

Quum autem ordinationem unam fecisset mense Decembri, Romæ mortuus est, die decimo septimo Octobris: uel decimo sexto Calend. Nouemb. anno Domini quingentesimo trigessimoprimo, ut testatur Onuphrius: uel quingentesimo trigesimo secundo, ut Balæus, postquam Romanæ ecclesiæ

præfuiſſet annis duobus, diebus duobus: teste Platina: uel annum unum, & dies duos, ut Onuphrius affirmat: uel annis duobus, & mensibus quatuor, ut Iohannes Stella.

IOHANNES II.

Iohannes secundus, cognomine Mercurius, seu nuncius Iouis propter eloquentiam dictus, natione Italus, patria Romanus, de regione Cœlimontium, patre natus Proiecto, ex presbytero episcopus Romanus factus est, undecimo Calend. Februarij. Platina ait quosdam scripsisse, hunc episcopum Constantinopolitanum fuisse.

Adscribitur ei epistola ad Valerium episcopum, in qua ex scriptis Prophetis & Apostolicis refellit eos, qui Christum patri æqualem negauerant.

Legem quartam in Codice de summa trinitate composuit.

Huic Iustinianus Cæsar sceptrum aureū gemmis ornatum librarum sex, duos argenteos scyphos librarū septem, & calices duos argenteos librarum quindecim, Constantinopoli dono misit: propterea quod Anthemium Constantinopolitanum patriarcham hæreseos Arrianæ damnasset, autoribus Iohanne Balæo & Ioan. Stella.

Eius tempore celebratum est secundum concilium Toletanum. Est etiam ei transmissum edictū Iustiniani imperatoris, fidei confessionem, & hæresim, quæ catholicæ ecclesiæ aduersantur, refutatione continens: 1. tomo Concil.

Fecit ordinationem unam mense Decembri in urbe Roma, quæ episcopos per diuersa loca numero 21, in ecclesia uero Romana presbyteros quindecim, & diaconos quatuor creauit.

Mortuus est Romæ sexto Calend. Iunij, quum præfuiſſet ecclesiæ annos duos, menses quatuor, & dies sex: anno Domini quingentesimo trigesimo quarto, Imperatore Iustiniano Augusto.

AGAPITVS I.

Agapirus, uel Agapetus primus, natione Italus, patria Romanus, ex patre Gordiano presbytero fuit: & factus est episcopus Romanus 3. Nonas Iunij, Imperatore Iustiniano Augusto.

Miraculis claruit. nam Constantinopolim proficiscens, teste Gregorio tertio Dialogorum libro, in Græciæ partibus mutum & claudum sanauit: non Dei, sed Petri apostoli autoritate, ad confirmationem idolatriæ.

Extat eius decretum apud Gratianum, de consecrationibus, distinctione prima. Agapetus.

Adscri-

¶ Adscribuntur ei aliquot epistolæ in 1. tomo Concil. ut sunt:

Epistola ad Anthimum episcopum Constantinopolitanum.

Epistola ad dilectum fratrem Petrum, in qua meminit causæ Anthimi, secundo tomo Conciliorum.

In epistola ad Anthimum asseuerat duas in Christo naturas esse, diuinam & humanam. Affirmat etiam, Christum mediatorem Dei & hominum esse, & genus humanum tantum ipsius morte & sanguine Deo reconciliatum. Et si enim sanctorum mors est preciosa in conspectu Domini: nullius tamen mors fuit redemptio mundi. Idem asserit, per fidem iustificari impios: atque se eam fidem prædicare atq; defendere, quam sancti Apostoli docuerunt.

Onerauit etiam hic ecclesiam humanis traditionibus. Ordinauit enim processiones diebus Dominicis: teste Petro de Natalibus.

Constantinopoli celebrauit synodum contra Seuerum & Iulianum hæreticos, in qua Anthimum Constantinopolitanum episcopum hæreticis fauentem deposuit, Menna orthodoxo in eius locum substituto: testibus Iuone & Ioanne Stella.

A Theodato Gotthorum rege mittitur Constantinopolim, ad Iustinianum Imperatorem placandum super crudeli interitu reginæ Amalasunthæ. A quo quum honorifice exceptus fuisset, ac pacem impetrasset, tentatur ut Eutychianam hæresim approbet. Verum quum Iustinianus cerneret ipsum ab ista hæresi abhorreere, precibus minas addidit, inquit: Consenti nobiscum, aut te deportari curabo. 1. tomo Conciliorum.

Tum Agaperus: Ego (inquit) ad Iustinianum Imperatorem Christianissimum uenire optaui: sed Diocletianum, ut uideo, inueni. (quem Christianorum hostem fuisse constat) tuas tamen minas non pertimesco, dum mihi uera fides inconcussa permanet: teste Antonino. Hac libertate loquendi Iustinianus motus, Arrianam hæresim amplecti desijt: teste Platina.

Libellum quem Bonifacius secundus contra Dioscorum competitorem ediderat, incendio consumpsit: teste Onuphrio Panuino.

Quum autem omnia, quorum gratia missus fuerat, obtinuisset, atque Romam redire cogitaret, subito morbo correptus Constantinopoli, postquam ecclesiæ Romanæ mensibus undecim, & diebus decem & nouem præfuisset, teste Platina: uel annum unum, menses tres, dies quindecim, teste Lucido. Mortuus est duode-

cimo Calendis Iunij, anno Domini nostri quingentesimo trigesimoquinto. Cadauer eius arculæ plumbeæ impositum, Romanam delatum est, & in basilica sancti Petri sepultum.

SYLVERIUS.

Syluerius, uel Liberius, teste Iohanne Funccio, natione Campanus, patria Frusinonius, Hormisdæ Romani episcopi filius fuit, qui creatus est episcopus decimo-septimo Calend. Ianuarij à Theodato Gotthorum rege, sine suffragijs clericorū: teste Onuphrio.

Adscribuntur ei aliquot epistolæ 2. tomo Concil. ut sunt:

Epistola ad Vigilium papam, qua eum damnat, propterea quod Anthimum hæreticum, pulso Menna orthodoxo, reuocasset.

Rescriptum ad Amatorem episcopum, in quo ipsi gratias agit pro muneribus, sibi & suis collegis exulantibus ad sustentationem missis.

A Theodora Augusta Iustiniani imperatoris coniuge Syluerius rogatus est, ut pulso Menna patriarcha Constantinopolitano, Anthemium hæreticum restitueret.

Quod quum facere recusasset, irata Augusta, Belisario iniunxit, ut Syluerium dimitteret, Vigiliumque archidiaconum substitueret, qui ei pollicitus fuerat Anthemium reuocare. Belisarius autem, licet hoc ægrè tulerit, tamen Theodoræ iussis repugnare non audens, Syluerium, imposito ei prodicionis crimine, episcopatu Romano priuauit, ac in exilium misit: teste Platina & Sabellico.

Quum ordinationem unam mense Decembri fecisset, qua episcopos per diuersa loca decem & nouem, presbyteros uero in urbe Roma tredecim, & diaconos quindecim creauit: teste Platina. In insula Pontis mortuus est exul & cucullatus, anno Domini quingentesimo & trigesimo-septimo, non sine opinione martyrij: teste Iohanne Stella.

VIGILIUS.

Vigilius natione Italus, patria Romanus, ex nobilissimo genere ortus, Iohannis consularis uiri filius fuit: & ex archidiacono Romanæ ecclesiæ, mandante Theodora Iustiniani principis coniuge, episcopus in schismate factus est, tertio Nonas Iunij, teste Onuphrio.

Ascribuntur ei aliquot epistolæ in 2. tomo Conciliorum, ut sunt:

Epistola decretalis ad dilectissimum fratrem Eleutherium.

Fragmentum epistolæ, in qua damnatur Theodorus episcopus Cæsariæ Cappadociæ.

Notis Antichristi & hic insignis fuit. Traditionibus enim humanis & conscientiarum laqueis ecclesiam oneravit. Nam instituit, ut missam celebraturi Orientem aspicerent: ut refert Petrus de Natal. Proprias lectiões diebus festis aptavit. Romanam ecclesiam aliarum matrem haberi uoluit. Candelarum festum instituit.

Theodora Augusta, cuius astu & opera Vigilus episcopus factus fuerat, iussit ut Vigilus Anthemium episcopum ab Agapeto eiectionem restitueret, sicuti pollicitus fuerat. Quod cum facere recusasset, seque quidvis potius passurum dixisset, ipsa irata iubet eum capi, ac ad se Constantinopolim perducere. Quod quum uenisset, contumelia & uerberibus affectus est. Deinde fure in collum eius iniecto, per totam urbem ut latro ad uesperam tractus, ac postea in carcerem coiectus, aqua & pane pastus est.

Clerici qui eum comitati fuerant, partim in exilium mittebantur, partim ad effodienda metalla tradebantur. Tandem populo Romano & Narsete eunucho rogantibus, omnes captiui cum Vigilio in patriam remittuntur, teste Platina.

Constantinopolim à Iustiniano ad synodum Quintam uniuersalem euocatus, comparuit quidem, sed pro suo principatu obtinendo in confessum patrum non uenit: sed scripto suam sententiam Imperatori de capitibus in synodo propositis indicauit. Eua-
grius lib. 4. cap. 38.

Ordinationibus duabus prius mense Decembri factis, quibus episcopos per diuersa loca octuaginta unum (in secundo tomo Conciliorum) presbyteros uero in urbe Romana quadraginta sex, & diaconos sedecim ordinauit. in itinere moritur ex calculo Syracusis in Sicilia, quinto Calend. Ianuarij: anno Domini quingentesimo quinquagesimo quarto, postquam uixisset in episcopatu tum Romæ tum alibi annis 17, mensibus 6, diebus 26.

PELAGIUS I.

Pelagius primus, natione Italus, patria Romanus, patre Iohanne Vicario uel Vicariano natus fuit, & ex archidiacono sub Imperatore Iustiniano Augusto episcopus Romanus factus est, tertio Nonas Aprilis. Tam pauci autem inuenti sunt in clero Romano, quibus ea Pelagij electio grata erat, ut oportuerit eum à duobus episcopis Perusino ac Ferentinare & Ostiensi quodam presbytero ordinari, teste Blondo.

Ascribitur ei in secundo tomo Conciliorum epistola, in qua scripturis refutat hære-

ticos, qui negabant patrem & filium unum esse Deum.

¶ Notis Antichristi hic quoque insignis fuit. Nam constituit, ut clerici quotidie canonicas horas septies cantarent: ut habetur 9^a distinctione, c. Eleutherius frater. Abbatibus regulariter eligerentur. 18. quæst. 11. cap. Abbatem in monasterio. Quadragesimali tempore hora nona sacrificiis missam celebrare liceret. de consecr. dist. 1. c. solent.

Accusatorium libellum non esse in foro proponendum, nisi reo presente, ordinauit: propterea quod ipse olim accusatus esset, quod opprimendi antecessorem Vigilium occasionem dedisset. à quo crimine crucis osculo atque iuramento se purgauit. 3. q. 9. c. chartæ quas.

Primum ecclesiæ Romanæ non à synodo, aut ab hominibus, sed ab ipso Christo prouenisse, primus asseruit. distinct. 21. Ossa protomartyris Stephani ad D. Laurentij captauer collocauit, teste Martino Pol. Mor-
dauur collouit, teste Martino Pol. Mor-
tuorum memoriam approbauit, ac lucri gratia missis adiecit, teste Iohanne Balæo. Vnam quamque prouinciam duodecim ciuitates, uel ad minimum decem continere debere statuit. 6. q. 3. c. Scitote.

Ordinavit nouem tantum præfationes in missa legendas, quas papa Gelasius composuit, resectis pluribus alijs: teste Hermanno Gygante. Sigebertus tribuit eas Pelagio secundo, & Chron. Antonini.

Vt Totilæ Gotthorum regi, qui flagellum Dei dictus fuit, placeret, principis auctoritatem ac populi consensum in ordinandis episcopis necessarium esse, per constitutionem publicauit.

Hæreticos & schismaticos nolentes ad saniores doctrinam redire, à magistratu puniri definiuit, teste Platina: uel 23. q. 5. c. quia nos. Nec ambitione nec precio quendam ad sacros ordines admittendum esse ordinauit, teste Platina. Vetuit episcopis, alicui facere securitatem de rebus ecclesiasticis. 8. q. 5. c. talia quidem.

Cum ordinationes duas mense Decembri fecisset, quibus episcopos per diuersa loca 19. testibus. Onuphrio & Iohanne Stella: in urbe uero Roma presbyteros uigintifex, & diaconos nouem creauit: mortuus est sexto Nonas Martij, anno Domini quingentesimo sexagesimo sexto.

De tempore quo præfuit ecclesiæ, nondum inter scriptores constat. Quidam eum annis quinque præfuisse asserunt, ut Palmerius. alii qui undecim annis, & diebus 19, teste Iohanne Stella, & in Supplem. Chronic. uel annis quatuor, mensibus decem, diebus 18, Martino Polon. & Hermanno Gygante testibus. Aliqui nouem, aliqui 12 annos attribuunt.

IOHAN-

IOHANNES III.

Ioannes tertius natione Italus, patria Romanus, patre Anastasio ex illustri genere natus fuit. Creatus est autē episcopus tertio Calendas Iulij, post cōsulatū Fl. Basilij iunioris, V. C. anno 25, teste Onuphrio, & secūdo tomo Conciliorum.

Adscribitur ei epistola decretalis, qua monet omnes Germaniæ & Galliæ episcopos, ut instituta Romanæ ecclesiæ diligenter seruent, prohibita uerò uitent: neq; cuiquam liceat unquam doctrinam patrum deferere, & sacerdotali honore gaudere.

Hic contra antecessorem Pelagium sanctiuit, nullum dici debere summum sacerdotē, aut uniuersalem episcopum, distinctiōe 99. nullus.

Episcoporum uicarijs manuum impositionem auferens, episcopis tantum, Isidoro teste, attribuit: ratione satis incerta assignata: quia nullus ex Septuaginta discipulis, quos uicarij episcoporum repræsentant, donum Spiritus sancti alicui per manuum impositionem impertiuert. Afferit porro crasso mendacio, Linum & Cletum adiutores Petri, non habuisse potestatem ligandi & soluendi, sed solum Petrum.

Basilicam apostolorum Philippi & Iacobi à Vigilio inchoatam absoluit, ac sanctorū cœmeteria in urbe restituit, oleumque ad lucernas de Lateranensi patriarchio singulis dedit: teste Onuphrio, & secūdo tomo Conciliorum.

Multas clades tū Italia perpeffa est, irruptionibus in eam barbaris, teste Platina.

Demum cum ordinationes duas mēse Decembri fecisset, quibus episcopos per diuersa loca sexaginta unum, presbyteros uerò in ecclesia Romana numero trigintanouem, & diaconos tredecim creasset, senio confectus, mortuus est tertio Idus Iulij, anno Domini quingentesimo septuagesimo sexto. quum præfuiisset ecclesiæ Romanæ annos duodecim, menses undecim, dies uigintis sex: teste Platina.

BENEDICTVS I.

Benedictus primus natione Italus, patria Romanus, patre Bonifacio, natus fuit: Imperatoribus Cæs. Tyberio, Constantino & Fl. Mauricio Aug.

Creatus est autē episcopus Romanus 16 Cal. Iunij, quo tempore Longobardi Italiam deuastabant.

Adscribitur ei epistola decretalis in secūdo tomo Conciliorum: in qua refutat Arrianos in Bærica prouincia, qui negant in Trinitate unum esse Deum. Vetuit religionis causa crucem marmoreā, lapideam aut ligneam pedibus conculcari. Romæ ac in Italia fame laborantibus, ipse, uel eius loco Tyberius se-

cundus Aug. frumento ex Aegypto allato subuenit.

Cum ordinationē unam mense Decembri fecisset, qua per diuersa loca episcopos numero uiginti unum, in urbe uerò Roma presbyteros 15, & diaconos tres creauit: solitudine & dolore animi, quem in calamitatibus urbis Romanæ, propter Longobardorum uastationē conceperat, consumptus, moritur pridie Calend. Augusti, anno Domini 582. cum præfuiisset annis quatuor, mense uno, & diebus 28. in Supplem. Chron. Platina, Sabellicus.

PELAGIVS II.

Pelagius secundus, natione Italus, patria Romanus, patre natus Vinigildo, uel Hunimildo, teste libro Pontificali, episcopus creatus est pridie Calend. Decemb. Imperatore Tiberio Cōstantino Augusto. Etiam absq; principis iussu ordinatus est, cum extra obfessam à Longobardis urbē tutò egredi non liceret. Oportebat enim tum tēporis episcopi electionem ab Imperatore confirmari.

Considerans autem Pelagius, non parū sibi ab Imperatore imminere periculum, si fortè copias in Italiam mitteret, eo quodd se passus esset sine principis decreto eligi ac ordinari: misit Gregorium Cōstantinopolim, ut se apud Imperatorem excusaret.

Adscribuntur ei in secundo tomo Concil. aliquot epistolæ, ut sunt:

Epistola decretalis.

Epistola ad Benignum archiepiscopū, de mutatione episcoporum.

Epistola ad episcopos Italiæ.

Epistola ad episc. Germaniæ & Galliæ.

¶ Traditionibus humanis etiam Ecclesiam onerauit, & idololatriam confirmauit. Nam in honorem mortuorum templa ornauit, & maximè corpus beati Petri tabulis argenteis deauratis exornauit: & sancti Laurentij martyris basilicam à fundamentis extruxit. Cœmeterium beati Hermetis martyris construxit. Pro horis dicendis statutum renouauit, & subdiaconos aut uxores aut ecclesiæ officia relinquere iussit.

Vt memoria defunctorum fieret in omni missa post eleuationem hostiæ salutaris, constituit: teste Hermanno Gygante. Vt monachi ex cœnobio Cassinensi Romæ iuxta Lateranensem patriarchiū, monasterium ædificarent, permisit: teste Leone Hostiense.

Concilia, præsertim generalia, nō debere celebrari contra uoluntatem episcopi Romani, mandauit. Difficiliores quæstiones ad sedem Romanā deferri uoluit, teste Chironic. Antonini.

Eius tempore tantæ pluuiæ fuerunt, ut diluuium renouatū crederetur. Ex quibus tanta

tanta inundatio secuta est, ut muros urbis transcenderet, & magnam bestiarum, maxime serpentium, cum ingenti dracone, multitudinem secum traheret. Quæ ex aeris corruptione putrefactæ, pestem induxerunt, qua Pelagius mortuus est, 6. Idus Februarij, Anno 590, teste Onuphrio: uel 591, teste Balæo: post consulatum Tyberij, cum Romanæ ecclesiæ præfuisset annis decem, mensib. duobus, diebus decem, testibus Platina & Ioan. Stella, & continuatore Damasi, in Supplem. Chronicorum.

GREGORIUS primus.

Gregorius, quem Magnū uocant, primus eius nominis papa, fuit natione Romanus, Gordiani clarissimi uiri Senatoris & Syluiæ filius, Felicis quarti pronepos: à primis cunabulis studijs pietatis deditus, uiuacis memorie & docilis, ut scribit Iohannes Diaconus in eius uita.

Factus adolescens, seculi uoluptatibus spretis, in monasterium sese contulit: ubi peculiarem uitæ sanctimoniam præ se ferens, dum saltem crudis leguminibus pasceretur, & totus orationibus esset intentus, omnium oculos in se conuertit, adeo ut breui Abbas eius monasterij eligeretur. Cæpit inde paulatim altius spirare, & plurimorum animos strictè uiuendo & benefaciendo sibi conciliare.

Parentibus eius defunctis, de patrimonio sex monasteria in Sicilia ædificauit. Proprias aedes Romæ in monasterium conuertit, & reliqua omnia pauperibus distribuit. Fratribus quoque regulam tradidit, ut omnes communiter uiuerent, nec quisquam propria possideret: eamque adeo superstitione obseruauit, ut aliquando Iustum monachum, cuius ope medica antea sæpè fuerat adiutus, cum contra regulam tres aureos occultasset, in mortis agone (quod tamen magnam Magni illius Gregorij pietatem parū commendat) sine consolatione relinqueret: uiuum diabolo, quantumuis pœnitentem, & peccatum illud anxie deplorantem, traderet: & mortuum denique in sterquilinio sepeliret, addito fulmine excommunicationis, Pecunia tua sit tecum in perditionem. Quamuis postea scribit, se trigesimo die hoc ipsum factum improbasse, & celebrasse triginta sacrificia, quibus eum rursus ex inferis liberarit, & ad cœlum (id quod in somno oculariter uidisset) reportarit. Sicut & alias uisiones se habuisse narrat: ut quoddam angelum ter in specie hominis naufragi suscepit, pauperit, & pecunia iuuerit, à quo postea miraculis donatus sit, adeo ut omnibus secum uiuentibus exemplo & terrori fuisse dicatur, &c.

Cum mercatore aliquando collocutus, 60

qui ex Anglia eò uenerat, humana macipia uenditurus, cum intellexisset eam regione adhuc paganismo implicatam teneri, linguari zelo se itineri accinxit, ut eam gentem conuerteret: sed inde reuocatus à Benedicto pontifice, cum populus inuitus eum dimitteret, in Leuitam Romæ consecratus est. Nec multo post pro responsis ecclesiasticis, quod officium Apocrisiariatus dicitur, in urbe Constantinopolitana à Pelagio præfule destinatus est, tempore Tyberij: coram quo etiā Eutychiū refutauit & conuicit, ut postea dicitur.

Tandem pontificale munus post Pelagiū (Nicephoro lib. 18. ca. 26. teste) in multarum perturbatione reluctans, inuitus, ac deum coactus recepit: cui ita præfuit annos 13. menses 6. & dies 10. sub Tyberio, Mauricio & Phoca Imperatoribus, ut sequētia secula neminem parem habuerint, nedum superiorem, uel sanctitate uitæ, uel diligentia in rebus agendis, uel doctrina etiam & scriptis: ut Ioannes Stella, Diaconus, Platina & alij scriptores testantur. licet plurimos etiā nēuos habuerit, ut suo loco dicitur. Addit etiam Iohannes Diaconus, quod nomen illud Gregorij hic quasi fato quodam sortitus sit, cum non solum sibi ac Ecclesiæ sui temporis rectè uiuendo ac docendo industrius uigil extiterit, sed etiam pro posteritate sollicitus, meditando & scribendo uigilauerit.

Miraculis plurimum claruit, quibus imperito uulgo fucū fecit, ut suas traditiones & ceremonias, quæ repleunt orbem terrarum, facilius reciperent. Ideo & peculiare liberos conscripsit De miraculis patrum, quorum pleraque aut fabulosa sunt, aut manifestè impia, nec obscure falsam speciem religionis præ se ferunt: ut ibi est uidere.

Ipse autem cum adhuc monachus esset, statim post angeli uisitationem, cuius supra mentio facta est, miraculis innotuit. Ac narrat de eo Iohannes Diaconus, quod ængros uerbo sanarit, quod diabolos ex oblectis eiecerit, quod habuerit spiritum uaticinij, & multis prædixerit mortem: quæ postea ea ipsa hora quam dixerat, secuta sit. Item quod aliquando monachos fugientes miraculoso modo retraxerit, ita ut equi instantium eos agnouerint specum ubi latuerunt. Et quæ iam pontifex factus in basilica Aratorum, quæ rursus consecratur Deo, immundum spiritum, qui antea eam tenuerat, eiecerit, ita ut in porci specie uisibiliter extierit: & sequenti die cōspecta sit nubes cœlitus demissa super altari, quæ lapides templi incenderet, & simul omnia fragrantia suauissimi odoris repleret: lib. 2. cap. 31. Quod ibidem propter incredulā mulierculā, quæ negarat corpus Christi substantialiter subesse pani in cœna, panem

panem coram omnibus in carnem mutarit, & postea rursus carnem in panis primordia: libro secundo, cap. 41. Item quod panem cultello transfixerit, & sanguis effluerit: capite 42. Item quod magos caballum suum in rabiem uertentes, perpetua cæcitate mularet, & uerbo saltem omne lumen oculorū ademerit.

Deinde functionib. fideliter præfuit, nō solū ecclesias, sed & scholas bene constituit. Studium sapiētiæ & bonas artes in summo flore retinuit, nisi quod Græcæ linguæ studium ei defuit: ut Iohannes Diac. lib. 2. capite 13 & 14 testatur.

Singulis xenodochijs, diaconijs & patrimonijs rectores præfecit. Omnes episcopos à lectione gentiliū librorum reuocauit & absternuit, fuitq; strenuus examinatorepiscoporum ordinandorum. Vnde narrat Diaconus, quod tēpore Gregorij penes Romā talis status fuerit ecclesiæ, qualis sub Apostolis Luca & Marco penes Alexandriam. lib. secundo, cap. 12.

SCRIPTA.

¶ Plurimi libri, quos scripsit, post mortē eius ab æmulis sunt combusti: quidam uerò intercessione Petri Diaconi seruati, quorum nomina sunt:

Commentariorum in Hiobum libros 35.

Hos scripsit dum adhuc in Constantinopolitana urbe diaconus fuit.

Homiliarum 40 super Euangelia librū 1.

Harum aliquot Romæ, dum fuit uegetioris ætatis, diuerso tempore per stationes in basilicis martyrum discurrens, coram populo declamauit. Reliquas uerò dictauit domi, & alijs pronunciandis tradidit.

Homiliarum super Ezechielem lib. 22.

In Cantica canticorum lib. 1.

De cura pastoralis lib. 3. Hos Anastasius Antiochenus in græcam linguam cōuersos, Orientalibus ecclesijs dedicauit.

Dialogorū de patrū miraculis lib. 4. Hos post annos 175 Zacharias Romanus pōtifex in græcam linguam uertit, temporib. Constantini Copronymi.

In septem Psalmos pœnitentiales lib. 1.

In 1. librum Regum lib. 6.

Decretaliorum lib. 1.

Epistolarum lib. 12.

Composuit Antiphonarium, dum recubans in lecto modulari solitus est.

Gelasianum codicem de missarum solennitatibus emēdauit, multa inde tollens, plura mutans, & plurima adiiciens.

In Canone adiecit: Dies nostros in pace tua dispone, atq; ab æterna damnatione nos eripi, & in electorum tuorum iubeas grege numerari.

Super corpora Petri & Pauli missarum so-

lennia celebrari decreuit, acquisitis numerosissimis oliuetis, quorū summam in tabulis marmoreis præforibus eiusdem basilicæ annotauit. Luminaria superaddidit, officia deputauit. Septem ex defensoribus honore regio decorandos indixit. Alleluia per extrema Pentecostes tempora dici ad missas fecit. Subdiaconos expolitos procedere statuit.

Kyrie eleison cantare præcepit, & orationē Dominicam mox post Canonem super hostiam recitari censuit. Item Litaniā pro barbarorū incursionibus bis in septimana canit constituit. Deniq; tot libros chartaceos epistolarum in scrinio Romanæ sedis reliquit, quot annos uixisse probatur. Ioannes Diac. in Præfatione.

Agnoscutur ex suis scriptis, quod non fuerit admodum eloquentiæ studiosus, sed uulgari & communi sermone contentus. Isidorus tamē Hispalensis urbis episcopus, in expositione Geneseos, Gregorium insigniter eloquentem pronunciat.

Græcæ linguæ omnino fuit ignarus, sicut ipse testatur in epistola quā Eusebio episcopo Thessalonicensi scribit. Epistolarum libro 9, capite 69.

¶ Dogmata Gregorij satis prolixè in capite de Doctrina recitauimus, unde peti possunt: hic tamen quàm breuissimè aliqua attingemus.

Sacram scripturā magnificat Gregorius, ac disertè monstrat subiectum eius, in quies: Redemptorem mundi totis suis allegationibus curat sancta Scriptura promittere. in quintum cap. Iob lib. 6. cap. 1. Et inde uult omnes doctores sua fundamenta petere: in 38. cap. Iob, lib. 28. cap. 6. quod utinam ipse quoq; strictè obseruasset, tū minus in eius scriptis nequorum inueniremus.

Doctrinam de Deo, sicut & ceteri omnes, inuiolatam & sanctam custodiuit: adseuerans, Deum esse unum in trinitate, & trinū in unitate. 1. Regum primo, & alijs innumris locis.

Christū docet duabus constare naturis, nostrumq; esse redemptorem & saluatorem. Sic inquit: Unigenitū filium Deus ad mortem incarnatum misit, in quo & caro passibilis uideri posset, & diuinitas impassibilis uideri non posset. in Euangelia, homilia 25. Verū ista copiose in loco de Christo annotata sunt.

Spiritum sanctum docet esse naturā Deū: eiusq; officiū hoc esse, largiri gratiam & remissionē peccatorum: in Euangelia, homilia uigesimasexta, & in quartum Psalmum pœnitentialem.

Creationem rerum docuit à Deo ex nihilo esse, omniaq; propter hominem esse creata. in Euangelia, homil. 29.

Angelos

Angelos ait duplices esse, bonos quidem laudare Deum, & hominibus nunciare Dei uoluntatem, eisque seruire. in trigessimooctauū caput Iob, libro uigesimo octauo, capite sexto. Sed malos, ut propria uoluntate à Deo lapsi sunt, ita etiam Deo aduersari, & hominibus nocere. in trigessimononū caput Iob, libro trigesimo primo, capite decimo septimo: & in primum Regum, cap. decimo tertio. item in Euangelia, homilia decima quarta ait: Malignus spiritus mentes fidelium in tentatione dilaniat, quum alium in luxuriam pertrahit, alium ad auariciam.

Hominis conditionem & proprietates rectè exponit. De lapsu uerò rectè inquit: Quid est homo nisi folium, quod uidelicet in paradiso ab arbore cecidit? quid est nisi folium, qui tentationis uento rapitur, & desideriorum flatibus leuatur? Mens quidē humana quot tentationes patitur, quasi tot flatibus mouetur. in decimum tertium caput Iob, libro undecimo, capite uigesimo secundo. Et expresse asseuerat, peccatum non ex Deo, sed ex nobis esse. Sic inquit: Ad peccati lapsum nequaquam impellimur, nisi cum peruersa nobis malignorum spirituum tentamenta suggeruntur. in secundum librum Regum, cap. i.

Legem ait peccata indicare posse, non auferre: in uigesimo octauum caput Iob, lib. undecimo, cap. decimo. Sic etiam inquit super Ezechielem libro primo, homilia sexta: Deus omnipotens legem super corda peccantium dedit.

Hominem quoque gratis iustificari coram Deo, sæpe pronunciat, licet operibus sæpe plus æquo tribuat. Sic inquit: Ipsa iusticia nostra ad examen diuinæ iusticiæ deducta, iniusticia est, & sordet in districtiōe iudicis, quod in æstimatione fulget operantis. Vnde Paulus cum diceret, Nihil mihi conscius sum: protinus adiunxit, Sed non in hoc iustificatus sum. Qui causam mox, cur non sit iustificatus, insinuans ait: Qui autem iudicat me, Dominus est. Ac si dicat: Idcirco in eo quod nihil mihi conscius sum, iustificatū me abnego, quia ab eo qui me iudicat, examinari me subtilius scio. Dissimulanda ergo sunt, quæ exterius fauent: reprimenda, quæ interius perstrepunt: declinanda, quæ quasi necessaria inuoluunt. & tamen in his omnibus adhuc districti examinis flagella metuēda, quia & ipsa nostra perfectio culpa non caret, nisi hanc seuerus iudex in subtili lance examinis misericorditer penset. Gregorius in tertium caput Iob, libro quinto, capite octauo. Et: Nudum me in fide prima gratia genuit, nudū eadem gratia in assumptione saluabit. Nudum autem dicit, absque uirtutibus uel bonis operibus esse. libro se-

cundo Moraliū, capite uigesimo septimo. Sed eius generis plurima supra commemorauimus.

Quod bene sit operandū, Gregorius passim inculcat. Quæque anima, inquit, quæ tenebras dimittit, & in sanctam operationē se extendit, dum exemplum bene operandi tribuit, proximis quasi lucem tenebrescentibus oculis spargit. Dum enim peccantes, quique bonum opus aspiciunt, & ad idem faciendum se conuertunt, quasi errantes in nocte per lumen lunæ ad uiam redeunt. Hæc itaque anima dum peccantibus bona exempla præbet, quasi luna in nocte lucet. Dum uerò magis ac magis crescit, & de die in diē per consuetudinē operis lumen iusticiæ tam perfectè accipit, ut etiā bonis exempla imitationis præbeat, quæ prius solis peccatoribus imitanda apparebat. in Canticum canticorum. Item: In hac uita bona opera seminanda sunt, in illa uerò non seminanda opera, sed operum retributio metēda. in primum Regum, capite decimo quarto. Sed uariè istum articulum corripit: unde etiam obsecratio alterius de iustificatione est subsequenda.

Inculcat quidem diligenter, esse agendā penitentiam: uerū non rectè eam tradit, ut postea dicemus. Rectè inquit: Misericors Deus tempus nobis ad penitentiā relaxat, sed cum eius gratiæ patientiam nos ad augmentū uertimus culpæ, hoc ipsum tempus quod ad parcendum piē disposuit, districte ad feriendū uertit: ut quia reueri quis etiam spacio temporis accepto noluerit, per hoc mala sua ad reatum augeat, per quod ea diluere potuit, si conuerti uoluisset. in Ezechielem libro primo, homilia undecima. Item: Unusquisque in peccatis positus, si de uenia desperauerit, funditus perit. Vnde necesse est, ut qui per suam iniquitatem extinctus est, per spem misericordiæ reuiuifcat. In Ezechielem libro secundo, homilia decimamona.

In baptismo nos à peccatis omnibus abluī, testatur in Cantica canticorum. Item, quod post baptismum etiam renati possint labi: libro 2. in Ezechielem.

De cœnæ materia rectè quidem docet, uerū oblationes ac missas creberrimè inculcat.

De oratione inquit: Ille exaudiri à Domino pro alijs orans potest, qui ex parte aliqua ei cui supplicat Domino odibilis non est. Nam si adhuc propria infirmitate deprimatur, pro obtinēda proximorum fortitudine nequaquam exauditur. Item: Orantibus doctoribus fidelibus, subditis diuina gratia robur administrat. Gregorius in primum Regum, capite septimo.

De ministerio uerbi plurima habet. inter alia uero inquit: Prædicatores sanctæ ecclesiæ cum gratiam diuinæ prædicationis accipiunt, non accipiunt solā scientiā uerbi, sed uirtutē amoris, ut per uerbū alijs prodesse ualeant, & per uerbi amorem ipsi meliores fiant. Quando enim loquuntur, mutantur in uirū aliū: quia cū per eos Spiritus loquitur, ipsi mira charitate eidem spiritui coniunguntur, & ab eius uoluntate iam nec uerbo nec operatione dissentiant. In primum Regū, capite decimo.

Notam Ecclesiæ Dei inquit esse, fragrantiam ueræ religionis in fide redemptoris: primo Regum cap. 4. Caput eius dicit esse Christum: in Ezechielem lib. 1. Item recte inquit: Electorum Ecclesia de gentibus cōgregata, cognita Christi gratia, & Euangelicæ doctrinæ inuentis magistris, abiecto superbiæ spiritu, omniq̃ elationis fastu deposita, didicit de se ipsa diffidere, & in regis sui misericordia magna sperare. in seipsum Psalmum pœnitentialem.

De cruce ait: In congressione occulti certaminis, quando electi uincunt mala quæ repellunt, suis hostibus tribuunt: quia isti tanquam aurum in fornace probantur, illi pro suggestionē puniuntur. in primū Regū, capite nono. Item: Tentatio est uita hominis super terram. in quartū Psalmum pœnitentialem. Item: Considerate quā uarijs continuisq̃ calamitatibus pro nostris culpis atq̃ offensionibus affligamur, & qualiter cœlestis pietatis nobis subinde medicina subueniat. Libro secundo epistolarum, indictione decima.

De castitate ait: Qui castē proponunt uiuere de blandimento carnis, in se aliquid retinere non debent. In carne quidem esse debent, ut bona per carnem agant: sed sic debent à carnis uoluptate per mentis sublimitatē discedere, ut contumelias de carne non tolerant. in primū Regum, cap. 15.

Coniugium approbat, & non uult illud distrahi, nisi adulterij causa: libro nono, indictione quarta, epistola 44.

De magistratu inquit: In omnipotentis Dei incomprehensibili dispensatione uitæ mortalis sunt moderamina. & aliquando cū multorū iustorū peccata ferienda sunt, unus erigitur, per cuius duritiā tribulationis iugo subiectorum colla deprimantur. libro undecimo, indictione 6. epistola 36.

De uita æterna inquit: Modò uelut in area frumentū & palea simul sumus: sed dū ad uitæ terminū ducimur, electi à reprobis Dominica uirtute diuiduntur, & uelut inter se lapidem habent mediū, dum illi pondus redemptoris in damnationis suæ iudiciū sustinent, & isti in eius fortitudine æternæ

gloriæ palmas tenent. in primū Regū ca. 7.

De Antichristo rectissime pronunciat, inquit: Quisquis se uniuersalem sacerdotē uocat, uel uocari desiderat, in elatione sua Antichristum præcurrit: quia superbiendo se cæteris præponit. libro sexto, indict. 15. epistola trigesima: & libro septimo, indictione secunda, epistola 67.

De resurrectione ait: In gaudio futuræ resurrectionis infirma nostra roborantur, cum caro surgit de puluere: sed idem carnis nostræ puluis translatus in perpetuæ corruptionis gloriam, ad fragilitatis suæ miseriam ultra non redit. in librum 2. Reg. cap. 1.

¶ Sed quia creuerunt cultus humano arbitrio suscepti, ideo Gregorius quoq̃ cum alijs plurimos defendit, & propagauit natos, & corruptelas doctrinæ cœlestis.

De libero arbitrio cōmunem multis alijs errorem tutatur. Nam inquit: Bonū quod agimus, & Dei & nostrum esse: Dei quidē, per præuenientem gratiam: nostrum uerò, per obsequentem liberam uoluntatem. in quadagesimum primum caput Iob, libro trigesimo tertio, capite uigesimo primo.

Adulterat & articulum iustificationis, dū operibus nimium tribuit. Diserte inquit: Vita æterna ex piæ uitæ actionibus præparatur. in primum Regum, capite primo, ac pluribus quidem id agit, ut suprā de inclinatione doctrinæ est expositum.

De pœnitentia non recte docet. causa est, quia operi operato tribuit peccatorum deletionem, & ad publicos ritus homines reuocat. Pœnitentiam definit esse, præterita peccata plangere, & plangenda non cōmittere. in Euangelia, homilia 34. Item inquit: Omnis qui pœnitendo corrigit aliqua quæ fecit, eo ipso quo pœnitet, se sibi displicuisse indicat, quia emendat quod fecit. in Ezechielem homilia octaua. Item: Sancta anima à peccatis quotidianis se per pœnitentiam mundat, dum quotidie peccata minuta cū lachrimis abluit, & à maioribus se obseruat: quamuis frequenter peccet, per assiduam tamen pœnitentiam mundiciam suā assidue seruat. in Cantica canticorū. Item: Peccator quisque dum se in lachrymis humiliter affligit, in corde per ascensum uirtutum proficit. Gregorius in Ezechielem lib. 2. homilia 19. Et ut breuiter dicamus, tantum de contritione quædam habet, de fide autem nihil. Et aperte inquit: Peccator cū per diuinam gratiam respiscit, satisfacere pro uniuersis malis non desinit. primo Regum, capite decimo.

Inuocationi sanctorum & uenerationi nimium tribuit Gregorius. In primis uerò auxit cultum mortui Petri, quia id ad maiestatem suæ sedis facturum existimabat. inde

est quod extructiones & consecrationes templorum tanto studio probat & præscribit.

Inuocatione ad statuas ita excusat: Scio quod imaginem Saluatoris nostri non ideo petis, ut quasi Deum colas: sed ob recordationem filij Dei in eius amore recalescas, cuius te imaginem uidere consideras. Et nos quidem non quasi ante diuinitatem, ante illam prosternimur: sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, sed & in throno sedentem recordamur. Et dum nobis ipsa pictura quasi scriptura ad memoriam filium Dei reducit, animam nostram aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet. lib. 7. indict. 2. epistola 53.

De coniugio etiam alias mediocriter docuit, tamen censuit, si utrique consentiant, posse eos in monasterium abire. Itē ecclesiasticis personis interdicit coniugio: libro 1. indict. 9. epist. 50. & plurimis alijs in locis. 20

Purgatorii quoque opinionem defendit, libro quarto Dialogorum, capite trigesimo nono: item lib. 1. Regum, capite 2. & alibi.

Certamina, & uite sanctimonia.

Inter reliquas uirtutes, propter quas prædicatur Gregorius, præcipue humilitati & beneficentiae studuit. Primus omnium pontificum se Seruum seruorum Dei nominauit. Titulum uniuersalis episcopi omnino auersatus est, atque abominatus, inquit: Paulum nunquam se uniuersalem Apostolum uocasse, eumque titulum aduersari Euangelio, esse contra canones, imò blasphemiam contra Deum. Tali enim titulo Deum affici iniuria, atque etiam reliquos episcopos omnes. ut Epistolarum lib. 4. cap. 29. itē cap. 83 inquit: In istud scelestum uocabulum consentire, nihil aliud est quam fidem perdere. Lib. 6. cap. 194. Ego fidenter dico, quod quisquis se uniuersale sacerdotē uocat, Antichristum præcurrat, quia superbiendo se ceteris præponit. Et ibidem in epistola 30. & alibi. 40

Agnoscit se quoque subditum Mauricij Imperatoris & filiorum eius, inquit lib. 4. Epist. capite 19. Quantum ad me attinet, iussionibus uestris obedientiam præbeo.

Deinde liberalissimè eleemosynas dispersit: pauperibus & aduenis Romam confluentibus quotidiana stipendia ministravit. Tribus millibus uirginum Vestalium quotannis 30. libras auri ad sustentationem tribuit. Ioan. Diaconus lib. 2. cap. 27. Singulis Calendis redditus congestos in pauperes erogauit. Experegrinis quotidie aliquos ad mensam suam sedere fecit. inter quos die quadam accessit, in cuius manus cum aqua fundere uellet, euauit: ut Ioan. Diaconus refert lib. 2. cap. 22. Eadem autem nocte Christum audiuit dicentem: Cæteris diebus me in membris meis, heri autem me in memet-

ipso suscepisti. Aliquando quoque duodecim inuitatis, ipse solus decimumtertium in mensa uidit, cum reliqui omnes tantum duodecim numerarent. Illum postea angelum eum fuisse cognouit, qui antea in specie naufragi ei apparuerat. cap. 23.

Fuit & castitatis amans, & iusticie acerri- mus propugnator. Nam uirginis stupratorem iussit aut stupratam ducere, aut castigatum uerberibus in monasterium deputari. Virum sine uxoris uoluntate ad monasticam uitam conuersum, etiam fuisse tonsuratus, ut ipse loqui solet, uxori iussit reddi. lib. 4. ca. 41.

Scribit Huldarius Augustanus episcopus, in epistola quadam ad Nicolaum Primum, quod Gregorius primò sacerdotibus coelibatum mandauit: & postea comperiens quod clam libidines exercerentur, indeque multi foetus trucidarentur, id mandatum rursus abrogauit, inquit: Melius esse nubere, quam cædibus causam præbere. Nam cum aliquando in piscinam quandam piscatum misisset, inuenta sunt in eadem sexies mille submersorum infantum capita.

Augustino quoque in Angliam scripsit, ne coniugium in secundo aut tertio gradu contrahi permetteret. Crimina uero semel ingesta, non passus est indiscussa præterire, etiam si accusatus cum actore redisset in gratiam. Falsos delatores puniuit talione.

Conuersatione doctorum & piorum maxime delectatus est: ideo quoque quamprimum ad pontificale munus accessit, omnibus secularibus pulsus, tantum optimos clericorum quosque sibi consiliarios adiunxit.

Pro religione, contra Iudæos, falsos fratres & hæreticos, multa sustinuit certamina. Primum enim dum adhuc diaconus fuit in Constantinopolitana urbe, Eutychium eius loci episcopum, qui scripserat corpus nostrum in resurrectione fore inpalpabile, scriptis & ore refutauit coram Tiberio Imperatore, qui postea libellum Eutychij flammis dedit. Ioannes Diaconus in uita eius.

Deinde suscepta sede Apostolica synodum prouincialem habuit, in qua multa sustulit, quæ nocitura putauit. Quatuor Concilia, Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesium, & Chalcedonense, decreto publico confirmauit: nec non & Quintum approbauit, in quo Iba epistola est damnata. Venuit item in isto concilio, ne quis bigamus ordinaretur presbyter.

Addidit quadragesimali ieiunio quatuor dies. Introitum missæ cum uno Psalmi aliquis uersiculo ordinauit. Ut nouies *kyrie* *eleison* diceretur, ut Alleluia & Offertorium post communionem caneretur, & ut deus in adiutorium meum intēderet, cum gloria patri, &c. in principio omnium horarum psalleretur,

plalleretur: ut litaniam maior propter pestem sedandam diceretur, & id genus alia, quæ suo loco recitantur.

Præterea Ligures, Venetos, Iberos, aliosq; à schismate ad unitatē Ecclesiæ reuocauit: Barbaricos, Sardos, & Capaniæ rusticos à Paganismo. Donatistarū hæresin penes Africanam extirpauit: Manichæorū in Sicilia, Arianorū in Hispania, Agnoitarū in Alexandria, scriptis & legationibus ab Ecclesiæ corpore sequestrauit. Galliā deniq; uniuersali synodo à Neophytorū hæresi & Symoniaca liberauit. Multū quoq; in Sardinia & Gallia laborauit, de Paganismo & Iudaismo ibidē abolēdo. Cypriano diacono rationē præscripsit, quomodo Iudæi essent cōuertendi. Augustinū sui monasterij præpositū in Angliā misisse, eāq; gentē à Paganismo ad Christū cōuertisse dicitur. Sed Galfridus Monumētensis lib. 8. cap. 4. scribit, qđ antea in Britannia fuerit ueritatis prædicatio, doctrina sincerissima, uiuificatrix fides, & cultus tales quales ab ipsis Apostolis mādato diuino traditi erāt: & quod Augustinus ille nō Christū ibi docuerit, cui⁹ doctrinā puriorē prius acceperint Angli à Iosepho & Asianis ecclesijs, quā Romani: sed quod Romanam religionem, hominum mandatis & traditionibus refertam intruserit.

Afflictiones, mors, & post mortem secuta.

Multas afflictiones Gregoriū sustinuisse, facilē æstimari potest est statu illo qui tū tēporis in Italia fuit, dum Longobardi cædibus & rapinis passim sæuirent, ecclesias vastarent, & Christianos cum trucidarent, tum in tristē seruitutē abducerent. Præterea tamē non minimā quoq; molestiā inde percepit, qđ ipsum Mauriciū Imperatorē cum iudicibus Romanis, & toto satellitio eius offensum habuit, propterea quod in edictū eius, Ne quis miles in monasteriū se recipere, consentire nollet: ut ipse in multis epistolis ad amicos passim conqueritur.

Obijt tandē anno Christi 606. Phoca Imperatore 2. indiēt. 7. 4 idus Martij, qui & dies natalis eius putatur. Corpus in basilica Petri est sepultū, iuxta Leonis, Simplicij, Gelasij & Symmachi pontificū monumēta. Epitaphium tale inscriptum est:

Suscipe terra tuo corpus de corpore sumptum,

Reddere quod ualeas uiuificante Deo.

Spiritus astra petit, lethi nil iura nocebunt,

Cui uitæ alterius mors magis ipsa uia est.

Pontificis summi hoc clauduntur membra sepulchro,

Qui innumeris semper uiuit ubiq; bonis.

Esurians dapibus superauit frigora ueste,

Atq; animas monitis textit ab hoste sacris.

Implebatq; actu quicquid sermone docebat:

Effet ut exemplum mystica uerba loquens.

Ad Christum uertens Anglos pietate magistra,

Acquirens fidei agmina gente noua.

Hic labor, hoc studiū, hæc tibi cura, hæc pastor age-

Ut Domino offerres plurima lucra gregis. (bas,

Hicq; diu consul factus letare triumphis,

Nam mercedem operum iam sine fine tenes.

Vacauit post eū sedes Romana mēses quinq; & dies 19. ut Ioan. Stella testatur.

Post mortē eius ingruēte fame, æmuli p̄digū & dilapidatorē omnis thesauri eum dixerunt, & parū abfuisse quin libros eius oēs cōbussissent: nisi se Petrus Diaconus, qđ assererat se Spiritū S. in specie columbæ super Gregorij caput uidisse, interposuisset. Effigiē eius cū ueste pōtificiali, lecto in quo recubans modulatus est, & baculo quo pueris minatus, in basilica S. Petri, Ioānes Diaconus, qui uitam eius anno Christi 870. descripsit, usq; ad sua tempora referuatam esse testatur, lib. 2. cap. 1.

DE NEAPOLITANIS

Episcopis.

DEMETRIVS.

Demetrius fuit episcopus Neapolitanus, ad quē scribit Gregorius, ut hæreticos etiā cū periculo in cōmunionē recipiat: li. 1. ca. 14. Vixit sub Imperat. Mauricio.

PAVLVS.

Fuit & Paulus sub Mauricio episcopus Neapolitanus, Gregorius lib. 2. cap. 7.

FORTVNATVS.

Fortunatus fuit episcopus Neapolitanus temporibus Mauricij Imp. Populum in ea urbe diuisit. Greg. lib. 7. indiēt. 2. cap. 108.

IOHANNES.

Fuit Diaconus Neapoli: & ab ea ecclesia in episcopū fuisset electus, nisi habuisset filiolum, propter quē repulsam passus est. Gregor. lib. 8. cap. 41. Vixit sub Mauricio.

PETRVS.

Petrus ibidē cum Ioanne fuit diaconus: essetq; in Episcopū electus, nisi pecuniā ad usuram elocasset. Id cum Gregorius contempnisset, grauiter reprehendit. ibidem.

DE CAMPANIS, ET ALIJS in Italia Episcopis.

BENEDICTVS IUNIOR.

Anno salutis 538. Imperij uerō Iustiniani 11. in Campania Italiæ floruit Benedictus iunior, uir sanctitate præstans. Hunc rex Totilas, propterea quod Christi discipulus esset, persecutus est: ac cum in cella comburere eum nō posset, in fornacē ardentē immisit, undē tñ sequenti die salu⁹ & incolumis exijt, ut refert Sigebertus.

CONSTANTINVS.

Fuit presbyter in monasterio S. Archangeli, qđ Neapoli in Campania Alexandra fœmina fundauit. Is tēpore Iustini iunioris ex sua cella in Siciliā migravit, codices monasterij

nafterij secū auferens: quos postea Fulfus eius loci abbas, magno labore uix recepit. Gregorius epistolarum lib. 8. cap. 15.

PASCASIVS.

Pascasius episcopus in Campania fuit: de quo Gregorius conqueritur, quòd deses sit in officio, aded ut in nulla re episcopus cognoscatur. lib. 11. cap. 29. Vixit sub Maur.

PETRVS.

Petrus fuit tempore Mauricij, subdiaconus Campaniæ. Greg. lib. 2. cap. 40.

NUMERIVS.

Numerius fuit diaconus Nucerinæ ecclesiæ in Cāpania, & factus est ibi episcopus. Greg. lib. 2. cap. 78. Claruit sub Mauricio.

DOCTIGISILVS.

Doctigisilus apud Suefiones episcopus fuit, qui aded ebrietati & potationibus indulgit, ut intra quadriennium mente priuaretur. Fuerūt tñ ciues in ea sententia, illud ipsi malū non ex potatione accidisse, sed per incātraticē, propterea quòd archidiaconū ab officio remouisset. Intra muros enim talis erat, extra ciuitatem uerò compos erat mentis. Turon. lib. 9. cap. 38.

BENENATVS.

Fuit episcopus in Cumana ecclesia post Liberij. Greg. li. 2. cap. 19. Claruit sub Maur.

LIBERIVS.

Fuit Liberius antistes sub Mauricio, ecclesiæ Cumanae. Greg. lib. 2. cap. 19.

CONSTANTIVS.

Constantius fuit episcopus Aquinæ ciuitatis, habuitq; spiritū prophetiæ. Nā animā agēs, ciuib. suis sciscitantibus, quē post ipsum habituri essent pastore, respōdit de Mulione & Fullone, id q. postea cōprobauit euentus. Ipso enim defuncto, delectus est ad episcopatū Andreas diaconus eius, q. quondā in stabulis itinerū cursum seruauit equorū: & post hūc Iouinus, qui in eadē ciuitate fuerat fullo. Illo autē adhuc superstite, ciuitas barbarorū gladijs & pestilentiae immanitate uastata est. Claruit autē tēpore Iustini & Tiberij. Greg. Dialog. lib. 13. cap. 8.

ANTHEMIVS.

Fuit diaconus in Nolana ciuitate, ut apparet ex epistola Gregorij, qua ipsi ancillas Domini commendat, lib. 10. Epistolarum cap. 23. Vixit sub Mauricio.

GAUDENTIVS.

Fuit episcopus ecclesiæ Nolanæ sub Mauricio. Gregor. lib. 4. cap. 56.

DESIDERATVS.

Post mortem Siluij episcopi, Desideratus episcopus Albigenis ecclesiæ constituitur. Turon. lib. 8. cap. 22.

DE CAPVANIS DOCTORIBUS.

BASILIVS.

Basilus fuit episcopus Capuæ, sub Mauricio. Greg. lib. 8. cap. 10. lib. 11. cap. 4.

FESTVS.

Festus fuit episcopus Capuanæ ecclesiæ, ut testatur Gregor. lib. 4. indict. 23. cap. 56. Vixit autem temporibus Mauricij.

GERMANVS.

Fuit & hic ecclesiæ Capuanæ episcopus, qui ab Hormisda episcopo Romano ad Iustinū Imperatorē missus est ob causam instaurandę fidei: à quo benignē susceptus est, & multorū dubia corda in fide cōfirmavit: ut refert Paulus Diacon. lib. 15. rerum Roman. de Iustino Imperatore. Claruit temporibus Iustini senioris.

FRIGIDIANVS.

Fuit episcopus ecclesiæ Lucanæ, quem scribit Gregorius aliquādo fluuiū Auferim, qui sepe inundatione facta in aruis furens, omnia sata & plantata euertere consueuerat, ex proprio alueo aliud deriuasse, ut agros non amplius lādere posset. lib. 3. Dialog. cap. 9. Clarus sub Tiberio.

VENANTIVS.

Venantius fuit episcopus Lunēsis. Scribit de eo Gregor. quòd monasteriū uirginū in propria domo extruxerit, idq; S. Petro & Ioāni, Paulo, Hermæ, ac Sebastiano dedicauit. lib. 7. epistola 6. Vixit sub Mauricio.

COLVMBVS.

Fuit presbyter in Lunensi ciuitate sub Mauricio. Gregor. lib. 4. Epist. cap. 60.

BONIFACIVS.

Fuit episcopus Regiensis, Mauricij temporibus. Gregor. lib. 2. cap. 43.

PAVLINVS.

Fuit & hic episcopus Regiensis. Gregor. lib. 10. cap. 32. Vixit sub Mauricio.

MARCELLINVS.

Marcellinus Ebredunēsis episcopus fuit Turon. in glor. Confess. cap. 69.

IOANNES.

Ioannes fuit episcopus Lارينensis. Greg. lib. 12. cap. 30. Vixit sub Mauricio.

MARTIANVS.

Martianus fuit presbyter dioceseos Taurianensis ecclesiæ: postea Massalargiā uenit, tandem episcopus factus est in ciuitate Lucēsi. Greg. li. 6. ca. 202. claruit sub Mauricio.

DE ANCHONITANIS.

MARCELLINVS.

Marcellinus fuit episcopus Anchontanæ ecclesiæ, podagra aded omnib. membris luxatus, ut portari, si quò uolebat, necesse haberet. Scribit Gregor. quòd aliquando incendio orto in eadē ciuitate, ipse contrā ignē in eū locū ubi maxima uis flammæ incubuerit, positus, omne incendiū represserit,

prefferint, ita ut flammæ sponte cessarint.
lib. 1. Dialogorū cap. 6. sub Tiberio.

RVSTICVS.

Rusticus fuit tēpore Mauricij diaconus
Anchonitanę ecclesię. Greg. lib. 12. cap. 6.

FLORENTINVS.

Fuit archidiaconus in Anchonitana ec-
clesia, populi suffragio electus ad episcopa-
tum. sed obstitit eius grandior ætas, & ui-
tæ tenacitas: ut scribit Gregor. lib. 12. indi-
catione 7. cap. 6. sub Mauricio.

ANDREAS.

Fuit episcopus apud Tarentinos in Cher-
soneso. Remouit eū Greg. per duos mēses
ab administratiōe missarū, propterea quod
cōcubinā apud se aluerat, & insuper mulie-
rem de matriculis contra ordinem sacer-
dotij sustibus cædi iusserat. Gregor. lib. 2.
cap. 83. & 84. sub Mauricio.

FABIVS.

Fuit episcopus Firmianę ecclesię, qui a-
liquādo irruentib. Longobardis in eam ci-
uitatē p. redēptiōe Demetrii, Valeriani, Pas-
sui, & cōiuge eius, undecim libras argenti
soluit. Greg. li. 7. indi. 2. epist. 14. sub Tiberio.

ARMENIVS.

Fuit sub Mauricio episcopus in Firmiana
ecclesia. Gregorius lib. 7. Epist. cap. 13.

PASSIVS.

Passius fuit clericus Firmianę ecclesię,
qui aliquando irruentibus hostibus, cū con-
iuge & filiis Demetrio ac Valeriano fuit ab-
ductus, & postea undecim libris argenti re-
dēptus, factus est eius loci episcopus. Greg.
lib. 7. cap. 14. sub Mauricio.

VITALIS.

Vitalis Altinę ecclesię episcopus, cū ante
multos annos ad ciuitatē Gothiensem con-
fugisset, tandem à Narseto patricio cōpre-
hensus apud Siciliam, exilio damnatus est,
ut refert Paul. Diaconus lib. 2. rerum Lon-
gobard. cap. 4. sub Iustino iuniore.

FELIX.

Felix natione Italus, patria Rauennas,
Taruisanę ecclesię episcopus factus est. Is
Longobardos adesse intelligens, Alboino
obuiam ad Planē fluuium occurrit, & eum
ut Taruisinis iratū, propterea quod ad pri-
mam requisitiōē deditiōem facere recu-
sasset, placauit: & ut nequid ecclesię suę
detrimenti fieret, impetrauit. Cui rex, ut
erat largissimus, omnes Ecclesię suę facul-
tates postulanti concessit, & per suum can-
cellariū postulata roborauit, ciuibzq; pe-
percit: ut referūt Blondus lib. 8. Paul. Diac.
lib. 2. cap. 9. Sabell. Enn. 8. li. 5. & Antonius
Bonfini⁹ li. 8. Vixit sub Iustino iuniore Imp.

SANTV LV S.

Fuit presbyter in Nursia, uir uita & mira-
culis nomini respondēs. Narrat Gregorius, 60

quod aliquando aquā in oleū conuerterit.
Et quod plurimos operarios in restaurāda
ecclesia B. Laurentij, quæ cōflagrarat, occu-
patos, uno pane, quē in clibano quodam
fortē inuenerat, per decē dies satiarit, ita ut
panis sub manibus quasi crescere uideretur.
Quod à Longobardis ad suppliciū capi-
tale raptus, fecerit brachiū carnificis exten-
sum in aere rigescere, ut flecti nequaquā po-
tuerit: & inde liberatus, motū eidē reddi-
derit, sumpto prius à carnifice iuramento,
quod nullū unquā Christianū seā manu uel-
let occidere. Vixit tempore Mauricij, Gre-
gorij σύγχρονος & familiaris, ut idem refert
Dialog. lib. 3. cap. 37.

VRSINVS.

Vrsinus presbyter fuit in Nursia. Dicit
de eo Gregorius, quod moriturus uiderit
beatū Petrum & Paulū apostolos ad se ue-
nientes: & quod cum eis locutus, animā ex-
halauerit. Sed fuerunt spectra. lib. 4. Dia-
log. cap. 11. Vixit autem sub Tiberio.

PETRV S.

Petrus fuit episcopus Hidrūtinus. Greg.
lib. 9. cap. 73. Vixit sub Mauricio.

ANTONIVS.

Fuit episcopus Polensis, tempore Anasta-
sij Imp. ut patet ex epistola quā ad eundem
scripsit Theodoricus rex Gotthorū, lib. 4.

ANDREAS.

Andreas fuit episcopus Fundanę ciui-
tatis, pius & multis uirtutibus excellens,
præsertim continentia casti pudoris decus
custodiens. Feminā quandā sanctimonialē
apud se aluit, per quā à uirtutis gradu facile
deiectus fuisset in senectā, nisi diuina custo-
dia esset seruatus. Cum enim iā illius amo-
re captus esset, fortē cōtigit, ut Iudæus quidā
ex Campania Romā delatus, Appiā uerius
iret: qui cum ad cliquū Fundanū ueniens ue-
sperascere cerneret, fortē ad Apollinis tem-
plum, ut ibi pernoctaret, secessit. Loci autē
sacrilegiū pertimescēs, signo crucis, quāuis
fidem crucifixi minimē haberet, se notauit.
Cū autē ibi media nocte ipso solitudinis pa-
uore turbatus peruigil iaceret, ac circūqua-
que circūspiceret, uidit malignorū spiritūū
turbā, quasi in obsequiū cuiusdā potestatis
præire: eū uerò qui cæteris præerat, in eius-
dem loci gremio cōsedisse, qui cæpit singu-
lorū spiritūū causas actusq; discutere, qua-
tenus unusquisq; quantū nequitie perpe-
trasset, inueniret. Cumq; singuli spiritus ad
inquisitionē eius exponerent quid opera-
ti contra bonos fuissent, unus in medium
prosilijt, qui in Andræ episcopi animo per
speciem sanctimonialis feminæ, quantam
tentationē carnis cōmouisset, aperuit. Cū
uerò hoc malignus qui præerat spiritus cu-
pidē audiret, & tanto sibi lucrū grādus cre-
deret

deret factū, quanto sanctioris uiri animam ad lapsum inclinasset: adiūxit ille, se eò perduxisse episcopū, ut hesternò uespere blandiri mulierculæ cœpisset. Tunc ille eū hortari ut pergeret, promittēs ei maiora quā reliquis prēmia. Hæc cum Iudæus uigilās cerneret, & magno tremore palpitaret, iussum est ab eodē spiritu præsidente, ut inquirerent, quis in templo iaceret. quem cū inuentum uiderent signo crucis signatū, clamant, Væ, Væ, uas uacū & signatū, & cū illo clamore auolarunt. Manē surgens Iudæus ad episcopū Andream perrexit, eiq; quid audiisset indicauit: quo audito, ille mulierculam dimisit: Iudæum gratitudinis loco ad sanctā ecclesiā conuertit, & postea omnem uitā in precationibus & meditationibus spiritualibus, omnibus illecebris mūdi spretis, piē & sanctē finiuit. Narrat Gregorius lib. 3. Dialog. cap. 7. Sed fuerunt præstigiæ diabolicæ. Vixit autem sub Tiberio.

DOMINICVS.

Fuit tēporibus Mauricij episcopus Centumcellensis. Greg. Epistol. lib. 1. cap. 13.

CENTVMCELLENSIS

presbyter.

Narrat Gregorius historiā de Centumcellensi presbytero, quam se à Felice eius loci episcopo cognouisse ait: quæ quam uis superstitiosa est, & impia, tamē ordinis gratia ascribenda uidetur, ut appareat, quando tā tetra & horrēda illa pestis de purgatorii pœnis & missarum mercatura, primitus in ecclesiam Dei inuecta sit.

Fuit is presbyter in diocesi Centūcellensis urbis, minister ecclesiæ S. Ioānis: quē in loco qui Tauriana dicitur, sita fuit, ipsi Gregorio *ὀρχηρος*, tēpore Mauricij. Ac narrat de eo Gregori⁹, quod cū in thermis eius loci sæpe lauari cōluerit, aliquando uirum quēdam incognitū inuenerit, ad obsequiū suū preparatū, qui sibi de pedibus calceamēta abstraheret, uestes susciperet, & exeunti magna cum cura & attentione inferuaret.

Hoc cū aliquoties fieret, idē presbyter die quadā ad balnea iturus, ne ingratus appareret ei qui tā deuotissimē sibi obsequeretur, duas oblationū coronas pro munere fecū detulit: easq; cū iam lauisset, & eius opera usus esset, pro benedictione ei obtulit, petens ut benignē susciperet, qd̄ gratia charitatis offerret. Cui ille mœrens respondit: Mihi ista quare das pater? iste panis sanctus est, ego hunc manducare nō possum. Ego enim, quem uides, huius loci dominus aliquando fui: sed p̄ culpis meis huc post mortem deputatus sum. Si quid aut̄ pro me prestat̄ uis, omnipotētī Deo pro me offer hūc panē, ut pro peccatis meis interuenias: & tunc exauditū te esse cognosce, quando me hic amplius nō reperiēs. His dictis, ille eua-

nuit, spiritū se esse testatū faciēs. Presbyter uerò cōtinuē per integrā septimanā se p̄ eo lachrimis afflixit, & salutarē hostiā quotidie Deo obtulit. Postea reuersus ad balneū, nō amplius eum ibi inuenit. Hactenus Greg. lib. 4. Dial. cap. 55. Apparet hinc, quib. fundamētis illa somnia de purgatorio nitatur: uidelicet præstigijs spiritūū malorū, qui homines seducunt. Nam animas defunctorū ante nouissimū diē non reuerti in hāc uitā, ex sacris literis est manifestum.

SABINVS.

Sabinus Canusinae ciuitatis episcopus, longo senio confectus uisum amiserat. Fuit tamen prophetiæ spiritu insignis, quod in ipso Totilas Gotthorum rexprehendit. Archidiaconus eius ambitione cōsequendi episcopatū incensus, eū ē medio tollere molitus est: & puero mensæ ministrati persuasit, ut poculū uini ueneno mixti Sabino porrigeret. Puer consilio ipsius morē gerēs, poculū obtulit. quod cū senex sensisset, dixit: Bibe tu, quod mihi bibēdū porrigis. Quod cū ille metu pœnæ percussus facere uellet, Sabinus eū impedijt, inquiens: Vade, & dic auctori harū insidiarū, me quidē poculū bibiturū, sed se episcopatu nunquā potiturū. Sic accidit, ut ueneno bibenti Sabino non noceret, & archidiacono nō bibenti ea ipsa hora causa mortis existeret: ut refert Greg. 3. lib. Dial. cap. 5. & Vincent lib. 21. cap. 66.

CASSIVS.

Narniēsis ecclesiæ episcopus fuit Cassi⁹, qui quotidie remissionē suorū peccatorum lacrimans à Deo petebat. Greg. lib. 4. Dial. cap. 56. Claruit miraculis. Nam tēpore regis Totilæ in territorio Narniensi, efficacia orationis diabolū ex Spatario aulico corā toto exercitu eiecit, propter quod charus regi erat: ut auctor est Vincentius lib. 21. cap. 66. Gregor. lib. 3. Dialog. cap. 6.

Doctrinæ ipsius etiā uita respondebat. Nam in pauperes largiendo eleemosynas, ualdē beneficus erat. Deinde ipso Apostolorum natali die, qui ipsi per uisionem prædictus erat, peractis sacris diem obiit. Greg. lib. 4. Dialog. cap. 56.

PRÆIECTITVS.

Præiectitus fuit episcopus Narniēsis. Gregor. lib. 2. cap. 2. Vixit sub Mauricio.

AGRIPPINVS.

Fuit Agrippinus presbyter ecclesiæ Fesulanæ, tempore Mauricij. Greg. lib. 8. cap. 44.

SERVANDVS.

Fuit sub Mauricio diacon. Fesulanæ ecclesiæ. Greg. ibidē.

PALVMBVS.

Palumbus fuit archidiaconus, postea episcopus Cōsentinæ ecclesiæ. Greg. lib. 7. cap. 4. Sub Mauricio.

INGENVINVS.

Ingenuinus Sabonensis, qui nunc Brixinensis est.

nenfis est, antistes fuit: teste Auentino lib. 3. Vixit sub Anastasio.

HERCVLANVS.

Herculan^o, uir sanctissimus, ac Gregorij Magni Pontificis Romani nutritor, ex monacho Perusinae ciuitatis episcopus factus est. Totila exercitus cum eam urbem annis septem obsedisset, multi ciuium in tam diuturna obsidione fame pressi, aufugerunt. Anno uero septimo nondum finito, Totila exercitus 10 urbem ingreditur, & praefecto exercitus literis Regis mandatur, ut episcopo a uertice usque ad plantas cutem detrahat, deinde eum decollet, & populum ibidem inuentum gladio debeat. Praefectus imperata regis facturus, atrocitate poenae misericordia temperauit. Primum enim Herculanum in murum deduxit, & capite truncauit: deinde mortuo cutem detraxit, ac cadauer e muro proiecit. Greg. lib. 3. Dialog. cap. 13. Sub Iustiniano. 20

FRONIMIVS.

Fronimius patria Biturigenfis, Cleotario Vinciensi episcopo mortuo successit. Verum a Lenane successore Athanaeldi regis honorifice susceptus, ac Agathensi ecclesiae praefectus est. Mortuo Lennane Leniendus orthodoxorum persecutor cum audisset, Fronimium Iugundi filiae Sigilberti regis, quae in Hispania sponsa ducebatur, consiliu dedit, ne persecutione ista adiuuaret, ei insidias, 30 struxit: & occasione subinde quaesivit, ut ab episcopatu eum remoueret. Cum autem hoc consiliu non procederet, misit qui eum interimeret. Quo cognito, ille relicta Agathensi ciuitate, in Gallia reuersus est: ibique a multis episcopis muneribus donatus, ad Childebertum regem abiit, & nono suae depositionis anno episcopatum suscepit in supra dicta ciuitate Turonensis libro 9. cap. 24.

BARBATVS.

Barbatus ecclesiae Beneuentanae episcopus, & Longobardos (qui licet baptisati essent, nihilominus tamen idola adorabant, ut arbores, & aureum uiperam simulachrum) ab idololatria reuocauit, & arborem quam colebant succidit, & uiperam simulachrum in calicem uertit: ut refert Martinus Polonus in uita Iustini secundi, sub cuius hic claruit Imperio.

MARTIANVS.

Martianus Beneuentanae ecclesiae episcopus, Placidum discipulum Benedicti in Sicilia ablegatum cum comitibus honorifice excepit & tractauit: ut narratur in uita Placidii, incerto autore. Sub Iustino seniore.

FELIX.

Felix fuit episcopus in Pisauro. Greg. lib. 5. indi. 14.

IOANNES.

Ioannes fuit sub Mauricio episcopus de Vrbe ueteri. Scribit ad eum Gregorius, quod Agapitus abbas in monasterio S. Gregorii de 60

eo coquestus sit, se missarum celebrationem & mortuorum sepulturas ibi prohibuisse: idque ne in posterum faciat, sermo iniungit. lib. 1. cap. 12.

IMPORTVNVS.

Fuit episcopus Atellanae ecclesiae, tempore Mauricii, Gregor. lib. 7. cap. 52.

IOANNES.

Ioannes fuit episcopus Vellitrensis ciuitatis. Scribit ad eum Gregorius, iubens ipsum propter hostiles Longobardorum incursiones ex eo loco cum ecclesia sua secedere in alium, qui Harenata dicitur, ad S. Andream apostolum, lib. 2. cap. 11. Sub Mauricio.

GAUGERICVS.

Circiter annum Mauricii 12. Gaugericus Cameracensis episcopus uixit. Sigebertus in Chronico.

FVLGENTIVS.

Fulgentius ecclesiae Vtricularum episcopus fuit. Hic Totilam regem maximam hostem habebat, quem cum xenijs missis placare studebat. ea rex auersatus est, ministrisque iniunxit, ut episcopum constringerent, & suo examini reseruarent. Sed quem munera non poterant reconciliare, eum miraculum quod circa Fulgentium accidit, humiliavit. Greg. lib. 3. Dialog. cap. 12.

BONIFACIVS.

Bonifacius, si credere fas est, a puericia miraculis clarus fuit. Saepem enim cum adhuc apud matrem uiueret, suis coaequalibus, quos uestibus nudos reperit, seipsum exuens, indumenta praebuit. Omnia frumenta ex horreis maternis pauperibus dispensauit, eademque in ipsis horreis augeri precibus a Deo impetrauit, ut quo plura dispensaret, eo magis quasi occulto actu crescere uiderentur. Vulpeculam quoque quae gallinam abstulerat, oratione coegit, ut gallinam reportaret, & ante ipsum occumberet mortua. O' ridicula! Episcopus ciuitatis Ferrensis factus, uitem in 40 tegritate & miraculis admiratione omnium meruit. Ecclesiam habuit adeo pauperem, ut nullis redditibus, nisi unica uinea esset dotata. Et haec ipsa aliquando grandine adeo fuit uastata, ut uix unus atque alter racemus in paucis uitibus restaret. Ac Bonifacius tamen de illo paupere regno, omnes quos ille locus habuit pauperes abunde sustentauit. Vinum sub torculari augeri precibus obtinuit, ita ut uasa etiam quasi in uindemia uberrima & maxime diuite deessent.

Aliquando ad conuiuium uocatus a Fortunato quodam, spermologum quendam, qui immodestius iocatus fuerat, uerbis necauit. Destitit deinde pecunia quam pauperibus dispensaret, adeo Deum precibus fatigauit, ut in templo B. Virginis 12 aureos inueniret.

Alio tempore duobus Gothis Rauennam proficiscentibus, qui uaticum petierant, ua-

sculū uini largitus est, qđ in uia haberēt. Illud neq; in itinere, neq; eo tēpore quo Ra-
uennē steterāt, neq; etiā in reditu, donec ad
eū reuerterentur, unquā defecit, perinde ut
uinū quasi in uasculo scaturire uideretur.

Erucas etiā quæ in horto materno den-
so agmine holera infestabant, exire caterua
tim coegit, ita ut nulla remaneret. Claruit
sub Tiberio. Gregor. lib. 1. Dialog. cap. 9.
Antoninus titul. 12. cap. 9.

REDEMPTVS.

Anno Christi 574. Ferrentinæ ciuitatis
episcopatu pręfuit Redempt⁹, uir uenerā-
dus, qui olim in Nursinæ prouincię partib.
monasterium rexerat, ut refert Gregor. in
3 Dialog. cap. 15.

Hic cū suas ecclesias uisitaret, ad Euthi-
cij martyris templū accessit, & die se incli-
nante ad sepulchrum eius strātū sibi fecit.
Quiescētī de nocte apparuit spectrū sub spe-
cie Euthicij, ter hāc uocē sonans: Finis ue-
nit uniuerse carnis. Eam sententiā euentus
cōprobauit. nam Longobardorū arma in
colas istius loci oēs ferē deleuerūt: ut Gre-
gor. lib. 3. Dialog. cap. 38. conqueritur.
Claruit autem sub Imperatore Iustino.

AGNELLVS.

Agnellus fuit sub Mauricio episcopus in
Fundensi & Terracinensi ecclesia. Gregor.
epist. lib. 2. cap. 52. Item lib. 5. cap. 180.

BECCANDA.

Fuit antistes in Terracinensi ecclesia, sub
Mauricio. Gregor. epist. lib. 5. cap. 180.

PETRVS.

Petrus episcopus Terracinensis, fuit tem-
poribus Mauricij. Greg. lib. 1. cap. 34.

BACANDAS.

Fuit episcopus Formiensis, sub Mauricio.
Greg. lib. 1. cap. 8.

BALBINVS.

Fuit episcopus Rosellanus, sub Mauri-
cio. Gregor. lib. 1. cap. 44.

BLANDVS.

Episcopus Hortensis, Rauennæ propter
aliquā suspiciōē criminis longo tēpore in
carcere detētus. Scripsit tandē pro eius libe-
ratione Gregor. ad Exarchū Italiæ, eamq;
impetrauit. Greg. lib. Epistol. 1. cap. 32.

SABINVS.

Sabinus fuit in Placentina urbe episco-
pus. Cū Padus fluuius exundatione agros
uastaret, schedam ille his uerbis inscriptam
(Pręcipio tibi in nomine Iesu Christi, ut de
alueo tuo in locis istis ulterius non exeas,
nec terras ecclesiæ lēdere psumas) proiecit
in alueū: ac id q, mādauit, si credere fas est,
effecit: Pado nimirū nō amplius cōtra eius
imperii exūdare audente. Hęc sunt prsus
Magica, quia sine uerbo Dei facta. Gregor.
Dialog. lib. 3. cap. 10. Vixit sub Mauricio, 60

ECCLESIVS.

Ecclesius Rauēnas episcopus, socius Ioā-
ni primo episcopo Romano adiunctus fuit
in legatione Constantinopolim ad Iustinū
Imperatorē, quæ suscepta fuit propter cau-
sas quæ referuntur in uita Ioannis primi. A
qua legatione reuersus, ecclesias eo tēpore,
quo Theodoricus rex Ioannē episcopum,
Boethiū & Symmachum interfecisset, cum
Iuliano argentario extruxit: Rauennæ ba-
siliacam Vitalis, ut refert Blondus libro 3.
Decad. 1. Vixit sub Imperatore Iustino.

MARIANVS.

Marianus ciuis Romanus, successor Ioā-
nis Rauēnatis. Paulus Diac. lib. 4. de gestis
Longobard. c. 4. Vixit sub Iustino iuniore.

IOHANNES.

Fuit episcopus in urbe Rauēna sub Maur.
Greg. lib. 1. ind. 9. c. 35. Struxit monasteriū
iuxta S. Apollinaris ecclesiā. lib. 4. cap. 98.

IOANNE S.

Alius fuit Ioānes, qui ex Pannonijs Ra-
uennam ueniens, in castello quod Nouas
dicitur, episcopatus honorē meruit. Greg.
lib. 7. cap. 10. Claruit sub Mauricio.

MARTINIANVS.

Martinianus post obitū Ioannis in urbe
Rauenna episcopus factus est, temporibus
Mauricij. Greg. lib. 4. cap. 98. & lib. 5. c. 111.

ANDREAS.

Succesit Martiniano in episcopatu Ra-
uennatensi, tempore Mauricij. Gregorius
lib. Epistolarum 5. cap. 133.

MARINIANVS.

Fuit & hic tēpore Mauricij episcopus Ra-
uennatensis. Greg. lib. 6. cap. 203. & 204.

MAXIMINIANVS.

Maximinianus fuit episcopus in urbe Ra-
uenna, uir pius & sanctus, sicut de eo testa-
tur Greg. Epistolarū lib. 5. cap. 102. q, fuerit
à cunabulis in gremijs ecclesiæ Catholicæ
nutritus, q, amplex⁹ sit sanctā Nicenā syno-
dū, in qua Arius dānatus est: Cōstantinopo-
litanā, in qua Macedoni⁹: Ephesinā primā,
in qua Nestorius & Dioscorus: & sanctam
Chalcedonensem, in qua Eutyches, &c. Ex-
tat alia eius cōmendatio lib. 12. cap. 13. ubi
inquit: Vir sanctissimus Maximus episco-
pus noster, ecclesiā Dei à prauis hominib.
purgare desiderans, laudabiliter erga eccle-
siasticorū officium sollicitus fuit, sed morte
pręuentus, &c. Clarus fuit sub Mauricio.

VIGILIVS.

Fuit diacon⁹ Rauēnē sub Mariano episco-
po, tempore Mauricij. Greg. lib. 5. cap. 124.

ADEODATVS.

Fuit diaconus Andree Rauennę, tēpore
Mauricij. Greg. lib. Epist. 5. cap. 133.

FLORENTIVS.

Fuit diaconus ecclesiæ Rauennatis, sub
Mauri-

Mauricio. Greg. lib. 12. indict. 7. cap. 6.

CAVIANVS & VIOLANDVS.
Fuerūt hi duo, Gavianus & Violandus, diaconi in Rauenna. Cōmemorat de ipsis Greg. quōd inter se inuicem contenderint: mandatq; episcopo Rauennati, ut causam dirimat. lib. 2. indict. 10. cap. 28. Vixerunt sub Mauricio.

PAVLVS.

Ecclesiæ Aquileiensis metropolita erat ¹⁰ Paulus, uir sanctitatis fama egregius. Vixit sub Iustino iuniore.

Hic munitioni ciuitatis, cū Longobardi in Italiā irruerēt, eaq; uastaret, diffidēs, Gradū abiit, cū sacra supellectile & collegis sacerdotū, ne forrē quid detrimētī ecclesiā à Barbaris acciperet: teste Antonio Bonfinio lib. 8. rerū Vngaricarū. Hinc Gradenſis ecclesię origo, quę in tantū creuit, ut cū Aquileienſi deinde de principatu certaret: ut re- ²⁰ ferūt Blond. Decad. 1. lib. 8. Paulus Diacon. lib. 2. cap. 8. Sabell. Enn. 8. lib. 5. Michael Ricius rer. Vng. decad. 1. lib. 8.

Cum annos duodecim in ministerio fuisset, rebus humanis exēptus est, ac Probinū successorē habuit: ut ait Paulus Diacon. lib. 2. de gestis Longobardorum cap. 12.

HELIAS.

In episcopatu Aquileienſi Probinus mortuo, qui annū ecclesiā istam rexerat, successit Helias, ut refert Paulus Diacon. lib. 3. de gestis Longobardorum cap. 7.

Is aut, cū Longobardi incurſionibus Italiā uastarent, cū toto clero egit, ut ecclesię sedes eō transferretur, ubi tutior uita eſſet. Conuocata igitur synodo, iussu Pelagij 2. episcopi Romani decretū est, ut sedes Gradū deferretur, quæ noua Aquileia dicta est. Sic Gradenſis ecclesia facta est mater & caput finitimarū ecclesiarū, & Helias ex Aquileienſi episcopo renunciatus est Gradenſis. ⁴⁰

Mortuus aut est anno salutis 597. postquam annos 15. ecclesiæ Aquileienſi pſuiſſet: ut refert Paul. Diac. lib. 3. cap. 12. Sub Tiberio.

SEVERVS.

Fuit Gradenſis episcopus. Is Firminū ad ecclesiā reuerſum, uarijs tentauit pollicitationibus ad erroris patrociniū reuocare. qđ cū nō perficere poſſet, inter ciues eius ſeditionem mouit: unde Firmino multarum ⁵⁰ difficultatum cauſa extitit. Gregorius lib. 11. cap. 38. Sub Mauricio.

PETRVS & PRVDENTIVS.

Fuerunt hi duo episcopi in Hiſtria, sub Mauricio. Gregorius lib. 4. cap. 93.

FIRMINVS.

Firminus fuit episcopus in Tergeſtina ciuitate Hiſtrię. Is instinctu quorundā pertinaciū & imperitorū hominum ab unitate ecclesię aliquādiu diſunctus, tandē diuina ⁶⁰

gratia in uiā reductus est, & publicē reuocauit. Greg. lib. 10. indict. 5. cap. 38. Sub Maur.

AGNELLVS.

Agnellus Tridētinę ecclesię episcopus, uitā Vrficini Rauennatis episcopi literis mādauit: ut ait Blondus decad. 1. lib. 5.

Eum Agilulphus, qui & Mago dictus est, cū à Lōgobardis in regno cōfirmatus eſſet, miſit in Franciā, ut redimeret captiuos, & de pace cū Gallorū rege ageret. ubi omnia ex ſentētia peregit: ut referūt, Abbas Vrfperg. & Antonius Bonfin. lib. 8. rerum Vngaric. Sub Mauricio Imperatore.

FORTVNATVS.

Fortunat⁹ ecclesię Tudertinę episcopus, ex obſeſſis ſapē totas diabolorū legiones orationis efficacia eiecit, cæco uiſum reſtituit, Marcellū Tudertinę urbis ciuē mortuū in uitā reuocauit: & militis cuiuſdā equū in furorē cōuerſum, māſuetū reddidit ſigno crucis: ut refert Greg. lib. Dialog. 1. cap. 10.

GEORGIVS.

Georgius fuit episcopus Italię. Scribit ad eū Gregorius gratiarum actionē, quōd ſibi beneuolentiam Longobardorū conciliaſſet. lib. 1. cap. 22. sub Mauricio.

FACVNDVS.

Tēpore Iuſtiniani Imperatoris floruit Facundus, qui ſcripta edidit contra Eutychianos quosdam tū pullulantes: ut refert Platina in Vitis Pontificum.

IORDANES.

Iordanes episcopus natione Gothus, hiſtoriam Gothorū & Chronica ſua uſq; ad Iuſtiniani annū 25. pertexuit: ut teſtatur Otho Phriſingenſis li. 5. cap. 4. & Henricus de Erphurdia cap. 51. Floruit ſub Iuſtiniano.

PROBINVS.

Probinus fuit Mauricij tēpore preſbyter apud Recharđū Veſtgothorum regem. Gregorius lib. 7. cap. 126.

THEODOLVS.

Anno Iuſtiniani 21. floruit Theodolus poeta, qui Chriſtianis parētib. natus, puer in Italia literas didicit: poſtea ut maiorē in ſtudijs fruſtū faceret, in Gręciā ſe cōtulit.

Reliquit etiā ſcriptum quoddā. Cū enim Græcē & latinē doctus eſſet, Athenis ex diſputationib. gētiliū cū Chriſtianis fabuloſas & theologicas ſentētiās collegit, quas inuicē ſibi oppoſitas carmine in Eclogas redegit. Sed immatura morte pūctus, eaſ ſub li mā nō reuocauit. Poſtremō clericus obiit, ſed in quo ordine neſcitur ut: inquit Henricus de Erphord. cap. 51. de Iuſtiniano: & Rudiment. nouitorum, de Iuſtiniano.

BOETHIVS.

Boethius Anius Manilius Seuerinus, patricius & Conſul, uir Græcē & Latinē doctiſſimus fuit, & multos in philoſophia alijsq;

lijsq; disciplinis, tum soluta tum ligata oratione conscriptos libros posteris reliquit. Qui autem ad nos peruenerunt, hi sunt.

Liber de consolatione Philosophica, quē senex (ut est lib. 1. metro 1.) in exilio, in qd̄ à Theodorico rege Italiæ, contra quem auctoritatē Senatus Romani tueri nitebatur, coniectus est, composuit: teste Sigeberto.

De fide Christiana ad Ioannem.

De Trinitate ad Symmachum socerum.

De duabus naturis & una p̄sona Christi.

De hebdomadibus.

De definitionibus.

De disciplina scholarum.

De diuisionibus.

De Musica.

De Topicis.

Multa etiā Aristotelis opuscula ex Græco in Latinum transtulit, & in quēdam cōmentarios dōctos edidit, & hymnos quinquaginta composuisse dicitur.

Rectē & dextrē doctrinā de uero Deo exposuit & tradidit: Pater (inquit) Deus, filius Deus, spiritus sanctus Deus. Igitur pater, filius, spiritus sanctus, unus Deus, non tres dii. De Trinitate.

Christū docet ex duabus cōstare naturis.

Metro quarto, libro quarto, creasse Deū cuncta & regere docet.

De homine inquit libro primo, metro secundo de consolatione Philosophica:

Heu quā pręcipiti mersa profundo

Mens habet, & propria luce relicta.

Tendit in externas ire tenebras,

Terrenis quoties flatibus acta

Crescit in immensum noxia cura, &c. Item:

Nunc iacet effecto lumine mentis,

Et pressus grauib; colla catenis,

Decliuemq; gerens pondere uultum,

Cogitur heu stolidam cernere terram.

De uiribus hominis inquit: Deteriora uelle, nostri fuerit fortasse defect⁹: perficere aut posse cōtra innocentia quę quisq; sceleratus conceperit, inspectante Deo monstri simile est. Vnde haud iniuria tuorū quidam familiarū quęsiuit: Siquidē Deus (inquit) est, unde mala? bona uerō unde, si non est? Sic Boethius philosophiā loquentem inducit Prosa quarta, libro primo.

Non satis expressē de iustificatiōe docet, & uidetur eam operibus assignare, lib. 1. de consolatione Philosophica, metro septimo:

Tu quoq; si uis

Lumine claro

Cernere uerum,

Tramite recto

Carpere callem,

Pelle timorem,

Spemq; fugato:

Ne dolor adsit.

Nubila mens est,

Vinctaq; frenis,

Hæc ubi regnant.

Imò clarē inquit: Quid uerō animorū aliud salus esse uidetur, quā probitas? quid ægritudo, quā uicia? Prosa sexta, libro 4.

De cruce rectē inquit, non nimium esse expauescendos tyrannos: lib. 1. de consolatione Philosophica, metro quarto.

Quid tantū miseri feros tyrannos

Mirantur sine uiribus furentes?

Nec speres aliquid, nec extimescas,

Exarmaueris impotentis iram. &c.

Purgatoriū contra Scripturam defendit, libro quarto, Prosa quarta.

Denique philosophicis sententijs nimium tribuit.

Fuit inuentor Chiterimi musici instrumenti. In Supplē. chron. Quadriuiū, id est, Arithmetica, Musica, Geometria, Astronomiam ex Græco transtulit, & Dialecticam explanauit: testibus Ioan. Cuspiniano, & Honorio Augustud. in Supplemen. chron.

Huius tēpore hæresis de Trinitate exorta est. Quare cum synodus cōgregata esset, se subduxit, ne sibi propter eloquentiā causa committeretur agenda. ob quam causam suspectus Christianis factus, librum 1. de S. Trinitate contra hæreticos composuit.

In pauperes liberalis fuit. A Theodorico ob suspiciōē affectatæ libertatis in exiliū pulsus, & omnibus bonis suis exutus: ac tandem interemptus, & Ticini sepultus est. Narrant Procopius lib. 1. de bello Gothorum, Adon Viennensis ætate 6. Auentinus lib. 3. Floruit sub Anastasio.

DE GALLICANIS Episcopis & Doctoribus.

DATIUS.

Datius episcopus Mediolanensis fuit, & miraculis claruit. Hic cū ppter fidei confessionē eiectus Cōstantinopolim tenderet, in itinere Corinthū appulit. Cumq; amplū domū, quæ suum comitatū caperet, quæreretur, & nō inueniret, fortē uidit ædes præsenti negotio aptas. Cum autē à ciuib; admoneretur, ne ædes istas intraret, quæsa diabolo multos annos occupatæ essent: respondit Datius, eo magis inhabitari debere, cum homines inde eiecerit. Ingressus igitur, pręparauit sibi & suis locum.

De nocte cum Datius quiesceret, Satan edidit leonū rugitus, pecorū balatus adeo magnos, ut Datius expergisceretur. Qui iratus surrexit, & Satanæ dixit: Benè tibi contigit miser. Tu enim dixisti: Ponam sedem meam ad Aquilonē, & ero similis altissimo. Ecce propter superbiam, porcis & asinis bestiis similis factus es, cum Deo obedi-
60 dire noluisse. His uocibus diabolus confusus, do-

703
sus, domum deseruit, in qua ad exhibenda monstra diu moratus fuerat. Et ita effecta est in posterum fidelium habitatio. Gregorius libro 3 Dialog. cap. 4.

Scripsit historiā de obsidione urbis Romanæ, facta à Vitigite: in qua narrat, mulierem quandā mortui filioli carnes deuorasse: ut refert Blond. decad. 1. lib. 4. Et Paul. Diac. lib. 16. Claruit sub Iustino.

HONORATVS.

Honoratus ecclesiæ Mediolanensis Archiepiscopus fuit, cuius tempore Alboinus rex Longobard. Mediolanū ingressus est, ut refert Vrilperg. Caruit sub Iustino iuniore.

ANATOLIVS.

Fuit diaconus episcopi Constantij in ecclesia Mediolanensi, sub Mauricio. Gregorius Epist. lib. 6. cap. 191. & lib. 7. cap. 57.

DEODATVS.

Fuit episcopus Mediolanensis, sub Mauricio. Gregor. lib. 10. cap. 43.

LAURENTIVS.

Laurentius fuit episcopus ecclesiæ Mediolanensis, sub Mauricio. Greg. lib. 1. c. 80.

MAGNVS.

Fuit Magnus presbyter in ecclesia Mediolanensi, sub episcopo Laurentio, à quo iniuste à cōmunionē fuit reiectus, & per Greg. receptus, ac dignitati locoque suo restitutus. Greg. lib. 2. cap. 65. Sub Mauricio.

VITALIANTVS.

Vitalianus fuit presbyter in Mediolanensi ecclesia. unde, ppter lapsum quendā atrocē in Siciliā est relegatus, ut in exilio ibi poenitentia ageret. idē li. 4. epi. 61. Sub Mauricio.

CONSTANTIVS.

Fuit diaconus in ecclesia Mediolanensi, sub episcopo Laurētio, tēpore Mauricij: ad quem scribit Greg. lib. 1. cap. 80. Mortuo Laurentio, ipse Constantius episcopus factus est: ut ex multis epistolis quas Greg. ad eū scribit, est uidere. lib. 3. c. 1. 2. 3. 4. Insigni eum encomio ornat lib. 8. cap. 65.

DEVS DEDIT.

Fuit diaconus Mediolanensis, & electus est episcopus in Ianuensi urbe. Greg. lib. 9. cap. 21. Claruit sub Mauricio.

VALENTINVS.

Valentinus fuit ecclesiæ Mediolanensis defensor, homo ualde leuis in toto uite sue cursu: ideoq; post mortē ei⁹, ut scribit Greg. ualde euidens testimoniū iræ diuinæ post se reliquit: quod dignū relatu esse potest.

Nam cū esset in ecclesia B. martyris Syri sepultus, noctu in eadē ecclesia auditæ sunt uociferationes, quasi quis uiolēter inde expelleretur. quib. excitati custodes cū accurrerēt, uiderūt duos cacodēmones, qui hūc Valentinū pedib. illaqueatū, ac magna uoce clamantē, ex tēplo extrahebant, quo spe

atro perterrefacti custodes, ad sua strata redierunt. Manē autē facto regressi, cadauer Valentini nō in suo sepulchro, sed extra tēplū in alio inuenerunt. Quo fortē indicatū est, quōd impios loca sacra aut honorifica sepultura non à peccatis liberent, sed magis temeritatis accusent. libro 4. Dialog. cap. 53. Vixit sub Iustino.

CLYCETIVS.

10 Clycetius ex utero coronā clericalē, cum natus esset, adduxit. Deinde Theodorico rege electionē approbante, episcopus Treuerensis electus est: & suos auditores peste inguinaria laborantes, oratione sanauit: ut est in Catalogo Pontif. Treuerensium.

MAXIMINVS.

Maximinus Treuerensis ecclesiæ episcopus fuit. Tur. in glor. Confess. cap. 93.

APONOCVLVS.

20 Aponoculus Treuerensis episcopus, Galum habuit successorem post mortem, ut est in Catalog. Treuerens. episcoporum.

NICETIVS.

Nicetius in lucē editus, signū attulit, ex quo coniecturā quidā fecerūt de eius sacerdotio. Enutritus est igitur à parentibus studiosissimē, & literis institutus. deinde abbatī Lemouicensis monasterij traditus est, cui mortuo successit: ut referunt Gregor. Turon. in Vitis patrū, cap. 17. & Tritemius in Epito. reg. Fran. Tandē iussu Theodorici regis, apud quē plurimū ualebat, ecclesiæ Treuerensis episcopus electus est.

Cum autem naturali facundia, cui singularis grauitas adiuncta erat, præditus esset, & factis celebris, plurimū Ecclesiæ docendo profuit. Gregor. lib. 10. cap. 28.

¶ Miracula etiā edidit. nam tres dæmoniacos in tēplo Maximini episcopi dormientes, crucis signo notauit: qui euigilantes, uomitu quasi dæmones eiecerūt: ut refert Greg. Turon. in Vitis patrū c. 17. Oratione impetrauit magnā pisciū multitudinē à coicis extrahi, ubi antea nulli fuerant. ibidē.

Ex obsesso, qui regē Theodebertū adulterū in tēplo proclamabat, diabolu eiecit: ut refert Greg. Turon. in Vitis patrū, ca. 17.

Claruit & uaticinijs. nam cū à Lothario depositus esset, ad diaconū qui sol⁹ cōstans & fidelis permanerat, cæteris episcopis & clericis deficientibus à ueritate, dixit: Cras hac hora meæ ecclesiæ restituar: illi autē qui me deseruere, magno cū pudore ad me cōfugient. Hoc quod prædixerat, euentus cōprobanit. Nam statim literæ Sigilberti nūciauerūt Lothariū mortuū, & eum ad ecclesiam uocarunt. Cui reuerso, apostatæ supplices sunt facti, ac in gratiā ab eo recepti. Greg. Turon. in Vitis patrū, cap. eodē.

Noctu uidit Deum stantem in cacumine altissimæ

altissimæ turris, & angelos eius per speculas collocatos: quorū unus librū aperies, singulos reges Francicos, qui erant, & deinde nascebantur, nominatim uocabat. & dicebat: Tam diu hic uiuet, tam diu ille. Similiter statum & mutationē regni prædixit: & ad cuiuslibet regis nomen cæteri angeli respondebant, Amen. Et hæc uisio sic, ut prædicta, impleta est: ut ait Gregorius Turonensis in uitis patrum.

Habuit & donum sanationis. Cum enim pestis inguinarum Treuerenses infestaret, precibus id malum mitigauit.

Scripta.

Scriptis ad Iustinianum epistolam. Item epistolam ad Alodofuindam reginam Longobardorum.

Doctrinam de Christo, & duabus eius naturis, illustrauit: & Nestorij & Eutychetis hæresin acriter oppugnauit, usus testimonijs Scripturæ: Ego & pater unum sumus: Ego à patre exiui, & ueni in mundū: Philippe, qui uidet me, uidet patrē: Baptizate in nomine patris, filij, & spiritus sancti: A quo, in quo, & per quæ sunt omnia.

Non defuerunt ei certamina. Lothariū regem propter peccata sæpius excommunicauit: qui tandem eum exilio multauit, reliquis episcopis consentientibus. Sed ab hoc paulo post per Sigilbertum reuocatus est, mortuo Lothario.

Theodobertus, Theodorici regis filius ac successor, cum multa in regno contra iusticiam & pietatem faceret, à Nicetio sæpè taxatus est. Cum enim die Dominica templum ingressus esset, & ab episcopo excommunicatos secum adduxisset, non uoluit Nicetius sacra peragere, nisi regis iussu excommunicati prius templo excederent. Cum rex suos assentatores deformare nollet, ecce obsessus clara uoce proclamat, regem adulterum esse, & nihil non autoritate regia ad scelera abuti. Quibus clamoribus rex motus, sceleratos illos egredi iussit, & episcopo se submisit.

Opposuit etiam sese Imperatori Iustiniano, eiusq; errorem, quo Christum purum hominem asserbat, refutauit: ut patet ex epistola ad ipsum, & reginā Lōgobardorū.

Fuit multis præclaris donis ornatus. In concionando enim fortis erat, ac sine personarum respectu cuiuslibet sua peccata monstrabat. In arguendo acris & uehemens, in confitendo ac pericula sustinendo constans, in docendo prudens & circumspectus, nullius minas metuebat, nec ullius blanditijs sibi imponi permittebat.

Mari & terra de uita periclitatus est sæpè: sed tamen diuinitus liberatus. Arediū conuertit, & ex aulico abbatem fecit.

Postremò febre correptus obiit, ac sepultus est in basilica S. Maximini, ut refert Gregorius Turon. in uitis patrū cap. 17. in fine. Vixit sub Iustiniano. De eo Fortunatus inter alia hæc scribit, lib. 3.

*Splendor, apex fidei, uenerabile mente Niceti,
Totius orbis amor, Pontificumq; caput.
Summus Apostolico præcellens pastor ouili,
Auxisti meritis quicquid honoris habes.*

10 *Diuino insists operi, terrena relinquis:
Cum moritur mundus, non moriture manes.
Vita breuis cunctis, sed non breuis illa beatis:*

Cum bona non pereant, iure perennis eris.

Dum tibi restrictus maneat, & largus egenis:

Quod facis in minimis, te dare crede Deo.

Captiuus quicumq; redit, sua limina cernens:

Ille lares patrios, tu capis inde polos.

Hic habet exul opem, ieiunus inuenit escam:

Qui uenit esuriens, hinc satius abiit.

10 *Tristibus imponis curas, purgando querelas,
Et sanat cunctos una medela uiros.*

Pauperis hinc lachrymas desiccans, gaudia præstans,

Qui prius ingemuit uota salutis habet.

Te pascente greges, nunquam lupus abripit agnos:

Sunt bene securi quos tua caula tegit.

Templa uetusta Dei reuocasti in culmine prisco,

Et floret senior te reparante domus.

His populis longos tribuas pia uota per annos,

Et maneat pastor, ne lacerentur oues.

30 *Claruit autem sub Iustiniano.*

Goar.

Goar presbyter ex Aquitania uenit, ac in diocesi Treuerensi, in pago Trigorio, super riuulum qui Vuochara dicitur, templū in honorem Mariæ edificauit, in quo dies & noctes cultui diuino operam dedit. Multos paganos cōuertit, & ægrotos oratione sanauit. Regino lib. 1. & Vincentius libro 22. cap. 13.

40 Cum autem infans, cuius parentes ignorabantur, clām expositus fuisset, episcopus nomine Rusticus de donis Goaris periculum facturus, ipsum quasi coegit, ut infantis parentes uaticinando indicaret. Goar in nomine Trinitatis puerum coniurauit, ut parentes denominaret. Puer respondit: Rusticus episcopus pater meus est, & Affragra mater. quibus auditis, expauerunt & episcopus & Goar: qui tamen episcopo suafor fuit, ut ob commissum peccatum poenitentiam ageret.

Hoc & similibus miraculis celebris factus, uocatur à Sigeberto Francorum rege ad episcopatum Treuirensē. Claruit autem sub Mauricio Imperatore.

Victorinus.

Victorinus episcopus Massiliensis fuit, qui filiū regis Persarū à diabolo liberauit. Hartman Schedel in 6. ætate mundi. Floruit sub

60 Iustiniano.

Theodo-

THEODORVS.

Theodorus ecclesię Mafsiliensis episcopus, maximas persecutiones à Diuamio Prouincię præfecto passus est, clericis instigantibus, & dolosè episcopi dispositionem urgentibus. Cum aut ad Childeberty episcopus tenderet, in itinere interceptus à Gúthranno rege custodiri iubetur. Hoc audito clerus Mafsiliensis lætatur, quòd in exiliu mittendus esset episcopus. Domum igitur ipsius occupat, singula describit, promptuaria spoliat, secretiora ipsius aperit, & omnes res ecclesiasticas, quasi episcopus iam mortuus esset, peruadit, ac omnia crimina in episcopum iacit.

Sed iussu Gildeberty regis per Gundulphu ducem, suę ecclesię restituitur episcopus. Cum autem Diuamius id uideret, ueniam facti petijt, ac ducem muneribus donauit: insuper iuramento firmavit, se in posterum & regi & episcopo obtemperaturum.

Huius uerò sceleris autores, inter quos præcipuus fuerat Anastasius abbas, testā Diuamij petierunt, ut ab eo, à quo ad defectio nem sollicitati fuerant, defenderentur. Multum ex eis per fideiussores idoneos ad regem remissi sunt.

Diuamius post abitum ducis, immemor sui iuramenti Childeberty regi dati, iterum à Gunthranno impetrat episcopi depositio nem: & eodem modo, ut antea, eum tractat. Episcopus uerò ad regem Gunthrannu per ductus, ac insons repertus, secundò episcopatu suo restitutus est, & summo cum gaudio à suis ciuibus exceptus. Turon. lib. 6. cap. ii.

Cum autem Mafsilia in regis Childeberty potestatem uenisset, episcopus tertio eiectus est. Aduit enim Ratharius, quasi iussu Childeberty ed missus. Hic episcopum circumdat, fideiussores postulat, ac Gunthranno sistit, ea conditione, ut in synodo Matisconę cõgreganda, ab episcopis damnetur. Sed Ratharius huius suę perfidię satis graues pœnas dedit. Episcopus uerò à Gúthranno rege detentus est, sed nihil incommodi à rege ei accidit. Tẽpore huius synodi Gunthrannus ita grauiter decumbebat, ut de uitā ipsius quidam desperarent: hac occasione iterum ad suum episcopatum redijt. Turon. libro octauo, capite uigesimo. Circiter annum regni Childeberty sextum.

SERENVS.

Serenus Mafsilię episcopus, circa annu Domini 600 uixit, & imagines propterea quòd adorabantur confregit. Ad hunc scripsit Gregorius in hũc modu: Te, quòd pio zelo, quòd manu factu est, adorari nõ passus fueris, laudo: sed quòd imagines fregeris, reprehendo. Aliud enim est, picturam adora-

re: aliud, per picturę historiam, quid sit adorandum addiscere. lib. 7, indictione 2. item libro nono, indictione quarta. Vixit sub Mauricio.

FORTVNATVS.

Venantius Honorius Clementianus Fortunatus, natione Italus, natus in loco qui Duplabilis dictus fuit, qui non procul à Taruina distat ciuitate: Rauennę tamẽ altus est, & in diuinis Scripturis eruditissimus euasit: insuper prosa & carmine inter doctores sui seculi excelluit. Amore autẽ Martini, à quo oculorum dolore ex superstitione somniabatur se liberatum esse (ut ipse scribit libro 8) in Galliam profectus est: ac primò Turonis, postea Pictauis sedẽ fixit: ubi primu presbyter, postea episcopus ordinatus est: ut referunt Regino libro primo, Auẽtinus libro tertio. Et Gallos ad mitiorem uitę cultum scriptis & exemplo reduxit: ut autor est Platina de uitis Pontificum, de Ioanne tertio.

Multos autem libros scriptos post se reliquit, quos Iohannes à Trudenheim hoc ordine & numero recenset.

De excidio Thuringorum, lib. 1.

Ad Iuninium de Radegunte, lib. 1.

Ad Iustinum iuniorem, lib. 1.

Ad Sophiam Augustam, lib. 1.

In persona Radeguntis, lib. 1.

In laudem Martini episcopi, lib. 1.

De Leontio uenerabili episcopo, lib. 1.

De eodem, laudis lib. 1.

Hymnorum 77, lib. 1.

De miraculis S. Martini, lib. 4.

Vitam S. Hilarij Pictauiensis, lib. 1.

Vitam S. Maurilij, lib. 1.

Carminum ad amicos, lib. 1.

Hodæporicum uitę suę, lib. 1.

Epistolarum ad diuersos, lib. 1.

Plura & Epitaphia & uersus breues scripsit.

Ad diuum Gregorium Magnum episcopum Romanu scripsit undecim libros Carminum, in quorum secundo Ode tertia est ille hymnus, q̄ canitur die passionis Christi:

Crux fidelis inter omnes

Arbor una nobilis.

Et Ode 6, eiusdem libri, est illud Elegiacu ad Felicem de Paschate:

Salue festa dies, toto uenerabilis æuo,

Qua Deus infernum uicit, & astra tenet. Auẽtinus libro tertio.

Scripsit & ad Sigebertum Gallorum regem, librum de administrando regno: ut affirmat Platina de uitis Pontificum.

Literis mandauit & uitam Albini cõfessoris. Turonensis in gloria Confess. cap. 96.

Næuum habuit, quòd operibus aliquam causam salutis tribuit, dum ea passim nimis prædicat. Item, quòd non solum Deu, sed

H & san-

& sanctos inuocandos esse putauit, ut passim ex eius scriptis apparet.

In hoc etiam culpæ obnoxius est, quod passim in Epithaphijs episcopos bonos & malos æqualibus encomijs ornat. contra illud: Væ qui bonum dicit malum, &c.

Postremò mortuus est Pictauis, & sepultus: cui Epitaphium scripsit Paulus Diaconus, sicut ipse testatur lib. 2. cap. 9. de rebus gestis Longobardorū. Claruit anno Domini 576, iuxta Sigebertū, sub Iustino iuniore.

PIENTIVS.

Pictauienſis ecclesiæ episcopus fuit Pientius. Turon. lib. 4. cap. 18.

PASCENTIVS.

Pientio mortuo in episcopatu Pictauienſi, successit Pascenius, ædis S. Hilarij abbas. Turon. lib. 4. cap. 18.

MEROVEVS.

Meroueus Pictauienſis episcopus, legatos exercitus Gunthramni duriter excepit. Hac re irritati milites, regionē uastant, templa incendunt, ac postea propius urbem accedunt. Hoc incolæ uidentes, sunt regi supplices. At miles intra urbem receptus, episcopum ut infidelem accusauit, & in eum irruit. Episcopus in illis angustiis uersans, calicem aureum fregit, & ex illo monetam fieri curauit, qua & se & populum ab hoste redemit. Turon. lib. 7. cap. 24.

Floruit circiter annū Childeberti decimū.

LEONARDVS.

Leonardus patria Cenomanenſis, discipulus Remigij. Vincent. lib. 21. cap. 11. Primū in monasterio non procul à Lemonica urbe fuit. Vocatus est postea ad episcopatū Lemonicēsem. Henricus de Erphurdia ca. 49.

Clodouei regis uxor, cum in partu periclitaretur, & in medicis nulla spes salutis appareret, à Leonardo seruata est. Multos prætereā infirmos ad se ueniētes curasse dicitur.

Habuit & Antichristi notas. Nam à rege, multa munera pro sanata coniuge offerente, petijt ut sibi de sylua, in qua regina pererat, tantū cōcederet, quantū una nocte asino circuire posset, quod rex fecit. Ibidem monasteriū cōstruxit, & duos monachos apud se habuit. Deinde uenerunt septē familiæ ex eius genere, quas omnes distributis nemorib. apud se retinuit. Vincēt. li. 21. ca. 11.

Vincētius libro eodem, cap. 12 nugatur, ad eius sepulchrum miracula esse facta: quæ si uera sunt, ad mendacia signa 2. Thessal. 2 rectē referuntur. Floruit sub Anastasio.

LUPPONVS.

Lupponus fuit episcopus & abbas in ecclesia Augustodunenſi. Claruit sub Iustino iuniore. Gregor. lib. 11. cap. 12.

SIAGRIVS.

Fuit Siagrius episcopus Augustodunēsis.

Laudatur à Gregorio, quod multū adiuerit Augustinum uicinum suum, in conuertenda gente Anglorū. Gregor. lib. 7. cap. 12. Extat quoq; in Fortunato epistola ad hunc Siagrium, scripta proſa oratione à Fortunato, lib. 5. Claruit sub Mauricio.

MENATES.

Menates fuit episcopus in diocēſi Romanæ ecclesiæ: & postea à Gregorio in Galliā missus, Augustodunenſis ecclesiæ episcopus tum accepit. Verū in leuitatem uitæ ibi lapsus, & omnino degener factus, depositus, & Romam ad castigationē remissus est. Gregor. lib. 7. cap. 17. Sub Mauricio.

SIMPLICIVS.

Simplicius Egeonio in episcopatu Augustodunenſi successit. Multos conuertit. Idololatriā, quam eius urbis incolæ exercebant cum Berecynthia, abrogauit. Duxit in uxorem honestē familiæ uirginē, & pauperibus abūdē elemosynas largitus est. Gregor. Turon. in glor. confess. cap. 76. 77.

REUTICIVS.

Reuticius honestis parentibus natus, Augustodunenſis ecclesiæ episcopus electus, uxore habuit. Turonēſis in glor. Confess.

GREGORIVS.

Gregorius patre Senatorij ordinis ciuitatis Augustodunenſis natus fuit: ac primis artibus benē imbutus, istius regionis administrationem affectauit. Voti compos factus, eam 40. annos summa cum laude rexit: iusticiamq; exercens, serio in sceleratos animaduertit. Ex Armentaria Senatorij ordinis fœmina, quam matrimonio sibi copulauerat, liberos suscepit. Ea mortua, ad Deum conuersus, ecclesiæ Lingonicæ episcopus ordinatur.

Miraculis etiam claruit. nam ex obsessis diabolū uirtute uerbi Dei eiecit. Viſtu frugali & tenui utebatur, ut ad cultum diuinū Deo præstandum expeditior esset. Pauperibus largē elemosynas distribuebat. Cū uxore castē in matrimonio uiuebat, filiosq; pietate erudiebat.

Iter Lingonas faciēs, in uia febris acuta correptus est, qua debilitatus ex hac uita migravit nonagenarius, anno episcopatus sui 33. Extat epitaphium eius apud Fortunatum lib. 4. cap. 2.

Postquam fideus dirupit tartara princeps,
Sub pedibus iusti mors inimica iaces.

Hoc ueneranda sacri testatur uita Gregori,
Qui modò post tumulos intrat honore potos.

Nobilis antiqua decurrens prole parentum,
Nobilior gestis nunc super astra manet.

Arbiter antè ferox, deq; hinc pius ipse sacerdos,
Quos domuit iudex, fouet amore patris.

Triginta ex geminis piè rexit ouile per annos,
Et grege de Christi gaudia pastor habet.

Si que

*Si quæras meritum, produnt miracula rerum,
Per quæ debilibus fertur amica salus.*

PROMOTVS.

Promotus in arce Dunensi episcopus, à rege Sigilberto constitutus, & post mortem regis exautoratus est: propterea quod illa ecclesia diocesi Carnotensi subiecta, & ei mandatum ut presbyteri munere tantum fungeretur. Cum autem ille obnixè à rege restitutionem pereret, obstitit Pappolus Carnoten¹⁰ sis ecclesiæ episcopus, qui iudicio episcoporum probabat hanc ecclesiam suæ iurisdictionis esse: obtinuit igitur Promotus apud regem nihil aliud, quam ut propria quæ in istius arcis tentorio habebat, reciperet. Turon. lib. 7. cap. 17. Claruit circiter annū nonum regni Childeberti.

PALLADIVS.

Palladius Sanctomiæ ecclesiæ episcopus, regem Gunthranū grauitè offendit, quod²⁰ Gundoualdum regem agnouisset, & suscepisset. Estq; ab eo perfidiæ accusatus. Turon. lib. 8. cap. 2.

Cum Palladius die Dominica sacra perageret, & regi interroganti quis esset? respondit fuisse, Palladiū esse: iratus rex, inquit: Qui mihi semper infidelis & perfidus fuit, ille iam sacra peragat? Remouete eum, uel discedam.

Sacerdotes intelligentes regem ad iram³⁰ commotum, eum placarunt, & Palladium ei reconciliarunt. Postea uerò ille ad conuiuū à rege inuitatus, cū Berthranno episcoporixatus est: & sibi inuicè adulteria, fornicationem, imò & perfidiā exprobrabant. Hæc contentio quibuscūq; grata erat: quibuscūq; uerò admodū molestū, occasionem dari alijs sinister cogitandi de episcopis. Turon. li. 8. ca. 7.

Cōstauit etiā hac re sibi inimiciā regis, quod nūcios Fredegūdis reginæ Gūthran⁴⁰ ni inuicæ, in Hispaniā profecturos, hospitio excepisset. A quo crimine se tamē purgauit contra Antestiū accusatorē. Turon. cap. 43.

FABIVS.

Fausto Auscensis ecclesiæ episcopo, successit Fabius. Turon. lib. 8. cap. 22.

MARACHARIVS.

Maracharius primò comitatum Aequoliensem rexit, postea episcopus est ordinatus. Cum aut ecclesias, uel ecclesiæ domos⁵⁰ & extruxisset, & ornasset diligentissimè, septimo sui episcopatus anno ab inimicis ueneno sublatu est. Turon. lib. 5. cap. 36. Circiter annum quintum regni Childeberti.

FRONTONIVS.

Marachario successit Frontonius, qui annum tantum isti episcopatu præfuit. Et creditur diuinitus punitus fuisse, quia huius consilio Marachario uenenum datum fuerat. Turon. lib. 5. cap. 36.

DE EPISC. ET DOCTORIBVS.

HERACLIVS.

Frontonium subsequitur Heraclius Burdegalenus, qui olim Childeberti senioris legatus fuerat. Eū multis iniurijs affecit Nantinus comes, ut auūculi sui Maracharij mortem ulcisceretur. Postremò partim contentionibus fractus, partim senio cōfectus, expirauit. Turon. lib. 5. cap. 36.

CHARTERIVS.

Petragoricæ ecclesiæ episcopus fuit Charterius. Sub eius nomine, ut hoc modo regis suspectū redderet, scripserat literas eius diaconus Frontonius, in quibus inter cetera erat: episcopum dixisse, se ex paradiso ad inferos descendisse: hoc est, ex regnō Gunthranⁿⁱ in tyrannidem Chilperici. Hæ literæ interceptæ à Nonichio Lemouicæ ciuitatis præfecto, ad regem mittuntur. Rex episcopum ad se uocauit, & hæc ei proposuit. Episcopus sese innocentē esse ostendit, & hæc insidijs Frontonij & Nonichij esse facta probauit. Quare rex certior factus de innocentia episcopi, eum cum gratia domū dimisit: & pro diacono orauit, ut ei offensam condonaret. Turon. lib. 6. cap. 22.

CHRONOPIVS.

Fuit episcopus ciuitatis Petrocoricæ, ut ex Epitaphio apparet:

*Si terrena sacer quondam tibi cura fuissent,
Carmine plus lachrymas quàm modo uerba darem:
Sed quia tu mundus, nec sunt tibi crimina mundi:
Nos gaudere mones, qui sine morte manes.
Antistes pietate calens, uenerande Chronopi,
Membra sepulchra tegunt, spiritus astra tenet.
Ordo sacerdotum cui fluxit utroq; parente,
Venit ad heredem pontificalis apex:
Nobilis antiquo ueniens de germine patrum,
Sed magis in Christo nobilior merito.
Sic uultu semper placidus tu, mente serenus,
Pectore sincero, frons sine nube fuit.
Cuius ab eloquio nectar per uerba fluebat,
Viceris ut dulces ore rigante fauos.
Nudorum tu uestis eras, argenti amictus:
Qui tua tecla petit, teclis & inde redit.
Diuitias omnes inopum sub uentre locasti,
Vnde tibi semper uiua talenta manent.
Implesti proprijs uiduatam utribus urbem:
Videruntq; suos te redimente lares.
Quam lupus à stabulis tulerat frendente rapinam,
De pastore gregis reddita plaudit ouis.
Templa uetusta celer reuocasti culmine prisco,
Hunc tua sed cælis stat sine labe domus.
Ipse bis octono uixisti corpore lustro,
Nunc tibi pro meritis est sine fine dies.
Fortunatus libro quarto. Claruit sub Iustino iuniore.*

MELANIVS.

Melanius Redonensis episcopus ex uilla Placio oriūdu, generis nobilitate & forma⁶⁰ insignis, diabolū ex monacho eiecit: & Eu-

logiam in sinum Marſi cuiuſdā cadentem,
& in cingulum ſerpentis uerſam, orando in
priorem formam mutauit. Henricus de Ex-
phord. cap. 49 & Vincentius lib. 21. cap. 24.

Iuſſu Clodouei regis ſynodum 32. epiſco-
porum, quæ prima à Francis habita eſt, con-
gregauit. Vincentius lib. 21. cap. 23. Memi-
nit etiam eius Turonenſis in glor. Confell.
cap. 55. Vixit ſub Anaſtaſio Imperatore.

PROTASIVS.

Fuit epiſcopus de Aquis Galliæ. Gregor.
lib. 5. cap. 155. Claruit ſub Mauricio.

FAUSTINIANVS.

Cum Gundoualdus Burdegaliæ uerſare-
tur, & epiſcopi Bertranni familiaritate ute-
retur, iuſſit Fauſtinianum preſbyterum ci-
uitati Aquenſi epiſcopum ordinari. Turon.
lib. 7. cap. 31. Sed in ſynodo Matiſconenſi
iuſſu regis Gunthramni Fauſtinianus de-
ponitur, ea lege, ut Oreſtes & Palladius, qui
eum ordinauerant, centum aureos quotan-
nis ei numerent. Turon. lib. 8. cap. 20.

NICETIVS.

Nicetius laicus Aquenſis ciuitatis epiſco-
pus factus eſt, depoſita Fauſtiniano in ſyno-
do ad Matiſconenſem ciuitatem celebrata;
ut reſert Gregor. Turon. eodem loco. Cla-
ruit ſub Mauricio.

METRIAS.

Metrias Aquenſis eccleſiæ epiſcopus fuit,
quem poſt obitū ſigna feciſſe nugarur Tu-
ronenſis, in gloria Confell. cap. 71.

PIENTIVS.

Pientius Aquenſis eccleſiæ epiſcopus, mi-
ſertus Theodori epiſcopi Maſſilienſis ca-
pri, & in exilium abducendi, addidit ei con-
ſolationis gratia clericos, & rebus neceſſa-
rijs inſtruxit. Turon. lib. 6. cap. 11.

VILLICVS.

Fuit ſub Iuſtino iuniore epiſcopus Me-
tenſis tempora Gregorij, homo pius & do-
ctus, ſicut eum prædicat Fortunatus, qui ita
ad eum ſcribit:

Vrbs munita nimis, quam cingit murus & armis,

Pontificis merito ſtas ualitura magis.

Villicus æthereis qui ſic benè militat armis,

Stratus humi genibus te leuat ille ſuis.

Vnde humilis terris te proijcis alme ſacerdos,

Orando hinc patriæ ducis ad aſtra caput.

Fletibus aſſidujs acquiris gaudia plebi,

Pæſtoris lachrymis letificantur oues.

Et licet incluſo lupus inſidietur ouili,

Te cuſtode gregis nil ibi prædo nocet.

Si poſcit nouus hoſpes, ei mox porrigis eſcas,

Inuenit & proprios ad tua teſta lares.

Protegis hinc nudos, illinc tu pæcis egentes:

Nil tibi reddit inops, reddit amore Deus.

Culmina templorum renouas tu Villice cultore.

Cum ueniet Dominus, ſtat labor ecce tuus.

Commiſſum uideo non ſuffodiſſe talentum,
Sed magis optatum multiplicatur opus.
Longius extenſos peragas tam digna per annos,
Et maneat ſemper nomen opime tuum.

SYLVESTER.

In epiſcopatu Lingonienſi Sylueſter ſe-
cutus mortuum Tetricum, in itinere uerſus
Lugdunum periijt epileſia. Gregor. libro
quinto, capite quinto.

PAPPOLVS.

Pappolus olim Auguſtodunenſis arthidia-
conus, ſucceſſit Sylueſtro, & ſcleribus mul-
tis inſignis fuit: quæ Gregorius modeſtia
quadam præterit. Oſtauo ſui epiſcopatus
anno diœceſes & eccleſias circuiuit: cui de
noſte appareret uiſio forma Tetrici epiſcopi
ſtomachabundi, & eum ſclerem & malæ
uitæ arguentis, quod commiſſas ſibi oues
non fideliter paſceret. Qua exterritus, ter-
tio die ſanguinè euomens expirauit: & Lin-
gonas delatus, ſepultus eſt. Turon. libro
quinto, capite quinto.

MUMMOLVS.

Mummolus abbas cognomine Bonus,
ſucceſſit Pappolo, & multis uirtutibus epi-
ſcopo dignis ornatus fuit: iuſticia ſcilicet,
caſtitate, ſobrietate. Cum intellexiſſet Lam-
padium diaconum eccleſiam ſpoliaſſe, &
pauperes defraudaſſe, eum omni ſubſtantia
exutum ab officio remouit. Turon. lib. 5.
cap. 5.

MUNDERICVS.

Mundericus à clericis electus eſt, ut Tetri-
co ſenio iam conſecto in epiſcopatu Lingonienſi ſuccederet. Sed cum regem offendiſ-
ſet, in carcerem coniectus eſt: in quo duos
annos magnis cruciatibus detentus, fuga e-
lapſus ad Sigilberti regnum abiijt, ac eccle-
ſiæ Aſtinenſis uici epiſcopus conſtitutus
eſt. Gregor. Turon. lib. 7. cap. 5.

TETRICVS.

Tetricus Gregorij Lingonienſis epiſco-
pi filius, eccleſiæ arcis Diuionenſis præfuit:
poſtea patri ſucceſſit. Turon. lib. 4. cap. 16. &
in Vitis patrum cap. 7. Epitaphium eius tale
apud Fortunatum extat:

Palma ſacerdotum uenerando Tetrice uultu,

Te patriæ ſedes, nos peregrina tenent.

Te cuſtode pio nunquam lupus abſtulit agnum,

Nec te ſure timens paſcua carpiſit ouis.

Sed qui luſtra gerens, & per tres inſuper annos

Rexiſti placido paſtor amore gregem:

Summus amor regum, populi decus, arma parentum,

Eccleſiæ cultor, nobilitatis honor.

Eſca inopum, tutor uiduarum, cura minorum:

Omnibus officijs omnia paſtor eras.

Sed cui præbebat uariè tua cura medelam,

Funere reſtoris plebs modò triſte gemit.

Hoc tamen alme pater ſperamus, dignus in aſtris

Qualis honore nites, hic pietate probes.

Vixit

Vixit sub Iustino Iuniore.

S V B A V D V S.

Subaudus Arelatenſis epiſcopus, ſucceſſorem habuit Licernion, Gunthranni regis reſerendarius. Turon. lib. 8. cap. 39. Sub Iuſtiniano Imperatore uixit.

E T H E R I V S.

Meminit huius Etherij Ioan. diaconus in uita Gregorij, inquiens eum fuiſſe epiſcopum Arelatenſis eccleſiæ: à quo hoſpitio ſuſcep- tus, & in epiſcopu conſecratus fuit Auguſtinus, in Britanniam proficiſcens. lib. 2. cap. 35. Claruit ſub Mauricio.

V I R G I L I V S.

Virgilius Auguſtodunenſis abbas, Licerio mortuo in epiſcopatu Arelateſi ſucceſſit, auxilio & promotione Siagrii epiſcopi. Turon. lib. 9. cap. 23.

A L C I M V S A V I T V S.

Alcimus Auitus, natus in urbe Vienna, 10 patre Iſicio ſenatore & epiſcopo, & matre Audencia, à teneris annis literis humanitatis deditus, in ijs adeo profecit, ut facile cum doctiſſimis comparari poſſit: ſicut & Beatus Rhenanus inter præcipuos diuinolo- quos poetas, Aurelium uidelicet Prudentium, Aratorem, & huiuſce dignitatis atque ſanctimonie laudem cum ponere non dubi- 10 tavit. Quamuis autem ampliſſimum & lo- cuples ipſum maneret patrimonium: ta- men ex ſuperſtitione ualedicēs mundo, mo- naſticen profeſſus eſt in cœnobio diuorum Petri & Pauli, ad urbis Vienneniſis mœnia. Inde patre mortuo in epiſcopatu Vienneni ſuccedens, tam pia doctrina quàm uitæ ſan- ctimonia claruit.

Scriptit libros heroico carmine:

De Origine mundi lib. 1.

De peccato originali lib. 1.

De ſententia Dei lib. 1.

De diluuiò lib. 1.

De tranſitu maris rubri lib. 1.

In illis apparet, quòd fuerit rerù phyſi- carum ſtudioſus, dum formationem homi- nis planè phyſica ratione deſcribit. lib. 1. de origine mundi. Item quòd ſedulò uerſatus fuerit in lectione optimorù poetarum: quo- niam ſæpè alludit ad uerſus Virgilij, Oui- dij, Horatij, & Homerij, quem etiam citat li- bro tercio.

In ſcripto de diluuiò reiſcit deſcriptionè Ouidij, appellans eam fabulam mendacè: & ſubindicat ibidè, Gabrielem angelù miſſum eſſe ad Nohan, ut ipſi diluuium prædiceret.

Scriptit & librum de Conſolatoria caſti- tatis laude, quem dedicauit Fuſinæ ſorori ſuæ. citat in eo Prudentium. Habuit & o- rationem de institutione feſti Rogationù, ad populum Vienneniſem.

Scriptit etiam libros 9. Episto- larum addi-

uerſos, & Homiliarù multarum lib. 1. uer- fert Trithemius.

¶ Rectè docet Alcimus de Deo, ut e- tiam reliqui huius ſeculi doctores: ſicut in Capite de Doctrina recenſuimus.

De peccato originis & hominis lapſu pe- culiarem edidit libellum. De reparatione hominis præclare inquit:

Sed tu Chriſte potēs, cui ſemper parcere promptū eſt,
Tu figulus maſſam potis es reparare caducam,
Et confracta diu reſolutaq; fingere uafa.

Angelos docet propria temeritate lapſos: & quomodo homines de ceperit diabolus, deſcribit in libro de Peccato originis:

Vidit ut iſte nouos homines in ſede beata,
Ducere felicem nullo diſcrimine uitam,
Lege ſub accepta Domino famularier orbis,
Subiectiſq; frui placida inter gaudia rebus:
Commonit ſubitum zeli ſcintilla uaporem,
Excreuitq; calens in ſeua incendia linor.

De baptiſmo in libro de Tranſitu maris rubri inquit:

Inclitus egregium ſolenni carmine ductor
Deſcribit factum, toto quod pſallitur auo.
Cum purgata ſacris deletur culpa fluentis,
Emittitq; nouam parientis lymphæ lauacri
Prolem, poſt ueteres quos edidit Eua reatui.
De qua ſermonem præmiſſo carmine ſumpſit,
Luſificos replicat tenuis dum pagina lapſus.

De materia Cœnæ inquit:

Edendum ex utero purum ſine ſemine corpus. Item:
Porrexitq; ſuis ſacro de uulnere potum.

De Eccleſia inquit: Eccleſia eſt nauis quæ nos per uarios caſus uelut inter marinos gurgites ducit, dum res quidem noſtras ob- treſtationum & blaſphemiarù ſtridor, qua- ſi laxata laterum compage reuerberat: ſed puppim ueritatis ſoliditate conſtructam pe- 40 netrare non poteſt, quod fatigat. Alcimus in homilia de prima feſti Rogationum inſti- tutione.

De coniugio rectè inquit:

— Nec ſeparet alter, Quod iungit ſociatq; Deus. —

Cæterum quia non inſtituit integras re- rum explicationes, ideo non poſſunt ex eo pleniora dogmata peti.

¶ Certamina plurima habuit cum hære- ticis. Primùm enim Gundebaldù Burgun- dionum regem in Arianorum hæreſin lap- ſum, magno cum labore in Eccleſiæ catho- licæ conſenſionè reſtituit. Deinde eius hor- tatu aduerſus Arianam ſactionem, quæ Afri- cam omnem cum Sardinia, & magna parte Galliæ ac Italiæ occupauerat, Dialogos ali- quot edidit.

Contra Neſtorianos, Eutyechianos, Sabel- lianos, duos libellos ſcripſit. Et cū Fauſtus ex Abbate Lyrienſis monaſterij apud Rhe- gum epiſcopus factus, in Pelagij errorem, ut Ado Viennēſis reſert, lapſus eſſet, aſſerens

liberi arbitrij illuminationem & uirtutem non à Christo, sed à natura esse, contra hunc quoq; errorem librum edidit.

Rabanus in epistola ad Humbertum scribit, eum etiā Gundobaldum ob crudelitatem, qua iniuste homines supplicijs subiciebat, per epistolam excommunicasse. Synodo Epaunensi interfuisse uidetur. Euodius celebrat eius pietatē in Epiphania Tincinensi, quod ad redimendos captiuos Ligu-
res pecuniam ipse regi suppeditauerit.

Claruit, teste Sigeberto, circiter annum Domini 490, sub Zenone & Anastasio. Sepultus est in monasterio diuorum Petri & Pauli, apud senatoriam Viennensem urbem: ut scribunt Adon, Gennadius & Trithemius. Epitaphium tale extat in Adone, ætate 6.

*Vnus in arce fuit, qua quolibet ordine fandi
Orator nullus similis, nullusq; poeta,
Clamant quod sparsum per crebra uolumina libri,
Qui uixit, uiuit, perq; omnia secula uiuet.*

EVANTIVS ET VITVS.

Viennenses episcopi fuerunt. Turon. lib. 3. cap. 39. Claruerunt sub Iustiniano.

PANTAGATVS.

Ex consule Viennensis episcopus factus, quinq; annos ecclesiam rexit. Adon in comen. 4. ætatis. Floruit sub Iustiniano.

DOMNINVS.

Domninus Viennensis episcopus, pauperibus eleemosynas largiter distribuebat, captiuos redimebat. Adon in. 6. ætate. Sub Iustiniano.

NAMATVS.

Namatus Viennensis episcopus, anno ætatis suæ 70. uitam cum morte commutauit. Adon in 4. ætate. Sub Iustino iuniore claruit.

VERVS.

Verus Viennensis episcopus, sub Mauricio erat. Adon in 4. ætate.

DESIDERIVS.

Vero in episcopatu Viennēsi successit Desiderius diaconus, patria Augustodunensis. Cum autem Brunichildem reginam de peccatis & impietate redarguisset, iussu ei usdē à comitibus in territorio Lugdunēsi ad fluium Calaronam interfectus est, Adon in 4. ætate. Meminit huius Desiderij Gregorius lib. 6. Epistol. indict. 14. cap. 154. Vixit sub Mauricio.

AGRAECVLA.

Ecclesiæ Cabillonensis episcopus fuit Agræcula, senatorio genere ortus, ac prudēs. Etsi aded doctus non esset, naturali facundia tamen plurimum ualebat. Temperanter uiuebat, nam cœna tantum urebatur, prandio uerò nunquam. Anno Childeberti regis quinto, episcopatus uerò sui 48, ætatis 60

83, mortuus est: & Flauum Gunthramni regis referendariū successorem habuit. Gregor. Turon. lib. 5. cap. 45.

VERANVS.

Veranus Cabillonensis episcopus Childeberti filium baptisauit, & multos infirmos auxilio Dei sanitati restituit. Turonensis libro nono, capite quarto.

SYLVESTER.

Ecclesiæ Cabillonensi præfuit annos 42. Turon. in glor. Confess. cap. 85.

MAVRILIVS.

Cadurcēsis episcopus Maurilius, sub Childeberto, in sacra Scriptura eruditissim⁹, Genealogias ueteris Testamenti exactissimē memoriter recitare nouit. In pauperes liberalis erat, in iudicijs iustus, ac pauperū patronus. Cum multi ipso adhuc superstite episcopatum expetissent, ipse ordinauit Vrsicinum Vltrogotho reginæ referendariū. Tandem podagra absumptus, diem suum obiit. Turon. lib. 6. cap. 42.

ETHERIVS.

Etherius ecclesiæ Lixoenēsis episcopus, quendam ex suis clericis, hominem libidinofum, ter à publica pœna, data pro eo multa, liberauit. Pro eo scelerum patricinio ille postea ei hanc reddidit mercedem. Cum archidiacono, qui episcopatum affectabat, consilium cepit de interficiendo episcopo. Sed spe frustrati, machinantur aliū dolum. Clamitant mulierē ex episcopi cubiculo egressam, & fuga elapsam, dum ipsi ad episcopū properarent, ut calumnijs episcopum onerarent, & populo suspectum redderent, qui tum 70 annorū erat, episcopo uincula iniiciunt, & custodiæ tradunt. Sed is dormientibus uigilibus diuinitus ex uinculis liberatus, ad regem Gunthramnum confugit. Aduersarij ipsius de fuga certiores facti, mox ad Chilpericum regem accelerant, & archidiaconus episcopatum petit, multa probrosa in episcopum dicens. Sed hos ut suspectos domum reuerti rex iubet: Gunthramnus uerò ad fratres scribit, & de episcopi innocentia testatur. Et ut erat liberalis, multis muneribus episcopum donat: & literis, omnibus episcopis sui regni commendauit peregrinum, à quibus humaniter & benignē exceptus & tractatus est. Postea domum reuerpitur. Turon. lib. 6. cap. 36. Vixit tempore Childeberti.

NICETIVS.

Nicetius ab adolescentia in sacris literis institutus, anno tricesimo suæ ætatis ordinatus est presbyter. Deinde consensu regis Childeberti senioris, & totius populi, ecclesiæ Lugdunensis episcopus electus est. Ad hunc eum promouit episcopus Lugdunensis, cu-

sis, cuius nepos erat. Is enim decumbens à Childeberto rege precibus contendit, ut Nicetium in episcopatu successorem haberet: cui petitioni rex locum dedit, Ex suo diacono malum spiritum, qui eum obsederat, eiecit.

Vicesimo episcopatus sui anno, ætatis uero 60. obiit. ad cuius sepulchrum multa miracula facta esse, nugatur Turonensis in Vitis patrum cap. 8. quæ reliquiarum superstitionis cultoribus integra relinquimus.

EVMENIVS.

Fuit episcopus in ciuitate Nannetica, uir doctus & pius: ut Epitaphiū eius, quod extat in Fortunato libro quarto testatur. Vbi de eo dicit, quod fuerit eloquens, & sacrarū literarū peritus, & liberalis in peregrinos, & in pauperes: quod curauerit egrotos summa fide, quod extruxerit templum, quod ipsi deniq; successerit Felix.

FELIX.

Felix episcopus fuit in Namnetica urbe, ad quem Fortunatus aliquoties scribit profa & carmine in poematibus suis, eiusq; laudes decantat. ut libro tertio inquit:

Fida salus patriæ Felix, spe, nomine, corde;
Ordo sacerdotum quo radiante micat.
Restituis terris quod publica iura petebant,
Temporibus nostris gaudia prisca ferens.
Vox procerum, lumen generis, defensor plebis,
Naufragium prohibes hic ubi portus ades,
Auctor Apostolicus, qui iura Britannica uincens,
Litius in aduersis spe crucis arma fugas.
Vive decus patriæ, fidei lux, auctor honoris,
Splendor pontificum noster, & orbis amor.

Et paulo post:

Additur hac Felix confors mercede sacerdos,
Qui dare uult Domino dupla talenta suo.
Ad meliora trahens gentili errore uagantes,
Bestia ne raperet, munit ouile Dei.
Quos prius Eua nocens infecerat, hos modo reddit
Ecclesiæ, pastos ubere lacte, sinu.
Munus alloquij agrestia corda colendo
Munere foecit, de uepre nata seges.
Aspera gens saxo, uiuens quasi more ferino,
Te medicante sacer bellua reddit ouem.
Centeno reditu tecum mensura per æuum,
Æstis abundantes horrea fruge reple.
Immaculata tuis plebs hæc uegetetur in ulnis,
Atq; Deo purum pignus ad astra feras
Vna corona tibi de te tribuatur ab alto:
Altera de populo uernet adepta tuo.

Dicit insuper Fortunatus, quod hic Felix fluuium à solito cursu in aliū locum deflexerit, & alia quædam fecerit admiratione dignissima: libro tertio. Scripsit ad eundem Fortunatus hymnum de Paschate, in quo sunt illi uersus qui hodie adhuc tempore paschatis in Ecclesijs cani solent:

Salus festa dies, &c.

NONNICHIVS.

Nannetanæ ecclesiæ episcopus Nonnichius, filium suum propter scelera accusatū muneribus liberauit. Turonensis libro octauo, capite quadragesimo tertio.

AGNVLPHVS, SEV

Magnulphus.

Agnulphus Tolosæ episcopus, cum Gundualdo regi in conuiuium non satis commode respondisset, male tractatus est à Mumolo & Desiderio duce. Cæsus enim hastis & pugnis, & fune ligatus, in exilium mittitur, & omnibus rebus suis exuitur. Turonensis lib. 7. cap. 27.

LABAN.

Eo anno quo synodus Matisconensis coacta fuit, Laban Helosensis ecclesiæ episcopus mortuus est: in cuius locum surrogatus est Desiderius laicus. Turonensis libro octauo, capite uigesimo secundo.

BIBIANVS.

Bibiani Santonica ecclesiæ episcopi meminit Turonensis in gloria Cōfessorum; capite quinquagesimo octauo: & de miraculis ad sepulchrum eius factis, nugatur ex libro de uita eius.

BADEGISILVS.

Badegisilus Cenomannorum episcopus, uir supra modum ferox & flagitiosus fuit: qui in ouiculas Christi sue fidei commissas, ut lupo in ouili sæuijt, earumq; bona diripuit. Hanc crudelitatem innatam auxit uxor, ipso adhuc lōge crudelior ac peior, quæ in designandis facinoribus eum malis consilijs armabat. Nullum tempus præterijt, quod non rixis & causis coram magistratu agendis tribuebat, & manus aliorum cædibus contaminabat, inquit: Num ideo episcopus sum, ut meas & meorum iniurias nō ulciscerer? Tanta inerat homini malicia & peruersitas, ut nec fratribus parceret, sed illos hæreditate paterna & materna ad eos ipsi iure deuoluta spoliaret. Cum autē sextum sui episcopatus annum inchoasset, solenne cōuiuiū suis ciuib. apparauit, in quo febre correptus obiit. Turonensis libro octauo, capite trigesimo nono. Claruit sub Iustiano Imperatore.

BERTHRANNVS.

Badegisilo mortuo successit in episcopatu Cenomanensi Berthrannus Parisiacus archidiaconus. Huic fuit maximū certamen cū uidua Badegisili, muliere inestabilis maliciæ, quæ bonis Ecclesiasticis ut proprijs utebatur, inquit: Hæc fuit uiri mei militia, ut res ecclesiæ datas ut proprias possideret. Turonensis libro octauo, capite trigesimo primo.

DOMNOLVS.

Domnolus primò Parisijs monasteriū D.

H 4 Lauren-

Laurentij rexit, qui cum regi Clothario semper fidelis extitisset, rex ut se gratum erga fidelem ministrū exhiberet, eum Auennien-
sis ecclesiæ episcopū ordinare uoluit. Cum Domnolus id intelligeret, regem obnixè rogauit, ne se tam procul à suæ celsitudinis cōspectu remoueret: nec permitteret, ut à senatoribus sophisticis & iudicibus philosophicis istius loci diuexaretur: & hanc conditionem, propter suam simplicitatē, sibi magis contumeliæ quàm honori futurā. Rex igitur ipsius petitioni acquieuit. Postea tamen Innocentio Cenomannorū episcopo mortuo successit. Claruit & miraculis, nam claudum curauit, & cæco uisum restituit. Vice-
simosecundo sui episcopatus anno, cum morbo icterico & podagra subinde debilitari se sentiret, Theodulmum abbatem uoluntate regis successorem sibi elegit. Sed hæc electio postea mutata sententia in Badegisilum
aulicum translata est, qui post quadraginta dies defuncto successit, autor est Gregorius Turonensis libro sexto, capite nono. Claruit anno 6. regni Childeberti.

BERTINGRANNVS.

Bertingrānus Cenomanensis episcopus, à Benedicto per nuncios petijt, sibi monachos quosdam doctrina præstantes mitti, per quos monachus toti Galliæ innotesceret. Iuo in Chronico. Claruit sub Iustiniāno Imperatore.

MEMMIVS.

Memmius Catalaunensis episcopus, mortuum in uitam reuocasse fertur. Fabulatur Turonensis inter alia, etiam suum puerum febricitantem ad sepulchrum istius (diabolo nimirum mendacia signa operante ad suam perditionis confirmationem) curatum esse. In gloria Confessorum, capite sexagesimo sexto.

ELAPHIVS.

Elaphius Catalaunensis episcopus, à regina Brunhilde in Hispaniam ablegatus, uehemēti febre in itinere correptus obiit. Turonensis libro quinto, capite quadagesimo. Claruit anno 8. Childeberti regis.

AGERICVS.

Agericus Viridunensis episcopus, intercessionem suam Gunthranum Bosonem, qui conuicijs reginā Brunichilden prosciderat, seruauit. Turon. lib. 9. cap. 8. Postea uerò cū rex Bosonem interfecisset, & Bertofredi cæde templum prophanasset, ad eod id immoderate tulit, ut mœrore & inedia se conficeret. Turonensis li. 9. cap. 12, & 23.

DESIDERATVS.

Desideratus multis iniurijs à Theodorico rege affectus, Dei auxilio liberatus, episcopatu Viridunensi potitus est. Misertus autem paupertatis suorum ciuiū, supplicauit Theo-

deberto regi, alioqui munifico, ut pecunia aliqua ad usurā data, inopiā suorū ciuiū subleuaret. Hic septem aureorum millia ei dedit, quos ciuibus distribui iussit: nec sortē, nec usuram ab ipsis unquā postulauit. Sufficit mihi, (dixit) ciues mea largitione esse ditatos. Turonensis lib. 3. cap. 32.

EXOCIVS.

Fuit episcopus apud Liniuicos. Epitaphium eius extat apud Fortunatum libro quarto, ubi inter alia populi sui erga ipsum singularem beneuolentiam prædicans inquit:

Quod si natura mutari debita possent,

Pro pastore suo grex properasset iter.

Sed quia non licuit, populum spes consulat illa,

Quod hunc pro meritis uexit ad astra fides.

Immaculata Deo seruans sua membra pudore,

Exocius meruit iam sine fine diem.

Pectore sub cuius regnans patientia uisrix,

Fluctibus in tantis anchora sensus erat.

Felle carens, animo placidus, dulcedine passus

Nescijt offensis ira referre uices.

Templorum cultor, recreans modulamine ciues,

Vulneribus patriæ fida medela fuit.

Qui tria lustra gerens in pontificatus honore,

Pergit ad antiquos plebe gemente patres.

Nec decet hunc igitur uacuis deslere querelis,

Post tenebras mundi quem tenet aula poli.

GVNDEGISILVS.

Gundegisilus comes, cognomine Dodo, episcopus Burdegalenensis fuit. Turonensi libro octauo, capite uigesimosecundo. Claruit sub Mauricio Imperatore.

BERTHRANNVS.

Berthranus Burdegalenensis ecclesiæ episcopus fuit, & quidem metropolitānus. Turonensis libro quinto, capite quadagesimo nono: & libro octauo, capite secundo. Hæc 40
buit Antichristi notas, nam mater Ingeltrudis, cum monasterium S. Martino dicatum extruxisset, & filiam Berthegundem uiro matrimonio copulatam, ut eam abbatissam cœnobio relinqueret, ad se uocasset, maritus fugitiuam insecutus est. Quam cum cōtra uolentiam mariti mater tueri non posset, ad Berthranū episcopum fratrem eius misit. Qui sororem marito, quod ius matrimonij exigebat, reddere noluit: sed à rege Gunthranno coactus est, marito uxorem restituere. Missis uerò nuncijs sororem clam admonuit, ut fuga sibi consularet, ne in manus mariti ueniret: & sic diuortij causa, quod eum non decebat, extitit. Turonensis libro nono, capite trigesimo quarto. In suspicionem commissi adulterij, cum regina Fredegunde Chilperici regis coniuge, etiam uenit. Huius uerò spatse famæ auctorem Leudastes faciebat Gregorium Turonensem episcopum, sed in synodo Brenniacensi

723
cens Gregorius se putgavit, & Berthranus
à suspicionem liberatus est: ut in capite de Sy-
nodis dictum est. Turonensis libro quinto,
capite 49. Malam gratiā apud regem Gun-
thranum iniit, eo quod Gundoualdum su-
cepit. Turonensis libro septimo, capite 31. &
libro octauo, capite secundo. Febre corre-
ptus, accersitum Vuaddonem diaconū suc-
cessorem sibi constituit, testamentiq; execu-
tionem ei mandauit. Turonensis libro octa-
uo, capite uigesimosecundo. Claruit tem-
poribus Mauricij.

ARCADIVS.

Arcadius Biturigum episcopus, Patroclū
abbatem diaconum ordinauit. Turonensis
in Vitis patrum, capite nono.

LEONASTES.

Leonastes Biturigū archidiaconus fuit,
& oculis captus. Cum huic medici quos cō-
sulerat, mederi non poterant, templū Mar-
tini Turonici accessit, ac restitutionem ui-
sus petijt. Quem cum recepisset, ludæum
consuluit, ut uentosis humeris impositis,
sanguinem extraheret, & receptum uisum
augeret. Sed ille miser in priorem incidit ca-
lamitatem, dum à superstitione ad opem Iu-
daicam respexit: ut narrat Turonensis libro
quinto, capite sexto. Fides sit penes auto-
rem. Claruit sub Iustino iuniore.

REMIGIVS.

Anno regni Childeberti nono, Remigius
Biturigum episcopus rebus humanis exem-
ptus est. Turonensis libro sexto, capite tri-
gesimonono.

SVLPITIVS.

Sulpitius uir nobilis, & unus de præci-
pui Gallie senatoribus, in arte dicendi &
poesi eruditissimus, Remigio successit, ele-
ctus à Gunthranno. Eius consilio synodus
Cadurcensis conuocata est. Turonensis li-
bro sexto, capite 39. Claruit anno regni
Childeberti nono.

DALMATIVS.

Dalmatius Ruthenæ ecclesiæ episcopus,
construxit templum: sed cum id sæpius mu-
taret, tandem imperfectum reliquit. Condi-
dit testamentum, in quo petijt à rege Chil-
deberto, ne peregrinus aut coniugatus ordi-
naretur episcopus in illa ecclesia post suam
mortem. In pauperes erat liberalis, in cibo
& potu temperans, ac in orando assiduus.
Anno Childeberti regis quinto mortuus
est. Turonensis libro quinto, capite qua-
dragesimosecundo.

THEODOSIVS.

Theodosius archidiaconus in Ruthenen-
si episcopatu Dalmatio mortuo successit, &
anno nono Childeberti mortuus est: ut re-
fert Gregorius Turonensis libro sexto, capi-
te trigesimo octauo.

INNOCENTIVS.

Post mortem Theodosij magnæ conten-
tiones & motus extiterunt pro episcopa-
tu, aded ut ecclesia ista ferè omnibus sacris
uasis & alijs facultatibus melioribus priua-
retur. Attamen Trasobadus presbyter com-
petitor repulsam patitur, & Innocentius Ga-
balitanorum comes auxilio Brunichildis re-
ginæ in locum Theodosij surrogatur. Turo-
nensis libro sexto, capite trigesimo octauo.
Episcopus factus, Vrsicinum Cadurcinæ ec-
clesiæ episcopum accusauit, quod parochias
ad suam ecclesiam spectantes possideret.
Cum hæc contentio annos aliquot duras-
set, tandem cum suis prouincialibus metro-
politans coniunctus, apud Aruernum in iu-
dicio obtinuit, ut parochias quæ ad Ruthen-
ensem ecclesiam nunquam pertinuisent,
quantum hominum memoria repetere po-
terat, reciperet, cuius uoti compos factus
est. Turonensis libro sexto, capite trigesimo
octauo.

QVINTIANVS.

Quintianus natione Afer, & ut quorun-
dam opinio erat, Fausti episcopi nepos. In
Scripturis sacris eruditissimus, & sanctitate
singulari præditus. Ob has uirtutes ecclesiæ
Ruthenensis episcopus electus, ei utiliter
præfuit. Cum autem suspectus haberetur à
ciuibus, quod ciuitatem in potestatem Fran-
corum traditurus esset, & ipsi periculum à
Gothis, qui ciuitatem tum temporis occu-
pabant, immineret. (decreuerant enim eum
e medio tollere) ipse Ecclesiam deseruit, &
Aruernum fugit, ubi benignè ab Euphrasio
susceptus est, & ædibus, uineis & agris do-
natus. Turonensis libro secundo, capite tri-
gesimo sexto. Cum Theodorico regi mors
Euphrasij significata esset, uocauit Quintia-
num, quem in locum mortui Euphrasij sur-
rogauit, & totius Ecclesiæ potestatem ei tra-
didit, inquit: Hic propter nostri amorem
& fauorem ex Ruthenensi ecclesia electus
est. In Vitis patrum capite quarto. Inter Eu-
phrasium quidem & Quintianū fuit Apolli-
naris episcopus, sed huic concessit episco-
patum Quintianus propter intercessionem
Alchimæ & Placidinæ. Verum hic qua-
tuor mensibus abutens episcopatu, mor-
tuus est. Turonensis libro tertio, capite se-
cundo.

Matrem suscitasse dicitur. Liberauit ob-
sessos à dæmonibus. Cum magna esset sicci-
tas, & fruges & pascua non prouenirent,
oratione & solenni letania cantando Anti-
phonam, ut uocant: Si caelo pluuiæ
non fuerint, &c. pluuias impetravit.

Multas iniurias in episcopatu Aruernen-
si à Proculo, ex ærario presbytero ordinario,
perpessus est. Abstulit enim ei potestatem
utendi

utendi rebus ecclesiæ: & ad quotidianū ui-
ctum, & quidem tenuem, necessaria ei tan-
tum suppeditauit. Sed oratione obtinuit, ut
potestatem usurpandi res ecclesiæ pro arbi-
trio reciperet, & Proculus à præcipuis graui-
ter obiurgaretur. Et quidem sui sceleris sa-
tis graues penas dedit. nam ad aram truci-
datus est, ab hostibus expugnato Lonolan-
tro arce. Turonensis libro tertio, capite duo-
decimo.

In pauperes erat liberalis, in orando assiduus. Cum enim rex Theodericus urbem obsideret, episcopus suis ciuibus precibus non defuit, sed nocte muros Deum laudando circuiuit, & eum orando, ut subditos ab obsidione regis liberaret. His precib. Theoderici animus mirigatus est, qui soluta obsidione abiit: cum alioqui ciuitatem diripere, muros solo æquare, & episcopum in exilium mittere decreuisset. Turonensis in Vitis patrum, capite quarto. Fuit & maximis iniurijs affectus à quodam Litigio, qui postea unà cum uxore & liberis uinctus abductus est, & nunquam reuersus Aruernum. Turonensis libro tertio, capite duodecimo. Meminit etiam eius Gregorius papa Tomo secundo, capite decimotertio. Claruit sub Anastasio Imperatore.

MARIVS.

Marius Ruthenensis ecclesiæ episcopus ³⁰
fuit, qui circiter quindecim diœceses, quibus Arifitensis ecclesiæ episcopus præfuit, sibi uendicabat. Turonensis libro quinto, capite quinto.

PAPPOLVS.

Pappolus Carnotinae ecclesiae episcopus,
Maroui exuias inuentas iuxta Clodoui
sepulchrum terrae mandauit. Turonensis li-
bro octauo, capite decimo.

ARNVLVS.

Arnulfus, patre Quiriaco & matre Quin-
tiana natus, à S. Remigio baptisatus est, ut re-
fert Vincétius libro 21 capite uigesimoquin-
to. Factus est autem Turonensis episcopus,
angelo reuelante. Cum enim nocte caneret,
Domine labia mea aperies, & nemo ei dor-
mientibus clericis responderet: angelus sub-
iunxit, Et os meū annuntiabit, &c. ut Hein-
ricus de Erfordia testatur, capite quadrage-
simonono. Fabulatur de eo Vincentius, 50
quòd cum Rauennæ solus in templo oratio-
nis gratia remansisset, peccatoris cuiusdam
anima à corpore separata, & quæ à diabolo
ad infernum pertrahebatur, eum inclamaue-
rit, ut sibi subueniret: eam imbecilli diabo-
lo ereptam, cadaueri restituerit, & mor-
tuum in uitam reuocarit. Postremò cum
multa prædicando Christum certamina sus-
tinuisset, tandem martyrio doctrinam ob-
signauit.

SUMMARY.

O M M A R I U S.
 Diviſio epiſcopo apud Turonos mortuo,
 Ommarius iuſſu regis Chlodomeri confir-
 matur, cui tres annos præſuit. Turonenſis
 libro tertio, capite decimoſexto.

LEO.

LEO.
Quinarius successit Leo in episcopatu, &
administrauit eum septem menses. Tu-
ronensis libro tertio, capite decimosexto.

THEODORVS ET

Proculus.

Proculus.
Mortuo Leoni in episcopatu successerunt
Theodorus & Proculus, qui ex Burgundio-
num ducatu uenerant: sic disponente regi-
na Chrotigilde. Tres autem annos eam ec-
clesiam rexerunt. Turonensis libro tertio,
capite decimosexto.

FRANCILIO.

FRANCILIO.
In horum locum surrogatur Francilio se-
nator. Hic anno sui episcopatus tertio, no-
te natalis Domini, poculum suo iussu sibi à
puero porrectum ebibens, statim expiravit.
Quæ res multis suspicionem de ueneno
præbuit. Turonensis libro tertio, capite de-
cimo sexto.

INIVRIOSVS.

IN IURIOSVS.
Francillonius mortuo in episcopatu Turonico, successit Iniuriosus ciuis, qui quindecimus à Martino illi ecclesiæ præfuit. Turonensis libro tertio, capite decimosexto. Cū Clotharius rex edicto mandasset, ut omnes sui regni Ecclesiæ tertiam fructuum partem fisco penderent, & plerique episcopi licet inuiti edicto subscriberent, solus Iniuriosus consentire ac subscribere noluit, inquiens: Si tu uis ecclesias suis eleemosynis spoliare, interim proculdubio Deus tuum regnum subitò transferet. Magis conueniebat te egenos ministros alere, quàm de ipsorum stipendijs tua horrea implere: & iratus, rege non salutato abiit. Postea rex penitentia ductus, munera ad episcopum misit, ac ueniam culpæ deprecatus est. Turonensis libro quarto, capite primo. Mortuus autem est decimosextimo sui episcopatus anno, Turonensis libro quarto, capite tertio.

BANDINVS.

BANDINVS.
Iniuriosum mortuum in episcopatu Tu-
ronensi, secutus est Bandinus regis Clotha-
rij domesticus. Turonensis libro quarto, ca-
pite tertio. Præfuit annis sex. Turonensis li-
bro quarto, capite quarto.

GVNTHARIVS.

Bandino defuncto, ordinatur episcopus
in ecclesia Turonensi Guntharius abbas: ut
refert Gregorius Turonensis.

LICINIVS.

LICINIVS.
Eustochiū mortuū in episcopatu Turonē
si, subsequitur Licini⁹. Hic peregrinationib
60 quibus sanctorū loca uisitauit, celebris fuit..
Terram

Terram sanctam adiit, & locum passionis & resurrectionis Saluatoris nostri uidit: ut ait Turonensis lib. 2. cap. 39.

DIVI FIVS.

Licinio mortuo, in episcopatu Turonensi successit Diuifius. Turonensis libro tertio, capite secundo.

EVFRONIVS.

Eufronius nepos episcopi Lingonicensis, à Lothario post legitimam electionem confirmatus est episcopus Turonensis, cum Cato id munus suscipere recusasset. Turonensis libro quarto, capite decimo quinto. Chariberti regis mortem suis famulis prædixit. Apparuerunt ei noctu duæ uirgines sepultæ, & petierunt ab eo templum in suum honorem à quodam extructum consecrari: ut nungatur Turonensis capite decimo octauo & decimonono, in gloria Confessorum.

PELAGIVS.

Pelagius quidam fuit episcopus Turonensis. Gregorius libro quinto, capite centesimo quinquagesimo secundo.

GREGORIUS TURONENSIS.

Gregorius patria Auernensis, honestis parentibus prognatus (quod uel hinc liquet, quia Gundulphus regis Childeberti dux, fuit maritus ipsius auunculus: ut referunt Ioannes Egidius in uita Gregorij, & ipse libro 6. cap. undecimo) anno ætatis octauo, Auito præceptore usus est: ut ipse testatur in uitis patrum, capite octauo. & postea à Nicetio Lugdunensi episcopo in sacris literis institutus est. In Philosophia mediocriter profecit. nã ipse fatetur se rudem Rhetorices & Grammatices, in præfatione in gloriam Confessorum, & Ioannes Egidius in uita eius. Octauo deinde Iustini iunioris anno factus est ex monacho decimus nonus ecclesiæ Turonensis episcopus, ut referunt Hermanus Schedel in sexta ætate: & ipse libro decimo, capite trigesimo primo, & Chronicon Iuonis in uita Mauricij. Incendium quoddam ostensa aurea cruce extinxisse dicitur: id quod superstitiosum est. Cum sermones cum Siggone surdastro quondam Siggeberti ferentatio conferret, inter loquendum Siggo auditum recepit. Vincentius libro uigesimo primo, capite centesimo uigesimo quinto. In infantia uisionem habuit, qua ei ostensum est, quomodo patri podagra & febre correpto mederetur. Affirmat Fortunatus libro quinto, eum miraculis fulsisse.

¶ Libri quos edidit, hoc ordine & numero enumerantur:

Decem libri historiarum de regib. Francorum.

Septem miraculorum

Vnus de laude sanctorum martyrum.

Vnus in Psalterium: ut refert ipse Gregorius

rius libro decimo, capite trigesimo secundo. His addit Ioannes à Tritenheim, libros duos de uita quorundam Confessorum. Vnum de miraculis Iuliani martyris. Quatuor de miraculis S. Martini. Vnum Epitomes. Gregorius capite trigesimo tertio eiusdem libri, recenset annos mundi usque ad suum tempus. In fine quarti libri desiderantur octo capita.

Quorundam etiam autorum in suis scriptis meminit. Libro quarto, capite duodecimo, citat Solinum: capite decimo tertio eiusdem libri, Salustium: capite uigesimo nono eiusdem libri, Virgilium meminit. In præfatione quinti libri fit mentio Orosij. libro nono, capite decimo quinto, citat Eusebium. In præfatione in uitis patrum, A. Gellium & Plinium. In uitis patrum capite sexto, allegat Prudentium. libro decimo, capite trigesimo recenset ordine episcopos Turonenses, usque ad sua tempora.

De Deo rectè docuit. cõstetur enim Deum esse æternum, omnipotentem, & unum quo ad essentiam, & trinum quo ad personas: ut patet ex præfatione tertij libri, & capite uigesimo nono eiusdem libri.

Docuit etiam rectè de humana natura in Christo. Dicit filium Dei non propter se eam assumpsisse, sed propter nos, ut in ea nostra peccata in se deriuata expiaret: libro sexto, capite quinto.

Docuit etiam hominẽ omnibus uiribus rectum à Deo primò creatum: sed postea astutia diaboli deceptum, seipsum præcipitasse in hoc exitiũ, ex quo liberatus est per filium Dei, & patri rursus reconciliatus. libro sexto, capite quinto.

Asseruit resurrectionem mortuorum contra presbyterum, defendentẽ pestiferum dogma Sadducæorum, lib. 10. cap. 13.

¶ Habuit e contra nã uos quamplurimos. Nam cum Childebertus & Theodobertus reges contra Lotharium fratrem arma caperent, hic in syluam fugit, cum eorum impetum sustinere diffideret. Interim orta est magna tempestas, quæ totum Childeberti & Theodoberti exercitum dissipauit, tentoria disiecit, & ferè cuncta deleuit. Huic infortunio impliciti pœnitentiam egerunt, & ueniam à Deo precati sunt, & sic fratri Lothario reconciliati. Hoc Gregorius uirtuti Martini adscribit, & Deum uerum pacis & concordie autorem debita gloria priuat: ut refert libro 3. cap. 26. Cato presbyter homo fuit tumidus & superbus. hunc dicit plenũ fuisse humanitatis, & singulare pauperum fauorem: & ob hoc superbiæ peccatũ ei non imputatũ. Et sic operibus tribuit reconciliationem: ut patet ex libro quarto, capite trigesimo. Affirmat Martinum factæ pacis inter Siggebertum & Chilpericum fratres dissidentes autorem

rem fuisse: libro quarto, capite quadragesimo nono.

Mortuis ossibus tribuit etiam uim sensitivam. Nam de Sergij martyris reliquijs loquens inquit libro septimo, capite trigessimoprmo: Credo non erat acceptum martyri, ut hæc ille contingeret. Quod nauicula qua uectus est, non submersa sit adscribit reliquijs Martini & aliorum sanctorum: libro octauo, capite decimo quarto.

Fuit & hoc superstitiosum, quod credit aliquid uirtutis opitulandi infirmis in casula Nicetij episcopi fuisse. In Vitis patrū, capite octauo. Gregorium episcopum Lingonensem dicit de nocte templum ingressum, audisse psallentium uoces: cantantes istos, sanctos fuisse ait: sed diaboli potius. In Vitis patrū, capite septimo.

Confirmavit inuocationem sanctorum. nam ait, in aquis periclitates implorasse auxilium S. Romani, & liberatos esse. In gloria Confessorū capite quadragesimo sexto.

Caput trigessimoprimum libri quarti intitulauit nomine Iuliani monachi, cuius tamen ne uerbo quidem in eo capite fecit mentionem. Et caput trigessimosecundū eiusdem libri notauit titulo Symnuphi abbatis, cuius etiam ibidem non meminit. libro quarto, capite 31 & 32.

Certamina non pauca habuit. nam contra Agilanem hæreticum & Lemnieldi regis legatum, qui negabat filium Dei patri esse æqualem, disputauit, & firmissimis argumentis ex Scriptura eum cōuicit: libro quinto, capite quadragesimo tertio. Et Christum uerum Deum, & simul uerum hominē esse, firmis sacre Scripturę dictis probauit, ibidē.

Refutauit & Chilpericum regem, qui nō admittebat distinctionem personarū in trinitate, sed quod Deus tantū nominaretur. 4. libro quinto, capite quadragesimo quarto.

Disputauit etiam unā cum Chilperico rege contra Iudæum, cui nomen erat Priscus. Hic enim negabat Deum habere filium: sed hūc refutauit dicto Psalmi, Ex utero ante luciferum genui te. Et ex Esaia confirmauit, eundem etiam uerum hominē esse. Inquit enim Esaia: Ecce uirgo concipiet in utero, & pariet filium, cuius nomen uocabitur Emanuel. libro sexto, capite quinto.

Disputauit contra presbyterum, qui errorem Sadducæorū defendebat, negans mortuorum resurrectionem: sed cum alijs Scripturę dictis, tum hoc Esaia eum refutauit, qui inquit: Mortui de sepulchris resurgent. libro decimo, capite decimo tertio.

A duobus episcopis apud Chilpericum delatus fuerat, quod in causā Prætextari episcopi præ cæteris in synodo ipsi restitisset. accusatus igitur est à rege, quasi contra iusti

ciam egisset. sed uiriliter Gregorius contra regem se defendit, nec in minimo ei celsit. libro quinto, capite decimo octauo.

Reges Francicos inter se dissidentes à bello ciuili dehortatus est, dicto Pauli Gal. 5. Si ab inuicem morderis, &c. In præfatione libri quinti.

Refutauit & Oppilam regis Hispaniarū legatum, qui contendebat, canendum esse, 10 GLORIA patri per filium. sed Gregorius inquit: Si sic dicendum, sequeretur, filiū non æquē cum patre gloriosum. Igitur canendū, GLORIA Deo patri, qui misit filium: & GLORIA Deo filio, qui suo sanguine mundum redemit: & GLORIA Deo spiritui sancto, qui sanctificat hominē iam redemptū. libro sexto, capite quadragesimo.

Fuit iniuriarum patiens. multis enim iniurijs à Felice Nanneticæ ecclesiæ episcopo affectus, eas equo animo tulit. libro quinto, capite quinto.

Falso delatus est à Leudaste comite, quod Fredegundem reginam de adulterio suspectam habuisset, ac traduxisset. sed ab hac accusatione liberauit se, dato iureiurando. libro quinto, capite quadragesimo nono. nec hunc excommunicatum, licet rex mandabat, recipere uoluit: neq; regina eum recipi uolebat. libro sexto, capite trigessimosecundo.

Singularem curam pro religione gerebat. Cum enim Lenigildus Hispaniarū rex contra filium in armis esset, ualde dubio animo fuit Gregorius, ne Christianorum religio in istis bellorum tumultibus periclitaretur. libro sexto, capite decimo octauo.

Burgundionem Felicis Nanneticæ ecclesiæ episcopi nepotem ordinare noluit, ut Felici mortuo succederet: propterea quod nō per omnes gradus ecclesiasticos ascendisset. libro sexto, capite decimo quinto.

Cum inter reges Gunthranum, Childbertum & Brunhildem, relictam uiduam Sigeberti regis, opera sacerdotum & procerū omnia componerentur quæ uidebantur dare occasione discordiæ, interfuit etiam huic pacificationi Gregorius. Libro nono, capite uigesimo. Ingoberta regina cū in agone mortis esset, eum per nunciū rogauit, ut se Deo precibus suis cōmenderet. libro nono, capite uigesimoseptimo. Cū regina Radegundis sepeliretur, Gregorius eius exequijs interfuit. libro nono, capite secundo.

Videtur colligi posse ex libro quinto, capite trigessimoprmo, eum maritum fuisse. Romam etiam uenisse, & à Gregorio papa honorificè exceptus dicitur.

P L A T O.

Plato fuit discipul⁹ Gregorij episcopi Turonensis, & eiusdē successor in episcopatu: ut ex Fortunati carmine apparet, lib. 10.

M V N O.

MVNOCHVS.

Munochus natione Britannus, cum Hierosolyma iter faceret, uenit Turonum, & à Gregorio presbyter factus est. Turonensis libro quinto, cap. 21.

ILLIDIVS.

Illidius, pietate insigni præditus Aruerni episcopus, Treuerici imperatoris filiam à diabolo obsessam liberauit. Pro eo officio Imperator ei magnam argenti & auri uim obtulisset, sibi accipere reculauit: sed ciuitati Aruerni immunitatem à tributo de uino & tritico remitti flagitauit. Rediturus domum in itinere obiit: ac in patriam delatus, sepultus est. Gregorius in Vitis patrum, capite secundo.

DRETEMONIVS.

Aruernæ ecclesiæ episcopus fuit Dretemonius. Ad eius sepulchrum uocem restitutum periuro, qui sermone propter peccatum commissum priuatus fuerat, narrat Turonensis in gloria Confessorum, capite 29. Fides sit penes lectorem.

GALLVS.

Gallus natione Francus, patria Aruernensis, patre Georgio senatore, & matre Leocardia, ex genere Ventij Epagati orta, natus est. Cui pater ei uxore obtrudere uellet, in monasterium Cremonense sex miliaribus Aruerni distans abiit: ac abbati supplicauit, ut se in numerum suorum monachorum referret. Abbas cum nomen, genus & patriam ex eo cognouisset, respondit ei: Primum de hac re ad patrem referendum esse, cuius consensus si accederet, se libenter ipsius petitioni satisfacturum. Quum autem pater ex nuncio Abbatis animum filij cognouisset, primum moestus respondit: Primogenitus mihi est, ideo maluissimè eum uxorem ducere. sed si Dominus uoluerit eum sibi ministrum, fiat eius uoluntas. His auditis, abbas suo ordinem annumerat. Quintianus episcopus cum ad id cœnobium aliquando ueniret, Galli ingenio plurimum delectatus, eum secum abduxit, & in suis ædibus educauit. Deinde à rege Theoderico uocatus est, apud quem diaconum egit. Episcopo Quintiano postea defuncto, Gallus à Theoderico rege ecclesiæ Aruernensis episcopus eligitur, licet Treuerenses clerici eo tempore à rege Gallum peterent, Apriculi episcopi sui mortui successorem.

Miraculis insignis fuit. Iulianum defensorem, postea presbyterum, quartana febre correptum sanauit. Incendium Aruerni sua oratione repressit. Extitit & magnus ipsius tempore terræ motus, qui tamen ipsius populum non afflixit. Pestem inguinariam à suis ciuib. oratione auertit: & ea de re responsum ab angelo accepit, qui etiam ei post an-

nos octo mortem prædixit. Iniuriarum patiens erat. In conuiuio à presbytero suo malè tractatus, æquissimo animo id tulit. Ennodio presbytero, à quo calumnijs affectus erat, cum eum facti pœniteret, citò reconciliatus est. Lætioni sine intermissione incubuit: & ut ad eam aptior esset, cibis immodicis abstinebat. Cum Theodorico rege Coloniam abiit. Reperit ibi templum uarijs ornamentis ornatum, in quo barbari splendida libamina offerentes, usque ad uomitum cibo & potu replebantur. Fuitque etiam ibi magnus idolorum cultus. Quum istam impietatem Gallus uideret, absentibus incolis, istud delubrum incendio consumpsit. Postremò, anno ætatis suæ sexagesimo quinto, episcopatus uero sui uigesimo septimo, febre mortuus est. Nugas de miraculis ad sepulchrum eius editis, Turonensis commemorat in Vitis patrum, capite sexto: & libro quarto, capite quinto. Epitaphium eius extat apud Fortunatum libro quarto, capite quarto.

CAVTINVS.

Cautinus sacrarum & profanarum literarum rudis, à synodo Metensi, iussu regis Theodoualdi, post Gallum ordinatur episcopus Aruernensis. Turonensis libro quarto, capite septimo. Is autem susceptum episcopatum uita & moribus insigniter deformauit, nam potationibus operam dabat, aded ut ebrium domum sæpe quatuor deportarent. Auaricia plus quam detestanda in eo erat. Rapiebat enim ad se per fas & nefas summorum & infimorum bona, magno aliorum scandalo. Neque collegæ suo Anastasio presbytero pepercit. ab eo enim possessionem, qua à regina Chrotilde donatus fuerat, auferre studebat. Cum autem ille reluctaretur, in carcerem eum coniecit, ut fame periret. sed ex hoc per quendam liberatus, Lotharium regem adiit, ac episcopum accusauit: qui cõuictus de sua crudelitate, quauel Neronem uel Herodem superaret, quia uiuum presbyterum sepeliisset, cum rubore abiit. Quum autem ex institutione sancti Galli in diocesi Brinatensem cantando & supplicationibus pergeret, Chramus, qui Cautoni Cautini aduersario fauebat, duos aulicos sui corporis custodes, Hymnacarium scilicet & Scaptarium, misit, ut episcopum insequerentur & comprehenderent. Sed episcopus celeritate equi adiutus, in basilicam sancti Iuliani fugit. Turonensis libro quarto, capite decimotertio. Eulalium comitem, ob parricidium nepotis sui filij suspectum, excommunicauit. libro decimo, cap. octauo. Et tandem lue inguinaria interiit. Turonensis lib. 4. cap. 30.

C A T O.

Cato Aruernensis ecclesie presbyter, multis uitijs, superbia, arrogantia, & similibus insignis fuit. Nam cum episcopi qui Gallum sepelierant, eum in locum eius ordinare uellent, respondit: se non indigere ipsorum opera, sed per se episcopatum accepturum, quo satis dignus esset, cum per omnes ecclesiasticos gradus transisset, & uiginti annos iam in ministerio fuisset. Quare domum abiret, ac sua negocia curaret. Hoc superbum responsum moleste ferentes, discesserunt. Sed postea suae insolentiae poenas dedit. Nam a rege Theodoualdo Cautinus ordinatur episcopus, & Cato repulsam patitur. Quae res causa fuit multarum discordiarum inter episcopum Cautinum & Catonem, qui episcopo obedire nolebat. Turonensis libro quarto, capite sexto & septimo. Vocabatur deinceps ad episcopatum Turonensem, mortuo Gun-
tario: sed eum suscipere recusauit. Turonensis libro quarto, capite undecimo. Et regem Clotharium rogauit, ut Cautino amoto, se Aruernensis ecclesiae episcopum faceret. Rex iratus, reiecit eum, cum suo iussu ecclesiae Turonensi praesse noluisse. Turonensis libro quarto, capite decimoquinto. Tandem lue in istis locis grassante extinguitur. Turonensis libro quarto, capite trigesimo.

M A R C V S.

Aurelianensis ecclesiae episcopus fuit Marcus, qui ab obtrectatoribus & inuidis falso delatus, in exilium relegatus fuit: postea iussu regis Childeberti synodus conuocata est, in qua causa discussa, Marcus innocens cognitus, suae ecclesiae restitutus est. Turonensis in Vitis patrum, cap. 6.

N A M A T I V S.

Namatius ecclesiae Aurelianensis episcopus, a Gunthranno cum alijs quibundam ablegatus ad Britannos, effecit, ut illi restitutionem ablatorum promitterent, idque literis confirmarent. Cum autem in possessionibus & uillis paternis, quas receperat, commoraretur, agrotare cepit. Morbi igitur molestia confectus, ad suam ecclesiam redire parat: sed intra terminum ciuitatis Andegauensis obiit. Turonensis lib. 9. cap. 18.

A V S T R I N V S.

Defuncto Namatio in episcopatu Aurelianensi, successit Austrinus, pastoris cuiusdam filius. Turonensis ibid.

A L B I N V S.

Albini Andegauorum episcopi uitam, Fortunatus presbyter literis mandauit. Turonensis in gloria Confessorum, capite nonagesimo sexto. Quae uero de miraculis ad sepulchrum eius editis idem autor nugatur, consulto omittimus.

R O M A C H A R I V S.

Cum Praetextatus Rothomagensis episcopus, iussu Fredegundis reginae per insidias interfectus esset: Romacharius Constantinae urbis episcopus funus eius curauit. ut refert Gregorius Turonensis libro octauo, capite trigesimo primo.

L E N D O V A L D V S.

Eo tempore quo Fredegundis regina pertrasset eadem Praetextati, & insuper ueneno e medio sustulisset quendam Francum, uirum aetate & consilij praestantem: Lendoualdus literas ad omnes episcopos misit, & capto consilio ecclesias Rothomagenses claudi iussit, donec tantorum scelerum autor inueniretur. Turonensis lib. 8. cap. 31.

P R A E T E X T A T V S.

Praetextatum Rothomagensis episcopum regina Fredegundis apud Chilpericum regem detulit, autorem nuptiarum Brunehildis cum Mereuseo fuisse: eumque res preciosiores Brunehildis apud se habuisse, & ei contra uoluntatem regis reddidisse. Item, populo munera, ut Chilpericum interimerent, largitum fuisse. Cum autem episcopo manus iniicere non auderet, Parisijs synodum coegit in aede S. Petri, ubi Praetextatus se sistit, quem Chilpericus in hunc modum alloquitur: Heus bone uir, cur filium meum Merouem, iam mihi hostem, cum patruui sui coniuge copulasti? Ignoras hoc canonicum interdictum? Non tantum autem hoc designasti, sed insuper ipsum muneribus corrupisti, quo e medio ego tollerem. Plebem pecunia ad defectionem sollicitasti, regnum ad alium transferre uoluisti. Cum episcopus obiecta crimina constanter refutaret, adhibiti sunt falsi testes, qui ostenderunt ea quae ab ipso acceptant, ut Meroueo fidem darent. Episcopus inquit: Fateor me haec uobis dedisse, non ut regem regno priuaretis: sed ut gratitudinem meam erga uos, a quibus muneribus saepe donatus fui, declararem. Robertus Gaguinus libro 2. Cum haec agerentur, & Chilpericus abiisset, ex insperato adfuit Erius Parisiensis archidiaconus, & episcopos & assessores hortatus est, ut suarum conscientiarum habitatione, innoxium & innocentem Praetextatum in gratiam regis non damnarent, sed potius regem suorum scelerum arguerent.

Cum secunda causa in synodo proponeretur, rex episcopum propter furtum commissum ab officio remoueri petijt. Sed episcopus se defendit. Cum autem rex probationes sibi deficere intelligeret, abiit, & adulatorem quosdam pecunia corrupit, qui Praetextato persuaderent, Chilpericum esse pium regem, qui facile ad misericordiam flecteretur: fateretur ergo in gratiam regis, se obiecta facinora patrasse, & tunc statim ueniam impetraturum. Praetextatus his adulatoribus fidem adhibens, satis

fatis graues suæ crudelitatis pœnas postea dedit. Hac enim confessione uiuus, in carcerem conijcitur. Vnde quum clam euadere tentaret, deprehensus, grauiter uulneratus & cæsus est, ac in insulam Constantianæ uicinam in exilium relegatus. Turonensis libro quinto, capite decimo octauo. Chilperico ab exercitu suo in Burgundia interfecit, Rothomagenses suum episcopum ab exilio à Gunthranno rege reuocatum, cum summo gaudio exceperunt, & in priorē locum & dignitatem restituerunt. Turonensis libro septimo, capite decimo sexto: & Robertus Gaguinus libro secundo. In synodo Matifconensi Prætextatus suas oratiōes, quas in exilio composuerat, coram episcopis recitabat. Illæ quibusdā arridebant, quibusdam uerò non, quia artem non spirabāt. Turonensis lib. 8. cap. 20.

Cum autem contentio ei cum Fredegunda in ciuitate Rothomagensi oborta esset, & odio aduersus ipsum flagrans regina, eum iterum in exiliū pellendum diceret, respondit Prætextatus: Ego in & extra exiliū semper fui, sum & ero episcopus: tu uerò regia dignitate non semper gaudebis. Ego ex exilio in regnum Deo dante abducar, tu uerò propter maliciam in infernū deturbaberis. Regina ira æstans, & hæc ægrè ferens, subornauit sicarium, qui clam episcopum interimeret. Die ergo Paschatis cum sacra perageret, eū sub scapulis uulnerauit: quo uulnere debilitatus, domum deportatus est. Statim adfuit Fredegundis cum Beppoleno duce, inquit: Non ex re nostra & reliquæ plebeculæ est, hæc tibi accidisse, optime sacerdos. Si autor patrati facinoris manifestaretur, haud inultum auferret. Episcopus eius subdoli & uenenati animi haud ignarus, inquit: Quis ea patrasset, nisi ea quæ reges interfecit, sanguinem innocentem effudit, & nescio quæ nō in regno turbauit? Apud nos medici sunt, inquit regina, qui huic malo mederi possunt: admitte quæso eos. Ego (inquit episcopus) ex hac miseriarum ualle auocor: tu uerò quæ horum scelerum autor es, satis graues pœnas dabis. Deus enim ultor erit mei sanguinis. Cum ipsa abiret, episcopus moritur. Turonensis libro octauo, capite trigesimo primo: & Robertus Gaguinus libro 2.

MELANTIVS.

Mortuo Prætextato, in episcopatu Rothomagensi successit Melantius, qui quinquaginta solidos contulerat, ut Prætextatus interficeretur: regina uerò centum, & archidiaconus alios quinquaginta. Turonensis libro 8. cap. 31 & 41.

VRSICINVS.

Vrsicinus fuit episcopus Tauritanæ ci-

uitatis. & hostibus irruentibus in illum locum, captiuus est abductus, & omnia eius bona simul sunt ablata. Redijt tamen postea precio redemptus ad priorem locum & dignitatem: ut scribit Gregorius lib. 7. epistola centesima decimanona.

GERMANVS.

Germanus ex territorio Augustodunensi oriundus, natus patre Eleutherio, matre Eusebia, à Nectario abbas ordinatus est ad sanctum Simphorianum. Vincentius libro 21, cap. 63. Quatuor annos præscinit suum episcopatum. In somno enim clauēs Parisiensis portæ sibi porrigi uidit. & ipsi interrogati quid hoc portenderet? responsum est, cum animas pabulo uerbi pasturum. Mortuo igitur episcopo, Childeberto regi iuit obuiam, & statim episcopus Parisiensis ecclesiæ electus est: qui incredibili æmulatione Fracos ad pietatis cultum accendit. Vincentius lib. eodem, capite 64. & Sabellicus Enneade octaua, libro quinto. In pauperes erat liberalis. Captiuos multos redimebat. In prædicando tanta uerbis inerat grauitas & pondus, ut ab angelo formata uiderentur. Extat eius epistola ad Brunehildem reginam, in qua bellum deprecatur. Cum ægrotaret, ex opposito in pariete sculpi à Notario curauit hæc uerba, Quinto Calendis Maij: seu Iunij, ut Vincentius habet. mortuus autem est ferè octogenarius, sepultus in ecclesia quæ dicitur ad S. Germanum de pratis. Vincentius lib. 21. cap. 65. & Martinus Polonus in uita Tiberij. Huic à Chilperico rege, qui alioqui sacerdotum irrisor ac contemptor erat, scriptum est epitaphium, his uerbis:

*Ecclesiæ speculum, patriæ uigor, ara reorum,
Et pater ex medicus, pastor amorq; gregis:
Germanus uirtute, fide, corde, ore beatus,
Carne tenet tumulum, mentis honore polum.*

Robertus Gaguinus lib. 2.

THEODVLVS.

Ecclesiæ Parisiensis diaconus Theodulfus, multas rixas in ea mouebat. Relicto uerò hoc loco, ad Andegauos se cōtulit: ac Audoeni episcopi, cum quo magna ipsi intercedebat familiaritas, minister factus est. Nec ab hoc discedere uoluit, licet sepe à Raimundo Parisiensi episcopo propter reditum excommunicatus fuisset. Cum autem potationibus & libidinibus indulgeret, ebrius de muro subito motu impulsus præcipitatur, & fractis ossibus & pectore obiit. Turonensis lib. 10. cap. 14.

ETIVS.

Ecclesiæ Parisiensis archidiaconus fuit Etius. Cum autem Chilpericus rex synodū Parisijs in basilica S. Petri coegisset, ut Prætextatū Rothomagensem episcopum prodicionis & aliorum scelerum reum perageret:

I 2 in ipsa

in ipsa synodo cōparuit, & ipsos episcopos & assessores admonuit, ne suo suffragio damnationem Prætextati innocentis adiunaret. Potius (inquit) ostendite regi peccata sua, memores istius Prophetici: Si uiderit speculator iniquitatem hominis, & non dixerit, reus erit animæ pereuntis. Manifestum enim est, quodd Sigismundum Clodomericum filium in carcere coniecerit Chilpericus. Turonensis libro 5. cap. 18.

EUSEBIUS.

Eusebius negociator, natione Syrus, muneribus episcopatum Parisiensem adeptus est. Turonensis libro decimo, capite uigesimo quinto.

RAIMUNDUS.

Raimundus Parisiensis episcopus, Germano successit. Turonensis libro quinto, capite decimo quarto & decimo octauo. Cum Prætextatus à Gunthranno rege ab exilio, in quod à Chilperico iniuste pulsus fuerat, reuocatus esset, dixit regi: eum non debere recipi, cum sententia quadraginta quinque episcoporum ab officio remotus esset. Rex igitur conuocare synodum ob hanc causam uoluit. sed Raimundus pro omnibus respondit, Prætextato penitentiam à sacerdotibus mandatam, nec prorsus ab episcopatu remotum. Et sic Prætextatus à rege susceptus est. Desiderium Magnum, qui ei molestus fuerat, cum Dominica rogationum cum populo suo sacra loca circuiret, prælata cruce (ut consuetudo erat) cellulæ inclusit. Turonensis lib. 9. cap. 6. Reginam Fredegundem uiduam cum suis thesauris ad ecclesiam Parisiensem confugientem, cōtra Childebertum regem defendit. Turonensis libro septimo, capite quarto. Ad hunc extat apud Fortunatum carmen libro 9. cap. 10.

GABARIANUS.

Tridecimo anno Anastasij, Gabrianus Scottus (uel, ut Sigebertus refert, Gibrianus) cū fratribus suis Galliam peruagatus, Rhemensem urbem & uita & morte sua celebrē reddidit: teste Henrico de Erfordia, capite quadagesimo nono.

EGIDIUS.

Egidius Rhemenensis episcopus fuit. Turonensis libro sexto, capite tertio & trigésimo primo. Hic cum præcipuis consiliarijs Childeberti regis, legatus missus est ad Chilpericum, ut pax inter ipsos reges constitueretur: quod factū est. & Chilpericus, quia orbatus liberis erat, totum suum regnū Childeberto fratris sui filio post mortem detulit. Secundò missus est legatus ad Chilpericū, cum quo egit, ut sœdus inter Childebertū & ipsum olim initum ratum haberetur, & fratri Gunthranno non succurreret: quem Childebertus bello petiturus esset, & partē

Malsiliæ post obitū patris sui Sigilberti ablatam recuperaturus. Turonensis libro sexto, capite trigésimo primo. Gunthranus rex postea Childeberto fratris sui filio recōciliatus, diligenter monuit Childebertum, ne Egidio episcopo fideret, qui ipsi & fratri suo datam fidem sæpe fefellisset. Turonensis libro septimo, capite trigésimo tertio. Cum suspectus haberetur episcopus, quod esset ex coniuratorum numero, qui regis uitæ insidiati fuissent, muneribus regē placauit. Turonensis libro nono, capite decimo quarto. Postremò cū Sunnigisilus torqueretur, confessus est, Egidium episcopum cum Rachingo & alijs conspirasse aduersus regem Childebertum. Cōuocata itaq; synodo, Egidius istius sceleris reus peragitur, & propria confessione conuincitur cum maximo episcoporum dolore. Spoliatur primū dignitate sacerdotali, & deinde Argentinam exulatum mittitur: ut refert Gregorius Turonensis libro decimo, capite decimo octauo. Fortunatus tamen libro tertio, siue pro poetica licentia, seu temeritate & leuitate, commendat eum, quod per uigil gregis sui custos fuerit.

VEDASTUS.

Vedastus, S. Remigij discipulus, episcopus Atrebatensis electus, Atrebatum ingrediens, in ipsa ciuitatis porta cæcum & claudum mendicantes oratione sanauit. Arrianus aduersatus est, ut testatur Robertus Gaguinus libro primo. Præfuit ecclesiæ annos 40. Henricus de Erfordia, cap. 49 & 52. Vincentius libro uigesimo primo, capitibus nono & decimo.

VIGOR.

Vigor, in Atrebatensi prouincia discipulus Vedasti monachi, uenit ad uicum Redenerum, ubi ethnicos ueri Dei ignaros & idololatrias ad Christianam fidem cōuertit. Inde consensu cleri & populi uocatur ad episcopatum Baiocasinum, episcopo mortuo. Henricus de Erfordia, capite quadagesimo nono. Mortuum quendam in uitam reuocauit. Serpentes tres, statu uenenato homines & alia animalia occidentes, abegit. Comes Betulfus, uel ipsius possessiones inuasit. Cum autem Deum oraret, ut illatam iniuriam uindicaret: comes ex equo, quo uehebatur, decidit, & fracta ceruice expirauit. Vincentius libro uigesimo primo, capite trigésimo nono & quadagesimo.

DOMITIANUS.

Domitianus decimus Tungrorum episcopus, cum contra hæreticos in synodo Aurelianensi disputaret, terra in tumorem surrexit, ut ei sedem præberet: & tanta eius erat uirtus, ut eleuata contra hæreticos manu, ipsi diuina potentia excæcarentur. Auxilio & beneficio Hildeberti regis prædica ecclesiæ

siæ Tungrensis dirutæ, à pluribus direpta recuperauit. Autor de gestis episcoporum Tungrensiū.

MONVLVS.

Monulfus nobili genere ortus, ac bonis moribus præditus, Tungrorum fuit episcopus. Gregorius Turonensis in gloria Confessorum, capite septuagesimo secundo. Prædixit quædam de ciuitate Leodiensi, & annos triginta nouem ecclesiæ præfuit. Autor de gestis episcoporum Tungrensiū.

PERPETVVS.

EGREGIIVS.

Perpetuus & Egregius episcopi fuerunt in ecclesia Tungrensi, & parum memorabile gessisse leguntur: nisi quod in ædificatione basilicarum occupati fuerunt, & posteritas quædam superstitiose de ipsorum miraculis fabulata est.

MEDARDVS.

Medardus natus est patre Nestardo Franco, & matre Prothasia Romana, in territorio Viromandensi. Episcopus autem electus, Veromandensem sedem Nouiomum transferre coactus est, propter subuersionem. Deinde in episcopatu Tornacensi Eleutherio defuncto successit. Fratrem habuit Gildardum nomine: qui cum ipso eodem die natus, episcopus factus, & mortuus est. Sigebertus & Volaterranus. Meminit eius Turonensis libro quarto, capite nono historiæ: & libro de gloria Confessorum, capite quinto. In Fortunato eius epitaphium extat.

AMANDVS.

Anno Iustini sexto, honestis parentibus Amandus natus, à puericia literis sacris institutus, Turonum profectus est: & in cella ad sepulchrū S. Martini annos quindecim moratur. Auxit regnum Antichristi. Nam cum ab Hildeberto rege locum cui Vanco nomē 40 fuit, obtinuisset, monasteriū extruxit. Deinde Romam trāsijt: & uisione admonitus, in Galliam reuersus est.

Persecutiones maximas pertulit: & cum regem Dagobertum suorum scelerū argueret, regno eiectus est. Postea quum Dagoberto filius natus esset, à nemine eum tingi baptismo uoluit, quā ab Amando: ideo eum reuocauit. Redeuntem in regnum, rogauit ut sibi quæ contra ipsum admisisset, 50 gnosceret, ac filium baptisaret. Regi petenti offensam facile remisit, & infantem baptisauit. Porro Traiectensi episcopo mortuo, in episcopatu successit, & tres annos constanter uerbum Dei annunciauit. Sed quum & hic uideret, se sine fructu docere, in Vasconiam migravit, ut gentem istam ferocissimam conuerteret: sed frustra. ideo in aliam ciuitatem se contulit, ubi ab episcopo humaniter exceptus est. Postremò cum 60

quidam episcopus intellexisset, etiam cœnobium in loco uicino ædificaturum, uitæ ipsius infidiatus est: quas insidias Deo auxiliante euasit, ac tandem placidè mortuus est. Turonensis lib. 21. cap. 119 & 120.

THEOMASTVS.

Theomastus uir pius & sanctus, Moniacensis ciuitatis episcopus fuit, & relicta uocatione Pictauum abiit, ibiq; mortuus est. Quæ de miraculis apud sepulchrum eius factis à Turonensi in gloria Confessorum, capite quinquagesimo tertio dicuntur, ad superstitionum magistros pertinent.

CANDIDVS.

Candidus fuit presbyter & rector patrimonij apud Brunichildam reginam Fracorum. Gregorius libro quinto, capite 105.

CLODOALDVS.

Clodoaldus filius Clodomiris regis, cū uidisset suos fratres à patruis Childeberto & Clothario regibus interfectos, suæ salutis fuga consuluit, auxilio & consilio procerum: & relicto regno, presbyter factus est. Adon in Commentarijs: Turonensis libro tertio, capite decimo septimo. Oratione diabolos ex obsessis eiecit, mutis linguam soluit, cæcis uisum restituit, surdos audire fecit, & claudos ambulare: ut nugatur Vincentius libro uigesimo primo, capite sexagesimo. Patrimonium quod pater ei reliquerat, pauperibus distribuerat. Vilissimo uestimēto contentus uiuebat. Plumis somnum non conciliabat, sed stratum ei erat terra. Vincentius lib. uigesimo primo, cap. 60.

MAPINIUS.

Mapinius fuit episcopus in Gallia, Nicetio uicinus & amicus. Extat eius epistola, qua Nicetium consulit de excommunicatione quorundam, quos ipse propter incæstum à communione ecclesiastica remouerat. Addit ibi: se hanc pœnam, licet alijs scandala, & sibi maxima pericula pariat, non posse tamē intermittere, nisi aliorum criminum participes esse uelit. Vixit sub Theobaldo rege Francorum: ut ex ea epistola apparet.

AUSPICIVS.

Auspicius fuit episcopus ecclesiæ Tullensis, in Gallia: uir insigniter doctus & pius, ut apparet ex eius epistola, quam metricis numeris scripsit ad Arbogastem Treuironum comitem: quæ ab auaricia & cupiditate uindictæ dehortatur.

BASILIUS.

Basilus fuit episcopus in Gallia, ut ex Fortunato apparet, qui tale ei epitaphiū composuit, quod extat in libro eius quarto:

Impedior lachrymis prorumpere nomen amantis,
Vixq; dolenda potest scribere uerba manus.
Coniugis affectu cogor dare pauca sepulto:
Si loquor, affligor: si nego, durus ero.

Qui cupis hoc tumulto cognoscere lector humatum,
 Basilium illustrem mœsta sepulchra tegunt.
 Cuius blanda pio recreabat lingua relatu,
 Et dabat eloquio uerba benigna suo.
 Hinc doctrina rigans, illinc dulcedo redundans,
 Ornauit radio lux geminata uirum.
 Regis amor charus: populi sic pectore dulcis,
 Ut fieret iunctis in bonitate parens.
 Tranquillus, sapiens, iucundus & asper, amicus,
 Nullaq; quò stabat semina liris erant.
 Hunc consultantem legati sorte frequenter
 Misit ad Hispanos Gallica cura uiros.
 Sufficiens habens nunquam dedit arma rapina:
 Non proprijs eguit, non aliena tulit.
 Ecclesias ditans, loca sancta decenter honorans,
 Pauperibus tribuens, diues ad astra subit.
 Annis bis denis cum Bandegunde iugali
 Clausit in urbe duos unus amore thorus.
 Qui tamen undecimo lustro citò raptus ab æuo,
 Post finem terræ regna superna petit.
 Non iam flendus eris, humana sorte recedens,
 Dum patriam cœli dulcis amice tenes.

M E N N A.

Menna, Aetherius, Aregio & Tolosanus,
 fuerunt episcopi Galliæ. Mentionem eorum
 facit Gregorius libro nono, capitibus 50, 51,
 & quinquagesimosecundo.

R O M V L F V S.

Romulfus fuit episcopus Galliæ. Scribit
 ad eum Fortunatus libro 10.

I V C V N D V S.

Iucundus fuit episcopus Galliæ, tempore
 Childeberti regis: à quo ad Mauriciū Im-
 peratorem ineundæ amicitie gratia ablega-
 tus legitur, in epistola Mauricij, quam respō-
 sionis uice misit Childeberto.

P R I S C V S.

Tempore synodi Matisconensis inter mi-
 nistros Prisci episcopi & Lendegisili ducis,
 magna utrinq; facta est cædes. Priscus tamē
 ut pacem redimeret, magnam pecuniæ sum-
 mam obtulit: ut refert Gregorius Turonen-
 sis libro octauo, capite uigesimo. Fuit etiam
 Priscus magnus aduersarius Nicetij episco-
 pi Lugdunensis, ut idem Gregorius testatur
 in Vitis patrum, cap. 8.

P R O C V L V S.

Cum arx Lonolantrum expugnaretur,
 Proculus presbyter, qui olim Quintianum
 episcopum iniuria affecerat, ad aram crude-
 liter ab hostibus trucidatus est: ut refert Gre-
 gorius Turonensis libro tertio, capite 12.

A T T I C V S.

Atticus fuit episcopus in Gallia: ut ex e-
 pitaphio eius, quod in Fortunato extat, ap-
 paret:

Celsus in hoc humili tumulto iacet, Atticus ille,
 Qui dabat eloquio dulcia mella suo.
 Impendens placidam suauimodulam linguam,
 Pacificusq; suis sermo medela fuit.

Cuius abundantem uenerata est Gallia sensum,
 Excoluitq; senem semper honore patrem.
 Clarus ab antiquis, spes nobilitatis opimæ,
 Sufficiens proprijs nulla rapina fuit.
 Dogmata corde tenens, plenus uelut arra libellus:
 Quisquis, quod uoluit, fonte fluente bibit.
 Consilio sapiens, animo pius, ore serenus,
 Omnibus ut populis esset amore parens.
 Sic uenerabilibus templis, sic fudit egenis,
 10 Mitterei ut cœlis quas sequeretur opes.

S E R U I L I O N.

Seruilionem presbyterum fuisse in Gal-
 lijs, epitaphium eius quod extat in Fortu-
 nato, ostendit.

D E M O L D V S.

Fuit archidiaconus in Gallia. Scribit ad
 eum Fortunatus aliquot uersiculos, quibus
 eius pietatem commendat.

R V C C O.

20 Rucco fuit diaconus & presbyter in Gal-
 lia. Scribit ad eum Fortunatus lib. 3. Elegia,
 qua ualde eum commendat.

H I S P A N I A E D O-
 ctiores.

C H R Y S A N T V S.

Chrysantus fuit episcopus in Spoletō,
 ciuitate Hispaniæ, tempore Mauricij.
 Scribit de eo Gregorius, quòd multos eius
 30 loci homines ab idolorum cultura ad fidem
 Christianam conuerterit. Gregorius libro 7
 Epistolarum, cap. 2.

G R A T I O S V S.

Gratiosus fuit episcopus Numantia. Gre-
 gorius libro secundo, capite quinquagesi-
 monono.

M A R T I N V S.

Martinus natione Pannonius, sacra loca
 in Oriente uisitando tantam sibi comparauit
 40 eruditionem, ut cuilibet sui repositi do-
 ctrina facillè par esset. Tandem uenit Galli-
 ciam, ubi episcopus electus est. Composuit
 & uersus quosdam, qui in basilica S. Marti-
 ni supra ostium scripti extant, & circiter tri-
 gesimum sui episcopatus annum mortuus
 est. Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 37.

L E O N T I V S.

Leontius fuit episcopus in ciuitate Por-
 tugalensi, natione Gallus, atque ordinis pa-
 tricij, sicut ad eum scribit Fortunatus:

Ciuius ex Gallis supereminet alta potestas,
 Tu potior reliquis, & tibi nemo prior. Item
 Ornasti patriam, cui dona perennia præstas,
 Tu quoq; ducendus Portugalense decus.
 Quantum inter reliquas caput hæc superextulit urbes,
 Tantum pontifices uincis honore gradus.
 Aedificauit basilicam, quam sancto Martino
 sacrauit. Item aliam, quam S. Vincentio de-
 dicauit: & in qua, ut idem Fortunatus ait,
 60 miraculum edidit:

Nam cum templa Dei presul de more dicauit,

Martyris aduentu demonis ira fugit.

Redditur incolumis quidam de peste maligna,

Cui uidisse pij templa medela fuit.

Item aliam, quam Nazario dedicauit. Item aliam sancto Dionysio martyri, cuius martyrium ibidem describit Fortunatus. Item basilicam sancti Bibiani, inceptam ab Eusebio & Emerito, ipse absoluit. Deniq; Eutropij basilicā, quæ iam ferè collapsa erat ætate, restituit: ut libro quarto describit Fortunatus. Fuit in iuuentute cum regio exercitu in militia, & ibi strenuè se gessit. Inde rediēs factus est episcopus. Vixit in cōiugio, & omnes opes ad templorum ornatum contulit: ut pulcherrimè Fortunatus scribit:

O felix, cuius ditat pia templa facultas,

Cui res ista magis non peritura manet.

Non erugo terit mordaci dente talentum,

Nec contra fures arma dolosa mouent.

Et data res uiuit, facit & bene uiuere dantes:

Cum moritur terris, ducitur inde polus.

Hæc possessor habet, quicquid transierit antè:

Sola tenet secum, quæ prius ire facit.

Obijt anno ætatis suæ 54. Epitaphium eius extat apud Fortunatum lib. 4.

SEVERVS.

Seuerus presbyter honesto genere natus, notis Antichristi insignis fuit. Nam in rure Sexciacensi, ubi habitabat, duo templa fundauit, in quibus superstitiose sanctorum reliquias coluit. Liberalis in pauperes erat. Quæ de lilijs in eius sepulchro die anniuersario florentib. narratur à Gregorio in glor. Confess. cap. 50 & 51, fabulosa & præstigiæ uidentur.

DRACONTIVS.

Dracontius hexameron creationis mudi conscripsit Heroico carmine: ut ait Isidorus de Viris illustribus, cap. 24.

FOECVNDVS.

Fœcundus ecclesiæ Hermianensis episcopus, pro defensione triū capitulorū quæ Iustinian⁹ Imp. damnauerat, duodecim libros composuit in Eutychianos. Ibid. cap. 19.

SEVERVS.

In ualle Interorina Seuerus ecclesiæ Mariæ presbyter, à quodam ægroto consolandi causa accersitus, serius uenit: & mortuū reperit, quem in uitā reuocauit. Gregorius lib. 1. Dialogorum, cap. 12. Postea episcopus Malacitanus factus, edidit libellum contra Vincentium episcopum Arianum: & unum de uirginitate, qui Annulus appellatur. Honorius Augustodunensis de Scriptoribus, & Isidorus. Obijt sub Mauricio.

LEANDER.

Leander ex monacho Hispalensis ecclesiæ, seu (ut alij) Toletanæ episcopus, doctrina & dicēdi facultate ex æquo ualuit: ut te-

stantur Platina in uita Benedicti primi papæ: & Sabellicus Enneade octaua, libro 5. Honorius Augustodunensis libro sexto, de Scriptoribus, eius enumerat scripta in hunc modum:

Duo aduersus hæreticorum dogma.

Vnus ad Florentinam sororem, de institutione uirginum.

Vnus contra Arianos.

Vnus de contemptu mundi.

Vnus epistolarum ad Gregorium papam, & alios coepiscopos.

Orationes in totum Psalterium.

Et de sacrificiorum laudibus unum librū composuit.

EURICVS.

Euricus Myronis regis Galliciensis filius, patri defuncto in regno successit, & amicitia Lemnichildi regis affectauit. Sed eius af-
20 finis comparato exercitu, Euricum ex regno eiecit, & eum presbyterū ordinari iussit. Greg. Turonensis libro sexto, capite 43.

IVSTINIANVS.

Iustinianus tres habuit fratres episcopos: fuit ecclesiæ Valentinianæ in Hispania præfectus. Prædicatione ac rerum sacrarum studio illustre nomē adeptus est. Sabellicus Enneade octaua, libro secundo. Librū responsionum ad Rusticum de quibusdā Questionibus scripsit: quarum prima responsio est, De spiritu sancto.

Secunda, contra Bonosianos, qui Christū adoptiuum filium Dei, & non proprium dicunt.

Tertia, de baptismo Christi, quod iterare non licet.

Quarta, de distinctione baptismi Ioannis & Christi.

Quinta, quod filius sicut pater inuisibilis sit. Isidorus Hispalensis de Viris illustribus, cap. 20. & Honorius Augustod. de Scriptoribus ecclesiasticis.

IVSTVS.

Iustus Origelitanus episcopus, frater Iustiniani, edidit in Cantica canticorum commentarium breuem, sed tamen luculentū.

NIBRIDIVS & ELPIDIVS.

DVS.

Nibridius & Elpidius fratres Iusti, etiam quædam posteritati reliquisse dicuntur: cum autem nobis ignota sint, recēdere ea supersedemus. Isidorus Hispalensis de Viris illustribus, capite uigesimo primo: & Honorius Augustodunensis de Scriptoribus ecclesiasticis.

EVTROPIVS.

Eutropius, cū in monasterio Sirbitano cœnobiarcho esset, scripsit epistolam ad episcopum Licinianum, qua petit ab eodē erudiri, cur infantes baptisati chrismate ungedi sint.

Ad Irtalycensem episcopum scripsit epistolam de distinctione monachorum: & postea Valentinæ ecclesiæ episcopus factus est. Isidorus Hispalensis de Viris illustribus, cap. 32.

IOHANNES.

Iohannes natione Gothus, natus fuit Scabelli, in provincia Luuitania. Adolefcens Cōstantinopolim profectus est, ubi Græcas & Latinas literas didicit. Deinde Gerundenfis episcopus electus fuit. Edidit & aliquot 10 libros, ex quibus hi ad nos peruenerunt:

Regula monachis præscripta.

Liber Chronicorū, quem à primo Iustini iunioris anno usque ad octauum Mauricij pertexuit.

Et quarto Reccaredi regis anno utilē historiam composuit. Condidit monasteriū in exilio, Vidarro dictum, in quo monachos congregauit. Septimo anno Cōstantinopoli in Hispaniam redijt: quo tempore Ariana hæresis, incitante rege Lennegildo, renascebatur. Cum autem recusaret iussu regis Arianam hæresim approbare, decennali exilio damnatus, & Varionanis exulatū missus est: in quo multis insidijs & molestijs ab Arianis affectus est. Isidorus Hispalensis de Viris illustribus, cap. 31.

MAXIMVS.

Maximus Cæsaraugustanæ ecclesiæ episcopus, scripsit historiam de rebus quæ temporibus Gothorum in Hispania gestæ sunt: & multa alia, quæ ad nos non peruenerunt. Isidorus de Viris illustribus, cap. 33.

APINGIVS.

Apingius ecclesiæ Pacensis episcopus, uir facundus & eruditus, in Iohannis Apocalypsin scripsit doctum commentarium, & ferè melius explicasse dicitur quàm ueteres Ecclesiastici scriptores. Scripsit & quædā alia, quæ ad nos non peruenerunt. Isidorus de Viris illustribus, cap. 17.

ISIDORVS.

Isidorus Cyprignius, natione Hispanus, eruditissimum Commentarium in Ioannis Apocalypsin scripsit. Sabellicus Ennead. 8. libro secundo.

GERMANIAE DO-

ctores.

COLUMBANVS.

Columbanus, ut scribit Auentinus, anno Christi 575 ad Boios & Venedos profectus est, ut eos ad Christianā fidem conuerteret. Auentinus lib. 3.

ANIANVS & MARINVS.

In eo bello quod Theodo Boiorū rex aduersus Romanos gerebat, & uictoriā aduersus eosdem obtinebat, Augusta Vindelicorū funditus deleta est: & inter cæteros Anian⁹ & Marinus episcopi interfecti sunt. Ille ante 60

aram sacra peragens trucidatur, hic de arbore suspensus fuit: quorum ossa postea Rhodam superiorē translata sunt, ubi custodiuntur. Auentinus lib. 3.

RUPERTVS.

Rupertus regio Francorum genere procreatus, & doctrinā à Christo traditę præco, ad Theodonem Boiorum regem adhuc gentili superstitioni deditū uenit, ut eum ad ueram pietatē adduceret. Sed aulici illius suadebant, auitas ceremonias nequaquam desepiperissent: Christianam religionē esse nouam, & uiris rei bellicæ studiosis aduersam. & ut uera sit, utilem tamen reipublicæ principem, siquidem recte suum officium administrare uelit, nō posse esse Christianum. Romanos enim ob id bello inferiores esse, qd̄ à ueteri numinum cultu desciuissent. Christū omnium deorum pauperrimum esse asserabant, qui suis cultoribus nihil aliud quàm contumelias & egestatem promittat & tribuat, & cæteris dijs deabusq; diuinitatē inuideat. Rupertus uidēs se frustra inuitos seruandi sumere laborem, domum redit. Postea cum Theodoretus Franciæ rex pientissimus, Reginodrudam filiam suam Theodoni tertio Boiorum duci elocasset, iussit Rupertum denuō ad Boios iter facere. Rupertus à Theodone Reginoburgij honorificè exceptus, priuatim & publicè in concionibus Boios ad ueram religionē inuitabat: ac tandem effecit, ut relicta auita superstitione, & gentili numinum cultu, fidem Christianam amplecterentur. Theodon enim unā cum filio Theodeberto baptisatus est Reginoburgij. Deinde & in alijs Bauariæ locis uerbum Dei seminare ac diuulgare cœpit. ac Veuinueniens, Vtonē ducem ibi baptisanit. Theodualdam uerò Vtonis fratrem, Pisonij. Auentinus lib. 3. annalium Boiorum. Iacobus Curio affirmat, Rupertū primū Rhenanas ecclesias, præcipuè Vuormaciensem, deinde Danubianas docuisse: lib. 2.

SIDONIVS.

Sidonius fuit episc. Mogūtię, uir insigniter doctus & pius, ut eum Fortunatus commendat libro nono inquiens:

Reddita ne doleas felix Moguntia casus,

Antistes redijt, qui tibi ferret opem.

Porriget ecce manum genitor Sidonius urbi,

Quo renouante loco prisca ruina perit.

Suscipit hæredis cœlesti germine natus,

Tali nupta uiro quando marita placet.

Te uigili custode lupus non diripit agnos:

Te pascente gregem, non ouis ulla perit.

Cautius in toto per mitia pascua ducis,

Toxica ne noceant floreæ rura paras.

Nudos ueste tegis, captorum uincula soluis,

Deposito reddis libera colla iugo.

Exilibus

Exulibus domus es, atq; esurientibus esca:
Felix cui Christus debitor inde manet.
Te doctrina probum, providentia sacra modestum
Fecit, & eloquio uincere mella tuo.

CARENTINVS.

Carentinus fuit episcopus Agrippinensis, tempore Iustini iunioris: ut scribit Fortunatus libro tertio, in elegia quadam:

Carentine decus fidei, deitatis amice,
Nomine de proprio chare perennis amor.
Pontificem pollens Agripina Colonia præfert,
Frugiferis agris digne colone Dei.

Laudat eum à doctrina, sanctimonia, liberalitate, zelo, & alijs uirtutibus non uulgaribus, ibidem.

SOLMVS. SIMENEVS.

REMEDIVS.

Solmus, Simeneus, Remedius, fuerunt episcopi Colonienses: ut constat ex Catalogo episcoporum Coloniensium.

BRITANNICI DO-

Flores.

SAMSON.

Samson in Meriana, puincia patre Amone & matre Anna natus, præceptore Eleutone usus est: & postea à Dubricio primum presbyter, deinde diaconus ordinatur. Successit tandem Dubricio in episcopatu Meneuensi: quo relicto propter morbum regium, in Britanniam Armoricam abiit, & Dolensem episcopatum adeptus est. Sororem adulteram excommunicauit. Scripsit epistolam unam ad populares, & de penitentia ad diuersos. Poculum ueneno infectum sine noxa e bibit. Vitam eius descripsit Baldricus Dolensis episcopus: ut refert Vincentius libro uigesimo primo, capite 105.

MAGLORIVS.

Maglorius à celebritate sic dictus, natione Britannus, in episcopatu Dolensi successit Samsoni consanguineo suo. Admonitus à diabolo, quem ille angelum putauit, episcopatum reliquit, & in monasterium se abdidit. Comitem, qui septem annos lepra laborauerat, sanauit. In uigilia Paschatos, scilicet de more in templo excubias ageret, angelus ei mortis diem prædixit. In agone autem crebro Davidis uersum, Vnum petij à Domino, &c. repetijt. Nono Calend. Nouembris uitam cum morte commutauit, & Buducum successorem habuit. Vincentius libro uigesimo primo, cap. 121.

AVGVSTINVS.

Augustinus Romanus, ordinis Benedicti monachus, à Gregorio papa anno Domini 582, Mauricij decimo quarto, cum quadraginta comitibus Italis, & aliquot Gallis, mittitur in Angliam, ut eam Romano pontifici

lucreretur, eiusq; quæstuosæ & superstitiosæ iurisdictioni subijciat. Cum autem aliquantulum itineris confecisset, fratres suæ cuti metuentes, incipiunt propositum mutare, gentis ferocitatem & linguæ Britannicæ imperitiam expedientes. Ne autem temerè, id quod cœperant, uideantur abieciisse, Augustinum ad Gregorium remittunt: qui ab illo reuersus, adfert literas consolatorias, & adhortatorias ad cœptum opus perficiendum. Beda libro primo, capite uigesimo tertio historiæ Anglicæ. Ingressus Cantionum insulam, quæ Tanatos nominatur, anno Domini 596, Edelbertum regem cum uxore sua superstitiosa, religione Romana imbuat: ea tamen conditione, ut omnino liber, & non coacticius iste pontificius cultus esset. A plebe in Dorobernensem, quæ nunc Cantuaria dicitur, archiepiscopum electus, ab Etheorio Arelatensi consecratur: Londino, qui hætenus ea dignitate usus fuerat, suo iure priuato. Postea cōuocata synodo, Romanos ritus & consuetudines illis ecclesijs obtrusit: nimirum altaria, uestes, imagines, missas, calices, cruces, candelabra, thuribula, uexilla, uasa sacra, lustrales aquas, Romanarum ceremoniarum codices, oblationes, processiones, pompas, decimas, & similia: quæ hætenus Britanni ignorabant, cōtenti Asiaticis & Græcis ceremonijs. & postulauit, ut eodem tempore Pascha celebrarent, & baptismum ritibus Romanorum administrarent, & genti Anglorum unà secum prædicarent, seque archiepiscopum suum agnoscerent.

Cum autem Britanni nolent decretis eius parere, atrox bellum concitauit, & libertatē ecclesiæ tuentes persecutus est. Beda libro 2, capite secundo.

Scripsit de suo successu prospero ad Gregorium, librum unum: & Ecclesiarum suarum statuta, librum unum: & Quæstiones undecim, ad quas Gregorius ei respondet libro duodecimo, tomo secundo: quas etiā Beda refert libro primo, cap. uigesimo septimo historiæ Anglicæ.

A Gregorio palliū, reliquias sanctorum, & similia superstitionum instrumenta: & socios Mellitum, Iustum, Paulinum, Rufinianum, ex Roma accepit. Beda lib. eodem, cap. 29.

Ecclesiam Saluatoris Cantuariæ instaurauit, & monasteriū in honorem Petri extruxit. Beda lib. eodem, cap. 33.

Miracula etiam eum fecisse narrant: sed cum ad superstitionis cōfirmationem penitus quàm ad ueritatis diuinæ directā fuerint, meritò suspecta sunt. Et Gregorius forte nō sine causa eum per literas hortatus est, ne de ipsis nimium gloriaretur. Beda libro eodem, capite trigesimo primo. Illud certe, quod cæco uisum restituisse dicitur, ad sui honoris

noris & exaltationis super Britannię episcopos confirmationem, non caret suspicione, quodd uel artibus magicis effectum sit, aut alioquin fictitium.

Quum autem annos tredecim Britannicas ecclesias diuexasset, & Romano Antichristo subiecisset, obiit septimo Calend. Iunij, circiter annum Domini sexcentefimum octauum. Balæus.

P A V L V S.

Paulus Hidulto præceptore usus, Leonen sem episcopatum rexit. Vincentius miracula quædam ei tribuit: quodd nimirum aues in stabulū coegerit, & ad preces sororis mille passibus mare cedere iusserit. Sed fabulosa uidetur. Vitam frugalem egit, à uino & carne abstinuit. Vincentius libro uigefimo primo, cap. 122 & 123.

M E L K I N V S *Aualonius.*

Melkinus Aualonius, alias Meuinus dictus, natione Britannus, uates, geometra & astronomus fuit, qui cometarum effectus ac planetarum motus monstrare solebat. Fuit & futurorū præfagio clarus. De regni enim Anglici restitutione, & ueræ religionis institutione sub finem mundi uentura, uaticinatus fuit.

Libri, quos uernacula lingua scriptos reliquit, hi recensentur:

Derebus Britannicis, lib. 1.

De Arthuri mensa rotunda, lib. 1.

Antiquitates suæ gentis, lib. 1.

Imputatur ei hic nœuus, quodd historiæ de Iosepho Arimathiensi, Aruirago, &c. fabulosa ueris admisit. Iohannes Balæus Centuria prima.

T H E L I A V S.

Thelias Landauus, ab historiographis Eliud dictus, inter ecclesiarum Britannicarum doctores præclaris Dei donis ornatus fuit. Quoties enim de rebus Ecclesiasticis uel literarijs deliberationes erant, penes eum solum ferè decidendi potestas erat. Cum Dubricius Landunensis ecclesiæ episcopus sententia Synodi ciuitatis Legionum archiepiscopus ordinaretur, Thelias omnium patrum iudicio dignus iudicatus, mox Landauensis ecclesiæ episcopus constituitur. ubi se diligentem pastorem & doctore ostendit, & ministros ecclesiæ suæ bonis artibus erudiri curauit. In docendo sæpe luxum populi detestatus fuit: indicans eum aliquando, nisi uita & mores emendarentur, exitiū toti regno allaturum.

Scriptit eleganti oratione librum unum Concionum piarum ad populum.

Senio confectus obiit: & successit Odoceus monachus, uir doctissimus. Ioan. Balæus Centuria 1.

D A N I E L.

Daniel Aruonius ab ipsa puericia literis ac studijs sacris operam nauauit, & simul cū politioribus artibus pietatē toto uitæ tempore coluit. Cum quietis amans esset, ut sacras literas penitus cognoscere posset, collegium Apostolici ordinis in Aruonia, non procul à Traiectu in Monam insulam, quī locus nunc Bangara appellatur, instituit, ubi consensu populi primus episcopus ordinatus est. Monumenta quæ posteritati reliquit, sunt hæc:

Contra Pelagianos, lib. 1.

Orationes synodales, lib. 1.

Quanti hunc uirum sui fecerint, tum ob solidam eius doctrinam, tum propter uirtutes quibus præditus erat, hinc æstimari potest. Cum Pelagiana hæresis sopita, denuò repululare in Anglia cœpisset, hic uniuersæ Anglorum ecclesiæ iam laboranti dignus uisus est, qui Dubricio, magnoque Dauidi additus, religionis causam ageret. Quum autem ueræ religionis acerrimus propugnator & assertor esset, eam hæresim firmis argumentis refutauit, & pacem ecclesiæ restituit. Iohannes Balæus prima Centuria.

P E T R O C V S.

Petrocus Coriuus honesto genere natus, relicta patria in Hiberniam traiecit, studiorum immenso amore flagrans. Et præceptor ibi ex sententia nactus, summa diligentia audiuit, ac perpetua obseruantia eos coluit, totosque uiginti annos in lectione bonorum autorū consumpsit. Et in cœnobio, quod non procul à littore Sabrino ædificarat, Credanum, Medanum & Dachanum auditores habuit, uiros eruditione & uitæ integritate conspicuos. Huius lucubrationes inuentæ, ab inuentore in Cornubiam translatae, & ab omnibus uidendæ exhibitæ. Librum unum scripsit de uita solitaria. Iohannes Balæus prima Centuria.

K E N T I G E R N V S.

Libro superiori Kentigerni breuiter fecimus mentionem: quia uerò ad hoc seculū magis pertinet, pleniorē descriptionem subiicimus. Kentigernus Eluius, ex Themetæ Pictorum regis Lothi filia, & ignoto patre Anglo natus, docto præceptore Seruano Scoto utebatur. Postea Elgitæ in Cambria episcopus electus est: institutis in fide Christiana Venedotis & Rosis, Cambrorum gentibus, Euangelium spargebat, usque ad flumen Fordense, & ad mare Scoticum: ubi Caledonios, Athalos, Horestos, & uicinarum regionum Albanie inhabitatores prædicando & exhortando ad ueram religio-

religionem inuitauit. Fuit & prophetia insignis. uastationem enim regni Britannici inhabitatoribus his uerbis prædixit: Tradens, inquit, tradet Dominus Britanniam exteris nationibus Deum ignorantibus: indigenis euacuabitur à Paganis insula. Christianæ legis religio usque ad præfinitum tempus dissipabitur: sed in pristinum statum, imò meliorem, miserante Deo, in fine reparabitur. ut ait Ioannes Balæus Centuria prima, in Appendice.

Libri quos composuit, hoc ordine & numero recensentur:

Manuale suorum ministeriorum, lib. 1.
In obitum Davidis episcopi, Orat. 1.
De fidei obseruatione, Orat. 1.
De charitate mutua, Orat. 1.
De Christiana pace, Orat. 1.
De obedientia hominis, Orat. 1.
De hospitalitate tenenda, Orat. 1.
De scripturarum lectione, Orat. 1.
De oratione continua, Orat. 1.
Ad principem avarum, epist. 1.
Ad Rodericum regem, epist. 1.
& alia plura. Multos ad fidem conuertit, apostatas in uiam reuocauit, Pelagianos eiecit, nodum baptisatos sacro flumine abluit: idola destruxit, ecclesias erexit, agrotos curauit. Ex suis discipulis quosdam ad Orchades insulas Nortuegiam & Islandiam misit, ut luce Euangelij illuminarentur. Ad id enim in collegio Eluiensi semper habebat trecentos sexagintaquinque doctos uiros paratos. Tandem à mari Scotico reuersus, ne domi ociosus desideret, agriculturam proprijs manibus coluit. Postremò rebus commodis, Alaphum discipulum in ecclesia Eluiensi successorem sibi reliquit: & in Scotiam reuersus, Glesuiam in secundo suo episcopatu in fara concessit, Idibus Ianuarij, anno suæ ætatis centesimo octuagesimo quinto, ut historici de eo scribunt. Claruit sub Iustiniano, anno Christi quingentesimo sexagesimo. Ioannes Balæus Centuria 1.

THEONVS.

Anno Domini quingentesimo octuagesimo sexto, Theonus Londinensis ecclesiæ episcopus fuit, qui sanctorum reliquias non ad superstitionem (ut testis est Marthæus Vuestmonasterius) sed memoriam reserua-
bat. Ioannes Balæus prima Centuria, in Appendice.

DVBRICIVS.

Dubricius Gaius, Vagensis, à solo natali sic dictus, monachi fortassis ex Eurdila nobili iuuenula filius, ualde celebris euasit apud Anglos. Iuuenis cognitione literarum ita se instruxerat, ut ad ipsum ex longinquis regionibus discipuli confluerent. Ad Vagæ fluminis ripam scholas aperuit, in

quibus operas scholasticas multis annis fecit: ac auditores habuit Thelium, Samsonem & Aidamum. Quum autem diebus Dominicis populo doctrinam pietatis proponeret, & hic eius industria cognoscetur, primùm electus est episcopus Ladauensis: deinde Legionum ciuitatis, quæ erat metropolis Cambrorum, archiepiscopus constitutus est.

Pro defensione suæ gentis, cōtra Anglo-saxones composuit hos libros:

Declamationes eruditas, lib. 1.

Contra Pelagianos, lib. 1.

In Arthuri coronatione, oratione unam. Inter docendum uehementer in Pelagianos inuehebatur, ac eorum dogmata damnabat. Consentiente uniuersa multitudo, Vtherium primò, deinde Arthurum nothum, reges Britannicos coronauit. Postremò episcopatum relinquens, Davidem elegit successorem: & inter suos discipulos, suarum manuum laboribus uisitantes, expirauit, 18. Calend. Decembris, anno Salutis quingentesimo uigesimo secundo. Balæus Centuria prima.

ILTUTVS.

Ilutus Morganensis, quem alij Elchutū uocitarunt, equestris ordinis apud Anglos fuit: qui post Cadocum usus fuit præceptore Germano Altiſiodorensi. In scripturis ueteris ac noui Testamēti, & philosophia, præ omnibus suæ gentis eruditissimus, & à Deo scientia futurorū ornatus. Hos libros scripsisse dicitur:

Super quæstione ad Samsonem, epist. 1.

Ad Isanum & Atroclium, epist. 1.

Spiritu Antichristi insignis fuit. nam contra Pauli doctrinam, si historicis credimus, contemnēs uxorem pudicissimam repudiavit, & oculis insuper priuauit. Contempsit & Christi præcepta, qui inimicos diligere præcepit, cum amore suū homines in lapides mutarit. Mortuus tandem Doli sepultus est. Balæus Centuria prima.

DAUID Meneuiensis.

Dauid natione Anglus, & patria Meneuiensis, Xanthi comitis adulteri ex Melaria monacha filius fuit. Vt in puericia doctissimis præceptoribus, Iluto & Paulino, cœquales suos longè superauit ingenij bonitate. Natura erat amabilis, ore uenustus, forma speciosus, disertus, & quatuor cubitorū statura. Postquam decem annos Theologiæ impendisset, Euangelium & legem populo Christiano diligenter inculcauit. Scripta hæc ad posteros transmissit:

Decreta synodi Viſtorienſis, lib. 1.

Contra Pelagianos, lib. 1.

Regulam cœnobarum, lib. 1.

Homilias Euangelicas, lib. 1.

Pelagia-

Pelagianam heresim, de cuius remedio se-
rè desperatum erat, ex totius gentis synodo
præsul constitutus anno quingentesimo de-
cimonono, assidua prædicatione & disputa-
tionibus publicis sustulit, & ecclesiâ repur-
gavit. Ob hoc factum Cambriæ metropo-
litanus factus est, ac tantum fauoris apud Ar-
thurum regem adeptus fuit, ut ab urbe Le-
gionum ad Meneuiam patriam suam sedem
episcopalem transferret: ut testatur Ranul-
phus Cestriensis lib. primo, capite quinqu-
gesimo secundo. Quæ ibi mansit usq; ad Nor-
mannorum ætatem: & omnes Cambrorum
episcopi ab ipso confirmationem, ut à supe-
riore acceperunt: & postea hæc ciuitas dicta
est Dauidis sanum. Construxit & duodecim
monasteria, ac monachos laboribus suarum
manuum uisitare uoluit. Postremò, post
centesimum quadagesimum quintum æta-
tis suæ annum, ut in eius uita indicatur, o-
biit. Ioan. Balæus Cent. 1.

MACHVTVS.

Circa Machuti Cambri infantiam multa
miracula accidisse, narrant Antoninus titu-
lo duodecimo, capite octauo: & Vincentius
libro uigesimo primo, capite nonagesimo ter-
tio: quæ nos ut fabulosa omittimus. Con-
gello præceptore aliquandiu usus, ad Bren-
danum Lancaruanensis monasterij præpo-
situm se contulit: & eius in septennali nau-
igatione, qua Fortunatæ insulæ inuentæ sunt,
comes fuit. In Armorica doctrinam Euan-
gelij propagauit: & tandem in Altheni ci-
uitate episcopatu rex. Epistolas aliquot
posteritati reliquit, referente Balæo. Ab An-
glis irritatus, eis maledixit, & in Gallias a-
biit. & sub Leontio Saxonum episcopo cla-
ruit: & Britannos ueniâ precantes, post mul-
tas clades absoluit. Sigebertus. Nullû ex
alumnis Venedoricæ gentis facundior, &
uita modestiorem extitisse, eius seculi scri-
ptores testantur. Claruit anno Christi 540,
sub Iustiniano.

THELESINVS.

Thelesinus Helius, quem alij Thelesinû
appellarunt, ex Bardorum genere Anglicus
uates fuit, & philosophus & mathematicus.
Scholam aperuit, & discipulos undequaq;
confluentes philosophiam docuit. Multa
opuscula partim Britannico, partim Latino
sermone conscripta, posteritati reliquit.

Historiam uaticinalem, lib. 1.

Acta regis Arthuri, lib. 1.

Vaticinia quædam, lib. 1.

Fragmenta carminum, lib. 1.

Anglia primo loco suorum poetarum an-
tiquorum hunc celebrat. Iohannes Balæus
Centuria prima.

IOANNES Reclusus.

Iohannes presbyter natione Britannus, 60

uir, excellenti pietate præditus, quosdã æ-
groto sanauit. Exiguam sibi casam nõ pro-
cul à Cainonenfis oppiduli templo extru-
xit, iuxta quam & amœnissimum hortû plâ-
tauit, in quo se scribendo & legendo exerce-
bat. Gregorius Turonensis in gloria Con-
fessorum, cap. 23.

SCOTI.

BRENDANVS.

Brendanus Conacius ex Occidentali
Hybernia oriundus, puer Herci episco-
pi lateribus semper adhæsit, à quo purioris
literaturæ rudimenta percepit. Gradior de-
inde factus, monachatum suscepit, ac in Bri-
tanniam ad Congellum monachorum an-
te signanum ueniens, ab eo in cœnobio Ban-
nochorensi regulas uitæ monasticæ didicit.
Tandem præceptorû uestigijs insistens, ac
istud uitæ genus augere cupiens, in Lancar-
uanensi ualle monasterium extruxit, cui ali-
quot annos præfuit. Totam Hyberniam ac
Scotiam peruagans, tantam discipulorum,
suarum tamen manuum laboribus uisitatorum,
multitudinem collegit, ut trium mil-
lium monachorum abbas diceretur. Insulas
fortunatas septem annorum nauigatione in-
uenisse dicitur, in qua multa miracula ui-
dit. Composuit etiam libros aliquot:

De confessione Christiana, lib. 1.

De cœlesti hæreditate, lib. 1.

De monachorum regula, lib. 1.

Dicitur multa ad monasticâ uitam spectan-
tia ex ore angeli cõposuisse: sed maledictus
sit iste angelus, qui adfert doctrinâ cum E-
uangelio Christi pugnantem. Floruit autè
anno instauratæ salutis quingentesimo sexa-
gesimo. Ex hoc seculo tandem migravit, &
in Cluenarra sepultus est. Iohannes Balæus
Centuria 14.

DAGANVS.

Daganus in Bannochorensi celeberrimo
Anglorum collegio rudimenta pietatis per-
cepit, ac deinde Scotorum episcopus factus
est. Librum unum ad Anglorum ecclesias
scripsisse fertur. Nullam mutationem in riti-
bus, quos in ecclesia reppererat, admittere uo-
luit. Orta est igitur magna dissensio & con-
tentio inter ipsum & Augustinum Anglorû
episcopum, quem Gregorius Magnus eò mi-
serat. Hic enim uisitatibus abolitis, Ro-
manas ceremonias introducere, ac eis obtru-
dere conatus fuerat, præsertim in Paschæ ce-
lebratione, & baptismi ministerio. Sed huic
conatui fortiter resistit Daganus. Iohan. Ba-
læus Centuria 14.

PATRICIVS.

Patricius, sanctitate & doctrina egregius,
Scotorum archiepiscopus ordinatus fuit.
Hic in quadraginta annorum spacio totam
Hyber-

Hyberniam ad Christum conuertit. Fuit & miraculis clarus: plures enim mortuos in uitam reuocauit. Notas Antichristi habuit. multas enim ecclesias, ut papatum augeret, extruxit: ac canonicos beati Augustini ordinauit. Multa hominum millia baptizauit, captiuos proprijs sumptibus redemit. Hartmannus Schedel, in sexta ætate mundi.

BRIGIDA.

Brigida Laginensis mulier, ex Scotia oriunda, & ex adulterio nata, patre Dubraco, matre uerò Brocfeca, pulchritudine speciosa. Dubracus ab uxore rixosa coactus, gratidam ancillam mago uendidit: qui in suis ædibus matrem & filiam aluit, ac magicas artes edocuit. Adulta matrimonium sprenit, ac cum tribus puellis ad Machillā episcopum Sodrensem nauim transijt: ac in insula Mona ueste monachi induta, ipsi cohabitauit: & multa miracula, artibus magicis usā, fecit. Per aquam enim lustralē lapidem in sal conuertit, cæco nato uisum restituit. Leprosis, cum ab ipsa cereuissiam peterent, quam non habebat, aquam in cereuissiam mutauit. Balæus centuria 14. Geraldus Cambræsis autor est, hac orante, Angelo dictante, ac scriptore excipiente, librum conscriptum esse. In cuius uerbis tanta est perplexitas, ut anilium fabularum expositioribus ad ea declaranda opus sit. Obijt anno Domini 518.

QVIRINVS.

Quirinus fuit episcopus in Hybernia. Gregorius lib. 9. cap. 61.

DE MONACHIS

Asiaticis.

PALÆSTINAE MONACHI.

SVB IVSTINIANO.

BARSANVPHIVS.

Iustiniani tēpore fuerunt multi uiri miraculis insignes. Inter hos eminebat Barsanuphius, natione Aegyptius. Hic prope ciuitatulam Gazam, in phrontisterio quodā uixit uitam durissimam. Existimabatur autem se continere in domuncula, licet in spacio quinquaginta annorū aut ultra nec uisus, nec rebus terrenis usus sit. Cui opinioni cum Eustochius episcopus Hierosolymitanus fidem nō haberet, sed habitationem perfoderet, ut ubi se contineret uideret, ignis profiliens omnes ferē absumpsit. Euagrius libro 4. cap. 33.

ZOSIMAS.

Zosimas natione Phoenix, ex uico Sindæ, distante stadijs uiginti à Tyro, oriundus, 60

monasticen exercuit circa Cæsaream Palæstinæ, in Sindendorum cœnobio. Arcesilaos, uiro nobili, familiaris, oculum uxoris eius excussum curauit oratione. Antiochenum terræmotum prædixit. Leonem, qui ei asinum interfecerat, coegit onus Cæsaream portare: si credere fas est. Euagrius libro quarto, capite septimo.

IOANNES Chuzubita.

Ioannes in Laura Chuzubena monasticam exercens, episcopatum Cæsareæ administrauit. familiaris fuit Zosimæ, qui Arcesilai uxoris oculum excussum sanauit. Euagrius libro quarto, capite septimo: Nicephorus libro 17. capite 4.

SVB MAVRICIO.

IOANNES.

Ioannes fuit abbas in monte Sina, uir pius & bonus: in cuius preces se Gregorius commendat libro duodecimo cap. 16.

ANASTASIVS.

Anastasius fuit monachus in Isauria. Scribit Gregorius, quod fustibus cæsus sit à Ioanne Constantinopolitano, propterea quod hæretica quædam scripsisset. postea absoluit eum Gregorius ab heresis macula, & ad Catholicæ fidei integritatē reduxit. Epistolarum libro secundo, capite nonagesimo primo: & libro sexto, capite 164.

HELIAS.

Helias fuit abbas & presbyter in Isauria. Gregorius libro quarto, capite 74.

SVB TYBERIO.

MARTYRIVS.

Fuit monachus in Lycaonia. Is aliquando ex suo monasterio uisitationis gratia ad aliud exspaciatus, inuenit inter eundem leprosum quēdam, quem densis uulneribus elephantinus morbus per membra fœdauerat. eum ex commiseratione humeris leuauit, ac secum detulit. Cumq; ad monasteriū uenisset, spiritalis pater eius monasterij magna uoce clamare cœpit: Aperite portas, quia frater Martyrius uenit, Dominum secum portans. Inde statim leprosus ille de collo eius desiliens, in specie ea apparuit qua recognosci solet ab hominibus redemptor generis humani Christus. & paulo post ad cœlum Martyrio aspiciente sublatuſ est, subinde reclamans: Quoniam non erubuisti Martyri me ferre in terris, ego non erubescam te gestare ad cœlos. Interrogatus deinde Martyrius à spiritali illo parte, ubi reliquisset quem portarat? respondit, se nullum pondus sensisse intereundum, quod gestaret. Hæc narrat de eo Epiphanius diaconus Romanus ad Gregorium: ut est in Gregorio super Evangelia, homilia 39.

K MONA-

MONACHI PER A-

siam Minorem.

SVB ANASTASIO ET IV-

stiniano.

SABBAS.

Libro superiori quædam de Sabbas dicta sunt, quibus hæc adiicimus: Heremi incola Sabbas (Nicephorus libro decimosexto, capite trigesimotertio) uir fuit magnæ apud omnes autoritatis & existimationis, propter uitæ sanctimoniam, certamina, & diuinos (ut idem Nicephorus loquitur) labores. Egregiam nauauit operam, æternæq; memoria & celebratione dignam, in prædicanda, laudanda, acriterque defendenda synodo Chalcedonensi. Cum enim à patronis Eutychetis, Xenea & similibus, uehementi quodam impetu & uolentia detestabili compelleretur ad prædictæ synodi abiectionem, constanter sese opposuit, & uelut immota rupes in sententia perstitit: ac exilium potius cum suis synergis perferre & pati ab Anastasio (ut uideatur) maluit, quam pedibus in ipsorum sententiam concedere. Vfus est illius opera in obeunda legatione ad Anastasium, Helias Hierosolymitanus episcopus. Apparuitq; in hac ipsa legatione animi eius celsitudo, & robur Christianum. Cum Imperatore enim cōgressus, magna parrhesia insolentiâ illius, & irarum flammæ aduersus Heliam animo conceptas compescuit & extinxit. Ioanni Hierosolymitano, qui Helie in exilium pulso substitutus, ac ad episcopatus dignitatem euectus erat, salutaribus monitis & dictis persuasit, ut relicta & reprobata Seueri Antiocheni communione, Chalcedonense concilium uel cum uitæ periculo tueretur & reciperet. Adhuc in uiuis fuit temporibus Iustiniani: eodem Nicephoro libro decimosextimo, cap. uigesimoquarto commemorante. Et annum agens nonagesimum, ab Aeliensi episcopo legatus Constantinopolim ad Iustinianum missus est, ut Iudæorum immanem crudelitatem, Iuliano ducē horribiliter in miseros Christianos grassantium, auerteret & reprimeret. Eadem tempestate Syluano sectatori Iuliani, & adiutori contra Christianos, diuinam uindictam prædixit, ac igni ipsum cremandum esse prænunciavit. Arsenio autem calumnijs suis & confectis mendacijs plurimum Palæstinis, quasi tyrānidem Iuliani fouissent & promouissent, apud Iustinianum incommodante, rursus deprecator & orator ad eum missus est. Celebrima & splendidissima pompa, urbi Constantinopolitanæ appropinquans, ab Imperatore est exceptus, obuiam ei prodeunti-

bus omnibus illustrib. uiris, & Epiphanio patriarcha. Addit Nicephorus: Iustinianū, ubi procul aduenientē agnouerit, pulcherrimam coronam capiti eius imminentem cōspexisse: quod ipsum & Anastasius olim, cum ad ipsum ueniret, uiderit. Fides sit penes autorem. Omnibus autem quæ uoluit ab Imperatore acceptis & impetratis, paulo post uitam cum morte commutauit.

EUTHYMIVS.

Euthymij meminit Nicephorus libro decimosexto, capite trigesimotertio, & eremum habitorem fuisse affirmat, uirum præclarum & excellentem, dignum cuius certamina & labores peculiari libro decantentur: socium Theodisti, Theodosij & Sabbæ, cum quibus contra calumniatores & obtractatores Chalcedonensis concilij, Xenam uidelicet & similes, utilem Ecclesiæ & strenuam nauauerit operam.

THEOCTISTVS.

Magnum appellat hunc Theodistum Nicephorus loco suprā citato, & propugnatorem synodi Chalcedonensis fuisse asserit.

SYMEONES.

In Emisa erat Symeones, uanitatis huius mundi tantus cōtemptor, ut ignorantibus delirare uideretur: licet rerum callentissimus, & uirtutibus omnium mortalium excellentissimus esset. Euagrius libro quarto, capite trigesimoquarto: & libro quinto, capite 21. & libro 6. capite 24.

De multis uaticinatus est, quæ Mauricio Imperium protendebant. Euagrius libro quinto, capite uigesimo primo. Cum terræ motus, qui Phœnicæ maritimam concussit, instabat, plures columnas in foro flagellabat, inquiens: State, saltandum uobis est. Et quia nihil faciebat ociose, aderant qui hæc obseruanda putabant. Eæ autem columnæ quas non flagellauerat, paulo post terræ motu concussæ ceciderunt, reliquis saluis. Euagrius lib. quarto, capite trigesimoquarto. Dæmones eiecit, omnem morbum curauit, futura certissime prædixit: Gregorio episcopo Antiocheno prædixit, quod ipsius mortem non esset uisurus. Puerum etiam, quem leo in speluncam suam abduxerat, iussu Simeonis, ministri referunt. Euagrius libro 6. capite 24.

Simulator autem insignis erat: nec cuiquam copiam faciebat penitus cognoscendi, quando uel quomodo Deum coleret, uel quando à cibis aut abstineret aut uteretur. Cum unius ex ipsius familiaribus ancilla stuprata uterum gestaret, & ab hero ut autorem facti indicaret cogeretur, Symeonem clam secū concubuisse referebat. Cum Symeones hoc audisset, se hominem & carnis flammæ sentire passus est. Hic rumor cum

cum ubiq; spargeretur, & ad infamiam boni uiri spectare uideretur, aliquandiu aliò transijt. Tempus pariendi cum aduenisset, parere grauida non potuit, sed in summo uitæ periculo propter difficultatem uersata est. Cum autem à Simeone, qui data opera redierat, petissent, ut pro illa oraret: dixit, eam non parituram, nisi prius fœtus patrem manifestaret. cumq; ipsa uerum patrem monstrasset, sine difficultate infans in lucem editus est. In ædes scorti ingressus, cibum & potum ieiunanti attulit. Tenui uictu utebatur. nam rami ex arboribus, quæ in eo monte nascebantur, suppedabant ei cibum & potum. Interdum tamen in tabernis, quolibet genere cibi, iuxta doctrinam Pauli, sine discrimine uescebatur.

THOMAS.

Thomas in Syria Caua simile uitæ genus cum Simeone exercuit: & Antiochiam uenit, ut annum subsidium monasterio suo acciperet. ex ea enim ecclesia ordinatus fuerat. Anastasio episcopo Antiocheno sæpe molestus fuit: à quo cum alapam accepisset, prædixit illi & sibi mortem, quam etiã in suburbio Daphne paulo post obiit. Euagrius libro quarto, capite 35.

MONACHI AFRICÆ.

cant.

SVB ANASTASIO.

EGESIPPVS.

Svb Anastasio clauit Egesippus, uir doctissimus, qui suis scriptis plurimū Ecclesiam Dei iuuit: & monachorum regulas composuit. Eleganti stylo etiã uitam Seuerini abbatis pertexuit, ut refert Platina.

DOROTHEVS.

Inter duo millia uirorum qui apud Alexandriam in solitudine, & circum Marcotē habitauit, maximè effulsit Dorotheus Thebanus. Exercitium autem ipsius hoc erat. Ex uicino mari lapides interdum colligebat, & casam singulis annis construebat: eamq; monachis qui ædificare nō ualebāt, concedebat. De nocte, ex palmæ uirgultis corbes conficiebat. Diætā ipsius frugalis: sex enim unciarū pane contentus uiuebat, & fasciculo holerum: potus aqua erat. Et hanc diætā in adolescentia inchoatā, in ultima senectute seruauit. Labori deditus fuit: ideo in lecto non quiescebat, neque somnum unquā sponte capiebat, sed maximis laboribus fatigatus, quasi ex improviso interdū ab eo opprimebatur. præ somni enim uiolentia cibus sæpe ei ore excidebat. Cum ab amico interPELLARETUR, ne bellum cum corpore gereret, & id adeo affligeret: respondit, Quare me id occidere conatur? Nicephorus lib. II. cap. 35. & Sozomenus lib. 6. capite 29.

SVB MAVRICIO.

CONCODEVS.

Vit abbas monasterij in Africa, ppe Carthaginem. Scribit de eo Gregorius ad episcopum Carthagenensem, quod conquestus fuerit, suos monachos, si quando eos sub regulari uoluerit disciplina restringere, monasteriū deseruisse, & in uicinia p libitu uagatos: idque prohiberi demandat. Epistolarum libro sexto, capite 196.

CANDIDVS.

Candidus fuit abbas monasterij Sancti Andreae, ad montem Scauri. Gregorius libro septimo, capite decimotertio.

HILARIVS.

Hilarius fuit monachus Africæ. Gregorius libro secundo, capite octuagesimo secundo.

MONACHI IN SV-

lares.

SVB MAVRICIO.

DOMINICVS & Antonius.

Dominicus fuit presbyter & abbas: Antonius, subdiaconus monasterij Luuifiani, in territorio Panormitano Siciliae. Gregorius libro septimo, capite 27.

MAXIMIANVS.

Maximianus primū fuit abbas & presbyter monasterij, in quo ipse Gregorius, antequam ad sedem Apostolicam uenit, fuit monachus. Ac narrat Gregorius, quod ex ipso uisionem Victorini, uel Fumiliani monachi, cui aperto cœlo per lucem claram Deus apparuerat, & consolationē de peccatorum suorum remissione dederat, cognouerit. Factus est postea episcopus apud Syracusanos, & à Gregorio super omnes ecclesias Siciliae positus, quibus felicissimè præfuit usque ad mortē: ut de eo passim idem prædicat in Euangelia, homilia 35. item Epistolarum libro secundo, capite 4. item libro quarto, capite sexagesimo tertio. Item Dialogorum libro tertio, capite trigesimo sexto. ubi narrat, eum aliquando in mari Adriatico ex præsentissima morte diuinitus ereptum, ita ut nauicula undis usque ad supremas tabulas repleta, non merfa sit, sed usque ad octauū diem in medijs fluctibus cursum suum continuauerit, donec Maximianum cum suis omnibus ad portum Crothonensis castri incolumem deduxerit: ubi tandem omnibus egressis, solummodò præ aquarum mole in profundum uisa fuerit mergi.

SAVINVS.

Sauinus fuit abbas monasterij sancti Stephani, in insula Cabis. Scribit de eo Gregorius, quod reliquias sanctæ Agathæ martyris apud se habuerit, easque petierit in suū monasterium cum consecratione collocari. Libro I. capite 52.

K 2 LAV-

LAVRENTIVS & Petrus.

Hi duo, Laurentius presbyter & Petrus monachus, ab Augustino ex Anglia missi sunt ad Gregorium papam, ut conuersione eius gentis ipsi nunciarent, & simul plures uerbi ministros eò transmitti peterent: id quod factum est à Gregorio. fueruntq; præcipui inter eos quos misit, Mellitus, Iustus, Paulinus & Ruffianus. Ioannes Diaconus libro 2. capite 36.

CAESARIVS.

Cæsarius fuit abbas in monasterio S. Petri, quod fuit extructum in loco qui Baias dicitur, in Sicilia. Greg. lib. 6. Epist. cap. 200.

IOANNES.

Ioannes fuit abbas monasterij S. Luciae, in Syracusana ciuitate. Gregorius ibidem.

GREGORIVS.

Gregorius abbas fuit atq; presbyter monasterij sancti Theodori, in Panormitano castro: qui propter delictum quoddam à Gregorio non solum honoribus exutus, uerum etiam grauius & diu Romæ afflictus & castigatus legitur, & tandem dignitati & officio suo restitutus: nisi quod præpositus ipsi additus est, qui eum in gubernatione monasterij adiuuit. Libro 4. indictione 13. cap. 48. item lib. 1. indict. 9. cap. 9.

MARTIANVS.

Martianus fuit monachus monasterij S. Viti, in Aethna, monte Siciliæ. Scribit de eo Gregorius, quod ad se Romam uenerit, & cōquestus sit, illud monasterium multas molestias à quibusdam sustinere, & monachos tam dissolutè uiuere, ut sine metu cum mulierib. rem haberent. Libro 8. cap. 21. & 22.

MARMIANVS.

Marmianus fuit abbas de Panormo. Gregorius libro 2. capite 66.

MARTIA.

Martia fuit abbatissa in monasterio sancti Martini, quod in Panormo extructum fuit. Migravit inde in scio Gregorio in aliud monasterium: & eius locum Victoria occupauit, quæ res monasterij dispersit. Scribit de ijs Gregorius ad Victorem eius loci episcopum, & iubet Martiam in suum locum reuocari: Victoriæ uerò, rebus dilapidatis restitutis, in aliud monasterium transmitti. Libro quarto, capite quadragesimo octauo.

VRBICVS.

Vrbicus fuit abbas in Lucusiano monasterio. Reprehenditur à Gregorio, quod nesciat regere monachos, dum interdum peccatibus leniter studeat blandiri, interdum uerò inordinatè & extra modum irascatur. libro nono, capite quadragesimo secundo.

HOROSIVS.

Horosius est à Gregorio abbas constitutus in insula Montis Christi, & in Gorgone

Corficæ. Libro primo, capitibus 49. & 50.

MONACHI EVROPAE. ITALIAE MONACHI.

SVB ANASTASIO.

THEODOSIVS ABBAS.

Theodosius cœnobij sancti Martini, & Liberio quondam patricio in Campania fundati, abbas fuit: ut autor est Gregorius secundo tomo, capitibus 15 & 16. Cum aut Sothericus & Philoxenus, synodi Chalcedonensis hostes, intelligerent synodum contra Heliam episcopum Hierosolymitanum congregatam impediri, ui adorti sunt Theodosium abbatem, ac in suam sententiā pertrahere conati, ut hoc modo synodus effectum fortiretur. Sed Theodosius monachis omnibus conuocatis, suggestum conscendit: & manu multitudini silentiū imperans, in hæc uerba Stetorea uoce erupit: si quis quatuor Synodos quatuor Euangelij non exequatur, anathema sit. His uerbis prolatis, circumstantes ipsius uerba tanquam angelii suspicientes, in magnam admirationem adduxit, ac cum silentio per medium populum processit. Deinde literas ad Imperatorem dedit, quibus indicauit, se pro uera religione ad sanguinem usq; pugnaturum: neq; si quid accideret, se ullo modo à sententia quatuor Conciliorum discessurum. Potestremò urbes circumiens, homines in pia doctrina contra hæreticos animauit & confirmauit, ac Christum Deum simul & hominem in una persona prædicauit: & hanc quoq; esse synodi Chalcedonensis sententiam, quam hæretici declinarent, affirmauit. Imperator impius ira motus, eum exilio multauit. à quo tamen, mortuo eo, reuocatus est: ut testatur Nicephorus libro decimosexto, capite trigesimo tertio. Obijt autem Iustiniano Imperatore: ut refert Nicephorus libro 17. capite 24.

CASSIODORVS.

Cassiodorus Rauennas præstantibus maioribus ortus, Theoderico Gothorum & Italiae regi propter excellentem eruditionem in philosophia primum præceptor datus fuit: deinde Cancellarius factus, per omnes dignitatum gradus ab eo subleuatus est. Senator factus, meruit sacri Palatii esse quæstor, deinde consul ordinarius, tum officiorum magister, ac postremò patrius Romanus, quæ ultima ac summa dignitas fuit.

Cum autem clarissimorum uirorum fortunas ac casus mirabiles uidisset, Gothorumq; crudelitatem in bonos & innocentes grassantem considerasset, fortunæ diffidens, dignitatibus mundanis renunciavit, & monachus & abbas monasterij Rauennatis

natis factus est. Multos etiam libros ad posteritatem transmisit, qui hoc numero & ordine recitantur:

Commentariorum in Psalmos, lib. 1.

De ratione animæ, lib. 1.

De charitate Dei & proximi, ac uera ami-

In Cantica canticorum, lib. 1. (cicia.

Complexiones in Apocalypsin, lib. 1.

Sicut reliqui Doctores huius ætatis, ita & Cassiodorus doctrinā de Deo rectē conseruauit & tradidit: in reliquis uerō articulis explicandis, neq; ita prolixus, neq; diligens est. De Trinitate inquit: Hæc propria unus Deus sancta Trinitas habet, quod pater ingenuus, filius genitus, Spiritus sanctus à patre & filio procedit. Hoc fides integra, hoc catholica pfitetur Ecclesia. In Psal. 56.

De duabus in Christo naturis inquit Cassiodorus, explicans dictum tertij Psal. Tu aut Domine susceptor meus, &c. Hominis enim susceptio, est uerbum caro factum: quæ propter gloriā suam & exaltationē capitis sui, caro dicitur, quam suscepit omnipotens Verbum, ut diuina humanaq; substantia una esset, sine aliqua confusione.

Et Spiritum sanctum asserit Deum. Ideo Psalmo 138. Arium taxat, ostendens filium & spiritū sanctū coæternos esse, & æquales patri. Itē ait: Animi aduertendū est quoq; spiritū sanctum sic fuisse prophetis sanctissimis attributū, ut tamen ad tempus pro infirmitate carnis, & contrarietate peccati ab ipsis offensus abscederet: & iterū placatus, sub opportunitate temporis adueniret. In prologo Psalmorum.

De peccato originali & actuali docet ex Psalmo 51, & alijs.

De libero arbitrio inquit: Vocatio Domini omne meritum præcedit, nec inuenit dignum, sed facit. In Psalmum 5.

De oratione inquit: Omnis poenitentia est oratio, non autem omnis oratio poenitentia est. In Psalmum 101.

Baptismum ait esse aquam refectionis. In Psalmum 22.

Materias Cœnæ sacræ ait esse corpus & sanguinem Domini. In Psalmum 110.

Ecclesiam ait rectæ fidei esse tenacem, & totum mundum completi. In Psalm. 34.

De cruce inquit, in Psalm. trigessimum sextum: Vidi impium superexaltatum, &c.

Dicunt quidam: Si Deo talia displicerent, peccatoribus tanta felicitas minimè proueniret. ideoq; per energiam uidisse se dicit, impium creuisse non ad honorem, sed ad ruinam. Eleuantur enim hic tales supra iustos, quia illi sunt humiles, isti superbi: sed isti in iudicio cadent, illi feliciter erigentur.

Opinionē habet, quod angeli preces ad Dominum referant. In Psalmum 21.

¶ De iustificatione non habet puram doctrinam Cassiodorus: nam & martyrio & eleemosynis, alijsq; operib⁹ nos habere remissionem peccatorum docet: de septem Psalmis poenitentialibus loquens.

Sic eleemosynam ait esse purgationem peccatorum: Psalmo quadragesimo.

Poenitentiam more aliorum imperfecte describit, nihil de fide in Christum adiciens: Psalmo trigesimo sexto.

FLORENTIVS.

Florentius monachus & presbyter, singularis persecutor & osor Benedicti erat. Nam primum eum ueneno è medio tollere conatus est: ideo misit ei panē ueneno infectum, quem coruus, qui à Benedicto alabatur, abduxit. Deinde cum hac spē frustratus esset, alia uia rem aggressus est. Septem puellas nudas iussit in horto cœnobij ludere & cantare, ut hoc modo monachi, quibus Benedictus præerat, accenderentur amore erga eas. Has insidias intelligens Benedictus, locum istum mutauit, & paucos fratres secū abduxit. Florentius uerō lætus propter abitum Benedicti, statim à porticu in qua ambulabat, oppressus est: ut refert Vincentius libro 21. cap. 56. & Leo Hostiensis libro primo, capite primo.

BENEDICTVS.

Benedictus ex Nursia provincia oriundus, & honestis parentibus natus, Romæ liberalibus literarum studijs adhibitus, parentibus relictis monachus factus est, & ad Sublacum fugit: ubi in spelunca quadā tres annos mansit contra IESV Christi præceptum Matth. 24. ut refert Gregorius papa libro Dialogorum secundo, capite primo & secundo: & Leo Hostiensis lib. 1. cap. 1. Cum uicini monasterij abbas mortuus esset, ad eum fratres uenerunt, & abbatem experierunt. Quorū precibus licet diu reluctabatur, tandem tamen uictus abbatiam suscepit. Sed fratres non assueti tam duram agere uitā, sed libidinibus indulgere, tandē Benedictū ueneno è medio tollere studuerunt. Cum hoc sensisset, abbatiam reliquit, ac priorem nidum repetiuit: ut ait Gregorius papa libro 2. Dialogorum, cap. 3.

In ea solitudine cū cœpisset inclarescere, magna multitudo nobiliū & ignobiliū ad eum confluxit. ideo duodecim monasteria construxit, quibus singulis unum ex duodecim suis discipulis abbatem dedit: & regulā monasticā circiter annū Domini 530 præscripsit. Vnde monachorū Occidentaliū pater dictus est, usq; ad tempora cœnobitarum mendicantium, ut Zacharias papa in fine Leonis Hostiensis indicat.

Exierunt ex eius monasterijs multa monachorum agmina: unde superstitionis sœ-

cunditatem agnoscas.

Ex eius discipulis octodecim, uel uiginti quatuor extiterunt episcopi Romani: Cardinales uerò ducenti ferè, archiepiscopi in diuersis ecclesijs mille sexenti, episcopi ferè 4000. abbates eruditione & scriptis celebres 15700. ut ait Ioannes à Tritenheim: & Sabellicus Enneade octaua, libro 2.

Ex eo loco persecutione Florentij, uicinæ ecclesiæ presbyteri migravit, ac in mō-¹⁰ tem ubi arx Cassina sita fuit perueniens, & templū idololatricum in honorem Apollinis à rusticis ædificatum diruit, & monasterium in solo Tertulli patricij erexit: Greg. lib. Dialogorū, eodem cap. 8. Incolasq; ab idolorū cultu ad Deum conuertit: Zacharias papa in fine Leonis Hostiensis.

¶ Multis miraculis hic Benedictus clauit. Quare Iustinianus nō ueritus est eum cum sanctis, & quidē Apostolis comparare,²⁰ ut ait Leo Hostiensis. Nam iuuenem monachum, quem ruina parietis cōminuerat, in uitam oratione reuocauit. Clericum in ecclesia Aquensi oratione sanauit: ut affirmat Gregorius libro secundo, capite 11.

Puerum leprosum sanauit, idem cap. 26.

Vas uacuum oleo, oratione plenum reddidit. idem capite uigesimonono.

Solo intuitu rusticum, à Gallo Arriano, immanæ crudelitatis homine uinctum,³⁰ soluit. idem capite trigessimoprimo.

Mortuū quēdā oratiōe suscitauit. idē c. 32.

Affirmat etiam Gregorius, Benedictum nocte totum mundum, quasi sub uno solis radio collectum uidisse: & animā Germani Capuanæ ecclesiæ episcopi, ab angelis in cælum deportari. idem capite 35.

Meminit & aliarum mirabilium rerum: quæ cum plena superstitione sint, indignas relatu iudicamus.

Videtur etiam spiritum uaticum habuisse. nam Totilæ Gothorum regi, quæ ipsi euentura erant, prædixit his uerbis: Multa mala facis, multa mala fecisti, iam aliquando ab iniquitate tua cōquiesce. Equidem Romam ingressurus es, mare transiturus; nouem annos regnans, decimo morieris. ut refert Gregorius libro secundo Dialogorū, cap. 15. Paulus Diaconus lib. 16. & Chronicon Iuonis de Iustiniano.

Destructionem monasterij à se extructi prædixit: quæ etiam accidit. Nam Longobardi regionem istam populates, noctu id cœnobium funditus euerterunt.

Monachi tamen incolumes inde elapsi sunt. Gregorius capite decimoseptimo: Leo Hostiensis libro primo, capite primo.

Scriptit regulam monachorum: ut referunt Honorius Augustodunensis, & Greg. libro secundo, Dialogorum, capite 36.

Notis Antichristi insignis fuit. Nam eius regnū multum auxit, cōdendo duodecim monasteria, & colligendo (ut dictum est) multa monachorum agmina: ut refert Gregorius libro 2. Dialogorum, capite 3.

Die ante mortē sexto, sepulchrū aperiri iussit, & febre correptus egrotare cepit. Cū aut morbus indies augetur, sexto die in oratoriū portatus, se sumptiōe corporis & sanguinis iesu Christi cōfirmavit. & postea extēsis in cœlū manibus, in monasterio Cassino expirauit, uigilia Paschatis, 12. calend. Aprilis: & in oratorio Ioānis baptiste sepultus est. Greg. libro 2. Dialogorum, cap. 37. & Chronicon Iuonis, de Iustiniano.

De anno mortis scriptores ualde uariāt. Marianus tamen Scotus, alioqui elegans & fide dignus computator, affirmat Benedictū mortuum ultimo Mauricij Imp. anno, nempe anno Domini 601. ætatis uerò plus minus 90. ut ait Ioānes à Tritenheim. Sigebertus uerò testatur aliquos uelle, eum anno Domini 536. ex hac uita migrasse.

CONSTANTINVS.

Benedicto Cassinēsis cœnobij fundatore mortuo, administrationē eiusdē in se recepit Constantinus uir reuerēdus, & Benedicti discipulus: ut refert Leo Hostiensis li. 1. ca. 2.

SIMPLICIUS.

Constantino successit in istius cœnobij gubernatione Simplicius: teste Leone Hostiensis libro primo, capite secundo.

VITALIS.

Simplicium secutus est Vitalis, in cœnobij Cassinēsis administratione: ut refert Leo Hostiensis libro primo, capite 2.

BONITVS.

Post Vitalem Bonitus, eiusdē cœnobij gubernationem suscepit, teste Hostiensis libro 1. cap. 2.

PLACIDVS.

Placid⁹ Romanus patria, Tertulli uiri clarissimi filius, Benedicti discipulus, multū apud eū in pietate pfecit. Iustinianus Imperator & Theodora Augusta eum literis suis uocarunt Constantinopolim, ut pro Cassinēsi ecclesia chrysobullum immunitatis acciperet: ut refert Leo Hostiensis.

Fuit miraculis insignis. Nam in profectio-⁵⁰ ne in Siliciam cæco uisum restituit, & Beneuenti claudum sanauit, & Canusie aridam manum habentem curauit.

In Sicilia monasteriū in honorē S. Ioannis Baptistæ sumptibus patris extruxit. Cum aut eō fratres eius & soror ad ipsum uisendū gratia uenissent, Manucha dux Sarracenorū in monasteriū irruens, eos cepit: & Christū abnegare & blasphemare, & suū dominum Abdilam p Deo honorare iussit. Illi respon-
derūt: Creatorē nostrū nunquā negabimus, neque

neque ab eius cultu auelli nos patiemur. Aliū Deū præter Iesum Christū Dominū nostrū colere & adorare nescimus: quia Christiani sumus, pro eius nomine mori cupimus.

Hac confessione tyrannus ad iram concitatus, capitali supplicio eos damnat. Ad quod cum ducti essent, Placidus in hunc modū orauit: Domine Iesu Christe, fili Dei uiui, qui de cælo in terrā descendisti, pro nostra salute crucis patibulū sustinuisti, propitiū esto famulis tuis: & da nobis constantiā, ut huius agonis stadiū intrepido animo & mente robusta percurrere ualeamus: ne diaboli generis humani hostis, & tenebrarum princeps, nobis impedimēta obijciat, sed angelus Michael animas nostras in pace suscipiat: quia tu es benedictus in secula seculorū.

Post hæc Placido prius execta est lingua, antequam decollaretur, ut ait Leo Hostiensis: apud Messanam ciuitatem, anno ætatis sue 26. tertio nonas Octobris: ut est in uita eius, & in epistola Sicularum ad Benedictum, apud Leonem Hostiensem.

HONORATVS.

Honoratus coloni cuiusdam in partibus Samnij filius, ab ineunte ætate amore celestis patriæ flagrauit. Quare ab esu carnis & omni sermone inutili, ut hoc modo carnē domaret, abstinuit. Cum autē propter uitæ continentiam celebris euaderet, à Venantio patricio, patriæ suæ domino, unā cū patre libertate donatus, monasteriū in eo loco qui Fundi dicitur ædificauit, in quo ducentorū ferme monachorum abbas extitit, quibus honestæ uitæ exemplis præiuit: teste Gregorio libro primo Dialogorum.

LIBERTINVS.

Libertinus Honorato præceptore usus, tempore Totilæ regis Gothorū Fundensis monasterij præpositus fuit. Cum autē iter causa negotiorū predicti cœnobij faceret, equo deiectus est, ab equitibus. Totilæ: quibus & flagellum, quo equū regeret, adiecit. Hac iniuria irritatus, Deū orauit ut autores puniret, à quo cū exauditus esset, æquiuit exercitus Totilæ fluuiū Vulturū trāsire, etiāsi equos calcaribus multū urgeret ac fatigaret. Existimantes igitur iniuriā libertino illatā, causam remorā esse, equū ei restituerunt: quo facto, sine impedimento abierunt: teste Gregorio lib. 1. Dialogorū. Referuntur & alia his similia ibidem.

NONNOSVS.

Nonnosus præpositus cœnobij quod in Soractis monte sitū est, miraculis insignis fuit: nam oratione rupē loco mouit, & Lāpadis inter eluendū fractæ frustra integritati restituit: teste Gregorio lib. 1. Dialog. cap. 6.

GORDIANVS.

Gordianus ultim⁹ Benedicti abbatis di-

scipulus, in Siciliā cum Placido missus fuerat. Cum autē Manuchra Agarenorum dux, monasteriū cui Placidus præerat, diriperet, ac funditus excepto Ioānis baptistæ templo euerteret: Gordianus imminente persecutione fuga salutis suæ consuluit abeuntibus tamen hostibus, mortuorū monachorum corpora in littore collegit, ac unā cum cadauere Placidi in templo sepelijt.

Habuit autē hunc nēuū, quod non in Deum, & filium eius Christum: sed in patrem Benedictū, & eius discipulum Placidum, omnē suam fiduciam, spem & deuotionē collocauit. ut testatur Leo Hostiensis.

Postremò cum ad Maurū condiscipulum scripsisset, ac ipsum ut Benedicto patri ac præceptori ipsorū totū negociū aperiret, rogasset: ab ipso literis admonetur, ut ad cœnobii iuxta Messanā situm redeat, ac ipsius diligentem curam habeat. hanc esse uoluntatem & consilium Benedicti: ut refert Leo Hostiensis in huius & Mauri epistola.

DIONYSIVS.

Dionysius abbas Romanus cognomine exiguus, utriusque linguæ peritissimus erat: sed tñ eius cōputus (quem Sabellicus Enneade 8. lib. 2. & Paulus Diaconus lib. 1. de gestis Longobardorū, cap. 17. ualde commendat) à Sigeberto improbatur, quia à ueritate Euangelica discrepet. Iuo dicit, eum cyclū completū esse septimo Iustini iunioris anno: in uita eiusdem Iustini.

Hos libros reliquit:

Cyclum Paschalem magnum, lib. 1.

De ratione festi Paschalis, lib. 1.

Ex Græco in Latinum transtulit uitam Bachomij abbatis.

Item librum Gregorij Emisani de conditione hominis, & scripta Protherij Alexandrini episcopi ad Leonem papam, ut refert Ioannes à Tritenheim.

AMANTIUS.

Amantius fuit presbyter Tudertinæ Ecclesiæ, in orouincia Thufsia sub episcopo Florido, miraculis clarus: aded ut Apostolorū more impositione manū ægrotos sanauerit, phreneticos ad sanitatē reduxerit: & serpentes quos reperit, signo crucis enecarit. Gregorius lib. 3. Dialogorū, capite 35.

MENAS.

Menas fuit monachus solitarius in Samnij prouincia, quē scribit Gregorius miraculis claruisse, & obsessos à dæmone liberasse, & omnia secreta nouisse. Vixit tempore Iustini iunioris. Gregorius lib. 3. Dialog. capite 26.

ANDREAS.

Andreas fuit monachus in monasterio ad sanctum Paulū, in Thessalia. Is propter maliciā fuit carceri inclusus, ibique usque

ad finem uitæ detentus. Nam inter alia mala quæ fecit, scribit Gregorius quod epistolam, quam Eusebius ad se scripserat, adulterauerit: ita ut qui eam legeret, putaret Eusebium non rectè sapere. Itē quod aliquos sermones non rectè ad Scripturā accommodatos ediderit, eisq; nomē Gregorij inscripserit. libro nono Epistolarum, capite 69.

CYRVS.

Mentionem fecit Cyri cuiusdā de Cunitensi monasterio, quod errorem sparserit, Iohannes papa in epistola ad Iustinianū.

CLAVDEVS.

Claudeus fuit abbas Rauennæ in quodā monasterio, uir pius & diligens: qui & Gregorium, Cantica canticorum, Prophetas, libros Regū, & alia enarrantē audiens, cum ea Gregori⁹ propter infirmitatē non posset scripto tradere, ipse suo stilo contexuit, ne obliuione deperirent, & postea Gregorio emendanda exhibuit: ut de ipso Gregorius cōmemorat Epist. lib. 10. c. 222. lib. 5. c. 124.

MONACHI GALLIAE.

MAXENTIVS.

Maxentius abbas Pictauiensis, mortuū sanauit, cœnobiū suum oratione contra uim hostilē defendit, & horam suæ mortis prædixit. Turonensis lib. 2. cap. 37. Vincentius lib. 21. cap. 22. Claruit tēpore Hormisdæ, cuius epistolā contra Scytharū monachos ad Possessorem refutauit: ut appareret ex eius scripto, quod extat.

FAVSTVS.

Faustus Benedicti discipulus fuit, & cum Mauro in Galliam missus est, ubi episcopū egit: sed in quo loco, non assignatur. Conscripsit historiam Benedicti, ut ait Leo Hostiensis libro primo, capite primo.

MAVRVS.

Maurus Euicij senatoris Romani filius, (ut refert Gregorius libro 2. Dialogorum, capite tertio: & Leo Hostiensis lib. primo, capite primo, historiæ Calsinensis cœnobiij) Benedicti discipulus, in Galliam, ut ritus monasticos ibi instauraret, mittitur, cum Galli id legatis & literis à Benedicto flagitassent: teste Sabellico Enneade octaua, libro tertio. Cum autem eō uenisset, ceremonias monasticas per totam Galliam seminauit, ac simul miraculis clarere incēpit. Super aquā gradiens, puerum submersioni uicinum extraxit: ut refert Gregorius libro secundo Dialogorum, capite septimo: & Vincentius libro uigesimoprimo, capite sexagesimo octauo. Anno septuagesimo tertio moritur, propē Lutetiam sepelitur. Iuo & Martinus Polonus.

PRÆSIDIVS.

Præsidius fuit abbas quidam in Gallia,

cuius monasterium non nominatur à Fortunato. Epitaphium autē tale extat:
Vita breuis hominum, sed non breuis illa piorum,

Dum migrante die prosperiora tenent.

Qui meruere magis de carcere carnis euntes,
Post tenebras mundi, luce perenne frui.

Ex quibus hic recubans meritis Præsidius almus,

Carne tenet tumulum, spiritus igne polum.

Pectore de proprio Christi responsa rigando,

Multorum extinxit fonte fluente sitim.

Inuitans instanter oues ad pascua regis,

Distribuit dulcem fratribus ore salem.

Nam quoties monachus peccati est uulnere fixus,

Missus ad artificem certa medela fuit.

Talibus officijs intentus amore Tonantis,

Inter angelicos fulget honore chorus.

Fortunatus lib. quarto.

VICTORIANVS.

Fuit abbas in monasterio Asana. Epitaphium eius extat in Fortunato, quod pietatem & reliquas uirtutes eius amplo præconio describit:

Quisquis ab occasu properans, huc quisquis ab ortu,
Munus in hoc tumulto quod ueneris habes:

Respice ditatum cœlesti dote talentum,

Cuius semper habet pectoris arca Deum,

Religionis apex, uitæ decus, arma salutis,

Eximius meritis Victorianus adest:

Dignum opus exercens, qui fructificante labore

Cunctis, non soli nixit in orbe sibi.

Plurima per patriam monachorum examina fundens,

Floribus æternis mellificauit apes.

Plura salutiferis tribuens oracula rebus,

Sæpe dedit signis uita beata fidem.

Bis senis rexit patrio moderamine lustris,

Ritè Deo placitas pastor optimus oues.

Calle sequens recto sacra per uestigia Christum,

Nunc fruitur uultu quem cupiebat amor.

Fortunatus libro quarto.

DOCTROVEVS.

Meminit idem Fortunatus Doctrouei abbatem cuiusdam, ad quem Elegiam scripsit, in qua se precibus eius commendat, lib. 9.

PATERNVS.

Scribit idem Fortunatus ad Paternum, quæ abbatis titulo salutat lib. 3. his uersibus:

Paruimus tandem iussis uenerande sacerdos,

Nominis officium iure Paterne regis.

Qui proprijs meritis ornans altaria Christi,

Tam prece quàm uoto das placitura Deo.

Supplico cede tamen, si quid me fortè sefellit:

Nam solet iste meas error habere manus.

Obtinuit supplex modò pagina missa salutis:

Hæc quoq; cum relegis, me memorare uelis.

Fortunatus libro tertio.

PHOTINVS.

Photinus monachus Belisarij patricij, ducis Iustiniani priuign⁹, à Iustino missus est cum plena potestate, ut uniuersas ecclesias Alexandriae & Aegypti dissidentes, ad concord-

concordiā reduceret. Henricus de Erfordia, in uita Iustini iunioris.

PATROCLUS.

Patroclus Biturigensis Ætherio patre natus, ex ouium pastore literarum studiosus factus, in tantum profecit, ut fratrem Antoniū antecelleret. Deinde Mummioni, cui⁹ existimatio magna erat apud Childebertū Gallorum regem, traditus est in disciplinā, à quo summa fide & diligentia institutus 10 est. Ab Arcadio Biturigum episcopo diaconus ordinatus, hominē uesantum, & à diabolo obsessum, pristinae sanitati restituit: infirmos ad se uenientes sanauit.

Relicto deinde officio diaconi, in eremū secessit: & iuxta uicū Nereensem scholam aperuit, & pueros erudiendos suscepit.

Fuit & notis Antichristi clarus. nam monasterium Monialium extruxit, & cenobiū Columbariēse fundauit: in quo senex, 20 cum praeuisset octodecim annos, obiit.

Turonensis nugatur, ad eius sepulchrum quosdam cecos sanatos esse: quod superstitionis obseruatoribus relinquimus. libro quinto, capite decimo: & in Vitis patrum, capite nono.

CALVPPA uel CALVPPANES.

Caluppanes religioni Christianae deditus, in monasterio Meletensi, in finibus Aruerni monachus fuit. Deinde ab Auito episcopo diaconus ordinatus est. 30

Dono sanandi diuinitus ornatus fuit: nam multos infirmos curauit.

A cibo & potu adeo abstinebat, ut operas impositas imbecillitate impeditus facere nequireret. Eam uero ob rem à praeposito male acceptus, monasterium deseruit, & in eremum secessit, & in excisa rupe cellā sibi fabricauit, & se diabolo tentandum sponte exposuit. qui etiam solerter id praestitit, dū 40 ei interdum serpentis, interdum uero draconum forma apparuit, & molestiam exhibuit. Cui aliquando respondisse fertur: Tu nees ille, qui primos parentes paradiso exturbasti, & fratris dextrā parricidio cruentasti? Apage te, nihil enim commercij tibi cum Christi seruis & fidelibus. Hi uero crepitu uentris emisso, foetore totum locū repleuerunt, ac euauerunt. anno quinquagesimo mortuus est. Turonensis in Vitis 50 patrum, capite undecimo: & libro quinto, capite nono.

AEMILIANVS.

Æmilianus eremita relictis parentibus & facultatibus propriis, in eremo Aruerni territorij uixit, in qua colebat hortū, unde petebat sustentationem corporis. Nonagenarius factus, mortuus est, Brachione in testamento hærede instituto. Turonensis in Vitis patrum, capite duodecimo.

DOCTORIBVS.

BRACHION.

Brachion natione Thuringus, ab Æmilio conuersus est, ac deinde abbas cellulae Manatensis factus est. Notas Antichristi habuit. nam Aruerni monasterium condidit: deinde Turonos profectus, alia duo extruxit. Inde Aruernum rediens, obiit. Gregorius Turonensis in Vitis patrum, cap. 12.

MARTIVS.

Martius Aruerni territorij abbas, in sacris literis eruditissimus fuit. Dæmones ex obsessis uerbo Christi eiciebat. Veneno infectos liberauit, febribus & hydropē laborantes sanauit. Nec notis Antichristi caruit. Nam in cenobio multos collegit monachos, quos informabat. Victu tenui utebatur, ut ad orandum aptior esset. Nonagenarius obiit. Turonensis capite 14.

SENOCH.

Senoch genere Theiphalus Pictaui pagi, ad Deum conuersus, ab Euphronio diaconus ordinatus est: deinde & abbas factus est. Turonensis in gloria Confessorum, capite uigesimo quinto.

Miracula quædam fecit, quæ ibidem enumerantur.

Cum autem propter donum miraculorum se efferret, à Gregorio Turonense admonitus est, ne de alienis bonis gloriaretur ac superbiret. A Deo enim collata esse, qui & dare & auferre ea posset. Hac salutarī admonitione humiliatus, suam imbecillitatē agnouit: & illud Pauli (Qui gloriatur, in Domino gloriatur) sæpe repetijt.

Erat erga egenos beneficus: pecuniam enim quam fideles ei dabant, non in suum, sed pauperum conuertebat usum. Seruos ducentos circiter, pecunia dominis data, in libertatē asserebat. Obierat à creditoribus redimebat. Victus ei erat panis hordeaceus, & aqua. Hac frugalitate carnē domabat, ut ad precandum promptior esset. Frigoris patiens, hyeme nudis pedibus incedebat. Febre correptus obiit, cum ad annum suæ ætatis quadragesimum peruenisset. Turonensis capite decimo quinto.

VENANTIVS.

Venantius Biturigum incola, parentum iussu ac consensu in iuuenili ætate cū honesta puella matrimoniū cōtraxit: post celebrata spōsalia, fortē Turonū in monasteriū S. Martini ueniens, ac omnia lustrans, eo uitæ genere mirū in modū delectatus fuit. Quare poenitentia ductus, sponsæ libellum repudiij misit, & ab abbate Siluino in monachorū ordinē coadopratus est. In hoc ordine talē se exhibuit, ut omnibus charus euaderet: ac abbati Siluino mortuo, omnium fratrum suffragio surrogaretur.

60 Nugatur de eius miraculis multa Turonensis,

nenfis, inter quæ etiam hoc narrat. Nocte ex templo domum reuersus, inuenit suam habitationem diabolis plenam. ad quos dixit, Vnde estis? Roma, inquit, heri egressi sumus. Quibus ille: Discedite, inquit, damnati: uestrum non est, in loco in quo nomen Domini inuocatur, uersari. & statim euauerunt. in Vitis patrum.

PORTIANVS.

Portianus cuiusdam barbari seruus, relicto domino in monasterium transijt: in quo adeo profecit, ut mortuo abbati succederet. Cum Reginaldi, qui secundas à rege Theodorico tenebat, potui benediceret: Vas in quo uenenū latebat, dissilijt. Theodorico Aruernos fines uastari, & in Archonēsis oppiduli agris castra metanti, occurrit supplicaturus pro populo, à quo benignè exauditus, à captiuitate suos liberauit. Turonensis in Vitis patrum, capite quinto.

AVGVSTVS.

Augustus cum contractus esset, collectis eleemosynis apud Brias cœnobiū extruxit: in quod cum reliquias episcopi Vrsini transtulisset, sanitati restitutus est: ac postea ab episcopo abbas ordinatus in basilica Symphoriani, ambobus monasterijs præfuit. Turonensis in gloria Confessorum, cap. 80.

EVSICHIVS.

In finibus Biturigum Eusichius heremita, Childeberto 50 aureos offerente respondit: Dato eos pauperibus, ego illis non indigeo. Turonensis in gloria Confessorum, capite octuagesimosecundo.

AREDIVS.

Aredius patria Lemouicinus, honestis parentibus natus, & Theodoberto regi oblatu, aulicis annumeratur. Hunc cū Nicecius episcopus in aula uidisset, moribus ac ingenio eius captus, ipsum ad se pertraxit, conuertit, sacrisque literis erudiuit. Mortuo patre ac fratre, domum reuertitur, ut matrem Pelagiam consoletur.

Non caruit notis Antichristi. nam templum in sanctorū honorem ædificauit, monasterium fundauit ac ex parentum familia monachos instituit, quibus mater necessaria suppeditabat. dysenteria periijt. Turonensis libro decimo, capite uigesimo octauo.

DAGVLFS.

Dagulfus abbas, homo sceleratus, & multis propter furta, homicidia, adulteria, quibus se polluerat, notus. Cum autē uitæ mariti eius mulieris, cū qua rem habebat, insidiaretur, ipse in foueam quam alteri fecerat incidit. Ingressus enim cum alio clerico ædes mariti absentis, lautè excipitur: & diu potando inebriatus, in lectis collocatur. Maritus reuersus, stramen accendit, & securi utrumque interfecit. Turo-

nenfis libro octauo, capite decimonono.

VVVLSILAI CVS.

Vuulsilaicus natione Longobardus, Aridio præceptore usus literas didicit. Treuerensium fines ingressus, gentibus Dianam colentibus concionatur, Dianam nihil esse: & Deum omnipotentem, qui cœlum & terram condidit, ardorari debere. Hac concione auditorū animos flexit, ut Deum sequerentur, & idolum destruerent.

Non caruit Antichristi notis. nam monasteriū prædictum ædificauit, ac Martini Turonij reliquijs ornauit, & monachos cōquisiuit. Deinde eo loco quo Diana steterat, columnam erexit, in qua Simeonem Antiochenum imitatus, macerauit se, ut eo opere uitam æternam consequeretur. cibus ei erat panis & holus, potus uerò aqua, donec in ea columna morabatur. Sed uicini episcopi eum hortati sunt, ut relicta statua, quam ipsi postera die post eius discessum demoliebantur, ad suos fratres transfret, ac cum illis uiueret: quorum admonitionibus paruit. Melius autē fuerat diuinis & à Deo præceptis cultibus uacare, quàm humanis. Turonensis libro octauo, capite 15.

BASOLVS.

Basolus ex territorio Lemouicinæ urbis oriundus, diuini uerbi studio se totum tradidit, patriam deserens comite angelo, ad Remensem ciuitatem peruenit, & ab Egidio episcopo honorificè exceptus est. Huius fauore aliquandiu in cœnobio ad radices montis Remorum sito uitam egit. Et deinde in excelso nemorosi montis uertice cellam & oratorium ædificauit, in qua quadraginta annos se continuit.

Cum aquæ penuria laboraret, preces ad Deum fudit, quibus impetrauit fontis scaturiginem, qui copiosam aquam postea ei suppeditauit. Vincentius libro uigesimo primo, capite centesimo decimosexto. Referunt & alia de apro & fure suspensio liberato: sed cum fabulis similia uideantur quàm uero, omisimus. Claruit circiter annum 567. iuxta Siebertum.

SINDVLPHVS.

Sindulphi presbyteri & reclusi in Francia, meminit Siebertus circiter annum Domini quingentesimum sexagesimum septimum.

EPARCHIVS.

Eparchius patria Petragoricensis, ad religionem Christianam conuersus, contulit se Ecolesiam, ubi cellulam sibi extruxit.

Inter miracula commemorat Turonensis, quoddam furem suspensum de patibulo liberauerit. Antichristi charactere insignis erat. nam in cella collegit monachos, quibus præerat. Si pecunia ei dabatur, eam paupe-

pauperibus distribuebat, aut captiuos redimebat. pro captiuis apud magistratū intercedebat, & sæpe eius animū ad misericordiam dicendi facultate flexit. Quadragesimo quarto anno suæ inclusionis febre correptus, obiit. Gregorius Turonensis libro sexto, capite octauo.

L V P E N T I V S.

Lupentius in basilica Priuati martyris in ciuitate Gaballitana abbas, ab Innocentio præfecto delatus est, quod famam Brunichildis reginæ uerbis læsisset. Citatus autē comparuit, ac suam innocentiam demonstrauit, quare absolutus & dimissus: sed domum proficiscens, in itinere à præfecto prædicto deprehensus, ac in uillam Pontecorem abductus, uarijs supplicijs affectus est, & dimissus. Cum secundo in manus hostis uenisset, capite truncatus est. Quæ de sepultura eius Turonensis libro sexto, capite trigesimo septimo, narrat, fabulosa uidentur.

K A R I L E P H V S.

Karilephus, in finibus Aruernensis territorij natus, in monasterio Menacensi literas didicit, & cum Auito ad suburbium Aurelianense profectus est, & fama Maximini abbatis cenobij Miciacensis excitari eum acceperunt: à quo humaniter excepti, & ordinati sunt sacerdotes.

Relicto autem Auito, cum Daumero & Gallo in eremum Cenomanie ciuitatis secessit. Tandemque uenit in Casagotiam, in parochia Labroliensi sitam. Vincentius libro uigesimo primo, capite 41.

Quæ de Childeberti equo subsistete Vincentius narrat, nugæ uidentur.

Non caruit Antichristi notis. nam monasterium extruxit, & monachos apud se habuit, quos superstitionem docuit. Vincentius libro uigesimo primo, capite quadragesimo quarto. Claruit tempore Lotharij, & Childeberti regis Francorum.

L E O N A R D V S.

Tempore Lotharij regis Leonardus eremita uixit in pago Cenomanensi: & præter alia miracula quæ fecit, duobus cæcis uisum restituit.

Notis Antichristi insignis fuit. Construxit enim ibidem monasteriū p se & suis posteris.

Lotharius rex, apud quem falsò delatus fuerat, eū eijere constituerat: sed hæc eiectione diuinitus impedita fuit. Nam regis famuli Leonardi oratione territi, re infecta abierunt: idibus Octobris, anno Christi quingentesimo sexagesimo nono obiit. Vincetius libro uigesimo primo, capite 82.

H O S P I T I V S.

Hospitius Dei seruus apud Niceam urbem in Gallia, turri inclusus, ac ferreis ca-

thenis uinctus, miraculis & prophetijs claruit. Longobardos enim in Gallias uenturos, & septem ciuitates propter maliciam & peccata hominum uastaturos, per reuelationem Spiritus sancti prædixit: & incolas ut substantias suas, ne ab hostibus diriperentur, seponerent admonuit.

Hostes aduentantes turrim ascenderunt, & testū deiecerunt: ac uidentes ipsum cathenis ligatū, causam ab eo per interpretē sciscitantur. Quibus respondit, se homicidij reum esse. Hoc responsō unus ex illis motus, gladiū, ut eū decollaret, strinxit. Sed manus eius adeò riguit, ut eam retrahere non posset. Quo miraculo hostes territi, rogant Hospitium ut edoceret, quibus remedijs utendum, ut sanitati restitueretur. Hospitius imposito crucis signo, eam curauit. Longobardus sanatus ad fidem Christianam conuersus est, ac monachus factus. Deinde infirmum curauit in nomine iesu Christi redemptoris, cæco uisum restituit, dæmonia tria ex muliere eiecit, puellam obsessam à diabolo liberauit, sibi ipsi tempus mortis prædixit.

Gregorius Turonensis libro sexto, capite sexto & septimo, & nonagesimo septimo, in gloria Confessorum, superstitione quædam miracula ab eius reliquijs facta commemorat: quæ ijs qui talibus delectantur, relinquimus.

M O N A C H A E

G A L L I A E.

Meminerunt Turonensis, Vincentius, & alij, monialium mulierum, quas superstitione & mendacibus signis nugatorie commendant. De illis nos quasdam subiicimus, ut pius lector agnoscat, in omni sexu hoc seculo idolorumque horribiliter crenisse, & uiguisse.

G E N O F E V A.

Genoseua uirgo Parisiensis, uiua mortuum suscitauit. Mortua inuocata febricitantes liberauit: id quod prorsus est idololatricum, & honori diuino contrariū: ut refert Gregorius Turonensis capite 91.

M O N E G V N D I S.

Monegundis patria Carnotensis, notis Antichristi habuit. nam parentū consensu uiro nupsit, cui duas filias peperit: quibus mortuis, marito relicto solitaria agere cepit uitam, satis pauperem: uescebat enim tantū pane ordeaceo, strato uili & ex iunci contexto utebatur. In orando assidua erat: ad quæ exercitia & uirgines, quas sibi adsciuerat, adigebat. Quædam eius miracula narrat Turonensis.

P A P P V L A.

Pappula puella à parentibus sæpe periit, ut in

ut in monasterium uirginum mitteretur: sed cum uoti compos non fieret, ueste uirili induta, & capite raso Turoniam diocesin ingressa, in monachorū monasteriū (ut etiā alibi dictum est) transit. Mortuo abbate, fratres sexum ignorantes, eam propter uirtutes, quibus prædita erat, abbatem elegerunt: quod officiū suscipere recusauit. Cum autem triginta annos in cœnobio uixisset, & a nemine sexus cognitus esset, ipsa tertio die ante mortem monachis reuelauit. Turonensis in gloria Confessorū capite 16.

RADEGVNDIS.

Radegundis regina, ex Thuringia oriunda, patre Berengario, uel Berechario rege nata fuit. Hęc Lothario rege marito relicto, ad Medardum Nouiomi episcopum, ut sacris initiaretur, confugit. Deinde Pictaui monasterium extruxit, in quo abbatissam egit. Vincentius libro 21. capite 79. & capite 80. & 85.

Idem miracula quædam ei tribuit libro eodem, capite nonagesimo. Cum patria ipsius à Francorum regibus bello deuastata esset, captiua abducta est: & cum in sortem Lotharij Regis celsisset, ei nupsit. Vincentius libro uigesimoprimo, capite 70.

MONACHI HIS-

pani.

EQVITIVS.

Equitius in Vualerij prouinciæ partibus, multorum cœnobiorū abbatem egit: & inter cætera miracula puellam obsessam à diabolo liberauit. Gregorius papa libro primo Dialogorum.

MONACHI GER-

mani.

EGIPPIVS.

Egippius abbas libellum de uita Seuerini monachi composuit, quem cuidam diacono dedicauit. Scripsit & regulā, quā monachis in cœnobio Seuerini uiuentibus, testamenti loco reliquit: ut ait Isidorus de uiris illustribus, capite decimoquarto, & Honorius Augustodunensis.

MARTINVS.

Martinus Dumienensis monasterij abbas, ex oriente in Galliam nauigauit, & Sueuos Arriana hæresi infectos ad ueram fidem conuertit, eorumq; ecclesias fideliter erudiuit.

Edidit librū de differentiis quatuor uirtutum, prudentia, fortitudine, iusticia & téperantia. Item librū Epistolarū, quibus inuitat ad uitæ emendationem, fidei exercitia, & orationis assiduitatem, ac eleemosynarum largitionē. Isidorus de uiris illustribus, cap. 22. & Honori⁹ Augustodunensis.

VISVNDVS.

Visundus primus abbas Vueltenburgij

fuit, quod Thessalonius anno à nato Christo quingentesimo septuagesimo condidit, in ripa Danubij, ubi Ratispona sita est.

LVPICINVS.

Lupicinus à teneris pietatē flagrans, cum adolensset, mortuis parentibus in eremum concessit: & postea cœnobium in ducatu Burgundienſi extruxit, quod Condatiscone uocitatum est. Deinde confluentē multitudine, & hunc locum mutauit, & aliud monasterium ædificauit. Postremò & tertium extruere coactus est, in quibus singulis abbatem egit.

Sobrius erat, potu ciboq; abstinebat, ut orationibus & cultibus diuinis melius uacaret. Satis durus & molestus inspector monachis erat. Cum enim eos aliquando uisitaret, & deprehenderet ipsos cibis lautioribus quàm cōueniebat uti, pisces, olea & legumina in una olla coxit, & huiusmodi pultribus monachos ali iussit. Hoc indignè ferentes, duodecim consilio inito aufugerunt.

Accessit porro Lupicinus Chilpericum Burgundiæ regem, & ab eo ad suā suorumque fratrum sustentationem elemosynas petijt, quas à rege accepit: quotannis nempe trecentos tritici modios, totque uini uasa, centū florenos ad cōparandas uestes, Greg. Turonensis in Vitas patrū, cap. 1.

ROMANVS.

Romanus cū Lupicino in prædictis monasterijs uixit, & leproſos quosdam in nosocomio oratione sanauit. Duodecim monachos, quos Lupicinus sua grauitate abegerat, oratione ad pietatem reuocauit. Turonensis in Vitas patrū, capite primo.

MONACHI BRI-

Tanni.

ETHBINVS.

Ethbinus Britannus, usque ad annum decimumquintum in philosophia institutus est. Deinde patre mortuo, mater eum ad Samsonem episcopū deduxit, qui eum in clericorum ordinem asciuit. Claudum sanauit, & paralyticum sanitati restituit. Vincentius libro uigesimoprimo, capite centesimo decimoquinto. Cum audisset hęc Christi uerba, Qui non renunciauerit omnibus quæ possidet, &c. omnia relinquens, ad Similianum abbatem se contulit, ac monachus in Cauraco monasterio factus est.

Francis deinde Britanniam uastantibus, in Hiberniam transijt: ac in silua Nielsenſi cœnobiū extruxit, ut & ipse regnū Antichristi ampliaret, in quo annos uiginti uixit.

Cum autem annum octuagesimumtertium attigisset, morbo quo laborabat absumptus

sumptus, decimo quarto calendas Nouembris obiit. Vincentius libro eodem.

AMPHIBALVS.

Amphibalus Simenus, natione Britannus, Vintoniensis abbas: ad Gildam scripsit epistolam unam, de immani facinore. Balæus.

CADOCVS.

Cadocus patria Ventolugius, non procul à ponte Guaino cœnobium fundauit. Contra sui temporis Epicureos scripsit ad Gildam 10 epistolam unam, de uita animæ. Hunc Gildas ex Hibernia reuersus inuifit. Idem & alij doctrina celebres & cōspicui factitarunt. Successorem habuit Ellenium. Balæus.

MERLINVS.

Merlinus Caledonius, à sylua Caledonia sic dictus (aliàs Syluestrius, quoddam desertaloca petebat) ex Scotie terminis oriundus, 20 Teliesini uatis quodam auditor fuit, Anglicas & Gallicas regiones peragrabat. In physicis, præcipuè in mathesi, eruditissimus fuit.

Ex libris eius Britannico sermone primū editis, hi recensentur:

- Suarum diuinationum lib. 1.
- De Albaniorum fortunis, lib. 1.
- Prophetia profaica, lib. 1.
- Super quibusdam honoribus, lib. 1.
- De quodam Sexto, lib. 1.
- Dicta de Septimo, lib. 1.
- Pro tempore regis Arthuri, lib. 1.

Præter hosce, alios multos scripsit. In his multa historica habet, ut testis est Galfridus, qui aliquot eius opuscula Latino carmine uertit. Inter cœnobitas in Bardefeia Venedotarum insula terræ mandatus est, cū tamen non fuisset monachus. Balæus.

GILDAS.

Gildas Badonicus, cognomine Sapiens, 40 Ituto uiro doctissimo præceptore ulus est: & grauissimus author (ut Polydorus testatur) in Bannochorési monasterio monachus factus est. Cum autem bonarum artium fundamenta diligenter & fideliter iecisset, totū se studio theologico dedit, ut populū eo melius & expeditius docere posset. Et ut liberius peccantium peccata taxaret, integerriam duxit uitam, & bono exemplo suis auditoribus præiuit. Doctrina etiam plus ualebat, quàm dicendi facultate: quod tempori 50 tribuendum. Britannorum peccata, quibus Deus ad iram prouocabant, & pœnas per Anglosaxones ipsis inferendas subinde deplorabat. Libros ab ipso conscriptos hoc ordine & numero recensent:

- De excidio Britanniae, lib. 1.
- In sui temporis clerum, lib. 1.
- Conciones mordentes, lib. 1.
- Historiam quandam, lib. 1.
- De immortalitate animæ, lib. 1.

Pro cōcione peruersos hominū mores 60

acerrimè insectatus est, præcipuè sacerdotū & principum. Cōstantinum Cadorum, Aurelium Conanū, Vertiperium, Cuneglasū, Maglocunum, & ceteros regni procures, ob innumera eorum scelera quæ indies perpetrabant, ac stupra & adulteria, legitimis uxoribus repudiatis, paternè primò pœnitentiæ admonuit: his cum nihil efficeret, seuerissimè eos obiurgauit.

Episcopos, monachos & clericos, auctores & antesignanos flagitiorum uocabat. & cum uideret ipsos se opponere Deo, grauissimis sacrae Scripturae testimonijs eos refutabat. Postremò nonagenarius, Bannochori in fata concessit. Ioan. Balæus.

ELVODVGVS.

Eluodugus probus natura, benignus, optimam suæ adolescentiæ partem in literarum studijs, quibus ab ipsa puericia adhibitus fuerat, apud optimos præceptores triuit, & præcipuè in collegio Bannochorensi, ubi plurimū in omni disciplinarum scientia profecit. Deinde propter excellentem sacram literarum cognitionem, ac uitæ integritatem, omnium rector ac præceptor eligitur: multosq; discipulos eruditione & pietate præstantes habuit.

Posteris suis reliquit:

Historiam Britannorum, lib. 1. Balæus.

ASAPHVS.

Asaphus ex Venedotarum gente Anglus, cum domi à parentibus liberaliter educatus esset, traditus est Kentigerno præceptori doctissimo, apud quem profecit tum in artium cognitione, tum bonis moribus. Hunc Kentignus ob obsequia sibi præstita, cœnobij Elguensis seu Eluiensis successorem reliquit.

Deinde à pio & Christiano principe Rodrico ad prædicationem uerbi reuocatus, eundem in episcopatu cum populi cōsensu successorem constituit.

Hos libros scripsisse dicitur:

- Ordinationes suæ ecclesiæ, lib. 1.
- Magistri Kentigerni uitam, lib. 1.

Accepit tamē bestiae Romanæ charactrem, & cū meretrice scortatus fuit. Nam primus dicitur fuisse, qui unctionem ab episcopo Romano accepit. Balæus.

ANONYMVS.

Anonymus natione Britannus, uir haud uulgariter doctus, claruit ea tēpestate, teste Lelando, qua Anglosaxones Leogriam fecundissimam uniuersæ Angliæ partem, per uim occupabant: circiter annū Domini 590. Causas autem huius calamitatis diligenter inquisiuit, & quid rerum olim incolæ istius insulae gessissent perscrutatus fuit. Tandem causis cognitis, historiam pertexere aggreditur, quam summa cum laude absoluit.

Titulus autem huius libri fuit:

L Albani

Albani Martyris uita lib. 1. Balæus Céturia 1.

DIONOTVS.

Dionotus Auonius, natione Britannus, in artibus liberalibus & Theologia interpretatiua eruditissimus fuit, magnâq; suis concionibus doctis laudē apud omnes meruit.

Hic cum eruditione & pietate præ cæteris emineret, in celebri Bannochorensi collegio 2100 monachis præfuit, quos in septem classes seu familias (ut Balæus uocat) distinxerat, ut maioribus septē ecclesijs istius regionis ministrarent: ut testes sunt, Bedas, Galfridus, & Capgrauus. Hi nō in ocio uiuētes, pauperum sudores deuorabant: sed (iuxta Pauli mādatum) laboribus suarū manū in communi uictitabant.

Hos libros scripsisse inter cætera dicitur: Ad Vniciorum synodum responsa,

Super conseruandis eorum ritibus, lib. 1.

Disputationes quasdam, lib. 1.

Defensorium sedis Meneuensis, lib. 1.

Commentarios scripturarum, lib. 1.

Orationes, epistolas, & alia plura.

Opposuit sese acriter Augustino in synodo Anglicana: & firmis rationibus demonstrauit, ueteres ritus, quos hætenus obseruabant, cum celebratione pascharis, & administratione baptismi, nō esse mutandos: & priuilegia Meneuensis ecclesię defendit, & Augustinū archiepiscopū agnoscere recusauit.

Sed propter hanc constantiam cum 1200 collegis, anno salutis 603, martyrio affectus est: Augustino monacho ut, aiebant, impulsore apud Ethelfredum Northumbriorum regem. Balæus.

HONORIUS.

Honorius ex Combrria oriūsus, Trefriau ci filius fuit: & Dauide Meneuensi archiepiscopo præceptore usus, doctrina & bonis moribus conspicuus euasit, & in insula Ramelega durissimam uitam uixit. Balæus.

CONGELLVS.

Congellus Bannochorensis honesto loco natus, eruditione & operibus insignis fuit, & optima indole præditus.

Hos libros edidit:

Regularis uitæ methodum, lib. 1.

Ad cœnobiorum patres, epistolas plures.

Hic monachatu Aegyptiū ualde auxit. nam nobile collegiū philosophorū Christianorū Bannochorele, quoddam annos 350 circiter floruerat, in monasterium Apostolici ordinis mutauit: ac circiter annum 530, primus eius abbas factus est. Ac Bernardus Clareuallensis autor est, hoc cœnobium caput esse præcipuorum monasteriorum in Europa, ac aliquot monachorum millia genuisse. Ex hoc enim prodijt Columbanus, qui Galliā, Germaniā & Italiā cœnobijs repleuit: & Brendanus, qui Hyberniam & Scotiam, Se-

nex obiit in prædicto monasterio. Ioannes Balæus.

CAPVT XI
DE HAERETICIS ET
seductoribus.

XENAEAS.

XENAEAS Persa fuit Xenæas, fortuna seruus: teste Nicephoro lib. 17. cap. 27. qui Calandione apud Antiochenos episcopatum procurante, ab hero suo fugiens, & clericum se esse simulans, nondū baptizatus ad Ecclesiam se contulit. Ab eodem Calandione, animaduertente & deprehendente latentem & occultam in eo maliciā, ab Ecclesia eiectus & proscriptus est. Sed à Petro Gnapheo non solum receptus est, & pristinae dignitati restitutus: nerum etiam, quamuis baptismū non suscepisset, Hierapolis tamē episcopus creatus, & Philoxenus appellatus est. Euagrius (quemadmodū & Nicephorus) ca. 31. li. 3. uocat eum uirū uerē à Deo alienum. nam Nestorij & Eutyctis errorem amplexus est: & cum uideret Anastasium Imperatorem non admodum fauere decretis synodi Chalcedonensis, ideo & ipse ut gratiam aulicam aucuparetur, nō modo eam synodum reiecit, sed etiam alios, ut Flavianum, idem ut faceret cogere tentauit. Coniunxit enim se cum Dioscoro, & armata manu Antiochiam irruit, & seditionis autor extitit: Macedonium etiam, & Iohannē Platensem, & Flavianum in exilium extrudere iūuit. Euagrius narrat, quā fuerit molestus Flauiano perpetuis criminationibus: lib. 3. cap. 31. Nicephorus lib. 16. cap. 27 attribuit illi pro errore, ipse potius errans haec quidem in parte: quoddam docuerit, imagines Christi & aliorum sanctorum non esse uenerandas.

Præfuit etiam synodo Sidone congregatæ ab Anastasio Imperatore, contra Helium Hierosolymitanum & Flavianum Antiochenum. Nam calumniolē Flavianum apud Imp. detulerat. Ibi igitur summis uiribus, & magno animi conatu, ut Eutyctis & Dioscori res in Oriente obtinerent, studuit. Nicephorus capite trigesimo secundo, libro eodem.

CONON.

MEminit Nicephorus libro decimo octauo, capite quadagesimo septimo, Cononis cuiusdam, qui tamen aliquandiu cum Philopono Monophysita senserat, postea tamen eius lucubrationes repudiavit, ac docuit (sicuti refert Nicephorus) corpora non secundum materiam, sed tantum iuxta formā occidere: eaq; denud confirmari, præstabiliorem speciē materia ipsa recipiente. Mundi

Mundi ille quoq; creationē iuxta materiam & formam, interitum autē eiusdem iuxta formam solummodo, non autē secundū materiā ferre dicit. Resurrectionē tamen mortuorū esse, corporis istius cū anima rationali unionem indissolubile, decernit. Capite 49 eiusdem libri, Cononitarū sectæ meminit, quæ ab episcopo Conone ita nominata sit.

GEORGIUS & THEODORVS.

Georgius hic presbyter fuit, Theodorus 10 diaconus, ecclesiæ Constantinopolitanæ. Errorē sparserunt de Christi descensu ad inferos, quod uidelicet Christus descendēs ad inferos, omnib. ibi concionatus sit: & quotquot eum receperint, saluarit. Refutat eos Gregorius, ex dicto Psalmi: In inferno quis confitebitur tibi? & Pauli: Quotquot sine lege peccauerunt, sine lege peribunt. Allegat quoq; testimonia Philastrij & Augustini cōtra hanc hæresin: & tandem cōcludit, quod 20 Christus descendēs ad inferos, tantum illos ab inferni claustris eripuerit, quos adhuc uiuentes per suam gratiam in fide & bona operatione seruarat. Et addit, in illo dicto (Cum exaltatus fuero de terra, omnia ad me trahā) uniuersalem restringendam esse ad electos solum. uide epistolam Gregorij lib. 5. indictione 15. cap. 179.

SOTERICHS.

Soterichus Cæsariæ Cappadociæ episcopus 30 egit. Præfuit autem concilio Sidonensi, ab Anastasio Imperatore contra Flavianum Antiochenū & Heliam Hierosolymitanum congregato. Hostis fuit acerrimus Chalcedonensis synodi, defensor & patronus Eutychetis & Dioscori: summa animi contentione laborans, ut oppressa synodo Chalcedonensi, omnes Eutychetis errorē amplecterentur. Nicephorus lib. 16. cap. 32.

THEODORVS.

Theodorus cognomine Ascidas, Cæsariæ Cappadociæ metropolis episcopus fuit, & Iustiniani Imperatoris amicitia familiariter usus est. Hic sectatores dogmatis Origenis, ab Eustochio episcopo Hierosolymitano eiectionem istam summam impietatem appellauit. Sed synodo habita, & causa cognita, ipse cum sectatoribus illis damnatur: propterea quod asseruisset, Apostolos & martyres in resurrectione mortuorū pares fore. Euagrius libro quarto, capite trigesimo octauo.

SEVERVS.

Seuerus Sozopoli Pisidiæ ortus, Beryti legum scientiæ & actionibus forensibus primum operam dedit: Christianismo autem non nihil percepto, Tripoliq; in Phœnicia in templo Leontij martyris baptisatus, animū ad monasticam uitam adiecit, inter Gazam & Mauitam oppida. Natura fuit contentio-

sus, & in disputationibus audax. Vnde Nicephorus eum ἀνέφελος, id est sine capite, scilicet sano & firmo in ueritate, appellatum esse dicit. Sine fine autem differebat, unicam tantum in Christo esse naturam, atq; Chalcedonensis synodi decreta exhibebat: quo quidem studio plurimos subinde turbauit. Nephalius itaq; hominem inquietū, turbulentum & insanabilem monasterio eiecit.

Vt autem erat sine omni fronte, ad Imperatorem se confert, petens in pristinum sese locum restitui. Ea occasione in noticiam aulicorum peruenit, altioraq; meditatus est. Flavianum episcopum Antiochenū uarijs machinis impugnabat: & eius locū, ut erat ambitiosus & effrons, uenabatur. Memorie tradit Theodorus Lector Collectaneorū libro secundo, Iohannem quendam Diacrinomenum de Seuerio scripsisse, iuramentum ab ipso Imperatore Athanasio sumpsisse, si Antiochenus episcopus fieret, sese nullo pacto, sub pœna anathematis, Chalcedonensi synodo adhæsurum. Compos igitur sui uoti factus, anno urbis illius quingentesimo sexagesimo primo, mox eo ipso, quo Antiochiæ episcopus ordinatus est, die, cōscenso suggestu anathemate eam synodū percussit: ut nimirū statim in principio specimen suæ pietatis exereret. Nicephorus uero ait, eum scripto promississe Imperatori, sese non damnaturum esse eam Synodū: id quod tamen à sectatoribus suis instigatus fecerit, tum in prima sua ad populum cōcione, tum etiam in literis synodalibus. lib. 16. cap. 29. Dissidentes igitur à sese qua potuit tyrannide prelsit: atq; adeo monachi in Palæstina omnes Seueri crudelitatem experti sunt.

Alamundaro Saracenorū phylarcho Christianismum amplectente, misit ad eum Seuerus duos episcopos, qui suam ei sententiam instillarent: uerū Dei consilio peculiari factum est, ut baptisaretur ab ijs qui synodum probabant. Theodorus Lector collectaneorum libro secundo: Nicephorus libro decimo sexto, capite trigesimo quinto: Paulus diaconus lib. 15. Iohannes Zonaras tomo 3.

Deniq; cum sæuicia turbulentissimi hominis nimium cresceret, Iustinus Imperator primo sui imperij anno eum comprehendi, linguamq; effrenem ei amputari mandauit: dato hoc negocio Irenæo, qui in Oriente Antiochenam præfecturam gerebat. Fuere qui Vitalino id tribuerent, quod cum apud Imperatorem primas eo tempore tenere uideretur, præcisionē linguæ suaserit: uerū Seuerus (ut erat sagax huius seculi filius) olfactis insidijs aufugit, postquā sex annos ecclesiam Antiochenam tyrannide obtinuisset: estq; ei subrogatus Paulus, qui ne Chalcedonensem synodum, ut iubebatur, lauda-

ret, sponte sua & ipse discedit. Zonaras narrat, Seuerum in Ægyptum fugisse, ibiq; sua uenena sparsisse.

Cum autem Theodora, uxor Iustiniani, Seueritis, ijsq; qui unam tantum asserabant naturam in Christo, faueret: muliebribus blanditijs atq; insidijs effecit, ut ab Imperatore Seuerus reuocaretur. Verum paulo post rectius expendens omnia Imperator, Seuerum cum omnibus suis asseclis anathematē ferit. Euagrius libro quarto, capite decimo & undecimo.

PAVLVS.

Paulus Seueri successor Antiochiæ, initio quidem uerbo promisit, sese Chalcedonensem synodum, uerioresq; sententiam prædicaturum esse: postea uerò ad insaniam reuersus, sponte reliquit uocationem & locum. Euagrius libro quarto, capite quarto.

BASILIDES.

Basilides Constantinopolitanus episcopus, Seuerio Antiocheno in hæretica sententia suffragatur, unicam tantum in Christo naturam asserens, atq; Chalcedonensem synodum damnans. Euagrius lib. 4. cap. 9.

THEODOSIVS.

Dioscori successor Alexandriæ Theodosius fuit. is Seuerio accessit, unam in Christo naturam esse dictitans, etiam post unionem. Scripsit Seuerus ad ipsum. Euagrius lib. 4. ca. 11.

ATHOCLVS.

Facit mentionem Athocli Gregorius, qui acerrime Ariani sententiam est tutatus, mira arte scripturas sacras ad errorem detorques. Sed cum pauci ei suffragarentur, dolore atq; impatientia morbum sibi contrahens, extinctus est. lib. 9. Historiarum, cap. 15.

ACACIVS.

Fuit unus de Eutychis discipulis Acacius. Euagrius lib. 3. cap. 31.

NICIVS.

Laodiceæ Syriæ fuit episcopus Nicius, qui se Xenæ aduersus Flavianum coniunxit. Euagrius lib. 3. cap. 31.

ELEVSINIUS.

Idem quod Nicius, & hic Eleusinius secundæ Cappadociæ episcopus, cum Xenæ contra Flavianum egit. Euagrius lib. 3. cap. 31.

CAPVT XII

DE MARTYRIBVS SVB

Iustino Seniore.

IN Negra Arabiæ felicis ciuitate miserabilem ederet Christianorum lanienam Iudæus quidam Pseudomoyse: inter constantissimos alios martyres, in primis puerulus quidam, egregium uirilis animi specimen edidit. Nam cum matre ad pyram accensam, contra tyranni uolun-

tatem, qui eum seruare studebat, accessit, & mortem appetijt. Nicephorus lib. 17. cap. 6.

SVB IUSTINIANO.

IN Campania Italiæ, cum Totila Gotorum rex Benedictum iuniorem sanctitate clarum, propter Christum, eiusq; doctrinæ confessionem, cum cellula comburere cuperet, nec posset, eum in ardentem clibanum proiecit. Qui tamen inde altero die illæsus corpore & uestimentis exiisse dicitur: ut etiam alibi diximus. Sigebertus in suo Chronico.

RVSTICI QVADRAGINTA.

Anno 35 Iustiani (ut Marianus Scotus narrat, ex lib. 3. Dialogorum Gregorij pape, cap. 27, & 28.) cum Longobardi rusticos bello captos ad comedendas carnes dijs immolatas compellere non possent, mortem illis minari ceperunt. Rustici sacrilegum cibum extremè auersantes, & æternæ potius quam præsentis & caducæ uitæ rationem habentes, firmiter in sua confessione perstiterunt, atq; in pietatis constantia simul omnes gloriosam mortem appetierunt.

Eodem tempore cum fere alios captiuos Longobardi tenerant, more suo capræ caput adorabant, quod immolaturi erant: ac Christianos, ut idem facerent, cogere tentabant. Verum illi ceruices suas potius carnifici præcidendas præbuerunt, quam idolo latræ uitam suam redimeret. Gregorius papa lib. 3. Dialogorum, cap. 28.

SVB TYBERIO.

TVGVNDIS & HERMINGILDVS.

IN Hispania Eroisuintha femina, Ariana lue infecta, tanta crudelitate Christianos persecuta est, ut ne propinquis quidam suis percerit. Rex fuit tunc temporis Hispaniæ Lenni childus, quem alij Leuigildum uocant. Huius filius natus maior Ermingildus, Sigeberti Francorum regis filiam Iugundem uxorem duxit. Ea pro more regio cum magno apparatu in Hispanias profecta, ab auia Eroisuintha humanissime accepta fuit. Quia uerò in orthodoxa religionis doctrina educata & instituta fuerat, Eroisuintha uarijs blanditijs eam à uera pietate ad Arrianas blasphemias traducere, & ut in Arrij hæresi rebaptizaretur illicere cepit. At Iugundis constantissime in sua, uel Christi potius, sententia perseuerans: Sufficit mihi (inquit) me semel sacrosancti baptismi lauacro ab originali peccato ablutam, & sanctam in una æqualitate confessam esse Trinitatem. Hanc doctrinam me credere ex toto corde confiteor: & ab hac fide, qua à pueris sum imbuta, auelli me nunquam, uel uitæ periculo, patiar. Eroisuintha his auditis, iracundiæ furore accensa puelam pilis comprehensam solo collisit: & pedibus conculcatam & cruentatam spoliari, & piscinæ immergi iussit. Verum diuino beneficio

neficio seruata, maritū deinceps Hermingildum sua pietate ad fidem Christi conuertit. Gregorius Turon. lib. 5. cap. 38.

Hermingildo uerò, uxoris & Leandri Hispanensis episcopi prædicatione ab Arrianismo ad ueram pietatem traducto, Leuigildus pater Arrianus filium tum minis, tum promissionibus, ab orthodoxa religione auocare, & in suam sententiam retrahere conatus fuit. Quod cum perficere non posset, re-
10 gno ipsum initio abdicauit, omnibusq; bonis spoliavit. Sed cum nec hoc modo eum flectere posset, in uincula coniectum, ferro collum manusq; ei crudeliter ligari iussit. Tandem in uigilia Paschatis, parens Arrianum episcopum Ermingildum accedere iubet, eo consilio ut ipsi ferro ligato concione-
20 tur, eumq; à sua sententia abducere conetur. Episcopus, quod potest, tentat. Verum ille cum indignatione Arriani episcopi repudia-
to consilio, constantissimè in sua fide & orthodoxa religionis sententia perseuerauit. Quo cognito, crudelis pater proprio filio securi caput per lictores in Paschatis uigilia præcideri iubet. Gregorius papa lib. 3. Dialogorū, cap. 31. Adon Viennensis in Cōmentario quartæ ætatis : & Marianus Scorius lib. 2. ætate sexta, quarto Mauricij imperantis anno, hæc facta fuisse narrant.

Cæterum interfecto Ermingildo marty-
30 re, uxor Iugundis ex Hispanijs fugiens, dū in Galliam reditum parat, in militum manus, qui Hispaniæ fines custodiebant aduersus Gotthos, incidit : à quibus cum filiolo paruo capta, & in Siciliam, ubi diem extremum clausit, abducta fuit. Filius uerò Mauricio Imperatori, matre defuncta Constanti nopolim transmissus esse dicitur. Paulus Diaconus libro tertio de gestis Longobar-
dorum, capite decimo.

SVB MAURICIO.

GALANDVCH.

Galanduch femina Persica, omnis generis tormenta multis annis ob confessionem Christianæ religionis à Persis perpessa est. Euagrius libro sexto, capite uigesimo. quæ omnia fortissimè superauit. Tandem uerò grauissimis cruciatibus debilitata, martyrij coronam expetijt. Angelus aut, qui eisepius antea apparere & adesse solitus
50 fuerat, alsistens, iuuenem quendam ensiferum produxit, qui desiderio eius satisfecit, eiq; caput præcidit. Obserua angelum homicidam. Post capitis resectionem, aliquandiu deinceps superstitem fuisse, & miracula edidisse, Nicephorus lib. 18. cap. 25. ex Stephano Hieropolitano episcopo nugatur: sed fides sit penes autorem.

MAURICIUS IMPERATOR.

TEmpore conceptionis eius, parens in
60

somnis uidit uitæ maximā è cubili suo prodire: & plurimas uuas, easq; maturas, ab ea pendere. Circa partū, mater fragrantia quamdam exoticam & peregrinā è terra euaporare sensit. Empusa infantem frequenter trāsposuit, quasi necatura: sed nihil ei nocuit. Euagrius lib. 5. cap. 21. Acciderunt etiam postea portenta, quæ ei uaticinata sunt Imperium. Nam Christus illi in somnis apparuit
in Oriente, & petijt ut se ulcisceretur: & in adito Antiochiæ, cum fumigaret cortina sacrae mensæ, cōflagrauit. Euagrius ibidem.

Lapsus est 14. Imperij sui anno, Diacono teste, in eam ex humana imbecillitate auariciam, ut cum infinita captiuiorū hominum multitudinē Chaganus Auarum Hunnorū rex, uirū quēq; duobus aureis nummis (ut Nicephorus habet) Mauricio redimendos proponeret, multa millia potius hominum
ense crudeliter necari à tyranno, quàm aliquam pecuniæ iacturam pro eorum redemptione fieri pateretur. Hinc & Deiram, & grauissima hominum & subditorū suorum odia incurrit. Cum autem patratae impietatis memoria grauiter eum excrucia-
ret, scriptis literis, omnium præcipuarū ecclesiarū episcopos pro se preces ad Deū fundere iubet, quò in mortali hac uita, citra æternam animæ iacturam, peccatorū suorum remunerationem sibi recipere liceret. Hæc
dum agit, & in luctu ac lachrimis anteaq; uitæ poenitentia sese macerat, quandā Christi imaginem in somnis, clarè & euidenter uocem edidisse ferunt: ipsum uoti fore com-
40 potem, & in hac uita poenas soluturum. Vidisse etiam in somnis dicitur, se & suam Constantinā uxore, cum filijs & filiabus, totaq; sua familia, gladio Phocæ perimendū tradi.

Phoca autem Imperatore iam designato,
40 cum uxore & liberis Phoca persequente fugam molitus, nauigio Chalcedonem (oppidum id est contra Byzantium) delatus fuit: ubi captus, cum tota familia, & anno ætatis suæ sexagesimo tertio securi percussus fuit. Tum uerò egregiam animi conspexisses fortitudinem, & constantem pietatis cōfessionem in Mauricio. Cum enim spectante parente, mascula Imperatoris soboles miserè à tyranno occideretur, in singulorum cæde
50 ea uerba protulit: Iustus es Domine, & iustū iudicium tuum. Cumq; liberorum nutrix infante Imperatoris subtrācto, puerum ipsa suum lactentem ad cædem protulisset: Mauricius astans, suū requisit, & proferri iussit: iniquum esse dicens, in alium, cum ab ipso Deus poenas expeteret, animū diuertere. Filij quinq; gladio truncatis, pater quoque ipse fortissimè capite resecto occubuit. Deinde uerò tyrannus Constantinam Imperatricem, cum fratribus, filiabus, in priuatorū
L 3 ordinem

ordinem redegit: & primum quidem eas uili quadam & exili domuncula inclusit, tandem uero crudelitate ebruius, ferro quoque interimi iussit. Nicephorus libro decimo-octauo, capite trigesimo octauo, & in sequentibus.

CAPVT XIII

DE MIRACVLIS.

SVB ANASTASIO

Imperatore.

THEODORICVS Longobardorum rex, in epistola ad Faustum præpositum narrat, Vesuuium montem ruptum in uertice, tantum ex se eiecisse incendij, ut regiones uicinas & agros cum fructibus exusserit: pampinosque Vesuuij montis crudelitate uastatos, supplices à se im-
trasse tributorum remissionem.

Eodem Theodorico Ariano apud Longobardos rerum potente, Deuterius quidam episcopus Arianus, Constantinopoli quendam Barbam nomine (ut etiam alibi recitauimus, uerum hic repetendum uidetur) sacro baptismatis fonte abluere uolens, formam uerborum baptismi impudenti temeritate immutare non est ueritus, dicens: Baptizatur Barbas in nomen patris per filium, in spiritu sancto. Mirando autem modo sicatus est subitò fons baptisterij, aqua disparente. Barbas uero timore percussus aufugit, & omnibus miraculum patefecit: ut narrat Nicephorus lib. 16. cap. 35. & Paulus Diaconus lib. 15. Porro hoc miraculum Sabellicus Enneade octaua, libro secundo, paulo aliter narrat, & dicit: eum qui baptismum administtrauit, Barbam uocatū. id quod non in magno ponimus discrimine.

Paulus Diaconus libro decimo quinto recitat, Olympum quendam antistitem Ariatorum, in Africa, cum impias & in sanctam Trinitatem palam contumeliosas uoces euomeret, ignito iaculo misso, uisibiliter in Elyanensem balneo combustum. Sabellicus Enneade octaua, libro secundo, dicit ipsum tribus fulminibus ictum, cœlesti flamma consumptum esse.

Antequam Bulgari iterum in Illyricum irrumperent, stella crinita fulsit: & corui ante & post Romanorum exercitum uolitantes, cladem exercitui quæ subsequuta est prænuntiarent. Zonaras tomo tertio, sub Anastasio Dicoro. Paulus Diaconus libro decimo quinto, in uita Anastasij commemorat, anno undecimo eius imperij, Constantinopolim urbem incendio maximo absumptā. Addit ibidem, quendam militem non procul ab urbe Neocæsarea iter facientem, pau-

lo antè quàm ea terræmotu concuteretur, in aere supra eam duos conspexisse milites: & alterum à tergo clamantem, Conseruato ædes in quibus sepulchrum extat Gregorij. Facto autem terræmotu, maximam quidem partem ciuitatis collapsam & euersam, illæla manente Gregorij Thaumaturgi domo. Circa annum decimum quintum Imperij Anastasij, cum Vitalianus Thrax tyrannice eum impeteret, ei que rebellaret, Rhodos uehementi & graui terræmotu concussa est tribus uicibus, & quidem intempesta nocte. Euagrius libro tertio, capite quadagesimo tertio.

Cuspinianus in Cōsulibus refert, Anastasio principe, Augusto & Ruffo Coss. terræmotū factū noctu ante cantus gallorū, Idus Iunij: ac Laodiceam, Hierapolim, Tripolim atque Agathium urbes, uno tempore unoque terræmotu corruisse.

Clodoueus rex Franciæ, bello petens Alaricum Gothorum regem, cum exercitu uenit ad Vincennam flumē: quod propter crebras pluias ita intumuerat, ut non sine ingenti periculo transiri posset. Noctu igitur ardentibus uotis Deum precatus, ut uadum sibi monstraret: manè miræ magnitudinis uidit ceruam, quæ flumen ingrediens, transnando exercitui securum monstrauit transitum. Præterea rege Clodoueo apud Pictunos in castris cōmorante, pharus ignea egressa de Hilarij basilica, uisa est ei tanquam super se aduenire. Gregorius Turonensis historiarum libro secundo, capite trigesimo septimo.

Conuenerunt Andegauia, anno 22. Anastasij, Melanius, Albinus, Marfus & Victor. Melanius uero cæteris offert eulogiam, quā cum suscepissent, Marfus suam eulogiam in sinu cadere permisit: quæ in serpentis cingulum conuersa est. Quod cum animaduertiret, reuertitur ad Melanium, quid sibi accidisset significans. Ille iubet accedere Albinum, ut confiteatur quod fecerat. Hic rursus eum ad Victorem Cenomanū ablegat. Tandem remittitur ad Melanium: qui precibus suis effecit, ut serpens in eulogiam rediret, pristinamque formam assumeret. Henricus de Erphordia, capite quadagesimo nono. Fides sit penes autorem.

Alcimus Viennensis refert, in Homilia de prima festi Rogationū institutione, suo tempore crebra incēdia & terræmotus assiduos extitisse: ædes quoque publicas Viennæ terribilibus flammis absumptas.

Anno undecimo imperij Anastasij, ea nocte qua mortem obiit, Vedaſto Atrebatensi episcopo miraculis claro conspecta est columna lucidissima, à summitate domus usque ad ipsum cœlum pertingere, duarum horarum

rarū spacio. Henricus de Erphordia, cap. 49.

Sub Anastasio, Paulus Diaconus lib. 15. Alexandria multos uiros, mulieres ac pueros à dæmonibus obsessos, repente latrasse ut canes, dicit.

Narrat Zonaras, Anastasium paulo ante obitum, nunciatis sibi insidijs, multos comprehendisse: atq; inter alios Iustinum & Iustinianum, qui pòst rerum potiti sunt: atq; in animo habuisse eos neci tradere. sed somnio deterritum, cum uir terribilis ei astitisset uisus esset, ac dicere: Iustino & Iustiniano ne quid mali feceris, nam uterq; suo tempore Deo inferuier. Illis igitur crimine læsæ maiestatis absolutis, denuò aliud uidisse somnium, uirum terribilem, qui librū manu gestans diceret: Ecce ob peruersitatē fidei tuæ, annos quatuordecim uitæ tuæ deleo. Quia autē fatale sibi esse ex oraculo didicerat Anastasius, ut fulmine interiret, Tholotum ædificium construxit, in eoq; degit, sed frustra. Nam quum aliquando tonitrua horrendū in modum resonarent, & fulgura multa eliderentur, atq; ipse perterritus ē cœnaculo in cœnaculum descēderet, & alios atq; alios thalamos subiret, in quodam regio cubiculo mortuus est inuentus. Id quod hoc etiam loco reperendum putauimus. Hęc Zonaras.

SVB IUSTINO IMPERATORE.

Zonaras Annalium tomo tertio scribit, Iustini temporibus cometam in oriente uisum, radijs deorsum uergentibus, quem Pogoniam, quasi barbatam, dicas.

Paulo pòst refert, Anazarbam secundę Cilicię metropolim terræmotu concidisse: & Edessam urbem illustrē Osroenę prouincię submersam esse, cū Scirtus fluuius, qui eam mediā perfluit, exundasset, & urbis ædificia deiecisset atq; auexisset, & ciues partim ruina, partim undis oppressisset. Aliquot diebus elapsis aqua imminuta, lapidea tabula in ripa fluminis est reperta, cui notis Hieroglyphicis insculptū erat: Scirtus fluuius (habet autē à saltando nomen, quasi saltatorē dicas) malē saltabit ciuib. Cōcidit & semissis Pompeiopolis, urbe mediā de hiscente: in eoq; hiatu, multi mortales uiuentes adhuc auxilium petierunt, cum opem nemo ferre posset.

Narrat ibidem, tum mulierem quandam ē Cilicia instar Gigantis fuisse, cūm proceritate corporis, tum aliorum membrorū proportionē. nam supra quamuis proceros uiros integrum cubitum eminebat, pectore & humeris supra modum latis: cum & cætera omnia, ut uox & facies, brachiorum & cubitorum firmitas & magnitudo, & digitorum crassitudo, & reliqua, longitudini & latitudini responderent.

Theodorici regis Longobardorum animam à dæmonibus in ignem Lipareū præcipitatum, in uisione cuidam eremitæ reuelatam & ostensam, Simoneta refert libro quarto, capite uigesimo. Videtur autem sumplisse ex Diacono, qui libro decimoquinto idem asserit. Quod uerò ita ludant cum animabus defunctorum diaboli, non est in sacris literis proditum: nisi quòd in terrore, phantasma quoddam diaboli hominibus obijcere possunt.

Anno septimo Imperij Iustini, mense decimo (qui tum Artemisius seu Maius erat) 29 eius die, in ipsa meridie, die sexta hebdomadæ, Antiochia terræmotu ferē uniuersa concidit. Hunc comitatus est ignis, calamitatem acceptam ex terræmotu latius extendens. Etenim quæ terræmotus intacta reliquerat, ab igne in cinerem sunt redacta. Non solum autem ædificia collapsa sunt, uerum etiam magna hominum multitudo, terræmotu ac igne absorpta est. In hac ruina simul urbis episcopus Euphrasius periit. Euagrius libro quarto, capite quinto. Præcessisse hanc horrendam deuastationem Antiochię incendia, futuræ calamitatis quasi quædam præludia, idem Euagrius testis est.

Zosimas monachus miraculis clarus, quamuis procul abesset Antiochia, tamen terræmotum Antiochię sciuit, ac in ipso momento sensit. Subitò enim consternatus, gemebundus, tantumq; lachrymarum fundens, ut ipsam terram rigaret, arculam thurariam poposcit: ac toto illo tempore, quò Antiochia terræmotibus concutiebatur, sacrificans in terram sese proiecit, precibusq; Deum placauit. Arcesilao uerò quærenti, quæ huius subitanæ tristitię esset causa? respondit, ruentis Antiochię fragorem aures suas repleuisse. Arcesilaus & qui simul aderant hæc audientes, obstupesciti horam annotarunt: ac postea diligenti inquisitione rem sic gestam esse, ut Zosimas dixerat, deprehenderunt. Euagrius libro quarto, capite septimo.

Claruit eodem tempore cum Zosima, Iohannes quidam in Laura Chuzubena monasticam exercens. Hic Chuzubita cum uxorem supradicti Arcesilai altero oculo fragmento quodam excusso priuatam esse audisset, cursu ad illam cōtendit, uisurus quid illi accidisset incommodi. Vt itaq; pupillam oculi deficientem, oculumq; ipsum prorsus profluentem uidit, cuidam qui medicos affectabatur præcipit, ut spongiam adferret, & quod ex oculo promanabat cohiberet, sicuti posset, ac spongiā oculo admotā fasciis alligaret: atq; id fiebat Arcesilao absente. Erat enim cū Zosima in illius phrōisterio,

L 4 quod

quod Sindendorum ciuitati adiacet, à Cæsarea distante stadijs circiter quingentis. Cursores itaq; ad Arcesilaum excurrunt, qui ista nunciarent. Sedebat autem ille apud Zosimam, & cum eo sermocinabatur. Qui ubi quid accidisset cognouit, admodum eiulauit, capillosq; diuulsos ac discerptos sursum in cælum erexit. Interroganti autem Zosimæ ploratus causam, casum exposuit, simul gemitibus ac densis lachrymis lamentas. Relicto eo Zosimas ad interiora cellulæ cuiusdam sese recipit, ibiq; ad Deum (sicut tales solent) interpellat. Post aliquanto progressus, placideq; subridens, ad Arcesilaum manu ex animo sublata dixit: Abi cum gaudio, abi. Gratia data est Chuzubitæ. Curata est uxor tua: ambos habet oculos: nihil potuit illi casus iste adimere, sic uolente Chuzubita, quod & utroq; iusto in eadem re miraculose operante factum est. Euagrius.

SVB IMPERATORE

Iustiniano.

Neapoli res mira accidit circa hæc tempora, quæ ex Procopio recitabimus. Gothorum quondam regis Theodorici imago in foro erat collocata, lapillis scutibus quadratisq; uarioq; colore infectis composita. huius imaginis caput, Theodorico adhuc superstitite, defluxit derepente, & sua sponte depulsa lapillorum compage: unde mox subsequutum, ut Theodoricus uitam finiret. Post annos deinde octo lapilli, qui imaginis eius uentrem effigiabant, cum eundem in modum protinus excidissent, Athalaricus Theodorici ex filia nepos, fato suo defungitur. Paulo post labentibus circa pudenta lapillis, Amalassuntha seu Himelsuita Theodorici filia ex humanis excessit. Gothis itaq; urbem obsidentibus, à femoribus ipsis ad imos eiusdem imaginis pedes, lapillorum compages omnis dilabatur, & imago tota ex pariete abolita est. Quod Romani interpretati sunt, Imperatoris exercitum fore superiorem contra Gothos: quod & factum est. discedere enim, & obsidionem relinquere coacti sunt. Procopius libro primo, de bello Gotthorum.

Libro secundo de bello Gotthico narrat, Vesunium montem mugitum edidisse per id tempus, quo Hunni Gothos bello affligebant: cineres tamen non statim eructasse, etsi ex mugitu quoddam breui eructaturus esset, colligebant. unde & proximas accolæ formidine ingenti affecerat.

Ibidem commemorat ualde lugubrem & tragicam historiâ de fame, qua plurimi mortales tum propter bellicos tumultus premebantur. Qui in Aemilia habitabant, proprijs sedibus ac bonis relictis, in agrum Picenum profugiebant. Thuscus etiam fames urge-

bat. In Piceno agro tradunt non minus quàm quinquaginta milia hominum præ inedia interisse, & longè plures extra Ionium sinum. Inualecente autem hoc malo, tandem eò deuentum est, ut homines cogentur humanis carnibus uesci. Duas fuisse tunc scēminas tradunt, quæ uiros septendecim interfectos absumpserāt. Sed eò iam alibi quoq; creuerat famis necessitas, ut quicquid ubiq; herbarum esset, celerius nonnulli adirent: & genu in terram nixi, cum auellere has niteretur, deficientibus uiribus (nam è corporibus uigor omnis abscesserat) porrectas ad herbas solo moribundi procumberent, insepultiq; passim manerent, quò nemmo hos humo contereret: non enim erat, qui sepulturæ rationem haberet. Hermanus Gygas meminit huius grauissimæ famis in Italia: & dicit tantum inualuisse famem, ut matres mactarint suos liberos, ijsq; pro cibo usi sint. Blondus quoque Decadis primæ lib. 4. recitat ex Dacio Medolanensi episcopo, qui ijs tēporib. ad gubernacula sedet, quib. Viriges Romæ obsidebat, q. in sua diocesi inuenta sit misera quædā genitrix, quæ mortui fame filioli carnes comederit.

Idem Procopius lib. 1. de bello Gotthorum scribit, Mediolanenses ciues obsessos à Gothis, longo tempore fame oppressos, urgente nimium malo, canibus muribusq; & cæteris item obscenis, à quibus aliàs semper homines abhorruerint, uesci coactos.

Memorable est miraculum, quod Euagrius lib. 4. cap. 36. narrat. Iudæi uitriarij cuiusdam Cōstantinopolitani puer, unà cum reliquis Christianorū pueris particulam immaculati corporis Christi Domini nostri acceperat. ob hanc causam à patre in furnum ardentem cōiicitur: ibiq; miraculoso & stupendo planè modo illæsus & incolumis seruatur, donec tandem à matre sua inuenitur. Interrogatus quomodo illæsus tam diu permāsisset: Mulier, inquit, purpura uestita crebro ad me ueniens, aquā porrexit, illaq; carbones uicinos extrinxit, cibumq; mihi quoties esuriui subministravit.

Gregorius Turonensis libro tertio, capite trigelimo quarto narrat, homicidam Portenium dormientem subito in somno exclamasse: Heu heu succurrite qui adestis, & auxiliū ferte pereunti: Ausuanus enim amicus meus, unà cū cōiuge Papiānilla, quos olim interfeci, ad iudiciū corā Deo me accersunt. Addit aut, eum paulò post lapidib. à populo obrutū periisse. Lib. 4. cap. 5. annotat, Gallū Auernæ episcopū, ardenti ad Deū oratione obtinuisse, ne pestis uel lues illa quā Inguinariam uocant (quæ tamē non solū reliquā Galliā, sed alias quoq; orbis partes infestabat) Auernā urbē deuastaret. Apud Euagriū libro

libro quarto, capite uigesimo nono, proluxa extat huius pestiferæ luis, quæ annos totos quinquaginta durauit, descriptio. Accidit aut (ut Euagrius ibi annotauit) & eo quo ipse uixit, & hæc scripsit, tempore.

Mirum quiddam & horrendum his temporibus circa castrum Tauredunum in Gallijs contigit, ut Turonensis scribit lib. 4. cap. 30. Fuit hoc castrum situm in monte supra Rhodanum. Auditus est uero per dies amplius sexaginta mugitum edere mons, donec tandem mirabiliter scissus ab alio sibi uicino monte, cum uniuerso castro omnibusq; incolis in Rhodanum præceps rueret. Aqua itaq; retrocedens, & impedita atq; obstructa tanta mole, cū alijs inter angustias montium laberetur, multos nihil tale opinantes oppressit.

Triginta quoq; monachi paulo post uenientes, & circa ea loca unde mons prolapsus erat fodientes, æs seu ferrum reperiunt. Verum subito incipit mons, sicut antea, mugire: sed cum ipsi nihilominus ab incepto non desisterent, reliqua montis pars corruit, eosq; interfecit. Hanc cladem multa præcessere prodigia. Aliquādiu manē sole oriente, tres uel quatuor soles uisi sunt. Sol denique ita obscuratus & obtenebratus est, ut nec quarta pars in eo lucens remaneret. Apparuit quoq; integro anno cometa, radiū de se spargens instar gladij, cælū item ardere uisum est, & alia multa horrida: quibus haud dubiè Deus futuram stragem, de qua dictū est, significare & ostendere uoluit.

Zonaras tomo tertio scribit, quinto anno imperij Iustiniani cometam esse conspectū: qui ob radios sursum instar facis porrectos, lampadas dicebatur, & per dies 20 fulsit.

Nicephorus quasi in fasciculum colligēs miracula & prodigia, quæ sub Iustiniano quàm plurima acciderunt, libro decimosextimo, capite trigemosecundo, in hunc modum scribit: Prodigia quoq; quàm plurima Iustiniano imperante exitere. Ingentes terræmotus, concussiones & hiatus, stellarum faces admirandæ, atq; exundationes maris, quod propè ad quatuor miliaria in Thraciam excurrit.

Paulus Diaconus libro decimosexto, anno octauo Iustiniani, scribit terræmotu & concussione ruptam terram, ac dimidiam urbis Pompeiopolitanæ in Misiā partē absorptā. Audita autem est uox miserabilis hominū pereuntium, qui auxilium implorabant: Verum frustra. Sanguinē quoq; è nubibus decidisse, in hominum uestimenta. Subsecuta uaria morborū genera, quibus miseri mortales absumpti sunt.

Procopius lib. 2. de bello Persico, meminit squissimæ pestis, quæ Cōstātinopoli grassata

est, maximāq; hominū multitudinē strauit.

Paulus Diaconus libro secundo de gestis Longobardorū, capite decimotertio, de Alboino rege Longobardorū rem mirandam commemorat. Ille enim cum integro triennio, & præterea aliquot mensibus Papiam magno labore obsedisset, frustra uouerat se se capta urbe omnes ciues gladio interfecturum. Verum cum oppidani fracti diuturna obsidione, sese tandem in Alboini fidem dederēt, regis Alboini equus in ipsa urbis porta concidit: & quamuis calcaribus acriter stimularetur, & deniq; fustibus cederetur, eleuari tamen non poterat. Quidam igitur ex ministris regem allocutus, dicebat: Memoro quale uotum uoueris. Itaq; rex commonefactus, ocius iuramentum reuocās, equo surgente urbem ingreditur. Hæc etiam alibi recitata, hic repetenda fuere.

Anno secūdo Imperij Iustiniani, ut Vrspergensis scribit, Antiochia terræmotu concussa est. Tantus aut pauor occupauit populū, ut omnes preces facerent discalceati. Addit autem, pio cuidam & Deum timenti homini reuelatum, ut omnes signarent ædes suas hac inscriptione: Christus nobiscum, stare. Tandem uero terræmotum quieuisse.

Annotat Sigebertus, circa annū Domini 530, anno 3 Imperij Iustiniani, in Africa episcopis quibusdam orthodoxis à Vuandalis linguas radicibus excisas: qui tamen nihilominus, Deo mirabiliter suam præsentia ac fauorem erga cōstantes ueritatis affectatores declarante, clarè & disertè loqui potuerint. Vnum uero ex his superbientem hac gratia, rursum priuatum hoc beneficio esse.

Circa 13. annū Imperij Iustiniani, cometa pluribus diebus apparuit, prima quidē parte uiri magnitudine in occidentē uersa, posteriore aut longè maior in orientē spectās: solem in capricorno existentē, ipse in sagittario, sequebatur. Xiphia uocat, quod longè in acutū tendat: nonnulli pogoniam. Haud dubiè Hunnorum sæuitiā & lanienam horribilem, quā in tota ferè Europa exercuerunt eo ipso & sequētibus annis, designauit. Procopius libro secundo de bello Persico.

De Benedicto, qui clauit sub Iustiniano, circa annū Imperij eius 14, scribit Gregorius Dialog. lib. 2. cap. 8. diabolū sese ei palam & uisibiliter opposuisse clamando, propterea quod sacellū Apollini cōsecratū demolitus fuerat. Capite 18 eiusdē libri recitat, exhiberatū puerū, iussu domini sui Benedicto attulisse duo uasa uini, alterūq; inter eundem abscondisse. Commonefactum autem à Benedicto, ne ex abscondito uasculo biberet, serpentem in uase reperiisse.

De Benedicto & hoc scribit, Gothi cella eius incensa, & simul ipsam quoq; flāmis ulcri-

ultricibus exurere conati sint. uerum diuinitus accidisse, ut ignis quidem in circuitu omnia deuoraret, cellam uero illasam relinqueret. Quod cum Gothi cerneret, furibundi ipsum rapiunt, & in clibanum ardentem proijciunt: ex quo tamen postero die saluus & incolumis extractus est. Dialogorum libro tertio, capite decimo octauo.

Ibidem & hoc miraculum addit, de tribus pueris ligatis manibus & pedibus, in ardentem caminum abiectis: qui altera die, Totila requirere, in camino illas uestibus deambulantes reperti fuerint.

Anno 21. Iustiniani, cum Augusta Theodora Imperatoris coniunx uitam finiret, accidit ut magnus globus in magna templi structura collocatus, ex terræmotu decideret, qui & mensam atq; ambulacrum superius continuit. Zonaras tomo tertio. Eiusdem terræmotus tonitruis homines dormientes laesos esse, Paulus Diaconus lib. 16. narrat.

Circa annum 23. Iustiniani, arboris quæ sambucus dicitur, flores, grana & fructus, in uites transformantur. Sigebertus.

Ibidem annotauit, anno Iustiniani 27 tam asperam & duram fuisse hyemem, ut uolucres & immanes bestiae capi potuerint. Anno eiusdem 28, in cælo conspecta est species præferens lanceæ formam, à septentrione occidentem uersus: ut idem Sigebertus refert.

Regino lib. 1. Chronicorum, in prælio commisso inter Clotharium & Theodoricum (quo tanta est edita strages, ut fluuius Aroa di magis sanguinem quam aquam fundere uideretur) conspectum esse angelum euaginato gladio supra aciem, refert.

Terræmotum in uniuerso mundo factum, asserit Paulus Diacon. lib. 16. anno Iustiniani 17. Et anno eiusdem 18. magnam fuisse rerum necessariarum ad uictum inopiam: utpote frumenti, uini & olei.

Narrat idem lib. 16. in Cilicia, Anazarbo & Antiochia magna, horribilem stragē edidisse mortem. genus tamen morbi quo homines interierint, non assignans. Accidisse & terræmotus. Facta aut hæc esse anno Iustiniani tricesimo quarto scribit.

Euagrius lib. 4. ca. 16. ex Procopio refert: Iustinianum per uisionē in somnis admonitum, iussuq; ne irruptionē propositā differret, eo quod res Vandalorum oppressurus esset, si Christianos uindicaret.

Gregorius Turonensis scribit, Childeberto apud Francos ad Imperij gubernacula sedente, Aruernorum regionem diluuiā perpesam, cum per dies uiginti continuò plueret. Rhodanum & Ararim ita auctos, ut Lugdunensium muros aliqua ex parte subuerterint. Urbem Burdegala à terræmotu concussam.

Incendium diuinitus ortum, uicos Burdegalenses consumpsisse. libro quarto, capite trigesimo tertio.

Antiochenorum calamitatem, quam perpepsi sunt à Cosroe Persa, Deus omnipotens haudubiè prodigijs quibusdā apud eos futuram significauit. Signa enim militum, quibus iam dudum consistere solebant, fixa, ac in solis occasum spectantia, conuersa in Orientē, ac rursus in ordinem pristinum reuersa, nullo attingere apparuere. Idē Procopius lib. 2. de bello Persico, pagina 282. Eodē libro, pagina 303, refert, Cosroem in Lazorū regionē materiæ multum, excisæ ad nauium fabricationem contra Romanos, uexisse: quæ sorte quadā fulmine omnis in cinerē sit redacta. Lib. 4. de bello Vandalico, pagina 362 narrat, ante Africā seditionē à militibus motam, solem sine radijs, sicuti lunam, splendore toto anno emittere, ac quodammodo deficere magna ex parte uisum esse: sic de solito iubare remittentem, subfuscum apparuisse: secutam quoq; pestem & famem.

Agathius lib. 2. pag. 420 refert, hac ipsa tempestate maturis iam frugibus, Byzantij & alij plerisque in locis terrā uehementius motam, adeo ut ciuitates quamplurimæ, tam insulares quam continentis, repente quassatæ euerterentur, habitatoresq; funditus interirent. Vnde Berytos ciuitas pulcherrima, Phœniciæ maximū ornamentum, prorsus prostrata, ita ut præter pauimenta nihil ferè sit reliquum factum: multiq; mortales, ut incolæ, ita & peregrini, ruentium ædificiorum mole oppressi occubuerunt. Sensit & Alexandria eo tempore commotionem terræ. Cous insula quoq; terræmotu concussa, & solo æquata est.

Sigebertus in suo Chronico annotat, Iudæum quendam imaginē Christi furtim è templo raptam telo transfixisse, ac secum detulisse, ut flammis exureret. Verum subito animaduertens se sanguine imaginis esse cruentatum, præ timore & stupore abscondit. Hanc Christiani requirentes, & per uestigia sanguinis inuenientes, eam sanguinolentam receperunt, ipsum uero Iudæum lapidibus obruerunt.

Gregorius Dialogorum libro primo, capite secundo, Francos inuasisse monasterium Libertini scribit, ut aurum quo abundare dicebatur auferrent. Verum ipso orante, cecitate percussos, speq; sua frustratos, recedere coactos esse.

DE MIRACVLIS ET PRODIGIJS sub Flauio Valentino Iustino Imperatore.

EVagrius libro quinto, capite octauo narrat, multa portenta & alia signa quæ futura mala portendebant, Iustino regnante conspe-

conspēta esse: eo præsertim tempore, quo Cosroes ei bellum intulit. Refert se uidisse bouem recens natum initio belli, ex cuius collo duo capita prominebant.

Hispanis 12. Calendas Aprilis, Francis uero 14. Calendas Maij Pascha celebrantibus, miraculo comprobata esse Franciæ ecclesiæ sententiā, Sigebertus scribit. Fontes enim, qui in Sabbato paschæ ad baptizandū sponte diuinitus repleti solebāt, nō Hispanis, sed Francis Pascha celebrantibus, aqua cōpleti sunt. Circa annū Iustini octauum hæc facta esse, ex Sigeberti Chronico liquet.

Posteaquam uerō Narles Italiæ præfectus (offensus & exacerbatus Sophiæ Imperatrici literis, quibus ei comminata fuerat, fore ut Constantinopolim reuersus, ne priuatus ageret, pensa distribueret ancillis) Lōgobardos in Italiam missa legatione uocasset, continuo horrenda prodigia in cœlo conspēta sunt: utpote igneæ acies in cœlo apparentes. Hæc Diaconus libro secundo de gestis Longobardorum, capite quinto. Sabellicus Enneade octaua, libro quinto, paulo aliter hæc de prodigijs cōmemorat. Dicit enim igneas acies per id tempus in cœlo uisas, sanguine manantes. Sequitas quoq; inundationes, propter crebras imbrium tempestates. Rhodanum in Gallijs adeo exundasse, ut Arari suas infuderit aquas. Tyberim quoq; sua inundatione stragē dedisse. Et quod lōgē tristius est, & horribilius, Alboinū ex Pannonia cum omni Longobardorū gente ingressum in Italiam. Accidisse hoc anno Iustini decimo tertio, idem Sabellicus annotauit.

Parisijs uiginti radij ab Aquilonari parte ad occidentē procurrebāt: ex quibus unus longior, cum in sublime ferretur, euanuit: mox reliqui quoque defecerunt paulo post subsēcutus est Merouethi, Chilperici Francorū regis filij, interitus. Turonensis historiarum libro quinto, capite decimo octauo.

Gregorius Turonensis lib. 5. historiarū, cap. 23. annotat: Iustino regnāte, tertio Idus Nouembris (anni non facit mentionem) in medio lunæ stellam fulgentem & radiantem uisam: alias quoq; stellas circa lunā apparuisse: halonem quoq; eam cinxisse. Eodem anno lunā sæpe nigram conspēta esse. Plures quoq; uisi sunt soles, aliq; prodigia, mutationem uel cladem aliquam insignem prænunciantia, conspēta sunt.

DE MIRACVLIS ET PRODIGIJS sub Tyberio Constantino Imperatore.

Antiochiæ, & in uicina Daphne, tertio imperij Tyberij Cæsaris anno (ut narrat Euagrius lib. 5. cap. 17.) uehēmēs in ipso meridiei momento facta est terræ conuulsio: quando & uniuersa Daphne terræmo-

tu corruit: & Antiochiæ tam publicæ quàm priuatae domus disruptæ quidem sunt, ad pauimentum tamen usq; non prolapsæ.

Eodem anno, ut Sigebertus refert, ignis per cœlum discurrere uisus est.

Turonensis Historiarū lib. 4. cap. 33. scribit, hoc tempore diluijs & inundationibus ex pluuia, quæ per dies continuos uiginti durabat, Galliæ populos in aliquibus locis quæ Ligeri & Rhodano uicina sunt & adiacent, ferè absorptos. Italia quoq; magnū cladem perpeffa est aquarū inundatione: quæ tanta fuit (referēte Simoneta lib. 4. ca. 30.) ut homines Noe diluuiū instauratū putarēt. Lugdunensis urbis muri aquarum uasta mole subuersi sunt. Vrbs Burdegala terræ motu concussa est. Aurelianensis ciuitas incendio conflagrauit. In Carnotensi territorio de fracto pane uerus effluxit sanguis. Hæc prodigia lues grauissima est subsecuta.

De Anatalio mago, & innumeris flagitijs obnoxio homine, qui Antiochiæ diu simulauerat Christianismum, ac Gregorio episcopo Antiocheno familiaritate iunctus fuerat, recitat Euagrius libro quinto, capite decimo octauo, miraculosam historiā. Deprehensus enim Anatolius, & conuictus scelerū, de quibus accusabatur, iussus est à Tyberio Cæsare quàm celerrimè aduolare Constantinopolim, ut ipse quoq; rei ueritatē eui detius cognosceret. Qua re cognita, Anatolius ad imaginē quandā Deiparæ in custodia funiculo suspensam excurrit, & manibus post tergum cōplicitis supplicē ac precatorē con fingit. Illa uerō detestata eum, & scelestum Deoq; odibilē redarguēs auersatur, miraculo horrendo: quod & à cunctis eius loci municipibus, & ipsa custodia quæ isthic existeret, illis etiam qui circa ipsum erant, ad oculum perspēctum, omnibus est annuntiātū. Visa est etiā in somnis nonnullis fidelibus incitans eos cōtra pestē illam, & Anatoliū filio ipsius cōtumeliā inferre dicēs. Eiusmodi ludibrijs homines superstitiosi fascinati sunt.

Idem Euagrius libro quinto, capite uigesimo primo scribit, accidisse portenta quædam imperiū Mauricio uaticinantia. Multa enim nocte, cum in adytis sacræ ædis Mariæ fumigaret, quam Antiocheni Iustinianā appellānt, cortina sacræ mensæ igne conflagrauit, sic ut consternaretur etiam Mauricius, obstupefceretq; & uisionem formidaret. Cui astans Gregorius episcopus, rem illam diuinationem habere, ipsiq; res maximas & eximias portendere dixit. Et Christus Deus quoq; in oriēte illi in somnis apparuit, ut se ulcisceretur ac uindicaret, petens: id quod manifestē imperium significabat.

Circa hæc tēpora (ut Turonensis lib. 8. capite quadragesimo secūdo narrat) multa prodigia

digia conspecta sunt. Mense septimo arbores floruerunt. Et quædam arbores, quæ antea poma produserant, noua producant, quæ usque ad natalem Christi in arboribus hæserunt. Fulgur quoque per cælum in modum serpētis cucurrisse uisum est. Et libro nono, capite quinto, cōmemorat prodigia quæ acciderunt in urbe Carnotina, Aurelianiensi, & reliquis uicinis oppidis: uasa per domos signis quibusdam sunt notata, quæ deleri nullo modo potuerūt. Octauo mense uindemia iam peracta, palmites uuas recētes protulerunt. Serpentes quoque ex nubibus decidisse, quidam asserunt.

Pelagio pōtificatū Romanæ ecclesiæ obtinente, sub Tyberio Cæsare, draco mortuus cum magna serpentum copia Romam præterfluens, pestem excitauit: quæ ipsum quoque papam sustulit, ut refert Martini Chronicon manuscriptum. Sigeberti Chronicon sub septimum annū Mauricij hanc historiā collocat. Præterea Sigebertus in Chronico annotat, sexto & postremo anno Tyberij Cæsaris, Turoni uerum sanguinem ex pane fluxisse. Videtur autem hoc miraculū idem esse, quod suprà ex Turonensi recitauimus.

In urbe Turonica, populo ante lucem in ecclesiam festinante, cælo nubilo, cum pluuia globus igneus de cælo lapsus est, tantā & tam claram lucem de se præbens, ut tantquam in meridie, cum sol ad cæli mediū peruenit, omnia cernerentur. Receptus est hic globus à nube: subsecutæ sunt exundationes aquarum insolitæ: Sequana & Matrona in tantum creuerunt circa urbem Parisiorū Lutetiam, ut prope eam aliquoties naufragia contingerent. Autor est Turonensis libro sexto, capite uigesimo quinto.

Iohānes Diaconus Romanus in uita Gregorij, mirabilem de naufragio, quod contigit episcopo Syracusano Maximiano Roma domum reuertente à Gregorio, qui tum sub Pelagio papa scriba palatij erat, historiam recitat. Horribili enim uentorum sæuitia nauis quassata, fluctibus marinis fracta, usque ad tabulas superiores aqua est cōpleta, nec tamen statim submersa. Cum itaque Maximianus cū suis animaduerneret, sese in mortis periculo uersari, sumpserunt omnes cœnam Domini, Deo sese ardentissimis gemitibus cōmendantes. Mirabili igitur Dei omnipotentis prouidentia accidit, ut nauis per octiduum in mari diuagata, tandem ad portum quendam omnes qui in ea erant deduceret: ac quamprimū singuli ex ea incolumes descendissent, submergeretur.

DE MIRACVLIS ET PRODIGIJS sub Mauricio Imperatore.

Chronico Antonini narrat, Anno Mauricij primo Persas direptionibus, incē-

dijs & alijs maleficijs Armeniam uastantes, Ecclesiam quadraginta octo martyrum in Armenia sub Licinio passorum, incendere & flammis exurere nequaquam potuisse.

Anno secundo Mauricij, iuxta Sigeberti Chronicon, Antiochia diuinitus euersa est. Vidit quidam ex ciuibus uir pius & liberalis, largusque in erogandis eleemosynis, seniore albo indutum uestimēto, cum duobus socijs stantem in medio urbis, sudariū quod in manibus gerebat excutientem super mediam ciuitatis partem, quæ subito cum ædificijs & hominibus euersa est. Vix autem retineri poterat à duobus socijs, quo minus sudarium super reliquam quoque urbis partem, quæ incolumis stabat, excuteret. Cum uirum hūc blandis uerbis esset consolatus, ultra non est uisus.

Mouet & hoc admirationem, quod idem Sigebertus de Gunthranno Gallorum rege commemorat: quod cum ex uenatione defessus recumberet in sinu armigeri, de ore ipsius animal exiguum egredi uiderit armiger, cui uolenti per uiuum transire, armiger gladio euaginato transitum & reditum patefecit. Quod cum rursus in os eius ingrederetur, rex expergefactus & stupefactus dicit, se in somnis ferreum transisse pontem, & sub monte quodam ingētes thesauros conspexisse: quos cum inquireret, sicut in somnio uiderat, reperit, & Ecclesiæ donat.

Narrat Paulus Diaconus lib. 17. sub Mauricio: Cæsarem Mauriciū nauigio Perinthum iter facientem, uentorum uehementia & pluuiarum importunitate, uix saluum & incolumem ad locum qui dicitur Daoniū peruenisse. Nocte uerò illa mulierculam quandam eius loci pēperisse, uocesque maximè miserabiles propter immensos dolores edidisse. Mane autem facto, misisse Imperatorem famulos, qui seriò inquirerēt de eo quod acciderat, inuenisse uerò infantem natum, oculis, palpebris, manibus carentē, & caudam instar piscis habentem. Hac ipsa denique die Mauricij equum, qui aureo erat circumdatus ornatu, subito ruptum esse, cum caderet.

Terræmotum Antiochiæ factum, his uerbis describit Euagrius libro sexto, capite octauo. Anno nuncupationis Antiochenæ sexcētesimo trigesimo septimo, & post priores terræmotus sexagesimo primo, ultima die mensis ultimi, cum ducta puella uirgine nuptias celebrarem, ipsaque ciuitas publicam panegyrim ageret, in ipsa pompa, existentibus nobis in thalamo nuptiali, circa horam tertiam, qua lucernæ accēdi solent, concussio & motus terræ totam ciuitatem impetu suo conuulsant, & magnam ipsius partem ipsis fundamentis cōcussis deiiciunt: sic ut cuncta

cuncta quæ circa sanctissimam erant ecclesiam, ad pavementum usque prosternebantur: solo seruat hemisphærio, quod ex lignis lauari ab Ephraimio constructum erat, postea quæ ex motu qui Iustini tempore acciderat, continuis quassationibus ad aquilonarem partem subuersum esset, deinde & ligna trabalia prolaberentur, quæ & propter conquassationis uehementiam ceciderunt, nutante quidem hemisphærio, & tamen quasi ad certam quandam regulam in locum suum restituta. Ceciderunt etiam multa de Ostracina, quam uocant, & Psephion, de quo antea diximus: & omnia ea quæ Brisia uocantur, & quæ circa uenerandissimum sunt Deiparæ templum, sola media porticu mirabiliter seruata. Et omnes quoque turres in plano constitutæ, idem mali perpeßæ sunt: reliqua æconomia illæsa manente, demptis propugnaculis, quorum nonnulli lapides in diuersum qui dem mutati sunt, non autem prolapsi. Concussa sunt autem & alia templa, & ex publicis balneis alterum iisdem horis diruptum est, & multitudo promiscua in illo intercepta: & ut quidam conijciunt, sumpta è pane coniectura, circiter sexaginta millia calamitas ista absumpsit. Seruatur autem sacerdos supra spem omnem, cum tamen habitaculum in quo ipse sedebat, in uniuersum deciderit: nec quisquam prorsus seruatus sit, nisi ij tantum qui circa illum stabant: qui etiam portando educti, perque funem quandam descendunt. altero motu locum illum eruentes, atque ita periculo sese subdixerunt. Verum uicissim salus quædam contigit huic ciuitati, magno Deo iram suam misericorditer terminante, ramoque miserationis & misericordie peccata castigante. Nullum enim ortum est incendium, quamuis tam frequens passim flamma esset in ciuitate, cum eorum lychnorum qui tam publicæ quam priuatæ læticiæ gratia accensi erant, tum culinarum, uaporariorum, balneorum, & alij innumeri. Sunt autem & plurimi magnæ dignitatis uiri comprehensi, inter quos fuit etiam Asterius, & ipse terræ motu oppressus.

Circa annum Mauricij, ut uidetur, octauum, cum Childebertus Galliæ rex accepta pecunia ab Imperatore, ut Longobardos Italia pelleret, cum exercitu Italiam peteret, multa prodigia conspecta sunt: referente Turonensi libro octauo, capite 18. Ait enim, sese cum alijs quibusdam per duas noctes uidisse radios ab Aquilone fulgentes, & splendorem de se emittentes: ab ortu & occasu sanguinolentas nubes. Tertia nocte hora secunda rursus apparuisse hos radios confirmat, totum cælum operientes: & ad nubem pellucidam, quæ erat in medio cæli, se conferentes. In medio autem radiorum alias extitisse nubes

coruscantes & fulgurantes. Meminit & eodem libro, capite uigesimo quarto, insularum incendio absumptarum per dies septem. Itæ insulæ non procul à Venetorum urbe sitæ, in quibus stagnum cõuersum sit in sanguine.

Lōgobardi Anthari, Flauio duce, iniquis auspicijs urbem Romam obsidēt: cuius obfidionem, assiduus imbris tempestatibusque deterriti, non sine magna hominum pecorumque iactura soluere coacti sunt. Pestilentia subinde uehemens & perniciosa successit, ut author est Bonfinius Decade prima, libro octauo.

Maximam fuisse siccitatē à Ianuario usque ad Septembrem, quam comitata est fames, & rerum ad uictum necessariorum extrema inopia, Diaconus libro quarto de gestis Longobardorum, capite primo refert, circa decimum annum Mauricij Imperatoris. Et addit Gregorius Turonensis, in tantum inualuisse & auctam esse famem, ut non solum iumenta, sed & immitissimæ feræ mortuæ sint in syluis. libro decimo Historiarum, capite uigesimonono.

Hanc quoque siccitatem (ut idem Diaconus loco antè citato commemorat) inaudita locustarum multitudo subsecuta est: quæ absumptis biennio longè lateque segetibus, grauissimam Italiæ reliquerunt famem. Turonensis etiam libro sexto Historiarum, capite quadragesimo quarto, facit mentionem locustarum quæ per quinquennium Carpitaniæ prouinciam uastauerint, & postea in aliam prouinciam auolauerint.

Recenset & alia prodigia, quæ eodem Imperatore accidisse adfirmat. Ianuario menses rosas uisas. Circa solem, conspectum circulum mixtum diuersis coloribus, sicut iris apparere solet. Tempestatem quoque horribilem subsecutam, quæ uineas & segetes deuastauerit. Libro septimo, capite undecimo, idem Turonensis alia prodigia uisa esse narrat. In uineis conspecti sunt noui palmites, mense decimo uuas habentes. Arbores floruerunt. Pharus magna per cælum discurrebat. Radij item in cælo conspecti sunt: à parte Septentrionali columna ignea quasi de cælo pendens, & stella super eam spacio duarum horarum uisa est. Andegauensis terra tremore est concussa.

Cometam hoc tempore per integrum mensem in cælo arsisse, scribit Bonfinius decade prima, libro octauo.

Tredecimo imperij Mauricij anno, nascuntur monstra in suburbanis Byzantijs: puer uidelicet quatuor pedes habens, & biceps alter. autor est Paulus Diaconus libro decimo septimo. Nicephorus libro 18. capite 35 addit, utrumque mandato Imperatoris feruore concisum esse.

negocium patefacit: & ad desperationē inclinans, à Remigio cōsolationibus erigitur. Per septenniū inclusus, uixit in angusta cellula, Remigio interim ipsius ecclesiam procurante. Septimo demum anno apparet ei angelus Domini, & iubet ipsum egredi ē cella. Respondet ille: sibi non esse integrum ut exeat. apud Remigium enim clauēs seruari. Angelus uicissim: Vt cognoscas me à Deo ad te missum esse, ecce saluis signis omnibus ostium tibi patebit apertum, sicut & cœlum tibi apertum est. Genebaudus rursus ad angelum dicit, sese egredi nolle, nisi ipso Remigio ueniente, à quo inclusus esset. Itaq; angelus Remigio hæc omnia cōmemorans, efficit ut Genebaudus ex illo carcere liberatus, in episcopatum restitueretur. Refert & Sigbertus hanc apparitionem. Sed manifestè pugnat hæc desertio coniugij, itē satisfactio cōtra uerbum Dei, & uidetur ad cœlibatum & satisfactiōes confirmandas hæc fabella cōficta esse.

¶ Superstitionem & idololatriam, fiduciam in homines demortuos, & eorū inuocationē cōfirmat hoc miraculum, quod ex Gregorio Turonensi cōmemorabimus: qualia certè multa hac ætate & posteriorib. temporibus acciderunt, uel potius cōficta sunt. Libro 5. cap. 6. scribit, Leonastem Bituricum archidiaconū, cataractis decidētibus oculorum beneficio priuatū esse. Frustra autē medicorum opem implorans, ac sese tandem ad Martini basilicam cōferens, spacio duorum aut trium mensium ieiunio & precibus macerans, uisum ut reciperet ardentè petebat. Instante festo Martini, uisum recipit. Ex ipso autē fine huius miraculi patet, quàm scdē diabolus imposuerit hominibus, ut cōfirmaret idololatriam mortuarū creaturarum, contra mandatum Dei, quod adorationem creaturarū siue uiuentium siue defunctorū seuerissimè prohibet. Adijcit Turonensis ibidem, tunc multa accidisse miracula circa Martini sepulchrum. Et paulo post cap. 8. eiusdem libri inquit: ad sepulchrū Germani episcopi Parisiensis, complures quoq; miraculosas uirtutes contigisse. Hæc absq; dubio, Deo permittētē, à diabolo sunt facta, ut inuocatio mortuorum hominum constabileretur, & homines miseri ab inuocatione filij Dei mediatoris abducerentur.

Zonaras annaliū tomo tertio recitat, sub Anastasio simulachrū æneū Fortunæ urbanæ muliebri specie, quod alterum pedem in nauī ante se posita, ænea & ipsa, haberet, alibi in urbe sterisse, cuius nauis uel uetusta corrupte, uel per insidias cōtuse, fragmenta quædam ablata fuerint. Ex eo naues onerarias Byzantiū amplius non appulisse: sed cum propè accessissent, uiolētia uentorum

repullas esse. ac nisi lōgæ naues, multis concitata remigibus, sarcinas earū in urbē peruexissent, populum fortassis fame periturū fuisse. Quæ res cum ad tempus durasset, curæ fuit magistratibus: causaq; mali à quodā solerti coniectura indagata, fragmentis nauis illius æneæ studiose cōquisitis, & in suū locum restitutis, expeditam nauigationem & mare nauigijs repletum fuisse. Vt autē certō scirent, illud appellendis nauibus obstitisse, denuō sublati fragmentis quęcunque naues tum appellerēt, iterum uiuentorum reiectas fuisse. Ea re comperta, nauem illam magno adhibito studio esse renouatā. Sed apparet, hoc quoq; miraculū superstitionē & culturam idolorum cōstabilire: & potuit diabolus hominibus alioqui deditis idololatriæ, ita permittente Deo, illudere. Hinc etiam licet cōiecturam facere, unde miracula circa sanctos in ecclesiam Dei irrepserint: cum etiam gentilium dij, ut hic Fortuna, ita miraculis, id est illusionibus quibuscūq; sibi cultū quendā & uenerationē cōparauerunt.

Nicephorus lib. 16. cap. 5. autor est: Theodora fœminam nō procul ab urbe Alexandria, uirili habitu in monastica uita pœnitentiam egisse, propter cōmissum stuprum, ac à nemine ante diem obitus cognitam. Migrationem uerò eius, monasterij præfecto ostendisse Deum: ascēsum uidelicet quendā mirificum, & domum lōgè splendidissimā, per quam Theodora ipsa à comitatu & à satellitio illustri producebatur. Sed hæc fabulam resipiunt, & ad confirmationem satisfactiōum humanarum, quæ merito Christi derogant, tendunt.

Euagrius ex Procopio recitat, Narsen præfectum Italiæ, propter pietatis studiū monitum à Deipara uirgine, quando sibi pugnam esset, quando non: & qd manus conferenda non esset, nisi accepta prius tessera. libro 4. cap. 24. Sine dubio autem fuit mera diabolica illusio, ad cultū Mariæ confirmandum. Nam quid est magis à ueritate alienū, quàm Mariam, quæ in uiuis arma nulla, neque eiusmodi res militares tractauit, nunc post mortem de cæde, deq; uictoria uaticinari, sine omni uerbo Dei? hic nimirum à diabolo miseri homines irridentur & fascinantur, quando uerbo Dei relicto, uisiones & somnia curant: magisq; prolabantur in cultum creaturarum, quàm ueri creatoris rerum omnium.

Idem autor ex Procopio cōmemorat mirabilem quandam, sed tamē supersticiosam quoq; historiolum, de Thoma Apamæorū episcopo: qui rogatus à plebe, lignū crucis (id est idololatriam scdā cōtra uerbum Dei) adorandum exosculandumq; præbet. Secutum autem hunc Thomam, de loco in locū

migrantem, ignem admodum grandem, luculentem quidem, sed non comburentem: sic ut omnis ille locus, ubi crucis lignum ostendebatur, ardere uideretur. Factumq; hoc non semel atq; iterum, sed frequenter. Euagrius libro 4. cap. 26.

Ex Procopio etiam hanc narrationē textit Euagrius: Edeſſæ urbis ciues in summa rerum desperatione, cum iam iam urbs capienda esset per Chosroen Persam, imaginē quā Christus ipse fecerat, & ad Abgarū miserat, ad fossam adduxisse, & immerſam aquæ contra rogū & ligna obieciſſe: quo facto, dicto citius struem lignorum in cinerem redactā, & aggerem, quam Chosroes extruxerat ut pedeltri impressione urbem inuaderet, cōbustum. Sed cum hæc historia de imagine à Christo facta, & Abgaro transmissa, non sit literis tradita ab Eusebio Pamphili, qui tamē epistolæ Christi mentionem facit: quis non suspicetur, inferioribus seculis hæc conficta esse, ubi nimirum non tantū cineres defunctorum, sed etiam pictæ imagines cœperunt adorationem & culturam, quæ soli Deo conuenit, expetere, imò extorquere?

Chosroe Sergiopolum obsidente, tandem cōditione sese dedunt ciues, ut pro redimenda ciuitate sacri thesauri darentur. Seruauerant autem ciues Sergij martyris reliquias in oblonga quadam urna deargentata. Hoc cum ad Chosroen perlātū esset, uniuersum exercitum iratus ciuitati immittit. Verū subito acies quædam in ambitu ciuitatis apparens, acriter pro illa decertat: qua re uisa, exercitus retrocedit, & Chosroi ea cum admiratione renunciat. Qui intellecto miraculo martyris, Sergij metu correptus, & Christianorum fidem admiratus, discelsit. Euagrius lib. 4. cap. 28. Et hoc miraculum edirectum est, ut culturam martyrum, & hominum mortuorum perſuadeat. Mirum autem est, qd̄ Dei summa est obliuio, ubi ista spectra describuntur.

Hoc etiam miraculum (quod idem Euagrius libro quarto, capite trigesimo quinto, de Thoma eremiticam uitam in Syria concaua colente, recēset) superstitiosum defunctorum cultū confirmat. Corpus huius Thomæ miraculis clariuit. nam cū unus & alter post ipsum sepulti essent, corpus illius supra illos inuentum est. Admirātes itaq; de hoc, sancto Ephraimo significāt, ac corpus illius publico honore & pompa Antiochiā transferunt, inq; cœmiterio condunt. unde & pestifer morbus, qui tum inualuerat, facta hac translatione quieuit: si credere fas est.

Paulus Diaconus libro secundo de gestis Longobardorum, capite nono recenset, Felicem & Fortunatum oculorum dolore uehemēti cruciatos, ad altare Martini sese con-

tulisse, ibique in oleo lucernæ, quæ cineribus Martini erat accensa, paululum intincto digito oculos illeuisse: quo facto, uisum recuperarint. Ergo debebant homines superstitiosi oleum adorare & colere, non ossa mortua Martini.

Sigebertus scribit, Benedicto ad montē Casinum iter instituenti, ad omne biuium duos angelos occurrisse, uiam ipsi mōstrantes. Eiusmodi apparitionibus uoluit malignus spiritus monasticam uitam, quā Christus ipse taxat Matthæi uigesimo quarto, confirmare.

Maurum Benedicti discipulum eo ipso tempore, quo Benedictus ex hac uita emigravit, in uisione quasi stratum uiam pallijs & lampadibus coruscantem, recto tramite ab eius cella in cœlum directam uidisse, hancq; esse uiam per quam Benedictus in æternam patriam ascenderet, autor est Iuo in Chronico. Hac uisione monasticā uitam uoluerunt confirmare, quæ est contra uerbum Dei.

Ex Procopio refert Euagrius, Cyprianū frequēter in somnis apparuisse Libycis, propter uiolatum templum suum contristatis, ac dixisse: Christianos minimè debere de hoc suo templo contristari, & curis angī. senamq; progressu temporis ultionē sumpturum, eamque prophetiam Belisarij temporibus effectum esse sortituram: idq; postea sic accidisse. Hic considera Lector, quòd non modò omnia propemodum beneficia defunctis creaturis tribuantur, quæ Deo accepta sunt ferenda: sed etiam, quòd eiusmodi apparitiones defunctorum prorsus sunt contra uerbum Dei. Item, quid crudelius, quàm sanctos post mortem lemer ulcisci? O tenebras ingentes. Ita nimirum demōtantur homines, quando uerbo Dei relicto, à mortuis creaturis auxiliū & salutē sperant.

Turonensis libro octauo, capite decimo sexto, catalogum textit miraculorum Martini, quæ à Vulfilaco diacono se audisse dicit: sed ea sunt prorsus ad hunc directā finē, ut idololatricam hominū defunctorum adorationem promoueant, cultusq; soli Deo præstandos impediunt ac obſcurent. Eodem libro, cap. trigesimo tertio, sancto Germano ascribit, quòd quum urbs Parisina incendio flagraret, & uis ignis grassaretur in carcerem, quo uincti detinebantur, apparuerit, captiuosq; ex præsentissima interuentione liberauerit, fractis ac cōminutis catenis quibus erant ligati. Sancto uerò Martino attribuit, quòd à flammis incendij & ignitis globis aduolantibus, sacellum suū cum uicinis ædificijs seruauerit & protexerit. Et uirum quendam cum sua coniuge fuisse in oratorio, qui precibus suis & inuocatione Martini hoc impetrauerint.

Ibidem

Ibidem narrat, urbem Parisinam antiquitus fuisse consecratam, ita ut nec incendium ibi grassari, uel serpens aut glis apparere posset. Accidisse uero tunc, ut cuniculus porci à foribus expurgaretur, ac serpens & glis eneas inueniretur. Quibus ablatis, non solum glirum ac serpentes apparere, sed incendia quoque grassari cepisse. Verum illa omnia meram superstitionem & idolomaniam spirant.

De sancto Gregorio miraculosam historiam recenset in Vitis patrum, Gregorius Turonensis capite septimo. Quod nocte ad preces faciendas solitus sit surgere in scissis omnibus, & quod ei ostium baptisterij diuinitus sit apertum, ac audire sibi uoces psallentium trium horarum spacio. Turonensis adijcit, sese existimare, quia in eo loco seruentur reliquiae sanctorum, quod ipsi sese psallenti Gregorio adiunxerint. Prolixum uero catalogum texit miraculorum huius Gregorij, ibidem: ut quod uinctos in carcere ipsum intiocantes, cum ipsius funus deduceretur, mirabiliter in conspectu omnium liberauerit, disruptis uinculis, & ostio carceris aperto. Et huiusmodi alia, quae omnia tendunt ad destructionem ueri cultus Dei, & instaurationem idololatriae, quae committitur inuocatione & cultu sanctorum.

Copiosus quoque est Turonensis in describendis miraculis Nicetij Lugdunensis episcopi: sed pleraque omnia superstitione redolent. Et ut pius Lector animaduertat, diabolus hostem Dei & uerae religionis, palpalibus tenebris ac mendacijs tunc lucem uerbi obscurasse & obnubilasse, ultra ea quae enumerauimus, adhuc alia quaedam commemorabimus, ut ex ungue leonem, quod dicitur. Diacono suo dederat calulam, qua solebat uti pro uestimento: qui scindens partem de capsa, fasciolam inde sibi faciebat, qua pedes coregeret. Sed quamprimum pedes ea cooperuisset, à diabolo prostratus est in terram, sanguinem euomens, ac extendens ad focum pedes, eos ab igne deuorari passus est. Eiusdem farinae est & illud, quod de eodem Nicetio iam defuncto commemorat. Populus herbulas sparserat super tumulum Nicetij. Aigulphus itaque diaconus Roma ueniens, de hisce herbis sacerdote porrigente, secum asportauit, ac febricitantibus cum haustu aquae frigidae exhibuit, ac sanitati euelligit restituit. Siquidem haec ita facta sunt, ut ea Turonensis sua aetate facta esse, p. certo affirmat: ludibria sunt satanae, miseros homines decipientis.

Chronicon Martini manuscriptum refert, ossa seu reliquias Stephani à nobili quadam muliere ignoranter, Hierosolyma Constanti nopolim translatae, existimantem se ossa sui mariti habere. Accidisse uero, ut daemones in aere ululantes factum prodiderint: quos

angeli suauiter canentes fugauerint. Filiam uero Imperatoris demoniacam exclamasse: Si Stephanus uenerit, statim sanabor, &c. Sed haec superstitiosa & ludibria satanae sunt.

Fortunatus multa miracula Medardi (qui obiit anno Iustiniani 29) commemorat: ut quod caeco uisum restituerit: quod furem in uinea uuas rapientem ita ligauerit, ut inde exire nequiverit, nisi de ipsius uoluntate: ite quod caecum illuminauerit tunc, cum corpus ipsius sepeliebatur: item quod uinctos liberauerit: animum quandam morbidam manum habentem sanauerit, & similia. Fides esto penes autorem. Scribit idem Fortunatus, quod quidam in templo Vincentij à peste sit liberatus.

Gregorius Turonensis totus in hoc est, ut sanctorum defunctorum miracula summis laudibus uel in caelum (quod dicitur) usque euehat. Tale est quod capite primo de Gloria confessorum recitat sua aetate accidisse, sibi quod à uiro fide digno relatum. Famulum cuiusdam uiri, potum messoribus costum & preparatum exhaustum. Virum autem inuocatis angelis ab eis impetrasse, ut potus iste reliquus, abunde suis messoribus tota die haurientibus sufficeret. Ceterum inuocare angelos, contra uerbum & honorem Dei est. Eodem libro, cap. 9. multa prodigiosa miracula de oleo sepulchri Martini recenset. Mulier quaedam obfessa, inuncta hoc oleo, à daemonibus est liberata. Caecus inde uisum recepit. Item, daemoniacus quidam unctus hoc oleo, daemone per fluxum uentris egressus. Capite decimo eiusdem libri, de uua decerpta ex uite, quam S. Martinus plantauerat, de qua cera sepulchri ipsius mirabilia narrat. Ex uuis enim inde procreatis, dicit quendam, cui os tumefactum erat propter uenenam, sanitati protinus restitutum, quum tetigisset. Cera uero mulierem surdam & mutam, daemone quoque habentem, in cuius aurem inferebatur paucillum de illa cera, sanata ac liberata.

Capite undecimo narrat, presbytero cuidam obuiam factum S. Martinum, eiusque pedem debilem in nomine Christi sanasse. Hunc presbyterum iussu à puero Martini comite, extruere templum in eo ipso loco, quo S. Martinus steterat, cum ipsius pedem restitueret, in quo paralytici & caeci sanitatem oculorumque recuperarint. Ad quid uero Martinus templo indiget?

Mauri cuiusdam seruus, cum perpetrato scelere aufugisset in templum Lupi Tricassinorum episcopi, à domino suo est deprehensus. Cum autem ira commotus herus in haec prorumperet uerba: En tu Lupe, non auferes mihi seruum meum, nec manum tuam pro te ges: mox lingua eius ligatur, ac mugire incipit instar uaccæ, & die tertia post moritur.

Capite septuagesimotertio scribit idē Turonensis, libro eodem: In urbe Augustodunensi, præsertim uerò in basilica S. Stephani, auditum sonum psallentium. Accessisse uerò duos uiros, qui precandi gratia aderant. Cum introspicerent chorum psallentium, uiderunt insigni claritate pærfulgentem, ac splendore suo cuncta illustrantem. Vnum autem ex illis, hosce duos uiros allocutum dixisse: execrabilem eos rem fecisse, quòd sua curiositate hæc incueri præsumperint. ilico igitur discedant, nisi perire & uitam amittere malint. Vnum ex his obtemperasse: alterum uerò mansisse, qui paucis diebus pòst è uira migrauerit. Vide autem Spiritum homicidij. Sic decet homines affligi, quando uerbo Dei repudiato, uisionibus nimium tribuūt. Ac certum est, non angelos bonos, sed malos, istius homicidij autores fuisse.

Capite 81 refert, de Mariano heremita, cuius festum quotannis celebrari solitum fuit, quòd ædes cuiusdam (qui propter domestica negocia & necessarias occupationes ad festum ipsius diem non aduenerat, cōmonefactusq; à uicino responderat: Meli⁹ esse domi opera facere necessaria, quàm talem sanctum colere, de cuius salute ambigatur) incenderit, & flammis ultricibus absumperit: ita tñ, ut ignis non nisi in ipsius ædes grassaretur. Iterum hic Christiane lector considera spiritum igne sæuientem, ut culturam mortuorum extorqueat.

Capite 83 annotat, ad sepulchrum Maximi Regensis episcopi cæcos uisum recipere. Infantulum mortuum à parentibus ante sepulchrum ipsius proiectū, & per noctē clauso templo ibi relictum, à mortuis excitatum, exaudita precatione & fiducia paratum, quā de eius meritis conceperant. Turonensis addit, sese ipsum puerum adultū hæc sibi referentem uidisse. Hæc relatio nō satis est ad fidem tantæ rei faciendam.

Capite 84. reuelationem mirabilem Valerij episcopi Conforanensis textit. Dicit Theodorum episcopum reperisse duo sepulchra, hæsi tantem tamē utrum esset Valerij. Cum clero itaque tota nocte uigilias celebrans, petebat à Valerio supplex, ut sibi locum in quo requiesceret, patefacere ac monstrare dignaretur. Duas igitur ampullas uino plenas super sepulchris collocans, dicebat: In qua ampulla uinum fuerit autum, manifestum signum erit, hoc sepulchrum esse Valerij. Sequenti die reperit unam ex ampullis, quæ erāt impositæ tumulo Valerij, exundare uino. Vide hic quoq; ineptias & stoliditatem, contra uerbū Dei.

Capite 85, de Syluestri Cauillonensis episcopi lectulo funibus ligato, mira quædā

narrat. Febricitantes positi subtus hunc lectum, recreati & refocillati sunt. Multos dicit sese uidisse, qui abscisis particulis de funibus lectuli, cum infirmos hisce tangerent, pristinae restituisse ualitudini. Matrē suam ait, particula abscissa de istis funibus, puellam febricitantem, cum de collo suspenderet, sanasse. Sic scilicet aucta est cultura mortuorum creaturarum, cum summa contumelia nominis diuini.

Sequanum abbatem, cum adhuc in uiuis esset, expulisse dæmonia, capite octuagesimo octauo refert: & post obitum tres uiros iussu & mandato Gunthrani regis uinctos cathenis, cum ad sepulchrum ipsius inuocaret, fractis cathenis & uinculis disruptis libertati restituisse. Germanū Parisiensem episcopū, paralyticum, recubantem in porticu Vincentij, in qua sepultus est, sanasse, & à paralyfi aliàs incurabili morbo liberasse, refert capite nonagesimo.

Capite nonagesimosexto, de alio quodam paralytico miraculosam recitat historiam. Ad diem festum Albini Andegauensis episcopi, cum paralyticus ille curru uentus adesset, in somnis per noctem uidit ad se uenientem uirū, ac dicentem: Hora tertia surge, & basilicam ingredi. futurum enim est, ut ea hora Martinus cum Albino ingrediatur. Si eo momento adfueris, sanitatem recuperabis. Quod ita factum esse, multis id ipsum spectantibus, sicuti fuerat ei in somnis prædictum, Turonensis confirmat. Eo enim homines iam redacti erant, ut posthabito uerbo Dei, in illas præstigias animum cogitationesq; intenderēt.

Huc & illud pertinet miraculum, quòd capite nonagesimoseptimo de Hospitio confessore in literas retulit. Cum enim sepeliretur, uir quidam de sepulchro ipsius puluerem sumpsit linteo inuolutum, secū asportans, ac ad Lirinense monasterium pergens. Naui autē uentus cum appropinquaret monasterio prædicto, nauis uelut rupes immota in medio mari consistit. Mirantibus uerò & stupentibus Iudæis, quorum erat nauis: uir ille patefacit, sese habere reliquias Hospitij secum. ideoq; nunc demum reipsa experiri, nauem ab ipsidem reliquijs teneri, nec loco moueri posse, nisi uela dirigant ad Lirinense monasterium, ubi sanctas reliquias sit depositurus. A quo uerò spiritu hæc facta esse credas? certe sanctus Spiritus uetat id fieri.

Huius farinae est hoc quod capite nonagesimooctauo recitat, de quodam eremita, qui multis annis in lignea olla coxit cibū suū, igne nō deuorante & cōsumente materia ligni. O credulos & stupidos homines: Sequenti capite, Auiti abbatis Carnotensis potentiam

potentiam & uim in plectendis ijs, qui festum ipsius diem colere & obseruare neglexerunt, describit. Quidam enim ciuis Aurelianensis, quum in uineam suam sese conferret laboraturus, die festo Auiti, admonitus à reliquis ne id faceret, quāprimū manum operi admouit, facies eius contorta ad tergum (scilicet à spiritu homicida) est conuersa. Tumbundus igitur spectante magna hominū multitudine, basilicam Auiti ingreditur, deprecās culpā: & paucis diebus post, ut facies in suum locum cōuerteretur, impetrat. Et sic stabilitur cultus mortuæ creaturæ.

Visionem de duabus uirginibus, non procul à Turonensi urbe in mōticulo quodam rubis & sentibus consito sepultis, cōmemorat capite 18. Noctu dormienti cuidam apparent, exponunt se ibi esse sepultas, ac sine operculo imbrum iniurias diutius ferre nō posse. O puluerem delicatū. Orare itaq; & obsecrare, ut si uellet rebus suis consultū, incisis uepribus, tumulis opercula adderet. Quod cum negligeret uir ille, altera uice ei apparent, cōminantes mortem ni imperata faciat. Scilicet, ut spiritus homicidij se patrefaceret.

In dedicatione oratorij sui ignitum globum apparuisse, & totum oratorium repletum esse fulgore terribili: cap. 20 tradit.

Apud sepulchrum S. Solennis, febricitantes curari, capite 21 scribit. Et capite 22, idē de Maximo abbate recitat, quod puerum febri ferē enectum seruauerit: & puellam eodem morbo conflitantem sanauerit.

De Monegunde scribit capite 24, quod ulcera curauerit salua sua: & quartana febri oppressos liberauerit. Martiali episcopo urbis Lemouicinæ tribuit, quod puellam aridam manum habentem sanauerit.

In ecclesia Aruernensi quidam impius homo mendaciter iurauerat. Subitō autem linguam sibi ligatam sentiens, mugire incipit. Ac de admissio scelerē dolens & gemēs, prosternitur ante sepulchrum Dretemonij episcopi, eius opem (non ipsum Deum, ut preceptum est) supplex implorans. Sentit itaq; sibi relaxari uinculum linguæ: & expedite rursus, ut antē, loquitur, publicē confitens suum peccatum, quo sibi hanc pœnam sciēs & uolens accersuerat. Capite 29.

Capite 32 narrat, Aruerni uirum quēdam cum puella, quam duxerat, castē uixisse per omnem uitam, nec eam unquā cognouisse. Puella autem mortua, cum sepeliretur, sublati in cœlū manibus, in hæc uerbā prorupisse: Gratias ago tibi omnipotens cōditor, quod hanc puellā, sicut eam mihi tradidisti, impollutam, & ab omni uoluptatis cōtagio purā, ita tibi restituo. Illa uerō subridēs ait: Sile uir Dei, quia non est necesse proloqui

nostrum nemine interrogante secretum.

O præstigias, quibus contra uerbum Dei, coniugij usus sancitur: ut est ille malus spiritus semper cōtrarius ordinationi diuinæ.

Visionem & apparitionem factam uxori Georgij Comitis Aruernæ urbis, capite trigesimo quinto refert. Illa enim uexata diuturno morbo, tandem oculorum eius uis ita labefactata est, & prostrata, ut uisu prorsus priuaretur, nulla iuuante & succurrere medicina. Oblata demum est ei in uisione persona, præciciens ut requisito lapide mundo puellæ, quæ in sancti Veneradi basilica quiesceret, tumulum contegeret: tum eam certō uidendi facultatem recuperaturam. Nihil tale fieri iussit Christus, uel Apostoli. Capite trigesimo nono dicit, sæpe contigisse hoc miraculum, nimirum ut ignis proruperit è sanctorum reliquijs, spectantibus tamē non multis: quia non omnibus datum sit.

Narrat cap. quadagesimoseptimo, duos presbyteros Burdegaleses, quandoquē clerici in templo cōueniant ad implendum psallendi officium, ex sepulchro suam uocē cæteris canentibus & psallentibus adiungere: ita ut clarē intelligi & discerni possit, ac suauitate cōcentus mirum in modum animos audientium afficere. Quis enim dubitet, puluerem defunctorum & ossa cōsumpta ac dissipata, spiritū uitæ pristinæ adhuc habere residuum, animas etiam simul cubare & residere in puluere sepulchri? O efficacem illusionem, prædictam à Paulo, & comparatā ad horrēdas idolomanias stabiliēdas.

Lupiano confessori Deum tantam & tam ualidam ac efficacem attribuisse potentiam, ut apud sepulchrum ipsius, cæci uisum, paralytici gressum, muti eloquium recipiant, capite 54 refert.

Vrspergensis Chronicon pagina 146, uisionem cōmemorat, & apparitionem Iohannis Baptistæ: nimirum quod homini cuidā rapaci & sacrilego, qui monumentum regis Longobardorum Ruotheri in basilica sibi extructa quiescentis aperuerat, & ornamenta corporis, quibus cum erat humatus rex, abstulerat, apparuerit: eumq; duriter compellarit, cur ausus sit corpus huius hominis attingere, qui tamen non recto pede ad ueritatem inceserit, tamen sese ipsius tutelæ & patrocínio commiserit? Quapropter ipsum, patrato hoc facto, non ingressurum amplius hoc templum: quod & factū est. Quoties enim ecclesiam uoluit ingredi, subitō ab aliquo qui gladio iugulū ipsius petebat, retrocedere coactus est. Et hoc spectrū fuit diabolus ipse.

Prolixam ualde texit narrationem Euaagrius lib. 6. cap. uigesimo primo, de supersticiosa & idololatræ uisione Sergij martyris:

quomodo scilicet Chosroes Persarū rex eū inuocauerit: & quodd ipsi apparuerit, promittens certò prolem ex Sira coniuge.

Redolet & hoc superstitionē & fabulam, quod Nicephor⁹ lib. 18. cap. 31. recitat, de sanguineo unguēto ē corpore Euphemie martyris Chalcedone profluere: & Mauricio imperatore, qui hoc miraculum inuestigauit. Capite 32 eiusdem libri, consimilem narrat historiam de unguenti ad Glycerie tumulum miraculo.

¶ Gregorius Magnus plurima recenset miracula in libris suis, presertim uerò in Dialogis, quæ palam confirmant superstitionē, fiduciam in sanctos, idololatriā, inuocationem mortuorū hominum, missam impiam, & alios errores pugnantēs manifestē cū uerbo Dei. Quæ quidem omnia sigillatim commemorare, nimis prolixū foret. Nos ex magno cumulo quædam breuiter & extremis tantum digitis attingemus. Dialogorum libro secundo, capite 28 refert: Benedicto iubente, uas uitreū continens pauillum olei, fuisse foras proiectum in saxa, nec tamē confractum. Vide miraculum ingens. Eodem libro, capite 38 narrat: mulierem quandam mente captam, in specu Benedicti sanatam. Libro tertio Dialogorum, cap. 15, fabulam de urso recitat, qui precibus Florentij monachi ouium custos est factus: ac posteaquam à monachis quibusdā ex inuidia occisus esset, elephantiasī hos esse percussos. Capite uigesimoquarto eiusdem libri dicit: Petrū apostolum in stola candida apparuisse Theodoro, lampadem in templo accendenti. Capite trigessimoprimo, Ermigildi mortē hac sequuta miracula adserit: Noctē psalmodie cantum auditum iuxta corpus ipsius, item lampades accensas apparuisse. Capite trigessimoseptimo, Sanctulum presbyterum a quam benedictione sua in oleum cōuertisse adfirmat. De hoc Sanctulo ibidem dicit, quodd inuocato nomine Iohannis (nō ipsius Dei ueri) ceruicē carnifici præbuerit amputandam: ipsum uerò carnificem leuatū gladium non potuisse mouere.

Libro quarto Dialogorum, capite undecimo, Ursino presbytero morietī Apostolorū principes Petrum & Paulum apparuisse, & ab eis hilariter exceptum esse, hac uoce addita: Bene ueniant domini mei, ecce uenio. & sic efflasse animam affirmat. Capite sequenti eiusdem libri, consimilem narrat uisionē: Probo nimirum Reatinæ urbis episcopo in extremis agente, ingressos ad ipsum Iuuenalem & Eleutherium martyres, stolis albis amictos, animam eius excipientes, secumq; auferentes. Capite decimotertio refert: Gallæ ancillæ Dei grauiter ex morbo, quem Cancrum medici uocant, decumbenti, no-

sturno tempore Petrū apostolū apparuisse, dicentem: Dimissa sunt tibi peccata, ueni. eamq; tertio die pōst defunctam. Capite decimoquinto scribit, ante cellulam Romulæ monachæ cœlestes exequias celebratas à duobus choris psallentium: ac eodem tempore, ipsam ex hoc exilio ærumnoso in eternam migrasse patriā. Capite decimosexto, de Tarilla amita sua Gregorius narrat, Felicem atauum suum, Romanæ ecclesie antistitem, per uisionem Tarillæ mansionē perpetuam, per uisionem Tarillæ mansionē perpetuam ostēdisse, ac dixisse: Veni, quia tuæ claritatis ostēdisse, ac dixisse: Veni, quia in hac telucis mansionē recipiam. Postea & hæc annectit: Iesum Tarillæ morietī præstō fuisse. Capite decimoseptimo recitat, Mariam matrē Christi cinctam choro puellarum, albis uestibus induto, Musæ puellæ in uisione dixisse: Si uelit ad hunc cœtū augustinissimum trigesimo die pōst peruenire, ut nihil ultrā leue & puellare ageret. Capite uigesimoprimo, duos monachos à Longobardis de arboribus suspensos, eodem die clara uoce psallere cœpisse asserit. Capite uigesimosecundo cōmemorat, montem & syluam tremore cōcussam, cum Surani abbatis corpus à Longobardo cōfossū, in terram caderet: quasi terra, sanctitatis eius pondus ferre se non posse diceret. Capite quadragessimoseptimo trium meminit uisionū, seu apparitionū, de Antonio, Merulo & Iohanne, monachis. Antonio dicit per uisionē significatum, ut præparer se ad migrationē ex hac uita. Merulo adfirmat coronam, ex albis & fragrantibus floribus contextam, de cœlo in caput positam, cum iam spiritum efflaret. Iohanni ægrotanti ait senem quendā apparuisse, eiq; dixisse: Surge, hac uice non migrabis, sed aliquanto pōst. Quinquagesimo capite sanctimonialē quandam in templo Laurentij tumulatam, custodi ecclesie per uisionem semiustam esse cōmonstratam annotat. Capite quinquagesimotertio, ut planum fieret non prodesse, uel non iuuare animas impiorū, si corpora mortuorum in ecclesijs sanctorum sepeliantur, confirmat, duos cacodæmones Genuæ, corpus Valentinini ligatis pedibus, centibus id custodibus, ex sepulchro extraxisse, ac extra ecclesiam in aliud sepulchrum proiecis-
le ferè miraculum de Tinctoris corpore, Romæ in Ianuarij martyris templo sepulto, ac in sepulchro combusto, relictis saltem uestibus, quibus fuerat inuolutus, cap. 54 recitat.

Dialogorum libro primo, capite quarto, recitat uisionē de castratione Equitij, ab angelo facta. Meminit & miraculi circa sepulchrum eius, quodd scilicet uentus arcam quæ rusticus quidam frumēto plenam imposuerat tumulo raptam longē proiecerit. Eodem libro, cap. 5. adfirmat, Constantium ecclesie

clesiæ S. Stephani ministrum, aqua & papyro lampades, cum oleū deficeret, repleuisse, ac igne admoto papyrum incendisse, ac in oleum conuertisse. Capite octauo asserit, Anastasium abbatem monasterij quod Suppentonia uocatur, de nocte alta ex rupe monasterio uicino nominatim uocatū cum septem fratribus, & paulo post mortuū. Undecimo capite narrat miraculū Martyrij monachi Valeriæ prouinciæ: quod panē in furno, cineribus & prunis testū, fide sua cruce signauerit. Pertinet & hoc miraculum ad confirmationem monasticæ superstitionis, quod Dialogorum lib. 2. cap. 24. cōmemorat de monacho, qui ad parētes sine benedictione claustra monasterij exierat, quod eodem die sit mortuus. Cumq; esset sepultus, postero die corpus eius extra sepulchrum proiectum est inuentum. Huc etiam illud miraculum spectat, quod eodem libro, cap. 25. annotat, de monacho qui inuitus retinebatur in monasterio, & serio instabat ut facultas discedendi sibi cōcederetur. Dimissus enim à Benedicto, in uia obuuium habuit draconē aperto ore eum inuadentem & aggredientē: ac tremens & palpitans cum auxiliū monachorū inlamarēt, in monasteriū est reducť.

In epistola ad Theodistum inquit, quendam ex Longobardis in Transpadana regione reperisse clauem Petri auream, regi Longobardico maximi muneris loco transmissam, ac cultro eam incidisse. quod quamprimum tētare, furore correptus satanico, cultro sibi iugulum discidit, eademq; hora mortem oppetijt. Ecce spiritū homicidij. Et unde Petro tam preciosa clauis? & ad qd? Ad monasticam uitam corroborandā & stabiliendam, faciunt & hæc miracula, quæ Gregorius lib. 9. Epistolarū, indiſtione quarta compleſtitur: quod monacho uolēti deserere monasticam uitam, & clam sese ē monasterio proripere, canis ater uenerit obuīā, ipsum dilaniaturus. Is uerē fuit diabolus, sine omni dubitatione. Item, quod alius ē monachorū grege, inscijs reliquis discessum parans, à cacodæmone horribiliter sit uexatus: quia nimirum diabolus cultū monasticum uoluit obseruari.

In expositione Euangeliorum, homil. 7. recitat quēdam miracula pro confirmatione missæ. Mulier quēdam, cuius nomen dissimulat, marito in captiuitatem abducto peregrē, existimans eum mortem obiisse, certis diebus curabat pro eo missam offerri. Mirū dictū, quoties sacrificulus missificabat, toties ei uincula quibus erat constrictus, laxabantur. Sed ubi Christus ita iussit missam offerri? Consule uerba testamenti Domini, quæ aliter te erudiant. Refert itē & uisionem cuidam, diacono Calsij Narniensis ur-

bis episcopi, oblatam. Iussus enim diaconus fuerat, ut episcopo sacrificati diceret, ut strenuē peracto officio, accingeret sese ad iter ex hac miseriæ ualle ad cœlestem patriam. Quod cum ille episcopo annunciare negligeret, uerberibus à domino (scilicet cacodæmone) percussus, ac uulnera ei inflicta. Est enim diabolus spiritus homicidij, eiusmodi tyrannide cultus suos confirmans.

In Euangelia, homilia 38 narrat, quendam amore fratris, qui monachum profitebatur, aliquandiu hæsisse in cōsortio reliquorum: non tamen persuaderi potuisse ullis blandimentis, ut ipse quoque ordinis stigma susciperet. Tandem uerò cum pestis ad mortem usq; ipsum afflisset, subito inlamarē cœperit, sese à dracone deuorari: & precibus monachorum seruatum esse. Et sic reuera deuoratus fuit.

In Euangelia, homil. 39 dicit, Martyrium monachum in specie leprosi ipsum Christū Dominū nostrū gestasse: agnitū tum deniq; cum in cœlū rursus ascendisset. Sed ad quid?

In Euangelia, homil. 32, recitat historiā miraculosam de matrona orante: qd̄ egrediēs duos peregrinos sub habitu monachorum inuenerit angelos, quibus cum uellet erogare eleemosynam, subito euauerint. Quis uerò dubitare hac de re audebit? Historiolam de Victorino in peccatum lapsō, & agnito scelere, conuerso ad Deum, annotat in Euāgelia homilia 34. Is cum post aditā pœnitentiam se in monasteriū contulisset, solitus est ante uigiliarum celebrationē exire in locum quendam secretum, ut precibus uacaret. Subito aut̄ eum lux de cœlo circumfulsit, & uox audita quæ diceret, Dimissa ei esse peccata.

Cōmemorat etiam de Theophanio Centumcellensi, in Euangelia homilia 36, quod post obitum cōiungi ipsius reuelatum sit, ut marmor sepulchro impositū tollerēt & mutaret. Quo facto, tantam ex eius corpore fragrantia odoris emanasse, ac si ex putrescenti carne illius pro uermib. aromata ferbuissent.

Ioannes Diaconus in uita Gregorij multus est in recensendis apparitionibus, & superstitionis miraculis. Pagina tertia, in manuscripto exēplari, refert, Gregorio tribus uicibus angelū in specie naufragi apparuisse, ab eoq; eleemosynam petijisse, ac consecutum quoq; esse. Tandem uerò tantis miraculis condecorasse Gregorium, ut omnibus exemplo ac terrori esset.

Libro 2. cap. 22 cōmemorat, Christum in forma peregrini uenisse ad Gregorium: cui cum aquā fundere uellet ad lauādas manus, euauerit. eademq; nocte per uisionē ei dixerit: Cæteris diebus me in membris meis, hesternō aut̄ die me in memetipso suscepisti.

Ibidem

Ibidē & hoc addit, à Gregorio angelū, ipso tamen primū ignorante, susceptum ho-
spitio: qui postea aperies sese, promiserit ei,
propter liberalitatem quam erga egenos &
pauperes exercebat, pontificatum omnipo-
tentis Dei nomine. En præmium amplissi-
mum. Capite 41, libro 2 dicit, Gregorium
panem mysticum oratione sua, ut confunde-
ret mulierculā, quæ nolebat credere sibi ex-
hiberi uerum corpus in cœna, in carnem uer-
tisse. Capite 40, libro 2, somnium refert
cuiusdam eremitæ, qui petierat à Domino,
ut sibi ostēderet, quam in cœlo esset habitus-
mansionem, propter sua merita. Ei res-
ponsum datum, cum Gregorio recepturū
eum laboris sui præmia. Idem Ioannes li-
bro 3, cap. 58 recitat de uestibus sub altari Io-
hannis seruatis, quæ siccitatis tempore ex-
cussę pluuiā, pluuioso uerō & nimbofo tem-
pore serenitatem attulerint.

Hęc odiosa satis & molesta narratiōe per-
currimus, ut attendant lectores, qualia nūc
tempora surgāt: nempe in quibus homines
quibusuis præstigijs fidem adhibuerūt, uer-
bo Dei relicto: & mortuarum creaturarum
cultum summopere adauctum esse. Quę au-
tem potest maior esse dementia, quā exan-
guia ossa, imō puluerem defunctorum tanta
reuerentia colere, ut etiam inuocatio, quæ
soli Deo conuenit, eis attribuat? Sint sanē
quædam præstigiæ hominib. obiectæ à mal-
is spiritibus: uerū intentio finisq; consi-
deretur. Nam eō adduxit miserrimos homi-
nes cacodæmon ille astutissimus, ut relicto
uerbo, imō contra uerbum Dei, putarint se
ueneratione defunctorum creaturarum salu-
tem corporalem & æternam consequi.

CAPVT XIII

DE REBUS IUDAICIS, EX-
ternis, siue politicis.

Entem Iudaicā hac etiam æta-
te, per totum orbem disper-
sam fuisse, & sua in amplis
quoque ciuitatibus habuisse
loca, multorum testimonia
affirmant. Gregorius enim in Cōmentarijs
super Cantica canticorū, explicans hæc uer-
ba, Reuertere, reuertere, &c. inq̃: Bene qua-
ter reuerti monetur, quia in quatuor mundi
partes modō Iudæi dispersi sunt.

Fit autem expressa quorundam locorum
mentio. Nā in Persia Iudæos habitasse, Theo-
dorus lector in suis Collectaneis lib. 2. anno-
tat, inquit: Iudæos & Manichæos usq; ad
id tēpus priores ibi habuisse. Testatur Ni-
cephorus, Homeritas & uicinos populos in
Arabia felici, Iudaicam religionem coluisse:
& quidē tanto cum zelo, ut fidem Christia-

CAP. XIII.

nam ibi ne peregrinari quidem passi sint. li-
bro 17. cap. 32. Plurimos deinde in Tarra-
cinenſi castro, & reliquis Hispanię partibus
constitisse, ibiq; ad celebrandas festiuitates
suas confluisse, Gregorij epistola docet: in
qua episcopum eius loci hortatur, ut eos to-
leret, & humanitate quadam ad Christianā
fidem flectat. lib. 1. cap. 24. Plurimos itē in
Narbona ciuitate, & Malsilia Galliarū fuis-
se, idem Gregorius testatur Epistolarū libro
primo, capite 45. & libro 6. cap. 185.

Fuerunt insuper aliqui in Lunensi ciuita-
te Hettrurię, item Genuę, Mediolani, Nea-
poli, in urbe Romana, & Panormitana: ut
passim uidere est in epistolis Gregorij &
Theodoricij regis Gothorum. Gregorius
lib. 3. Epistolarum, capite 23: libro 7. cap. 16:
libro 5. cap. 131. Theodoricus lib. 2. & lib. 5. in
Epistolis ad Iudæos scriptis.

Fuerūt deniq; plurimi in Sardinia, in Ca-
thina ciuitate, in Agrigentino territorio, &
sic passim uarijs in locis per Siciliam, & alias
insulas ac terras diffusi: ut uerē de ipsis dixe-
rit Propheta, Peccata nostra sicut uenti dissi-
pauerunt nos.

Neq; uerō suam uspiam in repub. habue-
runt *αὐτονομίαν*: sed ubicunq; habitauerunt,
superioribus magistratibus cuiusq; loci in-
ter gentes & Christianos fuerunt subiecti,
& in omnibus pependerunt ex arbitrio Im-
peratoris, nisi quōd ad religionem nulla uiolē-
tia sunt coacti: ut Gregorius ait lib. 12. c. 18.

Passim autē Theodoricus rex Gothorum
edicta ipsis proponit, leges constituit, & pœ-
nas delinquentibus minatur: ut Epistolarū
suarum libro 2 & 5 testatur. ubi inter alia in-
quit: Noueritis uos seueritatem ueteris san-
ctionis minimē diffugere, si rebus non absti-
neatis illicitis. Et paulo post subiungit:
Religionē imperare nō possumus, quia ne-
mo cogitur ut credat inuitus. Concessit ta-
men ipsis quædam priuilegia, in ijs quæ ad
synagogam spectarunt: & subinde mitiora
decreta reperciuit, ut eo facilius ad Christia-
nam fidem allici & adduci possent. Similiter
& Gregorius rationib. magis quā uiolen-
tijs eos sanare studuit: ut narrat de eo Ioan-
nes Diac. lib. 4. cap. 42. Ipsi uerō, sicut est
durę & infractę ceruicis popul⁹, semper ad-
uersa frōte restiterunt: neq; blanditijs neq;
minis persuaderi potuerūt, ut ab erroribus
desisterent, & se ad Christi agnitionē dedu-
ci paterētur: sed traditi in reprobū sensum,
subinde magis magisq; cœperūt induresce-
re. & tandē anno Anastasij 25, qui est à Chri-
sto nato 516, omnes uno ore Thalmud Baby-
lonicū, tanquā ius ciuile & sacrū receperūt,
seq; ad illud obstrinxerunt iuramēto: fuitq;
hęc aperta defectio à Lege & Prophetis, ut
testatur Bibliander Tabula 10.

Deinde

Deinde uerò fuerunt Iudæi ualde in quieti hospites, ægerrimè aliorum iugum ferentes, ubicūq; eis hospitium est datum. sæpissimè enim ad libertatem suam pristinam temerario ausu aspirarunt: sæpe etiam leuissima occasione data, turbulentissimos motus & seditiones cōcitarunt. Romæ sub Theodorico clandestinā molientes seditionē, cōperāt aliquos ciues interficere. Sed re cognita, statim multitudo seruorum confluit, cupiens dominorū cēdē ulcisci: & nisi à senatu essent retracti, totam synagogā cum omnib. Iudæis incēdio perdidissent: ut narrat Theodoricus libro quarto in epistola ad senatum Romanum.

Eodem tempore in Gallia seditionē mouerunt cū Aruernis populis, inter quos habitauerunt: sed expulsi sunt, & diruta est ipsorum synagoga. id quod Fortunatus lib. 5. capite 75, ad Gregorium hisce uersiculis perscribit:

Gens Aruerna etenim sibi erat discissa tumultu:

Vrbe manens una, non erat una fides.

Christiculis Iudæus odor resiliat amarus,

Obstatq; pijs impiæ turba sacris:

Extollens ceruix, Domini iuga ferre recusans,

Sic tumidis animis turget inane cutis.

Quos in amore Dei montabat sæpe sacerdos,

Vt de conuersis iret ad astra seges.

Plebs armante fide Iudæica templa reuellit,

Et campus patuit qua synagoga fuit, &c.

Idem Gregorius Turonensis libro quinto, cap. 11. refert.

Tempore Iustini, Iudæus quidā Dunaas nomine, in Homeritarum regione, Moylen se esse cōtendens, multos Iudæos excitauit: & dum conatur pristinam libertatem uindicare, magnā tyrannidem in ea regione exercet, multa oppida capit & deuastat. Negram quoq; munitissimam urbem adortus, cum uicari capere non posset, Sinonijs artibus pacem ea sancit: & intronatus, omnes Christianos crudeliter & perfide trucidat, ac ipsam urbem incendit. Id quum Iustino nunciatum esset, statim Elesbaan ducem Aethiopum cum exercitu misit, ut supplicium de seditionis sumeret. Is uerò singulari zelo pro Christiana religione præditus, fortiter cum Iudæo congreditur: & primo statim conflictu superior euadens, uiuum eum capit. tandem reliqua multitudo prostrata, auctore tumultus, adhibitis prius exquisitis tormentis & cruciatibus, ferro necari iubet. Vt autem Elesbaan Deo magis gratus esset (sicut ipse superstitiosa quadam persuasione opinabatur) pro concessa uictoria, deposito regno & diademate, asperam monachorum laulam ingressus, ita ut per omnem uitam adiri non posset, solo pane & oleis uescens,

sanctè uitam finijt: ut Nicephorus, eiusmodi superstitionibus mirificè gaudens, libro decimosextimo, cap. sexto recenset.

Iustiniani imperatoris anno primo, Christi uerò 528, in Palæstina Iudæi & Samaritæ Iulianum quendam sibi creauerunt regem: & armis sumptis, passim in Christianos rapinis, homicidijs & incendijs immaniter sauiuerunt. Sed à Iustiniano repressi sunt, qui seditiones interemit, & Iulianū capitali supplicio affecit: ut scribit Paulus Diaconus libro decimosexto.

Aliam anno eius uigesimonono seditionem mouerunt Iudæi & Samaritæ, in Cæsarea Palæstina. Nam impetū facientes in Christianos, multos interfecerunt, Ecclesias incenderunt, & Stephanum quendam ciuitatis præfectum in prætorio peremerunt, ac substantiam eius diripuerunt. Verum uxor illius fugiens in urbem, adiit Imperatorem, rogans Adamantiū magistrum militum, ut ferret sibi suppetias, atq; de autoribus cædis inquireret. Is uerò non diu moram trahens, quoscunq; reperit, grauiter punit: alios quidem suspendit, alios capite plectit, alios opibus exuit, & timorē inculsit omnib. Orientalibus: ut scriptum reliquit Paulus Diaconus libro 16.

Paulo post rursus alium regem cōtra Iustinianum ibidem eligunt: sed fracti & oppressi, passim trucidantur: ut Diaconus lib. 16 narrat. Hac nimirū ratione semper Deus ipsos publicis pœnis repressit, ne aliquā Rempublicam aut regnū constituerent: quāuis factiose & crudeliter illud tentarent, ut extaret testimonium de Messia exhibito, de pœnis aduersus pertinaces.

Constricti igitur legibus & auctoritate Imperatorum, cogebantur tranquillius uiuere: sed tamen quibus potuerunt rationibus Christianos affligerunt. Habuerunt igitur mancipia Christiana, ac suis obsequijs & utilitatibus deputarūt, eaq; occasione Christianos durissimè tractauerunt: ut patet ex epistolis Gregorij, qui ea ipsis uiolenter auferri, aut precio redimi iubet, Epistolarum libro 2. capite 76: libro 3. cap. 21: libro 5. capite 131 & cap. 132. libro sexto, capite 185: libro 7. capite 22, & capite 35, & capite 113.

Et Iohannes Diaconus libro quarto, capite quadragesimoquarto. Vsuris autem semper dedita gens fuit: & abhorrens à labore, mercimonijs potissimū uacauit: ut Iohannes Diaconus libro quarto, capite quinquagesimo scribit.

Exclusi tamē sunt Iudæi ab omnib. dignitatibus, honoribus, functionibus & cōgressibus Christianorū: fuitq; lego ueritū, ne q; Christianus munera à Iudæo susciperet. Ad alloquiū etiam pōtificum nunquā sunt admitti,

admissi, neque concessum ut in scamnis sederent, sed in pauimento merces suas exponere cogeantur: ut scribit Diaconus ibidem. Si quis etiam Christianum læserat, aut religionē uiolauerat, grauissimè puniebatur.

Vt anno Christi quingentesimo sexagesimo, in Oriente Iudæus quidam imaginem Saluatoris de ecclesia furtim deponēs telo trāfixerat: & domum deferens, cum uellet eam flāmis exurere, uidit se sanguine imaginis cruentatum, ibi prē stupore eam abscondit. Sed Christiani eam quærentes, & per uestigia sanguinis inuenientes, sanguinolentam receperunt, & Iudæum lapidibus obruerūt: ut habet Chronicon Sigeberti.

Fuit sub Iustiniano Constantinopoli Iudæus quidam uitriarius, cuius filius cū Christianorum pueris (ut alibi narratum est) in templo corpus & sanguinem Christi accepit. ob eam rem pater puerum in furnum ardentem coniecit: ibi per triduum illæsus & ab igne intactus est conseruatus. Hoc cū Iustiniano narratum esset, filium quidem & matrem lauacro regeneratiōis illuminatos seruauit, parentem uerò in Sycis tanquā paricidam filij sui cruci affixit: ut scribit Eua-
grius libro quarto, capite 36. & Sigebertus in Chronico.

CAPVT XV.

DE ALIIS RELIGIONIBUS extra Ecclesiam.

DE IUDAISMO.

Tñ subinde multi Iudæi ad Christianā fidem passim conuertebantur, tamen plurimi fascinati in suis persistebāt erroribus, nec inde poterant auelli. ut Gregorius homilia decimanona super Euangelia conqueritur, inquit: Præcepta quidem Domini audiunt, sed conuerti nolunt. Et paulo post: Synagoga legis quidem mādāta percepit, prophetias de incarnatione ac passione Domini audiuit, sed credere in mortuum noluit. Item: Hærebunt in erroribus usq; ad finem mundi, primo Regum, libro secundo, capite secundo. Capita autē eadem doctrinæ professi sunt, quæ in seculis superioribus.

DE SCRIPTURA.

Non solum sacra Biblia, eaq; Hebraicè, sed etiā peculiares habuerunt & composuerunt libros, quibus opinionem suam stabilire conati sunt: inter quos est Talmud, quod anno Anastasij uigesimo quinto, Christi quingentesimo decimo sexto, Merimar & Mar filius Rabi Asse, à Rabi Asse aliquous

que perductum, absoluerūt, & publicarunt, ut annotat Bibliander in Tabulis chronici. Et Olympiodorus inquit: Recentium Iudæorum uolumina infinita sunt, & meris fabulis conferta. Dum enim Scripturas nouis quibusdam figuris interpretari student, in ridiculas fabellas & genealogias conuersi sunt, traditionesq; ediderunt à sentētia scriptoris longissimè aberrantes. in Ecclesiast. capite duodecimo.

DE MESSIA.

Messiam neq; Deum esse crediderunt, neq; exhibitū, aut etiā ita exhibendū ut moreretur: id quod passim ex Gregorio est uidere. Nam primo Regum, capite secundo, ita inquit: Iudæi expectant saluatorem, sed Deū esse nō credunt: & dum nominant Saluatorem, non de filio, sed de patris persona intelligunt. Irē: Sacra scriptura euidenter incarnationē & passionē Messiae prædicat: nec Iudæi tam irrationabiles sunt, ut nō uideant hæc opera redemptori conuenire: sed tam cæci sunt, ut promissa audiant, & non credant, ibidem. Singulariter tamen sanctum fore Christum, quem expectant, & suū Dominū asserunt: omnes reliquas promissiones carnaliter accipiunt, ibid.

DE IESU CHRISTO.

Hunc Christum, quem nos mortuū & resuscitatum credimus, ipsi maleficū hominem, qui propter sua scelera supplicio sit affectus, dicunt. Gregorius ibidem. Ac longa hac de re disputatio est inter Iudæum quendam & Gregorium Turonensem, quæ in eius historia extat libro sexto, cap. quinto. Venerat enim Iudæus quidā, Priscus nomine, ad Chilpericum regem, qui ei ad species coemendas familiaris erat. Huius cæsarum rex blandè apprehendens, ait ad sacerdotem: Veni & impone manum super eum. Illo autem renuente, ait rex: O! mens dura, & generatio semper incredula, quæ non intelligit filium Dei sibi Prophetarum uocibus promissum, nec ecclesiastica mysteria in sacrificijs figurata. Hæc eo dicente, subiecit Iudæus: Deus non eget coniugio, neq; prole ditatur, neque ullum cōsortem regni habet, inquit: Ego sum Dominus, & nō est Deus præter me. Ad hæc rex: Quid autē? Ante luciferum genui te? Item: Nunquid ego qui alios parere facio, ipse non pariam? Respondet Iudæus: Deus non potest homo fieri, ex muliere nasci, uerberibus subdi, aut morte dānari. Accedit deinde Gregorius, & explicat: hoc non propter ipsum Deū, sed propter nostram necessitatē fieri oportuisse: ac adducit multa testimonia ex Lege & Prophetis, præsertim ex Esaïæ quinquagesimo tertio capite: quibus euidenter & irrefragabiliter demonstrat, quod Christus sit filius Dei,

Dei, quod oportuerit eum utramq; habere naturam, diuinam & humanam: quod pati & resurgere necesse fuerit. Sed Iudæus, hæc eo dicente, non compunctus est corde, ut crederet: sicut ipse subiicit ibidem.

DE RITIBVS ET CEREMONIJS IUDAICIS.

Synagogas passim habuerunt, in quibus festiuitates suas feriasq; liberâ habuerunt obseruandi celebrandiq; licentiam: 10 ut in Tarracinensi castro. Gregorius Epistolarum libro primo, capite 33. In Panormitana ciuitate. idem libro septimo Epistolarum, capite 26. Neapoli. idem libro 11. Epistolarum, capite 15. Caralis Sardiniae. idem libro septimo Epistolarum, capite 5. Et alijs multis in locis, ubicunq; per longa locorum interualla iuxta quatuor mundi plagas fuerunt à se inuicem separati & dispersi. Item codices & ornamenta quædã 20 possederunt. Gregorius libro 7. indict. 2. epistola 58. Neq; tamen licuit ipsis in synagogis suis quicquã, ultra quàm permillum fuit legibus, præsumere: qd' & ipsum Gregorius indicat Epistolarum libro septimo, capite 26. Item primo Regum, capite 4. & 14. Et Iustinianus Hebræos Pascha suum ante Christianos celebrare nunquã passus est: ut Nicephorus testatur lib. 17. cap. 29. Festiuitatum suarû solennia celebrant. 30 Gregorius lib. 11. indictione 6. epist. 15.

Circumcisione retinuerunt pertinacissimè. Ideoq; quando emerunt mancipia Christiana uel pagana, ea quoq; circumciderunt: id quod seuerissimè postea interdicit Gregorius Epistolarum libro 5. cap. 132.

Ac quamuis Gregorius & alij pij doctores ueræ Ecclesiæ Dei, hac ætate sedulo contra Iudaicam religionem ore & scriptis con- 40 certarunt, (ut narrat Gregorius 1. Regum, libro 1. capite 2. & alibi.) tamè semper concluditur: Etiam si manifestè conuincuntur, tamen non credunt, quia uidelicet ita proiecti sunt, ut non solum non uideant, sed etiam ut uidere non possint. Gregorius 1. Reg. lib. 3. cap. 1. 4. 14. & alibi.

Insensissimi deniq; semper fuerunt omnes Iudæi Christianæ religioni, & suos liberos summa diligentia domi continu- 50 runt, ne Christianorû congressibus interessent, aut ab ijs seduceretur. ac narrat eius rei exemplû memorabile Euagrius lib. 4. cap. 36. de filio uitriarij, ut suprâ recesui.

Iudæi patronos quosdam habuerunt etiam ex episcopis, maximè uerò Romanos pontifices. Sic Gregorius aliquoties pro ipsis sententiam dixit: ut apparet ex libro 7. indict. 2. cap. 58. ubi Victorem, qui ijs eripuerat Synagogam Panormi, iubet præciû 60 soluere, & codices & ornamenta restituere.

Et ex lib. 12. indict. 7. epist. 18. ubi illis locû ad synagogam concedi iubet, ac cauet ne à quoquam affligantur: forte ideo, quia ipsi plus quàm alij pendebant: ut apparet ex libro eodem indict. eadem, epistola 30.

DE GENTILISMO.

Et si subinde in hac ætate Ecclesia Dei creuit, & beneficio Dei per pios doctores & magistratus latè propagata est: tamè Gentilismus adhuc maximam partem orbis terrarum occupauit, & florentissima regna per Asiam, Africam & Europã fascinauit. Sicut inquit Gregorius in Ezechielem lib. 1. cap. 183. Gentilitas longè lateq; in uniuerso mundo distenditur. Item: Sacerdotes Dagon usq; in hodiernum diem remanent, quia qui per immunda desideria antiquo hosti diabolo sacrificant, ubiq; adhuc sunt. Primo Regum, libro 3. capite 5. Ac quidem in Asia prius nominantur Persæ, quod omnis generis idolomanias exercuerint. Euagrius libro 5. cap. 14. Procopius de bello Persico, lib. 1. Agathius lib. 2. Deinde Sarraceni, Turci, & Assyrij: Nicephorus libro 18. capite 36.

In Africa Scenetae, Antarum & Sclauianorum populi, Blémies & Nobatae, apud Niclum habitantes: ut Euagrius libro 6. capite 23. refert: Procopius de bello Gotthorum lib. 3. Idem de bello Persico lib. 1.

In Europa deniq; tota Anglia, & Thulæ insulæ potentissimæ: sicut inquit Gregorius Epistolarum lib. 7. cap. 30. Gens Anglorû in mundi angulo posita, lapides & ligna colit. Et Procopius de bello Gotthorum libro secundo: In Insula Thule deos & dæmones plurimos colunt. Tota Francia sub Ludouico rege, ut scribit Theodoricus rex Gotthorû ad Boetium, ut cytharæ dum 40 mitteret, qui dulci sono fera corda Gentiliû demulceret. Theodoricus Epistolar. lib. 2.

Item in epistola ad Collusticum Comitē, quem hortatur ut Barbaros potius morum honestate ac beneficijs, quàm armis sibi subiungat. Item Boij populi. Iohannes Auentinus libro tertio. Longobardi circa Mediolanum. Chronicon Antonini titulo duodecimo, capite sexto. Et aliæ plurimæ ac opulētissimæ ciuitates & regiones, quarû 50 tetra superstitiones, idolomanie & blasphemie, postea seorsim ordine enumerantur.

De libris quibus usi sunt.

Sacram Scripturâ omnino tanquã fabulosam reiecerunt, & aspernati sunt. Ideoq; tantum humana cōmenta & somnia, eaq; uarijs in locis, uaria ac diuersa, pro ut alij alijs ciuiliores & saniores fuerû, receperû. De omnib. aut Olympiodorus inquit: Quod gentiliû libri & monumeta alter alterius e- 60 uertat & impugnēt sententiã, semperq; inter se gra-

se grauissimū bellum gerant. Olympiodorus in Ecclesiasten, capite 12.

CAPITA DOCTRINAE.

De Deo.

Deum uerū omnes ignorarūt, sicut Gregorius inquit: Barbari omnes sicut insensata animalia uiuunt, Deum uerū nesciunt, ligna & lapides adorant. Greg. lib. 3. Epistolarum, capite uigesimo septimo.

Varia aut habuerunt simulacra, quæ pro dijs coluerunt. Persæ, perinde ut Manichæi, finxerunt duo principia: alterū quidē ut bonum, ita & optima quæq; parturiens: alterum, quod penitus his aduersetur. Nomina uerò istis imposuerunt barbara. bonū nāq; Deum siue creatorē Hormisdas dixere: alterum perniciosum, Arimanē appellarūt. Aquam maximè uenerati sunt, atq; adeo, ut ne hac quidem faciem abluerent, nec eā quoquo modo attingerēt, siue potādi gratia, siue arbores rigandi, siue aliter. Habuerunt quoq; alios deos, quos Gregorū more & ritu coluerunt. Verū ignis ipsis sanctissimus fuit, ideo in ædiculis quibusdā sacris & semotis ignem Magi perennē seruauerunt, eūq; de futuris interrogarūt. Agathius li. 2.

In bellū quoq; proficiscentes, in sarcinis ignem deū suū secū portarunt: sicut scribit Mirranes rex Persicus, ad Bellisarium ducē Romæorum, tempore Iustiniani. Nos non absq; dijs in bellū descēdimus, sed ducibus ipsis comitati uenimus, quos spero cras in urbē Daran Persas introducturos, ubi & balneum & prādiū fac mihi intra mœnia pares. Procopius de bello Persico lib. 1. item Euagrius li. 5. cap. 14. qui subiicit, eos aliquādo a Tyberio hoc deo spoliatos esse in bello.

In oppido Nardabigara, quod in Asyrijs situm est, magnū Pyræum fuit, quod Persæ maximè uenerati sunt. Ibi enim ignē perpetuū, quem Vestā olim Romani uocarūt, custodierūt Magi: & diligenter sacrificātes eo ad uaticiniū in rebus maximis usi sunt. Procopius libro 2. de bello Persico.

Turci quoq; summopere ignē coluerūt, aerem & aquā honorarūt, terrā hymnis celebrarunt, eamq; solam adorarūt. Deū tamē quoq; qui cælum & terram condidit, nominarunt, eiq; equos & boues sacrificarūt. Nicephorus libro 18. capite 30.

Hoc tēpore Mahometus, qui postea tanquā magnus Propheta Dei, execrandas Saracenae leges dedit, natus est in Arabia, ex nobili patre gentili, matre Hebræa, Anno Christi 597. sub Gregorio papa, & Imperatore Mauricio.

Scenete populi Venerē coluerunt, eiusq; simulachrū adorarunt. Ac narrat Euagrius, Phylacrū quendā eius loci habuisse aureā Veneris statuam: eamq; postea cū ad Chri-

stianos esset conuersus, igne liquefactā pauperib. distribuisse. Euagrius lib. 6. cap. 23.

Antarum & Sclauinorū gens; unū Deum præcipuū fulminis fabricatorē coluit: deinde etiam Dæmones, Syluas, & Nymphas. Procopius de bello Gotthorum lib. 3.

Blemyes & Nobatæ apud Nilū habitantes, Isim & Osyrim magnopere coluerunt: tem Priapū. Procopius de bello Persico li. 1.

In insula Thule deos ac dæmones plurimos coluerūt, in cælo, terra, aere, mari, fontib. & fluuijs. Procopi de bello Gotth. li. 2.

In Gallia, Treueris coluerunt Dianam. In Augustodunensi ciuitate, Berecynthiā.

Gregorius Turonensis.

Boij populi coluerunt Fortunam & Herculem Alemannū: sicut Theodoricus regulus Boiorum, incepturus bellū contra Romanos, suos hortatur inquit: Quod nos fortuna, dij immortales, Alemānus Hercules inuictus, parens & autor generis nostri uocat, o socij, ibimus. in Annalibus Boiorum Ioannes Auentinus.

Idem parta ea uictoria Herculi lucum & montē cōsecrauit. Anno etiā Domini 508. sub Anastasio, duas quercus sacrauit: & earum uiscum, perinde ut aquā lustralem, ad omnia uenena, & alia mala ac incommoda pellēda adhibuit. Ioannes Auentinus ibidē.

Longobardi circa Mediolanū coluerunt arbore quandā peculiare, & simulacrum uiperæ. Chronicon Antonini titulo 12. cap. 6.

Terratinæ quidā idola & arbores coluerunt. Greg. Epistolarū lib. 7. capite 20.

In Cassino monte Italiæ uetustissimū sanum fuit, in quo stultus rusticorū populus Apollinem coluit, tempore Iustiniani. Chronicon Iuonis.

Beneuenti Dalmatiæ, quodd olim Maleuentum à uiolentia uenti dictum est, coluerunt simulachrum Mineræ, quod olim ab Ænea ex Troia, antequā illū fuit expugnatum, ed deportatū fuerat, & durauit ibi in templo Fortunæ usq; ad tēpora Cōstantini. Venerem coluerunt in Papho, Martem in Thracia, Iouem in Creta. Cassiodorus in Psalmum quadragesimum sextum.

Romæ adhuc Dianam coluerunt, eamq; triplici nomine: in cælo, tanquā Lunā: in terra, tanquā Dianā: apud inferos uerò, tanquā Proserpinā: ut apparet ex ludis, quos in honorem eius quotannis exhibuerunt. Theodoricus rex Gotthorum libro quinto Epistolarum, ad Maximum consulem.

Patriciorum quoque familia Ioui fuit dicata, ut summi Dei cultura locum primarium possideret. Theodoricus libro sexto, de forma patriciatu.

In Sueuia Mercurium coluerūt. Vincentius libro uigesimo secundo, capite 7.

DE DÆMO.

De demonibus.

Dæmones passim Deos fecerunt, eosq; sacrificijs & alijs ritibus coluerunt. Agathius lib. 2. Procopius de bello Gotthico & Persico.

De animabus.

Animas alij mortales, alij immortales crediderunt: iustos autem dijs similes fecerunt. Agathius libro secundo.

De peccato.

Aliqui, ut Persæ, peculiare crediderunt Deum, à quo omnis generis mala puenirer. Suprà.

De euangelio.

Sicut uerum Deum, ac eius filium ignorarunt: ita etiam de uoluntate Dei, præsertim quæ patefacta est in Euangelio, nihil omnino habuerunt.

De sacrificijs.

Non tantum boues & alia pecora sacrificarunt, sed plurimum in locis etiã humanis hostijs usi sunt: arbitrati uictimã, quo esset præstantior, eo esse Deo gratiore. In insula Thulæ, quæ omnium primũ in prælio ceperunt, sacrificarunt Marti: eumq; prius uiuum in arborem suspenderunt, indeq; inter senticeta & uepres proiectum miris modis cruciarunt: ut narrat Procopius de bello Gotthorum libro secundo.

Galli quoq; hostijs humanis sua idola maximè placari putarunt. Procopius ibidè. Itè in Ægypto usq; ad tempora Iustiniani, qui postea abrogauit. Procopius de bello Persico lib. 1. Item apud Scenetas: ut de Naame Scenetarum Philarcho scribit Euagrius libro sexto, capite uigesimotertio.

De oraculis.

Sub Cumã ciuitate in spelunca fuit Sibylla Italica, quæ olim Æneæ prædixerat uarios euentus: ea omnibus interrogantibus exposuit oracula, quæ pro Deorum responsis populus habuit, & magnificet. Agath. li. 1. Persæ bellaturi, prius Magos consuluerunt, quis potiturus esset uictoria. Paulus Diaconus libro decimosextimo.

De ceremonijs.

Aris, simulachris, & incenso Deum celebrandum putarunt. Agathius lib. 2. aliquoties: & Procopius de Erulis, in bello Gotthorum.

De coniugio.

Sicut omnibus ætatibus, ita hac etiã, magna & horrenda fuit apud gentiles libidinis confusio. Persæ non solum cum sororibus suis, & consobrinis impudenter congregiuntur: sed cum filiabus uel genitores miscuntur, & cum matribus filij, inquit Agathius lib. 2.

Et Cabades Perozi rex Persarum legem tulit, ut fœminæ uiris in cõmuni essent expositæ: & ut cuius ex lege liceret, ad quam cūq; animus ferret accedere, priuatq; thori participare. Agathius libro quarto.

Maurusius lege licitum fuit, ut quinquaginta feminas simul haberet. Christiana autem uxore nulli habere licuit. Euag. lib. 6. ca. 21.

Euag. lib. 6. ca. 21.

Eruli apud Histrum flumen habitantes, impios coitus cum uiris & beluis habuerunt. Procopius de bello Gotthorum lib. 2.

De Martyrum reliquijs.

Chosroes rex Persarum, audiens Sergium martyrem esse datorem omnium quæ petebantur: petijt ab eo auxilium in defensione regni, & fecunditatem coniugis sterilis: quibus ab ipso, ut putabat, impetratis, mittit ad Gregorium auream crucem, discum, poculum, thuribulum, & alia dona, in honorem Sergij martyris. Euagrius libro sexto, capite 21.

Artulphus dux gentilis Longobardorum, ueniens aliquando in basilicam beati Sabini martyris, & audiens ipsum à Christianis preliaturis inuocari, dixit: Numquid homo mortuus uiuentibus potest auxilium præstare? Sed postea intuens picturas eius basilicæ, & tandem ad ipsius Sabini imaginem deueniens, iuramento affirmauit, tali forma & habitu uirum, sibi semper quoties in bellis esset periclitatus, astitisse, & suo clypeo protexisse. cœpit deinceps colere Sabinum, & numerum idololatrarum augere. Paulus Diaconus de gestis Longobardorum lib. 4. capite 5.

De Purgatorio.

Boetius lib. 4. inquit: Nulla ne animarum supplicia post defunctum morte corpus relinquis? Philosophia: Et magna quidè, inquit, quorum alia pœnali acerbitate, alia uerò purgatoria clementia exerceri putò. Boetius prosa quarta.

De regimine sacro.

Vbiq; habuerunt suos sacrorum ministros, & sacerdotes, ariolos, ædituos, flamines, quorum ministerio in sacris pagedis usi sunt: in primis uerò aruspices & magos magni fecerunt, à quibus futura potuerunt cognoscere.

Agilulfus dux Taurinensis ciuitatis cum Authari regi Longobardorum sponsam suam Theodelindam, regis Baiariarum filiam, adduceret, secum habuit aruspicem, qui ipsi ex fulminis ictu prædixit, se paulo post ipsa sponsa & regno potiturum: idq; euentus comprobauit. Interfecto enim Authari in bello, Agilulfus ei in regno & coniugio successit. Paulus Diaconus de gestis Longobardorum ca. 14.

In Persia, antequam Sabor rex nascitur posthumus, & subditi regem postulabant, Magi reginæ prædicunt, quod masculum esset paritura. Idq; prius grauida equa probant. Respondit euentus. Agathius libro 4.

Chosroes rex Persarum cum prope Surenorum ciuitatem equitaret, constitit equus in quo insidebat, & terram pede percutere cœpit. Inde magi uaticinati sunt, illud oppidum in regis potestate uenturum. Procopius de bello Persico.

Apud Maurusios nefas est uirum uaticinari, sed feminæ id muneris expediunt. Procopius de bello Vandalorum lib. 4.

De templis.

Templa passim habuerunt, in quibus sacra peregerunt: Lucos, arbores sacratas, & fana, ex quibus demones uoce responsa derunt. Chronicon Iuonis.

De festis.

Singulis dijs peculiare festum instituerunt: ut Ioui, Saturno, Marti, Veneri, Apollini, Mercurio, Proserpinæ, Iunoni, Dianæ, &c. Persarum celeberrimum festum fuit, quod uocarunt uitorum interitum: in quo multas serpentes interficere, & suis magis offerre soliti sunt, opinati se Arimani suo ægrè facere. Agathius libro secundo.

In insula Thulæ præcipua solennia sunt, quæ quotannis in honore Solis celebrantur, quando speculatores ex altissimis montibus, Solem redire ad ipsorum horizontem, cum antea uerno tempore dies 40. integras noctes habuerunt, sicut & in Autumno dies 40. continuam lucem. Procopius de bello Gotthorum, libro secundo.

De ludis.

Ludorum meminit Cassiodorus, quod in festis soliti sint per funem pede suspensio currere, ludere facibus ignitis in theatris, scenicas audire tragædias. Cassiodorus in Psalmum trigessimum nonum.

Item Romæ multos ludos in honorem Proserpinæ instituerunt, ut decertationes cum bestiis, digladiationes gymnasticas, saltationes, & alia spectacula: ut scribit Theodoricus rex Gotthorum lib. 5. Epistolarum, ad Maximum consulem, quem eo nomine tacite obiurgat.

Ritus circa defunctos.

Persæ hunc sepulturæ ritum ex lege seruauerunt, ut nudata carnibus ossa per campos dispersa iacerent. Apud hos enim mortuum in arcam condere, uel terra obruere, nequaquam fas fuit. Si non statim aduolarunt aues, cõiecerunt illum hominem fuisse inquinatis moribus. Quod si quam celerrimè deuorabatur, beatum eum putarunt: & eius animam admirantes, Deo similem fecerunt. Viliores homines quando in morbum inciderunt, adhuc spirantes exportarunt: & panis frustum cum aquæ potu, & baculo quo se à beluis tuerentur, si possent, apposuerunt. Agathius libro secundo.

Memorabilis etiam historia est, quæ ibidem recitatur. Quondam Damascius Syrus, Symplicius ex Sicilia, & alij docti uiri conuenerant, ut in Persiam ad uidendum Chosroem regem, cuius uirtutem prædicari audierant, unà abirent. Inde cum domum reuerterentur, in reditu fortè inuenerunt ho-

minis cadauer inhumatum in agro quodam iacere. Ibi commiserati prauitatem legis barbaricæ, cadauer illud sepelierunt, & progressi sunt ad hospitium. Noctu uerò unus quidam ex eo comitatu, obuersari sibi speciem uidit hominis senioris, grauis & uenerandi, qui ipsi dixerit: Noli inhumatum corpus humare, per mitte canibus lacerandum: Terra uniuersorum mater, matris corrupto rem hominem non suscipit. Tum ille expurgatus, alijs somnium exposuit. Illi mane regressi in illum agrum, uiderunt corpus nudum in campi superficie iacere. Agathius.

De Erulis populis Italiæ scribit Procopius, quod olim super Histrum flumen habitarent, & fuerint homines superstitiosi in multis rebus: præcipuè uerò quod leges habuerint, ut senescentibus & morbo affectis non liceret uita frui, sed interficerentur & comburerentur. Item ut defuncti uxor sese paulo post apud sepulchrum mariti laqueo suspenderet, & cum marito uitam finiret. Procopius de bello Gotthorum libro secundo.

Alia gentilitas, ut Cassiodorus monet, in exequiis funebribus, aut parentalibus. inuocauit nomina mortuorum in sepulchris: & putarunt se manibus ipsorum gratum facere, si nomen suorum memoriam retinerent. Cassiodorus in Psalmum 48.

Apud Turcas in ciuitate Chubdan lex est, ut mortuum præfectum eius coniuges perpetuò luceant, neque unquam à sepulchro discedant, pulla ueste indutæ, & capite nouacula raso. Nicephorus libro 18. capite 30.

MORES GENTILIVM.

Ethi aliquæ saniores gentes, & studijs Philosophicis imbutæ, ut cunque honestati externæ studuerunt: tamen apud plerasque magna fuit morum turpitudine & confusio. Siquidem uerum finem, ad quem actiones externas dirigere debebant, omnes ex æquo ignorarunt. Narrat Euagrius, Cabaoem Maurusiorum principem, licet à uera religione alienum, iuste tamen interdum maxima & difficilima negocia expedisse. Ut cum Vandalis contra se exercitum ducere audisset, primum subditis denunciavit, ut omni in iusticia, à quouis cibo ad delicias faciente, & præsertim omni mulierum consuetudine abstinerent. Deinde exploratores misit Carthaginem, ut quid agerent in expeditione Vandali, spectarent. & simul mandauit, ut si uiderent Vandalos templo cuidam Christianorum contumeliam inferre, ut ipsi post eorum discessum templum confestim repurgarent, sacerdotes uenerarentur, pauperibus eleemosynas distribuerent. Ac addidit: licet ipse ignoret uerum Deum, quem Christiani colant, esse tamen uerissimi-

uerissimile, si potens sit (ut fertur) ut de contemptoribus pœnas sumat, & colētes se tueatur. Multa præterea alia de ipso narrat Euagrius, quæ laudabilia sunt, & bono principe digna: sed sine dubio, sicut ibidem fatetur, non fuit ipsius Cabaonis opus, sed Dei singularis & miraculosa operatio, qua interdum propter conseruationem disciplinæ, etiam inter gentes ignaras Euangelij, heroicis & salutes gubernatores excitat & tuetur.

Simile exemplum huius ætatis recitat Nicephorus de principe Scythico in Taugast ciuitate, quod pacatum regnum à seditionibus uacuum teneat, quod leges ibi iustæ sint, uitam sobriè degant: & constitutionem habeant, ne quis uirorum se auro exornet, quamuis auro & argento propter commoditatē mercimoniorum abundant.

Nicephorus libro decimo octauo, cap. 30. Apud reliquam multitudinē plusquam beluina ferocia & barbaries fuit: ut de Thulitis narrat Procopius. In insula Thulé homines beluarum more uiuunt, nec uestibus operiuntur, nec calceati incedunt, nec uino utuntur in potum, nec ullum habent ē terræ edulium, quia nec eam excolunt: nec femina quicquam his operantur, sed cum uiris uenationi student, uescuntur carnibus ferarum, & earum tergoribus uestiuntur, colligatis plurimis. Infantes non nutriunt lacte, sed ferarum medullis: & quamprimū femina parit, mox ad arborem pelle inuolutum suspendunt fœtum, ferinis cerebellis in ore eius ingestis, ac puerpera sine mora ad uenationem redit. Procopius de bello Gotthorum libro secundo.

De Persis narrat Agathius, quod licet sit uarijs sceleribus gens dedita, tamen erga suos se beneuolos exhibeat: & firmiter teneant, quod semel sanxerint. Item, quod uictos & superatos bello non trucidant, sed subactos tributa pendere cogant, primoribus tantum sublatis. Agathius libro tertio, in oratione Eetis ad Colchos: & libro 4.

Fuit & hoc moris in Persia, ut ante regiam semper tripus ferrea staret, apud quæ eos quibus rex irasci ceperat, oportebat regiam expectare sententiam, nullo penitus pro eius uita intercedente. Procopius libro primo de bello Persico.

Apud Maurusios extrema mortis dissolutio fuit, & leuitas, de quibus scribit Procopius: Maurusij ex more patrio neque Deum metuunt, neq; hominem reuerentur, neque iurifuradi aut obsidum ulla cura afficiuntur. Denique cum nullo homine pacem habent, nisi quorum metu coherentur. Procopius de bello Vandalorum libro quarto.

Eruli, præterquam quod multos deos crediderunt, eosq; sacrificijs ac litationibus placari: leges quoque habuerunt de trucidandis senibus & ægrotis, de coniuge suspendenda post mariti mortem, & alijs rebus cum natura pugnantibus, & insuper fuerūt suo pte ingenio insidi, habendi semper ac rapiendi cupiditatibus inhiantes: impios denique coitus cum uiris & beluis admiserunt, ut supra est ostensum. Procopius de bello Gotthorū lib. secūdo.

A quibus & quomodo propugnatus sit Gentilismus.

IN gentilium religione defendenda & propaganda sudarūt primū sacrifici & sacerdotes illorum, & philosophi. Deinde etiā quidā Christianorū presbyteri, ei malo dediti fuerūt. nam Sifinniū Regitanæ ciuitatis presbyterum in domo sua idolum habuisse, & ueneratum esse, narrat Gregorius libro octauo, in dictione tertia, epistola quinta. Tertio magistratus, quorum alij clā, alij aperta ui Christianismū impugnant, ut suis idolis conseruarent suū cultū.

Narrat Procopius, quod Iustini tempore Cabades rex Persarum Iberos, quod essent Christiani, non permiserit sepeliri, sed auibus & canibus mortuos exponi iusserit. Procopius libro primo, de bello Persico.

In Hispania anno Christi quingentesimo uigesimo nono, fuit impijssimus Christi periecutor Abdylas. Is centum naues misit cum Manucha Agareno præfecto, contra Romanum imperium: eiq; mandauit ciuitates cremari, Ecclesias destrui, Christianos ad dæmonum culturam compelli, & nolentes exquisitis tormentis & supplicijs necari. Isq; Manuchas post magnam Christianorum stragem, Placidum quoq; cum Euticho & Victorino fratribus, Flauia uirgine sorore, Fausto & Firmato diaconis, & alijs 30, nolentes diabolis sacrificare, decollauit. testis est autor uitæ Placidi.

Alij humaniores non armis, sed rationibus suas superstitiones propugnare conati sunt. ut Boiorum procures, cum S. Rupertus ad eos ueniret, deq; Christiana fide doceret, uociferabantur, se non posse auitas ceremonias deserere, quæ ipsis tot triumphos præstitissent. Hanc nouam religionē aduersam esse uiris fortibus, & inutilem reipublicæ: Christum omnium deorum esse pauperissimum, qui suis cultoribus nihil aliud præterquā contumelias & egestatē polliceatur & præbeat: esse inuidum, qui non posset alios etiam Deos suo loco pati. Ioannes Auentinus in Annalibus Boiorum libro tertio.

Ita alij, quotquot de religione disputarunt, tantū ab humilitate personæ, ab ab-

surditate doctrinæ, & à cruce quæ eius indiuuus comes est, argumenta sumpserunt. Verùm Deus subinde in sua Ecclesia aliquos etiam excitauit pios doctores & magistratus, qui ore & scriptis ea refutarunt: atque etiam sæpe singulari zelo perciti, externa uel idolomanias aboleuerunt.

A QVIBVS ET QVOMODO CONTRA Gentilismum laboratum sit.

In gentilium superstitione refutanda & abolenda, strenuam operam nauarunt primum ecclesiarum ministri, ac etiam monachi. Nam Benedictus cum in montem cassinum Italiæ ueniret, & lucos in quibus Apollo colebatur conspexit, idolum eius contriuit, aram subuertit, & lucos succidit, ac populum in uicinia ad religionem Christianam conuertit. Chronicon Iuonis, tempore Iustiniani. Idem in sede Varronis aram dæmonum subuertit, & sibi monasteriū ibi statuit. Leo Hostiensis historiæ lib. primo, capite primo. Gregorius per Mellitum Augustino indicauit, ne fana idolorum in Anglia destrueret, sed tantū idola. Gregorius lib. 9. indictione 4. epistola 71. Beda lib. 1. cap. 3. historiæ Anglicæ. Idem Sauino subdiacono mandat, ut de idololatria Sisinnij presbyteri inquirat. lib. 8. indictione 3. epistola 5. & lib. 7. epistola 20. monet Agnellum episcopum Terratinæ, ut eos qui arbores colebāt inquireret, ac in eos animaduertat: ac indicat sese ad Maurum uicecomitē eadem scripsisse, ut episcopo in ea re suppetias ferat.

Sub Iustino secundo, anno Domini 570. Beneuentanus episcopus arborem quam colebant Longobardi, succidit, & uiperæ simulachrum in aureum calicem commutauit. Chronicō Antonini titulo 12. capite 6.

Cum Persici legati à Iustiniano amicitias & fœdus peterent, & inter alia in religione quoque aliquā conformitatem fieri, & saltem ignem à Romanis coli contendebant, grauissimè contra eos disputat episcopus eius loci, inquit: Quæ est in igne deitas, ut coli queat? quem Deus ad ulum hominum creauit, qui aqua restinguitur. Vide Gregorium Turonensem lib. 4. cap. 32.

Deinde etiam magistratus politici. Nam ita Gregorius passim in Sardinia adhortatur nobiles, item reginam Francorum Brunichildam, ut suos subditos, qui adhuc idola colebant, & lapides adorabant, ad Christum perducerent. Gregorius epistolarum libro 3. capite 23. item libro 7. capite 5.

Tēpore Tyberij, Anatolius quidā Antiochiæ, idolorū cultor, magus & incantator, cū non uellet cōuerti, ex mādato Tyberij bestiis proijcitur: & ab illis discerptus, corpore tandem cruci affigitur, & ibi demū à

lupis deuoratur. Euagrius lib. 5. cap. 18.

Iustinianus tertio anno sui Imperij promulgauit edictum, ut nulla esset religio nisi Christiana in suis religionibus & prouincijs. Ac dedit inducias omnib. idololatrijs, tres menses ad conuersionem. Paulus Diaconus libro decimosexto.

In Synodis etiam decreta contra gentilium superstitionem sunt facta. Sic secunda Aurelianensis, canone decimo nono, excommunicationi eos subiicit, qui ex catholicis idola colant, aut uescantur idolothytijs: & in tertij Toletani concilij canone decimosexto, statutum est, ut episcopi cum iudicibus idola destruant, & domini idololatriam seruus prohibeat.

CAPVT XVI.

DE MOTIBVS ET MUTATIONIBVS politicis.

VLtē insignes mutationes hæc ætate passim acciderunt, ita ut imperium Romanum continuis & perpetuis motibus, quasi nauis in syrtibus, agitatū & conquassatum fuerit. Præterquam enim quod foris omnia bellis arserunt, quæ quidem non exiguam cladē Romanis attulerunt: domi etiam, infusis peregrinis & barbaris nationibus, horribiles uastationes, direptiones, cædes factæ sunt, & lamētabile fatum patriæ, quo tandem Italia ferè penitus euersa, ac in solitudinē redacta est, subsecutum est. id quod Gregorius, qui in finem huius miserabilis status incidit, passim in suis scriptis deplorat inquit: Quid est quod iam in mūdo delectet? ubiq; luctus aspiciunt, ubiq; gemitus audimus: destructæ sunt urbes, euersa castra, depopulati agri, in solitudinē terra redacta est, nullus in agris incola, senatus deest, populus interiit, mala quotidie cumulantur, uacua ardet Roma. super Ezechielē lib. 2. homilia 18. item Epistolarum lib. 1. capite 3. & passim alibi.

SVB ANASTASIO.

Quamuis in Italia, Africa, Hispanijs, Galijs, & alijs prouincijs res adhuc paulò quietiores uidebantur, ita ut nō multū negotij Romano Imperatori facerēt, ut Blondus decadis 1. lib. 3. testatur: tamen alibi plurimum fuit cædis & laniationis. Ac hæc ipsæ gentes sæpe inter sese collisæ, tandē Romanæ calamitatis causa & occasio extiterunt.

In Persia rex Perozes contra Nephthalitas Hunnos bellū mouit, sed sine magna gloria in regnū suū redijt. in angustijs enim quibusdā, ubi eos persequabatur, agmine ipsorum circumuentus, exituq; omni clausus, ab eis captus est. Itaq; ad necessitatē eam redactus,

ductus, pacē petijt. Nephtalarū uerò dux nō pri^o cōditiones pacis admisit, quām Perozes corpore inclinato eū adoraret: & in super sponſionē daret cū iuramēto, se Nephtalitis nunquā bellū illaturū esse. Hoc pacto, cū maximo dedecore domū reuersus est Perozes. Postea uerò cū ignominiā eam nullo modo posset decoquere, cōtra iurandi religionē cū exercitu cōtra eosdē redijt: sed cū exercitu, in pœnā uiolati iuramenti cēsus, obit. Nicephorus libro decimo sexto, capite trigesimo sexto.

Cabadē aut̄ minori ei^o filio regnū tradūt Persæ. quod cū ille suscepisset, legē publicā impudētissimē ferre ausus est, ut cōmunes omnib. uxores essent. Quam quidē ob causam à Persis regno exutus, in carcerē cōijcitur, & eligitur alter Perozis fili^o Blasus. Cabadæ aut̄ uxor carceris custodē demulcēs, & ipsum sui amoris cōpotem faciēs, impetrat, ut in carcerē demittatur, & marito inferuiat. Id uerò ubi factū est, uestē cū marito cōmutat, eūq; suo loco muliebri habitu exire facit, ipsa in carcere cōsudet. Liberatus ille ad Nephtalitas fugit, & ab eorū principe cū filia in matrimoniū iūcta exercitū impetrat: quo in Persas ducto, regnū suum nullo labore recepit, & fratrem excæcauit, atque in carcerem conclusit. Ibidem.

Porro Cabades anno regni sui ii. primū cū Romanis pacē fecit. Deinde uerò cū ab Anastasio pecuniā mutuō accipere uellet, & Anastasius cautionis syngraphā postularet, eā ob causam pacis fœdus rupit, & Romanis bellū intulit, atq; in Armeniā ac Mesopotamiā irruens, latē populatus est omnia, Theodosiopolim cæpit, Amidā expugnauit, quā postea Anastasius magnis impensis uix recuperauit. Verū Hunnis in eius terram inuadentibus, domum reuerti coactus est: & cum illud bellū diu duraret, septem annorū inducias cū Romanis fecit.

Anastasius postea in agro qui Daras dicitur (propterea q, Alexāder Magnus ibi Dariū deuicit) urbē extruxit, quē quasi limes quispiā extremos fines Persarū ac Rom. distingueret. Reposita aut̄ ibi dicūtur ossa diui Bartholomēi apostoli. Niceph. li. 16. c. 37.

Irruerunt eodē tēpore in Palæstinā Alamaricus Saracenorū philarchus, & Zarethas. Fecerūt & Scenitæ incursionē in Mesopotamiā: q & Armeniā, & utrāq; Phœniā depopulati sunt. Sed male accepti à duceb. Romanis, pace inita cū Romanis quieuerunt. Nicephorus libro 16. cap. 36.

Hunni quoq; Orientē uastarunt: nec cōtēti illis spolijs, Cappadociā quoq;, Galatiā & Pōtū inuaserūt, ita ut Euchaitā quoq; penē peruaderent. Niceph. lib. 16. cap. 26. Paulus Diaconus de reb. Romanorū lib. 15.

Getæ etiā Macedoniā, Thessaliā & Epirū infestarūt: utrosq; autem Cæsar coactus est maximis præmijs & iacturis placare. ibidē.

Exorti sunt postea motus per Ciciliā: sed sedati sunt, oppresso authore. Inde Longinus frater Zenonis cū episcopo Apameno & Isauris, Anastasio bellū infert: Occurrit ip̄s Ioānes Scythā cū exercitu, q Isauros deleuit, & capita Theodori & Longini præfecta ad Imperatorē Constantinopolim misit. Eua-
grius lib. 3. cap. 35. Nicephorus lib. 16. ca. 36.

Paulo post alius quidā Longinus Selenūtius cognominatus, & cū eo Indes quidā, qui diu tyrannidē exercuerāt, à Ioāne Cyro uicti, captiui ducuntur ad Imperatorē, & uincti catenis circūtrahūtur in triūpho. Subiugātur Isauri penitus, & cōgūtur quotannis 5000. libras auri numerare imperatori. ibidē. Item Pōponi^o Letus de Anastasio.

In Italia Theodoricus rex Gothorū cōtra Romanos bellū mouet: & exercitu eorū fuso, multa loca Italiæ sibi subicit. A Francis quoq; Italiā liberat: & tadē Odoacre uictō & sublato, Gothorū & Italarū regno potitur solus. Romani tamē Imperatoris nec insignia quidē, nec nomē sibi uēdicauit: sed Rex est appellat^o, sicut Barbari duces uocari solēt. Cuspinian^o in Cōmēt. de Cōsulib.

Clodoueus Francorū rex cū Alarico Vuestgotthorū rege cōgreditur: eoq; perempto, quicquid Galliarū Vuestgotthi possidebāt, ad Frācorū partes trāsfert, suūq; regnū usq; ad Pyrenēos mōtes dilatat. dicuntur muri Ecolēsinæ urbis ante faciē eius sponte corruisse. Almaricus fili^o Alarici fugit in Hispaniā, & ibi patris regnū occupans, annos 17. dominatur. Audiēs uerò Theodericus Gothorū rex, Alaricū generū suū interfectū, colligit exercitū, & in uindictā eiūs 30. millia Frācorū trucidat. Greg. Tur. li. 2. c. 35. 37. 41.

Clodoueus aut̄ tandē regno Francorum per oēs Gallias dilatato, moritur an. Christi 509, ætatis suæ 45. cū regnasset annos 30. Relinquit aut̄ post se filiā unam, quā postea Almaricus duxit: & 4 filios, Theodericū, Clodomirū, Childebertū, & Clotharium. Chro. Iuonis, de Anastasio: Itē Chro. Sigeb.

Hi postea regnū paternū, tanquam catuli leonum opimā prædā à leone obiectā, præuiditate prædæ discerpserunt, & mutuā laniam in semetipsos exercuerunt: ut ex sequentibus patebit.

Circa hæc tēpora inter Turingorū reges, Herminefridū & Badericū fratres, cōtentio & bellū oritur. Theodoricus Clodouei filius paciscens cū Herminefrido de medietate regni, bello uires addit: & tandē in prælio superior, Baldericum interficit: & sic ad Herminefridū solū regnū puenit, cū antea tertiu^o q; fratrē Berthariū dolo sustulisset.

Verum re confecta, Herminefridus fidem fallit, & Theoderico medietatem regni cedere renuit. Ibi Theodericus ad societate uocans fratrem Clotharium, uires belli contra eum uertit, & in prelio superior uincit. Herminefridus fugiens tantam post se relinquit stragem suorum, ut cadauera alueu fluij Onestrodus replet, & Franci tanquam per pontem super ea in litus ulterius transiret. Tandem sub fide receptus dolose, cum aliquando cum Theoderico per muru ciuitatis Tulliacensis circumiret, de muro precipitatus interiit. Turonensis lib. 3. cap. 4. & 7.

Dum autem adhuc in Thuringia commoratur, Theodericus Clothario fratri insidias fruit, uolens eum sublatum. Verum Clotharius dolum sentiens, insidias cauet: & sic consilium eius non succedit. Recociliati ex Thuringia decedunt, & expeditionem in Hispaniam contra Amalricum suscipiunt, ut postea sequetur. Greg. Turonensis ibidem.

In Britannia etiam hoc tempore Arcturus Magnus ad gubernacula rerum accessit, succedens patri Vtero. Is primum profligauit Saxones: deinde multa alia bella quam felicissime gessit, subegit barbaros, pacauit ecclesiam, eamque late propagauit. Dicitur gladium habuisse caliburnum nomine, quo 460 milites in uno prelio prostrauit sua manu. Insignibus eius insculpta fuit imago genitricis Christi, quam pro mediatrice superstitiose coluit. Subiecit aut sibi intra paucos annos triginta regna: & tandem in prelio quodam fauciatus & captus est, ac in insulam quandam relegatus. Naclerus uolumine secundo, generatione 17.

In Dania similiter Suartmannus Raualdo rex crudeliter in suos saeuijt, magnu numerum Danoru proscriptit: nec paucos in Galliam, Germaniam, ceterasque terras uendidit. Obijt ille anno Christi 509, cum regnasset annos 28. Successit ei Tordo rex aequè crudelis. Dani sub eo ad amissam libertate aspirantes, paulatim se in Angliam, Galliam, & Germaniam ad suos, qui pridem proscripti fuerant, subduxerunt, & exercitu ingentem inde adduxerunt. Sed à Tordone uicti & superati sunt. Ioannes Magn⁹ in historia Gothorum & Senonu, lib. 8. cap. 29.

Tandem Heroldus Arzuro Anglo coniunctus, nauali pugna Tordonem adortur: eoque uicto & interempto, Arzurus sibi Daniam subigit. ibidem, cap. 30.

Proruerunt postea Dani in Galliam, & inferioris Germaniae oram grauiter affligerunt: sed per Theodericu repressi, fusi & cæsi sunt. Auentinus in Annalibus Boioru lib. 3. item Greg. Turonensis libro & capite tertio.

Gens Bulgaroru ignota in Illyria & Thraciam impressione facit, & Romanas legio-

nes sibi oppositas miserrime fundit, ita ut paucis exceptis ferè ad unu omnes cedatur. Eam cladem Romanis comera prenucliauit, & corui qui & supra & ante exercitu exeuntem uolitarunt, & tubicines qui pro bellico mœstum & lugubrem edebant sonum. Ioannes Zonaras tomo 3.

Rodolphus Erulorum dux contra Logobardos ducit exercitum: sed profligato exercitu, ipse Rodolphus interficitur. Tandem demigrant Eruli in Italiam, & ab Anastasio benigne admittuntur. Procopius de bello Gothorum libro secundo.

Vitalianus Thrax instinctu populi insurgit in Imperatorem Anastasium, propter Eutychianam hæresim: & captis Anchiolo & Odyssopoli ciuitatibus, ipsam quoque Constantinopolim, portam Cæsaris, classe obsidet: sed arte inde pellitur, non ui aperta. Proclus enim philosoph⁹ specula ex ære uistoria fabricasse fertur, eaque de muro eregione hostiliu nauiu suspendisse, in quæ cum solares radij impingissent, igne inde fulminis instar erumpentem, classarios, ipsasque naues hostium combussisse. id quod olim Archimedes excogitasse, Romanis Syracusas obsidentibus, Dio refert. Tandem Vitalianus Romanis exercitibus in duobus prelijs superior, à Marino Syro in fugam uertitur: ubi postea sponte quieuit. Euagrius lib. 3. cap. 43. item Paulus Diac. lib. 15. Zonaras tomo 3.

Alia deinde Byzantij oritur seditio, eaque adeo inualefcit, ut Anastasius nulla ui eam reprimere posset. Inuenit igitur stratagemam. mittit præcones qui uociferentur: Se quidem paratu esse Imperij scepra deponere, uerum impossibile esse ut omnes illis potiatur. Sed ex omnib. unum futurum, qui post ipsum imperet. Populus hæc audiens, obsecrat ut Anastasius coronam retineat, ac simul se quieturum pollicetur. Euagr. lib. 3. cap. 44.

Omnium præterea quæ laude digna gessit Anastasius Imp. armis suis, quasi breuè summam recitat Iornades in suo libello, quæ de Temporū & regnorū successione scripsit: ut quod contra illos pugnauerit sex continuos annos, eosque tandem cum regione illa deleuerit: quod pugnauerit in Illyrico cum Sabiniano, cum Mundone ad Margu, cum Pompeio ad Adrianopolim, cum Aristo ad Zorram, cum Parthis in Syria, & ultimò contra Vitalianu. Hæc præcipua sunt quæ sub Anastasio acciderunt. Ipse uerò cum in hæresin Eutychetis incidisset, & catholicos Christianos persequi cepisset, fulminis ictu tandem periit: año Christi 518, cum regnasset annos 27, menses tres, & totidè dies. Sigebertus: Niceph. lib. 16. cap. 45.

SUB IVSTINO SENIORE.

Anastasio defuncto, Persæ contra Romanos copias ducunt. Iustinus ad Zelioben

Zeliobē regem Hūnorū multa munera mit-
tit, petens auxiliū contra Persas. Is licet iu-
ramento id promiserat, tamē postea etiam
à Cabade sollicitatus, contra Romanos ad
Persas cum 20000 militū se coniungit. De-
stitutus igitur Iustinus auxilio, pacē à Caba-
de petit, qua impetrata, Zeliobes à Cabade
propter suspicionem prodicionis, siquidē à
Romanis munera acceperat, cum exercitu
suo interficitur. Desiciūt inde Lazi à Persis
ad Romanos, & Christianā fidē amplectun-
tur. Sancitur fœdus inter Iustinum & Caba-
dem: qđ & utrinq; inuiolatē seruetur, quā-
diu uiuit Iustinus: nisi quod paulo ante ei-
us obitum aliquot millia Manichæorum
trucidata sunt à Cabade, propterea quod
filium eius Phatuarsam ipsorum doctrina
infecerat, & patri insidias moliri suaserant,
ut alibi expositū est. Paul⁹ Diaconus lib. 15.

In Gallia Clodouei regis filij, Clodomi-
rus, Childeburtus & Clotharius, irruptio-
nem faciunt in regnum Burgundię, & con-
tra Sigismundum & fratrem eius Gothma-
rum pugnant. Sigismundum in primo con-
flictu capiunt, ac interficiunt. Paulo pōst e-
tiam Gothmarum tollūt, & sic Burgundio-
num terram sibi tributariam faciunt. Sed in
istō praelio simul unus ex his fratribus Clo-
domirus cadit, eiusq; filij postea omnes à
patruis interficiuntur, ne in societatem re-
gni uenirent: præter unum, qui elapsus ex
ipsorū manibus, factus est monachus. Gre-
gorius Turonensis libro tertio, capite de-
cimo & decimo septimo.

Clotharius porro cum audiret sororem
suā in Hispania ab Amaldrico coniuge pro-
pter fidem Christianam multis modis affli-
gi, pugnā in Hispaniam uertit: ibiq; Amal-
drico interfecto, thesauris eius direptis, &
Tholero urbe uastata, cum sorore domum
reuertitur. Chronicon Iuonis, de Iustino.
Item Adon ætate sexta.

Sclauī gens Scythica, Histriam primasq;
Veneri anguli fauces inuaserunt. Vnde po-
stea Mauricij tempore, ut sequetur, in Bo-
hemiam & Poloniam sunt delati. Sabel-
licus Ennead. 8. libro 2.

Histri Sclauonico tumultu territi, ex con-
tinenti in insulam transuerunt, cui Capra-
riæ tum fuit nomen: ibi oppidum sibi con-
diderunt, quod in Iustini Imperatoris gra-
tiam Iustinopolim dixerunt. ibidem. Hoc
tempore Vandali crebras excursions fece-
runt ex Libya in Italiam, eamq; in Campa-
niæ partibus latē depopulati sunt, multis
ex ea terra in Africam abductis. Ac memo-
rabile est qđ de Paulino Nolanæ urbis e-
piscopo refert Gregorius. Is enim urbe sua
expugnata, & ciuibus captis, plurimos ab
hostibus emit, pecunia p̄ eis soluta, donec

omnē substantiā suam ita dispensauit. Tan-
dem cum nihil ei superesset, ac uidua quæ-
dam λύτρεον p̄ filio capto ab eo peteret, ipse
se pro captiuo hosti tradidit, & uiduę suum
filium restituit. Hortulanum autem se esse
professus, apud regis generum horto amœ-
nissimo præfectus est. Ibi cum industrius
esset, facilē sibi domini sui fauorem conci-
liauit, aded ut frequenter consilijs & collo-
quijs suis dominus frueretur. Tandē cum
in regis quoq; familiaritatem uenisset, eiq;
inter alia de morte sua aliquando prædica-
ret, propter uirtutis admirationem non so-
lum ipse ex captiuitate & seruitute dimis-
sus est, sed omnibus etiam ciuibus suis libe-
rationem impetrauit, & cum nauibus onu-
stis frumento domum redijt. Gregorius in
Dialog. libro tertio, capite primo.

Cum Mauritanis quoq; bellum gesserūt
Vandali, in quo memorabile est quod acci-
dit. Cabaones enim dux Maurorum circa
Tripolim, postquam Vandalos bellum ad-
uersus se mouere audiuit, hæc fecit: primū
subditis suis præcepit, ut ab omni iniqui-
tate & cibo, qui ad delicias faceret, abstine-
rent, omniumq; maximē à mulierum con-
suetudine. & binis castris positis, in alteris
quidem ipse cum uiris in armis fuit, in alte-
ris mulieres includit: mortis suplicium mi-
natus, si quis fœminarum uallum ingressus
esset. Deinde exploratores Carthaginē mi-
sit, cum mandatis, si quid impij à Vandalis
in Christianorum templis perpetrari uide-
rent, ut illi spectarent: & postea cum Van-
dali discessissent, illud restituerent. Ac sub-
iecit, se quidem Deum, quem Christiani co-
lerent, ignorare: consentaneū uerò sibi ui-
deri, siquidem (quod diceretur) fortis po-
tensq; esset, ut contemptores sui numinis
puniret, & cultores tueretur. Explorato-
res postquā uenerunt Carthaginē, uiderūt
belli apparatus ingentem. Deinde secuti
exercitum in Christianorū templa, passim
quocunq; uenerunt, equos & iumenta in-
troducti, lasciuia & libidinem exerceri, sa-
cerdotes plagis affici, & alia multa impia
& horrenda à Vandalis fieri spectarunt. Illi
post eorum discessum, templa repurgarūt,
sacerdotes coluerūt, & eleemosynas in pau-
peres largē distribuerunt. Tandem facto
conflictu, Vandali ad unum omnes sunt tru-
cidati, & Maurusij uictoriā reportarunt. E-
uag. libro 4. capite decimoquinto Nice-
phorus libro decimosextimo: capite 11.

Iustinus contra Parthos feliciter dimi-
cat. & tandē cum ipsorū rege fœdus sancit.
Chronicon Iuonis de Iustino seniore.

Inde Arrianā pestem abolere uolens, oēs
antistites eius sectę ex toto Orientali impe-
rio eiicere cœpit. Eam rem molestē ferens

Theodoricus rex Gotthorū (quem alij Dithrichū de Berna nomināt) sese omnib. uiribus Iustino opposuit, utpote Ostgottus, quę gens 100 & amplius anno sub Valente principe Arriani furoris uenenū hauferat. Multos igitur ille crudeliter sustulit, quos Iustini partib. studere sciuit: inter quos & doctissimi uiri, Symmach⁹ & Boetius, Ioānes pōtifex Romanus, & alij ex Senatorio ordine pstantissimi fuerūt. Et tandē coegit Iustinū, ut Arrianos restitueret, ut suo loco est dictū. Paulo pōst ipse Theodericus eius tyrānidis pēnā dedit: & 90 die post illā nefariā cādē, morbo animi, cum ei in cēna caput grandioris piscis esset oblatū, idq; sibi uideretur esse caput Symmachi, q. inferiore labro mordicus apprehēso toruis sibi oculis minaretur, est extinctus. Sabellicus Enneade 8. libro 2.

Post hęc Amantius quidā cubicularius Iustini regnū affectās, insidias Iustino struit: & multa pecunia sibi populi fauorē concilians, amicū suū Theocritum clam ad regia sceptrā euehere tētat. Verū Iustinus re cognita, utrūq; ē medio tollit. Euagrius lib. 4. cap. 2. Vitalianū quoq; qui antea Anastasium imperio pellere uoluerat, blāditijs ad se pertractū, dolo occidi mandat. ibidē c. 3. Tandē ipse Iustin⁹ moritur, cū regnasset annos 9. Successit ei Iustinian⁹, sororis F.

SVB IVSTINIANO.

Iustinianus mox ut Imperialia iura sceptraq; suscepit, ad reparandū Reip. statū animū intendit: ac primū per Belisariū patriciū, pstantissimū uirū, Persas aggressus est: qui denuō fœderis obliti, & transgressis Romanorū terminis, eorū regiones grauitē depopulabātur. Hos Belisarius multis & magnis praelijs fudit, & tadē ex uolūtate Imperatoris de illis Byzantij triumphauit.

Primū autē Cuzes & Buzes, qui apud Libanū exercitibus præerant, sese incursionibus Persicis opponūt: sed multitudine Persarum superati, cum suis militibus partim trucidantur, partim captiui abducuntur. Procopius libro 1. de bello Persico.

Belisarius collecto exercitu ad Darā uenit: & cum iam hostes ipsam Daram euersuri putarentur, subitō in eos irruit: & magna cum strage eorū, Mirhanem cum exercitu suo repellit ac fugat. Ibidem.

Cabades Persarū rex cladē suorū expertus, statim aliū exercitū in Armeniā Romanis subditā mittit: cum quib. & Hunorū, qui Isadeni uocantur, tria millia fuere, ferocissimū hominū genus. illi similiter à Romanis ad unū oēs trucidantur: & recipiūt ibi Romani omnia loca in Persarmenijs, arcemq; illā unde aurum Persæ fodiunt. Sunicam quoq; gentē partim extinguit, par-

tim ad se conuertunt. Procopius de bello Persico libro primo.

Saracenus uerō dux Scenetarū Alaman-darus, qui antea per annos 50 Romanos afflixerat, ex Ægypti finibus incipiens, usque in Mesopotamiā, loca omnia depopulādo, ædificia cuncta incendēdo, & homines sæpe ad decem millia capiēdo, uidens Persas à Romanis superari, sese adiūgit Persico regi, & cōiunctis copijs Romanos inuadit. Huius metu Iustinianus Arethā eligit, qui in Arabia Saracenis imperabat, eumq; regia dignitate exornat, & ad Belisariū mittit. Verū is ab Alamādarō superatur in omnib. certaminibus. Omnē igitur Orientē Persæ depopulātur. Hinc Æthiopes quidā, & Homeritę, cōtra Persas cū Iustiniāo societate ineunt: sed fracti metu Persarū, neutri stāt pmissis. Moritur interim Cabades rex Persarū, & in eius locū Chosroes eligitur. quo ad gubernacula rerū accedente, Romani cū Persis cōgre diuntur, & primā uictoriā reportant circa Daran & Nisibē. Inde Iustinianus domū uocat Belisariū, ut in Vandalos duceret exercitū: & substituit in eius locum Sittā, ad Orientis custodiā. Persæ post Belisarij discessum iterū magno cū exercitu excurrunt in Mesopotamiā, & Martyropolim obsidēt. Ibi Sittas, uidēs se non posse urbē tueri, de pace ppetua cū Chosroe p legatos agit, eaq; cōsentiente Iustiniano cōfirmatur. Procopius de bello Persico lib. 1.

Hoc anno, qui fuit Iustiniani septim⁹, Byzantij orta est seditio, quæ tesserā populare dedit (hac enim nota se inuicē cōiuncti agnouerūt) expulsiq; sunt ciues boni, & incelsa ædificia, inter quæ & replum sapientię Dei fuit, sed repressa est à Iustiniāo, auxilio Belisarij, sublati autorib. Hypatio & Pompeio, & trucidatis triginta millibus hominum. Procopius ibidē. Euagrius lib. 4. cap. 13. Nicephorus lib. 17. cap. 10.

Eodē anno susceptū est bellū Vandalicū in Africa, & sequenti Gotticū in Italia: quibus tam ex Africa Vādalos, quā ex Italia Gottos extirpauit Belisari⁹, & utraq; prouincias in pristinū statū reduxit. Sed quib. occasionibus, uicibus & euentibus ea gesta sint, seorsim postea ordine explicabitur. iā ad institutū redeamus.

Chosroes pace facta cū Iustiniano, quieuit ad annos sex. Cognitus autem quæ Romani in Italia & Africa effecerāt, tum inuidia motus, quod uidebat Romanum imperium crescere: tum instigatus à Vitige Gothorum rege, qui à Romanis in angustias redactus, eius opem implorabat, pacē soluit: & Iustiniano bellum indicens, statim Euphratem traiecit cum exercitu, Suram ciuitatem expugnat, Berçam incendit, Antiochiam

chiam quoq; inuadit, ibiq; omnia ferro & igni perdit: passim etiā alibi crudeliter sequit & grassatur. Euagrius libro quarto, cap. 25. Procopius libro secundo de bello Persico, ab initio, anno Iustiniani octauo. Interim uerò dum Belisarius impeditur bello Italico, Sittas & Buzes Chosroi occurrunt: sed uterq; trucidatur. Mittit igitur Iustinianus legatos, qui cum eo de pace agant: & conuenit inter eos, ut Chosroes in presens quin-¹⁰ quaginta millia nummum aureorum, & totidē perpetuū singulis annis acciperet à Romanis, neque ipsos ulterius lacefferet. Procopius de bello Persico.

Interim Lazi à Romanis deficiūt, eo quòd præfectus Romani exercitus, ipsorū regem clam sustulerat, seseq; Persis dedūt: Chosroes foedus negligens, secundam in Romanorum terras irruptionem molitur. Belisarius autē Virige capto, & Constantinopolim²⁰ perducto, in Mesopotamia undecunque exercitum cōscribit, & in Persidem ingreditur: Sisauramum arcem, quam Persicū præsidium tuebatur, obsidet, expugnat, & solo æquat. Ipsos uerò Persas, quos ibi cepit cū duce Blefchamo Byzantium mittit, quibus Iustinian⁹ postea in Italia cōtra Gotthos utitur. Procopius de bello Persico.

Chosroes Sergiopolim obsidet, ubi Belisarius ei obuiam procedit, sed inter eundū³⁰ tanta pestis eius exercitū infestat, ut tertia eius pars semisepulta iacuerit. Sergiopolitani itaq; cum Chosroes de seruanda ciuitate agunt, eiq; pro redimenda urbe sacros thesauros offerūt, inter quos & aurea crux erat, quā illuc Iustinianus & Theodora miserant. Illis receptis, cum plura postulare Chosroes, & inter reliqua argenteā urnam, in qua Sergij Martyris reliquæ continebāt⁴⁰ ur auferre tentaret, subito acies quædam in ambitu urbis apparuit, quæ Persas ab urbe repulit, & in fugam conuertit. Sic urbs sine milite per miraculum est liberata, ut etiam alibi attigimus. ibidē: item Euagrius libro quarto, capite uigesimo octauo.

Tertiò redit Chosroes: cumq; Belisarius militibus destitutus esset, pacē cum eo sancit, & obsidem ei mittit. Chosroes tamen uix ut ab eo recessit, pactum uiolat, & alia quā receperat facit, ingenio quidem⁵⁰ ipsius instabili & inconstanti cōuenientia: prudenti autē uiro, nedum regi rationē patrum habenti haud competentia. Callinicum enim ciuitatem occupat. Deinde Edeffam obsidet, omnia cēdibus passim implens. Cum autem in fatis esse quòd Edeffa non posset capi, uulgo crederetur, propter imaginē Christi ab ipso Christo fabrefactā, ad Abgarum olim eò missam: Chosroes ea se irrita redditurum ratus, innumeris mo-

dis in eam irrūpere conatus est: multumq; telluris congelescit, sic ut muros quoq; ciuitatis transilire potuisset, & mille alias machinationes adstruxit: sed tamen ea non est potitus. Nam cum iam ingentē lignorum struem congelesset, & aggere superstructo usq; ad eam molē in sublime supra muros euexisset, ut eos qui priores ad tuēdos ciuitatis muros periculo sese exponebant, iaculis expeditissimē impeteret: atq; iam in eo conatu esset, ut ciuitatē pedestri impressiōe inuaderet: mox urbani fossam subterraneam machinantur, in qua igni accenso, ac sulphure iniecto, magnam illam struē lignorum cum aggere superstructo, & illis qui in aggere constituti pugnabant, deturbarūt & demoliti sunt. Sicq; Chosroes quasi diuina uirtute repressus, per legatos cum Iustiniano inducias per quinque annos facit: & cum suis quos reliquos habebat, domum reuertitur. Belisarius quoq; domum reuocatur, ut in Italiam mitteretur, rebus Imperij iam ibi collabentibus. Sicq; huic bello impositus est finis, anno Iustiniani de cimonono: & receperunt Romani Lazorū ciuitates, & alia loca, quæ antea ad Persas defecerant. Procopius lib. 2. de bello Persico: Euagrius lib. 4. capite 27.

DE BELLO VANDALICO

in Africa.

Septimo Iustiniani anno motum est bellum Vandalicū. Mittitur eò Belisarius. Is magna cum celeritate intra tres menses Vandalos superauit. Lybiamq; ad corpus Reipublicæ iungens, Bilimirem regem captiuum cum opibus spolijsq; Vandalorum Constantinopolim perduxit ad Imperatorem, & de eo triumphauit.

Occasio eius belli fuit, quòd Vandali infinitam tyrannidem & crudelitatem erga Christianos in Libya & uicinis locis exercerent. Eam cū Deus punire uellet, (siquidē tunc per annos 95. durauerat, à quo Genserichus primā irruptionē cum suis barbaris in hanc terram fecerat) hoc tēpore episcopo cuidā Orientali per uisionē mandauit, ut Iustiniano autor esset huius belli suscipiēdi, p liberatione Christianorū in Libya. Is ad Iustinianū ueniens, mandatū diuinū ei exponit. Eadē uerò nocte Iustinianus quoq; in somno hac de re admonetur diuinitus. Ideoque animo magno concepto, circiter æstiuū solstitium mittit Belisariū ad bellum Carthaginense suscipiendū: quod is magna cum alacritate expedit. Nicephorus lib. 17, cap. 12. Procopius de bello Vandalico lib. 3. Paulus Diaconus libro 16.

Belisarius igitur classe accepta, in Africā tendit: ac nemine prohibente, Carthaginem usque peruenit. Reliqua enim oppida omnia

omnia erant muris nudata, præter Carthaginem: id quod singulari dolo fecerāt Vandalī, sed tamen ipsis celsit in malū. Carthaginē quoq; cū iā Gilimer nihil hostile metuens, apud Hermionem relictis locis maritimis moraretur, & frater eius Zazon omnes belli vires in Sardiniam ad Godam eius loci ducem persequendū conuerterat, citra negocium Belisarius capit. Gilimer igitur audiens Belisarium urbe potitum, in Bulæ campo se abscondit, donec Zazon cū exercitu rediret: Afros autem rusticos multa pecunia sollicitat, ut Romanos ubicunq; inuenirent dispersos trucidarent, seque pro singulorum capitibus aureum daturū pollicetur. illi ubicunq; lixas in pagis uictum quærentes offendunt, clam capiunt, & eorum capita recisa Gilimeri mittunt, pro quibus pecuniam accipiunt. Ibi memorabile quiddam gessit Diogenes Belisarij eques. Is enim cum uiginti duobus scutatis militibus ad explorandos hostes missus, fortē in rusticos incidit: qui cum suis uiribus diffiderent, rem ad regem deferunt. Ille statim trecentos delectos equites mittit, qui captos & uiuos adducerēt. uerū Diogenes cum suis uiginti duobus equitibus omnes uincit, & ex ipforum manibus elabatur. Nam domum quandam ingressus, in superiore cœnaeulo cū suis dormiuit, nihil omnino suspicans, quia audijset hostes procul abesse. Vandali autem manē paulo ante lucem uenientes, effringere quidem ianuam, seu noctu domum ingredi minimē tutum putabant: metuentes si in nocturnam incidissent pugnam, ne seipsos pro hostibus inuicem in tenebris interficerent ista. tamē ob formidinem cogitabant: cum nihil facilius fuisset, quā uiros ex improviso non armatos, nudos a humi stratos capere. Verū ipsi domum undique circum circacingu-
40 runt: interim quidam ex Romanis murmurantium uoce & armorū sonitu ex somno excitatur: ille uidens quid rei esset, reliquos quoque excitat. omnes igitur statim uestes tacite induunt, arma corripunt, & clam equos conscendunt: tandem ad pugnam instructi, omnes repente unā erumpunt, & scutis operti certatim hostes repellunt, & sic omnes euadunt, nisi duobus tantum desideratis. Procopius de bello Vandalorum, libro tertio. Belisarius interim Carthaginē ingressus, muros fossa ingenti, ualloq; ac densis cancellis muniit: atque hæc omnia mira celeritate, ita ut Carthaginenses mirarentur: & postea ipse Gilimer cū captus introduceretur, opus magnopere predicaret.

Zazon uerō Gilimeris frater in Sardinia cum classe delatus, Caralim ciuitatem repente capit, ac Godam tyrannū cum om-

nibus quæ ipse inexpugnabilia putauerat sustulit. Vbi uerō audiuit classem Iustiniani Africæ terram attigisse, nescius adhuc quæ gesta erant, fratri in hanc sententiā scripsit: Goddam tyrannum meis manibus perijisse, & insulam rursus tuo regno restitutā, Vandalorum atque Alanorū rex, profectō scias. quapropter uictoriæ festū, celebritatemq; agito. Reliquos uerō hostes qui nostrā euadere terram ausi sunt, existima breui eūdem fortunæ exitum habituros, qui eisdē contra maiores nostros uenientibus contigit. Hisce literis lectis Gilimer statim aliā epistolā remisit, in qua hæc scripta fuerunt: Existimo profectō, non Godam in Sardinia deficientem à nobis, sed quoddam hoc tempore Vandalorum fatum, teque ac cæteros fortissimos mihi surripuisse, ex quo contigerit omnes Gizerichi opes ac bona simul corruisse. non enim ut insulā seruares, hinc à nobis abiisti: sed ut Africa tota Iustinianis potiretur. Omnis enim Africa, cū ipsa etiam Carthagine, ab hostibus tenetur: nobis tantum Bulæ campus relictus est. Quapropter Sardiniam, omnemque curā circa ista loca relinque, & ad nos cum omni classe protinus aduola. Hæc ubi Zazon accepit, Vandalisq; retulit, omnes in luctus atque lamentationes conuersi sunt. Ac statim naues conscendunt, & classe soluta tertia die in Africæ littus perueniunt. Inde pedestri itinere in Bulæ campum contendunt, & se cū alio exercitu coniungunt. ibi demū aliquādiu morantur, donec dolorem parumper lenierūt. Procopius de bello Vandalorum, libro tertio in fine.

Tandem cōgregatis undique Vandalis, Gilimer Carthaginem uersus duxit exercitum: & circa fluij ripas consistens, aciem suam ordinat. In altera ripa Romani aduersus locati, se quoque ad pugnā accingunt. ac dum utrinque in armis parati consistunt, grauiissimus conflictus oritur: pugnaque ardua & anceps fuit, donec Vandalorum fortissimi atq; optimi plures cū ipso Zazone ceciderunt: postea reliqua multitudo nullo negotio in fugam est conuersa. Ac desiderati sunt in hac pugna Romanorum minus quā quinquaginta, Vandalorū uerō octingenti. Belisarius cum reliquo peditum exercitu accelerans, circa diei uesperam Vandalorum castra petit. quem cum Gilimer procul aduentantē uidit, nihil penitus neq; dicens, neque mandans, clam equo conscenso aufugit per uiam quæ ducit in Numidas, unā cū paucis propinquis & seruis eum consequentibus. Reliqui consternati, cum fugam regis cernerent, & Romanos in conspectu haberent, protinus uia quæ cuiq; occurrit nullo decore certatim fugiunt. Romani

mani uacua castra ingressi, tantam pecuniā reperiunt, quanta nec usquā uisa est. Procopius de bello Vandalorum libro 4. cap. 342, 343, 344, & 345.

Gilimer porro iuxta Hipponem in Papuā montem confugit. qui cum abruptus, adiutusq; difficilis, petrisq; undiq; altissimis cōmunitus esset, cum suis ibi quieuit. Subsequitur eum Belisarius: & cum uideret montem non facilem esse captu, Pharam ducem cum quibusdam militibus ad montis obfidionem relinquit. ipse Carthaginem redit, & Vandalos supplices sub fidem recipit. Interim Cyrillum mittit in Sardiniam, cuius incolae ille cum Zazonis interfecti capite ad spontaneam deditionem flectit.

Hoc tēpore Maurusij, quos sacra Scriptura Gergesæos & Iebusæos uocat, terra Palæstina relicta, Libyam quoq; inhabitauerunt, sicut legitur ibi in columna apud fontem posita, hisce uerbis: Nos sumus qui à facie Iesulatronis filij Naue profugimus. Illi quoque simul cum Vandalis in potestaté Romanorum uenerunt. & fertur Iustinianus postea ibi centū quinquaginta ciuitates collapsas renouasse. Euagrius lib. 4. cap. 18. item Paulus Diaconus lib. 16.

Gilimer autem in monte cum suis confidens, tandē pane uinoq; & alijs bonis usui necessarijs destitui cōcepit. Ibi Pharas epistolam ad eum scripsit, in qua ad deditionē sollicitauit, uariè hanc eius fortunam exasperans: & eōtrā multa largissima bona, si ad Iustinianum transiret, promittēs. Ille fidem quidem consiliū agnoscens, gratias egit: sed tamen se inimico seruire nō posse rescripsit. Petijt autem à Phara, ut sibi citharam, & panem unum ac spōgiam mittere uellet, qđ his opus haberet. Addidit nuncios qui epistolam attulerat, ipsum ideo panem petere, quod eum simul uidere & edere cuperet: si quidem ex eo tempore quo Papuam ascendisset, panem coctum non uidisse. Deinde spōgiam ei necessariam esse, quod alterum oculum, lachrymarum copia offensum, maxime doleret. Citharam denique, ut præsētem calamitatem, cum bonus musicus esset, flebilibus numeris demulceret. Hæc ubi Pharas intellexit, humanam miseratus conditionem, omnia misit quæ postulauit: obfidionem tamen nequaquam intermisit, sed maiorem adhibuit custodiā. Trium igitur iam mensium spacio in hac mora consumpto, Gilimer tum quod ipse uiscerū tormentis cruciaretur, tum etiam quod horum qui cum eo erant calamitatem diutius spectare non posset, corpore pariter & animo affligi cōcepit. uidērat enim rem ualde indignam & odiosam. Mulier quædā Maurusia frumentum contusum, torrendum supra cratem po-

suerat. iuxta eam se debant duo pueri ualde famelici, alter ipsius fœminæ filius, alter Gilimeris, nepos ex fratre. illi expectabant ut ederent. Accessit Vandalus, & massam nondum coctam abstulit, eamq; feruentem adhuc, cinereq; refertam in os coniecit. Alius quidā hunc capillis apprehendēs cecidit, & massam semideuorata ē faucib. reddere cōegit. Hoc intuens Gilimer, animo deiectus, & rebus omnib. desperatis, tandem ad Pharam de deditiōe scripsit, & se in eius potestatem tradidit. Is cum suis ad Belisarium Carthaginem eū deduxit, à quo honorificè est susceptus, & cū dignitate custoditus. Procopius de bello Vandalorum lib. 4.

Gilimere igitur capto, impositus est finis bello Vandalico, & recuperata est Carthago cum tota Africa, anno Christi 533. Iustiniani sexto: cum quidem eam tenuissent Vandali annos 95. Anno enim Christi 438, à Gensericho Vandalò primū occupata est, quum antea fuisset sub Rom. imperio annis 585. sicq; regnum Vandalorum destructum est, periijtq; Vandalica rabies cum ipso nomine. Nicephorus libro 17. cap. 12. item Euagrius libro 4. cap. 16. item Orho Phrisingenus lib. 5. cap. 4. item Paulus Diac. lib. 16. item Sigebertus, & Regino lib. 1.

Belisarius, rebus istis confectis, Constantinopolim ueniens triumphum agit, secum ducens captiuum Gilimerum Vandalorum principem, & multa alia preciosa spolia: ut aureos thronos, uehicula ornatu uario, plurimisq; gemmis preciosis constructa, aurea quoque pocula, & alia omnia quæ ad regis capti ministerium esse consueuerant: argentum præterea multarum talentorum myriadum, omnem deniq; suppellectilem regiam admodum preciosam atq; admirandam: utpote à Gensericho quondam Romæ è palatio, cum ibi depopularus esset, direptam: in qua & Iudæorū res nobiles extiterunt, quæ olim Titus Vespasianus ex Hierosolymis Romam deportarat. Ea cum quidam ex Iudæis uideret, ad quendam Imperatori familiarem dixit: Has opes Byzantinum palatiū minimè inferri debere, quia alibi nusquam quàm in eo loco in quem Salomon Iudæorum rex ab initio eas constituisset, consistere possent: eamq; ob causam olim Romanum imperium à Gensericho direptum, & nunc Vandalorum similiter à Romanis. Hæc cum ad Imperatorem essent delata, statim omnia illa Hierosolymam ad Christianorū templa remisit. Gilimer aut in triumpho circūducitur. & cum in ipso hippodromo Imperatorem in alta sede constitutū, populumque circumstantem cōspexisset, constitit, ac suum fatum considerans, neque fletu, neq; aliter conquestus est, quàm quod

uerba Hebræorum uoluminū memorauit: VANITAS VANITATVM, ET OMNIA VANITAS. Hinc Iustinianus fortunæ inconstantiam, & humanæ uitæ uicissitudines æstimans, ipsum soluit uinculis, & apud se aliquātisper in magno honore habuit: tandem ipsi cum omnibus suis cognatis & propinquis, in Galatia quædā loca ad inhabitandum liberè cōcessit. Et hæc quidem apud Byzantium sic gesta. Euagrius libro 4. cap. 17: Procopius lib. 3. de bello Vandalorum: Blodus lib. 3. Decade 1. Paulus Diaconus libro 17.

Belisarius tali ratione Romam uictor deueniens, postea S. Petro auream crucem centum librarum, preciosissimis gemmis exornatam, in qua suas uictorias conscripserat, offert, per Vigilium papam. Paulus Diac. libro 16. Sigebertus: Beda.

Maurulij apud Bizatium in Numidia habitantes, qui antea sese dederāt Belisario, audientes iam Belisarium domum abiisse, rursus à Romanis deficiunt. Mittitur Solomō, qui eos reprimat, isq; primo quidē cōgressu ipsis succumbit: tandem secundo uictor euadit, & cum præda Carthaginē redit. Procop.

Rursus postea deficiunt Maurulij, & citra Bizatium uastare incipiunt, nulli neq; ætati neq; sexui parcentes. Cæduntur autē denuō à Solomone in monte Burgaone, quem ipsi inaccessum putabant, ex improviso: & trucidantur ex ipsis quinque millia, ex Romanis uerò ne unus quidem desideratur. Idem.

Seditio postea oritur inter milites Romanos, dum in Africa morantur. Solomon uidens se insidijs à suis peti, clam aufugit: & ad Belisariū, qui tum Syracusis erat, festinat, nuncians quid rerum ibi gereretur. Interim seditiosi milites palam à Iustiniano deficientes, in Africa tumultuantur, & sibi ducē eligunt Stozam, uirum in primis magnanimum, & agendorū peritum. Is exercitū partim inter Vádalos & Afros octingentorū millium congregans, Carthaginem obsidet, & capit. Belisarius cum Solomone Carthaginem uenit, & eos ad officium magna cum contentione reuocare nititur: uerū re infecta rursus decedit. Mittitur ergo à Iustiniano Germanus cum Symmacho & Dominico. Illi exercitū collecto, cum Stozā cōfigunt, eūque in fugam conuertunt, atq; Carthaginē recipiunt. Procopius.

Tandem pacatis rebus, Germanus cum suis socijs à Iustiniano domum reuocatur, idq; anno Iustiniani 13. Solomon rursus Africæ præficitur. Insurgit contra eum Antalas cum Maurulijs. tandem multis utrinque in prælio cadentibus, ipse Solomon quoq; interficitur. Succedit ei in præfectura Sergius cum Areobindo.

Redit postea Stozas cum magno Mauruliorū numero: & sese Antalæ adiungēs, passim per Africā cædes facit, in imbelles quodque mulierculas, senes ac pueros sæuiens, adeo ut regio maxima ex parte desolaretur, hominib. orbata. Nam Afri qui supererant, in insulas fugiebant: nobilitas uerò omnis Byzantiū migrabat. Imperator iubet Sergiū in Numidia bellum cōtra barbaros decernere, & Areobindū cum Maurulijs in Bizatio pugnare. Sergius euestigio cū suo exercitu contra Numidas proficiscitur. Areobindus uerò ubi accepit Antalam ac Stozam ad Carthaginem properare, Ioannē Sisinij cōtra ipsos ire iussit, cum delectis quotquot in exercitu essent fortissimi. Sergio quoq; scripsit, ut cum Iohanne se coniungeret, & unā hostes aggredierentur. Verū Ioannes à Sergio neglectus, coactus est parua manu cum imensa hostium multitudine congregi. Ibi fortiter per densa agmina perrumpens, Stozam telo petens transfixit: ex quo uulneres statim interiit. Postea hostiles imper? & bellicuires diutius nō sustinere ualēs, ipse quoque inter fugiendum est interfectus. Idem.

Stozæ Antalas succedit solus. Cōtra eum Areobindus Guntharim mittit. Is uerò cum Antala conspirans, exercitum laniens & matationi tradit, ipsumq; postea Areobindum dolose interfici & remoueri curat. Iustinianus re cognita, Artabanē mittit. Is Gunthare & reliquis conspirationis socijs trucidatis, Antalam fugat, exercitū eius fundit, & tandem Carthaginē liberat, anno Iustiniani 19, à cæpta uerò tyrannide die 36. Artabani domum redeunt Iohannes quidam Pappi frater substituitur. Is demum Maurulios partim peremit, partim in extremos fines Africæ dispergit, ubi demum quiescere sunt coacti. Et hæc de bello Africano. Procopius de bello Vandalorum lib. 4.

DE BELLO ITALICO aduersus Gothos.

Anno Iustiniani octauo, qui fuit Christi 534, inceptū est bellum omnium quæ ipso imperante gesta sunt grauissimū: quod pro libertate Italiæ cum Gothis in ipsa Italia regnantibus motū, durauit annos cōtinuos decē & octo, fortunæ uarietate, urbiū & populorū cladibus tam insigne, quàm memoratissimum. Quamuis autē diu dubio Marte utrinq; pugnatur, tamen Romani tandē superiores existunt, & expelluntur Gothi ex Italia, cū ibi regnassent annos 58. Procopius lib. 1, 2 & 3, de bello Gothorū: Hermannus Mutius lib. 5. Blondus Decade prima, lib. 4. Sabellicus Enneade octaua, lib. 3. Leonhardus Aretinus lib. 1, 2, 3 & 4.

Occasio belli hæc putatur. Postquā Theodericus Gothorum rex in Italia sine uirili prole

prole decesserat, Amalasuenta uel Himelfui
ta filia tunc uidua existēs, cum Atalarico seu
Adelrico eius nato in regno successit. Ama-
lasuenta uerò uidens filium ad ebrietatē, lu-
xuriam, eiusq; generis uitia proclinem esse,
clām secū iniit consiliū de regno in Iustinia-
ni fidem cōmittendo: idq; ipsi Imperatori
per legatos significat, cū ita gubernasset Im-
periū annos 10. Moritur interim filius: ipsa
uerò aliquandiu Theodatum in regni cōsor-
tium accipit. qui malè remunerans acceptā
dignitatem, carceri Amalasuentam primū
inclusit, mox inuidia aucta eam quoq; occi-
dit. Hanc iniuriā uindicaturus Iustinianus,
& simul quoq; à Gothorū tyrannide libera-
turus Italiam, bellum hoc instruit. Caut tamen
prius Imperator, ne cum Vandalos in
Africa oppressisset, similem intentaturus
Ostgothorū oppressionē, alias Romano im-
perio dudum inimicas gentes barbaras in se
concitaret. Scripsit igitur ad Clodomirum,
Childebertū, Clotharium & Theodobertū
reges Francorum, multis muneribus missis,
ut ipsi interim quiescerēt. Quod postquam
ipsi receperūt, tandem duos duces, Mundū
& Belisarium, ad expediendum hoc bellum
eligit. & Belisarium quidem cum classe in Si-
ciliam mittit, Mundum uerò cum pedestribus
copijs Dalmatiam inuadere iubet. Blondus
Decad. 1. lib. 3. in fine: & lib. 4. ab initio:
Leonhardus Aretinus lib. 1.

Belisarius cum classe in Siciliam tendens,
in Africam trajcere simulat. Applicat autē in
Siciliam, & quasi reficiēdi sui causa in his lo-
cis descendit. Sumpto exinde idoneo tem-
pore, Catinam urbem repētē adortus capit.
non multos post dies Syracusas, dedētibus
sele ciuibus, occupat. Post hęc mirabilis fuit
uictorię cursus, dēdētibus sele ciuitatibus,
atq; ultrò uocantibus, prāter solam Panor-
mum, in qua prāsidium Gothorū ualidissi-
mum erat, ea cum à terra munitissima esset,
classe tandem expugnatur. Et sic quidem in
Sicilia res processerunt. Procopius libro pri-
mo de bello Gothorum.

Mundus uerò in Dalmatia contractis ma-
gnis copijs, ad Salonas ducit, ibiq; cum filio
suo Mauricio magnū exercitum Gothorum
fundit: ipse tamen simul cū filio parta uicto-
ria, occumbit. Procopius lib. 1. Aretinus.

Theodatus rex Gothorum bello primū
undiq; cinctus, ad Iustinianū mittit, pacem
petens, eiq; totum Gallorum & Italarū im-
perium offert. In ea pactiōe nomisma argen-
teum, in cuius latere dextro, D. N. IUSTI-
NIANVS P. F. AVGVSTVS: in altero, D. N.
THEODATVS REX habetur, primitus cudi
cepit. Procopius. Postea uerò ex interitu
Mūdi animatus, fidem fallit: & promissa re-
tractans, armis se tueri conatur: in quib. ta-

men breui occūbit, & à suis interficitur, post
quam regnare cōperat anno tertio. Blondus
lib. 4. pagina 47. Procopius pag. 26.

Cōstantianus autē ab Imperatore in Mun-
di locum substitutus, Salonas occupat & ca-
pit. Gothi fugiunt Rauennam. Interim om-
nis Dalmatia, Lyburniaq; in Constantiani
potestatem deuenit. Leonhardus Aretinus
pagina 520.

Belisarius Sicilia subiugata, cum omnib.
copijs ex Messana regione per fretum traji-
cit, in quo Scyllam & Charybdim fuisse poe-
tæ fabulantur. Vbi in continentē peruenit,
omnia ipsi patuerunt. Tandem in Campa-
niam delatus, Neapolim obsidet: quā uicesi-
mo die ui expugnatam & captā uastauit, ci-
uibus cum militibus interfectis. Increpatus
tamen postea ob hanc sēuitiam à Syluerio
papa, nouos colonos ed misit Cumanos &
Puteolanos. Paulus Diac. rerum Romanarū
libro 16, pagina 202. Blondus pag. 47. Proco-
pius pag. 26. Leonhard. Aretinus pag. 523.

Capta Neapoli, Romā petit. eamq; attin-
gens, statim per Alinariā portam intromit-
titur. Gothi per Flaminiam egrediuntur, &
fugiunt. Sabellicus Ennead. 8. libro 3.

Interfecto autem Theodato, Vitiges à Go-
this rex eligitur, secundo anno belli. Is con-
tra Belisarium belli uires conuertens, cum
centum quinquaginta millibus armatis Ro-
mā uenit: ac ponte Tyberino, qui à Belisarij
prāsidio tenebatur, ultrò fugientibus mili-
tibus potitur. Belisarius eius rei ignarus, for-
tē cū mille equitibus ad Tyberim expaciās,
ex improviso in hostes incidit, ibiq; uel in-
uitus cogitur cum hostibus configere. nec
multum absuit, quin telorum ac missilium
multitudine obrutus fuisset. Agnitus enim
à Gothis, omnium iaculis & telis magno im-
petu petitur. strenuē tamē pugnando ex eo-
rum manibus elabatur, & saluus Romā re-
dit. Desiderati sunt in illa pugna Gothorum
plus quā mille: ex Romanis uerò tantum
octoginta. idq; factum est tertio anno belli.
Procopius pag. 40. Sabellic. Ennead. 8. lib. 3.

Progreditur deinde Vitiges cum exercitu
ad urbem, eamque undiq; obsidione cingit
grauī & difficili. Machinis autem admotis,
cum iam muros expugnaturus esset, Roma-
ni subito erumpunt magna ui, hostesq; ob-
ruunt, nihil tale suspicantes. Ac trucidantur
denuò ex Gothis plus quā 30 millia, quar-
to anno belli. Procopius pagina 51.

Durante aliquandiu obsidione, ingens o-
ritur fames intra muros. Ac scribit Dacius
Mediolanensis antistes, in sua diocesi tanta
annonæ caritate laboratum esse, ut prāter-
quam quod fœda & obscœna multa esui es-
sent, reperta sit mulier, quæ fame adacta à fi-
lij carnibus nō abstinuerit. nec tantum qui

obsidione tenebantur, hoc malū attigit: sed & regia castra, uniuersamq; Italiam extrema fames inuasit. Sabellicus Enneadis octauæ libro tertio.

Mittuntur igitur à Iustiniano nouæ copiae, quinto anno belli: equites quidem bis mille trecenti, & pedites ter mille ostingenti. hi secum tritici & omnifariam cōmeatum uim ingentem ferūt. Ne autem ab hoste interciperetur, Belisarius hoc stratagemate utitur. Sub id tempus quo hi erant urbē intraturi, hostium castra adoritur, facitque eruptionem per Flaminiam portā, quam à prima obsidione Belisarius obstruxerat. equites uerò leuis armaturæ iubet ad hostium castra equitare, illosq; tumultuose ad pugnam elicere: mox conferta pugna paulatim cedere, hostemque procul à castris distrahere.

Quod cum illi gnauiter facerent, essetq; iam prope urbem uentum, tum simul ab his qui per Flaminiam portam emissi fuerāt, factus est clamor à tergo: & equites qui fugā simulauerant, ferociter ad pugnam reuertuntur. Sic barbari ancipiti metu perculsi in medio cæduntur, simulq; auxiliares copiae & cōmeatus in urbem tutò recepti sunt. Sabellicus ibidem.

Scribit deinde Belisarius Vitalio duci, qui Salonis erat, ut res Gothorum subita ui adoriatur. Ille mandatum exequens, hostium terrā inuadit, ferro & igni populatur: Vglitheum patrum Vitigis, qui se ipsi opponit, cum exercitu fundit. Inde Fanum fortunæ, Pisaurum & Ariminum occupat. Vitiges hæc audiens, Rauennæ suæ timens, obsidionem ab urbe Romana soluit, quum ea durasset annum integrum, & dies nouem: & Rauennam se recipit. Sequitur autem Belisarius, & exercitu in fuga maxima ex parte cæso, tandem ipsum cum urbe capit, sexto anno belli. Procopius libro secundo: Paulus Diaconus libro decimosexto: Blondus Decadis primæ libro quinto.

Vitige capto, Belisarius Constantinopolim redit, Vitigem unā cum spolijs Roma auectis secum ducens, anno belli quinto. Iustinianus uiso Vitige, ualde lætatus est: eumque non multo post in patriciorum numerum receptum, Persicorum finium custodiæ & administrationi præfecit, ubi ad finem uitæ suæ fideliter perstitit. Paulus Diaconus libro decimosexto.

Interea Gothi sibi Ildebaldū regem constituit, septimo anno belli: quem & eodem anno propter crudelitatem interimunt. Succedit huic Eutarius, qui & ipse eodem anno ingulatur. Tandem uerò Baduillas, qui & Totilas, ut Attila dicebatur, eligitur. Is contra Romanos duces, quos reliquerat Belisarius, sæpe dimicans, eorum uires ual-

de fregit, & uniuersam Italiam uastauit. Idque per biennium effecit, quousque septimus belli annus finiretur. Octauo uerò anno cum non essent amplius qui ei resisterent, in Flaminiam cum exercitu perrexit: Cæsennam, Petram, & alia eius loci oppida, partim ui, partim metu subegit. Deinde nono anno belli in Hetruriam transmisit: & inde Tyberim amnem transgressus, per Vmbros, Sabinos & Marfos in Campaniam profectus est: ibique Beneuentum ui captam mœnibus nudauit, ne locus alioqui natura munitus, sedes belli fieret hostibus. Non multo post Neapolim obsidione cinxit, & cepit: ibique Cumæ & uicina oppida se ultro dederunt, decimo anno belli. ueneruntq; matronæ pleræq; ex Romana nobilitate in Gothorum potestatem, quas perhonestè Totilas penes se habuit, atq; honestissimo comitatu gratis Romam ad suos dimisit. Sabellicus Enneadis octauæ libro tertio: Blondus libro sexto Decadis primæ.

Belisarius, qui tunc temporis bello Parthico occupat⁹ erat, à Iustiniano reuocatur, undecimo anno belli, & in Italiam remittitur cum classe. Is cum Vitali nauigauit, & Salonis applicuit: in ipso itinere Hidruntum oppidum Calabriae obsidione liberauit. Rauennam autem ueniens, uidit omnia in Italia mutata, ac opinione deteriora. hostes enim ubique præualebant: amici uerò fracti, ac in desperationem adducti: ciuitates propter militum iniuriam aduersæ: milites denique, quod multa sibi debebantur stipendia ab Imperatore, contumaces, nec parere ducibus, nec in expeditionem ire uolebant. erantq; ad exiguum numerū redacti: ipseq; Belisarius milites nō plures quàm 4000, & quidem tyrones secum adduxerat: pecuniā uerò quæ militibus daretur, nullam. Confestim igitur eum, quod in Italiā uenisset, pernitere cœpit: & Vitalem ad Imperatorem remisit, eiq; conditionem Italiæ demonstrauit, copiarum supplementa pecuniasq; poscens. Verum is anxie & tardè aliquid apud Imperatorem profecit. Interim Totilas cognito Belisarij aduētu, Romam se cum exercitu confert, eamque cingit, per integrum annum. ac tandem, cum Romani se dedere non uellent (licet inaudita fame premerentur, adeo ut canes, mures, ac cætera immunda animalia, herbasque omnis generis, quas etiam pecudes non attingunt, ederent) per prodicionem cœpit: & ingressus cum exercitu, quoscunque nactus est ciues, sine delictu interfecit, duodecimo anno belli. Blondus libro 6. Decadis primæ: Sabellicus Enneadis octauæ lib. 2.

Misit deinceps legatos ad Iustinianū, qui dicerent illi, Romam esse in Gothorū potestate.

state fore, si cum Gothis pacem quàm bellū mallet, ut Roma incolumis seruaretur. polliceri ad hæc magna & fidelia auxilia Gotthorū quibus ille omnib. bellis uteretur. contrā si pergeret Italiam infestare, se urbem solo æquaturum: quoniam illam neq; in bello occupatus tueri, neq; hostibus relinquere uelit. Iustinianus uerò nihil aliud respondit, quàm Belisarium in Italia esse, illiq; totum belli negocium à se iniunctū. Erat tunc Belisarius cum uxore in Portuensi urbe, ubi ægritudine corporis & periculosa febris correptus tenebatur.

Totilas igitur hac responsione audita, de euertenda urbe Roma consilium sumpsit. Itaq; insurgens mirabili crudelitate, mœnia ad tertiam partem totius ambitus murorū euertit: Capitolium deinde incendit, circa forum omnia ædificia publica & priuata arserunt: simulq; Auentinus, Quirinalis, Cælius, cæteriq; colles. Multarum ibi ætatum opus, clarissimāq; uirorum monumenta miserabiliter extincta sunt: idq; factum est anno belli decimotertio. Incensa autem excisaq; urbe, omnis ciuium multitudo, ne quis extremis patriæ cineribus dare posset lachrymas, educta est à Totila, & per Latij Campāniāq; oppida dispersa: senatum & primores ciuitatis penes se solū ioco habuit. Inde Roma egressus, ne unum quidem uiuentiū, marē, fœminā ue in ea romanere passus est, ut omni humano cultu deserta urbs quondam rerū domina iaceret: magnū omni æuodocumentum, quàm parum sit humanæ felicitati credendum. Quanta enim fuit huius urbis olim felicitas, tanta etiam, & multo maior fuit calamitas hoc & præcedente tempore, ubi aliquoties fortunę casus uarios est experta. A Senonico enim bello, quo præter Capitolium omnia sunt à Barbaris fœdata, ad Vestgotthorum tempora, qui Alarici ductu Romam iterum cæperunt, sunt anni circiter ostingenti: à Vestgothis ad Vandalicam direptionem, 44: à Vandalis ad Odoacrem & Herulorum regnū, 22. ab his ad Theodoricū & Ostgothos, 14. ab Ostgothis ad Belisarium, qui Romam ab ea gente recepit, 50. hinc ad excidiū quod sub Totila passa est, de quo hic agimus, 12 anni. Toties, tā breui annorum spacio, domitrix illa humani generis, arxq; omnium gentium Roma, ludibrio fuit barbaris. Sabellicus Enneadis octauæ libro tertio: Blondus Decadis primæ libro sexto: Bibliander tabula decima.

Totilas urbe uastata, decimoquarto anno belli cum exercitu ad Iohannē Vitalem in Calabriam mouet: ibiq; Iohannē fugiente, paruo momento Lucanos, Brutios & Calabros omnes recipit. Interea uerò Belisa-

rius longa febris liberatus, cum suis copijs Romam proficiscitur, eamq; indefesso opere restaurat & munit, fossa uallo, propugnaculis & munitiōibus: idq; septem & uiginti dierum spacio, quod uix fidem meretur, confecit, adeo ut contra omnem uim hostilemq; impetum urbs instructa esset. Deinde frumentum ac cætera ad uictum necessaria, ex Portuensi ciuitate multis nauibus im-¹⁰ portat. Totilas hæc audiēs, statim cum exercitu recurrit: uerū nihil obtinens, cum à munitiōibus aliquoties magna cum strage suorū repelleretur, rursus secedit in Vmbriā. Belisarius undiq; colligit ciues: eosq; expugnatis oppidis, quorum pleraq; mœnibus erant nudata, liberat, ac Romam reducit. Reuertens Totilas, Vitalium in Apulia adoritur, eiusq; castra diripit. Belisarius, propter metum belli Parthici, Constantinopolim reuocatur à Iustiniano: Totilas uerò Romam repetit, eaq; potitur. Tandē omnibus subiugatis, in Siciliā tendit. Iustinianus contra eum mittit Narsetem. Sabellicus Enneadis octauæ libro 4. 16 anno belli. Hoc tempore Totilas Roma potitus, in Casinū monasterium ad sanctum Benedictum uenit, & ab eo multa uaticinia de successu rerum & futuris euentibus cognouit. Inter reliqua etiam audiuit, se decimo anno suæ tyrannidis moriturum: idq; postea euentus comprobauit.

Narses in magna gratia apud principem erat, administrabatq; Iustiniani aulam suo arbitrio, uir ad omnia uirtutis opera natus: magnus quidem consilio, sed religione & pietate maior. Narrant enim qui cum ipso fuerunt, coluisse illum magnopere Deum supplicationibus & alijs pietatis generibus: deinde uirginem Deiparam ipsi manifestè apparuisse, mandasseq; quādo pugnandum esset, quando non. Is igitur isto fœdere cum Longobardis, qui duce Andoino Pannoniā inferiorem occupant, cum magnis copijs Italiam ingreditur, Rauennamq; petit, ubi se cum reliquis ducibus coniungit: & deinde Romam tendit, eaq; pulsus hostibus potitur. Ciues uerò qui inde relegati erant, aut etiam sponte fugerāt Totilæ tyrannidem, passim in oppidis trucidantur à Gotthis, ne redeant Romam. Tandem uicinis locis recuperatis, confli-⁴⁰ git Narses cum Totila ad Brixellum: ibiq; Totilas cum omnibus suis copijs, quas secum habebat, funditur, & ad internecionē deletur: Anno Christi 554, Iustiniani 26, cum regnasset Totilas annos 10, iuxta Benedicti uaticinium. atq; sic regnum Gotthorum in Italia finitum est. Sabellicus lib. 4. Enneadis octauæ: Blondus libro septimo Decadis primæ: Procopius libro tertio. Narses uestimenta Totilę cruen-

ta, cum corona gemmis preciosissimis exornata, ad Iustinianum mittit. ibidem.

Post Totilæ mortem per duos annos continui motus fuerunt, antequam Narfes Italiam & eius insulas omnes à Gothis recepit. Thias enim Ostgothorum regnum restauratus, magnopere se Narseti opponit: & ad Francorum ducem Theodebaldum mittens, auxilium satis firmum impetrauit. Leutharis enim & Bulthinus, Alemanni, exercitum ad septuaginta duo millia fortissimorum uirorum ipsi adducunt, Italiam & Siciliam in suam potestatem reducere. Ac Bulthinus quidem oppida omnia ad Siculum usque; mare primitus subiugat, capit & uastat. Deinde uero in Campania contra Narsetem pugnas, cum uniuerso Francorum exercitu occumbit, & ad internecionem deletur: ita ut Francorum nemo se ad proprios lares receperit. Sabellic. lib. quarto Enneadis octauæ, Blondus libro septimo Decadis primæ. Agathius libro secundo.

Sisualdus quoque rex Brentorum, nactus occasionem ex strage Gotthorum, in eorum terras irruptionem molitus est. Ac primum impetum fecit in Eporedienses & Taurinos. Thias igitur re deliberata cum suis, exercitum suum diuidit: ac partem eius aduersus Sisualdum mittit, partem secum retinens, contra Narsetem procedit. Ac audiens Narsetem in Campaniam festinare, maturius præuenit, & Nuceriam capit. Aduentante autem Narsete timens sibi in urbe, exercitum in proximum montem deducit: ibique cinctus à Narsete, cum comitatu pecunia laboraret, conuenit inter eius milites, ne fame conficerentur, uel omnino occumbere in prælio, uel uictoriam licet cruentissimam reportare. Acriter igitur utrinque dimicatur, à summo mane usque in profundam noctem: in qua se uterque exercitus utcumque colligit. sequenti die ad arma reditur: tandem cum dubio Marte diu pugnassent, Thias telo confossus cadit: exercitus eius maxima ex parte trucidatur: reliqua multitudo pacem cum seruitute accepit. Blondus libro quarto.

Perrexit postea Narfes, omnes Ostgothorum reliquias in Italia Transpadana funditus delere, ne semina noui belli relinquerentur. Aliquot præliis igitur fracti, certatim omnes deditionem fecerunt: fuitque tunc uere belli Ostgothici finis, anno postquam fuerat inchoatum decimo octauo. Blondus libro septimo, decadis primæ.

Solus autem tunc supererat hostis in Italia, Sisualdus. is quoque à Dagisthæo, misso per Narsetem cum copiis, superatur, & de alba trabe suspenditur. ibidem.

Redit postea Narfes Romam, rebusque pacatis collapsa mœnia & ædificia urbis instauit.

rat, ciues introducit, provincias munit præsidij, & omnia ad pristinam dignitatem reducere laborat. Zabern quoque regionem, Mauritaniam, & Sitiphim metropolim tributariam Romano imperio facit. Blondus libro septimo Decadis primæ.

Desijt hoc tempore omnino regnum Ostgothorum, ea gente radicatus extirpata, cum durasset annos circiter bis mille quadringentos, ut scribit Iordanis. Vestgothi autem in Hispanijs manserunt, & cum Alanis eam totam tenuerunt. Ante ipsorum enim ingressum tres nationes Hispaniam tenuerunt, Sueui, Vandali atque Alani. Abeuntibus uero, Vandalis in Africam, Sueui Galitiam soli gubernarunt, sub Emmerico eorum rege, qui triginta tres annos apud ipsos regnauit. succelsit Rixilla, postea Rixarius, inde Masdrugus, hunc sequutus est Armisfundus, post illum Theodomirus, tandem Mirus: sub quo deletum est regnum Sueuorum, & translatum ad Gotthos. Naucerus uolumine secundo, generatione decimanona: Sigebertus pag. uigesima octaua. Hastenus de bello Italico cum Gotthis.

Circa initium belli Italici, Belisarius Parthos cōpescit magno labore, & tandem cum illis pacem sancit. Deinde Erulos, Zepidas, & Bulgares, deuastantes Illyriam, profligat. Isidori Chronicon, de Iustiniano.

Hunni circa annum Iustiniani 13 Europam inuasunt, Potideam euerterunt, arces duas munitissimas in Illyrico, ciuitatemque Callandream diripuerunt, Chersonesum expugnaverunt: & omnes Græcas urbes præter Peloponnesiacas infestantes, captis 120000 hominum, domum redierunt. Chronicon Pauli Phrygionis pagina 350. Procopius de bello Persico pagina 274.

Longobardi duce Andoino contra Turis mundum potiuntur Pannonia inferiore. Blondus decadis primæ libro quarto.

Idem duce Alboino, coniunctis copiis cum Hunnis qui Auares dicuntur, contra Zepidas arma sumunt, & regnum Zepidarum destruunt penitus. Anno Christi 547, Iustiniani 20, ceciderunt in uno prælio 60000 hominum. Alboinus regis Commundi caput hastæ infixum, per castra circumgestari iussit: eiusque cranium postea in pateram inauratam commutauit, atque ex ea bibit, quoties conuiuia aut solennes epulas exhibuit: quæ res ipsi postea exitij causa fuit, ut sub Iustino sequetur. Blondus libro 4. Decadis primæ.

Idem isto fœdere cum Narsete, eum contra Gothos iuuerunt: quibus uictis, in Pannoniam redierunt, & quamdiu ibi habitauerunt, Romanum imperium semper adiuerunt, donec à Narsete uocati in Italiam irruerunt. Bonfinius lib. 7. Decadis primæ rerum Vngaricarum.

Anno 16 Iustiniani, Azumitēses Indi cum Homeritis bella gesserunt. Homeritæ enim mercatores Christianos in suis regionibus obuersantes passim occiderūt. Hac ratione moti, quod Romani etiam Iudæos in suis regionibus malè tractarent. Azumitarū igitur rex Adad, uolens uindicare eēdem Christianorū, bellū molitur: & uouet Deo, si uictor euadat, se quoq; Christianū fore. Ibi Deo auxiliante fit, ut uictor Adad existat, regē Homeritarum uiuū capiat, ac regno eius potiat. Sic tandem Adad ad Christianā fidē accedit. Paulus Diac. lib. 16.

In Gallia, Sigismūdo, Gothmaro & Almarico sublati, res Francorū domestica discordia agitatae sunt, ob duos Clodomiris, qui Būrgūdico bello perierat, superstitēs filios, quos Clotharius & Childebertus terræ allisos necarāt. Conspiratū est à Childeberto in Clothariū fratrem, ascito sibi tanti facinoris socio Theodeberto, qui Narbonēsem Galliā tenebat. Erat is Childeberti & Clotharij ex fratre nepos. Etiam fraternę acies in procinctu stabant, inter se hostiliter conflicturę. Verūm Crotichildis mater, precibus & lachrymis illos flecit & reconciliat, ac suadet ut exercitus in hostes cōuertant: Clotharius cū Childeberto Hispaniam, Theodebertus uerō Italiam inuadat. Sabell. Ennead. 8. lib. 3.

Theodebertus igitur miro uictorię cursu Rhetiā & Alpes Coccias subigit. deinde Italiam ingressus, Liguriam occupat. Sunt qui & Hetruriam ab ipso captā memorant. Gothi omnem Transpadanā terram, cum Alpius & Gallia Narbonēsi, Francorum armis passi sunt occupari. Ibidem.

Minori Italia capta, maiorē quoq; petijt, & cum Belisario multis uicibus pugnans uictoriam obtinuit. Gregorius Turonensis libro tertio, cap. 29.

Tandem Buccilenū misit in Italiam, qui magna certamina gerens cum Narsete, magnam partem Italiæ cepit, & usq; ad mare regni terminum dilatauit. Theodebertus paulo pōst moritur. Substituitur in regnum filius eius Theoualdus: sub eo Buccilenus uel Bultinus (ut suprā appellatus est) à Narsete interficitur. Recuperatur Italia, nec fuit postea qui eam reciperet. Idem lib. 4. cap. 9. Regnauit Narses annos 16 in Italia.

Clotharius uerō rebellantes Saxones maxima ex parte delet, & Thuringiā quoq; uastat: propterea quod Saxonibus suppetias tulissent. Ibidem, cap. 10.

Britanni hoc tempore irruentes in terminum Nanneticum prædas egerūt. Gunthranus cum ipsis confliat. Greg. Turonensis libro 9. cap. 18. item libro 10. cap. 9.

Idem post Clodouei obitum semper sub Francorum potestate fuerunt: & tantum co-

mites, non reges appellati sunt. Idem libro quarto, capite quarto.

Chrannus in Britannia contra patrē Clotharium arma sumens, tandem uictus cum uxore ac filiabus uiuus comburitur: anno Christi 563, Iustiniani 36.

Hæc præcipua sunt quæ sub Iustiniano acciderunt. Primū enim Belisarij opera Persas intra suos fines cōtinuit. Inde eodem duce Romam à Gothorū seruitute asseruit. Africam quoq; pulsus Vandalis imperio adiunxit. Narsete duce, Gothicum tandem nomen deleuit.

Verūm his tantis & heroicis uiris post tot præclare res gestas, pro summis laborib. non alia exhibita est gratia, quàm quæ solet in mundo pro benefactis cōtingere. Belisariū enim Imperator tandē, ut scribit Procopius, & Petrus Crinitus, propter fuitiles suspiciones affectati regni, demptis bonis, oculis priuauit, & mendicare coegit. Is igitur petens eleemosynam, dixit: Date Belisario eleemosynam, quem uirtus & felicitas in fastigium extulit, & de gradu deiecit inuidia & ingratitude hominum.

Narses uerō inuidiam maleuolorum fugiens, & honoribus ac opibus priuatus, Neapolim secessit in Campaniā, & ibi uitam in exilio finiuit, ut sequetur.

SVB IVSTINO IVNIORE.

Anno Christi 565, Fl. Valerius Iustinus, Iustiniani nepos, ad gubernacula rerū accessit, Cæsar septimus, & regnauit annos duodecim. Bibliander Tabula decima, Henricus de Erfordia cap. 52. Secundo eius anno Etherius Auitus, ac medicus Iustini, insidias ipsi struxerunt, uerūm deprehensi, gladio luerūt pœnas. Tertio anno, qui fuit Christi 567, Narses deleta omni Gothorum gēte, & Hunnis pari modo deuictis, ab inuidis quibusdam apud Iustinū accusatur tyrannidis. Ideoq; iratus Narses respondit, se talem ei telam orditurum, qualem ipsa dum uiueret, nō posset detexere. Ac statim Neapolim secessit in Campaniā. inde mox legatos misit ad Longobardos, suadens ut pauperimodum Pannoniæ relicto, ad Italiam occupandam uenirent.

Alboinus igitur cum Longobardis in Italiam profecturus, Saxones etiam ad societatem belli uocat: quorum sedes Sueui postea occuparunt, Clotharij & Sigisberti iussu. Alboinus autē Hunnis cum pacto Pannoniā commisit, ut si suis redeundum esset, ipsi cederent. Cum multitudine deinde magna in Italiā ingressus est, anno Christi 568, ex Pannonia, ubi antea habitauerat. Ac primū Venetias occupauit. Progressus est deinde ad Mediolanum: & tandem intra bre-

præter Papiam, Rauennam & Romam, subiecit. Regnavit ipse Alboinus in Italia annos tres & menses sex. cæpit anno Iustini tertio, sub initium pontificatus Benedicti: cuius monasterium in monte Casino diripuerat. Quarto anno à sua coniuge Rosimunda in somno per iuuenem nobilem interfectus est, propterea quod in conuiuio ipsam coegerat ex cranio sui patris Commundi, quem paulo antè trucidarat, bibere, iubens ipsam cum patre lætari.

Post eius obitum tantum Duces præfuerunt regno, annis decem. Chronicon Iuonnis, de Iustino secundo: Paulus Diaconus libro secundo de gestis Longobardorum: item Antoninus titulo duodecimo, capite sexto: Item Adon in Commentarijs 4. etatū: Chronicon Martini de Iustino secundo: item Henricus de Erphordia capite 52.

Anno septimo Iustini renouatum est bellum Persicum, rupto fœdere: eo quod Romani Homeritas ad se confugientes, & ad Christianam religionem conuersos, sub fidem receperant. Octauo anno conflictum est utrinque grauer: Romani tamen victores euaserunt. Paulus Diaconus libro 16.

Nono anno Arimardanes dux Persarum irruit in Romanos, & regionem passim uastauit. Romani pacem fecerunt cum Chosroë per annum. Inde Persicus dux multa præda onustus domum redijt.

Exacto induciarum tempore Chosroës denuò redit: & Tigrim fluium traiciens, ad Nisibim expeditione ducit: eamque, cum nemo esset qui ipsi resisteret (siquidem Iustinus uoluptatibus immersus, Reipublice cura parum afficiebatur) cæpit, & expugnauit. Progressus est deinde ad Circesium, ibique res Romanas omnibus modis ferro ac igni fregit, nihil quicquam moderati designans. Venit deinde Antiochiam: unde tamen præter spem repulsus est, cum omnes ex ciuitate au fugissent, & magna murorum pars prolapsa esset. Circesium tandem cæpit, postquam menses quinq; cinxerat: ibi plebe promiscua necata, & reliquis uiuis abductis in seruitutem, præsidium in urbe reliquit, & ipse ad sua redijt. Euagrius lib. 5. cap. 9. & 10.

Hæc ubi Iustinus audiuit, præ timore ac fastu nimio nihil sani cogitans, hæc quæ acciderat, ne humano quidem more tulit: sed in phrenesin & amentiam incidit, ut nihil eorum quæ fierent intelligeret. Mittitur tandem legatus ad Chosroem: qui commemorans miseriam Romanæ reipublicæ, eum ad commiserationem flexit, pacemque impetrauit ad triennium. Idem cap. 11. & 12.

In Gallia, Hunni cum magno exercitu partes Francorum in Thuringia aggrediuntur: sed reprimuntur à Francis, multis milli-

bus ipsorum trucidatis. Victi tandem amicias petunt, & suâ in terram refugiunt. Adon Viennensis ætate sexta: Trithemius in epitome de gestis Francorum, folio 76.

Sigebertus, uel Childebertus, & Chilpericus, fratres inter se dimicant. Franci, qui fuerunt sub Chilperico, ad Sigebertum transeunt. ibidem. Childebertus quoque Italiam uastat, & sibi tributariam facit. ibidem. Clotharius febris correptus, inter uenandum obit, anno 51 sui regni. Gregorius Turon. lib. quarto, capite uigesimo primo.

Post mortem Clotharij, Hunni Gallias denuò inuadunt. opponit se ipsis Sigebertus, qui dum eo bello est occupatus, Chilpericus frater eius ciuitates suas occupat. Reuides ergo Sigebertus uictor ab Hunnis, Chilpericum fugat, & filium eius Theodebertum captiuum per integrum annum in custodia tenet, postea reddit patri, dato iuramento, ne unquam contra eum ageret: quod tamen non diu seruauit. Idem libro quarto, capite uigesimo tertio.

Sigebertus postea denuò cum Hunnis pugnat: sed ab Hunnis, qui magicis artibus instructi, ei phantasmata obijciebāt, uincitur, exercitus eius profligatur, & ipse capitur. Tandem muneribus ultro citroque datis, pacem cum Hunnorum rege Gagano sancit, eamque dum uixit sanctè & inuiolatè custodit. ibidem cap. 28.

Confligunt inter se exercitus Chilperici & Gunthramni. ac trucidatur de Gunthramni partibus quinque millia: de Chilperici uero, 24000.

Sigebertus quoque cum suo exercitu ad Arelatensem urbem à Gunthramno profligatur. Theodebertus in prælio cadit. Post dies octodecim Sigebertus similiter dolo interficitur à duobus pueris, quos Fredegunda regina subrogauerat cultris ualidis, quos Scrama saxos uocant. Ibidem libro quarto, capite uigesimo nono, capite quinquagesimo primo. & lib. 5. cap. 1. & 13.

SUB TYBERIO.

Anno Christi 577, Tyberius à Iustino adoptatus in filium, Cæsar eligitur octauus, regnat annos septem. Tyberius ad imperium euectus, contra Chosroem Persarum regem exercitum colligit ad centum quinquaginta millia turmarum optimorum & selectissimorum equitum: & Iustinianum nepotem Iustini ducem belli constituit. Is Chosroem ad Daran aggreditur, eumque cum exercitu profligat, ac in fugam uertit, multis pecunijs & spolijs potitus: abductis etiam iumentis onerarijs, unâ cum ipsis sarcinis, in quibus erat uenerabilis ignis Chosrois Persarum deus. Tandem uero prosequens fugientes ipse Chosroes, elephante cōsenso Euphra-

Euphratem traiecit, & in orientē fugit: Persarum uerò immēsa multitudo in flumine perit. Iustinianus cum exercitu in Persiam progreditur, & ibi per hyemem nullo resistente cōfider. Denique ad Persidis intima penetrans, multa excidia molitur: & ad medium Hircanici maris usq; peruenit. Chosroes præ tristitia moritur, & legem post se relinquit: Ne post hac quisquam Persarum rex Romanis bellū inferret. Succedit huic Hormisda, qui regnat annos octo. Paulus Diaconus de gestis Longobardorum libro tertio cap. 6. Antoninus titulo 12. cap. 6.

Ioannes Zonaras tomo tertio Annalium: Euagrius libro quinto, capite 14. & 15.

Tertio anno Imperij sui Tyberius Iustinianum principatu deponit, & in eius locū Mauriciū substituit. Is denuò Persas aggredditur: & uictor omnes ciuitates & regiones, quas prioribus annis occupant, recipit. Antoninus titulo duodecimo, cap. 6.

Cum Longobardis autē pacem fecerat Tyberius, ita ut impunē in Italia grassarentur. Pomponius Lætus de Tyberio. Rosimunda quidem, sublato marito Alboino per Helmigim iuuenem, fugit ad Longinū præfectum in Rauenna, eumq; petijt ut iuuenem ad regiam dignitatem eueheret. Longinus uerò dominandi amore captus, suauis ut Helmim clam interficeret, & si postea se copularet. illa consiliū laudans, Helmichi, postquam ex balneo exitierat, poculum cum ueneno porrigit. Is uerò ubi sensit se mortis poculum bibisse, Rosimundam euaginato gladio, ex eodem poculo, quod reliquum erat bibere coegit: sicque ambo perierunt. Substituitur Clephes rex Longobardorum in Italia, is multos Romanorum uiros potentes, alios gladio extinxit: alios ex Italia exturbauit: sed cum unū tantum annum regnasset, à puero quodam è familia sua iugulatus est. Deinde reges nō habuerunt Longobardi, per annos decem: sed fuerunt sub ducibus. Paulus Diaconus libro tertio de gestis Longobardorum, capite decimosexto, decimosextimo, & 18.

Quinto uerò anno Tyberij, Longobardi subiugata tota Italia, Gallias etiam uastare incēperūt: tantāq; stragē fecerunt in Burgundionibus, ut numerus occisorum non posset colligi. Paulus Diaconus lib. 3. cap. 1.

Saxones quoq;, qui cum Longobardis in Italiam uenerant, irruptionem faciunt in Gallias: multas uillas, prædia ac oppida diripiunt & uastant: sed à Mummolo repelluntur. Idem capite tertio: item Gregorius Turonensis libro 4. capite 42. & 43.

Tres duces Longobardorum, Amo, Rhaban & Rodanus, denuò cum immensis copijs in Gallias irruerunt: sed cæsi à Mummolo, cum paucissimis in Italiam retu-

runt. Gregorius Turonensis libro quarto, capite quadragesimo quarto.

Saxones demum, cum non possent Longobardorum imperiū ferre, neque in Gallijs peculiarem sedem acquirere, omnes cum uxoribus & liberis pristina uestigia relegunt: & patriā, ex qua antea cum Alboino fuerant egressi, repetunt, anno Christi quingentesimo octuagesimo secundo, cum exulassent annos quatuordecim. Eam uerò quum à Sueuis occupatā uiderent, cum ijs dimicant bis: & in priore prælio inferiores existentes, ad uiginti millia sunt diminuti: in altero rursus uehementer attriti. tandem cum Sueuis in pace cohabitāt. Paulus, Diaconus libro tertio de Longobardis, cap. 4.

SVB MAURICIO.

TYberius sentiens sibi mortis diem imminere, Mauricio, qui strenuum se in fundendis Persis gesserat, filiā suam in matrimonium iunxit: eumq; ad Imperij honores, consentiente populo, euexit. Is ad Imperiū accessit anno Domini 584. regnauit annos 20. Ab initio autē in gerendis reb. felix, Armenios & Persas per legatos fudit: ex Mysia uerò Scythas repulit. In Italia Longobardos repulsi: deinde auspicijs Theodosij filij sui, & Germani, uictos Hunnos ex Pannonia expulit, Chaianum ducem illorum afflixit, & Pannoniam recepit. Pomponius Lætus de Mauricio, pagina sexcentesima uigesima prima. Egnatius libro secundo Roman. principum, pagina sexcentesima quadragesima secunda. Tandem à Phoca satellite suo miserè cum omnibus suis est interemptus, anno Christi 604.

Primum uerò expeditionem in Hyperoijs Persicas ducturus, ciuitates & præsidia Persis accommodatissima cæpit: tantamq; prædam abstulit, ut capta mancipia integras insulas, ciuitates & agros aliquot desertos repleuerint, & tellurem fructiferā reddiderint, quæ antea prorsus fuerat inculta: deniq; exercitum numerosum ex illis constituit, qui postea cōtra reliquas gentes admodum strenuè & forriter pugnauit. Euagrius libro 5. capite 19.

Confluxit deinde cum primoribus Persarum ducibus, Tamochosroe & Adaarmane. Tamachosroem interfecit, & alterum in fugam conuertit. Ibidem capite 20.

Paulo post misit Orientaliū exercitū duces Iohannem, & Philippicū: quorum ille nihil quidē narratu dignū effecit, hic uerò multis uictorijs, multaq; strage Persarū nobilitatus est. Fecit enim impressionē circa Nisibin in Persiam, inde in Mediam: tandem denuò in Persiam, & magnam prædam abegit. Zonaras tomo tertio Annalium.

Iohannes

Iohannes uicit Persas ad Nymphium amnem, ubi Tigris misceri dignoscitur. ibidē. Interim seditio fit in exercitu Romano, & milites pulsus ducibus Philippico, Prisco & Germano, ipsi quos uolunt constituunt. Pacantur aut per Gregoriū, qui habita oratiōe eos ad officiū reducit. Euagr. lib. 6. cap. 3.

Postea Persis ad expeditionē egressis, occurrit Germanus: & ita deuictos interimitt, ut ne nuncius quidem superesset, qui Persis quid gestum esset annunciarer. Ibid. cap. 9.

Philippicus Sittam cum Persico exercitu fundit, & extinguit, ad Martyropolim. Ibidem capite 14.

Anno Christi 589, Mauricij quinto, Hormisda Persarū rex quū regnasset annos octo, propterea quōd ducem Baram occidere uellet, quōd contra Romanos infelicitate dimicasset, ab ipso Bara & proprio exercitu capitur, & in carcerem conijcitur: filius eius, cui ipse regnū deputarat, cum sua matre in conspectu eius occiditur. Eligitur alter filius Chosroes, à quo pater tandem in carcere fustibus necatur. Ipse Chosroes suscepta expeditione contra Baram, in fugam uertitur: & ad Romanos uenit, à quibus benignē excipitur: & tandē Mauricij auxilio, qui misso exercitu Baram profligat, in regnū restituitur. Zonaras tomo 3.

Sacitur postea pax inter Romanos & Persas: qua facta, bellū in Europam contra Auares transfertur. Chaianus enim anno Mauricij decimo, Auarū Hunnorū & Sclauinorum rex, postquam imperator Mauricius tributa (quæ ipse quotannis dari uoluerat, uidelicet 100000 aureos) negarat, cum exercitu eum adoritur. Sigidonem ciuitatem subuertit: contra Sirmium castra mouet, & multas alias ciuitates Illyrico subiacentes capit: deinde Mysiam, Scythiā & Thraciam populatur: Ratiarnam, Bononiam, Aquas, Dorostolum, Zandapa, & Martiāopolim diripit. Paulus Diac. lib. 18. de rebus Romanorum. Mittitur cōtra eum Priscus. Is ad Istrum fluiuium Sclauinorum gentes prædatur, Ardagastum in fugam uertit, Musaciū Sclauinorum regem capit, & multa cum præda domū redit. Chaianus cum eo pacem sancit. Ibidem, anno undecimo.

Anno Mauricij duodecimo redit Chaianus, & denuō Thraciam infestat. Priscus alia uictoria potitur. Sequēti uerō anno Priscus in magnis angustijs constitutus, quū non posset armis frangere, oratione flexit Chaianum. Misit enim Theodorū medicum, qui hac oratione eum compellauit: Audi Chaiane Sesostris rex Aegyptiorum illustris & felix, opibus clarus, & inexpugnabili potētia plurimas & ingētes nationes seruituti subigens, hoc encomio elatus, currum aureū pre-

ciolosissimis gemmis ornatum sibi cōstruxit: cui insidēs, à quatuor regibus deuictis plaustra subeuntibus se trahi passus est. Hoc uerō cum sepius fieret, & celebri quodā festoquē die, ex quatuor istis regib. unus oculis conuersis continuē retrospectaret, & rotē uolubilitatem intueretur: Sesostrisquē eū, cuius rei gratia tam frequenter oculos in rotā conijceret, percontaretur? respondisse fertur: Cum stupore admiror rotā, cum eam instabili modo ferri, atque alias aliter uolui, & nūc quidē sublimia demittentē, rursus demissā sublimantem conspicio. Sesostris porro ubi dictū id intellexit, statuit, ne illi posthac currum traherēt. His auditis, Chaianus subrisit: & respondit, se pacē sectari. Paulus Diaconus de rebus Romanorū lib. 17. Nicephorus libro 18. cap. 29.

Postea Priscus domum reuocatur. Substituitur in eius locum Petrus, qui ad Martiāopolim Sclauinos cædit. Et deinde rursus à Bulgaribus fugatur, postquam Ardagastū occiderat. Remittitur inde Priscus. Paulus Diaconus lib. 17.

Chaianus rursus ad arma redit, & Sigidonem capit. Priscus iterum expugnat, & barbaros expellit. Ibidem, anno 16.

Tendit inde Chaianus magno cum exercitu in Dalmatiā, & prope Balcham quadraginta ciuitates depopulatur. Priscus recognita occurrit, & exercitū eius cædit. Fugit Chaianus ad propria, & alium exercitū colligit: quo instructus, in Mysiā irruit, Comēā urbem capit, & Diriziperam depopulatur. Tandem ad Constantinopolim belli uires transfert, eamquē adeō premit, ut Byzantini de relinquenda Europa cogitarent. Multis autem Romanis captis, & urbibus depopulatis, iram diuinā metuens, quæ ipsi uno die septem filios peste abstulerat, de redimēdis captiuis cum Mauricio agit, & pro singulis unum nummulum tantum poscit. Verū Mauricio subiratus, noluit quicquam soluere. Tunc Chaianus omnes occidit, & ad propria redijt. Hæc in Mauricio crudelitas, suorum sibi odiū maximum cumulauit, & postea causa sui interitus extitit. Paulus Diac. lib. 17. sub Mauricio.

Eodem tamen anno Priscus & Comeniolus, cum Auaris tribus prælijs congressi uincunt, & finem belli faciunt, barbarorum supra 30000 trucidatis. Niceph. lib. 18. ca. 37.

Hoc tempore Sclau patrijs sedibus egrediuntur, & circa Cimмериū Bosphorum primò confident: mox hinc bipertitò digressi, pars una ad dexteram deflexit, Septentrio-nem uersus: scissaquē est in duos populos, quorū hi Bohemi dicti sunt, cæteri Poloni. Altera pars transmissa Istro, secundum Sauū amnem Dalmatiam usque sedes tenuerunt, & sese

& sese in Croaciam & Histriam diffuderunt, nihil mutato nomine. Cæterum hæ tres gentes una propemodum hodie utuntur lingua, indubitato suæ originis argumento. Sa-
bellicus Enneadis octauæ libro 2. ite Alber-
tus Crantzius libro 2. cap. 1.

Mauricius Imperator Pannoniâ recepit. inde uarijs casibus sub Orientalis imperij iu-
re annos 140 agitata est. Ibidem.

Quarto anno Mauricij, Longobardi bel-
lum aduersus Romanos mouerunt. Mauri-
cius Childeberto regi Francorum quinquaginta millia solidorum dono misit, ut Lon-
gobardos ex Italia pelleret. Is cum exercitu
rem aggressus, dona à Longobardis etiâ acci-
pit, & redit domum. Paulus Diaconus de ge-
stis Longobardorum lib. 3. cap. 8.

Bellum inde oritur inter Clotharium &
Theodericum, superq; fluuium Araadi tanta
cædes utrinq; committitur, ut alueus magis
cruorè quàm aquâ fundere uideretur. Chro-
nicon Reginonis lib. 1.

Longobardi Dostrulfum, qui ab ipsis de-
fecerat ad Mauricium, cum exercitu profligant: Brixellum ui capiunt, & muros eius di-
ruunt. Paulus Diac. lib. 3. cap. 9.

Autharis dux Longobardorū cum Chil-
deberto, propterea quod sororem suam sibi
desponsatam alteri promiserat, armis cōgre-
ditur: tantamq; facit stragem Francorum, 30
quanta nusquā alibi legitur. Ibid. cap. 13.

Childebertus Mauricij rogatu denuò con-
tra Longobardos egreditur. Ad Bilucionis
uerò mœnia uulneratus, occumbit ipse: &
exercitus eius post tres menses, cum in agro
Tridentino depopulatus esset, irruente fame
& dysenteria uix in patriam reuertitur. Bon-
finius lib. 8. Decadis primæ.

Autharis apud Ticinum ueneno tollitur.
Pax fit inter Childebertum & Longobardos. 40
Ibid. capite 17.

Succedit ei Agilulfus in regno & coniu-
gio. Is Patauium, quæ à Longobardis defece-
rat, igni absumit, & in cineres uertit. Bonfi-
nius lib. 8. Decadis 1. Postea cū coniuge Ten-

delinda Christianam fidem amplectitur.

Childebertus rex Francorum cum uxore
sua ueneno interficitur. Paulus Diac. de ge-
stis Longobardorum lib. 4. cap. 4.

In Hispania post Almaricū Teuda rex or-
dinat⁹ est. Eo interfecto, Theudegisilus suc-
cessit. Is gladio à suis peremptus est, & Agi-
la regnum accepit. Gothi enim hanc consue-
tudinem habuerunt, ut si quis eis de regibus
non placeret, illum interficerent, & quæ uel-
lent subrogarent. Gregorius Turonensis li-
bro 3. capite 28.

Gregorij tempore Longobardi Romano-
rum fines passim uastarunt, cædibus, rapinis
& incendijs. Ideoq; ipse Gregorius hanc ca-
lamitatem patriæ passim in suis scriptis de-
plorat: ut Epistolarum lib. 1. cap. 3. Hostili-
bus gladijs foris sine cessatione cōfodimur,
sed seditione militum interna grauius urge-
mur. Item libro 4. cap. 75. Pax subducta est
ex Romana ciuitate, ciues ablatis sunt, & qui-
dem alij occisi, alij in seruitutē abducti. Post
hæc grauior plaga fuit Agilulphi aduentus,
ita ut oculis meis Romanos more canum, in
collis ligatos funibus, ad Franciam uenales
duci uiderim. Item: Sclauī iam per Histriā
intrarunt: alij barbari in Siciliā irruunt. De-
nique qualiter quotidianis gladijs Longo-
bardorum iam per 35 annorum longitudinē
premi-mur, nullis explere uocibus ualemus.
Epistolarum lib. 8. cap. 36: libro 9. capite 45:
libro 11. cap. 43, & alibi.

Anno Christi 604 orta est seditio, in qua
Phocas Imperator est designatus. Is Mauri-
cium captiuum ad se duci iussit, & in cōspe-
ctu eius coniugē cum quinque filijs trucidari:
in quorū interitu is nihil aliud fecisse fertur,
quàm quod Deum serio inuocauerit, subin-
de illud referens: Iustus es Domine, & rectū
iudicium tuum. Filijs occisis, & ipse inter-
fectus occubuit: sic auariciæ suæ pœnas in
hac terra, quæ antea per somnum ei diuini-
tūs erant cōmonstratę, exoluit. Paulus

Diac. lib. 17. de rebus Romano-
rum sub Mauricio.

SEXTAE CENTVRIAE FINIS.

SOLI DEO PATRI, FILIO, ET SPI-
ritui sancto laus & gloria.

LOCORVM SCRIPTVRAE S. QVI

IN SEXTA ECCLESIASTICAE HISTO-
riae Centuria explicantur, INDEX.

Primus numerus Paginam, secundus Versum significat.

E Xod. 20. Non ascendes per gradus ad alta- re meum 103.51	66 Caelum mihi sedes est, terra autē scabellum pedum meorum 157.23
¶ Psal. 2. Hodie genui te 300.1	¶ Ezech. 1. Rota quatuor facierum 17.44
3 Tu autem Domine susceptor meus es 189.20	17 Nolo mortem peccatoris 223.43
5 Domine ut scuto bonae uolūtatis coronasti nos 189.29	¶ Zach. 1. Ecce angelus qui loquebatur in me 169.33
6 Redimet Dominus scilicet sanguine precio- so 207.52	¶ Matth. 5. ut homines uideant opera uestra bo- na 215.3
18 Posuit tenebras latibulum suum 131.2	6 Nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua 214.57
20 Tribuat tibi Dominus secundum cor tuum 138.56	¶ Luc. 16. Quid Abrahæ sinus 263.48
22 Foderunt manus meas 139.19	16 Recepisti tu bona in uita tua 315.53
23 Super aquam refectionis educavit me 228.5	¶ Ioan. 1. In principio erat uerbum 112.20
23 Paraisti in conspectu meo mensam 231	1 Verbum factum sit caro 123.36
32 Conciliū Domini manet in eternum 114.50	1 De plenitudine quippe eius nos omnes acce- pimus 205.49
33 Verbo Domini cæli firmati sunt 101.20	3 Qui non crediderit, iam iudicatus est 315.31
35 Confitebor tibi in Ecclesia magna 234.20	6 Amen amen dico uobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis 115.27
39 Ego uerò egenus & pauper 115.41	14 Ego sum uia, ueritas, &c. 228.3
Redimet Dominus animas seruorum suorum 207.50	14 Christus seipsum ueritatē profitetur 123.13
40 Confirmasti me in conspectu tuo 131.28	14 Pacem meam do uobis 58.20
45 Speciosus forma præ filijs hominū 206.37	Tanto tempore uobiscum sum, & non cognoui- stis me 298.30
56 Miserere mei Deus 138.21	In domo patris mei mansiones multæ sunt 270.39
65 Flumen Dei repletum est aquis 231.56	¶ Act. 3. Autorem uitæ interemistis 116.25
68 Confirma hoc Deus 187.20	¶ Rom. 8. Robur datum est ei contra iuge sacri- fium 243.33
110 Ex utero ante luciferum genui te 299.45	¶ 1 Cor. 4. Nihil mihi conscius sum 209.14
111 Confitebor tibi Domine in corde meo 236.45	& 681.41
111 Escam dedit timentibus se. 132.1	4 Quid habes quod non accepisti 187.46
119 Intret oratio mea in conspectu tuo 220.7	10 Communicatio sanguinis Christi 231.34
146 Quia exijt Spiritus eorum, & reuertetur 316.1	¶ 2. Cor. 3. Non enim possumus cogitare à nobis 180.38
¶ Cant. 1. Osculetur me osculo oris sui 234.17	5 Scimus, quoniam si terrestris 262.26
2 Columbam uocari Ecclesiam 233.23	11 Despondi uos uni uiro 233.45
3 Lectulus Salomonis 233.37	¶ Phil. 2. Deus est enim qui operatur in nobis 189.48
4 Sicut turris David collum tuum 89.29	2 Deus est enim qui operatur in suis 187.52
6 Reuertere reuertere Sunamitis 821.50	¶ Heb. 11. Sine fide impossibile est placere Deo. 212.13
7 Velut turris eburnea in colli pulchritudine designat 91.10	
¶ Esa. 53. Vulneratus est propter nostras iniqui- tates 135.36	

RERV ET VERBORVM IN SE-

XTA CENTVRIA HISTORIAE EC-
clesiasticæ memorabilium INDEX.

A

A Basgi populi sub Iustiniano Im- peratore ad fi- dem Christia- nam conuersi 35.20	mam processisse 355.57	Abrahæ sinus 263.50
Abbatissa quædam in monaste- rio uirū pro femina habuit 628.48	Abbates ab Imperatoribus mo- nasterijs præfecti 353.30 & 447.5	Abydensis episcopus 21.56
ex Abbatis cuiusdam ore flam-	Abgaro Edessæ principi Chri- stum imaginem suam linteo expressam misisse 348.24	Aeacius hæreticus 785.40
	Abdila Paganorum in Hispania princeps 61.53 eius sæuitia in Christianos. ibid. 60	accipitres alere, episcopis inter dictum 617.7
		Acephali unde dicti 304.1
		acephali hæretici Chalcedonen- sem synodum impugnant 304.2
		acephalorum hæresis 303.56
		P quando

CENTVRIAE VI.

- quando pullularit. ibid. 60.
 & 304.1 corundem dogma
 de Christo 304.5 de mini-
 sterio. ibid. 9
 Acephalorum hæresis à Iustino
 Imp. explosa 304.12 à Rusti-
 co diacono proprio libello
 impugnata 304.15
 Acephalorū hæresis autor inco-
 gnitus & anonymus 304.1
 acies igneæ in cœlo uisæ 799.15
 acoluthis uxores non dene-
 gatae 388.50
 acta Conciliorum rescindendi
 potestatem pontifices Ro-
 mani sibi sumpsisse 433.38
 actiua & contemplatiua uitæ
 discrimen 385.18
 de Actuali peccato doctrina Al-
 cimi 201.40 Cassiodori
 202.1 Gregorij 201.50
 Adad Azumitarum rex 33.16
 eius bellum contra Domia-
 num Homeritarum regem.
 ibid. 20
 Adadi regis Azumitarū uotum
 33.24
 Adamantius sub Iustiniano mi-
 litum magister Cæsareā Palæ-
 stinam ad seditiosos Iudæos
 puniendos missus 78 & 79.1
 Adā adolescens creatus 177.40
 Adæ natura ante lapsum inte-
 gra quidem, in qua tamē pec-
 candi uoluntas & affectio
 esset 185.4
 Adami cœlestis & terreni com-
 paratio 142.40
 Adeodatus abbas 435.20
 Adeodatus Africæ episcopus
 648.12
 Adeodatus Numidiæ episco-
 pus, quando clarus 648.42
 Adeodatus Rauēnæ diaconus
 698.56
 Adeodatus Siciliae presbyter à
 Quintiano lepiscope pro-
 pter ægritudinem præter æ-
 quum depositus 653.33
 quando uixerit. ibid. 38
 Adeodata fœmina 365.1
 adiaphorum superstitionis ob-
 seruatio quàm perniciofa
 7.3
 Adramitenus episcopus 18.51
 Adrianopolis episcopus 27.2
 Adrianus Corinthi episcopus
 quando claruerit 655.40
 Adrianus notarius Panormita-
 nus 407.13
 aduentus Christi duplex 149.
 26
 adulteri à cœna Domini exclu-
 di soliti 338.1
 aduocatus spiritus sanctus cur
 dicatur 151.25
 ædificia Constantinopoli con-
 flagrata 75.20
 Aegidius monachus 773.35
 Aegidius Rhemēsis episcopus
 Childeberti regis interfe-
 ctor 396.39
 Aegidius Rhemēsis episcopus
 ad Chilpericum legatus mit-
 titur 396.18 in necem
 Childeberti regis cum Fre-
 degunde regina consentit
 632.16 in synodo Metensi
 prodicionis accusatus, con-
 uictus, & Argentoratum in
 exilium missus 632.20
 & inde. ab officio depofi-
 tus 408.38
 Aegiritanus, Peloponnesi epi-
 scopus 26.5
 Aegolfus diaconus 398.12
 ægrotos uisitare episcopi soliti
 395.12
 in Aegrotis uisitandis qui ritus
 obseruati 344.
 54
 pro Aegrotis ecclesiarum mini-
 stros orare solitos 344.
 54
 Aegyptiacæ ecclesiæ Alexan-
 driæ hæresibus imbutæ 60.
 43 per Petrum Alexan-
 drinum Eutychiana hæresi
 liberata 41.55
 Aemilianus heremita monaste-
 rium in Aruernensium ter-
 ritorio fundat 351.
 15. & 771.53
 in Aemilia fames 793.56
 Aetherius Galliæ episcopus
 741.23
 æterna uita quomodo in terris
 possideatur 273.5
 æternæ uitæ status quis 272.
 54
 Aethiopiæ ecclesiæ 23.34
 affectiones prauæ ex hominum
 animis quo instrumento era-
 dicandæ 89.48
 afflictiones ecclesiæ Dei utilis.
 & saluberrimæ 236.16
 afflictionum causa finalis 5.17
 Africæ ecclesiæ 21.53
 Africanæ ecclesiæ annis LXXIII.
 ab Arianis seductæ 41.12
 Africani doctores 646
 12
 Africani monachi 759.30
 Agapetus I. Pontifex Roman.
 670.46 à Gotthorum re-
 ge ad Iustinianum missus
 671.30 à Iustiniano ado-
 ratus 439.53
 Agapeti I. epistolæ aliquot 671.
 1 eiusdem libertas in re-
 prehendendo Iustiniano
 671.40 mors & sepultu-
 ra 381.5. & 672.1
 ab Agapeto I. synodus Con-
 stantinopoli coacta 671.
 23
 Agapitus patricius Romanus
 cum Ioanne Papa Constā-
 tinopolim ad Iustinum Im-
 peratorem missus 291.
 46
 Agatho, qui & Bonifacius IIII.
 pontifex Rom. 669.3
 Agathon Constantinopolita-
 nus episcopus 376.
 50
 Agathon Constantinopolitanæ
 synodo quintæ præfectus
 495.16
 Agathon Liparitanæ ecclesiæ
 episcopus, ab episcopatu de-
 gradatus, & omnibus bonis
 exutus 651.36
 Agathoni Liparitanæ ecclesiæ
 episcopo à Gregorio soli-
 di in subsidium missi in exi-
 lium 651.38
 Agathæ reliquiæ in insula Chā-
 be 382.9
 Agathæ templum in Suburra
 360.60
 Agathus Panormitanus episco-
 pus 24.38 ex nau-
 fragio diuinitus ereptus.
 ibid.
 Agathosæ cuiusdam maritus
 inuita coniuge monasteri-
 um ingreditur 386.
 10
 Agaunensium monasterium in
 Burgundia 352.
 12
 Agericus Viridunensis episco-
 pus 721.48 mæ-
 rore confectus moritur. ibi-
 dem 60
 Agericus Viridunensis episco-
 pus mulierem pythonico spi-
 ritu obsessam frustra exor-
 cisat 341.
 20
 Agnellus Fundensis episcopus
 697.27
 Agnellus Terratinæ episcopus
 413.36
 Agnellus Tridentinus episco-
 pus 700.4
 Agnetis templum 361.5
 Agnoitæ hæretici cur sic di-
 cti 319.30 ab Ale-
 xandrinis ministris confu-
 tati 319.42 ab Eu-
 logio Alexandrino episcopo
 infectati 646
 56
 Agnoitarum

I N D E X.

- Agnoitarum error 319. 30
 hypotheses 319. 30
 Agnolphus seu Magnulphus
 Tolosæ episcopus 720. 8.
 malè afflicto, in exilium à
 Gundoualdo missus. ibid. 10
 Agræcula Cabillonensis episco-
 pus 717. 53. eius abstinen-
 tia & uictus frugalis. ibid. 56
 Agrigenti Ecclesia 24. 38
 Agrippinus Fesulanus presby-
 ter 694. 52
 agro feraci Scriptura compara-
 ta 89. 40
 Alabandæ ecclesia 20. 57
 Alamadarius Saracenorum seu
 Agarenorum princeps 34.
 10. baptizatus, & ad fidē Chri-
 stianam conuersus ibid. 12
 Alamandari Saracenorum phi-
 larchi & Zarethæ irruptio in
 Palæstinam 839. 50
 Alamindarus Francorum rex
 baptizatus 302. 2
 Alani & Abasgi Romanorum
 amici 32. 16
 Albinus Andegauorum episco-
 pus 733. 54
 Albinus Vticensis episcopus
 Ferreoli successor 648
 albis baptizatos indui solitum.
 332. 42
 albis episcopi induti 337. 38
 Alboinus Lōgobardorum rex
 61. 18 Italiam bello petit.
 ibid. 21 à Felice cum Tarui
 finis reconciliatus 691. 43
 Papiam ingredi uolens diui-
 nitus retentus 796. 2
 Alboini regis error de duobus
 dijs 449. 40 eiusdem
 iuramentum de Papiæ fundi-
 tus igne euertēda diuinitus
 prohibitum & repressum 61.
 32 eius impijssimum uotum
 de Christianis ad internecio-
 nem delendis 61. 21
 Alboini Long. regis equus in
 medio portæ ciuitatis Papiæ
 corruens, qua ratione ere-
 ctus 61. 40
 Alboini regis Long. tristis et mi-
 serabilis interitus 81. 28 eius
 cadauer à Rosimūda sub sca-
 la palatij sepultum 346. 24
 Alcimius Auitus poeta 715. 20
 monachus factus 715. 30
 item episcopus Viennensis
 factus 715. 36 philoso-
 phicæ et in primis physices stu-
 diosissimus 715. 46 Astro-
 logiæ impugnator 276. 6
 Alcimius quid doceat de ange-
 lis bonis 168. 44 de an-
 gelis malis 771. 37. & 172. 44
 de baptismo 225. 53 de
 Christo 113. 58 de cœna
 Domini 231. 36 de coniu-
 gio 259. 30 de cruce 253.
 55 de Ecclesia 233. 58 de
 extremo iudicio 267. 10
 de homine 181. 16 de in-
 ferno 270. 7 de libero ar-
 bitrio 188. 40 de passione
 & beneficijs Christi 136. 8
 de peccato 193. 30 de ui-
 ta æterna 272. 54
 Alcimi certamina cum hære-
 ticijs 716. 46 eiusdem in
 captiuos beneficentia 717.
 10 mors & epitaphium
 717. 12
 Alcimi doctrinæ summa 716. 3
 Alcimo qui libri conscripti 715.
 37
 Alcysonus Coreyræ insulæ epi-
 scopus 24. 6. & 408. 1
 Aldibergæ reginæ & Aldiberto
 Anglorum regi Augustinus
 episcopus commendatur
 436. 10
 Aldio magister militum 415. 12
 Alerij ecclesia 25. 20
 Alemannorum in Italia crudeli-
 tas punita 79. 20
 Alemannorum exercitus sæui-
 tia in Italia 56. 46
 Alexandri martyris reliquæ
 347. 56 templum incensum
 72. 44 eiusdem sepulchrum
 spoliatum. ibid. 47
 Alexandra monasterij Neapoli-
 tani fundatrix 383. 28
 Alexandria in Aegypto eccle-
 sia 21. 56
 Alexandria terre motus 798. 36
 Alexandrini doctores 646. 13
 Alexandrini multi demonibus
 obsessi 791. 2
 Alexius Comnenus 343. 60
 Alleluia in templis cani debere
 à quo constitutum 366. 22
 Almaricus, qui & Amalaricus
 Vestgotthorū rex 51. 7 A-
 rianissimi propugnator. ib. 10
 de Altari cœna Domini admini-
 strari solita 336. 30
 altaria à Pontificibus consecra-
 ta 369. 56
 altaria sine presulis assensu non
 erigenda, Hormisdæ decre-
 tum 666. 26
 Amelius Beoretinæ urbis epi-
 scopus 325. 7
 Amalaricus Vestgotthorū prin-
 cept à Childeberto uxoris
 suæ fratre uictus & necatus
 77. 10
 Amandus Traiectensis episco-
 pus 739. 34
 Amadus presbyter oratorij Se-
 uerini in castro Luculano, à
 Surrentinis in episcopum e-
 lectus 648. 56
 Amantius Tudertinus presby-
 ter 768. 42
 Amantius Iustiniani militū præ-
 fectus 57. 10
 Amator episcopus 643. 46
 quando uixerit 643. 48
 Amatoris episcopi literæ & pe-
 cunia Syluerio Papæ in exi-
 lio degenti missa 643. 50
 Amathūtis Cypri ciuitatis pres-
 byter 23. 44
 Ambianensis episcopus 30. 11
 ambitiosi errores suos quàm te-
 naeiter defendant 9. 13
 Amfion Leontij presbyter 653.
 40 quando clârueit. ibi. 55
 Amphibalus Vintoniensis ab-
 bas 779. 3
 amica Christi Ecclesia 233. 43
 Amidæ ecclesia 19. 52
 anabaptistarum hæresis 319. 1
 Anagninæ episcopus 28. 29
 Anastasianopolis episcopus
 21. 22
 Anastasius Antiochenus epi-
 scopus Domnij successor
 637. 56 Iustiniano in faciem
 resistit 638. 10
 Anastasius Antiochiæ episco-
 pus in exilium à Iustino iu-
 niore Imp. eiectus 60. 56
 depositus, & tandem restitu-
 tus 638. 20
 Anastasij liber ad Antiochenos
 638. 18
 Anastasio Ant. episcopo mors
 prædicta 638. 40
 Anastasius Corinthiensis epi-
 scopus ab officio remotus
 655. 42 quando clârueit.
 ibid. 44. & 420. 10
 Anastasius dux cum exercitu
 ab Anastasio Imp. Hierosoly-
 mam ad persequēdos fideles
 missus 46. 39 fuga Hiero-
 solyma elapsus, & à Ioanne
 episcopo circumuentus 47.
 13. & 635. 1 & inde
 Anastasius Dicorus quib. astu-
 tijijs imperium Romanū ade-
 ptus 42. 44. ob Acacij hæ-
 resim ab orthodoxis excom-
 municatus 43. 50 Acacij
 errore infectus 43. 19 ma-
 giæ suspectus 42. 57 quàm
 diu imperarit 42. 49
 Anastasij Dicori hypocrisis er-
 ga orthodoxos 43. 14 in-
 genium 42. 57
 Anastasius Imp. ob synodum
 Chalcedonensem impugna-
 tam

CENTVRIAE VI.

- tam ab Hierosolymitanis & alijs episcopis excommunicatus 392.36 item ab Anastasio Papa 368.24 item ab Euphemio episcopo 334.30 à Symmacho propter communionem cū Eutychianis obiurgatus 664.47 & ab eodem excommunicatus 427.58 conuicijs à Constantinopolitana plebe proscissus 656.58 diuinitus ad resipiscentiam admonitus 75.20 fulmine ictus 10.1 pro Manichæo à uulgo proclamatus 44.35 perurij infimulatus 474.48 ab Euphemio archiepisc. coronatus 416.24 à Macedonio acriter correptus 657.2
- Anastasius Imp. Manicheorum & aliorum hæreticorum defensor** 307.53
- Anastasius Imp. Arianisimi fautor** 291.12 item quaternitatis adorandæ autor, fulmine ictus 303.48 quibus ex causis à uera religione defecerit 43.20 & sequ.
- Anastasio hæresis de quaternitate adoranda** 303.48 & 449.30 mors 75.53. odium erga Macedonium 657.7 res gestæ 842.42 somnium 75.25 uisum 791.10
- Anastasio Imp. fulmine morientum esse prædictum** 75.38 & 791.10 & inde
- Anastasius II. pont. Rom. quando & quo mortis genere interierit** 663.56 quo tempore floruerit. ibid. 663.5 quando in Pontificem electus 663.14
- Anastasius II. idolatriæ deditus** 663.31
- Anastasio II. decreta apud Gratianum** 663.23 eiusdem litteræ ad Anastasium Imperatorem. ibid.
- Anastasius Isauriæ monachus** 756.22.
- Anastasius presbyter in monasterio Mile in Lycaonia** 644.58 hæreseos accusatur 645.2
- Anatolius Mediolanensis diaconus** 703.15
- Anatolius magus** 800.22 de eodem historia miraculosa 800.28 & inde 457.12 in amphitheatro bestijs obiectus, & corpore discerpto cruci affixus, à lupisq; deuoratus 457.40
- Anatolius tumultus Antiochiæ author** 457.8
- Anatolij Magi insidiæ Gregorio Antiochiæ episcopo struere** 640.46
- Anazarba Ciliciæ secundæ metropolis terræmotu absumpta** 691.36
- ancillarum Dei monasterium in Augustodunensi ciuitate** 351.30 item in Lillabitanaciuitate 365.4
- Anchonitani doctores** 690.25
- Ancyre Galatiæ ciuitatis episcopus** 21.53
- Andouera Chilperici regis uxor insidijs circumuenta** 64.10 & 332.23
- Andrapanensis episcopus** 21.50
- S. Andree monasterium Vienna extructum** 350.32 eiusdem templum 361.8
- Andree & Lucæ reliquiæ in curru aureo circumuectæ** 343.30
- Andreas Cretæ episcopus** 23.53
- Andreas Fundanensis episcopus** 692.10
- Andreas Hierosolymitanus** 87.30 diaconus & episcopus Cretensis 651.24 quando uixerit 651.32
- Andreas Hierosolymitan. quid doceat de angelis bonis** 166.50 de angelis malis 171.16 de Deo patre 104.43 de cœna Domini 231.50 de peccato 193.57 de passione & beneficijs Christi 138.4 de Trinitate 100.56
- Andree Hierosolymitani sermo de salutatione angelica** 651.26
- Andree Hierosol. error de iustificatione** 279
- Andreas Nicomediæ episcopus quando claruerit** 645.16
- Andreas Nicopolis episcopus** 27.14 & 407.58
- Andreas Rauennatens. episcopus** 698.31
- Andreas Tarentinorum episcopus** 691.12 propter coniugium à missarum solennitate abstinere coactus 285.54 & 388.10 monachus 768.85 angelus cur non, sed homo nati Christi uoluerit 115.54
- angeli conspectu Zacharias Ioannis baptistæ pater obmutuit** 169.1
- ab Angelo mulier quædam gentilis Golinduch nomine ad Christianismum cōuersa** 40.4
- angeli duplices, boni & mali** 166.56
- angeli administratorij spiritus** 169.50 consules appellati 169.45 milites Dei 170.10
- angeli passionū expertes** 166.48
- angeli sacerdotes uocati** 166.30 Dei iudices 170.36
- angeli boni à lapsu immunes** 167.10. & 168.10
- angeli libero arbitrio à Deo donati** 168.1
- angeli faciē Dei quomodo semper uideant** 171.2
- angeli omnes uno cōsensu pro hominum salute solliciti uigilant** 169.18
- angeli mali ueniæ spem non habent** 167.10
- angeli à Deo sic ad hominū ministeria mittuntur, ut interea conspectu Dei & gaudijs cœlestibus nō priuētur** 170.40
- angelorum ab hominibus differentia quæ** 170.40
- angelorum uariæ appellationes** 166.30. & 167.36 gradus & ordines 167.40 lapsus 167.1
- angelorum numerus infinitus** 167.50
- angelorum præstantia** 166.45 proprietates & officia 167.60. & 168.1. & 44
- angelorum cōspectus hominibus cur horrendus** 168.14
- angelorum corpora loco circumscribi** 170.50
- angelorum opera homines indigere** 170.26
- angelorum substantia mutationi obnoxia** 167.20
- angelis malis post lapsum nulla amplius spes ueniæ** 144.30. & 176.35
- de Angelis bonis doctrina Andree Hierosolymitani** 166.50. & 169.14
- Alcimi** 168.46
- Gregorij** 166.30. & 167.10. & 169.26
- Fulgentij** 166.46
- Iusti Origeliani** 169.10
- Olympiodori** 171.10
- de Angelis malis doctrina Andree Hierosolymitani** 171.16
- Alcimi** 171.37
- Calsiodori** 173.3
- Fulgentij** 171.20
- Gregorij** 171.20
- Iusti Origelitani** 176.36
- angelos contra aerias potestates certare** 170.10
- angelos diuinitatis maiestatem non plenē percipere** 169.58
- Angli diuinitus puniti** 74.42
- paganismo obnoxij** 73.27
- Anglorum** 10. millia in natali Christi baptizati 37.30 in Anglia

I N D E X.

- in Anglia Pelagianismus re-
gnat 310.50
Anglica synodus quando & à
quo coacta 627.20
Anianus & Marinus Augustani
episcopi interfecti 745.55
Anio Apertiensis castri Comes
361.56. & 364.20
animæ cibus uerbū Dei 90.46
animæ maior ratio quàm cor-
poris habenda 179.2
animæ uis triplex 178.10
de animæ origine inter sanctos
patres disceptatum 184.28
ab anima explicatio Trinitatis
sumpta 103.10
aninarum locus & status post
mortem 262.8
animas hominum uaria corpo-
ra ingredi, Manichæorum er-
ror 380.50. & 308.4
animas pijs morientibus com-
mendare usitatum 380.50
annonæ caritas maxima 78.33
annonæ caritas in Gallia 86.34
Anonymus monachus Angliæ
780 eius scripta. ibid. 60.
& 781.1
Annunciationis Mariæ festum
342.40.
Antarum & Sclauinorum reli-
gio 830.3
Antharis seu Autharis Longo-
bardorum rex 84.39
Anthemius antistes Constanti-
nopolitanus, à Ioanne II. Ro-
man. pont. propter Arianis-
mum damnatus 292.8 ab
Agapeto Rom. pontifice ex-
communicatus 376.50 ab
eodem depositus 55.20
Anthemius Arianismi sectator
53.10
Anthemius Nolæ diaconus
669.46
Anthimus Trapezuntis episco-
pus, postea successor Epi-
phanij Constantinopolitani
659.43
Anthimus episcopus Constani-
nopolitan. Eutychiani do-
gmatis propugnator 301.40
ab Agapeto Rom. episcopo
accusatus 494.34
Anthimus in synodum Cōstan-
tinopolitanam citatus, accu-
satus & damnatus 494.50
& inde. à Iustiniano exilio
multatus 660.2
Anthimi pertinacia in errore
Seueri 659.50
Anthimi & Theodosij Alexan-
drini literæ sibi inuicem scri-
ptæ 659.57
contra Anthimum, Seuerum,
Petrum & Zooram Iustinia-
ni constitutio 495.56
contra Anthimum & Zooram
Syriæ monachos libellus in
quinta Constantinopolitana
synodo oblatus 348.58
Antichristus 173.43. & 242.
40 qualis futurus 243.8
Antichristus à Gregorio prædi-
ctus qualis 442.2
Antichristus cur filius perditio-
nis 242.26 item adolescens
secundus. ibid. 37 uas
perditionis 242.50
Antichristus Iudaismi & cere-
moniarum restaurator 244.18
Antichristi caput diabolus
242.40
Antichristi præcursores esse
eum qui sibi uniuersalis epi-
scopi nomē arroget 458.40
Antichristi præcursor primatum
in ecclesia occupans 442.2
Antichristi persecutio contra
pios prædicta 243.20
Antichristi sedes ubi futura
242.58
Antichristum qui admiraturi
244.10
Antichristum miraculis etiam
clarum futurum 243.44
Antichristum de tribu Dan uen-
turum, quorundam opinio
242.55
de Antichristo doctrina Grego-
rij 242.41 Olympiodori
242.26
Antichristianismus sub sexto
seculo plurimum inualuit
16.32
Antiochia à Chosroe Persarum
rege ob Christianismum af-
flicta 35.25
Antiochia à Chosroe uastata
637.40 diuinitus euerfa
802.10 item incendio uasta-
ta 792.20 terræmotu gra-
uissimo cōcussa, & funditus
diruta 77.58. & 796.20. &
892.50. & 792.10. & 799.58
Antiochia sedes & receptaculum
hæreticorum 77.30
Antiochiæ Apostoli Christi pri-
mum Christiani appellati 7.29
Antiochiæ interitus à Zosima
monacho præuisus 77.35.
& 792.30 eadem à Simone
Armeniae episcopo prænun-
ciata 645.34
Antiochiæ ciues ex terræmotu
superstitēs, letanias discal-
ceati canunt 393.40
Antiochiæ inferioris scholæ
403.16
Antiochiæ schisma à Seuerio
qua occasione excitatum
454.24
Antiochiæ Thomæ monacho
festum institutum 343.33
Antiochiæ tumultus per Anato-
lium excitatus 457.8
Antiocheni templi diuitiæ 401.
30
Antiochena ecclesia turbata
66.23
Antiochenum & Constantino-
politani schisma unde or-
tum 453.12
Antiochenis calamitas à Chos-
roe imminens præsignifica-
ta 798.4
Antiphelli ecclesia 20.30
Antiphonas in ecclesia cani de-
bere à quo constitutum 330.
52. & 366.21
Antisiodorensē monasterium à
B. Romano monacho extru-
ctum 345.1. & 350.25
Antonius Burdegalenensis nego-
ciatoris cuiusdam famulus à
diabolo obsessus 356.10
Antonius Campaniæ subdiacono
406.36
Antoninus subdiaconus Flo-
rentini, Epidauri episcopi
661.60
Antonius Luuissianus mona-
chus 760.27
Antonius Polensis episcopus
692.28
Antonij monachi corpus in-
uentum, & Alexandriam de-
portatum 348.58
Antonina Belisarij uxor 55.10
Apamea urbs à Chosroe Persa-
rum rege ob Christianismum
afflicta 55.27
Apameæ episcopus 21.27
Apameæ ecclesia sub sexto secu-
lo 19.9
in Apameæ Syriæ oppido de
cruce Seruatoris particula
religiosè uenerata 347.52
Apameensium monachorum li-
bellus synodo episcoporum
secundæ Syriæ oblatus 490.
30
Apingius Pacensis episcopus
745.34
Apollinaris monasterium 383.38
Apollo in Cassino monte ado-
ratus 830.34
Apolloniæ episcopus 21.18
Apolloniæ ecclesia 20.58
Apollinarius Alexandrinus epi-
scopus Zoili successor 646.
46 quando uixerit. ibid. 48
Apollinaris Valentiniensis epi-
scopus, Alcimi Auiti frater,
miraculis clarus 654.50
P 3 Apono-

CENTVRIAE VI.

- Aponoculus Treuerensis epis-
 copus 704.20
 Apostolorum templum Con-
 stantinopoli à Iustiniano re-
 nouatum 326.46. & 345.59
 apparitiones mortuorū uer-
 bo Dei contrariæ 810.30
 appellationis ius ad Romanos
 pont. quomodo delatū 430.1
 appellationes ad Roman. pont.
 archiepiscopis mādātæ 431.22
 Aphthartodocitæ hæretici cur
 sic dicti 57.24. & 304.26
 Aphthartodocitarū hēresis latē
 uagata 307.24
 Apulia à Gotthis uastata 56.46
 aqua ad baptizandū allata Deu-
 terio Arianorum episcopo,
 baptismum corrumpere uo-
 lenti euanuit 37.43. & 333.16
 aqua ad baptizandum Pascha-
 tis die Hispanis defuit 342.10
 aqua benedicta in Martini tem-
 plo habita 329.38
 aqua in cereuisiam conuersa
 755.26
 aqua à Persis uenerata 829.20
 aqua in oleum conuersa 692.1
 aquarū inundatio in Italia 86.
 4.10
 Aquileiensis episcopus Romā
 ob nouum schisma excitatū
 uocatus 28.55
 Aquileiensis patriarchatus Gra-
 dum translatus 585.54
 Aquina ciuitas peste & gladio
 uastata 689.40
 Aquitanie Gallie incolæ Aria-
 nis expulsis syncerā religio-
 nem susceperunt 41.8
 in Arabia ecclesiæ sub sexto se-
 culo 18.42
 Araris fl. inundatio 83.18.
 & 799.30
 Araxenus Peloponnesi episco-
 pus 26.7
 Arbogastes Treuironum comes
 ab Auspicio Tullensi episco-
 po ab auaricia deterritus
 392.30
 arbores ueneratæ 413.38 à Lon-
 gobardis adoratæ 830.30
 arborum radices pro reliquijs
 sanctorum uenditæ 398.6
 arbores Iulio floruisse 801.3
 Arcadius Aruernensis ciuitatis
 senator à Theodorico rege
 bello petitus & uictus 50.8
 Arcadius Biturigum episcopus
 393.40. & 723.13
 Arcefilas Cæsariensis patrici-
 us Zosimæ monachi familia-
 ris 350.2
 Archangeli monasteriū in Cam-
 pania 688.58 item Nea-
 poli 383.28
 Archangeli qui 166.40
 Archangelorum officiū 169.27
 Archemius Senonicæ ecclesiæ
 episcopus 28.46
 archiepiscopi Rom. pōtificum
 usi consilio 436.34
 archiepiscopi ab Imperatorib.
 aliquid contra pietatem face-
 re iussi, ad synodos uniuersa-
 les appellarunt 423.18
 archiepiscoporum officia 413.1.
 & inde
 archiepiscoporum inter se con-
 sensus 417.20 & mutua
 officia 418.11
 archiepiscopos citandi ius &
 potestas à Rom. pont. usur-
 pata 427.20
 archiepiscopos excomunican-
 di & deponendi ius à Rom.
 pont. sumptum 427.40
 inter archiepiscopos & episco-
 pos qui ordo seruatus 424.
 43
 archiepiscopos Imperatoribus
 rebellasse 417.3
 archiepiscopatuū tituli 412.47
 archiepiscopales ecclesię metro-
 politanis superiores 411.40
 archiepiscopales sedes transfe-
 rendi penes quos situm 47.8
 areę ecclesiæ comparata 236.38
 Aredius abbas à Nicetio couer-
 sus 705.60
 Aregius episcopus 432.43
 Aregio Gallie episcopus 741.23
 Arelatense monasterium priui-
 legio donatum 449.18
 in Arelatensis ciuitatis muros
 monasteriū extructū 351.36
 Areobindi Romanorum mili-
 tum ducis iuramentū 359.58
 Arethas Negræ felicis Arabiæ
 urbis episcopus martyrio co-
 ronatus 51.30
 Arethusæ episcopus 26.33
 argētea clinodia possidere Car-
 thusianis prohibitum 337.50
 Argentine templum cathedrale
 in honorem Mariæ à Clodo-
 ueo Francorum rege ædifi-
 catum 37.23
 Argentinensis ecclesia 31.54
 Ariadne Zenonis Imperatoris
 uxor 42.45
 Arij hæresis damnata 415.40
 Arianus quidam episcopus re-
 pentē excæcatus 87.1
 Arianus quidā conuersus 296.1
 cum Ariano quodam disputa-
 tio Gregorij Turonensis 293.
 20. & inde
 circa Arianum quēdam episco-
 pum baptizare uolentem mi-
 raculum 789.24. & inda-
 Ariani Constantinopoli è tem-
 plo Cypriani eiekti 292.12.
 item Gallia Aquitania expul-
 si 41.8. item Carthagine
 22.60. & 23.1. & 41.33.
 Arianorum in Africa crudeli-
 tas 292.18
 Arianorum consuetudo canen-
 di Gloria Patri per filiū &c.
 296.13
 Arianorum hypotheses de filio
 Dei 293.18
 Arianorum exercitus fusus 76.
 20
 Arianorum templum in Subu-
 ra deditatum 329.45
 Arianorum uerba in baptismo
 usurpata 333.16
 Arianorum quēdam obiectio-
 nes ex Fulgētio, cum respon-
 sionibus & solutionib. 297.
 44. & inde
 de Arianorum templis conse-
 crandis canon Ioannis I. Pa-
 pæ Romani 363.43
 Arianismus in Hispania dissemi-
 natus 292.48 ex Hispania
 profligatus 41.59 & è toto
 Oriente 292.1 item è Lon-
 gobardia 42.25 è Lybia
 53.44
 Ariassorum episcopus 21.24
 Ariminense concilium damna-
 tum 595.40
 Aripertus Saluatori templum
 extruit 328.3
 arma Christianorum spiritua-
 lia, non carnalia 9.8. & 89.
 34. & 253.20
 arma clericis interdicta 608.46
 Armenius Firmianus episco-
 pus 691.26
 Armenia à Persis propter reli-
 gionem afflicta 60.58 ab
 iisdem uastata 66.12. & 802.1
 Armeniæ magnæ ecclesia 22.20
 Armenij Christianam religionē
 amplexi 33.58
 Arthmesius mathematicus Cō-
 stantinopolitanus 403.25
 artium studia ab Imperatorib.
 promota 447.12
 artium liberalium magistris sti-
 pendia constituta 403.40
 Artobriga Rom. colonia 35.50
 in monasterium seu scholam
 conuersa 35.53.
 & 328.36
 Arnulphus Turonensis episco-
 pus 725.40 à Remi-
 gio baptizatus 725.46
 ab angelo in episcopum e-
 lectus 725
 46
 Aruerna

I N D E X.

- Aeterna urbs peste uexata 70.
16 & 794.58
Aruernorum regio bello petita
& uicta 50.8
Aruernenſis episcopus 30.10
Aruernenſis ſynodus 28.49
& 554.46
quando & qua occasione ce-
lebrata. ibid.50
Aruernenſis ſynodi decreta
554.58
Aruernenſi ſynodo qui episco-
pi interfuerint 557.27
Aruernenſe ſchiſma 458.43
Aruernenſes Iudaei conuerſi &
baptizati 39.50
Aruernenſium Iudaeorum ſyna-
goga deſtructa 39.33
aruspices, incantatores & ario-
li anathematizati 625.10
Arzurus Daniam ſubegit 841.
50
Aſaphus Elguenſis monachus
780.30 eius ſcripta. ibid.
43
aſcenſus Chriſti quo ſenſu acci-
piendus 148.40
Aſcenſionis Domini feſtum
379.10
Aſcenſionis Dominicæ dies à
Chriſtianis obſeruatus 342.
28
Aſcidas Cæſareæ Cappadociæ
epiſcopus 310.42
Aſclepiodoto beati Petri clauis
miſſa 382.50
Aſiæ doctores 642.44
monachi 755.40 & 757.1
Aſiæ minoris eccleſia 19.57
Aſterius Gregorij Antiocheni
epiſcopi accuſator 640.50
loris bubulis caſus & in exi-
liū miſſus 84.24 & 640.60
Aſterius Orientalis prouinciæ
præfeſtus 66.26
aſtologia ab Alcimo impugna-
ta 276.6 item à Caſiодо-
ro 276.53
ab O-
lympiodoro 276.44
aſtronomia quid 277.7
aſyla Chriſtianorum 360.2
Athali Chriſtianam fidem edo-
cti 36.20
Athalarici Oſtgothorum regis
decretum de episcopis à ſolo
Pontifice Rom. ordinandis
360.40 & 377.31
Athanaſchildus Hispaniarū rex
40.20
Athanafius Conſtantinopoli-
tus patriarcha, à Felice 1111.
Pontifice excommunicatus
668.46
Athenienſium ſcholæ 403.18
Athoclus hæreticus 785.32
eius error. ibid.36
Atticus Galliæ episcopus 741
53 eius epitaphium 742.
audaces & timidos homines ſpi-
ritus ſanctus quomodo effi-
ciat 154.58
Audentia Alcimi Auiti mater
715.21
Audentiæ cuiuſdam cum Fuſci
na filia de uoto ſeruando ora-
tio 353.20
Audouera Chilperici Francorū
regis uxor 65.7 ab eodem
cur repudiata. ibid.14
Augustus apud Prias monach⁹
773.20
Augusta Vindelicorum fundi-
tus deleta 745.57
Augustinus Anglorum episco-
pus 365.30 & 424.18
Augustinus Dorobernenſis in
Anglia episcopus 747.56
quos libros coſcripſerit. ibid.
Augustodunenſis ciuitatis cœ-
miterium 346.40
Augustodunēſis monaſterij pri-
uilegia 433.3
Auitus Alcimus 39.38 & 87.23
Viennēſis episcopus 327.14
Gregorij Turonenſis præce-
ptor 727.30 eius diligentia
in conuertendis Iudeis. ibid.
Aurelia incendio uasta 83.28
& 800.17
Aureliæ templū, in Auiti Vien-
nenſis episcopi tumulum æ-
dificatum 327.18
Aurelius Carthagenſis episco-
pus à Bonifacio II. Pontifice
grauiter taxatus 669.26
Aurelianēſis episcopus 30.35
ab officio remotus 388.20
Aurelianēſ. ſynodus qua occa-
ſione congregata 475.1
quādo celebrata & à quo cō-
uocata. ibid.53
Aurelianēſis ſynodi decreta
475.60
Aurelianēſi ſynodo qui episco-
pi interfuerint 479.56
Aurelianēſis ſynodus ſecunda
544.30 quo tempore & cu-
ius iuſſu celebrata. ibid.34
Aurelianēſis ſynodi II. decreta
545.4 & inde
Aurelianēſi ſynodo II. qui epi-
ſcopi interfuerint 344.37
Aurelianēſis ſynodus tertia
546.55 quādo celebrata
547.1 qui episcopi interfue-
rint. ibid.2
Aurelianēſis ſynodi tertiæ de-
creta & canones 547.8
Aurelianēſ. ſynod⁹ quarta 557.
56 eius decreta 558.2 & inde
Aurelianēſi ſynodo quartæ qui
episcopi interfuerint 563.36
Aurelianēſis ſynodus quinta
quādo celebrata, in eaque
quid decretum 564.18
Aurelianus Epiphaniæ diaco-
nus Seuero hæretico libellū
depoſitionis tradit 47.59
& 644.34 muliebri habitu
Seuero depoſitionis libellū
offert 644.40
aurora eccleſia dicta cur 234.27
Auspicus Tullenſis episcopus
392.28 & 740.47
Auſtrigildis Guntranni regis u-
xor 83.38 eius miſerabilis
interitus. ibid.40
Auſtrinus Aurelianēſis episco-
pus 733.50
Autharis ſiue Antharis Longo-
bardorum rex 84.39 uene-
no extinctus 84.45
Autonomi martyris templum
in ſinu Nicomediæ 326.24
Azumitæ populi 32.60
B
Bacandas Formienſis episcopus
697.37
Bacchus Antiochiæ metropoli-
tanæ Piſidiæ episcopus 20.23
Badda Riccaredi regis uxor
593.20
Badechiſilus episcopus à Clo-
thario creatus 450.30
Badegifilus Pariſienſis episco-
pus uxoratus 388.32
Badegifilus Cenomanorum e-
piscopus 720.27 eius crue-
delitas in ſubditos 30
Balbinus Roſellianus episco-
pus 406.22 & 697.40
ballimathiæ cantiones à ſancto
rum ſolennijs prohibendæ
604.43 & 606.1
Balneum regis, caſtrum 410.16
Bannochorenſe monaſterium
à Dionoto Auoino extructū
352.37
baptiſmus Chriſtianis hodie i-
dem, quod ſub Veteri teſta-
mento circumciſio 228.35
baptiſmus ſymbolum remiſſio-
nis omnium peccatorū 226.
10 & 229.46
baptiſmus tantum unus 226.48
baptiſmus ab omnibus pecca-
tis in tota uita Chriſtianos
purgat & mundat 226.3
baptiſmus in paſſione Chriſti
præfiguratus 225.52
baptiſmi effectus 226.54 for-
ma 226.32 materia 226.26
neceſſitas 226.41
baptiſmi uerba ab Arianis cor-
rupta 37.43
P 4 baptiſmi

CENTVRIAE VI.

- baptisimi infantum assertio 227.
 10
 baptismo conciones & adhortationes ad populum premit-
 ti usitatum 331.50
 ad Baptismum cereos fulsisse
 332.10
 post Baptismum pios etiam la-
 bi 226.3
 de Baptismo aliquorū cum du-
 bitatio incidit, quid præce-
 perit Gregorius 367.24 &
 inde
 de Baptismo doctrina Alcimi
 225.53 Cassiodori 225.60
 Fortunati 227.12 Gregorij
 226.3 Iusti Origel. 226.26
 Maxentij 227.4 Olympio-
 dori 227.50
 baptizo te in nomine patris per
 filium in spiritu sancto, Arria-
 norum in baptismo uerba
 333.16
 baptizandi certum tempus a po-
 tentioribus obseruatum, a te-
 nuioribus & ignobilioribus
 non item 331.37
 de Baptizandis infantibus cer-
 to tempore, Matiscenensis sy-
 nodi decretum 613.23
 baptizati ab hæreticis an reba-
 ptizandi 419.50
 baptizati ab hæreticis, ab ortho-
 doxis rebaptizari quando so-
 liti 333.27
 baptizati ab hæreticis quo ritu
 in ecclesiam recepti 367.47
 baptizatis munera dari consue-
 tum 332.52
 baptizatos in fronte ungere, ad
 solos episcopos spectauit
 390.58
 baptisterium ab Honorio Tare-
 ntino episcopo constructum
 367.10 item a Gregorio
 Turonensi extructum 331.26
 baptisterij fons subito & mira-
 culose exhaustus 789.22
 & inde
 baptisteria in templis & extrā
 haberi usitatum 367.10
 baptisteria peculiaria prope
 templa haberi solita 331.
 26
 Barathatus episcopus Lycao-
 niæ 21.3
 Barbas ab Arianismo ad Chri-
 stianismum deficit 37.
 43
 in Barbæ cuiusdam baptismo
 miraculum 789.29
 Barbarus episcopus quo tem-
 pore uixerit 651.42
 Barbatus Beneuetanus episco-
 pus 695.40
- Barcinarensis episcopus 30.58
 Barionæ templum 381.5
 Barionensis synodus ubi, &
 quādo, & a quo congregata,
 & quid decreuerit 627.
 4
 Barnabæ corpus unā cum E-
 uangelio eius manu conscri-
 pto repperit 347.22
 Barsanuphius eremita in solitu-
 dine Gazæ 354.36 miracu-
 lis clarus 755.
 basilicæ Nazario, Eutropio, Vin-
 centio & Dionysio extructæ
 327.36
 basilicis ornamenta uaria ab
 Hormisda data 363.1
 basilicas dedicare metropolita-
 norum officium 409.4
 Basilides Constantinopolitanus
 episcopus hæreticus 785.20
 eius error 785.24 Arianis-
 mi propugnator 53.5
 Basilides Constantinopolis &
 Anthimus Alexandriæ epi-
 scopi, schismatis authores
 456.24
 Basilius Capuæ episcopus 690.
 3
 Basilius Galliæ episcopus 740.
 53 eius epitaphium. ibid.
 58
 Basina monacha synodo Me-
 tensi supplicans in gratiam
 recepta, & dignitati pristinae
 restituta 632.44
 Basolus Remensis monachus
 774.29
 Bauariæ ecclesiæ 31.58
 Baugor ciuitas Angliæ 73.40
 monachis plena. ibid. 44
 oppugnata 74.10
 Baugor ciuitatis monasterium
 352.40
 Beatus Rhenanus 337.46 &
 715.26
 Beccanda Terracinenensis anti-
 stes 697.31
 Behemothi diabolus 172.7
 Belisarius dux a Iustiniano cū
 exercitu in Vandaliam pro li-
 berandis & defendēdis Chri-
 stianis missus 54.58
 Hunnos in fugam uertit & ce-
 dit 79.50
 Benedictus Cassinensis cœno-
 bij fundator & abbas 345.
 50 in templo Ioannis
 Baptistæ sepultus. ibid.
 54 monachorum occi-
 dentalium præfectus 349.
 40 autor ordinis Bene-
 dictinorum 384.
 6
 Benedictus quidam prophe-
- tiæ spiritu clarus 400.
 8
 Benedictus eremita XII mona-
 chiorum fundator 384.
 20
 Benedictus monachus a diabo-
 lo uexatus 796.50
 Benedictus quidam Apollinis
 idoli in Cassino monte de-
 structor, & Christianæ reli-
 gionis ibidem propagator
 33.50
 Benedictus iunior Campaniæ
 episcopus 688.46 a Toti-
 la in ardentem clibanum mis-
 sus, & illæsus seruatus 786.
 4
 Benedictus Nursiæ monachus
 764.30 eius miracula &
 res gestæ 765.10
 & inde
 Benedictus I. Pontifex Rom.
 675.46
 Benedicti prima epistola decre-
 talis contra Arianos 675.48
 Benedicti cellula a Gothis in-
 censa, non absorpta est 797.
 2
 Benedicti monachi uisum 810.8
 Benedicti Telendij liberalitas
 in Iuliani basilicam 400.56
 Benedicto eremite Tertullius
 Patricij Romani filius eru-
 diendus traditur 384.14
 Benedictini tonsuris usi 385.5
 Benedictinorum ordo quo tem-
 pore institutus 384.6 in
 Galliam inuectus 384.28
 Benedictinorum mores 385.1
 regula 384.10
 Benenatus Cumanæ ecclesiæ e-
 piscopus 689.26 Messena-
 tensis episcopus 404.40
 quo tempore uixerit 652.15
 eius auaricia. ibid. 20
 Benignus Heracliæ Pelagoniæ
 episcopus 516.30
 benignitas Dei, ad poenitentia
 homines adducere conatur
 222.10
 Berecynthia ab Augustodunen-
 sibus uenerata 710.20 & 830.
 16
 Bercea urbs ob Christianismū
 afflicta 55.25
 Berthæ ecclesia 19.36
 Bertharius Herminfredi Thu-
 ringorum regis frater 38.
 10
 Berthegundis, matris insti-
 ctu abbatissa facta, & Grego-
 rij Turonensis suauis marito
 rursus copulata 356.
 40 & 395.58 & 451.10 &
 414.12
- Bertran-

I N D E X.

- Bertrannus Burdegaleſis epiſcopus 414.3
Gregorium Turonenſem in Brennacenſi ſynodo accuſat 586.12
Bertrannus Burdegaleſis epiſcopus idololatriæ deditus 722.40
diuortij inter ſororem & eius maritum cauſa. ibid. 50
eius mors 723.10
Berthramni Burdegaleſis contentio cum Palladio Sanctonico 621.14
Bertingrannus Cenomanenſis epiſcopus 394.56 & 720.50
Berytos ciuitas terræmotu abſorpta 798.24
Bibianus Santonice eccleſie epiſcopus 720.24
Bibiano ab Eufebio & Emerito templum extructum 327.40
de Biblijs ſacris huius ſeculi doctorum iudicium 287.12
bibliothecæ monaſteriorum 403.10
bibliotheca Romana 403.8
bigami ad eccleſiæ gubernaculum non eligendi 378.4 & 387.56
Bituricenſis epiſcopus 30.40
Blandus Hortenſis epiſcopus 436.18 & 607.43
Blandinus Turonenſis epiſcopus 726.50
blaſphemi à magiſtratu puniti 444.42
Bledericus dux Cornubiæ in pugna occiſus 74.38
Blemyes & Nobatæ populi 830.7
Blodonida regina à Nicetio adhortata ad conuertendum Alboinum regem maritum 392.20
Bloracenſis eccleſia 32.20
Bobium monaſterium in Coccijs montibus à Columbano fundatum 383.18
Boazer uidua quædam Hunnorum fit Chriſtiana 35.6
Boetius Romanus Conſul à Theodorico Oſtgotthorum rege capite truncatus 50.42 & 76.36
Boetius 87.24 & 700.57
Boetius quid doceat de Deo 97.18
de creatione 159.58 & 161.32
de cruce 253.23
de homine 177.55
de libero arbitrio 185.4 & 190.43
de morte 261.50
de magiſtratu 260.8
de prouidentia 162.20
de Trinitate 99.2
Boethij næuus de iuſtificatione 279.43 & 701.50
de purgatorio 286.48 & Boethij mors 702.36
(702.14
Boethij doctrinæ ſumma 701.22
à Boethio qui libri conſcripti 701.4
Boij ad religionem Chriſtianam conuerſi 328.32 & 746.20
& inde
Bonitus Caſſinenſis cœnobij monachus 766.38
Bonifacius, Corſicæ inſ. deſenſor 25.23
Bonifacius diaconus Conſtantinopolitanus 420.20
Bonifacius Ferrenſis epiſcopus miraculis clarus 696.30
Bonifacius Victor Panormitanæ eccleſiæ epiſcopus 24.38
Bonifacius Regiæſis epiſcopus 690.36
Bonifacius II. pontifex Rom. 669.3
Bonifacij II. Epiſtolæ ad uarios ſcriptæ 669.20
eiuſdem libellus combuſtus 671.50
Bonifacium Romanum pontificem à clero profanam multitudinem in templo diſcreuiſſe 363.30
ſub Bonifacio II. ſchiſma Romanæ 669.10
bona Eccleſiaſtica in quæ uſum conferri ſolita 402.21
bonorum Eccleſiaſticorum cura metropolitanis demandata 407.44
bonorum Eccleſiaſticorum curam penes Imperatores fuiſſe 446.34
bonis Eccleſiaſticis, epiſcopos ſenes & ægrotos ſuſtentari ſolitos 402.30
de Bonis eccleſiaſticis non abalienandis Iuſtiniani conſtitutio 402.17
de Bonis eccleſiaſticis abalienatis tractare epiſcoporum mos 399.48
de Bonis operibus error Caſiodori 280.24
Ennodij 280.26
Gregorij 280.32
de Bonis operibus error Iuſtini Origenitani 280.9
Olympiodori 280.18
Bonus Lirinienſis abbas 435.24
Bonus Meſſanæ ciuitatis epiſcopus 652.12
Bonofiani hæretici 368.7
bos biceps natus 799.4
Boſphori epiſcopus 27.11
Brachion Manatenſis monachus 351.15 & 772.1
brachium cuiuſdam à Maxentio abbate ſanatum 400.6
Bræmael conſul Legeceſtriæ urbis Angliæ 74.24
Brendanus Angliæ monachus 754.10
eius monumenta. ibid. 20 & 30
Brenniacenſis ſynodus 586.3
à quo coacta. ibid. 5
Brigida uirgo in Scotia celebris 32.30
Brigida Laginenſis mulier ex Scotia 755.10
Britanniæ monachi 778.40
eccleſiæ 32.18
Britanni ob facinora mala reprehenſi 392.53
Britannici epiſcopi & doctores 747.22
Brunechildis, Athanachidi Hiſpaniarum regis filio Sigeberto Metenſium regi in Francia deſponſata, & ab Arianismo ad Chriſtianismo conuerſa 40.20 & 344.21
eadem ab Arianis baptizata, & iuſſu Sigeberti Francorum regis mariti ſui rebaptizata 333.32
Brunichilda regina monaſterium ancillarum Dei extruit 351.30
Brundusij eccleſia 28.57
Bubonis eccleſia 20.31
Bulgarorum in Thraciam irruptionio 841.58
Bultinus Leuthærij Alemannorum & Francorum in Italia exercitus ducis frater in Campania cum toto exercitu ad internecionem deletus 79.40
Burdegala ciuitas Ariana hæreſi imbuta 291.27
terræmotu concuſſa 83.22 & 800.16
Burdegalæ ciuitati bellum à Clodoueo rege illatum 291.39
Burdegaleſis epiſcopus 30.10
Burdegaleſia horrea frumentis reſerta fulmine incenſa 83.26
Burgundiæ eccleſia 29.50
Byzantium urbs tempeſtatibus afflicta 78.40
item terræmotu 798.24
ſeditione 842.32
Byzantini terræmotu concuſſi pro liberatione è periculis orant 338.40 & 339.8
Byzantina bibliotheca 403.12
Cabades

CENTVRIAE VI.

- C**
Cabades siue **Coades** **Perfarū**
 rex 48.22 à **Persis** captus
 839.20 ope **Christianorum**
 oppido **Tzundadaero** poti-
 tus 34.20 multa millia **Ma-**
nichæorum in **Christianorū**
 conspectū occidit 77.42 à
 propria uxore è carcere mira-
 biliter liberatur 839.20
 & inde
Cabadis **Perfarū** regis in **Chri-**
stianos tyrannis 48.27
 eiusdem fœdus cum **Roma-**
nis 839.30 & 843.10
 eius decretum de commu-
 nione mulierum 839.14
Cabaon **Maurusiorum** prin-
 cept à **Vandalis** debellatus
 51.41
Caballinū **Aruernensis** regio
 nis oppidum 351.40
Cabalone monasterium à **Gun-**
thra rege ex thesauris per
 somnium inuentis ædificatū
 351.40
Cabillonensis synodus 627.50
 quando & à quo cōgregata.
 ibid. 54
 cadauera mortuorum abluta
 fuisse ante sepulturam 345.
 20 item myrrha inuncta
 380.59
 cadauera nobilium & præstan-
 tium uirorum ubi sepeliri so-
 lita 346.40
 cadauera potentiorum cum or-
 namentis sepulturæ manda-
 ta 346.50
Cadocus **Guiani** monachus
 779.8
Caduanus rex **Venedotorum**
 74.34
 cæco uisus à **Ioanne I. Pontif.**
Rom. restitutus 667.30
Cænoinannicum monasterium
 404.15
Cæsar Augusta à **Clothario** &
Childeberto **Francorum** re-
 gibus obfessa & expugnata,
 ab iisdemq; **Arianismo** libera-
 ta, & ad **Christi** fidem conuer-
 sa 41.40 & 338.30
Cæsar Augustanus episcopus
 30.58
Cæsar Augustana synodus 481
 38 quando celebrata & cō-
 uocata. ibid. 40 eiusdem
 synodi decreta 481.47 &
 482. & inde
Cæsar Augustanæ synodo qui e-
 piscopi interfuerint 481.41
Cæsarea **Cappadociæ** metropo-
 lis 404.34
Cæsareæ episcopus 21.25
Cæsareus **Arelatenfis** antistes
 350.40
Cæsarius **Siciliæ** monachus **S.**
Petri 761.12
Cæsarij martyris templum 361.
 3
Calabria à **Gothis** uastata 56.
 46
Caledonij fide **Christiana** im-
 buti 36.20
 calices consecrari soliti 369.58
Calixenus **Stephanix** filius
 400.58
Calliopolis ecclesia 27.5
Calonymus diaconus 511.47
Caluppanes monachus **Mele-**
tenfis 771.27
Caluppanes monachus in fissu-
 ris petrarum habitaculū quæ-
 rens sit eremita 355.24
Cameracensis ecclesia 31.41
Campania à **Gothis** uastata 56.
 46
Campaniæ ecclesiæ 29
Campani doctores 688.46
 ex **Canalibus** olim populo san-
 guis **Domini** datus 338.50
Candelarum festū à **Vigilio** in-
 stitutum 673.10
Cænensis episcopus 21.56
Candidus sancti **Andræ** mo-
 nachus 760.12
Candidus **Francorum** presby-
 ter 740
Cādidus **Sergiopolis** episcopus
 19.38 à **Chosroe** propter fi-
 dem non seruata captiuus
 abductus, & miserè afflictus
 645.50 quando claruerit
 646.10
Cādidi **Sergiopolis** episcopi in
 captiuos beneficentia 19.38
 canib. ministri uerbi assimilati
 244.23
 canibus homines pasci 794.3
Canon à quo auctus 366.28
 canonem submissa uoce legi à
Vigilio constitutum 337.1 &
 370.46
 canoni uerba à pastoribus qui
 busdā pane super lapide posi-
 to recitata 337.1
 cōtra **Canones** dispensandi po-
 testas à **Rom. Pontificib.** u-
 surpata 433.50
Canonicæ horæ à **Pelagio** insti-
 tutæ 376.20 & 674.6
 cantiones patria lingua in tem-
 plis fieri solitas 330.26
 cantorum schola **Romæ** à **Gre-**
gorio erecta 404.3
 cantoribus coniugium liberum
 388.56
Cantuariensis ecclesia 32.27
Cappadociæ ecclesia 22.7
 capreæ **Christus** cur assimila-
 tus 114.37
Capricanæ insule prope **Maio-**
ricam ins. monasterium 25.30
 352.32
Capricanæ insule monachi dia-
 bolo dediti 435.40
 captiui ex **Ecclesiæ** bonis redi-
 mi soliti 402.43
 captiuorū aliquot millia à **Can-**
dido episcopo **Sergiopolis**
 pecunia redempti 19.40
 captiuorum duodecim millia
 per **Candidū** **Sergiopoleos**
 episcopum redempti 402.
 42
 de Captiuis inuisendis **Canon**
 395.18
Capuani doctores 690.2
Caralli, **Sardinia** ciuitatis epi-
 scopus 25.6
Carbonensis, metropolitanus
Galliæ prouinciæ episcopus
 30.4
Carassona urbs 70.16
Carentinus **Agrippinensis** epi-
 scopus 747.6
Cariz ecclesia 20.28
Carnensis episcopus 25.1
 carnis infirmitates **Christū** ue-
 rè expertum 122.50
 carnem hominis ex 4 elemen-
 tis cōstare 178.10
 de **Carnē** **Christi** **Seueritarum**
 error 306.8
 in **Carnē** **Christus** cur apparere
 & pati uoluerit 116.27. &
 134.40
 carnes **Constantinopolitanis** à
Iustiniano tempore **Quadra-**
gesimæ permittæ 341.47
 carniū uenditores **Quadra-**
gesimæ tempore, à populo **Cō-**
stantinopolitano interfecti
 341.48
 carnibus **Benedictini** monachi
 abstinent 384.10
 carnificis brachium ferire uo-
 lentis eneruatū 692.10
Carpati ins. episcopus 23.50
Carthago **Ariana** heresi infecta
 292.12 à **Belisario** **Iustinia-**
ni Imp. duce capta 54.60
Carthaginis ecclesia 21.60
Carthaginenses **Cypriano** tem-
 plum extruunt 343.40
Calsiani monasterium 383.43
Calsinense cœnobium direptū
 67.48 & 82.22 euersum
 62.1
Calsinensis cœnobij immuni-
 tates 384.40
Calsinus mons **Italiæ** 33.49
Cassiodorus 87.26 ad **Christi**
 fidem conuersus 38.3 **Euty-**
chiano.

I N D E X.

- Chianorū hæresim impugnat 302
fit monachus 762.46
quos libros conscripserit 763.4
Cassiodorus quid doceat de angelis bonis 169.17 de angelis malis 173.3 de baptismo 225.60 de Christo 109.53 de cœna Domini 231.15 de cruce 255.22 de Deo 94.50 de descensu Christi ad inferos 148.16 de diuinitate & humanitate Christi 131.44 de ecclesia 234.13 de Evangelio 204.52 de extremo iudicio 269.14 de filio 105.43 de inferno 270.28 de lege 203.8 de libero arbit. 189.20 de ministerio uerbi 244.37 de Nouo & uet. testamento 92.60 de operibus Dei 157.30 de peccatione 165.50 de purgatorio 272.2 de trinitate 100.60 & 102.37 & 103.45 de Veteri testamento 91.28 de Vita æterna 273.21
Cassiodori doctrinæ summa 763.10
Cassiodori opiniones erroneæ 764.1 & inde eiusdē error de angelis 277.40 de bonis Operibus 280.24 de cruce 285.38 de iustificatio ne 278.53 de pœnitentia 283.27
Cassiodori iudicium de Evangelistis quatuor 288.2
Cassius Narniensis episcopus 374.3 & 393.25 & 694.33
castis mentibus spiritum sanctū delectari 152.50
Castorius, Felicis IIII. Roman. pontificis pater 668.4
Castulonensis episcopus 31.27
Cataphrygæ hæretici 368.7
Cathanenſium ſubdiaconis cōiugium permiſſum 285.56
Cato quidam lector ſubdiaconus, diaconus, presbyter, & tandem episcopus factus 389.40
Cato Aruernorum presbyter 336.36 & 458.44 & 733.2
eius uita diſſoluta & mors 10.20 & inde
Cava & ſecunda Syria 348.51
cauſæ & lites ciuilitè ab episcopis diiudicatæ 399.40
cauſas cognoscendi poteſtas à Romanis pontificibus uſurpata 428.20
cauterma maleficii genus 397.20
Cautinus archidiaconus 389.46
Cautinus Aruernensis episcopus 732.25
eius auaricia, ebrietas & alia uitia. ibid. 30.40 & inde 395.30
Cecilię templum Coloniae 328.26
Celer Anastasij Imperatoris Rom. præfectus in necē Macedonij Hierosolymitani Patriarchæ ſubornatur 44.45
Celsus Patricius & Iuriſconſultus auariſſimus, ſubitanea morte ablatus 85.28
centum millia hominum ad fidem Chriſtianam adducti 35.6
Centumcellenſis presbyter 693.27
Centuriæ ſextæ præcipua tractatio qualis 8. & 9
Cerberus Populonij episcopus 56.36
urſo dilaniandus obijcitur. ibid. 40
Cereos ad baptiſmum fulſiſſe 332.9
cæremoniæ hoc ſeculo mirum in modum auctæ 87.6
cæremoniæ Romanæ ab Auguſtino in Britanniam inuectæ 37.30.
cæremoniæ ſuperuacaneæ in eccleſia abrogandæ 11.20
cæremoniæ etiam neceſſariæ & utiles facile in abuſum ueniunt 13.46
ceremoniarū curioſos ſemper obſeruatores reperiri 7.22
ceremoniarum multitudo eccleſiæ Dei ſæpe noxia 15.3
earundem nimia obſeruatione Chriſti gloriam obſcurari 7.10
ceremoniarum obſeruatio in eccleſiam quomodo primū irreperſit 7.10
ceremoniarum obſeruatio hoc ſeculo florentiſſima 325.30
ceremoniarum obſeruatio diſſiculter ex animis hominum eradicatur 7.10
ceremoniarum pediſſequa ſuperſtitio 15.10
in Ceremoniarum obſeruatione quis modus tenendus 11.20
ceremoniās præſcribendi poteſtas à Rom. pontificibus uſurpata 394.32 & 434.20
cereuiſia à Sueuiſ idolo cuidā offerri ſolita 36.4
in Cereuiſiam aqua conuerſa 755.20
cereuiſia plenū uas anhelitu Co
lumbani monachi confractū 36.4
in Ceto miſſa celebrata 338.12
Chaganus Hunnorum rex 72.39 & 788.16
in Alexandri martyris reliquias contumeliouſus 347.60
Chalcedonenſis ſynodus à ſi donenſi ſynodo damnata 474.50
Chalcedonenſis ſynodi decreta à Iuſtiniano Imp. confirmata & deſenſa 41.24
Chararicus quidā à Clodoueo captus, & in preſbyterum ordinatus 389.10
Charterius Petragoricæ eccleſiæ episcopus 712.10
Childebertus Gallorum rex à Theodelinda Longobardorum regina in pietate confirmatus 36.53
ab Aegidio Rhemenſi episcopo interfectus 395.39
in muros Arela tenſis ciuitatis monaſterium extruit 351.36
Childeberti regis in eccleſias munificentia 358.41 & 400.30 & 401.13
Childeberti regis filius à Magnifico Treurenſium episcopo è fonte ſacro leuatus 332.34
Childericus rex à Vandalis in Africa interfectus 54.18
Childeris Vandalorū regis auctoritate 220 episcopi in Sardinia ab exilio reuocati 41.21
Chij inſ. episcopus 24.1
Chilianus quidam Francia eiectus 70.43
Chilpericus Francorū rex 65.1
nouæ hæreſis autor 312.20
idem autor Iudæis baptiſmū recipiendi. ibid. cum fratribus diſſidet 82.31
orā Rheini ualſat 64.28
filium Pariſijs paſchatis die baptiſari curat 331.40
uxoris inſidijs è uiuis ſublatus 84.33
Herodes & Hero appellatus 65.25
Chilperici Francorū regis iuſſu Iudæi multi baptizati 333.23
eiuſdem filia in Piſtauieſe monaſterium intruſa 353.44
eius error 449.30
eiuſdē in eccleſias munificētia 400.38
in proprias uxores tyrannis 65.23
fratricidium in Sigebertum fratrem commiſſum 65.25
Chiterimi muſici inſtrumentum inuentor Boetius 702.20
Chosroes

Chosroes rex Persarum 40.30
 Ciliciam & Syriā uastat 55.
 23 Christianorum truculentis. persecutor, in fine uitæ cōuersus 40.48 Antiochiam in Sergij templū crucēs duas aureas dono mittit, cum alijs preciosis munerib. 328.46
 Chosrois exercitus miraculosè punitus 809.30
 Chuzubite cuiusdam monachi miraculum 792.48 & 793.1
 Christianus Clotharij Francorum regis filius 80.3 patrē fratresq; intestino bello persequitur. ibid. 10 à patris exercitu fugatus, rustico turguriolo inclusus unā cum uxore & liberis combustus 80.46
 Christiani fuga in Italiam, cum uxore & liberis 80.32
 Christiano tyranno infelix exitus prædicitur 80.14
 Chrisina in baptismo adhibitu 332.57
 chrisimate uas plenū in baptismo Clodouei regis à columna allatum 332.60
 Christus æqualis patri 294.10 & inde. doctor 146.47 Ecclesiæ suæ pastor 241.40 lampas 145.6 mediator 147.7 saluator 143.25
 Christus secundum diuinitatem ante & post expers 133.4
 Christus per omnia fratribus similis, excepto peccato 133.1
 Christus in mūdo esse per potētiā, in mundum uenisse per gratiam dicitur 148.46
 Christus nō naturalis Dei fili⁹, sed nuncupatione tantū ab Arianis falsò dictus 297.44
 Christus omnium deorum pauperimus à Boijs adhuc incredulus habitus 746.20
 Christus secundum animā quomodo passus 135.50 diem & horā extremi iudicij quomodo ignorare dicatur 149.7 quomodo dicatur genitus 107.40 humanitatem cur assumpserit 133.52 & 134.12 infirmitatibus quomodo fuerit obnoxius 122.50 & 135.30 in mundo & extra mūdo esse quomodo dicitur 133.20 quomodo passibilis & impassibilis 133.30 post resurrectionem quomodo biberit & comederit 306.44
 Christus extra Ecclesiā non quē

CENTVRIAE VI.

rendus 241.1
 Christi aduētus duplex 149.26
 Christi dilectio erga humanum genus 140.1
 Christi diē patriarchæ quomodo uiderint 92.28
 Christi corp⁹ quale ante passionē, & quale post resurrectionem 306.40 & inde.
 Christi humanitas quomodo unita sit diuinitati 133.45 & 134.2
 Christi imago adorata 376.10 in templis Christianorū habitata 329.27
 Christi opera Mariæ falsò attributa apud Andreā Hierosolymitanum 279
 Christi officium erga homines 140.4
 Christi passio malo punico cur & quomodo comparata 140.4
 Christi sponsæ quæ facies 10.38
 Christi tunicam in Zaphath reptam 347.30
 Christi mōs inf. Corsicæ 25.30
 de Christi descensu ad inferos doctr. Fulgentij 147.34
 Calsiodori 148.16 Gregorij 148.26
 Christum ex duabus naturis cōpositum dicere, impiū & nefas 133.36
 Christum in carne passum esse quomodo intelligendum 135.16
 Christum iustē & non iustē punitum, quomodo intelligendum 144.20
 Christum pro demonib. crucifixum iri, Origenistarū error 539.30
 Christum quēdā ignorasse, Aegnoitarum error 319.30
 Christum se esse quidā affirmat 70.30
 de Christo formulæ quēdam loquendi 149.34
 de Christo quē secundum diuinitatem & quē secundum humanitatem dici possint 149. & 150.1 & seq.
 de Christo doctrina Alcimi 113.58 Boetij 114.10 Calsiodori 123.24 Calsiodori 114.60 Fortunati 109.10 Fulgentij 107.10 Gregorij 110.33 Maxentij 124.26 Iulij Origelitani 114.38 & 109.46 Olympiodori 114.46 Rustici Diaconi 126.24
 in Christo secundum diuinitatem & humanitatem nihil cōtrarium 133.25
 in Christo personarum distinctio non confundenda 125.40
 in Christo una, non plures personæ 150.30
 Christe eleison in Ecclesia Romana cani cōceptum 366.38
 Christiani Amidæ bello impetiti 19.53
 Christiani in Libya ab Arianis infestati 23.29
 Christiani in Palæstina à Iudeis Samaritanis afflicti 53.52
 christiani contractibus & politicis legibus usi 387.16 ijdem premijs & honoribus ad defectionem sollicitati 48.42 quibus ritibus iurare soliti 359.38
 christianorum in Africa constitia 54.28
 christianorum appellatio quando & ubi primum excogitata 7.29
 christianorum contra Arianos uictoria 76.20
 christianorum in Armenia legatio ad Iustinianum Rom. Imperatorem pro Christiana religione amplectenda 34.4
 christianorum castitas & continentia 359.8
 Christianorū episcopus in Persia, piorum precibus dæmonium à rege profligat 341.40
 in Christianorum conuentibus quid fieri solitum 329.50
 christianorum nongenti sub Anastasio Imperatore martyrio coronati 48.28
 in Christianorum nuptijs non saltandum, decretum synodi Ilerdensis 471.4
 Christianorum templa ab Arianis in Libya per 95. annos occupata & deformata 53.44
 christianorum templa clausa 48.34 eorundem templa in Palæstina incensa 53.54 à Seuero hæretico spoliata 47.46
 christianorum uera & maxima gloria sanguinem pro ueritate profundere 11.1
 inter Christianos & Iudæos cōiugium prohibitum 546.28
 christianos linguis abscissis locutos 54.34
 christianos Romæ publicè in templis conuenisse 360.50
 christianismus Ratispona profligatus 49.10
 Chrodegildis reginæ in pauperes liberalitas & beneficentia

I N D E X.

- tia 358.35
 Chrodielidis in communionem recepta 408.40
 Chrodielidis monacha in Vadonis uillam relegata 632.46
 Chrodielidis & Basina monachæ in synodo Pictauiensi excommunicatæ 628.48
 Chronius quidam bona omnia ecclesiæ qua occasione donarit 358.50
 Chrotildis reginæ pro ambob. filiis inter se belligerantibus preces ad Deum 359.2
 Chronopius Petrocoricæ ciuitatis episcopus 712.25
 Chronopij episcopi epitaphiû 712.30
 Chrysanthus Spoletanus episcopus 405.34 & 742.27
 Chrysargyrô tributum ab Anastasio abrogatum 445.38
 ciborium altaris ornamentum 351.48
 Ciceronis balneum 384.1
 Cimolis Galatiæ ciuitatis episcopus 21.55
 ciuilia negotia episcopos etiam tractasse 396.30
 clauis Petri aurea 382.20
 de Clauis Petri Gregorij superstitiosa opinio 282.6
 clauis ecclesiæ concessæ diuinitus ad remissionem peccatorum impartiendam 230.34
 clauium potestas quibus demâ data 230.6 & 10
 clauium potestas penes ecclesiâ 229.60 & 230.1
 clauium potestas quibus territorialis 230.20
 clauium potestas ædificationi ecclesiæ inseruiat. 230.1 erga quos usurpanda & exercenda 230.24
 circa clauis ritus ecclesiæ Romanæ 368.24
 de Clauibus doctrina Gildæ 130.11 Gregorij 230.33 Iulij Origelitani. ibid. 17 Olympiodori. ibid. 27 Nicephori Carthophylacis 230.6 Symmachij. ibid. 24
 Claudeus Rauennæ abbas 769.13
 Claudiopolis Galatiæ ciuitatis episcopus 21.54
 Claudiopolis episcopus 21.57
 Clearchus Anastasij Imp. auunculus Arianismi fautor 291.12
 Clementis templum 361.16
 clerus à populo. à Felice pontifice segregatus. 668.30
 cleri & monachorum Antiochenorum literæ ad Ioannem papam, pro congreganda synodo cõtra Seuerum 483.27
 inter Clerum & senatum Romanum schisma 456.58 & 457.1
 clerici cum mulieribus nisi sanguine iunctis non habitent 664.36
 de Clericorum numero certo in ciuitate habendo, edictum Iustiniani 391.20
 de Clericorum ordinationibus Aurelianensis synodi decretum 476.35
 clericis armorum usus interdictus 608.46
 clericis concubinæ prohibitæ & matrimonium mandatum 340.20
 clericis à mulierum consuetudine in synodo Toletana interdictum 493.1 & 571.27
 clericis episcopos ob malefacta & iniurias accusare licitum 406.50
 clericos in iudicio seculari accusare interdictum 609.4
 clericos uerberibus afficere mandatum 397.27
 de Clericis concubinas habentibus decretum synodi Aurelianensis tertiæ 549.30
 Clodoaldus Clodomiris regis filius presbyter cur factus 450.56 & 740.20 miraculis clarus. ibid. 30 & 389.18
 Clodoueus Franc. rex à Remigio Remorum episcopo baptizatus 332.58 & 393.36
 Clodoueus Francorum rex, Argentinensis ecclesiæ Cathedralis primus fundator 31.54 & 358.6
 Pictaui bellum infert, ob Arianismi defensionem 292.31 item Alarico Vestgotthorum regi 76.14
 item Burdegalæ & Engolismæ ciuitatibus bellum infert 291.30
 Clodouei regis literæ ad Aurelianensem synodum 475.6
 eiusdem cum Alarico Vestgotthorû rege bellum 840.30
 Clodouei cadauer cum clero & populo ac cereis sepulturæ mandatum 345.31
 eiusdem sepultura Parisijs in basilica beati Petri à se extracta 326.60 & 346.3
 Clodouei regis uxor in partu periclitans, à Meroueo episcopo seruata 799.49
 Clodouei munera Martini basilicæ donata 400.36
 Clodoueo regi Vincennæ fluuij transitus miraculosè demonstratus 790.21
 Clotharius Francorum rex Radegundam uirginem bello captam uxorè ducit, & ad fidem Christianam conuertit 38.10
 idem noctu oraturus templum frequentat 338.53
 in templo Martini ueniâ delictorum petit 340.1
 Clotharius Francorû rex cõtra proprium filium bellum gerere cogitur 70.32
 Clotharius & Childebertus Francorum reges fratres, bello se inuicem petunt 41.33
 Clotharius & Theodebertus reges à Nicetio excommunicati 392.46
 Clotildis Vestgotthorum regina ab Almarico marito & rege miserè afflicta 51.9
 Clycetus Treuerensis episcopus, ex utero coronam clericalem secum tulit 704.10
 Coades siue Cabades Persarum rex 48.22
 Coccij montes 383.18
 cœlibatus à Gregorio clericis iniunctus, & ab eodem rursus abrogatus 666.14
 de Cœlorum corruptione quid sentiendum 162.1
 cœmeteria p incolis & exteris in usu fuisse 346.30 & 381.14
 cœna Dominica cur mensa nomine appellata 231.15
 cur uiaticum 231.30 quib. noxia 231.20
 cœna Domini integrè dispensanda 232.33
 cœna Domini non solum in templis, sed extra ea, necessitate exigente, distributa 336.20
 cœna morientibus dari consue-ta 373.26
 cœna Domini militibus in gramine data 393.28
 cœnæ Dominicæ duas partes laicis datas 373.1
 cœnæ uerba olim in missis clara uoce recitata fuisse 336.56
 cœnæ Dominicæ effectus 232.40 materia 231.33
 à Cœnæ Domini participatio-ne qui exclusi & excommunicati 334.10
 cœnâ Domini qui indignè percipiant 232.30
 circa cœnam Domini qui ritus obseruati 336.20
 Q de Cœnâ

de Cœna Domini doctrina Al-
cimi 231.36 Andreæ Hiero-
sol. 231.50 Cassiodori 231.15
Fulgentij 231.33 Grego-
rij 232.10 Maxentij
231.47
cenobia uirginum Ecclesiasti-
cis personis interdicta 608.24
cogitationes peruersas à diabo-
lo hominibus immitti 174.
30
cognitio Dei duplex 94.35
de Competitoribus pontifica-
tus decretum Romanę syno-
di sextæ 464.50
Colesenenses Galliarū populi
propriis sedes uastant 70.13
Colonię Agrippinensis ecclesia
31.50
Colonenſis episcopus 26.8
columba ecclesia cur dicta 233.
22
Columbanus Bobij monasterij
in montibus Cocijs funda-
tor 383.18
Columbanus Boiorum episco-
pus 745.50
Columbanus Galliæ monach⁹
pietate & miraculis clarus
36.43.70
Columbanus Scotorum & Pi-
ctorum doctor 32.33
Columbus Lunensis presbyter
690.32
Columbus Numidiæ episcop⁹
23.20 & 382.18 & 648.45
Collestaneorum liber 20.37
collectæ ecclesiarum 400.42
cometa conspectus 79.4 &
791.30 & 795.34
Commacorum metropolitanæ
Homonadorum, ciuitatum
Pamphilie episcopi 20.17
comatrem in uxorem ducere
prohibitum 624.51
Coorum episcopus 24.2
conceptionis Christi dies à Iu-
stiniano feriari iussus 342.40
concilia generalia non celebra-
da contra uoluntatem pon-
tificum Roman. decretum
676.50
conciliorum acta rescindere, pō-
tificum Rom. mos 433.38
à Concilijs prouincialibus ad
patriarcham appellare con-
cessum 408.58
Concodeus Africæ monachus
760.2
ad Concordiam fouendam ar-
chiepiscopi se inuicem cohor-
tati 420.15
concupiscentia radix multorū
malorum 171.25
condemnationis iniquorum ad

CENTVRIAE VI.

mortem & glorificationis
sanctorum ad uitam quę cau-
sa 163.50
Confessio auricularis noxia &
illicita 230.46 ab Olympio
doro improbata. ibid.50
de Confessione doctrina Olym-
piodori 230.46 & Grego-
rij 230.54
de Confessione error Gregorij
284.53
confitendi peccata omnia & sin-
gula, lex impossibilis 230.50
Congellus Bannochorēſis mo-
nachus 781.42 eius scripta.
ibid. 4
coniugium hoc seculo in con-
temptum uenire cœptum
344.30
coniugium in secundo & tertio
gradu contrahi prohibitum
686.24
coniugium sacrarum uirginum
prohibitum 584.3
coniugium sacerdotum concel-
sum 259.52
coniugij finis 259.20 institutio
259.20
de Coniugio doct. Olympio-
dori 259.14 Alcimi 259.
30
de Coniugio Gregorij error
285.49
coniugia religionis gratia posse
dissolui, error quorundam
320.58 & 407.12
de Coniugibus à debita com-
mixture inter se abstinenti-
bus historia 344.36
cometa in cœlo uisus 804.51
Conon abbas monasterij Saba
353.30
Conon Apameæ apud Syros e-
piscopos 642.2 eius dispu-
tatio contra Philoponum.
ibid.8
Conon episcopus Apameæ 19.
9 ex episcopo miles fa-
ctus. ibid. Longino
militat 396.50
Conon hæreticus 782.52
eius errores. ibid.56
de Consecrationibus templorū
canon 363.50
consolari sese mutuo archiepi-
scopi soliti 424.8
conscientia bona, indicium præ-
sentie spiritus sancti 155.50
Constantia Mauricij Imp. uxor
329.58
Constantiæ Cypri ciuitatis pref-
byter 23.44
Constantiæ in Germania eccle-
sia 31.39
Constantinopolis Eutychis &

Seueri hæresibus polluta
305.12 ab Acatianis & Aria-
nis purgata 41.20 incen-
dio uastata 789.56 peste
afflicta 785.60 seditioni-
bus 329.14 & 339.30
Constantinopoli tumultus qua
occasione excitatus 454.54
& 545.1
Constantinopoli à Iustiniano
cur & quando synodus con-
gregata 53.38
Constantinopolitanus patriar-
cha Romano æquatus 442.
30
Constantinopolitani doctores
656.14
Constantinopolitanorū archi-
mandritarum libellus suppli-
catorius synodo ibidem ob-
latus 485.45
Constantinopolitana synodus
473.24 qua occasione cele-
brata 483.20 à quo indicta
494.34
Constantinopolitanæ syno-
di decreta, de reuocandis ijs
qui à Seuero expulsi sunt
487.1 & inde
Constantinopolitanæ synodo
qui episcopi & patres inter-
fuerint 489.20
Constantinopolitana synodus
alia 586.50 qua occasione
conuocata. ibid.53
Constantinopolitana synodus
sub Iustino 483.10
Constantinopolitana synodus
altera à quo & qua occasione
congregata, quid item in ea
decretum 495.20 & inde
Constantinopolitana synodus
Oecumenica quinta 499.50
à quo, quando & qua occa-
sione conuocata 319.37 &
499.58
Constantinopolitana synodus
quinta legationem ad Vige-
lium papam mittit 509.30
Constantinopolitanæ synodi V.
decreta 534.1 & inde
Constantinopolitanæ synodo
quintæ qui episcopi interfue-
runt 21.19 & 500.24
inter Constantinopolitanam &
Romanam ecclesiam schis-
ma propter ambitionem ex-
ortum 458.20
Constantinus Cassinensis cœ-
nobij fundator 766.24
Constantinus presbyter Cam-
panus 688.57
Constantini M. factum in accu-
satorijs doctorū ecclesie scri-
ptis comburendis 10.23
Con-

I N D E X.

- Constantini tyranni crudelitas
in regios pueros Angliæ inter
altaria à se trucidatos 360.21
- Constantina Mauricij Imp. uxor
cum filiabus à Phoca capta,
miserrimè afflicta, & tandem
securi percussa 789.2
- consuetudines & leges cum honestate
pugnâtes à magistratibus abrogatæ 445.34
- Constantius Aquinæ ciuitatis
episcopus 689.32
- Constantius Mediolanensis diaconus
703.37 & 407.20
- Constantius Panormitanus episcopus
652.40 Scodrensis episcopus 27.57 & 662.58
- Contadifcone monasterium à
Lupicino & Romano eremitis
extructum 351.56 & à Chilperico
Burgundix rege redditibus auctum.
ibid. & 352.1
- in Contentionibus de iurisdictione
à Pontificibus Rom. iudicium
peti solitum 438.1
- contradicentes quomodo conuincendi
9.20
- contritio quid 225.25
- controuersie religionis quomodo
pacificari queant 10.10
- controuersias inter episcopos
obortas iudicare, archiepiscoporum
munus 414.1
- controuersias episcoporum disceptare
metropolitanorum officium 40.625
- conuicijs ministri & synceri doctores
semper obnoxij 3.24
- Corcyræ ins. maris Ionij episcopus
24.6
- Cordubæ ecclesia 31.18
- Corinthiorum episcopi 25.49
- corpus & sanguinem Christi in
dignè qui percipiant 322.26
- corp^s Christi immortale fuisse,
Iustiniani error 638.10
- corporum resuscitatorum qualitas
313
- corruptelarum pertinaces defensores
quomodo redarguendi & conuincendi
10.15
- corruptelis & opinionibus falsis
quib. armis resistendū 9.13
- corruptionis uocabulum bifariam
in sacris literis usurpari 306.58
- corruptioni quæ creaturæ obnoxia
161.30
- Corficæ in ecclesia 25.12
- Corficæ sacerdotibus conuigium
à Gregorio prohibitū 285.50
- corui Romanis cladem prænu-
- ciant 789.50
- Cosmas Epiphaniæ episcopus 19.30
& 47.59 & 644.26
- Cosmas Epiphaniæ episcopus Seueri
hæretici osor 307.50 quando claruerit
644.28
- Cosmas & Seuerianus episcopi
sedibus ab Anastasio Imp. cedere
iussi 48.2
- Cosmæ & Damiani martyrum
sanum à Felice IIII. Pontifice
ædificatum 668.22
- Cosmas Larissæus diaconus 655.38
- Cotenorum Armeniæ ciuitatis
episcopus 21.23
- ex Cranio capti regis poculum
factum 81.30
- creatio spiritui sancto etiam tribuitur
152.6
- de Creatione doctrina Gregorij
158.56 Boetij 159.3 Fulgentij
159.34 Olympidori 160.28
- creatura nulla misericordix diuinæ
expers
- creaturæ quædam stabiles, quædam
minus 160.20
- creaturæ ab initio omnes bonæ
conditæ 160.40
- creaturarum diuisio 158.56
- creaturarum irrationabilium in
stabilitas 159.40
- creaturis suis Christus quomodo
ad sit 161.50
- Cresconius Anastasij II. pontificis
Rom. assecla 663.45
- Cretæ episcopus 23.53
- Crispini & Crispiniani templū 327.21
- Crotildis Franciæ reginæ cadauer,
psallentium turba ad sepulturam
deductum 345.30
- Crotochildis Francorum regina,
filios suos Clotharium & Chilbertum
reges reconciliat, & eosdem contra
Hispaniam inflammat 41.40
- crux Christi incendijs grassantibus
circumgestata 398.14
- crux Christiano nulli fugienda 11.9
- crucis causa finalis 252.30
- crucis signum in baptismo additum
333.8
- crucis utilitas 255.10
- crucis statua Constantinopoli in
porta, fulmine deiecta 78.56
- contra crucis scandalum piorū
animi quomodo confirmandi
4.13
- de Cruce Seruatoris particula
superstitiosè uenerata 347.50
& 348.1
- in Cruce cur Christus mori uoluerit
139.3
- cruces in templis à Christianis erectæ
32
- de Cruce doctrina Alcimi 253.55
Boetij 253.23 Calsiodori 252.54
& 255.22 Ennodij 253.50 Hormisdæ
252.42 Gregorij 252.57 & 255.46
Iustini Origelitani 251.50 & 255.10
Symmachi 255.16
- de Cruce error Calsiodori 285.38
- Cruciger quidam impostor Parisijs
deprehensus, & urbe exactus
322.30 & inde cultus humani hoc seculo ualidi
338.48
- Cumanæ ecclesiæ opulentia 401.35
- Cuzes & Buzes Romanorum
duces fusi 845.40
- Cynægeticum seu Venaticum
monasterium in Syria 348.46
- Cypri ecclesiæ 23.38
- Cyprianus diaconus 397.23
- Cyprianus à Carthaginensibus
honoratus, eiq; templum extra
urbem ædificatum 343.40
- Cyprianus Siciliæ diaconus, quando
uixerit 653.57 & 654.2
- Cypriani martyris uaticinium
de Christianorum templis in Lybia
restituendis & reædificandis
41.33 & 53.44
- Cypriani templum ab Honorio
Vandalorum rege directum 343.50
& à Christianis denuo receptum.
ibid. 56
- Cypriani templum ante urbem
Carthaginem 326.28
- Cyprianicum festum cur sic appellatum
343.45
- Cyriacus Constantinopolis episcopus
320.16 & 326.58 & 420.16 Nesteutis
successor 661.38 quando uixerit.
ibid. 44
- Cyrilli liber aduersus Theodorum
hæreticum 517.30
- Cyrilli epistola ad Ioan. Antiochiæ
episcopum in Constantinopolitana
V. synodo lecta 516.48
- Cyrus Cunitensis monachus 769.10
- Cyzizenæ ecclesia 21.38
- D
- Dabricius Gainius Origenistarum
impugnator 310.50
- Q 2 Daciz

CENTVRIAE VI.					
Dacia ecclesia	27.35	descendere Dei	98.27	Gregorij	95.47
Daganus Scotorum episcopus	754.42	descensus Christi ad inferos quo sensu accipiendus	147.34	Olympiodori	96.60 & 97.27
Dagulfus abbas	773.50	de Descensu Christi ad inferos hæresis exorta	320.10	deuotio humana absque uerbo Dei quàm noxia	344.6
Dalmatius Ruthinæ ecclesiæ episcopus	723.43	Desideratus Albigenfis episcopus	689.54	Deus dedit diaconus	426.50
Dalmatiæ ecclesia	28.2	Desideratus Viridunensis episcopus 721.58 eius in subditos liberalitas	722.4	Deus dedit Mediolanensis episcopus	703.44
dalmaticis pontificum Rom. funera contegi solita	381.20	Desiderius ex laico in episcopu electus	389.18 & 450.16	Deuterius episcopus Constantinopolitanus Arianismi propugnator	292.5 baptisimi
damnationem demonum & impiorum hominum aliquando finem habituram, Origenis error	539.26 & inde	Desiderius quidam Burdegalis pseudochristus arte magica hominibus imponit, miracula edit, & tadé dolo cognito explosus	70.43 & 322.16	impious corruptor	37.43
Danorum in Galliam irruptio	841.56	Desiderius Galliæ episcopus	420.28	Deuterio Ariano Barbaru quendam baptizare uolenti aqua euauit	333.16
Dani à Theodorico rege fugati & cæsi	841.56	Desiderius Viennensis episcopus ob Brunechildem reprehensam interfectus	450.36 & 717.43	diabolus impiorum caput	241.15
Danoru multi proscripti & uenditi	841.40	Desideria abbatissa	429.26	monacho eiectus	712.58
Dania ab Arzuro Anglo & Heroldo subacta	841.50	desperandum nemini	224.10	item orationibus eiectus	376.32
Daniel Aruonius Angliæ monachus	750.1 eius monumeta.	Deus causa causarum	159.20	diabolus porci figura in templo Arianorum uisus	329.45
Daphne urbs ob Christianismu afflicta	55.27	perfectè bonus	95.20	diabolus pios à bono propolitus semper abstrahere conatur	173.20
Dardani episcopus	21.28	stigabilis	95.7	diabolus quos obsideat quib. artib. pios ad male agendum inducere tentet	174.10
Dardanij ecclesia	27.35	Deus hominibus loqui quomodo dicatur	156.54	diabolus sub specie utilitatis & commodi maximum mortilibus damnum infert	173.13
Datus Mediolanensis episcopus	702.40	quomodo dicatur esse ubiq;	97.18 & 120.20 & seq.	diaboli malitia homini incomprehensibilis	173.3
Datij historia de obsidione urbis Romæ à Vitigite facta	703.5	quomodo omnipotens	95.20 & 96.20	diaboli dolo peccatum in orbe inuectum	172.50
Dauid Angliæ monachus	752.45	quomodo impios relinquere dicatur	95.3	diaboli odium contra ecclesiâ Dei	235.15
eius monumenta.	ibid. 56	Deus non omnia prædestinauit quæ præsciuit	165.10	diaboli pompis ante baptismu renunciari usitatum	331.56
Decius Forensis presbyter, in episcopum Lilybitanum electus	652.50	Deus non est autor peccator	165.26	diaboli studia in impijs fallendis, seducendis quæ	175.10
Decius Lilybitanus episcopus,	397.57	Deus utrum sit ubiq; & quomodo	148.46	diaboli tentationes pijs utilitati, impijs exitio	177.20
decreta ad gubernationem prouincialium ecclesiarum facere, metropolitanorum officium	408.43	Deus ad quem uenire, à quo ite discedere dicatur	98.20	diaboli tentationibus pios non succumbere	177.20
dedicationis præsentis Centuriæ ratio	12.4	Deus cui se manifestare dicatur	98.20	diabolo quidâ se Christum abnegaturum iurat	335.10
defunctorum memoria publicè facta	347.30	Deus magis quid non sit, quàm quid sit, potest definiri	94.58	diabolo cur permissum in homines, & præsertim pios aliquando læuire	177.20
defunctoru in omni missa fieri memoriâ post eleuatione, constitutum	336.50 & 676.50	Deus malorum peccata præscit, non ut approbet, sed ut condemnet & puniat	162.40	diabolum aliquando ad gratiâ uenturum, opinio quorundâ	320.50
inter Delictum & peccatum discrimen	191.42	Dei descriptiones	94.43	diabolum leonis more rugisse	702.53
delubra plurima à Iustiniano exstructa	326.48	appellationes	94.17	contra Diabolum sanctis perpetuo belligerandum	173.3
Demetrius Neapolitanus episcopus	688.20	Dei patris proprietates	104.50	à Diabolo cur Deus suos affligi sinat	255.45
Demoldus Galliæ archidiaconus	742.17	Deu in carne passum esse, quomodo intelligendum	135.16	diaboli pro dijs adorati in insula Thule culti	831.2
dentibus Theodorici regis milites se inuicem lacerant	77.1	Deum ex uirgine natum, in cunis iacuisse, creuisse, esurisse, &c. quomodo intelligendum	149.50 & seq.	oratione Christianorum profligati	34.38
Deodatus Mediolanensis episcopus	703.18	à Deo omnia regi & gubernari	160.45	diaboli cur non formidandi	172.40
Dertonensis ecclesia	407.20	de Deo patre doct. Andr. Hierosolymitani	104.43	diaboli tres à Nicetio eiecti	704.40
		Boetij	96.50 & 97.18		
		Cassiodori	95.7		
		Fortunati	89.18 &		

diaboli

I N D E X.

- diaboli oppidum Tzundadaero
contra regem Cabaden de-
fendunt 34.28
diabolorum malicia & lapsus
non à creatione, sed ex de-
pravatione ipsorum 171.21
& 172.3
diabolorum substantia incorpo-
rea 17.112
diabolorum studia in infestan-
dis hominibus & creaturis
172.40 & 50 in corrupen-
dis hominibus & creaturis
172.40
diabolorum variae appellatio-
nes & epitheta 172.20
diabolis potestas nocendi non
commissa 173.20
diabolis homines mactati 40.
34
diabolis lapsis cur uenia negata
176.59
diabolis quæ pœnæ expectan-
dæ 176.7
diabolos non posse pro sua uo-
luntate hominibus nocere,
quomodo & quando uolunt
172.40
diabolis, obsessi canū more la-
trarunt 75.26
diabolos etiam inuitos Deo ser-
uire 177.10
diabolos & impios aliquando
saluandos, Origenis error
539.26
diaconus quidam uxoratus
388.41
diaconorum officium 391.1
diaconis & sacerdotibus uxo-
res prohibita 388.24
diaconissæ quales eligendæ
390.30
Diana in Exosio castro uenera-
ta 351.2 item in Gallia ue-
nerata 830.13 & Romæ
830.47
Dianæ cultus in Treuerensi a-
gro abrogatus 35.57
diei temporalis uita comparata
274.31
Diesq; nostros in tua pace di-
sponas, &c. Canonii additum
366.31
Dieterichus de Berna, qui &
Theodoricus Vestgotthorū
rex, Christianorum persecu-
tor 76.36
Digestorum libri 52.53
digitus Dei quid 151.20
dij duo à Persis habiti 829.10
Dionotus Auoinus Bannocho-
riensis monasterij in Anglia
fundator 352.38 & 781.2
eius scripta. ibid.20
Dionysius Attaliæ episcopus
20.13
Dionysius Politanus episcopus
27.30
Dionysius Romanus abbas
768.23
Dioscorus Rom. Pontificis lega-
tus Eutychianum dogma in
Scythia spargit 302.18
Dioscorus Trallibus medicinā
docet 403.19
Dinoth Abbas ciuitatis Bau-
gor in Anglia 73.47 & 627.
24 primum Pontificis
impugnat 440.30
Diricipera Thraciæ oppidum
72.44
disputationibus publicis Impe-
ratores interfuisse 446.28
dissidia Ecclesiasticorum ab e-
piscopis disceptata 399.30
Diuius Malsiliæ præfectus
68.7
Diuius Theodori Malsilien-
sis episcopi persecutor 707.3
Diuiensis episcopus 30.10
Diuisus Turonensis episcopus
727.4
diuinitas mutationis expers
116.48
diuinitas Christi antè & post
expers 133.4
diuinitas in Christo an passioni
obnoxia fuerit 134.40
diuinitatis in Christo opera
quæ 131.40
diuinitatis maiestas quo magis
ab hominibus inuestigatur,
eo minus comprehensibilis
95.10
diuinitatem in Christo quædam
ignorasse. Agnoitarum error
319.36
de Diuinitate & humanitate
Christi doctr. Cassiodori 131.
44 Gregorij 132.1
Diuionense Gallia castrū 80.12
Diuionensis Gallia castrī epi-
scopus Gratiani tyranni in-
felicem exitum diuinitus e-
doctus 80.14
Docimæi episcopus 21.18
Doctisigilus Suefionum epi-
scopus ebrietati deditus
689.17
Docere olim episcoporum mu-
nus præcipuum 391.26
doctores ecclesiæ qui sexto secu-
lo floruerunt 87.23
doctores Ecclesiarum pij, à ma-
gistratibus contra persecuto-
res defensi 445.40
doctores falsi quibus nutrimen-
tis in ecclesia Dei radices a-
gant 8.1
doctrinæ puræ consensum tue-
ri, Archiepiscoporum mu-
nus 413.2
doctrinæ inclinatio hoc seculo
ubi, & quomodo facta 277.
30
Doctroueus abbas 770.40
Dolum Angliæ monasterium
352.34
Domianus Homeritarum rex
33.5 captus 33.23
ex Domibus priuatis ecclesiæ
constructæ 362.10
Dominus gloriæ quomodo di-
catur crucifixus 138.19
Domina gentium Romana ec-
clesia à Gregorio appellata
245.40
Dominicus Carthaginensis epi-
scopus 23.5 & 418.
58 & 424.14 & 647.26
eius zelus. ibid.30
Dominicus Centumcellensis
episcopus 693.24
Dominicus presbyter & abbas
760.22
Dominica dies religiose obser-
uari in Matisconensi synodo
mandata 612.12 & inde
Domitianus episcopus 643.42
quando uixerit. ibid.46
Domitianus Melitenensis epi-
scopus, & Mauricij Imp. co-
gnatus 645.22
Domitianus Tungrorū episco-
pus 738.53
Domitius abbas 395.2
Domnius Antiochenus episco-
pus 637.52
Domnolus Auenniensis episco-
pus 520.60 miraculis cla-
rus 721.10 eius mors. ibid.20
Domnolus Cenomanis episco-
pus 444.3
Domnus Antiochiæ episcopus,
officio remotus 522.20
Domnus Viennensis episco-
pus 717.30
dona spiritus sancti augeri &
minui posse 151.50
Donatistarum hæresis sub Ty-
berio 312.6 error in reba-
ptizando 312.10
Donatistas in ecclesiasticas fun-
ctiones non admittendos,
Gregorij papæ mandatum
23.16
Donus episcopus sub Mauri-
cio Imp. 652.10
Dorotheus Ancyra ciuitatis e-
piscopus 643.55 quando
uixerit. ibid.60
Dorotheus Iurisconsultus 52.
52
Dorotheus Thebanus mona-
chus 759.40
Dorothei

Dorothei monasterium à Petro
Apamearum episcopo expu-
gnatum & spoliatum 491.14
Dubij Persicæ regionis episco-
pus 21.36
Dubricius archiepiscopus 412.
43
Dubricius Gainius fundator
scholæ ad Vagæ fluminis ri-
pam 403.36
Dubricius Gainius Landauen-
sis episcopus 751.53 quos
libros ediderit. ibid. 60 &
752
Dunaan Pseudomoyfes, uictus
& interfectus 77.10
Dunæ cuiusdam Iudæi seditio
in Homeritarum regione ex
citata 823.34
Dracontius Hispaniæ doctor
743.37 eius Hexameron
de mundi creatione. ibidem
40
Dretemonius Aruernensis epi-
scopus 731.17 ad eius sepul-
chrum miraculum factum.
ibid. 20
Dionysopolis Thraciæ urbs
maris exundatione euerfa
78.28

E

Eberulphus Gunthranni cubi-
cularius de nece Chilperici
insimulatus 85. 23 & 360. 16
eiusdem fuga in templum Tu-
ronense D. Martini. ibid. 20
ebrietas sacerdotibus prohibita
614.29
Ecclesia cur columba appellata
233.22 cur nigra 251.49
cur cruci subdita 4. 28 & 251.
42 malos cur & quomodo
toleret 240. 24 quomodo
parua dicatur 242.14 quo-
modo sine ruga 238. 20 & 30
cur sancta uocetur 238.20
Christo quomodo dispensa-
ta 235.2
Ecclesia propter afflictiones
mundo & hæreticis contem-
ptui, &c. 236.1
Ecclesiæ bona non abalienada,
à Iustiniano cõstitutâ 446.36
Ecclesia corporalibus oculis
non cernenda, nec manibus
palpanda 237.50
Ecclesia columna & firmamen-
tum ueritatis 238.49
ecclesia cœtus mixtus 236.37
item exiguus cœtus 242.10
cruci obnoxia 235.44
cymbulæ comparata 3.5
ecclesia Dei ueteris Testamenti
diem Christi quomodo uide-
rit 92.28

CENTVRIAE VI.

ecclesia ad finem usq; mundi in
terris duratura 335.12
ecclesia XLVIII martyrum in
Armenia, subiecto igne non
concremata 66.16
ecclesia nostrum omnium ma-
ter 238.59 quibus notis &
signis dignoscatur 4.28. &
239.47
ecclesia non uni loco alliganda
234.24 & 238.38
ecclesia nullum caput præter
Christum agnoscit 239.20 &
240.44 & seq.
ecclesia nullis persecutionibus
quamuis grauib; euerfi sup-
primiq; potest 235.16 & 30
ecclesia sponsa Christi 233.48
ecclesia per totum terrarum or-
bem dispersa 237.60
ecclesia, sexto post Christum na-
tum seculo, quem locum &
propagatione sortita sit 17.
30
ecclesia uera an sit uisibilis, nec
ne? 237.50
ecclesia Christi ex præsentis rerum
statu in hoc mundo non diu
dicanda 3
ecclesia Christi quarto & quin-
to seculo post Apostolorum
tempora, amplissima 15.1
ecclesiæ caput 239.20 defini-
tio 234.42 descriptiones
234.6 encomia 242.4
gremium 238.44 initium
239.27 notæ 4 & 239.47
unitas 238.49 & 239.7
uaria epitheta 233.22
ecclesiæ administratio est planè
spiritualis 239.20 & 141.54
ecclesiæ bona in quem usum co-
ferri solita 402.21
ecclesiæ bona in fiscum Impe-
ratorum collata 450.
46
ecclesiæ bona ad hæredes trans-
mittere prohibitum 402.
56
ecclesiæ doctores sese mutuò
interdum excommunicasse
335.60
ecclesiæ hostes truculentissimi
hæretici 236.
38
ecclesiæ membra putrida quæ
237.18
ecclesiæ persecutiones torcu-
lari assimilatæ 236.
10
ecclesiæ stercoreatio sanguis
martyrum 235.46
ecclesiæ uita duplex 238.8
de Ecclesiæ administrandæ ra-
tione liber à Gregorio I.

Rom. pontifice conscriptus
365.50
ecclesiæ cur mali semper permio-
xti 4.28
ecclesiæ esse tantummodo uo-
nam 238.28
ecclesiæ suam Deus cur sinat
ab impijs oppugnari 236.
18
ad Ecclesiæ fugientes liberi
475.50
extra Ecclesiæ an homo salue-
tur 240.34
in Ecclesiæ semper mali futuri
236.4
in Ecclesiæ male administrata
corrige, metropolitanorū
officium 407.34
de Ecclesiæ doctrina Alciui
Cassiodori 234.
233.58
Gregorij 233.51
Iusti Origelitani 233.22
Maxentij 234.7
Olym-
piodori 233.49
ecclesiæ ab episcopis consecra-
ri solitæ 397.36
ecclesiæ ab episcopis ædificatæ
397.36
ecclesiarum bona unde 400.
24
ecclesiarum Orientis & alia-
rum inter se dissensio, unde
452.17
ecclesiarum dissidia ab Impe-
ratoribus composita 446.
10
ecclesias argento emungere
Rom. pontifices soliti 434.
58
ecclesias consecrandi & dedi-
candi potestatem Romani
pontifices sibi sumpserunt
433.10 & 434.4
Ecclesias uisitare metropolita-
norum officium 406.18
Ecclesiasticæ controuersie qui-
bus consilijs sanandæ 9.6
de Ecclesiasticorum bonorum
abalienatoribus decretū Ro-
manæ synodi sextæ 465.20
& inde
Ecclesiasticorum ordines tres
390.6
Ecclesiasticis coniugio interdi-
ctum 609.30 & inde. in Ma-
tisonensi prima synodo mu-
lieribus interdictum 608.10
& inde 609.30
Ecclesiasticis nimium ab Impe-
ratoribus indultum 451.
34
de Ecclesiasticis bonis nō aba-
lienandis cõstitutio 406.50
Ecclesiastica munera pecunia
non uendenda 378.18
ad Eccle-

I N D E X.

- ad Ecclesiastica munera qui eligendi, & qui inde arcendi 377.30. & inde
ad ecclesiastica munera electi, inungi soliti 377.48
ad ecclesiasticas functiones nō quilibet admittendi 340.10
Ecclesiū episcopus 409.26
Ecclesiū Rauennas episcopus 698.2
Edelbertus rex Cancrorum 74.1. & 440.1
Edelbrechtus Britānorum rex 449.4
Edelfridus rex Northanūbrorū Angliā bello petit 74.5
idem ab Anglis fugatus 74.34
Legecestrīā ciuitatē occupat 74.24
Edeffa Osroene prouincię urbs submersa 791.32
ob Christianismū afflicta 55.27
miraculosē à Chosroe liberata 809.8
Edeffa episcopus 10.49
Edeffenos imaginem Christi in linteo expressam habuisse 348.24
Egesippus monachus 759.32
Egilolphus Longobardorum rex 332.27
Egidius Rhemensis episcopus 737.48
eius legationes pro Franciæ regibus. ibid. 50
Argentinā exulatum missus 738.10
Egippius Germaniæ monachus 777.40
Egregius Tungrēnsis episcopus 739.12
Elaphius Catalānensis episcopus 396.17. & 721.42
de Eleemosynis Gregorij error 281.16
Elesbaas Aethiopum rex, contra Iudæos uictoria parta, regia dignitate se abdicat, & monasteriū ingreditur 350.20
Dunaan Pseudomoyesen uincit & trucidat 77.18
Eleusinius Cappadociæ secundæ episcopus Flauiani hæretici affecula 22.12. & 785.46
Eleutherius papa 73.32
Elisei ossa Alexandriam translata 347.22
Eluens ciuitas 36.32
Eluodugus Angliæ monachus 780.17
Enceniorum festum Constantinopoli celebratum 343.23
Ennius Venetiæ ecclesiæ episcopus à Chilperico rege exilio damnatus, indeq; reuocatus, Andegauēsis ecclesię episcopus constituitur 655.15
ius ebrietas & luxus. ibid. 20
Ennodius quid doceat de cruce 253.50
de filio 105.54
de homine 182.17
de ministerio uerbi 246.2
de pœnitentia 223.26
Ennodius pontificiū adulator 456.1
Ennodij error de bonis operibus 280.26
de libero arbitrio 278.6
de sanctis 282.38
Enodius Ticinensis episcopus 303.17
enthusiasticorum quorundam extremi diei præconium fallacia Byzantij deprehensa 325.10
Eparchius Petragoricensis monachus 774.53
Eparchius monachus & eius regula 350.50
Ephesi ecclesia 20.38
Ephesinæ & Smirnenis ecclesiarum episcopi 20.46
Ephraimius Antiochenus episcopus, Euphrasij successor 637.34
Epiphanius Constantinopolitanus episcopus Ioānis Scholastici successor 659.36
Epiphanius Papiensis episcopus 642.46
Epiphanius Pergensis episcopus 20.3
Epiphanius Tyri episcopus. 642.36.
eius constantia in ueritatē confessione 642.38
Seueri hæretici impugnator 307.45
Epiphaniarum festum 342.58
Epiri ecclesia 26.20
episcopus quidam in Persia, dæmonium à rege piorum precibus profligat 341.40
episcopus quidam suam ipsius hæresim anathematizat 321.24
ex Episcopi demortui domo nihil abripiendum, decretum Valentinæ synodi 471.40
& inde
episcopi CCXX. in exiliū à Trasamundo Vandalorum rege pulsi 48.35. & 650.46
ab exilio reuocati, & sedibus restituti 41.12
episcopi ægroti ab Impp. loco remoti 450.31
episcopi à Iustiniāno in exiliū missi, à Iustino iuniore reuocati & sedibus restituti 58.2
episcopi quidam ab exilio reuocati 41.5
episcopi quidā linguis exēctis loquuntur 796.30
episcopi quidam ob metum periculorū ecclesias suas deserunt 48.57
episcopi potentibus liberos & baptismo leuare soliti 332.32
episcopi Romani dominatus a festatores acerrimi 396.38
à regibus olim electi 444.18
episcopi senes ab ecclesiasticis bonis sustentati 402.30
in templis eligi soliti 341.4
episcoporum controuersias dirimere metropolitanorū officium 406.25
episcoporū electio penes principes & populum 674.34
episcoporū electio clero & populo permissa 377.15
episcoporum hæreditate ecclesiæ ditata 401.6
episcoporū mores inspicere, archiepiscoporū officiū 414.41
episcoporum & monachorum egestati subuenire, officium metropolitanorum 409.24
episcoporum officium 390.38
episcoporum olim præcipuum munus docere 391.25
episcoporum scelera ab Imperatoribus punita 447.42
episcoporum secundæ Syriæ synodus 490.30
in Episcoporum interfectores animaduersum 446.2
episcopis accipitres & canes alere interdictum 617.7
episcopis ægrotantibus dispensatores constituti 390.46
ut Episcopis, presbyteris, & diaconis ex hæresi conuersis nō liceat misceri uxoribus, decretū synodi Toletanæ 600.20. & inde
episcopos egrotos non deponi debere constitutum 408.45
episcopos certo tēpore eligere usitatum 378.2
eosdem cum consensu metropolitani eligere, constitutum 406.8
episcopos & clericos ex ecclesia profugos remittere, archiepiscoporū mos 423.58
eosdē ordinare & cōfirmare archiepiscoporum munus 414.54
episcopos à pontific. Rom. commendationes petijisse 437.30
episcopos à solo pont. Rom. ordinari debere, ab Athalarico Ostrogothorum rege cōstitutum 360.40. & 377.1
episcopos à Rom. pontif. pallij usum & suarum ecclesiarum priuilegia petijisse 436.56
Q 4 episcopos

CENTVRIAE VI.

- episcopos in sua provincia ordinare metropolitanorum officium 405.54
 episcopos in scholis saepe profectos esse 104.8
 episcopatus precio non uendendus 444
 ad Episcopatum per gradus fuisse ministros promotos 389.56
 pro Episcopatu Romae per triennium armis dimicatum 455.30
 epitaphia Christianorum sepulchris inscribi consuetum 347.8
 Epitychanus Germaniae episcopus 21.31
 Equitius Hispaniae monachus 777.32 monasteriorum complurium fundator 383.24
 Eraclius Sanctonensis episcopus 334.12
 Erasmi reliquiae in Formiana ecclesia 382.11
 eremita quidam insulae Lipparitanae 76.53
 de Eremita in lignea olla coquente, narratio 814.56
 eremitarum hoc seculo magna copia 354.28
 eremitarum plerorumque spiritus ex diabolo, non ex Deo 355.46
 Eroiluintha femina Arianismo infecta 786.34 eius persecutio in Christianos. ibid. 38 & inde.
 errores ab ambitiosis hominibus mordicus retineri 9.20
 erroribus non fauendum 10.1
 ejusdem quomodo resistendum 10.1
 ab erroribus se inuicem reuocare, archiepiscoporum mos 419.1
 Esculani episcopus 28.33
 Ethbinus Britanniae monachus 778.42
 Etherius Arelatensis episcopus 715.10
 Etherius Lixoenensis episcopus 718.24
 Etherio Lix. episcopo insidiae structae 718.30
 Etius Parisiensis archidiaconus 736.55
 Euangelium quid 204.42
 euangelium & lex in quibus differant inter se 205.5
 euangelij codices & Christi imagines Constantinopoli ad seditionem sedandam e templo in medium populi allatae 329.14
 euangelij nomine quid intelligendum 204.44
 euangelij & legis concordantiae 204.58
 euangelij effectus 204.52
 de Euangelio doctrina Gregorij 204.43 & Cassiodori 204.52
 euangeliorum codices & Christi imagines in medium Romanorum & Barbarorum praeslantium agmen proiectae 398.26
 Euangelistae qui 204.42
 Euangelistarum libri 91.52
 Euantius Viennensis episcopus 717.23
 Eucarpiae episcopus 21.18
 Eudoxata ecclesia 20.31
 Euentius diaconus 381.50
 Eufronius papa 423.40
 Eufronius Turorensis episcopus 727.10
 Eugenius archiepiscopus Vandalorum Vundamundum regem ad Christianismum conuertit 41.2
 Eulalius Carthaginensis episcopus ad primatum papae agnoscendum coactus 426.5
 Eulogius Alexandrinus episcopus Apollinarii successor 420.31 & 646.52
 Eulogius episcopus Elusinus 410.14
 eulogia in serpentem conuersa 790.40
 eulogias seu panem benedictum pueris scholam frequentantibus distribuere, Constantinopolitanorum mos 38.23
 Eumenius Nanneticensis episcopus 719.12
 Euodius siue Ennodius 87.24
 Euodius Ticinensis episcopus 463.20
 Euphemius Antiochenus episcopus 641.12 Anastasium Imper. excommunicatum 334.20 patriarcha in exilium ab Anastasio Dicoro pulsus. 43.57. quibus conditionibus Anastasio Dicoro Imper. Rom. purpura imperatoriam concesserit 43.2
 Euphemio in exilium proficiscenti, literae salui conductus a Macedonio datae 656.30
 Euphemiae martyris reliquiae in Chalcedonenso templo reueratae 347.14
 Euphemiae martyris miraculum 817.4 ejusdem templum Constantinopoli 55.48
 Euphrasius Antiochenus episcopus, Pauli successor 637.24 una cum ciuitate tota terrae motu perit 77.30. & 673.26. & 972.24
 Euricus Myronis Gallicienensis regis filius regno eiectus, & in presbyterum ordinatus 744.17
 Europae ecclesiae 25.37 episcopi 655.28 monachi 762.2
 Eurorum, ueteris Epiri provinciae, episcopus 26.28
 Eufanius Agrigentinae ciuitatis in Sicilia episcopus 653.30
 Eusebius Cyzikenae episcopus 21.40. & 644.47 apud Iustinianum accusatus, & tandem in conspiratione a iuuenibus interemptus 644.50 quando floruerit. ibid. 56
 Eusebius Parisiensis episcopus 737.12
 Eusebius Thessaliae episcopus 16.26. & 426.56 quando uixerit 656.2
 Eusebius Biturigum monachus 773.30
 Eustochius Hierosolymorum episcopus 500.1 Marcarij successor 635.33 a Iustiniano propter Origenis libros damnatos depositus 635.48 idem Origenistas in Noua Laura explodit 310.40
 Eustorgius Mediolanensis episcopus proditoris patriae falso insinulatus 422.20
 Euthicius Constantinopolitanus episcopus 313.13 a Gregorio Magno cofutatus ibid. 26 ejusdem scrupulosa & noua opinio de qualitate corporum resuscitatorum. ibid. 16
 Euticij liber de resurrectione a Tyberio Imper. incendio destitutus 446.21
 Eutropius Sirbitani monasterij cenobiarcha 744.58
 eius libri in lucem qui editi 745.1
 Eutyches haereticus, eiusque haeresis 300.30 & 40
 Euty chius Amasene ecclesiae monachus & presbyter, in Constantinopolitanum episcopum electus 660.20
 Euty chius Constantinopolitanus synodi quintae praeses 502.40 in exilium a Iustiniano eiectus, & post mortem eius a Iustiniano reuocatus

I N D E X.

- catus 660.50
 Eutychij libellus de qualitate corporum post resurrectionem 661.1
 Eutychij martyris templū 361.34
 Eutychianus furor non dissimilis Manicheorum heresi 300.37
 Eutychiani ab Hormisda damnati 666.34 iidem & Nestoriani sexta Romana synodo damnati 466.44
 Eutychiani ab Alamindaro narratione fabulosa confutati 302.2
 Eutychianorum heresis unde orta 300.46 ex Aegyptio profligata 41.55 eiusdem heresis damnatio renouata 303.13
 Euthymius monachus 758.10
 excommunicati à cœna exclusi 337.57
 excommunicati poenitentiam agentes in ecclesiæ gremium recepti 334.32
 excommunicationis forma huic seculo quæ usitata 369.1
 exercitus Guntranni Francorum regis rabie correptus in seipsum seuit 85.5
 exercitus Theodorici regis in mundo spiritu correptus, se ipsum dentibus inuicem laecerat 76 & 77.1
 Exhilaratus Panormitanæ ecclesiæ episcopus, Romæ accusatus & absolutus 652.30
 exilium, persecutionis genus, ministris synceris expectandum 3.25
 Exocius Liniuicorum episcopus 722.10 eius epitaphium. ibid. 14
 exorcistis coniugium permisum 388.50
 exorcisationes huic seculo usitate 341.10
 Exosium castrum 351.2
 F.
 Fabius Auscensis episcopus 711.44
 Fabius Firmianus episcopus 691.20
 faces in nuptiarum celebratione accensæ 344.15
 facinorosi monasterijs se includerunt 385.20
 facinorosis poenitentia mandata 329.85
 de Facinorosis in monasterium intrudendis error Gregorij 285.10
 Facundus episcopus 700.30
 Falcidis monasterium 383.47
 falsi doctores hominibus quatione sese insinuant 3.12
 fames per biennium in Italia 86.30
 fatum quid 160.8
 inter Fatū & providentiam discernimen 160.14
 Faustus Galliarum monachus 769.36
 Faustinianus Aquis Galliarum episcopus 713.15. depositus & ablegatus. ibid. 20
 fauus distillans Scriptura cur dicta 88
 Felix Messanæ ciuitatis episcopus 24.21. & 652.4
 Felix in Namnetica urbe episcopus 719.20. eius laudes à Fortunato celebratæ. ibid. 30 & seq. eius miracula. ibid. 54
 Felix Pisauri episcopus 695.55
 Felix Sardiniae episcopus quando uixerit 654.17
 Felix Sipontinus episcopus 415.24
 Felix Syracusanus diaconus 651.60
 Felix Siciliæ episcopus 415.34. & 420.46
 Felix, Taruisanæ ecclesiæ episcopus 691.43
 Felix IIII. pontifex Romæ. 668.4 quamdiu presederit, quando mortuus 668.58
 Felicis IIII. pontificis epistolæ ad diuersos scriptæ 668.20
 sepultura 381.4 templum 327.40. & 361.15
 Felici & Fortunato uisus miraculose restitutus 810.2
 Felicitatis templum 361.9
 Feliculæ monasterium Rauennæ 383.53
 Ferrandus 87.23
 Ferrandus Carthaginensis diaconus 647.37 quando claruerit. ibid. 50
 Ferrandus quos libros conscripserit 647.40
 Ferreolus Vticensis episcopus 647.52 eius mors. ibid. 58
 Ferrentinis ciuibus exitiū prædictum 697.20
 Ferenti episcopus 28.29
 feretra Romanorum pontificum nullo uelamine contegi solita 381.28
 Festus senator, schismatis Romæ excitati author 379.20. & 455.27
 Festus Capuæ episcopus 690.4
 Festus & Probinus senatores seditionem contra Symmachum papam Romæ excitant 665.7.20
 festa sanctorum aucta 341.60
 Fesulani episcopus 28.33
 filius à patre proprio in ardentem furnum coiectus, & illæsus conseruatus 38.30
 filij appellationes 104.52 proprietates 102.44
 de Filio doctrina Cassiodori 105.43 Fortunati. ibid. 104.60
 Fulgentij 106.2 Gregorij 106.2 Olympiodori 105.43
 filium aut filiam à patre è monasterio non posse euocari, Iustiniani constitutio 451.30
 filij Dei per adoptionem Christi sumus 147
 filij à matribus mactati, cocti & comesti 794.20
 filij Imperatorum monasterijs intrusi 451.1
 finis Christus cur dicatur 106.25
 Firminus Tergestinæ episcopus 419.3. & 436.14. & 699.58
 Firmense oratorium 361.56
 Fecundus Hermianensis episcopus 743.43
 foeminas debere fieri diaconas, Acephalorum error 304.10
 Fons regis, monasterium Antisiodorense 350.25
 fontes consecrari solitum 367.14
 formulæ quædam loquendi de Christo, ex Cassiano 149.34
 Fortuna à Boijs culta 830.16
 Fortunatus 87.26. & 708.9
 ex presbytero episcopus factus 708.16
 Fortunatus quid doceat de baptismo 227.12 de Deo 89.18. & 94.17. & 95.40 de filio 108.43. & 109.10 de extremo iudicio 266.54 de libero arbitrio 189.10 de peccato 191.33 de resurrectione 263.52 de Trinitate 100.37
 Fortunatus quos libros conscripserit 708.22
 Fortunatus uirginitatis nimius admirator 286.30
 Fortunati error de sanctorum inuocatione 281.22 & inde
 Fortunati mors. ibid. 7 nauib. 708.58. & 709.2
 Fortunatus abbas Ciceronis balnei 384.1
 Fortunatus

CENTVRIAE VI.

Fortunatus Catinensis episcopus 303.17
 Fortunatus Neapolitanus episcopus 410.8. & 688.32 & 409.10
 Fortunatus Tudertinus episcopus 700.14. & 376.32
 Fulgentius Vtricularius episcopus 87.23. & 696.20
 Fulgentius cū CCXX. episcopis in exilium missus 650.48
 ex monacho episcopus factus 649.16 quando floruerit 651.20
 Fulgentius quid doceat de angelis bonis 166.45 de angelis malis 171.21
 Christi officio 142.35. & 107.10 de cœna Domini 231.33
 de creatione 159.34 de duabus naturis in Christo 119.10. & inde. de Christi passione & meritis 114.18
 de libero arbitrio 186.40 de morte 261.56 de operibus Dei 157.10 de peccato 191.48. & 192.58 de pœnitentia 223.1 de prædestinatione 162.47. & 165.50 de Trinitate 97.45. & 98.30. & 103.35
 Fulgentij abstinencia 650.48
 Fulgentij doctrinæ summa 649.40
 Fulgentij monumenta posteritati relicta 649.20 eiusdem patientia 650.58 uictus 650.50 uox in morbo sepius iterata 651.12 uita & parentes 649.8
 fulmine ictus Anastasius Imperator 75.39
 fulminibus sæuissimis Venetiarum & Liguriæ terra afflictæ 86.6.
 fumigationes in templis factæ 331.6
 funera psalmodum cationibus deducta 345.27
 in funerum deductione tam uiros quam fœminas lugalibus habitibus 345.36
 Fundanensis episcopus 28.18
 futura soli Deo nota 276.46
 flagellum Dei Totilas Gothorum dux cur appellatus 56.12
 Flaueris fl. inundatio 83.18
 Flavianus Antiochenus episcopus Palladij successor 45.21. & 636.10 Antiochia pulsus 8.29 exilio damnatus 45.48. & 627.10 Nestorij erroris falso accusatus 636.20 & inde. à monachis Sy-

riæ infestatus 348.48 à Severo præfule calumnijs prosecissus 8.28 cum alijs episcopis à Xene anathematizatus 453.26 Xene astutia exilio mulctatus 451.18 ab eodem Nestorij erroris insinulatus 453.2
 Flauij Iustini diligentia in confirmandis subditis suis in ueritatis confessione 37.3
 Florentinus Anthonitanus archidiaconus 691.7
 Florentinus Epidauri episcopus quando uixerit 661.48
 Florentius monachus 764.12
 Florentius Rauennatis diaconus 698.58
 Florentia à Totila rege afflictæ 56.10
 Florus Franciæ regum primarius, monasterium prope Aurelianensem ciuitatem scholæ loco extruit 349.34
 Francia Eutychianismo polluta 302.2
 Franciæ ecclesiarum mos, in celebrando paschate diuinitus comprobatus 799.6
 Franciæ ecclesia 29.36
 Franci Aquitaniæ Galliæ Arrianis expulsi sinceram religionem restitunt 41.8
 Franci milites cæcitate percussii 798.50
 inter Francos & Hispanos contentio de celebratione Paschatis exorta 342.3
 Francilio senator Turonensis episcopus 726.18 in episcopum ordinatus 340.46. & 389.14
 Francilio quidam ad uigilias natalis Domini descendens, hausto poculo interiit 342.34
 fratres falsi in ecclesia semper futuri 312
 fraticida quidam ab episcopo iussus septem annos pœnitentiæ loco peregrinari 335.50
 Fredegundis Chilperici Francorum regis uxor maritum per sicarium tollit 84.35
 eadem conuersa libros electionum comburit. ibid. 56.47
 Friardus eremita 355.8
 Frigidianus Lucanæ ecclesiæ episcopus 690.17
 Frondense flumen 36.20
 Fronimius Agathensis episcopus 695.20
 Frontinus episcopus 711.55
 Frontinianistarum hæresis 320.3

G.

Gabalitanus episcopus 30.42
 Gabaranus Scotus 737.40
 Gabriel angelus 169.15
 Gabrielis templum 327.40
 Gaini error 307.8
 Galanduch fœmina martyr 787.42
 Galanduch securi percussa. ibid. 50 & miraculis post mortem clara 56
 Gallia à Longobardis infestata 38.50
 Galliæ ecclesiæ 29.28 monachi 769.24 monachæ 776.32
 Galliæ Aquitaniæ ecclesiæ 30.32
 in Galliâ persecutio 64.5 persecutio sub Mauricio 68.4
 in Galliâ aquarum inundatio 800.6
 Galli à Longobardis afflictæ 81.16. propter uerbi diuini contemptum puniti 81.19
 Gallicani episcopi & doctores 702.40
 Gallicana synodus 628.26
 Galliciæ ecclesia 31.26
 Gallipolensis ecclesia 28.57
 Gallus Aruernensis episcopus 731.24 miraculis clarus. ibid. 50 eius abstinencia 732.10
 Galli epitaphium. ibid. 23
 Gandaluch martyr 643.28
 eius uita à Stephano Hierapolitano episcopo cōscripta 643.28
 Gaudetius Nolanus episcopus 689.50
 Gaudiosus defensor Rom. sedis 402.40
 Gaugerius Cameracensis episcopus 31.42. & 696.14
 Gauianus Rauennæ diaconus 699.2
 Gazarense monasterium 383.47
 Gazophylorum ecclesia 23.10
 Gelasius Siciliæ subdiaconus quando uixerit 654.4
 Geminiani templum Venetijs 328.24
 Genebaudus à Remigio Laudunensis ecclesiæ præfecto septennalē pœnitentiā agere iussus 334.50
 Genebaudi filius latro 806.56. item alius Vulpecula nomine. ibid. 60 eius uisum 807.4
 generatio Christi quomodo inenarrabilis 109.22. & 298.13
 de Genera-

I N D E X.

- de Generatione filii Dei doctri-
na Fulgentij 110.52
Gennadius patricius & exar-
chus Africae 73.10
Genofeua uirgo Parisiensis mi-
raculis clara 776.43
Gentilium libri, quorum in reli-
gione ipsorum usus fuit 828.
52
gentilium opinio de Deo, & ca-
pitibus religionis 829.3
gentilium opiniones de anima-
bus 831.6 de ceremonijs
831.44 de coniugio 831.
50 de Deo 829.4 de
dæmonibus 831.2 de Euan-
gelio 831.12 de defunctis
833.40 de festis 833.10
deludis 833.25 de mar-
tyrum reliquijs 832.6 de
oraculis 831.36 de pec-
cato 831.9 de purgato-
rio 832.30 de regimine
sacro 832.34 de sacrificijs
831.18 de templis
833.5
Gentilibus arbores adoratae
444.40
gentilismus in Africa 828.26
item in Europa. ibid.32
gentilismus à quibus & quomo-
do propugnatus 836.15 &
inde à quibus & quomo-
do impugnatus & euersus
837.10 & inde
Gepides Arianæ hæresi dediti
292.38
Georgij Aruernæ comitis uisio
816.6
Georgius Italiae episcopus
700.22
Georgij Constantinopolitani
error de descensu Christi ad
inferos 783.10
Georgij templum 361.17.
& 327.40
Gerardus Boiorum archiepi-
scopus 412.32
Germanus Capuæ episcopus
690.10
Germanus Parisiensis episco-
pus 30.24. & 392.53. & 736.
8 Heribertum regem fla-
gitiosissimū à dominica men-
sa abaret 334.20 eius epi-
taphium. ibid.30
Germaniæ ecclesia 31.33
episcopi & doctores 745.47
monachi 777.40
Germaniæ & Galliæ episcopi
primatum papæ non agno-
scunt 440.40
Gerundensis episcopus 30.58
Gerundensis synodus 480.23
à quo coacta, & quo tempo-
re celebrata sit ibid.26
Gerundensis synodi decreta
480.30
Gerundensis synodo qui episco-
pi interfuerint 481.27
Gerrodus Boiorum dux 35.
48
Getarum irruptio in Macedo-
niam 839.1
Gethes Herulorum rex fit Chri-
stianus 35.6
Gildas 87.31
Gildas Badonicus, cognomine
Sapiens, Bannochoræsis mo-
nachus 779.37
Gildas quid doceat de clauib.
regni cælorum 230.11
de ministerio uerbi 245.30
de poenitentia 221.56
Gildæ scripta 779.54
Gildredus Rothomagensis epi-
scopus 30.15
Gilimer dux Vandalorum 54.
18
Glasuinta Chilperici Galliæ re-
gis uxor ad Christianismum
conuersa 40.28
ad Glasuintæ Franciæ reginæ
sepulchrum lychni suspensi
347.2
globus igneus cum pluuiæ cæ-
lo delapsus 801.27
Gloria in excelsis, à Symma-
cho singulis diebus domini-
cis & martyri natalicijs can-
tari decretum 370.40.
& 664.40
Gnidi ecclesia 20.30
Goar Galliæ episcopus Paga-
nos ad fidem Christi conuer-
tit 37.12
Goar Treuerensis episcopus,
miraculis clarus, quando ui-
xerit 306.32. & inde
Goar presbyter ex Aquitania
oratorium in agro Treueren-
si extruit 328.13
Goda tyrannus uictus 850.1
Godescalcus Campaniæ dux
391.58 à Gregorio obiurga-
tus. ibid.
Godini munificentia in Medar-
di basilicam 400.57
Goiswintha Hispaniæ regina u-
no oculo priuata 84.20
Arianismo dedita 65.47
Golinduch mulier gentilis ex
Persia, ab angelo mirabiliter
conuersa 40.40
Gontharis Vandalorum dux
647.19
Gorda Hunnorum ad Bospho-
rum rex 35.6
Gordianus senator Rom. Gre-
gorij Magni pontificis Rom.
pater 383.12. & 677.13
Gordianus Siciliæ monachus
768.1
Gorgonis insulæ maris Iberici
abbas 24.12
Gortynæ, Cretæ metropolis e-
piscopus 23.56
Gotthi quamdiu Arianæ fa-
ctioni adhæserint 16.48. &
292.41
Gotthi Ariani Aquitania pulsi
291.32 quo tempore in
Italia potestate & numero
floruerint 7.29
Gotthorum episcopi qui syno-
do Toletanæ interfuerint &
Arianam hæresim damnarint
597.6
Gotthorum in Italiam irruptio
56.42
Gotthorum libellus de Ariana
hæresi condemnatus 595.
40
Gotthici sacerdotes ob Arianis-
mum excommunicati 392.
40
Gotthicæ gentis episcoporum,
presbyterorum & primario-
rum confessio fidei in Tole-
tana synodo facta 593.52
in Gotthicæ uictoriæ monu-
mentum Vincentio Parisijs
templum à Francorum regi-
bus Clothario & Childeber-
to extructum 327.1
Gotthicum bellum in Italia
846.43
Gradum oppidū in littore ma-
ris Adriatici 348.44
Gradenfis synodus 585.50
à quo & quando congrega-
ta, & quid in ea decretum sit
585.54
Græciæ ecclesiæ 25.38
Granatæ ecclesiæ 31.16
gratia Dei est, quicquid in ope-
ribus nostris laudem mere-
tur 206.58
gratiæ diuinæ omnia bona a-
scribenda & accepta feren-
da, non humanis uiribus 188.
20. & 30
per Gratiā Deus quomodo
adesse dicatur 157.47
per gratiam Deus non ubique
est, sed per potentiam 148.
46
Gratiosus Numantiæ episco-
pus 742.34
Gresiani fundi monasterium
383.54
Gregorius Agrigentinus quan-
do floruerit 653.24
Gregorius Antiochenus episco-
pus 19.49. & 638.41. & 666.26
eum

CENTVRIAE VI.

cum Asterio quodam dissen-
tit. ibid. 30 incæltus accusa-
tur. ibid. 50 Constantinopo-
lim causam dicturus profici-
scitur 67.1 Aphthardocitas
hæreticos conuertit 304.56
Mauricio Imperatore lega-
tus ad exercitum seditionum
missus 304.56 Limetas à
Seueri errore liberat 42.35
incæltus & seditionis falsò
accusatus 640.51 podagra
consumptus 641.6 in To-
letana synodo adulterij accu-
satus ab Asterio Oriëtis prin-
cipe, & absolutus 586.7. &
587.1
Gregorij Antiocheni accusator
neruis cæsus, & in exilium
missus 445.44. & 587.5
Gregorij certamina contra hæ-
reticos 640.40 laus 638.
50 & inde
Gregorio Ant. episcopo insidiæ
ab Anatolio mago structæ
640.44 eidem crux aurea
à Chosroe missa 640.38
Gregorius Lingonicæ ecclesiæ
episcopus 338.56. & 710.30
miraculis clarus. ibid. 40
eius consuetudo noctu oran-
di & psallendi. ibid. 58
Gregorius Lingouicus episco-
pus ex energumenis ad se
adductis dæmonia signo cru-
cis profligat 341.18. & 400.10
Gregorij Langonici corpus à
Tetrico episcopo trāslatum
398.10 eius mors & epita-
phium 710.50
Gregorius Magnus 87.26 su-
perstitiosus rituum obserua-
tor 331.4 monastices ni-
mius laudator 383.6 Con-
stantinopolim missus contra
Euthicium episcopum 313.25
Gregorius Magnus quæ decre-
uerit 686.54 idem, de-
cretum de castitate à clericis
seruanda abrogat 388.15
Gregorius à Mauricio propter
primatum papæ impugnatus
fatuus appellatus 442.40
Gregorius quid doceat de an-
gelis bonis 156.30. & 166.
55. & seq. & 169.28 de ange-
lis malis 171.20. & 50. & 173.
14 de Antichristo 242.41
de baptismo 22.63 de
cœna Domini 232.10. de
confessione 230.59. & 231.1
de coniugio 259.21 de
creatione 158.56 de cla-
uibus regni cœlestis 230.33
de cruce 252.27. & seq. &

255.46. & inde de Deo
94.31. & 95.29. & 47. de di-
uinitate & humanitate Chri-
sti 132.1 de Ecclesia 233.51
de Euangelio 204.43 de
extremo iudicio 265.43.
& 267.40 de homine 177.
74. de lege 203.1. & 204.
10 de libero arbitrio 185.
44 de libertate Christiana
251.30 de loco animarum
262.20 de magistratu 260.
34 de ministerio uerbi 244.
23. & seq. de miraculis 258.
23. de morte 261.50
de operibus Dei 156.26.
& 157.40 de peccato 191.
40. & 192.17 de pœniten-
tia 221.60 de purgatorio
272.6 de prædicatione
166.1 de præscientia Dei
162.40 de resurrectione
263.40. & sequentibus. de sa-
cra Scriptura 88.60 de
Trinitate 101.50. & 103.35. &
104.10 de uetere testa-
mento 91.37 de uita æter-
na 272.40
Gregorij M. certamina & affli-
ctiones 687.44
Gregorij M. doctrinæ summa
680.28 eius exempla ad A-
nastasium Ant. episcopum
638.30 eiusdem error de
bonis operibus 280.32
de confessione 284.53 de
coniugio 285.49 de cru-
ce 285.43 de ecclesia 285.
30 de sanctorum inuoca-
tione 282.6. & inde & 684.
57. de inferno 286.40
de iustificatione 219.8. &
inde 684.2 de lege 278.
38 de libero arbitrio ibid.
16. & 684.20 de pœni-
tentia 283.44. & 684.32 de
purgatorio 286.53. & 685.21
de satisfactione 285.6
Gregorij M. libri aliquot com-
busti 679.26
Gregorij literæ ad Brunehildē
reginam 435.50 ad Theo-
dorum hæreticum 516.1
miracula 811.10 & inde.
& item alia miracula quæ-
dam superstitiosa 812. &
813. & seq. mors & epita-
phium 687.50
Gregorij magni superstitiosæ
de templis consecrandis con-
stitutiones. 364.30. & inde.
eius scripta 679.26. & inde
Gregorij superstitiosa opinio
de angelis 277.53 eius
symbolum 87.45 eiusdem

in templis consecrandis fa-
persuasio 6.25 disputatio
cum Chilperico rege 729.
42. uirtutes 685.26
eius uita à Ioanne Diacono
conscripita 87.44
Gregorium M. miraculis cla-
rissime 678.40
à Gregorio M. cantiones pluri-
mæ ad ecclesiarum usum co-
positæ 331.4 & oratio-
nes conscriptæ 366.2
Gregorius Panormitanus mo-
nachus 761.20
Gregorius papa consensu Im-
peratoris & cleri electus
441.30 ceremoniarum
superstitiosus propugnator
16.24 Mauricio Imper.
exclus 73.16 Lateranensis
synodi præses 625.34
Longobardis autor Arianis-
mi repudiati 42.25 eius
literæ ad Italix episcopos de
Longobardorum filiis ab A-
rianismo ad Christianismum
conuertendis 292.20
eius literæ ad Alcysonū Cor-
cyræ episcopum 24.7
mandatum de non recipien-
dis Donatistis in ecclesiasti-
cas functiones 23.6
à Gregorio papa quæ monaste-
ria extructa 383.12
Gregorius Turonensis 17.45.
& 70.58 monachus factus.
727.38 episcopus ordi-
natus 727.40 miraculis
clarus 727.54 in Bren-
uacensi synodo accusatus, &
absolutus 586.20. & 729.
58 Chilperico regi no-
uum dogma obtrudenti con-
trait 312.38 monastices
& solitariae uitæ immodicus
commendator 355.
54 confessoris basilicam in
cendio uastatam restaurat
348.46 cultibus humanis
nimium deditus 354.4
Gregorij Tur. certamina cum
hæreticis 729.30 disputatio
cum Ariano quodam 293.
28. & inde eius doctrinæ
summa 728.20 eius
furtum in Nicetij templo co-
missum 347.50 eiuidem
cum Iudæo quodam disputa-
tio 826.30 nati in reli-
gione 728.40 & 729.4
uisio in infantia 727.50
zelus in reprehendendo Chil-
deberto rege 729.40
Gregorium Turon. incendium
extinxisse 727.56
Gregorius

I N D E X.

- à Gregorio Turonensi qui libri
conscripti 727.56
gubernatorum in religionis ne
gocijs inconstantia quanto
perè puniatur à Deo 78.2
Gunda mulier excæcata, & à de
monio obfessa 806.40
Gundamodus Gepidarum rex
ab Alboino Longobardorū
rege bello uictus & occisus
81.24
Gundamundi Gepidarum re
gis interempti cranio pocu
lum confectum 81.30
Gundegifilus, alias Dodo Bur
degalefis episcopus 722.
32
Gundoaldus filium se Clotha
rij regis Francorum falsò di
cit 69.10
Gundobaldus rex ab Alciimo
excommunicatus 717.4
Gundolphus dux 68.30
Guntburgi mulier templum in
Ioannis baptistæ honorem
extruit, ubi & sepelitur 328.
2
Guntharius Turonensis episco
pus 726.57
Gunthranus Aurelianensium
rex 68.20
Gunthranus rex bello Hispa
niam petit 70.2
Gunthranus rex ex thesauris
per solum inuenitis mona
sterium Cabalone extruit
351.40
Gunthranus rex periculossissi
mo morbo correptus 85.42
eius exercitus afflictus 85.47
elemosynas per integrum
triduum diuidit 342.15
ad altare accedens, de sicarij
cuiusdam insidijs liberatur
336.30
Gunthranni regis Francorum
edictum, de confirmatione
decretorum synodi Matisco
nensis 619.10 eius exer
citus afflictus 85.5
eius fuga in templum 360.
6
Gunthrani regis iussu episcopi
duo flagitiosi in monasteriū
inclusi 335.26
Gunthranni regis sepultura
351.40
Gunthranni uxoris propinqua
cum ornamentis plurimis &
auro tumulata 346.54
Gunthranni & Childeberti re
gum, item Brunehildis iura
mentum 359.48
Gunthranno regi iussu Grego
rij Turonensis, psalmi decan
tati 359.15
Gunthranno regi thesaurus mi
raculosè demonstratus 802.
20
Gunthranus Bosus Chilperi
ci regis aulicus 69.
8
H
Hæreditate episcoporum eccle
siæ ditata 401.3
hæresis incerti authoris 320.9
& 321.1
hæreses quibus artibus à diabo
lo hominibus instillantur.
8.1
hæreses cauere, metropolitano
rum officium 405.30
hæreses extirpare, & errantes in
uiam reducere, archiepisco
porum officium 413.
10
hæresiarchæ cuiusdam blasphem
um dictum, se posse fieri
Christum 309.32
hæretici qui 288.23 curuio
lenti appellati. ibid.30
hæretici à magistratu puniri so
liti 445.3 & inde
hæretici strenuè refutandi 290.
10
hæretici alios in sui admiratio
nem ducere conantur 288.
42
hæreticorum natura & ingeniū
288.53 uariæ decipiendi & in
errores pertrahendi artes
290.4
hæreticis resistere, episcopo
rum munus 391.40
hæreticis testimonium in iudi
cio dicere legibus Imperato
rum prohibitum 311.60 &
312.1
hæreticos à magistratu punien
dos, Pelagij constitutio
hæreticos mortuos an liceat dā
nare, in Constantinopolita
na synodo V. disceptatum
316.16 & 502.46
ab Hæreticis baptizati quo ritu
in ecclesiam recepti 367.
47
de Hæreticis, Iustiniani consti
tutiones 445.6 &
inde
de Hæreticis post mortem ex
communicandis decretum
concilij Africani 516.20 &
316.16
Halicarnassi ecclesia 20.31
Hartmannus Sheddel 347.21
Heracleæ synodus 474.30
Helias Aquileiensis antistes
Hermagoræ & Fortunati cada
uera exhumata in Euphe
miæ templum defert 348.
44
Helias Hierosolymorum epi
scopus, Euphemij & Mace
donij Constantinopolitano
rum patriarcharū strenuus
propugnator 45.23 epi
scopatu Hierosolymitano
Salustij successor 633.20
in exilium ab Anastasio mis
sus 634.18 ab Anastasio ob
Seueri dogma defensum, pul
sus 37.56
Helias Hierosolymitani episco
pi literæ ad Anastasium Im
peratorem 354.32 & 633.
50
Helias Isauriæ abbas & presby
ter 22.57 & 756.30
Helias Aethiopū rex Chri
stianorum in Homeritarum
regione defensor 23.34 &
33.42
Helmichildis iuuenis, Rosimū
dæ Alboini Longobardo
rum regis uxoris amore ca
ptus 81.35
una cum Rosimunda uene
no perit 81.49 eius adulte
rium cum Rosimunda 81.36
Helmigildus Leuigildi Hisp.
regis filius, à patre securi pro
pter repudiatum Arianismū
& susceptum Christianismū,
percussus 42.9
Henotico Zenonis à Macedo
nio subscriptum 657.20
Hephestiensis episcopus 26.26
Heracleus episcopus 26.
40
Heraclius Burdegalefis episco
pus 712.1
Herculianus Perusini episcop
us à Totilæ exercitu interfectus
& inhumatus extra ciuitatis
mœnia proiectus 56.20 & in
de 346.20 & 695.4
Herculis & ethnicorum cultus
in Christianismi locum Ra
tisbonæ substitutus 49.14
Heribertus Parisiorū rex 30.24
à Germano Parisiensi episco
po ppter incestas cum dua
bus sororib. nuptias excom
municatus 30.27 idem à
Dominica mensa abactus
334.20 & 392.52
Herodianus prophetiæ dono il
lustris 400.20
Heroldus cum Arzuro Anglo
Tordonem Danorum tyran
num debellat 841.50
Hermæ monasterium 383.40
Hermagoræ & Fortunati cada
uera in Euphemie templum
R translata

CENTVRIAE VI.

- translata 348.46
 Hermetis martyris cœmeteriū
 à Pelagio II extructum 381.
 16 & 676.43 eiusdem re
 liquiæ in Reatina ciuitate
 382.10
 Herminfredus Thuringorum
 rex bello petitus à Theodo-
 ro & Clothario Francorum
 regibus 38.5
 Herminfredi & Baderici Turin
 gorum regum bellum 840.
 56
 Hermingildus Hispaniæ regis fi-
 lius ab Arianismo cōuersus,
 à patre regno exhereditatus,
 miserq; afflictus 787.4 &
 inde. patris iussu securi per-
 cussus 787.30
 Hesychius Hierosolymorū pres-
 byter 514.23
 Hiacyntus Melitenensis episco-
 pus 20.50
 Hierapolis episcopus 21.18
 Hierosolymitani episcopi 633.
 20
 Hierosolymitana synodus.
 499.40
 Hierusalem filia quæ 273.33
 Hilarius Africæ monachus 760.
 18
 Hilarius Gregorij chartularius
 382.34
 Hispalensis ecclesia 31.17
 Hispalensis synodus 587.30
 quando & à quibus coacta.
 ibid. 24
 Hispalensis synodi literæ ad Pe-
 gasium 587.36 syno-
 di decreta 588. & inde
 Hispalensi synodo qui episcopi
 interfuerint 589.1
 Hispania Arianismo infecta
 292.50 ab Ariana hæ-
 resi purgata 41.55
 Hispaniæ Beticæ ecclesia 31.
 16
 Hispaniæ Christiani afflictī 63.
 57
 Hispaniæ ecclesiæ 30.50
 episcopi & doctores 742.24
 monachi 777.30
 inter Hispanos & Francos, de
 tempore Paschatis celebra-
 di dissensio exorta 342.5
 historia Christi eiusque ecclesiæ
 uerbi diuini praxis 4.13
 Histria ecclesia 28.42
 Homerita pseudomoyfes 18.
 54 eius persecutio
 quam in Arabia exercuit.
 ibid.
 Homerita in Persia Iudaica re-
 ligione imbuti 822.2
 ab Adado Azumitarum re-
 gefusi 33.24
 Homeritarum terræ situs 33.3
 homo unde dictus 177.50
 homo folio assimilat 182.58
 homo ad imaginem Dei quo-
 modo conditus 180.13
 homo erectus cur incedat inter
 omnia animalia 185.50
 homo in quem finem creatus
 181.18
 homo qualis prima sua condi-
 tione creatus fuerit 179.20
 homo duplex, interior & exte-
 rior 180.30
 homo quam libertatem habeat
 in rebus quæ nec iustæ per se
 nec uitiosæ sunt 186. & 185.
 30
 homo nihil in se intueatur quo
 superbiat 183.50
 homo relictus in manu consilij
 sui, uanissimus 182.47
 hominis animalis & regenerati
 comparatio 184.16
 hominis causa uniuerfa à Deo
 condita 181.18
 hominis definitio 177.55 di-
 gnitas 184. & 179.9
 hominis iudicium post lapsum
 corruptum 182.40
 hominis species 178.17
 hominis status ante lapsum qua-
 lis 178.53
 homini Deus quomodo & qui-
 bus modis inhabitet 156.58
 & 157.1
 homini exitium suum ascriben-
 dum 181.50 & 182.10
 hominem tribus rebus cōstare
 anima, corpore & spiritu
 178.49
 hominem per se bonum aliquid
 operari posse, Pelagianorum
 error 189.20 sub consti-
 tutionibus stellarum nasci,
 Priscillianistarum error 317.
 30
 propter Hominem omnia crea-
 ta 161.40
 de Homine doctrina Alcimi.
 181.16 Boetij 177.55 Cas-
 siodori 180.6 Ennodij
 182.17 Gregorij 177.46
 Ioannis Maxentij 181.48
 Olympiodori 177.40
 in Homine primo nondum la-
 pso sabbathum clarissimè e-
 luxisse 179.51
 homines dæmonibus obfessi
 canum latratus ediderunt.
 75.26
 homines dæmonibus oblatis &
 mactati 40.34
 homines non consuetudinis ui-
 tio, sed naturæ prauitate mali
 179.24
 homines filij Dei quomodo &
 cur dicantur 109.33
 homines XL propter caput Ca-
 præ Longobardorum more
 non adoratum, martyrio affe-
 cti 786.26
 homines plurimi maris inunda-
 tione deleti 78.28
 hominum decem millia & sexa-
 ginta cæsi 74.37
 hominum malitia & uanitas in
 recipiendis corruptelis 15.20
 hominum plus quam tria millia
 à pseudo christo quodam se-
 ducti 318.10 & inde
 hominum quinque millia inter
 empti 85.48
 hominum L. millia fame necati
 794.2 sexaginta millia ter-
 ræ motu absorpti 84.23
 triginta millia & amplius Co-
 stantinopoli in seditione cæsi
 78.12
 hominum xxx millia cæsi.
 79.40
 hominibus quo pacto loquatur
 Deus 156.50
 homines peccaturos quomodo
 præsciuerit Deus 164.23
 humanum corpus à Christo cur
 assumptum 118.20
 humanæ carnes comestæ 794.4
 humanarum actionum tam bo-
 narum quam malarum Deus
 quomodo præsciuit 162.40
 & 164.25
 humanitatis in Christo opera
 quæ 131.37
 humanitatem Christus cur as-
 sumpserit 133.52
 homicide à cœna Dominica ab-
 acti 334.10 & 338.1
 holocaustum quid 233.10
 inter Holocaustum & sacrificiū
 discrimen 232.50
 holocausta cur sacrificia dicta.
 232.45
 Honoratus Mediolanensis epi-
 scopus 703.10
 Honoratus Salonitanus archi-
 diaconus sub Mauricio 662.
 12 à Natali episcopo deposi-
 tus. ibid. 7
 Honoratus archidiaconus 399.7
 Honoratus ducentorum mona-
 chorum pater 383.10
 Honoratus Fundensis mona-
 chus 767.30
 Honorichus Vandalorū rex Cy-
 priani templum diripit 343.50
 Honorius insulæ Ramefege mo-
 nachus 781.35
 Honorius Tarentinus episcopus
 367.10
 Horesti

I N D E X.

- Horesti ad Christi fidem con- & 80.1
 uersi 36.20
 Hormisdæ pontifex Rom. Sym- Hunnorum in Græciâ & Thra-
 machi successor 87.24 & ciam Chersonesum irruptio
 665.44 Romam à Mani- 57.20
 chæis purgat 41.20 re- Hunnorum sæuitia Europæ præ
 gis iussu synodum prouincia sagijs nunciata 796.40
 sem conuocat 303.13 quàm Hyacinthi reliquiæ in Reatina
 diu præfuerit, & quâdo mor- ciuitate 382.12
 tuus 667.16 Hybernæ ecclesiæ 32.40
 Hormisdæ epistolæ ad uarios Hybernæ episcopi primatum
 scriptæ 666.2 eiusdem fi- pontificis Romani spernunt
 lius Sylæus episcopus Ro 440.56
 man. factus 666.56 Hydruntinæ ecclesiæ 28.57
 Hormisdæ idololatria 666.28 hymnis & carminibus olim nu-
 eius legati ignominia à Ioan- ptia celebratæ 344.15
 Constantino politano affecti Imp. præfectus, Imperatorem
 303.20 & 441.10 & 666.38 à defensione pro Christianis
 Hormisdæ legatio ad Anasta- in Vandalia dehortatur 35.
 sium Imp. 443.10 ab eo 48
 dem malè excepta 443.10 hypocritarum uariæ appellatio
 Hormisdæ legatio ad Ioannem nes 8.25
 Cappadocem de relinquen- I
 da Eutychiana hæresi 659. Iadertinæ ecclesiæ priuilegium
 7 432.35
 Hormisdæ munera in templum Iani portæ 386.26
 Constantianum data 362. Ianuarius Caralli Sardinæ ci-
 58 sepultura 381.10 uitatis episcopus 25.6 &
 Horosius abbas in Gorgonem à Gregorio pa-
 Iberici maris insulam cur mis- pa obiurgatus 407.34
 sus 24.12 item centum solidos pro se-
 Horosius montis Christi abbas pulturæ loco à scemina exi-
 761.58 git 398.47 quando ui-
 Hospitius eremita sanctitate & xerit 654.18 eius auari-
 abstinentia clarus 354.56 cia. ibid. 20
 & 355.1 Ianuarius Messanenensis ecclesiæ
 Hospitius monachus prophe- subdiaconus 362.1
 tiæ dono clarus 400.20 & Ianuarius Salonitanus episco-
 776.2 Niceæ monaste- pus 27.54
 rio præfectus 349.27 Ianuaria scemina religiosa 361.
 in sanationibus infirmorum 43
 oleo benedicto usus 345.12 Ibas apud Proculum accusatus
 Gallos ad pœnitentiam hor- 531.40
 tatur 81.15 Ibæ epistola ad Marin Persam
 Hospitij Anachoretæ uaticiniû scripta, in Constantinopoli-
 de Longobardorum in Gal- tana synodo recitata & dam-
 lias irruptione 38.50 nata 520.34 & inde
 de Hospitij confessoris ossibus 533.10 & inde
 miraculum 814.40 Iberdenensis episcopus 30.58
 humanitas Christi asseritur Iberiæ, Asiæ regionis ecclesiæ 21.
 113.20 & inde 28
 humiles spiritus sancti capaces Ibbæ dux 446.56
 156.6 Iconij ecclesiæ 21.8
 humiles donorum Dei partici- idololatrias abrogare, archiepi-
 pes 156.40 scoporum officium 413.36
 humilitas opus spiritus sancti idololatriæ à magistratu abro-
 in homine 156.2 gari usitatum 444.34
 Hunni orientem uastant 839. ieiunia huic seculo usitata 341.
 56 item Thraciam 75. 44 ab episcopis indicta
 10 in fugam uersi & cę 394.32
 si 79.50 nauali prælio ieiunia pestis tempore fieri con-
 à Germano Iustiniani popu- fuetum 339.52
 lari uicti 79.53 ad ieiunia qui non cogendi
 Hunnorum exercitus mutuis 378.50
 cædibus conficitur 79.59 ignis in cœlo uisus 800.4

ignis à Persis cultus 829.23
 item à Turcis 829.46
 Ildericus Africæ rex 446.1
 Ilerdensis synodus 466.58
 quando celebrata. ibid.
 60
 Ilipæ ecclesiæ 31.19
 in Illyria persecutio sub Mauri-
 cio Imp. 72.49
 Illydius Aruernensis episcopus
 731.6
 Illutus Morganensis, qui & El-
 chutus, Anglus 752.25
 eius monumenta. ibid. 34
 imago Christi è templo à Iudæo
 ablata 329.28
 imaginem Christi à Iudæo con-
 fossam, sanguinem emisisse.
 ibid. 30
 ad Imaginem Dei homo quo-
 modo conditus 180.
 13
 inter Imaginem & similitudi-
 nem differentia 180.
 18
 imagines sanctorum confractæ
 707.54
 imagines sanctorum in ecclesiâ
 confractæ 375.20 & seq.
 imaginum adoratio à Grego-
 rio impugnata 221.44 &
 375.10
 imaginibus diuorum & impera-
 torum templa ornari cœpta
 329.10
 imbres per continuos uiginti
 dies in Gallia durarunt 83.
 13
 Immireni Persiæ populi ex Iu-
 dæis gentiles, & rursus ex
 gentilibus Christiani facti
 32.50
 Immirenorum episcopus 32.
 50
 Imperatoris proprium esse im-
 perare, non imperata ponti-
 ficis accipere, Anastasij Imp.
 responsum Hormisdæ datû
 443.10
 Imperatorem habere ius casti-
 gandi sceleratum Põtificem
 443.3 & inde
 Imperatores sæpe potentia sua
 abusi 449.24 & inde
 imperatorum decreta promul-
 gare, metropolitanorum offi-
 cium 409.14
 imperatorum in ecclesiæ com-
 modis iuuandis diligentia
 443.50 eorundem nimia
 in ecclesiasticos indulgentia
 451.34 item in Romani.
 pontifices 439.2 nimia
 in Ecclesiasticos profusio.
 452.1

CENTVRIAE VI.

Imperatores aliquos, ius eligendi episcopos sibi fumpſiſſe 449.59
Imperatores inaugurare, archiepiscoporum munus 416.12
Imperatores diſputationib. publicis interfuiſſe 446.28
Imperatores decreta ſua à Pontificibus Rom. confirmari petiſſe 438.50
Imperatores eligendi poteſtas non fuiſſe penes pontifices Rom. 443.1
Imperatores excommunicandi poteſtas à pontificibus Romanis uſurpata 427.58
Imperatores episcopos elegiſſe & ordinariſſe 443.50
Imperatores, ab episcopis communes & publicas preces ꝑ felici gubernatione petiſſe 448.56
Imperatores magiſtratu ſe abrogariſſe, & monachos factos 450.56
Imperatores plurimos primatum pōtiſicis ſpreuiſſe 441.8
ab Imperatoribus ſynodos œcumenicas archiepiscopos petere ſolitum 422.26
impij paleis ſimiles 236.38
impij non præſentia ſed gratia Dei relinqui 95.3
impiorum cōtra eccleſiam Dei odium & perſecutiones ſemper futuræ 235.44
impioſ ex inferno aliquando liberandos, Origenis error 539.28
Importunus Atellanus epicoꝑus 696.4
Importunus Romanus ſenator 50.25
impoſitio manuum uſitata 341.28
inaugurare Imperatores, archiepiscoporum munus 416.12
inauguradi Imperatores ius penes pontifices Rom. non ſitū 443.1
incarnatio Chriſti ab æterno præordinata & præſinita 165.52
incendiij & terræmotus tempore, Rogationum feſtum Viennæ excogitatum 343.20
incendijs graſſantibus crux Chriſti circumgeſta 398.14
inceſtuoſi à cœnæ Dominicæ participatione excluſi 334.10 & 338.1
de Inceſtuoſis decretum ſynodi VI Romanæ 647.53
Indagarus Manichæorum epicoꝑus, cum ſuis aſſectis ex

tinctus 308.30
 Indiæ ecclesiæ 21.43
 Indiæ episcopi 21.48
 infans piscis cauda natus 802.
 40
 infantum interemptorum capi
 ta plus quam sexies mille in
 monasterij uiuario inuenta
 388.20
 infantes recens natos in ipsa ho
 ra natiuitatis baptizari quatuor
 nus concessum 367.20
 de Infantes in utero perden
 tibus decretum sextæ synodi
 Romanæ 467.37
 inferni locus ubi 271.10 & inde
 ad infernū omnes homines de
 scendisse ante Christi natiui
 tatem, Gregorij opinio uana
 286.40
 de Inferno doctrina Alcimi
 270.8 Calsiodori 270.23
 Fortunati 270.14 Grego
 rij 286.40 & 270.1 Olym
 piodori 269.48
 ab Inferis à Christo qui saluati
 148.30
 infernalis ignis qualis 270.50
 & 271.27
 infirmitate peccare quid 192.30
 infirmitates carnis Christum ue
 re sensisse 122.50
 Ingeltrudis à Gregorio Turonē
 si reprehensa, propter filiam
 à marito suo eius instinctu di
 uulsam 356.20
 Ingeltrudis monacha 350.58
 Ingenius Sabonensis seu Bri
 xienis antistes 694.60 &
 695.2
 inhabitatio Dei in hominibus
 incomprehensibilis, non lo
 calis 157.1
 Iniuriosus Turonensis episco
 pus 391.47 & 450.59 & 726.
 27 eius libertas in repre
 hendendo Clothario rege.
 ibid.32
 Innocentius Cabalitanorū Com
 pensis Ruthenensis ecclesiæ e
 piscopus 724.2
 inundatio Romæ sub Pelagio
 II maxima 676.60 &
 677.2
 Infomnium monasterium 352.
 53
 Insularum maris mediterranei
 doctores 651.24 item ec
 clesiæ 23.36
 insulares monachi 760.20
 Institutionū iuris libri à Iustinia
 no collecti 52.53
 Interamnenis episcopus 28.17
 de Intercessione sanctorum pro
 hominib. apud Deum error

Ennodij 282.42 item Grego-
gorij 282.48
interpellator 147.18
interpretis boni officium 13
Ioannes Alexandrinus episco-
pus Anastasio Dicoro Rom.
Imperatori contradicit 45.
23 in exilium à Iustianiano
actus 646.14
Iohannes ambasiator Seleuciae
Syriae 19.21
Ioanes Antiochenus presbyter
641.21 eius error. ibid. 24
Iohannes archidiaconus quidā
Manichæorum dogmatū af-
fector 307.60 & 308.1
Ioānes baptista à Longobardis
quomodo coli cœptus 327.50
Ioannis baptistæ basilicę opulē-
tia 401.23
Ioan. baptistæ capilli Recarudo
Vestgothorum regi mis-
si 398.30
Ioan. baptistæ capilli 38.48
eius porta Papiæ 61.32 tu-
nica 382.14 templum Con-
stantinopoli 326.20
Ioanni Baptistæ templū à Gunt-
birg. Egilolphū Longobardo-
rum regis filia in Ticinensi ci-
uitate extructū 327.60 eidē
templum à Thodelinda regi-
na pro omnib. Longobardis
extructum 327.50
Ioānes Calliopolitanus episco-
pus 27.6 & 414.50
Ioannes Cappadox Constanti-
nopolitanus episcopus, Ti-
mothei successor 658.54
eius auaricia & ambitio 658.
57 libellus de sacramēto ba-
ptismi 659.5 responsum
Hormisdæ legatis datū 659.
10
Ioannes Chalcedonis filius Iu-
stiniani memoriam obserua-
ri debere mandat 344.1
Ioannes Chuzubita monachus
756.10
Ioannes Cathanensis archidia-
conus, quando uixerit. 653.5
Ioannes Cōstantinopolitanus
episcopus Oecumenici titu-
lum in Constantinopolitana
synodo sibi usurpat 587.10
primat^{us} papistici strenuus p-
ugnator 16.39 se uniuer-
sale episcopū scribit 422.8
Ioannes Corinthiorum episco-
pus 25.58 & 655.48
Ioannis Euangelistę delubrum
Constantinopoli 344.3
Ioānes Gerundensis episc. 31.7
& 745.7 quos libros ediderit.
ibid. 12

I N D E X.

- Ioan. Hierosol. episcopus Anastasium ducem anathematizat 47.10 ab Anastasio duce carcerib. inclusus 634.40 & ui ad Seueri hæretici amicitiam coactus 46.47 Helix succedit 634.26 à Sabbà monacho conuertitur. ibid. 34 & 37.55 Seueri hæretici fautor 305.6 qua ratione è carcere liberatus 46.59 & 47.1
- Ioannis Hier. episcopi stratagemata cõtra Anastasium ducem 634.50
- Ioannes metropolitanæ ciuitatis Pisidiorum regionis episcopus 20.24
- Ioannes monachus in Sina monte 756.20
- Ioannes Larissæus diaconus 655.38 à Gregorio papa reprehensus 655.30 quando claruerit 655.34 & 690.44
- Ioanes metropolitanus episcopus 688.36
- Ioannes Nesteutes Constantinopolitanus episcopus, Eutychij successor 661.10 cur sic cognominatus 661.23 Oecumenici episcopi titulum sibi sumit 661.16
- Ioannis Nesteutis liberalitas in pauperes 661.25
- Ioannes I. pontifex Rom. 667.22 à Theodorico Ostrogothorum rege in uincula coniectus, inediaque & siti necatus 50.42 & 443.24 prodicionis insimulatus & carceribus inclusus, in quibus & mortuus est 667.50 à Theodorico rege Constantinopolim ad Iustinum legatus missus 667.36
- Ioannis pontificis corpus Rauennæ Romam in ædem Petri translatum 347.1 eius epistola ad episcopos Italiæ pro constantia in oppugnatione Arianismo 667.28 sepultura 381.10
- Ioannes II. pontifex Rom. 670.6 eius epistola ad Valerium episcopum 670.15 mors 670.40
- Ioanni II sceptrum aureum à Iustiniano missum 670.21
- Ioannes III. pontifex Roman. 675.2
- Ioannis III. decretalis epistola ad Germaniæ & Galliæ episcopos 675.8
- Ioannes patricius Tribonianus 52.50
- Ioanes presbyter, monasterij in Agrippinis thermis fundator 383.58
- Ioannes quidam Seueri hæretici amicus Hierosolymis in locum Helix episcopi successus 46.31
- Ioannes Rauennatis episcopus 698.18 à Gregorio ob pallij abusum obiurgatus. 437.10
- Ioannes Reclusus Britannus uir doctiss. 753.59 & 754.1
- Ioannes Scholasticus, qui & Sirmiensis, Constantinopolitanus episcopus, quando uixerit 659.30
- Ioannes Squalitinus episcopus 377.28
- Ioannes Surrentinorum episcopus, quando floruerit 648.30
- Ioannes Syracusanus monachus S. Lucie 410.3 & 761.18
- Iohannes Thuscus episcopus Rom. 50.25 à Theodorico Westgotthorum regem truncatus 76.36
- Ioannes Vellitrensis episcopus 696.10
- Iobinus Illyrici primarius episcopus, quo tempore uixerit 662.35
- Ionix ecclesia 20.38
- Iordanes Gothiæ episcopus 700.33
- Iorense desertum inter Germaniam & Burgundiam 355.13
- Iotapa Asiæ minoris ciuitas 19.59
- Introitus in templis canendos à quo constitutum 366.21
- Isidius Hierosolymorum episcopus 413.21 & 429.14 & 635.58
- Isidius Alcimi Auiti pater 715.22
- Isidorus Ciprignius Hispanus 745.41 eius Commentaria in Apocalypsim. ibid. 44
- Islandia Christianam fidem cõfessa 36.28
- Italia tempestatibus afflictæ 85.60
- Italiæ doctores 663.1
- Italiæ ciuitates à Totila rege afflicte 56.10
- in Italia fames 794.18
- in Italia multa prodigia facta 803.30
- Iucundus Galliæ episcopus 741.32
- Iudeus quidam Christi crucem furatus, deprehensus & lapidibus obrutus 329.30 & 798.40
- Iudæus quidam ob proprium filium in ardentem furnum à se coniectum, neci datus 38.30 & inde
- Iudæi cuiusdam disputatio cum Gregorio Turonensi 826.30
- Iudæi cuiusdam filius à proprio patre in ardentem furnum coniectus, & totum triduum illæsus conseruatus 38.30
- Iudæi cuiusdam Homeritæ, qui se Moysis filium dicebat, tyrannis in Negra Felicis Arabiæ urbe 51.22
- Iudæi cuiusdam uisum 692.40 & inde
- Iudæi cuiusdam uitriarij filius miraculose seruat 794.34
- Iudæi cuiusdam uxor ad Christi fidem conuersa, & una cum filio baptizata 38.20
- Iudæi Aruernenses 39.33
- Iudæi Christianis insensissimi 827.46 ab hominibus honoribus & dignitatibus excludi 824.56
- Iudæi multi Chilperici Francorum regis iussu baptizati 333.23
- Iudæi quingenti post baptismum albis induti 332.42
- Iudæi Paschatis & Pentecostes diebus baptizari soliti 331.40 à Iustiano Imp. puniti 54.14
- Iudæi seditiosi Cæsareæ Palestinæ à Iustiano puniti 79.3
- Iudeorum ceremoniæ & ritus 827.7
- Iudeorum in Persia habitatio 821.50
- Iudeorum quingenti die Pentecostes baptizati 39.59
- Iudeorum quorundam baptismorum apostasia 40.10
- Iudeorum rex Iulianus 824
- Iudeorum seditio in Aruerna ciuitate 823.20 item in Cæsarea Palestina 824.13 eorundem cum Saracenis contra Christianos fœdus 54.9
- Iudeorum uolumina infinita 826.4
- Iudæos Antichristum præstolari 243.3
- contra Iudæos edicta constituta 822.32
- iudex quis futurus 266.18
- iudicium extremum quale futurum 266.2 & 268.30
- iudicij diem & horam Christus quomodo ignorare dicatur

CENTVRIAE VI

149.10
iudicij extremi recordatio om-
nibus ob oculos semper uer-
sanda 269.40
iudicij extremi tempus omni-
bus hominibus ignotum
269.20
iudicia Dei non scrutanda 157.
51
iudicia Christianis non prohibi-
ta 260.8
de extremo iudicio doctr. Alci-
mi 267.10 Calsiodori 269.
13 Fortunati 266.54
Gregorij 265.43 & 265.44
Olympiodori 265.53
Symmachi 267.27
Iugundis Sigeberti Francorum
regis filia Ermingildo Hispa-
niæ regis filio desponsata
786.40 cum filiola ca-
pta, & in Siciliam deportata
787.38 ab Eroisuintha
piscinæ immergi iussa & ser-
uata 786.50
Iulianus episcopus Bostrensis
18.49 & 843.38 Seueri
osor 307.45 quando
claruerit 643.38
Iulianus Halicarnassensis epi-
scopus 20.34
Iulianus Iudæorum Samarita-
norum rex creatus 53.50
& 824.4 à Iustiniano gla-
dio percussus 54.14
Iuliani basilicæ opulentia 401.
22
Iuliani Halicarnassei error de
Christi carne 307.8
Iuliani martyris templum in Ar-
uernorum regione spoliatū
& uastatum 50.14 & 76.58
S. Iuliani reliquiæ ex territorio
Arumnico ad Turonicam ci-
uitatem translatae 348.58
Iuliana Cōstantinopolitana fœ-
mina Chalcedonensem syno-
dum pio & ardenti zelo con-
stanter defendit 357.2
Iuliopolis Galatiæ ciuitatis epi-
scopus 21.54
Iuramentum falsum quidam in
templo edens obtinuit 360.
2
Iuramenta Christiani quo ri-
tu dicere soliti sint 359.
38
Iurare Christianis usitatum
387.20
ius dicere episcopis Romanis
usitatum 396.52
iustificat nos Deus sola Christi
intercessione 208.20
iustificari omnes homines eo-
dem modo 209.45

iustificatio à Deo gratis, & cur-
208.18
iustificatio electionis nota 208.
50
iustificatio in fide, non operi-
bus ponenda 208.20
iustificatio spiritus sancti opus
208.28
iustificationis effectus 209.58
impulsiva causa quæ 208.15
materia quæ 207.40
de Iustificatione doctrina An-
dræ Hierosolymitani 270.
5 & 208.46 Calsiodori
206.32 & 278.53 Enno-
dij 208.7 Fortunati 206.
12 Fulgentij 205.38
Gregorij 205.30 279.7 Iu-
sti Origelitani 206.26
Maxentij 208.26 Olym-
piodori 210.56 & 278.50
Symmachi 208.36
de Iustificatione error Boetij
278.42
Iustinianopolis episcopus 22.
10
Iustinianus Imp. Aphthardoci-
tarum hæresi pollutus 307.
24 è baptismo à Paulo
Diacono susceptus 332.18
Christianæ religionis initio
studiosissimus 41.24 Eu-
tychiani dogmatis sectator
52.24 & 301.35 ab Aga-
pito Rom. antistite conuer-
sus. ibid.38 hæresi apd. p-
p-
infestus 81.3 à
Iustino Imp. adoptatus, & ad
imperij habenas euectus 51.
48 ante mortem in quam
heresim prolapsus 57.38
quorum opera iurispruden-
tiam Rom. in breuiorem for-
mam redegerit 52.45 quam
diu regnarit 51.49 ad Im-
perium quando euectus. ibi.
24 quamdiu regnarit.
ibid.32
Iustinianus Valentinianæ ec-
clesiæ in Hispania episcopus
744.23 eius libri ab ipso
conscripti 744.30
Iustiniani auaricia 52.28
Iustiniani Imp. bellum contra
Vandalos pro Christiano-
rum defensione 357.29 &
848.40 & seq.
Iustiniani comitas 52.8 eius
confessio, Romanam eccle-
siam esse caput aliarum om-
nium 425.58 item con-
stitutio de non admittendis
quibuslibet ad Ecclesiasticas
functiones 340.10 edictum
de clericorum certo numero

habendo 391.20 epistolæ
la ad Colmam Mopsuestiæ
episcopum 541.8 error
de corpore Christi 449.28
laus 51.60 & 52.1 leuitas
& inconstantia in condendis
& mutandis legibus 52.38
libellus Constantinopolita-
næ synodo v. oblatus 502.
40
Iustiniani Imperatoris memo-
ria publicè celebrata Constā-
tinopoli 344.1
Iustiniani Imperatoris mors 81.
6 pacificus animus 53.5
superstitiosus in extruen-
dis templis zelus 326.1 eiul-
dem cum uxore sua propter
Arianismum dissensio 52.
8
de Iustiniani uita & moribus in-
ter autores dissensio 52.4
Iustinianum Agapetum papam
adorasse 439.53
Iustiniano à sacerdote prædi-
ctum, eum Africa potiturum
400.18
à Iustiniano Eutychetis, Nesto-
rij & Apollinarij errores dā-
nati 303.32
sub Iustiniano Imp. quas affli-
ctiones ecclesiæ Christi passa
51.47
Iustinus iunior phrenesi extin-
ctus 82.10 & 310.56 lu-
xui deditus 61.4 ab Eu-
tychio Constantinopolitano
episcopo coronatus 660.58
ad imperium quādo euectus
57.39 quā diu imperarit.
ibid. 47 Origenistarum
sectator 310.56 Seuerum
sede episcopali ei ei mandat
305.27 Tyberium regni so-
ciū sibi asciscit 62.20 eius
auaricia 57.52 edictum
de amplectenda uera & sine
ra religione 58.12
Iustinus, Iustini iunioris Impe-
ratoris cognatus in somnis
noctu truncatus 57.60
Iustinus senior Rom. Imp. 49.
18 Arianismi sedulus
impugnator 49.57
Iustinus Imp. hæresi osor 303.
29 Seuerum hæreti-
cum episcopatu & lingua pri-
uat 49.42 eius genus
49.37 mors 51.49
Iustini & Clodouei munera ec-
clesiæ oblata 362.51
inter Iustinum & Cabadem fœ-
dus 843.10
Iustus Dorouernorum episco-
pus 32.27
Iustus

I N D E X

- Iustus monachus, propter tres au-
reos occultatos, à pontifice
Rom. in mortis agone incon-
solatus relinquitur, & diabo-
lo traditur 673.30
Iustus Origelitanus episcopus
87.25. & 744.43 eius Com-
mentaria in Cantica canti-
corum. ibid. 45
Iustus Origelitanus quid do-
ceat de angelis bonis 169.10
de angelis malis 176.36
de baptismo 226.26 de
clauibus regni cœlorum 230.
17 de Christo 109.46
de cruce 255.10. & 251.50
de ecclesia 233.22 de pœ-
nitentia 223.4 de nouo
& ueteri testamento 91.47
de traditionibus humanis
258.58
Iusti Origelitani error de bonis
operibus 280.10 de san-
ctorum inuocatione 282.1
Iuuania, quæ & Salisburgum
37.19
Iuuenalis Hierosolymitanus e-
piscopus 523.34
iuuenes ad ecclesiæ gubernationem
qui eligendi 377.56
K.
Karilephus Miciacensis mona-
chus 775.23
Karilophus quidam miraculis
clarus 806.40
Kentigernus Angliæ episcopus
750.46 prophetiæ dono
clarus 751.2 quos libros
conscripserit. ibid. 12 eius
diligentia in cœuertendis hæ-
reticis. ibid. 36.18
Kentigerni Brytanniæ episco-
pi in alumnos ecclesiarum
beneficentia 36.31
Kyrieelison in Græcis & Lati-
nis ecclesijs diuersimodè cani-
solitum 339.34
Kyrieelison in templis noui-
es cani debere à quo consti-
tutum 366.22
L
Laban Helosensis episcopus
720.16
laicis duas partes cœnæ Domi-
nicæ datas esse 373.1
laicos per canales sanguinem
Domini in cœna hausisse
337.40
de laicis in episcopos eligendis
côstitutio Iustiniani 340.46
ex laicis etiam olim quidam in
episcopos electi 340.45
Lampadius monasterij ancilla-
rum Dei Neapoli fundator
385.36
Lampfaci episcopus 21.32
Laodicea, Hierapolis & Tripo-
lis terræ motu concussæ 790.
20
Laodiceæ Syriæ episcopus 19.
24
lapsus hominis 181.36
ex lapsu primi hominis quæ ma-
la secuta 184.20
Laranda ecclesia 21.8
Larissæ ecclesia 26.10
Lateranensis synodus 625.34
quid decreuerit. ibid. 40
Latta monasterium 350.52
Laureacum urbs 35.30
Laureacensis ecclesia 32.1
Laurentius Angliæ presbyter
761.2
Laurentius Mediolanensis epi-
scopus 29.42. & 703.23
Laurentius Symmachij compe-
titor 664.20 Romam ab
exilio reuocatur 665.10
Laurëtij martyris basilica à fun-
damentis extructa 676.43
à Pelagio fundata 381.16
Laurentij craticula 382.16 mo-
nasterium 383.40 eius se-
pulchrum argento ab Ana-
stasio II. Rom. pont. exorna-
tum 663.32
Laurentij templum 327.40.
& 361.18
Lazi à Persis deficiunt 843.7
Lazorum dux nomine Zathus
Christianus factus 35.1
Lazoti ecclesia 21.43
Leana ecclesia cur comparata
234.39
Leander Carthaginensis mona-
chus 31.6
Leander Hispalensis monachus
292.42. & 743.58 autor
Helmingildo Hispaniarum re-
gis filio, ut orthodoxam fidem
susciperet 42.22 Gothos
ab Arianismo ad Catholicam
fidem conuertit 292.46
à Lemugildo infectatus 64.
2 quos libros conscripserit
744.6
Leandri Hispaniarum episcopi
quæstio ad Gregorium 418.
21
Lætantius presbyter 398.44
lectoribus coniugium permis-
sum 388.54
lectulus Salomonis 233.36
legatione episcopus functus
396.10
legatione morientium eccle-
sias ditatas 400.50
Legecestria Britanniæ urbs ob-
fessa & expugnata 74.
12
Lemni insulæ episcopus 24.1
Lemouicensis episcopus 30.42
Lemugildus Arianæ hæresi ad-
dictus 63.58 eius parri-
cidium in proprium filium
Elmingildum, propter Arij
dogma repudiatum 60
& 61.2
Lenocinia à Iustiniano prohibi-
ta 447.34
Lendoualdus Rothomagensis
episcopus 734.10
Lennichildus Hispaniæ rex
786.40 ob peccata com-
missa septem diebus lachry-
mas continuat 235.30
Leo Cathanensis episcopus 24.
51. & 410.5
Leo Corsicæ insulæ episcopus
25.14 quando uixerit 655.2
Leo quidam Clotharij Franco-
rum regis Christiani filij sedu-
ctor 80.48 propter con-
uicia in ministros Dei surdi-
tate punitus 80.56
Leo portitor quidam charta-
rius fornicationis iniuste à
propria uxore infirmatus
380.30
Leo Turonensis episcopus
726.7
Leoni Christus cur assimilatus
106.14
Leobardus quidam, promissio-
nem honestæ puellæ factam
de coniugio rumpit, & mo-
nasterium ingreditur 354.5
Leonardus eremita 775.45
Leonardus Lemouicensis epi-
scopus 709.32
Leonardus Remigij episcopi di-
scipulus, Aquitaniæ doctor
37.8
Leonastes Biturigum archidia-
conus 723.18 cecitate pu-
nitus 30.38 miraculose
uisum recipit 807.30. & inde
Leonianus Andreæ monaste-
rium Viennæ extruit 350.
32
Leontianus Constantiæ episco-
pus 31.39
Leontius Magnesiæ ad Mæan-
drum episcopus 20.55
Leontius Portugallensis epi-
scopus 742.47
Leontius Saxonum episcopus
32.7
Leontio exconsuli clauis Petri
missa 398.24
Letaniæ noctu etiam decantant
338.42 Orientalibus eccle-
sijs usitatæ 339.24
letaniæ septiformes à Grego-
rio institutæ 394.46
R. 4 letanias

CENTVRIAE VI.

letanias à Siciliae episcopis celebrari mandatum 374.50
 Leudastes comes 586.5
 Leuigildus seu Leuigildus Vuestgotthorum rex, Arianismi pertinacissimus propugnator 293.4. eius paricidium in proprium filium. ibid.8 item legatio ad Chilpericum regem 293.30
 Leuigildus Hispaniarum rex 42.2
 Leuigildus Vuestgotthorum rex filium bello persequitur 82.55
 Leuigildus Gotthorum rex in Hispanijs tyrannizat 65.46 è morbo conualescens ad orthodoxam fidem conuertitur 42.20
 Leuigildi Hispaniarum regis paricidium erga proprium filium Helmingildum, propter Arianismum repudiatum 42.10
 Leuthærius Alemannorum princeps, rabie correptus seipsum dentibus lacerat 79.34
 lex Dei quid 204.27 quomodo impleatur 204.35 per Christum impleta, quomodo 204.20
 lex & Euangelium in quibus discrepent 205.5
 legis auctor 203.7 effectus & finis 203.30 forma 203.20
 legis perfectio in quibus sita sit 204.32
 legis & Euangelij concordantia 204.58
 legem non iustificare 204.2
 de Lege doctrina Cassiodori 203.7 Gregorij 203.1 Olympiodori 204.2
 de Lege periculosa opinio Gregorij 278.38
 leges imperatorum ad ecclesiasticos pertinentes, metropolitanis significare archiepiscoporum munus 416.56
 legibus Imperatorum primatus pont. Rom. diminutus 442.30
 Sed libera nos à malo, in missis cantari solitum 336.44
 liberalium artium magistris stipendia diminuta à Iustiniano Imperatore, & in templorum extruendorum usum collata 326.1
 Liberatus Carthaginensis diaconus 376.53
 Liberatus Sardiniae diaconus 654.26

Liberius Cumanus antistes 689.30
 à Liberio in Campania monasterium constructum 383.21
 Libertinus Fundensis monachus 767.40
 liberum arbitrium homini ad bona opera non suppetere, nisi diuinitus iuuetur 186.20
 liberum arbitrium in homine nullum, nisi Deus in nobis uelit & possit 186.26
 liberum arbitrium in homine quousque se extendat 190.20
 liberum arbitrium ante lapsum quale 184.50
 liberum arbitrium post lapsum quale 186.3
 liberum arbitrium post lapsum in homine unde 186.40
 liberum arbitrium post lapsum quam misere destructum 186.24
 liberum arbitrium quantum ad mala in homine magnum, quantum ad bona nullum 189.41
 liberum arbitrium in renato aliquid ualeat 191.22
 liberum arbitrium & prouidentiam diuinam simul non concordare 190.44
 de Libero arbitrio doctrina Alcimi 188.40 Boetij 185.4. & 190.43 Cassiodori 189.20 Ioannis Maxentij 184.50. & 188.50. & 190.20 Fortunati 189.10 Fulgentij 186.40. & 650 Gregorij 185.44
 de libero arbitrio Olympiodori error 277.60. & 278.1
 Ennodij 278.6 Gregorij ibid.16
 libido qualis in primo homine extiterit 183.30
 librorum duo millia in quingenta digesti 52.52
 libros sibi dedicare archiepiscopi soliti 421.10
 Libya Arianismo infecta 293.14. ab eodem rursus liberata. ibid.6
 Libyæ ecclesiæ 23.27
 Libya Iustiniano Imp. subiecta 54.60. & 55.1
 Libycorum populorum uisio 810.26
 Licinius Turonensis episcopus 726.58
 ligandi qui 230.23. & 30
 ligandi soluendique prouincia quibus demandata 230.6
 Ligeris fl. inundatio 83.20
 Lilybæ ecclesiæ 24.58

Limarchus Iustiniani Imp. Orientis præfectus 79.15
 Limetæ à Seueri errore purgati 42.35
 Limetæ solitudines 304.54
 Limyræ ecclesiæ 20.30
 linguis exectis, nihilominus quosdam Christianos locutos fuisse 54.34
 Liparitana ecclesiæ 24.43
 Litræ ecclesiæ 21.8
 litanie in templis cani consuetudo 330.54
 de Litanis septem Gregorij M. constitutio 374.22
 Lithrobulba Timotheus Constantinopolitanus episcopus cur cognominatus 658.13
 locustæ Italianam affligunt 86.30 item Hispaniam. ibid.36
 locustarum innumerabilis multitudo 804.26
 Londonia metropolis facta 404.48
 Longinus exarchus à Rosimunda Alboini Longobardorum regis uxore adamatus 81.44
 Longinus Zenonis Imperatoris frater ab Anastasio Imp. pulsus imperio 42.44
 Longinus Alexandrinus presbyter 646.60
 Longobardi cuiusdam militis miraculosa conuersio 38.50
 Longobardorum exercitus tempestatibus misere afflictus 86.10
 de Longobardorum in Gallias irruptione uaticinium 38.50
 eorundem in Italiae ciuitates seuitia 63.38
 Longobardorum infelix Romæ obsessio 804.6
 Longobardiae ecclesiæ 29.32
 è Longobardia Arianismus repudiatus 42.25
 Lonolantrum arx 741.48
 Lotharius rex à Nicetio sæpe excommunicatus 705.26
 Medardi corpus ad Suefionensem urbem transfert 350.27
 Lucas Thessaliæ presbyter de Seueri & Nestorij hæresi suspectus, quando uixerit 656.8
 Lucillus Militenensis episcopus 651.46 eius sacrilegium. ibid.50
 Lucinianus Carthaginis Spartariæ episcopus 647.14
 ueneno extinctus. ibid.22
 eius epistolæ de Sacramento 647.18
 lucri gratia nemo ad ecclesiasticamunera euicendus 25.48
 Lucillus

I N D E X.

Lucullus Meletine ciuitatis episcopus 428.8 ob facinus scandalosum excommunicatus 368.56
 Lucullanus episcopus 395
 Lucullanum monasteriū in Sicilia 352.26
 Lugdunum metropolis facta 404.47
 Lugdunensis ciuitatis muri inundatione Araris subruti 83.20
 Lugdunensis ecclesia 29.54
 Lugdunensis synodus 627.37 a quo & qua occasione celebrata. ibid.40
 Lugdunensis synodus alia sub Childeberto rege celebrata 628.20
 in Luna stella in medio uisa 779.48
 Lundenensis ecclesia 32.20
 Lupentius Gaballicanus abbas 353.30. & 775.8
 Lupicinus Burgundienſis monachus 778.5
 Lupicinus & Romanus eremitæ monasterium extruunt 351.56. & 355.10
 Lupiani miraculum 816.36
 Luponus Augustodunensis episcopus 709.55
 Lusitaniæ ecclesiæ 31.24
 Lutetiæ ecclesia 30.18
 luxuriosis diabolus insidiari 176.50
 Lycaoniæ ecclesia 21.3
 Lyciæ ecclesia 20.28
 lychnum semper ardentem in templo Marcellini uisum, & ab eo remedia ægrotis petita 327.45
 lychni ad potentiorum sepulchra suspensi 346.56
 Lydiæ ecclesia 20.57
 Lysiadis episcopus 21.18
 M.
 Macarius Hierosolymitanus episcopus, Petri successor 635.24 ab officio remotus, & rursus restitutus 653.28
 Macedonius Constantinopolitanus episcopus 656.16
 ab Anastasio Imp. Chalcedonensem synodū damnare impiosē iussus 656.50 in basilica sancti Gallinici sepultus 345.45 in exilium pulsus 44.59. & 45.5. & 657.42 fidei suæ confessionem scribere à monachis Palæstiniſ rogatus 657.27 iussu Anastasij necatus 657.50 ab Hormisdæ post mortē in integrū restitutus, eiusq; nomen

in sacras tabulas relatū 658.3
 sanctitate & synceritate uitæ clarus 656.27 idem de stu pro accusatus, subducta tunica, uirilibus se carere in iudicio ostendit 44.35. & 657.10
 Sangræ iussu Anastasij Imperatoris trucidatus 45.12
 Macedonius mortuus, seipsum crucis signo consignasse dictus 657.54
 Macedonij depositio à Palæstiniſ ecclesijs improbata 658.26 eius imagines & insignia à Timotheo amotæ 658.24
 Macedonij persecutores afflicti 655.41
 in Macedonij Hierosol. patr. sectatores & propugnatores seuitum 45.12
 Macedonium post mortem in somno apparuisse, & cuidam ad Anastasium nunciū mandasse 657.58 post mortem miraculis claruisse 657.53
 de Macedonio Constantinopolitano episcopo fabulosa narratio 806.25
 Macedonius quidam in Euphemij Constantinopolitani patriarchæ exulis locum suffectus 44.17
 Macedonia ecclesia 26.31
 Maclianus Venetiarum episcopus 28.37
 Machutus Camber. 753.23 miraculis clarus. ibid.28
 Magantiæ baptisterium 331.30
 magistratus officium ex uerbo Dei petendum 12.1. & 260.29
 magistratus & ecclesiæ in corrigendijs uitij mutua sit opera 11.21
 magistratui etiam crux Christi baiulanda 11.41
 magistratus non quibusuis criminationibus contra ecclesiasticos credat 11.29
 magistratui quatenus morigerandum 260.14
 de Magistratu doctrina Boetij 560.8 Symmachi 260.14.
 Gregorij 260.34 Olympiodori 260.57
 Maglocunus Angliæ tyrannus, à Gilda ob uotum non seruatum obiurgatus 352.50
 Maglorius Dolensis episcopus 747.40
 Magnesia urbs ad Mæandrum 20.55 eius episcopus ad synodum quintam Rom. missus. ibid.
 Magnus Berthæ episcopus 642.56 ad Chosroen regem

Perfarum missus. ibid.58 ab Euphemio Antiocheno episcopo prodicionis accusatus 641.14
 Magnus Mediolanensis presbyter 703.26
 Mahometus nascitur 829.50
 Maiuma monasterium Graziæ 348.38
 Malchus Dalmatiæ episcopus 28.30. & 662.36
 malo punico Christi passio cur & quomodo cōparata 140.4
 mali non ad hoc prædestinati ut malè operentur 163.20
 mali bonis in ecclesia semper admixti 236.52
 mala à Deo non prædestinata, sed præscita 165.10
 à Malis Deus quomodo abesse dicatur 157.38
 malefici ab episcopis in carceres coniecti, & supplicio affecti 397.17
 Malliacense monasterium 351.25
 Mamas quidam, Seueri hæretici osor 307.44
 Mamas Dioscorianus episcopus 641.50
 Mammæ templum 361.26
 Mamertus, Rogationis festiæ pud Viennenses autor 343.20
 Mamucha Agarenorum princeps 82.16 cum C. nauibus & toto exercitu in mare submersus 82.22 Abdile Christianorū acerrimi persecutoris dux exercitus 61.60
 Manans episcopus in ciuitate Daras quando claruerit 645.40
 Manichæi in Persia extincti 308.40 Roma pulsi 308.10. & 665.20. & 666.58
 Manichæorum libri combusti 308.10. & 667.1. & 665.22
 Manichæorum multa millia à Cabade rege truncati 77.42
 Mansionarius quidā Azumitas & Homeritas Christiana fide imbuit 33.30
 manus Domini quid 106.46
 manus arefacta ab Hospitio monacho sanata 38.50. & 39.10
 per manum Dei quid intelligendum 158.6
 manuū impositionē à solis episcopis fieri decretum 675.20
 Mapinius Galliæ episcopus 740.35
 Maracharius Aequolinensis episcopus 711.47
 Marcellinus Anconitanus episcopus 690.54
 Marcellinus

CENTVRIAE VI.

Marcellinus Ebredunensis episcopus 690.40
 Marcellini monasteriū Rauennæ 383.52 eius templum in urbe Ebredunensi 327.42
 Marcellini & Petri templum 361.10
 Marcellus Barubicanæ ecclesiæ in Panormitana ciuitate minister 652.42
 Marcellus Vticensis episcopus, Albini successor 648.4
 Marcelli martyris monumentū Cabilone 351.56
 Marcus Aurelianensis episcopus 733.32 ab exilio reuocatus 57.18
 Marcus Hylperici regis Refendararius à Ferreo Vticense episcopo liberatus 647.57
 Marci Euangelistæ monasteriū in Spoletō 384.54 eiusdem monasteriū Rauennæ 383.51 templum apud Venetos à Narſe constructū 357.57
 Margadud rex Demetorum 74.33
 Mariæ dormitionis festum à Mauricio Imperatore institutum 342.53
 Mariæ fanum Tolosæ 327.42
 Mariæ festa magno hoc seculo in usu 342.36
 Mariæ Grumentinæ templum 361.2
 Mariæ sacellum Constantino-poli extructum 326.58 eidem templum in Pega extructum 326.46
 Mariam non esse Dei genitricem, Theodori Mesethenieror 319.23
 Marianus Rauennatis episcopus 278.48. & 698.14
 Marianus episcopus à Gregorio papa reprehensus 409.44
 Mariani eremitæ miraculum 813.20
 Marinianus Rauennatis episcopus 401.60. & 698.34
 Marinus Berytanus episcopus à Seuerō seductus 454.34
 maris exundatio in Thracia ad quatuor milliaria 78.28
 maris rubri transitus baptismi præfiguratio 229.40
 mariti ecclesijs præfuerunt 388.30
 mariti cuiusdam ad demortuæ uxoris sepulchrum uox ad-

mirabilis 344.36
 Marius Ruthenensis episcopus 725.30
 Marmaricæ ecclesia 23.25
 Marmianus abbas de Panormo 761.37
 Marlianus ob receptā ad se uxorem excommunicatus 387.54
 Marlianus uxorem dimisit, & clericus factus est 387.50
 Maroneus Pictauiensis metropolitānus 409.37
 Martia abbatiſſa S. Martini in Panormo 761.41
 Martianus in Aethna monachus 761.30
 Martianus Beneuentanus episcopus 695.50
 Martianus Taurianensis presbyter 690.50
 Martiana Fulgentij mater 649.10
 Martiniānus Rauennatis episcopus 698.28
 Martinus Corsicæ episcopus 25.14. & 654.52
 Martinus Dumienſis monachus 777.48
 Martinus eremita quidam in monte Marſico 384.44
 Martinus Gallicie episcopus 742.40 in terram sanctam profectus 398.40
 Martini basilicę opulentia 401.27
 Martini monasterium in Hispania 352.18 eius templum in Augustodunensi ciuitate 351.30 item in pago Vabrenſi 327.24
 Martias Aruerni territorij monachus 772.10
 martyres sub Iustino seniore 785.50 sub Iustiniano 786.4 sub Mauricio 787.40 sub Tyberio 785.32
 martyrum nongenti sub Anastasio Imp. facti 48.28
 de martyrum in cœlis apud Deū pro hominibus intercessione error Gregorij 282.54
 martyrij genera duo 252.20
 Martyrius Lycaoniæ monachus 756.34
 Mafiliensis episcopus 29.52
 Matifconensis synodus 28.47
 Matifconensis synodus prima 608.5 quo tempore habita. ibid.8
 Matifconensis synodi primæ decreta 608
 Matifconensis synodo primæ qui episcopi interfuerunt 611.28

Matifconensis synodus secunda 612.2 à quo conuocata. ibid.4 eius decreta 612.10
 Matifconensis synodus alia sub Gunthranno & Chilperico regibus celebrata, eiusque decreta 621.10
 matriculas, instrumenta & priuilegia prouinciarum custodire, archiepiscoporum munus 416.12
 matrimoniales causæ ab episcopis tractatæ 395.53
 matrimonialibus causis præfesse, metropolitanorum officium 407.10
 matutinas preces olim fieri cōsuetum 338.20
 Maurentius Africæ primarius episcopus 648.12
 Mauricius Cappadox ad imperium quomodo euectus 65.59 quamdiu regnarit 66.4
 Mauricius Rom. Imp. 67.20 discalceatus noctu letanias peregit 338.43 à Gregorio pont. Rom. propter avariciam acriter obiurgatus 73.15 festum dormitionis Mariæ instituit 342.53 à Phoca cum tota familia interemptus 85.52 ab eodem captus 788.40 preces publicas pro se fieri mandat 788.28
 Mauricij Imp. avaricia detestanda & astorgia in nō redimendis captiuorum suorum aliquot millibus 788.14
 Mauricij Imp. coniugis & liberos sepulchrum, & epitaphium in Mamantis martyris templo 347.13
 Mauricij Imp. nuptiæ quibus pompis & solennitatibus celebratæ 344.16
 Mauricij Imp. cum quinque filiis martyrium 788.50
 Mauricij Imp. pœnitentia 335.18 somnium 788.30 uisio 805.50
 Mauricij pro uictoria contra Barbaros parta ad Deum gratiarum actio 358.38
 Mauricio Imp. quibus omnibus imperium prædictum 788.10. & 800.46
 Mauricio Imp. futura ab Hospitio monacho prædicta 400.20
 S. Mauricio ad Rhodanum templum à Sigismundo Burgundia rege extructum 327.14

Maurilius

I N D E X.

- Maurilius Cadurcensis episcopus 718.13 podagra absumptus. ibid.18
Maurus Gallie monachus 769.40
Maurus, Benedicti Cassinensis cœnobij abbatis discipulus 349.40 Evangelij prædicandi causa in Galliam missus 344.58 à Floro Franciæ regum primario humaniter exceptus in Gallia 349
Mauri uisio 810.14
Mauri cuiusdam in templum Lupi Tricassinorum episcopifuga 360.14
Maurulij Africani Christiani militibus probri loco obijciunt, uxorem unicam ipsis ducere concessum 344.10
Mauruliorum cõtra Trasimundum Vandalorum regem uictoria 76.28
Maxentius Pictauiensis abbas 87.24. & 769.27
Maxentius quid doceat de baptismo 227.4 de cœna Domini 231.47 de Christi passione & beneficijs 136.22 de homine 181.48 de libero arbitrio 184.50. & 188.50. & 190.20 de peccato 191.57 de Trinitate 87.34
Maximianus monachus 760.30 eius opera. ibid.40
Maximianus Arabie episcopus 18.45. & 643.34 quo tempore uixerit. ibid.36
Maximianus Rauennatis episcopus 698.40
Maximianus præsumptor in Salona à Gregorio papa excommunicatus 368.50
Maximianus Syracusanus episcopus, tempestate maris cû alijs uexatus 24.24. & 373.13
Maximiniano Syracusarum episcopo, ecclesiarum Sicularum inspectio demandata 24.26
Maximinus Treuerensis episcopus 704.18
Maximus, Cæsaraugustanus episcopus 31.8. & 745.29
Maximus Salonis episcopus, Natalis successor 662.17 à Gregorio papa citatus, & excommunicatus. ibid.22
Maximo episcopo Salonitano palli à Gregorio papa missum 432.58
ad Maximi Rhegiensis episcopi sepulchrum miracula facta 813.34
Maximus quidam Romam ob captum episcopum citatus 27.47
Medardus Nouicomensis episcopus 30.16
Medardus Tornacensis episcopus 739.20
Medardi corpus ad urbem Suefionensem translatum 350.27
Medardi miracula 812.5 templum 327.21 & 327.40.
Mediolanum ab Alboino Longobardorum rege obseffum & expugnatum 61.24
Mediolanensis ecclesia 29.41
Mediolanenses ciues Christiani omnes trucidati 61.27
mel in lingua hæretici habere dicti 288.58
Melanius Aurelianensis synodi primas 474.60
à Melanio synodus congregata 713.5
Melanius Redonensis episcopus 712.58
Melanthius Rothomagensis episcopus 72.15. & 735.52
Melathij episcopij insidiæ Prætextato episcopo structæ 395.56
Melitense monasterium 351.13
Melitenfis insulæ episcopus 23.27
Melkinus Aualonius Geometra & Astronomus in Anglia clarissimus 749.20 quos libros conscripserit. ibid.29
Mellitus, Saxonû orientalium episcopus 32.5
membra Deo cur & quomodo in Scripturis tribuatur 158.6
memoriam defunctorû in missis fieri debere, à Pelagio secundo constitutum 336.50
Menas Samnij monachus 768.52
Menas Constantinopolitanus episcopus, Anthimi successor 660.20
Menas à Vigilio excommunicatus 336.1
à Mena S. Andreæ & Lucæ reliquiæ curru aureo circumuectæ 343.30
Menates Augustodunensis episcopus 710.8 depositus & Romam missus. ibid.710.10
Menna Gallie episcopus 741.23
Mennæ templum Venetijs 328.24
Mennæ & Geminiano templû Venetijs ædificatum 357.59
Memmius Catalaunensis episcopus 721.33 ad eius sepulchrum miracula edita. ibid.36
ad Menstruatam uiro accedere prohibitum 380.10
Menulphus episcopus templû Colonia in Seruatij Tungrensis episcopi honorem edificat 328.30
Mercurius in Sueuia cultus 830.59
Merlinus Caledonius monachus 779.15 eius scripta ibid.24
Meroueus Pictauiensis episcopus 414.8. & 709.20
à Chilperico captus, tonsus & in presbyterum ordinatus 389.10
Merouei superstitio 709.40
ad Merouæ sepulchrum prodigia facta 709.50
merisiones infantum in baptismo quomodo fieri solitæ 332.2
Mesopotamiæ ecclesia 19.48
Melfanæ ecclesia 24.21
de Melfia Iudæorum fides 826.12
Metensis synodus quando celebrata, & quid decreuerit 632.10. & inde
Metrias Aquensis episcopus 713.30
Metrodorus Grāmaticus Byzantinus 403.22
metropolitani, custodes monasticæ disciplinæ 409.36
metropolitani sæpe in una prouincia plures 405.14
metropolitanorum officia 405.22 tituli 404.56
metropolitanos duos in una prouincia non habendos, institutum 405.20
Midaci episcopus 21.18
miles quidam educto gladio abbatem capite truncare tentans, diuinitus punitur 83.1
miles quidam Totilæ regis truculentissimus conuertitur 56.32
miles uirginem à monasterio rapiens, à Desiderio episcopo correptus 409.52
militis

CENTVRIAE VI.

- militis cuiusdam Longobardi-
 ci miraculosa conuersio 38.
 49
 militis cuiusdam uisum mira-
 culosum 790.2
 milites in acie stantes ad inuo-
 cationem Dei exhortati 357.
 50
 militibus 2000. cœna Domini
 in gramine data 336.20.
 & 393.28
 militib. Christianis contra Van-
 dalos in bellum proficiscen-
 tibus ab Epiphania episco-
 po beneprecatum 357.24
 militibus Christianis probri lo-
 co obiectum, uxore unicam
 ducere tantum illis permis-
 sum 344.10
 milites exercitia pietatis etiam
 habuisse 358.24
 ex Militari habitu intra trien-
 nium neminem in monaste-
 rium suscipi debere, prohibi-
 tum à Gregorio papa 26.
 48
 Minerua à Dalmatis uenerata
 830.40
 ministri, cœli dicti 244.30
 item portæ ecclesiæ 249.
 47
 ministri ecclesiarum propter li-
 bertatem in taxandis uitijs,
 principibus plerunque exosi
 8.10
 ministrorum uerbi uariæ appel-
 lationes 244.23
 ministrorum dignitas 250.6
 officium 11.9. & 244.50.
 & 247.30
 ministrorum ecclesiæ ordines
 uarij 389.30
 ministrorum opera Deus in ec-
 clesia cur utatur 244.
 43
 ministrorū uerbi status in hoc
 mundo qualis 3.10
 ministrorum uita doctrinæ re-
 spondeat 250.12
 de Ministrorū depositione in-
 ter episcopos tractatum 399.
 28
 ministris pijs cur seditiones ple-
 runque imputentur 9.
 33
 ministris uerbi humilitati stu-
 dendum 246.2
 ministros ecclesiarum sibi inui-
 cem commendare, archiepi-
 scopi soliti 421.30
 ministros ecclesiarum à popu-
 lo electos 340.33
 ministros uerbi ueritas de-
 cet 245.7
 in Ministris spiritus sanctus
 efficax 245.1
 de Ministris ecclesiarum eligen-
 dis constitutio Iustiniani
 340.10
 ministerium uerbi à Deo insti-
 tutum 244.50
 in Ministerij ecclesiastici propa-
 gationem Christianorum li-
 beralitas 357.32
 ad Ministerium qui euehendi
 246.34
 ministerio hominum, in guber-
 natione ecclesiæ cur Deus
 utatur 244.43
 ministerio indigni qui 250.40
 de Ministerio uerbi doctrina
 Casiodori 244.37
 Ennodij 246.2
 Gildæ 245.30
 Gregorij 244.23
 Symmachi 245.7
 miraculorū dono episcopi qui-
 dam clari 400.1
 miraculorū in ecclesia Dei ne-
 cessitas 258.56
 miracula sub Anastasio Imper.
 789.10 sub Iustino Imp.
 791.30 sub Iustiniano 793.
 24 sub Valentino Iustino
 798.54 sub Tyberio 799.
 52 sub Mauricio Imp. 801.
 56
 miraculorū causa efficiens 258.
 24 usus & utilitas 258.28
 miraculorum à pijs & malis fa-
 ctorum discrimen 258.50
 miracula quædam superstitio-
 nem & idololatriam redolen-
 tia 806.14
 de Miraculis doctrina Gregorij
 258.23
 misericordia Dei hominis uo-
 luntatem in bono præuenit
 189.10
 misericordia Dei peccatis to-
 tius mundi maior 224.20
 missa in formam à Symmacho
 pontifice Rom. redacta 664.
 30 in ceto celebrata 338.12
 missa uersus Orientem celebra-
 ri, à Vigilio constitutū 673.
 8 quotidie Lugduni à mu-
 liere olim celebrata 337.
 21
 missæ ritus plurimum semper
 uariasse, in Romana, Græca
 & Hierosolymitana ecclesia
 372.14
 ante Missam silentium in tem-
 plis editum 336.50
 de Missa superstitiosa & fabulo-
 sa narratio 693.30 &
 inde
 missæ Romæ ab Agapito pon-
 tifice quomodo celebratæ
 370.2 in monasterijs ce-
 lebratæ 372.53
 missarum solennia hoc seculo
 passim inualuisse 336.
 36
 in Missarum celebratione uiuo-
 rum etiam mentio facta 372.
 56
 missas absque pallijs celebrare
 prohibitum 608.
 48
 missas dicere aut celebrare, pro
 cœnam Domini administra-
 re, phrasis Turonensi usitata
 393.30
 missas die Natiuitatis ter cele-
 bratas 372.51
 missas in locis consecratis tan-
 tum fieri à Felice 1111. ponti-
 fice constitutum 668.30
 in Missis olim nihil clām mur-
 muratum 336.52
 Mitylenæ in Lesbo insula epi-
 scopus 24.1
 mobilia bona in episcoporum
 fuisse potestate, immobilia
 non item 402.7
 Moguntij ecclesia 31.50
 monachus in sterquilinio pon-
 tificis Roman. iussu sepultus
 673.36
 monachi de arboribus suspensi
 61.23
 monachi Constantinopolitani
 Macedonio irati 349.16
 monachi duo è monasterijs fu-
 gitiui, uxores ducunt 385.
 35
 monachi mille & ducenti in An-
 glia interfecti 627.
 26
 monachi plurimi in Orontem
 fl. præcipitati 637.4
 monachi Syriæ secunde trece-
 ri à Seuero hæretico interfe-
 cti 47.45
 monachi triginta à monte op-
 pressi 795.20
 monachi XXXIII. occisi 62.5
 monachorum cadauera feris di-
 lanianda proiecta 47.
 46
 monachorum Hierosolymita-
 norū pietas & fidelitas erga
 Heliam suum episcopum
 46.2
 monachorum magna strages
 edita 45.35
 monachorum magna multitu-
 do ob euangelizandi munus
 detrectatum interfecta 352.
 48
 monachorum mille ducenti uo-
 na die martyrizati 74.
 28
 monachorum

I N D E X.

- monachorum mille & ducenti
ab Edelberto Canciorum re
ge cur interfecti 440.1
monachorum Palestinorum li
teræ ad Anastasium Impera
torem, eorundemq; constan
tia in defendenda sincera re
ligione 47.37
monachos abbates habuisse.
353.30
monachis tondi consuetum.
352.56
monachos prata & alia bona
possedisse 353.60
ad Monachos, pœnitentes au
dire quomodo transmissum.
333.50
de Monachis ordinandis decre
tum synodi Romanæ VI.
467.53
monacham in uxorem ducere
prohibitum 624.51
monasterium in agro Treueren
si constructum 35.55
monasterium Antisiodorense à
S. Romano monacho extru
ctum 344.60 & 345.1
monasteria primò quo consilio
& in quem finem extructa.
349.30
monasteriorum bona testamen
tis abalienare illicitum. 385.
40
monasteriorum iura confirma
ri, à pontificib. Rom. petitù.
439.30
monasteriorù in Palæstina ma
gna copia 348.36
monasteria consecrare, metro
polititanorum officium.
409.13
monasteria fuisse scholas. 404.
12
in Monasteria pœnæ loco mul
ti intrusi 353.50
in Monasteria pontifices Roma
manos ius sibi uendicasse.
435.5
in Monasterijs cadauera mor
tuorum sepeliri solita 346.
7
monasticæ uitæ ratio & cultus
multiplex 349.51
monastices nimi⁹ laudator Gre
gorius 383.5
monasticen quibus ludibrijs
diabolus conatus sit homi
nibus commendare 355.
49
monasticum uitæ genus latissi
mè hoc seculo diffusum. 348.
10
Monegundis Galliæ monacha.
776.50
Monegundis regina miraculis
clara 400.14 ex
impatientia filiz demortuæ
deserto marito solitariam ui
tam agit 355.30
Monegundis reginæ impia &
manifestè blasphema in ago
ne mortis uox 355.40
Monegundis miracula 815.
35
monialium cultus qualis. 352.
58
monialibus abbatissas præfice
re consuetum 353.38
moniales chrisinate inungi so
litas. ibid. 6
moniales psalmos alternis ceci
nisse. ibid. 10
Monothelitæ hæretici 311.36
Monothelitarum hæresis inia
tium. ibid.
mons mugijt 795.10
Montanistæ hæretici 311.58
Monulphur Tungrorum epi
scopus 739.4
Mopsuestana synodus. 540.58
iussu Imperatoris Iustiniani
celebrata. ibid. 60
Mopsuestanæ synodi literæ &
responsum ad Iustinianum
Imperatorem 542.17
eiusdem synodi literæ ad Vi
gilium papam scriptæ. 543.
35
Mopsuestanæ synodo qui epi
scopi interfuerint 542.
4
Mopsuesteni nomen ex sacris
diptychis expunctum. 541.4
morbi contagiosi peccatorum
pœnæ 85.57
mores hominum ex sacris lite
ris formari plenissimè. 90.
28
moriendum omnibus 261.50
mors ab Adamo in omnes ho
mines propagata 183.10
mors Christi iustificationis na
turæ materiâ 207.41
mors duplex 261.22
mors sanctorum à morte Chri
sti quomodo differat. 143.
12
môrtis causa efficiens quæ. 261.
44
de Morte doctrina Boetij 261.
50 Gregorij 261.56.
Fulgentij 261.23
morientes de bonis suis eccle
siæ aliquid legare soliti. 381.
40
morientibus cœnam dari soli
tam 373.26
apud Morientes orare usitatù.
380.54
pro Morientibus ecclesiarum
ministros solitos orare. 344.
54
mortui ab episcopis impiè in
uocati 394.20
mortuorum cadauera myrrha
inungi solita 380.59
mortuorum cadauera noctu à
monachis effossa 383.1
mortuorum cultû nimium hoc
seculo inualuisse 340.2
mortuorum memoria missis ad
iecta 674.26
mulier quædam Gigantea. 791.
51
mulier quædam Pythonico spi
ritu obsessa ab Agerico Viri
dunensi episcopo frustra ex
orzizata 341.26
mulierè pro marito suo bello ca
pto hostias obtulisse. 373.58
mulierem quotidie pro marito
suo Lugduni missas celebra
se 337.21
mulierem non posse dici homi
nem, in Matisconensi synodo
disceptatum 621.42
mulieres ad superstitiones pro
næ 355.33
de Mulierum communione de
cretum Cabadæ regis 839.
14
mulieres grauidas uel recens e
nixas baptizare licitum. 367.
20
Mummolus cognomine Bonus
abbas 714.23
Mundericus Lingonicensis epi
scopus. ibid. captus;
excruciatus, & tandem ela
psus. ibid. 36
Mundericus Ternoderensis e
piscopus in exilium actus.
64.51
munera sibi inuicè mittere Ar
chiepiscoporum mos. 421.
40
Munochus Turonensis presby
ter 731.2
mundus uiridarium Dei. 160.
46
mundi finem quæ signa præcel
sura 162.10
mundi finis seu utilitas 161.40
forma quæ 159.58 inte
ritus 161.50 materia quæ.
159.34
mundum sex ætatibus consum
mandum 160.38
muscarum examine quidam i
ctus, infaniaque correptus,
se pro Christo uendit. 317.
50 miracula edit 318.10.
eius interitus miserabilis.
ibid. 40
à Muscis quidam adeò infestus
S rus, ut

CENTVRIAE VI.

- tus, ut per biennium fleuerit. 70.23
 muribus homines pasti. 79.4.30
 Mutinensis episcopus 28.17
 mutus & claudus ab Agapeto
 • L. sanatus 670.32
 Myræ ecclesia 20.29
 myrrha cadauera mortuorū in
 ungi solita 345. 25 & 380. 59
 Mysiæ ecclesia 27.20
 Mysiæ incolarum ad Ioannem
 Cappadocem supplicatio.
 27.20
 de Mysterijs diuinis irreligiosè
 non loquendum 276.34
 N
 Naames, Scenitarum Barbaro-
 rum phylarchus 40.30
 ad Christianismum conuer-
 sus. ibid.
 Namatius Aurelianensis episco-
 pus 733.40
 Namarus Viennensis episcopus.
 717.35
 Nantinus comes ab Eraclio
 Sanctonensi, à cœnæ Domini
 cæ participatione exclusus.
 334.12
 Nantinus comes 83.42
 ab Heraclio excommunica-
 tus. ibid. 50
 ab
 Heraclio culpam deprec-
 tus absoluitur 393.2
 Nantini comitis miserabilis exi-
 tus 84.1
 Narfes patricius Iustiniani Imp.
 cubicularius Theodori fanū
 Venetijs extruxit 328.21
 Vitalē episcopum Altingē ciui-
 tatis exilio damnat 61.
 15
 Narfes monasterij in Classensi
 oppido fundator 383.27
 Deum supplicationibus pijs
 placat 357.46
 Narsetis corpus in loculo plum-
 beo cum opibus Constanti-
 nopolim perlatum 347.
 10
 pietas 358.26
 Natalis episcopus Salonitanus
 27.48 & 413.54
 ab epi-
 scopatu amotus 662.4
 Natalis Domini festum 379.2
 Natalicia & memoriæ sancto-
 rum nimis supersticiosè ob-
 seruata 379.31
 in Natalicij mortuorum Glo-
 ria in excelsis cani Symma-
 cho mandatum 664.
 40
 natiuitas Christi duplex 113.
 2
 natiuitas Christi inenarrabilis.
 ibid. 10
 natiuitatis Domini Vigiliæ cele-
 bratæ 342.30
 Natoliæ episcopus 21.18
 naturis duabus in Christo, quæ
 nomina tribuantur 150.
 50
 de Naturis duabus in Christi
 persona doctrina Fulgentij.
 118.40
 naufragium miraculosum. 801.
 40
 nauiculæ ecclesia comparata.
 233.60
 nauigatio diuinitus impedita.
 808.1 & inde
 Naxi insulæ episcopus 23.50
 Neamus Hierosolymitanus epi-
 scopus, Ioannis successor.
 635.54
 Neapolis episcopus 27.2 à
 Samaritanis Iudeis necatus.
 56.58
 Neapolis à Totila rege afflictā.
 53.9
 circa Neapolim Christiani affli-
 cti 53.55
 Neapolitani episcopi 688.20
 Negra urbs Arabiæ 18.53.
 à Dunaan Pseudomoyse de-
 leta & euersa 77.10
 persecutioni obnoxia ob fi-
 dem synceram. ibid. 51.
 30
 Neocæsareæ Ponti Polemoniaci
 episcopus 21.47
 Neopolitana ecclesia 29.2
 Nephtalitarum dux à Peroze
 rege adoratus 839.2
 Nerei & Achillei templum. 361.
 24
 Nestorij error 300.54 eius
 hæresis condemnata. 308.53.
 & 309.1 & 564.23
 contra Nestorium & Theodo-
 rum hæreticos edicta Theo-
 dosij & Valentiniani Impera-
 torum 515.35
 Nestoriani à Maxentio refutati.
 309.10
 contra Nestorianos qui scripse-
 rint 309.32
 neutrales in Christi ecclesia
 semper futuri 3.12
 Nibridius & Elpidius Iusti Ori-
 gelitani fratres 744.
 50
 Niceæ episcopus 21.25
 Niceæ monasterio præficitur
 Hospicius 349.27
 Nicenum symbolum in templis
 recitari solitum 330.
 13
 Nicephorus Chartophylax. 87.
 29
 Nicephorus Chartophylax
 quid doceat de clauibus re-
 gni cœlorum 230.6
 Nicetius Aquensis episcopus
 ex Laico factus 713.23
 Nicetius Lugdunensis episco-
 pus quando floruerit 718.
 55 à Childeberto rege
 & populo electus 340.37
 Lugdunensis synodi præses.
 627.46
 Nicetij Lugdunensis episcopi
 miracula 811.30
 & inde
 ad Nicetij Lugd. episcopi sepul-
 chrum miracula facta. 719.
 8
 Nicetius Treuirensis episcopus
 31.45 & 704.24
 Nicetius miraculis clarus. ibid.
 39 item uaticinijs.
 ibid. 48
 Nicetius in exilium pulsus. 705.
 30
 Nicetij doctrinæ summa 705.
 18
 Nicetij mors 706.1
 Nicetij scripta in lucem edita.
 705.14
 Nicetij testamentum ult. 359.
 28
 Nicius episcopus Laodiceæ Sy-
 riæ 19.24
 Xeneæ
 hæretici affecla 785.42
 Nicomediæ episcopus 21.25.
 & 26.20
 Nicopolis ecclesia 27.14
 nihil, mundi materia 159.36
 850.
 Nili portentum
 29
 Nisibis episcopus 19.49
 Nisibena ferro & igne uastata.
 61.9
 28.33
 Nolani episcopus
 nocti uita temporalis compara-
 ta 274.31
 Non uidebit regnum Dei con-
 iugio copulatus. In geltrudis
 reginæ uox impia 451.
 6
 Nonnichius episcopus uxora-
 tus 388.36 & 720.2
 Nonnosus Soracti montis mo-
 nachus 767.53
 Nonnus Edesseñe ciuitatis epi-
 scopus 522.26
 Norici ecclesia 31.55
 Nortuegia Christianam fidem
 edocta 36.28
 Nortuegiæ ecclesia 32.12
 nouum testamentum in quibus
 testamento uetere præster-
 90.40
 noui & ueteris testamenti con-
 cordantia 93.3
 noui Testamenti fons & origo
 91.47
 109

I N D E X.

- in Noua Laura Origenis dogmata approbata 300.4
 schisma qua occasione excisatum 456.46
 noua in ecclesijs gesta Archiepiscopi sibi inuicem scribere soliti 423.28
 Nucarina ecclesia 28.18
 Nudanum idolum à Sueuis cultum 36.4
 Numerius Nucerinus diaconus 689.13
 Numidiæ concilium reprehensum 23.25
 Numidiæ ecclesiæ 23.15 episcopus 23.16
 nuptiæ illicitæ à Iustiniano prohibitiæ 447.31
 nuptiæ inter Christianos & Iudæos prohibitiæ 396.8
 nuptias celebrandi tempus in synodo Ilerdensi præscriptum. 470.26
 nuptias publicè, nō occultè fieri, ab Hormisdæ constitutum. 667.10
 circa Nuptias qui ritus obseruati 344.10
 de Nuptijs incestis canon Turonensis synodi II. 577.28 & inde. item Aurelianensis III. synodi 549.50
 in Nuptijs faces accendere usitatum. 344.16
 in Nuptijs Christianorum non saltandum, decretum synodi Ilerdensis 471.4
 Narisæ episcopus 28.29
 Nysæ Armeniæ ciuitatis episcopus 21.23
- O
- Oagrorum monasteriū destruetum 490.43
 oblationes pro defunctis ex spectris ortæ 336.8 qua occasione excogitata 381.40
 obfessi ad sanctos uiros missi. 341.10
 Oceani ecclesiæ 32.17
 ocio deditis diabolus insidari 176.49
 per Oculos Dei quid intelligendum 158.10
 Oecumenica quatuor concilia in synodo Constantinopolitana quinta approbata. 495.40
 in Oecumenicis synodis quid tractari solitum 422.34
 Oetodorus Sabaudia uicus. 351.25
 offensiones quæ condonandæ. 11.21
- Ommarus iussu Clodomeri regis episcopus ordinatur. 443.55
 Ommarius Turonensis episcopus 726.2
 oleum consecrari solitum. 367.14
 oleo infirmos inungi à Felice III Pontifice constitutum. 668.32
 Olympi ecclesia 20.31
 Olympiodorus 87.30
 Olympiod. quid docuerit de Antichristo 242.41 de angelis malis 171.10 & 177.52 de baptismo 227.50 de confessione 230.46 de coniugio 259.14 de clauibus 230.27 de creatione 160.17 & 171.36 de Deo 97.27 & 95.26. item 233.49
 233.49 de extremo iudicio 265.53 & 267.32 de filio 105.43 de homine 177.40 & 178.40 de inferno 269.46 & 270.24 de lege 204.2 de libero arbitrio 185.40 & 191.10. de loco animarum 262.8. de magistratu 260.57 de miraculis 259.7 de peccato 193.60 de præscientia Dei 162.39. de purgatorio 271.46 de sacra scriptura 89.40 de Spiritu sancto 151.1. de uerbo Dei 88.20 de uita æterna 272.42
 Olympiodorus purgatorii impugnator 271.50
 Olympiodori error de bonis operibus 280.18 de humanarum uirium præstantia 277.57 de iustificatione 278.50 de uirginitate 286.30
 Olympius Palæstinæ dux. 634.18 magistratu abdicatus 634.40 & ducatu contra Hierosolymitanos amotus 46.38
 Olympius quidam ab Anastasio Dicoro Rom. Imp. contra Helium episcopum cum exercitu missus 46.30
 Olympius quidam in Elianensium balneo contra Trinitatē blasphemias euomēs, diuinitus fulminibus trib. percussus 75.55 & 300.17 & 789.42
 opiniones quædam malæ incerti auctoris 321.1 & inde
- Oppilas Hispanorum legatus. 296.3
 Opportunus pastor 426.56
 opus bonum in homine diuinitus perfici 187.20
 opera hominū tam bona quā mala quomodo Deus præsciuerit 164.10 & seq.
 in Operibus bonis ambulare à solo Deo contingit 187.28
 opera bona soli Deo accepta ferenda. ibid.40
 in Operibus bonis cur non superbiendum. ibid.50 & 188.1
 oratio Dominica in Græcis ecclesijs cani solita 330.30
 item ante benedictionē panis & uini à populo cani solita 337.12
 orandum pro alijs 221.34
 oraturus ad Deum quomodo affectus esse debeat 220.18
 oratoria templa cur dicta. 330.12
 Orchades insulæ fidem Christianam professæ 363.28
 ad Ordines sacros non admitteudos, qui solenniter poenituissent, Hormisdæ decretū. 666.20
 de Ordinationibus episcoporum nulla pecunia exigenda, Romanæ synodi decretum. 623.48
 Orientalis ecclesiæ literæ ad Symmachum Rom. Episcopum de absolutione ab excommunicatione 368.34
 Orientales Palæstiniq; episcopi in Chalcedonensem synodum inuecti 301.54
 originale peccatū carni ad mortem usque adhæret 200.32
 originale peccatum ab Adam in omnes homines non dimanasse, Origenistarum hæresis 311.30
 originalis peccati effectus. 200.46
 Origines in Constantinopolitana synodo V. condemnatus 539.20 & 540.20
 Origenistæ à Cassiodoro oppugnati 311.1
 Origenistarum error 539.20 hæresis sub Iustinis 310.30 eorundem error è noua Laura explosus 310.40
 Orphani ex bonis ecclesiasticis sustentati 402.35

CENTVRIAE VI.

Orphiana insula 252.2.
 & 25.29
 Orons Arethusæ episcopus. 307.50
 ossa sanctorum quādo primū
 coli cœpta 6.39
 Ostgotthi Ariana hæresi infecti 291.10
 ouicularum Christi salus sem-
 per quærenda 11.9
 P
 Padi fl. inundatio 697.50
 pæderastis uirilia execari à Iusti-
 niano Imp. mandatum. 52.
 16
 in Pæderastas supplicium con-
 stitutum 359.8
 Pagani & hæretici à Iustiniano
 damnati 53.20 à Goa-
 re Gallia episcopo conuersi.
 37.10
 Paganorum festa in Christiano-
 rum festa commutata. 379.
 44
 Paleis impij assimilati 236.
 38
 Palæstinorum monachorū con-
 stantia in defendēda ueritate
 36.37 eorundem literæ ad
 Anastasium Imp. Rom. de sy-
 nodo Chalcedonensi. ibid.
 41 eorundem literæ ad Al-
 cisonem quendam de causa
 Flauiani Antiocheni & Mace-
 donij Constantinopolitani
 episcopi 348.28
 Palmyrenæ ecclesiæ episcopus.
 19.18
 Palladius presbyter de monte
 Sina 434.24
 Palladius Sanctonicæ episco-
 pus 711.18
 inter Palladium Sanctonicum
 & Berthranum Burdegalen-
 sem episcopos contentio, Ma-
 tisonensis synodi occasio.
 621.14
 Palliorum usus in missis 373.28
 Pallia, paraturæ, benedictiones
 Archiepiscopis à Rom. pon-
 tificibus obtrusæ 431.
 37
 pallijs episcopi certis diebus in
 ecclesijs usi 331.10
 Pamphiliæ ecclesia 20.3
 Pancratij fanū à Symmacho or-
 natum 362.16 eius
 templum 361.21
 Pandectarum Iuris libri 52.
 53
 de Pane fracto sanguinem ema-
 nasse 800.20
 pane unico operarij plures per
 decem dies mirabiliter satia-
 ti 692.5

Panthaleon Africæ episcopus. 418.50
 quando uixe-
 rit 648.14
 panis Adami ante lapsum. 181.
 3
 Pantagatus Viennensis episco-
 pus 717.27
 Papia obsessa & expugnata 61.
 30
 Pappalus Augustodunensis ar-
 chidiaconus 714.12
 Pappolus Carnotensis ecclesiæ
 episcopus 406.0 &
 711.10 & 725.36
 Pappoli uisum. ibid.20
 Pappula Gallia monacha 776.
 60 à parentibus profu-
 ga pro uiro, triginta annos in
 monasterio habita 354.
 15
 Paradisum in inferno esse quo-
 rundam opinio 269.50
 paradiso Scriptura assimilata.
 89.46
 de Paralytico miraculosè sana-
 to, narratio 814.21
 Pari inf. episcopus 23.50
 Parij episcopus 21.33
 Parisiorum ecclesia 30.18
 Parisijs uisum in cœlo porten-
 tum 799.40
 Parisiensis synodus. 582.16
 quando celebrata. ibid.
 20 eiusdem Canones
 & decreta nouem. ibid.
 22 & inde
 Parisiensis synodus altera. 585.
 40 cur congregata fue-
 rit. ibid.45
 Parisiensi synodo qui episcopi
 interfuerint 585.20
 particulę in cœna Domini à cō-
 municantibus non absum-
 ptę, pueris scholam frequen-
 tantibus olim dari solitę. 338.
 5
 Pascentius Pictauiensis episco-
 pus 709.15
 Paschasius Neopolitanus epi-
 scopus 431.3
 Paschasius Căpaniæ episcopus.
 689.4
 paschatis festum 379.3
 paschatis die à Christianis ieiun-
 tia obseruata 342.10
 de Paschatis die celebrando cō-
 tentio inter Francos & Hispa-
 nos exorta 342.3 & mi-
 raculo diuinitus dirempta.
 342.10
 de Paschate celebrando, Mati-
 siconensis synodi secundę de-
 cretum 613.10
 Passario Helia Hierosolymita-
 ni episcopi pater 633.23

de Passione Christi & eiusdem
 beneficijs doctrina Andreę
 Hierosolymitani 138.5
 Alcimi 136.8 Calsiodo-
 ri 138.17 Fulgentij
 134.20 Fortunati. 136.
 40 Gregorij 140.16
 Ioannis Maxentij 136.23.
 Iusti Origelitani 138.13
 in Passione & morte Christi di-
 uinitas ab humanitate non
 separata fuit 136.50
 Passius Firmianus clericus &
 episcopus 409.5 & 691.30
 Patarę ecclesia 20.29
 Patarij episcopus 21.27
 ad Patientiam electorum pro-
 bandam, crucē diuinitus im-
 mitti 252.40 (294.1
 Pater quomodo maior filio.
 patres & Prophetę re quidem,
 etsi non nomine, Christiani.
 92.28
 Patrum Hierosolymitanorum
 literę ad Anastasium Imp. scri-
 ptę 47.28
 Paternus abbas 770.46
 Patriarcham uniuersalem ap-
 pellari Romanum pontificē
 prohibitum 424.56
 patriarcha Christi diem quo-
 modo uiderint 92.28
 à Patriarcharum sententia ap-
 pellare illicitum 414.40
 Patricius Scotorum episcopus.
 754.58
 Patriciorum familia Ioui dica-
 ta 830.56
 Parrochus Biturigensis mona-
 chus 771.3 clericus
 factus 393.40
 Paulus Antiochenus episco-
 pus, Seueri successor. 637.
 18
 Paulus Apamearum in Syria se-
 cunda episcopus. 642.14
 eiusdem libellus ad Iustinia-
 num 642.18
 Paulus Aquileiensis metropo-
 lita 699.10
 Paulus Aquileiēsis antistes. 28.
 52
 Paulus Caralitanus in Syria cle-
 ricus, homo maleficus, quan-
 do uixerit 654.30
 Paulus Dyalinę ciuitatis episco-
 pus 430.16.40
 Paulus Leonensis episcopus.
 749.10
 Paulus Neapolitanus episco-
 pus 688.30
 Paulus quidam Seueri hereti-
 ci affecla 785.14
 Paulus Volzuius abbas in Hau-
 hofen 337.48
 Pauli

I N D E X.

Pauli catena, & sudarium	382.	Olympiodori	193.60	perfectorum cibus qualis	294.
54		peccata cur debita uocentur	191.	50	
Paulo Apostolo templum in Tar		34		perfectio hic in terris nulla	273.
so Cilicū à Mauricio Imp. ex-		peccata ab hominibus cur parui		33	
structum	326.26	fiant	195.30	Pergami episcopus	216.
Paulinus Regiensis episcopus		peccata in baptismo omnia re-		20	
690.40		mitti	229.46	periurus quidam miraculose pu-	
Paulinus episcopus Taurianen-		peccata hominum Deus præsci-		nitus	815.40
sis	24.46	uit, non autem prædestinauit		Perinthis ecclesia	27.1
pauperes à suis quique principib.		165.40		Perozes rex ab Hannis captus.	
& magistratibus sustentandi,		peccata diuinitus puniri	197	838.56	
cōstitutio synodi Turonensis		50		Perpetuus Tungrēsis episcopus	
402.40		peccata non omnia per Christū		739.12	
pauperes Ecclesiæ bonis susten-		delera, Gregorij error	285.	Perfarmentij ad Romanos defi-	
tati	402.37	43		ciunt	61.3
pauperib. basilica Romæ à Sym		peccata qui defendit, peccatum		Persæ à Belisario fusi	345.40
macho constructa	665.25	peccato adiicit	198.	Armeniam uastant	66.
de Pauperibus in ea ditione in		6		12	
qua nati sunt alendis, decretū		peccata septē modis dimitti, opi-		Persicæ ecclesia	21.34
Turonensis synodi secundæ		nio Calsiodori	278.	in Persia Manichæorum hæresis	
570.60		53		regnat	308.20
in Paupertate Christus cur nasci		à Peccatis abhorre, præsentia		persecutores Ecclesiæ Christi du-	
uoluerit	115.50	Spiritus sancti in homine in-		plices	3.27
peccatum quid	191.48	dicium	154.40	personæ in Christo non duæ, sed	
peccatum in homine est uolun-		peccari tribus modis ab homine.		una, quomodo intelligendum	
tarium, non coactum	191.	194.56 & 195.20		150.30	
12		peccandi licentiam sibi à Chri-		personarum distinctio in Chri-	
peccatum mortale quod	201.50.	sto concessam, Symmachi pa-		sto non confundenda	125.
& 192.34		pæ uox	440.	40	
peccatum originis quid	198.	16		Pertensis episcopus	21.
44		peccantium duo genera	192.	7	
peccatum originale hæreditaria		1		Perusium urbs Italiæ à Totila re-	
corruptio	194.1	Pelagius I pontifex Rom.	30.	ge afflicta	56.10
peccatum in Spiritum sanctum		20 & 673.50 de morte Vig-		Perusium per septennium à To-	
quid	201.59 & 295.6	lij infimulatus, innocentiam		tila obfessa & expugnata	56.
peccatum per diabolum in mun-		suam testatur	335.44	12	
dum inuectum	172.	Pelagij I. Epistola contra hæreti-		Perusina ecclesia	28.18
30		cos 674.1 eius mors 674.		pestis Antiochiæ & in Cilicia	79.
peccati autor Deus non dicendus.		50		10 Constantinopoli	78.
193.10 & 164.10		Pelagius II pontifex Rom.	676.	23 & Romæ	86.24.
peccati contagione omnes ho-		15 peste mortuus	677.8	& 677.5	
mines infecti	194.10 & 195.	eiusdem epistolæ ad diuersos		pestis tēpore, purificationis Ma-	
1		scriptæ	676.	riæ festum institutum	342.
peccati effectus	196.20	32		45	
& origo	192.57	Pelagius Turonensis episcopus		pestis tempore precibus, ieiunijs	
5		727.20		& elemosynis uacatum	339.
peccatū morte temporali in ho-		Pelagius Turonicus à Gregorio		52 irem noctu cum cereis	
minibus aboleri	183.40	antea excommunicatus reci-		supplicatum	339.
peccatū originale per baptismū		pitur	334.34	54	
ablui	201.38	prata sanctimonialium mes-		Petenissi Galatiæ ciuitatis epi-	
peccatū post resurrectionē cessa-		sis tempore proterit	334.	scopus	21.
turum	265.30	3		54	
inter Peccatum & delictū disci-		Pelagiani à Kentigerno Brytan-		Petragorici populi	70.
men	194.42	no oppugnati	36.19	13	
de Peccato originis, Alcimi liber		Pelagianismus in Anglia	310.	Petrus Alexandriæ episcopus	
716.4		50		quando uixerit	647.3
de Peccato doctrina Andr. Hies-		Peloponnesi ecclesia	26.3	Eurychis hæresi infectus	302.
rosolymitani	193.57	Pentecostes festum	379.13	31 Aegyptum Eurychia-	
Alcimi		à Christianis celebratum	342.	na hæresi purgat	42.
Calsiodori	199.34 & 193.30	28		54	
191.60 & 199.46		peregrinationes superstitione		Petrus Altimus à Theodorico	
Fulgentij	191.	magna hoc seculo inualuisse		rege Romam missus	665.
48 & 192.38		348.1		10	
Gregorij	198.42 & 200.52	de Peregrinationibus error For-		Petrus Angliæ monachus	761.
item	191.40 & 192.17	tunati	381.40	2	
Iusti Origelitani	201.36				
Magenij	191.57 & 198.50				

CENTVRIA VI.

- Petrus Apamez Syriæ episcopus,** in Petri Apostoli templum à Iustiano Imp. scyphi aurei & argentei dono missi 328.
 305.1 item anabaptismi defensor 319.2
 in Synodo episcoporum secundæ Syriæ accusatus & damnatus 490.50
 & inde. cum alijs mortu ad iudicatus 20.12
 idem à Iustiniano excommunicatus 498.10
- Petrus Campaniæ subdiaconus.** 639.10
- Petrus Corsicæ episcopus, quando uixerit** 654.
 58
- Petrus Damascenus episcopus.** 641.43
 Seueri dogmatis impugnator 307.
 45
- Petrus Diaconus de nece Sylvestri accusatus** 399.
 32
- Petrus Hidruntinus episcopus.** 692.24
- Petrus Hierosolymitanus episcopus, Ioannis successor** 635.
 20
- Petrus Histrie sacerdos** 699.
 53
- Petrus Iberus Gazæ episcopus.** 641.56
- Petrus Mongus Eutychie hæretici assecla** 305.
 9
- Petrus Neapolitanus diaconus.** 688.40
- Petrus Saricis episcopus** 648.
 36
- Petrus Siciliæ totius subdiaconus** 654.10
- Petrus Terracinensis episcopus.** 431.14 & 697.34
- Petrus Trecalonitanæ ecclesiæ episcopus** 24.
 54
- Petro basilica Parisijs à Clodoveo rege extructa** 326.
- Petri catena** 382.15
 inde. clauis 382.18
 eius corpus tabulis argenteis deauratis exornatum 676.42
 eiusdem monasterium in Orphiana insula 352.22
 templum ab Hormisdæ exornatum 666.28
 eius templum Romæ à Symmacho marmoreis lapidibus ornatum 362.13
 argentea trabe à Theodorico rege ornatum 362.54
 tunica 382.56
- de b. Petri intercessione apud Deū, superstitio Gregorij** 283.
 1. & seq.
- Petri & Laurentij templū in Corsica in loco Nigeuno** 326.
 32
- Petri & Pauli memoriam reuerenter celebrandam à Macedonio institutum** 656.
 33
- Petri & Pauli festum qua occasione Romæ celebrari cœptum** 379.20
- in Petro Apostolo Ecclesiam fundatam, Gregorij error** 285.
 30
- Petrocus Coriuius Angliæ monachus** 750.30
 eius lucubrationes. ibid.
 40
- Phatuarsan Cabadæ Persarum regis filius** 308.30
- Phatuarsan à Manichæis seductus.** ibid. 40
 Manichæorum hæresi infectus rex postulatur à Manichæis 77.
 42
- in Phaside templum Christianis extructum** 214.40
- Philadelphie ecclesia** 20.57
- Philomeli episcopus** 21.17
- Philippus Epiri episcopus quando uixerit** 655.57
- Philippi & Iacobi basilica à Ioanne III. absoluta** 675.
 30
- Philippi & Iacobi templum** 361.
 28 à Pelagio inchoatum, & à Ioanne papa absolutū 363.
 26
- Philippicus Mauricij Imp. dux** 640.24
- Philippici cuiusdam uxor propter mariti periculum quibus gestibus orarit** 338.
 21
- philosophia diabolus per homines abusus** 276.1
- Photinus diaconus Thessalonicensis** 456.14
- Photinus monachus** 770.57
 in Aegyptum à Iustino iuniore ad ecclesias purgandas missus. 41.55
- Photinus Belisarij priuignus in Aegyptū à Iustino iuniore missus** 60.46
- Phrygiæ ecclesia** 21.14
- Phrygiæ Pacatianæ episcopus** 21.
 23
- Pictauia metropolis facta** 404.
 46
- Pictauij ecclesia** 30.28
- Pictauij monasterium à Radegunda Clotharij Francorum regis uxore extructum** 38.
 13
- Pictauis ob Arii heresim defensam, bellum illarum** 292.
 31
- Pictauiensis synodus qua occasione & quando celebrata.** 628.40
- Pictauiensis synodi literæ ad Childeberrum & Gunthramnum reges scriptæ** 628.58
- Pictauienti monasterio regula à Radegunda regina Franciæ prescripta** 350.40
- picturæ in ecclesijs cur extiterint** 375.12
- picturas sacrarū historiarum laicis Bibliorum loco esse, Gregorij Magni opinio** 375.
 30
- picturas sanctorum in templis extantes non adorandas, Gregorij M. constitutio** 375.
 20
- pignus cur Spiritus sanctus dicitur** 153.38
- Pientius Aqueus episcopus.** 713.33
- Pientius Pictauiensis episcopus.** 709.13
- pij neq. ex prospero rerum successu, neq. ex calamitatibus in hoc seculo dijudicandi** 3.5
- piorum uarij ordines** 390.1
- pios plus quam impios affligi.** 253.30
- pios prospero impiorum erga Christi ecclesiam successu legisime offendi** 4.2
- Pisauri episcopus** 28.
 29
- piscium magna multitudo precibus impetrata.** 704.
 48
- in Piscina sexies mille submersorum infantum capita inuenta.** 686.14
- Pisidia Asiæ minoris ciuitas** 19.
 59
- Pisidia ecclesia** 20.
 20
- in Placernarum seu Blachernarum templo Byzantiæ, Mariæ zonam, uestes & alia reseruati.** 347.4
- Placidus Benedicti discipulus in Siciliam ablegatus** 695.
 57
- Placidus Cassinensis carnobij monachus** 766.40
- Placidus martyr, cum duobus fratribus, sorore uirgine, & triginta tribus monachis necatus** 62.5
- Plato**

I N D E X.

Plato Turonensis episc. Grego- rij Turonensis successor 730. 58	terra hiatu afflicta 791.46	pontifices Romanos Imperato- ribus se subiecisse 441.22
pluuia sub Pelagio I. maxime 676. 58	eadem terramotu cum maxi- ma hominū multitudine ab- sorpta 78.18	sub Imperatorum potestate fuisse 443.8
pœnitere Deus quomodo dica- tur 158.44	Pompelonensis episcopus 30. 56	à Pôtificibus Romanis electio episcoporum approbari so- lita 437.50
pœnitentia quomodo agenda. 222.48	Ponti ecclesia 21.43	pontificiam sedem aut bonos accipit, aut tales efficit, ab En- nodio dictum 456.2
pœnitentia in finem uitæ dilata periculosissima 225.1	Pontifex Rom. exilio multa- tus 672.30	penes Populum ministrorū ele- ctionem fuisse sitam 340. 28
pœnitentiæ effectus 224.26	pontifex Rom. idololatra 663. 31 & 666.28	Portenius quidam homicida. 794.50
necessitas 221.50	Mani- chæorū errore infectus 664. 53	lapidibus obru- tus. ibid. 58
pœnitentiæ ritus qui 334. 43	pontifex Rom. proditor Impe- rij 667.50	Portianus monachus 773.10
pœnitentiæ uis 222.4	peste mortuus. ibidem 8	Portugalliæ ecclesia 31.24
pœnitentiæ locus post hanc ui- tam nullus 224.58	sollicitudine & dolore animi confectus moritur 676	Possessor quidam Nestorianæ hæresis affecta 308.3.58
pœnitentiæ tempus nō procras- tinandum 223.20	spectris uexatus 673.50	per Potentiam Deus ubiq; nō item per gratiam 148.44
pœnitentiæ imperfecta & man- ca definitio ex Calsiodoro. 283.27 & 284.9	uerberibus cæsus. ibid. 14	prædestinatio quid 165.30
pœnitentiā ex serio Dei timo- re, diuiniq; iudicij recorda- tione oriri 222.48	uentrem exonerans intesti- na emittit 663.58	prædestinationis nomine quid ueniat intelligendum 163. 23
ad Pœnitentiā quomodo Deus nō inuitet. ibid. 10	pontificis Romani autoritas ab Imperatoribus stabilita & au- cta 377.3	prædestinationis in sanctis que causa 164.17
pœnitentia, Domini furor miti- gatur 221.57	dem electio ab Imperatori- bus confirmari solita 676. 26	in Prædestinationis negotio Deo peccatorum causa non ascribenda 164.8 & 13. & 20
in Pœnitentia quō confugien- dum 222.41	pontificis Rom. feretrum uela- mine nullo contegendum, in Romana synodo decretum. 623.36	in Prædestinationis articulo Deus iniusticiæ non culpa dus 165.1
de Pœnitentia & iustificatione articulus non usque adeo sin- ceriter hoc seculo explicatus 251.33	pontificis Rom. legatio contu- melijs & iniuria affecti 666. 38	prædestinationem esse diuinæ iusticiæ, occulte quidem, sed tamen inculpatæ, dispensa- tionem 163.20 & 164.7
de Pœnitentia doctrina Enno- dij 223.26	pontificis Rom. potentia & au- toritas plurimum stabilita. 376.34	de Prædestinationis doctrina Ful- gentij 162.50
Fulgentij. ibidem 1	pontifici Rom. sceptrum argen- teum obauratum dono mis- sum 670.21	prædestinatos esse quosdam ad mortem æternam, quomodo intelligendum. ibidem & 163.40
Gildæ 221.56	pontificem Romanum primam esse omnium sacerdotum à Iustiniano decretum 360. 40	prædestinata omnia à Deo etiā præscita 165.10
Gregorij. ibid. 60	pontificem summum à nemine posse iudicari, synodi Roma- næ quartæ decretum 462. 26	præfationes nouem ad cœnam cantari, à Pelagio constitu- tum 370.52
Iusti Origelitani 223.4	pontifice uiuō, de alterius ele- ctione consilia non mouen- da, Symmachi decretū 491. & 664.35	præfationes nouem in missa le- gendas 674.30
Olympiodori 221.50	pontificum Rom. autoritas per barbarorū duces aucta. 439. 40	Præiectinus Narniensis episco- pus 418.48. & 694.50
Calsiodori 283.27	sine Pontificum Rom. cōsensu archiepiscopi nihil agere ausi 429.30	Prænestinæ ecclesia 28.18
Gregorij. ibidem 44	pontifices Romani archiepis- cos eligendi potestati sum- pserunt 427.7	presbyter quidam Sadducæo- rum hæresis renouator sub Mauricio 313.36. & inde
pœnitentium absolutionem a- lijs denūciare, metropolita- norum officium 405.46	pontifices Romanos non habu- isse potestatem Imperatoris eligendi 443.1	presbyter uiuus sepultus 732. 47
pœnitentibus uenia nō negan- da 223.1		presbyteri cuiusdā contra Fran- cum falsum iuramētum. 359. 42
pœnitentes audire, olim episco- porum tantum officium. 333. 40		
pœnitentes in communionem recipere, metropolitanorum officium 408.40		
Polemonij episcopus 22.10		
inter Politicos dissidentes Ro- mani pontifices sese immi- scere soliti 439.16		
ex Politicis episcopi creati. 389.8		
Pompeopolis Asiæ minoris ci- uitas 16.59		
motu concussa 795.50		

presbyteri quidam in frustra dis-
 secti 53.60
 presbyteri episcopis quatenus
 subiecti 391.5
 presbyterorum officium 390.
 52
 de Presbyteris & diaconis cri-
 men capitale committentib.
 Aurelianensis synodi decre-
 tum 477.30
 presbyteram in uxorem ducere
 prohibitum 624.51
 de Prescientia Dei doctrina O-
 lympiōdori 162.30
 præsidiū Deū, quem exitū
 sortiturus esset homo, ante
 quam ipsum conderet. ibi-
 dem
 Præsidius Galliæ abbas 769.
 60 eius epitaphium.
 770.4
 præsidendi in concilijs œcume-
 nicis potestas à Rom. ponti-
 ficibus sumpta 433.31
 præstigiatores & corruptelarū
 autores, opinione eruditio-
 nis plerunque antecellere. 9.
 33
 præsumptio Spiritui sancto in
 homine exosa 155.2
 præteritum & futurum in Deū
 non cadit 95.58
 Prætextatus Rothomagensis e-
 piscopus 70.48. & 734.20
 apud Chilpericum grauer
 accusatus, & ab eodem insi-
 dijs circumuentus. ibid. 20
 furti & factionum falso accu-
 satus. ibid. & 70.50
 captus, & in exilium missus.
 71.30 ad aram sacra
 peragens iussu reginæ Frede-
 gundis trucidatur 72.1
 Prætextatus Rothomagensis e-
 piscopus Matisconensi syno-
 do orationes suas in exilio
 conscriptas offert 621.52
 Prætextato episcopo insidiæ à
 Melantio structæ 395.56
 preces ad certa loca & tempora
 hoc seculo alligatæ 339.20
 preces publicæ in templis quan-
 do habitæ 338.40
 preces ad sepulchra factæ 339.
 12 super cereum di-
 ctæ 375.7 media no-
 ctæ factæ 358.58
 precum effectus 220.3
 efficacia & uis. ibid. 8
 & inde
 precum formæ hoc seculo quæ
 fuerint usitatæ 339.20
 preces sanctorum & uota Deus
 cui sæpe differat 219.18
 in Precibus qui ritus huic seculi

CENTVRIAE VI.

lo usitati 338.21
 Priapus à Nobatis cultus 830.9
 primatus papæ à plurimis epi-
 scopis impugnatus 440
 item à Gregorio 442.2
 primatus Papisticus paulatim
 magis magisque roboratus.
 425.10 & inde
 primatum Romanę ecclesię à
 Christo prouenisse, à Pela-
 gio assertum 674.18
 primatum papæ quis primò
 defenderit & propugnarit.
 16.40
 cōtra Primatum affectantes ar-
 chiepiscopos pugnasse 422.
 4
 principis officium 260.58
 principum lites dirimere epi-
 scopis iniunctum 407.1
 Priscillianistę heretici 317.30
 Priscillianistarum error. ibi-
 dem
 priuilegia & dignitates confe-
 rendi & confirmandi po-
 testas, à Rom. pontificibus
 usurpata 432.10
 Probus episcopus Chalcedo-
 nis 21.30
 Probinus presbyter 700.40
 Probinus Aquileiensis metropo-
 lita 699.27
 Procli philosophi stratagema
 contra Vitalianum Thracem
 842.20
 Proculus Galliæ presbyter.
 741.48
 Processi & Martiniani templū.
 361.25
 processiones diebus Domini-
 cis ab Agapeto primo ponti-
 fice institutæ 671.20
 Proiectus Ioannis secundi pon-
 tificis Romani pater 670.
 10
 promissis illicitis & impijs non
 standum 55.44
 Promotus Dunensis episcopus
 711.3
 prophetarum & doctorū disci-
 men 251.21
 proprietates Patris 102.44
 proprietates Spiritus sancti quę.
 152.20
 Protasius Aquisgallię episco-
 pus 713.10
 prouidentię diuinę specimen
 in omnibus creaturis cerni.
 160.6
 inter Prouidentiam & fatum
 discrimen. ibidem 10
 de Prouidentia Dei doctrina
 Boetij 162.20
 à Prouincialibus concilijs ad
 patriarcham appellare lici-

tum 408.58
 Prudentius Histrię sacerdos.
 699.53
 Prymnelię episcopus 21.24
 psalmorum commendatio.
 339.1
 psalmos Davidicos in templis
 & Christianorum conuenti-
 bus cani consuetum 330.
 50
 psalmos alternatim cantari ab
 Hormisda decretum 666.
 24
 Psepsa militis cuiusdam uxor
 à Petro Apamearum episco-
 po de stupro sollicitata. 491.
 15
 Pseudochristus quidam in Gal-
 lia 317.47
 pseudochristus alius 322.18
 pseudomoyse Iudeus 785.
 50 eius persecutio
 tio in Christianos in Arabia.
 785.56
 puer monstrosus natus 804.
 54
 de Puero blasphemo diuinitus
 punito per diabolum, histo-
 ria 805.15
 de Puero quodā monacho pa-
 rentes impēsius amante nar-
 ratio 373.50
 pueri tres à Totila in ardentem
 caminum coniecti, illesi ser-
 uantur 797.10
 puellam obsessam frustra incan-
 tationibus liberare à mago
 quodam tentatum 376.
 32
 puerulus quidam Arabię mar-
 tyrio ornatus 785.56
 & 786.1
 puerperę ab ingressu templi
 quā diu arcendę 380.
 10
 de Puerperis Gregorij lex.
 379.54
 Puteolorum episcopus 28.29
 purgatorium impugnatur 271.
 50
 purgatorium fundatum esse su-
 per præstigias & spectra de-
 monum 694.10
 de Purgatorio error Boetij.
 286.48 Gregorij er-
 ror. ibidem 53 de eo-
 dem superstitiosa & fabulo-
 sa narratio 693.30 & inde
 de Purgatorio doctrina Olym-
 piōdori 271.46 Cassio-
 dori 272.2 Grego-
 rij. ibid. 6
 purificationis Marię festū sub
 Hypante institutum 342.
 40
 Pythæ

I N D E X.

- Pythagoras Synopeorum epi-
scopus 21.32
- Q**
- Quadragesimæ festum 342.
38
- quadragesimæ ieiunium à Gre-
gorio commendatum 378.
41
- quadragesimæ tempore Con-
stantinopoli carniū esus
prohibitus 341.45
- quadragesimæ tempore radici-
bus herbarum eremita qui-
dam Hospicius usus 355.1
- quadragesimali ieiunio quatuor
dies additi 686.54
- quadragesima rustici martyrio as-
fecti 786.12
- quadragesima octo martyrum ec-
clesia in Armenia incensa, &
non consumpta 802.
- 2**
- Quadriporticus à Symmacho
constructus 362.50
- quadriuium à Boethio è Greco
translatum 702.20
- quaternitas à Nestorianis credi-
ta 309.8
- de Quaternitate adoranda hæ-
resis 303.48
- quæstione una non necessaria
& inutili mota, innúmeras
alias inde profluere 313.
44
- quæstiones difficiliore ad Pon-
tificiam sedem deferre decre-
tum 676.58
- quæstiones difficiliore tracta-
re, Archiepiscoporum mos
418.12
- Qui crucifixus est pro nobis, ab
Anastasio, Trisagio additum.
454.56
- Quinquagesimæ ieiunium in sy-
nodo Turonensi renouatum
573.20 & 540.28. à Theo-
dorico rege Aruernensi Eccle-
siæ præficitur 441.54
- propriam matrem suscitasse
dicitur 724.50
- Quintiani fuga in Aruernum
724.36 iniuriæ à Pro-
culo perpeffa 724.58 li-
beralitas in pauperes 725.
12
- Quintianus Afer Ruthenensis
episcopus 724.23 eius-
dem eruditio. ibid.
- 26**
- Quintiana Arnulphi Turo-
nensis episcopi mater 725.
42
- Quiriacus Arnulphi episcopi
Turonensis pater 725.
42
- Quoduultdeus episcopus 650.
55
- R**
- Rabulas Edessæ Episcopus 19.
51
- Rudegunda uirgo Bertharij
Turingorum regis filia bel-
lo capta, & Clothario Fran-
ciæ regi desponsata, ab eo-
demq; ad fidem Christi con-
uersa 38.10 Pictanij
monasterium extruit, in quo
& uixit 350.
37
- Radegundis regina monacha
777.13 miraculis clara.
ibid. 20
- Radegunde Clotharij Franco-
rum regis uxoris beneficentia
in pauperes 28.13
- radices arborum pro reliquijs
sanctorum uenundatæ 398.
8
- radij miraculosi in cælo uisi
803.50 & inde.
- Raimundus Parisiensis episco-
pus 737.13
- Rathadius Childeberti regis
præfectus 69.33
- Ratharius Childeberti Franco-
rum regis legatus 84.53
- diuinitus punitur. ibid.
56
- Ratisbonæ Christianismus ex-
plosus 49.10
- Ratisponensis ecclesia 31.
60
- Rauennatenensis episcopus 28.
13
- Rauennatenensis ecclesia à Iusti-
niano muneribus donata
400.38
- inter Rauennatensem ecclesiam
& Romanam schisma 457.
47
- Reatinæ templum 361.
12
- Recaredus Hispanorum rex To-
letanam synodum conuocat,
& Arianam hæresim abdicat
589.20. Leuigildi Hi-
spaniarum regis filius 42.
3
- ab Arianismo ad
Christi fidem conuertitur
335.34
- Recaredi regis edictum de con-
firmatione concilij Toletani
tertij. 604.56 eius
oratio ad episcopos & pro-
ceres suos in Toletana syno-
do 590.2 & 597.35
- eius confessio fidei in Tole-
tana synodo 590.23 &
inde
- Recaredo Westgothorum regi
- particula de cruce Christi &
Ioannis Baptistæ capilli missi
398.30 eidem clauis beati
Petri missa 382.43
- Redemptus Ferrentinus epi-
scopus 697.10
- reges filios suos monasterijs in-
truserunt 451.1
- regum filiarum in monasteria intru-
se 353.40
- reges & principes publice in ec-
clesia pœnitentiam egisse
369.14
- regibus Christianos obuiam
processisse 359.15
- regioni uni non omnia bona tri-
buita 156.30
- Reginoburgi templum à Boijs
extructum 328.32
- Reginodruda Theodoretij
Franciæ regis filia Theoni
Boiorum Duci nuptui data
746.20
- Reginus comes à Ferrando offi-
cij admonitus 192.
- Regula pastoralis, Gregorij
M. liber 638.34
- religionis capita quæ diligen-
tius, & quæ minus, quinto
post natum Christum seculo
fuerint tractata 15.
40
- religionis controuersie quo-
modo & à quibus pacificari
deceat 10.10
- religionis gratia coniugia pos-
se dissolui, quorundam error
320.58
- religionis ergo diuortia quan-
do & quomodo fieri solita
380.40
- reliquiæ sanctorum uarijs cre-
monijs, ritibus & superstitio-
nibus seruare & cultæ 347.
40
- ab episcopis super-
stitiose tractatæ 397.
16
- reliquiæ sanctorum à Roma-
nis pontificibus peti solite
437.24
- circa Reliquias transferendas
qui ritus obseruati 381.
48
- reliquiarum ueneratio hoc se-
culo usitatissima 322.
30
- Remedius Colonienensis episco-
pus 747.18
- Remigius Biturigum episcopus
723.30
- Remigius Remorum episco-
pus 393.35
- ad Remigium episcopum mu-
lier obfessa ad exorzifandum,
missa 347.25
- à Re-

CENTVRIAE VI.

à Remigio petum, ut hostia
pro obfessa quadam offerre-
tur 337.28
Remila Eugenia Ansemundis
filia S. Andreæ monasterium
Viennæ extruit 350.32
remisto peccatorum Spiritus
sancti opus 154.28
Reparatus Carthaginensis epi-
scopus 647.7 ad
Areobindum Chosrois regis
oratore missus. ibid. 10
quando uixerit. ibid. 12
de Reparatione hominis Alcimi
liber 716.8
reprobi non sui iuris, sed diabo-
li mancipia 194.33
repudium quibus concessum
260.3
rerum substantia simul creata
est, non item rerum species
160.31
Respectus Dalmatiæ diaconus
quando uixerit 662.42
resurrectio mortuorum asseri-
tur 314.10 & inde.
263.52
resurrectio ante mortem nulli
contingit 261.54
resurrectio qualis & quando fu-
tura 264.42. & 265.10
resurrectio spei nostræ funda-
mentum 264.24
resurrectio à ueteribus patribus
firmissime credita 264.10
resurrectio rationi humanæ in-
comprehensibilis, & creditu
difficilis 264.1
resurrectio similitudine seminis
explicata. ibid. 4
in Resurrectionis dominicæ die
elemosynæ à Gunthranno
rege per totum triduum di-
stributæ 342.15
de Resurrectione, doctrina For-
tunati 263.52 Grego-
rij 263.60
reuelatione Deus loqui homi-
nibus quomodo dicatur 156.
56
Reuticius Augustodunensis epi-
scopus uxoratus 388.36.
& 710.23 in episcopum à po-
pulo electus 340.41
Rhodani inundatio 83.18
Rhodi episcopus 23.47
Rhodiapolis ecclesia 20.32
Rhodus terrarum ter con-
cussa 790.8
Richaredus seu Recaredus Le-
uigildi filius ad fidem Chri-
sti à proprio patre conuersus
42.20
Riculphus presbyter Grego-
rij Turonensem apud Chil-

pericum conuiciatur 586.
10
ritus Romanæ ecclesiæ 360.
30
rituum multitudo in Ecclesia
sæpe noxia 15.13
ritus circa baptismum qui ob-
seruati 331.26 circa
cœnam Domini 336.20
circa clauus 333.40 cir-
ca exorcisationem obfesso-
rum 341.8 circa festa
341.60 circa ieiunia
341.44 circa ministro-
rum ordinationes 340.10
circa orationes 338.20 cir-
ca pœnitentiâ publicè agen-
tes 334.40 circa se-
pulturam mortuorum 345.
20 circa templorum
dedicationem 326.14
circa uisitationem ægroto-
rum 344.54
Rodolphus Erulorum dux pro-
fligatus & casus 842.10
rogationes à Gallo episcopo
institutæ 339.43
Rogationum festum 343.13
Rogitanus Numidiæ diaconus
quando uixerit 649.2
Roma per Hormisdam à Mani-
chæis liberata 41.20
à Longobardis depopulata
63.46 à Torila afflicta
56.9
Roma & Italia Arianismo in-
fecta 291.20
Roma à famis periculo per Ty-
berium Cæsarem liberata 63.
47
Romæ ecclesia 28.5
Romæ magna annonæ caritas
63.46
Romæ pestis 801.15 per-
secutio contra Christianos
67.11
Romæ schisma à Festo senatore
excitatum 455.25
Romæ Manichæorum hæresis
pullulat 308.10
Romani doctores 663.3
Romanus Burgundienfis mo-
nachus 778.32
Romanorum clades à Bulgaris
accepta 842.4
Romanorum militum uictoria
contra Maurusios solenniter
celebrata 358.32
Romanorum pontificum au-
thoritas & potentia etiam
per Imperatores aucta 360.
30
Romanorum & Constantino
politianorum propter Aca-
cium dissensiones 633.26

Romanorum & Hunnorum A-
lemanorum exercitus in Ita-
lia casus & de montibus præ-
cipitatus 79.30
Romanus quidam fundator An-
tisiodorēsis monasterij quod
Fons regis dicitur 350.26
Romanus monachus Antifi-
diorensis 345.1
Romana synodus sub Bonifa-
cio secundo 491.30 itē
alia sub eodem. ibid. 45
item alia. ibid. 50
Romana synodus sub Gregorio
Papa 622.4 quando
& à quo coacta, in eaq̃ quid
decretum ibid. 14
Romana synodus sub Hor-
misda 482.45 Euty-
chianam hæresin damnat.
ibid. 50
Romana synodus prima sub
Symmacho 459.20 eius
canones. ibid.
Romana synodus secunda sub
Symmacho 459.44
Romana synodus tertia qua oc-
casionē celebrata 460.2
ius canones 460.24
Romana synodus tertia sub eo-
dem 459.48 quo
tempore celebrata ibid. 57
Romana synodus quarta dam-
nata 563.2 & inde.
Romana synodus quarta de
quibus rebus disputarit 461.
2 eius decreta 463.40
Romana synodus quinta. 462.
36
Romana synodus sexta 464.
3 quando celebrata.
ibid. 6 qua occasione
conuocata. ibid. 10 quæ
constitutiones in eadem san-
citæ. ibid. 24 inde.
qua occasione celebrata 467.
3 eius decreta ibid.
& 467.6 & inde
inter Romanam & Byzanti-
nam, Alexandrinam & An-
tiochenam Ecclesiam schisma
452.55
Romacharius Constantinæ ur-
bis Episcopus. 734.2 & 410.30
Romulus Galliæ episcopus
741.30
rosa in Ianuario uisæ 804.35
Rosimunda Alboini uxor capta
amore Helmichildis iuuenis
81.35 eiusdem amor er-
ga Longinum exarchum.
ibid. 4
Rosimundæ Alboni regis uxori,
poculum è patris cranio con-
fectum, à rege marito pro-
positum

I N D E X.

possum	81.30	Spoletum	328.8	sterio inclusi	628.1
Rosimunda Gundamundi Gepi		Sabinianus Iadertinus Episco-	662.48	inde.	
darum regis filia capta, & Al-		pus	166.	Saluatori Christo templum ab	328.
banio regi Longobardorum	81.	sacerdotes angeli uocati	51.43	Ariperto extructum	
nuptui tradita	26	30 colaphis cefsi	61	Saluatoris nomen nemini nisi	
rotæ Ezechielis explicantur	17.	interempti	49.11	Christo competit	143.30
42		Ratisbonæ trucidati	392.	Saluius Albigenſis Episcopus	
Rothomagenſis Eccleſia	30.	sacerdotes Gothici ob Ariani-		Chilperico regi aduerſatur	313
15		ſinum excommunicati	40	2	
Rothomagenſis Senator à Fre-		sacerdotum coniugium à Grego-		Saluſtius Hieroſolymitanus Epi-	
degundi regina ueneno neca-	72.20	rio prohibitum & damnatum	285.50	ſcopus	633.14
tus		sacerdotum coniugium aſſeritur	259.52	de Salutis noſtræ certitudine ef-	
Rhutenenſis Episcopus	30.	sacerdotum ordines duo	390.	ſe dubitandum, Gregorij er-	280.1
41		10		ror	21.
Rucco Gallix diaconus & Preſ-	742.20	sacerdotes ſepeliendi decretum		Salutarix Episcopus	23
byter		ſynodi Valentinx.	472.	Salzburgenſis eccleſia	32.8
Rucolenus quidam Chilperici		34		Samaritani Iudei regem creant,	
Francorum regis legatus re-	82.	de Sacerdotio nõ uendēdo Iuſti-		& Chriſtianos in Paleſtina op-	53.50
gio morbo peremptus	43	niani aliquot conſtitutiones	444.30	pugnant	
Ruffus abbas monaſterij Theo-	353.30	sacrificium quid	233.10	Samſon Metianus Episcopus	747.24
doſij		inter Sacrificium & holocauſtū	232.56	ſanctimonialium prata meſiſ	
Rufinus episcopus Epheſi	20.	diſcrimen	232.48 & 233.	tempore proſtrita	354.
40		sacrificia Chriſtianorum uera	20	3.	
quando claruerit	645.	quæ	232.48 & 233.	Sanctonici populi	70.13
18		20		ſanctis feſta inſtituta	343.
Ruotherus Longobardorū rex	346.1	sacrificia ueteris Teſtamenti à		34.	
in templo ſancti Ioannis Ba-		Chriſto abrogata	232.4	ſanctorum imagines in templis	
ptiſtæ ſepultus		sacrificia cur holocauſta dicta	232.48	pietas non adorandas, Grego-	
Rupertus regio Francorum ge-	746.	232.48		rij M. conſtitutio	375.20
nere prognatus, Boios ad		Sadducæorum hæreſis de reſur-		ſanctorum imagines deſtructæ	
Chriſti fidem conuertit	6	rectione mortuorū ſub Mau-	313.36	item igne combu-	53.54
Rupertus Francorum Episco-		ricio	20.30	ſanctorum oſſa quo tempore pri-	
pus Theodonem Boiorum re-	35.26	Sagalysi eccleſia	20.30	mum coli cœpta	639
gulum baptizat & conuertit		Sagittarius Vappinenſis Episco-	627.38	ſanctorum templa hoc ſeculo re-	
eius profeſſio in Boia-	35.30	pus	28.33	galiter donata	328.
riam		Salernitani Episcopus	37.	43	
Ruſticus Anthonitanus Episco-	691.4	Salisburgum, quæ & Iuuauia	37.20	ſanctiſſimi quique peccatores ma-	
pus		18 unde ſit dictum	37.20	gni	196.2
Ruſticus Diaconus Acephalorū	304.15	Salisburgi duo templa extructa,		de Sanctorum inuocatione er-	
hæreſim exprofeſſo impu-		& ſedes Metropolitana ibidē	37.11	ror Fortunati	281.22
gnat		collocata	400.	Orig. 28.21 Greg. 282.6	
ruſtici quadraginta martyrio af-	786.13	Salomonis anathemata à Veſpa-		Sanctulus Nurſiæ preſbyter	691
fecti		ſiano Romam adducta	26	58	
S		Salomonis lectulus	233.	Sandichlus Hunnorū dux	79.53
Sabbas Palæſtinarum eremitarū	354.28	36		de Sanguine iunctis coniugio	
princeps		Salomonis cuiuſdam ſeditioſi fu-	360.25	non copulandis, decretum ſy-	
Chriſtianorum hoſti interitū	77.58	ga in templum Carthagenen-	27.45	nodi Toletanæ ſecundæ	493.
prædicat		ſe	627.38	28	
ad Anaſta-	474.12	Salone eccleſia	335.	Samſon monaſterium in Anglia	
ſium Imp. cum literis miſſus		Salonius Ebredunenſis Episco-	26	extruit	352.34
Helix Hieroſoly-		pus	627.46	Sardinie in ſ. Episcopus	25.1
mitani Episcopi contra Ana-		Salonius & Sagittarius Episco-		ſatiſfactio Episcoporum arbi-	
ſtaſium Imper. ſtrenuus defen-	45.57	pi ob horrenda ſcelera in mo-	335.	trio commiſſa	369.37
ſor		naſterium inclusi	26	de Satiſſactione error Gregorij	285.6
eius ſancti-		ijdem in Lugdunenſi ſy-		ſatiſſactiones pœnitentibus in-	
tas. ibid.10		nodo accuſari, & Episcopa-	627.46	iunctæ	369.27
certamina ibid.		tu deiecti à Ioan-		Saturninus Gorgoniæ inſ. Epi-	
42		ne Pontifice reſtituti, & de-		ſcopus à Venantio Lunenſi E-	
Sabinus Canuſinæ ciuitatis Epi-	694.12	nuo propter ſcelera perpetra-		piſcopo excommunicatus	655.6
ſcopus		ta ab officio remoti, & mona-			
Sabinus Placentinus Episcopus	697.50				
Sabinus uenenum bibens inco-	694.16				
lumis manſit					
Sabini martyris templum prope					

Saturnini

CENTVRIAE VI.

Saturnini martyris templum à Felice IIII Pontifice renouatum	668.28	sacra scripturæ quadruplex explicatio	88.21	fellas concionatorias seu fugge- stus in templis Christianorum fuisse	329.60
Sauinianus Calliopolis Episcopus quando uixerit	27.7 & 65.20	in Scripturæ lectione quomodo uerandum	93.40.	Senaparia locus Turonici territorij	351.20
Sauinianò monasterium in Grefiano fundo extructum	383.56	& seq.		Senoch abbas	393.46 & 772.20.
Sauinus abbas in insula Cabis	760.34	scripturam desiderium uitæ celestis generare	90.20	miraculis clarus. ibid.	
Sauinus subdiaconus	401.50	scripturam tam diligenter nunquam explicari. quin semper alia explicanda remaneant	89.2	Senoch quidam solitariam uitam apud Turonos agit	355.20
Sauino templum à Valerio Firmiana Ecclesiæ Notario dedicatum	361.49	scripturam humilibus & castis. non superbis reuelari	89.9	Septiformis litania à Gregorio instituta	394.46
Saxones ab Arcturo rege profligati	841.24	scripturam non planè hic à nobis intelligi	90.36	Septimania prouincia Gallie uicina	70.3
contra Scandalum crucis piorum animi quomodo confirmandi	4.13	ad Scripturam cognitionem quomodo perueniatur	91.9	Septimaniæ incolæ sedes prias uastant	70.10
Schismata sub Anastasio	452.10	de scriptura sacra doctrina Boetij	90.39	sepulchris marmoreis cadauera mortuorum sepeliri solita	346.43
Schisma sub Iustino & Iustiniano	456.21	Alcimi	89.12	ad Sepulchra preces habitare	339.12
sub Mauricio	458.20	Cassiodori	88.21	super Sepulchra sanctorum Christiani iurare soliti	359.
sub Tyberio	457.6	Gorgij	88.27	40	
scholæ Romanæ	403.26	Olympiodori	88.17 & 89.40	sepulturæ loca sacerdotali benedictione fuisse consecrata	346.46
scholæ ab Imperatoribus promouæ	447.12	Scythiæ monachi Eurychiana heresi polluti	302.17	pro Sepulturæ loco pecunia ab episcopis exacta	398.56
scholarum curam Episcopos gestisse	403.56	mam profecti	ibid.10	circa Sepulturam qui ritus obseruati	345.20
scholarum loco monasteria olim fuisse	349.10	Scythiæ Ecclesia	32.12	de Sepultura ecclesiasticorum decretum Valentini synodi	472.34
scholis abbates præfecti	404.12	Sebastiæ Episcopus	22.10	sepeliendi mos homines illustres qui uisitatus fuerit	381.4
in Scholis episcopi professi sæpe	404.8	Sebastianus Risiniensis Episcopus	28.5	Sequani abbatis miracula	814.
scholis uirginum abbatissæ præfici solitæ	404.23	Sebastiani templum	361.28	10	
in Scholis religionis capita tradita solita	403.46	Sebastopolis Episcopus	22.10	Serenus Massiliæ Episcopus	707.53
Scirti fl. exundatio	791.36	seculum quintum post Christum natum quibus in rebus præcedentibus duob. dissimile fuerit	15.36	Sergiopolis Ecclesia à Chosrois legatis direpta	646.2
Sclauorum in Histriam irruptio	843.42	seculo sexto post Christum natum qui Imperatores Rom. uixerint	15.23	Sergiopolis urbs pecunijs omnibus & thesauris sacris ob Christianissimum spoliata	55.
Scodra Ecclesia	27.57	secundæ nuptiæ sacerdotibus prohibita	388.58	27	
Scotia Ecclesiæ	32.28	Secundus Erimanensis Episcopus	655.50	Sergiopolis Episcopus in uincula coniectus. & durissimè afflictus	55.29
Scotia Episcopi & doctores	75.4.9	eius libri duodecim de professione Ecclesiæ catholica	ibid.53.	Sergiopolitani Chosroi regi thesauros Ecclesiæ mittunt	348.
Scoticum mare	36.20	Secundus Tauromeniæ Episcopus quando uixerit	380.30	40	
sacra Scriptura à gentilibus reiecta & improbata	718.53	& 653.16		Sergij martyris ossa in urna argentea reseruata	348.40
scriptura pro dignitate nunquam satis explicari potest. quin semper explicanda remaneant	89.2. 40	Secundus de Tridento	332.27	in Sergij templum Antiochiæ præciosissima munera à Chosroe Persarum rege missa	328.47
scriptura Christianorum armatura contra omnes hostes	89.34	Secudobaldus ab Ursitio Cadurcensi Episcopo exceptus	621.32	Sergio Papæ Iusti Origelitani explicationes in Cantica inscriptæ	421.10
scripturæ author	91.28	federe Dei	157.22	Sergij martyris uisio	816.58
sacra Scripturæ authoritas & maiestas	88.40. & 90.60	seditio Antiochiæ	79.10	Sergij templi opulentia	401.13
sacra Scripturæ armatura definitio	88.17	Cæsareæ Palæstina	78.58	serpentes ex nubibus delapsi	801.12
forma	88.58	Constantinopoli	78.16		
materia	83.44	seditiones Constantinopoli uisitata	330.54		
subiectum	88.44	seditiones cur pijs ministris. eorumq. sanæ doctrinæ soleant imputari	9.30		
sacra Scripturæ utilitas	89.60	seditioni Antiochiæ à Iustiniano puniti	79.12		
& 89.13 & 90.1		Seleucia à Chosroe Persarum rege afflicta	55.25		
		Seleucia Episcopus	21.57		

serpentum Romæ magna copia 86.20 & 677.2
 Seruandus Fesulanus diaconus 694.54
 Seruum seruorum Gregorius papa se primum uocat 417.40
 in Seruatij Tungrensis episcopi honorem templum conditum 328.26
 Serenus Mafsilienfis episcopus 29.52
 Seruolion Gallie presbyter 742.12
 Seuerianus episcopus Arethuse 26.33 & 47.59 & 307.50 & 641.30
 inter Seuerianos & orthodoxos seditio Antiochie 79.12
 Seuerinus Agaiensis abbas 394.14
 Seuerini cœnobium in Noricorum finibus 31.37 & 352.20
 Seuerini monasterium 383.44
 Seuerini & Iuliane martyrum templum à Ianuaria fundatum 361.43
 Seuerus Aquileiensis patriarcha in communionem receptus 419.30
 Seuerus Gradenfis episcopus 67.35 & 699.45
 Seuerus Marinus, Seueri hæretici adstipulator 304.50
 Seuerus Sexciacensis presbyter 743.27
 Seuerus hæreticus 783.5
 Flauiani episcopi successor 46.15
 ex causidico monachus, & postea episcopus factus 454.24
 anipalor cur cognominatus 784.2
 anathemate à Iustiniano Imperatore percussus 53.18
 Antiochia eijci iussus 305.30
 Chalcedonenfis synodi hostis acerrimus 77.24
 in Constantinopolitana synodo anathematizatus 488.40 & inde ab exilio reuocatus 785.4
 synodum Chalcedonensem damnatus 304.42
 episcopatū Antiochenum quā diu retinuerit 47.59
 à Iustino capto iussus 784.50
 à Iustino seniore Rom. Imp. comprehensus, & lingua priuatus 49.42
 damnatus à monachis Hie-

I N D E X.

rosolymitanis 46.28
 monachorum trecentorum interfectores 47.45
 qua hypocrisis hæresin suam sparserit 8.29
 sinceros doctores Antiochia eijcit 9.2
 Seueri hæretici, defensores & propugnatores 7.29
 Seuerus hæreticus, Antiochie episcopus 304.22
 eiusdem dogmaticæ quædam hypotheses 304.28
 error, de duabus naturis in Christo 7.29 & 784.4
 fuga 784.56
 literæ ad diuersas ecclesias, quibus dogma suum obtrudere conatur 304.47
 Seueri perfidia 784.20
 Seueri scripta damnata 415.30
 contra Seueri sectatores pœnæ constitutæ 305.46
 contra Seueri dogma lex data 305.23
 item synodus celebrata. ibid.25 & 40
 de Seueri hæretici libris & scriptis comburendis lex lata 307.35
 Seuero hæretico libellus depositionis transmissus 47.59 & 454.40 & 644.36
 Seuero libellus depositionis à Cosma episcopo missus. 644.26
 Seuero qui se opposuerint 307.44
 Seueritæ hæretici 304.20
 Seueritarum cum catholicis de Christi carne disceptatio 306.30
 de Seueris ad ecclesiam fugientibus, Aurelianensis synodi decretum 476.21
 Sextæ Centuriæ utilitas & tractatio 8.9.10 & seq.
 Sextilianus Africanus episcopus 516.18
 Siagrius Augustodunensis episcopus 709.60
 fides in Italia maxima 804.14
 Sicilie Christiani à Longobardis afflicti 61.48
 Sicilie ecclesie 24.12
 Sidone synodus indicta 45.53
 Sidonenfis synodus 473.34
 à quo & qua occasione conuocata. ibid.38
 Sidonius Moguntinensis episcopus doctissimus 747.46
 Sigebertus Metensium in Fran-

cia rex, Brunechildem uxorem suam ab Arianismo ad Christianismum conuertit. 40.20 & 82.31
 facellum Parisijs magnifice extruit. 327.10
 à Germano episcopo ad concordiam adhortatus 392.28
 Sigebertus Lotharij regis filius monasterij Suefionensis fundator 350.27
 Sigeberti Francie regis nuptiæ cum Brunechilde Athanagildis Hispanie regis filia 344.21
 Sigebertus Metensium rex à proprio fratre odio habitus 64.8
 Sigismundus Burgundie rex captus 843.20
 monasterium in Burgundia extruxit 352.12
 ob parricidium in proprium filium commissum pœnitentiam agit. 335.1
 templum iussu Auiti Viennensis episcopi, Mauricio ædificat 327.14
 Sigismundi Burgundie regis cadaver in puteum contumeliæ gratia coniectum, indeque extractum, & in monasterio sepultum 346.8
 Simeon Antiochenus 351.5
 Simeonis cuiusdā eremite sanctitas 354.42
 Simeon Colonienfis episcopus 747.18
 Simon Armenie episcopus. 645
 à rege Persarum, unā cum populo suo captiuus abductus & inde redemptus 645.30
 quando clarus. ibid.35
 Simoniaci hæretici 319.47
 Simplicius Augustodunensis episcopus uxoratus 388.36
 Simplicius Augustodunensis episcopus 710.16
 Augustodunenses ab idololatria conuertit. ibid.20
 Simplicius Cassinensis cœnobijs abbas 766.30
 Sindulphus Francie monachus 774.47
 Sifinnius presbyter idololatriæ & Sodomie accusatus 411.14
 Sinopsis Galatie ciuitatis episcopus 21.55
 Smaragdus Italie Exarchus contra Longobardos in bellum missus 67.30 & 436.14
 T Smaragdus

CENTVRIAE VI.

Smaragdus exarchus, schisma-
tis inter Rauennatensem &
Romanam ecclesiam autor.
457.47 à dæmonio corre-
ptus 85.38
Sohallus episcopus pestis tem-
pore pro populo orat 394.5
solis defectus magnus 795.26
à Sole explicatio de trinitate
sumpta 192.54
soles plures uisi 799.50
Solinus Coloniensis episcopus
747.18
soluendi qui 230.40
Sophenæ Armeniæ ciuitatis
episcopus 21.23
Sophia uxor Iustini iunioris.
62.20 & 329.38
Sophiæ templum Constantino
poli à Iustiniano Imp. sum-
ptuosissimè extructū 26.57
& 236.36
foror Christi ecclesia cur dicta
233.40
ut Sorores ab episcopis uxores
habendæ 388.46
Stoterichus Cappadociæ Cæsa-
reæ episcopus 783.30
eius error. ibid.36
Stoterichus Cæsareæ Cappado-
ciæ & Xenæas Hierapoleos
episcopi, synodo Sidonensi
ab Anastasio præfecti 45.55
& 474.4
ex Spartario Totilæ aulico dia-
bolus eiectus 694.46
Speciosus subdiaconus Catha-
nensis uxoratus 652.55
quando uixerit 653.2
spei fundamentum resurrectio
264.24
spectrum ab Arnulpho Turo-
nensi episcopo uisum 725.
48
spectrum ab Eufronio Turonē-
si uisum 727.16
spectrum nutricis cuiusdam.
373.37
spectrum à Redempto episco-
po uisum 697.20
spectris plurimū hoc seculo
tributum 373.37
speculum, sacra Scriptura quo-
modo 90.8
per Speculum quomodo Deus
cognosci dicatur 94.35
à Spectaculis prophanis Chri-
stianos abstinuisse 359.30
Spiritus sanctus quid 151.56
à quo & quibus mittatur 152.
27 in electis esse & ha-
bitare quomodo dicatur.
155.30 mentes fidelium
quomodo accendere dicatur
154.20

Spiritus sanctus cur pignus di-
catur 153.38
spititus sanctus sibi ubique par
& conformis est, sibi per o-
mnia cōstat, nusquam uariat
151.50 & 152.1
Spiritus significatio in Scriptu-
ris multiplex 151.4
Spiritus sancti dona 151.50 &
153.10
Spiritus sancti missio quo sensu
accipienda 156.8
Spiritus sancti officium 152.33
proprietates 102.44 sub-
stantia 152.12
Spiritui sancto quæ proprietates
in Scripturis tribuantur 152.
Spiritum sanctum esse Patri & fi-
lio per omnia cōequalem.
295.10 & inde 151.32
Spiritum sanctum in homine ha-
bitare, quib. indicijs cogno-
scatur 155.50
de Spiritu sancto error Hispa-
niarum cuiusdam regis 292.
52
de Spiritu sancto doctrina Cas-
siodori 152.52 Fulgentij
151.32 Iusti Orig. 152.33
Olympiodori 151.1 & 152.
43
Spoleti episcopus 28.29
sponsum & sponsam monaste-
rium posse ingredi à Iustinia-
no permissum 451.20
sponsa Christi ecclesia 233.48
sponsæ Christi facies quæ 10.3
stare & loqui quomodo Deus
dicatur 158.27
stationes maxima ex parte à
Gregorio papa institutæ.
367.1
stationes in templis & cœmete-
rijs fieri, à Gregorio papa cō-
stitutum 374.10
stella crinita uisa 789.50
stemma artificiosè excultum à
Mauricio in tēplo suspensum
329.38
Stephanus Hierapolitanus epi-
scopus primus 643.26
Stephanus Scodrensis episco-
pus quando claruerit 27.57 &
662.53
Stephanus Valeriæ prouinciæ
presbyter quando uixerit.
654
Stephani monasterium in Sues-
sorum ciuitate 383.50
Stephani ossa ad Laurentij ca-
dauera collocata 674.24
Stephani reliquiæ Hierosolyma
Constantinopolim & inde
Romam translatae 347.16
Stephani protomartyris tem-

plum Hierosolymis 47.1
Stephani templum 361.8
de Stephani ossibus translatis
narratio 811.69
in beati Stephani basilica mira-
culum 813.2
Stephano à Palladio templum
edificatum 327.32
item in Persia ad Onogerm.
21.40
Stephano, Pancratio & Eupho
templum dedicatum 362.1
Stephano Valeriæ presbytero
caligarum corrigiæ diaboli o-
pe dissolutæ 654.
41
Stephona quædam è monaste-
rio extracta, & à Petro Apa-
mearum episcopo uitiata.
491.10
in Sterquilinio monachus sepul-
tus 673.10
Stoterichus Cæsareæ Cappado-
ciæ episcopus synodo Sido-
nensi præfectus 301.
54
Stoterichus Cæsareæ Cappado-
cum episcopus anathemati-
zatus 47.13
Stozæ duces in templo Gazæ
phylorum necati 23.10
Stratonicæ ecclesia 20.
58
Stratonicensis episcopus 26.
40
Suartmannus Danorum tyrā-
nus 841.37
Subaudus Arelatensis episco-
pus 715.3
subdiaconis uxores permissæ.
285.56 & 388.46
subditorum inconstantiam in
negocijs religionis grauissi-
mè puniri 78.
2
Suessorum monasterium Gal-
liæ monasteriorum caput.
385.58
Suessorum monasterij priuile-
gium 385.58
Suessionum regnum à Chilpe-
rico occupatum 64.6
Suessionensis monasterij fun-
dator Sigebertus Lotharij re-
gis filius 350.
27
Sueui idolo suo Nudano immo-
laturi à Columbano confun-
duntur 36.3
Sueuiæ ecclesia 32.4
suggestus in templis à Christia-
nis etiam collocatus 329.
50
Sulpitius Biturigum episcopus
723.36
Sulpitius

I N D E X.

- Sulpitius à Gunthranno rege
in episcopum electus 444.
10
Sum uocabulum in Scripturis
uerbum diuinitatis 103.
53
Sunnigilus sicarius 632.14
superbia hæresum fons 288.
35
superbia causa lapsus malorum
angelorum 171.50
superbiæ uitium à diabolo 171.
22
superstitio, ceremoniarum ina-
nium pedissequa 16.10
supplicationes maiores à Gre-
gorio Magno institutæ 374.
56
Sura urbs ad Euphratis littora
à Chosroe Persarum rege ob
Christianismum afflictæ 55.
23
Sureni ciues à Chosroe capti,
& à Candido ipsorum epi-
scopo redempti 645.50
susceptores in baptismo ad-
hibiti 332.14
Syagrius episcopus 435.58
eidem pallium à Romano
pontifice negatum 437.1
Syldectus Aphricæ oppidi sa-
cerdos 23.8
Sylvanus Iuliani Iudæorum cõ-
tra Christianos ducis assecla
77.50 captus & combus-
tus. ibid.58
Sylvano Iuliani asseclæ interi-
tus prædictus 77.58
Syluerius, qui aliàs Liberius,
pontifex Rom. 376.53. &
672.8 à Theodato Italiæ
rege in pontificem electus
443.24 papatur remotus,
& monasterio inclusus 441.
40 ab episcopatu deie-
ctus 55.20 ab Antonina
Belisarij uxore in Pontiam
insulam relegatus 55.10.
& 443.20
Syluerij epistolæ ad uarios scri-
ptæ 672.15
Syluester Cabillonensis episco-
pus 718.10
ad Syluestri Cauillonensis epi-
scopi lectum, miraculum
814.2
Syluester Lingonicensis epi-
scopus 714.6 epilepsia in-
terit. ibid.10 à populo ele-
ctus 340.33
Syluestri templum 361.
14
symbolum impij Theodori 511.
47.
symbolum Nicenum in tem-
plis recitari solitum 330.13
symbolum CCCXVIII. pa-
trum in templis recitari à
quò & cur institutum 330.
18
symbolum quatuor synodorũ
Oecumenicarum in templis
recitari decretum 599.40
& inde
Simeones Emisæ monachus
758.27
Symmachus Romanus consul
à Theodorico Ostgottho-
rum rege capite truncatus
50.42
Symmachus pontifex Roman.
20.44. & 664.2 Euty-
chiani dogmatis osor 303.
35 Petri templum mar-
moreis lapidibus ornat 362.
13 in quarta Rom. synodo
grauissimè accusatus 461.
30. & inde. absolutus & re-
stitutus 462.20 quando
electus 664.7 à Theo-
dorico accusatus 440.10
Manichæorum erroris infi-
mulatus 664.53
Manichæos Roma expellit
665.20 à Theodorico
Vuestgotthorum rege nece-
tus 76.36
Symmachus quid doceat de
clauibus regni cælorum 230.
24 de cruce 255.18
de extremo iudicio 267.17
de magistratu 260.14
de ministerio uerbi 245.7
Symmachus quàm diu regna-
rit 665.40
Symmachi epistola ad presbyte-
ros & diaconos per Illyri-
cum 664.58 eiusdem
epistola admonitoria ad Ana-
stasium Imperatorem 664.
46 item aliæ epistolæ ad
uarios scriptæ 664.
21
Symmachi in extruendis fanis
labor 363.14 in pau-
peres, captiuos & exules be-
neficientia 665.25
in templorum ornatum pro-
fusiones 362.20 & 30
gloriatio de primatu 425.
14 liberalitas & benefi-
centia in CCXX. episcopos
in exilium pulsos 68.
38
in Symmachi electione schis-
ma exortum 664.8
à Symmacho synodi sex con-
gregatæ 664.44
contra Symmachũ seditio Ro-
mæ excitata 665.7
à Symmacho basilicæ à funda-
mento extractæ. ibid.4
à Symmacho missa in formam
redacta 664.30
Synadæ episcopus 21.18
Synde ciuitas Phœniciæ mari-
timæ 349.1
synodus episcoporum secundæ
Syriæ, quando celebrata
490.30
synodus Chalcedonenfis à Se-
uero hæretico damnata in
suggestu 330.5
synodi ab Imperatoribus con-
uocata 447.55
synodi priuatæ ab episcopis ce-
lebrata 398.52
synodi Oecumenicæ quatuor,
Nicæna uidelicet, Constan-
tinopolitana, Ephesina &
Chalcedonensis, à Iustiniano
Imperatore recipi mandata
53.28 eadem in Constani-
tinopolitana synodo quinta
approbata 510.45
synodorum ueterum & proba-
tissimorum decreta ab Impe-
ratoribus tueri solita 448.
26
synodorum acta alijs significa-
re, archiepiscoporum officii-
um 415.50
synodorum probatarum decre-
ta defendere, archiepisco-
porum munus 422.50
synodos celebrare, archiepisco-
porum officium 415.20
synodos prouinciales celebra-
re metropolitanorum officii-
um 408.7
synodos œcumenicas ab Impe-
ratoribus petere, archiepisco-
porum mos 422
synodos celebrandi & conuo-
candi modus à Roman. pon-
tificibus præscriptus 428.
40
Syracusarum ecclesia 24.
24
Syracusani episcopi naufragiũ
miraculosum 801.
40
in Syria quæ ecclesiæ sub sexto
seculo floruerint 18.59
Syriæ Cauæ monachi Flauiano
auxilium ferunt 45.45
in Syria & Phœnicia monaste-
riorum magna multitudo
348.44
Syriacæ ecclesiæ à Chosrois ex-
ercitu deuictæ 61.9
T.
ad Tabulas ludere episcopis
prohibitum 447.
40
T 2 Tamassenus

CENTVRIAE VI.

- Tamassenus episcopus 23.
40
Tanais fluuius Samaritæ 35.
21
circa Taredunum castrum mi-
raculum factum 795.
6
Tarsus Asiæ minoris ciuitas 19.
59
Taruisini ciues cum Alboino
rege reconciliati 691.
44
Tarracoenensis episcopus 30.
54. & 58.8
Taurominitana ecclesia 24.
42
Taurominitanensis episcopus
393.16
Telmessi ecclesia 20.
29
tempestates peccatorum pœne
85.57
templum Domini quid 234.
44
templum Christianis in Phasi-
de ciuitate extructum 21.
40
templa in Bauaria undiq; extru-
cta 35.40
templa Christianorum clausa
48.35 combusta 57.1.
& 61.23 in Palæstina in-
censa 53.54
ab Arianis per XCV. annos
occupata 35.44
templa in diuorum & sancto-
rum honorem quando pri-
mum extrui cœpta 6.15
in mortuorum honorem ex-
ornata 676.40
templa cur oratoria primum di-
cta 330.12
templa Ratisponæ diruta 49.
10 à Vuandalis prophæ-
nata 51.42
templa ethnicorum quomodo
expiari solita 365.
30
templorum ædificationem ab
Imperatorib. adiutam sum-
ptibus 448.56
templorum ædificia collapsa, ab
episcopis refarcita 397.
42
templorum pauimenta euerfa
56.53
templorum hoc seculo immo-
dica extructio 326.
16
templorum & delubrorum Ro-
mæ magna copia 360.
49
in Templorum dedicationibus
& cōsecrationibus Romanæ
ecclesiæ superstitio 363.40
- templis ab impijs etiam honor
exhibitus 358.14
ex Templis Christianorum sta-
bula pecorum facta 76.
28
temporis initium quando cœ-
perit 110.5
tentatio perpetua uita hominis
200.20
tentationibus uarijs homo ob-
noxius 183.2
terra à tenendo dicta 272.
25
terra sancta ab episcopis uisita-
ri solita 398.40
terræ motus Antiochiæ 77.
58. & 79.10 per XL. dies
continuos Constantinopoli
78.45 per decem dies
79.4 in Burdegalensi
ciuitate 83.22 in Hi-
spania & Pyrenæis monti-
bus 83.24 sub Iustinia-
no 78.2 Pompeiopoli
78.18 in toto ferè terra-
rum orbe 78.24
terrenæ uitæ cōtemptum quid
generet 90.20
Tertullius patricij Romani fi-
lius Benedicto eremitæ in di-
sciplinam traditus 384.
14
testamenti noui & ueteris con-
cordantia 91.58 diuersitas
93.3. & 92.40
testamenta condere Christia-
nis usitatum 359.
28
Tetricus Gregorij Lingonice-
sis episcopi filius, Diuionen-
sis episcopus 714.
43
Tetrici epitaphium à Fortuna-
to conscriptum 714.
46
Thallasius Cæsareæ primæ Cap-
padociæ episcopus 523.
40
Thebarum Bœotix ecclesia
26.10
Thelias, qui & Eliud, Landa-
uiensis in Anglia episcopus
celeberrimus 749.
40
Theliesinus Helius Angliæ phi-
losophus & mathematicus
753.44 eius monumenta
posteritati relicta 753.
25
Theodistus monachus 758.
22
Theodista patricia 407.
10
Theodebertus Childeberti re-
gis filius à Magnetico Treue-
- rensi episcopo à baptisino le-
uatus 332.39
Galliam uastat. ibid. 20.
& sequ.
Theodebertus rex à Nicetio a-
criter obiurgatus 705.
32
Theodebertus & Clotharius re-
ges à Nicetio episcopi ex-
communicati 392.46
à Theodeberto rege preces Tre-
ueri in templo Maximi habi-
tæ 339.15
Theodelinda Agilulphi Longo-
bardorum regis uxor 67.
55 regem maritum ad fi-
dem Christi conuertit 68.1
Ioanni Baptistæ templum in
Madoecia extruit 327.50
Childebertum Francorū re-
gem in ueritatis confessione
confirmat 36.53
Theodolus poeta 700.42
Theodegildis exuta thesauris
in monasterium intruditur
353.54
Theodo Boiorū regulus cum fi-
lio baptizatus Ratisponæ 35.
26 in Christianos Bauaros
seuit 94.7
Theodon Boiorum dux cōuer-
sus & baptizatus 746.
20. & inde
Theodoret scripta in Constani-
nopolitana synodo V. exa-
minata 502.48
Theodorus Ascidas Cæsariæ
Cappadocum metropolis e-
piscopus 456.54 Ori-
genistarū propugnator 310.
44 aduersarius Eusto-
chij Hierosolymitani episco-
pi 635.40 à Vigilio dam-
natus 22.12 eius error
789.44
Theodorus Constantinopolita-
nus 783.10 eius error 12
Theodorus Gortynæ, Cretæ
metropolis episcopus 23.
56
Theodorus Hyperius consula-
ris uir 291.46
Theodorus Lector 20.37
eius liber Collectaneorum
20.37
Theodorus Lilybæ episcopus
24.58
Theodorus Mafsilienis episco-
pus 707.2
Theodorus Mafs. episcopus ca-
ptus 707.9 & secundò
restitutus. ibid. 30 & inde
à Diuamio Mafsilix præfe-
cto iniuria affectus. ibid. 12
à Gunthranno rege Aure-
lianensium

I N D E X.

- lianensium captus. *ibid.* 20
Theodorus Mesethenus hæreti-
cus 319.16 eius hypo-
theses. *ibid.* 20
Theodorus Mopsuestenus.
500.18
Theodorus Mopsuestenus à sy-
nodo Constantinopolitana
v. condemnatus 533.24
Theodori Mopsuesteni scripta
in Constantinopolitana sy-
nodo v. examinata 502.48
Theodorus Turonensis episco-
pus 726.12
Theodorus Sicilię insule præfe-
ctus 72.56 Christianos
ibidem affligit 73.2
Theodori impij symbolum 511.
in synodo Constantinopo-
litana v. lectum 511.54
& inde. idemq; à synodo con-
demnatum 513.59
Theodori fanum Venetijs à
Narse patricio extractum.
328.23
Theodori hæresis 319.15
Theodori monasterium 383.
45
de Theodori, Ibae & Origenis
scriptis, certamina mota 53.
35
Theodori & Clotharij Franciæ
regum expeditio, contra Her-
minfredum Thuringorum re-
gem 38.5
Theodora, scemina admiranda,
uirili habitu in monasterio
quodam pœnitentiam agit.
349.10 à nemine aliquot
annis cognita 808.24
Theodora Iustiniani uxor aua-
rissima 52.32 Roma-
nis irata 55.20 Antio-
chiam in Sergij templum mu-
nera mittit 328.48 Eu-
tychiana hæresi infecta 301.
32 Seuerum reuocari ab
Imperatore impetrat 305.
34
Theodoricus Afer 445.20
Theodoricus, qui & Dieterichus
de Berna, Christianorum a-
cerimus persecutor 27.54
& 29.24 & 76.36 Arias-
na hæresi inficitur 50.21
in Italia multa templa extruit
358.1 Romam Arianis-
mo inficit 291.36 Ar-
uerniam bello petit, uincit &
uastat 50.18 in maniam
incidit 76.36 eius mors
subitanea. *ibid.* 43
Theodorici martyris delubrum
Venetijs extractum 357.
54
Theodorici Longobardorum
regis anima à dæmonibus ra-
pi uisa 792.1 eius bel-
lum contra Romanos 840.
20 legatio ad Iustinum
Imperatorem pro restituendis
Arianis exulibus 667.38
item ad Iustinum Imp. Rom.
de restituendis episcopis Aria-
nis 50.22 & 291.50
Theodorici regis uxor & filia
Arianismo infecta 291.38
circa Theodorici regis imagi-
nem miracula facta 793.24
& inde
Theodorici & Arcadij confli-
ctus multarum miseriarum
causa 50.5
Theodosius abbas S. Martini.
762.10
Theodosius Alexandrinus epi-
scopus Seueri hæretici assecla
785.26
Theodosius Alexandrinus epi-
scopus, à Iustiniano propter
pertinaciam in errore exilio
multatus 646.38
Theodosij Alexandrini episco-
pi error de Christo 646.30
Theodosius Ruthenensis archi-
diaconus 723.57
Theodosij Magni Imp. colum-
na in Constantinopolitano
templo 329.18 à Iusti-
niano demolita. *ibid.* 20
Theodosiæ ecclesia 27.32
monasterium 383.45
Theodosianus diaconus Catha-
nensis 653.10
Theodosianæ episcopus 21.
23
Theodosianopolis episcopus.
21.22
Theodoualdus rex episcopum
Aruernensem ordinari man-
dat 444.1
Theodoualda Boiorum dux à
Ruperto Francorū episcopo
conuersus & baptizatus 53.
37
Theodulfus Parisiensis diaco-
nus 736.42 eius misera
bilis interitus. *ibid.* 50
Theomastus Moniacensis epi-
scopus 740.6
Themisonij episcopus 21.17
Theonus Londinensis episco-
pus 751.45
Theophilus archidiaconus Ci-
licię episcopus inuitus crea-
tur 644.1
Theophili Cilicię episcopi chi-
rographum diabolo datum,
eiusque pœnitentia 644.
20
Theophilus quidam, qui se
Christum abnegaturum dia-
bolo uouerat, pœnitentiam
agit 335.30
Theophilus iuriconsultus 52.
51
thesauri inhonestè collecti pau-
peribus distributi 63.
18
thesauri ueri qui 63.24
Thessalię ecclesia 26.16
Thessalonus Boiorum rex 35.
50 monasterium in Da-
nubij ripa erigit 328.36
Thessalonica ecclesia 26.42
Thessalonicensis episcopus 26.
44
Thomas Apameensis episco-
pus 348.6 & 398.17 & 642.
28
Thomas Apameensis episcopus
ab Adaarmane duce Persico
captiuus abductus 642.
30
Thomæ Apameorum episcopi
superstitio de cruce Christi
adoranda 642.30 uisum
808.60 & inde
Thomæ monachi corpus exhu-
matum, & in cœmeterio se-
pultum 346.33 Antio-
chiam translatus 637.48
Thomæ monasterium 383.
36
Thomæ monacho festum An-
tiochię institutum 343.
34
Thomas eremita 809.43
miracula circa eius cadaver
facta. *ibid.* 50 & inde
Thomas Syrię Cauæ monachus
759.20
Thraciæ Constantinopolitanę
ecclesia 26.53
Thrasimudus Vandalorum A-
rianorum assecla 292.18
Tiberiopolis episcopus 21.
20
Ticinum seu Papia per trien-
nium ab Alboino Longobar-
dorum rege obsessum 61.
36
Ticinenfis episcopus 28.8
Tiferni episcopus 28.29
Tij episcopus 21.28
Tilmogium monasterium in Sy-
ria 348.56
Timotheus Byzatię episcopus
τῆς ἀρχιεπισκοπῆς cum appendice in le-
tanijs cāni mandat 339.30
Timotheus Constantinopolita-
nus episcopus Macedonij suc-
cessor 658.10 à Chalee-
donensi concilio anathema
tizatus 26.44
Timothei

CENTVRIAE VI.

- Timothei Cōstantinop. episcopi inconstantia & malicia. 658.15
 Toletana synodus 42.20
 quando celebrata 586.42
 à quo conuocata 586.34
 Toletana synodus secunda. 492.3
 à quo & cur celebrata. ibid. 8
 eiusdem synodi decreta. ibid. 10
 Toletanæ synodi II. qui episcopi interfuerint 494.12
 Toletana synodus tertia 589.18
 quando & qua occasione conuocata & celebrata. ibid. 20
 eius decreta 598.50 & inde
 Toletanæ synodo III. qui episcopi interfuerint 606.20 & inde
 Tolosanæ ecclesiæ episcopus. 30.7
 tonsuras quasdam in episcoporum electione obseruatas. 341.1
 tonsuris Benedictini usi 385.5
 Tordo, Danorum rex & tyrannus 841.43
 Totilas flagellum Dei cur dictus 56.12
 in Italia tyrannizans 56.4
 Italia uastat 78.12
 Tudertinæ episcopus 28.17
 in Tumultibus communibus & periculis preces habitæ. 359.1
 tunicam Christi in Zaphath repertam 347.30
 Turonis monasteria duo à Brachione monacho extructa. 351.15
 in Turonico termino spectris noctu apparentibus & se uirgines esse dicentibus, templum extructum 327.30
 Turonica ecclesia à Gregorio renouata 397.48
 Turonensis episcopus 30.12
 Turonensis synodus secunda. 569.47
 quando celebrata. ibid. 50
 qui episcopi interfuerint. ibid. 52 & 582.1
 Turonensis synodi secundæ decreta 569.54
 tarris Salomonice expositio. 89.26
 Turritanæ ciuitatis incolæ in festo 73.3
 de Traditionibus humanis doctrina Iusti Origelitani 258.58
 Olympiodori 259.7
 Traianus Syracusanus presbyter quo tempore uixerit 651.54
 Traianopolis Phrygiæ episcopus 21.23
 transitus maris rubri, baptismi figura 229.40
 Trapezopolis ecclesia 20.57
 Trapezuntis episcopus 21.47
 Trasamundus Vandalorum contra Cabaonem Maurusiorum principem, dux 51.40
 eius crudelitas in Christianos. ibid. 37
 Trasamundi Vandalorum regis astutia in sollicitudo Christianos ad defectionem 48.43
 Trasamundus Vandalorum rex à Maurusijs uictus & debellatus 76.28
 Trasobadus presbyter 724.5
 Trecalonitana ecclesia 24.54
 in Treuerensi territorio in pago Trigorio oratorium extructum 328.13
 à Treuerensibus pestis precibus Nicetij propulsa 705.10
 Treuerici Imperatoris filia à diabolo liberata 731.10
 Tricasinus episcopus 30.11
 Tridenti ecclesia 29.20
 Trinitas cur dicatur 98.31
 trinitatis articulum humanæ rationi esse imperceptibilem. 104.30
 trinitatis consideratio ad unitatem statim nos reducere debet 58.60 & 97.46
 in Trinitatis negotio personarum proprietas non confundenda, nec substantialis unitas neganda 98.8
 trinitatem sacrosanctam quidam Olympius episcopus Arianus calumnians, tribus fulminibus ictus, interijt 76.9
 de Trinitate errantes anathematis fulmine icti 60.18
 de Trinitate doctrina Andreæ Hierosolymitani 100.56
 Boetij 99.2 & 102.33
 Fortunati 100.37
 Gregorij 101.50 & 103.35
 Fulgentij 97.45 & 98.30 & 103.35
 Tripolis Maurusiorum urbs à Trasamundo Vandalorum duce occupata 51.41
 Tripolis ecclesia 20.6
 Tryphon Corbasæus episcopus provincie Pamphiliæ. 20.10
 in necem Petri episcopi Apamearum subscribit. ibid. 11
 Tyana episcopus 22.10
 Tyberis inundatio 86.17 & 799.3
 Tyberius à Iustino iuniore in regni focum electus 62.20
 in Cæsarem quibus ceremonijs electus 62.30
 à Sophia Iustini iunioris uxore propter liberalitatem in pauperes obiurgatus 63.25
 quam diu regnarit. ibid. 25
 Tyberius à Ioanne summo sacerdote Imperatoria tunica & penula indutus 416.30
 Tyberius Imperator in elemosynis distribuendis liberalis 358.44
 Tyberij Cæsaris forma corporis 63.12
 eius dictum de diuitijs iniuste partis 63.25
 laus 63.18
 à Tyberio plurimæ ecclesiæ Constantinopoli renouatæ 63.34
 Tzundadaero, oppidum inter Persas & Indos à Cabaderege occupatum 34.19
 Væuæ, uas uacuum & signatum, diabolorum uox 693.10
 Valentinus Mediolanensis ecclesiæ defensor 703.48
 Valentinus Numidiæ episcopus quando floruerit 648.50
 Valentini cadaver à diabolo extra templum proiectum. ibid. 60 & 704.2
 Valentina synodus 471.8
 quando & à quo celebrata. ibid. 10
 eiusdem synodi decreta. ibid. 14 & inde
 Valerius Firmanæ ecclesiæ notarius 361.48
 Valerij Conforanensis episcopi uisio 813.46
 Valeriæ episcopus 31.30
 Vandali in Libya per Belisarium deuicti 53.42
 Vandali Hispaniam Arianismo inficiunt 292.48
 Vandalorum in Africa tyrannis 54.14
 Vandalorum bellum contra Cabaonem Maurusiorum principem 51.40
 Vandalorum crudelitas in Libya erga

I N D E X.

- erga Christianos 51.34. &
848.40
- Vandalorum exercitus fufus
51.43
- Vandalorum cum Mauritanis
bellum 844.20
- Vandalicum bellum in Africa
846.43. & 848.30
- uas perditionis Antichriftus
242.50
- uafa templorum direpta 56.53
- ueftigalia ab episcopis imponi
cepta 411.33
- Vedastus Artebatenfis episco-
pus 738.27
- Vedasti Artebatenfis episcopi
uifum 790.56
- uelle & perficere bonum, à folo
Deo 187.16
- Veltenburgium Bauariæ oppi-
dum 35.40 à quo & quan-
do extructum 35.49
- Venantius monachus 772.47
- Vennatius urbis Romæ presby-
ter, legatus Hormisdæ pont.
Rom. 303.18
- Venantius Lunensis episcopus
415.14. & 690.26
- Seuerino
templum ædificat 362.7
- Veni miser diabo!e, Stephani
presbyteri uox ad mancipiū
fuum 654.41
- uenire Dei 158.36
- Venetie à Chilperico rege sub-
iugate 72.32
- Venetiæ ecclesia 28.36
- Venus à Sceneti populis culta
829.58
- Veneris statua aurea igne li-
quesfacta, & pauperibus di-
tributa 40.37
- Verranus Cabillonensis episco-
pus 332.40. & 712.5
- uerbum Dei quid 88.29
- uerbum Dei animæ cibus 90.
46 thesaurus preciosissi-
mus 12.16 curlex dicatur
88.20
- uerbi Dei authoritas 235.20.
& 90.59 utilitas 80.10
- uerbi diuini praxis quæ 4.13
- uerbo Dei nihil addendum
91.15
- de Verbo Dei quædam regulæ
ex Gregorio 93.24
- de Verbo Dei reuerenter & re-
ligiofe loquendum & senti-
endum 276.34
- Vercellensis episcopus 28.18
- Veronensis episcopus 28.49
- Verus Viennensis episcopus
717.40
- Vesuij môtis miraculosum in-
cendium 789.
- 2
- Vesuium montem mugisse &
ignem ei aculasse 793.
40
- Vestgotthi Arianifino imbuti
76.14 Arianæ hæresi imbu-
ti 291.27
- uestitu lugubri uiros & femi-
nas in funerum deductione
ufos 345.36
- Veteranus Salonitanus presby-
ter sub Mauricio 662.
30
- Victorianus in Afana mona-
chus 770.26
- Viator Cathanensis diaconus
653.12
- Vicarianus Pelagij I. pater 673.
50
- Victor Cennensis, Africanæ ec-
clesiæ episcopus 748.20
- à Iustiano in exilium cur-
ablegatus fit. ibid. 28
- Victoris Cennensis historia ab
initio mundi usque ad Iusti-
num iuniorem 648.
20
- Victor Fauſiæ episcopus
437.17 quo tempore ui-
xerit 468.38
- Victor Panormitanus episco-
pus 431.8. & 652.28
- Victor Tricafinorum episco-
pus 627.40 eius domus
direpta. ibid. 42
- uictoria parta Deo gratiæ actæ
358.37
- Victorinus Mafſilienſis episco-
pus 706.57
- Victorinus quidam, qui & Ae-
milianus, pœnitentiæ in mo-
naſterio agit 385.20
- in Viduarum & diaconiffarum
raptores pœna conſtituta
447.30
- uiduis ab Ecclesiasticis bonis
ſubuentum 402.35
- de Viduis, quod quæ uoluerint,
continentiam teneat: & quæ
nubere elegerint, quibus uo-
luerint nubât: decretum To-
letanæ ſynodi 601.10
- Viennæ terræmotus & incen-
dia crebra 790.54
- Viennensis episcopus 30.
11
- Vigilius Rauennæ episcopus
698.53
- Vigilius pontifex Rom. 28.
49. & 672.50
- Vigilius papa autor, ut ſubmiſ-
ſa uoce Cœnæ uerba in miſ-
ſis recitarentur 337.1
- à Bonifacio in ſucceſſorem
electus 491.46
- Conſtantinopolim captiuus
perductus, & homicidij ſal-
ſo inſimulatus, uerberibus q-
cæſus 55.48 & ſequi.
Menam excommunicat
336.1
- Vigilius Romanus episcopus
55.53 à Theodora Iuſti-
niani Imp. uxore Anthemiū
reuocare iubetur 55.38
- Vigilius à Theodora Auguſta
contumelia & uerberibus af-
fectus 673.14
- Vigilij Romani episcopi apoph-
thegma 56.1
- Vigilij Romani episcopi con-
ſtantia & animi magnitudo.
55.57
- Vigilij papæ conſtitutio de con-
ſecratione templorum 363.
50 & 364.1
- Vigilij epistolæ 672.58
- Vigilij pontificis Romani ſepul-
tura 381.8
- Vigilio papæ à Belifario aurea
crux precioliſſima dono miſ-
ſa 439.50
- uigiliæ natiuitatis Domini ce-
lebratæ 347.
30
- Vigor Baiocafinus episcopus
738.37
- Villicus Metenſis episcopus
713.39 laudatus 713.
44
- Vincetij martyris baſilica ſpo-
liata & incenſa 85.6
- Vincetij tunica à Cæſaraugu-
ſtaniſ ciuib. obſidionis tem-
pore ad placandum Deum
circumgeſtata 338.
30
- Vincetio Pariſijs templum ma-
gnificū à Clothario & Chil-
deberto Francorum regibus
in monūmentum Gothicæ
uictoriæ extructum
327.1
- Vinigildus Pelagij II. pater
676.17
- Violandus Rauennæ diaco-
nus 699.
2
- uipera imago à Longobardis
adorata 695.
46.
- uir quidam pro femina in mo-
naſterio ab abbatiſſa habitus
628.48
- uiri ſeptendecim à duabus mu-
lieribus famis tempore ab-
ſumpti 794.6
- Vigilius Auguſtodunenſis ab-
bas 715.14
- Vigilius abbas 404.27
- T 4 uirgo

uirgo ecclesia cur appellata 233.
43
uirgines seu uiduæ continen-
tiam semel professæ ne am-
plius nubant, à Symmacho
decretum 664.32
uirgines pauperulæ ex eccle-
siasticis bonis sustentatæ
402.35
uirginum sacrarum coniugium
pro stupro habitum 609.
50
uirginum duarum uisio 815.
14
uirginum Vestalium tribus mil-
libus quotannis LXXX. libræ
auri ad sustentationem mis-
sæ 685.50
de Virginum sacrarum raptori-
bus decretum 575.40.
& inde
in Virginum raptores constitu-
tio Iustiniani 447.30
item decretum synodi VI. Ro-
manæ 468.17
in Virgines sacras sub Anasta-
sio sœuitum 49.3
uirginibus sacris coniugium
quatenus prohibitum 609.
44
de Virginitate sacris nubenti-
bus decretum Turonensis sy-
nodi secundæ 575.10
uirginitatis immodicus lauda-
tor Gregorius 281.12.
& 286.30
uirginitatem uouere an libe-
rum 353.7
de Virginitate error Fortunati
& Cassiodori 286.30
uiribus humanis nihil quicquā
fidendum 188.3
uirtutum amor, & uiciorum o-
dium, spiritus sancti præsen-
tiæ indicium 154.40
uistare ecclesias metropolita-
norum officium 406.18
Visundus Veltenburgij abbas
777.60
Visundus Veltenburgio mona-
sterio præfectus 35.53
uita æterna hic in terris quo-
modo possideatur 273.5
uita hominis duplex 272.40
uita hominis in manu Dei 183.
57
uita temporalis nocti assimila-
ta, æterna diei 274.31
uitæ æternæ gaudium exprimi
nequit 275.6
uitæ celestis desiderium quid
generet 90.20
uitæ humanæ miseria 252.
20
in Vita æterna utrum dignita-

CENTVRIAE VI.
tis gradus sit futurus 273.44
de Vita æterna doctrina Alci-
mi 272.54 Cassiodori
273.21 Gregorij 272.40
Olympiodori 272.47
Vitalianus Mediolanensis pres-
byter 703.30 contra Atha-
nasium Imp. rebellis 301.30
à Romanis profligatus 842.
20 exilio damnatus 691.
36
Vitalis Cassinensis cœnobij mo-
nachus 766.35
Vitalis diaconus Rom. 303.18
legatus in Græciam missus.
ibid.20
Vitalis Ecclesiæ, & Iulianus ar-
gentarius Rauennæ templum
extruunt 328.5
Vitus Viennensis episcopus
717.23
Viti monasterium in Aethna
352.28
in Viuario monasterij cuiusdā
plusquā sexies mille infan-
tum capita inuenta 388.20
Vlmi à Boijs templum condi-
tum 328.33
Vlo Boiorum dux à Ruperto
Francorum episcopo cōuer-
sus & baptizatus 35.37
Vlpianæ ecclesia 27.42
Vnigenitus filius & Verbum
Dei, &c. in templis à Iustinia
no cani mandatum 330.33
uniuersalis episcopi nomē Gre-
gorius auersatus 442.2
& inde
uniuersalis patriarchæ tituli sibi
uendicasse Ioannem Cōstan-
tinopolitanum 458.24
uniuersalis patriarchæ titulus
Gregorio improbatus 442.
10. & inde
uniuersalis episcopi appellatio
Antichristi nota 442.2.
& 685.30
uniuersalem episcopū nullum
dicendum, Ioannis III. pon-
tificis Rom. decretum 675.
14
uniuersitas rerum ab uno solo
Deo creata, non pluribus.
159.8
Vrbicus Lucifianus abbas 761.
52
Vrsitio Cadurcensi episcopo ob
Secundobaldū exceptum pœ-
na imposita 621.31
Vrsecinus dux. 399.2
Vrsecinus Tauritanæ ciuitatis
episcopus 736.2
Vrsus abbas monasteriū in Tu-
ronico territorio extruit 351.
20

Vrso episcopus quidam obijci-
tur, & illæsus seruatur 56.40
Vrsinus Nursiæ presbyter 692.
16
usuram accipere episcopis pro-
hibitum 396.58
uterus Dei pro consilio & iudi-
cio Dei acceptus. 158.14
Vtinum seu Otinga urbs 35.30
uocare Dei 158.40
uoluntas Dei quæ 89.18
uoluntas bona à solo Deo 187.
24
uoluntas hominis in liberi arbi-
trij causa quid præstare pos-
sit 189.10
ad Voluntatem malam homo
non prædestinatus 164.1
Vuulfilicus diaconus 351.1. &
810.44 monasterium in
Treuerensi agro extruit 35.55
Vuulfilicus monachus 774.2
Vulturnensis ecclesia 29.10
uulturi Christus cur compare-
tur 106.3
Vundamundus Vuandalorum
rex, suauis Eugenij archiepi-
scopi ad Christi fidem cōuer-
sus 41.2
Vuochara pagus in agro Treue-
rensi 706.34
uxor cuiusdā Philippi in Mau-
ricij aula, quibus gestibus in
templo orarit 338.22
uxorem unicam ducere, Chris-
tianis militibus probri loco
obiectum 344.10
uxorem suam quidam absque
causa repudiatis, à Gregorio
papa excommunicatus 368.44
uxore unica Christiani conten-
ti 344.10
uxores pro sororibus ab episco-
pis habendæ 388.46
uxores ducere clericis an &
quatenus permittum 388.1
X
Xanthus Angliæ comes 752.
46
Xenaias Hierapolis episcopus
Sidonensi synodo præfectus
19.27. & 301.54. & 782.6
Anastasij Imp. Roman. inimi-
cus 45.30 dissidiorum in
ecclesijs Oriētis autor 453.12
Flauiani Antiocheni acerri-
mus insectator 636.18
Xenæas proscriptus 782.12
synodi Sindonis præfectus
782.40 è seruo episcopus
factus 782.10
Xenægodiū contra Flavianum
archiepiscopum 453.20
Xenia sibi inuicem mittere ar-
chiepisc. soliti 421.50. & inde
Xoanensis

Xoanensis episcopus 21.50
Xylocercus murus in templo
Mamantis martyris 347.12
Z.

Zabergas Hunnorum dux in
Thracia deuictus 79.
50. & seq.

Zacharias archiepiscopus 422.
46

Zacharias Cæsareæ Palæstinæ
episcopus 641.34 eius
consilium adiaphoristicū Io-
anni Hierosolymitano epi-
scopo datum. ibid.36

Zani Colchorum populi Chri-
stianissimi 21.33

in Zaphath tunicam Christi re-
pertam 347.30

Zachus Lazorum dux Christianus
factus 34.60. & 35.1

à Iustino seniore dux creatus
35.1

Zazon Gilimeris Vandalorum

I N D E X.

regis frater 849.6

Caralim ciuitatem occupat
849.58

Zelæ ciuitatis episcopus 22.
12

Zenon Imperator 42.39

Zenon Epiri episcopus quan-
do uixerit 655.60

Zenonis Henotico à Macedo-
nio subscriptum 657.21

zizania in agro Christi semper
permansura 3.11

Zoaras monachus Seueri hære-
tici fautor 305.1 in sy-
nodo Constantinopolitana

damnatur. ibid.305.5
à Iustiniano Imp. excommu-
nicatus 498.30

contra Zoaram & Anthimum
Syriæ monachos, libellus in
V. synodo Constantinopoli-
tana oblat. 348.58

Zoilus Alexandrinus episco-

pus 21.56 Theodosij
successor 646.40

Zoaras monachus Syrus, Ana-
baptismi astipulator 319.2

Zosimas Sindenus Phœnicie
monachus terræ motum An-
tiochie futurum diuinitus e-

doctus 349.53 monachus
miraculis clarus 349.41
& 792.48 Cæsareæ, An-
tiochie interitum præuidit
77.38

Zosimas Cæsariensis cuiusdam
patricij uxori uisum suppli-
cationibus à Deo impetrat
350.2

Zosimas Palæstinæ monachus;
Mariæ Aegyptiacæ superstitio-

sus uenerator 350.10

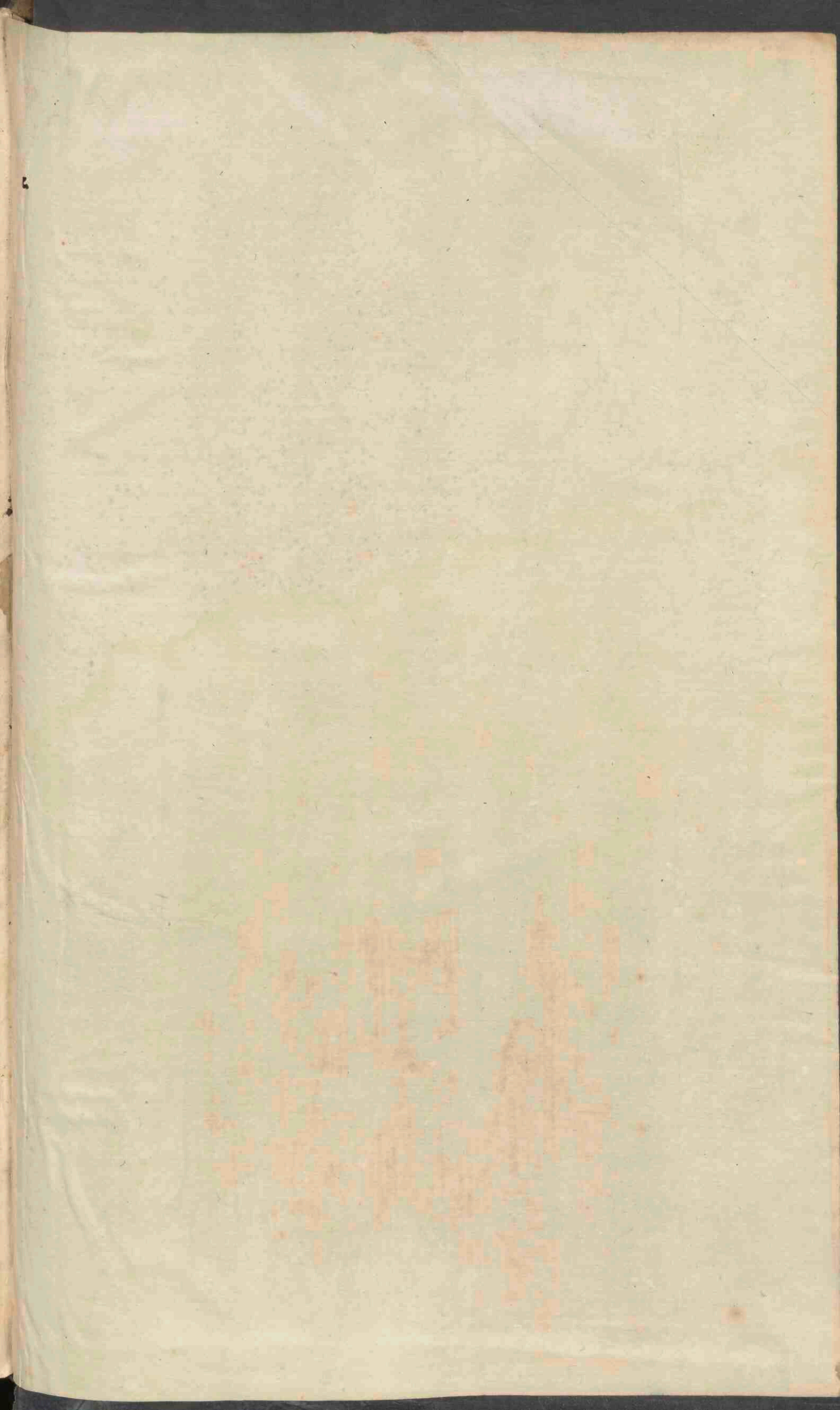
Zoto Beneuentanus Longo-
bardorum dux 67.45

F I N I S.

BASILEAE, EX OFFICINA IOANNIS

2 1 Oporini, Anno Salutis humanae M. D. LXII.

Mense Augusto.

Ligustrum 167

[Faint, illegible text from another page or column.]

qd̄ int̄ est tenebr̄e sūt. Si ergo corp̄
tū totum lucidū fuerit n̄ habens
aliquā partem tenebrarum. erit luci
dum totum. Et sicut lucerna ful
goris illuminabit te. **E**t cum lo
queretur. rogauit illum quidam
pharis̄us ut pranderet apud se.
Et ingressus. recubuit. Pharis̄us
autē cepit intra se reputans dicere.
quare non baptizatus esset ante pran
dium. Et ait dñs ad illum. Nunc
uos pharis̄ei qd̄ dētoris est calicis
et cutim mundaui. qd̄ autē intus
est uis̄m plenum est rapina & iniqui
tate. Stulti. nōne qui fecit quod
dētoris est. etia id quod intus est fecit.
Uerumamen qd̄ super ē date elemo
synam. & ecce om̄a munda sunt
uobis. **S**ed uae uobis pharis̄eis qui
decimatis mentiam & iuram. et
om̄e bolus. et pr̄teritis iudicium
& caritatem dī. Hec autē oportuit

occident & persequuntur ut inquinat
sanguis op̄um prophetarū qui effusus
est a constitutione mundi a genera
tione ista. A sanguine abel usque
ad sanguinem zachariarū. qui perit
inter altare et aedem. Ita dico uobis.)
requiratur ab hac generatione.
Vae uobis legis peritis. quia tu
listis clauem sciētiarū. Ipsi n̄ intro
istis & dōs. qui introibant p̄hibuistis.
Cum h̄c ad illos
diceret. ceperunt pharis̄ei & legis
periti grauit̄ insistere. & os eius
opprimere de multis insidiantes
ei. & querentes capere aliquid ex
ore eius. ut accūsarent eum. Nil
tū autem turbis circūstantibus
ita ut se inuicem concūcarent. cepit
dicere ad discipulos suos. **N**oten
dite a fermento pharis̄eorum.
qd̄ est hyprocrisis. **N**ihil autem
opertum est qd̄ non reuelatur. neq̄

